16. anul 1968 1-5
VII F. 1920

arhitectura 1968 1

OFFERS:

● furniture suites ● period furniture ● modern occasional furniture ● period occasional furniture ● bentwood chairs ● joinery chairs ● folding chairs ● stools ● parts of furniture ● doors ● windows ● prefab houses ● camping cabins ● packagings (beechwood, beer barrels, fittings for beechwood barrels, various models of beechwood barrels for packing fruit and vegetables) ● sports articles: boats, javelins, disci, skis, sledges, etc. ● woodcraft, caskets, bibelots, bowls, plates, vases, statuettes, etc. ● household wooden utensils: trenchers, coat hangers, planks, choppers, broomsticks, handles for tools, etc. ● matches

Imports: ● exotic wood

TEHNO FOREST EXPORT

14, Magistrala Nord-Sud
Bucharest — Romania P.O.B.: 4822
International telephone: 69; Telex: 379
Cables: Tehnoforest — Bucharest

arhitectura 1968 1

Organ al Uniunii arhitecţilor din Republica Socialistă România şi al Comitetului de Stat pentru Construcţii, Arhitectură şi Sistematizare

ANUL XVI
Nr. 110

BME KÖZPONTI KÖNYVTÁRA F 1920 FOLYÓIRAT OSZTÁLY

Prof. arh. Gustav Gusti

2 CONTRIBUŢIA SPORITĂ A ACTIVITĂŢII DE SISTEMATIZARE A TERITORIULUI LA ÎNDEPLINIREA SARCINILOR POLITICE ALE ETAPEI ACTUALE

● **PROBLEME ACTUALE ALE CREAŢIEI ARHITECTURALE**

Arh. Anna Tanova, ing. arh. Gorazd Celechovsky, dr. arh. Werner Strassenmeier, prof. arh. Bogdan Nestorovic, arh. Jacek Nowicki, arh. Gheorghe Popescu-Negreanu, arh. Béla Borvendég, arh. Nicolai Petrovici Bilinkin

5 PROBLEMELE CONSTRUCŢIEI DE LOCUINŢE ÎN R. P. BULGARIA, R. S. CEHOSLOVACĂ, R.D. GERMANĂ, R. S. F. IUGOSLAVIA, R.P. POLONĂ, R. S. ROMÂNIA, R. P. UNGARĂ, U.R.S.S.

● **CONSTRUCŢII DE ODIHNĂ**

Arh. Victor Sebestyen, arh. Virginia Lupu, arh. Solari Grümberg, arh. Stela Mendel, arh. Gabriel Rădulescu, arh. Roxana Katz

17 ANSAMBLUL DE ODIHNĂ « MANGALIA-NORD »

● **CONCURSURI**

Arh. Valentin Iorga

44 CONCURS DE IDEI: « UN HAN TURISTIC LA GURA MOTRULUI »

● **CRONICA IDEILOR**

Arh. Mircea Bercovici

56 DESPRE ACTIVITATEA TEORETICĂ ÎN DOMENIUL ARHITECTURII

Prof. arh. Ladislau Adler

60 PROBLEME ALE ARHITECTURII INDUSTRIALE CONTEMPORANE

66 ● **DIN PRACTICA PROIECTĂRII**

68 ● **CRONICA UNIUNII ARHITECŢILOR**

68 ● **INFORMAŢII U.I.A.**

● **TEORIA ŞI ISTORIA ARHITECTURII**

Arh. Marcel Melicson

FIŞE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE (VII)

Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára Folyóirattár 108/1969

1989

BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA 1848

COLEGIUL DE REDACŢIE

Prof. arh. M. ALIFANTI, arh. M. BERCOVICI, dr. arh. M. CAFFÉ, prof. arh. M. LOCAR, ing. A. LUPESCU, arh. M. MELICSON (redactor şef), arh. C. MOŞINSCHI, arh. GH. PAVLU, prof. arh. G. PETRAŞCU

Redacţia şi administraţia: Bucureşti, str. Episcopiei nr. 9, sectorul 1
Telefon: redacţia 13 98 80, administraţia 16 49 14.
Abonamentele se primesc numai la sediul redacţiei.
Instituţiile pot achita abonamentele în contul de virament nr. 136.401.39 — Direcţia Executării de Casă a Bugetului Statului, pentru Redacţia Publicaţiilor „Revista Construcţiilor şi a Materialelor de Construcţii" şi „Arhitectura".
Costul abonamentului anual: instituţii 200 lei, individual 100 lei.
Preţul unui exemplar 20 lei.

prof. arh. gustav gusti
Vicepreşedinte al C.S.C.A.S.

contribuţia sporită a activităţii la îndeplinirea sarcinilor

„Principiile de bază ale îmbunătăţirii organizării administrativ-teritoriale a României şi sistematizăriilocal itătilor rurale sînt legate organic de ansamblul măsurilor referitoare la perfecţionarea conducerii şi planificării economiei naţionale, au o deosebită însemnătate pentru dezvoltarea întregii vieţi sociale, pentru progresul şi înflorirea continuă a patriei noastre socialiste. Aceste principii şi măsuri izvorăsc din necesitatea punerii de acord a organizării administrativ-teritoriale cu schimbările calitative intervenite în dezvoltarea forţelor de producţie şi în repartizarea lor geografică, în dezvoltarea societăţii, cu modificările ce s-au produs în structura populaţiei, în profilul, dimensiunile şi condiţiile de viaţă ale oraşelor, comunelor şi satelor de pe întreg cuprinsul ţării.“

Din raportul cu privire la măsurile de perfecţionare a conducerii şi planificării economiei naţionale şi la îmbunătăţirea organizării administrativ-teritoriale a României, prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român, decembrie 1967.

Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român din 6—8 decembrie 1967 a aprobat cu entuziasm raportul prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, şi implicit principiile şi măsurile cuprinse în acest raport, care constituie o expresie a politicii, consecvent urmărite, de aplicare a directivelor Congresului al IX-lea în vederea desăvîrşirii construcţiei socialismului în România.

Directivele adoptate de Conferinţă cu privire la perfecţionarea conducerii şi planificării economiei naţionale, cît şi cele ce se referă la îmbunătăţirea împărţirii administrativ-teritoriale a ţării şi la sistematizarea localităţilor rurale — ambele constituind laturi componente ale unui proces unitar — determină, printre altele, în vederea materializării lor, desfăşurarea unei ample politici de investiţii, ceea ce va implica o rezolvare prealabilă a problemelor ce vor fi generate de procesul de organizare optimă şi de construcţie eficientă a tuturor unităţilor administrativ-teritoriale — judeţ şi oraş, comună şi sat.

Totodată trebuie menţionat faptul că o acţiune de sistematizare de asemenea proporţii se impune a fi realizată într-un timp istoriceşte relativ scurt, pentru ca — pe de o parte — să putem pune în concordanţă formele noi ale unităţilor teritoriale, îmbunătăţite structural şi organizatoric, cu conţinutul programatic mereu înnoit, iar — pe de altă parte — pentru a putea sprijini o accelerată dezvoltare a întregii reţele de aşezări, în concordanţă cu uriaşul progres ce se înregistrează în patria noastră pe plan politic şi social, economic şi cultural.

În aceste condiţii, studiile de sistematizare sînt destinate să analizeze, să propună şi să stabilească cele mai judicioase forme structurale ale teritoriului şi ale aşezărilor, precum şi amplasamentele optime ale construcţiilor de orice fel, pentru ca să permită — în primul rînd — realizarea în cele mai bune condiţii a prevederilor politicii de investiţii din această etapă, asigurînd în acelaşi timp posibilitatea unei mobilităţi şi adaptabilităţi maxime a organismelor teritoriale la cerinţele şi posibilităţile mereu amplificate, ce pot fi preliminate pentru o perspectivă mai apropiată sau mai îndepărtată.

Documentele de partid indică totodată — scoţînd în evidenţă importanţa legii obiective, specifice orînduirii noastre sociale, privind dezvoltarea planică, proporţională, a economiei naţionale — necesitatea de a se lua măsuri corespunzătoare, nu numai pentru a se asigura condiţii de creştere neîncetată a rolului planificării şi — în acest sens — de a se urmări o cît mai raţională concentrare şi folosire a tuturor mijloacelor materiale şi de muncă, pe bază de plan, potrivit intereselor generale ale societăţii, ci — în acelaşi timp — şi pentru ca nici o ramură de activitate economică — implicit nici cea a construcţiei complexe a teritoriului — să nu rămînă în afara prevederilor planului de stat.

Într-adevăr, în etapa contemporană nici nu se poate concepe ca interesele unei economii moderne — caracterizată, în general, printr-un înalt grad de specializare a producţiei, printr-o largă diversificare a legăturilor de cooperare, printr-o folosire intensivă a celor mai avansate cuceriri ale tehnicii şi ştiinţei, a

de sistematizare a teritoriului politice ale etapei actuale

metodelor progresiste de conducere și de organizare — să poată fi satisfăcute fără o permanentă sincronizare a contribuției tuturor ramurilor și factorilor ce participă la acest efort colectiv. Cu atît mai mult în economia noastră socialistă, o atare necesitate imperioasă este însoțită și de posibilitatea obiectivă de analiză aprofundată a complexului de fenomene sociale și economice care se intercondiționează, de elaborare a unor prognoze științifice, de coordonare în consecință a reproducției sociale, de repartiție armonioasă pe întreg teritoriul țării a tuturor resurselor materiale și de muncă, în interesul general al societății noastre.

Tocmai datorită unei astfel de abordări a problemelor și în vederea rezolvării lor, este justificată preocuparea tot mai susținută și interesul crescînd, acordat în prezent procesului de planificare economică considerată în profil teritorial și, implicit, sistematizării teritoriului, a dezvoltării controlate a formelor de așezare a populației, considerată ca o planificare fizică.

Determinarea unor cît mai raționale forme de organizare a mediului construit al societății a preocupat în toate timpurile omenirea, trecîndu-se treptat de la acțiuni spontane, izolate, limitate, la acțiuni tot mai dirijate, atotcuprinzătoare, generalizate. Aceasta — pe de o parte — deoarece intercondiționarea ce acționează între mediul construit și modul de producție al societății a devenit din ce în ce mai evidentă, și — pe de altă parte — deoarece structurile relativ statice ale așezărilor omenești (așa cum au fost moștenite de la generațiile și orînduirile sociale anterioare) necesită repunerea lor continuă în concordanță cu conținutul programatic în necontenită înnoire și al cărui progres se manifestă cu un deosebit dinamism.

Reconstrucția mediului construit, respectiv a întregii rețele de așezări, se impune îndeosebi în condițiile orînduirii socialiste. Noi sîntem conștienți de faptul că nu numai societatea în dezvoltare este obligată să-și remodeleze neîncetat așezările pentru a-și putea satisface cerințele cantitative și calitative mereu amplificate, dar și că însuși mediul construit influențează în mod determinant felul în care se desfășoară viața societății, putînd să-i accelereze sau să-i frîneze progresul, după cum se realizează sau nu o concordanță între structura formațiunilor teritoriale și funcțiile multiple pe care acestea trebuie să le cuprindă. Am putea chiar afirma că activitatea de remodelare a așezărilor, care de altfel s-a manifestat permanent din cele mai vechi timpuri ale societății omenești, a devenit astăzi o preocupare tipică a contemporaneității. Cu atît mai mult, în condițiile cînd această activitate constituie o latură importantă a politicii organelor centrale de conducere, așa cum se manifestă în țara noastră, sistematizarea teritoriului — ca parte integrantă a planificării economiei naționale — ar putea fi considerată ca o legitate specifică a orînduirii socialiste.

Într-adevăr, în condițiile elaborării unor prognoze de dezvoltare multilaterală a țării, pe etape tot mai amplu considerate în perspectivă, în concordanță cu preliminarea creșterii numărului de locuitori, a ponderii populației urbane, a ridicării condițiilor de trai ale locuitorilor în general și ale celor din mediul rural îndeosebi, se impune în mod hotărît necesitatea de a determina — ca o premisă și totodată ca o consecință logică — modul și direcția în care va trebui remodelată întreaga rețea de așezări urbane și rurale din țara noastră, spre a se putea fundamenta cele mai judicioase amplasamente, profilări și etapizări pentru oricare din obiectele ce vor urma a fi construite pe baza prevederilor planurilor economice.

Prin studii tot mai susținute de sistematizare teritorială va trebui să ne aducem contribuția la punerea în valoare a întregului potențial material și uman, la lichidarea unor disproporții care s-au creat uneori cînd au fost amplasate unități de producție în teritoriu fără o fundamentare temeinică. În aceste condiții vom fi în măsură să asigurăm totodată organizarea, la dimensiuni și în sisteme optime intercondiționate, a întregii rețele de așezări urbane și rurale, în vederea realizării unei creșteri continue a confortului de viață a întregii populații, și în același timp a atingerii unei maxime eficiențe economice în politica de investiții.

În felul acesta, vom fi în măsură să stăpînim și să îndrumăm procesul de așezare și de grupare a populației în teritoriu, să sprijinim dezvoltarea îndeosebi a acelor localități mici, pentru a căror am-

plificare există o justificare și care, în condițiile actuale, nu permit înzestrări complexe, capabile să asigure ridicarea nivelului de trai al populației. De asemenea, vom putea în aceste condiții să evităm formarea supraconcentrărilor teritoriale, care ar putea afecta în mod negativ tot mai multe compartimente ale vieții și ale producției societății noastre.

Acordînd toată greutatea rolului planificării, se impune o tot mai strînsă punere în concordanță a tematicii studiilor de sistematizare cu prevederile planificării economiei naționale, stabilind — pe plan teritorial — formele cele mai indicate de îmbinare a planificării curente cu cea de perspectivă, ținînd seama că asigurarea continuității planificării trebuie să fie considerată ca un imperativ esențial. În acest sens, ne revine sarcina nu numai de a rezolva corect și la timp problemele etapei actuale, ce ne sînt încredințate, dar totodată să ne alcătuim un plan de durată, bazat pe stabilirea — prin studii — a direcțiilor posibile de dezvoltare a organismului teritorial de care răspundem și pe scoaterea la iveală în timp util a problemelor ce ar putea fi generate. Numai în acest fel vom putea interveni în mod eficient spre a preîntîmpina evenimentele preliminate a se succeda și spre a rezolva contradicțiile ce ar putea apărea, manifestînd inițiativă în dirijarea desfășurării acelor fenomene ce sînt specifice domeniului complex al construcției, arhitecturii și sistematizării.

În privința cuprinderii uneia din problemele majore ale planificării, și anume asigurarea repartizării armonioase a forțelor de producție pe întregul teritoriu al țării, se impune să trecem, cu operativitate și în contact strîns cu toate organele interesate și cu cadrele multispecializate de care dispunem, la elaborarea principiilor, metodologiei, criteriilor, indicatorilor specifici planificării în profil teritorial. În această acțiune trebuie să urmărim cu precădere împletirea armonioasă a intereselor unităților administrative cu cele departamentale, ale celor sociale cu cele economice, ale celor din etapa prezentă cu cele aferente perspectivei, pentru a putea contribui la armonioasa dezvoltare economică, socială, culturală a tuturor județelor și localităților, considerate ca părți integrante ale organismului unitar al țării. Această acțiune va trebui să constituie o latură esențială a operei de edificare a socialismului în patria noastră, a operei de făurire a condițiilor pentru trecerea la societatea comunistă.

Pentru atingerea acestui scop și pentru a putea sprijini acele organe centrale și locale — la nivelul județelor și municipiilor, precum și la nivelul orașelor și comunelor — cărora le vor reveni atribuții de coordonare și de îndrumare a acțiunii de sistematizare a teritoriului, urbaniștii și arhitecții vor trebui să asigure o desfășurare mai intensă a activității de elaborare a schițelor de sistematizare pentru toate localitățile urbane și îndeosebi cele rurale, ce vor trebui să fie considerate drept componente ale viitoarelor sisteme de așezări.

Totodată, în susținerea activității viitoarelor consilii județene, orășenești și comunale, ale căror atribuții, competențe și răspunderi vor spori în ceea ce privește stabilirea măsurilor de dezvoltare economică și edilitar-gospodărească a teritoriului pe care îl administrează, urbaniștii și arhitecții vor trebui să-și dea o contribuție sporită, stabilind principii și indicatori de echipare și dotare a așezărilor și a sistemelor de așezări, pe diferite trepte de mărime și de complexitate, asigurînd coordonarea normativelor — considerate în rețea — aferente tuturor organelor centrale și obștești, titulare de investiții, corelînd cerințele actuale cu cele de perspectivă, promovînd o cît mai înaintată și multilaterală cooperare pe plan teritorial între diferitele instituții și întreprinderi ale căror investiții pot folosi în comun în mod cît mai rațional terenul precum și unele echipări și amenajări ale acestuia.

În documentele de partid se subliniază importanța urmăririi cu perseverență a unei cît mai ridicate eficiențe economice a investițiilor. În acest sens va trebui să insistăm, pe plan urbanistic și arhitectural, pentru elaborarea unor indicatori valorici sau fizici adecvați, cu precădere sintetici, în măsură să permită aprecierea comparativă a soluțiilor propuse, considerate în mod complex, în vederea stabilirii celei optime. Aceasta implică pentru toți cei ce muncesc în acest domeniu ca, pe lîngă rezolvarea problemelor din punct de vedere tehnic, funcțional și compozițional, să abordeze cu competență și latura economicității soluțiilor, privită din cele mai variate unghiuri, de la economia de cheltuieli de investiții și exploatare, la cea de consum de timp și de energie umană. Aceasta reclamă din partea noastră o străduință deosebită în vederea eliminării rutinei ce se mai manifestă uneori și a promovării noului, în vederea unei neîncetate lărgiri a sferei de cunoștințe, accentuînd îndeosebi pe latura economică.

Îmbunătățirea muncii noastre depinde în mare măsură de studierea temeinică a bogatelor materiale ale Conferinței Naționale a Partidului Comunist Român, de înțelegerea necesităților legice ale societății noastre, de străduința neobosită de a găsi formele cele mai indicate și specifice sectorului nostru de activitate pentru a putea contribui, cu inițiativă și spirit de răspundere, la transpunerea în viață a principiilor și directivelor cuprinse în aceste documente de partid, de o deosebită importanță pentru viitorul României socialiste.

CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE

În cadrul consfătuirii anuale a reprezentanților conducerilor uniunilor de arhitecți din țările socialiste, delegați din opt țări socialiste s-au întrunit între 17 și 24 octombrie 1967 la București pentru a dezbate problemele actuale ale construcției de locuințe din țările respective.

Reuniunea s-a desfășurat sub semnul marilor probleme arhitecturale care frămîntă astăzi arhitecții din toată lumea, legate în special de metodele cele mai eficiente pentru crearea unui mediu construit optim pentru viața omului contemporan.

Referatele prezentate au fost urmate de discuții fructuoase.

Publicăm în acest număr al revistei largi extrase din aceste referate.

arh. anna tanova

Vicepreședinte al Uniunii arhitecților din R. P. Bulgaria

construcția de locuințe în R. P. Bulgaria

(. . .) După datele statistice întocmite pînă la 31 decembrie 1965, mai bine de 50% din totalul locuințelor a fost construit în cursul celor două decenii de putere populară. Numai în perioada 1957—1965 în orașele din R.P. Bulgaria au fost construite 285 973 locuințe, ceea ce constituie 62,5% din toate locuințele construite după 9 septembrie 1944.

Pe de altă parte, creșterea rapidă a venitului național și justa lui repartizare asigură o dezvoltare continuă a construcției de locuințe, atît sub raportul volumului, cît și al calității.

În cel de al cincilea plan cincinal (1966—1970), a fost prevăzută pentru construcția de locuințe suma de un miliard de leva. Separat de această sumă, populația sătească și cea din orașele mici va asigura materialele pentru construcția de locuințe individuale în sumă de 700 milioane de leva. Aceasta înseamnă că în perioada sus-menționată vor putea fi construite cca 200 000 apartamente în orașe, adică 40 000 apartamente anual. (...)

Volumul construcției de locuințe în sectorul de stat și cooperatist a crescut, în cursul celui de-al cincilea cincinal, de 2,3 ori față de cincinalul al patrulea. O astfel de creștere se realizează pe baza unui program special elaborat și fundamentat științific. Punctele principale ale acestui program sînt: volumul general al construcției de locuințe și repartizarea lui pe ani; sursele de finanțare; felul și componența apartamentelor; producția și repartizarea materialelor necesare; rezolvarea problemei brațelor de muncă; măsurile pentru sporirea ritmului de industrializare a construcției. (...)

Întreprinderile economice (direcțiile), create în ultimii ani pe lîngă sfaturile populare orășenești, au un mare rol organizatoric. În activitatea acestor întreprinderi există însă unele lipsuri și greșeli de ordin arhitectural. De exemplu: în aplicarea noilor soluții de sistematizare a locuințelor, în problemele dezvoltării industrializării construcțiilor sau în aplicarea unor tehnologii mai perfecționate în construcții se manifestă un anumit spirit conservator, atașamentul excesiv față de « vechile și bunele » metode tradiționale de construcție, pentru că. . . « asta se cere ». În amenajarea teritoriului pentru construcțiile noi, adică în planurile urbanistice ale noilor complexe de locuit (activitate pe care o organizează și o conduc aceste întreprinderi) se observă de asemenea unele lipsuri: nu se execută la timp construcțiile sub cota zero, noile complexe de locuit nu sînt dotate cu încălzire centrală, nu se respectă indicele demografic normativ. În mod frecvent se fac corectări mecanice în ce privește teritoriile destinate construcțiilor sau modul de construcție (înălțimea) care nu au nimic comun cu soluțiile urbanistice adoptate inițial; în unele cazuri, un complex prevăzut a fi executat în sistemul monolit (tradițional) se execută prin metoda asamblării din elemente prefabricate. Rezultatele negative ale unor asemenea procedee sînt evidente. (...)

Condițiile de locuit ale populației sînt caracterizate de un indice esențial: spațiul locativ pe cap de locuitor. După ultimele date statistice, în 1965, reveneau, în general, pe întreaga țară, 10,5 m² pe cap de locuitor (9,3 m² la orașe și 11,6 m² la sate). În 1970, se prevede asigurarea în medie a 11,7 m² pentru fiecare locuitor al țării noastre. (. . .)

În țările mai dezvoltate, urbanizarea atinge un nivel înalt, de 70—80%.

După datele statistice pe luna decembrie 1965, în orașele din R.P. Bulgaria (. . .) trăiește jumătate din populație, iar cealaltă jumătate la sate. (. . .). Creșterea populației orășenești, scăderea populației sătești și schimbările radicale legate de aceasta, în ce privește repartiția populației și condițiile de viață, constituie particularități caracteristice ale procesului de urbanizare din țara noastră și se află în raport direct cu nivelul de dezvoltare a economiei și a relațiilor de producție ale societății. (...)

Ritmul de urbanizare a țării se poate vedea din următoarele cifre: în 18 ani (1947—1965) s-au mutat la oraș 1 146 622 oameni, iar în decurs de 8 ani (1957—1965) 661 000 oameni.

Acest ritm nu corespunde posibilităților de construire a locuințelor necesare. În locuințele de stat continuă să nu fie asigurate apartamente separate pentru fiecare familie. Și cu toate că în linii generale suprafața locuibilă pe cap de locuitor a crescut, această situație rămîne o deficiență esențială.

Dacă facem un examen sumar al complexelor de locuit, construite în ultimii zece ani în orașele noastre, vom vedea că ele reflectă într-adevăr noua cultură

urbanistică, al cărui scop final este crearea unor condiții de viață favorabile, care să corespundă organizării sociale și posibilităților economice și tehnice crescînde ale societății noastre.

Cercetările sociologice și concepțiile inovatoare ale arhitecților orientează tot mai mult atenția opiniei publice către căutarea unui nou tip de locuință, către problemele locuinței viitorului.

Ar fi fost greșit să se creadă că mediul familial al familiei de tip nou va rămîne neschimbat, după cum ar fi tot atît de greșit să se considere că în socialism și comunism casa de locuit se va deosebi radical de casa de locuit împămîntenită în decursul a sute de ani de tradițiile poporului. Și totuși, noi proiectăm astăzi apartamente pentru gospodării alcătuite din doi soți tineri cu unul, doi sau mai mulți copii și doi părinți mai în vîrstă. Aceasta este componența aproape a 50% din familii. Problema constă în a asigura convietuirea a două sau chiar a trei generații, în a crea comodități pentru toți, și nu așa cum s-a procedat pînă acum cînd părinților li se punea la dispoziție, drept dormitor, bucătăria sau o cameră de trecere unde nu existau nici cele mai elementare condiții pentru odihnă. Diferite materiale indică tendința de separare, de « dezmembrare » a acestor gospodării, adică tendința ca fiecare familie să-și aibă propria sa locuință separată. În același timp, predomină tendința de a găsi camere și chiar apartamente întregi cu o suprafață mare, în care toate camerele să poată fi folosite independent. Exemplele de soluționare reușită a apartamentelor cu camere de dimensiuni reduse, dar în număr relativ mare, menită să asigure fiecărui membru al familiei o cameră separată, sînt apreciate tot mai favorabil și capătă o răspîndire din ce în ce mai largă. Asemenea soluții pot fi considerate ca tendințe progresiste ale dezvoltării în viitor.

Reducerea zilei de muncă a membrilor familiei, eliberarea femeii de o seamă de obligații gospodărești și de grija pentru creșterea și educația copiilor, prin organizarea unor servicii sociale, constituie o perspectivă obiectivă pe fondul căreia se va organiza un nou sistem de relații în apartament și în mediul familial.

Există părerea că în zilele noastre dinamica vieții este atît de mare încît în arhitectură nu trebuie create principii imuabile; nu are rost să ne gîndim la perspectivă, ci numai la ceea ce satisface cerințele în etapa actuală. Noi nu ar trebui să adoptăm o asemenea părere. Mai mult chiar, noi trebuie să lămurim cu multă grijă care sînt bazele teoretice ale proiectării locuințelor și ale construcției lor, exigențele sociologice ale unei familii socialiste față de locuința viitorului. (. . .)

Se pare că noi tot nu am reușit încă să determinăm concret ceea ce este caracteristic pentru casa viitorului, în ce măsură va depinde ea de durata programului de lucru al membrilor de familie și în primul rînd al femeii, ce efect va avea apropierea unor industrii nevătămătoare de zonele de locuit, pe ce căi se va dezvolta viața socială. (. . .)

Îndeplinirea misiunii noastre nu mai poate fi înțeleasă ca o simplă acțiune de proiectare a unor case « tehnologice », « ieftine », de tip « mediu » sau case « în general ».

De aceea este nevoie de o coordonare a eforturilor diferiților specialiști, cu o verigă unificatoare în persoana arhitectului sociolog, care să posede cunoștințe tehnice și concepții profesional-estetice la un nivel superior.

În practica noastră arhitecturală, deficiența cea mai mare a constituit-o tratarea impersonală a problemelor. Pornind de la considerentul ușurării tehnologiei în prima etapă a industrializării construcțiilor, noi am creat un catalog de secțiuni și blocuri și un nomenclator unificat pe scară națională, care și-a pus amprenta standardizatoare asupra locuințelor construite în diferite orașe.

Proiectele-tip ale secțiunilor și blocurilor de locuințe nu țineau seama, de asemenea, de influența hotărîtoare a condițiilor naturale (seismicitate, mare, munți) și nu propuneau o organizare diversificată a locuințelor în funcție de caracterul individual al fiecărei familii, o anumită diversitate a soluțiilor arhitecturale, o expresivitate plastică și compozițională a clădirilor, ca atare și a complexelor de locuit în totalitatea lor.

Introducerea unei categorizări în domeniul teoriei proiectării arhitecturale a locuințelor, clarificarea unor termeni, ca de pildă « confortul locuinței », « nivelul de locuit », « unitatea locativă » etc., ne vor servi drept bază principială la rezolvarea problemelor de construcție a locuințelor pentru a obține condiții optime, social determinate în prezent și în viitor, corespunzătoare realizărilor progresului tehnic. În această privință ne revine sarcina de a căuta în continuare formele și mijloacele adecvate de dezvoltare consecventă a arhitecturii noastre în domeniul locuințelor, legată de tradiția populară progresistă, cu exigențe și perspective în continuă schimbare.(. . .)

ing. arh. gorazd celechovsky

R. S. Cehoslovacă

influența științei și tehnicii asupra mediului de locuit și a modului de repartizare a populației

Aș vrea să exprim unele considerente cu privire la influența pe care o exercită modificările ce se produc în structura socială și în relațiile de producție asupra concepției mediului de locuit (habitatului), în sensul cel mai larg al cuvîntului, adică asupra modului însuși de repartizare a populației.(. . .)

INFLUENȚA TEHNICII ASUPRA MODULUI DE REPARTIZARE A POPULAȚIEI

Creșterea treptată a industriei și liberalizarea ei exercită pesemne o influență anarhizantă asupra modului de repartizare a populației. Cu toate acestea, în curînd vor începe să capete o importanță tot mai mare raioanele cu resurse bogate de materii prime, orașele care se află în zonele de transport situate longitudinal, legate favorabil de căile de acces ale materialelor, orașele care reprezintă centre de desfacere, dispun de posibilitatea unor transporturi ieftine și în anumite cazuri pot oferi o forță de muncă calificată.(. . .)

Este evident că o concentrare a industriei este foarte convenabilă pentru economia producției. Accesul comod la resursele energetice, legătura directă cu un transport eficace, o cantitate suficientă de forță

de muncă, toate acestea constituie puncte de atracție pentru migrarea sau mutarea oamenilor care vor să găsească o muncă mai bine retribuită.

Condiții cu totul specifice apar în zonele suburbane ale orașelor mari, unde zonele economice amplasate longitudinal sînt înlocuite prin aglomerarea unor mari spații, dens populate, în care își găsesc aplicarea toate componentele individuale interesate.

În asemenea zone, avantajele și atracția marilor orașe se leagă de interesele economice (în special, în ce privește industria ușoară), în condițiile unei oferte considerabile de forță de muncă disciplinată și de o înaltă calificare.

O astfel de dezvoltare anarhică a noii structuri, datorită calității ei, depășește toate influențele și intervențiile în natură cunoscute și realizate mai înainte. Cu toate acestea, în ultima vreme, apar contradicții serioase în modul arătat de repartizare a populației. Iau naștere sisteme excesiv de aglomerate. Anumite interese se ciocnesc în contradicții nerezolvabile. Calitatea mediului se înrăutățește (poluarea bazinului aerian datorită reziduurilor industriale, lipsei de spații verzi, devastării peisajului etc). Toate problemele arătate se complică și mai mult în urma numărului în continuă creștere al automobilelor. Acoperirea distanței dintre domiciliu și locul de muncă devine tot mai grea. În prezent, automatizarea industriei trece, datorită ciberneticii, într-o fază nouă de dezvoltare. În unele ramuri începe să se realizeze o automatizare aproape completă a dirijării după program.(. . .)

În unele domenii ale activității umane începe introducerea automatizării conducerii și soluționarea automată a tuturor proceselor. Unele întreprinderi industriale și comerciale aplică sisteme care dau singure comanda, atît pentru eliberarea mărfii de la depozit, cît și pentru dirijarea automată a transportului și descărcării mărfii.

Unele amenajări tehnice în domeniul infrastructurii au fost încă de multă vreme automatizate în mod analog și funcționează cu mijloace prin care se poate obține cu ușurință materialul, energia și informația necesară (instalația de apă, încălzirea centrală, telefonul).

Se poate presupune că introducerea automatizării de acest fel se va realiza și în alte ramuri.(. . .)

CONSIDERENTE PREALABILE ASUPRA CONCEPȚIEI UNEI AGLOMERĂRI

Structura majorității absolute a orașelor mici și mijlocii își datorează originea evului mediu, creîndu-se în decursul unui proces îndelungat de dezvoltare ce s-a desfășurat într-un regim stabilizat prin relații de producție și sociale. Asemenea organizări se deosebesc printr-o logică profundă: pentru fiecare activitate este atribuit un loc special; strada este destinată unei anumite meserii, piața servește pentru comerț și bîlci, clădirea administrativă și viața culturală își găsesc locul în apropierea bisericii. Fără o modificare prealabilă a proceselor de producție nu s-ar putea ajunge la o nouă dezvoltare sau la o anumită echilibrare a inegalității sociale altfel decît cu prețul reducerii nivelului material al claselor conducătoare și al unor încălcări serioase în domeniul administrativ și al vieții sociale și culturale. În felul acesta, nici o revoluție socială nu ar putea avea un succes permanent.

O întorsătură radicală s-a produs abia o dată cu dezvoltarea producției și mai ales o dată cu începutul revoluției tehnice. Volumul schimburilor de mărfuri crește, producția industrială trece pe primul plan în organismul orașului, deplasările pentru muncă ale oamenilor devin mai mici, ceea ce constituie un fenomen social cu totul nou. Densitatea unor orașe devine excesivă, s-ar putea spune chiar că asemenea orașe « se umflă » sfidînd orice logică. Acest proces continuă și în zilele noastre. El duce la apariția unor organisme complexe, fără o reglementare interioară, ale căror funcții se împletesc într-o urzeală extrem de complicată, costînd totodată mult mai scump decît o reglementare ideală, dar realizabilă. În momentul de față societatea nu dispune încă de mijloace de transformare, ignorînd cu desăvîrșire cînd va veni ziua în care vor lua sfîrșit toate aceste dezordini sau cel puțin se va mai atenua ritmul lor. Din fenomenele ultimilor 50 de ani se desprinde concluzia că viața concepută din punct de vedere al consumului își va avea totuși inevitabil limitele ei. De aici, decurge necesitatea sau putința de a prevedea revenirea unui anumit echilibru în cadrul unui nivel mai înalt de viață, caracterizat prin asigurarea materială și avîntul vieții culturale și sociale. Modul de viață, care își datorează provenienta consumului, se ciocnește de insuficiența spațiului, întîmpină în calea sa pericolul dezechilibrului biologic între natură și om și în sfîrșit se stabilizează mai mult sau mai puțin la nivelul unui anumit volum de producție pentru nevoile consumului, rezervîndu-și însă dreptul de a realiza transformări treptate, de a se consolida și de a se perfecționa în structura sa lăuntrică. Utilitatea principală a acestui proces — timpul liber al omului — se reflectă treptat în utilizarea sa rațională. În această ordine de idei trebuie să menționăm că omenirea a întîmpinat nu o dată în calea sa și a traversat asemenea perioade care, însă, se aflau la un nivel calitativ inferior. Ca exemplu, este suficient să amintim cultura antică unde în locul perfecțiunii noastre tehnice exista orînduirea sclavagistă; cultura antică a creat pentru omul liber o situație analogă cu aceea pe care i-o oferă viața contemporană. La fel se poate considera că timpul liber va fi utilizat pentru o viață culturală intensă și pentru activități sportive precum și pentru satisfacerea cerințelor materiale și spirituale pe care producția industrială nu este în stare să le satisfacă, ca de pildă pentru participarea activă în sfera artei, pentru crearea unor opere de seamă de o înaltă valoare artistică. Dacă ținem seama de cadrul care se oferă în acest domeniu pentru exploatarea spirituală, se poate trage concluzia că acest proces poate fi prelungit pînă cînd va apărea o cotitură calitativ nouă, încă necunoscută, ce ascunde astăzi taine încă neprevăzute ce întrec toate cunoștințele noastre prezente. Dar aceasta nu se referă în nici un caz la tehnică, a cărei bază, în ciuda utilizării electronicii celei mai precise, o constituie în continuare mecanica cu consumul ei colosal de materiale și energie.

Considerentele expuse, transportate în domeniul structurii aglomerărilor umane, fundamentează concluzia că se formează o anumită formă stabilizată, ale cărei prefaceri lăuntrice se vor produce la nivelul noilor realizări tehnice și al unei cerințe clar exprimate pentru crearea unui mediu de un înalt nivel estetic. În felul acesta ar fi fost greșit să se adopte pentru orașe și pentru structura aglomerării lor forme care se adaptează greu la condițiile destul de schimbătoare ale vieții. Va fi necesar să se ia în considerare mai curînd un sistem integral care să fie în stare să facă față, cu cheltuieli minime, prefacerilor și schimbărilor continue ale procesului de dezvoltare.

CONCEPȚIA GENERALĂ DE SOLUȚIONARE A AGLOMERĂRILOR, AVÎND CA BAZĂ ZONELE ECONOMICE SITUATE LONGITUDINAL

Din cele expuse mai sus reiese faptul că, ținînd seamă de transformarea vieții sociale și culturale, precum și de producția industrială sub formă de procese semiautomate, ținînd seama în continuare de schimbările în sfera producției agricole, de organizarea rațională a clădirilor și construcțiilor, a căilor de comunicație și a peisajului în totalitatea sa, vom putea stabili că cel mai rațional sistem va fi cel care prevede bazarea treptată a soluției generale pe zonele economice, de o importanță inegală, situate longitudinal.

Axul sistemului va trebui să fie format de zonele principale, urbanizate într-o mare măsură și situate de-a lungul căilor de comunicație de importanță internațională, ca de pildă canalul navigabil Elba-Oder -Dunăre care constituie o magistrală ce va fi folosită la maximum pentru transporturile grele și comerțul internațional. La acest « ax » trebuie adăugate zonele învecinate secundare, situate de-a lungul liniilor importante de cale ferată și al autostrăzilor. A treia treaptă ar constitui-o zonele longitudinale de aglomerări create în funcție de condițiile de importanță locală, depinzînd de dislocarea producției agricole și legate nemijlocit de principalele aglomerări urbane.

La principiile arătate, aș vrea să adaug cîteva concepții de un caracter mai general.

După sfîrșitul celui de al doilea război mondial, a început un nou avînt economic, însoțit de un fenomen care ar putea fi numit explosiv în domeniul sporului natural de populație și în proporții care dau motive pentru o profundă neliniște. În timp ce multe popoare suferă de o foamete îngrozitoare, consumul de produse marchează un avînt nemaiîntîlnit, iar cerințele față de energie ating proporții fantastice. Apare o discrepanță serioasă și crescîndă între baza de aprovizionare și sporul de populație. Popoarele care sînt cel mai mult supuse efectelor păgubitoare ale acestui proces de dezvoltare, trăiesc o profundă criză lăuntrică. Se prăbușește structura milenară a unei filozofii.

Resursele de materii prime și izvoarele de energie care mai există în prezent la dispoziția noastră sînt exploatate cu o lipsă de răspundere îngrijorătoare. Omenirea trebuie să lupte cu două probleme extrem de grele, incomparabil mai complexe decît au fost problemele pe care a trebuit să le rezolve în cursul întregii sale istorii: este vorba de aprovizionarea cu alimente și, mai ales, producția unei cantități uriașe de energie. Bugetele naționale cheltuiesc multe miliarde pentru cercetări în domeniul energeticii nucleare. Energia produsă cu mijloace tradiționale nu mai este în stare să asigure viitoarea dezvoltare a tehnicii. O rezolvare insuficientă a problemei sus-menționate ar duce la urmări incalculabile pentru omenire.

Însăși esența vieții biologice este uneori discutabilă dacă avîntul tehnic nemaivăzut o limitează în volumul ei firesc, începînd să distrugă baza proprie de existență a organismului viu(. . .)

dr. arh. werner strassenmeier

Membru al Comisiei pentru locuințe a U. I. A.

construcţia de locuinţe în R. D. Germană

În construcția de locuințe din R.D. Germană s-au obținut în ultimii ani, incontestabil, succese însemnate. Ele se caracterizează în primul rînd prin:

— soluții complete și stabilirea proporțiilor locuințelor;

— volumul crescînd al metodelor industriale de construcție a clădirilor de locuit, astfel că în prezent peste 30% din construcțiile de locuințe se realizează prin metoda panourilor mari, iar peste 60% prin metoda blocurilor mari;

— nivelul de confort crescînd al clădirilor și al apartamentelor.

În prezent, se vede că orientarea ritmică către producția de masă a unor clădiri de locuit, tipizate pe baza unei producții industriale, după un standard unic, la combinatele de construcții de locuințe, s-a dovedit a fi o cale justă. (. . .)

În ciuda acestor succese există destule deficiențe precum și disproporții între fondul locativ existent și volumul construcțiilor noi, pe de o parte, și cerințele crescînde, pe de altă parte. (. . .)

Pentru a lichida pe viitor aceste disproporții este necesar să se mărească de două ori și jumătate investițiile în construcțiile de locuințe. Aceasta înseamnă, în plus, că și pe viitor trebuie să mergem cu hotărîre pe calea construcțiilor industriale de masă. Totodată, însă, trebuie să revizuim unele poziții unilaterale și rigide, în ceea ce privește problemele tehnice și economice ale construcțiilor de masă prin metode industriale, poziții care au predominat în trecut. Aceste poziții și-au găsit expresia în faptul că seria de proiecte-tip este prea puțin diferențiată, iar din punct de vedere arhitectural și al sistematizării, s-a dovedit monotonă și insuficient de elastică.

Problemele principale în construcțiile de locuințe pentru anii următori în R.D.G. sînt:

— concentrarea construcțiilor de locuințe în cartierele centrale ale orașelor;

— asigurarea unei diversificări a proiectelor-tip pentru satisfacerea celor mai diferite cerințe și pentru diferențierea arhitecturală și urbanistică a construcțiilor;

— elaborarea unui sistem elastic de proiectare și construcție în construcțiile de masă.

I. *CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE ÎN CONDIȚIILE RECONSTRUCȚIEI ZONEI CENTRALE A ORAȘELOR*

Spre deosebire de ultimii ani, cînd construcția de locuințe s-a efectuat de preferință în cartierele periferice ale orașelor, sau era legată de crearea unor orașe noi și doar în mod excepțional era dusă în centrele orașelor, în cadrul acțiunii de reconstrucție a acestora, pentru anii viitori se prevede o creștere considerabilă a nivelului construcțiilor de locuințe în centrele orașelor mari și mijlocii. La Berlin, de pildă, în anii următori, aproximativ 70% din construcțiile de locuințe vor fi efectuate în cartierele centrale ale orașului.

Care este scopul acestor măsuri?

1. Terminarea rapidă și hotărîtă a lucrărilor de refacere și reconstrucție în centrul orașelor;

2. Renunțarea la utilizarea neeconomică a terenurilor agricole afectate construcțiilor de locuințe, dat fiind că cheltuielile pentru rețelele de transport și tehnico-inginerești pe aceste teritorii cresc considerabil;

3. Utilizarea rețelelor de comunicații și tehnico-inginerești existente în zonele centrale bine dotate ale orașelor;

4. Prevenirea unei eventuale dezvoltări unilaterale a centrelor în sens de « city », deoarece, de pildă, o concentrare excesivă a locurilor de muncă duce la tulburări serioase ale circulației în orele de vîrf. După părerea noastră, centrele trebuie să capete o dezvoltare multilaterală și anume o dezvoltare care să reunească condițiile optime de locuit cu cerințele de implantare a unor instituții social-culturale-administrative etc., locuri de muncă, de odihnă, distracții etc. Centrul trebuie să fie un element sănătos al orașului, avînd toate funcțiile vieții orașului, și nu doar o expresie

unilaterală și exagerată de element între alte elemente de aceeași importanță.

Desigur, problema unei construcții intensive de locuințe în centrele orașelor va ridica în prim plan probleme care nu se rezolvă de pe o zi pe alta.

Pe ordinea de zi se află de asemenea și probleme ca:

— creșterea considerabilă a densității populației, precum și a densității construcțiilor;

— legarea noilor construcții de construcțiile și căile de transport existente;

— măsuri eficiente pentru apărarea apartamentelor de zgomotele străzii;

— apropierea spațială a funcțiilor locuințelor, de funcțiile diverselor instituții sociale.

În această privință ne revine o muncă uriașă.

În ultimii ani, de pildă, în practica construcțiilor de locuințe nu au existat, în general, soluții în care instituțiile să fie amplasate în etajele inferioare ale clădirilor de locuit. Dar construcția de locuințe în centrele orașelor cere, fără îndoială, asemenea soluții. Trebuie să elaborăm și să aplicăm sisteme economice constructive pentru construcțiile cu multe niveluri, precum și pentru clădirile înalte, care vor permite — pe baza unui sistem unic de elemente unificate — crearea diversității și a unor soluții spațiale și de volum, lucru ce va permite la rîndul lui implantarea instituțiilor sociale în etajele inferioare și asigurarea unei expresivități arhitecturale individuale.

Soluțiile proiectelor elaborate trebuie să asigure o densitate mare a construcțiilor și un coeficient înalt de utilizare a teritoriului. Aceasta se poate obține, după cum arată practica din străinătate, prin utilizarea, de pildă, a acoperișurilor clădirilor, atît ale celor din imediata apropiere, cît și ale clădirilor amplasate separat, ca terenuri de joc, de odihnă etc., folosirea încăperilor de la subsol, precum și a terenurilor pentru spații verzi, pentru parcarea automobilelor, organizarea unor servicii auxiliare subterane pentru instituțiile sociale construite etc.

În legătură cu creșterea indispensabilă a etapizării construcțiilor de locuințe, în centrul atenției se află și alte probleme, ca de pildă îmbunătățirea netă a elementelor de construcție și a dotării (elemente de calitate și economice în exploatare pentru finisaje exterioare, îmbunătățirea structurii ferestrelor, o mai bună folosire a instalațiilor de ridicare etc). (. . .)

II. *ASIGURAREA DIVERSIFICĂRII ÎN CADRUL SERIEI DE PROIECTE-TIP*

Construcția de locuințe se caracterizează în prezent printr-un sortiment relativ limitat de apartamente, sub aspectul numărului camerelor.

Hotărîrea cu privire la mărimea suprafeței locuibile a apartamentelor, care nu trebuie să depășească în medie 50 m², a dus la creșterea numărului de apartamente mici și la carențe de apartamente de diverse mărimi.

Cu toate că hotărîrea sus-menționată era condiționată, desigur, de posibilitățile economiei naționale, situația în domeniul asigurării populației cu apartamente a devenit extrem de complicată. Aceasta s-a reflectat nu numai asupra componenței sociale a populației în noile cartiere de locuit, dar și-a găsit expresia și în posibilitățile limitate de construcție diferențiată și variată.

După părerea noastră, în programul de execuție a construcțiilor trebuie cuprinse apartamente mai diferențiate, ca de pildă pentru familiile mari, pentru invalizii care lucrează în special acasă, pentru intelectuali. Posibilitățile pentru satisfacerea unor asemenea cerințe specifice rezidă în elaborarea unor anumite variante arhitecturale și urbanistice, a unor soluții individuale pentru etajele inferioare sau acoperișuri. De asemenea, trebuie lichidată situația în care o serie industrială de clădiri de locuit admite o singură soluție de partiu. Aceasta se referă la amplasarea reciprocă a camerelor, legătura funcțională a bucătăriei cu camera de locuit, amplasarea dormitoarelor și a nodurilor sanitare.

Este necesar să se caute modalități ca, prin cheltuieli neînsemnate și economicește justificate legate de modificare formelor de turnare sau a regimului tehnologic, să poată fi create în producția de serie diverse soluții de partiu. (. . .)

III. *ELABORAREA UNUI SISTEM ELASTIC DE PROIECTARE ȘI CONSTRUCȚIE PENTRU CONSTRUCȚIILE DE MASĂ*

Metoda de proiectare și de execuție a unor clădiri tipizate în esența lor practicată astăzi a constituit în multe cazuri cauza unei monotonii arhitecturale și urbanistice.

Încercările în cadrul existent de a crea, pe baza unor clădiri tipizate, variante de volum și variante arhitecturale nu au fost încununate, în majoritatea cazurilor, de succes și au dus, în industria construcțiilor, la o creștere progresivă a tipurilor de elemente și gabarite. Cu toate acestea, nu s-a obținut o îmbunătățire radicală a seriei tip. Considerăm că sarcina proiectării-tip nu trebuie să fie perfecționarea anumitor tipuri de clădiri de locuit și a anumitor tipuri de apartamente. Cu cît sistemul tehnologic și constructiv al construcției se încadrează mai puțin într-o singură soluție de sistematizare, cu atît mai mult criteriile constructive, de producție, tehnologice, de transport, de montaj și economice pot determina sistemul general al construcției de clădiri și cu atît mai mult pot fi elaborate și aplicate metodele evoluate și de o mare productivitate ale construcțiilor industriale.

După părerea noastră, Uniunea Arhitecților trebuie să militeze pentru schimbarea proiectării și a prefabricării și anume în sensul proiectării pe bază de:

— producție în serie a elementelor sistemului, care nu sînt legate de o anumită soluție de sistematizare și a căror confecționare poate fi realizată și de alte ramuri ale industriei;

— confecționare a unor elemente specifice în funcție de sarcina constructivă dată;

— combinare, pe șantierul de construcție, a pieselor specifice cu piesele aparținînd sistemului respectiv.

Astfel, ia naștere treptat un sistem general din combinarea unor sisteme produse prin prefabricare și prin combinarea unor elemente, comandate special, cu elemente produse în serie pentru anumite sisteme, ca o premisă pentru diversificarea arhitecturală și a sistematizării, împreună cu o înaltă economicitate. (. . .)

Trebuie spus însă că învingerea monotoniei din cartierele noastre cere o mare plasticitate a construcțiilor, adică soluții variate în volumul clădirilor și în spațiile urbanistice. De aceea, dezvoltarea unui asemenea sistem constructiv și tehnologic trebuie să meargă pe calea adoptării în construcții a unor clădiri cu un număr de niveluri mic, mijlociu și mare, cu elemente principale interșanjabile și cu posibilitatea de combinare cu alte procedee constructive și tehnologice.

În felul acesta, într-un singur complex construit se pot aplica diverse procedee arhitecturale de volum și de sistematizare.

După părerea noastră, problema trebuie pusă în așa fel încît să se ceară perfecționarea și standardizarea tuturor elementelor care rămîn neschimbate în diversele programe de construcție, în schimb să se păstreze caracterul elastic în ceea ce privește soluțiile arhitecturale sau elementele care se schimbă în cadrul programului de construcții, pe șantierul de construcții, și care sînt dictate de gradul de confort sau mărimea apartamentului. Prin urmare, trebuie standardizate toate elementele și parametrii de bază, dar nu și construcția definitivă.

prof. arh. bogdan nestorovic

execuţia industrializată a locuinţelor în R.S.F. Iugoslavia

În Iugoslavia s-au clădit după război, adică în 20 de ani (1945—1965), aproximativ 1 200 000 locuinţe, fără a socoti casele restaurate. În ultimii 10 ani (1955 — 1965), în Iugoslavia s-au construit 850 000 locuinţe cu aproximativ 53 m² suprafaţă mijlocie de locuinţă. Dar dinamica de construcţie de locuinţe a fost serios dezechilibrată. Aceasta pentru că populaţia oraşelor creşte mult mai repede decît construcţia de locuinţe şi din această cauză, standardul mijlociu al locuinţei arată o tendinţă de scădere.

În general, se clădesc locuinţe de patru categorii diferite şi chiar cele din categoria a IV-a sînt foarte confortabile, adică solid construite, cu baie şi cu instalaţie de apă şi electricitate. Locuinţele din categoriile III şi II diferă de precedentele prin construcţie şi prin materialele de finisaj şi de echipare, adeseori prin instalaţiile de încălzire centrală, eventual prin instalaţii de ascensoare pentru clădirile mai înalte de patru etaje.

Se construiesc mai mult locuinţe de categoriile IV şi III, ceea ce răspunde puterii economice mijlocii a investitorilor şi a locuitorilor oraşelor noastre. În cursul anilor trecuţi, construcţia de locuinţe din sectorul social s-a desfăşurat mai ales în centrele industriale, în timp ce construcţia de case individuale, îndeosebi particulare, a avut loc în împrejurimile oraşelor şi în sate.

I. CONSTRUCŢII INDUSTRIALE

Construcţia de locuinţe din sectorul social trece în mare măsură la prefabricarea industrială. Este fără îndoială drumul cel mai eficace pentru stabilirea preţului construcţiei după ce s-au rezolvat factorii generali. Preţul industrial poate fi calculat chiar pentru perioade mai lungi dacă se face o planificare pe lungă durată a construcţiilor de locuinţe. Un număr destul de mare de întreprinderi de construcţie din Iugoslavia sînt echipate mai mult sau mai puţin pentru construcţia industrială a locuinţelor. Totuşi, procesul tehnologic al construcţiei industriale se loveşte în majoritatea cazurilor de probleme arhitecturale şi urbanistice care nu trebuie neglijate. Astfel, în anumite oraşe noi, în special la Sarajevo, construcţia industrială a avut o mare influenţă asupra formaţiei arhitectonice şi urbanistice, insistînd asupra celor mai raţionale soluţii ale planurilor de ansamblu pentru amplasarea imobilelor. Constructorii au cerut ca soluţia planului de masă să fie astfel încît el să ofere cele mai largi posibilităţi de utilizare a mecanizării necesare, mai ales a macaralelor. Evident că aceste exigenţe nu sînt întotdeauna admisibile din punct de vedere al arhitecturii, lucru ce constituie una din problemele delicate ale arhitectonicii în construcţia industrială a marilor ansambluri rezidenţiale. Mai rămîne cealaltă problemă care nu poate fi rezolvată satisfăcător, aceea de varietate a obiectelor şi a unghiurilor într-un mare ansamblu de imobile.

La noi există o frînare destul de puternică în dezvoltarea construcţiei industriale a locuinţei, din punct de vedere economic şi al planificării în perspectivă a locuinţelor, care este prea scurtă (1 la 2 ani numai), ceea ce nu răspunde posibilităţilor întreprinderilor producătoare de elemente prefabricate. Pe de altă parte, după o anchetă făcută în cele nouă întreprinderi din Iugoslavia, s-a putut constata, din punct de vedere al capacităţii lor de construire, că ele pot construi locuinţe cu suprafeţe diferite (de la 16 la 120 m² şi chiar mai mult); că numărul de etaje variază adeseori de la 4 la 10 şi la 16 etaje. Este de notat că la 4 întreprinderi, elementele prefabricate sînt legate de planuri determinate şi nu se adaptează altora, în timp ce în celelalte cinci întreprinderi aceasta nu se întîmplă. Toate întreprinderile producătoare de elemente prefabricate de construcţie au adoptat modulul de 60 cm. În unele întreprinderi, producţia de elemente este semiautomatizată, în altele, numai parţial, şi manuală. Capacitatea maximă de producţie de locuinţe în aceste întreprinderi este de 250 la 2 000 pe an. Cel mai des se construiesc locuinţe de categoria a III-a, locuinţe de categoriile I şi a II-a fiind produse numai de o întreprindere, la Ljubliana.

Trebuie să adaug, că la noi construcţia tradiţională este încă foarte importantă, mult mai importantă din punct de vedere al numărului, decît construcţia industrială. Mai întîi, orice construcţie individuală de locuinţe, mai numeroasă decît aceea din sectorul social, este bazată evident pe sisteme tradiţionale; în al doilea rînd, acelaşi sistem este utilizat în sectorul social pentru toate construcţiile de mai mică importanţă. (...)

II. PROBLEME ECONOMICE

Cele mai importante resurse pentru construcţia de locuinţe pînă în 1966 le-au constituit la noi fondurile de locuinţe, lucru ce împiedică dezvoltarea continuă a economiei acestora:

1. din cauza îndepărtării de resursele de construcţie a organizaţiilor, care depuneau 10% la aceste fonduri;
2. din cauza imposibilităţii de a influenţa pe viitorii locuitori ai locuinţelor asupra categoriei, calităţii şi preţului locuinţelor;
3. din cauza chiriei neeconomice, insuficiente pentru a asigura reproducţia.

Din anul 1966 s-a trecut la noul sistem de chirii, numite economice, şi fondurile de stat au trecut chiar la organizaţii, la aceia care le realizează, lăsîndu-le şi soluţia propriilor lor probleme de locuinţe.

Întreprinderea de construcţie fiind o organizaţie activă, indepedentă, construieşte locuinţe la comanda investitorilor. Aceste întreprinderi pot fi ele însile investitoare şi pot construi locuinţe pentru piaţă, vînzîndu-le organizaţiilor sociale sau autonome.

Una din cele mai importante probleme economice ale construcţiei de locuinţe, la noi, este preţul prea ridicat al locuinţelor mai ales faţă de chiria economică care nu este de loc în proporţie cu forţa economică a locuitorilor.

După analizele făcute în institutele noastre, s-a putut constata că poate avea loc o reducere a preţului construcţiei:

— prin reducerea suprafeţei locuinţelor (ceea ce ar putea avea influenţe negative asupra valorii psihohigienice a locuinţei);

— prin creşterea numărului de etaje pînă la o anumită limită;

— prin creşterea numărului locuinţelor în jurul unei case a scării;

— prin scurtarea termenului de construire (de exemplu, dacă se construieşte clădirea în 12 luni în loc de 18, se poate face o economie de 1% din preţul total al construcţiei).

Totuşi, factorul fundamental în construcţia de locuinţe este chiar productivitatea, căci cu ea creşte amploarea producţiei, prin reducerea valorii sale. Se ajunge desigur la aceasta prin producţia industrială a locuinţelor, dar experienţele noastre arată că alături de o mulţime de probleme de organizare, unul din factorii fundamentali este sistemul financiar al construcţiei. Există părerea că problema poate fi rezolvată orientînd construcţia de locuinţe spre producţia de locuinţe pentru piaţă. O astfel de tendinţă impune producţia industrială. La noi, nevoile de locuinţe depăşesc cu mult producţia lor, cererea este cu mult mai mare decît oferta, ceea ce atrage uşor după sine creşterea preţului locuinţelor. Trebuie notat că întreprinderile de construcţie ar putea realiza cu piaţa de locuinţe profituri considerabile din cauza monopolizării generate de inegalitatea dintre ofertă şi cerere, ceea ce nu este admisibil.

În cursul anului 1966, întreprinderile pentru construcţii au încheiat contracte de vînzare pentru mai mult de 24 000 locuinţe, pe care le-au construit pentru piaţă. Aproximativ 50% din aceste locuinţe se află în clădiri cu încălzire centrală. Toate au confortul fundamental. Din aceste locuinţe 87% aparţin cumpărătorilor din sectorul social (organizaţii, întreprinderi, industrie), 13% aparţin persoanelor particulare. Preţul mijlociu contractat este de 1 321 la 1 552 dinari noi (110—122 dolari) per m² de suprafaţă locuibilă.

arh. jacek nowicki

Vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor din R. P. Polonă

arhitectura locuinţelor

TENDINŢE ŞI ORIENTĂRI

(. . .) Se observă că din discuţiile şi polemicile profesionale duse de publicaţii şi din experienţă, apar noi teme care silesc pe arhitectul modern să ia o atitudine.

Evident că din punctul nostru de vedere, criteriile principale de apreciere a acestor tendinţe trebuie să se nască din principiul general care proclamă că arhitectura este o fasonare conştientă a spaţiului pentru o viaţă în transformare continuă, în care există şanse egale pentru toţi cetăţenii, condusă de principiul planificării economice şi sociale. Trebuie deci să ne punem întrebarea, în ce măsură pot servi aceste concepţii la crearea condiţiilor noi de viaţă în regimul nostru politic?

Înainte de a aborda discuţia asupra tendinţelor moderne în proiectarea unităţilor de vecinătate, este indispensabil să definim starea actuală faţă de care aceste tendinţe îşi propun să aducă elemente noi. Să amintim cum se prezenta istoria acestor sisteme de construcţie în decursul ultimilor 40 ani.

Anii 20 şi 30 ai secolului nostru au fost o epocă de introducere din ce în ce mai generală a sistemului de construcţii distanţate, în principiu aliniate în şir. Cele mai bune exemple sînt date de unitatea de locuinţe din Dammerstock (Germania) şi ansamblurile concepute de Ernest May în U.R.S.S. Acestea ilustrează cel mai bine, se pare, tendinţa de a subordona construcţia condiţiilor de lumină şi a da clădirilor caracteristicile unei repetări şi regularităţi maxime. Faţă de structura oraşelor din sec. XIX, aceasta a constituit o revoluţie, în primul rînd pentru că construcţiile dense au fost înlocuite cu construcţii distanţate.

Se poate considera că acest tip de construcţii domină actualmente în proiectele ansamblurilor de locuit şi în realizări, cu toate că proiectele moderne au suferit o evoluţie avîntată faţă de proiectele primitive cu caracter destul de doctrinar. Evoluţia rezulta şi din eforturile artistice, în reacţie cu schematismul şi monotonia soluţiilor anilor treizeci, ca — în numeroase cazuri — încercarea de a împărţi ansamblurile de locuit în unităţi structurale. Aceste încercări au fost dictate fie de premise pur funcţionale, fie de premise sociale. Numai cîteva realizări moderne nu poartă amprenta unei astfel de evoluţii.

Examinînd proiectele care constituie actualmente expresia unor concepţii total diferite, considerate în general ca avangardă, se poate cu uşurinţă observa că toate atacă acest tip de construcţie, această structură a amenajării care caracterizează cartierele de locuit moderne.

Din grupul realizărilor şi proiectelor care atrag atenţia prin specificitatea lor şi pe care noi le cunoaştem prin publicaţii, fac parte indubitabil: proiectul de la Toulouse le Mirail (Candilis), proiectul de dezvoltare a oraşului Tokio (Kenzo Tange), numeroase proiecte de construcţii de locuit mari, asemănătoare cu Marina City din Chicago, marile construcţii-sculpturi (Lubicz-Nycz), multiplele proiecte şi realizări de clădiri cu atrium, ca şi construcţiile al căror cel mai perfect exemplu este dat de « Locuinţa 67 », din expoziţia de la Montréal.

Aceste proiecte pot fi privite în diferite feluri. Adeseori este uşor a le critica, mai ales dacă le tratăm în legătură cu principiul general pentru construcţia modernă de masă. Dar ele mai pot fi privite şi ca o opoziţie faţă de caracteristicile definite ale celei mai răspîndite construcţii de locuinţe de astăzi. Căci toate proiectele şi realizările moderne, pe care le putem recunoaşte ca novatoare şi care incită la discuţii, sînt o expresie a criticii faţă de lipsa de diferenţiere şi de monotonie a marilor ansambluri de locuit.

Sîntem siliţi să constatăm că o astfel de critică este fondată. Monotonia şi lipsa de diferenţă în construcţie sînt uneori atribuite tipizării şi prefabricării. O tipizare improprie, schematic concepută, poate face ca ansamblurile de locuinţe să devină insuportabile pentru om — tocmai din cauza uniformităţii şi a plictiselii pe care le degajă. Cunoaştem numeroase ansambluri de locuit care, cu toate că sînt compuse din construcţii diferite, sînt plictisitoare şi monotone din cauza planului şi gabaritelor asemănătoare.

Răspunderea incumbă astfel nu numai prefabricării sau tipizării, dar şi cunoştinţelor şi capacităţilor insuficiente în proiectarea şi construcţia oraşelor, din care cauză nivelul de amenajare şi de compoziţie de ansambluri de locuit este tot atît de nesatisfăcător ca şi, să fim sinceri, proasta organizare a tipizării în construcţie, care rezultă de altfel din nivelul scăzut de cunoştinţe din domeniul arhitecturii şi al urbanismului. Aceste două fenomene sînt o mani-

festare a disprețului pentru procesul de formație a mediului unde trăiește omul și a unei proiectări neglijente, grăbite, uneori sub presiunea nevoilor realmente urgente, dar foarte des nejustificate.

Analizînd această temă amănunțită, se pot observa cîteva caracteristici care exercită o influență hotărîtoare asupra amenajării unităților de vecinătate.

Prima caracteristică este prezența clădirilor cu gabarite asemănătoare și în special a caselor de aceeași înălțime. În ciuda unei varietăți eventuale a detaliilor secundare sau de culoare, faptul că este vorba de volume de proporții apropiate și de aceeași înălțime, antrenează impresia de plictiseală. Această impresie nu poate fi evitată cînd plasăm clădirile sub unghiuri diferite unele față de celelalte, efectul obținut adesea fiind nu o impresie de libertate, ci un haos.

Impresia de monotonie cauzată de lipsa de diferență între volumele clădirilor este intensificată de lipsa de diferențiere și de gradație a spațiului. În numeroase ansambluri intensitatea construcției este pretutindeni aceeași. Nu sînt contraste între spații mari și mici; toate sînt la fel. Micile colțuri liniștite lipsesc, ca și spațiile largi. Într-un oraș vechi, ieșind dintr-o străduță strîmtă în piață sau în piața mare, ai impresia că debușezi într-un spațiu larg. În unitățile noastre de locuit terenul dintre case are dimensiunile pieților dar totuși nu dau impresia de spațiu, tocmai pentru că toate sînt la fel. Această contradicție se cere rezolvată. Dar soluția este imposibilă fără o participare activă a arhitectului și a urbanistului, fără o concepție generală a orașului modern.

A treia caracteristică a ansamblurilor de locuit de astăzi este expresia plastică uniformă a locuințelor. Numeroase proiecte novatoare încearcă să aducă varietate. Autorii acestor proiecte caută soluții în care fiecare locuință să fie un produs fasonat într-o manieră diferită, individuală, conform diferitelor exigențe și dorințe ale beneficiarilor, rămînînd totuși o parte dintr-o structură mai mare.

Orașele care în decursul anilor se dezvoltau crescînd sub influența unei corecții continue a formelor de construcție, prin nevoile care se schimbau, au ajuns în acest fel să cîștige în diversitate și au expresie proprie. Orașul construit repede, pe baza unui plan uniform, este lipsit de această corectare adusă în mod continuu de viață.

Căutarea diversității, dorința de a personaliza fiecare locuință se leagă de tendința care vizează să permită beneficiarului aducerea de schimbări după placul său, să obțină elasticitatea locuinței, atît în interioare, cît și în elementele de exterior, adică a fragmentelor de fațadă. Este sigur că aceste cercetări sînt dictate de conștiința durabilității și a omogenității structurii materiale, în raport cu diversele nevoi schimbătoare ale omului. Acest fenomen pare, de altfel, să aibă consecințele cele mai serioase, mai puțin în construcția de locuințe decît în proiectare și la construcția centrelor de serviciu care sînt părțile cele mai complexe ale orașelor. Problema pusă este departe de a fi rezolvată; lipsește chiar propunerea urbanistică valabilă și consecventă.

Acela care vrea să o prezinte trebuie să atace o problemă extrem de grea — aceea a variabilității și a diversității; el trebuie să creeze forme care să conțină posibilități de variabilitate și de diversitate.

Contrar motivelor prezentate mai sus și a criticilor vizibile în numeroase studii și realizări moderne cu caracter excepțional, experimental, există de asemenea critici aduse propunerilor privind ansamblul problemelor relative la proiectarea de ansambluri de locuit și de orașe întregi.

Se reproșează mai ales noilor unități și cartiere de locuit că le lipsește caracteristica (considerată ca pozitivă) pe care o au orașele tradiționale, istorice, care se deosebesc nu numai prin diversitatea amenajării, dar și prin diversitatea funcțională. Orașele moderne sînt prea uniforme, deci sterile și plicticoase. Pretinsul funcționalism al acestor ansambluri este în realitate schematism. Pentru această cauză, ele sînt, în sens social și utilitar, produse moarte, nenaturale sau cel puțin prea sărace. Se subliniază faptul că împărțirea strictă a orașului în cartiere rezidențiale, cartiere industriale, de locuit și de odihnă, ca și în centre de comerț și administrație, lichidează în practică relațiile utile care se nasc cînd se menține imediata vecinătate a instalațiilor la funcțiuni diferite.

Este din ce în ce mai mult admisă părerea că o divizare prea netă a funcțiunilor, și în special structura ierarhică a unităților de locuit, distruge funcțiunile cele mai importante pentru oraș, mai ales ușurința de contacte între oameni cu cele mai diferite interese, ca și posibilitatea alegerii după bunul plac a muncii sau a distracției.

Justețea acestor reproșuri este confirmată prin vizitarea unor orașe sau cartiere construite după un plan consecvent, cu o diviziune a funcțiunilor făcută cu grijă, dar moartă, dînd impresia mai mult de decor decît de organism viu.

Această critică nu se referă numai la cartierele de locuit și la serviciile lor, dar în primul rînd la centrele orașelor. Ea incită la refacerea funcțiunilor centrale care consistă, în mare măsură, în a ușura legăturile și a permite alegerea fie că aceasta privește distracția, cumpărăturile sau informațiile. Problema formației conștiente a unui centru de servicii pentru oraș și pentru cartier, într-o manieră care să permită funcționarea justă, rămîne o problemă care așteaptă să fie rezolvată.

Această trecere în revistă a criticilor adresate construcției de locuințe moderne, poate fi ilustrată prin exemplele mai sus citate. Fiecare din aceste proiecte sau realizări experimentale este o expresie de critică la adresa celor ce le întîlnim în practica zilnică. Dacă propunerea ne place sau nu, merită să ne concentrăm atenția pe latura criticată a acestor proiecte.

Este evident imposibil să prezentăm propuneri concrete pentru a rezolva problemele care dau naștere la neliniște, tocmai pentru că aceste probleme nu sînt încă rezolvate. Nu putem decît să constatăm că soluționarea lor poate cere cercetări din partea arhitecților și a urbaniștilor, adică să creeze concepții și principii de activitate noi, să dezlipească gîndirea de scheme și convenționalisme, să inspire lucrările numeroșilor specialiști care cooperează cu ei, atît în domeniul planificării sociale, cît și al celei economice.

Astăzi ne aflăm în prezența unui ansamblu de probleme care cer soluționări complexe, cer din partea noastră același curaj pe care l-au avut, acum 40 de ani, cei care au abolit principiile formației orașelor în vigoare la sfîrșitul secolului XIX. Acest lucru cere, nu numai un efort de gîndire, o capacitate de a prezenta concepțiile complexe de amenajare și de coordonare a lor cu posibilitățile economico-tehnice, dar și o confruntare continuă a acestor concepții și o discuție animată asupra lor.

Astăzi, este nevoie, după părerea mea, — la o scară mai mare decît în trecut, și în țările sistemului nostru politic la un nivel superior decît în alte părți — să se prezinte și să se discute concepțiile tot atît de îndrăznețe ca acelea pe care le considerăm ca experimentale, dar care diferă prin posibilitatea de realizare în condițiile construcției de locuințe de masă, adică în condițiile unei adevărate transformări, complete și nu parțiale, a mediului în care trăim.

arh. gheorghe popescu-negreanu

construcţia de locuinţe în R. S. România

Procesul general de transformări structurale sociale, economice şi culturale, ce s-a desfăşurat în ţara noastră, se reflectă şi în intensa activitate de construcţii de locuinţe, sector în care, în urma eforturilor depuse de stat, s-au înregistrat succese remarcabile.

Politica statului nostru este orientată spre ridicarea continuă a nivelului de trai al populaţiei, pe baza progresului întregii economii şi a dezvoltării multilaterale a societăţii noastre. (...)

Evoluţia economică şi socială în curs, realizarea unor obiective industriale în toate regiunile ţării, au avut drept consecinţă creşterea populaţiei oraşelor, constituind un stimulent puternic pentru dezvoltarea vieţii urbane, sub toate aspectele. Populaţia totală a ţării a depăşit la 1 iulie 1966 — 19 000 000 locuitori, ponderea populaţiei urbane în raport cu populaţia totală fiind de 38,4%, faţă de 33,1% la 1 iulie 1963.

Politica statului în domeniul locuinţelor a urmărit satisfacerea nevoilor noi apărute, asigurînd prin programe pe termen lung condiţiile necesare realizării construcţiilor, în strînsă legătură cu cerinţele de confort şi utilizare a spaţiului.

În anii 1960—1965 s-a desfăşurat în România, în mod susţinut, construcţia de locuinţe, realizîndu-se din fondurile de stat şi ale organizaţiilor cooperatiste, peste 270 000 apartamente convenţionale de 30 m^2 suprafaţă locuibilă (exclusiv bucătării). (...)

În afară de locuinţele realizate din fondurile statului, se construiesc într-un ritm crescînd şi locuinţele din fondurile proprii ale populaţiei, ca rezultat al măririi veniturilor acesteia şi al sprijinului acordat de stat. (...)

Pe lîngă volumul de investiţii pentru construcţii de locuinţe, se realizează şi investiţiile pentru o serie de lucrări conexe, clădiri social-culturale aferente locuinţelor şi reţele tehnico-edilitare cuprinse în ramura gospodăriei comunale, urmărindu-se prin planurile de stat asigurarea executării corelate a acestora cu punerea în funcţiune a noilor ansambluri. De asemenea, în afară de reţelele de apă şi canalizare, se execută pe măsura dării în folosinţă a noilor apartamente, în Bucureşti şi în alte oraşe, reţele de încălzire prin termoficare, alimentate cu căldură reziduală din centrale termoelectrice. (...)

Prin acţiunea de sistematizare teritorială şi urbană, menită să asigure dezvoltarea armonioasă a oraşelor, se urmăreşte atît lichidarea situaţiei deficitare preluată din trecut, cu un fond locativ în mare parte necorespunzător şi un grad de dotare cu reţele tehnico-edilitare foarte scăzut, cît şi satisfacerea nevoilor noi. (...)

Aplicarea consecventă a planurilor de sistematizare este călăuzită de principiul maximei eficienţe economice, atît în ceea ce priveşte efortul de investiţie, cît şi rezultatele obţinute, urmărindu-se crearea posibilităţilor de cazare a unui număr cît mai mare de locuitori.

Soluţiile adoptate în urma unor studii comparative se bazează pe următoarele principii:

— păstrarea şi integrarea urbanistică a fondului bun de locuinţe existent;

— obţinerea unor procente de demolări pe etape, economic raţionale; în acest scop se urmăreşte realizarea unor unităţi urbanistice pe terenuri mari, libere sau slab construite, din interiorul perimetrului oraşelor, concomitent cu restructurări mai importante în cartiere centrale existente;

— folosirea intensivă a terenului, prin realizarea unei densităţi maxime posibile, în condiţiile unui confort urban optim.

În ceea ce priveşte stadiul sistematizării urbane, trebuie să reţinem faptul că elaborarea schiţelor de sistematizare, element de bază în proiectarea şi amenajarea localităţilor urbane, se face avînd în vedere zonificarea funcţională, reglementarea extinderilor teritoriale, problema circulaţiei şi a transportului în comun, amenajarea spaţiilor plantate, a zonelor de odihnă, recreaţie şi turism din teritoriul înconjurător, dezvoltarea aşezărilor suburbane sau din teritoriul preorăşenesc avînd relaţii de cooperare cu oraşul, combaterea nocivităţilor etc. (...)

Proporţia tipurilor de apartamente în cadrul unui ansamblu se stabileşte de la caz la caz, ţinîndu-se seama de cele mai urgente necesităţi locale ce trebuie acoperite, în ipoteza asigurării unui apartament fiecărei familii sau gospodării, urmînd ca treptat, pe măsura completării fondului locativ, să se tindă spre realizarea unui raport de ocupare de o cameră de locuit de persoană, bucătăria nefiind considerată cameră de locuit. Se urmăreşte, ca un factor de confort urban, corelarea numărului de niveluri ale clădirilor cu mărimea apartamentelor. Astfel, în general, se prevăd apartamente cu un număr redus de camere, în clădiri înalte, iar apartamente cu mai multe camere pentru familii cu copii, în clădiri joase, pînă la 5 niveluri.

Actualmente, ansamblurile noastre de locuinţe sînt alcătuite numai din construcţii avînd p + 4 etaje sau p + 9—10 etaje.

Pe lîngă studiul aspectelor cantitative, s-au luat în considerare şi aspectele calitative ale locuinţelor, aceste analize multilaterale permiţînd fundamentarea ştiinţifică a unor reglementări care se aplică în prezent, constituind tema actuală a locuinţelor. (...)

Pentru asigurarea funcţionalităţii apartamentelor în condiţii diferite de ocupare se adoptă de preferinţă soluţii care să permită o circulaţie interioară cît mai indepedentă între camerele de locuit şi dependinţe. Se dă o deosebită atenţie rezolvării spaţiilor comune ale clădirilor de locuit, holuri de intrare, circulaţii comune, echipament tehnic etc. (...)

Proiectarea locuinţelor s-a dezvoltat din 1960 pe baza acestor reglementări, utilizîndu-se un sortiment de proiecte tipizate, ceea ce a dat posibilitatea sfa-

turilor populare să execute, ca principali titulari de investiții, un important volum de clădiri de locuit. (...)

Soluția constructivă de bază, adoptată pentru clădirile de locuit, este structura cu pereți portanți, în care pereții îndeplinesc în mod avantajos mai multe funcțiuni: compartimentarea spațiului interior și delimitarea lui de exterior, preluarea sarcinilor gravitaționale și ale celor din vînt sau cutremur.

Pentru executarea clădirilor de locuit cu puține niveluri (pînă la parter și 4 etaje), sistemul constructiv cel mai frecvent folosit este cel cu zidărie portantă de cărămidă și planșee din fîșii cu goluri, prefabricate din beton armat sau beton precomprimat.

Prefabricarea totală se folosește la executarea clădirilor de locuit cu parter și 4 etaje în structurile cu panouri mari. Apartamentele realizate anual în acest sistem reprezintă, față de totalul locuințelor executate din fonduri de stat, cca 14%. (...)

Condițiile severe ale cadrului natural care impun scheme constructive simple, rectangulare, rigide, ca și necesitățile de tipizare în vederea industrializării execuției unei cantități de locuințe, în masă adăugate reglementărilor riguroase de spații și dimensiuni, au condus la o insuficientă diferențiere de tipuri în construcția de locuințe.

Experiența din ultimii ani a arătat că numărul redus de tipuri de locuințe nu satisface toate necesitățile de cazare corespunzătoare mărimii și componenței familiilor, iar reglementările tehnice și legislative apar uneori restrictive.

Față de această situație s-au prevăzut în programele pentru proiectarea construcțiilor-tip studii cu caracter de perspectivă pe o temă amplificată ca sortiment de apartamente, dimensionare a suprafețelor și sisteme constructive, axate pe următoarele obiective:

Lărgirea gamei tipurilor de apartamente în vederea realizării unei varietăți în concordanță cu necesitățile de cazare pentru diverse categorii de familii de la 1—6 persoane. Față de cele 4 tipuri de apartamente folosite în prezent, se propun 9 tipuri de apartamente cu 1—5 camere, introducîndu-se și dormitorul de o persoană, realizîndu-se astfel apartamente cu suprafețe locuibile, corespunzător deferențiate după cerințele de locuire.

Gama mai largă de apartamente dă posibilitatea unor condiții de locuire mai raționale și mai confortabile. Astfel, în ipoteza celor 4 tipuri de apartamente actuale, pentru o familie de 4 persoane, revine în etapa finală un apartament cu 3 camere dispunînd de 2 dormitoare de cîte două persoane, copiii de sex diferit fiind obligați a locui în aceeași încăpere. Tipurile noi de apartamente permit cazarea unei astfel de familii într-un apartament cu 4 camere avînd un dormitor de 2 persoane și 2 dormitoare de cîte o persoană, destinate copiilor de sex diferit.

Îmbunătățirea suprafeței locuibile, în scopul obținerii unui confort sporit al apartamentelor, prin diferențierea suprafeței camerei principale în funcție de capacitatea de cazare a apartamentelor. Față de 16—18 m² prevăzut în prezent la camera principală pentru toate tipurile de apartamente, se propune în mod diferențiat, în funcție de mărimea apartamentului, o suprafață de 16 — 22 m², la care se adaugă dormitoarele. Se creează astfel condiții de realizare a unor soluții funcționale variate și posibilitatea ca la apartamentele mari să se obțină și o nișă de luat masa, deschisă spre camera principală, pe lîngă posibilitatea amenajării unui loc de luat masa, pentru o parte din membrii familiei, în bucătărie.

Introducerea dormitorului de 1 persoană, avînd suprafața netă minimă de 8 m², ca și prevederea unui w.c. suplimentar cu lavabou la apartamente cu o capacitate de cazare finală de cel puțin 4 persoane, contribuie în plus la creșterea calitativă a confortului locuinței, precum și la o mărire a suprafeței utile pe apartament.

În proiectarea noilor tipuri de locuințe se urmărește, de asemenea, realizarea unei mai mari varietăți de categorii de clădiri în ceea ce privește regimul de înălțime.

Clădirile cu p+1 etaj sînt destinate apartamentelor mari, pentru familii numeroase, iar clădirile cu p+3 etaje, tuturor tipurilor de apartamente propuse. Această limită maximă de înălțime, la clădiri fără ascensor, reprezintă o creștere de confort față de actualele clădiri cu p+4 etaje pe care urmează să le înlocuiască. În regimul construcțiilor înalte, clădirile cu p+9—10 etaje, cu o singură zonă de instalații, și cele cu peste p+10 etaje, cu două zone de instalații, se prevăd cu prioritate apartamente mici. Sub acest aspect se poate obține și o grupare mai variată a clădirilor în cadrul acelorași ansambluri.

În domeniul soluțiilor constructive, se urmărește dezvoltarea și perfecționarea structurilor, aplicate în prezent, ca și introducerea unor structuri mixte, din prefabricate monolitizate prin elemente întregi de schelet, deschizînd astfel și cîmpul utilizării materialelor ușoare pentru pereți.

Desfășurarea studiilor pe această nouă temă este însoțită de aplicarea imediată a unora din soluțiile constructive și funcționale preconizate în cadrul unor clădiri cu caracter experimental sau de prototipuri, pentru care se alocă fonduri de stat, în vederea verificării eficienței și rezultatelor ce se propun a fi tipizate și generalizate în rezolvările apartamentelor.

Pe de altă parte, numărul mare de locuințe, executate în mediul urban în 1966 din fondurile proprii ale populației, confirmă tendința creșterii sensibile a acestui volum de construcții și necesitatea dezvoltării măsurilor de sprijin din partea statului la scara problemei.

Pe baza anchetelor și sondajelor în rîndul locatarilor care își construiesc locuințe din fonduri proprii, se vor putea determina unii parametri interesînd și construcția din investiții de stat, dar în același timp se vor putea desfășura studii fundamentale pentru stabilirea temelor de proiectare a tipurilor caracteristice locuinței proprietate personală și de stat.

O anumită formă de tipizare, în special pe mari elemente funcționale (băi, bucătării, zone de circulație etc.), poate constitui premisele aplicării metodelor industriale de execuție și în acest sector, statul punînd astfel potențialul său tehnic și aparatul organizatoric în sprijinul cetățenilor săi pentru satisfacerea nevoilor de locuințe din fonduri proprii.

Această vastă activitate ce se desfășoară în continuu progres în domeniul locuințelor se traduce printr-un volum impresionant construit, care influențează prin ponderea sa imaginea arhitecturală a epocii noastre.

Realizările de pînă acum, marile ansambluri, noile orașe apărute pe harta țării, arată nivelul preocupărilor noastre, dezvoltarea economiei naționale, industrializarea țării, valorificarea resurselor și promovarea inițiativelor creatoare, proces în care arhitectura și-a găsit un larg cîmp de activitate.

Arhitectura românească se înscrie pe linia unei viziuni atotcuprinzătoare, sensul concepției arhitecturale amplificîndu-se pînă la cuprinderea întregului proces al locuinței ce trebuie examinat în contextul multiplilor factori determinanți: sociali, culturali, economici și tehnici, proces tot atît de complex ca însăși viața.

Stăpînind mijloace tehnice și cunoscînd condițiile concrete de realizare, arhitectura românească tinde spre ridicarea construcției de locuințe la nivelul unui act de un adînc înțeles uman și o înaltă semnificație culturală, continuînd astfel bogata tradiție a arhitecturii noastre în condițiile vieții contemporane.

arh. béla borvendég

Vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor din R. P. Ungară

proiectarea unităţilor de locuit în R. P. Ungară

(. . .) În Ungaria, clădirile din noile cartiere de locuit au fost în mare măsură realizate pe bază de proiecte-tip, în majoritate prin tehnologia de bloc. Sistematizarea urbanistică şi proiectarea clădirilor au fost date unor instituţii separate, ceea ce a creat greutăţi în calea obţinerii unui tot organic, a unui mediu total, din care apartamentul este doar o parte.

Clădirile, dar chiar şi planurile lor şi schemele de ansamblu au devenit schematice, lipsite de viaţă. (. . .)

Constrîngerile regulamentelor administrative şi mecanizarea, în general insuficientă, a industriei construcţiilor a făcut imposibil să se construiască mai multe clădiri înalte, astfel încît întregi cartiere noi de locuit arată ca o îngrămădeală monotonă de clădiri cu patru etaje.

Cu toate acestea, schimbarea conţine şi un număr mare de trăsături pozitive. În primul rînd, numărul apartamentelor în construcţie a sporit considerabil. Introducerea pe scară largă a metodei construirii în cvartale a creat forme organizatorice care pot fi desigur considerate ca primul pas în adevărata tehnologie modernă a industrializării construcţiilor. Apartamentele au devenit mai moderne şi mai bine dotate. Cu ocazia construirii primului cartier experimental la Budapesta s-a ivit prilejul ca arhitecţii să verifice practic noile idei. (. . .)

O nouă tendinţă a apărut în jurul anului 1960 şi s-a manifestat prin căutarea unei mai mari varietăţi şi a unui amplasament spaţial optim. Se puteau încă de pe atunci proiecta, în număr limitat, clădiri mai înalte care dădeau un aspect mai interesant cartierului. Chiar în aceste condiţii, proiectarea marilor spaţii verzi a întîlnit deseori dificultăţi. Dar locurile publice, locurile de joacă pentru copii, reprezintă adeseori o ambianţă plăcută şi un nivel acceptabil. Acum se acordă mai mare atenţie zonelor de parcare.(. . .)

Se pare că, în condiţiile date, arhitecţii au ajuns aproape la cea mai bună soluţie. Un rezultat mai bun nu poate fi obţinut decît plecînd de la baze cu totul noi.

Ce lipsuri pot fi găsite, chiar în cele mai bune planuri?

În general, căutarea varietăţii nu s-a putut face încă decît prin mijloace formale. Clădirile mai înalte sînt mai mult elemente compoziţionale decît soluţii raţionale de folosire a spaţiului. S-a ivit o nepotrivire între sortimentul de apartamente construite şi cel ce apare ca necesar din cercetările sociologice, sistematice, întreprinse între timp. Datorită unei analize mecanice, amplasarea clădirilor tipizate este adesea indiferentă, în acelaşi timp orientarea lor fiind rigid determinată; aspectul este cam neprimitor şi nici cele mai ingenioase planuri de apartament nu reuşesc să schimbe prea mult acest lucru. În sfîrşit, nevoia de a spori densitatea a dus la găsirea unor soluţii mai bune care i-a îndepărtat mult pe arhitecţi de ideea iniţială a unui oraş-grădină modern, fără a se ajunge totuşi la acel grad de urbanism care constituie o caracteristică aproape firească a aşezărilor istorice.

Din experienţa anterioară, arhitecţii au tras unele concluzii foarte însemnate.

— Mediul uman este ceva complet, apartamentul reprezentînd doar o parte; trebuie deci să se renunţe în cadrul proiectării la sistemul separării stricte dintre tipizarea clădirilor şi sistematizare. Un cartier nu reprezintă numai un anumit număr de apartamente, clădiri publice şi spaţii etc., ci o ordine calitativ superioară de funcţiuni şi spaţii. Apartamentul şi această ordine superioară se află în interacţiune continuă.

— Cerinţele vieţii orăşeneşti şi cele de mari spaţii verzi nu se exclud, ci sînt cerinţe paralele, complementare.

— Nu poate fi împăcată nevoia de spaţii deschise cu realizarea unor costuri de construcţie şi întreţinere scăzute decît printr-o zonare foarte diferenţiată, mai ales dacă luăm în consideraţie problema parcajelor privită în perspectivă.

— Satisfacerea cerinţelor unei vieţi orăşeneşti poate fi concepută numai cu deplina cunoaştere a funcţiunilor cartierului de locuit şi a legităţii circulaţiei pietonilor.

— Ansamblurile urbanistice ce se construiesc au dimensiuni destul de diferite. Scara acestor unităţi influenţează radical felul de proiectare. De exemplu, marile ansambluri nu pot fi proiectate numai prin simpla multiplicare a unor unităţi mai mici.

— Proiectarea trebuie să prevadă folosirea celor mai productive metode de construcţie.

— Sistemul nu trebuie să fie complet închis; trebuie prevăzută posibilitatea unei extensiuni ulterioare, în special în ce priveşte amplasarea de magazine şi instituţii publice viitoare.

— În sfîrşit, în amenajarea spaţiului nu putem ţine seama numai de circulaţia pietonieră sau numai de cea vehiculară, arhitectul trebuind să le rezolve pe amîndouă.

La clarificarea principiilor arătate au contribuit mult concursurile precum şi realizarea celui de al doilea lot experimental de locuinţe din Budapesta. Nu dispunem încă, desigur, de suficientă experienţă în legătură cu realizările practice. Soluţiile în acest spirit sînt încă în parte în stare de proiect şi în parte în curs de realizare. Noile încercări de rezolvare au devenit însă nu numai posibile dar şi necesare, datorită faptului că în Ungaria au început să intre în producţie numeroase uzine de prefabricate. În prezent se construiesc anual numai circa o mie de apartamente prin metoda panourilor prefabricate, dar încă în 1970—1971, numărul acestora va trece de 30 000 pe an. Blocurile vor avea, în conformitate cu ideile admise astăzi, 10 etaje în medie şi maximum 16.

Planurile menţionate mai sus au în comun străduinţa de a se ajunge la o densitate foarte mare în zona de locuit propriu-zisă prin mărirea înălţimii clădirilor. În acest fel, o parte însemnată din suprafaţa totală poate fi întrebuinţată ca spaţiu liber şi ca atare nu are nevoie de dotări publice, nici de cheltuieli mari de întreţinere. Clădirile de locuit sînt aşezate de regulă pe arterele de circulaţie, dar în aşa fel, încît să fie accesibile vehiculelor nu din calea principală, ci din căi secundare paralele cu aceasta. Localurile pentru comerţ şi aprovizionare sînt de asemenea aşezate paralel cu calea principală, între clădirile de locuit şi fluxul de circulaţie. Majoritatea proiectelor separă circulaţia pietonilor şi a vehiculelor, după nevoie, la niveluri diferite. Clădirile pentru învăţămînt sînt concentrate de cealaltă parte a clădirilor de locuit, pe marginea spaţiului verde.

Posedăm planuri care propun amplasarea, în număr limitat şi înglobate în spaţiul verde, a unor case cu patio, cu un singur nivel. În orice caz, există o diferenţă esenţială faţă de metoda de proiectare anterioară, în faptul că proiectele folosind construcţii tipizate se întocmesc acum cu deplina cunoaştere a realităţii concrete, adică în aşa fel încît să satisfacă cerinţele acesteia. (. . .)

arh. nicolai petrovici bilinkin

Secretar al Uniunii arhitecților din U.R.S.S.

probleme ale arhitecturii locuinței în U.R.S.S.

În U.R.S.S., volumul construcției de locuințe se află în creștere. În cincinalul 1966—1970 se prevede construirea unor clădiri de locuit cu o suprafață totală de aproximativ 486 milioane m², adică cu 50% mai mult decît în cincinalul precedent. Posibilitatea realizării unui asemenea volum este strîns legata de dezvoltarea industrializării construcției.

Baza tehnico-materială a construcției de locuințe este în schimbare. Baza industrială se perfecționează. Pe de altă parte, în legătură cu mărirea timpului liber al oamenilor muncii, creșterea nivelului lor de trai, dezvoltarea formelor de viață socială și de muncă — se schimbă și formele de viață ale oamenilor.

În aceste condiții, structura clădirii de locuit, organizarea ei spațială trebuie nu numai să meargă în pas cu vremea, ci într-un anumit sens, s-o preceadă, pentru ca mediul de viață pe care îl creează arhitectura clădirii de locuit să contribuie la realizarea tendințelor progresiste în dezvoltarea omului, a familiei și a societății. De aici decurge extrema importanță a programelor periodice de dezvoltare a arhitecturii locuinței pentru o perioadă destul de lungă (...)

Trebuie să se ofere întregului popor condiții omenești de existență și acest lucru trebuie făcut într-un termen cît mai scurt. Iată de ce problema cantității în construcția de locuințe reprezintă pentru toate țările socialiste problema nr. 1. (...)

De aici reiese importanța excepțională a industrializării ca un mijloc de rezolvare a acestei probleme.

În perioada inițială, industrializarea stabilește un cadru extrem de rigid pentru arhitecți și acest lucru este într-o mare măsură inevitabil. Dar legile de dezvoltare a tehnicii și tehnologiei de construcție duc la situația în care gradul de libertate pentru arhitecți este într-o continuă creștere. (...)

În perioada de construcție 1975—1988, vom reuși probabil să trecem într-o măsură însemnată la proiectarea după un catalog de elemente tip și atunci gradul înalt de industrializare se va îmbina perfect cu libertatea individuală a arhitectului.

Chiar și această împrejurare va lărgi premisele materiale ale arhitecturii construcțiilor de locuințe. Arhitectul trebuie să-și însușească această tehnică. Iată problema, de o importanță excepțională, pentru arhitectură. Această foarte importantă problemă de creație joacă un rol primordial, atît pentru arhitect, cît și pentru tehnică însăși. Numai un arhitect care și-a însușit tehnica este capabil să orienteze dezvoltarea ei în vederea obținerii rezultatului final — o arhitectură optimă. Deocamdată însă, în condițiile unui volum și ale unui ritm atît de mare al construcțiilor de locuințe, arhitectul este nevoit să se adapteze tehnicii. Pentru noi însă este important a face din tehnică un instrument puternic în mîinile arhitectului.

O problemă foarte importantă devine, de asemenea, structura de volum și sistematizarea clădirii de locuit, mediul de viață al apartamentului și clădirii în totalitatea ei, în legătură cu natura înconjurătoare. Această problemă are o serie de aspecte. În primul rînd, clădirea de locuit se înalță în mijlocul unei naturi reale. Deseori, ea este aspră față de om (Nordul, clima musonică a regiunii Primorie, clima fierbinte a Turkmeniei, raioanele muntoase ale Gruziei, Armeniei, Azerbaidjanului etc.) (...).

Al doilea aspect al problemei — casa ca organism social — trebuie să contribuie la dezvoltarea formelor de viață socială și personală, la educația omului (mai ales a copiilor). Este problema cea mai complicată.

Modul de viață al omului s-a format în condițiile unei case individuale sau ale unui apartament separat. Trecerea la o clădire cu un mod de viață oarecum colectiv este o problemă delicată; ea cere o muncă și o experimentare serioasă, complexă și științifică.

Este posibil ca în viitor să apară clădiri cu o formă de viață în întregime colectivizată. Proiectarea experimentală în această direcție este în curs de desfășurare. Totuși, complexitatea problemei constă în aceea, ca o asemenea clădire să nu se transforme într-un mecanism pentru locuit, într-un fel de falanster modernizat, cu un orar strict de viață, cu reguli, gărzi etc. (...)

Colectivismul are sens numai atunci cînd contribuie la înflorirea personalității, la dezvoltarea tuturor însușirilor ei. Dar să nu complicăm prea mult problema.

De aceea credem că o cale mai justă va fi în primul rînd lărgirea tipurilor arhitecturale ale clădirilor de locuit, introducerea anumitor elemente de deservire în structura clădirii, care ușurează viața și cruță munca și timpul locatarilor. (...)

Și în sfîrșit, lucrul cel mai important, noua organizare a mediului spațial nu poate fi rezolvată numai prin problema clădirii de locuit. În primul rînd se ridică problema organizării microraionului, în care se cuprinde și creșa și școala și clubul și sporturile și magazinele. Iată unde se cuprind rezerve uriașe pentru rezolvarea problemei care ne frămîntă. (...)

Dar arhitectura ca artă este legată și de o problemă mai complicată — problema imaginii artistice, care constituie una din problemele acute ale contemporaneității. Specificul imaginii în arhitectură constă în aceea că ea nu este ilustrativă. În orașul modern, diversitatea impresiilor estetice în arhitectură este determinată, în primul rînd, de compoziția spațială, de peisajul arhitectural în sens larg. Noi nu luăm încă pentru arta noastră tot ce ne oferă principiul urbanistic al arhitecturii socialiste. Poezia imaginii arhitecturale stă în ritm, în proporție, în schimbarea spațiilor — cînd închise, cînd deschise —, în extinderea noțiunii de «arhitectură» asupra pămîntului, a peisajului înconjurător, a spațiilor verzi, a pietrelor, a terenurilor de joacă pentru copii.

În compoziția estetică a acestui peisaj (microrelief, apă, floră, compoziție, forme mici din piatră), rezidă posibilități bogate. Același lucru se poate spune și despre culoare, dacă o înțelegem ca o compoziție coloristică, iar nu ca o simplă vopsire de dragul variației.

În culoare, în arta decorativă și monumentală se află de altfel posibilitatea pentru exprimarea particularităților estetice naționale ale concepției despre frumos.

În felul acesta, clădirea de locuit, arhitectura ei în condițiile noastre socialiste, nu poate fi privită în mod abstract față de numeroșii factori care influențează arhitectura clădirii de locuit și chiar o determină. Cu alte cuvinte, clădirea este numai un element al unui sistem complex om-natură-tehnică-estetică-om, în care acționează legături directe și indirecte. (...)

Ne aflăm în fața necesității de a proiecta sisteme sociale, adică de a crea metodologia unei proiectări optime a locuinței ca element al mediului obiectiv. Asemenea lucrări de cercetare sînt începute în Uniunea Sovietică.

Societatea socialistă, sistemul ei de stat, ideile comunismului, sînt singurele care asigură posibilitatea principială de a crea un oraș armonios pentru toți. Dar trebuie să fim realiști. Trebuie să înțelegem că visurile cele mai îndrăznețe se realizează numai atunci cînd omul, propunîndu-și un scop măreț de progres, rezolvă fiecare problemă practică în condițiile istorice reale ale perioadei date. (...)

ansamblul de odihnă «mangalia-nord»

Colectiv de elaborare:

Arhitectură: *arhitecții Victor Sebestyen, Ludovic Staadecker, Constantin Săvescu, Solari Grümberg, Virginia Lupu, Horia Hudiță, Lidia Ghelman, Gabriel Rădulescu, Stela Mendel, Nicolae Scully, Constantin Frumuzache, Rodica Grozea, Marina Agarici, Marina Bordenache, Mihaela Sana, Mihai Enescu, Constantin Dobre, Leon Strulovici, Egon Wiener, Liliana Țigănescu, Roxana Katz, Aurel Mureșan, Rodica Vrancu, Liliana Belea, Violeta Morariu, Roman Popa, Alice Lepădatu*

Rezistență: *inginerii Gheorghe Gheorghiu, Alfred Boverman, Eugen Țigănescu, Nicolae Temelcu, Laurențiu Spoială, Lucina Stănescu, Claudia Scirneci*

Lucrări inginerești și instalații: *inginerii Ion Pavlovici, Paul Popovăț, Florin Teodosiu, Stelian Toader, Eugen Hochberg, Radu Patraulea, Gheorghe Gheorghe, Dumitru Munteanu, Traian Haschi, Harry Cohn, Constantin Mustață, Nicolae Radoveanu*

ISCAS

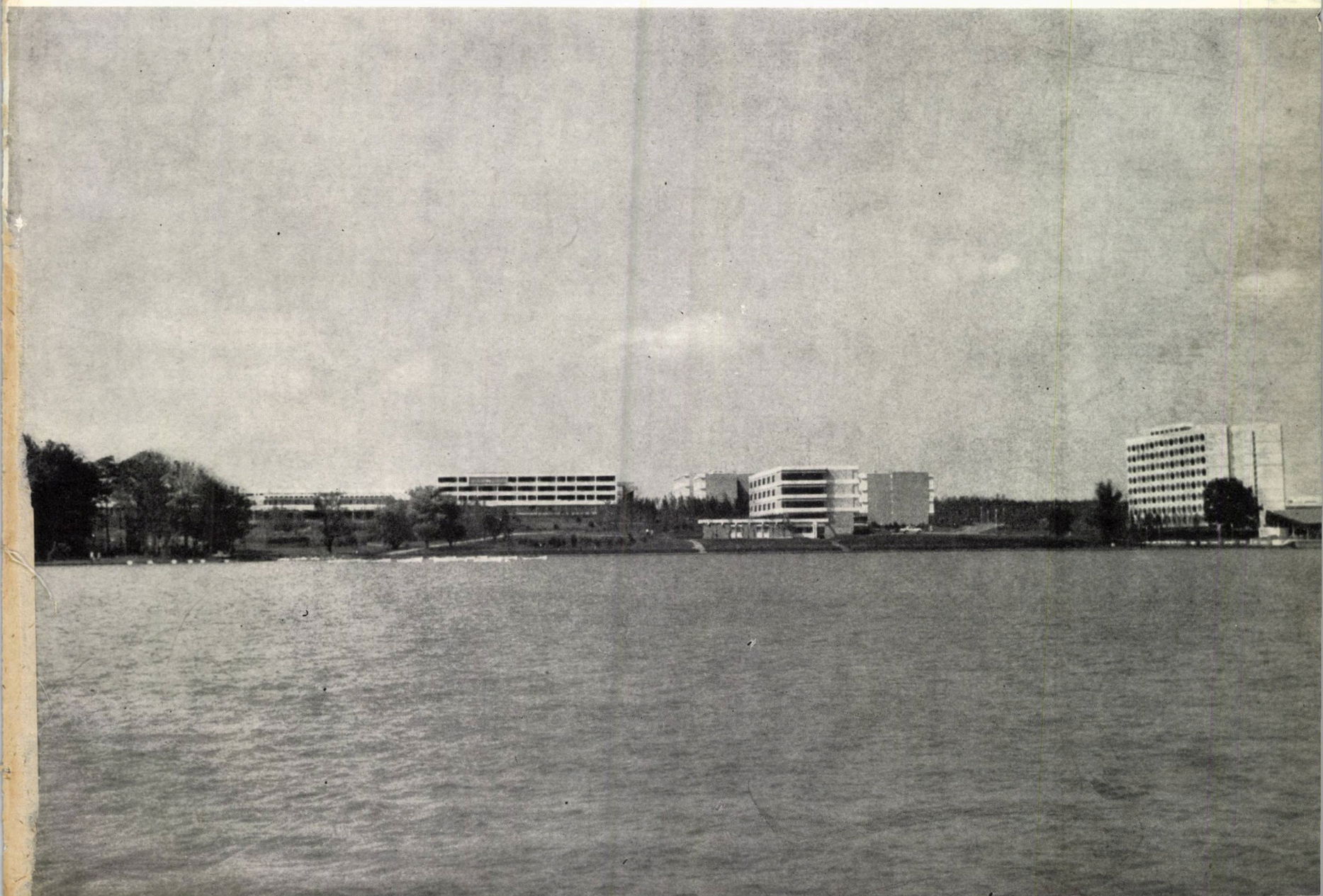

G
A
PA
P
S1
H2
H3
H4
C
R2
H8
R3
H5
j2
H9
H1
H10
H11
H12
J3
H6
H7
J1
R1
S4
S3
S2
CN
B
DP1
DP2
DP3
DP4
N1

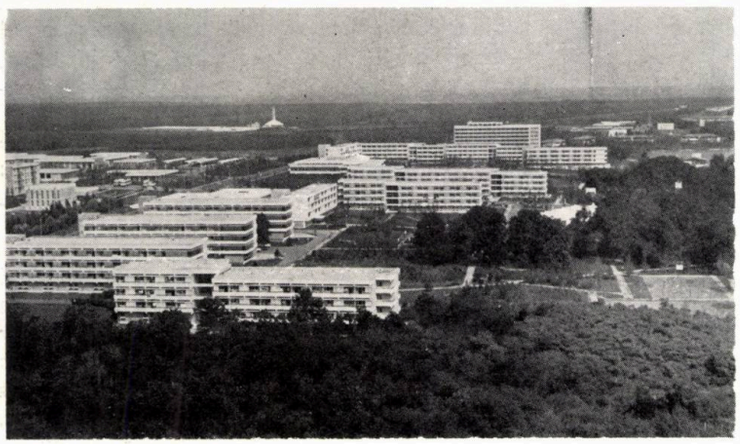

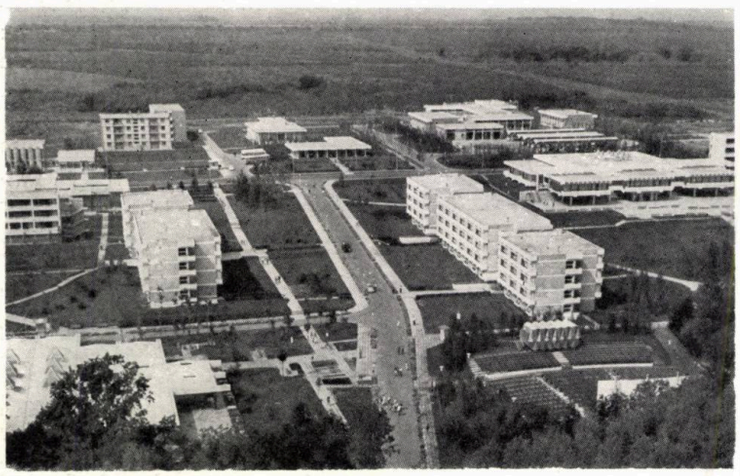

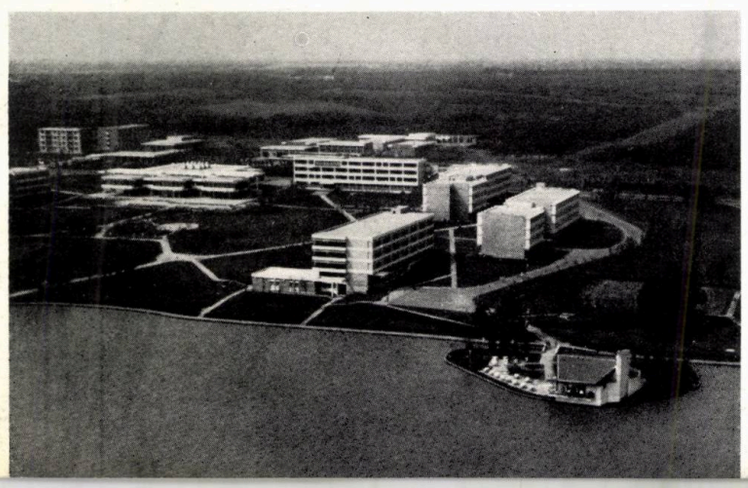

1 | 2 3 4 5

1 — Plan de ansamblu

HI-H12.	*Hoteluri;*
R1.	*Restaurantul « Marea Neagră »;*
R2.	*Restaurantul « Dunărea »;*
R3.	*Restaurantul « Neptun »;*
C.	*Complexul comercial;*
P.	*Poşta;*
A.	*Administraţia;*
G.	*Grupul gospodăresc;*
PA.	*Parcaj auto;*
CN.	*Cinematograful în aer liber;*
J1-J3.	*Spaţii de joc;*
S1-S4.	*Terenuri de sport;*
N1.	*Amenajări pentru băi de nămol;*
DF1-DP4.	*Dotări de plajă*
B.	*Bufetul de pe insulă*

***2,3,4,5** — Vederi ale ansamblului*

La 1 septembrie 1965, un colectiv din ISCAS a fost însărcinat cu elaborarea proiectelor pentru complexul de odihnă din staţiunea Mangalia-Nord. La 1 iunie 1967, adică după 21 de luni, noua staţiune de odihnă de pe litoralul nostru a primit prima serie de vizitatori.

Acest ritm remarcabil de realizare a investiţiei a impus şi proiectării un ritm deosebit de susţinut, ceea ce a necesitat elaborarea în paralel a studiilor de sistematizare a zonei cuprinse între mlaştina Mangaliei şi lacul Tatlageac, a soluţiei de ansamblu a întregii staţiuni, precum şi a proiectelor de execuţie pentru primele obiecte.

Tema de proiectare prevedea în linii mari următoarele:

— crearea unei zone speciale pentru casele de odihnă ale conducerii de partid şi de stat (zona A);

— crearea a cca 400 locuri într-un hotel de lux, cu un confort similar hotelurilor executate în ultima perioadă (zona B);

— crearea a cca 2 500 locuri în case de odihnă cu un confort echivalent cu cel realizat la ansamblul de 10 000 paturi din Mamaia (zona C).

Pentru buna deservire a vizitatorilor, proiectul prevedea realizarea unor dotări necesare: administraţie, poştă, policlinică, magazine, alimentaţie publică, cinematograf în aer liber, terenuri de sport, dotări de plaje, grupuri gospodăreşti, centrală termică etc.

Amplasamentul ales pentru această staţiune, situat la cca 6 km nord de Mangalia, este caracterizat prin două zone principale: prima zonă, formată dintr-o fîşie de teren sănătos cu o pantă favorabilă spre mare, despărţită de plajă printr-o mlaştină; a doua zonă este constituită dintr-o pantă lină ce urcă de la malul mlaştinii spre nord, formînd spre mare o faleză variabilă între 0—15 m; plaja are în dreptul mlaştinii o lăţime de cca 100 m, iar în dreptul zonei cu faleză cca 10—15 m.

Pe amplasamentul propriu-zis existau trei zone de plantaţii mai importante — o pădure deasă în zona sudică a amplasamentului, un pîlc de pomi frumoşi pe malul mlaştinii şi o zonă cu nuci pe malul nordic al mlaştinii.

Soluţia de ansamblu a fost determinată în funcţie de tema de proiectare şi de condiţiile locale. Astfel, s-a putut determina de la început amplasarea, în dreptul plajei mai late, a zonelor destinate pentru un număr mai mare de vizitatori (zona C şi zona B), urmînd ca zona A să fie amplasată între zona mlaştinii şi lacul Tatlageac. Această împărţire corespunde şi din punct de vedere al dezvoltării viitoare, asigurînd zonei A un amplasament mai liniştit

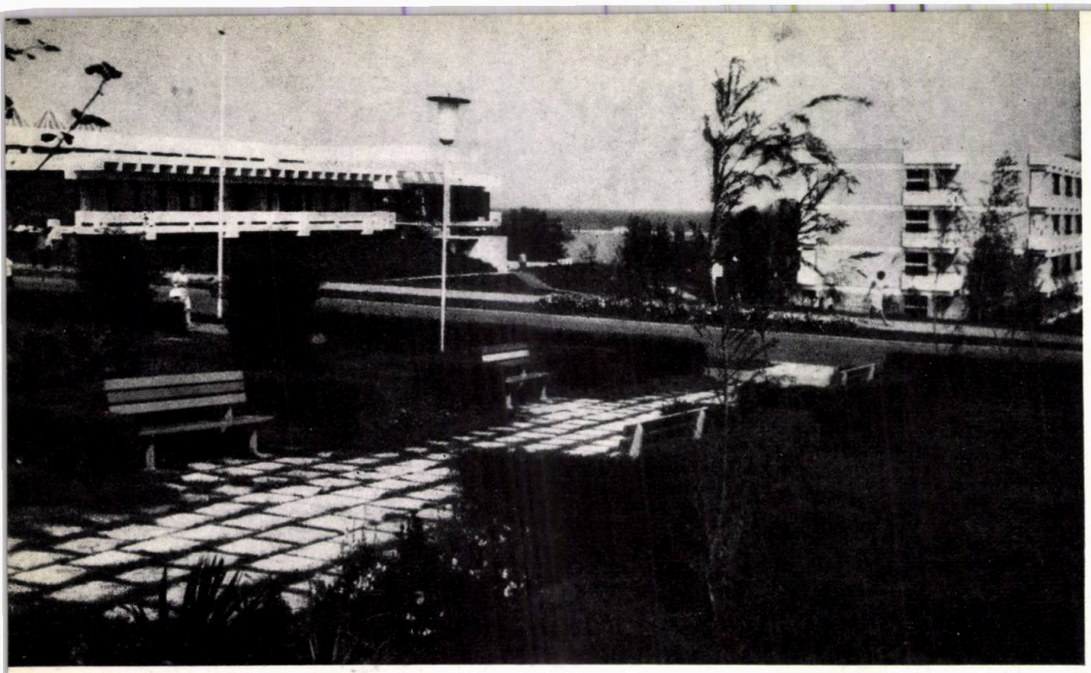

Vedere parțială a restaurantului « Dunărea »

și ferit de o circulație de tranzit, iar zonelor B și C — posibilitatea de a fi extinse în viitor spre sud, pînă la unirea lor cu plajele de la Mangalia.

Circulația majoră spre acest ansamblu a fost concepută inițial pe baza drumului forestier existent, care forma o buclă cu două accese din șoseaua Constanța-Mangalia (unul pe malul sudic al lacului Tatlageac și unul la intersecția șoselei cu calea ferată). Drumul de pe malul lacului Tatlageac urma a satisface în special nevoile zonei A, iar celălalt — situat mai aproape de Mangalia și deci și de stația de cale ferată — era destinat zonelor B și C. Pentru asigurarea circulației de deservire a fost modernizat încă unul din drumurile forestiere perpendiculare pe șoseaua națională; ulterior, datorită amînării execucării drumului de pe malul lacului Tatlageac, acesta a devenit drumul de acces principal în zona A.

Asanarea mlaștinii a fost studiată în mod amănunțit din punct de vedere tehnic și economic. Studiile au demonstrat că realizarea unor clădiri în această zonă ar fi reclamat cheltuieli deosebit de mari. În concluzie a rezultat că asanarea prin dragare a mlaștinii pe o adîncime de cca 2 m și înlocuirea materiilor organice cu o pînză de apă este soluția cea mai economică din punct de vedere al investiției și al costului de întreținere, oferind și cele mai mari avantaje estetice și de îmbunătățire a microclimatului.

Asigurările date, la începutul lucrărilor, de geologi și geotehnicieni, că se va găsi apă de calitate și în cantitate suficientă în pînzele freatice de pe amplasament, ne-au condus la alegerea unei soluții pentru crearea unui lac cu apă dulce alimentat prin pompare din puțurile de adîncime. Lacul urmează să asigure, printr-o stație de pompe și o rețea proprie, apa necesară pentru udarea spațiilor verzi (cca 100 l/sec).

Teritoriul destinat caselor de odihnă — delimitat ca o fîșie cu o lățime aproape constantă cuprinsă între malul lacului artificial și drumul existent — ridica o problemă economică esențială: lungimea acestei fîșii trebuia să fie cît mai redusă, pentru ca astfel să se restrîngă suprafața teritoriului ce urma să fie amenajată și întreținută. Lungimea fîșiei de teren ocupată și amenajată a influențat în mod direct costul tuturor lucrărilor tehnico-edilitare (canalizare, alimentare cu apă, energie electrică, telecomunicații etc.) și în special al acelora legate de crearea și întreținerea spațiilor libere și plantate care, din cauza terenului și a climei, reprezentau la această investiție o pondere deosebit de mare.

Organizarea zonei de odihnă s-a făcut pornind de la principiul că pentru asigurarea unei odihne adecvate și a unei bune deserviri a vizitatorilor este necesară o subîmpărțire a noii stațiuni în unități funcționale cît mai complexe. Pînă la anumite limite impuse de condițiile economice, confortul crește invers proporțional cu numărul celor cuprinși într-o astfel de unitate. În cadrul acestor unități s-au prevăzut, în conformitate cu gradul de confort fixat prin temă: unitățile de cazare, restaurantele, terenurile de sport, spațiile libere pentru joc și spațiile plantate pentru plimbare și agrement.

Datorită caracterului acestei stațiuni, am apreciat că dotări de genul centrului comercial, policlinicii, poștei, administrației vor fi frecven-

Hoteluri de tip CB3, CF1 și restaurantul « Marea Neagră »

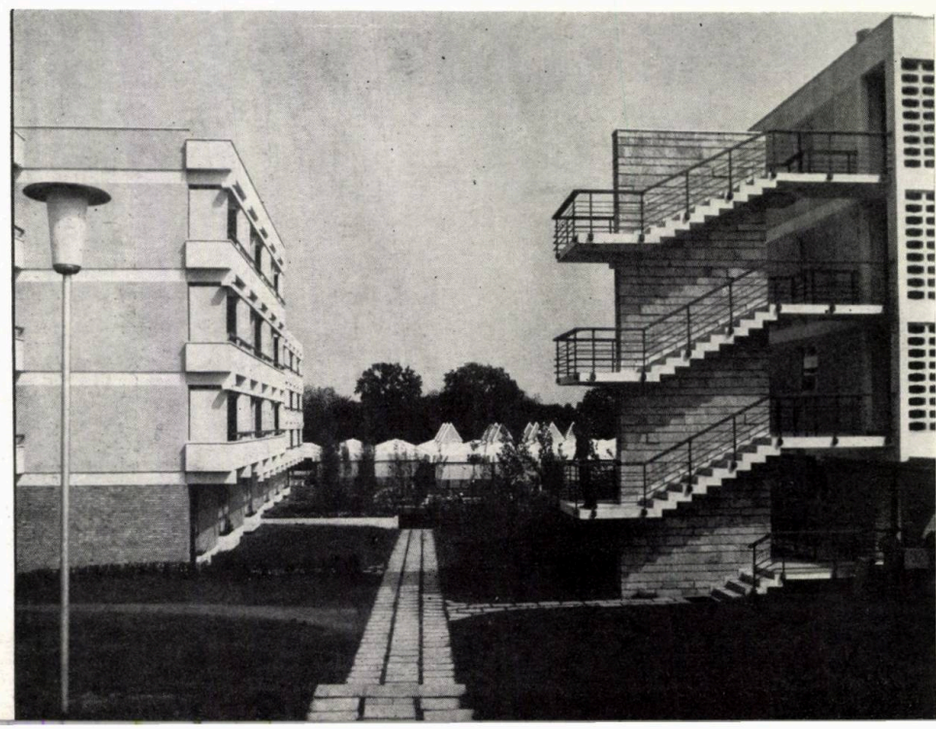

tate mai rar și deci nu trebuie să fie cuprinse în cadrul unităților funcționale, ele putînd fi tratate ca unicate amplasate pe fluxurile principale de circulație.

Studiul pentru determinarea mărimii optime a unităților din zona C s-a făcut în paralel cu studiile pentru determinarea numărului de niveluri al caselor de odihnă. Din aceste studii a rezultat că în condițiile de la Mangalia-Nord, la o investiție egală, cel mai înalt grad de confort poate fi asigurat în construcții cu patru niveluri, avînd orientarea camerelor spre sud și nord.

Dorind să evităm cu orice preț o orientare nefavorabilă, ca cea spre vest, la construcțiile de cazare care — potrivit compoziției — trebuiau dispuse paralel cu malul mării, am folosit un sistem de cazare cu camere dispuse pe o singură parte a unui coridor exterior liber. Acest sistem, care asigură un confort mai mare, datorită unei orientări optime (est) și unei perspective directe spre mare, costă — chiar cu o reducere a suprafeței locuibile pe pat, de la 6,55 m, la 5,80 m — cu cca 15% mai mult. În acest cost nu este inclusă valoarea suplimentară a lucrărilor tehnico-edilitare și amenajarea teritoriului, care se măresc și ele simțitor, datorită necesității (impuse de această așezare) de a se mări suprafața de teren afectată acestor clădiri.

Din studiile efectuate a rezultat că — în condițiile impuse de terenul existent — cea mai indicată soluție era aceea de a se împărți cele cca 2 500 paturi din zona C în două unități mari, deschise spre mare, circulația majoră spre plajă făcîndu-se printre ele.

Această soluție a permis realizarea unor economii importante, prin reducerea numărului de restaurante necesare, precum și prin amplasarea acestor unități în condiții egale, de

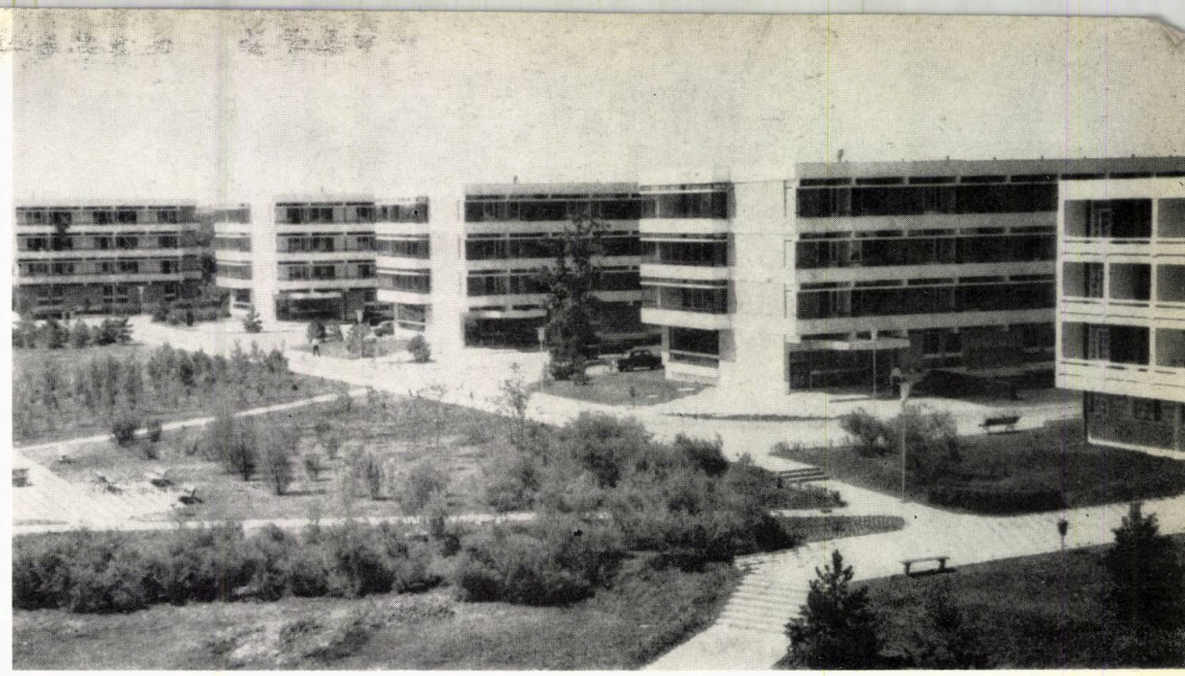

Hoteluri de tip CB2, CA1, CA2, CA3 și CF1

o parte și alta a drumului principal de acces spre mare.

Inconvenientele principale generate de această soluție, legate în special de necesitatea deservirii într-un singur restaurant a unui număr foarte mare de vizitatori (1 500 persoane în 2 serii), au fost înlăturate prin subîmpărțirea sălilor de mese în 5—6 unități mici de cîte 100—150 persoane, considerîndu-se că astfel se va putea asigura confortul necesar adecvat acestei zone.

Profitînd de relieful terenului, ambele unități au fost soluționate pe baza unor incinte încadrate pe trei laturi cu volume arhitecturale și complet deschise către mare (spre est).

Zona B, cuprinzînd cca 400 locuri, cu un confort mai ridicat, a fost concepută dintr-o singură construcție, constituind unica clădire înaltă din întregul ansamblu. Amplasarea acestei construcții la extremitatea nordică a zonei C, între aceasta și zona vilelor (zona A), urmărea realizarea unui volum dominant care să încheie compoziția relativ închisă și urbană a zonei C și să facă prin anexele ei (recepția și restaurantele, soluționate pe două niveluri) o trecere spre volumele joase și înecate în verdeață ale zonei A. Astfel, amplasarea volumului principal al hotelului « Neptun », perpendicular pe malul mării, a permis, pe lîngă o soluție economică, și realizarea unei incinte proprii acestui hotel, delimitată spre sud de volumul de cazare al hotelului, iar spre nord de plantațiile dese care marchează începutul șirului de vile din zona A.

Zona centrală a stațiunii nu există ca o zonă închegată. Dotările principale: centrul comercial, poșta, administrația stațiunii, restaurantele

Hotel de tip CA4

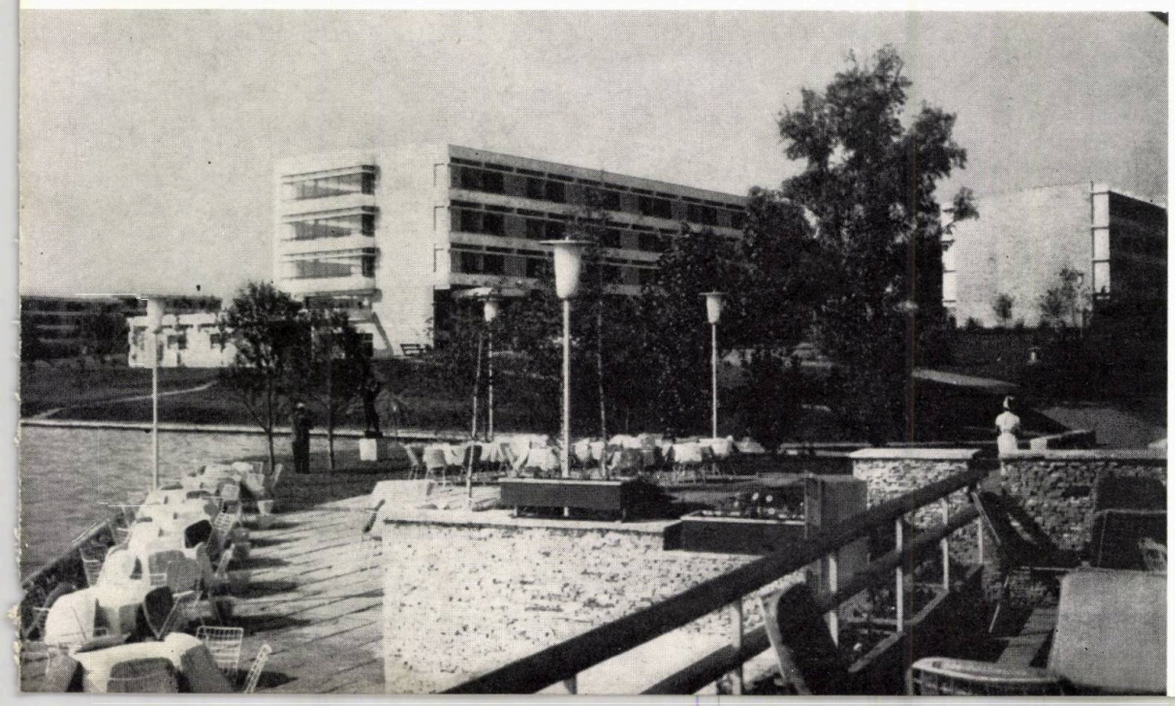

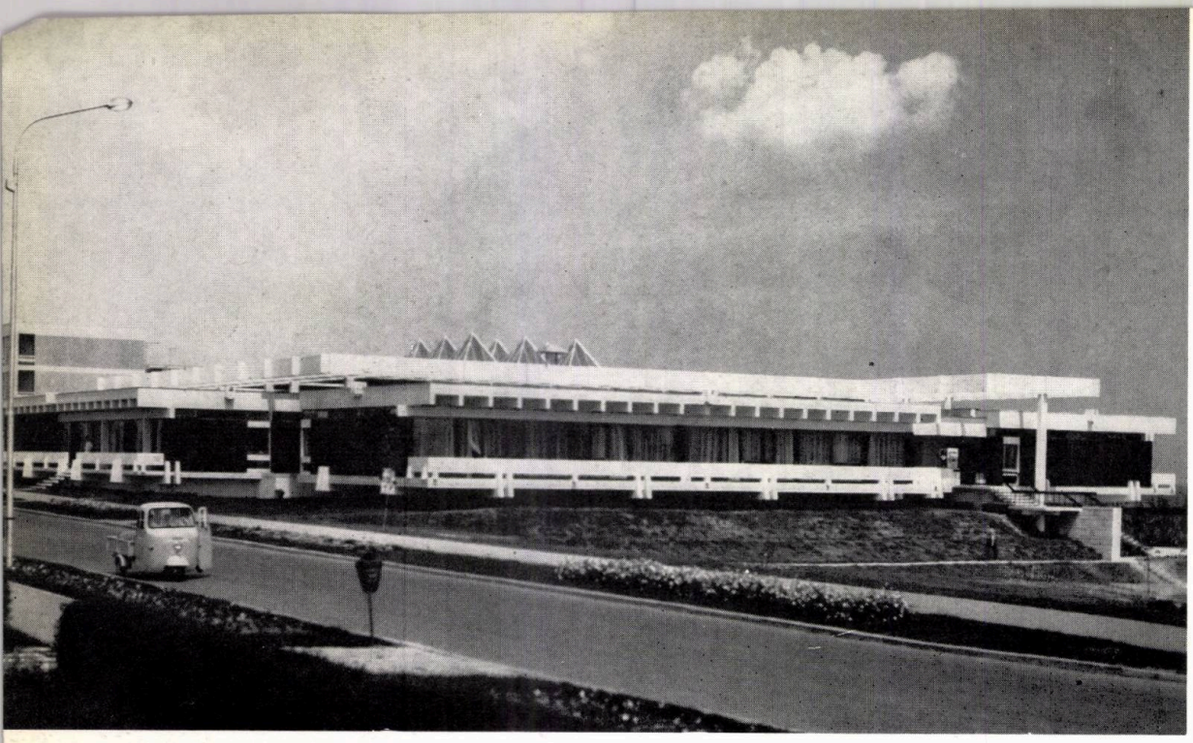

1 — Restaurantul « Dunărea »

2 — Hoteluri de tip CE și CB3

3 — Hotel de tip CE

4 — Restaurantul « Marea Neagră »

1 | 2 3 4

și cinematograful în aer liber au fost dispersate în mod voit de-a lungul liniilor principale de circulație. Avînd în vedere că întreaga stațiune (cazarea și dotările necesare pentru satisfacerea nevoilor zilnice) se află de o singură parte (spre est) a drumului carosabil principal și că singura arteră de circulație auto prin zona de cazare era cea care asigura legătura cu plaja (cu o circulație atît de redusă încît în primul an de exploatare a și fost suspendată pentru circulația auto), nu s-a pus problema separării circulației pietonale de cea a vehiculelor.

Zona plajei, constituind atracția principală a stațiunii, a fost studiată în vederea unei dotări mai complexe decît cea realizată în mod curent la exemplele precedente. Ținînd seama de faptul că întreaga zonă B și C accede la plajă printr-o singură arteră și că, deci, fluxul de vizitatori se repartizează încă de la începutul acestei artere spre sud și nord, dotările au fost amplasate în funcție de aceste fluxuri.

S-a urmărit de asemenea (bineînțeles limitat de posibilitățile reliefului subacvatic), ca amplasarea digului și a punctului de acostare, destinat ambarcațiunilor de agrement, să fie în prelungirea drumului de acces spre plajă.

Dotările de plajă formate din bufete, vestiare, dușuri, grupuri sanitare și puncte pentru închirierea obiectelor de plajă (a căror amenajare, cu tot costul lor relativ ridicat, a fost absolut necesară datorită distanței destul de mari dintre zona de cazare și plajă) au fost amplasate spre sud și nord, astfel încît să contribuie la o dispersare a vizitatorilor de-a lungul litoralului. Tot din aceste motive s-a amplasat la o distanță mai mare spre sud construcția menită să adăpostească pe cei ce doresc să facă nudism și să profite de băi de nămol (care se aduce cu ajutorul cisternelor din lacul Techirghiol).

Inițial s-a avut în vedere și o agrementare mai susținută a plajei prin plantații și amenajări de spații libere destinate sportului și odihnei. Profitînd de ecranul de argilă creat între lacul artificial și mare, pentru a împiedica scurgerea necontrolată a apei dulci din lac (cota + 2,40) către mare, s-a încercat în primul an plantarea (în zona de sub influența apei dulci) și a altor specii decît măslinul sălbatic, urmînd ca, în funcție de rezultatele ce se vor obține, această acțiune să fie continuată în anii următori.

Grupurile gospodărești, necesare deservirii întregii stațiuni, au fost împărțite în două mari unități determinate de modul diferit de funcționare și deservire a diverselor zone din acest complex. Avînd în vedere că zonele B și C funcționează pe baza acelorași principii, a fost posibilă gruparea unităților care deservesc aceste două zone într-un singur ansamblu amplasat în centrul lor de greutate. Acest grup gospodăresc este format din: bloc alimentar, ateliere de întreținere, spălătorie, ateliere, depozite, cămine pentru cazarea personalului și cantina aferentă acestora. Blocul alimentar a fost conceput, folosind experiența de la Mamaia, în vederea asigurării primirii, depozitării și primei preparări a alimentelor, astfel încît unitățile de alimentație publică — amplasate în incintele de cazare — să fie scutite de un transport excesiv și de toate operațiile la care se ivesc în mod inevitabil deșeuri multe și cu un caracter insalubru.

Amplasarea grupului gospodăresc la est de drumul principal a permis scoaterea lui din stațiunea propriu-zisă și izolarea întregii activități gospodărești, scutind în felul acesta zona de odihnă de inconvenientele și nocivitățile pe care această activitate le provoacă în mod inevitabil. Considerînd legătura dintre administrație și grupul gospodăresc ca un lucru absolut necesar, am preferat să amplasăm administrația de partea cealaltă a drumului principal carosabil, dar în strînsă legătură cu celelalte unități ale grupului gospodăresc, chiar dacă acest lucru prezenta unele dezavantaje pentru vizitatori.

Lucrările edilitare au ridicat probleme tehnice deosebite, care au reclamat un efort financiar proporțional mult mai mare decît la investițiile obișnuite. Avînd în vedere că noua stațiune a fost amplasată pe un teren virgin, investițiile necesare pentru a putea fructifica acest teritoriu au reprezentat o sumă egală cu cea necesară pentru realizarea construcțiilor propriu-zise.

Alimentarea cu apă s-a rezolvat prin puțuri proprii, un castel de apă și două rezervoare situate la extremitatea vestică a lacului Tatlageac. Apa pentru stropitul spațiilor verzi este asigurată din lacul artificial care este alimentat din puțurile situate la cca 2 km și a căror apă ajunge în lac după trecerea printr-o stație de desulfurizare.

Canalizarea menajeră este pompată prin intermediul a două stații de pompare pînă la stația de epurație din Mangalia. Avînd în vedere declivitățile relativ mici ale terenului ca și lungimea mare a complexului, a fost necesară (pentru a nu fi obligați să supraînălțăm cotele ± 0,00 ale construcțiilor) amplasarea primei stații de pompare chiar în miezul compoziției. Practica primului an de exploatare a confirmat asigurările date de către specialiștii respectivi la întocmirea proiectării, și anume, că acest amplasament nu va crea nici un fel de nocivități sau dezavantaje în exploatarea complexului.

Alimentarea cu energie calorică necesară încălzirii zonelor A și B, a cca 40% din zona C, precum și a tuturor unităților anexe este asi-

gurată printr-o centrală termică cu o capacitate de cca 12 Gcal.

Disponibilitățile din centrala termică, cu un grad mai mare de simultaneitate decît cel avut în vedere inițial, sînt folosite pentru încălzirea celor două sere de flori și de legume.

Cu toate că prin proiectarea rațională a centralei și montarea unor injectoare reglabile de calitate superioară s-a asigurat reducerea la minimum a emanațiilor de fum, amplasamentul centralei a fost determinat de condițiile climatice locale pentru a se evita în orice anotimp ajungerea fumului în zona caselor de odihnă.

Amenajarea spațiilor libere și plantate a fost tratată cu o deosebită grijă. Cunoscînd din experiența acumulată importanța deosebită a acestor lucrări în susținerea unei compoziții de ansamblu, am rezervat din devizul general o cotă relativ mare pentru aceste lucrări. Înfruntînd în unele locuri dificultățile create de existența la suprafață a calcarului sau a unui teren steril, profitînd în altele de existența unor terenuri fertile, am urmărit pe cît ne-au permis posibilitățile, limitate de timpul scurt de execuție, realizarea unor plantații care, împreună cu cele existente, să imprime stațiunii un caracter de parc de odihnă în care construcțiile să fie pe cît posibil « înecate » în verdeață. Desigur că investițiile rezervate acestui scop nu au putut asigura întotdeauna mărimea și varietatea specială de arbori ce s-au transplantat ; totuși, cu toate lipsurile pe care spațiile verzi le au din acest punct de vedere, ele reușesc — după aprecierea noastră — să creeze o ambianță plăcută în cadrul acestui complex.

Nu pot încheia această succintă prezentare fără a sublinia încă două aspecte esențiale ale acestei realizări.

Execuția a fost de această dată un factor care a depus — în timpul scurt care i-a stat la dispoziție — toate eforturile pentru a asigura efectuarea unor lucrări de calitate. Conducerea Trustului 1 construcții (antreprenorul general al lucrării) a imprimat întregului colectiv de muncă de pe șantier o atitudine de colaborare și înțelegere față de problemele colectivului de proiectare. Din această colaborare permanentă, începută încă din faza de elaborare a proiectelor, și din eforturile susținute de constructori, a rezultat un ansamblu la care execuția este superioară realizărilor obișnuite.

Dotarea și mobilarea clădirilor s-a făcut prin grija beneficiarului, în strînsă colaborare cu autorii fiecărei lucrări. În felul acesta a fost posibilă alegerea unor tipuri de mobilier care să se încadreze în imaginea arhitecturală a interioarelor, asigurîndu-se atît corelarea formelor, cît și a culorilor, cu cele prevăzute în proiectele de construcții și decorații interioare.

Arh. VICTOR SEBESTYEN

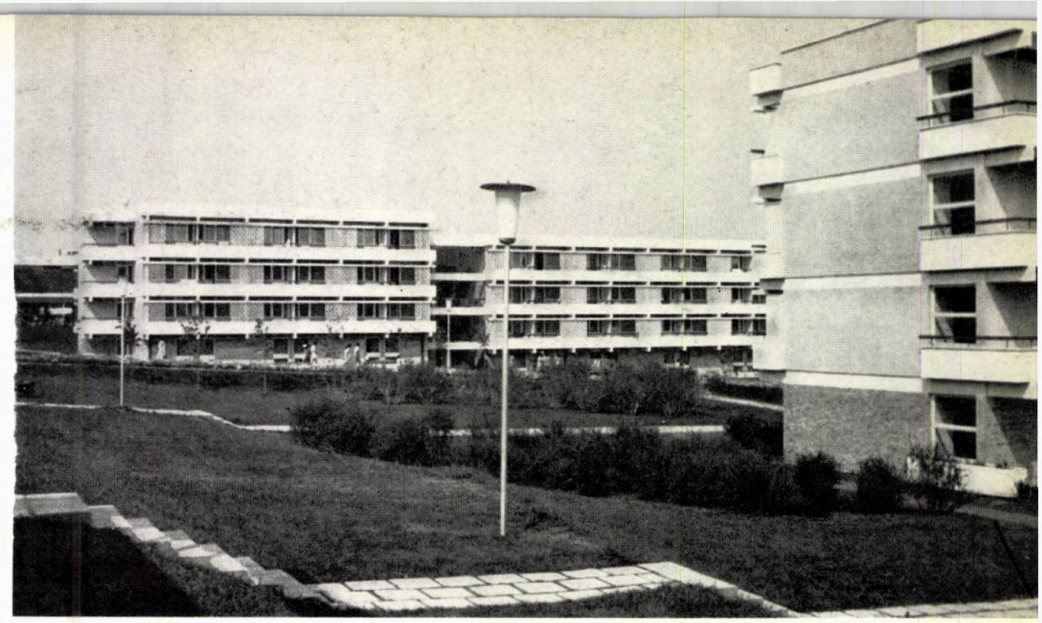

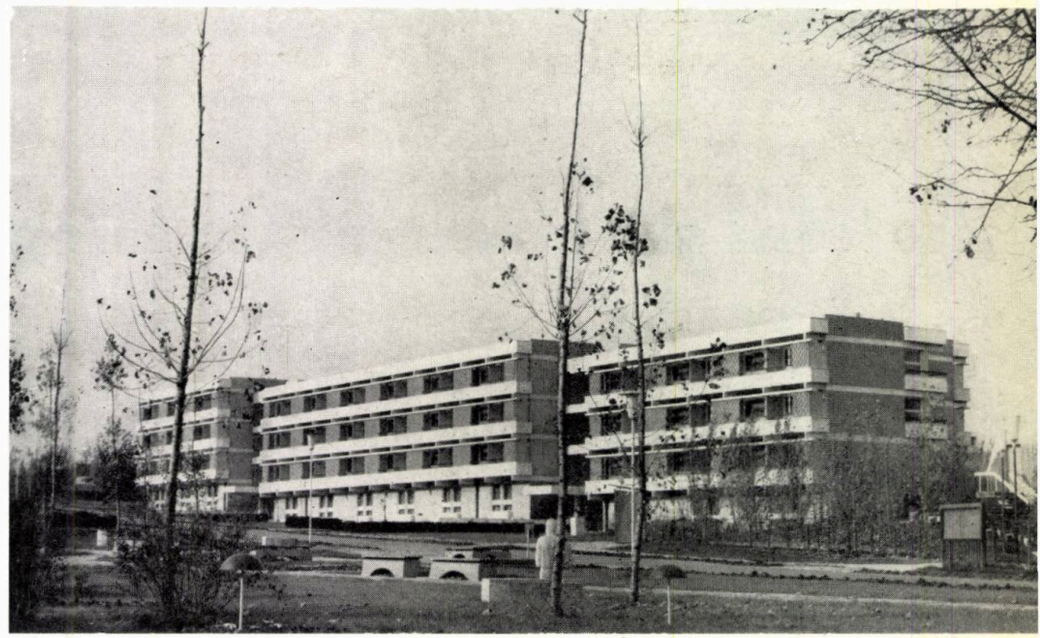

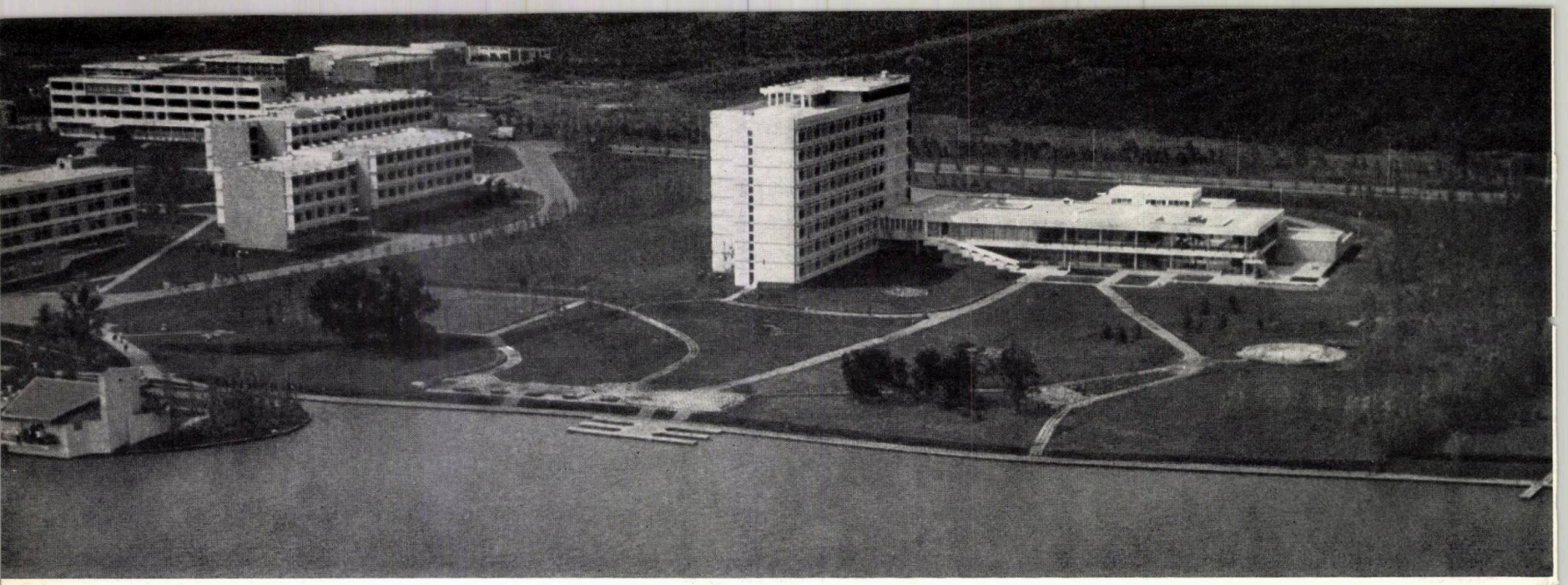

hotelul şi restaurantul «neptun»

Hotelul și restaurantul « Neptun» formează un ansamblu permanent în complexul de odihnă Mangalia-Nord.

Orientarea hotelului oferă pasagerilor din toate camerele vederea mării și a lacului.

Ansamblul este format din două părți distincte: una de cazare și una de recepție și alimentație. Partea de cazare este distribuită pe 8 niveluri și are o capacitate de 412 paturi, repartizate în garsoniere și apartamente. Garsoniera este compusă dintr-o cameră cu 2 paturi, un vestibul (cu dulap, cuier și oglindă) și un grup sanitar (cu baie, lavabou și w.c.). Apartamentul este compus din două camere ce comunică printr-o ușă glisantă, un vestibul și baie. Toate camerele sînt prevăzute cu loggii.

La ultimul nivel, hotelul beneficiază de o terasă circulabilă și un spațiu închis amenajat pentru club și recreație.

La parterul ansamblului se găsesc piesele de recepție, holul de acces cu cele două intrări (una dinspre artera de circulație principală și una dinspre mare).

Barul de zi și saloanele au fost grupate în jurul unei curți interioare avînd în același timp și vederea spre mare. Curtea interioară formează un loc de agrement amenajat

1
2 | 3

1, 2 — Vederi aeriene ale ansamblului
3 — Fațada principală a hotelului

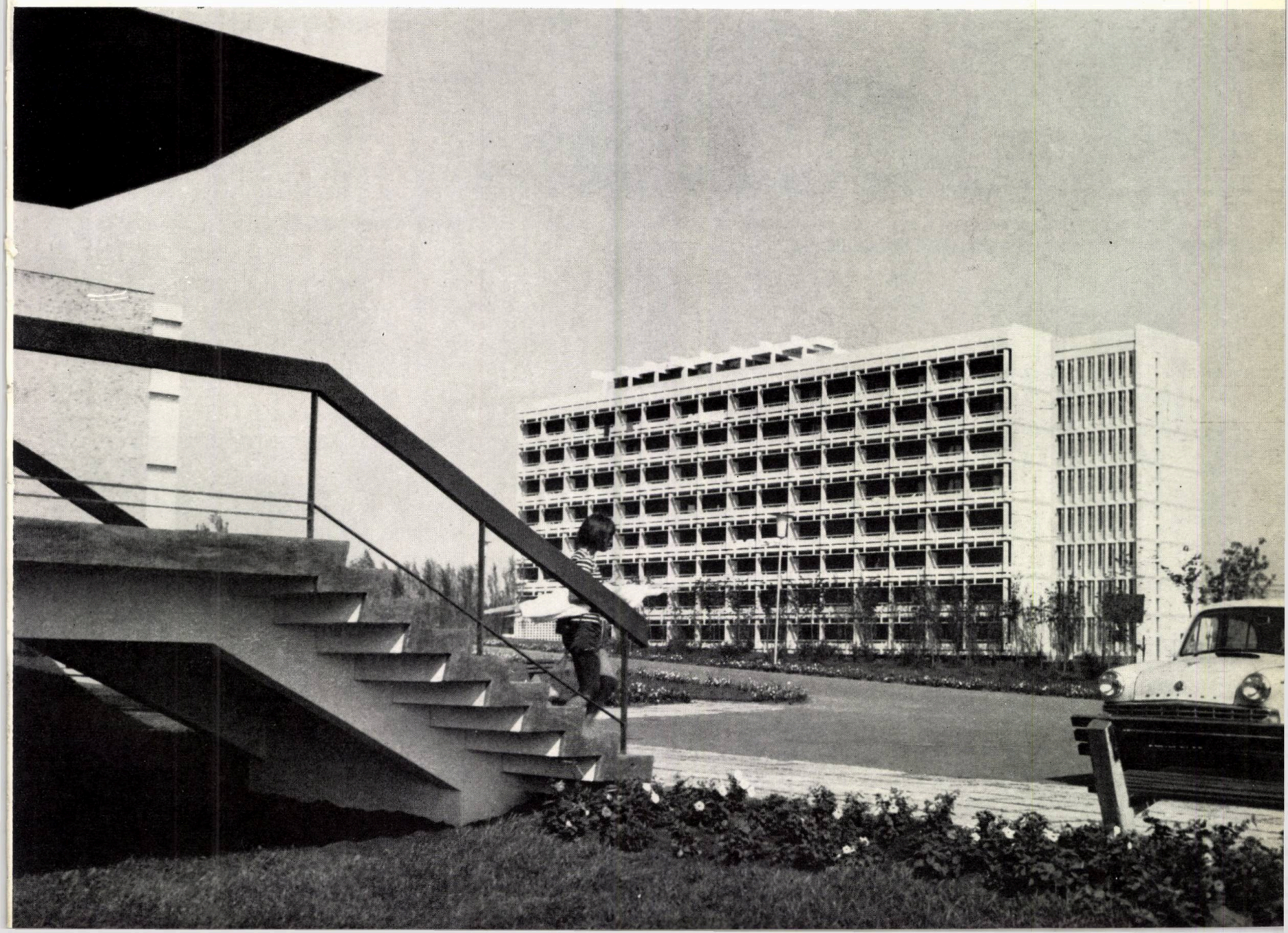

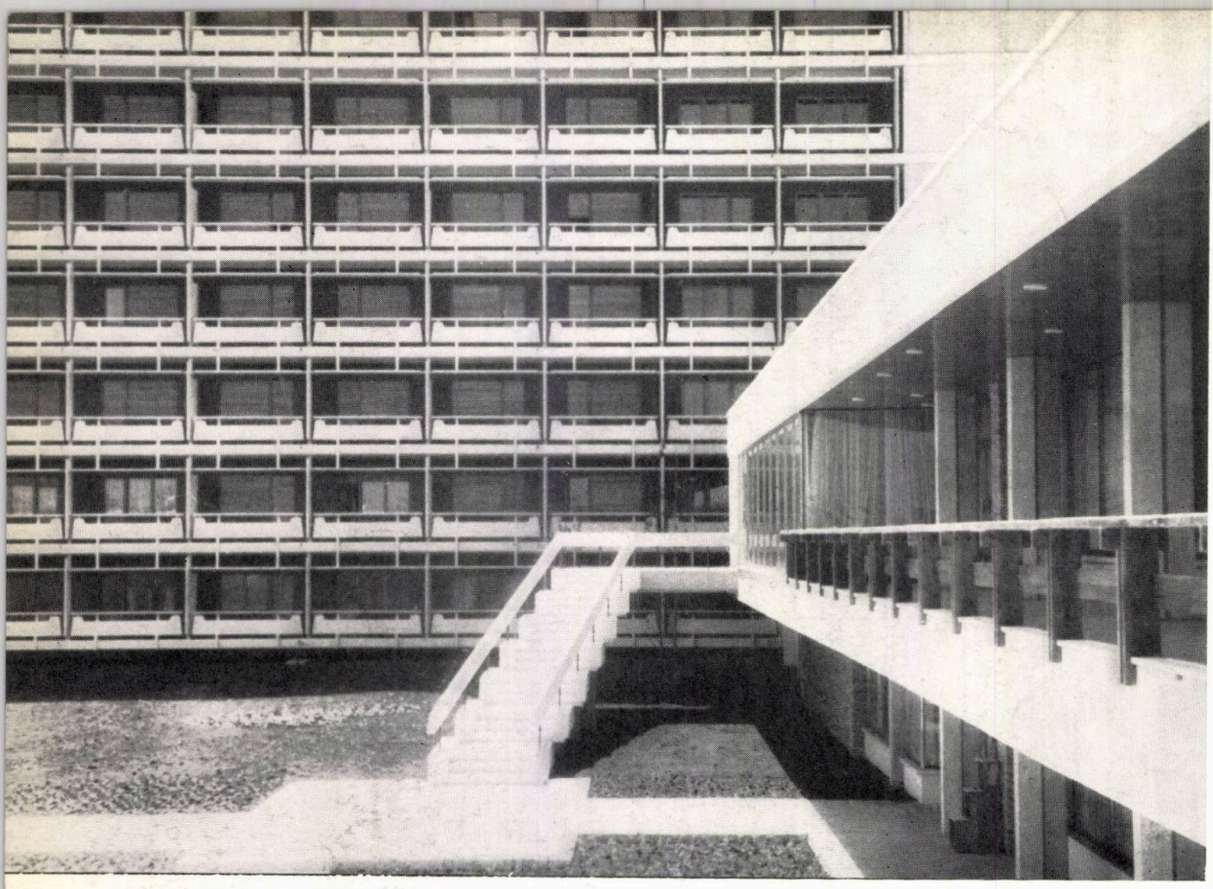

1	4
2 3	5 6

1 — *Detaliu de fațade*

2 — *Planul garsonierei și al apartamentului*

3 — *Barul*

4 — *Holul de etaj*

5,6 — *Vederi ale holului de recepție*

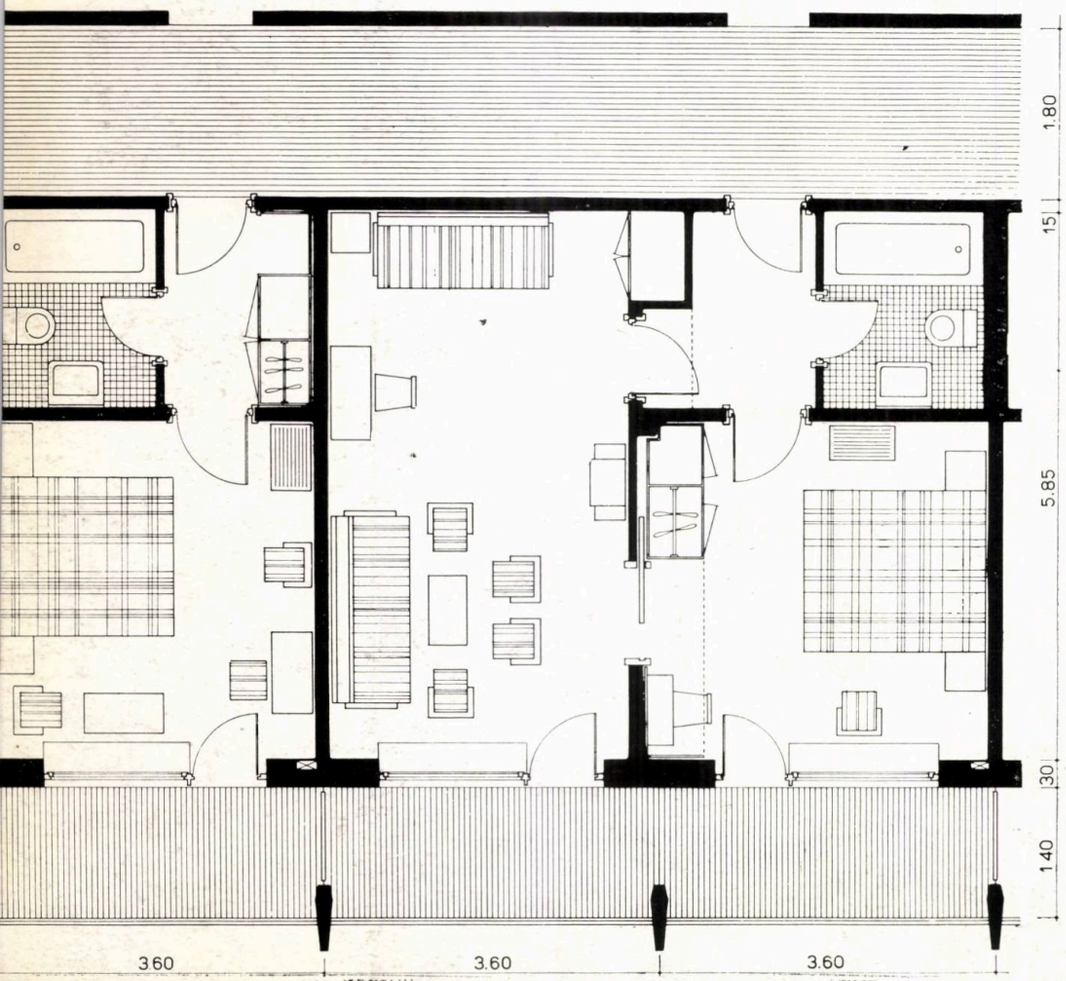

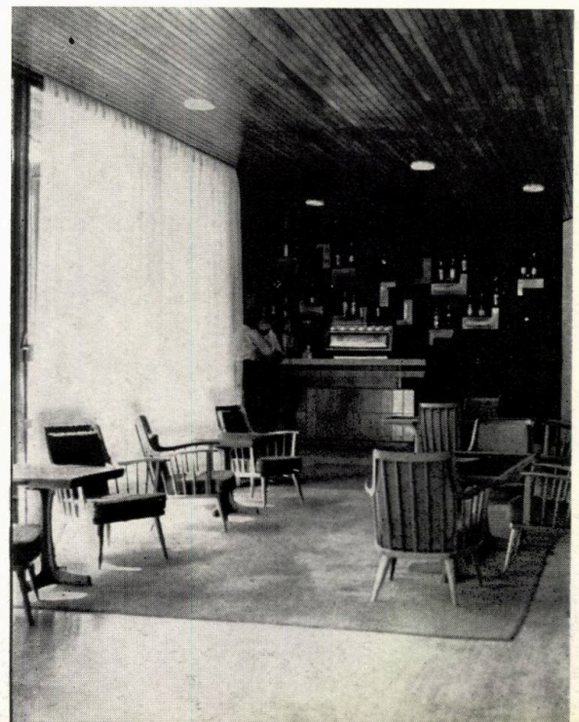

1 — *Plan restaurant*

1. Recepţie — 2. Spaţiu portar — 3. Cabine telefon — 4. Bufet-bar 5. Sală de mese — 6. Oficiu — 7. Bucătărie — 8. Bucătărie rece — 9. Băuturi — 10. Cameră inventar — 11. W.C. — 12. Depozit 13. Birou sora dieteticiană — 14. Spălător veselă — 15. Spălător legume — 16. Preparare carne — 17. Grătar — 18. Cameră bucătar şef — 19. Spălător pahare — 20. Staţie amplificare — 21. Pîine 22. Terasă — 23. Patio — 24. Birou — 25. Frizerie — 26. Coafură 27. Pedicură — 28. Depozit bagaje — 29. Cameră rufe — 30. Cameră personal — 31. Garsonieră (cameră şi baie) — 32. Apartamente (două camere şi baie) — 33. Curte de serviciu — 34. Post trafo — 35. Parcaj auto

2 — *Holul de recepţie*

1 | 2

cu spaţii plantate şi elemente decorative de grădină.

Restaurantul, repartizat pe două niveluri, are sălile de mese orientate către mare, iar partea de serviciu către N-V. Prin forma încăperilor, prin utilizarea de panouri decorative, prin plantaţii, s-a căutat să se obţină fragmentarea spaţiului de deservire.

Ca sistem constructiv, pentru

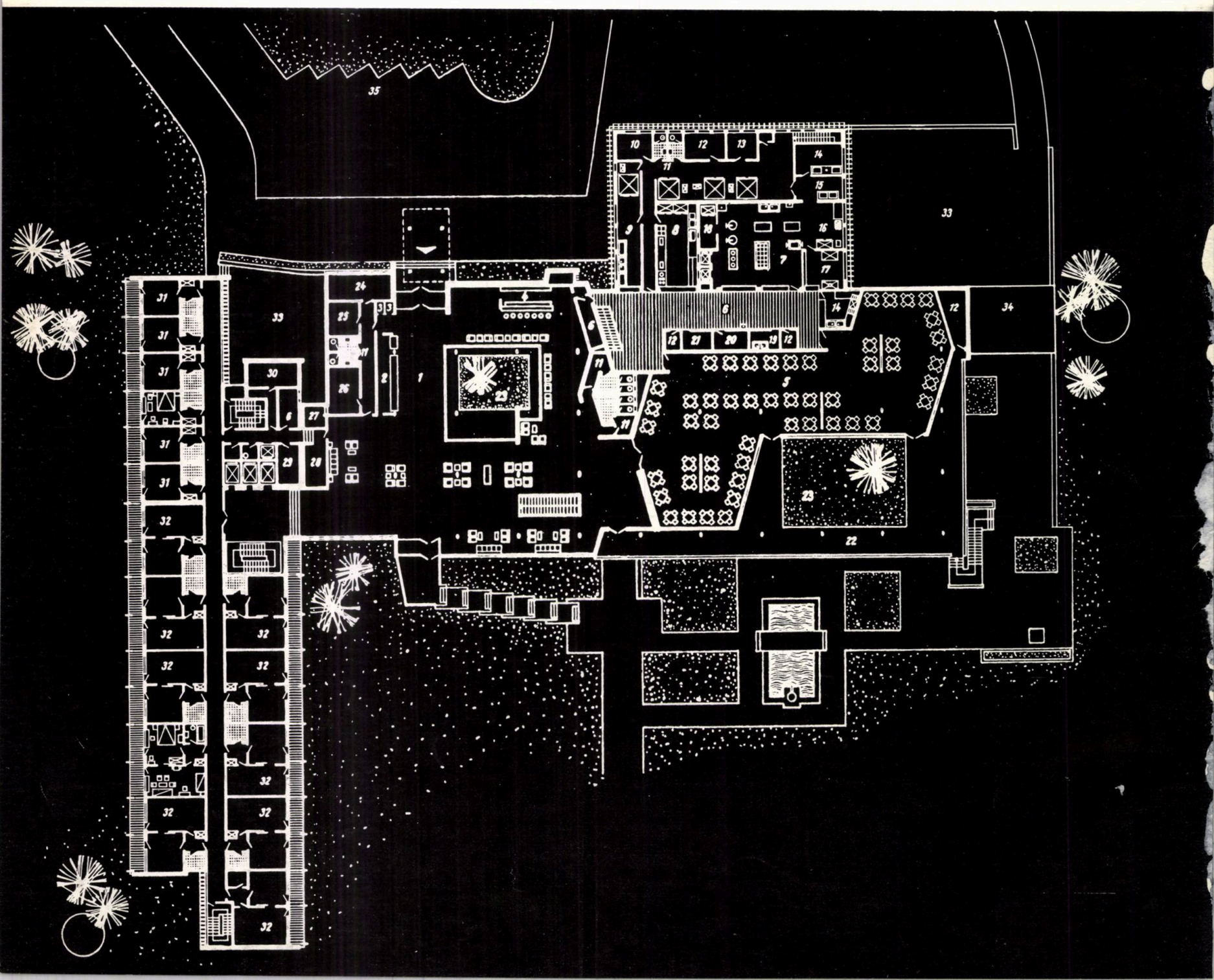

hotel s-a folosit un schelet din beton armat cu diafragme și stîlpi, turnate monolit, și planșee din grinzi și plăci turnate. La restaurant, la ambele niveluri, s-a executat o dală groasă, casetată, lucru care a permis atît rezolvarea unui planșeu economic, avîndu-se în vedere distanța dintre stîlpi egală pe cele două direcții, cît și realizarea lui din punct de vedere estetic.

Ca finisaje, au fost folosite la exterior, la loggii și cornișă prefabricate din beton mozaicat, spălat și periat (executate pe șantier și montate apoi prin sudură), placaje din ceramică colorată, piatră. O atmosferă caldă și intimă a fost obținută în interior prin folosirea lemnului, a ceramicii și a deșeurilor de travertin.

Arh. VIRGINIA LUPU

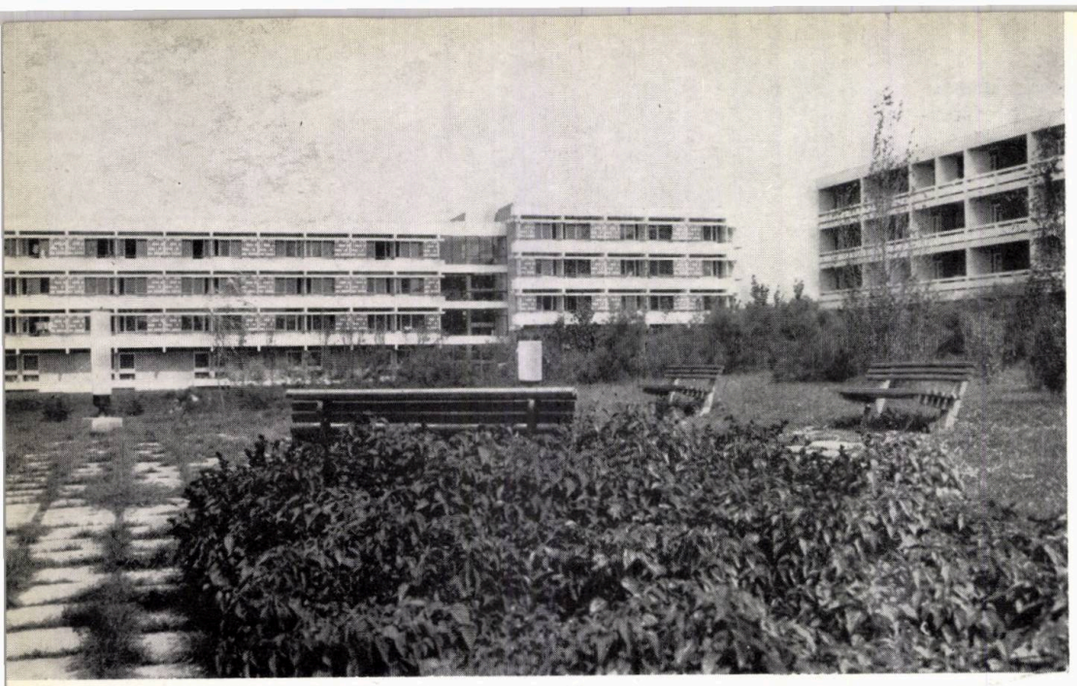

construcţiile de cazare

(zona c)

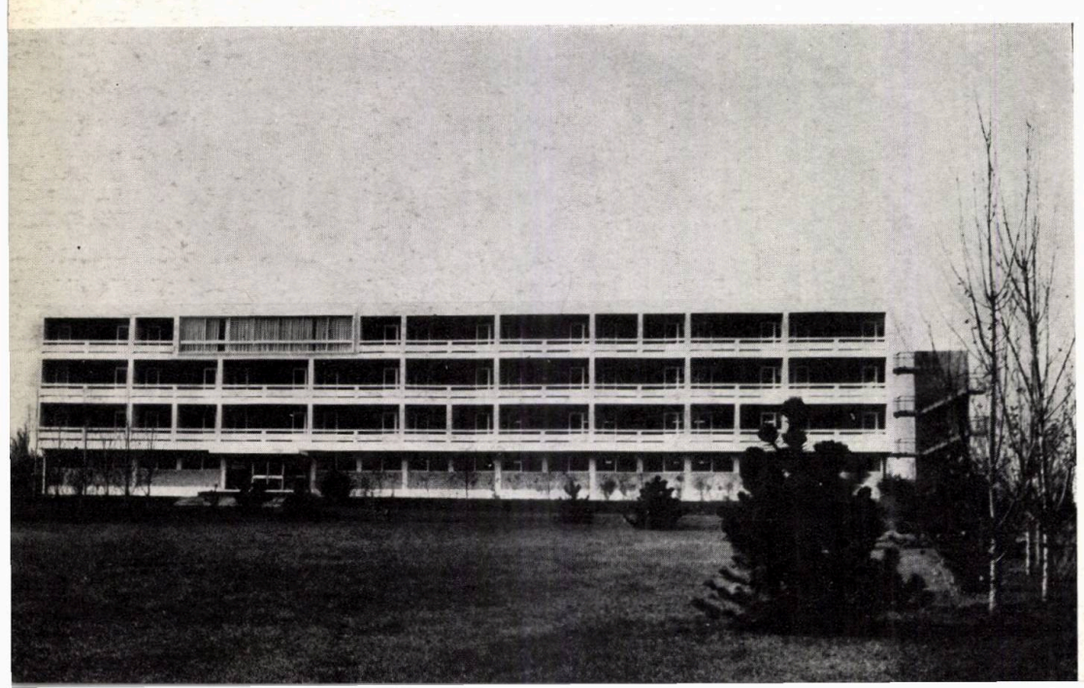

Amplasată spre extremitatea sudică a complexului, între hotelul « Neptun » (la nord) şi pădurea Comorova (la sud), zona C trebuia să cuprindă hotelurile menite să cazeze 2 500 vizitatori într-o serie şi dotările aferente.

Necesitatea integrării în peisaj ca şi a unei lesnicioase exploatări şi execuţii au limitat la patru numărul etajelor pentru hoteluri.

Indicaţiile primite au stabilit gradul de confort al acestei zone la nivelul hotelurilor cu puţine niveluri, realizate la Mamaia în etapele trecute de construcţie. Confortul stabilit pentru hoteluri se referea atît la gabaritele unităţii tip de cazare, la anexele respective, cît şi la standardul finisajelor.

Programată a fi construită în primă etapă, zona C a trebuit realizată, ca proiectare şi execuţie, într-un timp foarte scurt, ceea ce a influenţat atît soluţia urbanistică adoptată (tipizarea unor construcţii hoteliere), cît şi partiul de arhitectură (folosirea prefabricatelor pentru planşee, console etc.).

În compoziţia de ansamblu a zonei de mici hoteluri s-a căutat folosirea amfiteatrului natural pe care îl oferea terenul orientat spre mare, cît şi găsirea unor grupări funcţionale, cu legături logice între hoteluri şi restaurante. Acest lucru a dat naştere celor două incinte, deschise către mare, înglobînd în compoziţia fiecăreia un restaurant, aferent unui grup de hoteluri. S-a căutat o personalizare a incintelor (dificilă în condiţiile folosirii unui număr redus de tipuri de construcţii hoteliere), personalizare pe care noi o considerăm realizată, datorită organizării spaţiului, poziţiei şi arhitecturii hotelurilor, restaurantelor şi dotărilor cu caracter general (cinematograf în aer liber, centru comercial). Crearea incintelor pe un teren în pantă a necesitat adoptarea unor tipuri de hoteluri şi a unui tip de restaurant cu denivelări, care să permită o mai bună integrare în teren. Aceasta s-a reuşit doar parţial, deoarece — datorită cotei ridicate stabilite atît pentru şoseaua ce traversează localitatea, cît şi pentru drumul ce trece printre cele două incinte ducînd spre dig — sistematizarea verticală nu a putut soluţiona unele zone în care cota ± 0,00 a hotelurilor să nu fie sub cota drumului, ceea ce dezavantajează arhitectura unora dintre ele.

HOTELURILE TIP CA sînt realizate cu o dublă orientare a camerelor de cazare, conform

cerințelor temei și ca urmare a studiului general al ansamblului. Alegerea direcției de orientare N-S a hotelurilor, perpendiculare pe mare, răspundea problemelor cerute de condițiile specifice climatului marin, cît și necesității de a se asigura o vizibilitate egală către mare a tuturor camerelor de cazare.

Distribuirea numărului de paturi pe patru niveluri s-a dovedit a fi cea mai eficientă din punct de vedere economic pentru hotelurile cu puține niveluri, atît în ceea ce privește circulația pe verticală și organizarea interioară a hotelului, cît și deservirea în condiții optime de către personalul de serviciu.

Fiecare hotel are o capacitate de 198 paturi, distribuite egal pe cele patru niveluri, rezultînd un număr de 24 camere la nivelurile curente și 22 camere la parter. Holurile au fost amplasate la extremitatea estică către mare și către perspectiva descendentă a incintei, obținîndu-se prin organizarea spațiului atît o rezolvare a nodului de circulație pe verticală, cît și un spațiu comun pentru vizitatori. Spațiile de deservire a etajului sînt limitate la o cameră de personal, cu grup sanitar propriu, un mic oficiu de etaj, spațiu rezervat lenjeriei curate și murdare și o mică încăpere pentru tubul de gunoi. Toate aceste servicii sînt amplasate la

1 |
2 | 3

1 — Hoteluri de tip CB3 și CF2
2 — Hotel de tip CF2
3 — Vederea unei incinte

1 — Hoteluri de tip CD1

2 — Hotelurile de tip CA1, CA2, CA3 și CA4

— Detaliu de cameră

1. Cameră cu două paturi plus pat copil — 2. Vestibul 3. Baie — 4. Dulap — 5. Loggie

3 — Plan nivel curent la hotelurile de tip CA1, CA2, CA3 și CA4

1. Cameră — 2. Vestibul — 3. Grup sanitar — 4. Dulap 5. Loggie — 6. Coridor — 7. Hol — 8. Cameră personal — 9. Oficiu — 10. Tub gunoi — 11. Cameră rufe

4 — Hotel de tip CA

1 | 3
2 | 4

hoteluri de tip cd şi ca

extermitatea vestică a hotelului și legate de scara de serviciu.

În studiul acestor hoteluri, cu caracter de odihnă, camera de cazare constituie partea cea mai importantă, trebuind să ofere cadrul, confortul, liniștea și intimitatea cerute de specificul temei.

Organizarea camerei de cazare, într-o suprafață de 13,23 m², care să adăpostească în mod curent două paturi de adulți, dar care să ofere și posibilitatea folosirii ei pentru doi adulți și un copil, echiparea încăperii de baie cu cuvă de duș, lavabou, w.c., într-un spațiu relativ redus, crearea unui vestibul cu dulap înzidit, dotarea camerei cu o loggie largă și, în sfîrșit, completarea cu mobilier simplu și adecvat și cu alte elemente de dotare, au reușit să rezolve o unitate de cazare cu un confort ridicat.

Alegerea finisajelor interioare a ținut seama de posibilitatea de întreținere facilă în exploatare, de crearea unei ambianțe vesele și luminoase, specifice stațiunilor de pe litoral. Astfel, au fost folosite la pereți zugrăveli în culori de apă, diferențiate pe camere și etaje, faianță albă și colorată și pardoseli din gresie la băi, obiecte sanitare colorate, linoleum în camere și vestibul și plăci de mozaic tip « chiesa » pe culoare și holuri.

Arhitectura exterioară, subordonată în parte elementelor prefabricate, a scos în evidență această structură și — folosind cu precădere elementele de orizontalizare a blocurilor, de subliniere a soluției prin tencuieli albe și panouri de ceramică colorată a încercat să încadreze în mod cît mai judicios aceste construcții în arhitectura de ansamblu și în peisajul luminos și însorit al litoralului.

HOTELURILE DE TIP CB, CD, CE, deși folosesc aceleași elemente de bază (unitatea de cazare, structura și trama), izbutesc să se diferențieze prin amplasarea deosebită pe teren și arhitectura exterioară adoptată.

Beneficiind de o denivelare pronunțată a terenului, cele cinci hoteluri de acest tip sînt concepute pe ideea așezării tronsoanelor la niveluri diferite și legarea prin holuri cu circulație verticală, fiecare parter fiind dispus la jumătate nivel față de tronsonul învecinat. Hotelurile astfel rezolvate oferă posibilitatea creării unor supante, ca spații comune de odihnă cu vizibilitate spre incintă, și constituie prin suprafețele mari vitrate puncte de interes arhitectural.

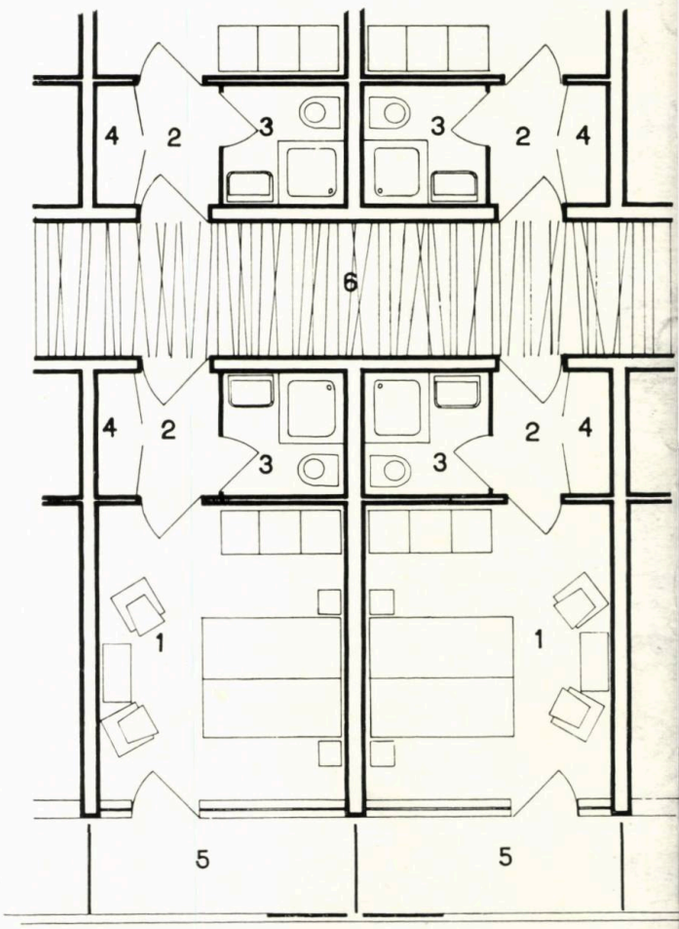

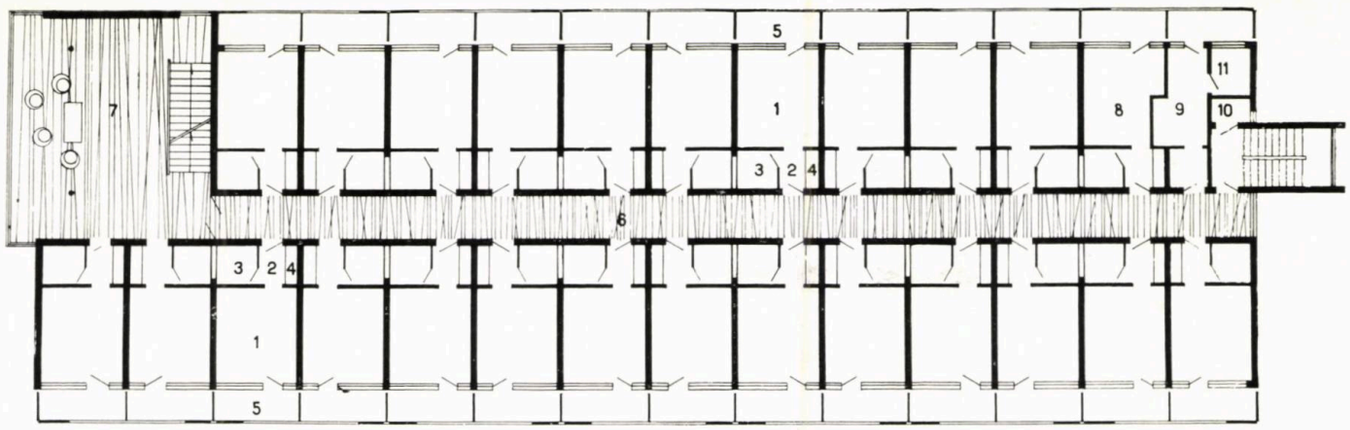
5
11
7
1
8
9
10
3
2
4
6
3
2
4
1
5

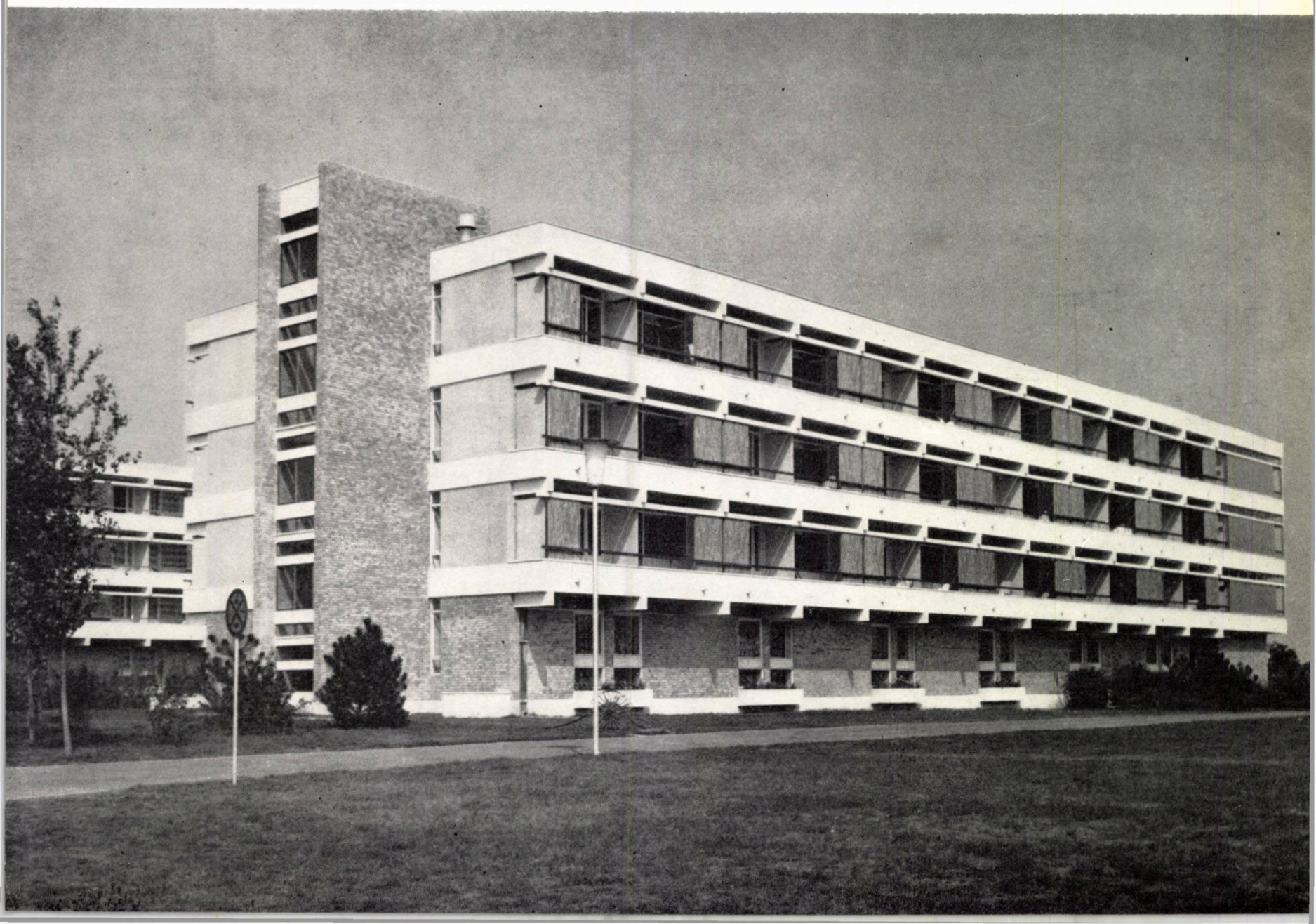

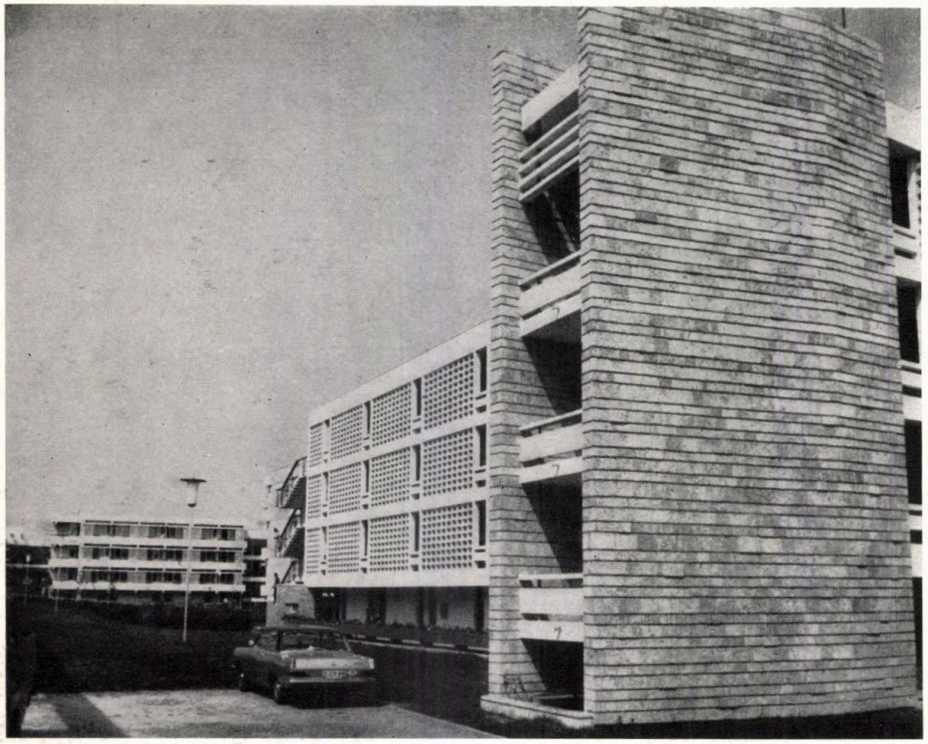

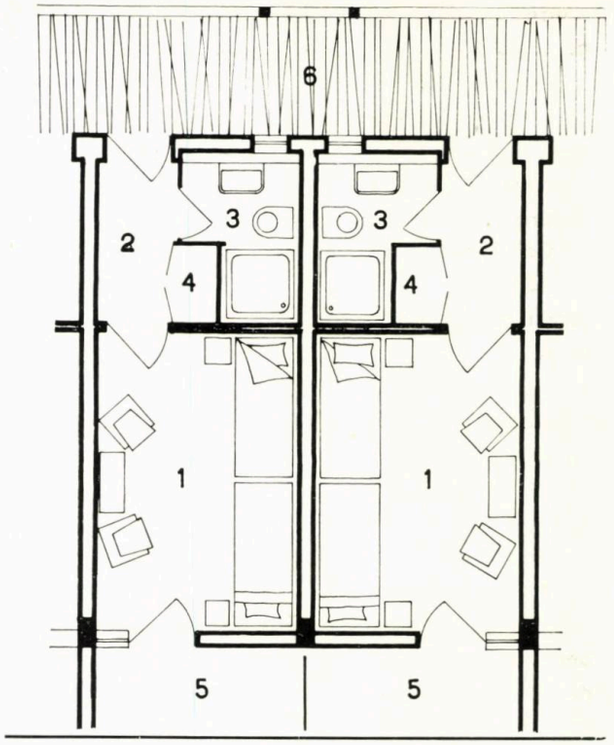

hoteluri de tip cf

Pentru o mai pronunțată diferențiere a acestui grup de hoteluri, s-au utilizat elemente de trafor decorativ și o tratare variată a arhitecturii holurilor păstrîndu-se structura generală a fațadelor (necesară în condițiile folosirii prefabricatelor).

HOTELURILE TIP CF. În vederea obținerii unei diversități de compoziție arhitecturală a ansamblului și răspunzînd și necesității de diferențiere a unității de cazare, două din hotelurile ansamblului (denumite convențional CF1 și CF2) sînt așezate paralel cu marea, camerele de cazare fiind dispuse pe o singură latură, cea de est. A fost evitată în acest fel expunerea camerelor către vest, orientarea cea mai nefavorabilă în lunile de vară, și s-a adoptat soluția culoarului exterior, element devenit specific

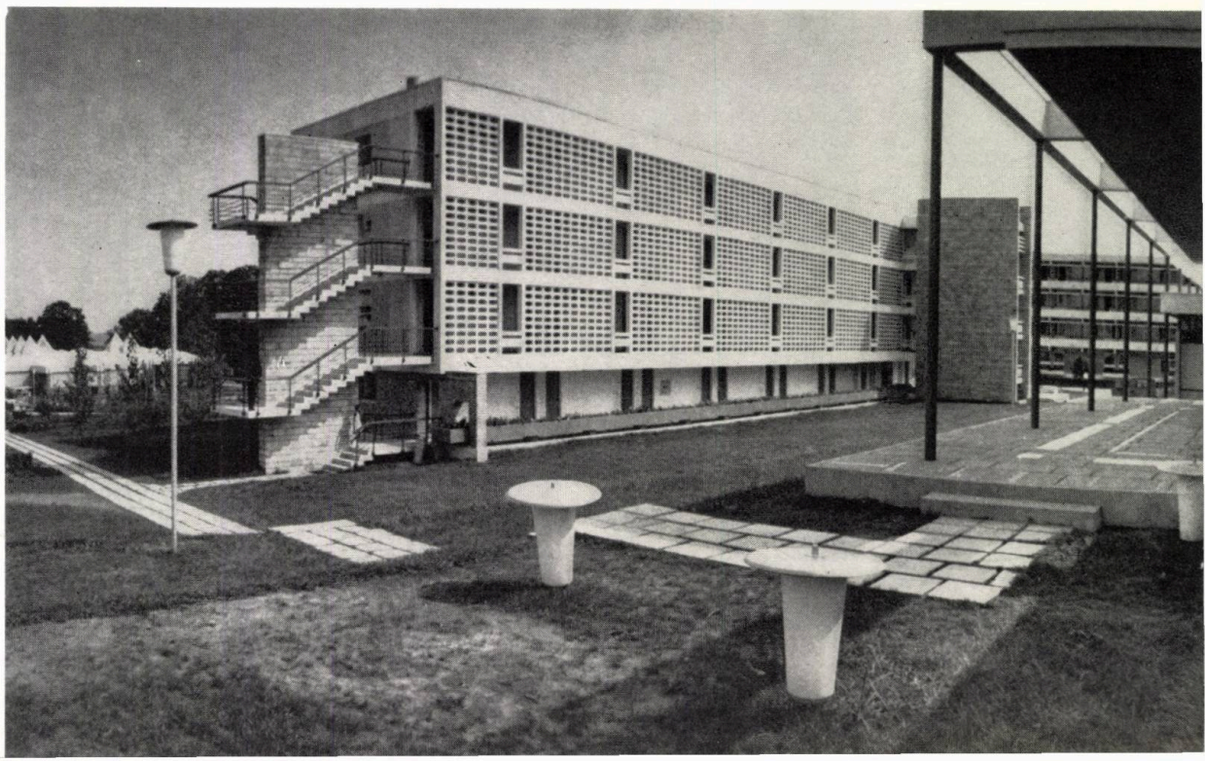

arhitecturii estivale, putînd fi — prin modul de tratare — și un element foarte decorativ.

Poziția deosebită în cadrul incintelor și orientarea tuturor camerelor către mare face ca aceste hoteluri să beneficieze de frumoase perspective descendente spre incinte, mare și pădure.

Cele patru niveluri totalizează un număr de 128 paturi, cu un mic hol de intrare la parter și un hol-club la etajul trei, spațiu menit să asigure cadrul comun de recreare, mai ales pentru zilele nefavorabile.

Nivelul curent cuprinde: camere de cazare cu două paturi, cu o suprafață de 11,00 m², cu un vestibul cu dulap înzidit, o încăpere cu baie cu cuvă de duș, lavabou, w.c. și o loggie deschisă spre mare.

Serviciile sînt limitate (ținînd seama de numărul redus de camere) la o mică cameră de personal, un oficiu, un depozit de rufe și tub de gunoi, amplasate la extremitatea nordică a hotelului și legate de cea de a doua scară exterioară.

La fațadele spre mare, sublinierea arhitecturii loggiilor prin tencuieli albe, proiectate pe planul colorat al pereților camerelor, dau o notă deosebită arhitecturii acestor hoteluri.

Folosirea panourilor traforate pentru închiderea culoarelor exterioare la fațada dinspre șosea, ca și placajul de piatră de Techirghiol pentru scările exterioare, completează în mod judicios pitorescul acestei arhitecturi.

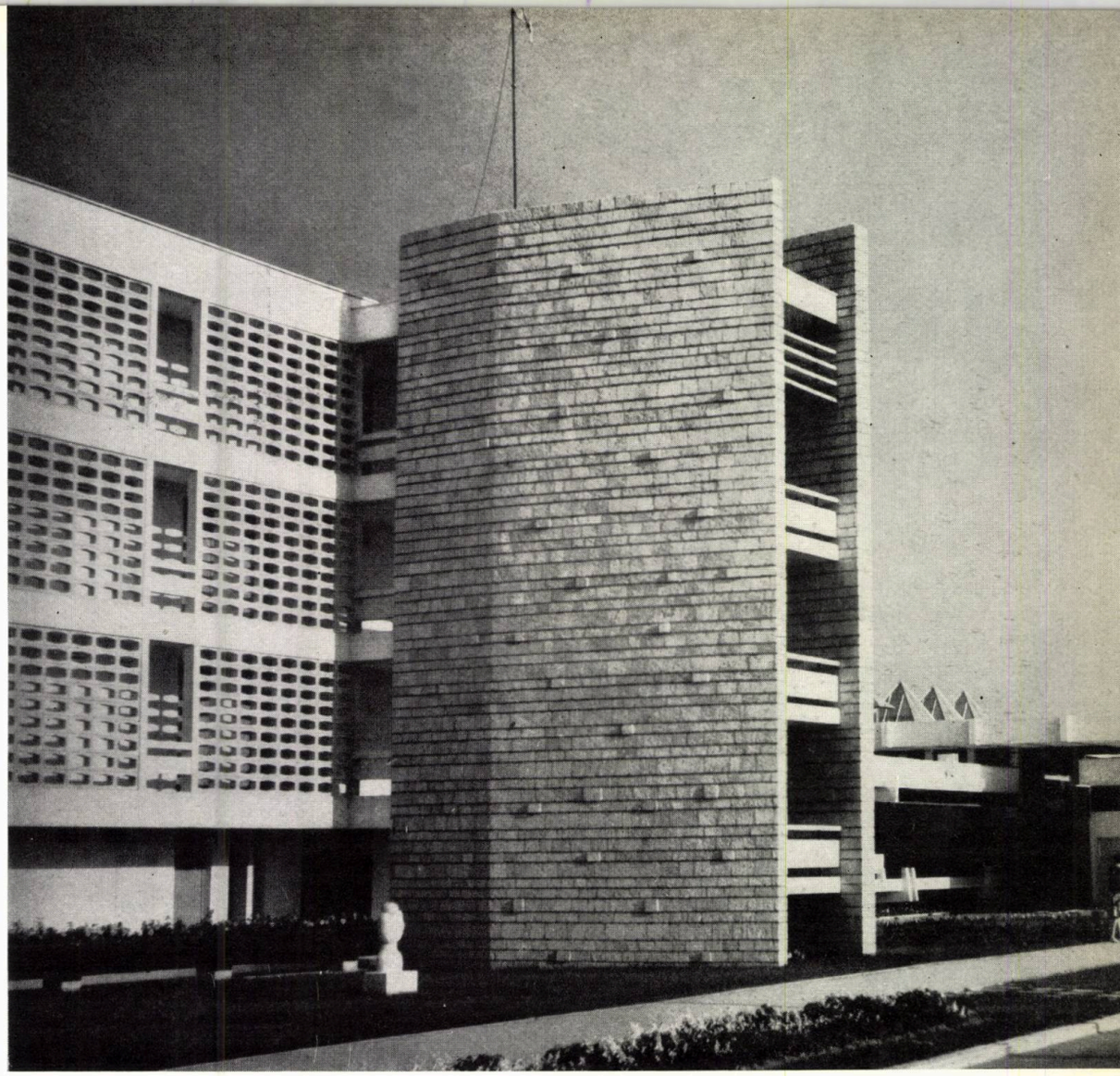

1 2 | 4
3 | 5

1 — Hotel de tip CF1

2 — Hotelurile de tip CF1 și CF2 — Detaliu de cameră

1. Cameră cu două paturi — 2. Vestibul — 3. Baie — 4. Dulap 5. Loggie — 6. Coridor

3 — Hotel de tip CF1

4 — Hotel de tip CF1 — Detaliu

5 — Plan nivel curent la hotelurile de tip CF1 și CF2

1. Cameră cu două paturi — 2. Vestibul — 3. Baie — 4. Dulap 5. Coridor — 6. Scară principală — 7. Loggie — 8. Cameră personal — 9. Oficiu — 10. Baie — 11. Scară secundară

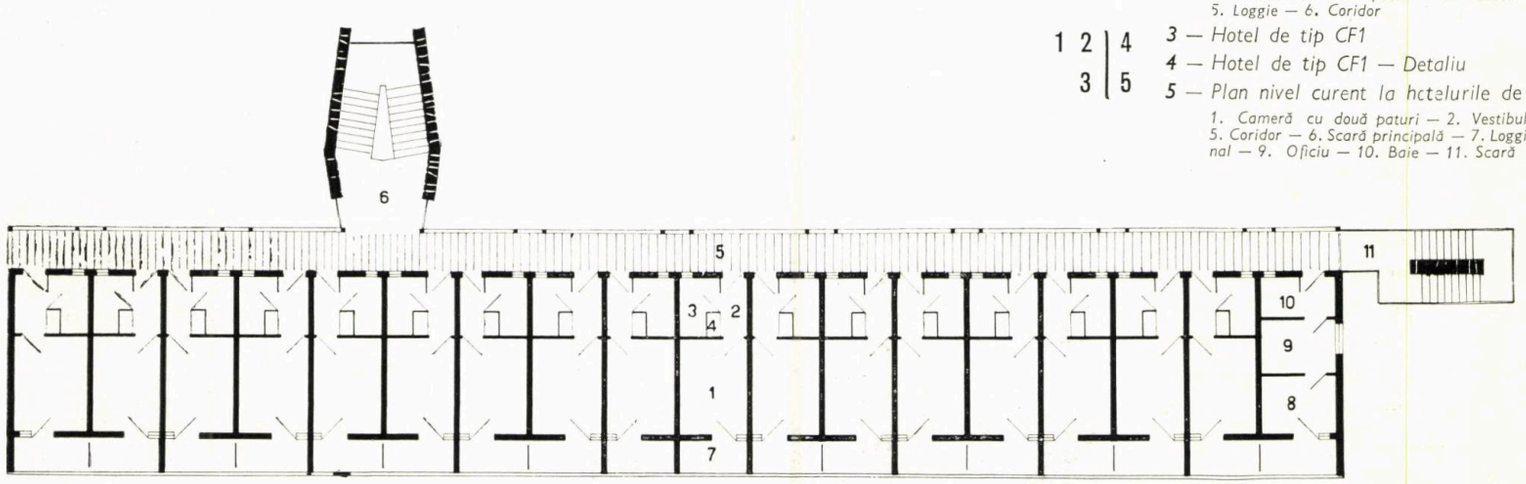

restaurantul «dunărea»

Vedere parțială a fațadei principale

Detaliu de fațadă

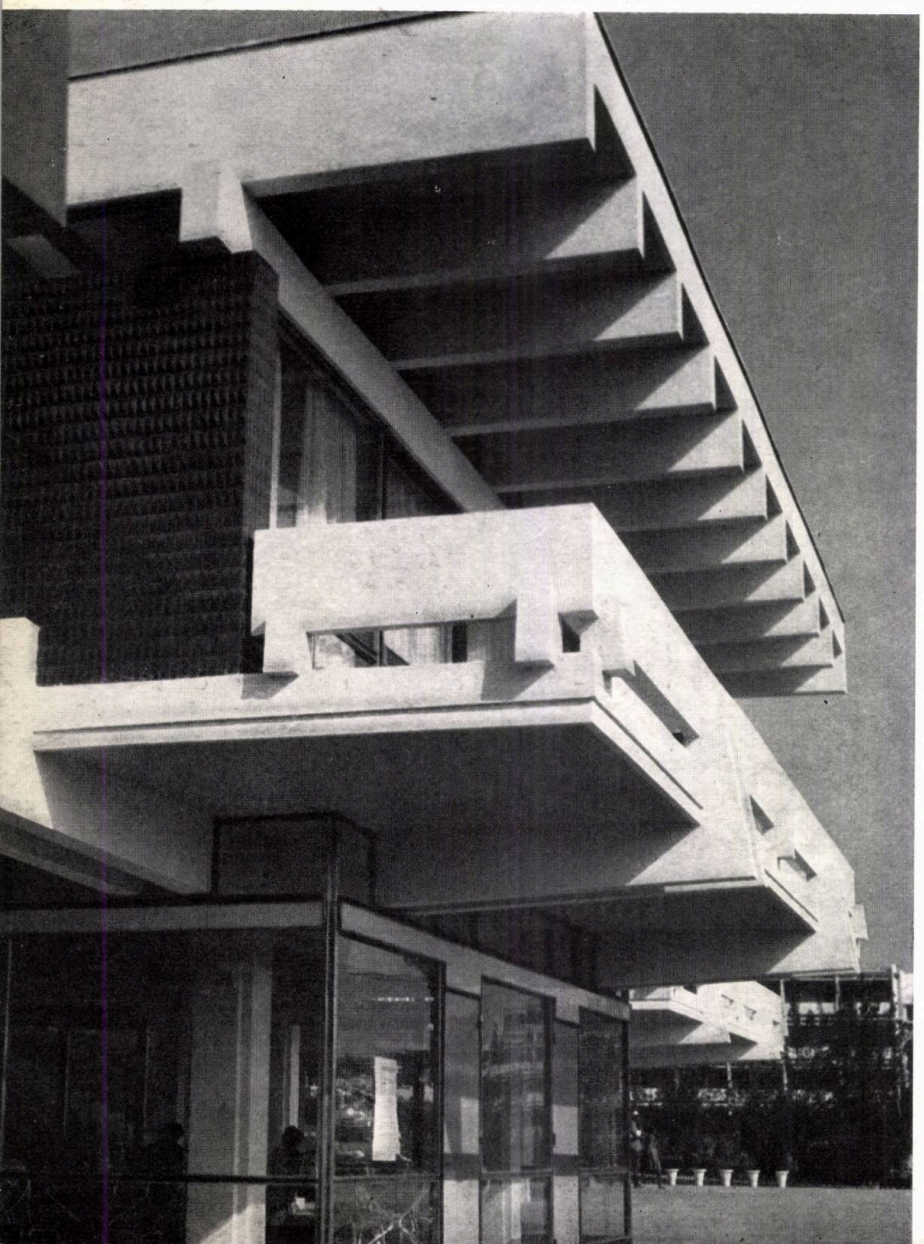

Amplasat în incinta de nord a zonei C, beneficiind de o poziție dominantă față de întreaga incintă, atît prin perspectiva largă asupra construcțiilor înconjurătoare, cît și prin cota ridicată la care este așezat, restaurantul are o capacitate de cca. 1 500 consumatori în două serii.

Vecinătatea șoselei principale de acces în stațiune, ca și a hotelurilor a impus o rezolvare de importanță egală a tuturor laturilor construcției. Folosind o denivelare pronunțată a terenului, descendentă spre mare — de cca 4,00 m — s-a adoptat o soluție cu un nivel inferior parțial, în care s-au amplasat braseria-cofetărie și baruri de zi — piese cu circuit deschis.

Pentru rezolvarea partiului de arhitectură s-a adoptat o soluție pavilionară, care prezintă avantajul proiectării unor săli mici, cu mai multă intimitate, lucru ce evită zgomotul neplăcut din sălile mari. Gruparea acestor săli în jurul bucătăriei și a anexelor, îmbrăcînd în totalitate miezul central de servicii, asigură o bună deservire a sălilor și o variată orientare a lor, spre punctele de interes ale incintei.

Prin organizarea interioară a restaurantului care folosește un larg

oficiu, cu intrări independente pentru fiecare din cele șase săli-restaurant, avînd în miezul volumului bucătăria, dublată pe toate laturile de piese anexe, se realizează un volum închegat, cu circulații reduse și cu o deservire facilă.

Fiecare din cele șase săli este concepută pe ideea unei unități cu o suprafață de 160 m^2 în spațiu închis și 35 m^2 într-o loggie deschisă, totalizînd un număr de cca 120 locuri la mese.

Pentru săli s-a adoptat forma pătrată, rezolvată cu o structură de

Fațada principală

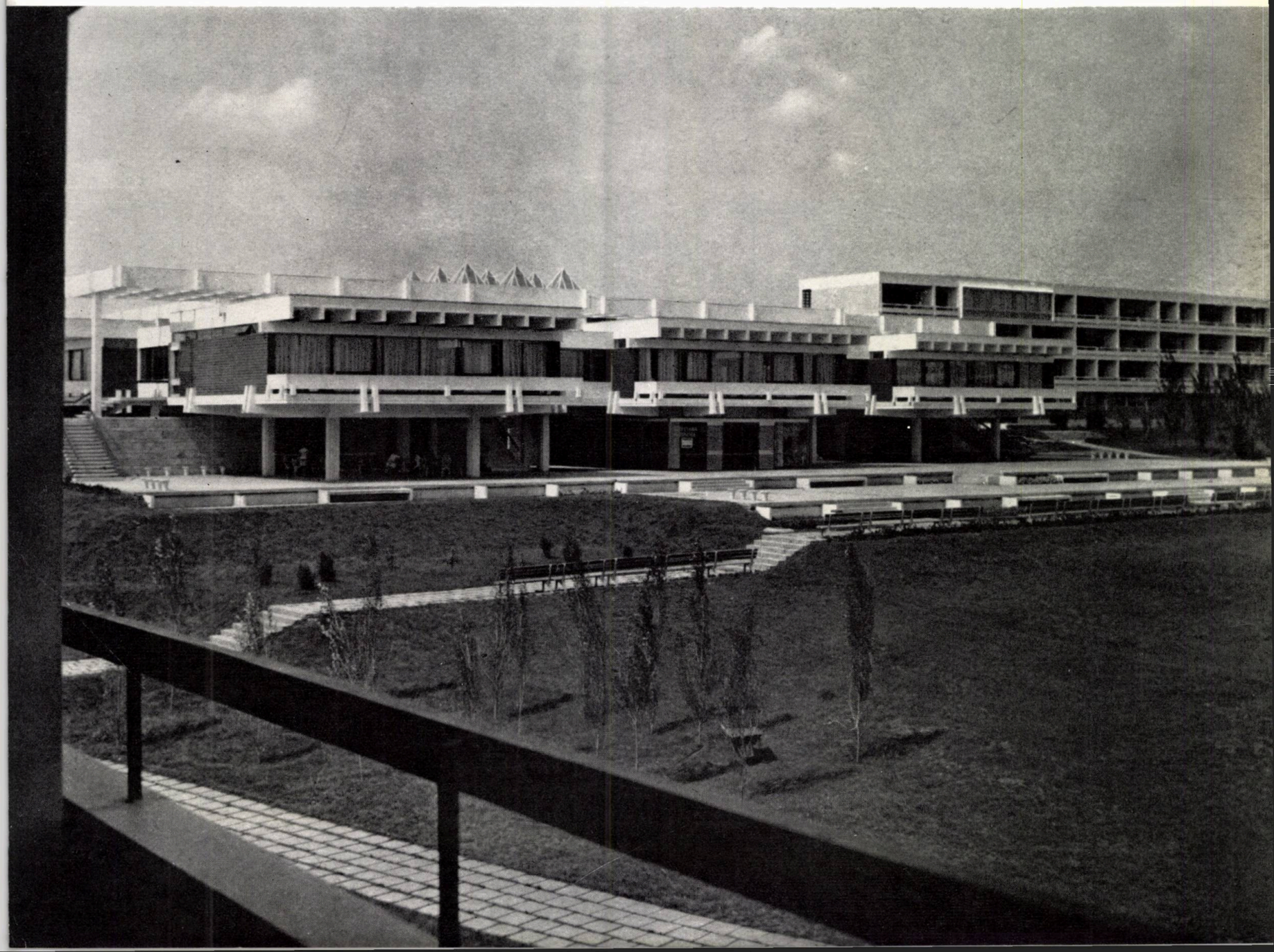

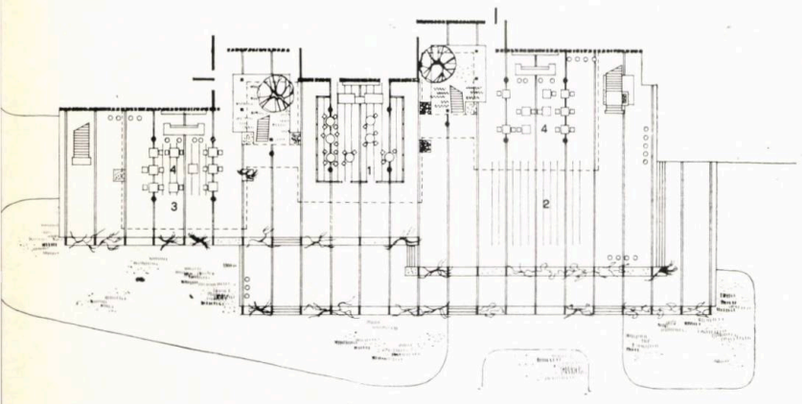

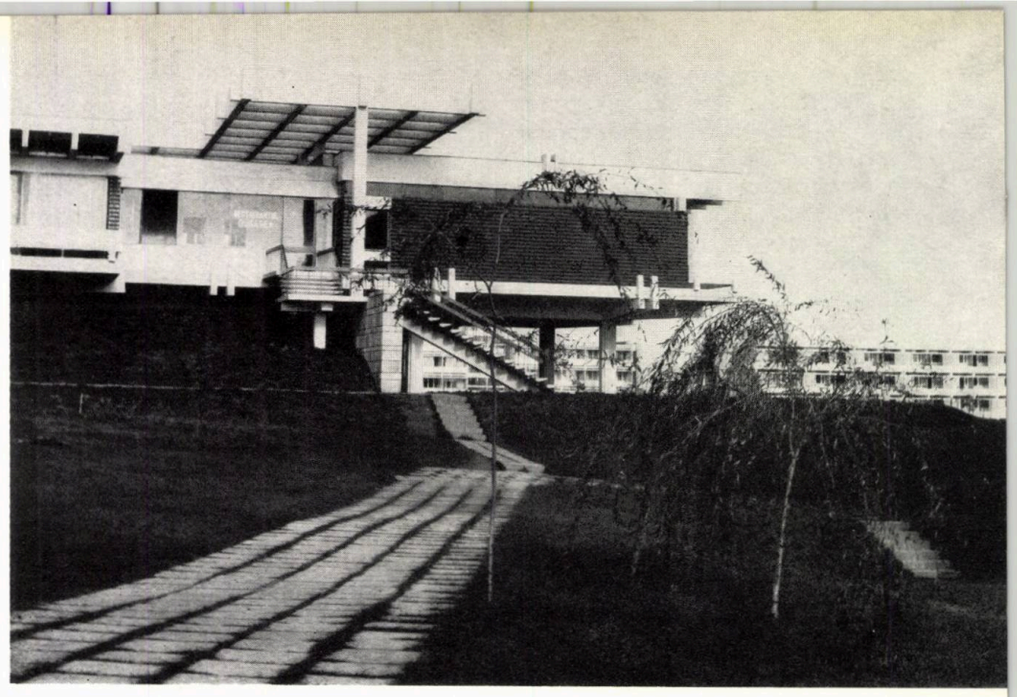

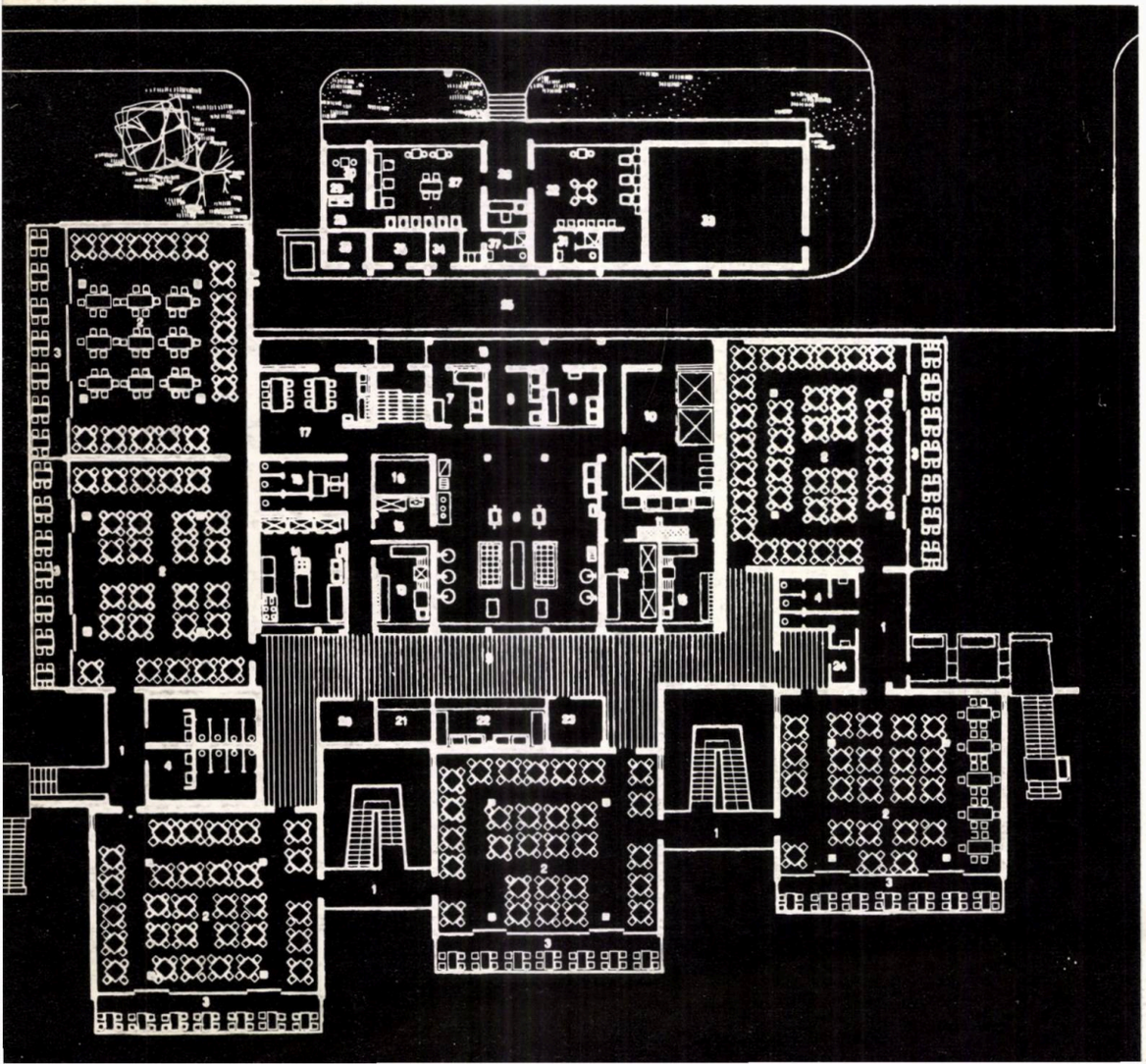

1 3
2 | 4

1 — Plan nivel inferior

1. Cofetărie — 2. Ring de dans — 3. Terasă acoperită — 4. Bar de zi

2 — Plan nivel superior

1. Vestibul — 2. Săli de mese — 3. Terasă acoperită — 4. Grup sanitar — 5. Oficiu — 6. Bucătării 7. Preparare pește — 8. Preparare legume — 9. Preparare carne — 10. Depozit frigorific — 11. Spălător vase — 12. Grătar — 13. Spălător veselă — 14. Bucătărie rece — 15. Bucătar șef — 16. Birou — 17. Sală de mese personal — 18. Grup sanitar personal — 19. Rampă de serviciu — 20. Depozit tacîmuri 21. Pîine — 22. Spălător pahare — 23. Birou responsabil — 24. Radioficare — 25. Curte de serviciu 26. Vestibul frizerie-coafură — 27. Salon coafură 28. Spațiu spălare — 29. Depozit — 30. Pedicură 31. Grup sanitar și vestiar — 32. Frizerie — 33. Transformator — 34. Spațiu pentru gheață — 35. Gunoi 36. Ambalaje

3 — Vedere parțială

4 — Fațada principală

rezistență care subliniază această formă, realizîndu-se totodată degajarea tavanului de pereți printr-o supralumină continuă pe trei laturi.

Dispunerea sălilor în planuri diferențiate permite o mai bună vizibilitate spre incintă, dînd și un plus de variație fațadelor.

Accesul la săli se face prin intermediul unor punți de legătură — care constituie în același timp și windfang-urile necesare închiderii pentru sezonul rece, restaurantul fiind încălzit — și în care debușează scări exterioare de acces de la nivelul inferior.

La nivelul superior, în afara sălilor de restaurant și a bucătăriei cu anexele respective, s-a amplasat spre fațada vest o unitate de frizerie-coafură.

La nivelul inferior, devenit în partea de vest subsol față de teren, au fost rezolvate toate funcțiunile auxiliare (centrala termică, centrala de ventilație, depozite, grupuri sanitare etc.); la extremitatea de est, devenită parter, au fost amplasate cofetăria și barurile de zi, cu terasele descoperite și acoperite, și diferite amenajări exterioare, care contribuie la realizarea unui spațiu de agrement, fiind scoase din circuitul cantinei, atît ca funcțiuni, cît și ca program.

Arhitectura exterioară a restaurantului pune în evidență sistemul constructiv adoptat, uneori exagerînd aceste elemente pentru a crea mai multă pregnanță și forță aspectului plastic general.

Arh. SOLARI GRÜMBERG,
arh. STELA MENDEL

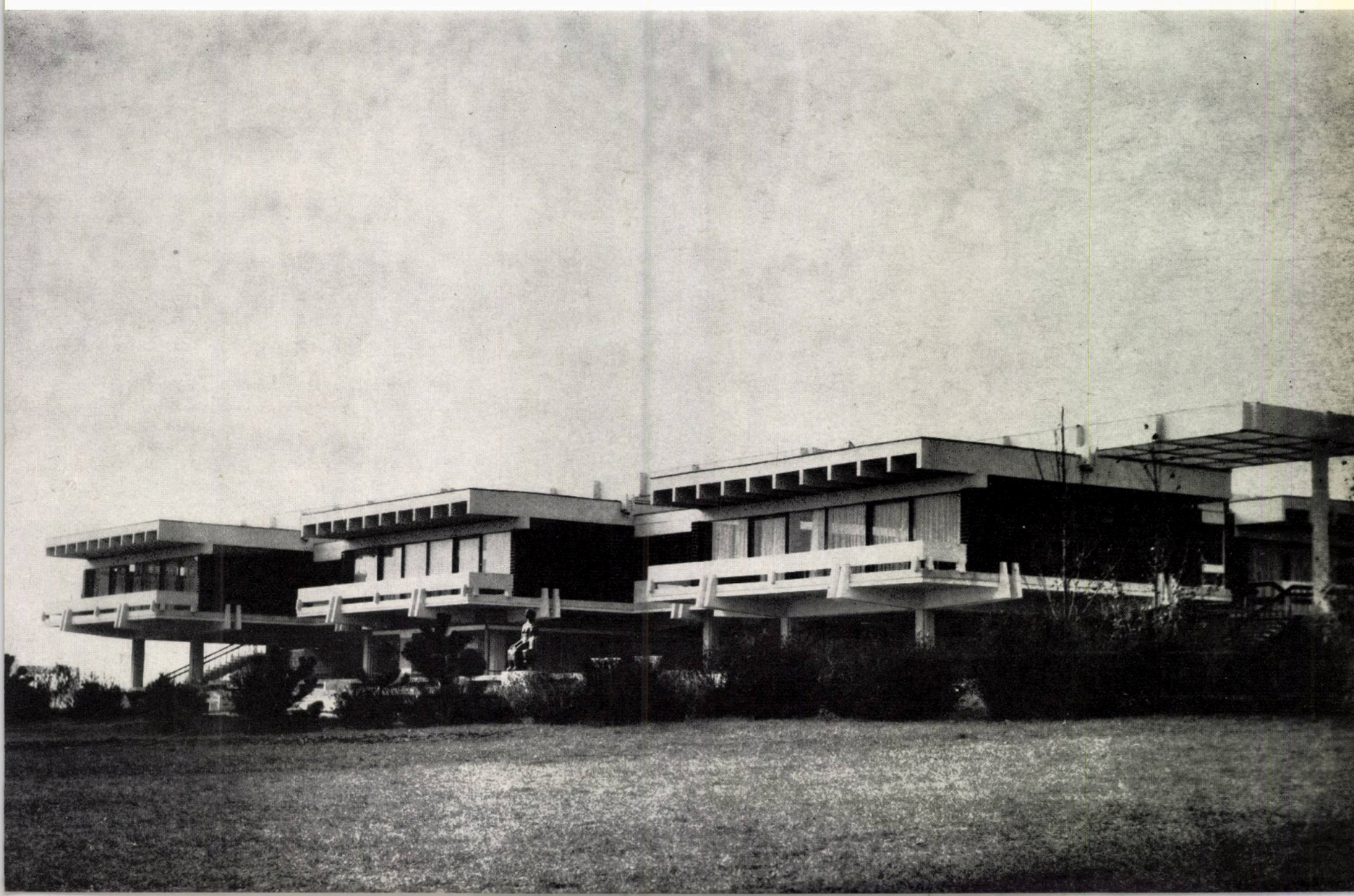

restaurantul «marea neagră»

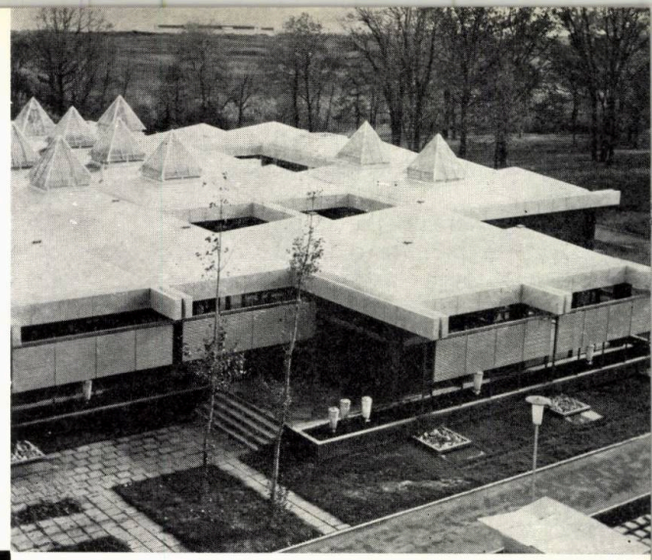

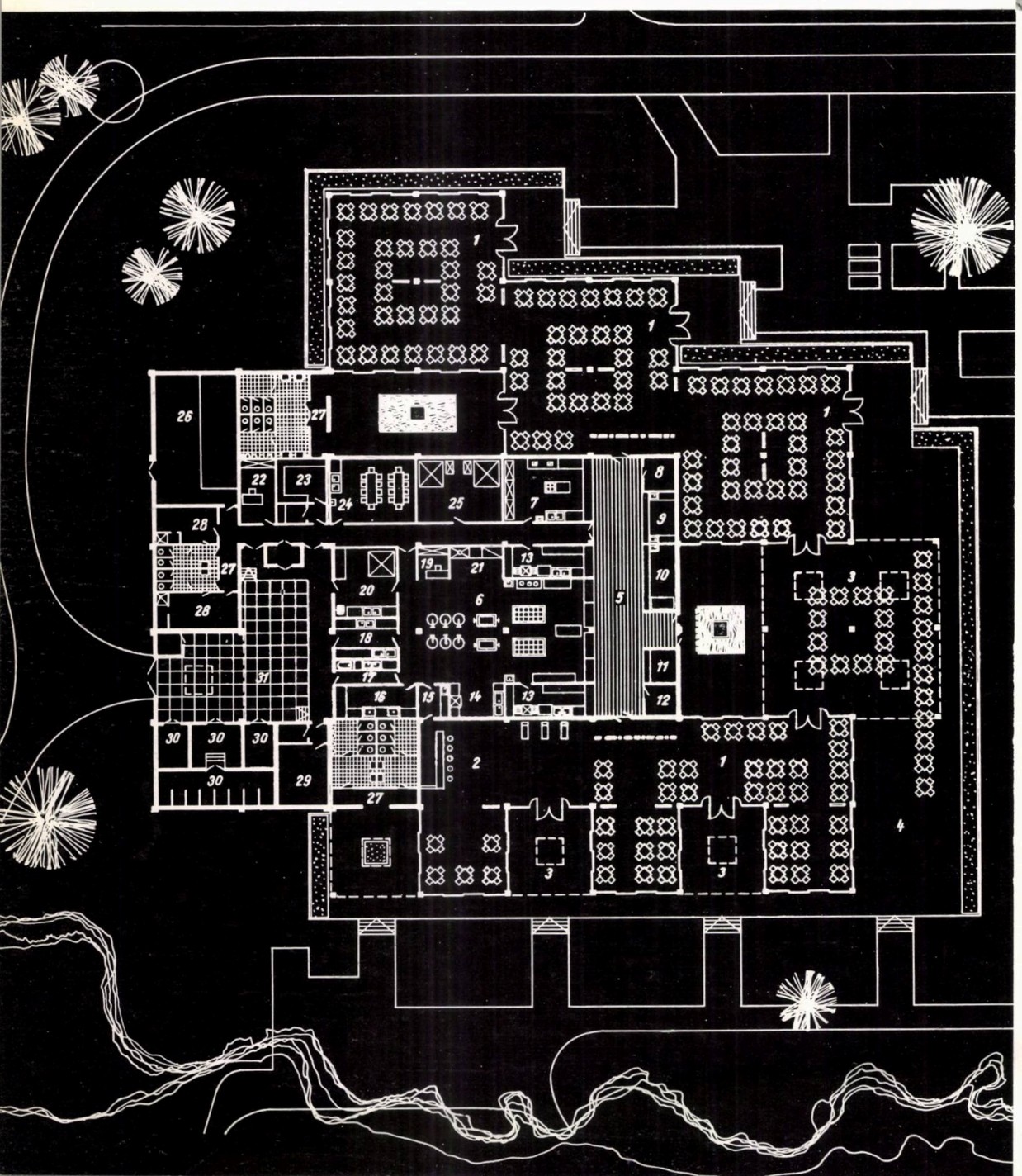

Restaurantul « Marea Neagră » a fost conceput inițial pentru a funcționa drept cantină sezonieră cu o capacitate de 750 locuri în două serii.

După executarea de roșu a construcției, la cererea beneficiarului, a fost făcută o serie de modificări, în majoritate de formă (îmbunătățirea finisajelor, mobilier etc.), pentru a se obține o funcțiune mai variată a investiției: restaurant-cantină și bar.

La alegerea partiului și pe parcursul studiului au contribuit mai mulți factori. Dintre cei ce au avut un rol mai important în determinarea compoziției pot fi menționați următorii:

1) Încă dinaintea începerii proiectării, existența unui mare șantier, deschis pe un front larg, impunea întocmirea într-un termen scurt a unui proiect care să permită o execuție rapidă. Acest factor a influențat în mare măsură alegerea unei compoziții cu structură unitară, din elemente tipizate, pentru obiectul în sine. Concepția a permis, după stabilirea modulului elementului tip, o mai ușoară stăpînire a ansamblului atît în proiectare, cît și în execuție. Totodată, după determinarea modulului de bază, în cadrul partiului fixat dinainte, proiectarea s-a putut desfășura pe tot frontul: arhitectură, rezistență și celelalte specialități, lucru ce a permis predarea către șantier a unor planuri de bază (trasare, săpături, fundații, stîlpi) și începerea execuției. Din acel moment, proiectarea s-a eșalonat în paralel cu execuția, păstrînd decalajul necesar.

2) Elementele compoziției realizate pe un modul de bază, în trei variante, s-au stabilit ca unități funcțional-structurale și în același timp componente plastice. Trama de 7×7 m a fost determinată de necesitatea satisfacerii funcționale (în urma studiilor de mobilare) a

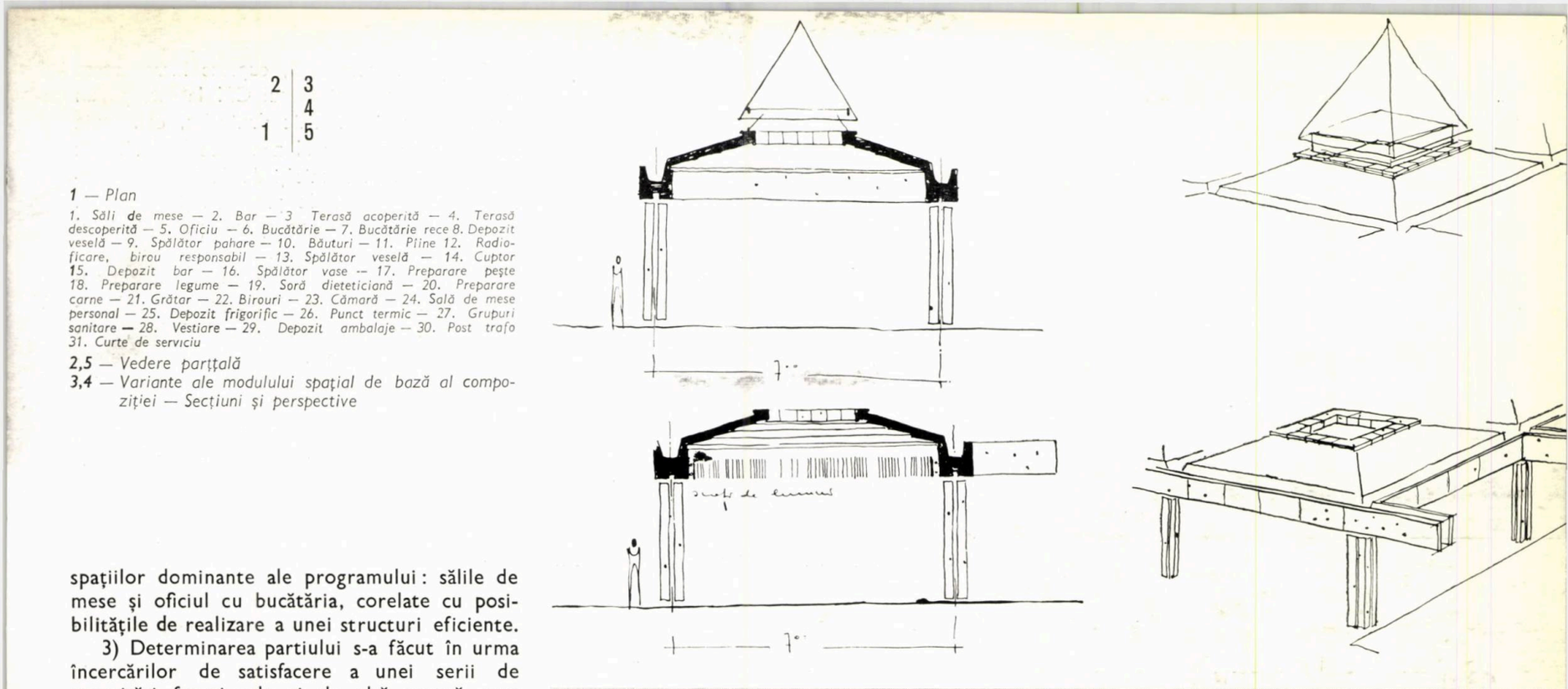

1 — Plan

1. Săli de mese — 2. Bar — 3. Terasă acoperită — 4. Terasă descoperită — 5. Oficiu — 6. Bucătărie — 7. Bucătărie rece 8. Depozit veselă — 9. Spălător pahare — 10. Băuturi — 11. Pîine 12. Radioficare, birou responsabil — 13. Spălător veselă — 14. Cuptor 15. Depozit bar — 16. Spălător vase — 17. Preparare pește 18. Preparare legume — 19. Soră dieteticiană — 20. Preparare carne — 21. Grătar — 22. Birouri — 23. Cămară — 24. Sală de mese personal — 25. Depozit frigorific — 26. Punct termic — 27. Grupuri sanitare — 28. Vestiare — 29. Depozit ambalaje — 30. Post trafo 31. Curte de serviciu

2,5 — Vedere parțială

3,4 — Variante ale modulului spațial de bază al compoziției — Secțiuni și perspective

spațiilor dominante ale programului: sălile de mese și oficiul cu bucătăria, corelate cu posibilitățile de realizare a unei structuri eficiente.

3) Determinarea partiului s-a făcut în urma încercărilor de satisfacere a unei serii de necesități funcționale și de altă natură, cum ar fi :

— realizarea unor spații interioare compartimentate, mai intim izolate și în același timp legate între ele;

— legarea spațiului interior al sălilor cu cel exterior — interesant pe toate direcțiile —, cerință de bază la o construcție sezonieră, într-un cadru natural dominant; această legătură s-a încercat să se facă variat și treptat, prin intermediul teraselor acoperite sau descoperite, al curților interioare și al altor amenajări de detaliu;

— dispunerea sălilor de mese în jurul serviciilor: pentru a se asigura o funcțiune corespunzătoare a circulațiilor, echidistante și scurte, între oficiu și săli; pentru orientarea sălilor către toate punctele de interes din jur și pentru realizarea unei compoziții cu elemente majore de jur împrejur, prin mascarea serviciilor.

4) Datorită amplasamentului în cadrul planului de ansamblu, așezarea pe curbele inferioare ale terenului, în raport cu circulațiile și construcțiile apropiate, ca și perspectiva descendentă din mai multe puncte ale ansamblului, au impus realizarea unui acoperiș cu calități plastice.

Acest lucru s-a realizat atît prin tratarea structurală a acoperișului, cît și prin finisajul folosit: vopsea specială albă pe o tencuială fin drișcuită. Jocul volumelor simple în lumina litoralului nostru este o încercare de a crea o plastică atractivă, specifică locului.

Arh. GABRIEL RĂDULESCU

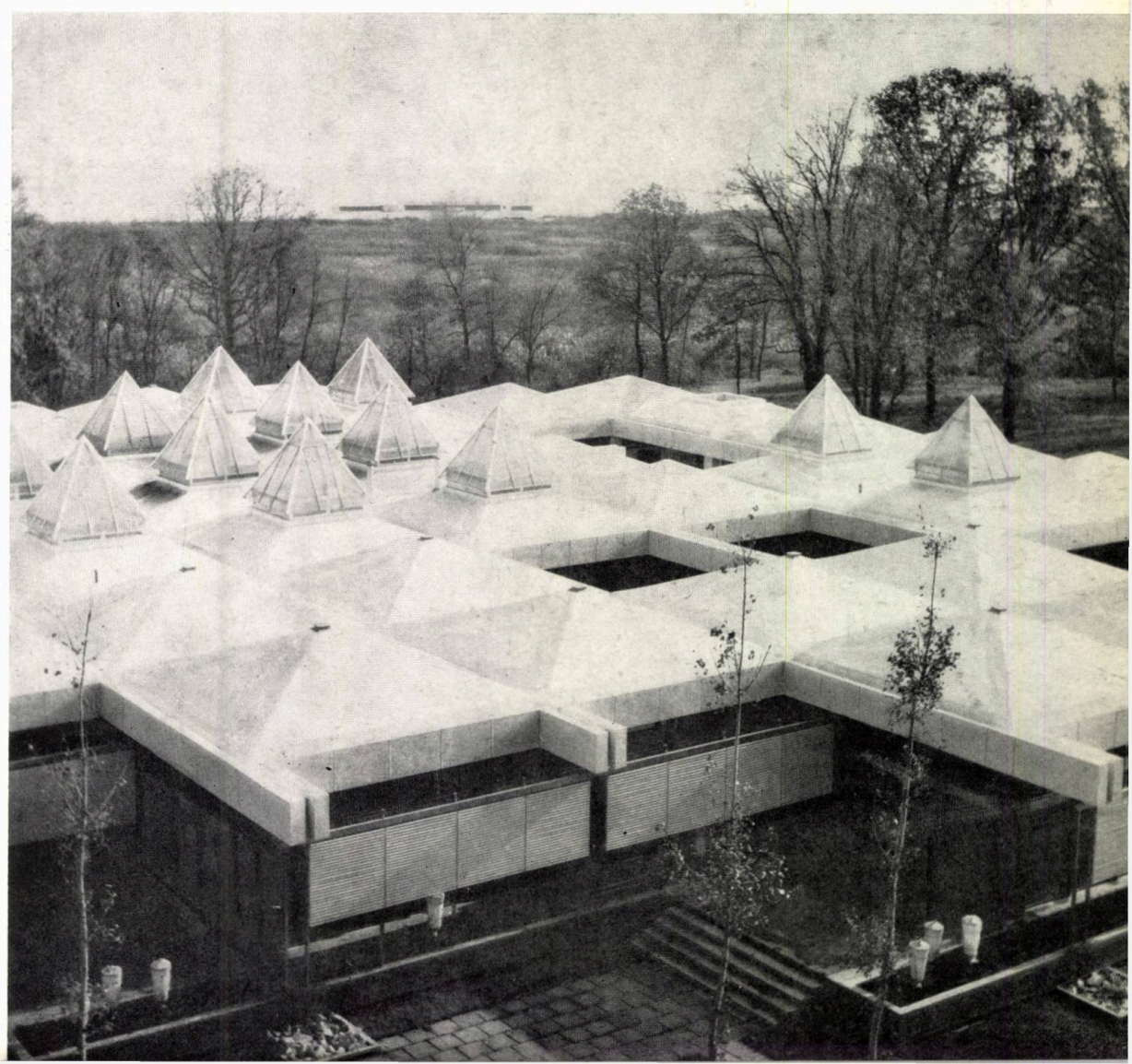

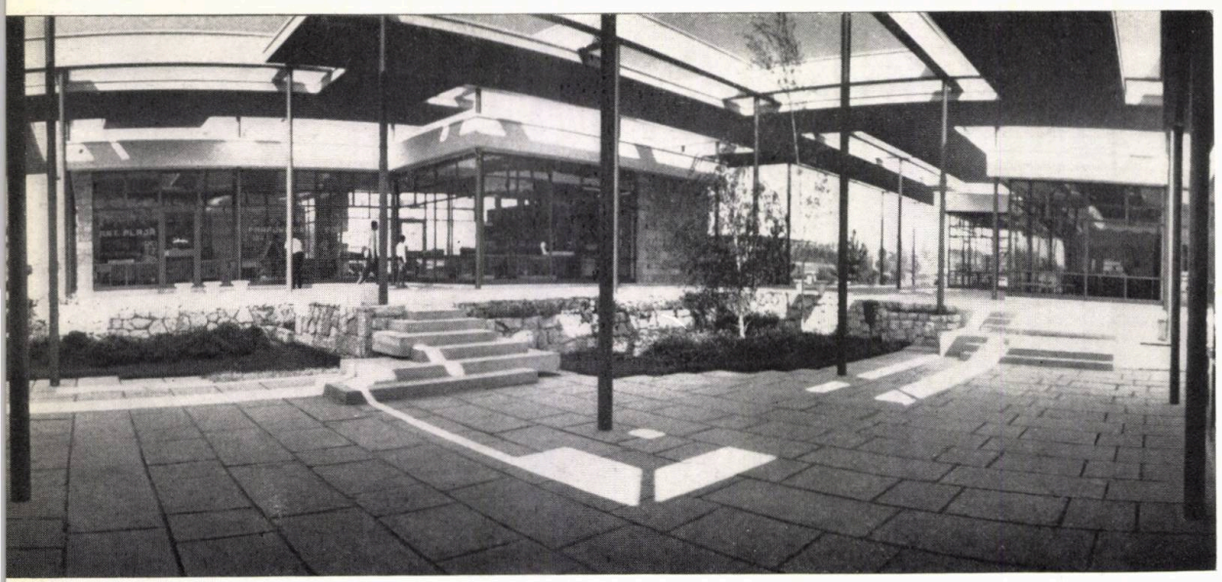

Vedere din interiorul complexului comercial

complexul comercial

Complexul comercial, cuprins între artera magistrală la vest și blocul CF1 la est, pe un teren îngust și puternic denivelat, constituie un punct de interes al zonei de odihnă, atît prin gruparea unor unități de desfacere comercială, cît și ca loc de plimbare și agrement.

Magazinele sînt concepute pe principiul unor cuburi cu pereții din sticlă și piatră, alăturate sau jucate unele față de altele. Ele cuprind următoarele unități: tutungerie, librărie (corp A); sport, articole de plajă, foto, artizanat (corp B); alimentara (delicatese), fructe-legume (corp C); farmacie, mercerie-cosmetice (corp D).

Folosite numai în perioada de vară, magazinele au panouri mari de sticlă pînă în pardoseală, ele devenind astfel o mare vitrină, cu transparență dintr-o parte în cealaltă, și participînd la viața complexului.

Fiecare din cuburile de sticlă se detașează prin plafonul colorat diferit în culori puternice, spre deosebire de zidărie, care este uniform neutră.

Sistemul constructiv — independent de gruparea magazinelor — este format dintr-o tramă de stîlpi metalici (travee 5,20 m), pe care reazemă o copertină de beton, creînd astfel un arabesc ce umbrește complexul.

Pardoseala magazinelor este realizată din spărturi mari de marmură de Ruschița albă pe fond negru și respectiv marmură de Căprior pe fond verde.

Diafragmele rigidizante sînt placate cu piatră de Techirghiol și uneori, la interior, cu ceramică colorată.

Punctul de agrement al complexului îl constituie partea interioară, unde denivelarea terenului permite un joc de terase — parțial acoperite; ziduri de sprijin decorative, jardiniere, banchete, scări vin să completeze ambianța acestui loc. În partea centrală — descoperită — s-a prevăzut un spațiu verde, bogat plantat cu pomi și grupuri de flori și tratat pe diverse niveluri.

S-a dat multă atenție aspectului pe care-l prezintă complexul comercial văzut de sus, din blocurile înconjurătoare. Cele 8 patrate, divers colorate, formînd acoperișul cuburilor, sînt puse în valoare de desenul umbrarului, colorat în alb.

Pardoseala exterioară a complexului este realizată din dale de beton cu adaos de bolovăniș de rîu, spălat și pus pe sol compactat.

Plan

Corp a — *1. Tutungerie — 4. Librărie*

Corp b — *2. Magazin articole plajă-artizanat 3. Magazin articole sport-foto;*

Corp c — *5. Magazin alimentar-delicatese — 6. Magazin fructe-legume — 10. W.C. public 11. Depozit — 12. Grup sanitar — 13. Vitrină — 14. Vestiar — 15. Curte de serviciu — 16. Circulație acoperită*

Corp d — *7. Farmacie — 8. Cameră lucru — 9. Magazin mercerie — cosmetice*

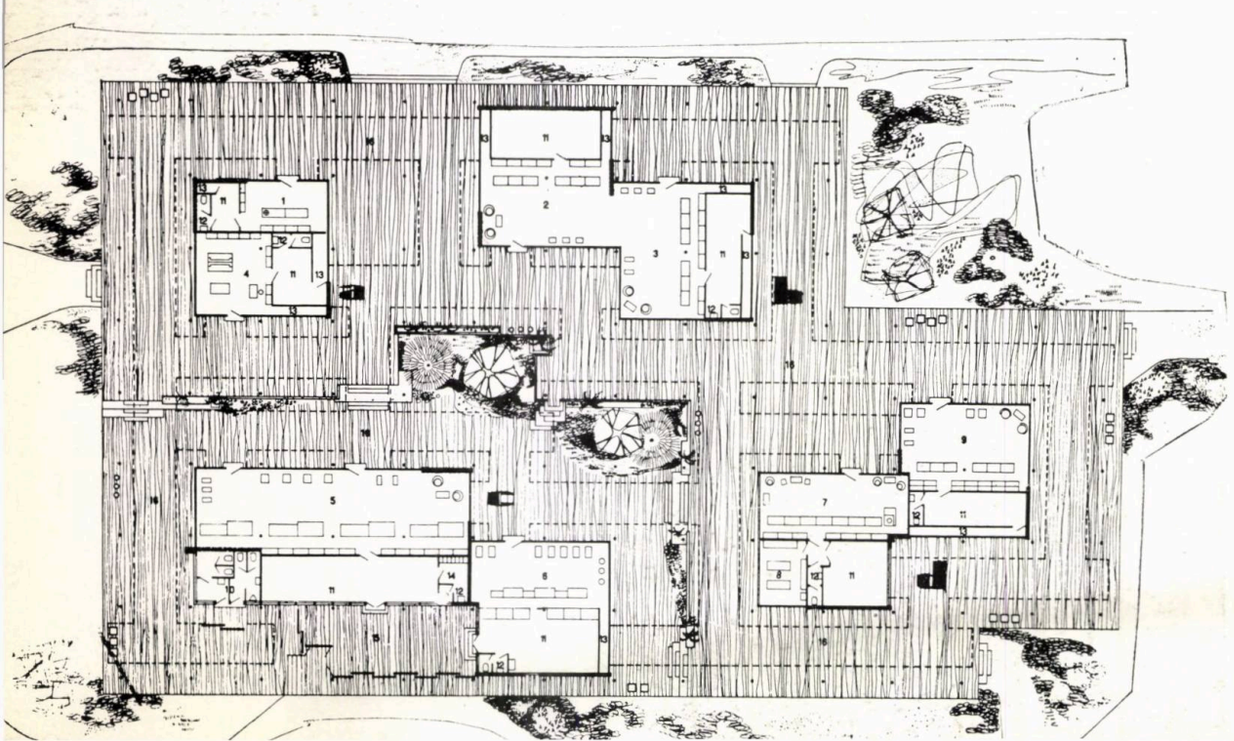

Arh. ROXANA KATZ

Clădirea poștei

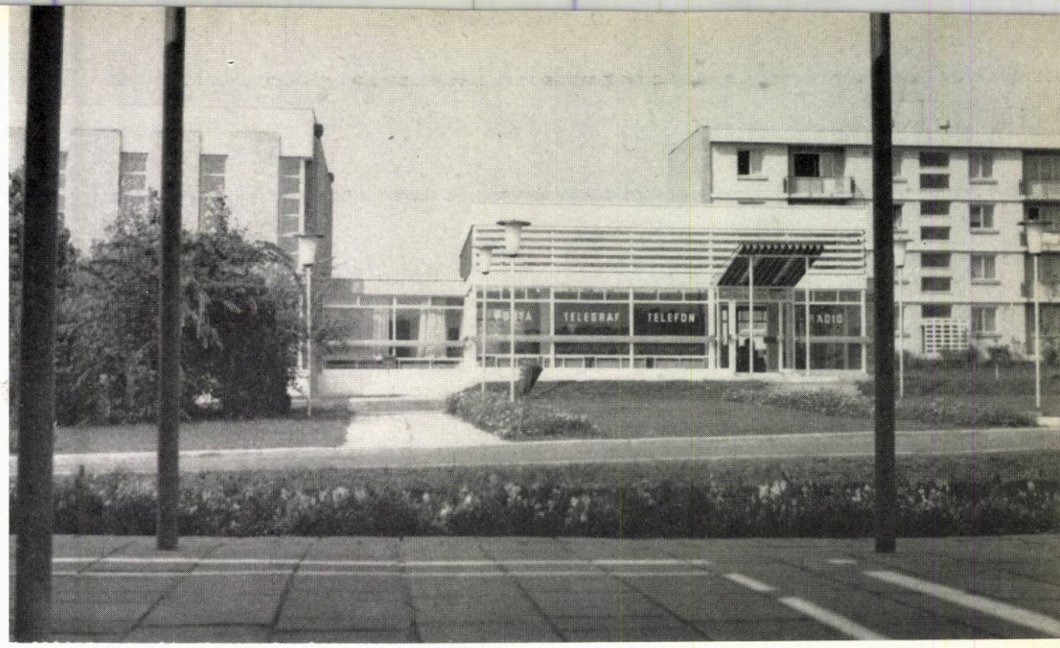

alte dotări

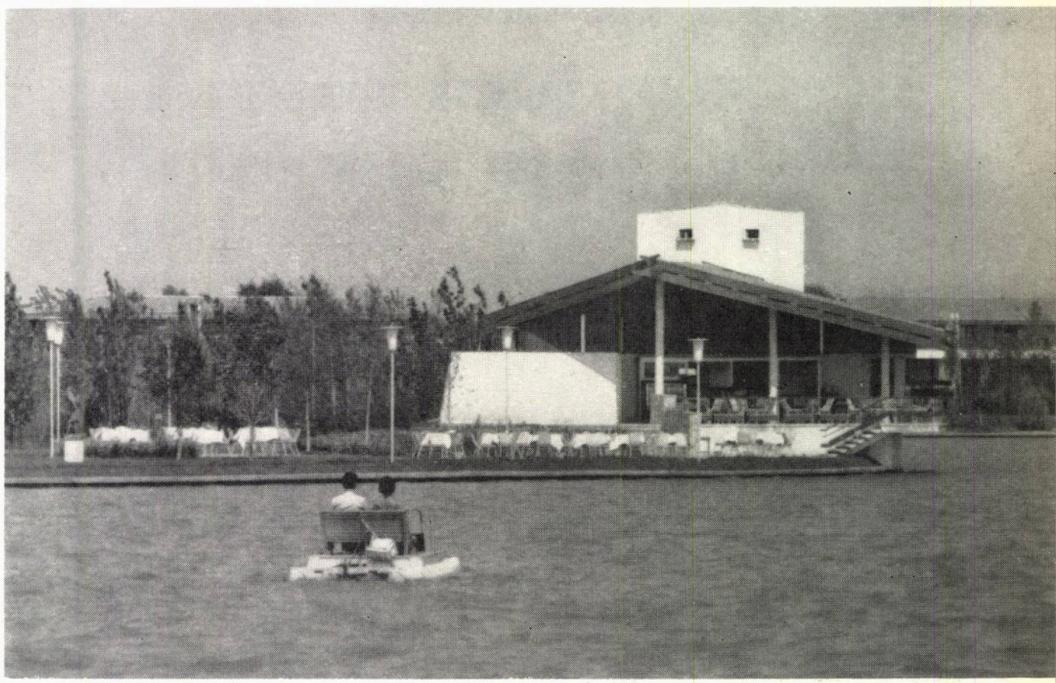

Bufetul de pe insulă

Cinematograful în aer liber

conf. arh. valentin iorga

concurs de idei: «un han turistic la gura motrului»

observații critice

EXTRASE DIN TEMA-PROGRAM

Cap. I. Organizarea și denumirea concursului

Art. 1. Uniunea arhitecților și Centrocoop organizează un concurs public de idei pentru « Un han turistic la Gura Motrului ».

Art. 2. Scopul concursului constă în stabilirea unor soluții arhitecturale pentru o formă de deservire turistică « hanul turistic » care să asigure celor care îl frecventează un complex de servicii. El se amplasează la 1,5 km de comuna Gura Motrului și 5 km de Filiași, în raionul Filiași, reg. Oltenia.

Hanul turistic, prin specificul său ancorat în tradiția istorică, va trebui să difere ca exprimare de formele consacrate: hotelul și motelul turistic.

Cap. II. Tema concursului

Art. 4. Se vor rezolva următoarele funcțiuni:

a) Corp hotelier cu 40 locuri repartizate în camere cu cîte 2 paturi ; *20% din numărul de camere (4) vor avea confort mai ridicat. Separat, 4 camere cu cîte 2 paturi, pentru personalul de serviciu.*

b) Restaurant cu 50 locuri la mese în sala de consumație, 50 locuri la mese pe o terasă acoperită și 100 locuri la mese pe o terasă descoperită. Se va prevedea o cramă cu o capacitate de 25—30 locuri. Anexe, parcaje.

Cap. III. Judecarea și recompensarea lucrărilor

Art. 13. Principalele criterii de judecată a lucrărilor prezentate la concurs sînt următoarele:

a) rezolvarea funcțională optimă și economică a temei concursului;

b) realizarea unei arhitecturi proprii programului prezentat și încadrarea acesteia în specificul zonei indicate.

Art. 16. Se acordă celor mai bune lucrări următoarele recompense:

— *Premiul I*	*15 000 lei*
— *Premiul II*	*12 000 lei*
— *Premiul III*	*10 000 lei*
— *3 mențiuni a*	*6 000 lei.*

Concursul de idei lansat în scopul găsirii unor soluții noi pentru construcțiile hoteliere de capacitate redusă, corespunzătoare prin funcțiune, confort și expresie plastică actualelor necesități turistice din țara noastră, sugerează — prin enunțul și condițiile temei — ideea preluării în mod creator a valoroaselor concepții ce au generat partiurile vechilor construcții de hanuri.

Odinioară, hanul*) era: « o clădire civilă cu caracter public, economic, social și ocazional, chiar cultural, un loc de acces, de depozitare și de desfacere a mărfurilor aduse de mișcarea negustorilor din toată țara și de peste hotare ; un adăpost pentru drumeți și călători, unde găseau ospătare, băutură și odihnă ; un loc de popas al poștalioanelor și de schimb al cailor, de reuniuni și de petrecere, dar și de găzduire vremelnică a unor școli bucureștene și — în vremuri de bejenie — de refugiu în dosul zidurilor tari și înalte » (. . .). Astăzi, cînd pe plan internațional, prin favorabilele condiții create, turismul a căpătat o largă dezvoltare, înlesnind astfel cunoașterea vieții, a obiceiurilor și gîndului oamenilor, a valorilor morale și culturale ale popoarelor, a economiei și peisajului țărilor, apare ca absolut necesară și reconsiderarea pe plan general a condițiilor în care se dezvoltă turismul în țara noastră.

Modestele încercări făcute în trecut pentru realizarea unor dotări hoteliere de nivel mediu, izvorîte din enunțul unor teme ciuntite, necorespunzătoare ca scop și confort, sînt astăzi depășite de cerințele noii noastre societăți.

Datorită recentelor directive, așezările turistice de la noi, corespunzătoare cerințelor contemporane, întregesc cu dărnicie o împresionantă rețea hotelieră de nivel superior.

Cu mai puțină atenție, însă, au fost luate în seamă nevoile turismului la nivelul dotărilor de capacitate redusă, cu confort sporit și amprentă arhitecturală tradițională.

Dacă astăzi o mare parte din funcțiunile hanului de pe vremuri nu își mai află rostul, sau — potrivit noilor cerințe — ele s-au modificat în parte, propusa reconsiderare a unora dintre caracteristicile acelor așezări este binevenită.

Continua creștere a numărului turiștilor care vizitează țara, băștinași sau străini, cu deosebire a acelora doritori să primească găzduire în astfel de construcții, a condus atît la luarea

*) Potrivit precizărilor din documentatul articol, semnat de arh. P.E. Miclescu, apărut în publicația „Săptămîna Culturală a Capitalei" — anul V, nr. 31.

unor măsuri pentru renovarea și sporirea confortului imobilelor existente, cît și la realizarea de noi așezări care — prin amplasament, organizare funcțională și confort — să poată satisface exigențele turiștilor. Omul, în dorința firească de a-și îmbogăți tezaurul minții și de a-și reconforta fizicul simte nevoia schimbării temporare a mediului în care activează ; potrivit firii sale, el își caută relații noi sau încearcă să se izoleze ; se refugiază în binefăcătoarea natură, unde se poate bucura de coloritul florilor împrospătate de roua dimineții sau de umbra ocrotitoare a arborilor.

Pentru satisfacerea acestor deziderate, un prim pas a fost făcut. De curînd, numărul acestor dotări a crescut. Nu însă în toate situațiile rezultatele au fost cele așteptate. Uneori, în cazul alegerii terenurilor în centre populate, datorită imperativelor de moment, fără o cunoaștere prealabilă a condițiilor de dezvoltare viitoare a localității sau a importanței de perspectivă a traseului turistic, au fost fixate amplasamente nepotrivite. Alteori, în cazul alegerii de terenuri izolate, improprii din cauza lipsei de dotări tehnico-edilitare, valoarea investiției a crescut nepermis în detrimentul spațiilor, confortului sau finisajelor construcției. De asemenea, din lipsa unei înțelegeri juste a necesității încadrării volumelor în specificul arhitecturii locale, într-o viziune contemporană care să-i reflecte caracterul, nu toate realizările de curînd terminate se înscriu armonios în ambianța generală. Adeseori, din cauza condițiilor de execuție, care lasă de dorit, lăudabilele intenții de rezolvări plastice rămîn simple deziderate concretizate numai în proiect.

În condițiile actuale, funcționalitatea acestor construcții, cu partiuri rezultate de multe ori numai dintr-un calcul de economie greșit înțeleasă — formule desuete care prevăd într-o nepotrivită asociere funcțiuni ce se stingheresc reciproc — se impune a fi revăzută și împrospătată.

Nu întîmplător s-au strecurat în execuție și au intrat în exploatare construcții hoteliere de nivel mediu, în care inconfortabile camere de odihnă au fost amplasate deasupra restaurantului, exprimat volumetric prin spații nemulțumitor proporționate, nediferențiate ca valoare și aspect sau avînd relații de neîngăduită asociere a celor două sectoare principale.

Tinzînd justificat către o remediere a lipsurilor remarcate, inițiativa luată de a alcătui un program, care să ofere concurenților posibilitatea de a rezolva inovator această temă, este salutară. Rezultatele obținute prin acest sondaj de idei, datorită variatelor și valoroaselor soluții prezentate, vor duce în viitor la un evident salt calitativ.

Importanța numerică a proiectelor reflectă dorința concurenților de a satisface cît mai potrivit cerințele unui program lipsit de parametri care să limiteze libertatea de imaginație.

Au rezultat astfel propuneri care dacă nu au reușit să răspundă integral scopului urmărit prin lansarea acestui concurs, au rezolvat în mod lăudabil funcțiunile construcției și au satisfăcut cu iscusință acele recomandări ale programului de a o situa prin volum și expresie plastică în specificul arhitecturii regionale și în cadrul natural dat.

Întocmită cu convingerea că așezările turistice de acest profil trebuie să reflecte noi preocupări de rezolvare funcțională, majoritatea proiectelor premiate — prezentate la un înalt nivel calitativ — propune soluții interesante care, pentru a fi folosite în producție, reclamă numai o minimă revedere, fie a condițiilor de perfectă funcționalitate sau a indicilor spațiali rezultați, fie a expresiei plastice care, în unele proiecte, chiar dacă nu se integrează prea fericit în arhitectura regiunii fixate, prezintă totuși remarcabile calități de rezolvare volumetrică.

În urma analizării tuturor proiectelor de către comisia de examinare prealabilă — chiar și a acelora ce nu au respectat în întregime condițiile impuse prin program și ale căror calități nu au putut fi luate în considerare datorită unor vicii de prezentare — juriul a reținut cu precădere proiectele care, în afara faptului că au răspuns cu fidelitate literei programului, au propus și soluții înnoitoare, reflectînd preluarea tradiționalelor principii de rezolvare a partiurilor hanurilor, rod al gîndirii și îndemînării neîntrecuților meșteri de odinioară.

Terenul dat, prin situare, suprafață, formă și relief, putînd fi oricînd considerat ca pretext pentru găsirea unor cît mai variate căi de rezolvare a temei-program, a condus la realizarea unor propuneri interesante în majoritate apropiate ca valoare plastică și funcțională și care, în parte, satisfac exigențele impuse unor asemenea dotări.

Indiferent de forma adoptată, dispoziția în plan a celor două principale funcțiuni (cazare-alimentare), astfel încît ele să nu se stingherească printr-o asociere nepotrivită, a constituit unul dintre criteriile ce au influențat juriul în aprecierea pozitivă a proiectelor.

Cu o pondere asemănătoare au fost prețuite propunerile care într-o dispoziție generală de funcțiuni grupate pe laturile unei curți deschise sau închise — centru de compoziție al hanurilor din trecut — dau prioritate sectorului de alimentație, retrăgînd astfel încăperile cazării către partea liniștită a compoziției.

Unele soluții îndrăznețe — avînd vicii de grupare mai puțin indicată a funcțiunilor principale în jurul unui spațiu închis, tinzînd către preluarea în spirit înnoitor a rostului curților de han — au fost totuși apreciate ca tendințe susceptibile să conducă, printr-o atentă evoluție a studiului, spre noi și interesante rezolvări.

Unele proiecte, de o incontestabilă valoare compozițională, cuceritoare prin expresia plastică arhitecturală, deși prezintă unele lipsuri de funcționalitate, s-au impus totuși prin calitățile mai sus remarcate.

În alte cazuri, inabilitățile de așezare în plan sau pe verticală a unora din funcțiunile secundare, relațiile lor spațiale sau asocierile nepotrivite de volume, care prin expresia plastică se îndepărtează sau se apropie prea mult de arhitectura cu specific a regiunii alese, au condus la o considerare negativă a rezultatelor obținute prin propunerile făcute.

Pe lîngă un număr restrîns de proiecte greșit concepute, multe din propunerile prezentate la concurs, deși conțin puncte de vedere interesante, nu au putut atinge nivelul ce se cuvenea acordat concursului, din cauza lipsei de aprofundare a studiului.

Concursul, atrăgător prin specificul temei, sprijinit pe un program judicios alcătuit, poate fi considerat ca o chemare oportună la care mulți arhitecți, doritori să remedieze neajunsurile remarcate în această ramură a turismului, au răspuns cu deosebit interes și înțelegere pentru valorile arhitecturii noastre tradiționale.

Unele proiecte au apărut în judecată vădit diferențiate (ca rezolvare funcțională și plastică) de cele distinse cu mențiuni. Dintre acestea, două proiecte care s-au apropiat sensibil de nivelul proiectelor menționate au fost propuse conducerii Uniunii arhitecților pentru o recompensare pe alte căi decît cele stabilite prin prevederile concursului.

Din cele 44 de proiecte prezentate la concurs, juriul a eliminat, pe considerente de prezentare neconformă cu prevederile temei, un număr de 12 proiecte. După o atentă selecționare a proiectelor rămase în judecată, juriul a recompensat cu premiile și mențiunile stabilite prin regulamentul concursului un număr de 6 proiecte. Alte două proiecte meritorii au fost propuse Uniunii arhitecților pentru o recompensare adecvată valorii lor.

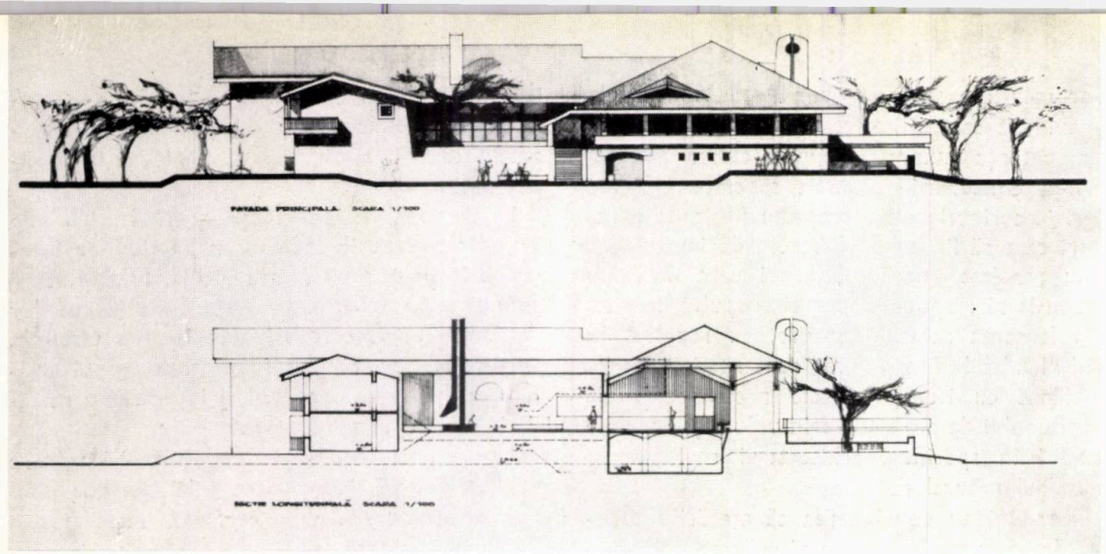

Fațada principală și secțiune longitudinală

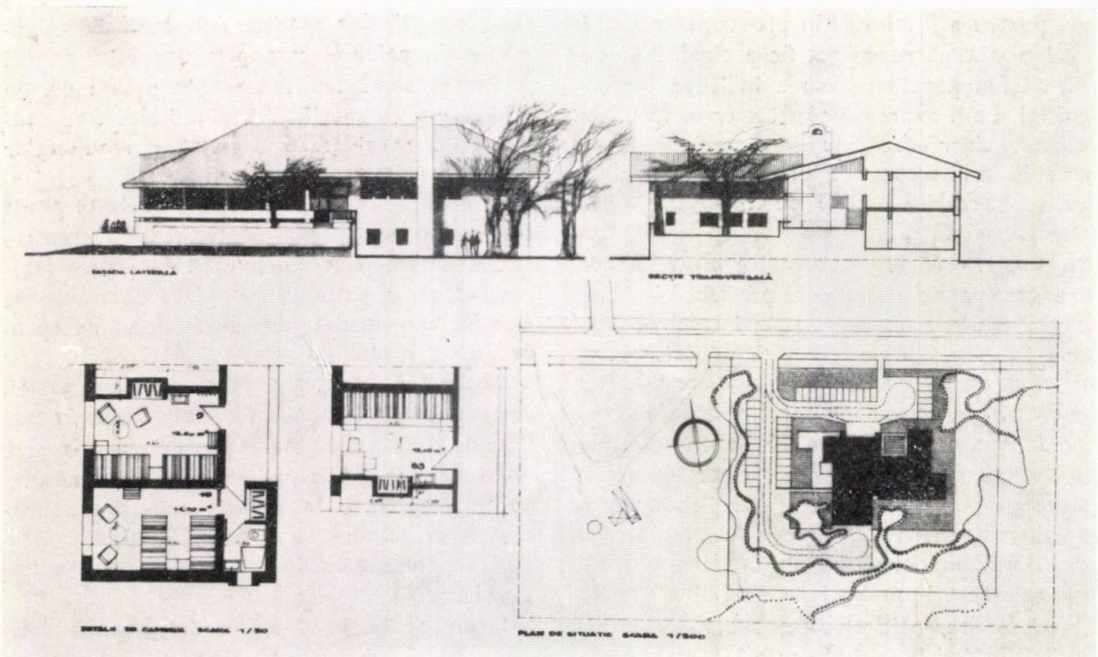

Fațadă laterală, secțiune transversală, detaliu de camere și plan de situație

Amplasarea construcției pe teren este potrivită.

Partiul adoptat, exprimat printr-o îmbinare de volume perfect echilibrate și corespunzător structurate, oferă celor două sectoare principale (cazare-alimentare) condiții potrivite de independență funcțională.

Ambele sectoare, judicios organizate și bine orientate, prezintă asocieri de spații nimerite ca valori și relații de vecinătate. Circulațiile sînt scurte și rezultate dintr-o judicioasă distribuție a încăperilor pe niveluri și a poziției acceselor în construcție.

Se vădește o preocupare izbutită de a rezolva plastica volumelor construcției într-o expresie contemporană, izvorîtă din înțelegerea adîncă a caracterului arhitecturii regionale de tradiție.

Datorită deosebitei calități a partiului și structurii propuse, proiectul oferă largi și ușoare posibilități de realizare. Proiectul atinge indici spațiali mulțumitori.

PREMIUL I — PROIECT Nr. 12

Plan demisol

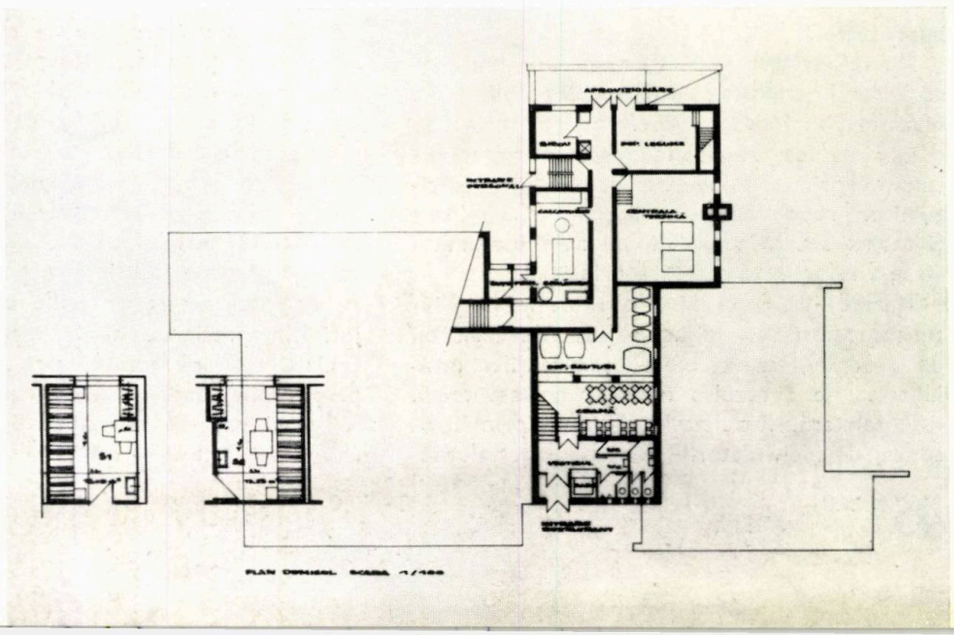

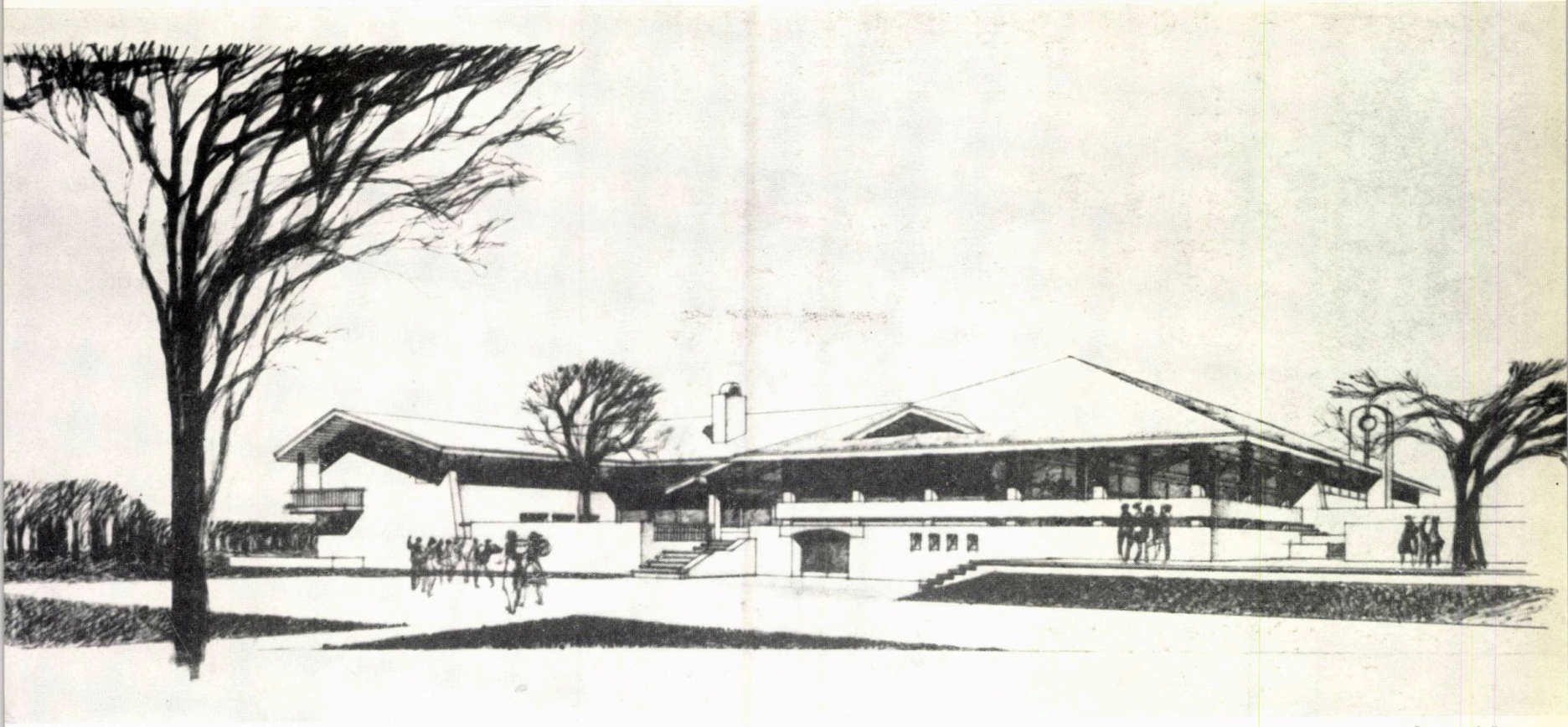

Perspectivă

Autori: arhitecții George Filipeanu, Leon Strulovici; ing. Sergiu Hanganu

Plan parter

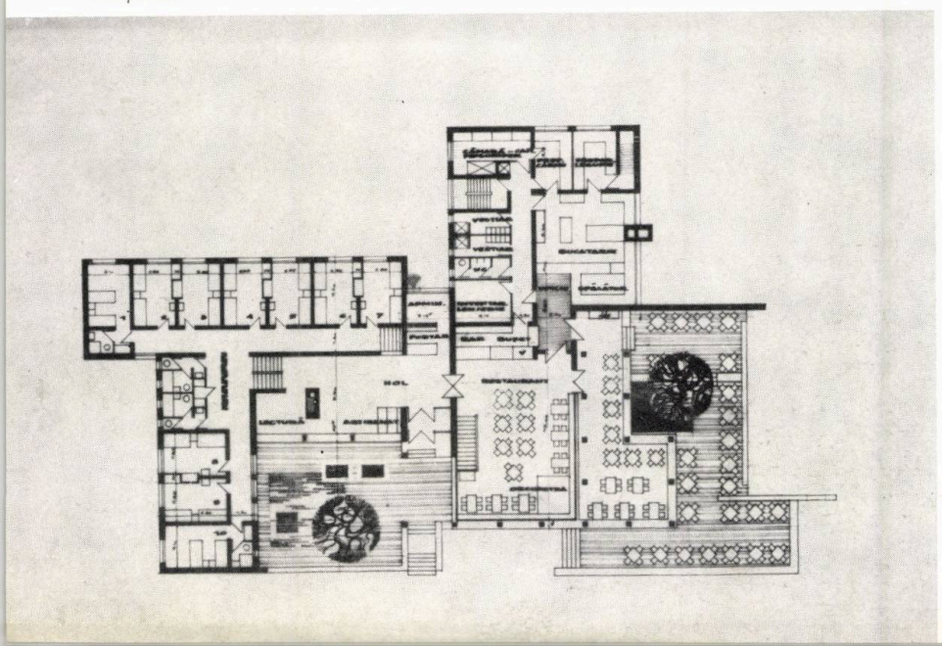

Plan parter

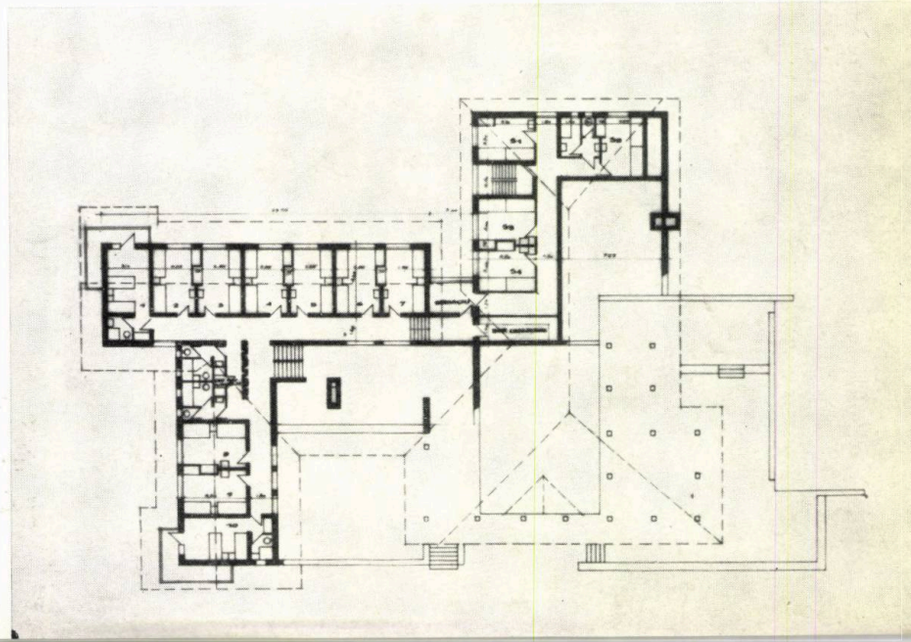

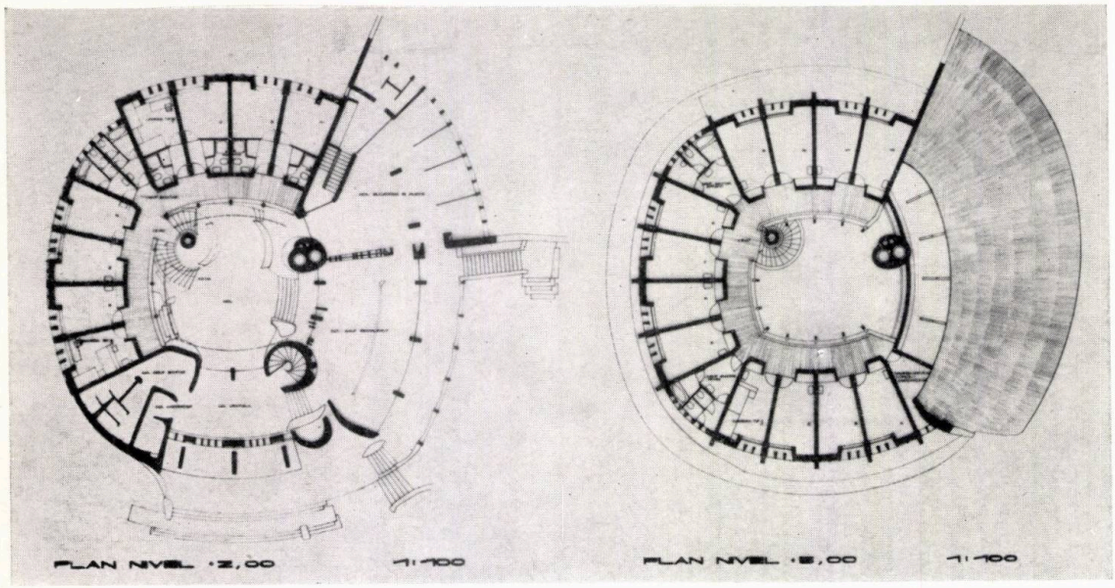

Plan nivel I și plan nivel II

Ca rezultantă a partiului ales, construcția ocupă o suprafață redusă de teren.

Proiectul prezintă o compoziție deosebită și interesantă.

Amintind arhitectura vechilor cule oltenești, volumul unitar conceput cuprinde cele două principale sectoare într-o asociere mai puțin indicată. În jurul nucleului compoziției — preluare a ideii curților deschise ale hanurilor — exprimat printr-un spațiu închis ce se înalță pe 2 1/2 niveluri, sînt grupate diferențiat toate funcțiunile construcției.

PREMIUL II ȘI III EX AEQUO — PROIECT Nr. 15

Autori: arhitecții Costin Pastia, Ștefan Perianu

Plan parter

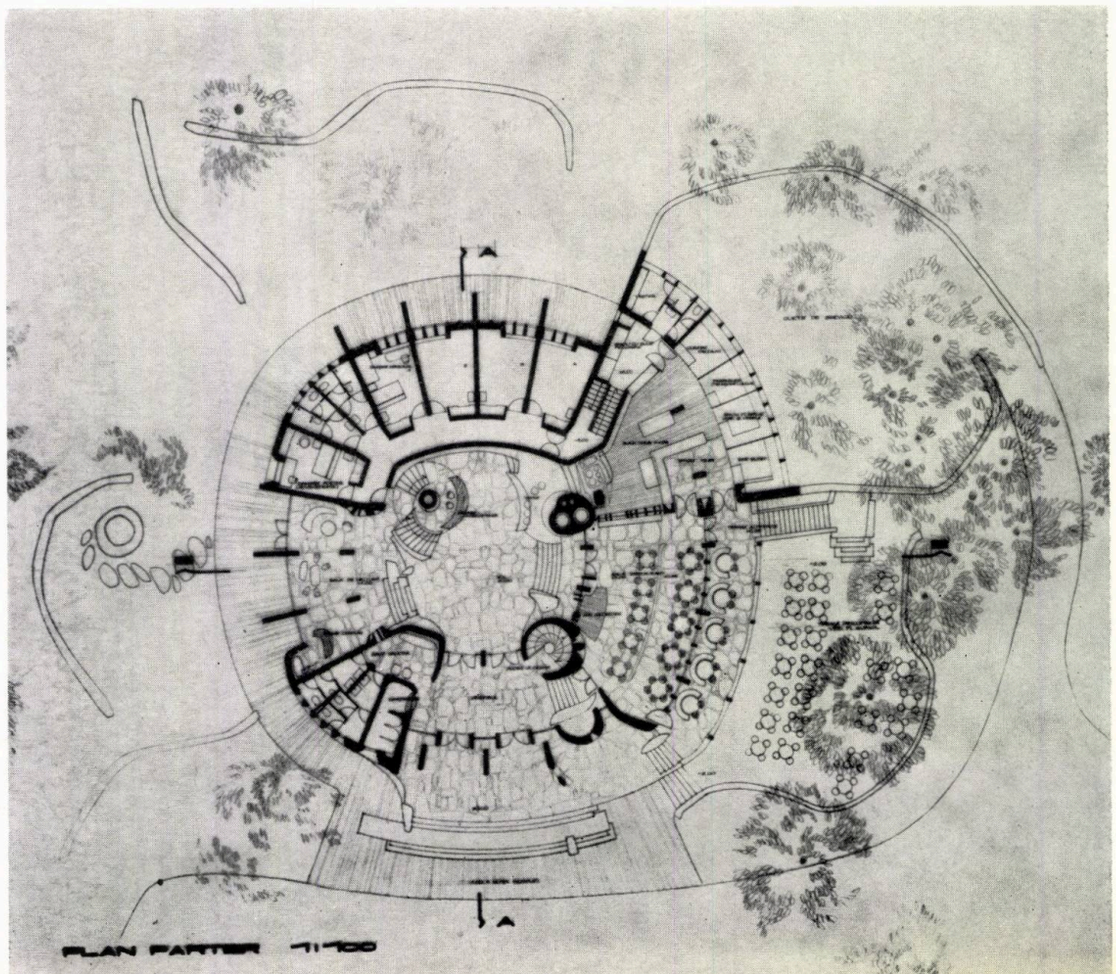

Perspectivă

Dacă proiectul se remarcă prin judicioasa organizare a unora dintre funcțiuni și prin lăudabilele intenții de rezolvare plastică — pe alocuri neizbutite ca detaliu — el prezintă totuși unele deficiențe, rezultate din subdimensionarea anexelor restaurantului și ale holului.

Printr-o prelucrare atentă a soluției alese, considerînd-o mai potrivită pentru o construcție cu o capacitate sensibil redusă, s-ar putea ajunge la o propunere valoroasă și originală.

Indicii spațiali rezultați se încadrează în limitele permise unei astfel de investiții.

Fațadă laterală

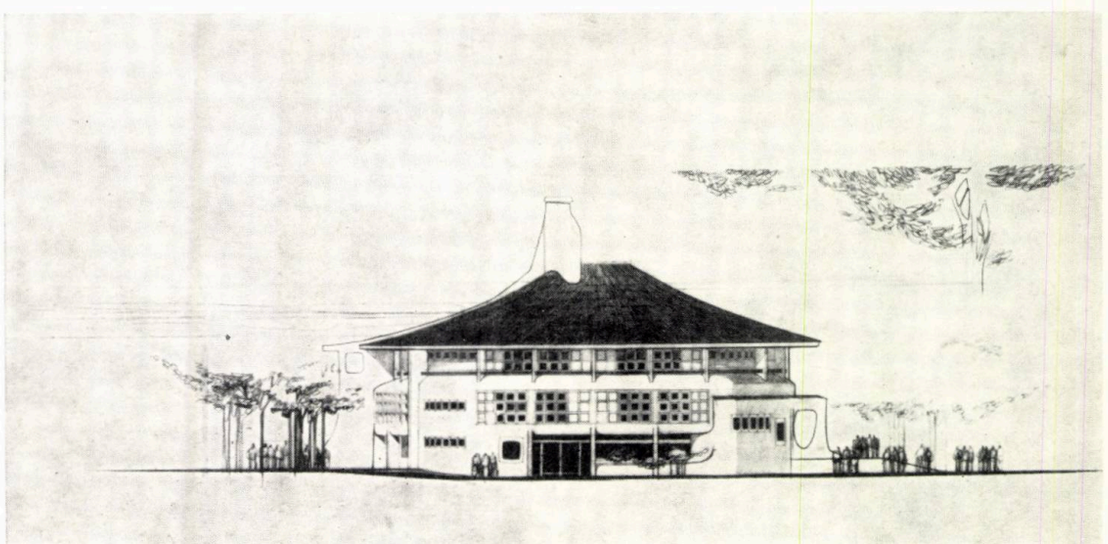

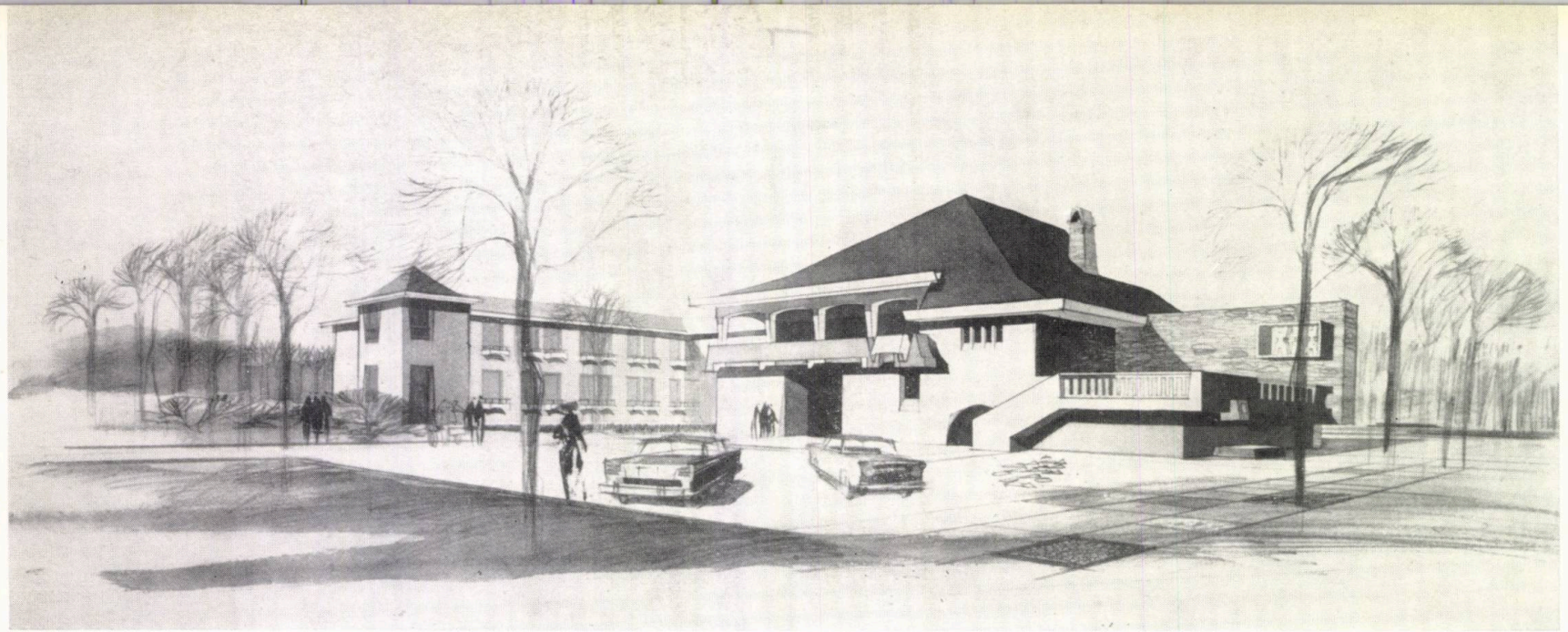

Perspectivă

PREMIUL II ŞI III EX AEQUO — PROIECT Nr. 13

Autori: arhitecţii Teodor Danciu, Francisc Retty

Amplasată potrivit pe teren, construcţia se dezvoltă pe un partiu în care funcţiunile principale sînt corespunzător separate şi în general bine soluţionate.

Autorii proporţionează armonios şi alătură într-o viziune generoasă spaţiile de recepţie cu cele ale restaurantului.

Volumele simple, expresie fidelă a clarităţii partiului şi structurii, prezintă o tratare plastică rezultată din prelucrarea unor elemente de arhitectură tradiţională locală.

Lipsurile constatate în sectorul alimentaţiei — unde anexele restaurantului sînt situate prea departe de terasa acoperită, subdimensionate faţă de cerinţele programului, avînd totuşi posibilităţi de extindere prin integrarea spaţiului adiacent — nu scad substanţial valoarea proiectului. Prin acest proiect se realizează indici spaţiali buni.

Plan parter

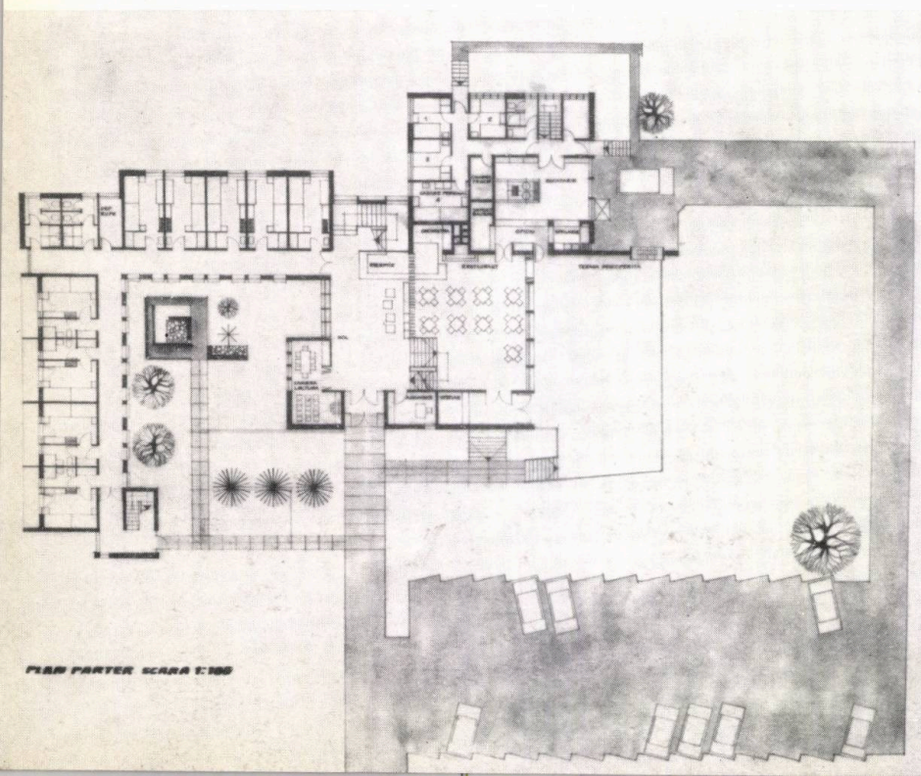

Faţadă principală şi faţadă laterală

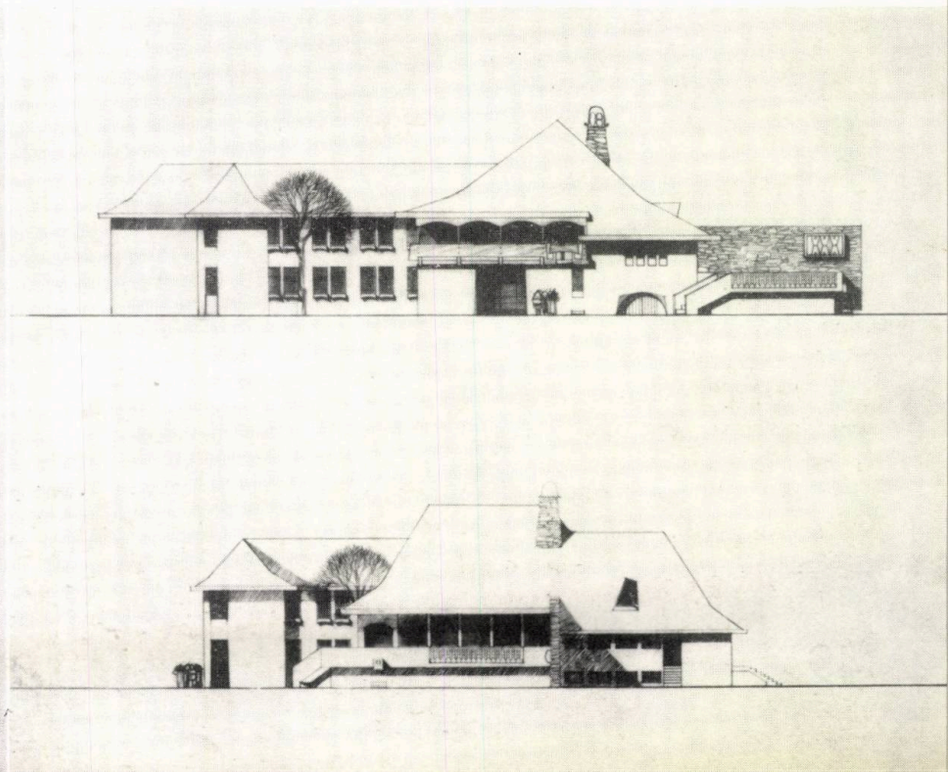

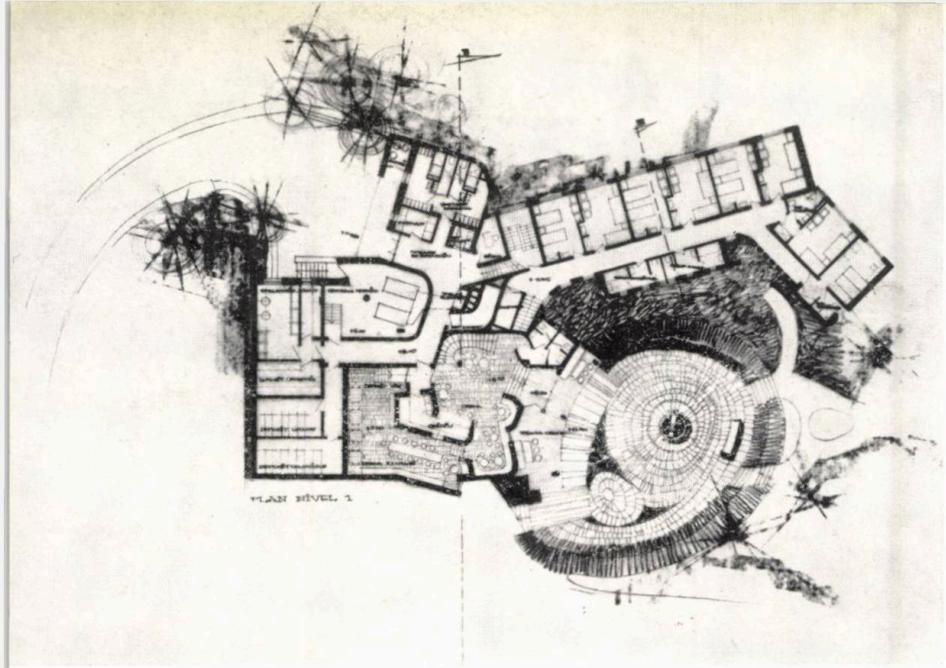

Plan nivel I

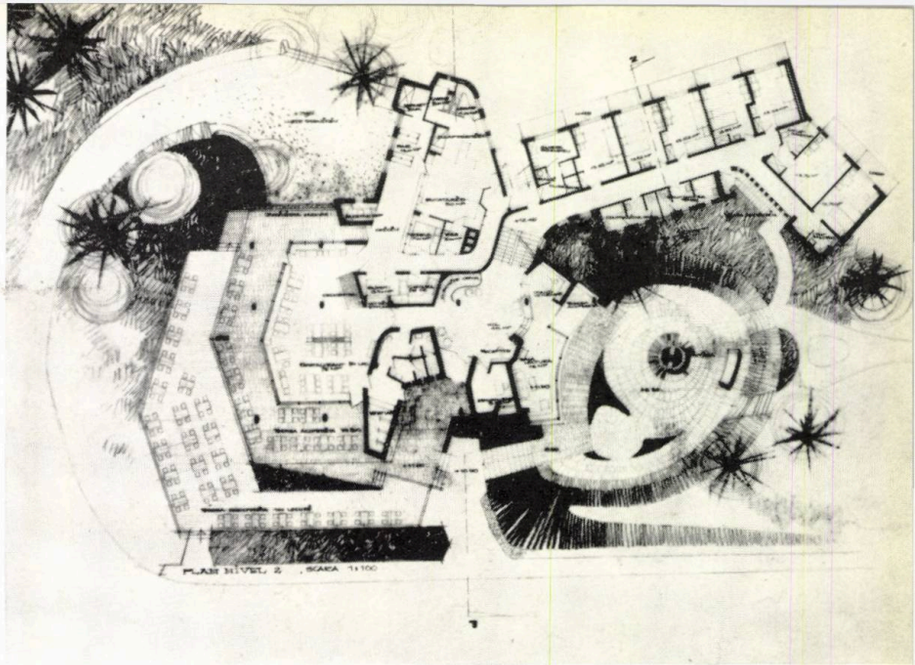

Plan nivel II

Propunerea separă funcțiunile principale în ideea realizării unei asocieri de volume bine structurate — mai puțin convingător valorate și îmbinate — care prin dispoziția lor în teren oferă o largă cuprindere a peisajului înconjurător.

Chibzuita rezolvare a partiului ales permite obținerea unor spații potrivite ca importanță, valoare și relații.

Încăperile de odihnă capătă orientări favorabile. Circulațiile între funcțiuni sînt lesnicioase și comode.

Tratarea celor trei volume într-o exprimare plastică mai unitară ar fi ridicat întreaga compoziție la desăvîrșitele rapoarte și proporții de care se bucură plastica volumului ce cuprinde funcțiunile — mai puțin adîncite ca studiu — ale restaurantului.

Amplasarea grupurilor sanitare ale cazării pe latura centrală a incintei principale apare ca o inabilă rezolvare.

Proiectul realizează indici spațiali mulțumitori.

MENȚIUNE — PROIECT Nr. 40

Autori: arhitecții Ludovic Staadecker, Horia Hudiță

Perspectivă

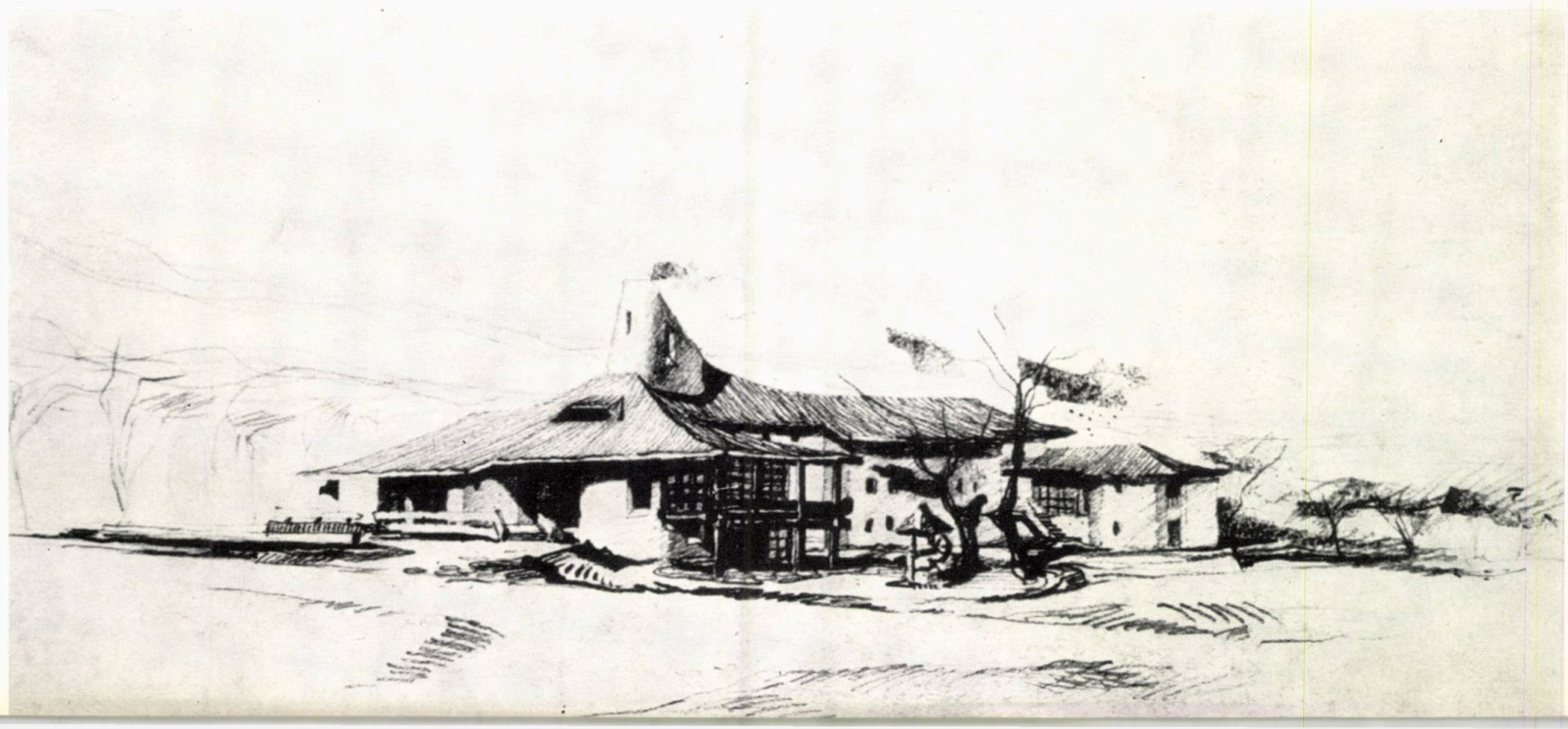

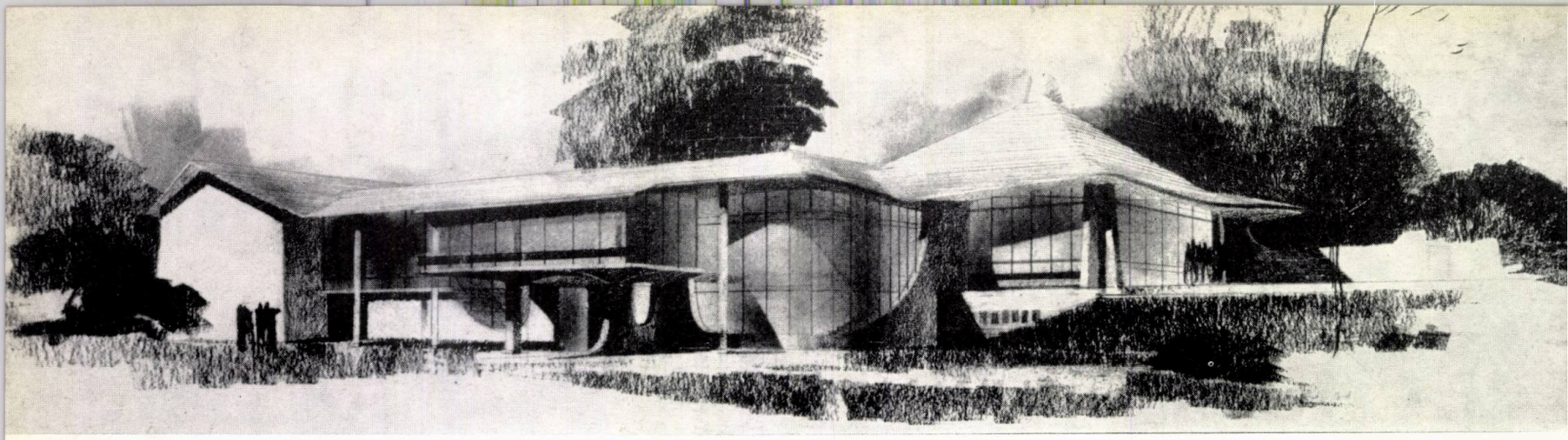

Perspectivă

Secțiune transversală și longitudinală

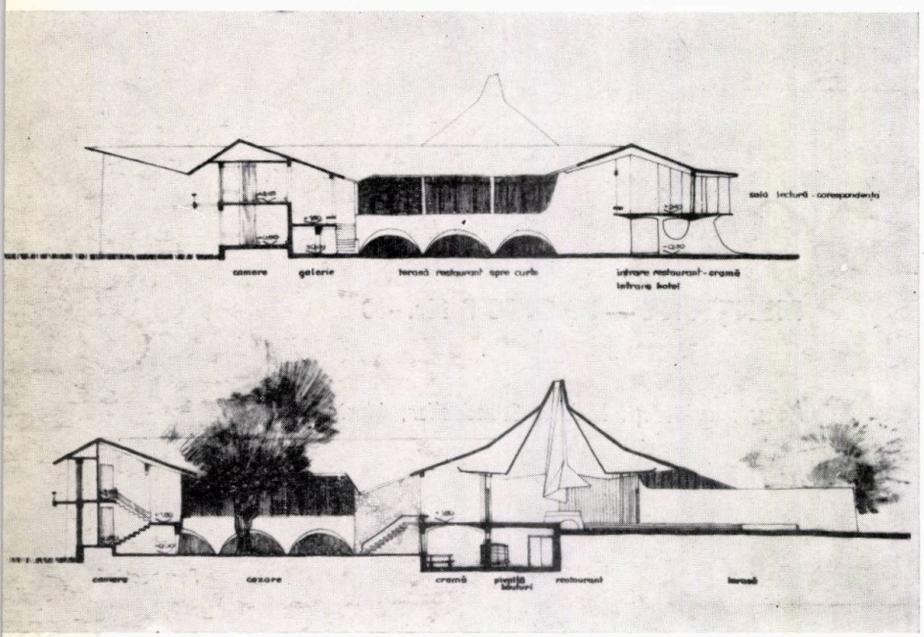

Plan nivel intrare

MENȚIUNE — PROIECT Nr. 30

Autori: arh. Sebastian Moraru, student arh. Nae Rădulescu

Preluînd convingător, într-o viziune contemporană, principiile de compoziție ale hanurilor din trecut, proiectul propune gruparea funcțiunilor în jurul unei curți interioare, corespunzător dimensionată, care separă în mod potrivit partea de cazare de aceea a alimentației.

Asociate judicios, spațiile componente respectă orientările adecvate și relațiile impuse de o bună funcționalitate. Accesele incomode în camerele de odihnă și arbitrara amplasare a intrărilor la sectorul cazării și la cel al alimentării pot fi ușor corectate în cazul unei reluări a studiului.

Volumul unitar, rezultat dintr-o clară concepție structurală, prezintă fațade armonios compuse printr-o potrivită prelucrare a elementelor de inspirație tradițională.

Condițiile de economicitate sînt satisfăcute prin buni indici spațiali.

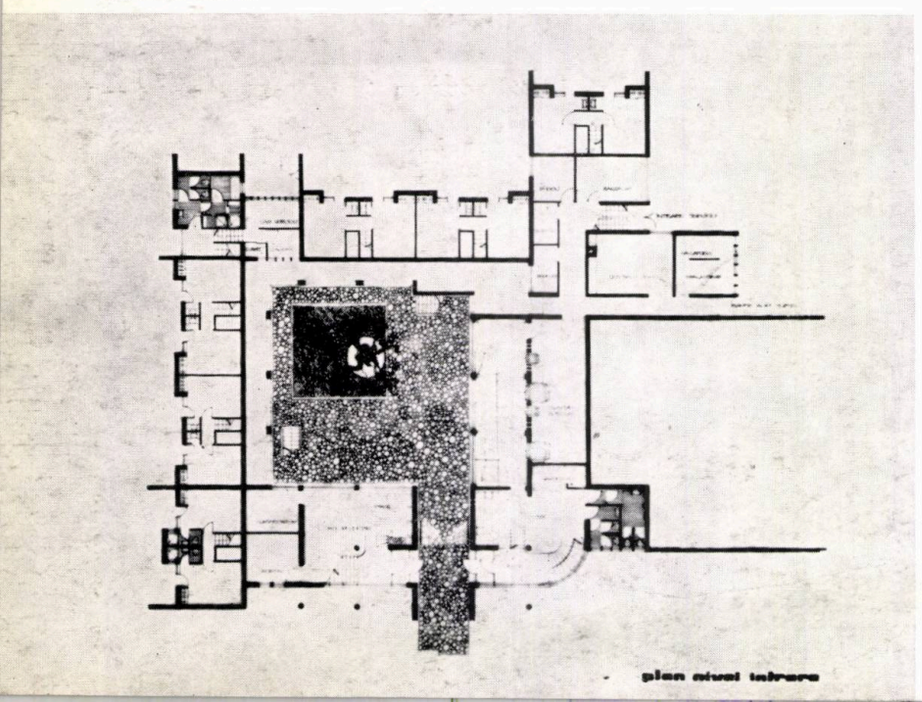

Plan nivel restaurant

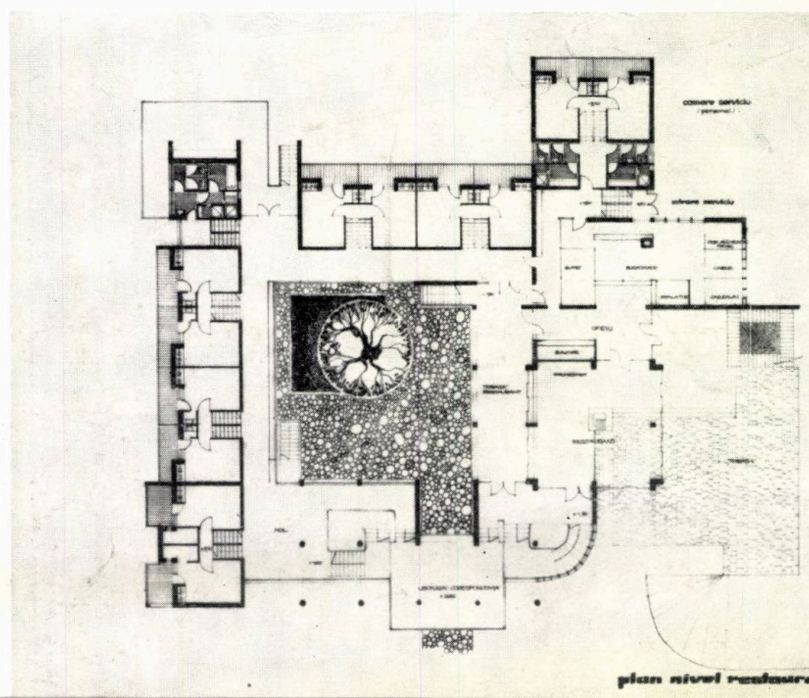

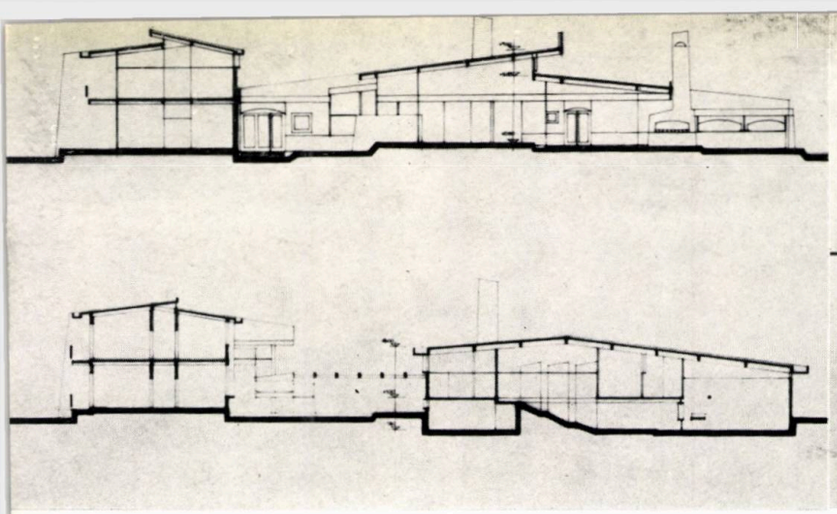

Secțiune longitudinală și transversală

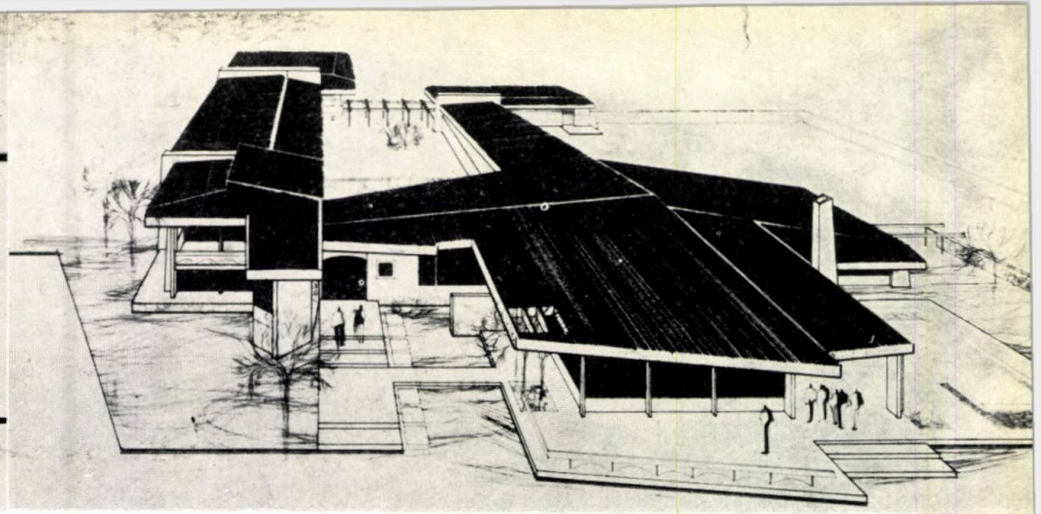

Perspectivă

MENȚIUNE — PROIECT Nr. 3

Autori: arhitecții Ioana Stoican, Panait Toader

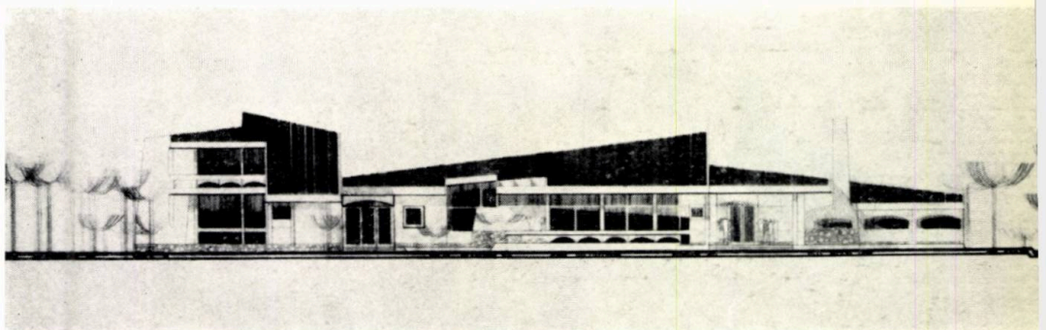

Fațada principală

Propunerea apare interesantă prin adoptarea unui partiu în care sectoarele principale sînt potrivit separate de o curte ce poate prelua funcțiunile tradiționalelor construcții cu profil asemănător.

Organizarea spațiilor care compun partea de cazare și alimentare, corespunzătoare nevoilor de bună funcționalitate, este pe alocuri defectuoasă prin prevederea unor circulații prea lungi la serviciile restaurantului și neeconomică prin asocierea unor spații prea generoase la partea de recepție a cazării.

Volumele construcției, armonios compuse și contemporan structurate, sînt exprimate printr-o plastică arhitecturală mai îndrăzneață, apropiată în parte — prin elementele folosite — de construcțiile trecutului.

Din deficiențele remarcate, au rezultat indici spațiali crescuți.

Plan parter

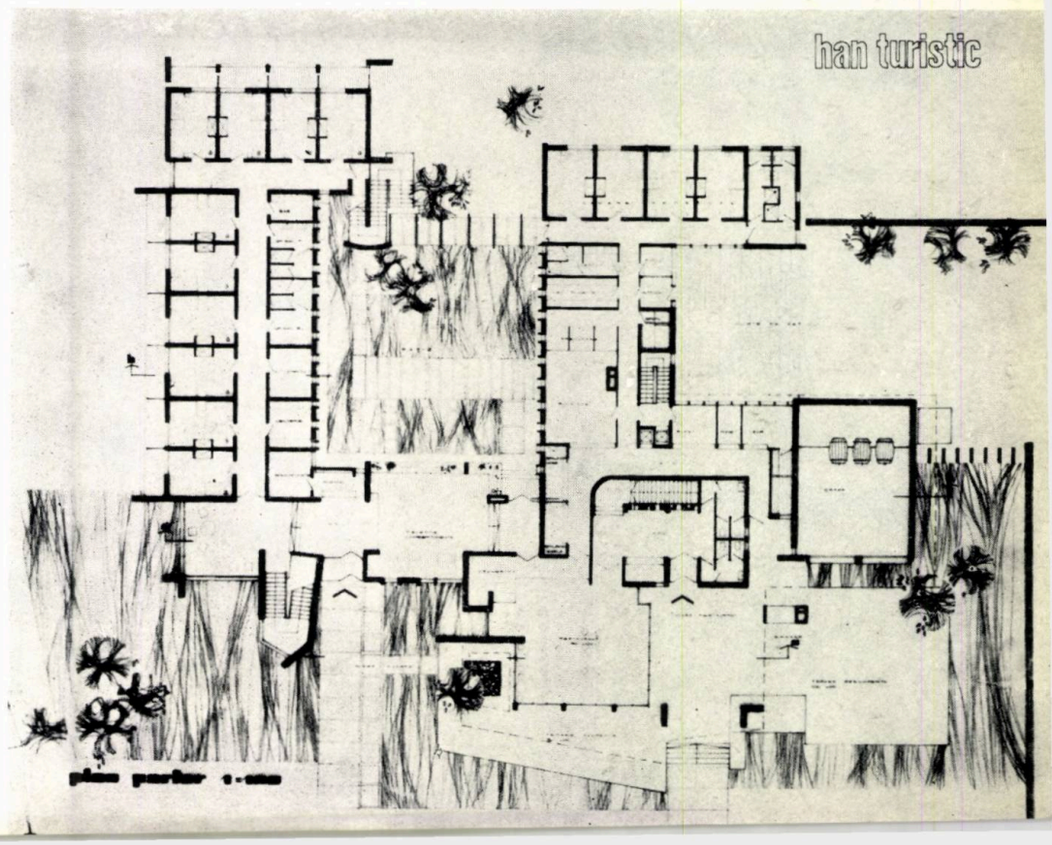

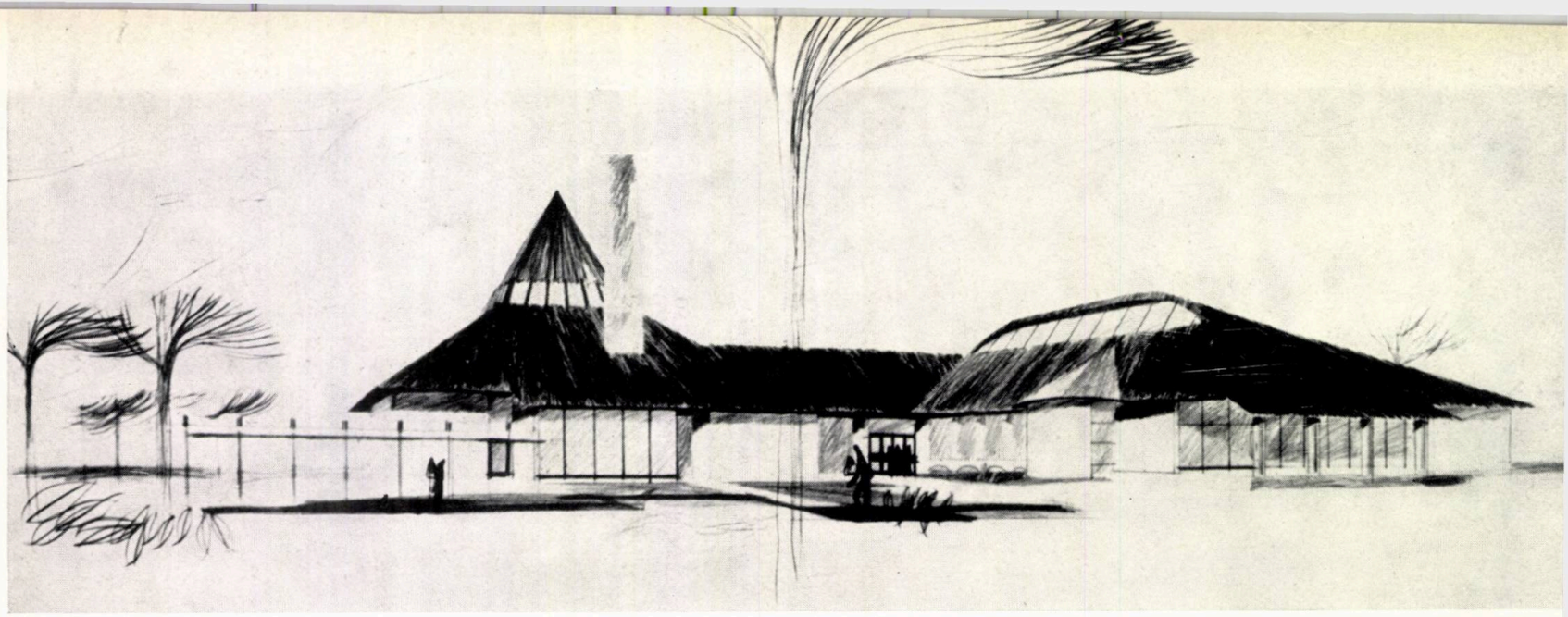

Perspectivă

Fațada principală și secțiune prin partea de cazare

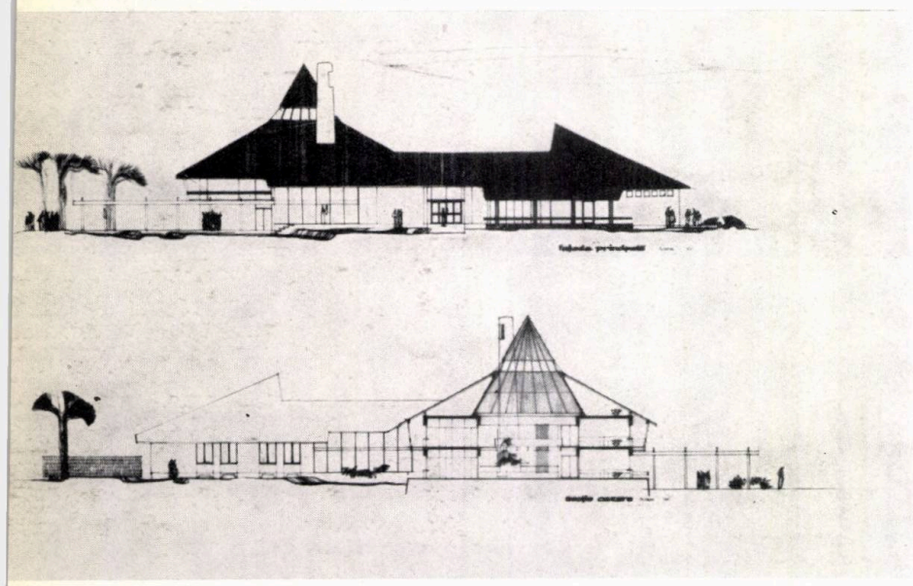

PROIECT Nr. 24 (nerecompensat)

Dînd sectorului alimentației o prioritate de amplasament în teren, soluția adoptată separă în mod favorabil funcțiunile principale.

Lăudabila intenție de asociere a părții de cazare într-un volum cu singulară funcționalitate, ce grupează camerele de odihnă, dispuse pe două niveluri, în jurul unui spațiu închis, este în parte nereușită din cauza insuficientei iluminări, capricioasei acoperiri a spațiului central precum și a diferitelor orientări date camerelor de odihnă.

În sectorul alimentației, spațiile destinate publicului — bine amplasate și organizate — sînt dispuse în relații nepotrivite față de anexele lor.

Expresia plastică a fațadelor apare neconvingătoare din cauza unei prezentări schematice, care nu reflectă preocupări pentru o apropiere de specificul arhitecturii regionale.

Indicii spațiali rezultați depășesc media condițiilor de economicitate.

Fațadă laterală și secțiune prin restaurantul-cramă

Plan parter

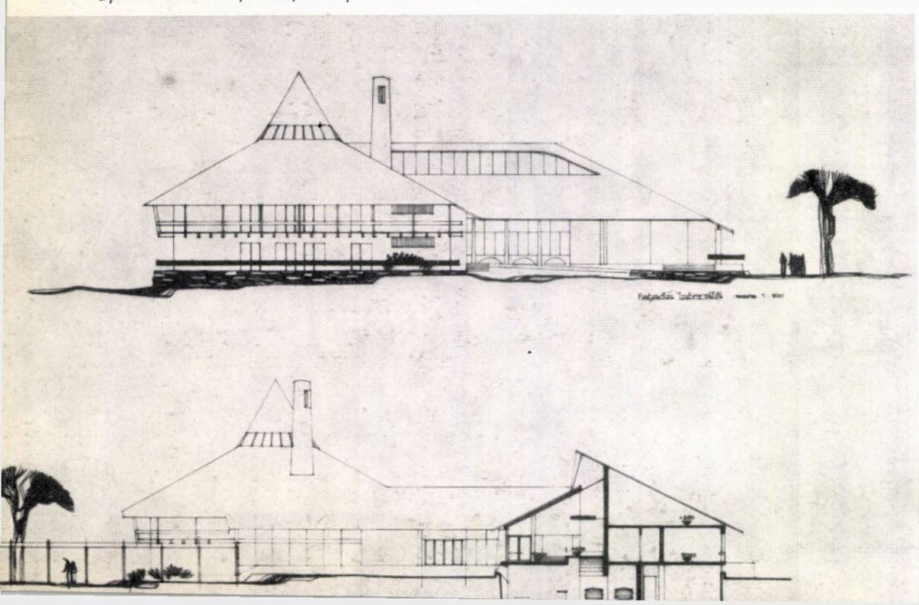

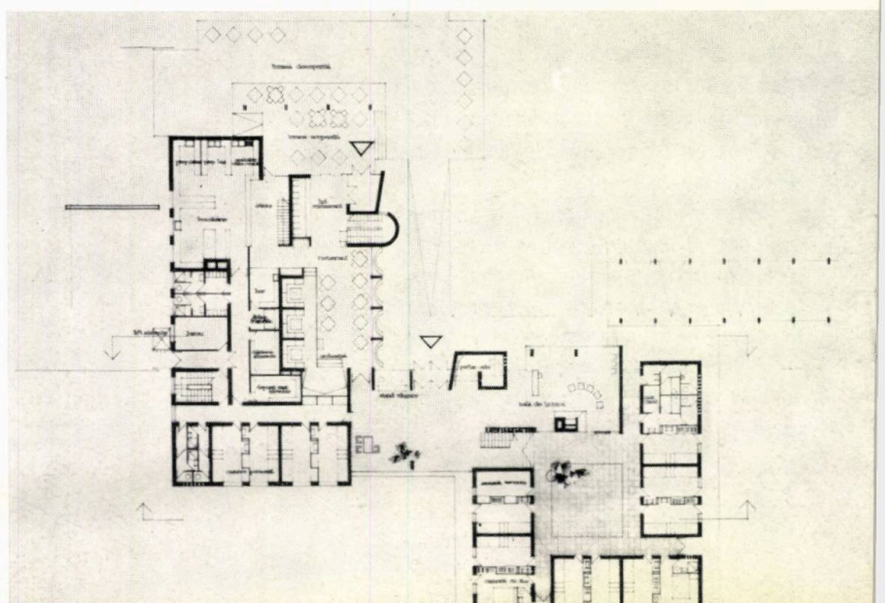

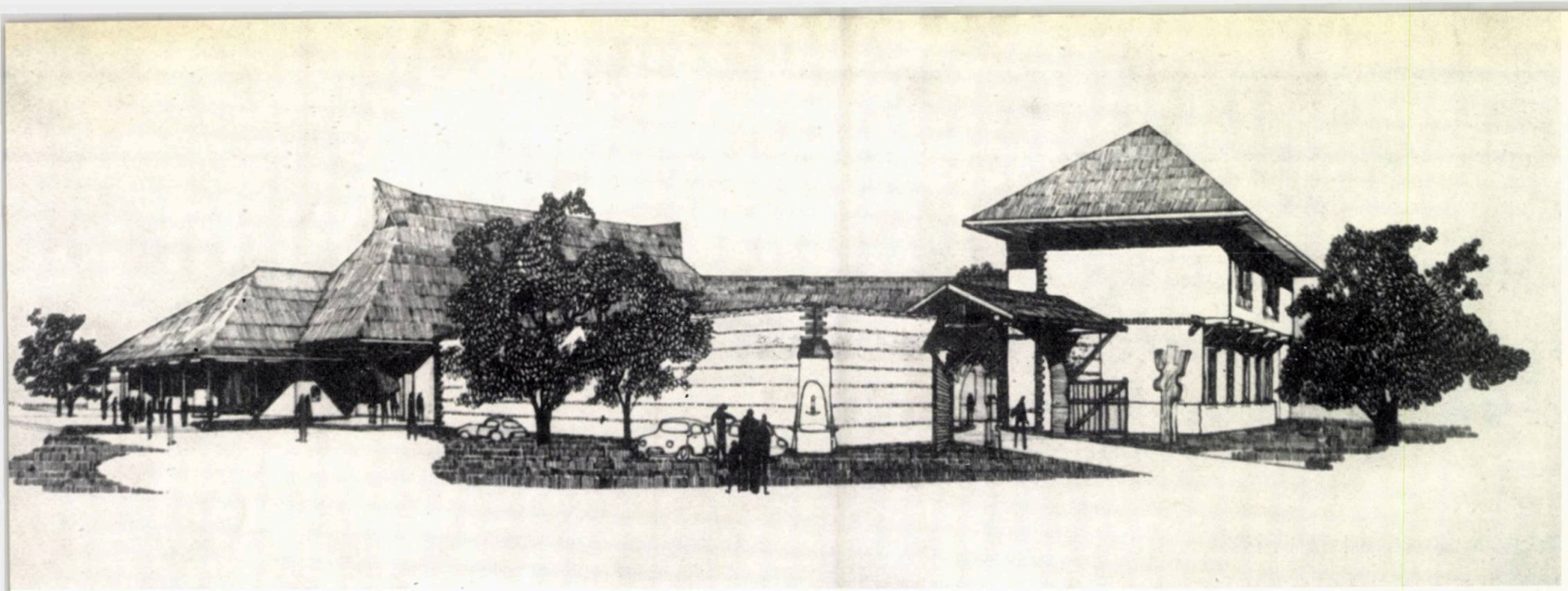

Perspectivă

PROIECT Nr. 28 (nerecompensat)

Desfășurată amplu pe teren, construcția situează ambele funcțiuni principale într-o separare relativă.

Din cauza prelungitei succesiuni a camerelor de odihnă, care limitează pe trei laturi incinta compoziției — replică a curților hanurilor de odinioară — rezultă circulații lungi, variate denivelări de planșeu și orientări discutabile.

Propunerea izbutește pe alocuri să asocieze corect diversele spații ale funcțiunilor secundare.

Îmbinarea de volume joase, corespunzătoare construcțiilor rurale, plăcute și primitoare, imprimă construcției, din modul de alegere a detaliilor, un caracter arhaizant.

Partiul ales conduce la realizarea unor indici spațiali neeconomici.

Plan parter

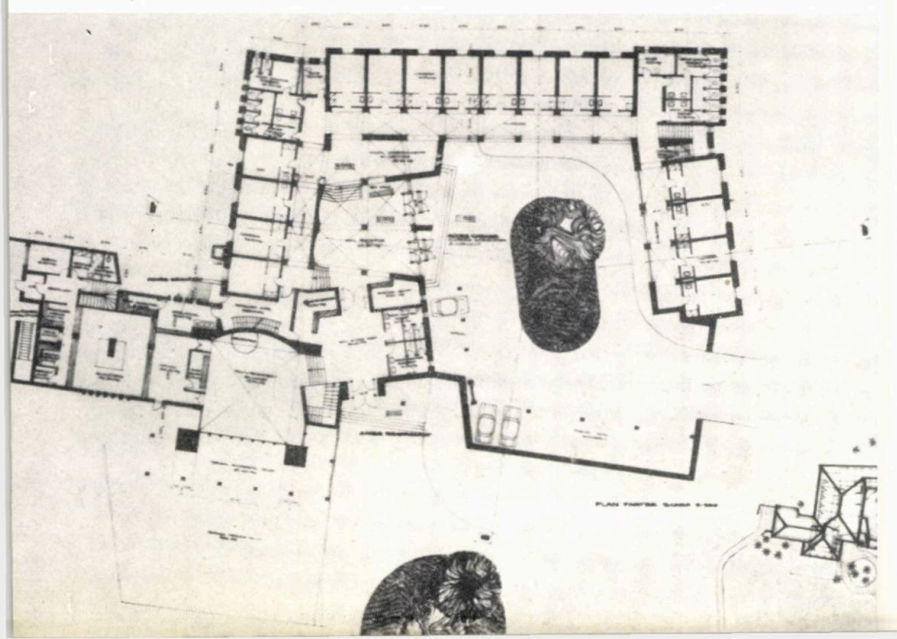

Fațada nord, secțiune longitudinală și fațada sud

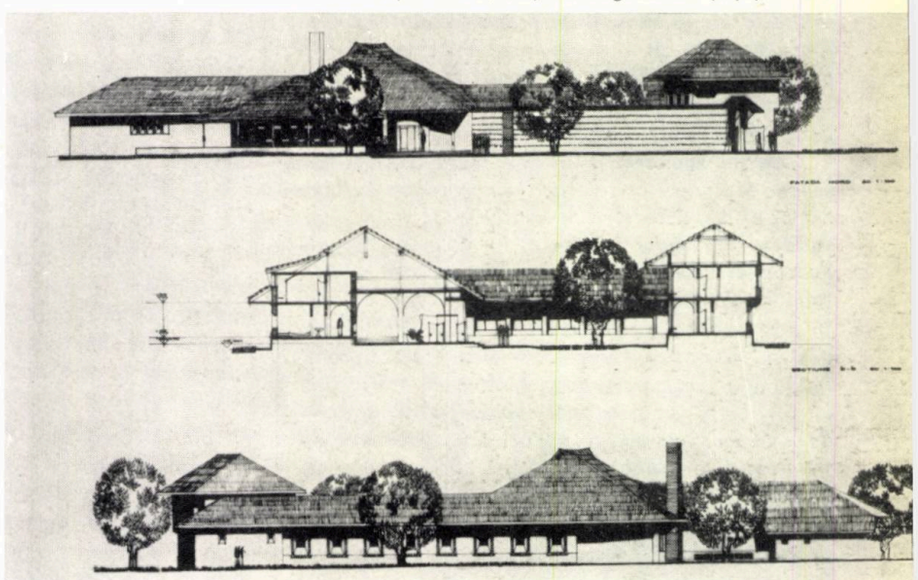

Fațada vest, secțiune transversală și fațada est

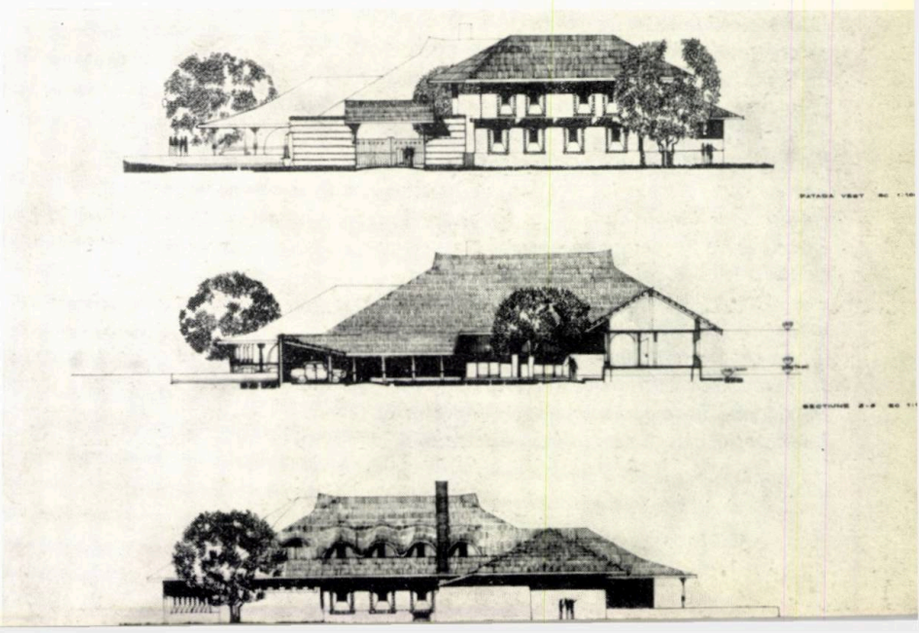

arh. mircea bercovici

despre activitatea teoretică în domeniul arhitecturii

În ziua de 30 noiembrie 1967 a avut loc o ședință plenară a Comitetului de conducere al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România, la care au fost invitați arhitecți și ingineri din organizații de specialitate din București.

Ședința a avut ca obiect dezbaterea problemei activității teoretice în domeniul arhitecturii în țara noastră. A fost prezentat un referat întocmit de arh. Mircea Bercovici, membru în Biroul Uniunii arhitecților, în colaborare cu arhitecții Stan Bortnovschi și Willy Juster. Participanții la discuții au subliniat importanța activității teoretice pentru practica noastră arhitecturală și au analizat diverse aspecte și lipsuri ale acestei activități.

Publicăm în numărul de față al revistei referatul prezentat în cadrul ședinței.

IMPORTANȚA ACTIVITĂȚII TEORETICE

În dezvoltarea multilaterală a țării noastre din ultimii ani, caracterizată prin succese impresionante în multe domenii ale economiei și culturii, arhitectura și-a manifestat prezența printr-un progres continuu, prin realizări care se impun atît prin amploarea volumului construit, cît și prin încercări și reușite în rezolvarea unor probleme de o largă diversitate.

Meritul său principal — de mare însemnătate socială — constă în contribuția importantă pe care o aduce la satisfacerea necesităților de viață: dezvoltarea economiei socialiste și ridicarea nivelului de trai al populației. Această direcționare a efortului major al arhitecturii noastre este determinată în mod obiectiv de caracterul orînduirii social-economice, este efectul conducerii planificate a economiei naționale, care solicită din partea arhitecților un aport din ce în ce mai substanțial la procesul de construire a socialismului. Un rol important în orientarea arhitecturii către satisfacerea necesităților social-economice, ca problemă de prim ordin, îl au directivele cuprinse în documentele de partid și în diferitele indicații ale conducerii de stat, care — pe lîngă însemnata lor valoare practică — au și o deosebită valoare teoretică de îndrumare.

În același timp, însă, îndatoririle noastre — ale arhitecților — cuprind o sferă de preocupări cu mult mai largă: concomitent cu soluționarea cerințelor funcționale și tehnico-economice, o răspundere nu mai puțin dificilă este aceea a închegării unor lucrări reușite ca rezolvare plastică și cu personalitate, eliberate de uniformizarea la care conduce rutina sau simplismul; o arhitectură în a cărei varietate să se perceapă specificul național și particularitățile locale. Și asupra acestor îndatoriri ale noastre, conducerea de partid și de stat ne-a atras în repetate rînduri atenția.

În condițiile actuale, în care activitatea teoretică și cercetarea științifică capătă un rol tot mai important în modernizarea și dezvoltarea economiei naționale și în ridicarea nivelului de viață și de cultură al populației țării, considerăm că este util să ne îndreptăm atenția asupra unor aspecte ale acestei munci în domeniul arhitecturii.

Apreciind rolul considerabil al cercetărilor și al științei, Directivele adoptate de plenara C.C. al P.C.R. din 5—6 octombrie 1967 subliniază cu stăruință necesitatea îmbunătățirii organizării și îndrumării acestei activități « în concordanță cu cerințele fundamentale ale progresului contemporan». Arătînd importanța primordială a integrării cercetării în problematica vie a producției, Directivele se referă totodată la necesitatea imperioasă a devansării cercetărilor științifice.

Și în domeniul arhitecturii, munca teoretică și științifică ar trebui să privească în paralel atît tematica stringentă a sarcinilor de actualitate, cît și analizarea din timp — cu calmul necesar — a dezvoltării în perspectivă.

★

Efortul creator al arhitecților din țara noastră — puțini la număr — a condus la realizări care, în special în ultimul deceniu, constituie temei de satisfacție și chiar de mîndrie pentru cetățenii țării. Noile ansambluri orășenești, complexele și construcțiile industriale, de locuințe, social-culturale, sînt considerate ca succese atît sub raport cantitativ — ca rezultate materiale ale construcției socialiste —, dar de multe ori și ca succese ale noii noastre arhitecturi. Aprecieri pozitive, în acest sens, se fac adesea auzite și din partea vizitatorilor veniți de peste hotare.

Dacă prin preocupările și realizările sale, arhitectura se înscrie onorabil printre celelalte sectoare de creație din țara noastră și a început să fie apreciată ca o prezență pozitivă și pe plan internațional, o rămînere în urmă se face însă simțită în sfera activității teoretice-științifice.

Era o vreme, acum 10—15 ani, cînd realizam prea puțin, dar ne pasionau discuțiile teoretice. Asistăm astăzi la o situație inversă: o desfășurare largă a procesului de proiectare și de execuție, dar care nu este însoțită de o analiză calmă și atentă a evoluției sale, de o confruntare și un schimb de opinii asupra problematicii actuale din domeniul profesiunii noastre, capabile să conducă la o clarificare a sensurilor ei de dezvoltare.

Angrenați în ritmul febril al activității curente de producție, nu avem răgazul necesar pentru asemenea preocupări; dar le acordăm și prea puțin interes. Poate că reținerea existentă față de teorie se explică prin unele teoretizări sterile care au compromis cîndva așa-zisa « arhitectură vorbită». Lipsa unei activități organizate și coordonate și a unor stimulente corespunzătoare poate fi și ea o explicație. Cum poate fi, de asemenea, o explicație, o oarecare izolare a arhitecților de specialiștii și creatorii din alte domenii ale științei, artei și culturii. Și, probabil, există încă multe alte explicații, toate cu miez de adevăr, dar la care se adaugă o anumită apatie a cărei sursă e subaprecierea rolului teoriei, lipsa de încredere în utilitatea unei asemenea activități.

Fără îndoială, mijlocul de rezolvare a sarcinilor arhitecturii este practica muncii creatoare. În procesul de proiectare și de execuție se conturează și se concretizează soluțiile problemelor noastre profesionale. La planșetă și pe șantier capătă formă și se materializează proiectele și încercările noastre, se maturizează experiența noastră, se dezvoltă arhitectura.

Nici o activitate ideologică-teoretică, oricît de înaltă și de bine orientată ar fi ea, nu ar putea înlocui activitatea productivă. Însă, ar putea s-o ajute.

Dezvoltarea spontană, nefundamentată teoretic, rezumată c posibilități la rutină, intuiție sau imitare, poate irosi vreme îndelungată eforturi și talente pe căi lăturalnice, prin căutări confuze, sau să dezarmeze, dezorientată, în fața dificultăților.

Limpezirea lucidă a sarcinilor și problemelor tematice, a concluziilor ce se pot trage din rezultatele practicii, schimbul de opinii și confruntarea experiențelor personale, toate acesta pot să ajute activitatea practică. Fără să-i poată oferi soluții, îi pot orienta căutările, o pot feri de repetarea

unor erori. Problematica ridicată deasupra cerințelor stricte ale producției zilnice deschide orizonturi și ușurează însăși rezolvarea problemelor practice.

CÎTEVA PROBLEME

Există astăzi în lume mari probleme ale arhitecturii care constituie o frămîntare în cadrul profesiunii, cărora li se dedică pagini numeroase în studii și publicații de specialitate și față de care se iau cele mai diverse poziții în reuniunile internaționale calificate; într-un mod sau altul, aceste probleme se manifestă și în țara noastră; o analiză și o dezbatere a lor ar merita o atenție mai mare. Iată cîteva din aceste probleme.

Se constată — cu oarecare îngrijorare — contradicția dintre necesitățile materiale în creștere ale omenirii și posibilitățile de satisfacere a lor, ce progresează într-un ritm mai lent. Creșterea demografică vertiginoasă solicită un volum din ce în ce mai mare de noi construcții de locuințe, școli, spitale, dotări de tot felul. Procesul corespunzător de edificare urbană evoluează cu o intensitate crescîndă, dar încă insuficientă în raport cu cererea, iar formele sale de concretizare, rezolvările urbanistice și arhitecturale, constituie încă obiect de căutări și experimentare. În țara noastră, în condițiile socialismului, cînd concomitent cu procesul de industrializare care determină o creștere rapidă a populației urbane are loc o ridicare continuă a nivelului de trai al populației, solicitarea se referă atît la un volum sporit de construcții, cît și la un confort care să răspundă exigenței în dezvoltare. Pe măsura ridicării standardului de viață se amplifică și se diversifică cerințele. După cum se exprima într-un articol recent arhitectul G. Candilis: «acțiunea progresului generalizat, a ridicării materiale a nivelului de trai, provoacă reacții în lanț în comportamentul oamenilor». Sînt necesare din ce în ce mai multe industrii și locuințe, centre de aprovizionare, locuri de odihnă și recreație, creșe și școli, instituții pentru cultură și sănătate; se amplifică și se reorganizează circulația, trebuie realizate așezări noi și remodelate cele existente. Dominantă este construcția cu caracter de masă. În ce direcție trebuie căutată soluționarea acestei sarcini sociale majore, ținînd seama în mod realist de condițiile și posibilitățile noastre economice, este o problemă încă nerezolvată satisfăcător. Ea se referă în primul rînd la satisfacerea nevoilor de viață ale oamenilor, la asigurarea cadrului potrivit în care să se desfășoare procesele elementare ale vieții: munca, odihna, recreația. Modul în care rezolvăm astăzi problema trebuie să fie însă capabil să corespundă și evoluției rapide a modului de viață care face ca noțiunea de confort să fie în continuă transformare și diversificare. Aceasta constituie o problemă de mare complexitate, deoarece construcția cu caracter de masă nu este numai o problemă strict funcțională, economică sau tehnică, ci are implicații profunde de ordin spiritual.

Marea cerere de locuințe, în continuă creștere, conduce în mod imperios la folosirea producției industriale cu eficacitate economică ridicată — este un proces obiectiv. Prin continuarea metodelor meșteșugărești tradiționale nu se poate face față unei construcții cu caracter de masă. Dar industrializarea — cel puțin așa cum se prezintă astăzi — înseamnă simplificare și unificare, repetiție, deci monotonie. Clădirea de locuit este din ce în ce mai anonimă; se renunță treptat la toate elementele capabile s-o individualizeze, să genereze sentimentul de identitate. În noile ansambluri, în liniile generale asemănătoare între ele, cetățeanul de rînd a pierdut gustul de a se plimba, nu află aici un climat în care să se regăsească, nici elemente de atracție sau surpriză. Desigur, o explicație este faptul că, în general, ansamblurile noastre nu sînt realizate în întregime, cu toate elementele și dotările prevăzute în detaliul de sistematizare; totuși, printr-un efort de imaginație ni le putem închipui completate și cu celelalte dotări. Ele ar asigura, în acest caz, un confort urban sporit. Dar climatul spiritual de care vorbeam, ambianța citadină care să atașeze sufletește pe om de cadrul în care trăiește, încă nu ar fi realizat.

Putem asigura densități optime, însoriri după toate normele, rețele de dotări amplasate după cele mai comode raze de deservire, parcaje suficiente și totuși să dăinuie un anumit sentiment de insatisfacție, sentimentul că ceva lipsește. Acel ceva care dă omului senzația că este la el acasă, senzația pe care n-o poate realiza nici în cea mai confortabilă cameră de hotel, căci aceasta este impersonală prin excelență. În timp ce la el acasă se regăsește pe sine, cu intimitatea și preferințele sale. Preferințe ce nu sînt expresia unui hazard, ci sînt rezultatul unei îndelungate sedimentări istorice, de multe generații, care modelează gustul, simțirea și lirismul propriu unui popor. De aici, intoleranța față de uniformizare și anonimat, cerința unui caracter specific de continuitate culturală. Problema monotoniei nu este numai o problemă de estetică, ci are profunde implicații psihologice și sociale. Omul modelează orașul, dar și acesta îl modelează pe el. Orașul monoton, expresie a pasivității, lipsei de inițiativă și de elanuri proprii este în contradicție cu trăsăturile pe care socialismul trebuie să le cultive în dezvoltarea personalității umane: spiritul creator, inventivitatea, simțul noului și al autodepășirii. Acesta este un aspect al problemei. Ea are însă și alte laturi.

Putem pretinde, ca în fiecare grupare de locuințe, în fiecare cartier rezidențial, realizat cu blocuri tip și mijloace industrializate, să simțim pulsația, varietatea și mediul activ care ne atrag în centrul unui oraș? Sau este mai potrivit să urmărim particularizarea cartierului prin rezolvări de ansamblu cum ar fi scara, dispoziția pe teren și încadrarea în peisaj a clădirilor de locuit, și să grupăm elementele de interes în anumite centre sau artere principale care să reprezinte puncte de atracție și să poată conferi prin conținut și tratare, personalitate și caracter cartierului? Și poate este cazul să analizăm, dacă e bine să nivelăm pretențiile pe care le avem față de un cartier de locuințe cu acelea pe care le avem față de centrul orașului sau anumite construcții speciale, sau dacă e bine să tratăm reconstrucția centrului sau a unor magistrale importante ale orașului la aceeași scară, după aceleași teme, norme și plafoane pe care le folosim în proiectarea unui cartier oarecare, dacă și originalitatea și specificul tradițional pot avea aceeași pregnanță cînd realizăm ansambluri cu clădiri tipizate, ca în cazul unor clădiri unicat cu profil și caracter special.

Mai trebuie luată în considerare și o altă latură a problemei: concordanța arhitecturii cu tehnica. Există pericolul ca în graba de a realiza specificul, tentația facilității să conducă la rețete imitative, la reluarea modurilor de exprimare ale unor epoci încheiate istoricește, la particularități tehnic depășite. Dacă am proceda în acest fel, dacă am încerca să realizăm specificul propriu arhitecturii noastre de astăzi cu privirea îndreptată înapoi, am crea singuri dificultăți procesului obiectiv de evoluție a arhitecturii.

După o perioadă de multe veacuri, în care tehnica de realizare a clădirilor (cu modurile ei proprii de exprimare) a fost în linii generale neschimbată, epoca noastră, într-un avînt științific și tehnic general, a cuprins și domeniul construcțiilor. Cerința socială tot mai mare de noi construcții, necesitatea unui ritm rapid de execuție cu un randament economic sporit și o reducere a manoperei de șantier, corelarea sectorului de construcții cu celelalte ramuri industriale în ansamblul economiei în continuu progres, impun ca rezolvarea construcțiilor să se transforme din ce în ce mai mult dintr-o activitate meșteșugărească, într-o varietate a industriei. Acest proces se desfășoară în zilele noastre cu implicații intime și profunde în arhitectură și este necesar adeseori să fie învinsă o serie lungă de atavisme și prejudecăți. Omul a cunoscut timp de secole de-a rîndul aceleași metode de construcție și expresia lor arhitecturală s-a întipărit adînc în spiritul său. Dar astăzi el are sau tinde să aibă automobil; televizorul i-a devenit familiar; în jurul său se folosesc mașini și aparate electronice, se dezvoltă automatizarea, se comentează ultimele succese ale navigației cosmice. Viața modernă se desfășoară într-un cadru tehnic înaintat. Poate că este normal ca această nouă civilizație și nouă tehnică să provoace mutații și în sensibilitatea și gustul oamenilor. Și poate că este normal și ca imaginea arhitecturală să fie și ea restructurată utilizînd resursele tehnicii contemporane de o manieră care s-o integreze în contextul noii vieți cotidiene. Asta cere însă apropierea cu încredere și cu mai mult interes față de

tehnică și părăsirea nostalgiei după execuția artizanală. Tehnica trebuie studiată pentru a o putea utiliza în mod inteligent, pentru a-i descătușa marile posibilități atît de randament, cît și de expresivitate, pe care nu le-a dezvăluit încă. Și totodată, ca prin stăpînirea ei, să avem autoritatea de a ne opune transformării mijlocului în scop, pentru ca această evoluție să nu trădeze cerințele emoționale, idealurile intime de ordin spiritual. Civilizația să nu se dezvolte în detrimentul culturii; să avem capacitatea de a face din civilizație, cultură.

O problemă de dată recentă și care ridică importante aspecte ce s-ar cere dezbătute este sistematizarea localităților rurale. Remodelarea atît a rețelei existente de așezări, cît și a fiecărei localități în parte, pentru a asigura o evoluție armonioasă pe toate treptele, este o sarcină foarte grea.

Principiile de bază privind îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a României și sistematizarea localităților rurale, adoptate de Plenara C.C. al P.C.R. din 5—6 octombrie 1967, pun în fața arhitecților probleme de o deosebită însemnătate atît prin amploarea scării, cît și prin profunzimea fenomenelor economice, sociale și culturale la care se referă.

Formarea noii clase a țărănimii cooperatiste, organizarea marii producții în agricultură, mecanizarea lucrărilor, apariția unor unități agricole de tip industrial, amplasarea de noi obiective industriale în zone agricole, toate acestea creează condiții îmbunătățite de muncă și viață pentru populația rurală, contribuie la ridicarea gradului ei de instruire. Cresc simțitor rîndurile intelectualilor și ponderea salariaților în mediul rural. Schimbarea profilului de activitate al unei bune părți din populația satelor, în paralel cu ridicarea la un nivel mereu mai înalt al nivelului de trai și cultural, generează noi necesități, stimulează noi cerințe. Schimbarea modului de viață solicită noi funcții de deservire socială și în mod corespunzător noi forme de organizare a spațiului.

Valorificarea la un nivel superior a resurselor naturale și de muncă ale țării, ca și necesitatea dezvoltării armonioase a tuturor localităților, a apropierii treptate a condițiilor de viață de la sate cu cele din mediul urban, cer luarea de măsuri pentru sistematizarea localităților rurale. Pînă acum, această problemă a intrat foarte puțin în preocupările arhitecților. În ultimii ani s-au ridicat în satele noastre numeroase clădiri; în domeniul locuințelor, procesul de construcție se desfășoară chiar cu o intensitate superioară celui din mediul urban. Între anii 1951—1966 s-au construit la sate peste 1,1 milioane de locuințe noi, ceea ce înseamnă că din 3 locuințe existente în mediul rural, una este construită în ultimii 16 ani. S-a dezvoltat în paralel rețeaua de școli, de dotări sanitare, comerciale, culturale. Totuși lucrurile au evoluat în mod oarecum spontan, necoordonat și pe alocuri s-au comis și erori. Construcții noi au fost amplasate uneori fără studii prealabile care să țină seama de ansamblul dezvoltării economice și sociale a localirăților. O mare parte dintre actualele localități rurale, risipite pe teritoriu, cu un număr mic de locuitori, împietează asupra eficacității economice a investițiilor. Densitatea de locuitori în vatra satului este — în general — redusă, teritoriile unor sate extinzîndu-se în mod nejustificat în detrimentul suprafeței agricole etc.

«Soluționarea complexelor probleme social-economice pe care le ridică evoluția satului nostru socialist — se arată în principiile adoptate la Plenara C.C. al P.C.R. — impune studierea atentă a tuturor transformărilor ce au loc în viața lui, elaborarea unei politici științifice de sistematizare a localităților rurale, spre a influența și pe această cale, tot mai hotărît, asupra ridicării condițiilor de viață ale populației sătești și a apropierii lor treptate de cele ale populației urbane».

În sistematizarea satelor, un rol important îl vor avea arhitecții. Este o răspundere cu nimic mai redusă decît aceea pe care o incumbă construcția orășenească. Se cer studiate dimensiunile și densitățile optime ale comunelor și satelor, profilul lor, dotările economice, social-culturale și administrative, arterele de circulație, rețelele tehnico-edilitare, în spiritul unei corecte funcționalități și al unei eficacități ridicate a investițiilor. Trebuie ținut seama totodată, că satele noastre sînt păstrătoare de veacuri ale folclorului autentic, ale unor tradiții artistice de înaltă valoare. Alterarea particularităților cristalizate istoricește și introducerea la sate a unor scheme geometrice abstracte, cum de multe ori facem la oraș, ar reprezenta o gravă greșeală umană. Și totuși se pune problema de a reînnoi satul patriarhal, de a-l transforma treptat într-o așezare care să asigure locuitorilor săi toate avantajele unui confort civilizat; de a-i coordona și realiza investițiile, fără însă a-i degrada patrimoniul cultural.

În ce mod? Și asta ar fi de analizat, de discutat, de experimentat.

FORME DE ACTIVITATE

Iată numai cîteva probleme (cu titlul de exemple) — ele sînt cu mult mai numeroase — care necesită studiu, dezbateri și experimentare. În mod intenționat am prezentat poziții oarecum diferite față de unele din ele, pentru că sîntem în perioada unor frămîntări și căutări și nu trebuie să respingem — de plano — nici un punct de vedere; ar fi prezumțios pentru oricine să considere că este posesorul pietrei filozofale.

Care sînt formele de activitate în care noi putem dezvolta o activitate de analiză teoretică a problemelor profesionale? Diferite plenare, discuții de creație, conferințe. Acestea au fost și pînă acum prilejuri în care s-au expus aspecte și poziții valoroase privind multe laturi ale preocupărilor noastre. Dar marea majoritate a acestor intervenții (ca și prezentul referat) s-a rezumat la a enunța probleme și la a arăta că e de dorit ca ele să fie studiate. Ar fi util ca pe lîngă asemenea plenare și discuții, dedicate unor probleme fundamentale, să fie organizate mai multe dezbateri și schimburi de experiență dedicate analizei și orientării în anumite domenii limitate ale practicii curente și care pot adînci mai mult problemele. Considerarea științifică și sistematizarea experienței dobîndite individual sau în unele colective, confruntarea diferitelor atitudini, pot aduce clarificări teoretice utile pentru îndrumarea mai departe a căutărilor în domeniul respectiv. Analiza profesională a unor proiecte și realizări, remarcarea succeselor sau chiar a eșecurilor — inevitabile în cadrul unei evoluții atît de rapide — pot contribui la îmbogățirea experienței personale și totodată la alimentarea teoriei cu materialul concret pe care-l are de studiat. Pe această linie, a generalizării experienței dintr-un domeniu mai restrîns, teoria este mai abordabilă de către mulți arhitecți profesioniști care s-au specializat în decursul anilor și al căror aport poate fi deosebit de valoros. Încercări de a sintetiza asemenea experiențe și de a le expune într-o formă sistematizată la îndemîna altora, au condus la tipărirea cîtorva monografii pe probleme, care sînt utile pentru practica curentă, unele ridicîndu-se chiar deasupra unei simple prezentări expozitive. Asemenea lucrări mai direct legate de practică ar trebui să apară în număr mai mare. De asemenea, ar trebui încurajată elaborarea și publicarea unor studii teoretice originale, domenii în care s-a făcut puțin pînă acum. În paralel, să fie traduse și difuzate lucrări sau culegeri de articole valoroase ce apar în alte țări, multe din problemele care ni se pun nouă fiind în mare măsură obiect de gîndire pentru arhitecții din toată lumea.

În general, vorbind despre cartea de arhitectură, pe lîngă remarcarea faptului că în ultimii ani au apărut cîteva lucrări interesante în diferite domenii — unele legate de practica curentă, altele abordînd probleme de teorie sau istorie a arhitecturii — este cazul să observăm lipsa unei coordonări și a unor planuri tematice corelate între diferitele edituri, în al căror profil intră problemele arhitecturii. În majoritatea cazurilor, lucrările editate sînt pornite din inițiativa autorilor, fără ca pe plan editorial să fie urmărite anumite intenții tematice, în realizarea cărora să fie solicitate competențele corespunzătoare.

O mențiune specială merită revista noastră de arhitectură, care în ultimii 2—3 ani — deși apare prea rar (la 2 luni) și uneori cu întîrzieri — și-a îmbunătățit simțitor conținutul. A părăsit caracterul descriptiv al unor lucrări, cum făcea înainte, abordează uneori probleme de sinteză, publică comentarii pe marginea unor proiecte sau concursuri, recenzii de multe ori interesante. Ceea ce i se poate reproșa însă, este lipsa de inițiativă proprie în abordarea și dezbaterea unor probleme de actualitate din domeniul profesiunii, temele și modul

lor de tratare — așa cum apar în coloanele revistei — fiind de multe ori doar reflexul întîrziat al plenarelor și discuțiilor organizate de Uniunea arhitecților.

CRITICA DE ARHITECTURĂ

Atingem aici problema criticii de arhitectură: critică de specialitate și dialog cu opinia publică.

În presa cotidiană ca și în unele reviste de cultură, critica de arhitectură a început să fie de cîtăva vreme o prezență activă. Este o constatare îmbucurătoare, atenția acordată pe acest plan profesiunii noastre. Din ce în ce mai des, în coloanele ziarelor apar articole ale unor colegi sau nespecialiști care dezbat aspecte ale preocupărilor din practica proiectării și execuției, analizează diferite lucrări, unele condiții organizatorice, încearcă să orienteze munca de creație în direcția comenzii sociale. Este un fenomen pozitiv, de certă valoare. Este numai un început însă, care nu acoperă decît parțial misiunea criticii de arhitectură. Rolul ei este de a exprima judecăți de valoare, dar totodată de a înțelege și de a explica și altora determinările de ordin economic, funcțional, tehnic, estetic, care au stat la baza soluționării într-un anumit fel a proiectului respectiv.

Este foarte util, pentru asigurarea unui climat propice dezvoltării arhitecturii, ca critica să-și asume într-o anumită măsură și misiunea nobilă de a lămuri prin presă ce este arhitectura și care sînt sarcinile ei, care sînt elementele tematice și condițiile cărora trebuie să le răspundă; să scoată la iveală și să critice erorile, dar să aibă și curajul de a evidenția reușitele, încercările noi, uneori în germene dar capabile să se dezvolte dacă sînt înțelese și încurajate. Este ciudat cît de rar apar la noi aprecieri pozitive, stimulatoare, în critica de arhitectură, orientată în special spre detectarea neajunsurilor și combaterea greșelilor.

Ar fi util, de asemenea, pentru arhitectura noastră și pentru ridicarea prestigiului ei, dacă în presă ar fi abordate și teme teoretice mai largi care să ridice analiza unor lucrări sau probleme ale practicii la nivelul dezbaterii de idei, decît să dea sentințe. Ar fi, poate, interesant să dezvoltăm nu numai critica imediată, cu caracter oarecum didactic, dar și o activitate eseistică. Eseul, prin asociații de idei eliberate de strictețea unor teme precise și de rigoarea unor sarcini urgente, poate să integreze cu mai multă ușurință și în mod mai atrăgător problemele de arhitectură în cadrul larg al preocupărilor științifice, filozofice, sau estetice contemporane. Într-o asemenea activitate, ar fi folositor pentru noi aportul nu numai al arhitecților, ci și al oamenilor de cultură din afara profesiunii, din domenii diverse ale tehnicii, științei sau artei, cu care avem tangență de preocupări.

Opinia publică se preocupă în ultimii ani din ce în ce mai mult de problemele și realizările noastre. Poate mai puțin prin cuvîntul scris și mai mult prin cel rostit, indiferent în ce împrejurări, se comentează arhitectura, se emit păreri, se exprimă critici. Preocuparea în sine este îmbucurătoare. Dar foarte adesea aceste comentarii și critici vădesc o necunoaștere a problemei în conținutul său și exprimă fie deziderate ce nu au în vedere posibilitățile economice de realizare, fie nemulțumiri fundate pe prejudecăți și obișnuințe formate în condiții depășite. Ne este necesară o clarificare teoretică-ideologică, în spiritul căreia să putem discerne laturile utile, elementele îndreptățite ale criticii publice de acelea care sînt reflexul unei rămîneri în urmă a mentalității și gustului. Preluînd pe unele din ele și încorporîndu-le în tematica pe care o avem de rezolvat, trebuie să le combatem pe celelalte, educînd publicul în înțelegerea arhitecturii și a sensului ei de dezvoltare. În acest dialog dintre noi și opinia publică, ne-am complăcut pînă acum într-o prea mare pasivitate. Este cazul să ne afirmăm cu mult mai mult curaj și mai multă siguranță prin conferințe, articole în presă, participare la diferite manifestări publice. Poate că nu este un simplu paradox că a sosit momentul ca « arhitectura să iasă în stradă».

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ

Ne-am referit pînă acum la unele forme de activitate în care considerăm că e cazul să intensificăm acțiunile noastre menite a crea un climat favorabil evoluției progresive a arhitecturii—plenare și discuții de creație, studii individuale și conferințe, cartea de arhitectură, critica, presa, atragerea interesului specialiștilor din afara profesiunii, pentru arhitectură, popularizarea problematicii noastre și inițierea publicului; forme de activitate care nu epuizează sfera posibilităților și a căror enumerare va fi, desigur, completată prin sugestii, în cadrul discuțiilor ce vor urma.

Toate acestea reprezintă un aport posibil al efortului individual sau colectiv, coordonat pe linia activității Uniunii arhitecților (ca organizație obștească profesională) și pentru care vor trebui gîndite totodată mijloacele de antrenare și de stimulare capabile să le înlăture.

Se cere însă analizată și necesitatea cercetării științifice în arhitectură, organizată și coordonată în cadru oficial, de stat, cercetare care să îmbrățișeze atît aspectele practice, aplicative, cît și cele cu caracter fundamental.

« Congresul al IX-lea — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — a subliniat că, în condițiile revoluției tehnico-științifice mondiale, înfăptuirea programului de propășire economică a patriei este indisolubil legată de intensificarea cercetării științifice, de introducerea pe scară largă în producție a cuceririlor științei și tehnicii contemporane, de creșterea aportului oamenilor de știință la întocmirea studiilor și elaborarea soluțiilor cerute de mersul înainte al producției» (Din cuvîntul de salut la sesiunea solemnă consacrată sărbătoririi Centenarului Academiei).

Importanța efectelor pe care practica arhitecturii și urbanismului pot să le aibă asupra economiei, culturii și modului de trai este prea mare pentru a neglija cercetarea științifică și teoretică în acest domeniu.

Există astăzi preocupări pentru problemele de arhitectură și urbanism sau care au tangență cu ele în diferite organisme științifice care se ocupă cu studii de filozofie, sociologie, istoria artei sau tehnica în construcții. De asemenea, o contribuție în domeniul activității științifice este adusă prin unele studii ce se întocmesc în cadrul catedrelor Institutului de arhitectură « Ion Mincu» sau în institutele de proiectare; contribuție utilă, chiar valoroasă prin aprofundarea unor teme speciale. Ea se limitează totuși la dimensiunile unei activități complimentare, desfășurate în instituții al căror profil de bază are alt specific: învățămîntul sau proiectarea.

Analizînd problemele de bază privind organizarea și conducerea economiei naționale, în condițiile noii etape de dezvoltare socialistă a României, în Proiectul de Directive ale C.C. al P.C.R. care au fost prezentate spre aprobare la Conferința Națională a Partidului, se arată:

« Dezvoltarea și modernizarea economiei naționale sînt determinate, în măsură crescîndă, de intensificarea cercetării științifice, de perfecționarea cadrului organizatoric și a formelor de activitate în acest domeniu de o deosebită însemnătate pentru înflorirea societății noastre, pentru ridicarea nivelului de civilizație și cultură al poporului».

În domeniul arhitecturii și urbanismului, sistematizarea unui plan tematic, ținînd seama concomitent de necesitățile producției și ale pregătirii etapei de perspectivă, corelarea obiectivelor și a metodelor, racordarea acțiunilor și valorificarea rezultatelor, ar putea fi urmărite în mod mai eficace decît pînă acum în cadrul unui organism științific cu profil propriu de specialitate.

★

Nu am intenționat în referatul prezentat să parcurgem multe din problemele arhitecturii noastre — ele sînt foarte numeroase, nici să indicăm toate direcțiile în care ar trebui vitalizată munca teoretică din domeniul arhitecturii. Ne-am propus doar să subliniem că ar trebui să acordăm o importanță mai mare decît pînă acum muncii teoretico-științifice, că aceasta ar putea să ajute activitatea noastră practică în limpezirea căilor de progres ale profesiunii.

În toate perioadele ei de înflorire, arhitectura a fost ajutată de o literatură de specialitate, de un climat cultural favorabil și de o comuniune cu opinia publică. Asemenea stimulente sînt necesare și pentru înflorirea arhitecturii României Socialiste.

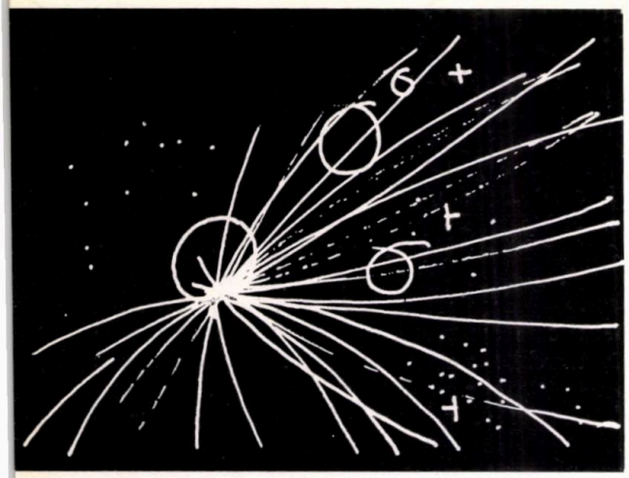

prof. arh. ladislau adler
Vicepreşedinte al C.S.C.A.S.

probleme ale arhitecturii industriale contemporane

I

Desene de arh. Boris Stuparu

1. TEMATICA NOII ARHITECTURI INDUSTRIALE

Aplicarea consecventă a directivelor de partid şi de stat privind industrializarea socialistă are ca urmare creşterea impetuoasă a potenţialului nostru economic, în ritmuri anuale ce depăşesc pe cele din majoritatea ţărilor lumii, oglindită în realizarea, pe tot întinsul patriei, a sute de obiective şi complexe de producţie, adevăraţi giganţi industriali. Investiţiile productive au devenit o pîrghie esenţială prin care partidul îşi îndeplineşte politica economică de dezvoltare a diferitelor ramuri ale economiei regiunilor şi localităţilor ţării, de valorificare a resurselor naţionale, de introducere consecventă a progresului tehnic. Cincinalul în curs, în cadrul căruia se investesc peste 280 miliarde lei, planul pe perioada 1970—1975 şi liniile principale ale dezvoltării economiei naţionale pînă în 1980, vor asigura ridicarea României socialiste pe o treaptă nouă pe calea lărgirii bazei sale industriale şi a utilizării acesteia la nivelul tehnicii celei mai avansate.

Proiectanţii şi constructorii complexelor şi zonelor industriale au reuşit să asimileze o bogată experienţă, şi-au putut verifica în condiţii de exploatare concepţiile şi soluţiile adoptate, rezolvările funcţionale, sistemele constructive, expresia arhitecturală. Institutele de învăţămînt superior au format mii de specialişti pentru proiectarea şi executarea ansamblurilor industriale; au apărut tratate şi studii de înalt nivel ştiinţific în acest domeniu nou al creaţiei arhitecturale.

Contactul nemijlocit cu înfăptuirile din unele ţări puternic industrializate — cu prilejul simpozioanelor de arhitectură industrială (din Polonia, Ungaria, Brazilia, Elveţia) sau al studierii noilor ansambluri industriale din U.R.S.S., Italia, Franţa, R.F.G. şi Suedia — analiza concepţiilor arhitecturale diferenţiate ca specific, mod de gîndire şi ca personalitate a autorilor, au contribuit şi contribuie la maturizarea capacităţii noastre creatoare.

Dinamismul dezvoltării arhitecturii industriale influenţează puternic conţinutul şi forma de exprimare a creaţiei arhitecturale româneşti, a activităţii de sistematizare teritorială, urbană şi rurală. Efectele asupra ritmului şi concepţiei urbanizării, influenţele multiple asupra localităţilor şi regiunilor, asupra mediului natural sau construit, asupra plasticii şi expresiei arhitecturale, se datoresc caracterului specific al arhitecturii industriale căreia tehnica şi tehnologia modernă îi pun zi de zi noi şi noi probleme urbanistice, constructive şi funcţionale — generînd astfel o arhitectură nouă, raţională, contemporană.

La proiectarea unor industrii la nivelul tehnicii mondiale, o contribuţie de seamă revine celor aproape 700 de arhitecţi care lucrează în institutele de proiectări industriale.

Desăvîrşirea actualului cincinal şi pregătirea planului de perspectivă reclamă o analiză complexă şi multilaterală a tot ceea ce a produs de valoare în acest domeniu construcţia industrială din ţară şi străinătate, o verificare a eficienţei noilor tendinţe apărute, ca şi desprinderea elementelor esenţiale care se înscriu în evoluţia arhitecturii industriale. Concluziile ce rezultă cer să fie corelate cu cerinţele noastre specifice, cu condiţiile concrete ale României şi cu etapa prin care trecem, cu posibilităţile noastre materiale şi în special cu aportul original, creator al cercetătorilor şi proiectanţilor români.

În cadrul studiului de faţă ne-am propus să analizăm cîteva din problemele iniţiale ce premerg proiectarea propriu-zisă, dar care determină concepţia de bază a soluţiei. Este vorba de apariţia unor teme noi — de curînd cuprinse în practica de producţie — legate de dezvoltarea ştiinţei, care a devenit un element constitutiv al progresului economic şi social, precum şi de unele aspecte ale unui factor social de deosebită importanţă: forţele de muncă, cadrele necesare viitoarelor industrii.

În studiile viitoare vom continua analiza altor factori tehnici şi economici, legaţi de raţionala repartizare a forţelor de producţie, de justa amplasare a industriei contemporane în mediul înconjurător, de compoziţia ansamblului industrial, tipurile moderne de clădiri industriale şi arhitectura lor, sistemele constructive, materialele şi elementele eficiente şi vom încheia cu problema condiţiilor de lucru.

DEZVOLTAREA INDUSTRIALĂ ŞI CERCETAREA ŞTIINŢIFICĂ

Paralel cu creşterea numerică a inginerilor şi arhitecţilor în sectorul investiţiilor productive şi cu formarea specialiştilor de înaltă calificare în proiectarea industrială, se amplifică aproape în progresie geometrică, complexitatea problemelor ce aşteaptă a fi rezolvate, ca urmare firească a extinderii şi diversificării producţiei industriale, a apariţiei unei game nesfîrşite de noi produse: bunuri de consum, materiale, sintetice, maşini electronice şi cibernetice, complexe de automatizare şi aparatură necesară zborurilor cosmice. Cresc cerinţele vieţii moderne ale omului care a pătruns în tainele nucleului atomic şi păşeşte victorios în cosmos. Generaţia noastră trăieşte o epocă de mari transformări revoluţionare. Desigur că cea mai largă şi hotărîtoare este cea social-politică, care a determinat naşterea şi maturizarea unor noi societăţi, lipsite de exploatare, precum şi eliberarea a numeroase popoare coloniale din Asia, Africa şi America de Sud. Pe fondul acestor schimbări istorice, se dezvoltă revoluţia tehnică şi tehnologică, ca urmare a noilor descoperiri ce transformă ştiinţa într-o nouă forţă de producţie.

Pătrunderea omului în spaţiul sideral şi apropiata aselenizare (U.R.S.S. şi S.U.A.), fisiunea nucleului atomic şi fuziunea atomilor de hidrogen (U.R.S.S., S.U.A., Anglia, Franţa şi China), construirea şi utilizarea calculatoarelor şi ordinatoarelor electronice (S.U.A., U.R.S.S., Anglia, Franţa, Japonia, R.F.G.), explorarea

și exploatarea fundului mărilor și oceanelor (Franța, S.U.A., U.R.S.S., Japonia) au reclamat și reclamă dezvoltarea și reprofilarea unui imens potențial, tehnic industrial-științific. Aceasta, cu atît mai mult cu cît descoperirile cele mai abstracte, realizate de cercetarea fundamentală, dezvoltarea fizicii marilor energii, automaticii, astronauticii, oceanografiei, chimizării, geneticii etc. au repercusiuni adînci asupra vieții societății, generează noi necesități și cerințe față de nivelul și felul producției industriale.

Utilajele și aparatura miniaturizată pentru zboruri spațiale, cu performanțe superioare, realizate din materiale rezistente, funcționînd cu siguranță absolută în condiții speciale de temperatură, radiații și vid, stațiile de telereglare, de telecomandă și control pentru urmărire și dirijare, avînd o preciziune și rapiditate ce nu pot fi realizate decît cu un aparataj electronic superior, reclamă un uriaș potențial industrial și uman, de înaltă calificare.

Pentru cercetări și încercări spațiale, numai americanii utilizează în cadrul organismului « NASA » patru sute de mii de specialiști, lucrînd în peste zece mii de întreprinderi. În 1961, față de avansul considerabil sovietic în domeniul spațial, a fost lansat de către fostul președinte J. F. Kennedy proiectul « Apollo », avînd ca obiectiv ajungerea unui american în lună înainte de 1970. Relansînd astfel economia în curs de stagnare, guvernul american finanțează cu 25 miliarde de dolari acest imens program industrial, care a mobilizat diverse cadre universitare, matematicieni, economiști, ingineri, arhitecți, astronomi, biologi, medici etc. Marele număr de operații și decizii ce trebuie luate într-o fracțiune de secundă pentru conducerea și manevrarea unor nave ce zboară cu viteze depășind 8 km pe secundă, în condiții cuprinzînd multe necunoscute, obligă industria americană să producă calculatoare și creieri electronici, de o putere și complexitate tot mai mare.

Uniunea Sovietică, care se găsește în fruntea întrecerii din spațiul extraterestru — mărturie grăitoare a nivelului de dezvoltare industrială bazată pe o industrie nouă, de mare amploare, cu o tehnică de vîrf, angajată în această cea mai mare întreprindere a tuturor timpurilor —, a lansat în ultimii ani aproape 200 nave cosmice și sateliți artificiali pentru cercetări, echipate cu aparatură științifică, și avînd la bord oameni, animale și microorganisme.

Franța, Anglia, Japonia, China, țări cu o industrie dezvoltată, lansează fuzee de mare înălțime, rachete cosmice, pentru cercetări științifice, meteorologice, biologice. Producția bombelor atomice și cu hidrogen, a rachetelor balistice intercontinentale, rachetelor antirachetă și a întregului arsenal de război modern, este de neconceput fără o tehnică și o tehnologie avansată.

Ceea ce trebuie însă subliniat este faptul că imensul efort tehnico-științific mondial are tot mai mult și obiective economice concrete cu efecte utile asupra vieții cotidiene. În această ordine de idei, cu tot secretul care înconjură numeroase lucrări și rezultatele obținute, se cunosc multe realizări cu caracter productiv de mare eficiență economică. Astfel, intră treptat în producția curentă aparaturi care erau necesare inițial navelor Vostok, Gemini, ca: pile ce transformă energia solară sau reacții chimice permanente direct în electricitate; materiale rezistente la temperaturi foarte înalte, folosite pentru protecția capsulelor spațiale; alimente deshidratate cu mare potențial nutritiv; materiale sintetice cu proprietăți științific prestabilite; sateliți de comunicații intercontinentale; aparatură pentru prevederea și transmiterea datelor meteorologice; generalizarea rapidă în toate sectoarele industriei, a organizării și urmăririi producției cu ajutorul calculatoarelor de mare viteză și putere de memorizare folosite inițial doar în cercetările spațiale etc.

Dintr-o utopie științifico-fantastică, exploatarea solului și subsolului lunar a devenit azi o preocupare realistă: construirea unor industrii cu tehnologie în vid, care ar fi extrem de costisitoare pe pămînt, pare a reveni relativ ieftină pe lună, transportul produselor de acolo pe pămînt necesitînd energii de 20 de ori mai mici decît cele necesare învingerii forței de gravitație a pămîntului.

La fel « aquanautica », cercetarea fundului oceanelor și mărilor, studierea condițiilor de viață la adîncime mare și a posibilităților de extragere a hranei umane sau a materiilor prime din mare. Exploatarea pietrelor prețioase în largul coastelor sud-africane, extragerea anuală a peste 10 milioane tone de minereu de fier din golful de la Tokio, sau a cositorului de pe fundul Mării Tailandei, furnizarea a peste 200 milioane de tone petrol din Marea Caspică și Marea Nordului cu ajutorul a sute de platforme de foraj submarin, începerea exploatării uriașelor zăcăminte de mangan de lîngă coastele Americii, ilustrează de asemenea aplicarea în producția industrială a cercetărilor din ultimul timp.

Ceea ce trebuie reținut în mod deosebit este faptul că în evoluția tehnicii industriale moderne, schimbările nu sînt numai cantitative, ci de natură să afecteze însăși structura producției, să antreneze viața întregii societăți contemporane.

În epoca noastră are loc prin urmare o uriașă dezvoltare atît în suprafață cît și în adîncime a întregi economii, și în special a producției industriale, corespunzător cerințelor tehnicii zilelor noastre. Toate aceste salturi, ce se succed în ritm amețitor, nu ar fi fost însă posibile fără extraordinara dezvoltare a științei datorită lărgirii și multiplicării cercetărilor fundamentale și aplicate, ceea ce reprezintă — după unii autori — cea mai de seamă realizare a secolului nostru.

Într-adevăr, o analiză cît de sumară confirmă faptul că cercetarea științifică a devenit o sursă principală a puterii economice și chiar o bază a independenței unei țări, ea condiționînd ritmurile de creștere a producției, a produsului și venitului național. Deosebit de accentuat apar aceste fenomene în țări puternic industrializate, fiind caracteristice așa-zisei expansiuni tehnico-științifice, lupta pentru întîietate dîndu-se în princi-

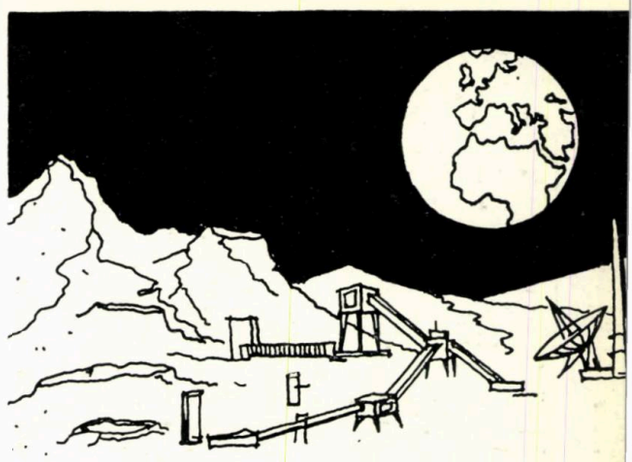

Exploatarea solului lunar

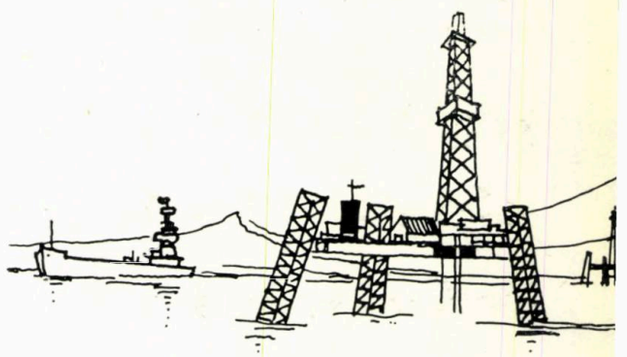

Exploatarea resurselor din mări și oceane

Telecomanda proceselor de producție

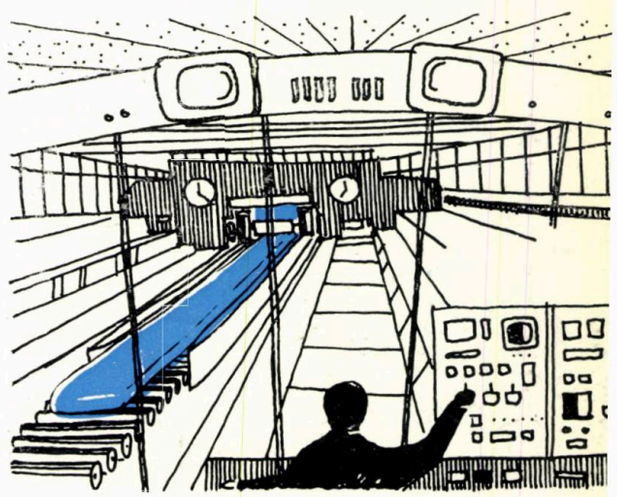

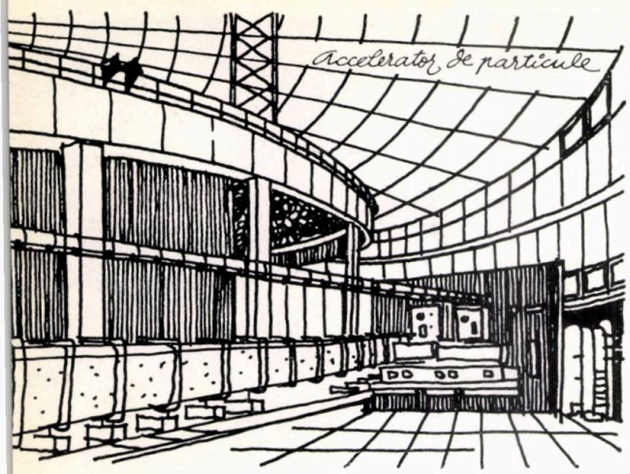

Fizica marilor energii

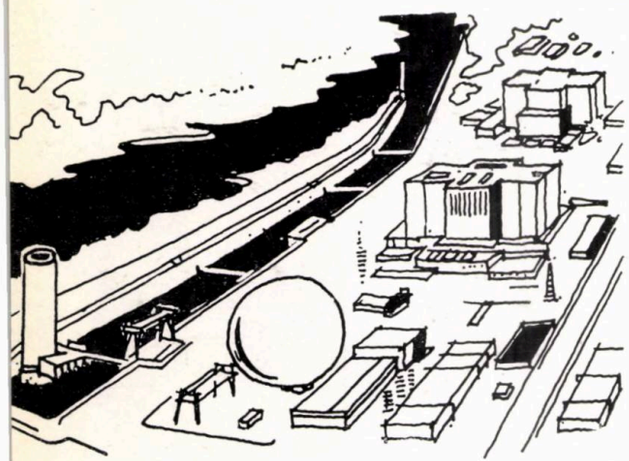

Centrală nuclearoelectrică

Utilizarea calculatoarelor electronice

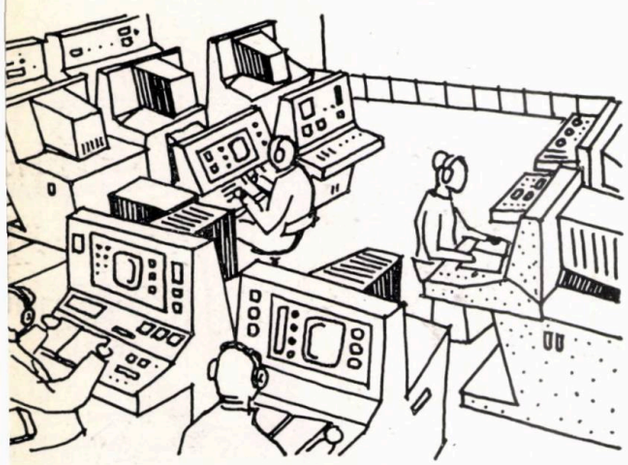

pal între țările Comunității Economice Europene și S.U.A., între acestea și celelalte țări dezvoltate ca Japonia, Anglia etc. Fondurile investite în scopuri de cercetare și în special în aplicarea în producție a rezultatelor obținute depășesc bugetele unor state mici și mijlocii.

Lupta se dă și pe tărîmul cadrelor de cercetare, organisme special înființate în unele țări, racolînd specialiști din alte țări. Astfel, în ultimii 18 ani S.U.A. au angajat peste 90 000 de savanți, cercetători și tehnicieni străini, a căror pregătire ar fi costat cca 4 miliarde dolari. Aceasta a determinat crearea unor organisme pentru contracararea acestui pericol, cele mai diverse metode economice sau presiuni sentimentale fiind folosite pentru împiedicarea « fugii creierilor », sau readucerii savanților plecați.

Începînd din anul 1958, efortul general al Franței pentru finanțarea cercetărilor științifice a crescut anual cu 25%, în timp ce creșterea produsului național a fost de numai cca 6%; totuși, partea acordată cercetărilor în ultimii ani rămîne în jurul a 2% din venitul național brut, în timp ce în S.U.A. ea este de cca 3% (la fel ca în U.R.S.S.), ceea ce în valori absolute reprezintă de fapt de 12 ori mai mult. În anii trecuți, S.U.A. au cheltuit în acest scop cca 22 miliarde, în timp ce întreaga Europă de Vest nu a cheltuit decît 6 miliarde dolari. Din această cauză decalajul științific și tehnic crește an de an. În Franța se vorbește din ce în ce mai des de imperialismul științific american, care ia locul celui militar și economic, fiind mai periculos decît acestea pentru independența țărilor și ducînd la un fel de colonizare a acelora dintre ele ce nu pot ține pasul.

Nu este însă mai puțin adevărat că cercetările cele mai importante reclamă eforturi materiale ce nu pot fi asigurate decît prin investiții industriale considerabile. Astfel, cercetările atomice bazate pe fisiunea nucleului atomic sînt tributare minelor de uraniu, uzinelor de separare izotopică (pentru extracția uraniului 235) și fabricilor specializate în producția de apă grea (deuterium); centralele atomoelectrice necesită, pe lîngă producția combustibilului nuclear și crearea de pile și reactoare experimentale, de aparatură de control și telecomandă electronică ca și stăpînirea fenomenelor de radioactivitate, de eliminare a deșeurilor radioactive etc.

În ce privește fuziunea dirijată a atomilor de hidrogen — care va asigura omenirea pentru eternitate cu combustibil (avînd în vedere epuizarea treptată a rezervelor de cărbune, petrol și uraniu) — activitatea de cercetare în această direcție nu a putut fi inițiată decît în U.R.S.S., S.U.A., Franța, Anglia și China, ea necesitînd instalații industriale uriașe, acceleratoare de particule, generatoare de plasmă care lucrează la temperaturi de milioane de grade.

La rîndul lor cercetările privind mașinile electronice de calcul reclamă o industrie de semiconductori, iar noile ordinatoare hidraulice și optoelectronice necesită producerea de circuite fluidice, relee cu filtre optice, lasere etc.

Ceea ce mai trebuie reținut în mod deosebit, este efortul ce urmează a fi depus pentru rapida și eficienta exploatare a descoperirilor, adică integrarea rezultatelor cercetărilor în activitatea industrială, ridicarea nivelului tehnic al întreprinderilor prin asimilarea științei, lucru ce costă de regulă de 30 pînă la 100 de ori mai mult decît cercetarea fundamentală. Se mai remarcă faptul că însăși această cercetare științifică a început să fie mecanizată; astfel, la Centrul de studii și cercetări pentru producția de mașini de calcul IBM (La Gaude — Franța), numai 20% din munca efectuată o constituie munca creatoare specifică omului, restul de 80% realizîndu-se de mașinile de calcul.

În încheiere, trebuie subliniat, însă, că Occidentul recunoaște nereușita sa în rezolvarea obiectivului principal: armonizarea activității de producție contemporană cu viața omului. În industrie s-au creat adevărate opere de artă la nivelul tehnicii de avangardă, care răspund unor necesități materiale științific stabilite, dar satisfacerea nevoilor umane, problema locuinței sau a recreației în orașul modern nu sînt analizate și cu atît mai puțin rezolvate cu aceeași logică și rigoare științifică. Revoluția industrială acționează în toate sectoarele vieții omenești, și cu atît mai mult organizarea spațiului, crearea cadrului arhitectural unitar și armonios în care să trăiască omul, să muncească, să studieze și să se recreeze, constituie obiective ce reclamă organizare și planificare, metode și mijloace, pe care numai socialismul poate să le asigure.

★

În acest context mondial de covîrșitoare importanță trebuie să plasăm analiza naturii problemelor pe care le avem de rezolvat în condițiile noastre specifice. Deși România se situează printre țările cu cea mai dinamică dezvoltare industrială, pentru a putea ajunge din urmă țările cele mai avansate din punct de vedere industrial, obiectiv principal subliniat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, mai sînt de făcut uriașe eforturi materiale, în special în direcția ridicării calității produselor.

Pentru a putea atinge nivelul tehnicii mondiale la indicatorii de bază, este nevoie de desfășurarea largă a tuturor forțelor umane și materiale, precum și de folosirea cît mai rațională a acestui potențial, astfel încît atingerea parametrilor mondiali să se poată realiza în termene cît mai scurte. Iată de ce conducerea noastră de partid și de stat a pus în centrul atenției acelor cadre care contribuie la realizarea investițiilor productive, ca obiectiv principal, asigurarea unei maxime eficiențe economice.

NOILE PROGRAME ȘI NOILE TIPURI DE ANSAMBLURI INDUSTRIALE

Așa cum a reieșit din succinta analiză a vertiginoasei dezvoltări tehnice și tehnologice contemporane, faptul de a ține pasul, de a nu rămîne în urmă, este pentru economia unei țări o chestiune vitală. În acest

sens apar două categorii de probleme: pe de o parte, cele legate de apariția noilor tehnologii și produse, pe de altă parte, cele legate de dezvoltarea cercetării științifice și de aplicarea ei în producție.

În țara noastră, aflată în plină dezvoltare industrială, s-au realizat în ultimii ani nenumărate uzine și fabrici moderne. Ele au început cu valorificarea superioară a unor produse naturale (lemn, petrol, gaze) și au continuat cu materialele plastice-sintetice și diversele produse ale chimiei organice și anorganice, cu electrotehnica și în special electronica legată de fabricarea semiconductorilor și a elementelor de automatizare etc. Pe lîngă fabricarea acestor produse noi, participăm la modernizarea și dezvoltarea unor tehnologii cunoscute, cum ar fi producția de motoare Diesel, motoare electrice, turboagregate, cuptoare, utilaje și instalații industriale cu performanțe înzecite și de calitate superioară celor realizate mai înainte.

Apariția noilor produse, a noilor tehnologii, generează zi de zi tematici complexe pentru arhitect și ridică sarcina căutării unor forme care să exprime noul în plină dezvoltare. Probleme nu mai puțin ușoare ridică producția contemporană și inginerilor tehnologi, constructori sau instalatori, împreună cu care arhitectul are de creat clădirea ce adăpostește aceste noi fabricații și care constituie în același timp locul de muncă în care sute de mii de oameni își petrec cea mai activă parte a vieții.

Să luăm ca exemplu centralele atomoelectrice. Țara noastră, avînd rezerve reduse de combustibil clasic (care utilizat în industrie se poate transforma în bunuri necesare traiului și nu în cenușă), trebuie să înceapă încă în acest cincinal construirea primului reactor energetic. Deși producerea energiei electrice cu centrale atomice are o vechime de numai 10 ani, Anglia, de exemplu, are de pe acum în funcțiune 7 centrale cu cîte 2 reactori, iar în 1969 va avea 9 uzine cu o capacitate instalată de 5 000 MW. Ultimele centrale, funcționînd cu uraniu îmbogățit, vor concura, în ceea ce privește prețul de cost al energiei, cu centralele termoelectrice, iar în viitorii ani — ne asigură specialiștii englezi — măsurile de securitate vor permite construirea acestor centrale chiar în zonele urbane.

O temă atît de surprinzător nouă, în cadrul energeticii românești, cu un specific cu totul aparte, va trebui să fie exprimată și într-o arhitectură corespunzătoare erei atomului domesticit, arhitectul putînd apela — conform imperativului propriu — la cele mai variate forme. Materialele și sistemele constructive adecvate acestui obiectiv vor influența în mare măsură gîndirea arhitectonică. Nu mai este necesar să arătăm că realizarea centralei nuclearoelectrice va reclama construirea și a altor industrii de specialitate conexe: uzine de concentrare a minereurilor de uraniu, de zirconiu, fabrici pentru producerea apei grele, a elementelor combustibile etc. etc. Trebuie reținut faptul că experiența construirii reactorului experimental la Institutul de fizică atomică, va fi numai de un folos limitat, față de anvergura și complexitatea problemelor ridicate de amplasarea, concepția generală, soluția arhitecturală și constructivă a acestor obiective productive.

În altă ordine de idei, trebuie luate în considerare tehnologiile noi în curs de aplicare. Triplarea producției noastre de oțel care se realizează în bună parte la Galați, are în vedere utilizarea unor tehnologii de producție diferite față de trecutul apropiat; la fel rafinăria de petrol de la Pitești va folosi cu totul alte sisteme de prelucrare decît cea de la Brazi. Tranzistorizarea aparatelor de radio, producția televizoarelor în culori ilustrează alte schimbări din ultimii ani, cu influențe și asupra arhitecturii. Transformările succesive cerute de evoluția tehnicii sînt ilustrate, de exemplu, de faptul că în unele țări dezvoltate industriile electronice s-au modernizat în ultimii 15 ani de 3—4 ori. De altfel, pentru rapiditatea aplicării în producție a descoperirilor tehnice este semnificativ faptul că, dacă de la descoperirea telefonului a fost nevoie de 56 ani pentru realizarea sa industrială, pentru producția industrială a radarului nu au trebuit decît 14 ani, iar 5 ani au fost suficienți pentru producția în masă a tranzistorilor.

Modificări de structură — care sînt în curs și se lărgesc rapid cu consecințe arhitecturale și urbanistice — se petrec și în urma transformării producției agricole, într-un nou fel de producție industrială, atît în sectorul creșterii animalelor, cît și în cel al produselor vegetale. Ca urmare, pe teritoriul țării noastre apar sere automatizate acoperind suprafețe de zeci de hectare, fabrici mecanizate de pui și de ouă, « uzine » de carne de porc și de vită deservite la rîndul lor de unități industriale specializate în producerea nutreturilor combinate.

Un alt aspect calitativ, cu importante implicații arhitectural-urbanistice, este tendința de concentrare a industriilor, mărirea complexelor și a zonelor industriale, care marchează evoluția tehnicii industriale moderne, dar în același timp creează grele probleme de amplasare și de ocupare a terenului, de concepție de ansamblu, de nocivități, modelînd în consecință concepția sistematizării teritoriale și urbane. Ca un exemplu în această ordine de idei sînt bine cunoscute urmările macroeconomice, teritoriale, ale industrializării Siberiei sau Văii Tennessee.

Directivele de partid, privind perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale și măsurile concrete ce se vor lua, vor asigura o organizare științifică a muncii în aceste uzine și fabrici moderne, ceea ce va dezvălui punerea în valoare, la un nivel tehnic superior, în concordanță cu soluția tehnologică contemporană, a tuturor resurselor și posibilităților economiei naționale.

La baza noilor tehnologii stau vaste și laborioase cercetări științifice. Nici o țară nu-și poate permite să se bazeze exclusiv pe cercetările altor țări, ci trebuie să desfășoare, în cît mai multe sectoare, studii și cercetări proprii care să devanseze producția. Importanța cercetărilor proprii rezultă și din faptul că o bună parte din costul instalațiilor complexe, importate de țara noastră, reprezintă cheltuieli pentru licențe, patente,

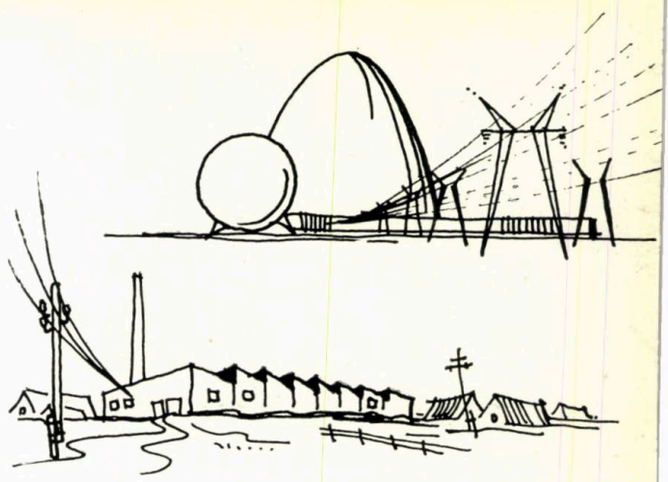

Noile tehnici industriale determină o nouă arhitectură

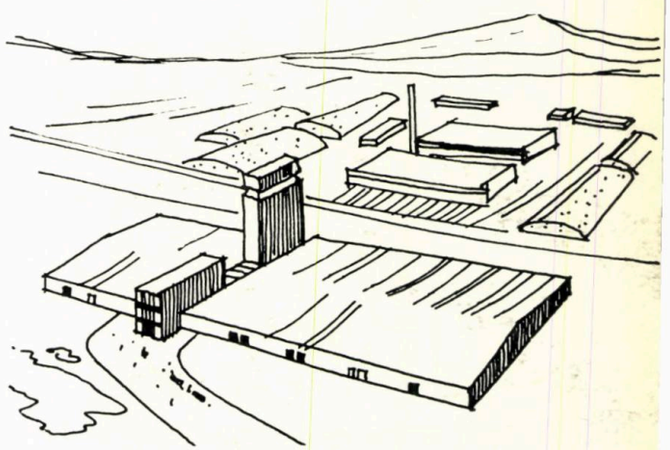

Agrozootehnia devine industrie

Construcțiile noilor centre de cercetări, problemă importantă de arhitectură

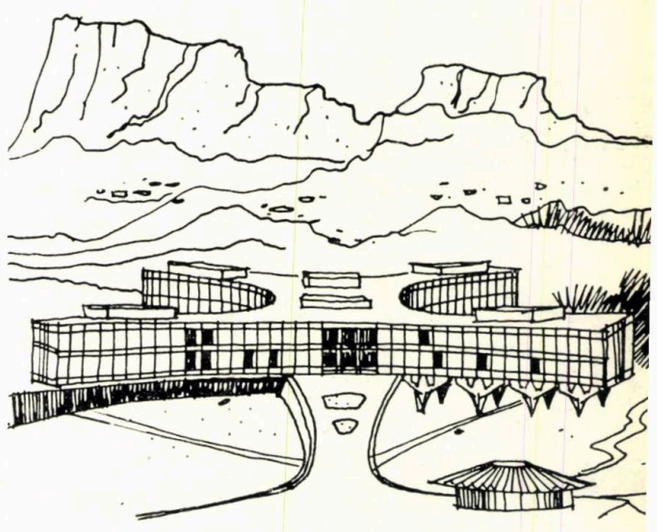

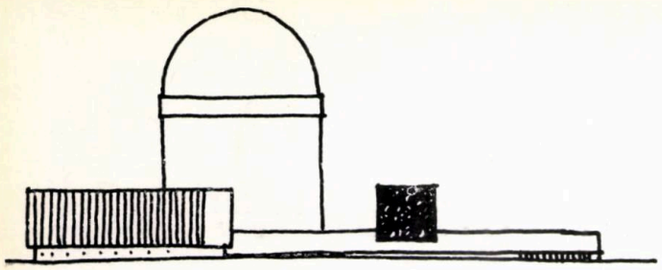

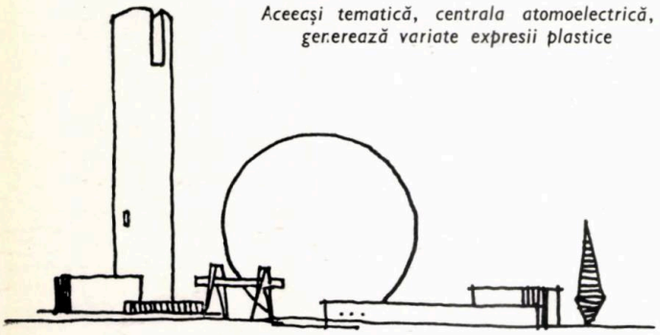

Aceecși tematică, centrala atomoelectrică, generează variate expresii plastice

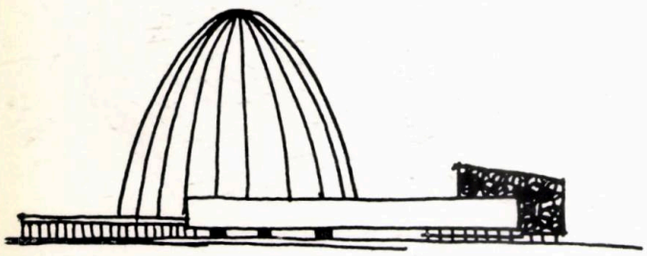

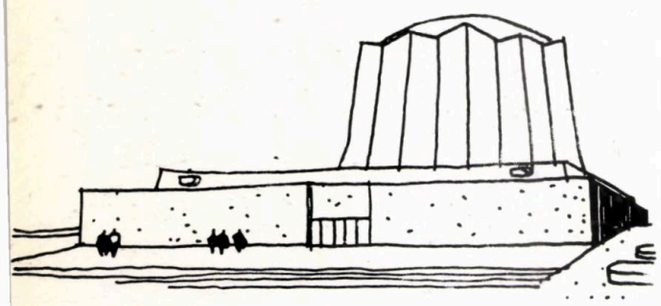

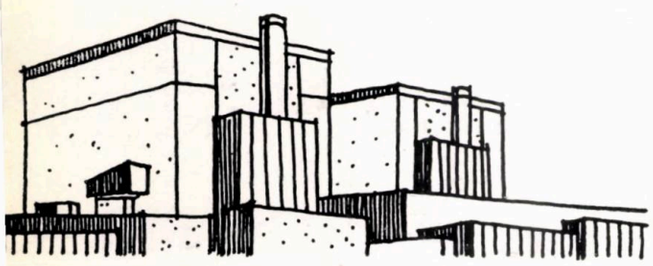

asistență tehnică și documentație. Potențialul tehnico-științific reprezintă astăzi unul din indicatorii principali ai nivelului de dezvoltare, ai forței economice.

Conducerea noastră de partid și de stat a atras atenția de repetate ori asupra faptului că cercetarea și ritmul de aplicare a rezultatelor ei devin factori hotărîtori ai creșterii economiei naționale. Ca urmare, a fost organizată coordonarea cercetărilor și se alocă fonduri de investiții din ce în ce mai mari acestui sector. Este în curs de realizare o vastă rețea de institute de cercetări de specialitate, dotate cu mijloace de mare precizie și tehnicitate, de multe ori de anvergură industrială, și care — alături de noile unități de producție cu caracter orășenesc — remodelează cadrul urban, formînd noi complexe și zone « de cercetare științifică ».

Numai în ultimii doi ani au fost proiectate și a început execuția a cca 29 institute noi de cercetări, cum sînt cele de fizică și de automatizare, de cercetări electrotehnice și electronice, de construcții navale și utilaje grele, de chimie fizică și organică, de autoturisme și tractoare.

Ținînd seama de faptul că cercetările și rezultatele obținute în străinătate sînt în majoritate secrete și în consecință puține ansambluri de cercetări au putut fi vizitate, iar documentațiile tehnice și soluțiile tehnico-constructive ce pot fi consultate sînt supuse unei intense uzuri morale, ce depășește orice tip de construcție, se poate aprecia gradul de dificultate cu care se întîlnește proiectantul care trebuie să elaboreze soluțiile construcțiilor respective.

În orice caz, la fel ca la birourile moderne, tipurile actuale de laboratoare și unități de cercetare părăsesc schemele rigide, cu coridoare mediane; adîncimea clădirii și implicit economicitatea cresc, utilizîndu-se săli mari de lucru, dotate cu cel mai modern aparataj și asigurîndu-se un deosebit confort în munca de cercetare. Caracteristica partiului și a soluției de structură este o concepție flexibil-elastică, care să permită o ușoară și convenabilă adaptare a modificărilor cerute în timp.

Proiectarea are de stăpînit probleme tehnice, constructive, și în bună parte arhitecturale, cu totul diferite, iar soluțiile noi, foarte variate, caută parțial prin care opera de arhitectură să creeze un spațiu organizat, un cadru armonios și estetic care să favorizeze desfășurarea în condiții optime a muncii științifice. Din punct de vedere arhitectural, complexele de cercetări atomice de la Dubna (U.R.S.S.), cele electronice de la La Gaude (Franța), cele ale întreprinderilor « General Motors » (S.U.A.) și « Siemens » (R.F.G.) constituie exemple remarcabile, concepute cu multă măiestrie.

2. FORȚELE DE MUNCĂ

Cu ocazia unor deplasări documentare în unele țări puternic dezvoltate din punct de vedere industrial, și în special cu ocazia discuțiilor avute, am putut constata importanța deosebită ce se acordă în aceste țări problemei forțelor de muncă în concepția complexului industrial. Cu multă grijă se analizează consecințele sociale, implicațiile asupra populației, crearea sau dezvoltarea întreprinderilor industriale moderne (sociologia industrială).

Un studiu al Comisiei Economice pentru Europa dovedește că dezvoltarea industrială constituie unul din mijloacele cele mai eficiente pentru creșterea nu numai a ritmului de dezvoltare economică, dar, în special, a nivelului de viață, ducînd la tehnicizarea populației și mărirea consumului pe cap de locuitor.

În perioada de expansiune economică lipsa forțelor de muncă calificate și chiar necalificate, pentru construcție și producție, are influențe multiple, iar sfera de acțiune a acestui element cuprinde aproape toate laturile proiectării industriale. De exemplu, în R.F.G. și Suedia am putut sesiza faptul că factorul hotărîtor în alegerea amplasamentelor este existența, calificarea și posibilitatea recrutării forțelor de muncă. Cauza descentralizării industriei și părăsirea centrelor aglomerate este în bună măsură determinată de existența forțelor de muncă în anumite zone mai puțin dezvoltate (Mezzogiorno în Italia, Kiruna în Suedia, regiunea de graniță în R.F.G.).

În Franța, în dezvoltarea industriei în afara marilor orașe sau regiuni industriale tradiționale acționează pîrghii economice specifice capitalismului: costul mai redus al terenului, al energiei și al apei, impozite mai mici și diverse înlesniri care au menirea să atragă investițiile productive în zone cu excedent de forțe de muncă. Realizarea acestui climat industrial propice reprezintă una din principalele preocupări ale organelor locale, consiliilor orășenești și municipale. Această tendință este ilustrată de folosirea în unele țări (Franța, R.F.G. și altele) a muncitorilor străini reprezentînd forțe de muncă ieftine sau chiar de construirea în străinătate a unor industrii care cer un număr mare de salariați (de pildă industria textilă suedeză care se dezvoltă în Spania și Portugalia).

Alegerea unor soluții constructive foarte simple, folosirea unor elemente prefabricate care cer o manoperă redusă (chiar dacă consumă material mai mult), utilizarea unor materiale sau produse pentru finisaje care nu necesită manoperă ulterioară, deci care cer cheltuieli mai reduse de întreținere, chiar în cazul unui cost de investiție mai ridicat, caracterizează, în altă ordine de idei, această linie. De altfel, mulți conducători de întreprinderi judecă calitatea proiectelor din punct de vedere al cheltuielilor anuale de întreținere, reparație sau exploatare.

Din acest punct de vedere consider că noi nu am găsit încă metoda corectă pentru a lua în calculul eficienței economice folosirea unor materiale sau chiar tipuri de construcții care, deși apar mai scumpe în investiție, devin evident mai economice ca urmare a cheltuielilor sensibil reduse de întreținere și reparație. După cum nu a găsit o exprimare economică adecvată nici luarea în considerație a dezvoltării unor localități

sau zone mai slab dezvoltate, ceea ce asigură în timp creşterea nivelului de viaţă a populaţiei, prin antrenarea ei în producţia industrială.

În legătură cu forţele de muncă se ridică şi problema şcolarizării şi calificării lor; cheltuielile necesare reprezentînd un element care micşorează rentabilitatea investiţiei capitaliste, se fac cercetări prealabile asupra nivelului cadrelor din localităţile unde urmează a se amplasa industriile şi din împrejurimile lor. În ceea ce priveşte tradiţia industrială existentă în anumite regiuni, predilecţia şi în special deprinderile existente sînt luate în considerare cu toată atenţia, deoarece ele reduc cheltuielile de formare a cadrelor pe lîngă asigurarea unei calităţi deosebite a produselor. Aşa este cazul, de exemplu, al oţelăriilor din regiunea Ruhr, al fabricilor de porţelan Rosenthal, turnătoriilor din Tula, şantierelor navale de la Göteborg, fabricilor de sticlă şi cristale de la St. Gobain, Moser sau Iena, al uzinelor de automobile de la Torino etc.

Literatura din ţările capitaliste arată că în ţările în curs de dezvoltare, ritmul dezvoltării urbane (urbanizarea) este de regulă mai rapid decît cel al creşterii economice, ceea ce încurajează aşezarea noilor industrii tocmai în localităţile aglomerate. Ca urmare, între localităţi sau chiar regiuni constituind poli de creştere intensivă apar diferenţe considerabile, fenomene sociale de suprapopulare sau depopulare şi un dezechilibru al veniturilor. În consecinţă, apare şi aici necesitatea unei politici economice unitare, a unei coordonări teritoriale şi echilibrări interregionale a economiei naţionale.

Se ajunge astfel (cel puţin teoretic) la recunoaşterea necesităţii sistematizării teritoriale, a planificării la nivel teritorial, la raţionala şi coordonata repartiţie atît a industriilor, cît şi a forţelor de muncă în teritoriu, pe regiuni, pe zone, pe localităţi.

Pînă de curînd asigurarea forţelor de muncă nu a reprezentat o problemă deosebită pentru proiectarea noastră. În ultimii ani însă — paralel cu lărgirea procesului de industrializare, care cuprinde un procent din ce în ce mai mare al populaţiei urbane, şi cu apariţia surplusului de forţe de muncă necalificate industrial din mediul rural, ca urmare a mecanizării agriculturii — s-a ajuns treptat şi la noi la concluzia că în calculul eficienţei economice cadrele trebuie să devină un factor de deosebită importanţă. Această problemă este legată atît de satisfacerea cerinţelor construcţiei şi producţiei, cît şi de importantele cheltuieli ce trebuie făcute pentru construirea de locuinţe (inclusiv a deservirilor urbane) şi pentru rezolvarea circulaţiei şi a transportului în comun, în special atunci cînd se aplică noile indicaţii referitoare la menţinerea cadrelor în localităţile de baştină. În documentele plenarei C.C. al P.C.R. din 5—6 octombrie 1967 se arată că organizarea marii producţii în agricultură, apariţia unor unităţi agricole de tip industrial, amplasarea de noi şi noi obiective industriale în zone agricole vor oferi locuitorilor din aceste zone posibilitatea de a-şi ridica gradul de calificare, paralel cu sporirea potenţialului economic al localităţilor din raza teritorială respectivă. Lărgirea bazei industriale în localităţile mai puţin dezvoltate va determina mărirea simţitoare a numărului salariaţilor industriali.

Se subliniază în aceste documente, că menţinerea unor diferenţe sensibile între unele regiuni şi raioane, în ceea ce priveşte gradul de ocupare a populaţiei, impune ca în amplasarea noilor obiective productive, în perioada 1971—1975 şi în perspectivă pînă în 1980, să se continue orientarea dată de a se dezvolta zonele rămase în urmă, prin repartizarea mai judicioasă în teritoriu a industriilor, prin creşterea industriei locale, a unităţilor de industrializare şi semiindustrializare a produselor agricole. În acţiunea de sistematizare rurală va trebui revizuită cu multă insistenţă — pe lîngă delimitarea şi organizarea teritoriului — fundamentarea amplasării în cadrul localităţilor a noilor capacităţi de producţie pe lîngă extinderea celor existente, ceea ce va contribui la ridicarea nivelului de trai spiritual şi material al populaţiei rurale.

Unele teorii, apărute în literatura economică, care susţineau că importanţa forţelor de muncă va descreşte treptat, paralel cu preponderenţa tehnicii, cu automatizarea, nu s-au confirmat. Realitatea a infirmat aceste concepţii, deoarece pe de o parte nu toate ramurile de industrii pot fi automatizate, iar pe de altă parte, pentru automatizarea complexă sînt necesare investiţii foarte mari, pentru crearea unor fabrici şi uzine specializate în producerea elementelor de automatizare, telecomandă şi control. În practica internaţională a rezultat deci, în realitate, o creştere a numărului industriilor, o multiplicare a locurilor de muncă. S-a dovedit însă că — paralel cu amplificarea mijloacelor de transport şi de circulaţie, cu reducerea preţului de cost ca urmare a tehnicizării — obţinerea forţelor de muncă se uşurează.

Revoluţia industrială, progresul ştiinţific şi tehnologic, căruia socialismul îi deschide cale liberă, are ca urmare transformarea atît a mediului în care trăieşte omul, cît şi a omului însuşi, a modului său de viaţă, nu numai în ceea ce priveşte munca, dar şi locuinţa, odihna şi recreaţia.

Faţă de importanţa deosebită a asigurării investiţiilor productive cu forţe de muncă, rezultă necesitatea unor cercetări cu caracter social-economic, cercetări premergătoare fiecărei investiţii în parte, care să analizeze şi să propună rezolvarea cu multă atenţie (fiind vorba de material uman) a modului în care să se asigure viitoarei uzine cadrele necesare, în condiţii judicioase, ca număr, specialitate şi sex, prin utilizarea forţelor de muncă locale sau din zone imediat adiacente investiţiei, cu toate implicaţiile ce rezultă din punct de vedere urbanistic.

De asemenea va fi necesară întocmirea unor studii de sistematizare teritorială, pe regiuni şi zone economice, care — pe baza acestor cercetări şi analize, corelate cu experienţa ultimilor ani — să propună criterii şi principii generale pentru soluţionarea problemei forţelor de muncă şi a celorlalte implicaţii sociale (eventual diferenţiate pe categorii de investiţii şi zone), ce trebuie avute în vedere la stabilirea amplasamentelor, a dezvoltărilor sau restructurărilor uzinale.

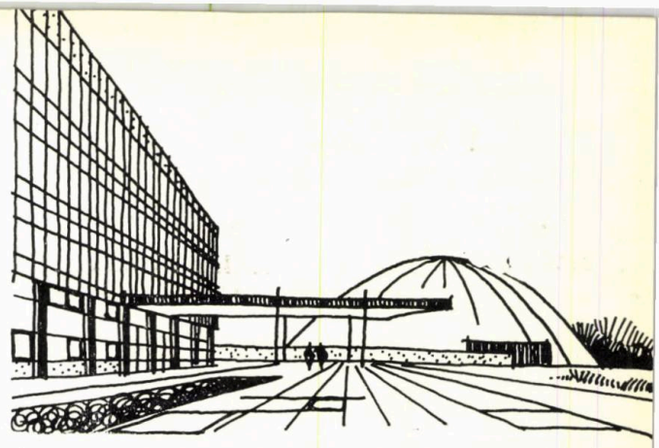

Centrul de cercetare din cadrul industriei devine element conducător al producţiei moderne

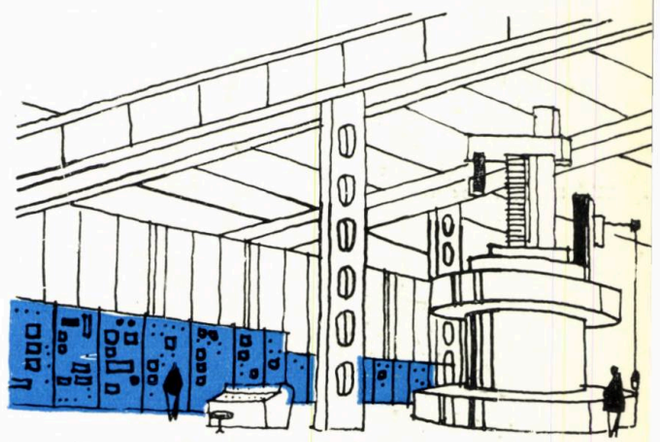

Automatizarea reduce consumul de muncă umană

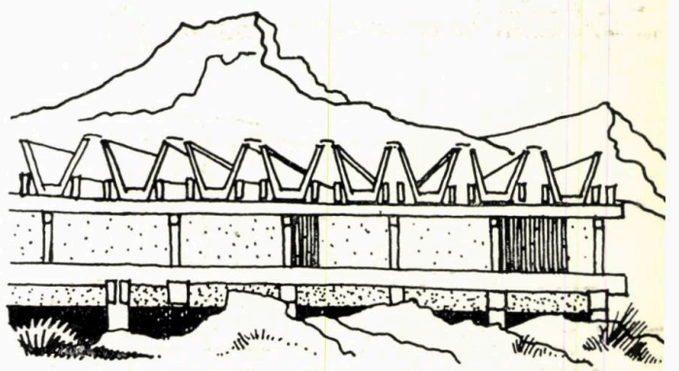

Industrializarea construcţiilor reduce necesarul de forţe de muncă în construcţii

Utilizarea forţelor de muncă din localităţile mici

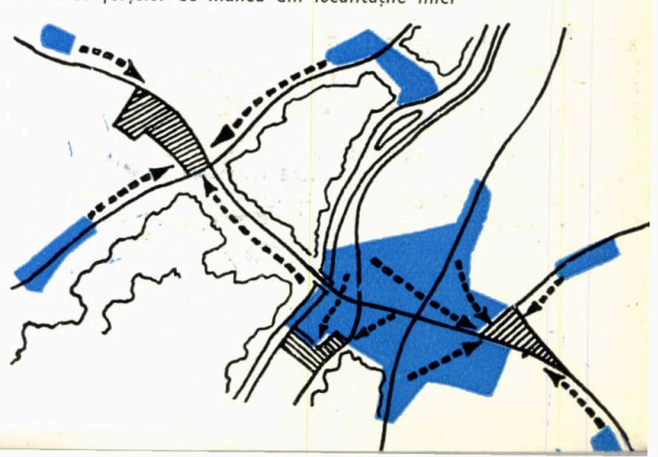

DESPRE UNELE PROIECTE DE LOCUINȚE INDIVIDUALE

Venind în întîmpinarea dorinței manifestate în ultimii ani de un număr din ce în ce mai mare de oameni ai muncii de a-și construi locuințe în proprietate personală, care să răspundă nevoilor și preferințelor familiei lor, statul nostru, prin măsurile adoptate, asigură între altele — în afara terenului de construcție dat gratuit în folosință, a creditului pe termen lung și a posibilității de executare prin organizații socialiste de construcții-montaj — și asistența tehnică pentru întocmirea proiectului respectivei locuințe.

În cele ce urmează vom analiza unele din proiectele de locuințe în clădiri cu parter sau parter și etaj (apartamente « duplex »), elaborate de D.S.A.P.C. — Suceava și avizate de Consiliul tehnico-științific al Sfatului popular regional Suceava, și folosite pe scară mare în orașele acestei regiuni de către cei ce își realizează locuințe cu lot individual. Ne propunem să semnalăm cîteva omisiuni sau chiar greșeli ale proiectanților, deoarece considerăm că acestea vor afecta într-o largă măsură confortul pe care beneficiarii acestor locuințe l-ar putea avea fără nici o cheltuială suplimentară. Astfel:

a— Asigurarea unei raționale și minimale posibilități de mobilare a locuinței nu a fost în toate cazurile îndeajuns urmărită:

— în vestibulul locuințelor de tipul A și A_1, care are dimensiunile interioare de 1,50×1,50 m, nu este posibilă așezarea cuierului, din cauză că trei din pereții exteriori sînt ocupați pe toată lungimea lor de două ferestre și ușa de intrare, iar cel de al patrulea perete are o ușă spre degajamentul scării interioare; cuierul nu poate fi așezat nici în degajamentul scării, deoarece și aici, pe singura suprafață de perete plin, se deschide ușa de intrare;

— la aceleași tipuri de clădiri, introducerea în apartament a unei mobile mai voluminoase (pian, dulap sau bufet nedemontabil etc.) este problematică; poziția foarte apropiată a ușii exterioare și a ușii spre interiorul apartamentului, ambele situate pe doi pereți perpendiculari, ca și a spațiului foarte restrîns al vestibulului (1,50×1,50 m) fac imposibilă manevrarea mobilei; în plus, la tipul A_1, ridicarea mobilei pe scară este îngreunată din cauza unui al doilea punct de șicană între ușa spre vestibul și punctul de pornire a scării;

— la clădirile de tip B, B_1 și B_2, posibilitatea de mobilare a camerei de zi și a bucătăriei — precum și a camerelor corespunzătoare de la etaj — s-ar putea îmbunătăți prin deplasarea poziției actuale a ușilor; astfel, în încăperile respective s-ar putea forma colțuri utile pentru așezarea unui dulap sau a altui mobilier (schimbarea ar antrena și o îmbunătățire de ordin constructiv a punctului de zidărie portantă din zona respectivă).

b— Arhitectura interioară nu este studiată în toate amănuntele, lucru care, fără cheltuieli suplimentare, ar fi putut asigura un aspect ordonat și îngrijit; asemenea lipsă se observă la clădirile de tip C, unde unele goluri de uși — amplasate lîngă colțul încăperii — sînt lipsite de urechea de zidărie, fapt ce nu permite realizarea corectă a căptușelii, pervazului și tencuielii. Această greșeală este constatată chiar la piesele reprezentative ale apartamentului: camera de zi și degajamentul scării la parter și etaj.

c— În cadrul apartamentelor mari (tip B, C și C_1) ar fi fost oportună crearea unor spații suplimentare pentru păstrarea obiectelor gospodărești, a îmbrăcămintei de sezon etc.; de asemenea, nu s-a avut în vedere rezolvarea corespunzătoare a spălării și uscării rufelor.

d— Echiparea sanitară ca și așezarea obiectelor sanitare în camerele respective, în cadrul multor tipuri de locuințe, suferă de următoarele deficiențe:

— la tipul B și B_1 — care au două dormitoare — în camera de baie de la etaj, spațiul foarte restrîns în care trebuie să intre și cazanul nu permite așezarea vasului de closet, din care cauză acesta este prevăzut tocmai la parter; pentru motive identice de distribuție, dar fără să existe și impedimentul spațiului restrîns al camerei de baie, la tipul B_2 closetul e prevăzut tot la parter;

— la tipul C, tot din cauza dimensiunilor prea restrînse ale încăperii de baie (1,35×2,20 m) s-a prevăzut o cadă de numai 125 cm — format care astăzi nu se mai produce, nefiind agreat de cei ce au folosit apartamente cu astfel de cade. De altfel, trebuie subliniat că prevederea, în cadrul unei locuințe de 4 camere mari și cu dependințele destul de larg dimensionate, a unei camere de baie cu dimensiunile reduse arătate, nu se înscrie pe linia confortului preconizat prin proiect și prin deviz.

— la tipul A, întregul aranjament al obiectelor sanitare din camera de baie este necorespunzător, spațiul disponibil nefiind rațional folosit; între altele, cazanul de încălzit apa este la o distanță de 2,5 m de coșul de fum și nu este așezat pe aceeași linie cu cada pe care o deservește, ci alăturat ei; de asemenea, cada (tot de 150 cm) este plasată într-o nișă, din care în caz de nevoie nu poate fi demontată decît distrugînd peretele;

— la tipul A_1/II (variantă), vasul de closet din baie a fost așezat în mod nejustificat sub fereastră, ceea ce obligă la fixarea rezervorului de apă pe peretele alăturat și la îndoirea țevii de spălare; trebuie revăzută și poziția lavoarului în vederea reducerii lungimii conductelor;

— la tipul C, poziția incomodă și inestetică a vasului de closet din baie (montate pe colț) s-ar fi putut evita.

e— Forma și proporția golurilor exterioare nu au fost suficient studiate, iar în unele cazuri, nici forma și dimensiunile tîmplăriei respective; astfel:

— la tipul C, pe o fațadă cu toate golurile dreptunghiulare (din care nici unul nu trece de 150×160 cm) apare o fereastră mare ogivală care luminează un vestibul a cărui suprafață este egală cu cea a ferestrei (160×230 cm);

— la tipul A, vestibulul e prevăzut cu două ferestre fixe de 150×150 cm, împărțite în multe ochiuri mici; prin forma lor, aceste ferestre lasă impresia că au fost adăugate ulterior pentru închiderea, printr-o soluție simplistă, a unei loggii care a fost gîndită deschisă;

— la tipul B (apartamente duplex cuplate), pe fațadele laterale apare numai cîte o singură fereastră de 180×80 cm, dispusă orizontal în mijlocul peretelui, deși celelalte elemente ale fațadei marchează tendința spre verticală; tot la acest tip, lîngă intrare e prevăzută o fereastră de lemn de 16×130 cm, cu cercevea mobilă, al cărei geam are o lățime de numai 5 cm;

— la tipurile B și C, proiectul indică folosirea la fațade a pietrei naturale — sub forma zidăriei sau a placajului — fără să se ia în considerație faptul că datorită costului ei ridicat, această soluție nu poate fi aplicată curent; de altfel, practic, porțiunile de fațadă prevăzute în piatră au fost realizate pînă în prezent în tencuială din terasit sau în tencuieli de altă structură și colorit decît restul fațadei — efectul plastic obținut fiind total necorespunzător.

Unele detalii importante de arhitectură exterioară nu sînt precizate. Astfel:

— la tipul A, în fațada principală există la etaj un balcon lung, cu stîlpi și parapet de stejar, care deservește ambele apartamente; întrucît pentru separarea balconului pe linia de demarcație a celor două apartamente lipsește detaliul de execuție a panoului respectiv, constructorii și-au propus să-l realizeze dintr-o ramă metalică de 2 m înălțime, în care să fie montat un geam colorat. Este evident că asemenea soluție nu corespunde cu arhitectura generală a clădirii și mai ales a unui balcon de lemn;

— la clădirile de tip A, corpul detașat al vestibulului — care la etaj este folosit ca terasă, prevăzută pe cele trei laturi libere cu o balustradă de stejar redată de dulgheri în stilul tradițional local — este în întregime îmbrăcat cu plăcuțe mici ceramice, pe care le apreciez ca fiind complet nepotrivite în cazul de față, mai ales că în practică se recurge la culorile pe care constructorul le are la îndemînă: negru, galben, portocaliu, vernil. O variantă de fațadă principală pentru acest tip prevede bosarea completă și continuă a parterului — soluție care scumpește în mod evident lucrarea și nici nu o înfrumusețează.

— la tipul A_1/II, pe desenul fațadei, soclul clădirii apare împărțit în panouri la care rosturile verticale alternează cu cele înclinate.

Nu este rațional fixat nici detaliul cornișei din fațada principală a locuințelor tip A_1/II parter — la care se prevede o construcție destul de complicată de beton armat, zidărie de cărămidă și lemn, rezultînd o formă greoaie și costisitoare.

Proiectele nu precizează suficient unele elemente indispensabile în legătură cu profilurile și ornamentele indicate în fațade și nici cu natura și coloritul tencuielii exterioare — lăsînd aceasta la latitudinea proprietarilor sau a meșterilor. Rezultatele obținute în aceste condiții la unele locuințe realizate pînă în prezent la Botoșani, Fălticeni, Vatra Dornei sînt departe de a fi satisfăcătoare.

★

Am considerat utilă prezentarea acestor deficiențe — constatate la fața locului — deoarece ele mai apar și în alte proiecte elaborate de unele D.S.A.P.C.-uri. Semnalarea lor are scopul de a opri atenția proiectanților în elaborarea unor proiecte ce nu trebuie să cuprindă astfel de greșeli elementare, ce pot da naștere unei justificate nemulțumiri din partea a numeroși locatari.

Arh. MIRCEA MOROIANU

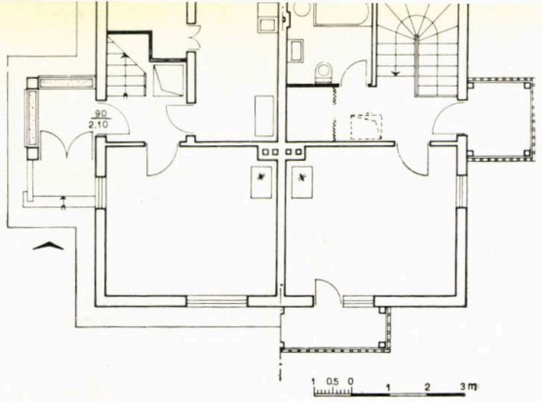

Locuință tip A_1 — Plan parter și etaj

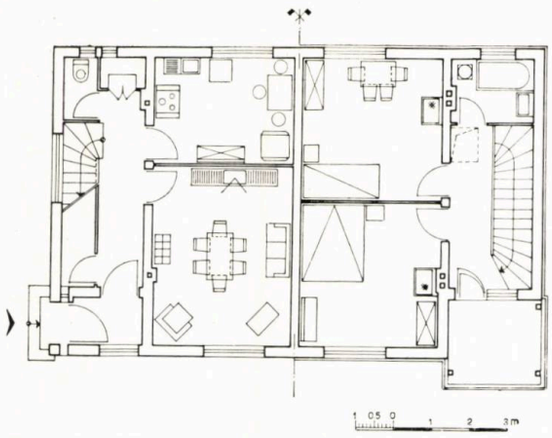

Locuință tip B — Plan parter și etaj

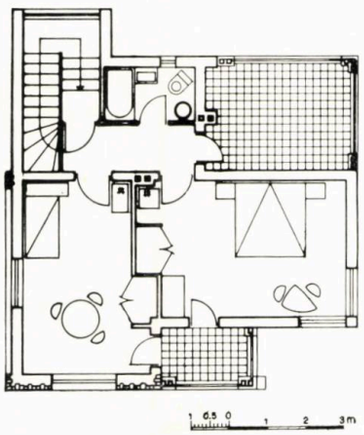

Locuință tip C — Plan parter și etaj

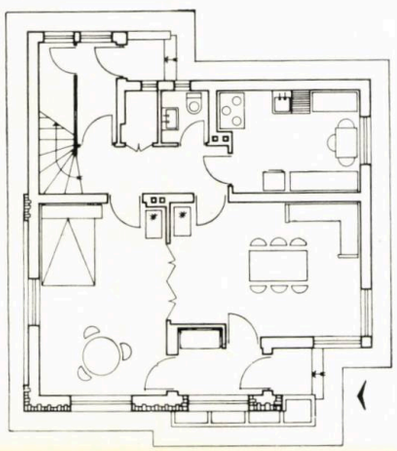

« OPUS GRAFIS »: UN SISTEM NOU DE DECORARE A SUPRAFEȚELOR ORIZONTALE ȘI VERTICALE CU PLACAJE DE MARMURĂ

De multă vreme, arhitecții și-au exprimat dorința ca, pentru pardoselile și pereții destinați a fi decorați cu plăci de marmură, să poată utiliza la clădirile cu arhitectură modernă o grafică nouă, stilizată, beneficiind de o mai mare varietate în sortimentele de marmură, cu o paletă de culoare inclusă în desen.

Acest lucru s-a realizat la anumite lucrări din străinătate, dar la prețuri foarte mari, fiind considerate ca operă de artă. Fiecare piesă din motivul decorativ trebuia șablonată exact, conform desenului, la mărime naturală. Montajul era laborios, urmînd să se execute cu meșteri de înaltă calificare.

De aceea, pînă în prezent, la construcțiile moderne, nu s-a putut ieși din banalul suprafețelor placate cu piese pătrate sau dreptunghiulare, variate cu streifuri, borduri sau bandouri.

Studiind sortimentele de marmuri din țara noastră, precum și posibilitățile de livrare ale întreprinderilor prelucrătoare de placaje, se pot constata următoarele deficiențe:

— blocurile de marmură ce se utilizează în industriile noastre (excepție făcînd cele destinate exportului), în special marmurele colorate, brecii și conglomerate, prezintă numeroase fisuri în masa lor, fie din cauza unei exploatări neraționale a carierelor, fie chiar datorită naturii zăcămintelor;

— la tăierea blocurilor în gatere, plăcile rezultate se desfac pe venaturi și fisuri, avînd forme neregulate foarte variate; tăierea plăcilor în forme rectangulare provoacă mari procente de pierderi, rămînînd piese de forme mici, greu utilizabile și vandabile.

De asemenea unele sortimente de marmură sînt mai puțin cerute de către proiectanți, din care cauză se formează stocuri de placaje gaterite fără utilizare. Alte sortimente sînt foarte solicitate, ca de exemplu marmura neagră de Moneasa, din care însă nu se pot obține placaje de dimensiuni medii sau mari, încît azi nu pot fi oferite plăci rectangulare, la dimensiuni acceptabile de proiectanți.

Bazat pe observațiile făcute și constatînd că se pot tăia, cu ușurință și exactitate, orice placaje de marmură și cu laturi la 45°, am ajuns la concluzia că este posibilă utilizarea integrală a placajelor gaterite din blocuri fisurate, în forme geometrice mari și mici, din toate sortimentele de marmură, la cea mai potrivită figură geometrică pe care o permite suprafața brută. Astfel, pierderile vor fi minime, tunzîndu-se numai marginile plăcilor brute.

Figuri geometrice ca: patratul, dreptunghiul, triunghiul, trapezul, paralelogramul sau oricare altă formă geometrică din linii drepte, trebuie să îndeplinească următoarele condiții de tăiere:

— să aibă unghiuri drepte și de 45°;

— laturile care nu sînt de 45° să se moduleze la 5 sau 10 cm;

— oricărei figuri geometrice i se poate tăia un colț de 45° (dacă este cazul) bazat pe modul.

Cu piesele astfel obținute se poate închide orice suprafață, indicîndu-se de către proiectant doar proporția sortimentelor, în cazul cînd nu dorește un anumit desen. Aspectul suprafeței va prezenta un ritm de linii paralele, perpendiculare și cu glisaje în două direcții de linii la 45°.

Acest sistem de montaj, cu desen neprecizat, se poate vedea la două pardoseli executate la Conservatorul de muzică « Ciprian Porumbescu » din București. La pardoseala de la garderobă s-au utilizat sortimente din marmurele de Căprior, Ruschița și neagră de Moneasa, iar la holul de intrare, de Alun 85% și neagră de Moneasa 15%.

Modele din aceste feluri de suprafețe se pot vedea la Întreprinderea « Marmura București ».

În cazul în care se urmărește a se realiza un anumit desen, proiectarea se poate face astfel: se trasează pe o hîrtie cu pătrate, la modulul de 10 sau 5 cm, în suprafețe închise între unghiuri drepte și de 45°, desenul respectiv. Aceste suprafețe se vor colora în sortimentul de marmură dorit.

O altă posibilitate care se oferă arhitectului sau artistului este aceea de a asambla personal chiar la locul de montaj anumite puncte decorative de 1—3 m², cu diversele piese aduse pe șantier, pentru rest rămînînd să se dea numai indicații coloristice sau glisaje la 45°, pe linii paralele.

Există posibilități infinite pentru aplicarea unei grafice moderne și originale la acoperirea unei suprafețe cu marmură. Montajul este evident mai ușor decît cu piese de marmură rectangulare, nemaifiind nevoie de a se rafila piesele care au diferențe de tăiere la unghi drept, din cauza toleranțelor admisibile.

În cazul cînd unei piese i se rupe un colț, aceasta se teșește la 45° pe bază de modul și se împlinește cu o altă piesă din același sortiment sau diferit, fără a dăuna aspectului estetic al suprafeței totale.

Montajul se începe de la o latură a încăperii, plăcile țesîndu-se în continuare spre partea opusă, chiar de mai mulți monteuri odată. Se va avea însă grijă ca liniile paralele, ca și cele perpendiculare pe ele, să fie paralele cu laturile suprafeței orizontale sau verticale ale încăperii.

Alte avantaje ale acestui sistem:

a) nu mai este necesară întocmirea unor releveuri exacte ale suprafețelor;

b) placajele, găsindu-se în întreprinderi în stoc gata tăiate și de sortimente diferite, lucrările de montaj pot începe imediat;

c) prețul de vînzare nu diferă de prețul placajelor obișnuite, cu toate că cele cerute a fi special șablonate au un spor de 20%; în cazul de față, se elimină această creștere.

Arh. SOARE STERIAN

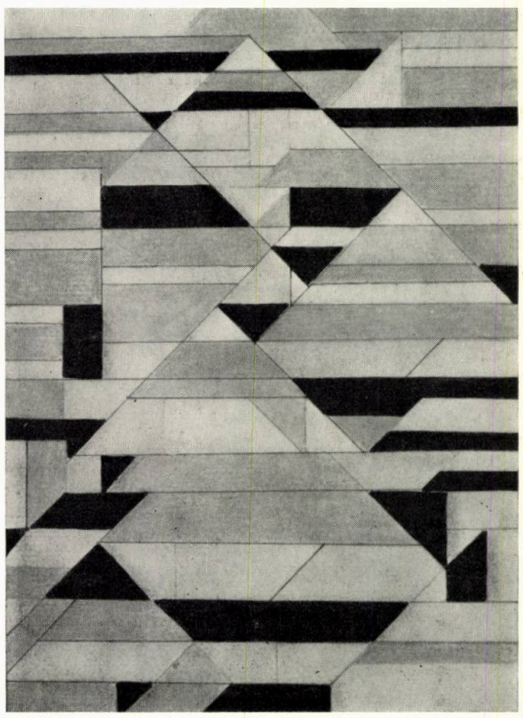

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

Manifestări la Casa arhitecților

DISCUȚIE DE CREAȚIE

Pe marginea concursului de idei pentru sistematizarea zonei Cernica, inițiat de Uniunea arhitecților, în ziua de 9 ianuarie 1968 a avut loc o discuție de creație în cadrul căreia au fost analizate proiectele prezentate.

CONFERINȚE

Vineri 26 ianuarie 1968, la Casa arhitectului a vorbit prof. arh. Richard Bordenache despre monumentele din epoca clasică din orașul Atena.

★

În cadrul serilor de club, marți 23 ianuarie 1968, arhitecții Cleopatra Alifanti și Aurelian Trișcu au făcut o expunere însoțită de diapozitive color, asupra vizitei efectuate în cadrul acordurilor culturale, în Cuba, în toamna anului trecut.

★

Tot în cadrul serilor de club, vineri 19 ianuarie 1968 a fost prezentată o serie de filme documentare franceze cu tematică de specialitate.

★

O conferință cu tema « Betonul aparent», exemplificată prin proiecții, a fost ținută, în ziua de 30 ianuarie 1968, de conf. arh. Cezar Lăzărescu.

EXPOZIȚII

Membrii cercului Uniunii arhitecților din Bacău au expus în sala de la Casa arhitecților, între 12 și 30 ianuarie 1968, numeroase fotografii și desene, reprezentînd realizările lor din orașul și regiunea Bacău.

Între 2 și 17 februarie 1968 arhitecții Maria și Ștefan Cocioabă au expus în cadrul unei expoziții personale desene și acuarele reprezentînd imagini din U.R.S.S. și Asia Centrală.

DEPLASĂRI PESTE HOTARE

În cadrul acordurilor culturale cu Franța, între 7 și 21 decembrie 1967, arhitecții Constantin Jugurică, secretar al Uniunii arhitecților din R.S. România, și Vasile Mitrea, președinte al filialei U.A. din Cluj, au făcut o vizită de documentare în această țară.

★

Prof. arh. Nicolae Bădescu, membru în Comitetul Executiv al U.I.A., a participat între 4 și 10 februarie 1968 la lucrările acestui comitet, care s-au desfășurat la Lausanne, la invitația secțiunii elveține.

CONFERINȚE PESTE HOTARE

La invitația Institutului central de urbanism al Universității tehnice din Berlinul occidental și în cadrul unui ciclu de studii, organizat de această instituție, cu tema « Problemele contemporane ale urbanismului și experiența cîștigată în diferite țări», prof. arh. Gustav Gusti a prezentat, în zilele de 16 și 17 ianuarie a.c., în fața corpului didactic, a studenților și a unor specialiști, două prelegeri privitoare la « Sistematizarea teritorială și urbanismul în România» și la « Unele probleme principale ale dezvoltării urbane în România». Totodată, pe marginea unei expoziții de lucru, d-sa a susținut un colocviu în fața aceluiași auditoriu cu tema « Sistematizarea rețelei de așezări în România».

uia informații

COLOCVIU DESPRE LOCUINȚE

Grupul de lucru al comisiei pentru locuințe, condus de prof. arh. Horia Maicu, s-a reunit la Paris la 3 noiembrie 1967 pentru a discuta alegerea responsabililor la cel de-al II-lea colocviu despre locuințe de la Agadir, a președinților de ședințe și a conferențiarilor, precum și pentru a discuta problemele materiale. Au mai participat secretarul general al U.I.A., delegatul comisiilor și grupelor de lucru ale U.I.A. și delegatul Comisiei pentru urbanism.

Au fost aleși în conducerea colocviului: H. Maicu (România) ca delegat al Comitetului executiv; R.Malacara (Mexic) ca președinte; M. Ben Embareck (Maroc) comisar general; N. di Martino (Franța) secretar. Pentru cele trei subteme, au fost aleși ca președinți și conferențiari: la subtema « Adaptarea locuinței la sit » — președinte L. Belgiojoso (Italia), membru al Comisiei pentru locuințe; conferențiari — J. Lloyd (Anglia), director al școlii de arhitectură a « Architectural Association », H. Calsat (Franța), delegat al Comisiei pentru urbanism; la subtema « Participarea locatarului la elaborarea locuinței sale » — președinte, N. di Martino (Franța), membru al Comisiei pentru locuințe; conferențiar, P. Chombard de Lauwe (Franța), sociolog; coraportori, dna Beyrard (Franța), sociolog, și un delegat marocan; la subtema « Studiul comparat între modurile de construcții tradiționale și cele prefabricate » — președinte, J. Nowicki (Polonia), membru al Comisiei pentru locuințe; conferențiar, A. Rocegov (U.R.S.S.), membru al Comisiei pentru locuințe; coraportori, M. Aoun (Tunisia), președinte al Societății naționale imobiliare din Tunisia, și J. Barets (Franța), inginer consilier.

REUNIUNE A TINERILOR ARHITECȚI

La Jocurile Olimpice care se vor desfășura anul acesta în Mexic, Comitetul organizatoric a pregătit și un program cultural. Două manifestări privesc în mod special pe arhitecți: expoziția cu tema: « Spații pentru sport și cultură » și « Întîlnirea tinerilor arhitecți ». Prima manifestare a fost semnalată într-un număr trecut al revistei noastre. Cea de a doua manifestare a fost creată cu scopul de a permite tinerilor arhitecți (sub 30 ani) din lumea întreagă să stabilească schimburi între ei asupra problemelor profesionale pe care le întîmpină în țările respective. Această întîlnire, organizată cu participarea U.I.A., se va desfășura între 7 și 10 octombrie 1968 la Centrul cultural al Institutului politehnic național din Zacatenco. Un comitet compus din 15 membri (conducători ai U.I.A., reprezentanți ai tinerilor arhitecți din cinci continente etc.) va pregăti și dirija dezbaterile. Aceste dezbateri se vor purta pe marginea temelor: « Aspirațiile și tendințele profesionale ale tinerilor arhitecți » și « Posibilități de a mări schimburile dintre arhitecți la nivel internațional».

REUNIUNE CU PRIVIRE LA MONUMENTELE ISTORICE

Guvernul maltez, împreună cu UNESCO, a organizat între 4 și 9 decembrie 1967 la Malta o reuniune între experți internaționali pe tema « Conservarea locuirilor și monumentelor istorice și dezvoltarea lor în raport cu turismul ». U.I.A. a delegat pentru a participa la această reuniune pe Albert Chauvel, inspector general al monumentelor și locurilor istorice.

PREMIUL REYNOLDS

Institutul american al arhitecților (A.I.A.) va atribui pentru a 12-a oară acest premiu anual în valoare de 25 000 dolari unui arhitect sau grup de arhitecți, pentru o operă marcantă de arhitectură în care s-a folosit mult aluminiul. Vor fi preferate lucrările terminate între anii 1965—1968. Proiectele trebuie să fie concepute de arhitecți care practică în țările lor respective, iar candidaturile pot fi prezentate de înșiși arhitecții sau de alte persoane.

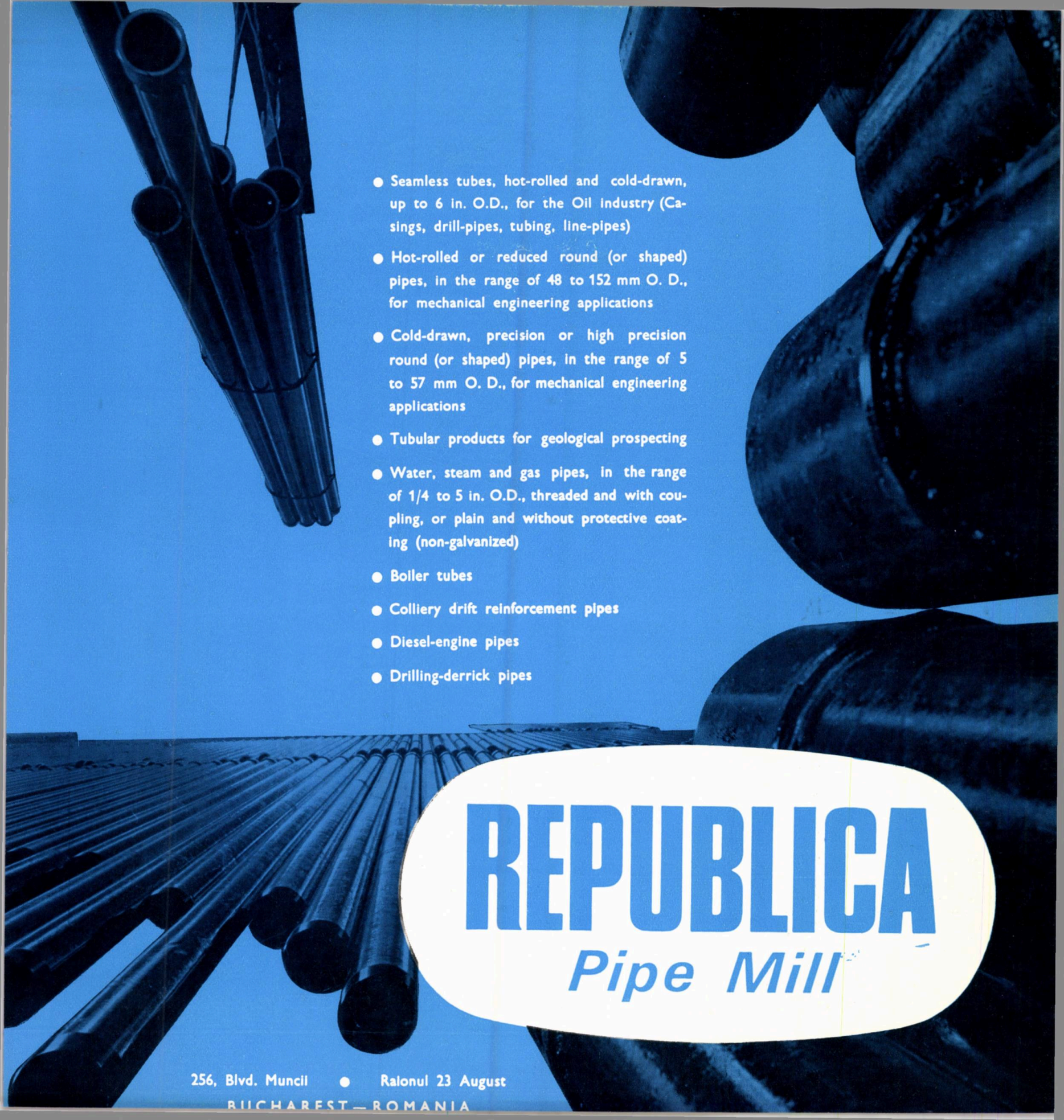

- Seamless tubes, hot-rolled and cold-drawn, up to 6 in. O.D., for the Oil industry (Casings, drill-pipes, tubing, line-pipes)
- Hot-rolled or reduced round (or shaped) pipes, in the range of 48 to 152 mm O. D., for mechanical engineering applications
- Cold-drawn, precision or high precision round (or shaped) pipes, in the range of 5 to 57 mm O. D., for mechanical engineering applications
- Tubular products for geological prospecting
- Water, steam and gas pipes, in the range of 1/4 to 5 in. O.D., threaded and with coupling, or plain and without protective coating (non-galvanized)
- Boiler tubes
- Colliery drift reinforcement pipes
- Diesel-engine pipes
- Drilling-derrick pipes

REPUBLICA

Pipe Mill

256, Blvd. Muncii • Raionul 23 August

BUCHAREST—ROMANIA

ELABOREAZĂ STUDII ŞI DOCUMENTAŢII TEHNICE

PRIVIND:

- Alimentarea cu apă şi canalizarea oraşelor şi satelor
- Circulaţia generală în oraşe şi în zona preorăşenească
- Transportul în comun
- Salubritatea centrelor populate
- Suprafeţe destinate pentru agrement şi cultură
- Reţele de distribuţie şi staţii de reglaj pentru gaze

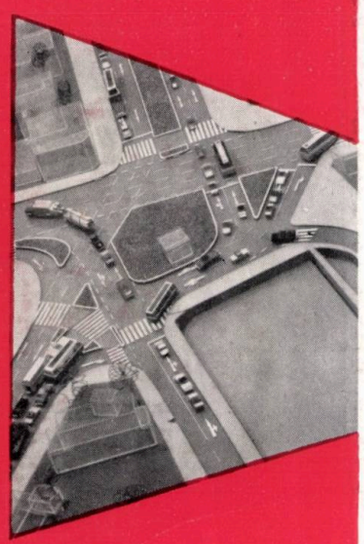

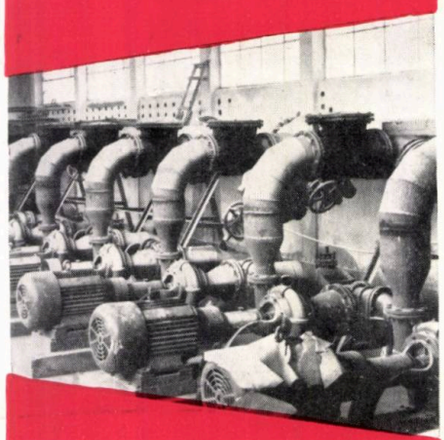

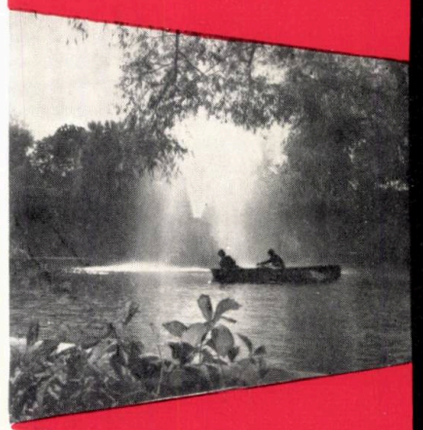

IPGC

INSTITUTUL DE PROIECTARE A CONSTRUCŢIILOR ŞI INSTALAŢIILOR DE GOSPODARIE COMUNALĂ

BUCUREŞTI – STR. SNAGOV Nr. 44 – RAION 30 DECEMBRIE, TELEFON Nr. 11.78.50

BUCHAREST
INDUSTRIALEXPORT
ROMANIA

INDUSTRIALEXPORT

Întreprindere de Stat pentru Comerțul Exterior
Str. Gabriel Péri 2
Adresa telegrafică: INDEXPORT-București
C.P. 101. Telex: 214 și 215
Telefon 14.18.80

PRIN
ÎNTREPRINDEREA DE LUCRĂRI
SPECIALE ÎN CONSTRUCȚII

Execută

IZOLĂRI HIDROFUGE, TERMICE ȘI FONICE
LA CONSTRUCȚII INDUSTRIALE ȘI CIVILE
DE ORICE FEL

INDUSTRIALEXPORT

Entreprise d'Etat pour le Commerce Extérieur
2, rue Gabriel Péri. Bucarest. Roumanie
Boîte Postale 101. — Telex: 214 et 215
Téléphone: 14.18.80

PAR
L'ENTREPRISE DE TRAVAUX SPECIAUX
EN CONSTRUCTIONS

Execute

ISOLATIONS HYDROFUGES, THERMIQUES
ET PHONIQUES À TOUTES CONSTRUCTIONS
INDUSTRIELLES ET CIVILES

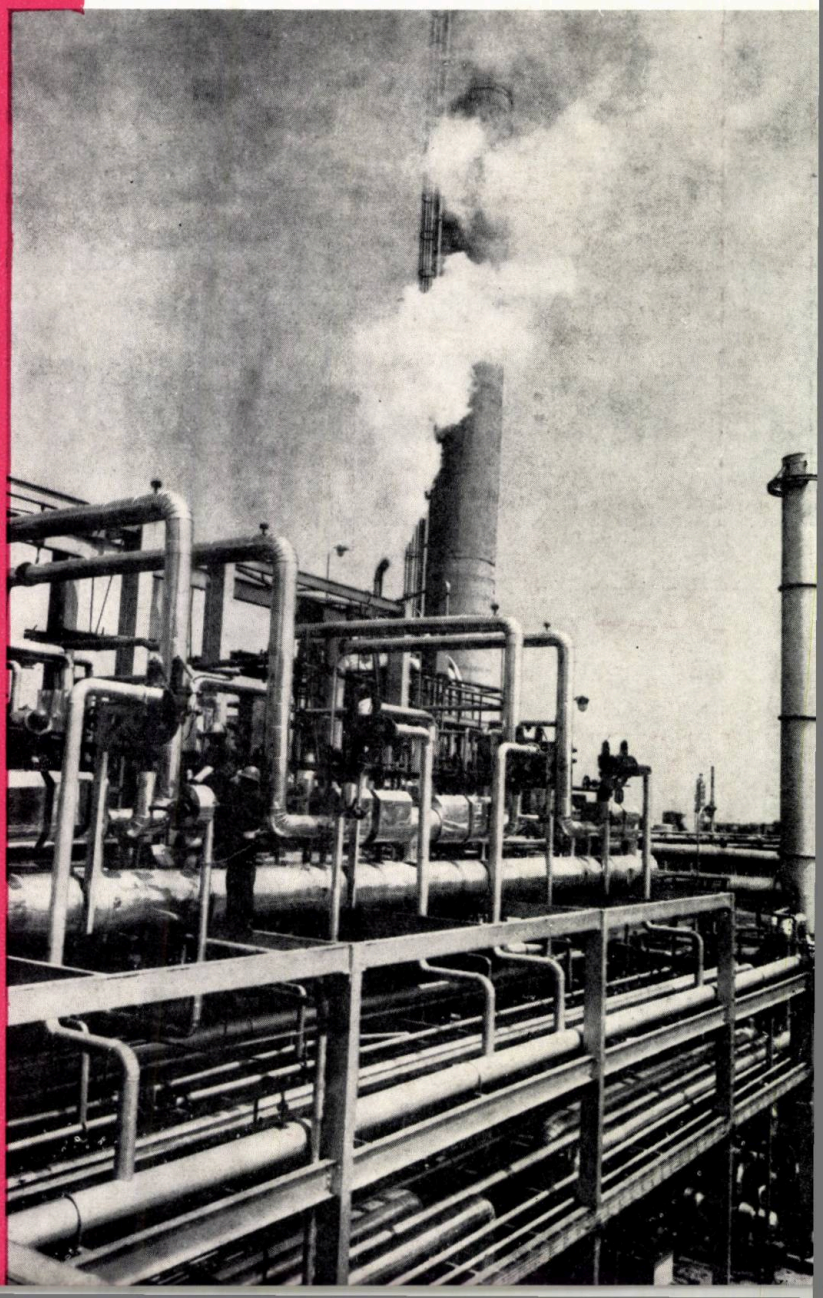

INDUSTRIALEXPORT

Foreign Trade State Company
2, Gabriel Péri, St. Bucharest. Romania
P.O.B. 101. Telex: 214 and 215
Telephone: 14.18.80

THROUGH
THE ENTERPRISE FOR SPECIAL
CONSTRUCTION WORKS

Carries out

HYDROFUGE, THERMAL AND SOUND
INSULATIONS FOR ALL KINDS
OF INDUSTRIAL AND CIVIL
BUILDINGS AND INSTALLATIONS

- FURNALE
- CUPTOARE INDUSTRIALE, INCLUSIV ROTATIVE
- CAZANE TERMICE

ETC.

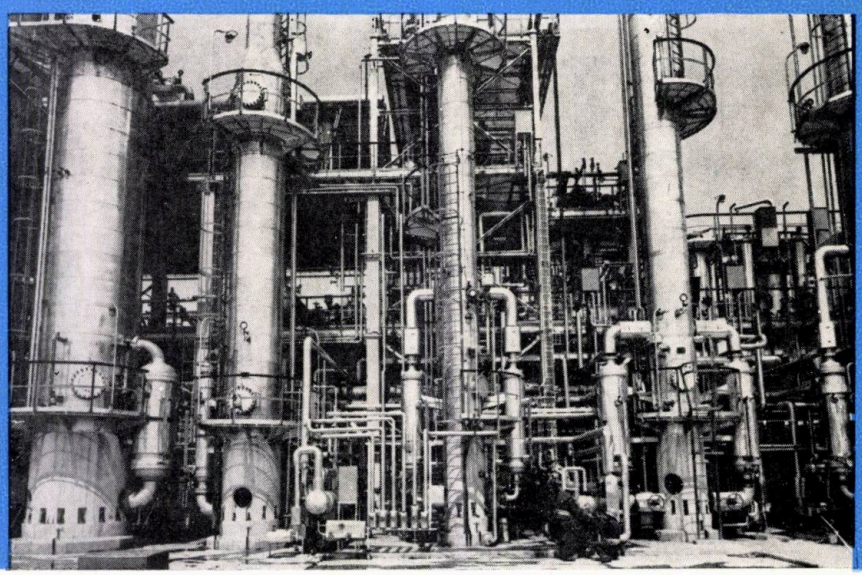

- HAUTS FOURNEAUX
- FOURS INDUSTRIELS, Y COMPRIS FOURS ROTATIFS
- CHAUDIÈRES THERMIQUES

ETC.

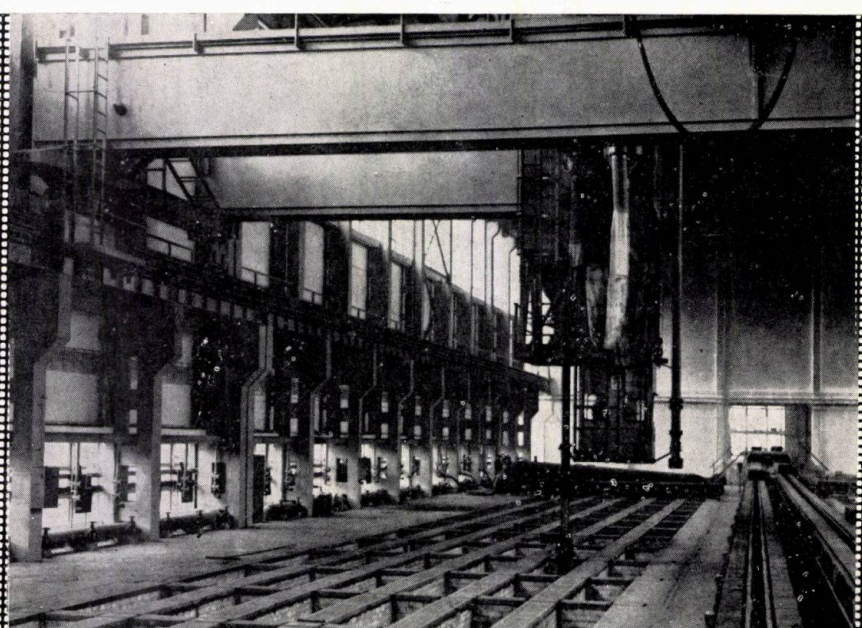

- BLAST FURNACES
- INDUSTRIAL FURNACES (KILNS) INCLUDING ROTARY KILNS
- THERMAL BOILERS

ETC.

CONSTRUCȚII INDUSTRIALE DIN BETON ARMAT CU COFRAJE GLISANTE: COȘURI DE FUM ● SILOZURI ● TURNURI PENTRU ELEVATOARE ȘI MAȘINI ● REZERVOARE ȘI BAZINE ● CASTELE DE APĂ ● TURNURI DE GRANULARE ETC.

CONSTRUCTIONS INDUSTRIELLES EN BÉTON ARMÉ AVEC COFFRAGES GLISSANTS: ● CHEMINÉES ● SILOS ● TOURS POUR ÉLÉVATEURS ET MACHINES ● RESERVOIRS ET BASSINS ● CHÂTEAUX D'EAU ● TOURS DE GRANULAGE ETC.

INDUSTRIAL REINFORCED CONCRETE STRUCTURES WITH SLIDING SHUTTERINGS: ● CHIMNEYS ● SILOS ● TOWERS FOR ELEVATORS AND MACHINES ● RESERVOIRS AND BASINS ● WATER TOWERS ● GRANULATING TOWERS ETC.

CONSTRUCȚII INDUSTRIALE DIN BETON ARMAT PRECOMPRIMAT: SILOZURI ● REZERVOARE ȘI BAZINE ● CASTELE DE APĂ ● PÎNZE SUBȚIRI ● GRINZI ● FERME ETC.

CONSTRUCTIONS INDUSTRIELLES EN BÉTON ARMÉ PRECONTRAINT: SILOS ● RESERVOIRS ET BASSINS ● CHÂTEAUX D'EAU ● VOILES MINCES ● POUTRES ● FERMES ETC.

INDUSTRIAL PRESTRESSED CONCRETE STRUCTURES: SILOS ● RESERVOIRS AND BASINS ● WATER TOWERS ● SHELLS (RETICULATED SHELLS) ● GIRDERS ● TRUSSES ETC.

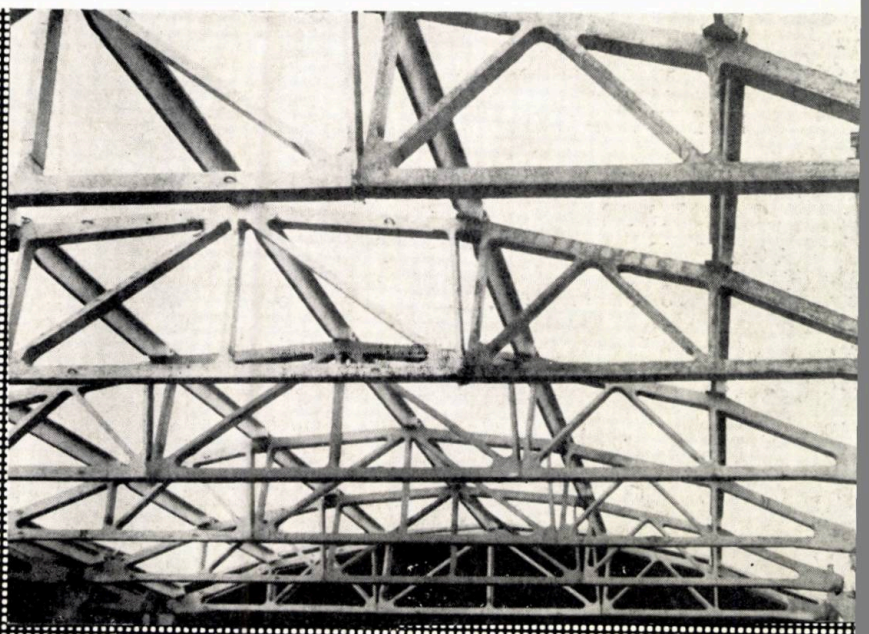

LA CONSTRUCŢIILE
EXECUTATE SE ASIGURĂ
PROTECŢII ANTICOROSIVE
PRIN

- PLACĂRI
- FOLII
- VOPSIRI PELICULOGENE ETC.

LA PROTECTION ANTICORROSIVE
DES CONSTRUCTIONS EXÉCUTÉES
EST ASSURÉE
PAR

- REVÊTEMENTS
- FEUILLES
- TEINTURES PELLICULÉES ETC.

ANTICORROSIVE PROTECTION
FOR THE CONSTRUCTIONS
EXECUTED IS ENSURED
WITH

- COATINGS
- SHEETS
- COATS OF PAINT ETC.

Electronica

Prezintă un succes remarcabil:

TELEVIZORUL „E 47 D"

Doriți să vă petreceți plăcut și util timpul dv. liber?

Vă interesează poate teatrul, cinematograful, sportul, muzica, aventurile sau minunile tehnicii moderne?

Doriți să fiți în centrul actualității?

Toate acestea și încă multe altele devin posibile cu ajutorul televizorului „E 47 D" Electronica.

Iată cîteva din remarcabilele sale însușiri:

— Televizorul recepționează 12 canale și este echipat cu un ecran avînd diagonala de 47 cm (dimensiunile imaginii: 380 × 305 mm).

— Cablajele imprimate și șasiul rabatabil cu care a fost înzestrat acest televizor asigură o deosebită siguranță în funcționare și o întreținere foarte ușoară.

Cele 15 tuburi electronice și 6 diode semiconductoare, schema electrică la nivelul tehnicii actuale, asigură o imagine de mare finețe și un sunet de înaltă fidelitate.

Stabilizarea automată a dimensiunilor, reglajul automat al amplificării, acordul fin de tip cu memorie asigură o manipulare deosebit de simplă.

Prezentarea televizorului este realizată într-o casetă cu dimensiunile de 556 × 435 × 360 mm.

Electronica

ÎNTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DE STAT
PENTRU PIESE ȘI APARATE DE RADIO, TELEVIZOARE ȘI ELECTRONICĂ INDUSTRIALĂ
BUCUREȘTI, STR. BAICULUI Nr. 82, RAIONUL 1 MAI — TELEFON 35.40.00 — TELEX 166

Planning institute for mines

IPROMIN

Designs for the country and foreign lands all the stages of working concerning mining-work, both for opening and development, andfor the concentration of complex ores (Pb, Cu, Zn, pyrites), as well as auriferous, ferrous and non-metallic ores, salt, coal, a.s.o.

The Institute carries out the following categories of work:

- geotechnical and topographic surveys;
- feasibility studies for complex beneficiation of deposits; studies of profitableness or improvement of extracting and ores concentration processes;
- general designs and execution details for complete industrial units;
- technical assistance during all stages of working, up to plant commissioning;
- practical training of operating staff;
- expert's findings of existing minings.

109, CALEA VICTORIEI
BUCHAREST - ROMANIA
TELEPHONE: 15.84.10

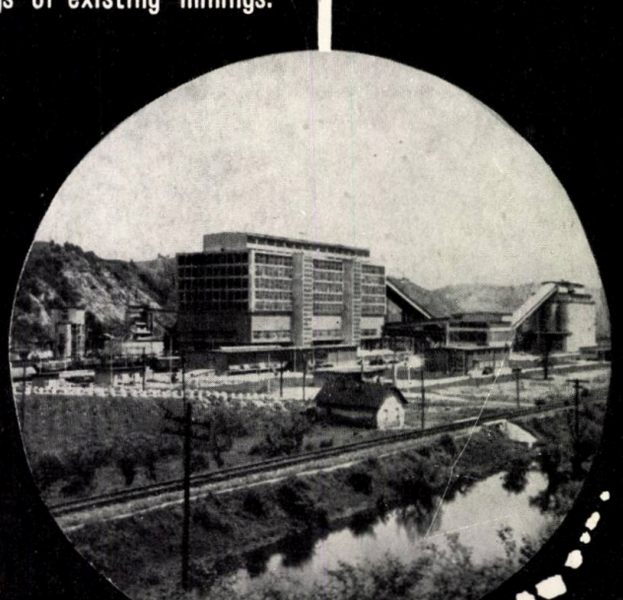

M. I. C.

ÎNTREPRINDEREA DE MATERIALE IZOLATOARE

BERCENI—PLOIEŞTI

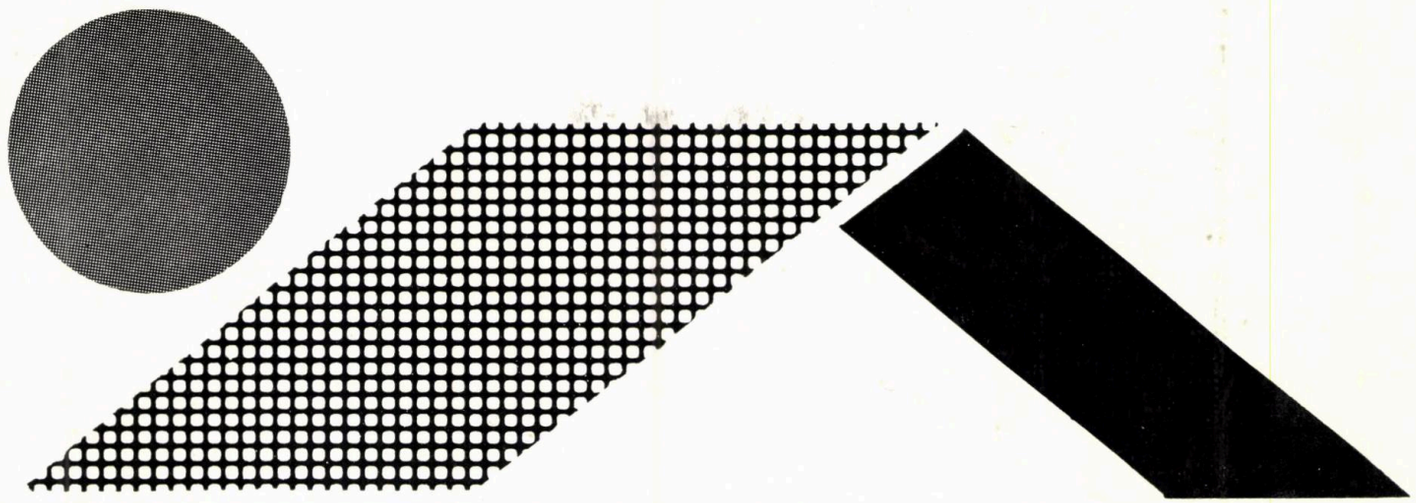

Va produce în anul 1968

Un nou material hidroizolator:

Împîslitura din fibre de sticlă

acoperită pe ambele feţe cu bitum şi cu material mineral. În funcţie de scopul în care se utilizează se fabrică în

TREI SORTIMENTE:

1. ÎMPÎSLITURA PENTRU STRATUL SUPERIOR al hidroizolaţiei, presărată cu nisip fin, pe o faţă, şi cu nisip grosier sau mozaic colorat pe cealaltă faţă.

2. ÎMPÎSLITURA PENTRU STRATUL INTERMEDIAR al hidroizolaţiei, presărată cu nisip pe ambele feţe.

3. ÎMPÎSLITURA PENTRU STRATUL INFERIOR al hidroizolaţiei cu barieră de vapori, avînd perforaţii de ∅ 20 mm dispuse la distanţă de 70—100 mm una faţă de alta.

icf

Întocmeşte proiecte de poduri sau viaducte pentru linii ferate avînd ecartament normal sau îngust, la nivelul tehnicii mondiale, folosind procedee de construcţii din cele mai actuale (beton precomprimat, tabliere metalice sudate, îmbinări cu buloane de înaltă rezistenţă etc.).

Institutul are o bogată experienţă în proiectarea acestor lucrări, realizările sale cuprinzînd proiecte de poduri şi viaducte, atît pe liniile ferate noi, cît şi la reconstrucţia liniilor ferate existente.

S-au realizat poduri boltite cu deschideri pînă la 100 m, poduri metalice din grinzi cu zăbrele avînd deschideri pînă la 80 m, poduri metalice din grinzi cu inimă plină avînd deschideri pînă la 50 m, precum şi importante lucrări de consolidări ale podurilor existente prin metode de înaltă tehnicitate.

Documentaţia tehnică ce se întocmeşte pentru executarea unor astfel de lucrări se bazează pe studii tehnico-economice aprofundate pentru alegerea soluţiei, precum şi pe studii de teren corespunzătoare: geotehnice, hidrologice şi topografice.

Proiectele cuprind: infrastructura şi suprastructura podului sau viaductului, lucrările de corecţii etc.

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI CĂI FERATE

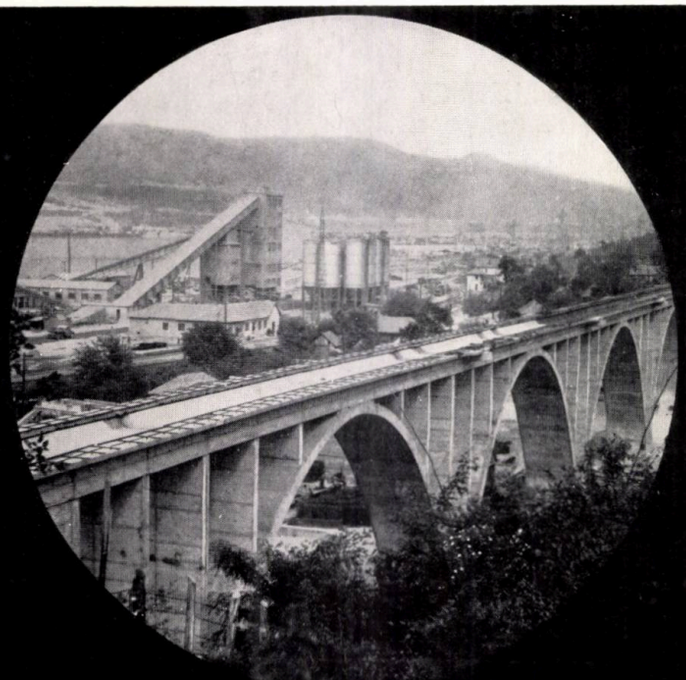

BUCUREŞTI
Bdul Dinicu Golescu 38 (Palatul CFR)
Telefon 18.48.44 şi 18.26.10.

LAMINOIRS À ACIERS PROFILÉS, TÔLES ET TUBES
SECTION, SHEET AND TUBE MILLS

LIGNES DE PROFILAGES
ROLL-FORMED SECTION LINES

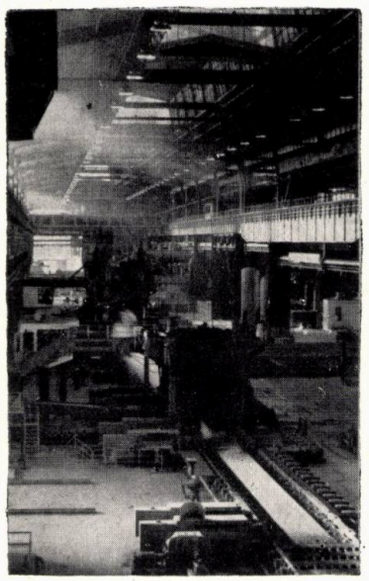

FOURS INDUSTRIELS
INDUSTRIAL FURNACES

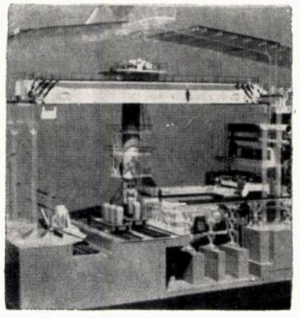

INSTALLATIONS DE GALVANISATION
GALVANIZING PLANTS

BÂTIMENTS ET INSTALLATIONS INDUSTRIELLES
INDUSTRIAL BUILDINGS AND INSTALLATIONS

IDESIGNING ■ KNOW-HOW ■ ENGINEERING ■ CONSULTING

INSTITUTUL
PENTRU PROIECTARI
DE LAMINOARE

IPL

64, Blvd. Republicii — București — Romania
Telephone: 16.70.10 Telegrammes: IPROLAM

IPROMET

REALIZĂRI PRINCIPALE

- Combinatul siderurgic Galaţi
- Dezvoltarea Combinatului siderurgic Hunedoara
- Dezvoltarea Combinatului siderurgic Reşiţa
- Fabrica de produse refractare Alba-Iulia

AGREGATE TEHNOLOGICE

- Furnale de 250 — 1700 t
- Benzi de aglomerare 50 — 160 m^2
- Cuptoare Martin 120 — 400 t
- Cuptoare pentru sintetizarea dolomitei
- Cuptoare pentru şamotizarea argilei

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI DE UZINE METALURGICE
BUCUREŞTI - STR. 13 DECEMBRIE Nr. 20

Arh. MARCEL MELICSON

FIŞE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE

VII

« Vreau ca tînărul arhitect să fie în stare să-și găsească drumul în orice împrejurare; vreau ca el să creeze în mod independent forme pure și adevărate, în condițiile tehnice, economice și sociale în care se găsește. . .

Ceea ce vreau să predau nu este o dogmă ci o atitudine originală și elastică față de problemele generației noastre. »

WALTER GROPIUS

***Fig. 98** — Walter Gropius (T.A.C.) — Centrul universitar Harvard, Cambridge — Massachusetts, S.U.A. (1949)*

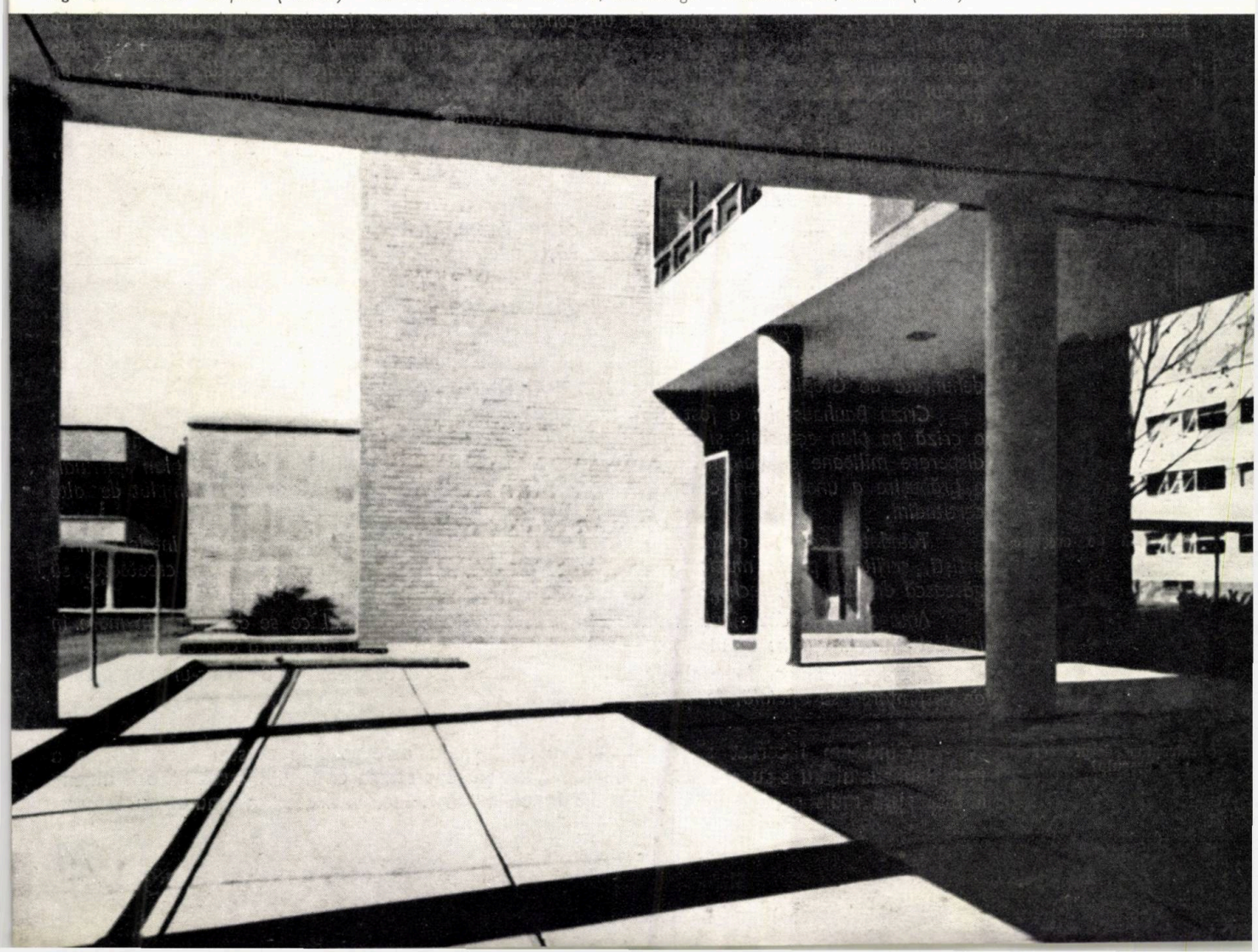

CRIZA BAUHAUS-ULUI: O CRIZĂ A SOCIETĂŢII

Bauhaus a fost strivit atît dinafară cît și dinăuntru.

Progresismul ideilor sale, opuse doctrinelor oficiale, și radicalismul metodelor ridicau împotriva sa într-o coaliție unanimă cercurile conservatoare, mișcarea naționalistă, meșteșugarii amenințați de producția de masă, adepții « artei pure », întreaga gîndire obtuză și retrogradă de la începutul secolului.

O oază într-o încercuire de forțe ostile

Bauhaus se născuse cîteva decenii prea devreme, într-o societate structural opusă principiilor sale. În toată existența ei, școala a fost o oază într-o încercuire de forțe ostile. Încercarea utopică de a adapta realitatea la ideile sale era sortită eșecului: toate condițiile existente îi erau potrivnice și, în primul rînd, însuși nivelul și caracterul producției industriale.

Industria nu era încă în stare să realizeze în producția de masă prototipurile de înalt nivel artistic furnizate de Bauhaus; ele păreau prea « scumpe » unor fabricanți cu orizontul limitat de socoteli îngust negustorești. Au trebuit să treacă ani pentru ca ei să se convingă că « frumosul se vinde bine ». Și numai aceasta i-a determinat să pună în producție obiecte frumoase și nicidecum lupta teoretică a Bauhaus-ului pentru « unirea artei cu producția ».

Refuzul marii industrii

Criza economică din 1928—29 n-a făcut decît să accentueze refuzul industriei. Pentru realizarea mobilierului metalic al lui Marcel Breuer, Gropius ceruse uzinelor «Mannesmann» cîțiva metri de țeavă fără sudură. Răspunsul fabricanților fusese: « uzina nu are țeavă pentru astfel de jucării! ». Dar numai cîțiva ani mai tîrziu, prototipurile de mobilier metalic concepute de Bauhaus — « împrumutate » fără plata drepturilor de autor — erau realizate în serie și cucereau piața europeană.

Gropius rezolvase principial problemele prefabricării locuințelor de masă, în special a celor cu 2—3 niveluri. Dar o industrie a construcțiilor era pe atunci inexistentă și înființarea ei nu prezenta perspective de rentabilitate; ideile lui Gropius au rămas cîteva decenii pe hîrtie sau în cîteva prototipuri.

Prototipul locuinței urbane actuale

În 1924, Breuer prezentase la un concurs primul bloc « lamelar » de locuințe cu 8—12 niveluri, așa-numitul « sistem fagure », soluția cea mai bună pentru rezolvarea economică a problemei locuinței de masă, permițînd în același timp și o remodelare a structurii urbane. Dar primul bloc de acest tip nu a putut fi realizat decît 10 ani mai tîrziu, în Olanda. Astăzi, această soluție este un lucru comun al practicii arhitecturale.

Exemplele pot fi multiplicate în toate domeniile de activitate ale Bauhaus-ului: textile, corpuri de iluminat, tacîmuri și veselă etc.

Acestea erau condițiile exterioare.

Contradicțiile interne ale Bauhaus-ului

În interior, Bauhaus-ul se prezenta ca un cazan în fierbere, în care se agitau de-a valma individualități de formații eterogene și se nășteau antagonisme ireductibile.

Radicalismul, spiritul de frondă, subiectivismul, nihilismul față de trecut, făceau ca încercările Bauhaus-ului de a rezolva contradicțiile trecutului să dea naștere altora noi.

Unii profesori absolutizau tehnica și o proclamau generatoare spontană de frumos, de estetică rațională, independent de condițiile sociale, de omul care o mînuia. Eroare fundamentală, denunțată de Gropius și infirmată rapid de viață.

Criza Bauhaus-ului a fost de fapt reflexul crizei generale a societății burgheze post-belice: o criză pe plan economic și social, agravată de criza din 1928—29, ce aruncase în mizerie și disperare milioane de oameni și crease o imensă stagnare industrială; o criză pe plan spiritual, o prăbușire a unor valori consfințite de secole și un vid ce nu putea fi încă umplut de alte certitudini.

O criză de creștere

Totodată, aceasta a fost și o criză de creștere. O întreagă generație de intelectuali — artiști, scriitori, poeți, muzicieni — se străduiau, într-o tumultuoasă efervescență creatoare, să găsească drumuri noi, închegînd o artă și o cultură contemporană.

Antagonismele din sînul Bauhaus-ului reflectau în mic procesul ce se desfășura în mare în intelectualitatea epocii: o puternică luptă de opinii, din care [illegible] au să răsară adevărurile viitoare.

Gropius a intuit, în parte, cauzele profunde [illegible] a dezmembrat Bauhaus-ul încă înainte de desființarea sa oficială, în 1933:

Gropius despre cauzele eșecului

« Cînd am încercat să descopăr cauzele pentru care roadele acestei încercări ce a fost Bauhaus-ul nu s-au arătat mai devreme, mi-am dat seama că flexibilitatea naturii umane a fost pusă mult prea mult la încercare în ultimii ani. Inerția firească a omului nu a putut

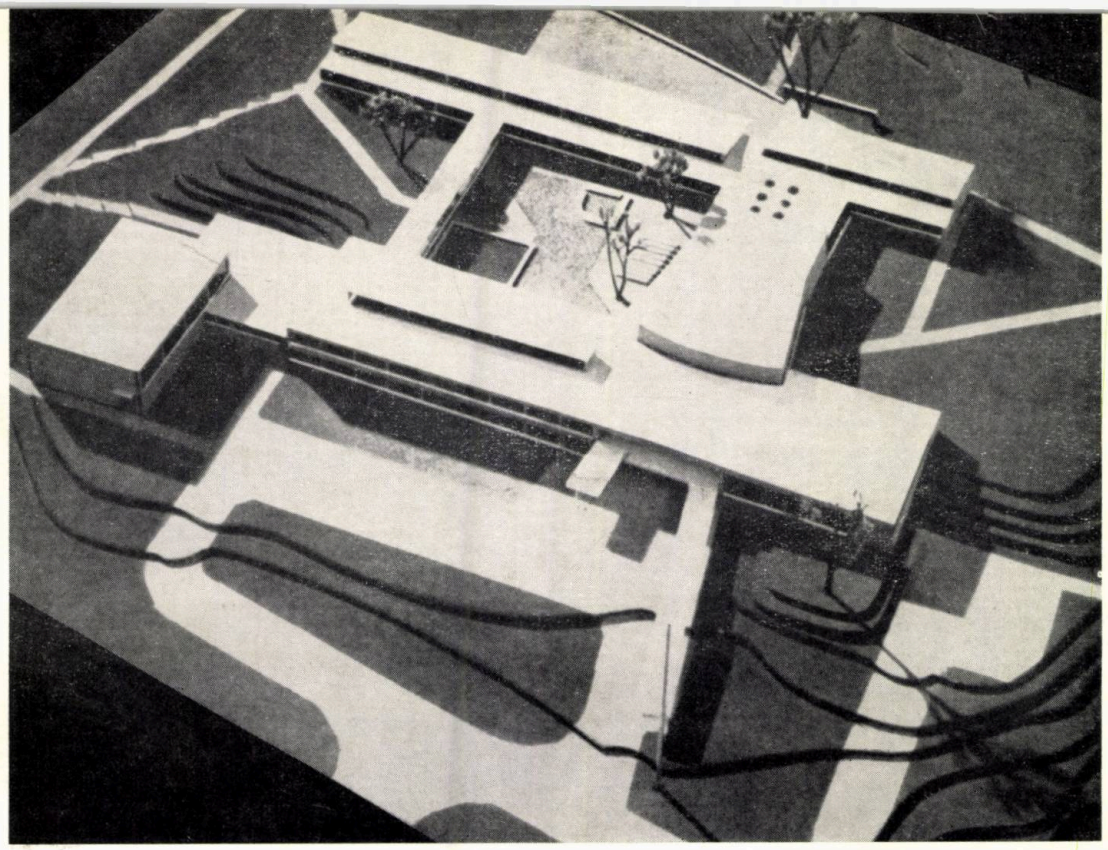

Fig. 99 — Walter Gropius — Școală secundară la Attleboro, S.U.A. (Machetă, 1948). Sălile de clasă în cele două aripi paralele (anterioară și posterioară); în stînga sala de gimnastică, în dreapta amfiteatrul și biblioteca

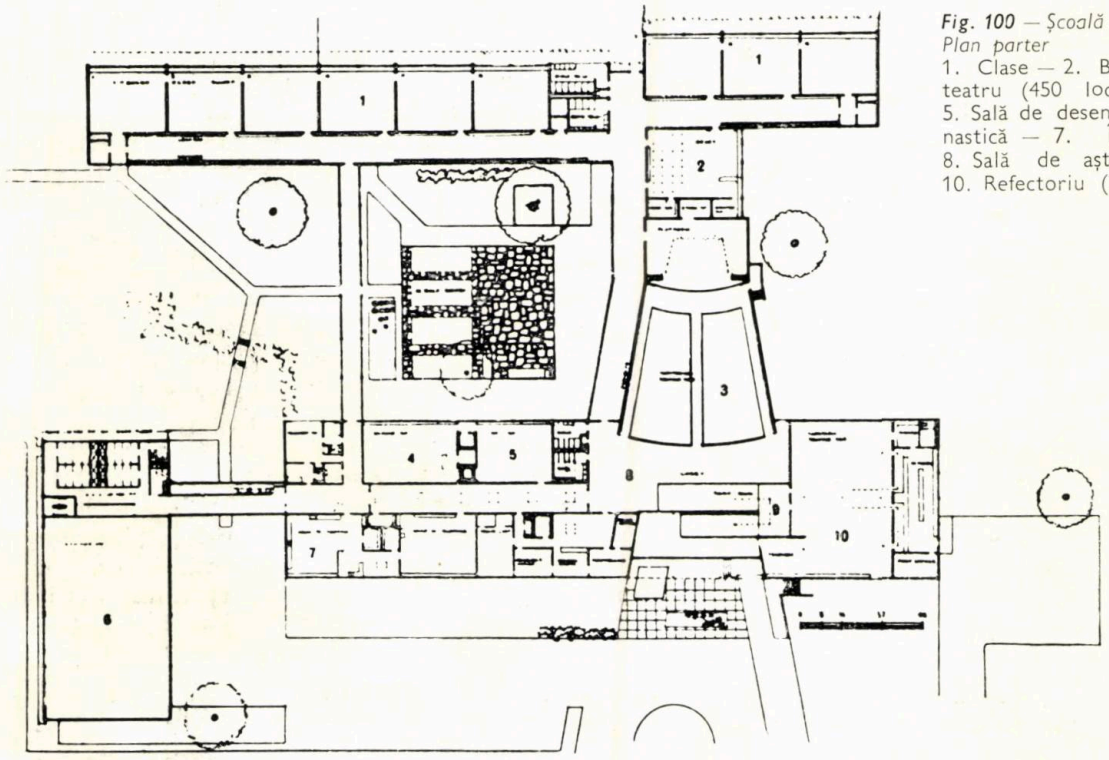

Fig. 100 — Școală secundară la Attleboro
Plan parter
1. Clase — 2. Bibliotecă — 3. Amfiteatru (450 locuri) — 4. Laborator 5. Sală de desen — 6. Sală de gimnastică — 7. Învățămînt menajer 8. Sală de așteptare — 9. Rampă 10. Refectoriu (250 locuri)

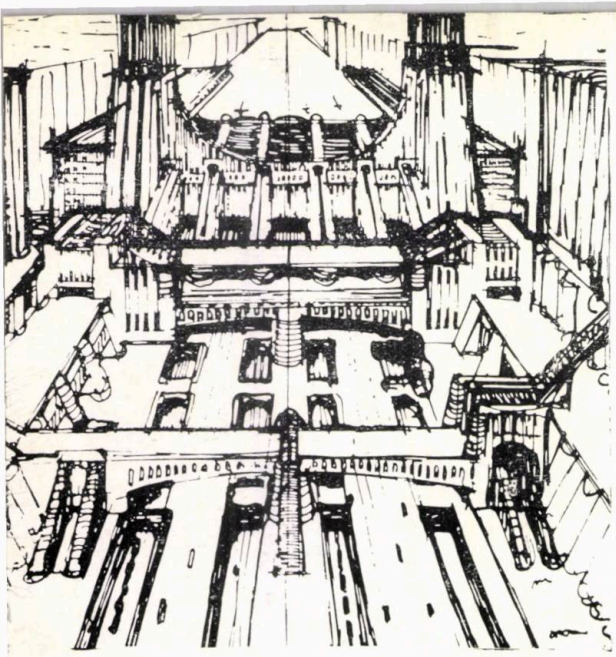

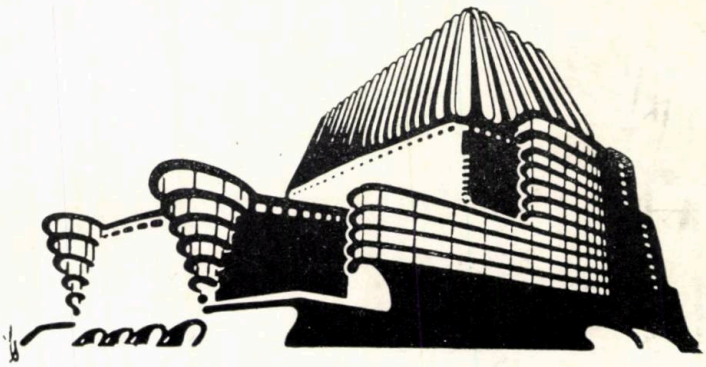

Fig. 101 — Antonio Sant'Elia (Italia) — « La Città Nuova » (1914)

FUTURISM

Fig. 102 — Erich Mendelsohn (Germania) — Schiță de proiect pentru un « Palat al Prieteniei » (1917)

EXPRESIONISM

ține pasul cu torentul rapid de schimbări care s-au produs în toate domeniile de activitate — materiale ca și spirituale.

Ideile noi nu se pot răspîndi și dezvolta mai rapid decît noua societate

Ideile culturale nu se pot răspîndi și dezvolta mai rapid decît însăși noua societate pe care acestea caută să o servească. Totuși, cred că nu merg prea departe afirmînd că în totalitatea viziunii sale colectivul Bauhaus-ului a ajutat la restaurarea arhitecturii și a proiectării din zilele noastre ca artă socială ». . . **81**

« Nici o altă generație nu a fost pusă față în față cu un număr atît de copleșitor de tendințe contradictorii, iar moștenirea noastră de supra-specializare nu ne înarmează prea bine ca să le putem face față. Arhitectura pe care o producem va arăta în mod inevitabil măsura în care am fost capabili să respectăm dezvoltarea sistemului social din care facem parte, fără să devitalizăm contribuția noastră individuală ». **82**

Bruno Zevi, adept și propagandist al « arhitecturii organice » — opusă funcționalismului rațional — critică Bauhaus-ul pentru lipsă de metodă științifică și umanistă:

Bruno Zevi: lipsa unei metode științifice

« Bauhaus a fost o școală „de arte și meserii" de un nivel excepțional, nivel care a putut determina un salt calitativ, dar care n-a reușit totuși să se transforme într-o cultură științifică. Să luăm o școală industrială oarecare și să chemăm ca profesori pe Kandinsky, Klee, Moholy-Nagy, Schlemmer, Albers, Breuer: vom avea Bauhaus, un centru de învățămînt extraordinar prin varietatea și prestigiul profesorilor. Dar dacă vom încerca să trecem sistemul la un nivel universitar, vom constata că operația este imposibilă, nu pentru că orientarea pedagogică ar fi depășită, ci pentru că îi lipsește fundamentul unei culturi istorico-critice, unei metode științifice. . .

Acesta este miezul problemei: să ne imaginăm organizarea unei școli la care ar fi invitați Wright, Horta, Hoffman, Le Corbusier, Mies, Aalto și cei mai capabili arhitecți din lume. Va fi o mare școală pentru cei care ar frecventa-o, dar va muri de îndată ce va fi rupt echilibrul instabil dintre atîtea tendințe diverse; și nu va lăsa decît amintirea unei atmosfere de basm, pe cît de minunată pe atît de neproductivă. . .

Bauhaus are meritul de a fi trecut învățămîntul arhitectural de pe platforma academică pe cea a « școlii active »; de aceea, ca instituție pedagogică el este încă actual. Dar a făcut

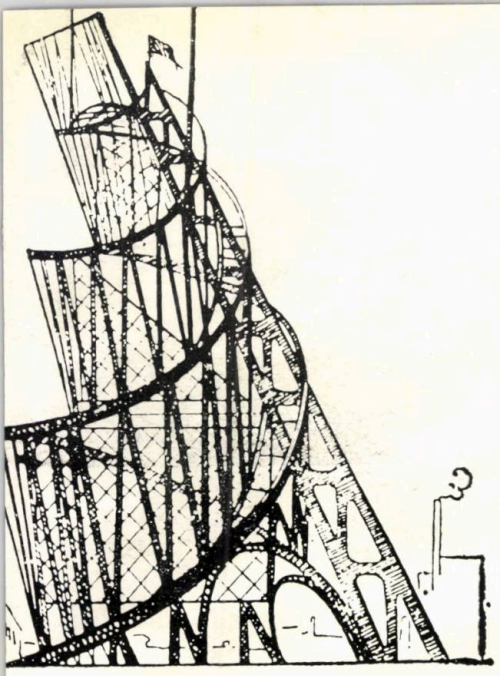

Fig. 103 — Vladimir Tatlin (U.R.S.S.) — Monument pentru Internaționala a III-a (1920)

CONSTRUCTIVISM

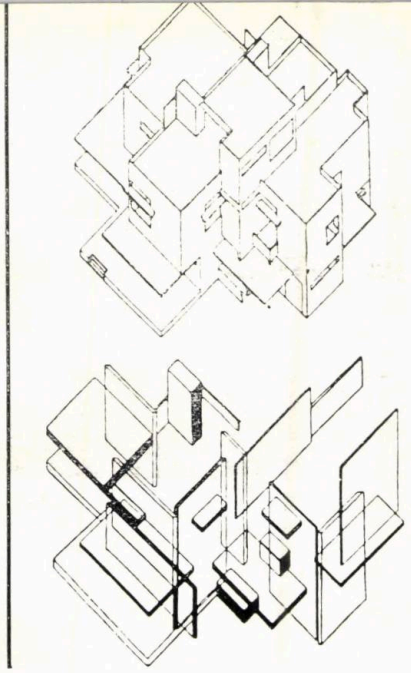

Fig. 104 — Theo van Doesburg și C. van Eesteren (Olanda) — Studii pentru o locuință (1923)

CUBISM

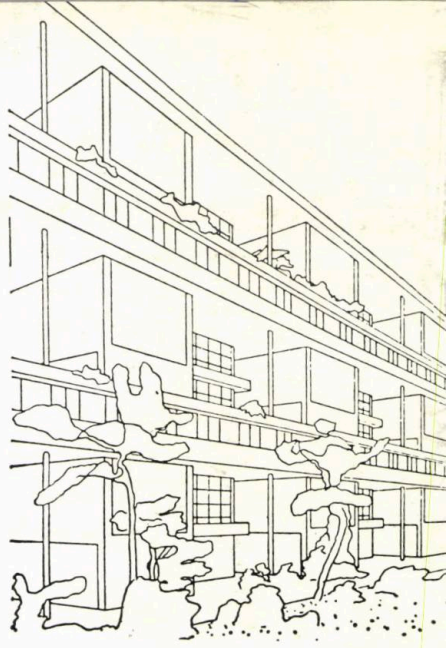

Fig. 105 — Le Corbusier (Franța) — Bloc de locuințe cu apartamente-grădină (1922)

FUNCȚIONALISM

greșeala de a nu înlocui cultura academică cu o cultură modernă capabilă să depășească empirismul « psihologiei formei ». Gropius a înțeles că istoria arhitecturii, predată din punct de vedere academic, are rezultate negative pentru formația arhitectului contemporan; dar el nu s-a angajat în elaborarea unei istoriografii actuale, capabilă să aprindă un « far » și să ofere « școlii active » o metodologie științifică. . . ». **83**

Empirismul « psihologiei formei »

Lipsa unei culturi istorico-critice

Critică în parte justă, dar în parte nedreaptă, deoarece — cel puțin teoretic — Bauhaus s-a străduit să realizeze tocmai o metodă *de gîndire contemporană, eliberînd forțele creatoare ale elevilor de orice dogmatism.*

În acest sens, una din cele mai larg răspîndite idei greșite asupra Bauhaus-ului este aceea că el ar fi militat pentru un « stil » denumit fie « stil Bauhaus », fie « stil internațional »: o arhitectură lipsită de specificul și caracterele proprii fiecărei națiuni, o arhitectură impersonală, valabilă în orice punct al globului, în orice condiții naturale și sociale.

O „ARHITECTURĂ INTERNAȚIONALĂ" ?

« Aș vrea să smulg una din etichetele false cu care am fost împodobit eu și alții — declară Gropius. Nu există nici un « stil internațional », afară doar dacă nu vrem să vorbim despre anumite realizări tehnice universale ale epocii noastre — care aparțin utilajului intelectual al oricărei națiuni civilizate — sau să ne referim la acele palide exemple de ceea ce numesc eu « arheologie aplicată », pe care le găsești printre clădirile publice de la Moscova pînă la Madrid și Washington. Schelete de oțel sau beton, ferestre înșiruite, plăci în consolă sau pavilioane plutind pe piloți sînt doar mijloace contemporane impersonale — materia brută ca să spunem așa — cu care pot fi create diferite manifestări arhitecturale regionale. Realizările constructive ale epocii stilului gotic, bolțile sale, arcele, contraforții și pinaclii au devenit, în același mod, o experiență comună internațională. Cu toate acestea, cît de multe variante regionale de expresie arhitecturală au luat naștere din el în diferite țări ! ». **84**

Gropius: « Nu există un stil internațional »

Cu aceleași mijloace tehnice, diferite creații arhitecturale regionale

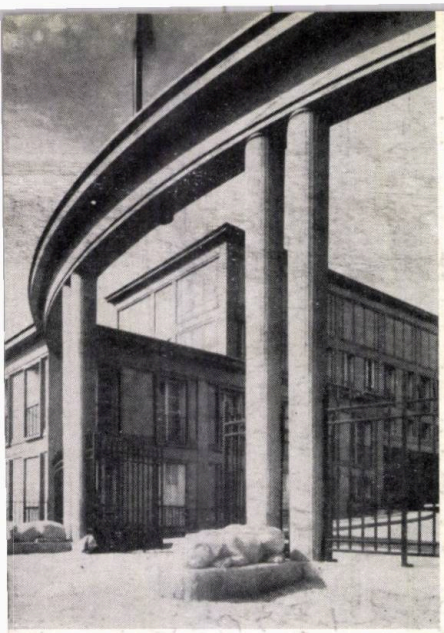

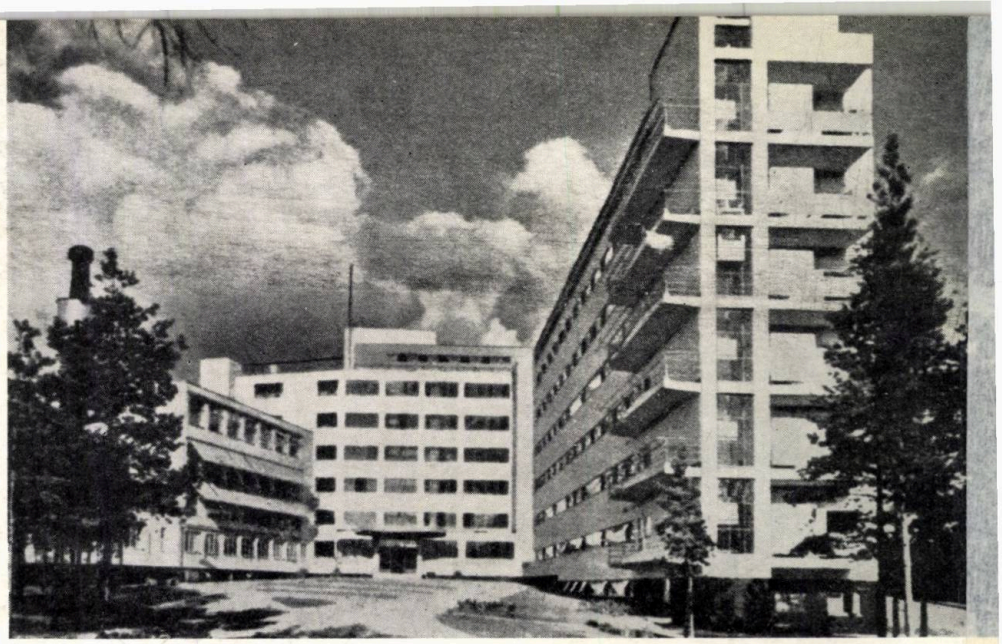

Fig. 106 — *August Perret (Franța) — Clădirea Mobilierului Național, Paris (1931)*

CLASICISMUL BETONULUI ARMAT

Fig. 107 — *Alvar Aalto (Finlanda) — Sanatoriu la Païmio (1929—1933)*

ȘCOALA SCANDINAVĂ

Nu numai aceste declarații, mai recente, ale lui Gropius, infirmă afirmațiile acestor critici, dar înseși textele publicate în acei ani. Astfel, chiar în prima carte publicată de Bauhaus (« Internationale Architektur », Bauhausbücher nr. 1, München, 1925) Gropius declara în introducere:

« Arhitectura contemporană îmbină specificul individual și național cu unele trăsături caracteristice, comune tuturor țărilor. Această înrudire, pe care orice profan o poate constata, este un semn prevestitor al vremurilor ce vor veni și o mărturie a unei tendințe conștiente de dezvoltare de un tip cu totul nou, ale cărei mlădițe le regăsim în toate țările avansate.

În trecut arta de a construi a degenerat într-o manieră sentimentală, estetizantă și decorativă, al cărei obiectiv părea a fi utilizarea de motive ornamentale și profile exterioare împrumutate adesea de la culturi de mult apuse și lipsite de legătură organică cu construcția propriu-zisă. Aceasta din urmă era astfel coborîtă la rangul de simplu suport al unor elemente decorative exterioare, lipsite de viață, și înceta de a mai fi un organism viu. Prin această decădere, legătura firească cu progresul tehnic, cu noile tipuri de materiale și structuri, s-a pierdut. Lipsiți de mijloacele atotputernice ale tehnicii, arhitectul și artistul au rămas închistați într-un estetism academic, au obosit, s-au lăsat încătușați de convenționalism și au pierdut controlul asupra proiectării clădirilor de locuit și orașelor. Această dezvoltare formalistă — oglindită în diversele « isme » ce s-au succedat rapid în ultimele decenii — pare a se apropia de sfîrșit. În toate țările avansate se dezvoltă concomitent o nouă concepție constructivă. Se răspîndește tot mai mult ideea unui spirit creator viu, adînc înrădăcinat în viață și societate, înglobînd într-un obiectiv unitar toate domeniile creației umane și care își află începutul și scopul final în construcție. Această concepție, mai profundă, precum și noile mijloace tehnice de care dispune, conduc la o structură diferită care nu mai există doar pentru sine ci se deduce din însăși natura construcției, din funcția pe care urmează să o îndeplinească.

Epoca formalistă a « ismelor » a luat sfîrșit

Trecuta epocă a formalismului a inversat ideea firească potrivit căreia caracterul unei construcții este cel care determină latura sa tehnică, iar aceasta din urmă, la rîndul ei, influențează structura; s-a uitat ceea ce este fundamental și determinant, accentul trecînd asupra aspectului formal exterior și asupra mijloacelor respective de exprimare.

Pentru ca un obiect să funcționeze corect, trebuie studiată în prealabil natura sa

Noua concepție a structurii, care începe să se dezvolte cu încetul, se reîntoarce la un principiu de bază: crearea unui obiect care să funcționeze corect — fie că este vorba de o locuință sau de o piesă de mobilier — presupune studierea prealabilă a naturii sale. O asemenea studiere a principiilor de bază ale unei construcții depinde în aceeași măsură de mecanică, statică, optică și acustică, ca și de legile proporțiilor.

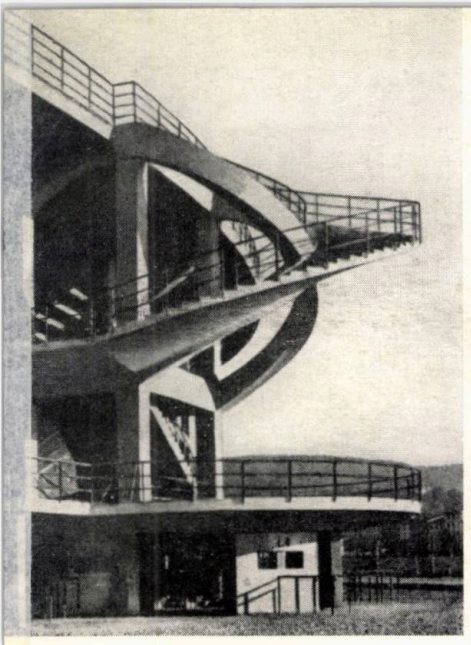

Fig. 108 — Pier Luigi Nervi (Italia) — Stadionul Municipal din Florența (1930—32)

NOILE STRUCTURI (« FIER-CIMENT »)

Fig. 109 — Raymond Hood (S.U.A.) — Daily News Building, New York (1930)

« STIL INTERNAȚIONAL »

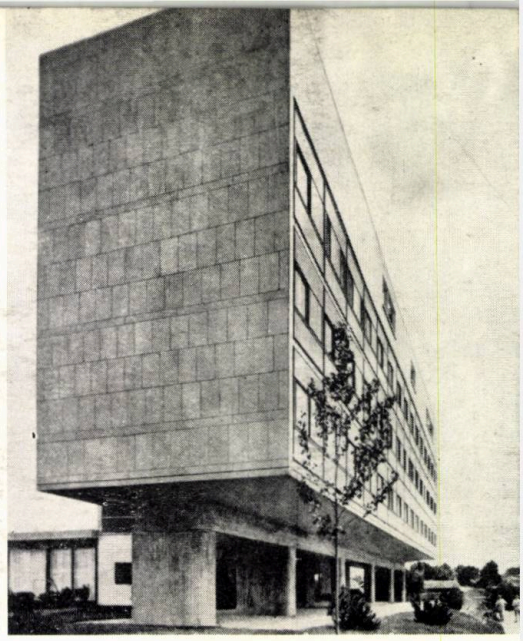

Fig. 110 — Le Corbusier (Franța) Pavilionul Elveției la Cetatea universitară, Paris (1930)

FUNCȚIONALISM « LIRIC »

Proporția, categorie a universului spiritual

Proporția este o categorie a universului spiritual, iar materialele și structura ne apar ca suportul cu ajutorul căruia se manifestă concepția creatorului; legată de funcția construcției, ea este elementul care-i exprimă natura și îi conferă — dincolo de simpla valoare utilitară — tensiune și viață spirituală. Dintre diversele rezolvări economice, egal posibile, ce corespund unei teme-program, artistul creator alege în limitele impuse de epocă și în concordanță cu propria sa sensibilitate. Prin urmare, opera poartă amprenta creatorului. Ar fi însă eronat să se tragă de aici concluzia că este necesară sublinierea cu orice preț a elementului individual. Dimpotrivă, tendința de realizare a unui mediu unitar — care caracterizează epoca noastră — presupune dorința de a elibera valorile spirituale de propria lor limitare, conferindu-le valabilitate obiectivă. În felul acesta se realizează în mod firesc o unitate a aspectului exterior care generează cultura. Obiectivitatea elementului personal și național este ușor de recunoscut în arhitectura modernă. Condiționat de traficul internațional și de tehnica mondială, caracterul unitar al arhitecturii moderne — dincolo de granițele naturale, *dar legat de popoare și indivizi* (s.n.) — își croiește drum în toate țările avansate. *Arhitectura este totdeauna națională* (s.n.), totdeauna individuală; dar din cele trei cercuri concentrice: individ, popor și omenire, acesta din urmă este cel mai cuprinzător și le include pe primele două. De unde și titlul (acestei cărți) « Arhitectura internațională ». **85**

Arhitectura este totdeauna națională

Acest text arată că dacă ulterior s-a dezvoltat în arhitectura contemporană o pseudoteorie a unei așa-zise « arhitecturi internaționale », vina nu o poartă Bauhaus-ul și conducătorii săi.

De fapt, confuzia pornește, ca de obicei, din accepțiunea dată aceleiași noțiuni, de oameni cu moduri de gîndire diferite.

Termenul « stil internațional » aparține arhitecților H. R. Hitchcock și Philip Johnson, care au publicat în 1932 o carte intitulată « International Style, Architecture Since 1922 » (Stilul internațional, Arhitectura după 1922, New York 1932). Ei au încercat să cuprindă sub acest termen caracteristicile arhitecturii moderne începînd cu pionierii din jurul anului 1900 — Voysey, Horta, Sullivan, Adolf Loos — și terminînd cu cubiștii olandezi — grupul Stijl, Oud, Rietveld — ,cu Gropius, Mies van der Rohe și Le Corbusier.

Termenul s-a generalizat, nivelînd și apropiind în mod arbitrar creația a numeroase personalități cu drumuri și concepții teoretice distincte, dacă nu chiar divergente.

Protestul lui Gropius și al altora (e suficient să amintim de școala scandinavă, care a pornit de la aceeași « arhitectură modernă »), punînd ordine în această confuzie, arată din nou cît de arbitrare sînt etichetările absolutizante pentru o mișcare creatoare atît de complexă ca arhitectura contemporană, care nu a încetat în ultimul sfert de secol să se amplifice și diversifice.

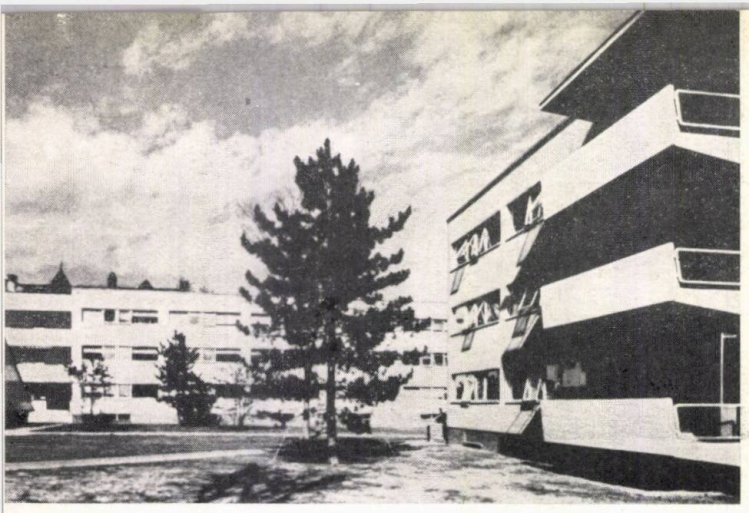

Fig. 111

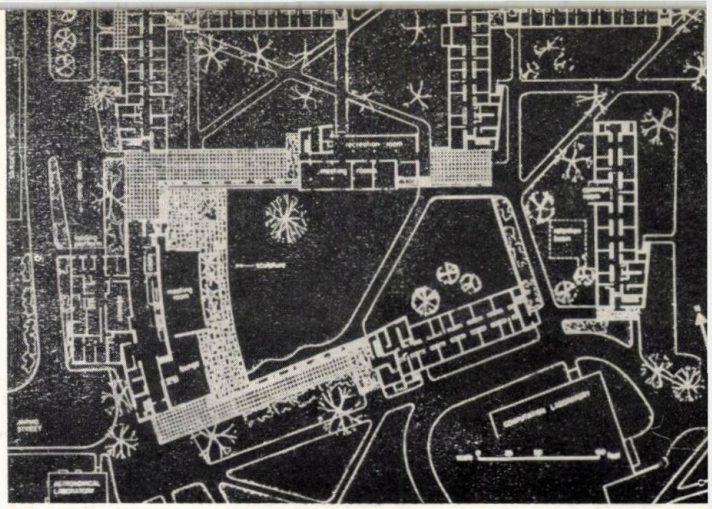

Fig. 112

VALOAREA ISTORICĂ A BAUHAUS-ULUI

Cu toate contradicțiile sale, Bauhaus-ul a avut o mare influență internațională.

Fugind din Germania nazistă, Gropius își dezvoltă ideile la Universitatea Harvard din S.U.A., Moholy-Nagy înființează la Chicago « The New Bauhaus », Mies van der Rohe preia conducerea lui « Illinois Institute of Technology », iar Joseph Albers întemeiază « Black Mountain College » în Carolina de Sud, predînd cursuri și la Yale University. Este bine cunoscută influența pe care foștii conducători ai Bauhaus-ului au exercitat-o asupra dezvoltării arhitecturii contemporane americane.

Bauhaus-ul în America

Ideile Bauhaus-ului au fecundat gîndirea arhitecturală contemporană, pentru că el a încercat să creeze un nou mod de a gîndi arhitectura *și nu un stil. E ceea ce nu au înțeles mulți dintre criticii săi.*

« Adevăratele noastre scopuri — spune Walter Gropius — au fost și sînt încă greșit înțelese: lumea continuă să vadă în această mișcare o încercare de a crea un « stil » și de a identifica orice construcție sau obiect a cărui ornamentație sau stil sînt discreditate, drept ilustrări ale unui « Stil Bauhaus » imaginar.

« Un « stil Bauhaus» ar fi însemnat recunoașterea insuccesului nostru»

Scopul Bauhaus-ului nu a fost să promoveze vreun « stil », sistem sau dogmă, ci pur și simplu să exercite o influență regeneratoare asupra proiectării. Un « stil Bauhaus » ar fi fost recunoașterea insuccesului nostru și o întoarcere la acea inerție sterilă, la acel academism închistat pe care l-am mai adus la viață provocîndu-l la luptă. Noi ne-am străduit să găsim o nouă metodă de educație care să promoveze o nouă stare de spirit creatoare, care să ducă în cele din urmă la o nouă atitudine față de viață. După cîte știu, Bauhaus-ul a fost prima instituție din lume care a îndrăznit să întruchipeze acest principiu într-un program bine definit. Concepțiile expuse în acest program sînt rezultatul condițiilor epocii noastre industriale și tendințelor ei inerente ». **86**

Satisfacția sufletească este tot atît de importantă ca și cea materială

. . . « Concepțiile mele au fost adesea interpretate ca o culme a raționalizării și mecanizării. Aceasta dă o idee foarte greșită asupra străduințelor mele. Totdeauna am subliniat faptul că celălalt aspect, și anume satisfacția sufletească, este tot atît de importantă ca cea materială și că realizarea unei noi viziuni spațiale înseamnă mai mult decît economie structurală și perfecțiune funcțională. Deviza « concordanța cu scopul este egală cu frumusețea » este numai pe jumătate adevărată. Cînd numim noi un corp omenesc frumos? Fiecare corp, în părțile sale componente, este potrivit scopului, dar numai proporții și culori perfecte, așezate într-un echilibru armonios, merită acest titlu de onoare: frumusețe. Același lucru este adevărat și în arhitectură. Numai o armonie perfectă din punct de vedere atît al funcțiunilor ei tehnice, cît și al proporțiilor, poate da naștere frumuseții. Acestea fac ca sarcina noastră să fie atît de complexă și multilaterală.

O adevărată arhitectură trebuie să fie proiectarea vieții însăși

O adevărată arhitectură ar trebui să fie proiectarea vieții însăși, ceea ce implică o profundă cunoaștere a problemelor biologice, sociale, tehnice și artistice. Dar chiar și aceasta nu este deajuns. Ca să realizăm o unitate din domenii atît de deosebite ale activității ome-

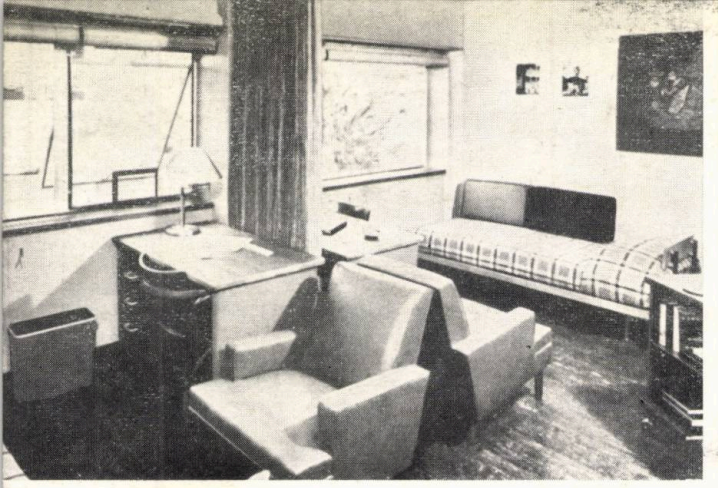

Fig. 113

Fig. 114

Walter Gropius (T.A.C.) — Centrul universitar Harvard, S.U.A. (1949)

« Complexul Harvard prezintă o temă arhitecturală de bază bine definită, riguros păstrată de-a lungul secolelor de către toți arhitecții care au contribuit cu propriile lor construcții: o compoziție de pătrate, deosebite ca mărime și delimitate de diferite clădiri individuale, oferind în spațiu un șir de surprize uimitoare.

Clădirile însile, deși fiecare face parte integrantă din întreg, nu se « asortează ». Cele mai celebre moșteniri arhitecturale ale Universității Harvard, construite în decursul a trei veacuri, cu greu ar putea fi mai deosebite, prin contrastele lor de formă și culoare, bogate în efecte. Totuși, toate se conformează generosului plan spațial al complexului Harvard. Un studiu amănunțit al sistemului existent de spații libere și mase de construcții a devenit în consecință punctul de plecare al proiectării noului centru universitar Harvard. Căci aici se află tendința inerentă a complexului: planul său, în afara timpului, poate fi din nou interpretat în noii termeni ai arhitecturii, valabili pentru zilele noastre.

Nu este necesar să împrumutăm « atmosfera » vreunei epoci anumite. Noile construcții trebuie inventate, nu copiate. Marile perioade ale arhitecturii din trecut nu au uitat niciodată realizările predecesorilor.

Nimic nu a fost copiat cu scopul de a păstra o uniformitate « cosmetică » aparentă. Unitatea a fost exprimată prin aderarea la sistemul spațial dat al clădirilor existente și nu prin imitarea aspectului lor exterior; conformismul exterior nu a fost niciodată obligatoriu în trecut. Numai interesul nostru pentru epocile trecute a impus o fațadă « clasică » sutelor de colegii construite în epoca industrială. »

W. GROPIUS

Fig. 111 — Vedere a ansamblului
Cuprinde « Centrul social Harkness », cu piese de zi și refectorii pentru 1 200 studenți și șapte dormitoare pentru 575 studenți. ***Fig. 112.*** *Plan de ansamblu* ***Fig. 113.*** *Cameră de student (2 paturi).* ***Fig. 114.*** *Centrul Harvard — În primul plan, « Centrul Harkness ».* ***Fig. 115.*** *Detaliu.*

Fig. 115

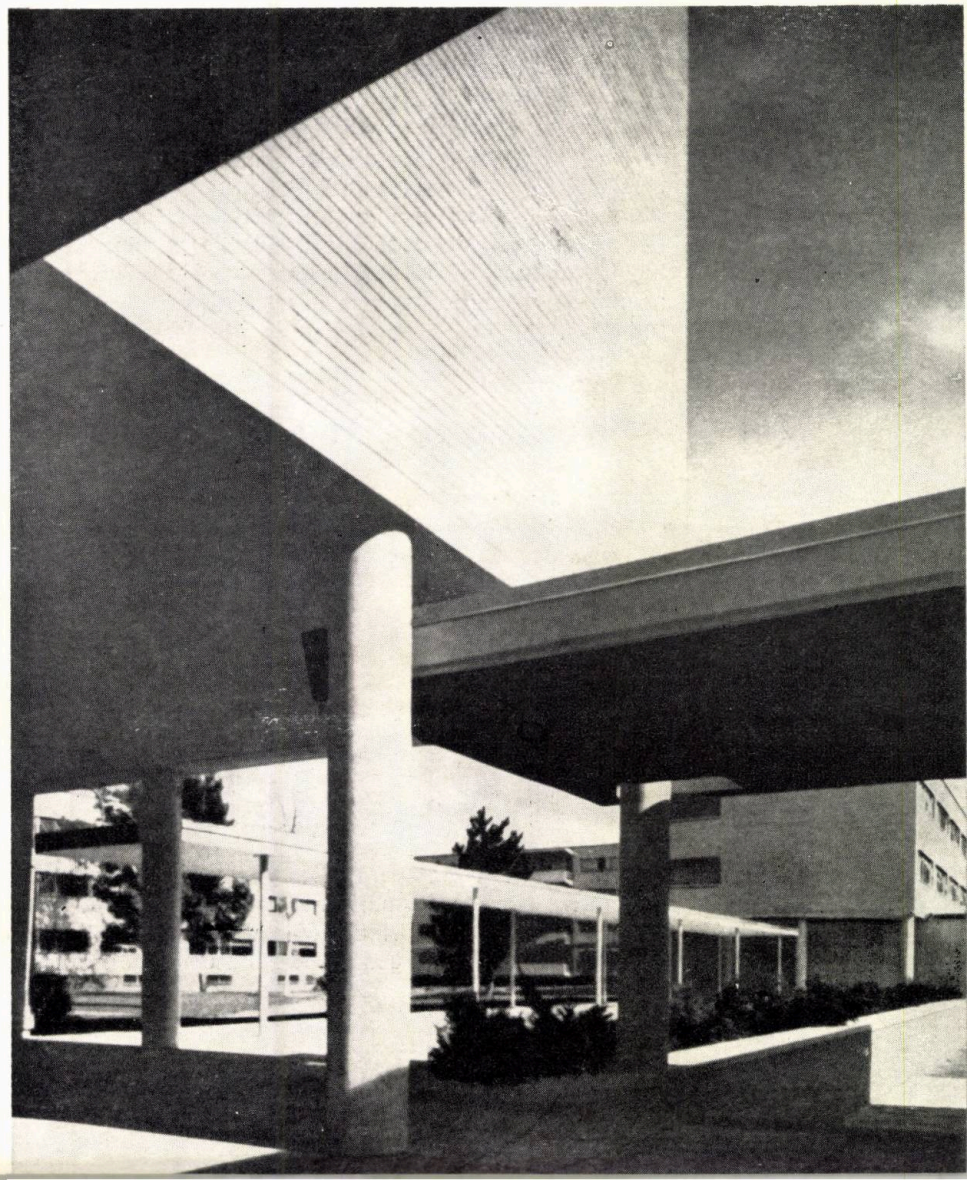

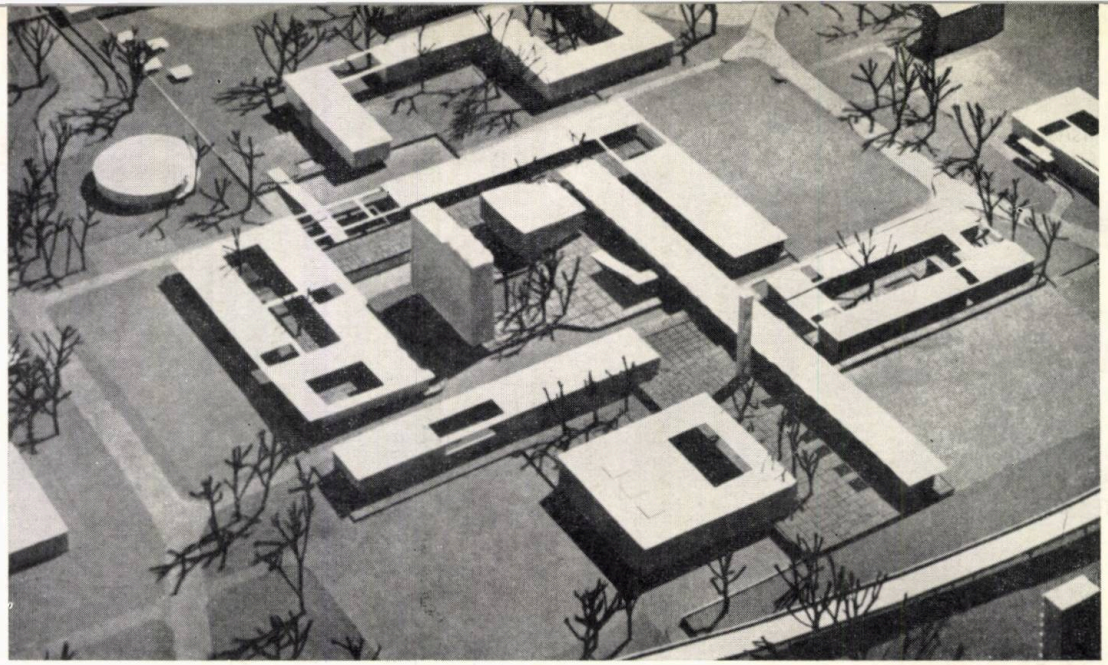

Fig. 116 — Walter Gropius (Studiu efectuat de studenți la Harvard, sub conducerea sa în 1951 — Centru civic la Sudbury, S.U.A. Un oraș nou de 30 000 locuitori)
« Să regăsim scara umană pentru orașele noastre »

nești este necesar un caracter ferm și aici este punctul în care mijloacele de educare capătă o finalitate. Scopul nostru principal ar trebui să fie producerea unui tip superior de om, capabil să privească o entitate mai curînd decît să se lase absorbit prea devreme pe căile strîmte ale specializării. Secolul nostru a produs « *tipul expert* » cu milioanele; să facem loc acum « *tipului de amplă viziune* ». **87**

Să facem loc acum « tipului de largă viziune »

« Intenția mea este să introduc un nou mod de a vedea, care să permită abordarea unei probleme în conformitate cu condițiile sale particulare. Vreau ca tînărul arhitect să fie în stare să-și găsească drumul în orice împrejurare; vreau ca el să creeze în mod independent forme pure și adevărate din condițiile tehnice, economice și sociale în care se găsește, în loc să impună o formulă învățată pe dinafară mediului înconjurător, care ar avea poate nevoie de o soluție complet diferită. Ceea ce vreau eu să predau nu este o dogmă, ci o atitudine originală și elastică față de problemele generației noastre ». **88**

O atitudine originală și elastică față de problemele generației noastre

GROPIUS ȘI ARHITECTURA CONTEMPORANĂ

După cum am mai arătat, ideile Bauhaus-ului nu au murit o dată cu desființarea școlii. Ele au influențat — prin numeroșii săi elevi — gîndirea arhitecturală din numeroase țări europene, din America și chiar din Japonia, iar personalitățile de frunte ale școlii — Gropius, Mies van der Rohe, Breuer, Alberts — au continuat să le dezvolte în condițiile revoluției tehnice petrecute în ultimele trei decenii.

Consecvent cu primele sale idei, Gropius supune în permanență arhitectura contemporană și tendințele ei unei critici lucide, uneori aspră, căutînd să descifreze căi de viitor în condițiile economice, sociale și tehnice, atît de mult schimbate față de cele de la începutul secolului nostru.

Textele ce urmează ne arată evoluția gîndirii unuia dintre cei mai profunzi arhitecți ai secolului nostru. Ele scot în evidență esența acestui curent care, cel puțin în concepția principalului său animator, s-a ferit să fie o dogmă, străduindu-se să devină o metodă în acțiune, în veșnică adaptare la realitățile sociale.

« . . . Mulți dintre noi sînt încă legați de măsura trecutului, căutînd cu înfrigurare adăpost într-o metodă dogmatică. Ei restrîng alegerea expresiei și cîmpul de experiență, acceptînd cu docilitate o formulă care dacă a servit destul de bine inițiatorilor ei, folosită astăzi cu spirit de imitație, duce în cele din urmă la un formalism stagnant și la o unitate complet falsă, impusă din afară.

Contribuția mea personală, ideea Bauhaus-ului, a fost uzată, s-a abuzat de ea și a fost falsificată într-o atare măsură, încît există astăzi o versiune comună a unei scheme fixe a stilului « Bauhaus », care e azvîrlită de ici colo ca o minge în discuții, aproape ca și cum ar fi existat chiar în realitate, ca o formulă definită în mod rigid. În realitate e tocmai dimpotrivă. Forța noastră a constat tocmai în lipsa de dogme, de reguli — care se învechesc în mod inevitabil după un timp; ea a fost sprijinită doar de o minte directoare și de un mediu ce constituia un mare stimulent pentru cei dispuși să lucreze în colectiv, fără să renunțe totuși la propria lor personalitate.

Forța noastră a stat în lipsa de dogme

Ceea ce a făcut ca grupul nostru să devină funcțional a fost o metodă comună de cercetare, un mod unitar de a răspunde sfidărilor timpului nostru, dacă vreți, o *Weltanschauung* (concepție despre lume) similară. Noi știam că numai interpretarea personală a unui fenomen comun poate deveni artă, că numai gîndirea speculativă poate găsi o atitudine conceptuală și pune chestiuni de principiu. Noi încurajam reacțiile instinctive la experiența directă și ne însușeam aforismul filozofiei orientale: « Dezvoltă o tehnică infailibilă și apoi lăsate în voia inspirației ».

Astăzi, cînd — într-o lume care palpită încă de noile forțe cărora noi le-am dat direcția în prima jumătate a secolului — ni se întîmplă să citim sau să auzim că cineva consideră că a găsit soluția unei probleme, aceasta înseamnă că acel om este încă înrădăcinat în concepția statică de ieri, că dorește să se supună dogmelor unei doctrine recunoscute. De altfel, noi nici nu-l putem blama prea mult că se lasă înșelat în acest vechi sistem experimentat în timp, pentru a putea să învingă haosul. Totuși, unitatea culturală democratică pe care mi-o imaginez eu nu poate fi rezultatul unei limitări la dogme și la formule, ci trebuie să fie o coexistență a tuturor ideilor vitale și adevărate și a raporturilor lor reciproce. »... **89**

O coexistență a tuturor ideilor vitale și adevărate și a raporturilor lor reciproce

« SECOLUL ȘTIINȚEI. Am încercat să fac pentru mine însumi o sinteză a tuturor transformărilor care au avut loc în timpul vieții mele în lumea fizică cît și cea spirituală. Cînd eram copil, familia mea locuia într-un apartament la oraș, cu robinete de gaz, sobe încălzite cu cărbuni și cu o cameră de baie unde se încălzea apa pentru baie în fiecare sîmbătă; acest lucru necesita două ore. Nu erau tramvaie electrice, nici automobile, nici aeroplane. Radioul, cinematograful, gramofonul, razele X sau telefonul nici nu existau.

Fig. 117 — T.A.C. — Noul « Boston Center » (1953), Machetă. Magazine, clădiri administrative, piață alimentară, expoziții, un hotel și un motel, săli de adunări

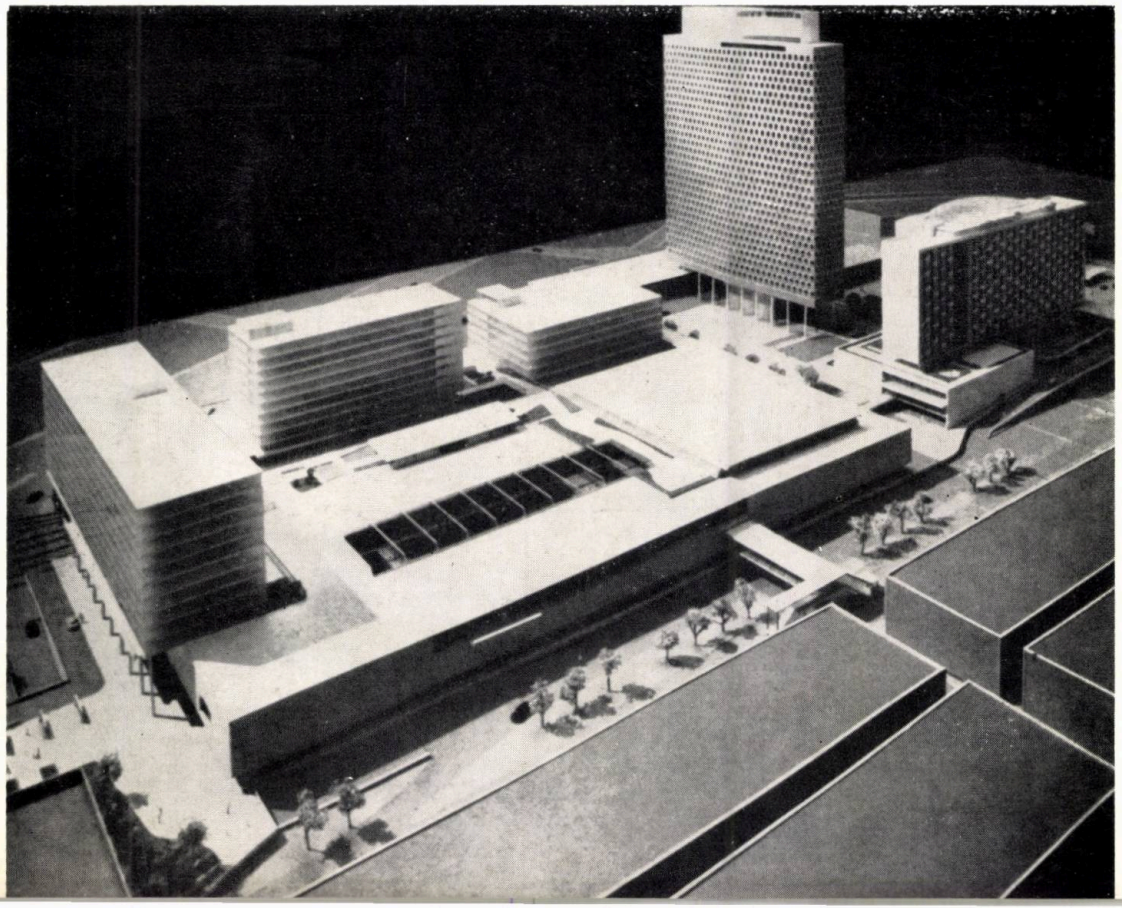

Timpul și spațiul, coeficienți ai unei forțe cosmice unice

Climatul spiritual care prevala în 1880—1890 avea încă mai mult sau mai puțin un caracter static. El gravita în jurul unei concepții, aparent de nezdruncinat, a adevărurilor eterne. Cît de repede a dispărut această concepție, schimbîndu-se într-o concepție despre o lume în continuă transformare, cu fenomene interdependente ! Timpul și spațiul au devenit coeficienții uneia și aceleiași forțe cosmice.

Ansamblul tuturor acestor uriașe transformări, care au avut loc în timpul jumătății de veac de dezvoltare industrială, a avut ca rezultat o schimbare mai radicală a vieții omenești decît toate secolele de la Isus încoace la un loc. Nu trebuie să ne mirăm deci de faptul că noi am simțit încordarea acestei viteze supraomenești de dezvoltare, care pare să nu fie în pas cu inerția naturală a firii omenești și cu puterea noastră limitată de adaptare.

Fiecare om modern care gîndește își pune fel de fel de probleme, încercînd să-și închipuie care va fi în ultimă instanță valoarea grandioaselor noastre progrese tehnice. Noi facem caz de noile procedee tehnice și noile invenții legate de mijloacele mai rapide de transport. Însă ce facem noi cu tot timpul pe care-l economisim? Îl întrebuințăm oare pentru contemplarea existenței noastre? Nu, ne scufundăm într-un ritm și mai febril de activitate, lăsîndu-ne cuceriți de o lozincă greșită: « timpul e bani ». Trebuie să ne lămurim care anume sînt scopurile noastre spirituale și intelectuale ». **90**

Care sînt scopurile noastre spirituale și intelectuale?

« SPIRITUL « COMPUS ». Dacă privim scopul strategic al proiectării în vasta sa complexitate, ea îmbrățișează într-adevăr viața civilizată a omului în toate aspectele sale majore: destinul pămîntului, pădurilor, apei, orașelor și regiunii rurale; cunoașterea omului prin biologie, sociologie și psihologie; legile, guvernarea și economia, arta, arhitectura și ingineria. Dat fiind că toate sînt interdependente, nu le putem considera separat, pe compartimente. Legătura dintre ele, îndreptată către o entitate culturală, este fără îndoială de importanță mai mare pentru succesul sistematizării și construcției de locuințe decît găsirea unor soluții perfecte din punct de vedere practic pentru obiective limitate. Dacă sîntem de acord asupra acestui punct, atunci trebuie să punem accentul asupra spiritului « compus », ca să-i spunem așa, dezvoltat printr-un proces de continuă verificare și cîntărire, mai curînd decît asupra experților specializați care fug de răspunderea întregului și își împart creierul în compartimente ermetice. În timpul treptelor pe care le urcă cu oboseală și eforturi în munca lor zilnică, responsabilitatea lor cea mai mare este să aibă în vedere vastul scop strategic și anume să facă din sistematizarea fragmentară, o parte dintr-un întreg ». **91**

★

Să precizăm noile valori capabile să formeze nucleul unei noi culturi

« Responsabilitatea noastră în momentul de față pare să fie a determina care anume trăsături ale vastei noastre civilizații industriale reprezintă valorile permanente și mai valabile și trebuie de aceea cultivate spre a forma nucleul unei noi tradiții. Criterii juste de deosebire a valorilor culturale se pot dezvolta desigur numai printr-o educație continuu îmbunătățită. Una din sarcinile cele mai importante care ne revin nouă, arhitecților, în domeniul educației culturale, ar fi să punem în evidență și să precizăm noile valori, să le cernem din noianul de curente care apar și dispar și din procesul producției de masă, care mai are încă de descoperit faptul că schimbările în sine nu antrenează în mod necesar îmbunătățiri. În mijlocul unei producții pe scară mare și al unei posibilități aproape nelimitate de alegere a mărfurilor și modelelor de toate felurile, trebuie să ne amintim că nivelul cultural este rezultatul unui proces selectiv de cercetare a esențialului și a tipicului. Această limitare voluntară, departe de a produce o uniformitate anostă, ar trebui să dea multor indivizi prilejul de a-și aduce propria variație individuală într-o temă comună și astfel să ajute la dezvoltarea viitoare și la restaurarea modului de creație pe care l-am părăsit o dată cu venirea secolului mașinii. Cele două contrarii — varietatea individuală și numitorul comun pentru toți — vor putea fi atunci încă o dată împăcate ». **92**

ORIGINEA TEXTELOR

• 81 — Walter Gropius, Scope of Total Architecture, Harper & Brothers, New York 1955, pg. 19 • 82 — Idem, pg. XXI • 83 — Bruno Zevi, Ist das Bauhaus aktuell?, in « Architettura, cronache e storia », nr. 5/1964 • 84 — Idem 81, pg. XXI • 85 —Walter Gropius, Internationale Architektur, Bauhausbücher nr. 1, Albert Langen Verlag, München 1925, pg. 5—8 • 86 — Idem 81, pg. 8 • 87 — Idem, pg. 4—5 • 88 — Idem, pg. 3 • 89 — Walter Gropius, Discurs la Harvard-Club din Boston, cu prilejul împlinirii a 75 ani (24 mai 1958), în « Casabella » nr. 220 • 90 — Idem 81, pg. 169 • 91 — Idem, pg. 173 • 92 — Idem, pg. XXII.

arhitectura 1968

Organ al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România și al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare

2

ANUL XVI

Nr. 111

2 PREMIILE ANUALE ALE UNIUNII ARHITECȚILOR

• **CRONICA IDEILOR**

5 Arh. Stan Bortnowski
PRIVIRE ASUPRA ACTIVITĂȚII TEORETICE ÎN ARHITECTURĂ

9 Arh. Gheorghe Săsărman
CÎTEVA DEZIDERATE ALE GÎNDIRII TEORETICE

10 Arh. Mircea Lupu
CERCETAREA ÎN ARHITECTURĂ

11 Arh. Horia Hudiță
REALISMUL IDEILOR

14 Arh. Mircea Stancu
E DEPĂȘITĂ CARTA ATENEI?

• **ÎNVĂȚĂMÎNT**

17 Prof. arh. Grigore Ionescu
PENTRU O MAI BUNĂ ȘI DIVERSIFICATĂ FORMARE A ARHITECTULUI

19 Conf. arh. Cezar Lăzărescu
SĂ APROFUNDĂM PROBLEMELE TEHNICO-ECONOMICE

20 Conf. arh Ignace Șerban
PREGĂTIREA TEHNICO-ȘTIINȚIFICĂ A STUDENȚILOR

22 Conf. arh. Dorian Hardt
UNELE PROBLEME LEGATE DE CONȚINUTUL DISCIPLINELOR TEHNICE

24 Arh. Mircea Enescu
DESPRE STILUL NOSTRU DE MUNCĂ

25 Prof. arh. Ascanio Damian
PROIECTELE DE DIPLOMĂ ALE ABSOLVENȚILOR INSTITUTULUI DE ARHITECTURĂ — Promoția vara 1967

• **CONCURSURI**

54 Arh. Aurelia Teodorescu
CONCURS PENTRU «CREȘĂ CU 80 LOCURI ȘI GRĂDINIȚĂ CU 200 LOCURI»

• **STUDII**

63 Prof. arh. Ladislau Adler
PROBLEME ALE ARHITECTURII INDUSTRIALE CONTEMPORANE (II)

68 • **RECENZII**

• **CRONICA**

70 Prof. arh. Gustav Gusti
RENOVAREA URBANĂ ȘI VIITORUL ORAȘELOR

72 DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

• **ISTORIA ȘI TEORIA ARHITECTURII**

Arh. Marcel Melicson
FIȘE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE (VIII)

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh. M. MELICSON (redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

Redacția și administrația: București, str. Episcopiei nr. 9, sectorul I
Telefon: redacția 13 98 80, administrația 16 49 14.

Abonamentele se primesc numai la sediul redacției.

Instituțiile pot achita abonamentele în contul de virament nr. 136.401.39 — Direcția Executării de Casă a Bugetului Statului, pentru Redacția Publicațiilor „Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții" și „Arhitectura".

Costul abonamentului anual: instituții 200 lei, individual 100 lei.

Prețul unui exemplar 20 lei.

PREMIILE DE
ACORDATE DE UNIUNEA

PREMIUL ANUAL

« COMPLEXUL DE ODIHNĂ DE LA MANGALIA NORD » (lei 20 000)
Autori : arhitecții Victor Sebestyen, Ludovic Staadecker; coautori : arhitecții Horia Hudiță, Constantin Săvescu, Virginia Lupu, Solari Grümberg

PREMII

« LICEE ȘI ȘCOLI GENERALE TIP » (lei 10 000)
Autori : arhitecții Alexandru Costin, Dan Bacalu, Clarisse Lazăr, Aurelia Ivaneș, Francisc Retty, Cristina Neagu

« DETALIU DE SISTEMATIZARE PENTRU STAȚIUNEA TURISTICĂ MANGALIA » (lei 10 000)
Autori : arhitecții Gheorghe Dumitrașcu, Șerban Manolescu; coautori : arhitecții Kemal Ghengiomer, Doina Poenaru, Nicolae Cuiumdjoglu, Mircea Anania

« FABRICA DE ZAHĂR DIN BUZĂU » (lei 8 000)
Autori : arhitecții Heinrich Küst, Gheorghe Rosetti, Aurel Mureșeanu, Liliana Bărbulescu, Georgeta Sachelarie, Teodor Sassu

« UNIVERSITATEA DIN TIMIȘOARA » (lei 8 000)
Autor : arh. Ioan Fackelmann; coautori : arhitecții Sorin Gavra, Georgeta Voia Mocănel

« HALA DE PRODUCȚIE ȘI PAVILIONUL T.A. DE LA FABRICA DE ELEMENTE DE AUTOMATIZARE » (lei 7 000)
Autori : arhitecții Victor Hagiu, Iosif Popescu, Constantin Dragu

MENȚIUNI

« PROIECT TIP I.P.C.T. SERIA 2926 — LOCUINȚE DIN PANOURI MARI CU P+4 ETAJE — TEHNOLOGIA MILITARI » (lei 5 000)
Autor: arh. Willy Juster

ARHITECTURĂ

ARHITECŢILOR PE ANUL 1967

« DETALIUL DE SISTEMATIZARE — MICRORAIOANELE 6 ŞI 4 A DIN LONEA » (lei 5 000)
Autori: arhitecţii Mariana Vereanu, Aurelia Copcea; coautori: arhitecţii Ion Geicu, Rodica Petre

« BAZIN ACOPERIT PENTRU ÎNOT [LA CLUJ » (lei 4 000)
Autori: arhitecţii Nicolae Litvin, Vasile Mitrea

« RESTAURAREA BISERICII SF. MIHAIL DIN CLUJ » (lei 4 000)
Autori: arhitecţii Rodica Mănciulescu, Ion Dumitrescu

« FABRICA DE PREFABRICATE PENTRU LOCUINŢE DIN PANOURI MARI DIN MILITARI — BUCUREŞTI » (lei 4 000)
Autori: arhitecţii Gheorghe Polizu, Marius Smigelschi; ing. Emilian Baiculescu

« CASA DE CULTURĂ DIN PETROŞANI » (lei 3 000)
Autor: arh. Suren Harutunian

« STUDIUL DE SISTEMATIZARE TERITORIALĂ COMPLEXĂ A RAIONULUI HUŞI » (lei 3 000)
Autor: arh. Nicolae Vericeanu

« SCULĂRIE CENTRALĂ ŞI LABORATOR CENTRAL METROLOGIC LA UZINA CONSTRUCTOARE DE MAŞINI DIN REŞIŢA » (lei 3 000)
Autori: arhitecţii Mihai Dragomirescu, Boris Stuparu; coautori: arhitecţii Iulian Deşcu, Paul Mihalik, Emil Droc

« CASA DE OASPEŢI DIN TG. MUREŞ » (lei 3 000)
Autor: arh. Alexandru Puşcaş

« CENTRELE ISTORICE ALE ORAŞELOR » (lucrare ştiinţifică, Editura Tehnică), (lei 3000)
Autor: arh. Gheorghe Curinschi

CRONICA IDEILOR

Dorim această rubrică o tribună a schimbului de idei și de opinii asupra celor mai diverse aspecte ale mișcării arhitecturale contemporane, atît din țara noastră cît și de peste hotare.

Arhitectura mondială se află într-un permanent și viu proces de înnoire, expresie a unei realități sociale extrem de dinamice. Ea prezintă mereu noi soluții funcționale și constructive, viziuni spațiale adesea deconcertante, forme plastice de o mare diversitate a concepțiilor estetice.

Totul este în mișcare în arhitectură și tot mai des apar preocupările pentru o arhitectură a viitorului.

Uneori, ele reprezintă simple exerciții formale; adesea sînt însă rezultatul unei gîndiri realiste ce scrutează cu neliniște o lume a anului 2000 ce ieri încă părea doar obiect de "science-fiction".

Elementele constitutive ale acestei lumi sînt alături de noi, în societatea de azi, rod al unei revoluții tehnico-științifice fără precedent. Din aceste elemente se încheagă o imagine pregnantă a unui viitor plin de necesități sociale și determinante arhitecturale noi.

Cadrul arhitectural al acestui viitor trebuie construit mîine, dar el trebuie gîndit azi; altfel, vom fi luați pe nepregătite.

O teorie profesională nouă trebuie să conducă activitatea practică a arhitecților. Această teorie se poate elabora doar în procesul viu al schimbului de opinii, îmbinat în mod complex cu o activitate practică experimentală.

Dorim ca în această rubrică să aducem o contribuție la elucidarea unor probleme stringente ale actualității noastre profesionale, încadrate în contextul mondial al mișcării arhitecturale contemporane.

Invităm pe arhitecții preocupați de deslușirea coordonatelor gîndirii arhitecturale contemporane să participe activ la dezbaterile din cadrul acestei rubrici, deschise tuturor.

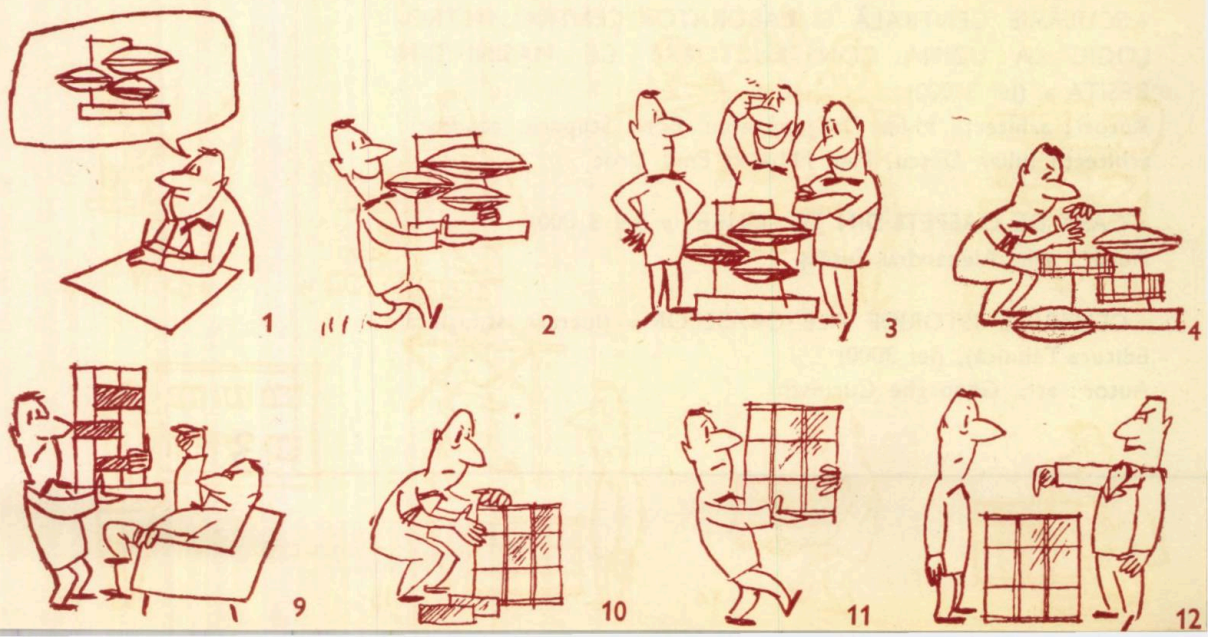

arh.
stan bortnowski

privire asupra activităţii teoretice în arhitectură *)

Oportuna aducere în discuţie — în cadrul Uniunii arhitecţilor — a activităţii teoretice din domeniul arhitecturii ne-a prilejuit o mai clară observare a rămînerii în urmă în care se află astăzi preocupările de acest ordin.

Pornind de la scrutarea modului în care se desfăşoară astăzi activitatea aplicată de arhitectură şi a condiţiilor de organizare a acesteia, apare pregnant unul din aspectele acestei probleme: o anumită izolare a practicii de teorie. Este o tendinţă de elementarizare a practicii profesionale, de a o restrînge în limitele practicismului şi rutinei, reducînd actul arhitectural la rolul mecanic de a îmbrăca cu ziduri aşa-zisa „temă" dată de administraţia « beneficiară », fără ca arhitectul să mai caute raţiunile principiale ale programului sau să analizeze temeiurile teoretice ale soluţiilor date.

Nu voi insista aici asupra lacunelor de ordin fundamental, teoretic-ştiinţific, cu care se întocmesc în anumite cazuri temele de proiectare de către unii beneficiari, în insuficienta înţelegere a calităţii lor de mandatari ai societăţii, cazuri care cu atît mai mult ar impune aportul de esenţă teoretică al arhitectului.

Trebuie spus că această practică este înlesnită prin unele deficienţe ale organizării proiectării, astfel de preocupări neapărînd ca îndatoriri oficiale şi neputînd fi exprimate în borderoul unei « documentaţii complete » . . . Iar atunci cînd atitudini personale ale unor arhitecţi conduc la dispute în vederea fundamentării programului şi conceptului arhitectural respectiv, iniţiatorii o fac pe propria lor socoteală, preluînd riscul de a fi apreciaţi cîteodată ca «recalcitranţi», «neoperativi», «neproductivi».

Desigur, este aici o chestiune de atitudine a profesionistului-arhitect, de a alege totuşi calea luptei pe plan teoretic, în beneficiul realizării practice; se impune însă o neîntîrziată recunoaştere a oportunităţii şi o încurajare practică a preocupărilor de ordin teoretic-ştiinţific în rezolvarea problemelor aplicate ale arhitecturii. Din cîte cunosc, pînă în prezent nici una din acţiunile de organizare ştiinţifică a activităţii noastre nu a surprins acest aspect, spre a-i aduce — în mod deliberat — remediile corespunzătoare.

**) Intervenţie în cadrul discuţiilor purtate la Uniunea arhitecţilor la 30 noiembrie 1967, în problema activităţii teoretice în arhitectură.*

(Din « Architektura » — Warszawa)

5

6

7

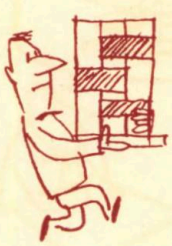
8

13

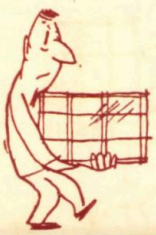
14

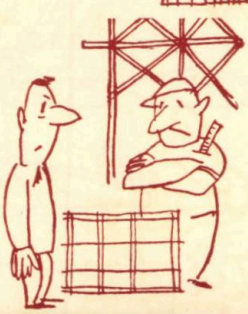
15

16

Pe plan general, situația tinde să conducă la o ignorare a funcțiilor arhitecturii, pe care teoria disciplinei noastre — în accepția ei contemporană — le proclamă. Concret, această carență se manifestă în atitudinea de a considera că arhitecturii îi este suficientă îndeplinirea doar a unui rol pasiv, de executant conform, poziție ce trebuie să o socotim necorespunzătoare în fața comenzii sociale. Cred că aici se resimte lipsa unei atitudini active, de pe pozițiile disciplinei noastre, care să netezească arhitecturii calea împlinirii întregii sale meniri sociale, dîndu-i posibilitatea de a-și valorifica integral capacitățile în procesul de organizare a condițiilor viitoare de viață — pregătind astfel programele arhitecturale și urbanistice pentru realizările de mîine — și, totodată, de a-și exercita partea sa de răspundere în făurirea unui cadru material corespunzător al vieții.

Dacă pentru a preîntîmpina cedarea unor poziții principiale ale disciplinei noastre, lărgirea orizonturilor teoretice ale arhitecților ar putea reprezenta un antidot (prin faptul că generează elanurile necesare depășirii condiției imediate), în schimb, pe plan general, consider că remediul situației depinde de o fermă și științifică demonstrare a resurselor încă nevalorificate ale arhitecturii ca disciplină și a modului în care acest potențial poate fi angrenat în sistemul de organizare a dezvoltării. Or, această demonstrare constituie o problemă de ordin fundamental, al cărei studiu trebuie ancorat în temeiurile teoretice ale disciplinei. Este o lucrare științifică care prin excelență intră în competența unui organ științific avînd ca obiectiv cercetarea problemelor fundamentale de arhitectură, organ care astăzi încă nu există. Și aici, întîlnim un « cerc vicios »: organul de cercetări fundamentale de arhitectură nu există pentru că noi nu i-am argumentat suficient necesitatea, iar aceste argumente, irefutabile pentru existența sa, nu au fost produse, pentru că ele sînt organic incluse în înseși primele lucrări fundamentale pe care acest organ ar trebui să le abordeze.

Cazul se cere ilustrat și în alt mod. Observînd situația prezentă a sporadicei cercetări de arhitectură care se întreprinde pe plan teoretic, constatăm că este precară și din pricina unui actual și profund viciu de organizare: așa-zisa coordonare a studiilor cu specific general și teoretic, ca și a energiilor angajate în această activitate, constă astăzi, de fapt și precumpănitor, în însumarea aproape mecanică a diverse teme disparate, comunicate către centru, în loc să pornească de la o concepție de ansamblu concretizată într-un program general al cercetărilor, care să jalonеze direcțiile majore ale acestei activități, să ierarhizeze după importanță și urgență problemele de abordat, estimînd totodată capacitatea forțelor de cercetare trebuincioase. Or, nu există nici un dubiu că numai dintr-un astfel de program general ar putea deriva sarcini coordonate pentru toate unitățile — inclusiv pentru institutul nostru de învățămînt superior, cu marile lui resurse — , care astăzi își consumă forțele de cercetare într-o dispersare pe diverse teme fragmentate, multe din ele căpătînd, pînă la sfîrșit, doar un caracter justificativ al împlinirii unor ore științifice necesare completării normelor didactice.

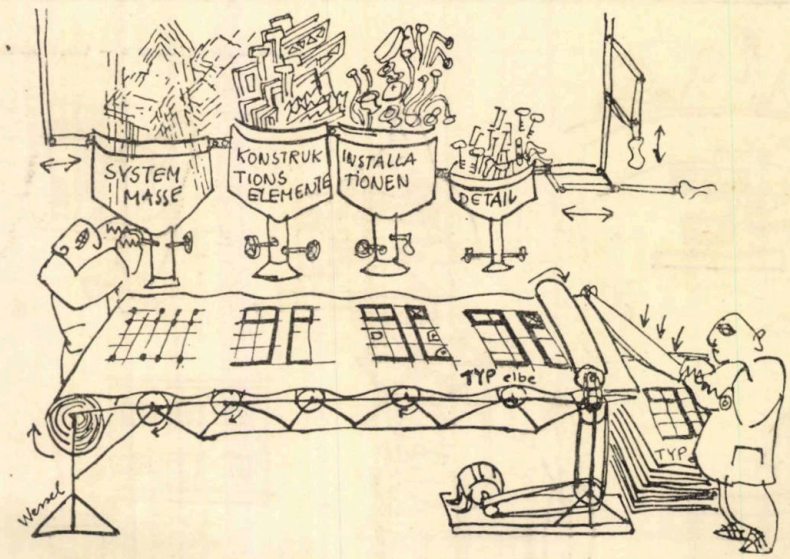

Sistemul este perfect! Doar arhitectura nu e încă pusă la punct!

(Din « Deutsche Architektur »

Dar respectivul program general — această piesă fundamentală, dinamică și de mare complexitate — cu siguranță că nu poate fi temeinic studiat decît numai cu concursul viitorului organ științific, axat pe studiul problemelor fundamentale ale arhitecturii și în al cărui plan de cercetare și studii ar trebui să figureze ca problema nr. 1. Elaborînd acest program general de cercetare, respectivul nucleu științific inițial, astăzi încă inexistent, își va anunța actul care conține justificarea existenței sale ca institut, evidențiind cu claritate, natura și volumul atribuțiilor științifice ce-i revin și esențiala însemnătate a rezolvării acestora, pentru perspectivele arhitecturii și urbanismului românesc, pentru binele social, pentru prestigiul țării.

Pînă ce nu va exista acest program de ansamblu al cercetării noastre științifice, de specialitate, nu trebuie să ne mire că apare atît de frecvent printre arhitecți confuzia dintre noțiunea de cercetare aplicată și aceea de cercetare fundamentală de arhitectură, fapt care — prin diversiunile ce le produce — deservește însăși cauza organizării fiecăruia din aceste compartimente; că activitatea teoretică de arhitectură mai este încă uneori privită ca un auxiliar dispensabil al practicii profesionale; că cercetarea fundamentală în arhitectură nu este încă înțeleasă ca un aport direct și indispensabil pentru orientarea și dezvoltarea în perspectivă a activității practice; că persistă uneori ideea depășită a unei inevitabile izolări de practică a cercetării ce s-ar desfășura în afara institutelor de proiectare, uitînd că obiectivele cercetării fundamentale se găsesc dincolo de cadrul problemelor aplicate, imediate, și omițîndu-se faptul că cercetarea nu mai poate fi concepută astăzi fără posibilități proprii de experimentare; și — în fine — că lipsește încă inițiativa luării unei poziții ferme pentru revendicarea locului ce i se cuvine arhitecturii în Consiliul Național al Cercetării Științifice, loc în care o situează — între altele — înaltele sale atribute sociale.

Oricare din arhitecții confruntați cu problematica actuală a disciplinei noastre — și cu atît mai mult cei care sînt preocupați și de perspectivele în care este necesar să se înscrie activitatea arhitectural-urbanistică — pot observa implicațiile defavorabile ale insuficientelor preocupări de ordin teoretic-științific în specialitate. Persistă însă în rîndurile noastre o pronunțată rezervă de a se da o expresie publică acestor constatări. De aceea, și la îndemnul unor convingeri profund intemeiate, revin pentru a susține ca oportună orice nouă intervenție destinată stimulării unei atitudini active în favoarea activității teoretic-științifice în arhitectură.

Se impun acum și cîteva considerații cu privire la manifestările teoretice individuale. Analizînd situația de fapt se poate constata în rîndurile arhitecților o oarecare scădere a interesului pentru manifestările profesionale pe plan teoretic-științific sau critic. Trebuie cercetate cauzele care fac ca preocupările de ordin teoretic să rămînă frecvent la periferia celorlalte activități ale arhitectului (fapt ce se conjugă și cu optica practicistă a proiectării).

Se mai cere luat în seamă și faptul că pentru intervențiile scrise ale arhitecților trebuie să se recurgă azi în mod fortuit la presa centrală, unde — pe lîngă pretențiile de ordin formal ce decurg

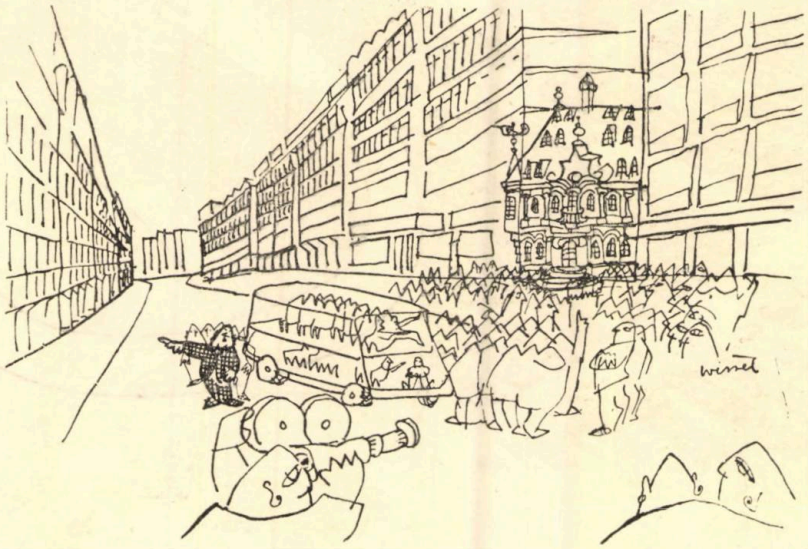

Ghidul: Mii de vizitatori vin zilnic aici spre a vedea acest modern ansamblu de constructii.

(Din « Deutsche Architektur »)

din alinierea arhitectului cu ziariștii și scriitorii, a căror profesie este scrisul — intervine și criteriul tematic legat de profilul publicației respective, situație care generează unele rețineri în rîndul celor ce doresc să comunice și să dezbată problemele vii ale disciplinei lor, în limbajul și înțelesurile specifice profesiunii. Și aceasta pentru că revista noastră « Arhitectura » — cu toate marile progrese înregistrate în timpul din urmă — are un insuficient puls de viață, nefiind în situația să surprindă actualitatea vie și ritmul scurgerii evenimentelor, datorită periodicității ei bimestriale și lungului ciclu de tipărire. O publicație de arhitectură prezentată sub forma unui ziar, apărînd săptămînal, ar favoriza nu numai circulația operativă a informațiilor de breaslă, dar și înviorarea manifestărilor teoretice și critice ale arhitecților, prezentate fără exigențe formale, în gazeta lor proprie. În acest caz, tipărirea trimestrială de către aceeași redacție a unei reviste-album conținînd realizări de arhitectură și urbanism comentate, precum și studii critice și teoretice de anvergură, ar împlini și cealaltă cerință publicistică de branșe. Consider că o astfel de restructurare a presei de specialitate ar constitui un sprijin pentru înviorarea activității teoretice.

Beneficiind de directivele superioare cu privire la organizarea științifică a producției și dezvoltarea activității de cercetare științifică, avem criteriile pentru a analiza cu discernămînt toate lacunele existente în viața disciplinei noastre în vederea găsirii cît mai grabnic a remediilor.

Viața modernă văzută de Sempé
(Din « L'Express »)

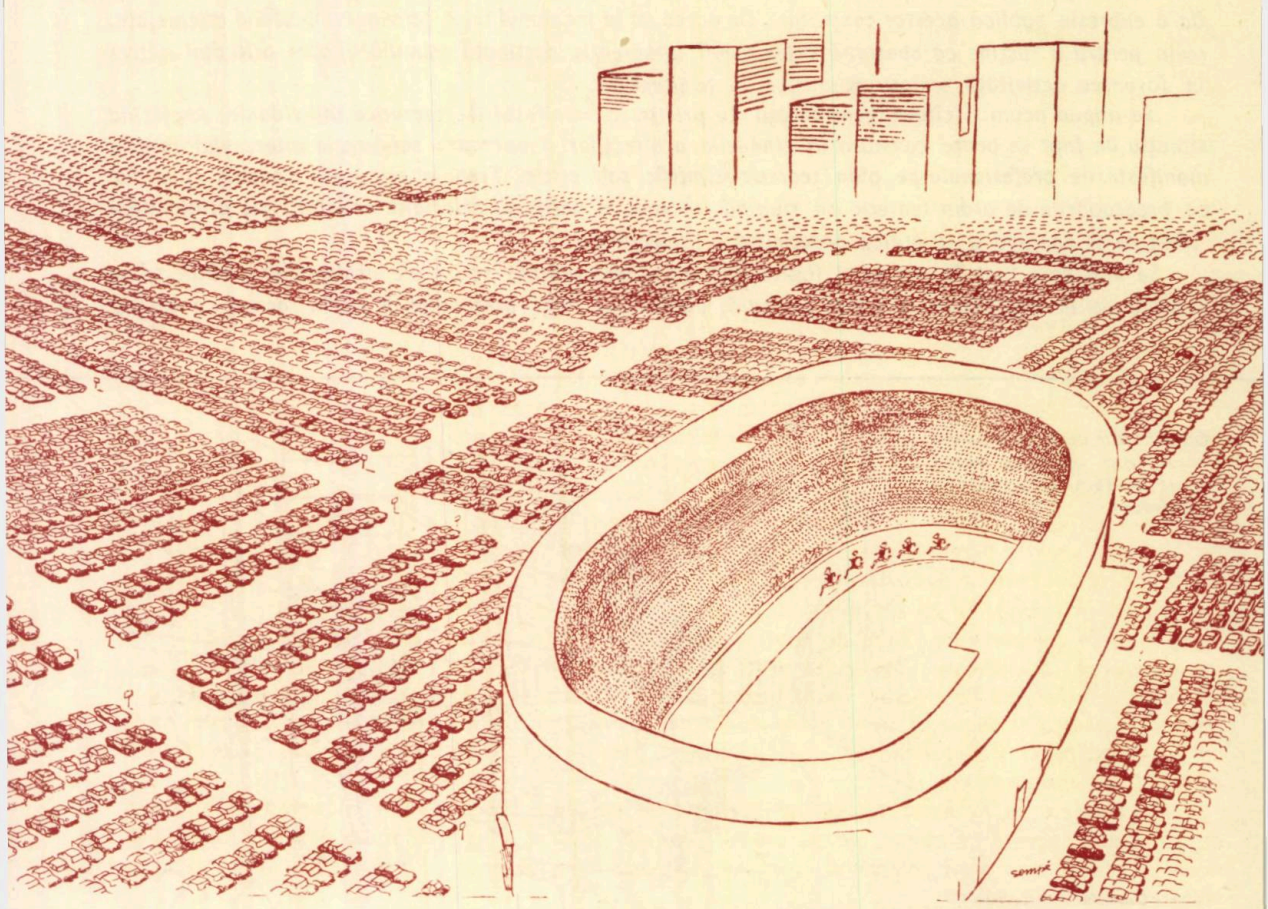

arh.
gheorghe săsărman

cîteva deziderate ale gîndiri teoretice

O recentă discuție, organizată sub auspiciile Uniunii arhitecților, își propunea să pledeze pentru importanța activității teoretice. Formularea temei a stîrnit obiecții: Mai este cazul să convingem pe cineva asupra acestei importanțe ? Nu cumva forțăm uși deschise ? Pe cine combatem ? Prezentat în această atmosferă de deplină pătrundere interioară, tabloul unor acțiuni timide părea de-a dreptul neverosimil. Cum se explică totuși numărul modest al întreprinderilor cu caracter teoretic ? Ce întîrzie prefacerea convingerii în faptă ? Poate că o asemenea realitiate nu e cu totul străină de menținerea înțelegerii destul de diferite a ceea ce se așteaptă din partea activității teoretice, alături de recunoașterea unanimă a necesității ei.

Am avut prilejul să remarc că acceptarea numai în principiu a rolului teoriei mai are îndeajuns de mulți susținători. Arhitectura — spun ei cu superioritate — se face la planșetă. Un instrument ajunge astfel să fie prezentat drept condiție esențială și unică. În fapt, pentru a fi viabilă, fiecare linie trasă pe calc materializează o idee, este precedată de un act de gîndire, de un element teoretizator. Numai că zece arhitecți, în fața a zece planșete, vor trasa zece linii — uneori foarte asemănătoare — în conformitate cu zece teoretizări distincte. Fiecare crede într-un sistem teoretic propriu, mai mult sau mai puțin coerent, mai mult sau mai puțin mărturisit, dar cu pretenții de valabilitate. Or, este evident că, în coordonate date, nu poate să existe decît o singură teorie valabilă. Ea descoperă adevăruri unanim acceptate și le definește ca legi obiective, desprinde necesitatea din șirul fenomenelor întîmplătoare. Dacă se detașează de ceea ce numim, generic, planșetă, o face numai pentru ca, revenind aici cu un alt orizont, să restrîngă cîmpul de manifestare a erorilor. Pentru că o teorie a arhitecturii ar trebuie să fie, mai întîi de toate, o teorie științifică și nu o însumare de judecăți relative, de viziuni personale. Tendința de a nega strînsa legătură cu practica a teoriei nu se explică oare și prin teama unora că, o dată conturat un sistem de gîndire unic, propria lor concepție se va dovedi pe alocuri șubredă ?

Numeroși proiectanți se întreabă — referitor la anumite comandamente sociale de actualitate, cum ar fi definirea unui specific local sau diversificarea noilor ansambluri — de ce nu se elaborează « la centru » un îndreptar, un ghid care să orienteze pe architecți în căutările lor, să prevină rătăcirile sterile. Reacția unor specialiști « de la centru » este, bineînțeles, nefavorabilă. Se afirmă aici — și pe drept cuvînt — că în acest domeniu, inițiativa, talentul, personalitatea creatoare trebuie să se manifeste nestînjenit, că îngrădirea lor prin normative și instrucțiuni ar fi contrară însuși scopului urmărit. Nu e însă mai puțin adevărat că nevoia unei orientări de principiu este perfect întemeiată. Dar ar fi dificil de imaginat realizarea ei pe calea elaborării de normative și instrucțiuni. Este important deci ca un sistem teoretic să fie larg, cuprinzător. O înșiruire de canoane și dogme rigide, chiar plasate într-un decor modern, nu-și are aici locul. Dimpotrivă, un asemenea sistem își poate justifica existența numai în măsura în care conține premizele propriei sale dezvoltări, în acord cu dinamismul vieții, cu mobilitatea gîndirii.

Bine, vor spune unii, dar legile generale ale arhitecturii au fost enunțate încă de Vitruviu; tot ce s-a scris, de atunci, pe această temă nu face decît să repete același lucru și orice încercare de a adăuga ceva în plus își dovedește, pînă la urmă, deșertăciunea. Oare așa să fie ? Fără îndoială, există adevăruri care, o dată stabilite, își păstrează în esență valabilitatea de-a lungul mileniilor. Dar numai în esență. Să nu uităm că, în două mii de ani, omenirea a crescut nu numai în întindere, ci și în complexitate. Sfera de cuprindere a arhitecturii s-a extins de la un număr limitat de nuclee urbane la modelarea întregului teritoriu al globului, în timp ce viața socială a urmat treptele unei neîntrerupte densificări. Poate susține cineva că Vitruviu a descoperit toate adevărurile profesiunii și pentru totdeauna ? Avem o teorie actuală a arhitecturii ? Greu de spus, cu atît mai mult cu cît ea nu poate fi împrumutată, ci — universală fiind — trebuie să aparțină locului și oamenilor cărora li se adresează.

Am încercat să formulez cîteva din dezideratele cărora e necesar să le răspundă acea teorie de care avem nevoie. Desigur, ea nu poate fi creată de la o zi la alta și nu poate fi concepută decît ca rod al unui efort colectiv și coordonat. Important mi se pare ca acest efort să fie inaugurat și cît mai curînd.

arh.
mircea lupu

cercetarea în arhitectură

Realitatea producției noastre de arhitectură, răspunsul pe care îl dăm unor probleme majore oferă garanția unei depășiri a necesității de a demonstra importanța activității de cercetare în arhitectură. Astăzi este de neconceput un domeniu de oarecare importanță în cadrul preocupărilor umane fără o fundamentare științifică. Or, arhitectura, ca mediu complex al vieții și al activității, ocupă un loc a cărui pondere este în continuă creștere. Explozia demografică, concentrarea urbană, estomparea sau chiar ștergerea diferențelor dintre sat și oraș, aspirația generală spre confort și civilizație sînt semne de întrebare cărora trebuie să le răspundem; trebuie să le răspundem repede, dar cu conștiința responsabilităților noi ce revin profesiunii. Acestea sînt de fapt problemele pe care secolul ni le pune. Intuite genial de Gropius, Le Corbusier, Mies van der Rohe, Wright, ele au constituit resortul lansării arhitecturii moderne. Reconcilierea arhitecturii cu tehnica — « readucerea arhitecturii în șuvoiul științei și tehnologiei » (Mies van der Rohe) —, înțelegerea rolului social al arhitectului și, mai recent, tendința către un nou umanism, cu exprisivitate contemporană, au însemnat pași înainte. Expresie a posibilităților pe care le oferea practica timpului sau a conceptului asupra profesiunii, răspunsurilor date, chiar celor ce-și păstrează actualitatea, tindem să le atribuim mai ales caracter de profeție.

Într-un studiu asupra activității de cercetare, prezentat de lordul Llewelyn, Davies și Peter Cowan, în fața Institutului regal al arhitecților britanici, se subliniază: « Arhitecții mai trăiesc astăzi din stocul de cunoștințe și dexterități adunate grație sforțărilor predecesorilor noștri. Noi adăugăm la acest stoc, bucățică cu bucățică, din practica de zi cu zi în spiritul tradițional al dezvoltării profesionale».

Consider că această situație caracterizează și la noi profesiunea noastră în ansamblu.

Astăzi, în lume activitatea teoretică a devenit în general aproape sinonimă cu activitatea de cercetare. Există cîțiva factori care condiționează această activitate: orientarea *activității de cercetare, astfel încît tematica sa să abordeze cele mai importante probleme;* organizarea *acestei activități în forme adecvate;* metodele *și mijloacele afectate cercetării și, în sfîrșit, problema* eficienței *ei, deoarece astăzi nu se mai poate concepe o activitate de cercetare fără o perspectivă foarte largă și precisă a eficienței sale pe plan economic și social.*

În ceea ce privește orientarea *și* tematica *cercetării, trebuie să constatăm că, din păcate, în momentul de față la noi nu există de fapt o formă organizatorică ce ar putea să coordoneze necesitățile cu posibilitățile de rezolvare.*

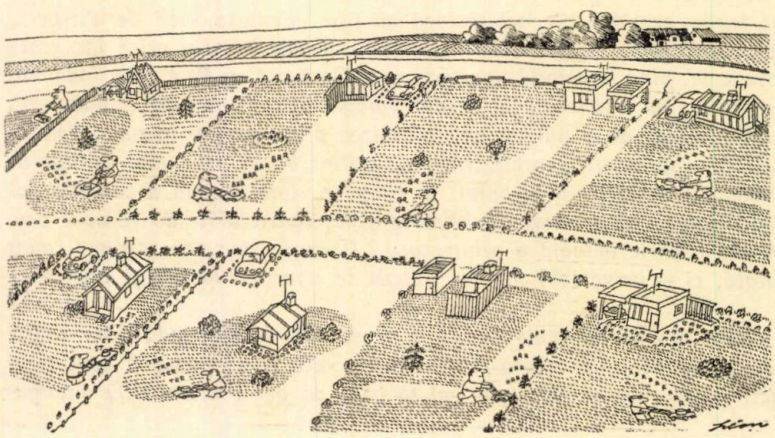

Vară daneză. Leon și-a cumpărat o căsuță la țară și un aparat electric. de tuns iarba. S-a asociat unui grup care a rezolvat toate problemele ridicate de orele de recreare...

(Din « Mobilia »)

În Consiliul Național al Cercetării Științifice, mijloacele afectate arhitecturii nu pot, cu toate bunele intenții, să cuprindă decît o parte a problemelor, în special cele cu caracter « deosebit teoretic ».

În această situație, C.S.C.A.S.-ul sau institutele de proiectare comandă sau își comandă diferite lucrări de cercetare, în dependență și legătură directă cu practica; acest lucru este salutar în măsura în care nu devine — așa cum este din păcate — singurul sistem și în măsura în care nu se urmăresc doar rezultate imediate și de interes restrîns. Astfel, noi reușim să realizăm ceea ce în clasificarea Zuckerman — îndeobște acceptată — se numește practica înaintată, activitatea de dezvoltare, *sau foarte rar* cercetare aplicată. *Convins de importanța orientării tematicii cercetării, personal nu împărtășesc ideea creării unui organism supraetajat, de cercetare pur teoretică în arhitectură. Există cîțiva factori care susțin această părere. În primul rînd, avem în momentul de față forme organizatorice care au în atribuții orientarea activității de cercetare: C.N.C.S.-ul și C.S.C.A.S.-ul. În al doilea rînd, specificul profesiunii noastre nu permite ruperea cercetătorului de activitatea practică.*

În sfîrșit, consider că nu putem bloca o parte dintre puținii profesioniști pe care îi avem într-o activitate ce ar putea îmbrăca forme funcționărești etc.

Susțin deci practicarea cercetării arhitecturale în institute cu profil mixt: cercetare-proiectare, cu condiția asigurării unei coordonări de mare eficiență.

De altfel, aceasta nu este o noutate: I.S.C.A.S.-ul, I.P.C.T.-ul sînt institute de studii și proiectare, *Considerăm că în această situație întărirea și dezvoltarea cercetării științifice în cadrul acestor forme existente ar fi un aspect asupra căruia ar trebui în primul rînd să ne îndreptăm atenția. Se impune însă apariția în cadrul lor a unor grupe de studii de perspectivă. Pînă nu de mult, revistele de arhitectură grupau sub același titlu generic « recherche » atît construcțiile factorului Cheval, cît și cercetările grupului « Archigram » sau ale metaboliștilor. Acum putem aprecia diferențele dintre ele și mai ales importanța ultimelor.*

Dispunem în țara noastră de un foarte important institut de cercetări în domeniul construcțiilor, INCERC, dotat cu personal de înaltă calificare, cu tot felul de laboratoare și utilaje.

Acest institut, unul dintre puținele specializate în cercetare, *ar putea aduce mutații fundamentale în profesiunea de constructor.*

Fără a neglija alte domenii, aducem de asemenea pe primul plan al preocupărilor, datorită actualității, complexității și importanței sale, sistematizarea *pe diferitele sale trepte: teritorială, urbană, rurală. O atacare numai din punctul de vedere al cercetării aplicate a acestor probleme este insuficientă. Apar ca necesare studiile fundamentale geografice, economice, sociologice, care să permită conturarea ideilor de bază pentru proiectarea viitoarelor aglomerații.*

Se constată adesea că, atacîndu-se numeroase probleme de ordin practic și imediat, se neglijează sau nu mai rămîn forțe pentru studierea unor importante probleme de perspectivă.

Iată, de exemplu, cazul unor cercetări de arhitectură din Anglia, care abordează problemele perspectivei aglomerărilor urbane, căutînd soluții de dezvoltare, viitoare, în condițiile complexe enunțate la începutul acestui articol.

Casele prefabricate sînt populare și pot fi livrate în diferite stiluri . . .
(Din « Mobilia »)

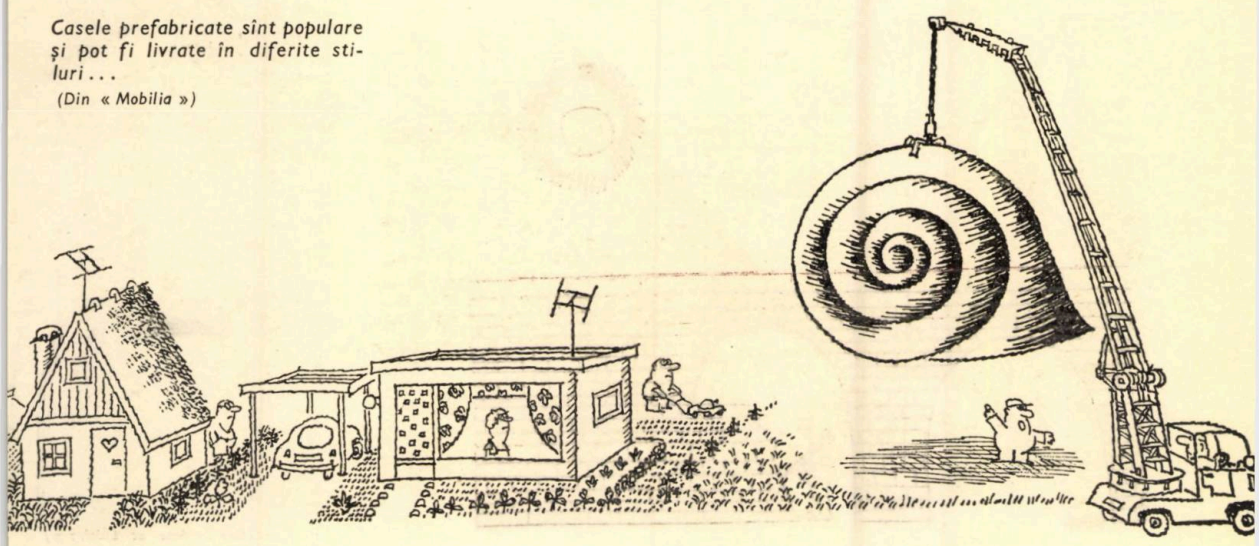

Cred că noi ne ocupăm prea puțin încă de aceste probleme, care nu aparțin unui viitor chiar atît de îndepărtat pe cît ni se pare.

Consider că ar fi necesar ca activitatea de cercetare fundamentală să analizeze foarte atent elementele care sînt caracteristice dezvoltării arhitecturii din țara noastră, să descopere acele particularități ce caracterizează fenomenul nostru de arhitectură, elementele noi ce intervin în felul de trai al poporului român și să ofere datele fundamentale pe care practica de arhitectură să poată acționa.

Dacă aceste probleme privesc ansamblul profesiunii noastre, trebuie să acordăm aceeași importanță și celor ce privesc arhitectul ca individ.

Personal, consider că un element caracteristic fenomenului de arhitectură îl constituie faptul că activitatea de cercetare aplicativă își găsește foarte mari domenii de dezvoltare în chiar practica profesiei noastre, în sensul că fiecare proiect ar trebui să fie un studiu științific, așa cum de altfel și este în multe institute din străinătate, unde nimeni nu-și permite să prezinte un proiect care să nu fie perfect fundamentat științific.

Fiecare proiect poate fi un exemplu de practică înaintată. *Pregătirea fiecăruia, informarea și dorința de autodepășire sînt elemente ce condiționează în mare măsură reușita pe această primă treaptă a cercetării. Nu mai putem aborda nici o temă fără o clarificare a pozițiilor și fără exprimarea acestora într-un studiu detaliat.*

E adevărat, sîntem în veșnică criză de timp; totuși, legat și de unele rezolvări organizatorice, există posibilitatea ca o parte a colectivelor, dacă nu chiar toate colectivele de proiectare, să se ocupe direct și cu multă responsabilitate de acest aspect al problemei.

Un început s-a făcut în ultimii ani în Institutul de arhitectură « Ion Mincu » prin înființarea fazei de « prediplomă » în anul VI. Documentarea, motivarea și discutarea soluțiilor devin astfel metode de lucru. Această obișnuință poate fi continuată și amplificată în proiectarea propriu-zisă.

De asemenea, mi se pare că pregătirea teoretică individuală a fiecărui practician are o importanță deosebită în promovarea unei arhitecturi noi.

Pregătirea teoretică contribuie în primul rînd la formarea unei anumite concepții a arhitectului, a unei poziții față de creația arhitecturală. Unii arhitecți nu și-au format încă pentru ei acest concept despre arhitectură, și aceasta se reflectă poate în mare măsură în uniformitatea și monotonia unor construcții. Lipsa de personalitate în acest domeniu se reflectă și în activitatea practică.

De asemenea, în realizarea unor proiecte se reflectă și lipsa unor idei conducătoare. Multe din construcțiile din străinătate sînt foarte interesante tocmai fiindcă spun *ceva. Iar unele de la noi sînt poate mai puțin interesante fiindcă le lipsește acest « ceva »: ele nu spun nimic, sînt anoste.*

Toate aceste deziderate, unele ades enunțate, nu pot să devină realitate decît într-un climat propice. Noile măsuri organizatorice, care privesc proiectarea, oferă în acest sens posibilități inedite. Fiecare arhitect este interesat să devină un factor activ în această acțiune.

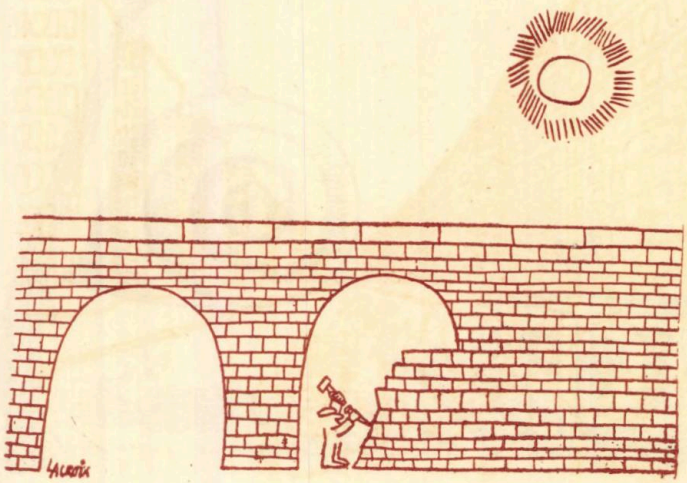

(Din « Arts et Loisirs »)

arh.
horia hudiţă

realismul ideilor

Satisfacţia lucrului împlinit este de fapt o determinare în timp. Activitatea incoherentă, neterminată, continuă şi monotonă privează conştiinţa de reperele necesare sesizării dimensiunilor de viaţă. A face ceva bine, atît de bine cît este maximum posibil, în indiferent ce domeniu de activitate, a isprăvi un lucru început este o sursă de continuă bucurie. În acest sens, nu este nevoie decît de reproducerea ordonată a ceea ce s-a făcut curent, cu garanţia confirmării societăţii — obişnuită cu valorile date. Potenţialul cuprins în ideile obişnuite, transformarea lor în realitate, randamentul de epocă la nivelul mediu, extragerea esenţialului contemporan, aduc calificativul plăcut de realism. Cel puţin pentru o zi ! Pentru ziua în care lucrul satisface o necesitate. Dacă totul ar sta pe loc, un realism de acest fel ar dura la nesfîrşit. Dar multe lucruri îşi pierd valoarea efemer, chiar în momentul în care au fost realizate.

Uzura morală instantanee este comună şi specifică vitezei ameţitoare a progresului. Străbaterea timpului în adîncimea viitorului devine o necesitate, o obligaţie a oricărui mînuitor de importante valori materiale. Marii deschizători de drumuri au cuprins în orizontul lor prezentul şi din prezent au sintetizat esenţa viitorului. Lupta şi munca lor au fost întotdeauna un act de curaj, în miezul căruia se găsea adevărul.

Pionierii începutului nostru de secol, negaţi — Sullivan mort în mizerie, Wright descoperit de propria sa ţară la 70 de ani, Corbusier ţinut la distanţă în Franţa tot timpul vieţii, Mies van der Rohe fugit de sălbaticii anilor 30 din patrie — au dat totuşi o imagine arhitecturală mondială ce se construieşte astăzi prin filtrul ideilor de maeştri care au mînuit cu forţă creatoare imensitatea valorilor materiale puse la dispoziţie de secolul nostru.

Din frămîntările pleiadei de avangardă au ieşit aceste valori de care omenirea avea nevoie ; din visătorii, mai mult sau mai puţin realişti, au ieşit marii realişti.

În noianul contradicţiilor contemporane, în tendinţa continuă de maximă productivitate, în perspectiva inevitabilă a giganticelor furnicare de oameni, este nevoie de o organizare. O organizare armonioasă, care să-şi găsească locul pregătit dinainte.

Realismul ideilor noastre este în acest sens tocmai cel ce reuşeşte să cuprindă viitorul acesta nebulos, să-l clarifice şi să-i ofere un mod de existenţă. Arhitectura legăturilor orizontale, la diferite niveluri, în structura concentrărilor urbane, ne face să zîmbim încă. Sperăm vag să nu ajungem acolo fără soare ! Marile densităţi de funcţiuni ne pîndesc însă. Oraşele noastre se întind liniştite şi taie brazdă după brazdă din natura vitală atît de necesară. Pentru supraconcentrările viitorului

... Prin urmare aceasta este opera renumitului arhitect care a rupt cu monotonia!
(Din « Deutsche Architektur»)

n-avem nici o idee clară. Intervențiile noastre se scaldă în zona practicismului și « realismului de-o zi », nereușind să pregătească terenul pentru etapa următoare. Perspectiva pe care o cuprindem este prea scurtă și curînd ne lovim de propriile dificultăți create de noi înșine. (Vezi dificultățile de sporire a densității în cartierele construite nou sistematizate ! !).

Cred că avem nevoie acum, mai mult ca oricînd, de « marele realism », de zona căutărilor curajoase în sînul cărora se poate ivi cristalul adevărului de viitor.

Deocamdată nu ne grăbim cu pasarelele. Poate un viitor de acest fel este prea îndepărtat și am face pasarele nepotrivite tiparului nostru de viitor. Dar, creșterea copiilor, viața familiei, felul locului de muncă ar trebui să intre în cîmpul marelui realism.

O grădiniță și o creșă tip, invariabilitatea soluțiilor apartamentelor de serie, înșiruirea blocurilor la pas egal, pe aliniamente diametral opuse față de inima orașului, nu par a se situa în tiparul de care vom avea nevoie în viitorul apropiat.

arh.
mircea stancu

e depășită carta atenei?

Se pare că un acord unanim și atît de ferm ca cel stabilit la Atena în 1933 între somitățile arhitecturii și urbanismului acelui deceniu a rămas neegalat: locuirea, munca, cultivarea (corpului și spiritului) și circulația între locurile destinate primelor trei activități — aceste funcții de bază ale urbanismului, formulate în « Carta Atenei » — au fost acceptate pînă în prezent în practica urbaniștilor ultimelor decenii ca veritabile postulate.

În prezent, criza Cartei Atenei începe să fie constatată tot mai frecvent, fiind comentată de diverși specialiști a căror activitate devine la un moment dat contingentă cu modul în care este organizată viața urbană.

Considerat pînă nu de mult o activitate cu totul nedeterminată, turismul începe să fie recunoscut astăzi ca o necesitate obiectivă a organismului uman ce condiționează toate celelalte activități ale sale. Paul Sivadon, profesor de psihiatrie și psihologie medicală la Universitatea din Bruxelles, este de părere că raporturile sociale contemporane sînt, prin complexitatea lor, cauza unui consum important de energie nervoasă și mai ales psihică și ca atare generatoare de oboseală nervoasă. În aceste condiții, relaxarea (acel « loisir » imperfect traductibil) este unica sursă de regenerare a « energiei psihice » și devine o latură obligatorie a procesului muncii omului contemporan și necesar a fi admisă întocmai ca somnul și alimentația. Călătoriile constituie unul din cele mai importante « alimente » ale psihicului « omului urban » indiferent de preocupările sale. Civilizația contemporană a interpus între orășean și natură un ecran de mașini și asfalt care-l face să caute cu frenezie contactul cu mediul natural originar.

Se dovedește astfel prin experiențe că 48 de ore de recreare, petrecute la 300 km distanță de mediul cotidian de muncă, sînt înzecit mai eficiente decît la 30 km distanță. « Deconectarea », această modernă formulare a efortului de a alterna o formă de activitate cu alta diametral opusă, devine cu atît mai totală cu cît mediul este mai diferit de cel cotidian.

Sub aspectul considerentelor de mai sus, atributul de « industrie », asociat cîndva turismului ca un capriciu lingvistic, capătă o semnificație reală. În lumea întreagă, industria turistică produce astăzi hrană necesară recuperării energiilor nervoase și psihice ale omului și dă naștere implicit unor importante surse de venituri, rezultate din plata acestei hrane. În același timp, însă, această nouă

industrie intervine cu o pondere tot mai mare în « organizarea urbanistică a spațiului », importanța relaxării în viața omului contemporan impunîndu-se la paritate cu celelalte activități considerate de Carta Atenei.

Experiența noastră urbanistică s-a străduit să respecte postulatele stabilite în 1933 în așa măsură încît și la noi exodul săptămînal și sezonier din oraș spre locurile favorabile recreării generează din ce în ce mai multe « conflicte » ce infirmă viabilitatea în continuare a vechilor principii.

În ultimii 10 ani, populația capitalei noastre a crescut cu mai puțin de 300 000 locuitori. Dotările destinate recreării în oraș sau în afara orașului, precum și căile de ieșire din extravilan și-au mărit capacitatea, proporțional mult mai mult decît creșterea populației. Solicitarea tuturor acestor dotări a crescut însă într-o asemenea măsură încît realizează o falsă concluzie și anume că în aceeași perioadă de timp populația orașului s-ar fi triplat.

De asemenea, populația țării a crescut în ultimii 20 ani cu aproximativ 20%, creștere ce nu poate constitui o justificare a insuficienței ce caracterizează în prezent numărul și capacitatea stațiunilor noastre de odihnă, a cabanelor de munte și a hotelurilor, deși acestea și-au triplat aproximativ capacitatea.

Se dovedește astfel că toate vechile norme și prescripții privind procentele necesare de « spații verzi » și de odihnă sînt depășite, ca de altfel și ponderea acordată în sistematizarea acestui domeniu. Pe cînd, așa dar, o nouă « Cartă a Atenei ? »

(Din « Bauwelt »)

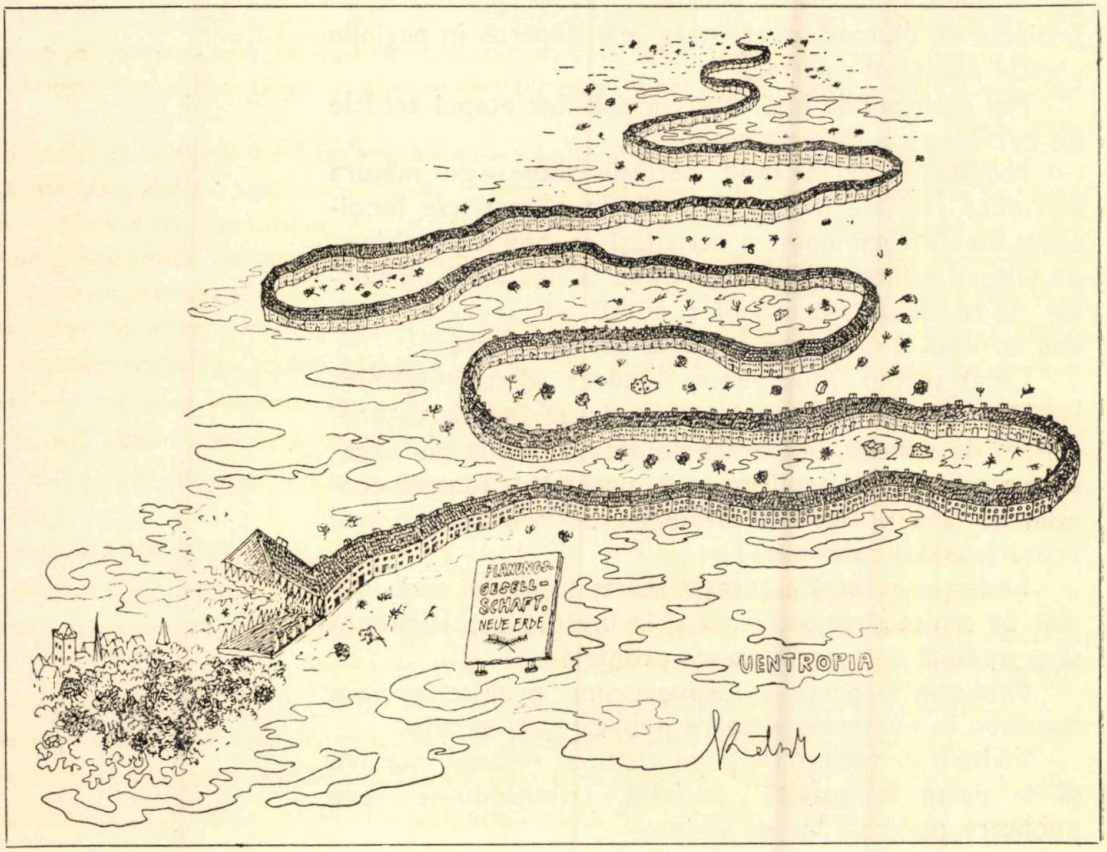

ÎNVĂȚĂMÎNT

o anchetă a redacției

Problemele învățământului se găsesc în centrul atenției opiniei publice, care dezbate cu interes principiile expuse în studiile publicate de Ministerul Învățământului.

Învățământul superior de arhitectură a făcut în ultimii ani pași serioși în direcția legării studiului de necesitățile practicii profesionale, obținînd rezultate meritorii — unele din acestea putînd fi văzute și în seria de proiecte de diplomă prezentate mai departe în paginile acestui număr al revistei.

Mai corespunde însă acest învățământ etapei actuale de dezvoltare a țării noastre?

Pregătește el în mod corespunzător — pe măsura sarcinilor ridicate în fața noastră de Directivele înnoitoare ale întregii noastre activități economico-sociale — pe viitorii arhitecți, chemați mîine să dea viață planurilor de sistematizare urbană și rurală, să creeze noul cadru de viață din orașele și satele patriei noastre?

Ce ar trebui făcut pentru a aduce acest învățământ la un nivel superior, capabil să realizeze îmbinarea unei viziuni de sinteză — eliberată de detalii inutile sau excese formale — cu o multilaterală pregătire tehnico-economică, fără de care profesiunea de arhitect nu mai poate fi astăzi concepută?

Redacția noastră a adresat aceste întrebări unui număr de arhitecți ce activează și în învățământ, rugîndu-i să-și expună opiniile în aceste probleme.

Publicăm o parte a răspunsurilor primite și vom continua în numerele viitoare publicarea celorlalte.

Invităm în același timp pe cititorii revistei noastre să ia parte la această anchetă, trimițîndu-ne spre publicare punctele lor de vedere.

prof. arh.
grigore ionescu

pentru o mai bună şi diversificată formare a arhitectului

În studiul cu privire la dezvoltarea învăţămîntului superior publicat de Ministerul Învăţămîntului nu se vorbeşte nimic despre arhitectură. Deşi unele din principiile precizate ca necesare a fi aplicate în domeniul învăţămîntului tehnic se potrivesc, ele urmînd să fie aplicate şi în învăţămîntul superior de arhitectură, totuşi mai sînt de făcut unele observaţii şi propuneri care ar putea duce la o îmbunătăţire în modul şi locul de pregătire a specialiştilor chemaţi să schimbe faţa oraşelor noastre de azi şi de mîine.

În primul rînd este de reţinut faptul că avem în ţară o singură instituţie pentru această importantă ramură a învăţămîntului: Institutul de arhitectură din Bucureşti.

Ţinînd seama de numărul mare de arhitecţi de care are nevoie ţara — şi nu numai de arhitecţi proiectanţi, ci şi de specialişti în arhitectură şi urbanism care să se dedice muncii de cercetare ştiinţifică —, soluţia propusă pentru sporirea în condiţii mulţumitoare a numărului arhitecţilor — soluţie care a fost de fiecare dată înregistrată doar ca deziderat — a fost aceea a înfiinţării a cel puţin unei a doua instituţii de învăţămînt superior al arhitecturii, care să funcţioneze ca o facultate în cadrul uneia din politehnicile de la Cluj sau Timişoara. Argumentul principal al persoanelor care s-au opus unei asemenea iniţiative a fost acela că în aceste centre universitare nu se vor găsi specialişti calificaţi apţi să îndeplinească în bune condiţii funcţiile didactice ce s-ar cere înfiinţate. Lăsînd de o parte faptul că cea mai mare parte din disciplinele tehnice ar putea şi ar urma să fie predate de cadrele de specialitate — ingineri — membri ai corpului didactic de la politehnicile respective, personal socotesc că nu avem nici un fel de motive întemeiate care să ne împiedice să acordăm colegilor noştri arhitecţi din acele localităţi, colegi cu recunoscută şi lăudabilă activitate profesională, încrederea că unii din ei ar putea deveni foarte buni profesori. Pentru a înlătura această neîntemeiată îndoială este bine, pe de o parte, să ne aducem aminte de opoziţiile asemănătoare care s-au făcut cu prilejul propunerilor de descentralizare a învăţămîntului ingineresc, opoziţii în pofida cărora, în cele din urmă, au fost totuşi întemeiate politehnicile din Timişoara, Cluj şi Iaşi şi, pe de altă parte, să comparăm aceste temeri cu rezultatele bune pe care aceste noi instituţii de pregătire a inginerilor de diverse specialităţi le-au dat de la înfiinţarea lor.

Cît priveşte profilul uşor modificat, eventual cu o mai mare pondere în pregătirea tehnică inginerească, ce s-ar putea da arhitecţilor ieşiţi din această nouă instituţie, nu cred că ar putea să îngrijoreze pe cineva; cred chiar din contra.

La aceste considerente, care pledează pentru înfiinţarea cel puţin a unei noi instituţii de învăţămînt superior al arhitecturii, mai putem adăuga şi pe acela, care nu e lipsit de importanţă, că o uşoară descentralizare ar fi în folosul unei repartiţii mai judicioase pe ţară a centrelor specializate de învăţămînt şi totodată a unei mai echitabile repartizări la locurile de muncă a viitorilor arhitecţi; fiindcă astăzi foarte mulţi din tinerii noştri studenţi, ori de unde ar fi venit, după terminarea studiilor doresc să rămînă ca profesionişti în Bucureşti.

O a doua problemă asupra căreia vreau să mă opresc este aceea a organizării învăţămîntului aşa-zis de conductori tehnici. Ţinînd seama că în trecut instituţiile de învăţămînt destinate pregătirii conductorilor tehnici erau deschise absolvenţilor a patru sau şase clase de liceu, în vreme ce astăzi şcolile tehnice (şi mă refer în special la cele de arhitectură, care pregătesc, dar nu aşa cum ar trebui, ajutoarele directe ale arhitecţilor) primesc numai bacalaureaţi sau cel puţin absolvenţi a 12 clase — socotesc că atît titulatura instituţiei care ar urma să-i formeze în viitor, cît şi titlul ce va trebui să se acorde absolvenţilor acestor instituţii, trebuie schimbate.

Pregătirea s-ar putea face în două feluri de instituţii.

Primul fel ar fi acela al unor şcoli speciale de 3 ani care să funcţioneze sub egida Institutului de arhitectură din Bucureşti şi, respectiv, a Facultăţii de arhitectură care s-ar înfiinţa la Cluj sau Timişoara. Aceste noi instituţii ar urma să se cheme « Şcoli speciale de arhitectură », iar absolvenţii lor să capete titlul corespunzător funcţiei pe care urmează să o îndeplinească în producţie: arhitect-adjunct.

Al doilea fel — poate cel mai potrivit atît cu stadiul actual al dezvoltării științei și tehnicii, cît și cu necesitatea de pregătire și cu rolul important pe care trebuie să îl joace tehnicienii în producție — ar fi acela al înființării pe lîngă cele 3 politehnici din Iași, Cluj și Timișoara, precum și pe lîngă Institutul de arhitectură din București, a cîte unei Facultăți de arhitectură cu un program bine chibzuit pe o durată de 3 ani. Absolvenții acestor facultăți, ar urma să primească titlul de arhitecți. Dintre absolvenții acestor facultăți, pe baza unui concurs riguros, ar urma să se aleagă studenții unui al doilea ciclu de învățămînt superior al arhitecturii, care, încadrați în Facultatea de arhitectură și urbanism a Institutului de arhitectură din București, să continue studiile de specialitate pe timp de încă 3 ani, după care, pe baza susținerii unui proiect de diplomă, să obțină titlul de arhitect diplomat. În sfîrșit, o a treia fază de înaltă specializare ar constitui-o doctoratul.

Numărul studenților ce ar urma să fie admiși în toate aceste instituții va trebui să fie fixat pe baza unui studiu temeinic privind necesarul de arhitecți și de cercetători științifici în domeniul arhitecturii și urbanismului, studiu elaborat de Comitetul de Stat al Planificării în colaborare cu Consiliul Național al Cercetării Științifice. Împărțirea pe centre ar urma să se facă așa fel ca numărul studenților dintr-un an să se înscrie în cifra de 100—120.

★

Pentru îmbunătățirea conținutului învățămîntului arhitecturii este necesar să se restructureze atît planul de învățămînt de specialitate, cît și programele de studii.

Prin restructurarea planului de învățămînt trebuie să se stabilească o pondere justă a disciplinelor fundamentale ; să se suprime, contopindu-le după necesități în alte cursuri, disciplinele de specialitate îngustă ; să se reducă numărul orelor obligatorii de curs, precum și numărul proiectelor de an, astfel ca, asigurîndu-le o bună pregătire de specialitate, să se lase studenților timpul necesar studiului individual și îmbogățirii propriei lor culturi generale.

Cursurile să fie astfel predate încît să nu tindă spre o îmbrățișare integrală a materiei disciplinei respective — lucru de altfel imposibil — ci să constituie un îndrumar, o oglindă sintetică a progreselor obținute în domeniul disciplinei, precum și un indicator de probleme ce se cer cercetate ; pe scurt, este vorba de un curs care să îmbie și să orienteze studiul personal al fiecărui student.

★

În legătură cu cercetarea științifică, este cazul să precizăm cele două nuanțe pe care această noțiune le îmbracă atunci cînd este vorba de arhitectură și urbanism.

În primul rînd, întocmirea unui proiect de arhitectură sau de urbanism necesită o prealabilă și atentă cercetare în legătură, pe de o partte, cu specificul temei, iar pe de alta cu locul destinat clădirii — adică cu terenul, cu cadrul natural și cel construit, cu condițiile economice și sociale, cu necesitățile dezvoltării într-o anume direcție a localității sau regiunii etc.

Un bun proiect — și deci și o bună lucrare realizată după un astfel de proiect — este rezultatul cuprinderii într-o sinteză bine gîndită a tuturor acestor date ale problemei.

Cercetarea necesară întocmirii și realizării unei lucrări de arhitectură sau de urbanism este cercetarea științifică. Ea presupune deprinderea unei metode de largă investigație, pricepere și putere de analiză și de concretizare a concluziilor, dar și talent, adică darul de inspirație artistică, fără de care o operă menită să răspundă atributelor de bază specifice arhitecturii nu poate fi realizată.

În al doilea rînd, și pentru a nu confunda practica arhitecturii și a urbanismului cu cercetarea științifică propriu-zisă, trebuie să precizăm că aceasta din urmă, în domeniul considerat, reprezintă studii teoretice întreprinse în vederea strîngerii și analizei unui material documentar privind dezvoltarea istorică a arhitecturii și a urbanismului, precum și critica diverselor teorii care au stat la baza dezvoltării acestor două discipline. Astfel de studii au drept scop să descopere legile care acționează în acest domeniu de activitate și să generalizeze experiențele seculare în vederea stabilirii unei baze teoretice menite să îndrumeze practica pe drumul progresului.

Pentru dezvoltarea acestor două feluri de cercetare științifică în cadrul învățămîntului superior de arhitectură (în cadrul Facultății de arhitectură și urbanism) este nevoie :

— să se organizeze, sub conducerea cadrelor didactice cu o înaltă calificare, elaborarea, pe bază de comenzi din producție, a unor proiecte de mare importanță, cu caracter de cercetare și experiență, dar și de imediată aplicare, proiecte la întocmirea cărora, pe lîngă personalul didactic de specialitate al catedrelor, să fie antrenați și studenții cu deosebite aptitudini ;

— să se formeze, pe măsura posibilităților de încadrare cu personal de specialitate calificat, centre de cercetare pe lîngă unele catedre teoretice (teoria și istoria arhitecturii, urbanism).

Pentru îndrumarea pe aceeași cale a studenților, în vederea recrutării din sînul lor a unor viitori cercetători de specialitate, dar și pentru mai buna lor pregătire profesională:

— să se acorde o deosebită atenție documentării necesare întocmirii proiectelor de an și în special a celor de diplomă, pentru ca documentarea — cerută în mod obligatoriu și consemnată în fișe — să se extindă și să se adîncească asupra tuturor laturilor problemei ce se cere a fi rezolvată prin tema proiectului;

— să se schimbe radical actualele forme școlărești de seminarii, înlocuindu-le cu lucrări și studii teoretice menite să dezvolte deprinderea și capacitatea de cercetare științifică și de exprimare a studenților, acest fel de lucrări urmînd să fie prezentate și dezbătute în cadrul ședințelor de seminar programate.

conf arh.
cezar lăzărescu

să aprofundăm problemele tehnico-economice

Fac parte dintre cei care, terminînd cursurile Institutului de arhitectură, au rămas în continuare să-și aducă contribuția la promovarea altor generații. Această continuitate te leagă sufletește și te face să privești cu multă afecțiune întreaga activitate desfășurată în cadrul institutului.

Sîntem martorii unui proces continuu de transformare și înfrumusețare a orașelor țării noastre. Marile ansambluri civile sau industriale ce au apărut pe tot teritoriul țării sînt mărturie vie a contribuției valoroase pe care arhitecții noștri au adus-o. Calitățile arhitecturii noastre contemporane, recunoscute pe plan internațional, sînt un rezultat nemijlocit al pregătirii profesionale primite pe băncile școlii, pe care majoritatea abia le-au părăsit. Învățămîntul nostru pregătește temeinic pe tinerii arhitecți, cărora, după foarte scurt timp, li se încredințează sarcini de răspundere la care înainte puteau spera doar profesioniștii cu o veche experiență. Și rezultatele pe care le obțin nu pun deloc la îndoială încrederea ce le-a fost acordată.

Aceasta se datorește unei continue îmbunătățiri a procesului de învățămînt. Legarea lui de problemele producției, atît ca natură, cît și ca metode și mijloace de soluționare, a constituit un pas hotărîtor în acest domeniu. Desigur că pregătirea profesională, care trebuie să fie cît mai completă, nu s-a limitat doar la probleme ce reprezintă cerințe și posibilități de moment, dar acestea nu au fost ignorate.

Ciclul de învățămînt practic pregătește pe viitorul arhitect să gîndească în succesiunea și condițiile reale ale producției. Acest lucru este posibil și pentru că actuala conducere a școlii s-a preocupat de a cuprinde printre membrii corpului didactic pe profesioniștii cei mai bine pregătiți, care au o intensă activitate și în producție. Este veriga directă, cea mai eficace, pentru a se asigura legătura nemijlocită a învățămîntului cu producția.

Totuși, socotesc că în continuarea acțiunii de îmbunătățire a procesului de învățămînt se mai pot face încă multe.

Un domeniu, despre care cred că nu este încă suficient de aprofundat, este cel al problemelor tehnico-economice. Desigur că economia în proiectare constituie o preocupare continuă a tuturor catedrelor. Existența însă a unor teme sau proiecte — la care respectarea strictă a unor parametri sau indici dinainte stabiliți sau încadrarea într-un plafon de cost precis să fie criteriile principale de apreciere a rezultatelor — ar contribui la completarea pregătirii profesionale.

Ar fi foarte util ca la toate proiectele din ultimul ciclu de învățămînt, studenții să aibă cunoștință în linii mari de costul clădirii pe care au proiectat-o.

De asemenea, cred că întocmirea, în cadrul unor ateliere din Institutul de arhitectură, conduse de profesori-arhitecți cu bogată experiență, a unor proiecte din producție, ar avea un efect deosebit asupra formației profesionale a studenților. Ei ar putea asista sau participa direct la procesul real de elaborare și materializare a gîndirii ce stă la baza creației noastre arhitecturale. Trecerea mai departe, în producție, nu ar mai însemna pentru studenți decît o continuitate firească a activității din școală.

conf. arh.
ignace şerban

pregătirea tehnico-ştiinţifică a studenţilor în atenţia catedrelor de proiectare

Aplicaţiile practice în atelierele Institutului de arhitectură, munca concretă de proiectare, sînt de o mare importanţă pentru formarea viitorului arhitect.

În procesul de elaborare a proiectelor, studenţii intră în contact direct cu practica curentă de arhitectură, sintetizînd cunoştinţele teoretice obţinute la majoritatea disciplinelor.

Îmbunătăţirea activităţii catedrelor de proiectare a fost şi rămîne o preocupare majoră în atenţia tuturor celor interesaţi de învăţămîntul arhitecturii.

Desfăşurarea tematică, conţinutul şi forma programelor de proiecte, sistemele organizatorice, metodele de îndrumare, de selecţionare şi judecare — toate acestea s-au îmbunătăţit an de an prin eforturile continue şi perseverente ale conducerii institutului şi cu sprijinul susţinut al corpului didactic. Progresul realizat în învăţămîntul de arhitectură este o urmare firească a necesităţii de a adapta profilul viitorului arhitect la cerinţele societăţii contemporane româneşti în plină dezvoltare economică, tehnică şi culturală.

Propunerile de îmbunătăţire a învăţămîntului de arhitectură în curs de definitivare la Institutul de arhitectură « Ion Mincu » vor duce, desigur, la progrese substanţiale în pregătirea studenţilor. Cadrul organizatoric propus va canaliza, direct şi la nivelul necesităţilor, cunoştinţele teoretice către practica atelierelor de arhitectură. Fluenţa procesului general de învăţămînt propus are o logică de desfăşurare care va contribui la evitarea suprapunerilor şi la asimilarea lesnicioasă a cunoştinţelor.

Acceptarea acestor propuneri şi punerea lor în practică pot prilejui, dar nu pot genera direct îmbunătăţirea calitativă a învăţămîntului. *Problema de bază de rezolvat în viitorul cadru organizatoric rămîne problema conţinutului.*

Conţinutul învăţămîntului de arhitectură ridică probleme serioase de orientare, de cuprindere complexă a unor noi înţelesuri despre sarcina arhitectului contemporan.

Ne frămîntă întrebări în legătură cu concordanţa dintre pregătirea noului arhitect şi cerinţele vieţii sociale în dinamica ei, în ce măsură această pregătire va răspunde problemelor ce se vor pune mîine de dezvoltarea ştiinţei şi tehnicii, dacă formăm noi care personalităţi care să devină factorii dinamici ai noului şi creatori ai zilelor noastre.

Stăruinţa noastră caută mereu răspunsuri, dă sugestii, propune soluţii ; însă, pentru a avea o vedere unitară asupra acestora, trebuie să acceptăm unele transformări dialectice petrecute în clasicele noţiuni de teoria arhitecturii şi să tragem consecinţele.

— *Creşterea ca importanţă şi complexitate — deci şi ca influenţă — a laturii tehnico-constructive (soliditate), unul din atributele fundamentale ale arhitecturii.*

Este evidentă orientarea obiectivă către industrializare a întregii producţii de bunuri materiale — deci şi a producţiei de clădiri.

Aceasta nu înseamnă a acorda un primat laturii constructive, ci numai o cunoaştere mai aprofundată şi multilaterală (alături de cunoaşterea construcţiei apare necesară şi cunoaşterea tuturor tehnicilor moderne inginereşti legate de instalaţii, dotări, echipament etc.), care să ajute în mod eficace arhitectul în actul său creator de sinteză arhitecturală.

În cadrul atelierelor de arhitectură se urmăreşte cu destulă atenţie construibilitatea proiectului. Această activitate este însă mult prea redusă, se opreşte la soluţii devenite de mult « tradiţionale » şi care nu reuşesc să dea studenţilor nici pe departe imaginea relaţiei de intercondiţionare arhitectură-structură.

Proiecte rezolvate cu tehnici noi, care presupun un întreg proces de gîndire, o concordanţă în funcţiunea, forma şi reprezentarea plastică, nu apar decît rareori la unele diplome.

Această situaţie provine din « teama » noastră de a nu reduce caracterul didactic al proiectelor prin studii legate de tehnici care cer o anumită ordine sau modulare de plan. Vorbim

de eventualele îngrădiri, limitări și șablonări în expresia arhitecturală. Nimic mai greșit decît aceste temeri, care ne scot din realitățile arhitecturii contemporane și ne lasă să concepem arhitectură modernă cu tehnici învechite.

În loc să obișnuim pe viitorii arhitecți să gîndească în complexul și complicatul limbaj al arhitecturii moderne, îi îndemnăm indirect la rezerve, la dispreț și o atitudine de respingere a posibilităților de exprimare prin tehnicile noi, atitudine adusă apoi și în producție. Pentru a depăși faza în care ne găsim, ar fi util, ca atît tehnica nouă — pornind de la simpla prefabricare a unor elemente și pînă la prefabricarea totală —, cît și tehnicile industrializate de turnare să fie prezente în proiectele studenților începînd chiar din anul II și pînă la lucrarea de diplomă.

— *Acordarea unei atenții deosebite — mai cuprinzătoare decît în trecut — laturii economice a proiectării, alt atribut fundamental al arhitecturii.*

Apariția marilor investiții pe programe cu caracter de masă, care necesită asigurări de eficiență globală, aplicarea în investiții a unor alte măsuri, la alte scări, cu parametri recunoscuți în trecut (densitate, regimuri de înălțime, indici de folosință, amortizări și aport de beneficii, coeficient de uzură, uzură morală, raportări statistice etc.), conferă o altă calitate și importanță problemelor economice.

Nu mai este vorba de calculul proiectului de deviz sau de norme de măsurare a unor obiecte sau lucrări (deși și acestea trebuie cunoscute), care capătă un caracter minor față de marile probleme de eficiență economică pe ansamblu, influențate direct de felul cum este croit un proiect.

Economia nu este un rezultat, o însumare a prețurilor de cost pentru realizarea unui proiect, ci constituie o concepție, o gîndire pe care proiectantul a căpătat-o sau nu, o aplică sau nu ; *ea nu este deci o rezultantă mecanică, ci o componentă a actului de creație.*

Dacă sîntem de acord cu acest punct de vedere, nu trebuie să ne temem — nici în acest caz — de « îngrădirile sau meschinăriile » care pot prejudicia « frumusețea » proiectelor noastre dacă le cerem încadrate în limite economice.

Programele de proiecte (unele au și în prezent prevederi de încadrare în indicii de suprafață) trebuie să fie astfel concepute încît să centreze atenția studenților către ideea economicității — concepție care în aprecierea juriului de judecată să intre în competiție egală cu criteriile funcționale, constructive și plastice.

Pot fi studiate multe teme care să dezvolte o concepție economică, deoarece ele aparțin procesului real de proiectare ce se desfășoară la noi în țară.

— *Abundența materialelor de informare, a studiilor documentare, a cercetărilor cu caracter social, cît și nevoia de a fundamenta construcția de masă pe baza necesităților reale și comparabile cu nivelul mondial*, se impune ca problemă nouă în arhitectură, ce duce către o *intensă nevoie de documentare și o amplă activitate de cercetare științifică.*

Chiar dacă nu credem pe optimiștii care afirmă că într-un număr mic de ani o cincime din populația globului va fi angajată în cercetarea științifică, ne putem totuși da seama de pe acum că și la noi în țară, ca în multe țări din lume, un număr de arhitecți vor fi angrenați în cercetare, iar oricare arhitect din proiectare va trebui — chiar pentru nevoile proiectelor cu teme mai particulare — să aleagă din noianul de materiale documentare, să-și facă propria cercetare științifică.

Pentru a-i obișnui pe studenți cu o documentare largă și atentă s-au introdus la unele proiecte faze speciale de documentare, iar prediploma se sprijină pe informarea documentară adiacentă a temei de studiu.

Această activitate se ce promovează intens în școală, nu este suficientă și de cele mai multe ori este dusă formal. Exemplele sînt alese mecanic, nu se extrage esențialul, nu se sintetizează concluziile, practic se copiază, din materialul indicat de catedră, partea ilustrativă.

Pentru a ieși din acest cadru formal este necesar să se predea adevărate cursuri de metode în documentare, să se ofere studenților teme care să nu poată fi rezolvate fără o cercetare metodică și prelucrată a documentării. În acest fel, s-ar putea ajunge la dezvoltarea unui spirit științific la studenți, lucru ce pe unii i-ar putea orienta voluntar către cercetarea științifică.

Preocuparea de a obișnui pe viitorii arhitecți cu cercetarea serioasă și atentă a unor programe poate fi adîncită prin posibilitatea de a-și elabora ei înșiși programe pe baza unor teme de necesități sau chiar de a-și determina necesitatea pe baza unor studii sociologice sau statistice ; această obișnuință reprezintă o gimnastică și o disciplinare a gîndirii științifice care îi poate orienta spre soluții originale de arhitectură și urbanism.

Poate ar fi cazul, pentru anii mari sau diplome, ca — acceptînd şi riscul unor rezultate mai ieşite din comun — să se indice teme cuprinzînd numai unele indicaţii generale de orientare, studentul urmînd să elaboreze pe baza unei cercetări proprii un program pe care să-l justifice şi să-l materializeze într-un proiect de arhitectură.

★

Obişnuinţa unei gîndiri logice, ştiinţifice (bazată pe imensa informare contemporană), a unei metode proprii de cercetare, de selecţionare şi sintetizare, apare ca o necesitate de formare a intelectualului timpurilor noastre şi cu atît mai mult a arhitectului, care, prin specificul profesional, are răspunderea organizării spaţiale a cadrului vieţii şi activităţii omeneşti, angrenînd în realizarea operei sale importante valori materiale.

Preocuparea majoră a cadrelor didactice a fost şi rămîne în continuare aceea de a găsi cele mai adecvate căi în pregătirea viitorilor arhitecţi, pentru ca aceştia să poată răspunde sarcinilor încredinţate prin producţia de arhitectură în acel limbaj specific contemporaneităţii noastre.

arh.
dorian hardt

unele probleme legate de conţinutul disciplinelor tehnice

Este acceptată de toţi ideea că, la fel ca şi activitatea din alte domenii, proiectarea construcţiilor reprezintă astăzi (ca rezultat al progresului tehnic) un proces complex în cadrul căruia concură efortul colectiv al unui număr mai mic sau mai mare de specialişti cu profil diferit.

Dintre aceştia, arhitecţii, inginerii constructori şi inginerii specialişti în lucrări de instalaţii constituie nucleul minim, indispensabil chiar şi pentru realizarea celor mai simple proiecte; acestora li se adaugă însă, de cele mai multe ori şi în raport direct cu natura şi complexitatea temelor, un şir de colaboratori de cele mai diferite formaţii: urbanişti şi sistematizatori, specialişti în unele probleme de funcţionalitate, decoratori şi proiectanţi de mobilier, specialişti în probleme de izolări şi tratamente speciale, acusticieni, tehnologi constructori, specialişti în probleme de documentare economică şi organizarea lucrărilor etc.

Activitatea de proiectare împletindu-se în mod necesar cu aceea de realizare a construcţiei proiectate, în acest proces complex intervine participarea unei noi serii de specialişti: constructori, executanţi ai lucrărilor de finisaj şi decoraţie, executanţi ai lucrărilor de instalaţii, producători şi monteuri ai confecţiilor metalice sau din lemn, producători ai elementelor prefabricate, pietrari, tîmplari şi numeroşi alţii.

Pentru ca această colaborare în procesul de proiectare şi realizare a unei construcţii să se desfăşoare în mod corespunzător, este necesar, pe de o parte, ca pregătirea tehnică a tuturor acestor specialişti să se facă pe o bază comună, unitară, iar pe de altă parte, ca fiecare dintre cei angrenaţi în procesul complex al proiectării şi execuţiei să cunoască — din specialitatea celor cu care colaborează — acel complex de cunoştinţe esenţiale care să-i permită

să găsească cu aceştia vocabularul comun necesar confruntării punctelor de vedere şi stabilirii în comun a soluţiilor tehnice.

Gradul de adîncire şi cuprindere şi chiar modul de predare a problemelor specialităţilor contingente trebuie, însă, să fie diferite în funcţie de profilul specialistului pregătit.

Astfel, este obligatoriu ca felul în care disciplinele legate de concepţia structurală a construcţiilor — mecanica, statica, rezistenţa materialelor şi metodele de calcul al structurilor — sînt tratate în învăţămîntul ingineresc, să fie diferite de felul în care ele sînt tratate în învăţămîntul de arhitectură.

Dacă, în primul caz, ciclul acestor discipline trebuie să dea viitorului inginer atît baza teoretică necesară concepţiei sistemului structural al clădirii, cît şi metodologia, nu numai a calculului, ci şi a realizării concrete a lucrării, în cazul viitorului arhitect, esenţială este asigurarea înţelegerii de către acesta a principiului structural propus sau ales, intuirea felului în care structura se compune, lucrează etc., posibilitatea de a aprecia acordul dintre soluţia structurală propusă şi soluţia arhitectonică a clădirii. În consecinţă, pregătirea în facultate a arhitectului ar trebui orientată în acest sens.

Într-un fel asemănător, credem, urmează a fi privită şi problema pregătirii viitorului arhitect în domeniul tehnicii instalaţiilor, tratamentelor speciale, organizării şi mecanizării lucrărilor, poate şi în unele probleme de strictă specialitate din urbanism şi sistematizare.

În ceea ce priveşte însă disciplinele ce se ocupă de multiplele laturi ale alcătuirii componentelor construcţiei, lucrurile se prezintă, credem, diferit.

Detalierea concretă a elementelor construcţiei, precizarea materialelor cu caracteristicile lor de ordin funcţional sau estetic, stabilirea finisajelor sînt componente integrante ale părţii *de arhitectură* a proiectului; arhitectul trebuie să fie capabil a acţiona aici ca un deplin cunoscător al detaliilor şi nu numai al principiilor. Numai astfel, ca stăpîn al posibilităţilor şi valenţelor finisajelor, materialelor şi soluţiilor tehnice de realizare a detaliilor, el va putea asigura condiţiile realizării conforme a clădirii şi după aceea corespondenţa ei în exploatare şi în timp cu intenţiile exprimate prin temă şi mai apoi prin proiect.

Stabilirea numărului de ore de predare, a conţinutului lecţiilor, a aplicaţiilor practice trebuie să tindă către asigurarea realizării acestui ţel.

O analiză, prin prisma principiilor expuse mai sus, a întregului conţinut şi a întregii metodologii de predare a disciplinelor tehnice în Institutul de arhitectură, mi se pare imperios necesară astăzi, cînd o vastă acţiune de restructurare a planului de învăţămînt este în plină desfăşurare.

Idei ca aceea a translării către primele semestre de învăţămînt a disciplinelor alcătuirii construcţiilor (pentru ca un cît mai mare număr de proiecte de arhitectură să fie elaborate în deplina cunoaştere a laturii tehnico-constructive a proiectării), sau ca aceea a concentrării mai multor discipline separate într-un flux continuu, epurat de inevitabilele paralelisme sau umpluturi, creează premisele unei mai logice desfăşurări, a unei mai bune sistematizări a procesului de predare decît pînă în prezent.

Mai mult ca oricînd este însă necesar, în aceste condiţii — în care partea teoretică predată tinde să se limiteze la esenţial — să se obţină o perfectă unitate de linie între discipline şi catedre, să se ajungă la susţinerea, pas cu pas, prin activitatea practică, a cunoştinţelor teoretice dobîndite, la o perfectă coordonare a conţinutului.

Aceasta este desigur o sarcină grea, care va cere mult efort şi multă stăruinţă. Mai puţin spectaculoasă decît mişcările de ore între catedre şi discipline sau deplasările de-a lungul semestrelor a cursurilor şi proiectelor, coordonarea conţinutului şi a preocupărilor între catedre şi discipline nu rămîne mai puţin o condiţie esenţială a cărei nerespectare poate duce la compromiterea tuturor bunelor intenţii.

arh.
mircea enescu

despre stilul nostru de muncă

În nici o altă epocă, poporul nostru nu a putut atinge o asemenea capacitate de înțelegere față de produsele materiale și spirituale ca în epoca pe care o trăim.

Puterea creatoare, tehnica inginerească și știința s-au unit într-un aliaj prețios, prilejuind generației noastre satisfacții nemaiîntîlnite și totodată un stil de viață și de muncă ce ne apare și ca o unitate de forme și atitudini, dar și ca o varietate complexă de forme și conținuturi.

În ceea ce privește stilul nostru de muncă — de pregătire a viitoarelor cadre de arhitecți — el poartă amprenta unei pregătiri complexe, nespecializate pe diferite discipline, pentru ca arhitectul să poată avea o viziune de ansamblu, pentru a putea acoperi necesități în diverse domenii din practica profesiunii, pentru a putea asigura integrarea și coordonarea, într-un tot armonic, a muncii lui cu aceea a tuturor colaboratorilor săi. El mai poartă de asemenea amprenta unei concepții umanistice în total acord cu concepția tehnico-științifică, fapt care creează posibilități pentru o interpretare cît mai adecvată a rezultatelor muncii didactice, în lumina necesităților sociale și politice ale societății noastre.

O astfel de problematică a fost urmărită și introdusă în învățămîntul superior de arhitectură printr-o programare complexă a disciplinelor matematice și tehnice, a catedrei de proiectare, a disciplinelor de teoria și istoria arhitecturii, materialism dialectic și istoric, estetică ș. a.

Dar salturile de conștiință, pe de o parte, necesitățile mereu sporite ale producției, pe de altă parte, impun gîndirii formulări noi, menite a aduce îmbunătățiri stilului nostru de muncă.

O problemă ce se ridică este cea a întăririi unității dintre munca didactică și aceea de proiectare în producție, asigurarea legăturii învățămînt-producție și prin activități desfășurate simultan pe ambele tărîmuri. Aceasta ar reprezenta o parte componentă a multilateralelor manifestări pe care arhitecții epocii noastre trebuie sau ar trebui să le desfășoare într-o unitate de stil și de gîndire.

Pentru a explicita ideea, apelez la un exemplu strălucit al contemporaneității: Le Corbusier, care se dezvăluie ca arhitect, pictor, sculptor, tehnician de înaltă concepție, urbanist, filozof. Ceea ce este admirabil în această diversitate de manifestări este UNITATEA, unitatea de creație și gîndire.

Îmi imaginez că și într-o activitate didactică Le Corbusier ar fi demonstrat aceeași unitate de vederi, același stil de muncă, concepînd desfășurarea unei astfel de activități într-o perfectă îmbinare cu practica efectivă a profesiunii.

Apreciem că în lanțul continuu de formare a cadrelor de arhitecți lipsește se pare o verigă care nu e deloc lipsită de importanță. Această verigă se situează într-o zonă pe care am numi-o zona activităților paralele, în care desăvîrșirea formării din ultimii ani de școlarizare s-ar desfășura alături de munca de proiectare a cîtorva obiective concrete. Rezolvarea problemelor legate de economicitatea construcțiilor, de adoptarea unor soluții constructive și arhitectonice corespunzătoare unor programe reale, ar desăvîrși unitatea de stil de muncă *învățămînt-proiectare în producție*, ar constitui puntea firească de trecere în activitatea profesională.

O majorare a timpului acordat practicii în institutele de proiectare ar constitui o formulă satisfăcătoare. O perioadă de cîteva luni ar asigura atît efectuarea documentării necesare elaborării proiectului de diplomă, cît și posibilitatea participării efective în munca de proiectare.

Într-un mod superior de organizare s-ar putea înscrie și ideea creării, cu titlu experimental, în cadrul unor catedre, a cîtorva colective de proiectare cu obiective concrete, în care antrenarea studenților din ultimii ani ar constitui o formulă cu adevărat eficientă de practică în proiectare. Practica pe care studenții ar face-o în condițiile preconizate n-ar avea numai însemnătatea unei adevărate ucenicii sub îndrumarea cadrelor didactice, ci și pe aceea a trăirii ultimilor ani de studenție ca o anticipare a profesiunii, în perspectiva răspunderilor ce le revin ca arhitecți.

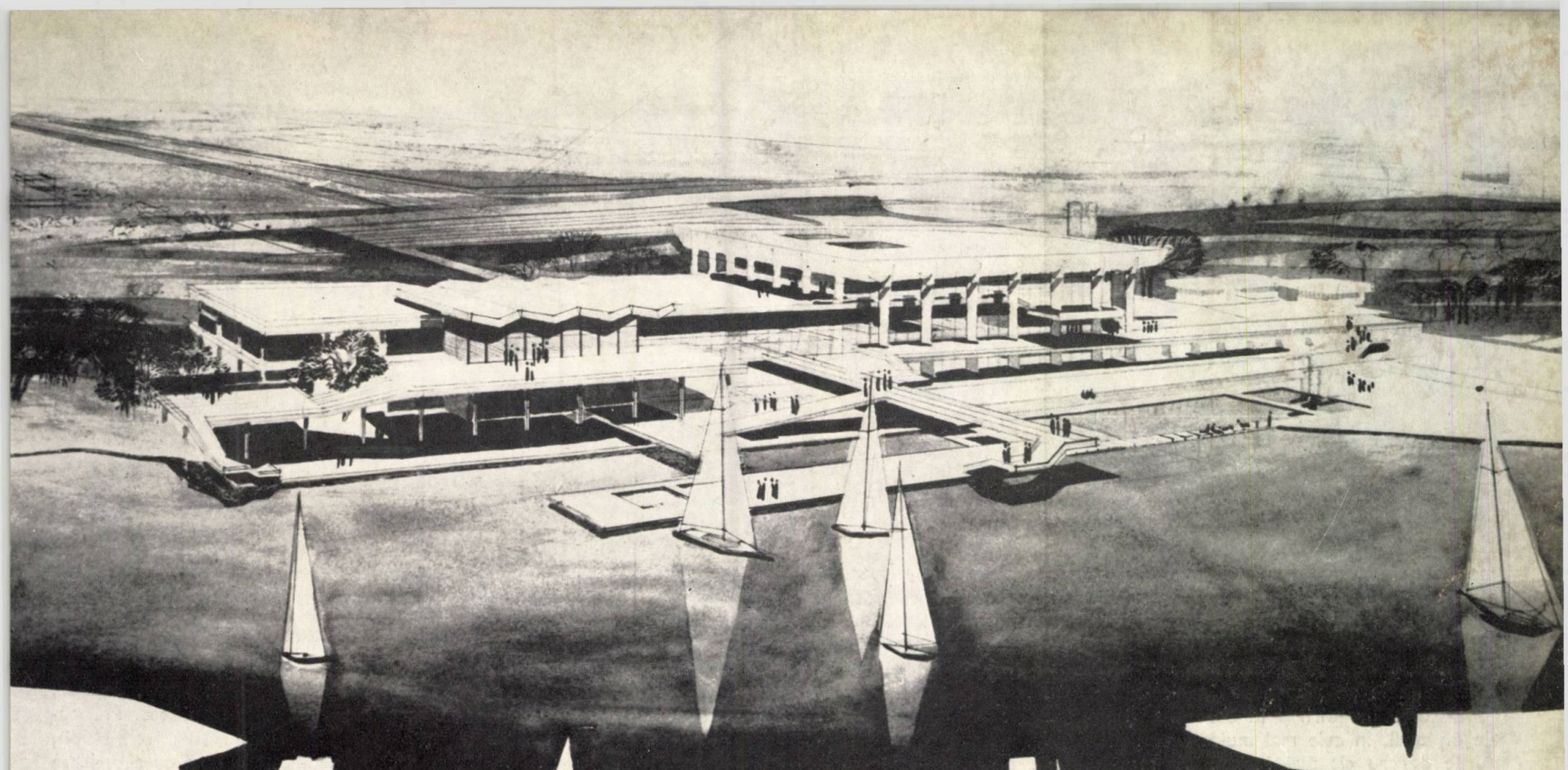

„Student-Club" — proiect pentru un complex de sport și agrement
Autor: Radu Tiganco
Atelier: prof. arh. Ascanio Damian

prof. arh. ascanio damian
Rector al Institutului de arhitectură "Ion Mincu" din București

proiecte de diplomă ale absolvenților institutului de arhitectură

promoția vara 1967

După cum se știe, prezentarea, susținerea, discutarea și aprecierea lucrării de diplomă — ce constituie un destul de elaborat studiu de arhitectură — reprezintă forma tradițională în care se desfășoară examenul de stat în Institutul de arhitectură « Ion Mincu ».

Proiectul de diplomă este recunoscut de școala noastră ca o lucrare deosebit de concludentă — apreciată ca atare și de către candidați — căreia i se acordă din totdeauna o deosebită semnificație de către toate cadrele didactice.

Valoarea lucrării de diplomă stabilește de regulă nivelul cunoștințelor profesionale ale absolventului. Este un studiu cuprinzător, de

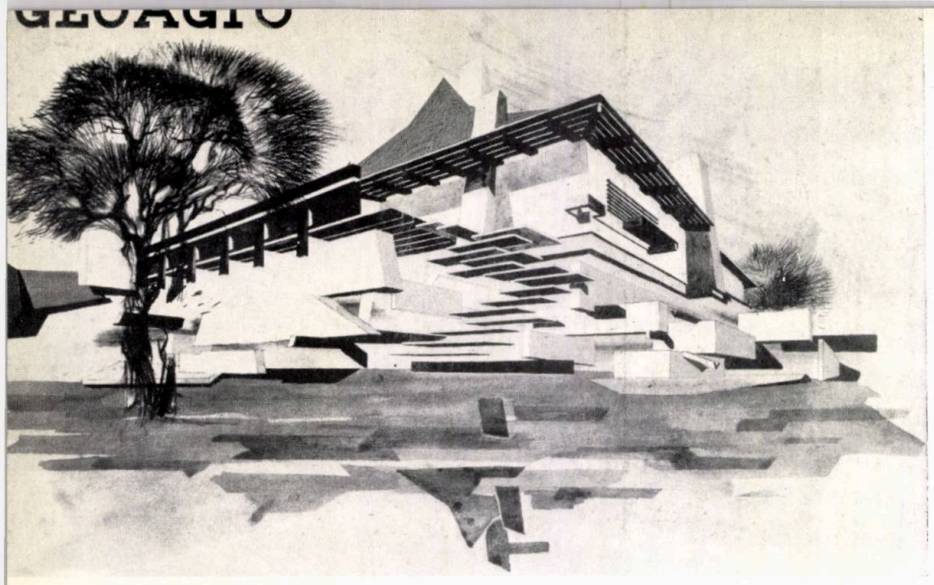

1 | 2 3

1 — *Proiect de locuință la Geoagiu*
Autor: Teofil Magoș
Atelier: conf. arh. Alexandru Iotzu

2 — *Proiect pentru locuințe în localitatea Niculițel*
Autor: Cornelia Nadia Firan
Atelier: prof. arh. Ion Ghica-Budești

3 — *Proiect pentru hoteluri în cadrul detaliului sistematizării stațiunii Mangalia — Nord*
Autor: Paul Stănescu
Atelier: conf. arh. Gheorghe Pavlu

maturitate. Prin aceasta, în majoritatea cazurilor, lucrarea respectivă constituie o destul de elocventă și exactă anticipare a posibilităților și performanțelor viitorului arhitect în activitatea de proiectare, putînd fi considerată ca un însemnat indiciu privind comportarea și capacitatea, un element de bază în formularea unui pronostic legat de posibilitatea afirmării sale pe plan profesional, al succesului.

Datorită prețuirii și în consecință importanței acordate proiectului de diplomă, în cele mai multe cazuri absolvenții nu precupețesc eforturile pentru cît mai reușita lor reprezentare, prin această lucrare. Astfel se și explică remarcabilele performanțe — de calitate și de cuprindere — atinse de unele proiecte de diplomă. Mă refer desigur la cele mai bune, dar aceste cele mai bune sînt, după părerea mea, de un ridicat nivel, deși nu cred că măsura de apreciere și etalonul de comparație ar fi alese cu lipsă de exigență. Poate că acest lucru a putut fi verificat cu prilejul expoziției organizate la institut, poate că va putea fi constatat prin cercetarea reproducerilor cuprinse în acest număr al revistei.

Expozițiile organizate, printre care și aceea din anul 1967, arată că aproximativ 20% din lucrările — tratînd teme dificile — prezentate comisiei oferă soluții remarcabile, de înaltă calitate, adeseori cu o amprentă de originalitate, atît în rezolvările funcționale și constructive, cît și ca tratare plastică.

Multe teme, tratate și în producție, primesc soluționări interesante, variate, la un nivel comparabil cu acela al rezolvărilor preconizate în mari institute de proiectare, de proiectanți cu renume, de colective bine închegate, dispunînd de timp de studiu vădit mai mare și de experiență proprie indiscutabil mai întinsă.

Meritul principal în atingerea acestui nivel revine în primul rînd absolvenților ce manifestă și atestă astfel un deosebit interes pentru problemele profesiunii lor. Ei devin promotorii unui spirit de emulație prețios descoperirii, educării și afirmării unor autentice valori. Ei dovedesc o atitudine demnă de toată lauda, ilustrată prin rezultatele unei munci de calitate și, fără îndoială, un deosebit atașament instituției în care s-au pregătit și s-au format și căreia printr-un aport personal, adesea remarcabil, îi întăresc prestigiul. Cred că sînt binemeritate aprecierile și justificate mulțumirile noastre adresate acestora.

În ceea ce privește tematica mai largă, proiectele de diplomă ale acestei ultime sesiuni — ca de altfel și cele ale sesiunilor din ultimii ani — cuprind studii în următoarele domenii de arhitectură: locuințe și ansambluri de locuințe; construcții destinate sectorului social-cultural; sistematizări rurale și urbane; construcții destinate sectorului de producție agricol și celor din mediul rezidențial rural; construcții industriale; interior-mobilier și echipament; restaurări de monumente istorice.

Bineînțeles că școala stabilește o anume pondere între numărul temelor abordate la fiecare categorie — pe măsura nevoilor noastre actuale și a celor ce pot fi prevăzute pentru un viitor apropiat și, desigur, a interesului pe care în consecință și producția îl manifestă. Preocupările deosebite, cît și o anumită adîncire, legate de respectivele studii, marchează o oarecare specializare ce se manifestă o dată cu abordarea acestora.

Studiul și proiectul de diplomă cuprind astăzi — precum poate nu se cunoaște în general de către absolvenții mai vîrstnici — o primă fază denumită « prediplomă », care a fost relativ recent introdusă. Etapa de studiu și de elaborare a prediplomei se dovedește foarte utilă. Prin aceasta se obține, pe de o parte, o mai sistematică abordare a problemei, iar pe de altă parte, o urmărire mai strînsă a unui studiu ce cuprinde desigur mai multe etape și presupune, în elaborare, parcurgerea obligatorie a unor faze succesive.

Rostul și ca atare conținutul acestei prime etape în abordarea studiului proiectului de diplomă este acela de a cuprinde și elucida probleme referitoare la:

— Conținutul temei, verificîndu-l în funcție de necesități realist luate în considerare. Aceasta, pe baza unei analize în care elementele funcționale și capacitățile acestora sînt apreciate atît prin prisma nevoilor, cît și a posibilităților noastre de realizare tehnico-economică. Astfel se ajunge la o confruntare și o evidențiere a datelor problemei, încît elementele hotărîtoare privind oportunitatea investiției și randamentul economic sînt definite, iar raporturile dintre acestea — elucidate și cumpănite.

— O cuprinzătoare documentare, atît în ceea ce privește conținutul tematic, cît și în ceea ce privește rezolvările, confruntînd și trăgînd concluzii din analiza sistematizată a problemei, cu date documentare furnizate de producția noastră și de cea de peste hotare.

— Amplasamentul și implicațiile acestuia în rezolvarea obiectului sau a ansamblului și reciproc, consecințele pentru zona, aglomerarea sau teritoriul respectiv.

— Soluționarea de principiu a problemelor funcționale și de realizare tehnico-constructivă.

Desigur că în raport cu natura studiului — în domeniile ce au fost arătate — soluțiile puse în discuție confruntă mai multe posibilități legate de diferitele ipoteze. În special, se insistă — în ceea ce pri-

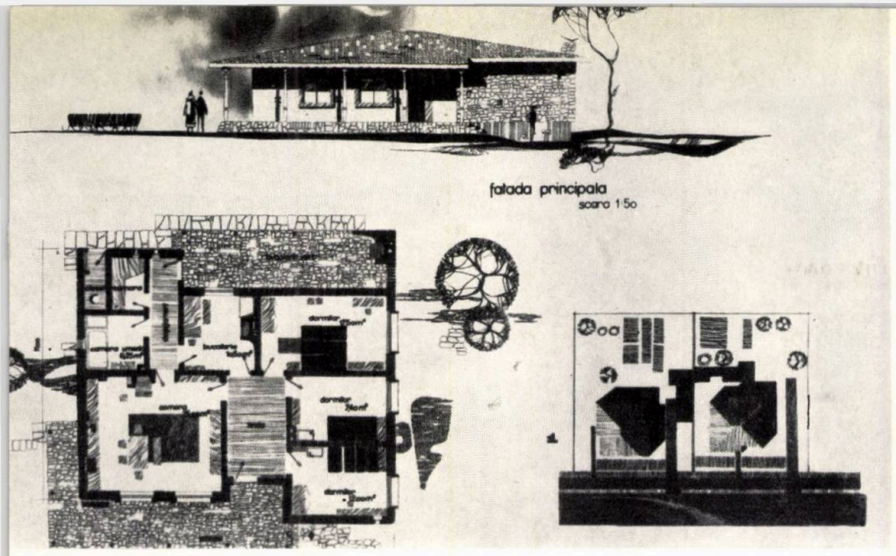

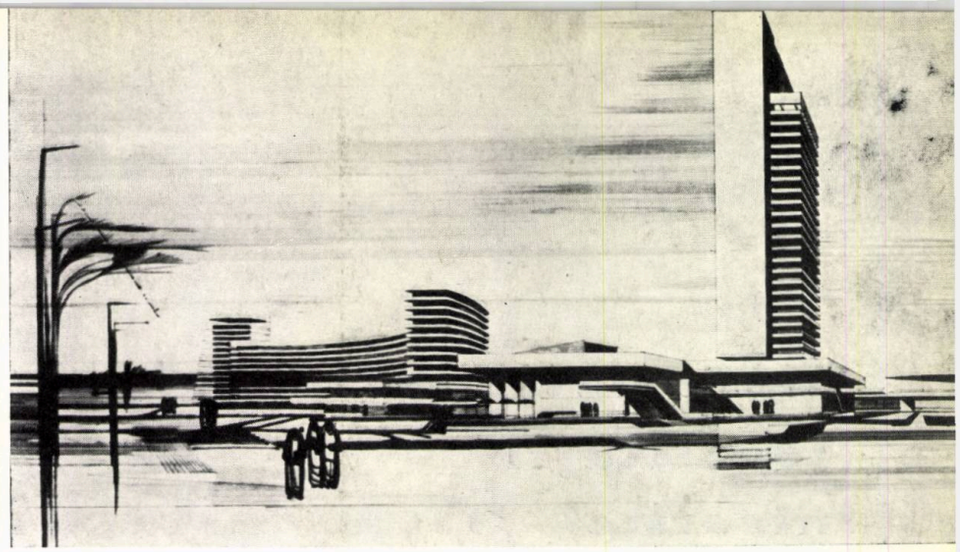

veşte problema amplasamentului şi a soluţionărilor funcţionale — asupra unei decizii luate prin compararea rezultatelor derivînd din această confruntare.

Concret, prediploma reprezintă o lucrare destul de cuprinzătoare din punct de vedere al cercetării documentaţiei legate de tema respectivă şi din cîteva planşe desenate, ilustrînd probleme legate de amplasament, cuprinzînd unele rezolvări socotite clasice, precum şi soluţionările de principiu propuse de autor.

O comisie analizează lucrările şi documentaţia, discută cu candidaţii şi face observaţii şi recomandări ce ar trebui luate în consideraţie pentru elaborarea proiectului (propriu-zis) de diplomă — a cărui prezentare în faţa Comisiei examenului de stat începe de regulă pornind tocmai de la concluziile prilejuite de faza de prediplomă.

Din păcate, consider că în actuala formă de prezentare a prediplomei nu se defineşte în suficientă măsură şi la scara cuvenită partiul de arhitectură ; ca atare, nu se pot angaja discuţii hotărîtoare legate de rezolvarea propriu-zisă, accentul major căzînd pe aspectele verificării temei şi ale documentării de specialitate.

★

În legătură cu elaborarea celei de a doua faze a proiectului de diplomă nu cred că mai sînt prea multe elemente interesante de relevat. Socot totuşi că ar mai trebui poate arătat că perioada de studiu este în multe cazuri nesatisfăcător gospodărită de către candidaţi — care se găsesc întotdeauna finalmente în criză acută de timp — deşi o respectare mai atentă — nu pretind riguroasă — a planificării ar reduce considerabil din efortul şi tensiunea etapei finale. Este drept că în această stare de lucruri şi institutul are o parte de vină, în primul rînd pentru că nu pune la dispoziţia diplomabililor, din timp, un spaţiu îndestulător şi convenabil.

Cred că ar mai trebui să semnalez un factor ce se dovedeşte preţios în aprecierea şi chiar ameliorarea în viitor a lucrărilor de diplomă, şi anume aportul coreferenţilor oficiali — arhitecţi din producţie, a căror analiză, de cele mai multe ori temeinică, făcută cu spirit de răspundere, competenţă şi obiectivitate constituie un sprijin substanţial în activitatea comisiei care discută şi cîntăreşte soluţiile prezentate. E drept că uneori aceste coreferate nu sînt la nivelul cuvenit, iar concluziile lor conţin observaţii de complezenţă. Totuşi, socot utilă şi necesară această referinţă, de altfel oficializată şi legalizată, care slujeşte stabilirii, nu numai a valorii absolute a lucrării respective, dar şi a celei relative, confruntînd-o cu aceea din proiectarea practică.

Aş mai face observaţia, în ceea ce priveşte lucrările de diplomă, că acestea sînt în general bine susţinute prin prezentarea grafică. Este regretabil însă că prezentarea orală făcută de candidat nu se ridică de cele mai multe ori la nivelul celei grafice. Într-adevăr, enunţarea problemei în elementele sale cele mai sesizante, înfăţişarea ierarhizată a considerentelor prin care ar trebui privită soluţionarea, argumentarea cauzelor care au dus la alegerea soluţiei prezentate de candidat, lasă adesea de dorit.

★

Pentru obţinerea în viitor a unui nivel şi mai ridicat la proiectele de diplomă, cred că ar trebui să se aibă în vedere următoarele obiective :

— O mai pronunţată diferenţiere între categoriile ce marchează actualmente o anume specializare. Aceasta, printr-o cuprindere mai bine gîndită a întregului conţinut ilustrat de piesele studiate şi desenate, cu atenta stabilire a scărilor respectivelor reprezentări şi a direcţiei pe care se orientează detalierea.

— O mai mare aprofundare prin detaliere a unor probleme — în funcţie de categorie — şi în special a aspectelor tehnice. De pildă, la studiile de locuinţe sau dotări social-culturale s-ar cere neapărat detalierea unei părţi a structurii şi unei alte părţi constructive, a finisării, a instalaţiei şi echipării tehnice, a tratării de interior. Acestea sînt desigur prezente şi acum, dar numai parţial.

— O mai mare atenţie acordată aspectelor economice ale problemelor.

— O oarecare normare a redactării grafice — fără ca aceasta să limiteze variatele posibilităţi de prezentare deseori ingenioase şi spectaculoase. Mă gîndesc însă la facilitarea expunerii, a reproducerii pentru nevoile tiparului, a înarhivării lucrărilor.

Desigur că s-ar putea face o serie de alte propuneri de îmbunătăţire a proiectelor de diplomă, atît în ceea ce priveşte conţinutul, cît şi forma de prezentare, deoarece dincolo de unele observaţii pozitive — legate de actuala calitate a acestora sau, mai bine-zis, a unora dintre acestea, există, desigur, prezente încă destule deficienţe.

Se remarcă însă şi suficiente elemente pentru o îndreptăţită satisfacţie şi o atitudine optimistă în ceea ce priveşte perfecţionarea continuă a acestor lucrări în viitor, o încredere în creşterea nivelului lor.

sistematizarea localităţii niculiţel

Autor: *Cornelia Nadia Firan*
Atelier: *prof. arh. Ion Ghica-Budeşti*

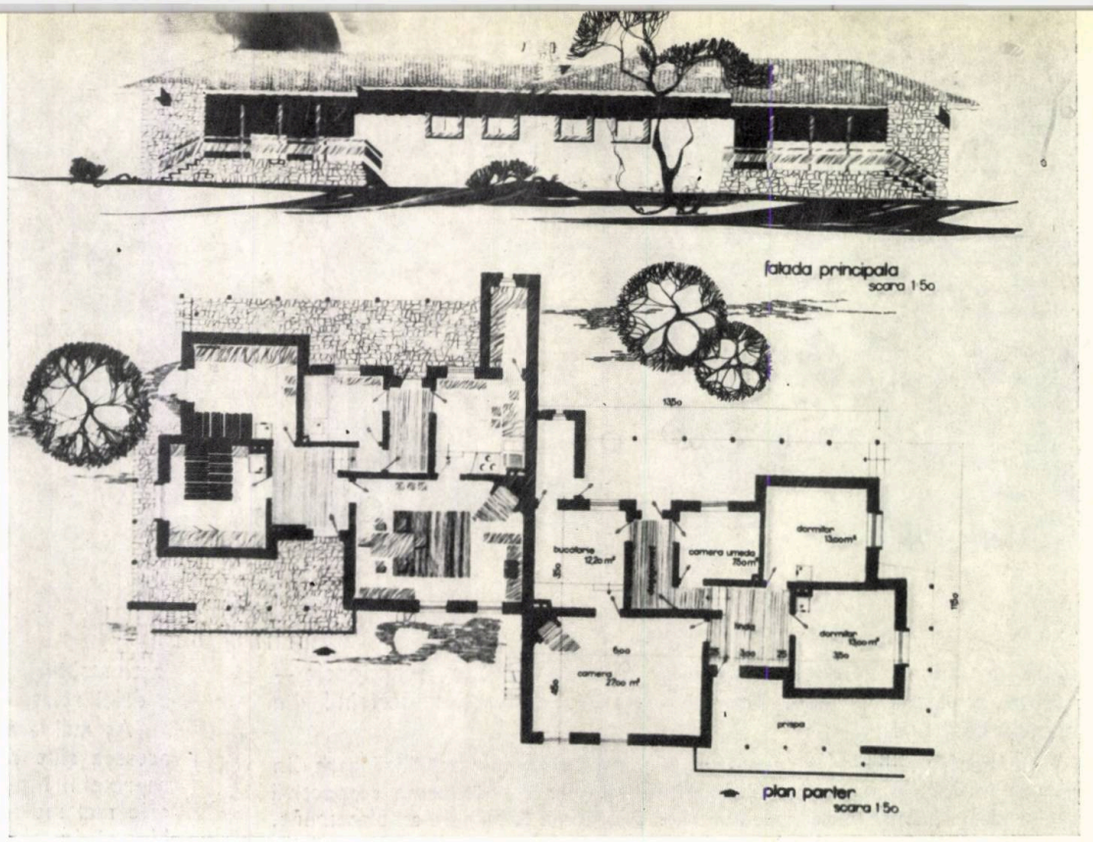

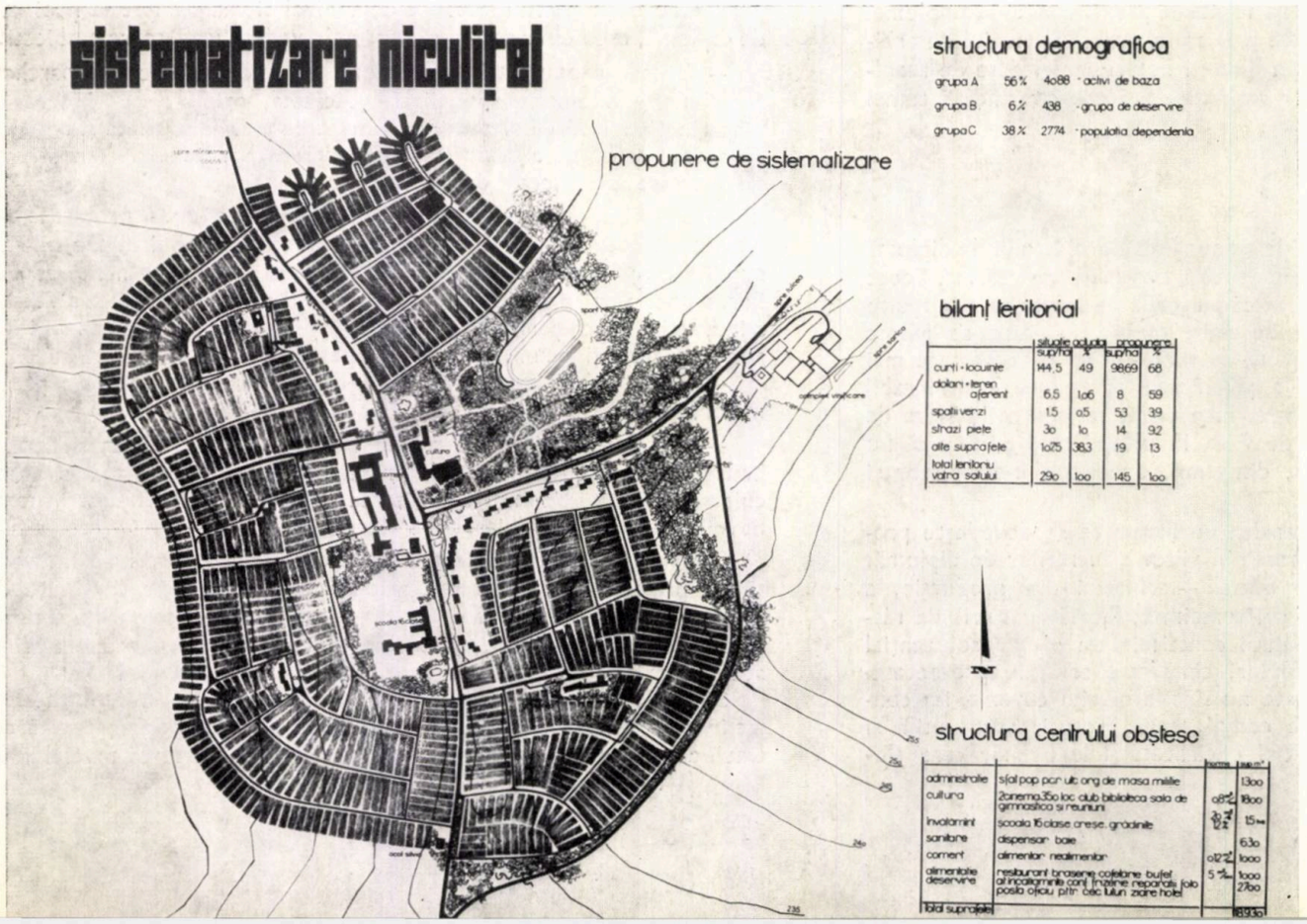

Sistematizarea localității Niculițel, situată la 35 km de Isaccea și la 50 km de Tulcea, constituie ca temă o veche preocupare a D.S.A.P.C.-ului din Constanța, fiind o problemă reală atacată de candidată, paralel cu producția.

Localitatea este încadrată în zona de păduri și vii, delimitîndu-se desfășurarea satului de tip împrăștiat ce s-a restrîns de la 2,5 km la 1,5 km și stabilindu-se corelații judicioase cu zonele de producție viticolă și silvicolă. Detaliul de sistematizare rezolvă circulația în centrul localității, remediind actuala intersecție tridentă printr-o racordă de acces spre Tulcea și un drum de interes spre centrul turistic oferit de mănăstirea Cocoșul. O preocupare a constituit-o mărirea densității la 60 loc/ha, pe seama redimensionării loturilor existente. Așezate pe o tramă stradală ce se identifică aproape cu cea existentă, grupările de locuințe sînt alcătuite pe baza a 5 tipuri de case, organizate în funcție de modul de viață al diferitelor categorii de locuitori, și pornind de la două grade distincte de confort cu dotări interioare, prin utilizarea unei rețele edilitare limitate și fără instalații de apă. Varietatea tipurilor de locuințe merge de la locuința izolată unifamilială pe parter, avînd lot cu anexe gospodărești, pînă la duplex înșiruit și locuințe cu p + 1 etaj, și avînd suprafețele apartamentelor cuprinse între 32 și 35 m² cu sala de zi de 18—20 m².

Plastica arhitecturii propuse este influențată de specificul local, utilizînd elemente tradiționale (stîlpi de lemn, ziduri de piatră, acoperiș cu olane) și întregind într-o viziune personală elemente ca balustrade, streșini, ancadramente, scări.

Interioarele se încadrează, pe aceeași linie, într-o tradiție existentă, prin utilizarea sobelor decorative, a pereților de piatră cu nișe, prin propunerea unui mobilier și decorații interioare într-o concepție unitară.

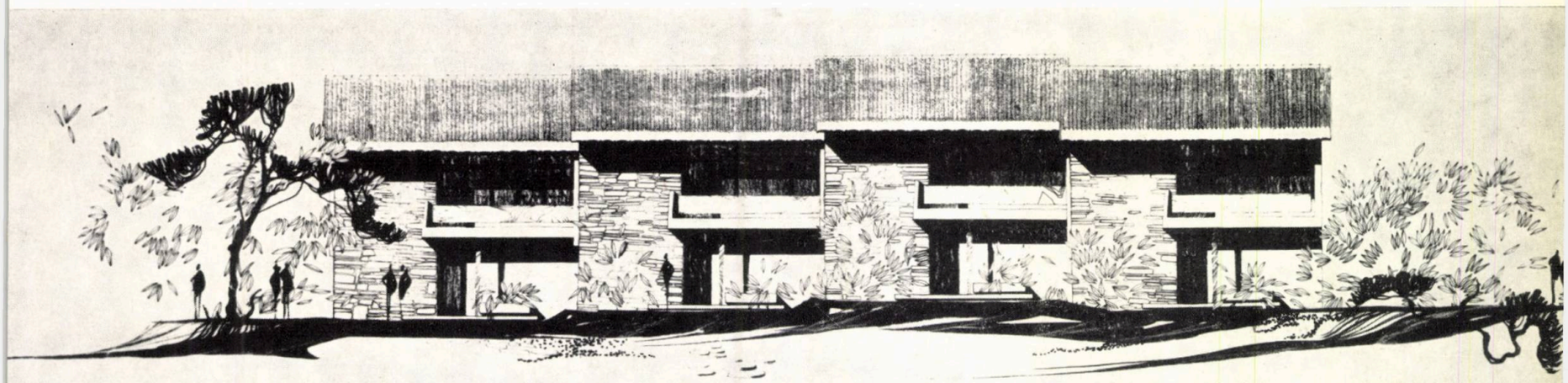

fațada principala
scara 1:50

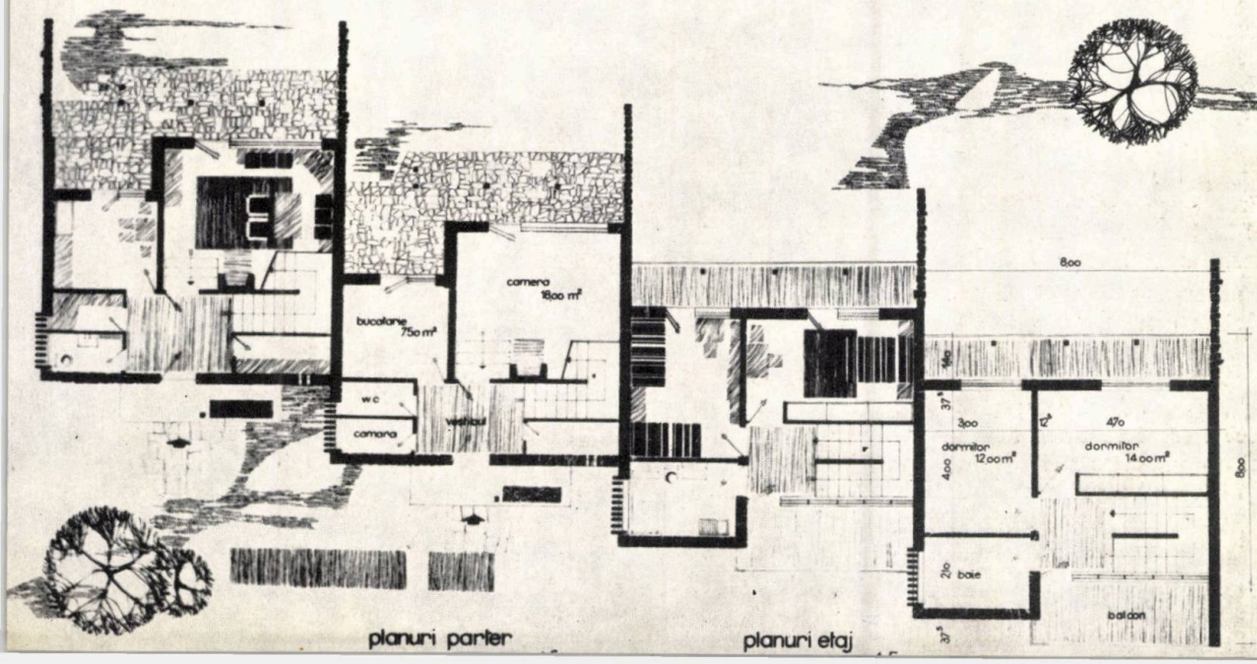

planuri parter

planuri etaj

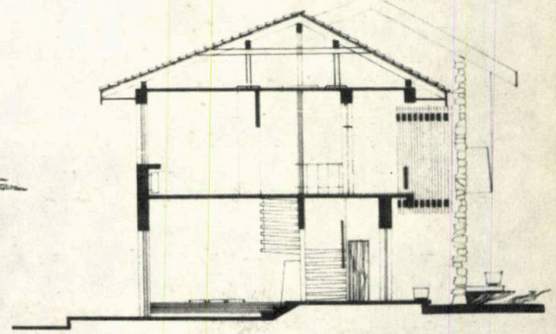

secțiune
scara 1:50

sistematizarea staţiunii mangalia-nord

Autor: *Paul Stănescu*
Atelier: *conf. arh. Gheorghe Pavlu*

Zona detaliului de sistematizare este amplasată în partea de nord a oraşului Mangalia şi cuprinde cca 500 ha, fiind limitată la vest de şoseaua Mangalia—Constanţa şi la est de cordonul de nisip al Mării Negre. În mijlocul zonei se află mlaştina Mangalia, ce se propune a fi asanată prin dragare şi transformată într-un lac de agrement.

Staţiune Mangalia—Nord are o capacitate de 12 500 de paturi şi se dezvoltă pe cele două promontorii legate de plaja creată prin asanarea bălţii.

În partea de nord a staţiunii se va realiza un complex de cazare, ce va dispune de cca 6 300 locuri în hoteluri de diferite categorii, în căsuţe şi în camping. În sud, complexul de cazare are o capacitate de 5 800 paturi în hoteluri şi în vile de lux. Tot aici este amplasată şi zona de cazare a personalului de deservire a staţiunii.

Pentru realizarea unui ansamblu urbanistic variat şi pentru a asigura grade diferite de confort, ansamblurile au fost concepute pe sistemul unei game variate de construcţii, de la vile duplex pînă la hoteluri cu 4, 12 şi 25 niveluri. În cadrul complexelor, hotelurile au fost grupate cu plaje, restaurante şi spaţii comerciale corespunzătoare gradului de confort.

Zona de cazare este judicios organizată, clădirile fiind grupate variat într-o compoziţie volumetrică clară.

Vilele de lux sînt construite parţial în terase pe faleza înaltă, accesul la plajă făcîndu-se fie direct din vilă, fie pe două grupuri ample de scări.

Întreaga staţiune va fi deservită de un complex gospodăresc legat organic de cele două zone de cazare.

S-a acordat o atenţie deosebită organizării falezei şi lacului, aleile pietonale îmbinîndu-se armonios cu accesele de la vile şi adaptîndu-se judicios reliefului.

Reţeaua de circulaţie este organizată cu accese din drumul naţional Constanţa—Mangalia. Artera de legătură dintre Mangalia şi Mangalia—Nord este tangenţială complexului şi utilizată pentru transportul în comun şi accesul la heliport. Circulaţia locală a staţiunii ocoleşte zonele de cazare, asigurînd accese carosabile pînă la intrările în hoteluri şi punctele de aprovizionare a acestora.

Alimentarea cu apă se face din conducta existentă de-a lungul şoselei Mangalia—Constanţa, iar evacuarea apelor uzate—cu ajutorul a 5 staţii de pompare şi a unei conducte de refulare ce va lega sistemul de canalizare la reţeaua oraşului Mangalia.

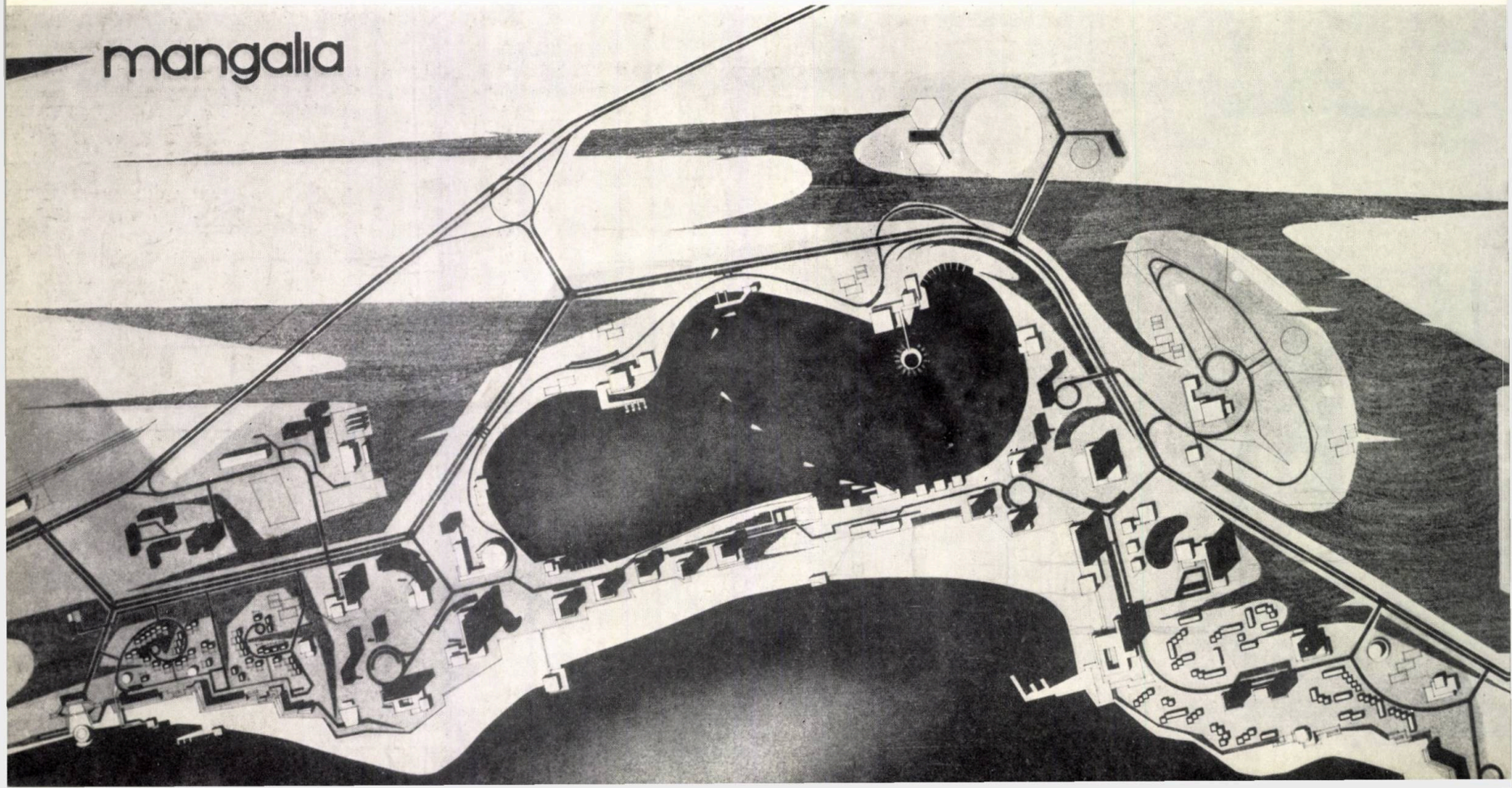

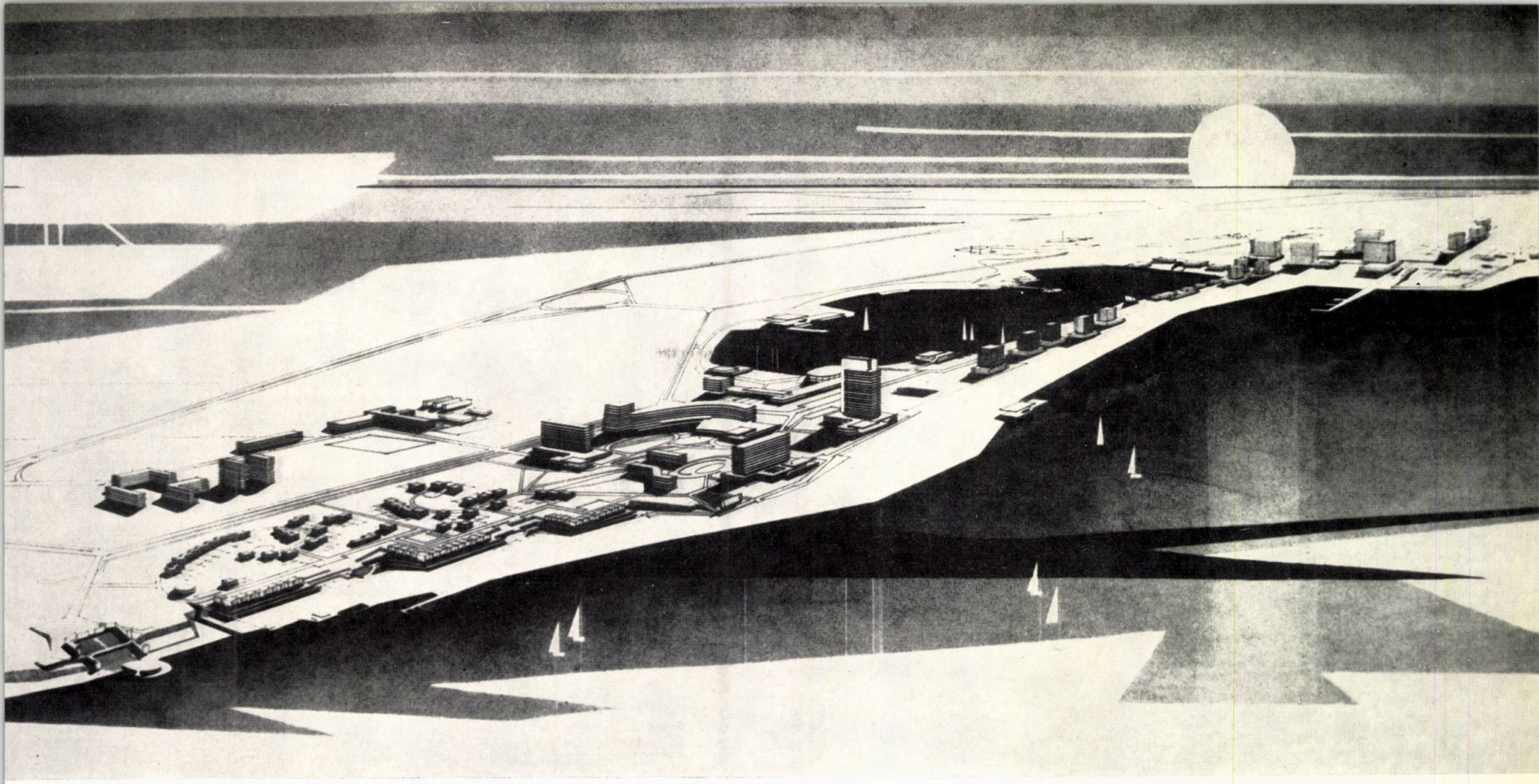

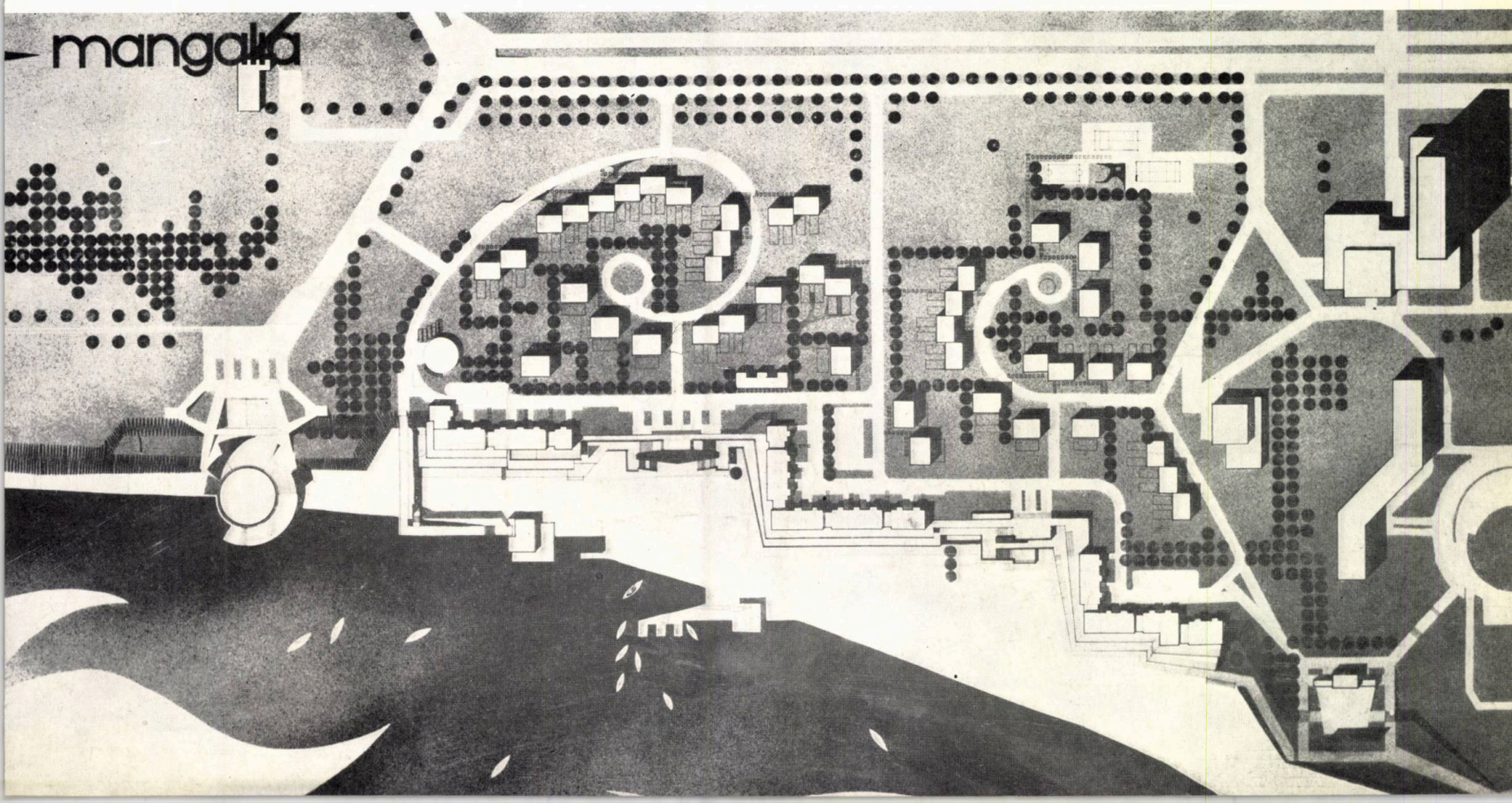
mangalia

mangalia

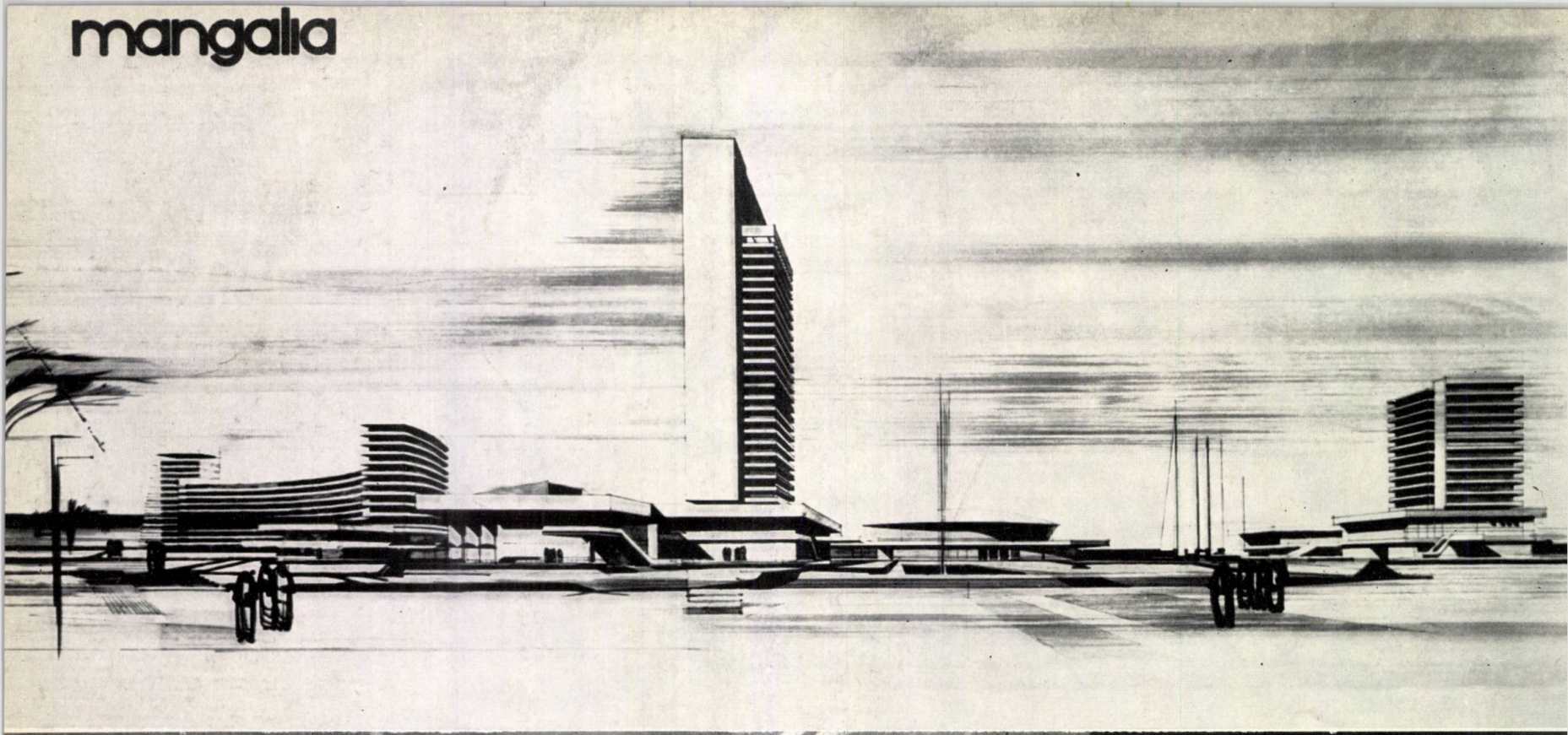

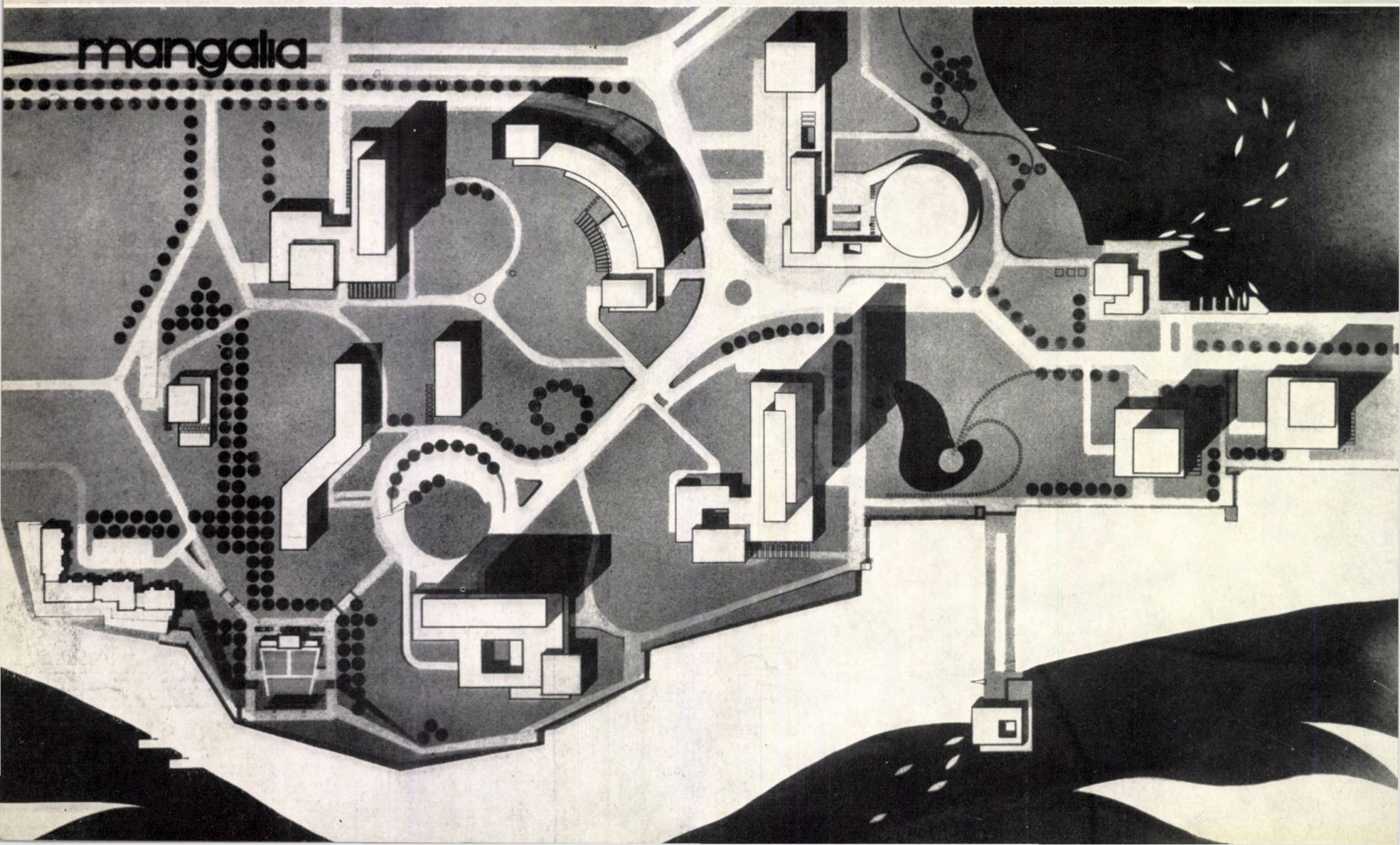

mic teatru experimental

Autor : *Arnold-Mihail Krochmalnic*
Atelier : *prof. arh. Ascanio Damian*

Așezat în zona centrală a orașului, pe Calea Victoriei, pe locul fostului Teatru Național, teatrul experimental — prin caracterul programului, scara și dispoziția alveolară — se înscrie, în ansamblu, pe linia tradiției acestei importante artere bucureștene.

Dimensiunile relativ reduse ale cadrului existent, precum și conformația terenului au fost determinante în dimensionarea temei și alegerea soluției.

Accesul publicului se face la două niveluri diferite, pentru spectatorii ce vin pe jos sau cu autovehicule dinspre Calea Victoriei, str. 13 Decembrie și str. Matei Millo. Scări largi conduc către foaierul teatrului ce înconjoară sala de spectacol pe toate părțile, el fiind deschis către stradă și conceput ca un element de legătură între spectacol și animația cotidiană.

Ansamblul sală-scenă permite — printr-o flexibilitate ingenios realizată — montarea unor spectacole elisabetane, de arenă, panoramice, antice etc.

Variabilitatea sălii este obținută prin compartimentarea suprafeței planșeului în prisme avînd ca bază un triunghi echilateral și fiind acționate de lifturi hidraulice independente. Pe aceste prisme se pot monta scaunele; de asemenea, ele pot alcătui și scena.

Plafonul este format din elemente piramidale (cu baza triunghi echilateral), reglabile în plan vertical prin trolii acționate electric și permițînd escamotarea decorurilor plane, prin spații special create între elemente, și a decorurilor spațiale prin ridicarea la gril a unei părți din elementele piramidale.

Adiacente sălii sînt prevăzute încăperi afectate sonorizării, efectelor sonore, regiei tehnice, televiziunii.

Spațiile anexă ale scenei, afectate actorilor, precum și cele destinate pregătirii decorurilor cuprind: cabine, studiouri, foaier-club pentru actori, sală de repetiție, spații pentru regrupări actori, ateliere, depozite etc.

Sistemul de rezistență este format din elemente verticale de beton armat, iar plafonul din ferme metalice radiale cu zăbrele, între care sînt fixate ferme dispuse în exagoane concentrice cu cel de bază al turnului.

Panourile mobile ce închid sala în timpul spectacolelor sînt tratate acustic, diferit pe cele două fețe, pentru felurite genuri de spectacol. Tot pentru o izolare fonică eficientă s-au prevăzut tratamente acustice speciale pentru tavanele și pereții foaierelor.

Acustica sălii de spectacol, în funcție de genul spectacolului abordat, este corectată pentru a corespunde curbelor acustice optime prin modificarea poziției elementelor mobile ale plafonului.

Pentru sala de spectacol, holuri, foaier s-a prevăzut instalație de aer condiționat; pentru celelalte încăperi, ventilație și încălzire cu radiatoare, în raport cu funcția și poziția lor în construcție.

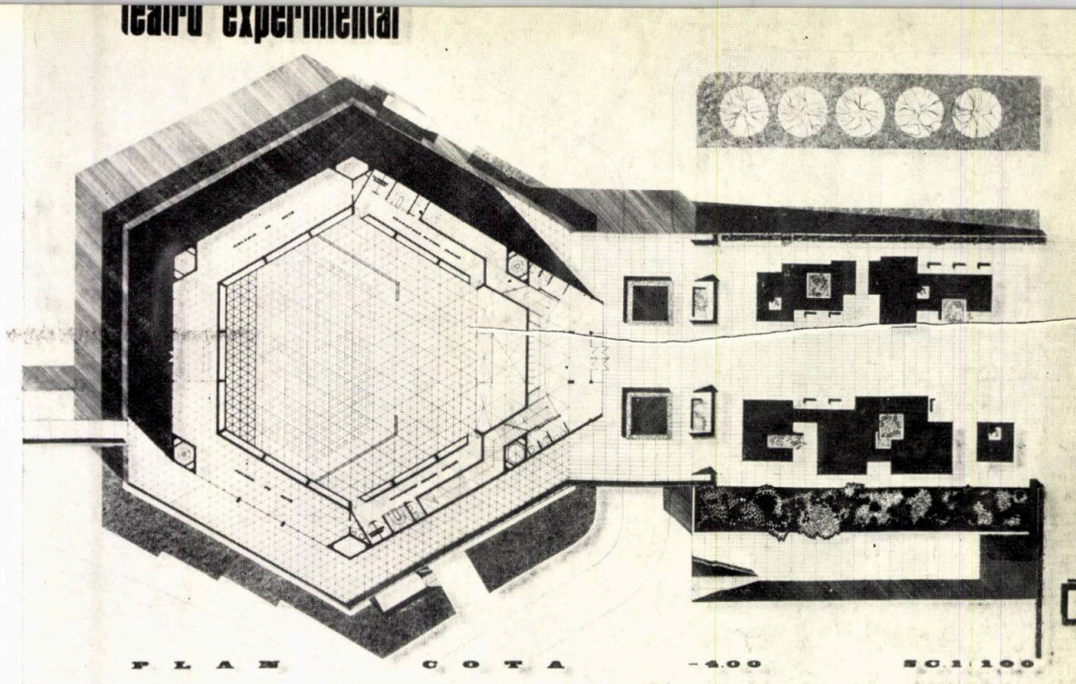

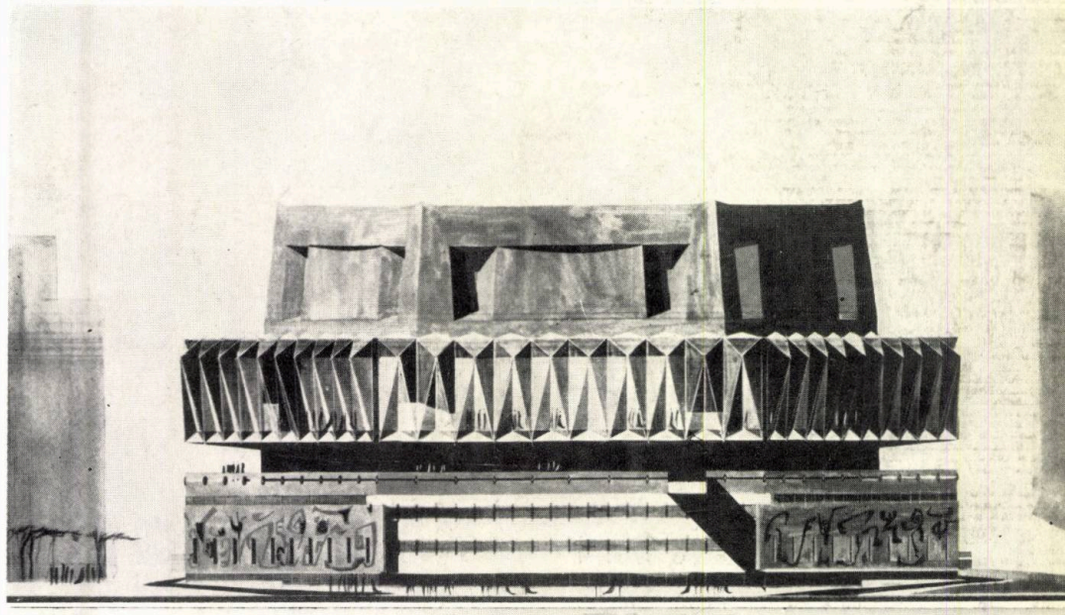

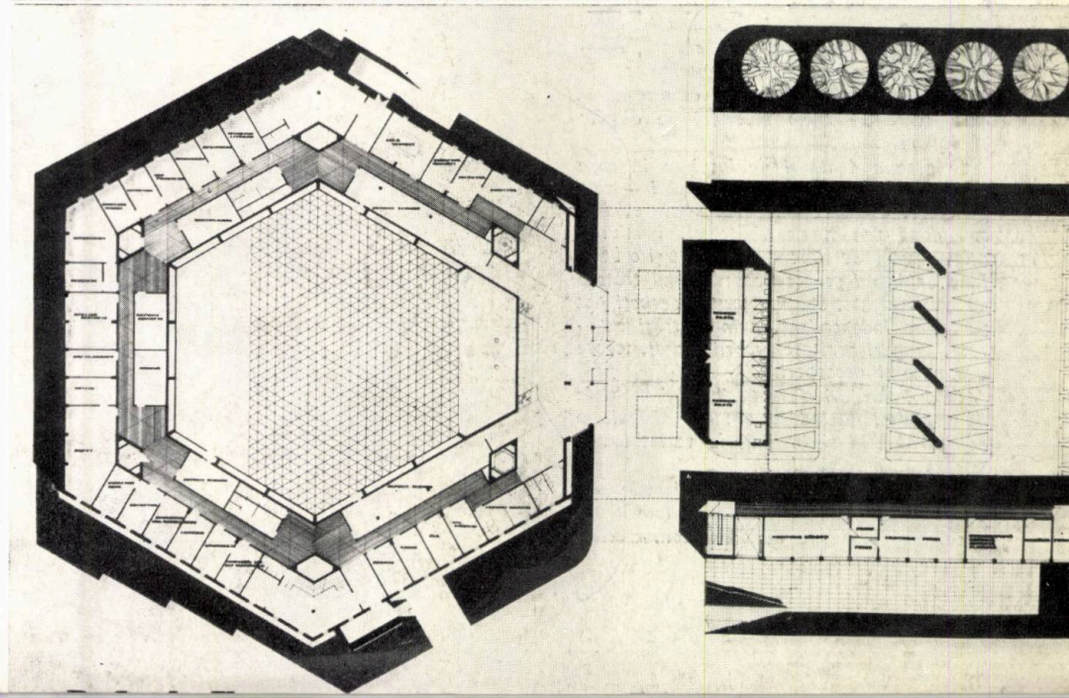

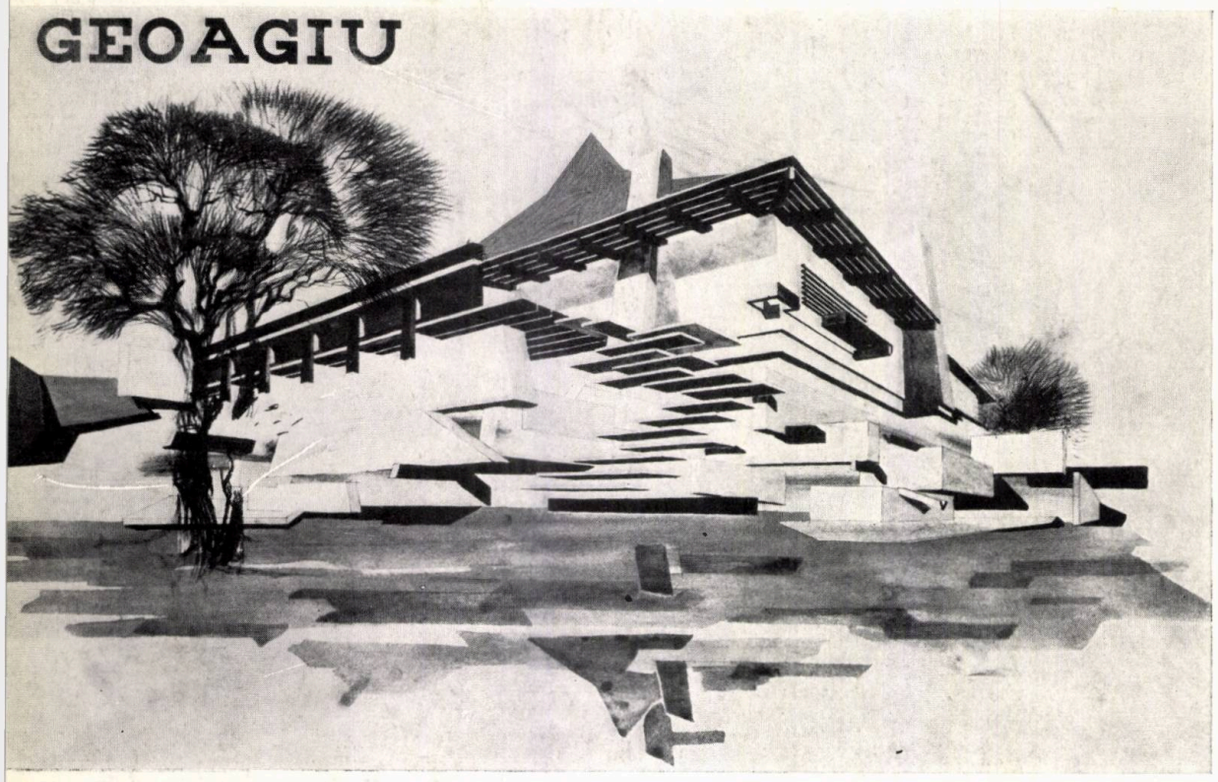

Autor: *Teofil Magoș*
Atelier: *conf. arh. Alexandru Iotzu*

locuințe la geoagiu

Proiectul abordează problema restructurării urbanistice a stațiunii de ape termale Geoagiu, care — conform planului M.S.P.S. — urmează să dispună pe viitor de o capacitate de cazare de 2 000 de locuri.

Vizitatorii sînt cazați în sanatorii, hoteluri și cabane, vile, case de odihnă, campinguri, în gospodăriile existente și în noile gospodării ce vor fi construite și care constituie tema studiului de detaliu al diplomei.

Se propun 4 tipuri de locuințe în care — pe lîngă familia gospodarului — sînt găzduite, eventual chiar în pensiune, una sau două familii de vizitatori. Partiurile asigură un grad ridicat de confort și o bună funcționalitate gospodărească, fiind tratate cu generozitate. Spațiile pentru oaspeți pot funcționa independent, avînd intrări separate, grupuri sanitare proprii, garaj, terase acoperite și descoperite.

Cele 4 partiuri oferă posibilități multiple de grupare, ducînd la o mare diversitate compozițională și implicit la varietatea și pitorescul ansamblului.

Sînt studiate cu atenție problemele privind mobilierul și decorația interioară, precum și aspectele detalierii constructive.

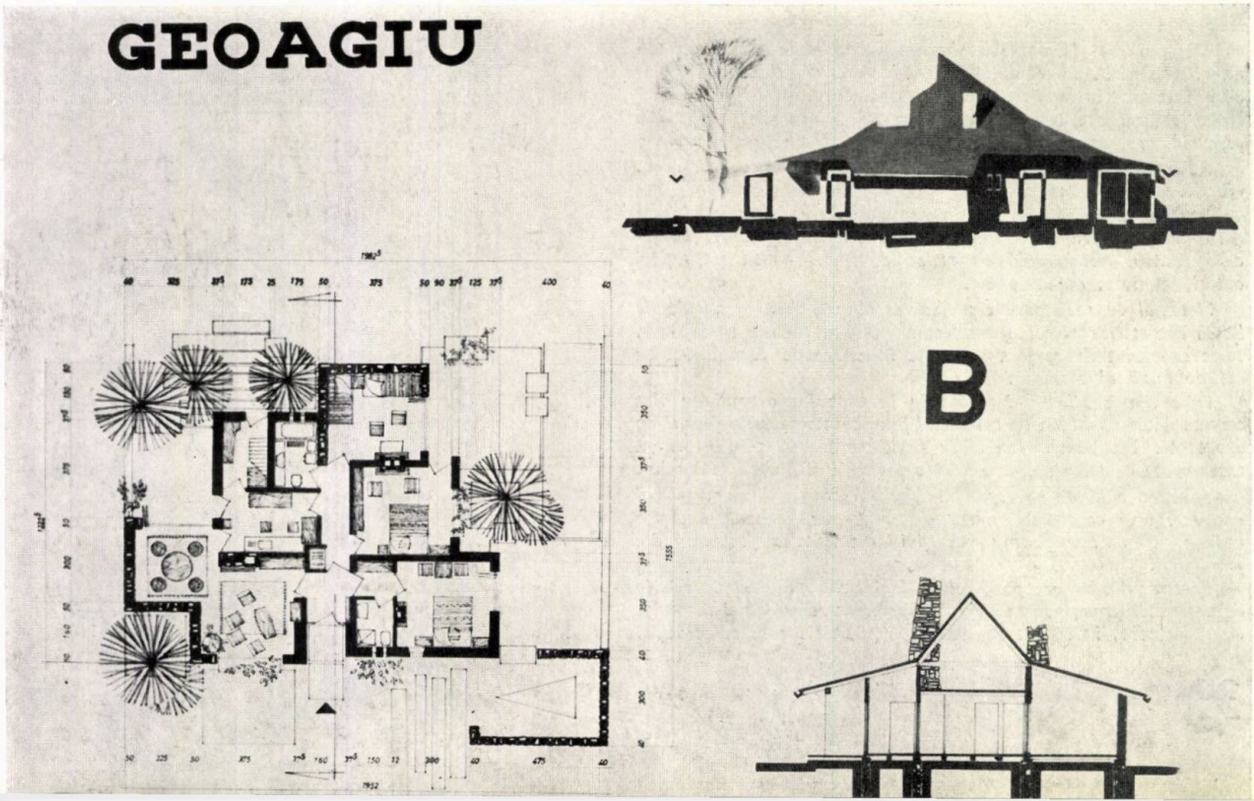

GEOAGIU

DETALIU
SISTEMATIZARE CENTRU
SC:1:200

GEOAGIU

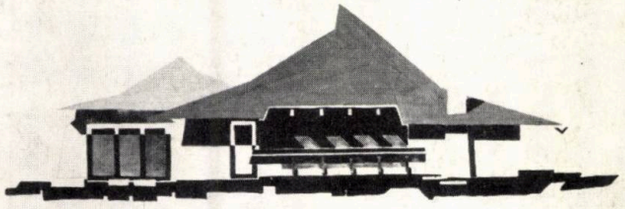

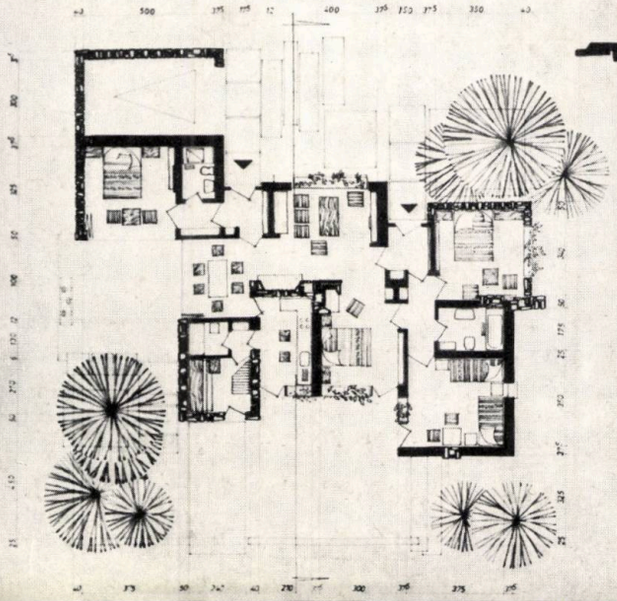

C

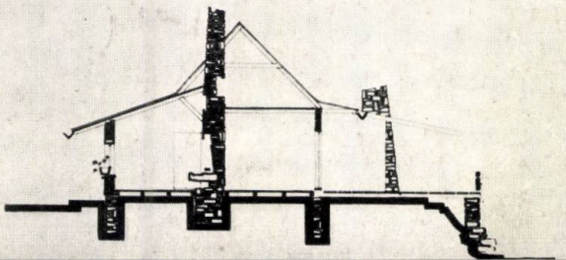

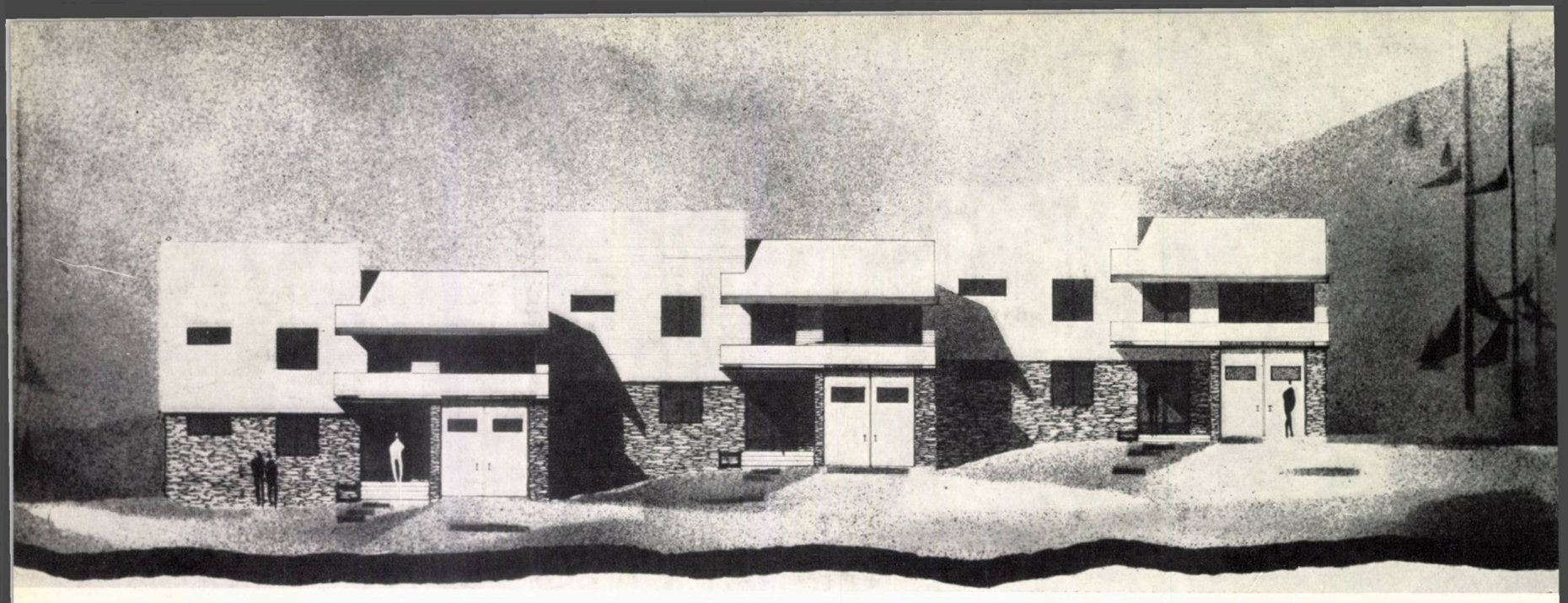

locuinţe în cartierul warthe-braşov

Autor: *Domnica Spirea*
Atelier: *prof. arh. George Petraşcu*

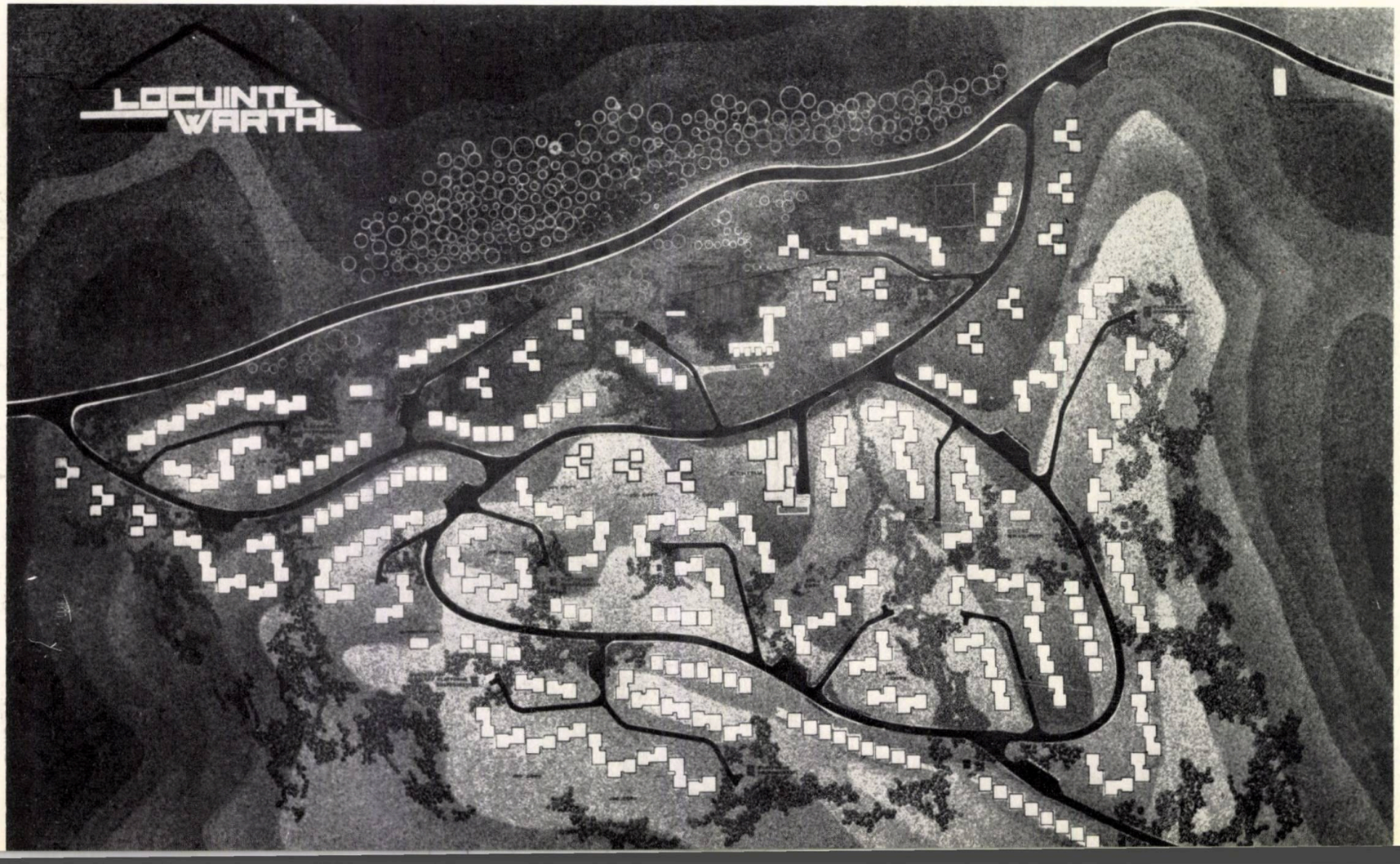

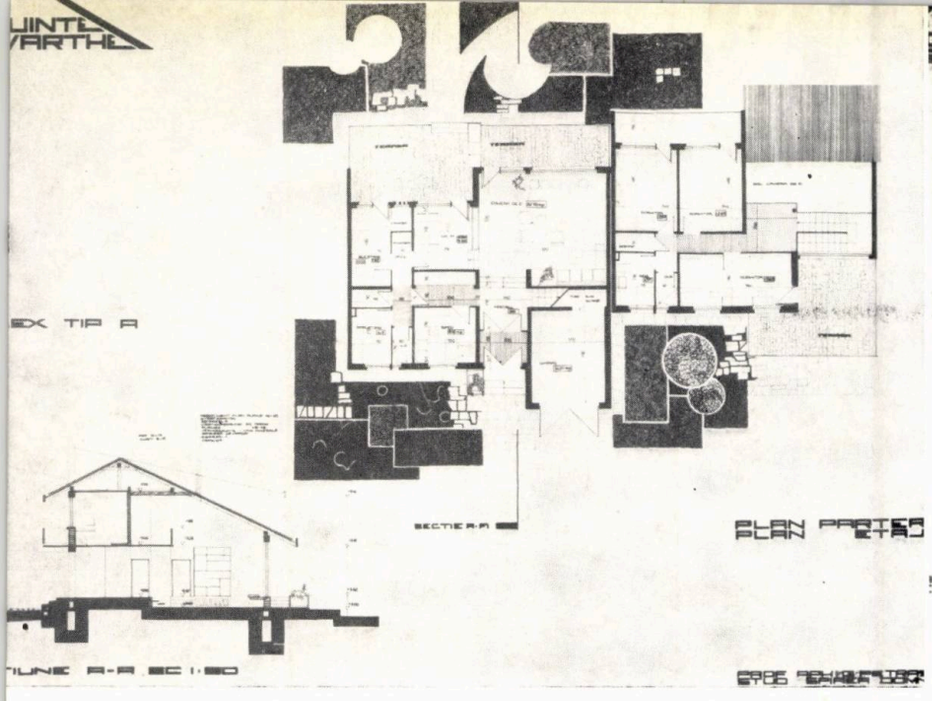

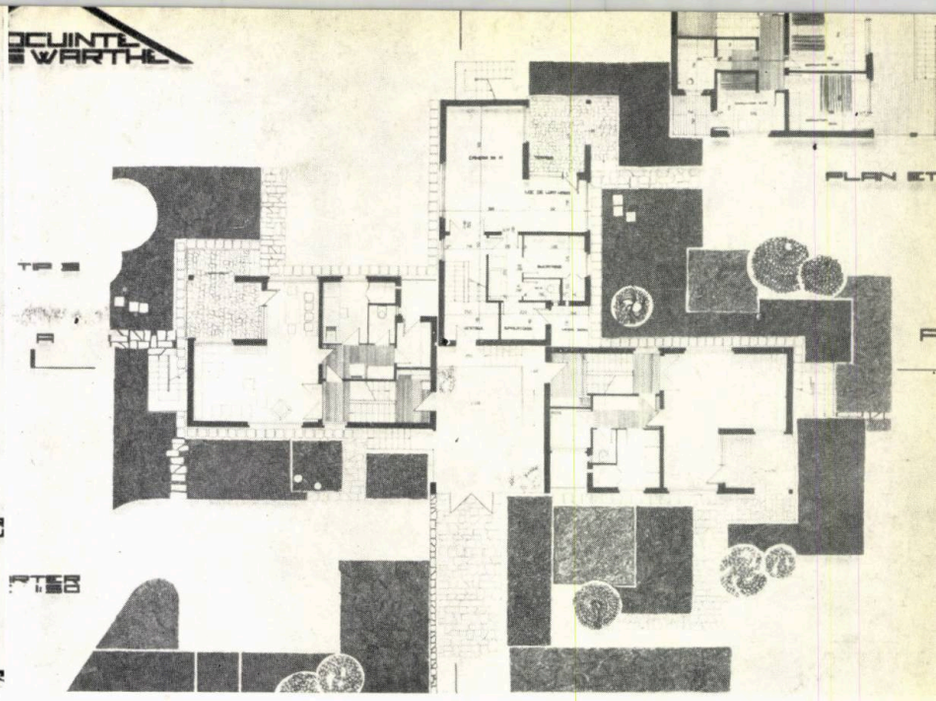

Tema proiectului prevede realizarea unui ansamblu de locuințe particulare în orașul Brașov, pe un amplasament situat aproape de noua arteră de legătură Brașov — Poiana Brașov.

Pe un teren cu declivități importante, avînd pante pînă la 30%, ansamblul se integrează judicios, folosind zonele cu pantele cele mai favorabile.

Rețeaua stradală, legată prin două puncte importante la artera de legătură spre Poiana, se compune dintr-un inel interior de circulație, din care se ramifică arterele ce dau acces spre locuințe.

În cadrul ansamblului sînt folosite 4 tipuri de locuințe:

A — Tipul bloc cu parter + 3 etaje pentru familii formate din 4 persoane. Partiul este ușor adaptabil pantei, cu circulația verticală amplasată central și cele trei volume constituente ramificate. S-au utilizat, de cîte ori a fost posibil, denivelările existente pentru a realiza în unele cazuri chiar 5 niveluri fără a urca mai mult de 3.

B — Locuințe înșiruite cu apartamente cu p + 1 etaj, pentru 4 — 5 persoane, avînd camera de zi și 2 sau 3 dormitoare decomandate.

C, D — Locuințe înșiruite, tip duplex, pentru 5 și 6 persoane. La acest tip de construcție este remarcabil efortul de a asigura un grad de confort cît mai mare, atît pentru spațiile de locuit, cît și pentru cele auxiliare.

Pentru apartamentele din prima categorie, cu p + 3 etaje, sînt folosite diafragme de beton, planșee de beton armat, acoperiș în terasă. Pentru cele cu p + 1 etaj și duplex, sistemul de construcție adoptat este din zidărie portantă de piatră naturală și cărămidă, planșee de beton armat monolit.

În rezolvarea urbanistică, volumele sînt grupate astfel încît să se obțină desfășurări de fronturi spre arterele de circulație, evitîndu-se ritmurile monotone prin folosirea posibilităților oferite de teren.

Compoziția generală alternează volumele înalte cu volumele joase, urmărindu-se punctarea cornișei ansamblului prin elemente dominante. Plastica fațadelor exprimă fidel structura tectonică și materialele utilizate.

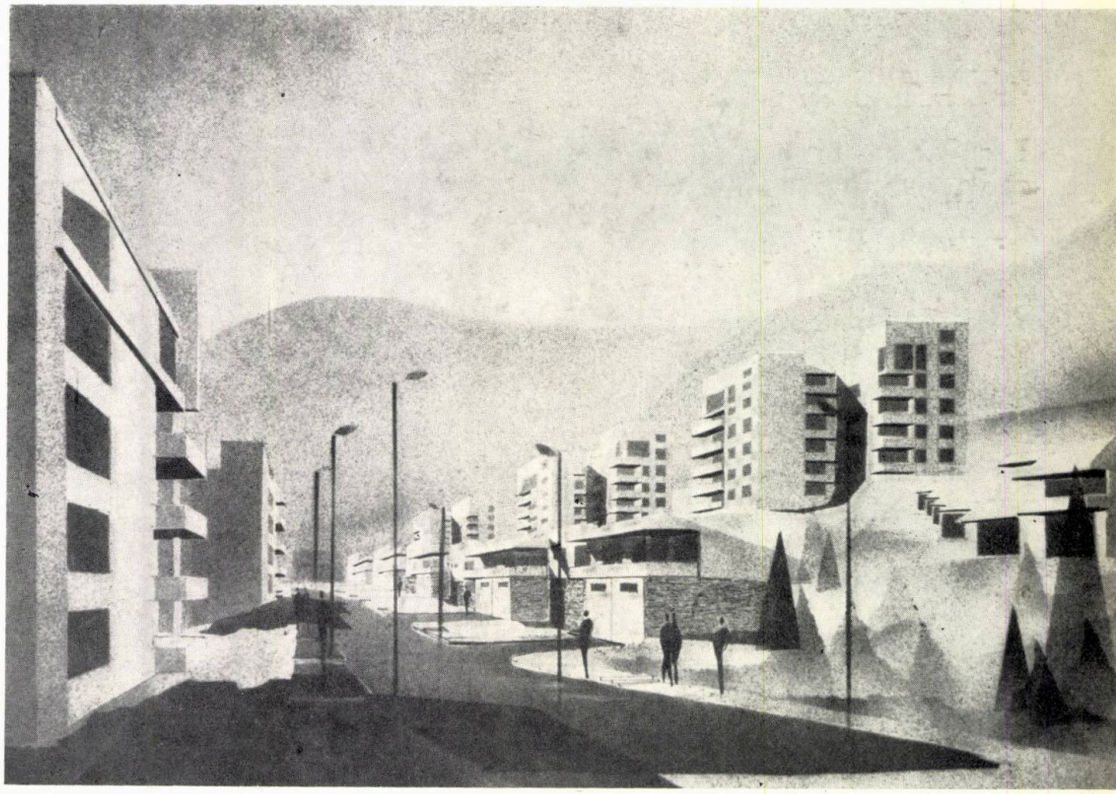

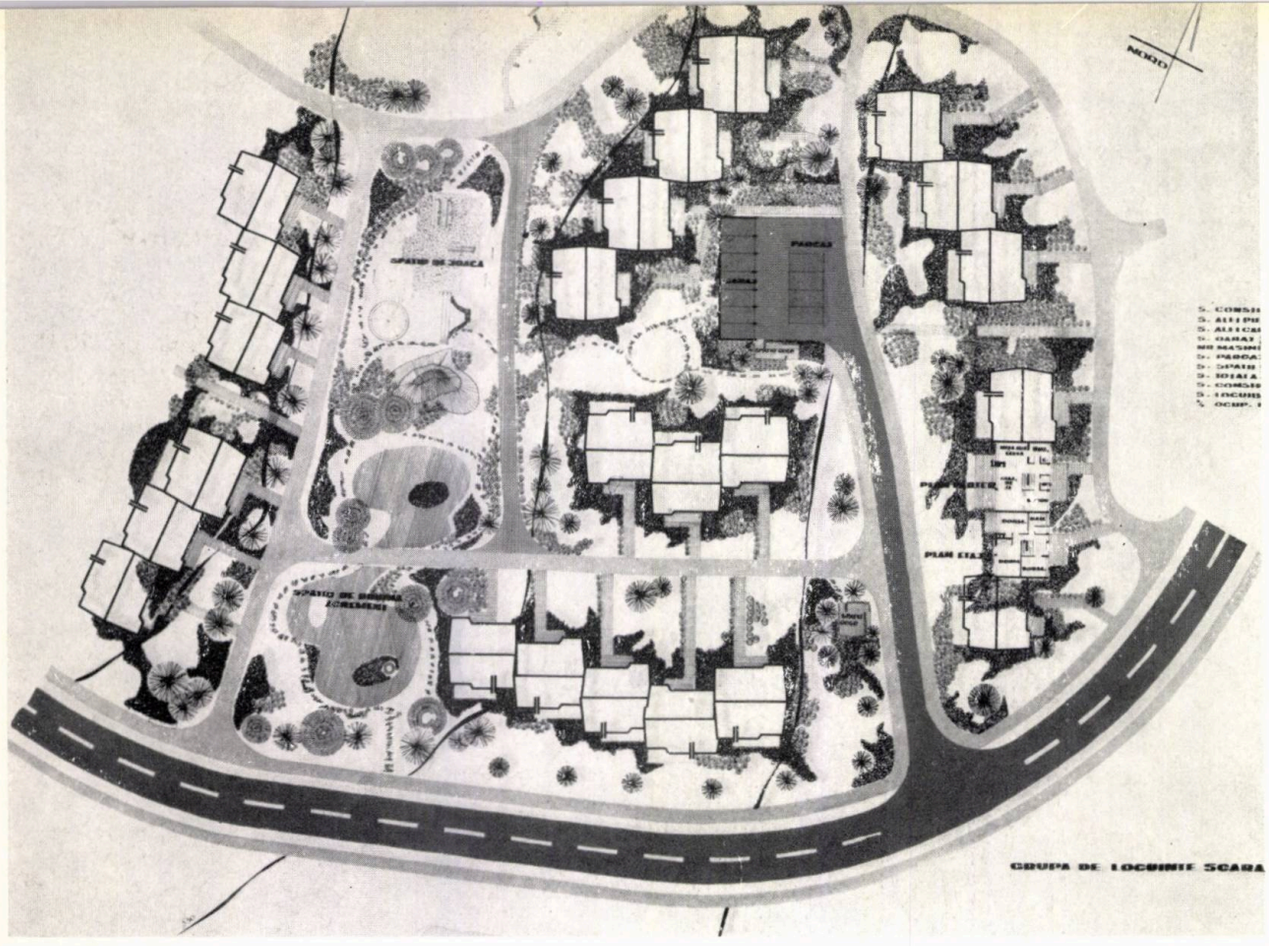

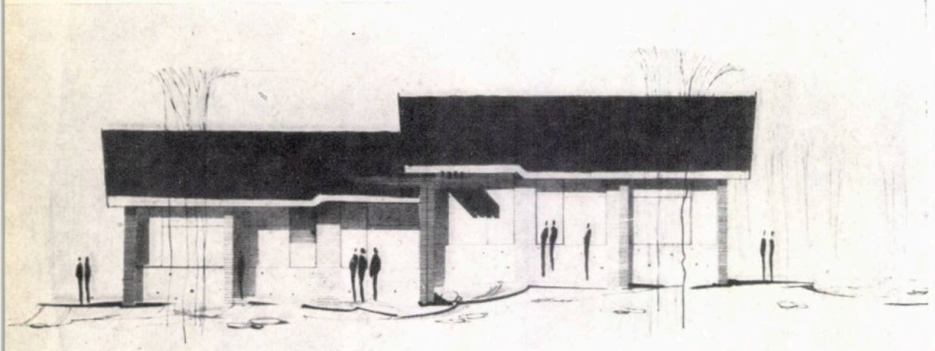

FATADA PRINCIPALA SC 1:50

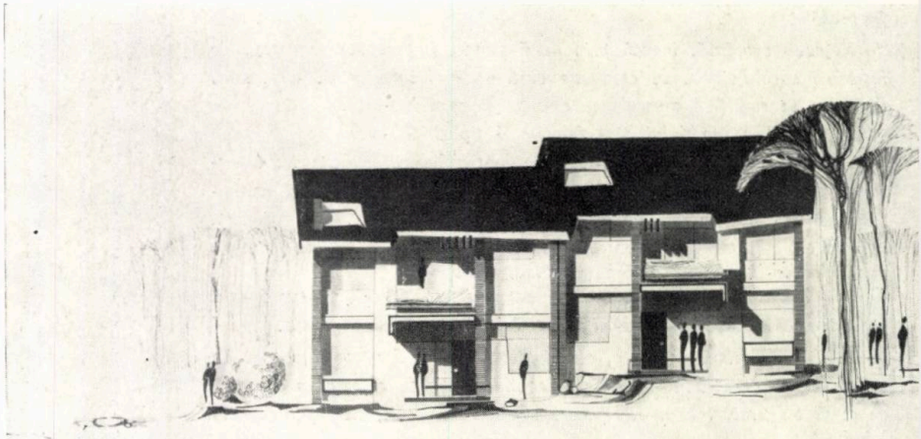

FATADA PRINCIPALA SC 1:50

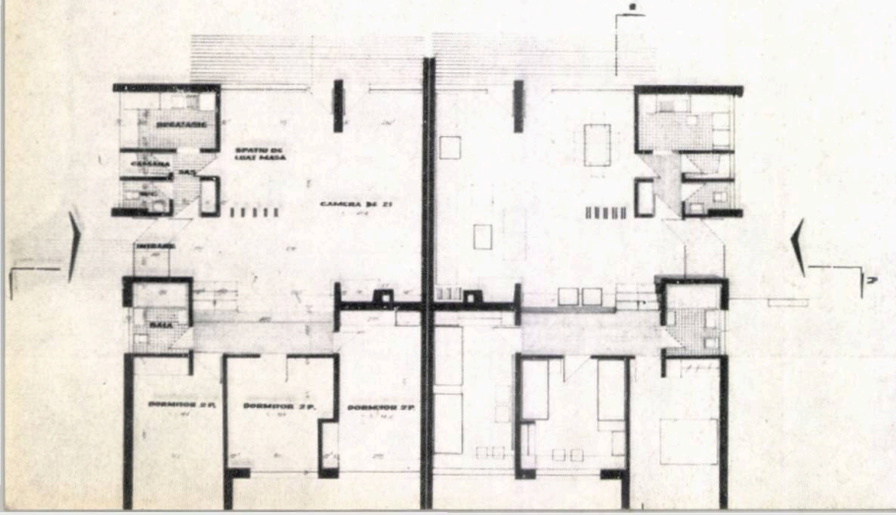

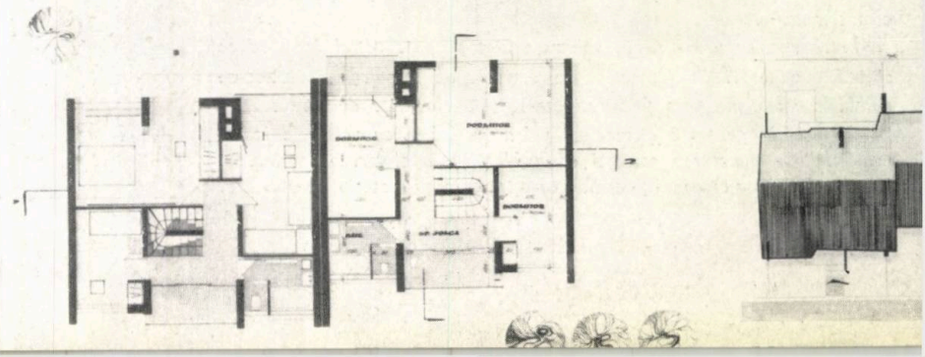

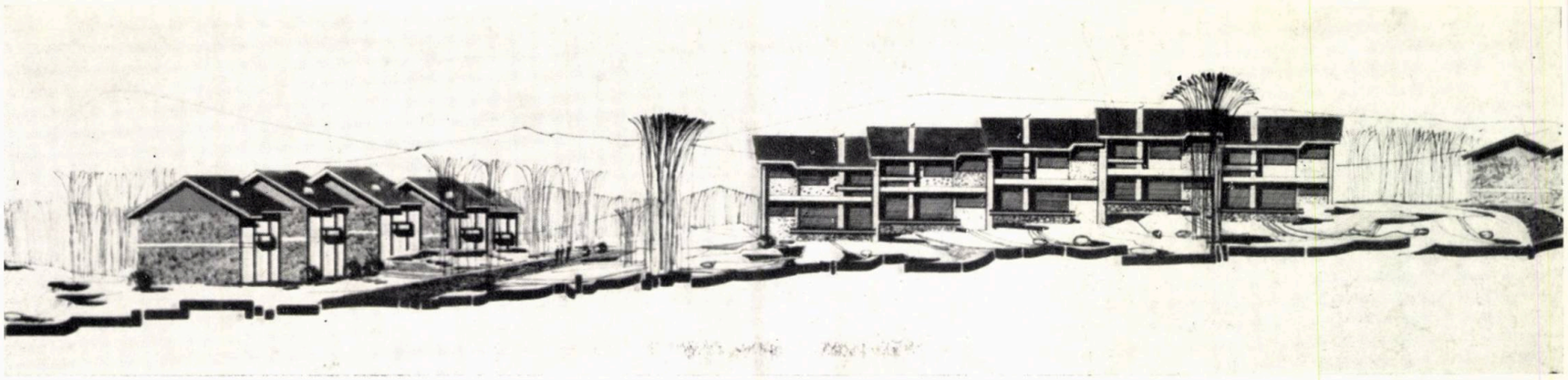

locuinţe la tg. mureş

Autor: *Ioan Colceriu*
Atelier: *conf. arh. Ignace Şerban*

În partea de N-E a orașului Tg. Mureș, pe un teren denivelat cu o pantă de 13% și avînd o suprafață de 30 ha, se propune prin schița de sistematizare construirea de locuințe cu puține niveluri, destinate familiilor numeroase.

Fondul locuibil existent este păstrat și completat, iar noile construcții compun o unitate urbanistică complexă cu un număr de 500 apartamente și 4 000 de locuitori.

Schema stradală, urmărind pantele minime ale terenului, este alcătuită dintr-un inel de transport în comun ce leagă microraionul de oraș, din care pornesc fundături determinate de configurația terenului.

Centrul de microraion cuprinde magazine alimentare, magazine UCECOM și un restaurant; în cadrul unității de locuit sînt prevăzute ca dotări: 3 creșe și grădinițe, o școală cu 12 clase și 2 puncte comerciale destinate aprovizionării grupelor de locuințe.

Locuințele studiate sînt de 4 tipuri, adaptîndu-se declivităților diferite ale terenului:

A — construcții parter, pentru o familie compusă din 6 persoane, cu o suprafață locuibilă de 81 m², cu cameră de zi, denivelată față de dormitoare;

B — tipul cu p+1 etaj cu apartamente pentru 4 persoane;

C — tipul duplex, pentru 5 persoane, cu suprafața locuibilă de 90 m², oferind un grad sporit de confort prin realizarea unei nișe-studio în camera de zi, utilizabilă și ca birou;

D — locuințe pentru 5 persoane, în blocuri cu p+2 etaje, cu suprafața locuibilă de 78 m² în care sînt grupate baia și bucătăria într-o soluție economică.

Construcțiile sînt realizate cu materiale locale: ziduri de piatră, șarpantă de lemn, învelitori de țiglă într-un sistem constructiv cu zidărie portantă clar exprimat.

Încălzirea se face cu apă supraîncălzită produsă de centrala termică și transformată în apă caldă în cîteva puncte de transformare, de unde este distribuită în rețeaua secundară.

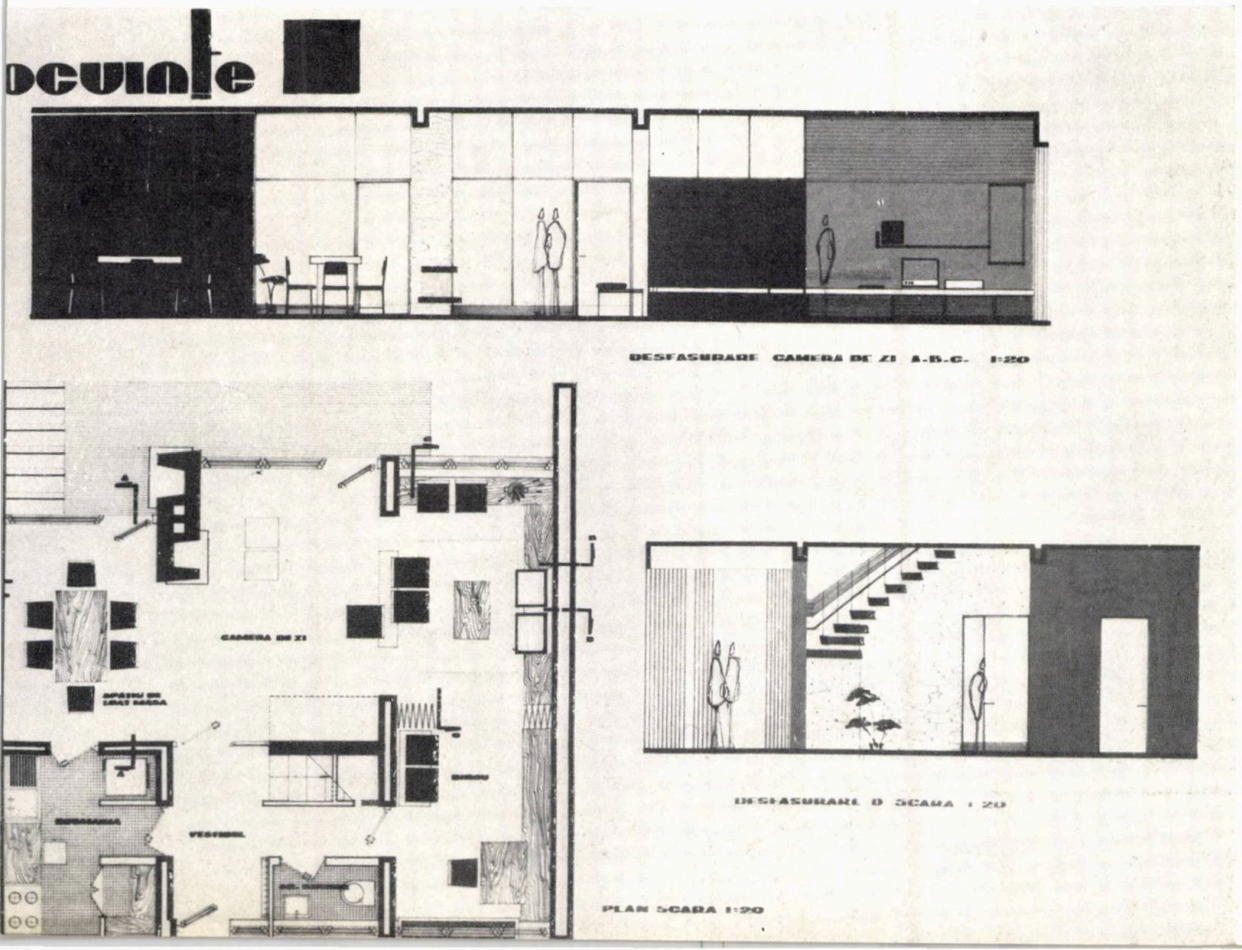

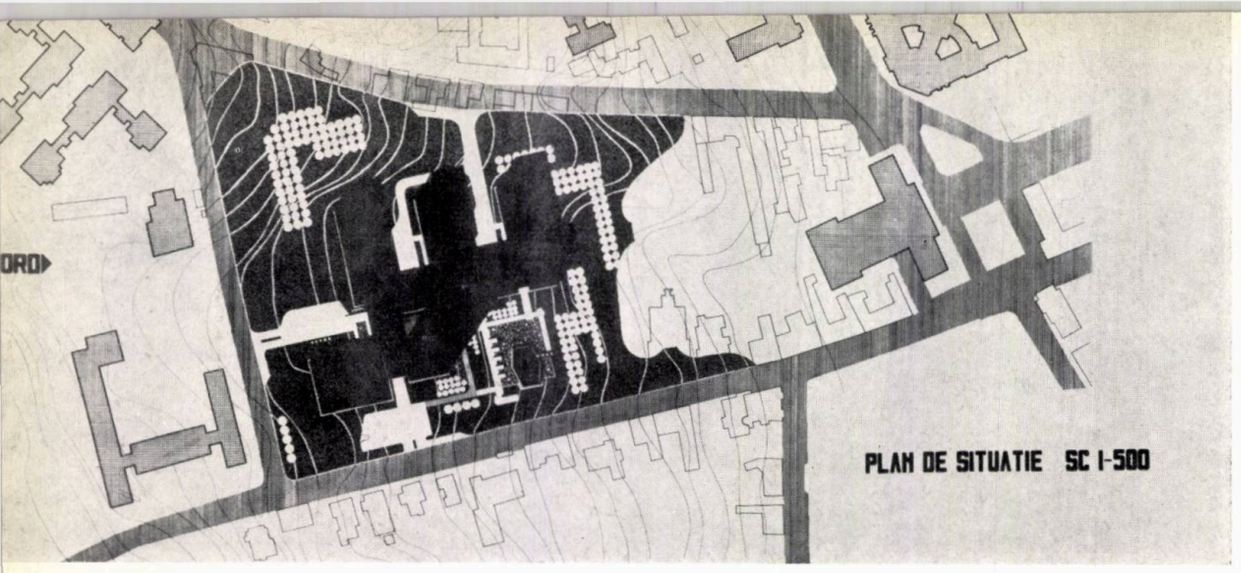

Amplasamentul ales se află în zona de dezvoltare a centrului universitar Cluj, în apropiere de Institutul de medicină și Institutul oncologic, și beneficiază de dotările cu cămine și cantine ale centrului universitar.

Terenul, în suprafață de 3,1 ha, este zonificat, cuprinzînd clădirile afectate celor patru funcțiuni de bază: cercetare pură, cercetare de producție, învățămînt și administrație.

Administrația, spațiile de învățămînt și spațiile de cercetare pură sînt grupate, cu acces dintr-un hol central ce găzduiește la parter bufetul și la etaj clubul. Spațiile de învățămînt, beneficiind de un amfiteatru cu o capacitate de 250 de locuri, se extind pe o suprafață de 2 700 m^2 cu o normă de 11 m^2/student.

Cercetarea pură este grupată într-un volum cu p+10 etaje și dispune la parter de încăperi pentru conducerea științifică a institutului; la etajele I

institut de cercetări microbiologice la cluj

Autor: *Mihai Mațepiuc*
Atelier: *prof. arh. Pompiliu Macovei*

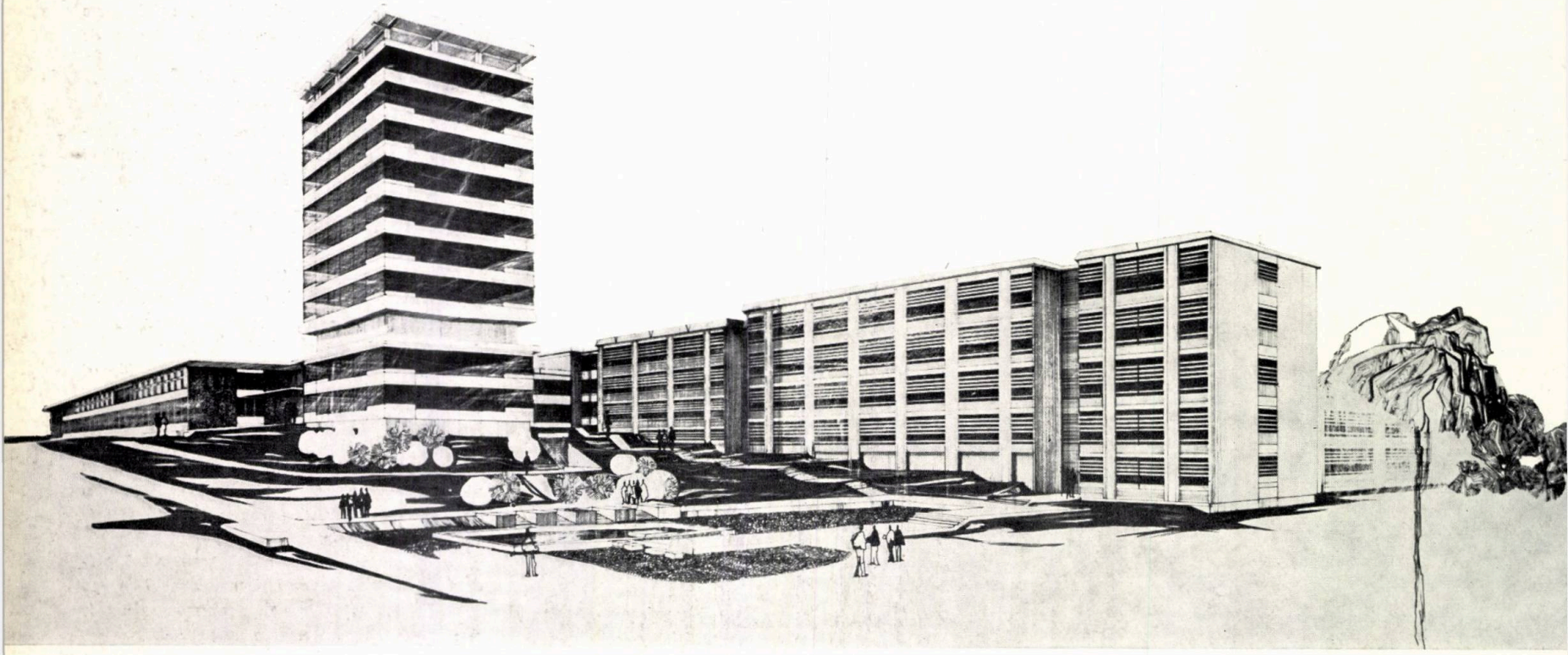

și II este amplasată biblioteca, iar etajele III—X cuprind cabinetele de cercetare.

Laboratoarele de cercetare (pentru 850 de salariați) au intrare separată și sînt în legătură cu holul de recepție. Amplasate în trei corpuri, fiecare cu cîte trei niveluri, laboratoarele au pe fiecare nivel secții de cercetare, cu vestiare și grupuri sanitare proprii.

Centrala termică și de ventilație pentru întregul institut este amplasată în centrul de greutate al construcției.

Sistemul constructiv ales pentru construcțiile destinate cercetării și producției este pe cadre duble de beton armat pe direcție transversală, avînd grinzi de rigidizare longitudinale și panouri prefabricate pentru stîlpii dubli și parapete.

Aula are pereți din diafragme de beton armat, cu planșeu dublu sprijinit pe grinzi «Vierendeel».

Compoziția arhitecturală a volumelor exprimă rezolvarea funcțională, creînd contraste ce dau ansamblului expresivitate și unitate.

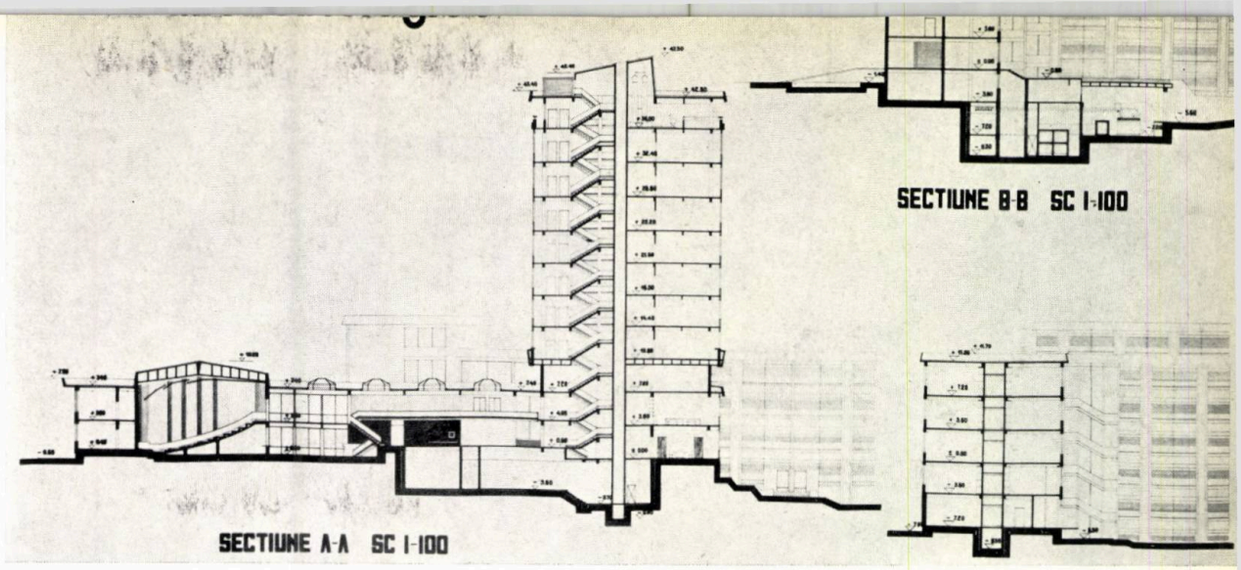

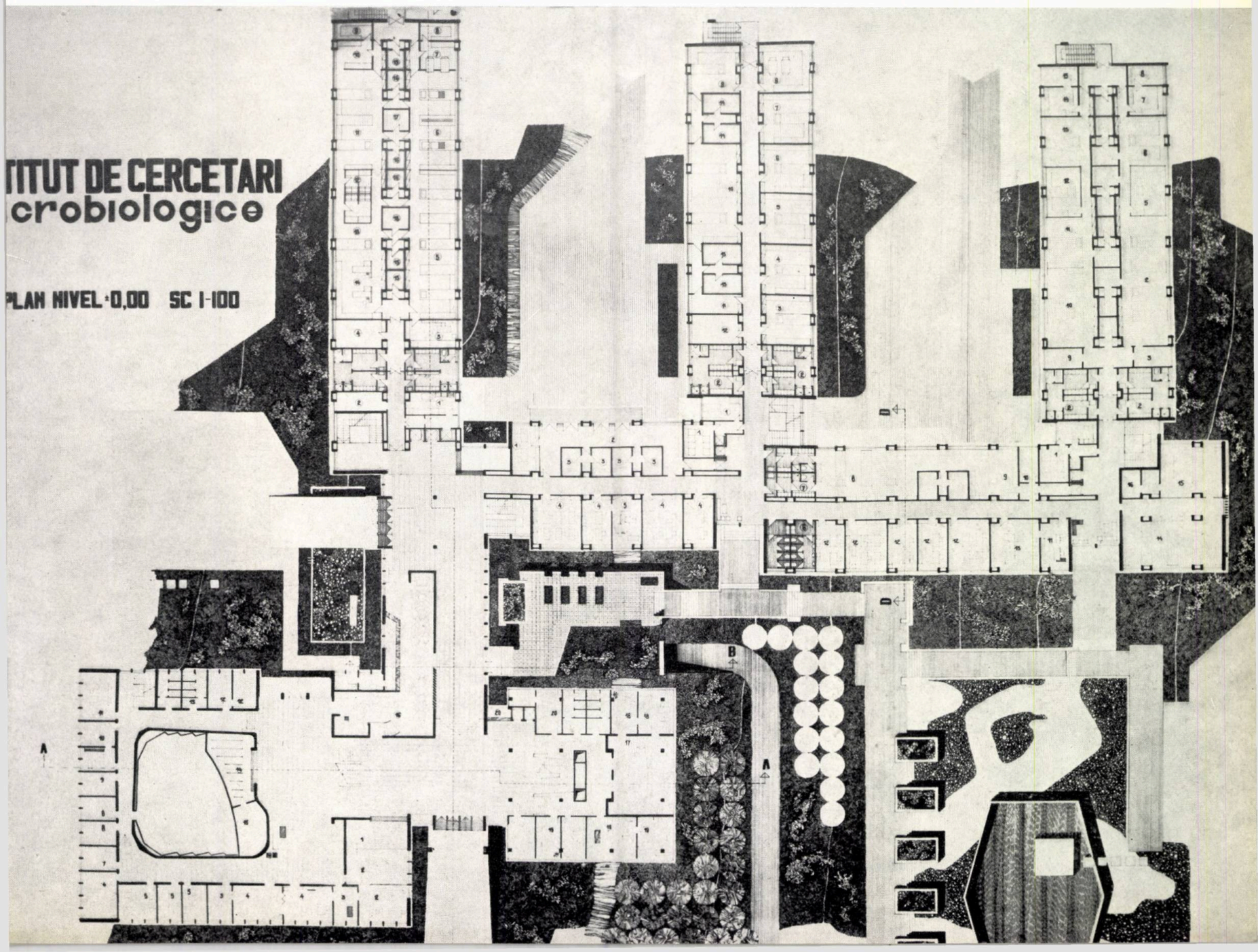

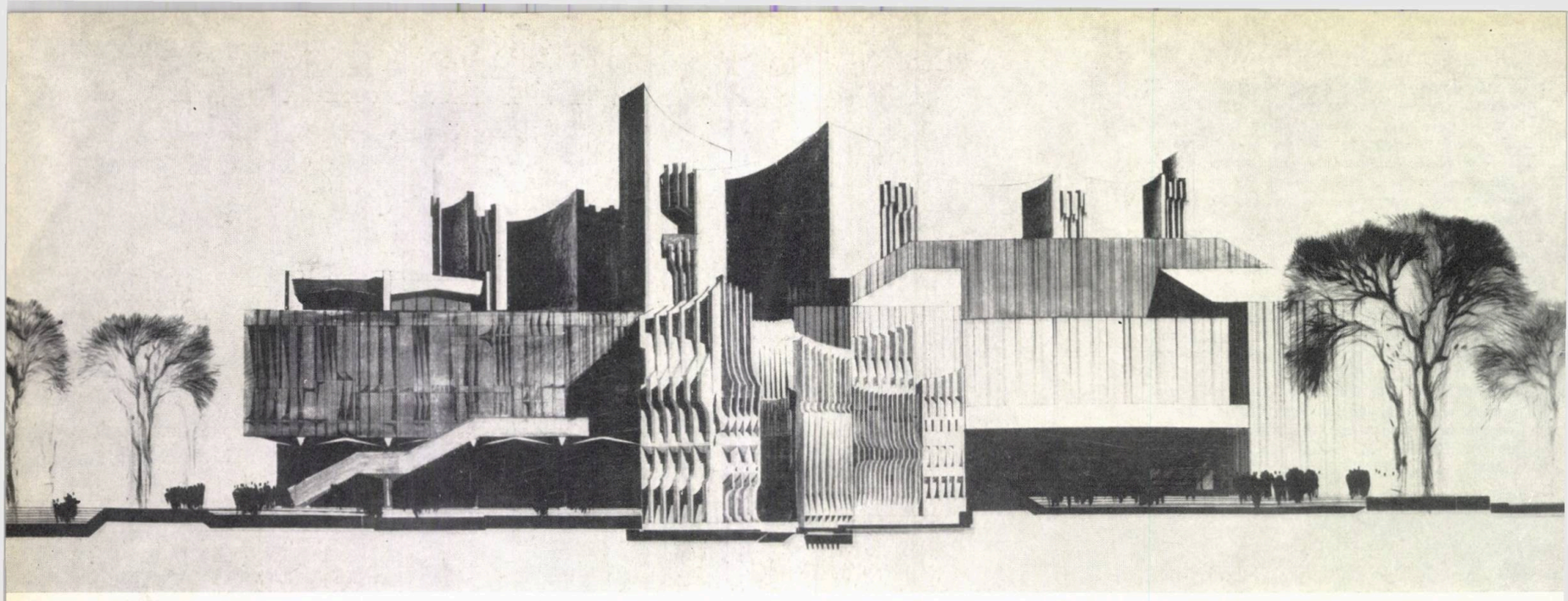

filarmonică la cluj

Autor : *Victor Belcic*
Atelier : *prof. arh. Octav Doicescu*

Amplasamentul filarmonicii din Cluj este într-un cartier cu veche tradiție, avînd în vecinătate Universitatea, Teatrul de operă, Catedrala Episcopală, Biserica reformată și construcții cu caracter specific orașului, la intersecția a două artere principale — strada Făcliei și str. Dr. Petru Groza.

Sălile de concerte, situate la primul nivel și avînd o capacitate de 1 000 și respectiv de 400 de locuri, pot funcționa fie independent, fie alcătuind un singur spațiu, separarea fiind făcută prin pereți verticali ce glisează pe verine. La nivelul sălilor se mai găsesc foaierele, săli de audiție și spații destinate pregătirii spectacolelor (săli de repetiții, camere pentru soliști etc.), o sală de audiție de 160 m², legată de bibliotecă, și arhiva muzicală. Între nivelurile foaierelor, denivelate pe verticală, se propune o sală de expoziție cu caracter temporar, putînd funcționa independent și aducînd un plus de animație ansamblului.

O atenție deosebită se acordă nivelului de recepție — parterul cu accesele publicului, holul, garderobele, casele de bilete, grupurile sanitare și spațiile destinate anexelor administrative — asigurîndu-se o circulație fluentă și cît mai directă către săli.

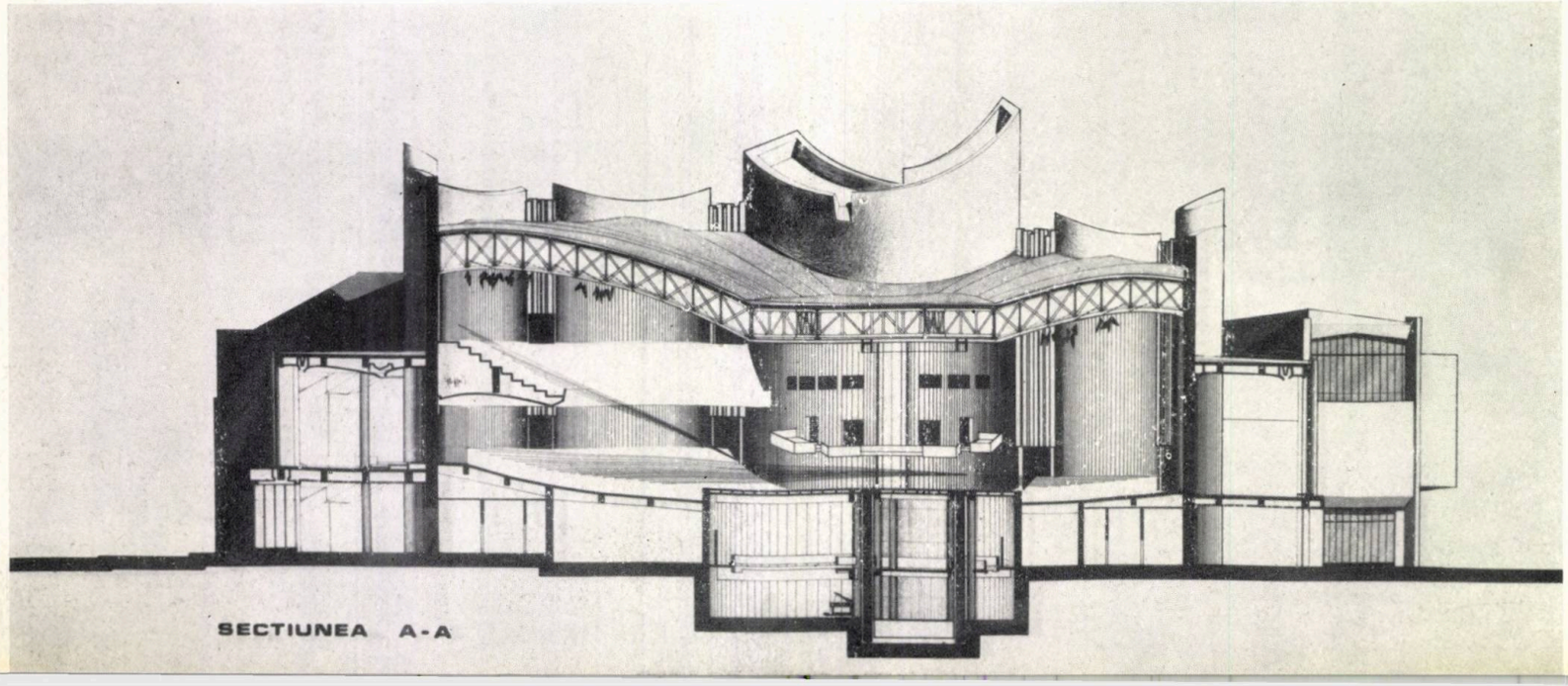

SECTIUNEA A-A

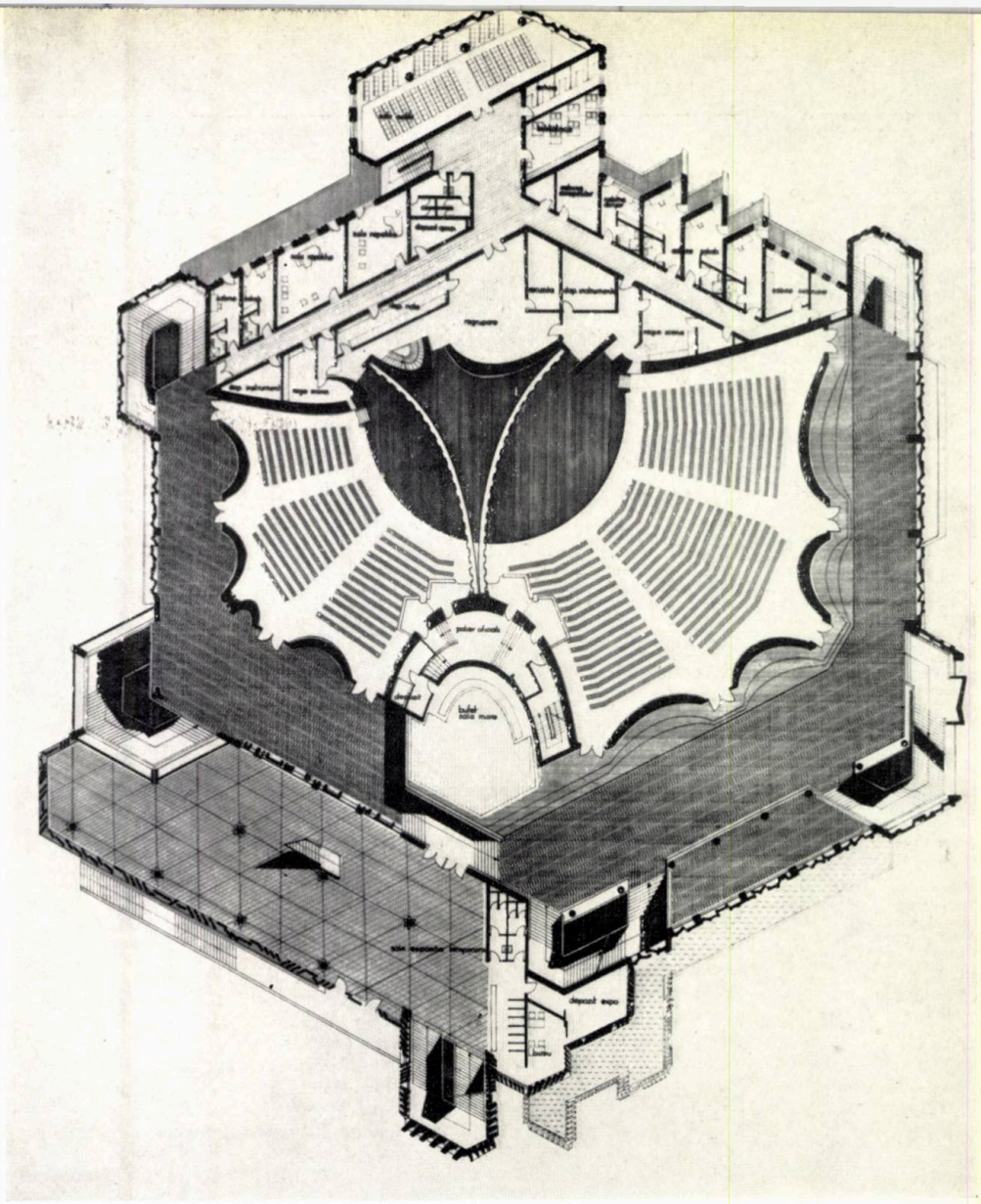

Încăperile tehnice sînt amplasate la subsol și la un nivel II parțial care continuă pe primul și cuprind: spații destinate centralei termice și de ventilație, ateliere de întreținere și intrarea oficialilor, spații de parcare subterană, iar ultimul nivel — spațiile destinate urmăririi tehnice a spectacolelor pentru sunet, orga de lumini etc.

Sistemul constructiv adoptat este din beton armat monolit, acoperirea făcîndu-se cu ferme metalice. Sînt abordate problemele încălzirii, ventilației, tratamentului acustic al sălilor prezente prin detalii temeinic studiate.

Plastica arhitecturală, reflectînd partiul închegat, oferă imagini interesante din unghiuri diferite ce pot fi cuprinse din arterele de circulație adiacente. Inspirat de elementele neogotice ale arhitecturii orașului Cluj, pe care le reflectă prin intermediul elementelor structurale ale construcției, autorul reușește în același timp să sugereze și funcțiunea construcției prin tratarea elementelor verticale ce marchează intrarea sau a elementelor de articulație dintre pereții de beton, adevărate orgi ale fațadelor.

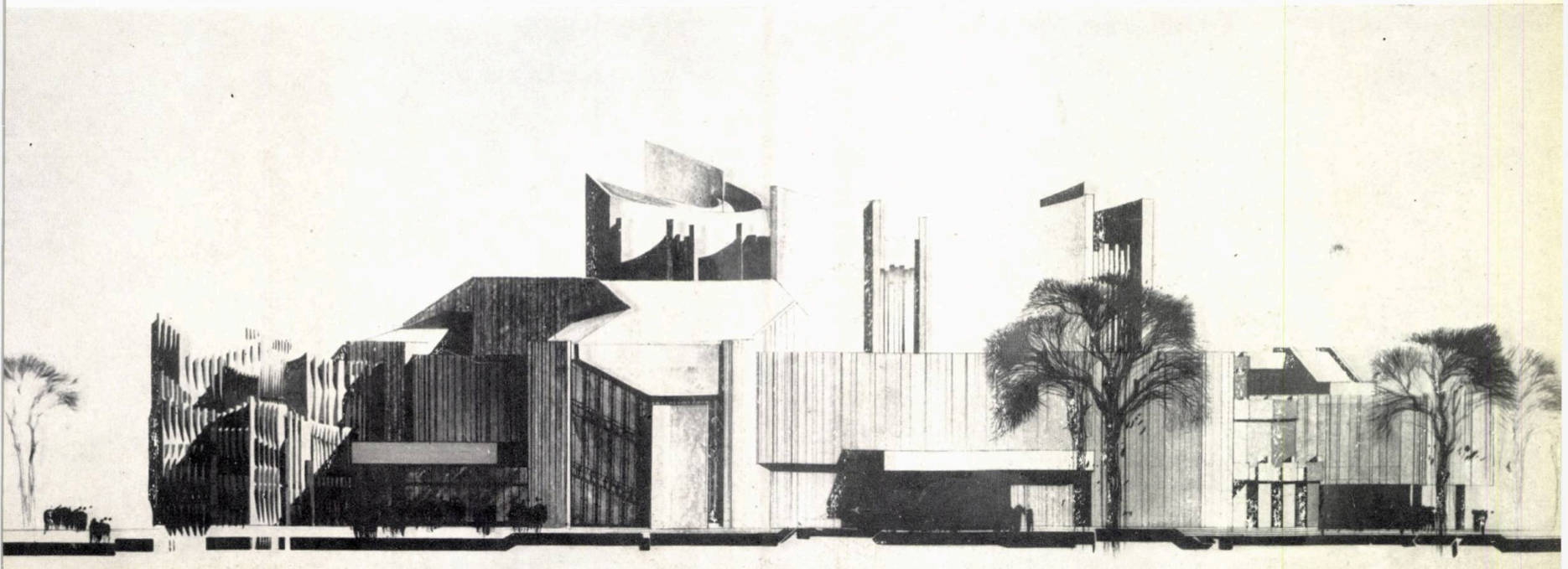

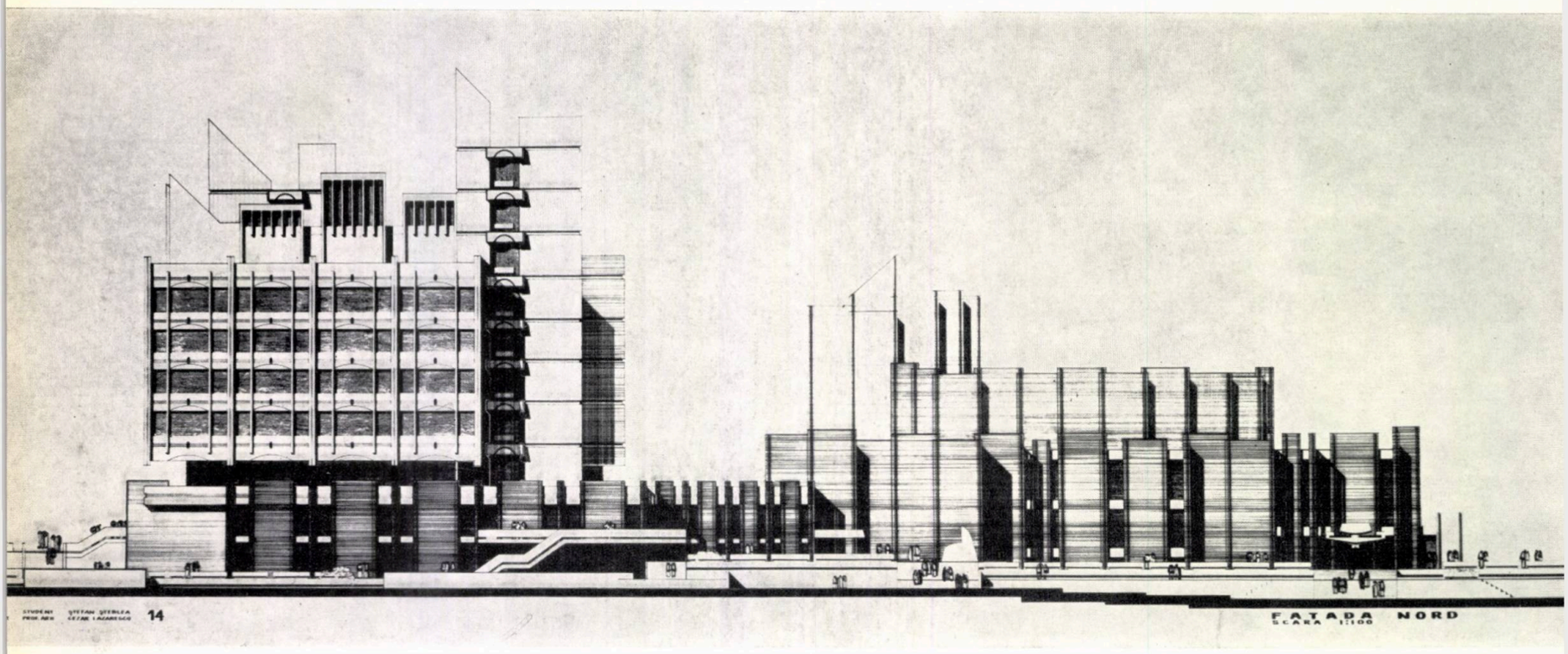

Terenul ales, propus ca amplasament și de D.S.A.P.C.-Banat, se află la o distanță de cca 1 000 m de vechiul centru civic al orașului și este mărginit de canalul Bega, de cel de al doilea inel de circulație al orașului și de complexul studențesc.

Ansamblul cuprinde o sală de teatru polivalentă pentru 1 000 de persoane, sală de conferințe cu 350 de locuri, universitatea populară și biblioteca universității cu 300 de locuri. În cadrul complexului, accesele principale către cele 4 obiecte sînt bine diferențiate și se înscriu fluent în desfășurarea teraselor exterioare.

A — Sala de spectacole, aflată la parter, are accesul printr-un hol-foaier de care sînt legate și spațiile garderobei, bufetului, grupurilor sanitare. Balconul asimetric, cu 300 de locuri, are la rîndul său un foaier-supantă, pe unde se face și accesul.

Scena este echipată cu trape, disc turnant și instalațiile aferente turnului scenei, putînd fi pusă în comunicație cu scena sălii de conferințe prin glisarea unor panouri mobile și dînd posibilitatea folosirii ei pentru spectacole de teatru-studio.

B — Sala de conferințe are un acces separat, holul său fiind în legătură cu cel al universității populare și asigurînd în acest fel posibilitatea folosirii sălii ca aulă.

C — Universitatea cuprinde pe mai multe niveluri următoarele funcțiuni: la parter, recepția; o expoziție ce se extinde pe primele

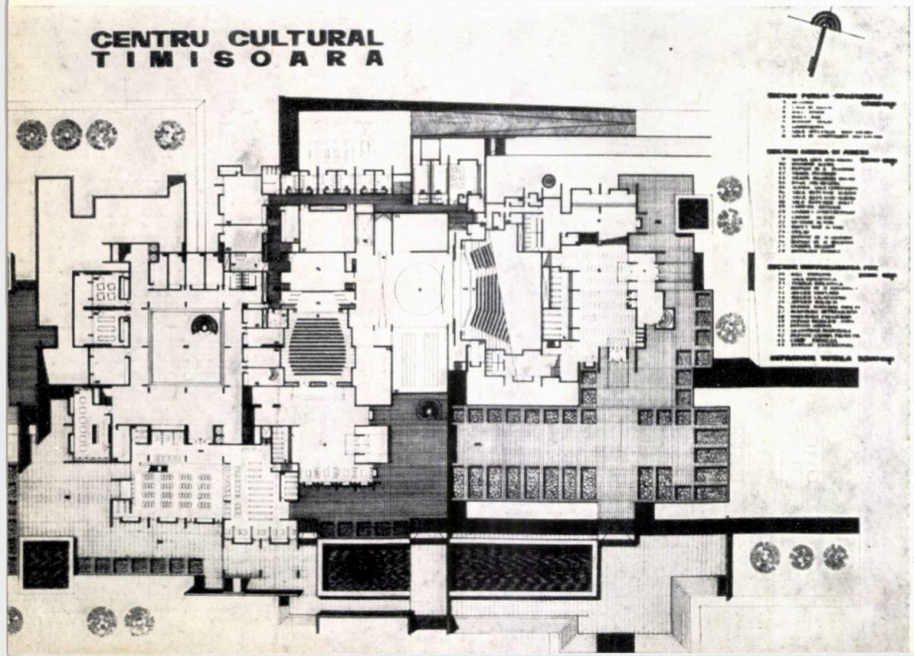

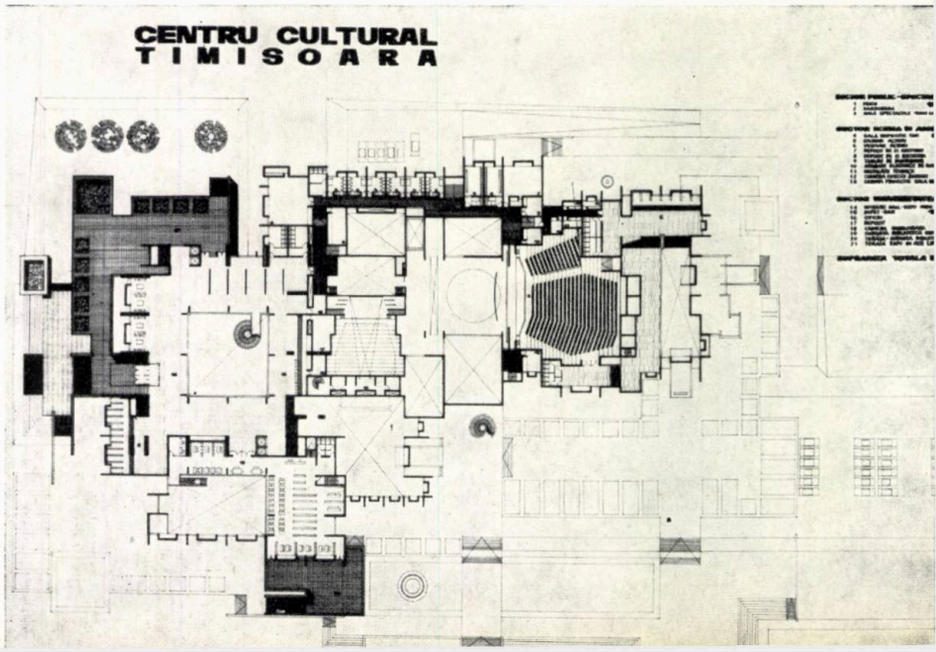

centru cultural la timişoara

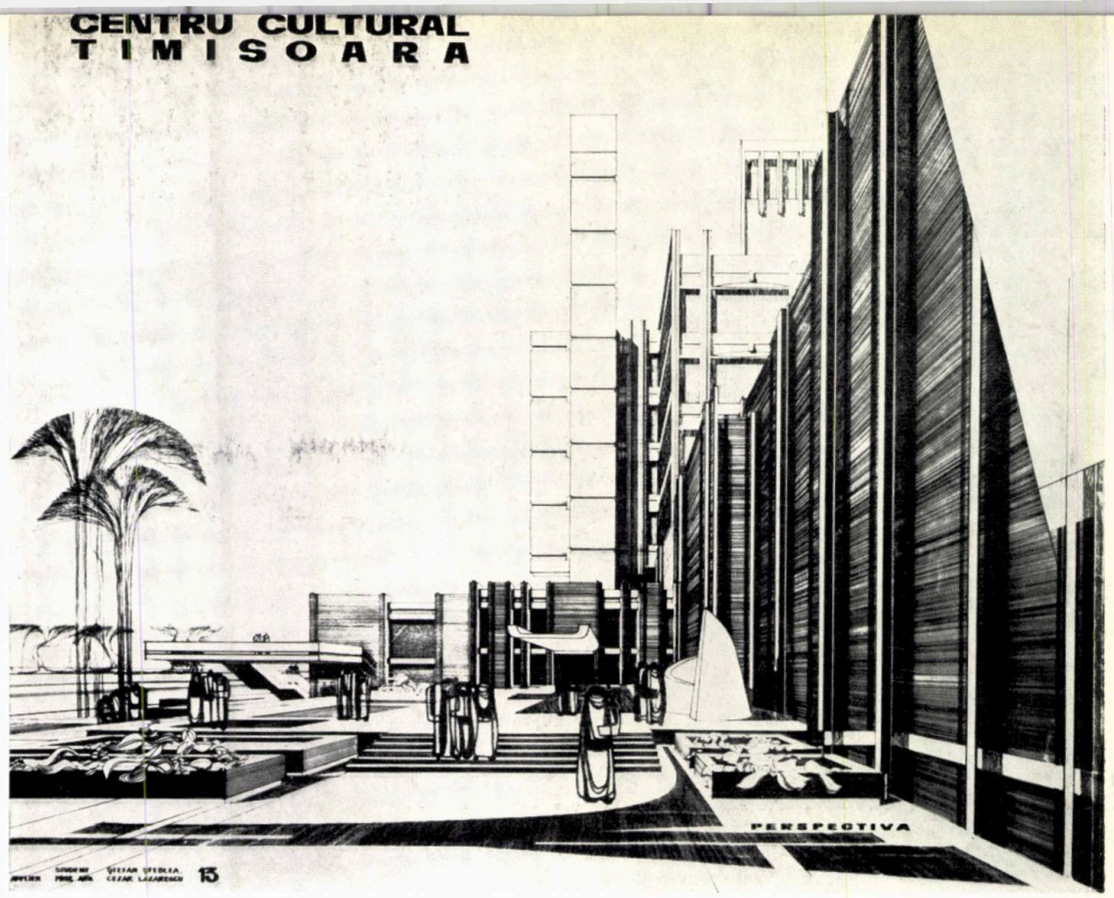

Autor : *Ştefan Şteblea*
Atelier : *conf. arh. Cezar Lăzărescu*

două niveluri şi rectoratul universităţii populare la cel de al treilea nivel.

Sălile de cursuri, de seminarii, amfiteatrele şi laboratoarele ocupă următoarele patru niveluri şi sînt grupate în jurul unei curţi interioare; ultimul nivel este destinat atelierelor de pictură, grafică, desen care sînt luminate bilateral.

D — Biblioteca, cu acces prin primele două niveluri ale holului universităţii, se dezvoltă pe parter şi supantă şi dispune de săli de lectură, cabinete individuale, periodice, depozite de zi şi depozit general în subsolul clădirii.

Structura de rezistenţă este compusă din cadre de beton armat şi diafragme de beton armat pe două direcţii, rămînînd parţial aparentă.

Deschiderile mai mari ale sălilor de spectacole şi de conferinţe au necesitat ferme metalice.

Clădirile sînt încălzite prin reţeaua de termoficare, iar pentru instalaţia de ventilaţie şi aer condiţionat s-a prevăzut o centrală de ventilaţie în subsolul clădirii.

Poziţia dominantă a ansamblului în cadrul zonei studiate, precum şi tratarea sculpturală a volumelor, fac ca acesta să constituie un accent plastic ce completează cadrul existent.

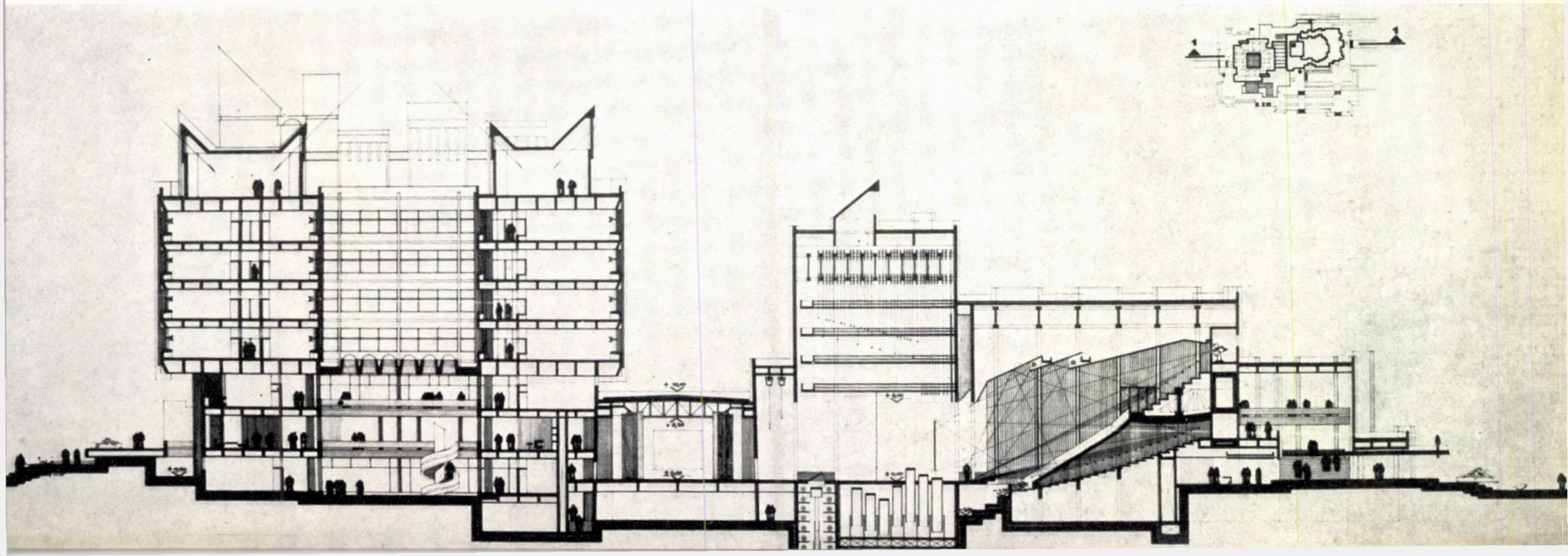

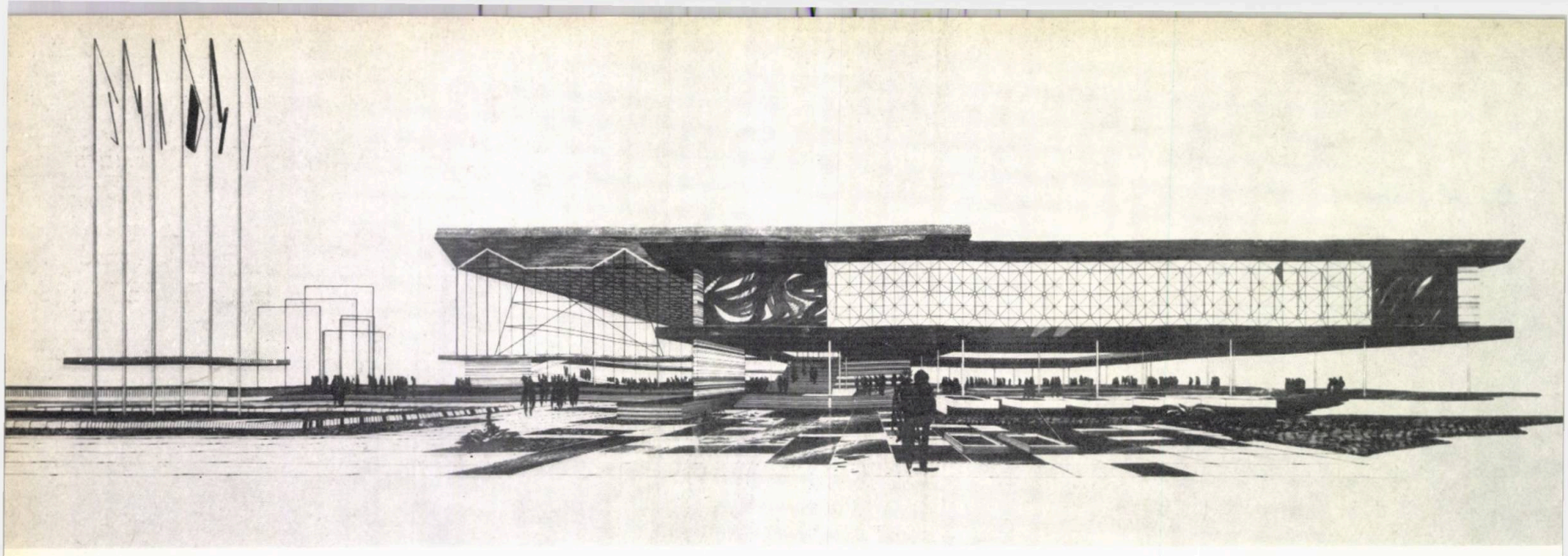

tîrg internaţional la bucureşti

Autor : *Mircea Găleată*
Atelier : *prof. arh. Mircea Alifanti*

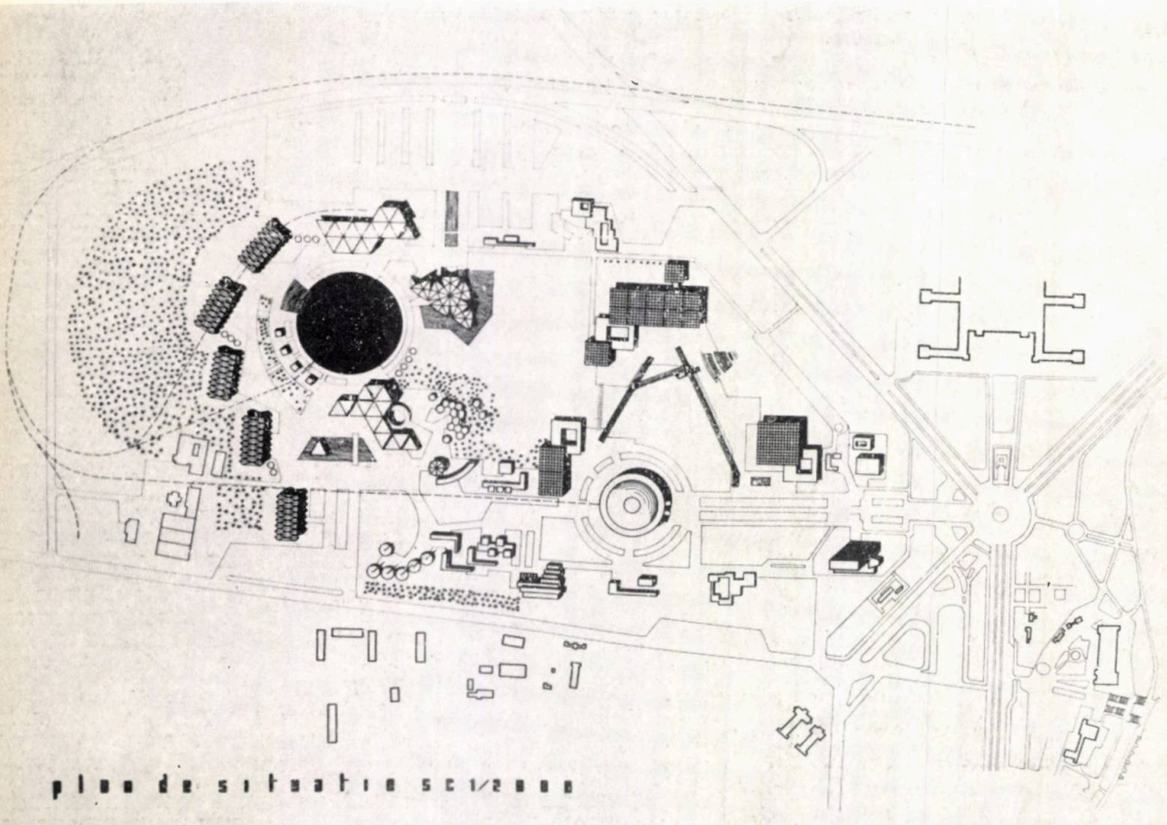

plan de situatie sc 1/2000

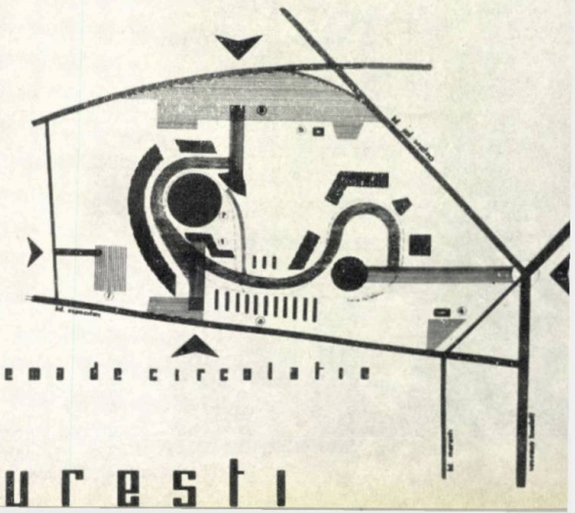

schema de circulatie

targ international bucuresti

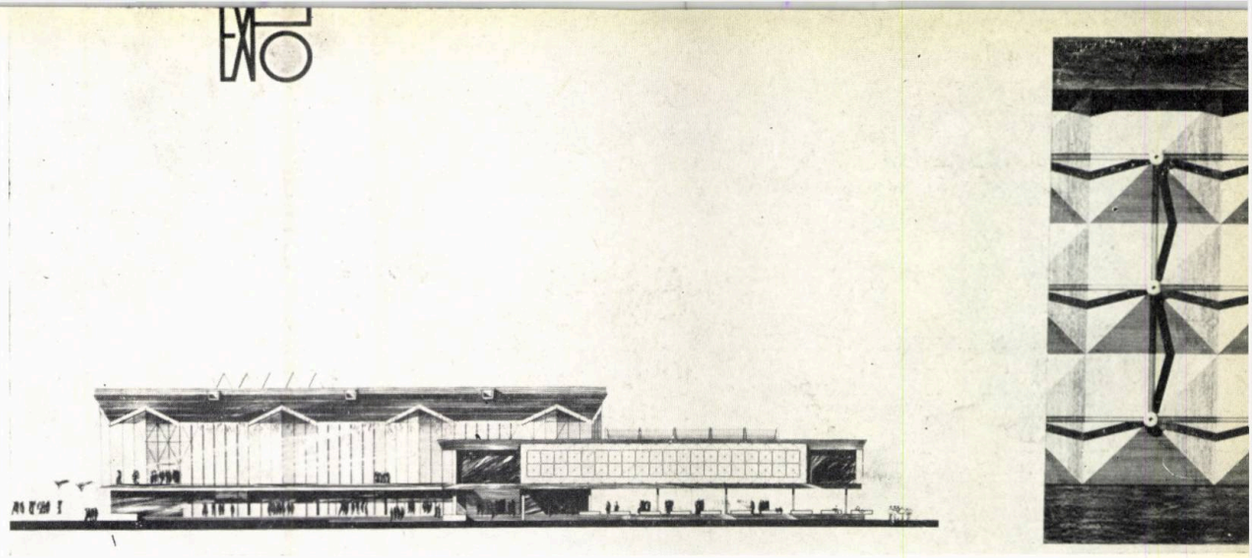

Prin tema proiectului se propune realizarea în jurul Pavilionului Expoziției Economiei Naționale a unui ansamblu destinat a adăposti tîrguri internaționale cu caracter periodic. Planul de ansamblu prevede realizarea etapizată a construcțiilor, însumînd cca 100 000 m² într-o primă etapă, în care este inclusă zona din imediata apropiere a pavilionului central, urmînd în etapa a doua, cea a tîrgului internațional propriu-zis, format din pavilioane desfășurate în jurul unei mari platforme circulare descoperite, ce permite amplasarea unor exponate grele și care necesită reculuri mari pentru vizionare.

Proiectul detaliază pavilioanele — unul în zona Expoziției Economiei Naționale și alte două în zona tîrgului internațional. Primul este o construcție formată din două prisme (cu baza pătrată) întrepătrunse, avînd punctele de sprijin reduse și facilitînd degajarea planșeelor pe mai multe niveluri și posibilitatea unei variate organizări a spațiului de expunere. Celelalte două pavilioane aflate în zona tîrgului mizează pe efecte spectaculare, caracteristice de altfel acestor categorii de construcții. Pavilioanele sînt concepute din elemente asamblabile și extensibile ce oferă o mare varietate de forme. Pentru structură s-a folosit sistemul tridimensional din bare de aluminiu pe deschideri mari și betonul armat monolit pentru supante.

O atenție deosebită s-a acordat legăturilor c.f. și rutiere ale tîrgului. Accesul se face pe trei intrări: dinspre Piața Scînteii, pe aleea principală a Pavilionului Economiei Naționale, de pe Bulevardul TFF și din artera de racord ce trece peste calea ferată București—Constanța. Punctele de parcare, grupate în jurul intrărilor, au o pondere mai însemnată spre arterele cu o circulație în comun mai puțin aglomerată.

În afara construcțiilor afectate expunerii sînt prevăzute construcții ce adăpostesc funcțiuni anexe tîrgului, avînd caracter administrativ, de deservire a expozanților și a vizitatorilor. Dintre acestea menționăm pavilionul administrativ, conceput ca un turn cu 16 niveluri, un mare restaurant în partea de nord a zonei, un hotel cu 700 de paturi.

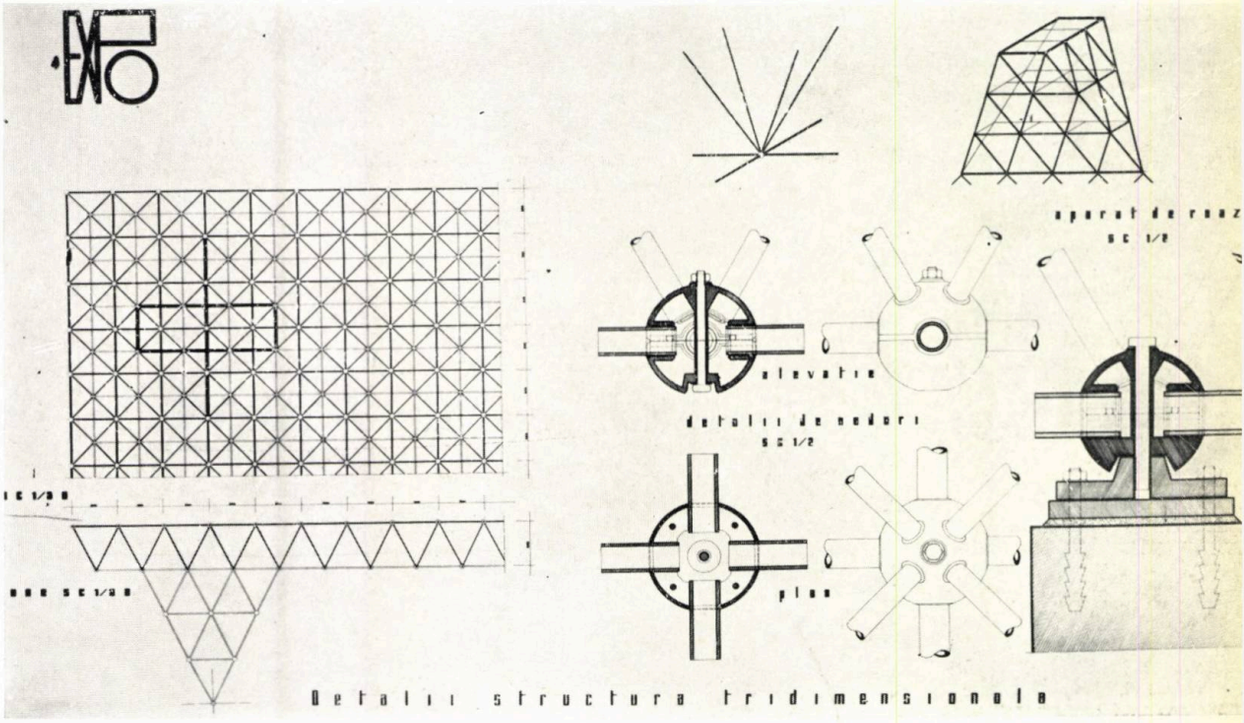

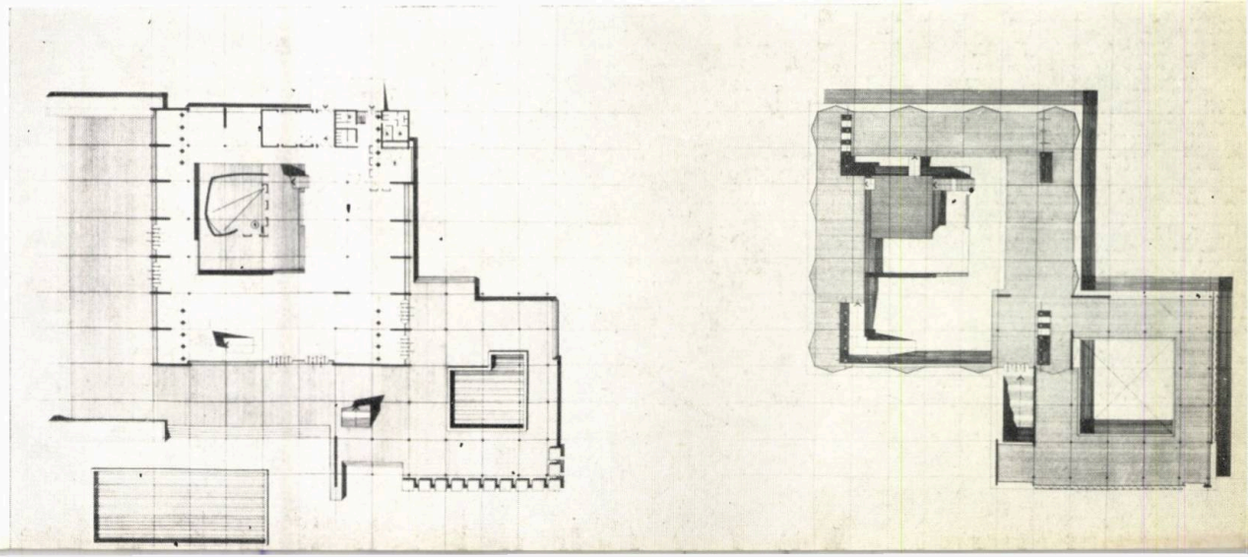

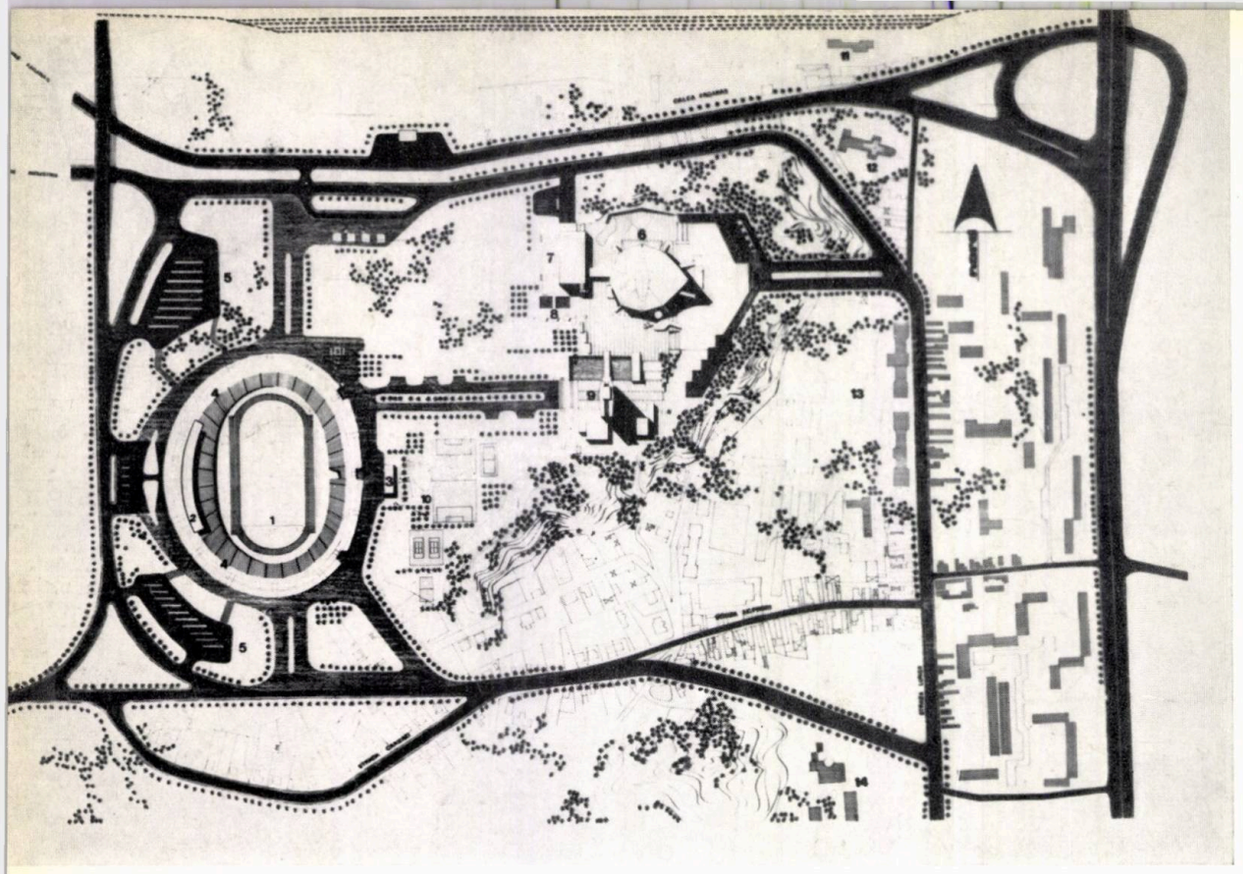

Schița de sistematizare a orașului Brașov, reactualizată în 1963, prevede pe un amplasament din cartierul Bartolomeu un complex sportiv de nivel orășenesc, cu: un stadion de 30 mii de locuri, o sală polivalentă cu 5 000 de locuri, o piscină acoperită, terenuri de sport, ștrand în aer liber, un hotel cu restaurant.

Constituind parte integrantă a acestui program, sala polivalentă, studiată de autor, este prevăzută a avea multiple utilizări. Programul cuprinde: sala de sport, anexe pentru public, sportivi, antrenori, arbitri, anexe tehnice necesare bunei desfășurări a activităților organizate aici, anexe tehnice necesare bunei funcționări a construcției, anexe administrative.

Situată într-o denivelare, sala are un acces principal dinspre strada Lungă și altul secundar dinspre stadion, pe o largă esplanadă.

Publicul, ajungînd la un nivel superior platformei generale, poate coborî la nivelul holului sau poate merge direct la supantă, ambele niveluri avînd garderobe, bufete și grupuri sanitare proprii. Sportivii au acces la terenuri pe latura lungă, opusă intrării principale. Intrarea lor în complex se face dinspre piscină, în corpul de legătură găsindu-se accesele spre vestiare.

Oficialii au acces separat și dispun de încăperi destinate recepției: garderobă, salon, un mic bar și intrare direct spre tribune.

Pentru realizarea polivalenței sălii, trei travee de gradene (avînd puncte mobile în planul rezemării) sînt coborîte prin intermediul unor pompe hidraulice, transformîndu-se în scenă. Lateral sînt

sală polivalentă cu 5000 locuri la braşov

Autor: *Marian Mateescu*
Atelier: *prof. arh. Ascanio Damian*

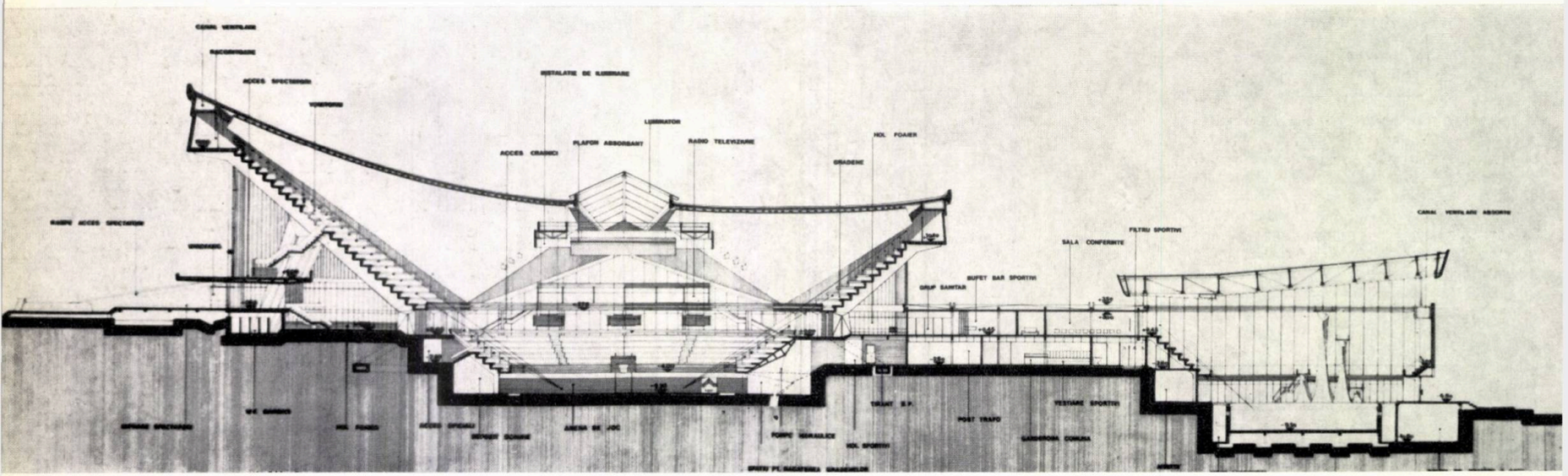

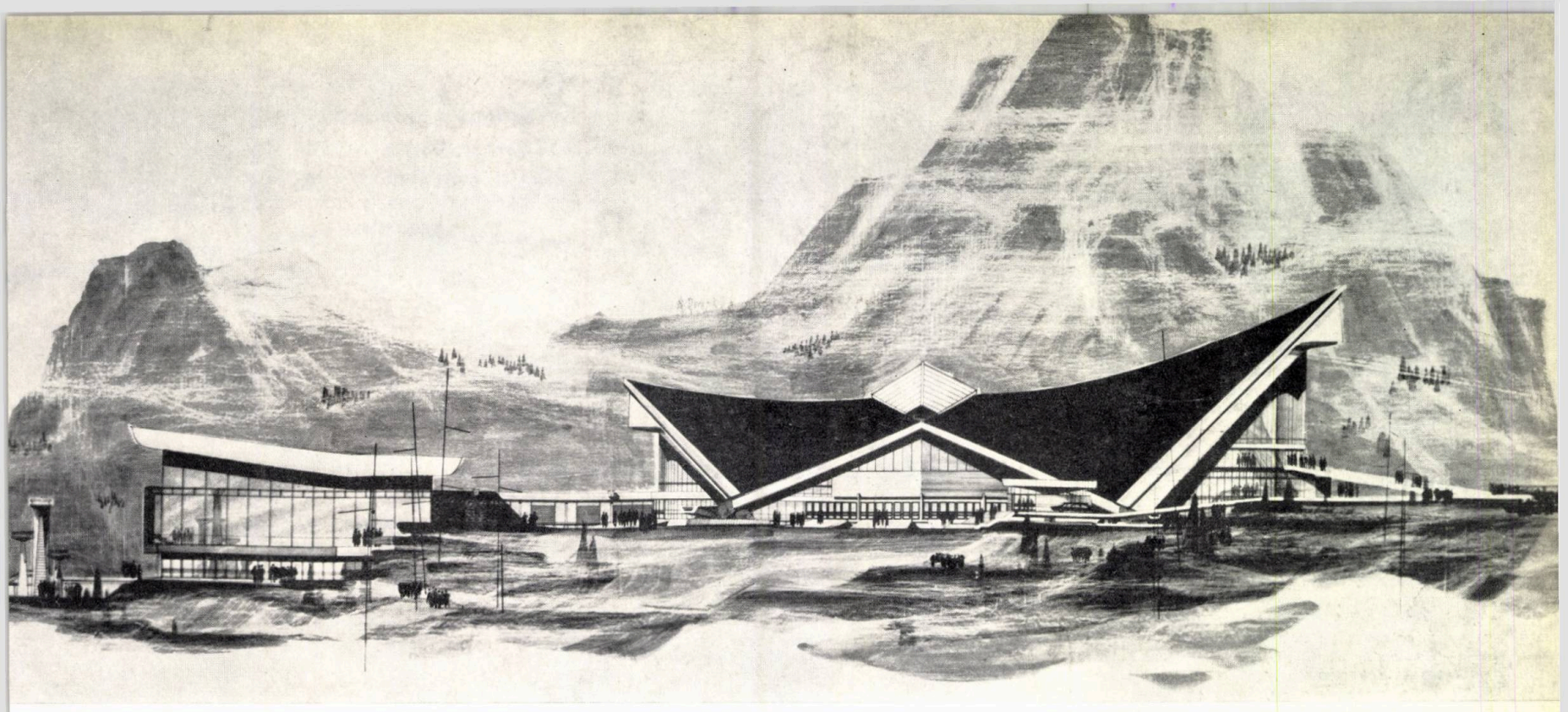

prevăzute spații pentru manevrarea gradenelor și care pot fi folosite pentru culise și buzunare de decoruri. Pentru spectacole cinematografice, cabina de proiecție este situată la nivelul intrării, iar ecranul escamotabil sub gradene.

În supantă se află scorerul (tabela de marcaj) pe o latură și în partea opusă încăperi pentru corpul presei, crainici radio și televiziune, stația de amplificare.

Structura sălii este formată din 4 paraboloizi hiperbolici (2 simetrici și 2 asimetrici ca înălțime) susținuți de 4 cadre de beton. Împingerile laterale date de cadre sînt preluate prin tiranți de beton precomprimat. Învelitoarea este alcătuită din plăci de «Ruberal» cu suport de cauciuc, acoperit cu o foaie de aluminiu.

Sala polivalentă este dotată cu instalații de ventilație, stație de amplificare, iluminat general și orga de lumină pentru diversele genuri de activități.

Acustica sălii este îmbunătățită prin placarea suprafețelor mari ale paraboloizilor cu panouri fonoabsorbante.

Piscina, cu două pachete de gradene pe laturile lungi ale bazinului, cuprinde încăperi pentru sportivi, arbitri, antrenori și crainici sportivi, iar la subsol instalația de tratare a apei.

Piscina este acoperită cu grinzi metalice pe deschiderea mică a sălii, cu rigidizări transversale.

Compoziția spațială a ansamblului format de sala polivalentă și piscină este realizată cu dezinvoltură. Corelațiile funcționale ale celor două obiective sînt corect ierarhizate, determinînd volume armonios proporționate.

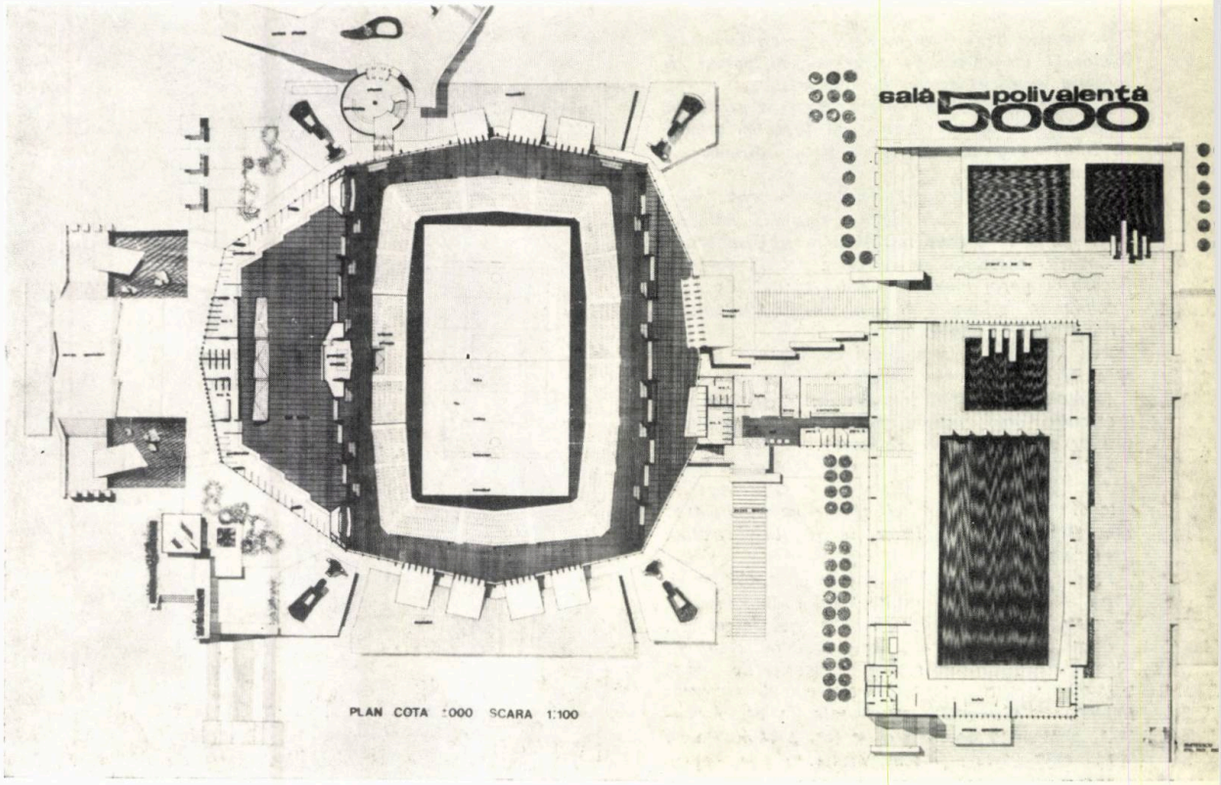

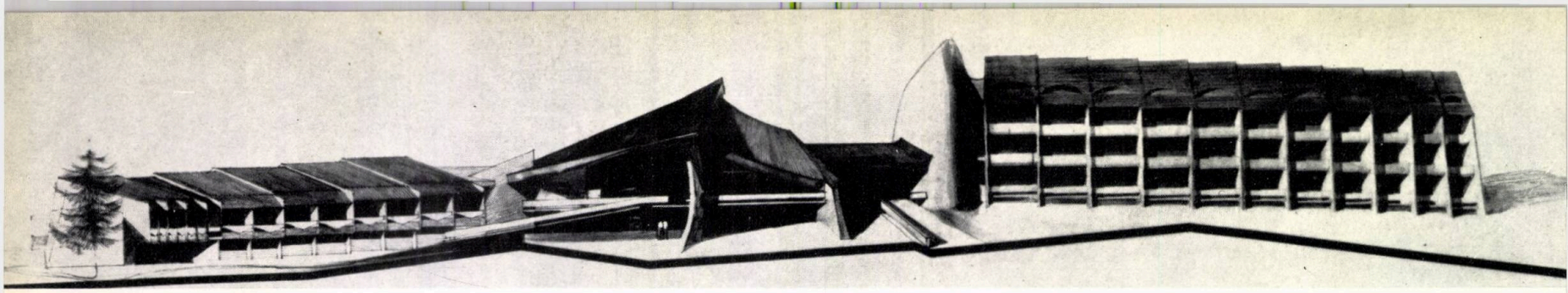

complex de vînătoare în munţii harghita

Autor: *Radu Stancu*
Conducător: *conf. arh. Tiberiu Ricci*

În munții Harghita, masivul Căliman, la circa 2 km de Lăpușna, se propune construirea unui complex vînătoresc și turistic, justificat de existența celui mai mare fond de vînat din țară și a frumuseților naturale ale regiunii.

Cele două unități funcționale sînt amplasate separat, ținînd seama de faptul că turismul modern motorizat perturbă și micșorează fondul de vînat.

Complexul de vînătoare, situat în poiana Gîțîi și beneficiind de o splendidă vedere panoramică, se compune din unități pavilionare dezvoltate tentacular, oferind funcțiunilor principale cele mai favorabile orientări și vederi.

Complexul turistic, așezat la sud față de cel de vînătoare, este legat prin drumul forestier ce va fi construit pe valea Tîlharului.

A — Elementul dominant al complexului de vînătoare este partea de recepție care cuprinde: spații pentru rastel de arme, depozitare de schiuri, garderobă, magazin cu articole de vînătoare și pescuit, grup sanitar și acces spre popicărie. Urcînd sau coborînd jumătate de rampă, se accede la club sau la restaurantul cu 80 de locuri. La un nivel superior se află barul. Clubul este conceput ca o supantă a restaurantului, iar barul în supanta clubului.

Cazarea cuprinde trei unități tip diferențiate:

— cabane cu acces acoperit pentru 8 persoane cu însoțitori și cabanieri;

— cabane pentru 6 persoane;

— cabane duplex, tip motel, cu garaje la nivelul solului și un culoar de trecere spre partea de recepție prin expoziția de trofee.

Cazarea personalului de serviciu și a gonașilor, dispunînd de acces separat, se face în camere cu 3 paturi și în camere cu paturi comune la mansardă.

B — Complexul turistic, rezolvat pe baza unor principii similare, are două funcțiuni distincte: hotel și motel cu două intrări și recepții separate.

Cazarea motelului se compune din 14 camere, fiecare cu garaj închis la nivelul solului. Cazarea hotelului se desfășoară pe 4 niveluri a 10 camere, ultimul fiind mansardat.

Atît hotelul, cît și motelul au legături fluente spre piesele comune: restaurant, bar și club.

Încălzirea ambelor complexe este realizată prin proiectarea unei centrale termice în subsolul bucătăriilor complexului de vînătoare.

Sistemul constructiv ales este pe schelet de beton armat. Structura de rezistență pentru acoperire este din lemn lamelar lipit și susține învelitoarea executată din lamele lipite, ignifugate și tratate împotriva umezelii.

Pentru ambele complexe, autorul a studiat mobilierul în ambianță cu arhitectura, vădind intenția de a asigura interioarelor un înalt grad de confort.

Plastica fațadelor este realizată cu elemente specifice regiunii de munte. Acoperișurile înalte ritmînd fronturile tentaculare, lemnul armonios îmbinat cu elementele structurale de beton aparent, creează o diversitate de forme realizate cu multă expresivitate și sensibilitate.

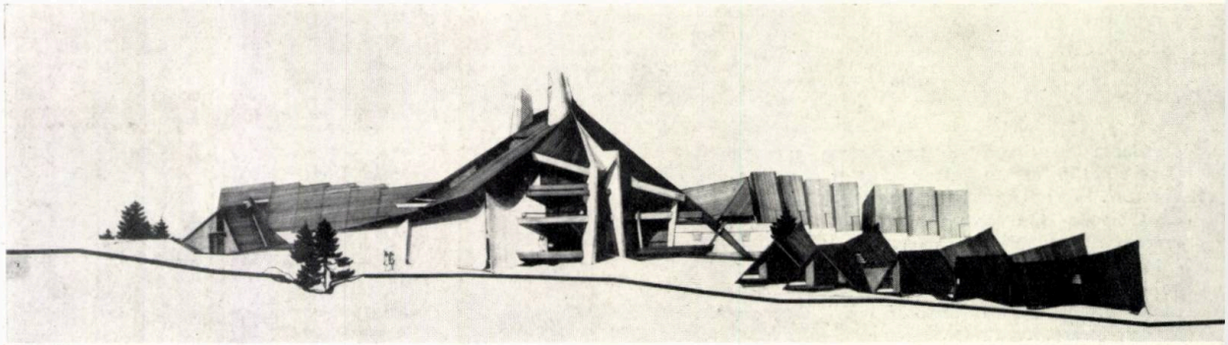

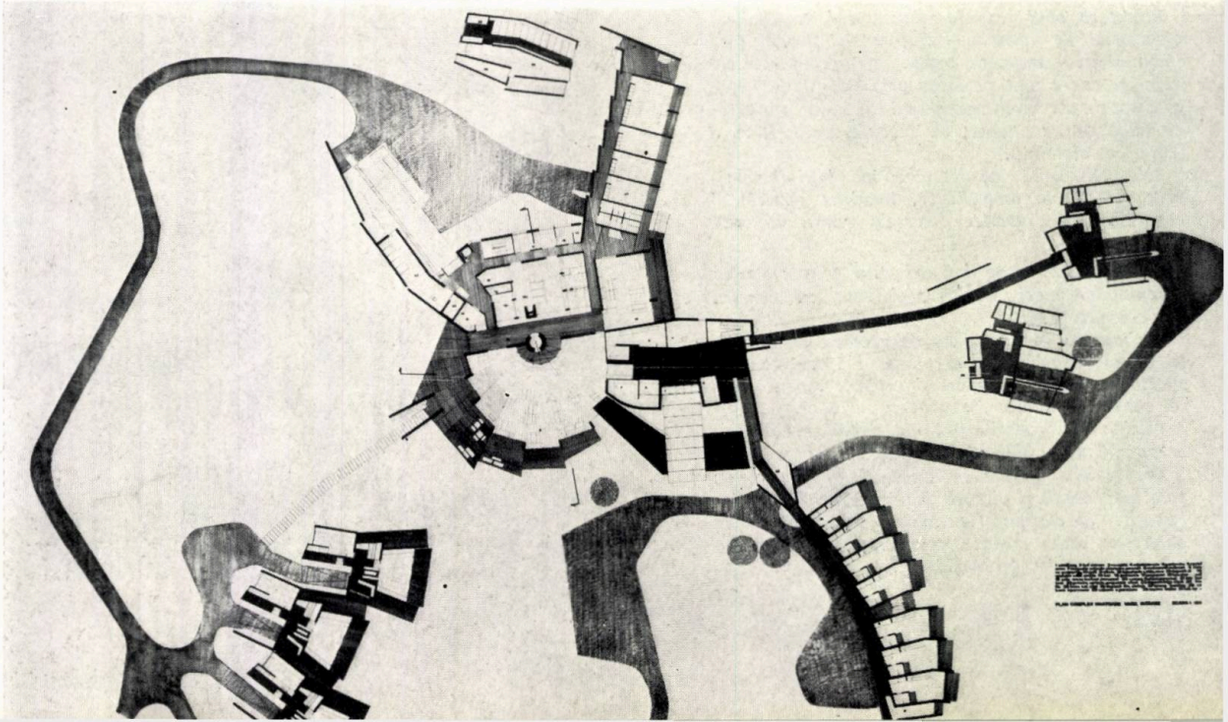

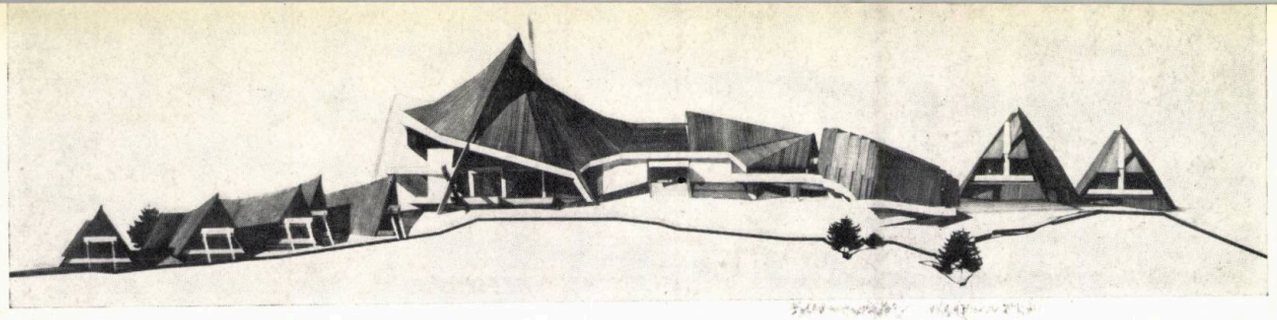

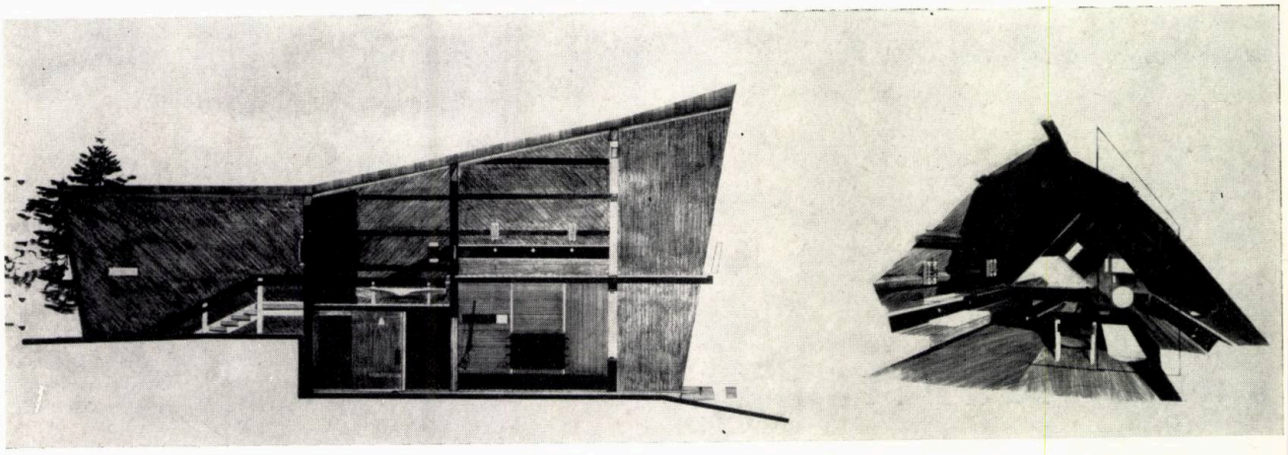

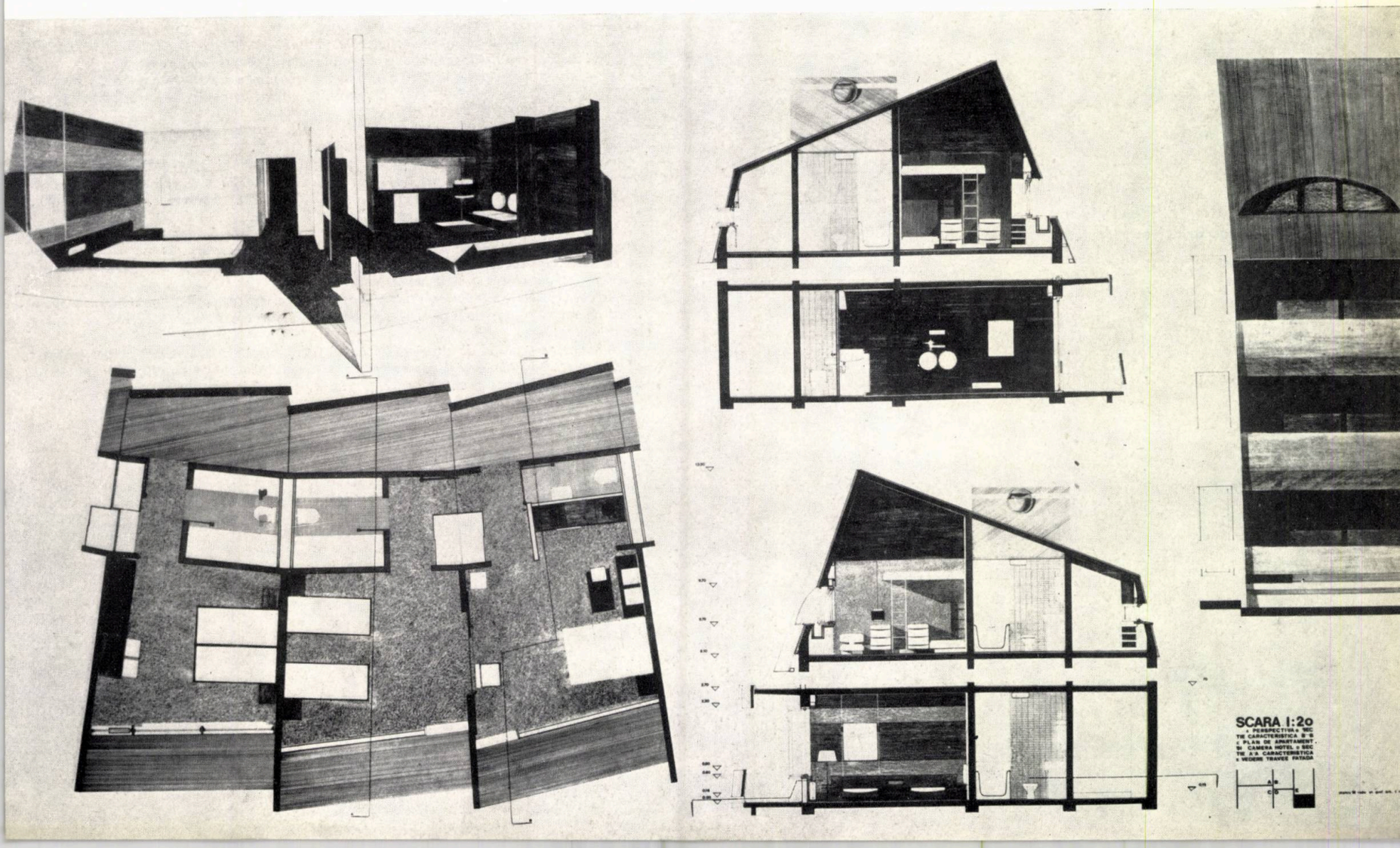
SCARA 1:20

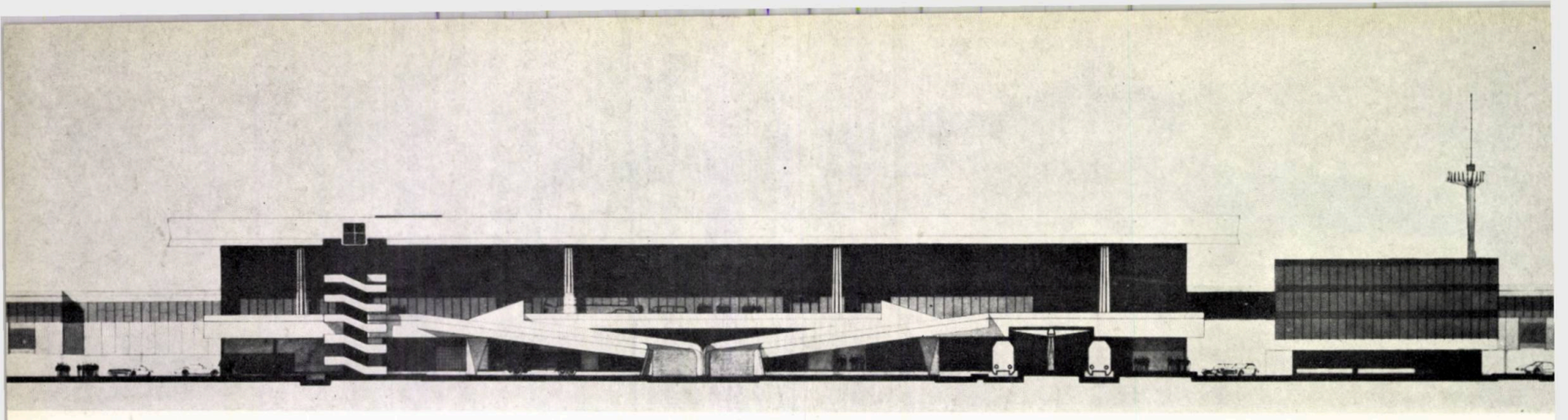

gară maritimă la constanţa

Autor: *Ion Dan P. Teodorescu*
Atelier: *prof. arh. Horia Maicu*

Construcţia unei noi gări maritime de pasageri la Constanţa este reclamată de creşterea considerabilă a numărului de vizitatori ce străbat traseele turistice ale ţării, precum şi de legăturile pe care portul le asigură spre Bosfor, Levant sau Caucaz şi care sînt solicitate din ce în ce mai mult de agenţiile de turism străine.

Traficul luat în considerare este de 120 000 de pasageri pe an, spaţiile destinate publicului fiind dimensionate pentru 1 200 călători aflaţi simultan în gară, corespunzînd capacităţii de îmbarcare pe două vapoare.

Pentru amplasarea gării maritime, se propune construirea unei platforme la capătul digului existent în portul Constanţa, în punctul de unde s-a început construcţia noului dig. Proiectul cuprinde gara maritimă, birourile căpităniei portului şi serviciile de mesagerie maritimă.

Clădirea principală a gării se desfăşoară pe patru niveluri:

A — nivel chei (+ 2,50 m) cuprinde: holul pasagerilor ce vin cu trenul, şi anexe: restaurante, centrale termice, biroul şi anexele sociale pentru docheri, bar şi restaurant de noapte pentru marinari;

B — nivel + 5,80 m cuprinde: anexele sanitare ale holului şi ale nivelului central, magazii pentru mărfuri generale şi bagaje, galerii pentru îmbarcare bagaje;

C — nivelul principal (+ 8,80 m), prevăzut cu rampe rutiere pentru acces, conţine: holul pasagerilor, serviciul de vamă şi frontieră, birouri vameşi şi grăniceri, zonă portofranco, poştă, coafură, baruri etc.;

D — nivel + 13,00 m, pasageri şi vizitatori, are un mare restaurant cu 150 de locuri, saloane de aşteptare, agenţii turistice străine.

Fluxurile călătorilor ce îndeplinesc formalităţile vamale sînt diferenţiate de cele ale celorlalţi călători; mişcarea bagajelor se face la nivelul B şi este bine soluţionată.

Alături de clădirea gării maritime, se află birourile căpităniei şi NAVROM-ului, cu acces direct spre bazinul şalupelor.

Sistemul constructiv adoptat pentru platforma gării este format din fundaţii-coloane de beton armat, platforma propriu-zisă fiind din piatră nesortată. Primul rînd de stîlpi ai construcţiei reazemă pe coloane, iar restul pe fundaţii de beton armat, susţinînd planşeele ciuperci pe trama de 6 × 6 m.

Acoperişul este conceput pe grinzi precomprimate, aşezat pe 8 stîlpi stelaţi, independenţi de restul suprastructurii. Grinzile precomprimate ale învelitorii permit realizarea unor luminatoare.

Arhitectura propusă de candidat se încadrează în nota arhitectonică a construcţiilor ce se proiectează pentru extinderea sudică a portului Constanţa şi utilizează materiale de finisaj contrastante: beton aparent, piatră, tîmplărie metalică.

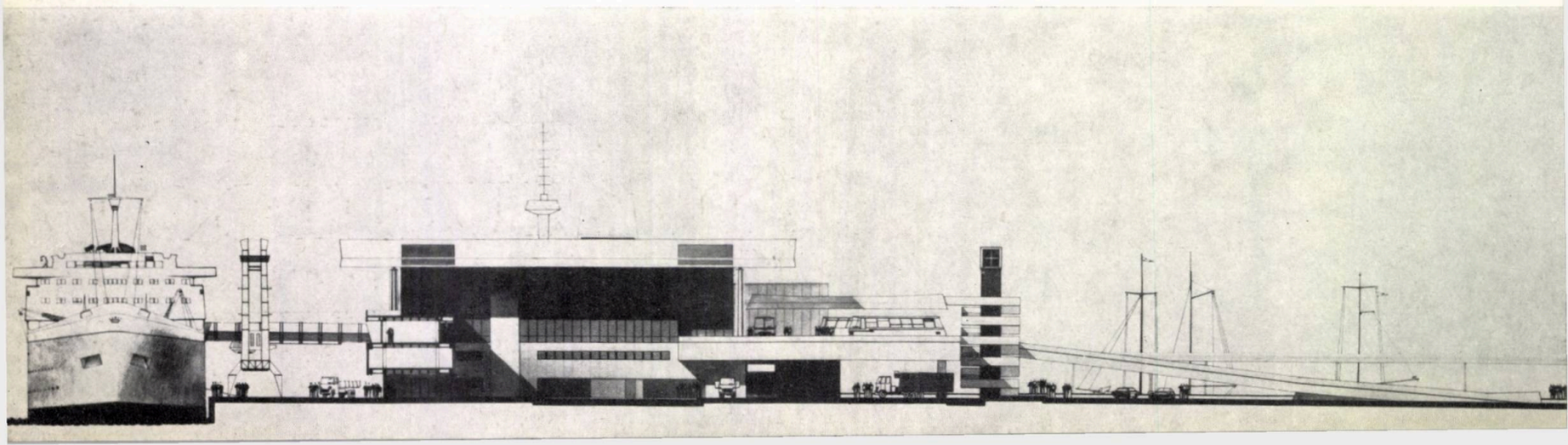

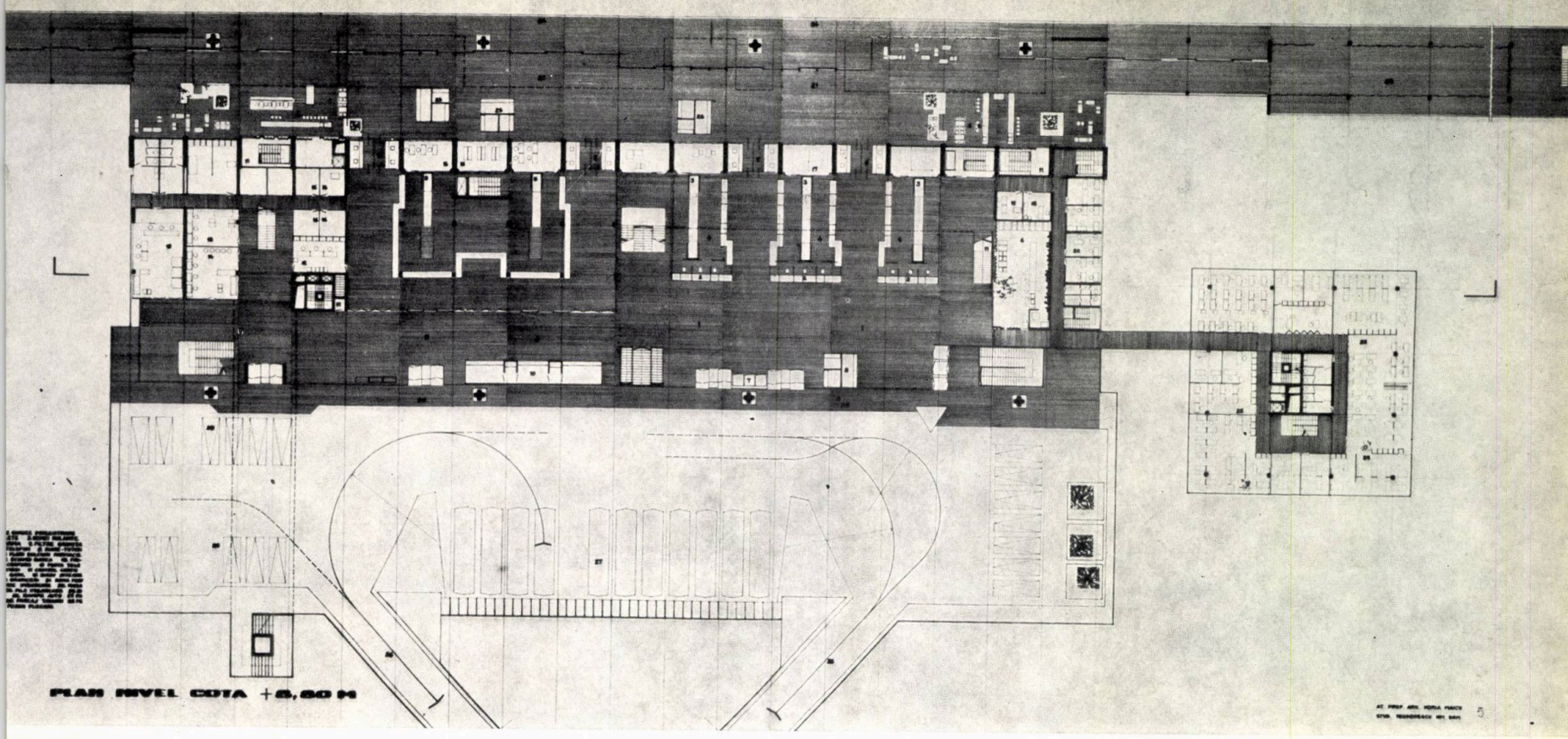

PLAN NIVEL COTA +6,60 M

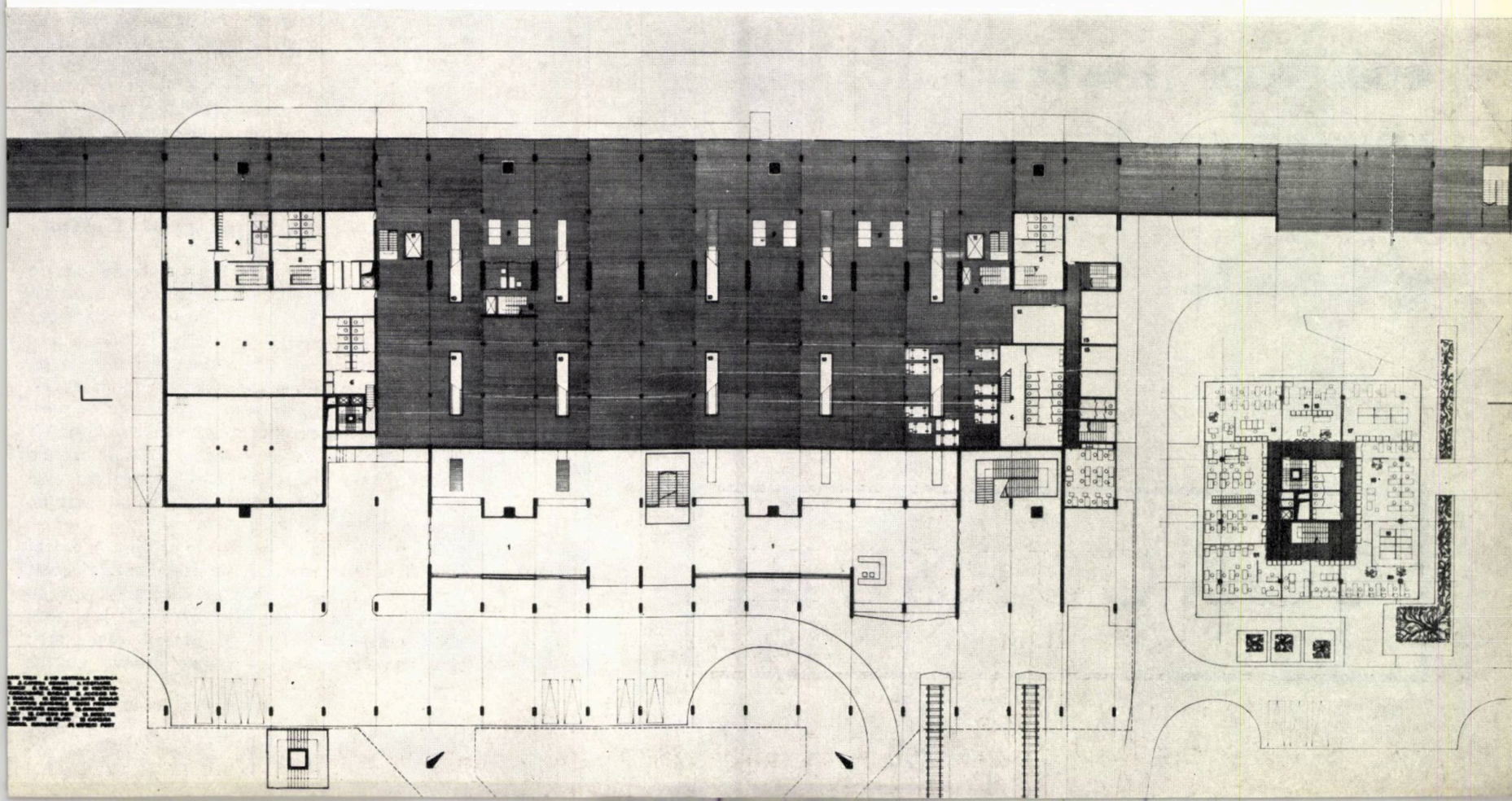

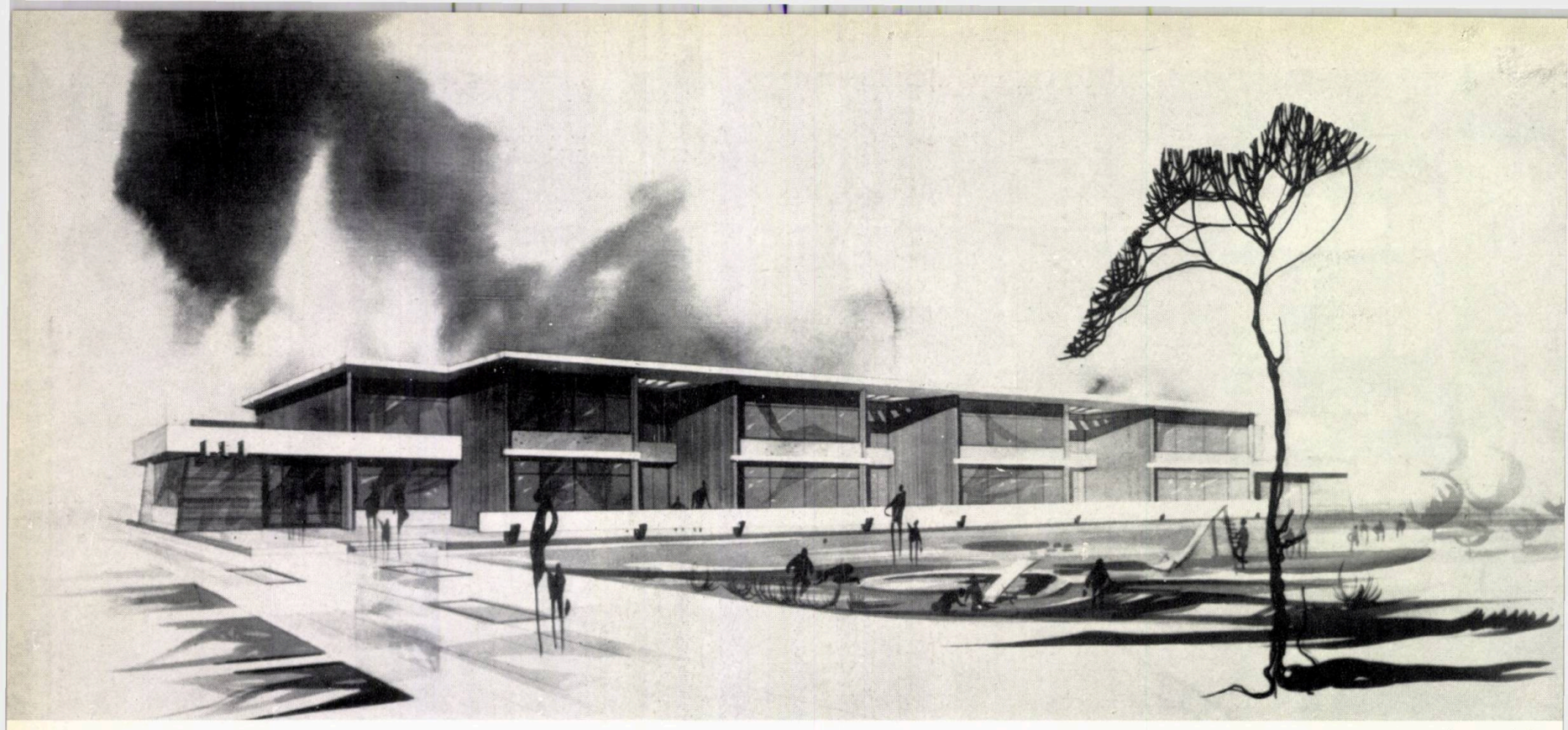

Perspectivă

arh. aurelia teodorescu

concurs pentru «creşă cu 80 locuri şi grădiniţă cu 200 locuri»

CONCURSURI

Comitetul de Stat pentru Construcţii, Arhitectură şi Sistematizare, în colaborare cu Ministerul Învăţămîntului şi Ministerul Sănătăţii şi Prevederilor Sociale, a iniţiat un concurs public pentru un tip de unitate cuplată creşă-grădiniţă, cu o capacitate de 80 şi respectiv 200 de locuri. Această iniţiativă a izvorît din necesitatea de a asigura la timp şi în condiţii cît mai bune soluţii variate pentru documentaţiile tehnice pe baza cărora urmează să se construiască — începînd din anul 1968 — creşele şi grădiniţele prevăzute prin planul de investiţii ale actualului cincinal.

Capacitatea acestor unităţi, considerată de Ministerul Învăţămîntului şi Ministerul Sănătăţii şi Prevederilor Sociale ca maximum admisibil, a fost aleasă pentru a forma obiectul unui concurs public, avînd în vedere dificultăţile pe care le prezintă în organizarea funcţională, faţă de alte capacităţi, precum şi frecvenţa de aplicare socotită ca cea mai indicată pentru unităţile structurale urbanistice curente astăzi în oraşele mari din ţara noastră, atît în ceea ce priveşte folosirea raţională a terenului, cît şi raza de deservire.

Din studiile elaborate pînă în prezent în cadrul I.P.C.T.-ului, a rezultat, de asemenea, că acest tip de unitate — în care se cuplează creşa cu grădiniţa — este mai economic ca investiţie decît unităţile izolate de aceeaşi capacitate: suprafaţa construită ce revine pentru un loc

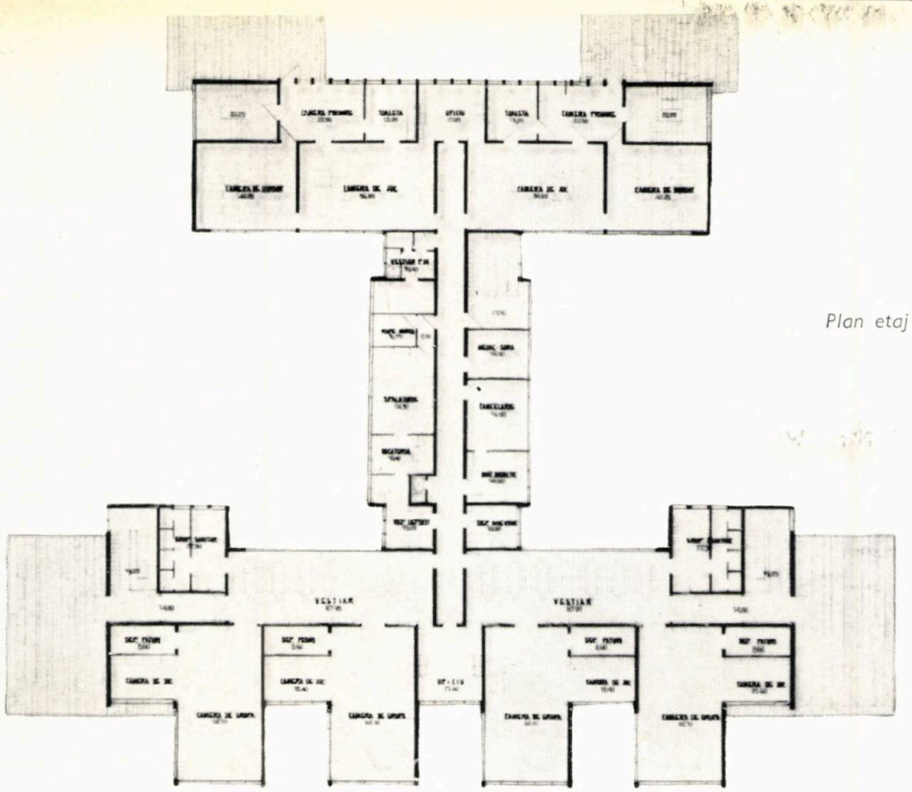

Plan etaj

PREMIUL I — PROIECT Nr. 21

Autori: arh. Petre Ionescu, arh. Milada Ionescu

Soluția este foarte concentrată, asigură o ocupare judicioasă a terenului, cu circulații directe și scurte între sectorul administrativ-gospodăresc și grupele respective de copii. În același timp creșa și grădinița sînt grupate în sectoare proprii ce asigură o circulație foarte bună a personalului medico-sanitar și educativ în cadrul fiecărui sector, determinînd o exploatare ușoară și economică.

Organizarea funcțională a grupelor este foarte bine soluționată cu legături conforme temei, circulația și distribuirea mîncării la grupe fiind asigurate foarte judicios, în oficii centrale pe nivel cu legătură directă la camerele în care iau masa copiii : bine luminate și bine organizate în interior.

Rezolvarea fațadelor, cu posibilități de tratare mai variată a sectorului grădiniță, prezintă pentru sectorul creșă o soluție care nu este la înălțimea rezolvărilor funcționale.

este cu cca 10% mai mică decît la unitățile izolate. Eficiența se reflectă mai pregnant în exploatare, prin folosirea în comun a aceluiași sector administrativ-gospodăresc (bucătărie, spălătorie) și a aceluiași personal de conducere administrativ, medical etc.

Tema se bazează în principal pe organizarea funcțiunilor proprii fiecărei grupe de 20 copii la creșe și de 25 copii la grădiniță, cu sectoare care să permită o separare a activității fiecărei grupe în scopul asigurării unor condiții de educație și de îngrijire medicală cît mai corespunzătoare. Această separare, exprimată mai categoric pentru creșe (unde posibilitățile de contaminare a copiilor sînt mai mari și deci și măsurile de siguranță trebuie întărite) impune ca încăperile în care își petrec timpul copiii să fie separate pe grupe, începînd chiar de la filtrul de control sanitar. S-a admis prin temă numai folosirea unei izolări în comun pentru cel mult două grupe. Aceste condiții au impus bineînțeles și gruparea acceselor în creșe pentru cel mult două grupe pe o singură intrare.

Pentru grădiniță, avînd în vedere faptul că la această vîrstă posibilitățile de contaminare a copiilor sînt mai reduse, s-a admis prin temă ca filtrul pentru trierea copiilor, vestiarul și grupul de toaletă să fie comune la două grupe, urmînd ca numai încăperile de grupă cu nișa de joc și depozitul de paturi să fie separate pentru fiecare grupă, iar izolarea putînd deservi chiar 2—3 grupe.

Principiile de organizare funcțională cuprinse în tema concursului sînt similare celor folosite în majoritatea țărilor socialiste, suprafețele utile totale ce revin pentru un loc fiind comparabile cu normele din aceste țări.

Precizarea în cadrul programului concursului a unor condiții de participare mai bine echilibrate, între efortul solicitat concurenților și recompensele prevăzute, a făcut ca numărul participanților să fie apreciabil (36 proiecte), în special față de alte concursuri similare.

În urma analizării acestor proiecte de către juriu, au rezultat unele aspecte pe care le consider indicate a fi cunoscute de participanții la acest concurs și în aceeași măsură și de viitorii participanți la alte concursuri. Dezbaterea acestor rezultate ar putea duce la îmbunătățirea calității prezentărilor la viitoarele concursuri, precum și la o valorificare mai eficientă a eforturilor depuse de către concurenți.

De asemenea, socotesc demne de relevat, în primul rînd, aspectele legate de disciplina respectării condițiilor formale de prezentare prevăzute în programul concursului, condiții printre cele mai simplu de respectat, solicitînd un minimum de atenție din partea participanților. Desconsiderarea acestor condiții poate determina anularea unei munci susținute, depuse de concurenții respectivi, situație regretabilă mai ales atunci cînd fondul calitativ al prezentării este demn de luat în considerare, dar care din această cauză nu poate fi acceptată ca o lucrare care îndeplinește toate condițiile de temă. Insistăm asupra acestui lucru, deoarece procentul proiectelor pe care juriul a fost obligat a le scoate din concurs este mult mai mare decît la alte concursuri (7 proiecte din 36 prezentate). Motivele pentru care au fost considerate în afara concursului se referă numai la modul de prezentare și anume : indicarea pe planuri cu culoare roșie sau sepia, deși s-a precizat în temă ca prezentarea să se facă alb-negru; piese desenate în plus (plan învelitoare) necerute ; lipsa unor date cerute de temă, ca suprafața totală construită și suprafețele utile etc.

Spre a nu se pierde însă o eventuală soluție valoroasă, pentru nerespectarea formelor arătate mai sus, juriul a analizat și aceste proiecte din toate punctele de vedere, stabilind în concluzie că participanții care nu au acordat atenția necesară prezentării formale, nu au acordat un interes special nici rezolvărilor funcționale, toate aceste proiecte aducînd soluții cu multiple deficiențe funcționale și arhitecturale ce nu puteau fi admise ca rezolvări corespunzătoare.

Analizarea proiectelor din punct de vedere funcțional, arhitectural, constructiv și economic a scos în evidență, în primul rînd, o inegalitate de rezolvare a tuturor problemelor ridicate de acest concurs. Astfel, unele proiecte în care sînt rezolvate foarte bine problemele

PREMIUL II — PROIECT Nr. 5

Autori: arh. Aurelia Ivaneş, arh. Victor Ivaneş, arh. Alexandru Sandu

Această soluţie prezintă aceleaşi calităţi ca şi proiectul nr. 21 în ceea ce priveşte dispunerea concentrată, relaţiile dintre sectoare, circulaţia personalului medico-sanitar, organizarea funcţională a grupelor, circulaţia şi distribuirea mîncării.

Rezolvarea arhitecturală dovedeşte însă o preocupare meritorie de a soluţiona plastic faţadele, cu folosirea unor elemente variate, cu o compoziţie a volumelor care a urmărit sublinierea acestei varietăţi.

Soluţia denotă însă şi unele inconveniente în rezolvarea funcţională: masarea tuturor copiilor de la grădiniţă la o singură intrare, unele oficii neluminate direct şi subdimensionate, legătura dintre camerele de joc şi toaletă la creşă nu se asigură direct, ci printr-un spaţiu de circulaţie luminat şi ventilat indirect.

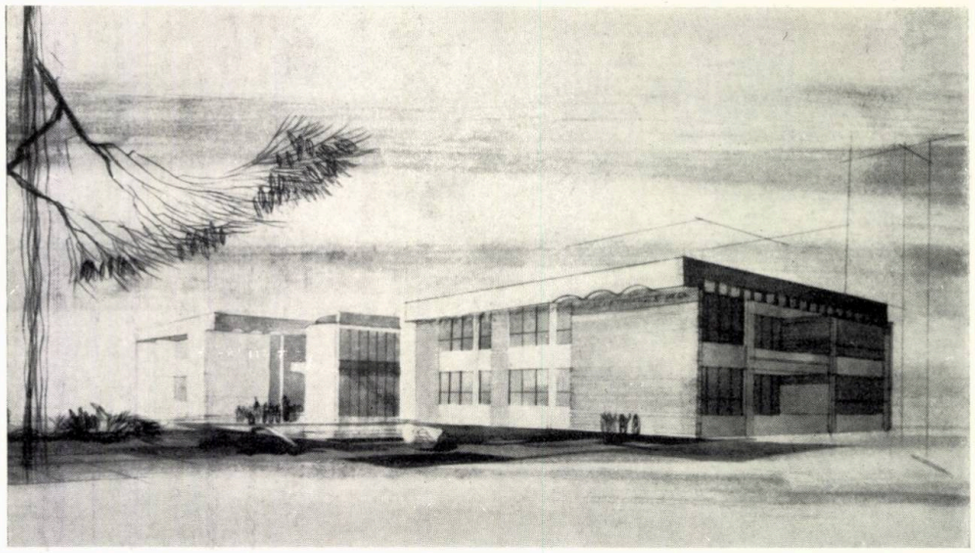

Perspectivă

Plan parter

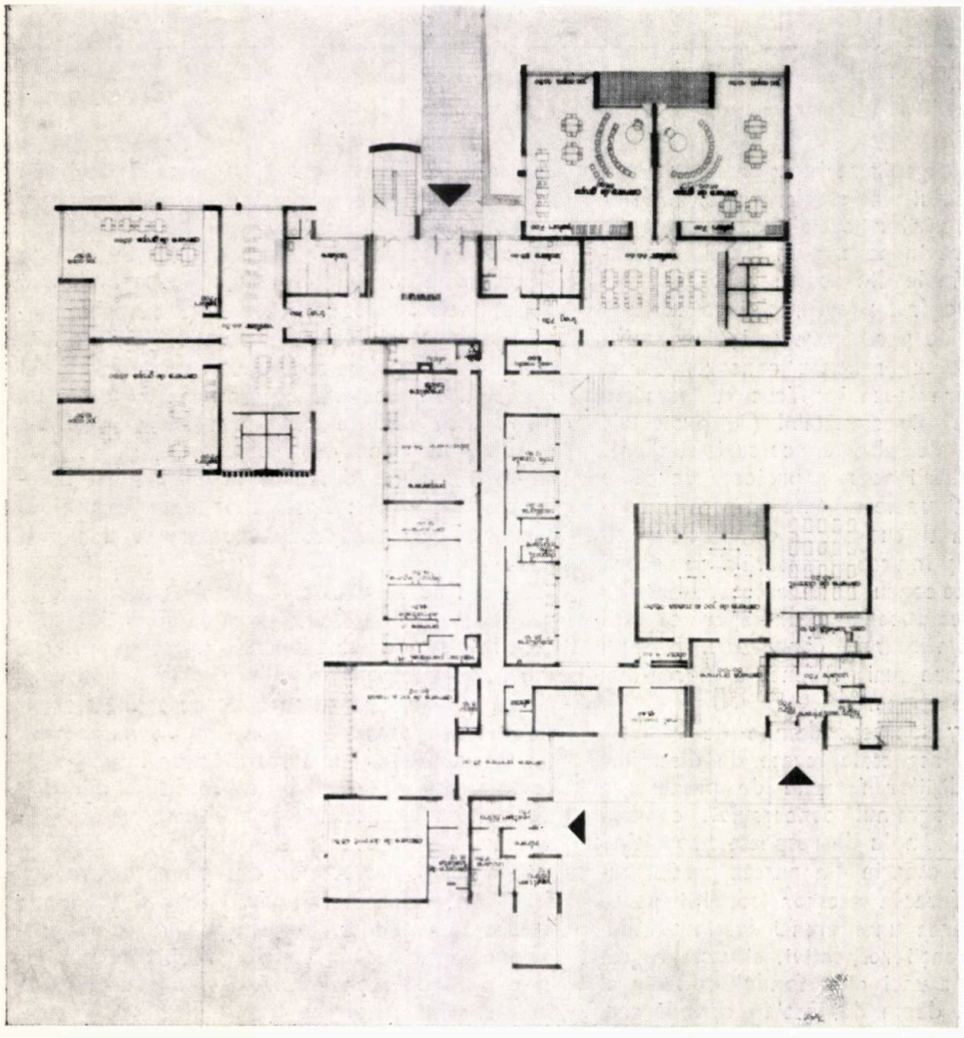

funcţionale, constructive şi economice (categorie în care se încadrează proiectele premiate cu premiul I, II şi III) nu oferă şi soluţii la acelaşi nivel pentru arhitectură, faţadele, în general corecte, nerelevîndu-se în mod special. În acelaşi timp, unele proiecte, necorespunzătoare din punct de vedere funcţional, au prezentat rezolvări arhitecturale mai interesante decît proiectele recompensate, ceea ce însă nu le-a putut plasa în această categorie, din cauza deficienţelor multiple pe care le cuprindeau din punct de vedere funcţional sau economic etc.

În cele ce urmează, vom reda deficienţele importante constatate în urma analizării proiectelor din punct de vedere funcţional, constructiv şi economic.

Unele rezolvări au dispus funcţiunile cerute de temă parţial sau în totalitate pe un singur nivel, desconsiderînd aspectele economice determinate de o suprafaţă mare de fundaţii şi de învelitoare, care apar la astfel de rezolvări, precum şi consecinţele unei folosiri a terenului lipsită de eficienţă. O astfel de rezolvare au prezentat-o proiectele cu numerele 14 şi 12, acesta din urmă ocupînd o suprafaţă de teren între limitele maxime ale construcţiei de 106 m × 65 m, ceea ce revine la 24 m^2/loc, or, acest indice este cel către care se urmăreşte să se limiteze întreaga *suprafaţă de teren* necesară unei astfel de unităţi, şi nu numai cea ocupată de clădirea propriu-zisă.

În opoziţie cu aceste rezolvări, unele proiecte au urmărit soluţionarea temei date prin dis-

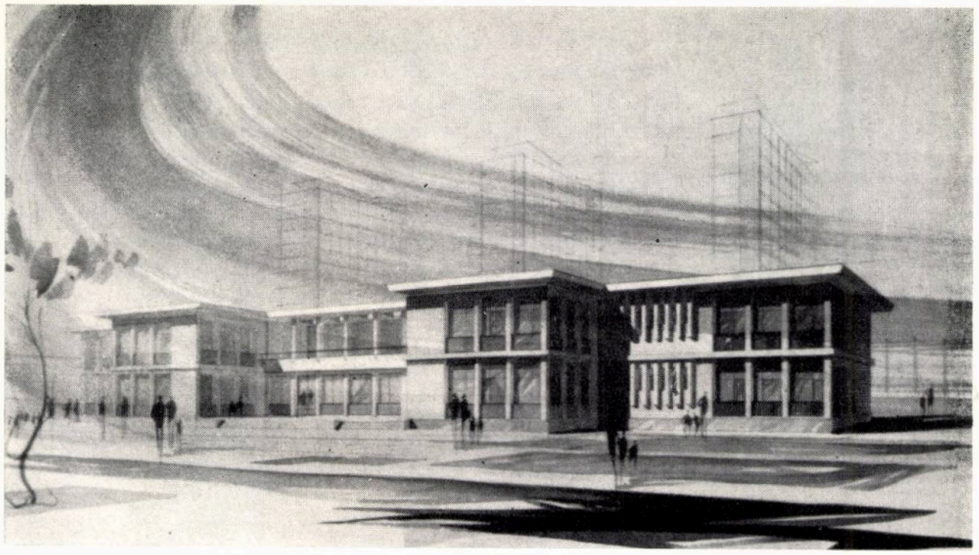

Perspectivă

PREMIUL III — PROIECT Nr. 29

Autori: arh. Petre Ionescu, arh. Milada Ionescu

Proiectul rezolvă tema dată pe baza aceloraşi principii ca şi cele aplicate la proiectul nr. 21, cu deosebirea că circulaţiile la etaj de la grădiniţă şi creşă sînt asigurate pe cîte o singură scară la fiecare sector, plasată central.

Soluţia prezintă aceleaşi calităţi funcţionale ca şi proiectul nr. 21, cu singura observaţie că legătura dintre camerele de joc de la creşă şi toaletă se face prin camera de primire.

Rezolvările arhitecturale se plasează la limita corectitudinii, fără nici o preocupare de a obţine un aspect propriu şi variat.

punerea funcţiunilor cît mai concentrat. În aceste soluţii s-au folosit însă uneori forme şi contururi complicate, cu distanţe prea mici între diferitele corpuri de clădiri, cu curţi de lumină de dimensiuni prea mici, ca de exemplu la proiectele cu numerele 9, 16, 17 şi altele.

Alte soluţii, interpretînd în mod negativ o condiţie cuprinsă în temă (de a se asigura posibilitatea realizării în etape) au prezentat soluţii în care funcţiunile erau dispuse fragmentat, cu legături complicate şi neeconomice între diferitele sectoare, unele din ele asigurînd o funcţionalitate discutabilă, ca de exemplu:

— fragmentarea creşei sau a grădiniţei în două corpuri, separate între ele prin corpul care conţine serviciile auxiliare (bucătăria şi spălătoria), ceea ce impune pentru personalul medical şi educativ al acestor unităţi o supraveghere dificilă, determinînd deplasări multiple şi circulaţii necorespunzătoare prin sectoarele de serviciu gospodăresc (proiectele cu numerele 7, 9, 17, 27);

— circulaţia mîncării de la bucătărie către grupele respective, pe trasee lungi şi complicate, care scumpesc investiţia şi exploatarea (proiectele cu numerele 9, 10, 11, 13, 17, 19, 28) sau prin spaţiile intrărilor principale, soluţii neindicate funcţional (proiectele cu numerele 4, 12, 14, 20, 33, 36).

În scopul realizării unor soluţii mai economice din punctul de vedere al dispunerii suprafeţei totale pe mai multe niveluri, unii concurenţi au rezolvat o serie de funcţiuni în mod defectuos sau contrar unor normative în vigoare şi anume:

Plan etaj

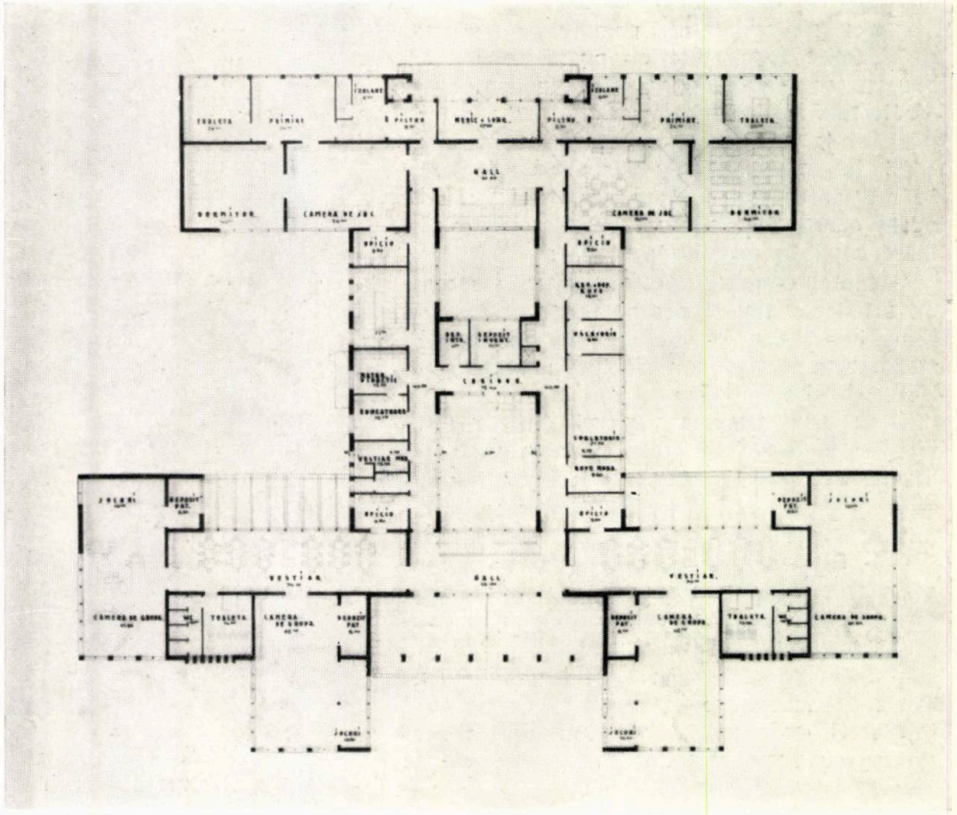

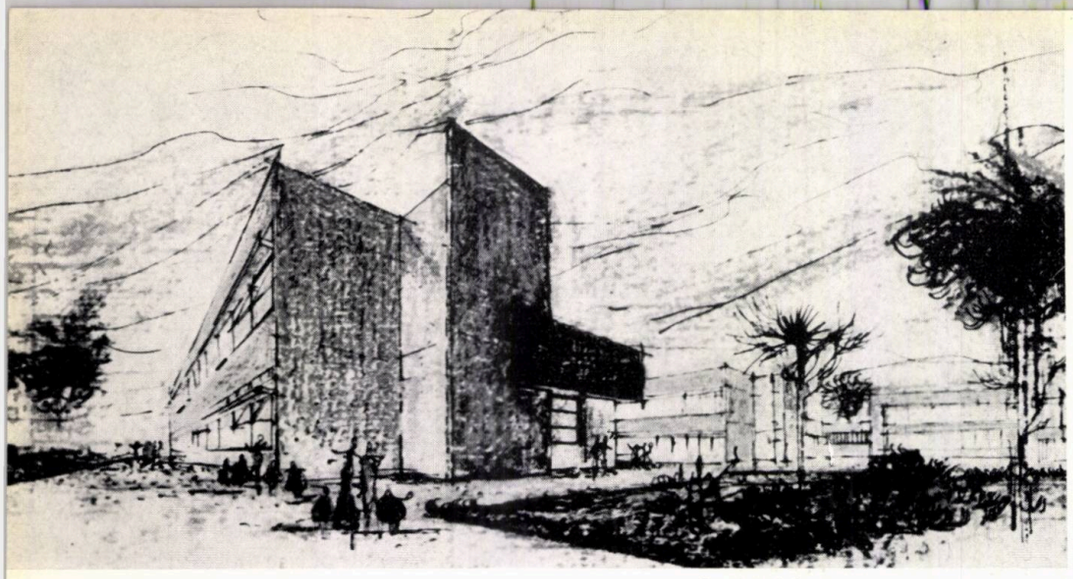

Perspectivă

MENȚIUNE—PROIECTUL Nr. 2

Autor: Arh. Ovidiu Magheran

Partiul adoptat prezintă o desfășurare mare, cu o ocupare dezavantajoasă a terenului, determinînd suprafețe de circulație orizontală și verticală excesive.

În cadrul acestei compoziții însă, grupele de creșă și grădiniță sînt amplasate astfel încît să se asigure o legătură convenabilă în fiecare unitate pentru personalul medico-sanitar și educativ, iar organizarea funcțională a grupelor respective este corespunzător soluționată, cu observația că oficiile de la grădiniță nu sînt luminate direct, iar circulația personalului educativ la grădiniță se face prin oficiul de servire a mîncării.

În ceea ce privește soluționarea fațadelor, nu se poate susține că autorul a acordat o atenție specială acestor aspecte, rezolvările fiind lipsite de interes.

Plan etaj

— amplasarea bucătăriei sau a camerei medicului și sorei la subsol, ceea ce complică exploatarea (proiectele cu numerele 11, 13, 36);

— dispunerea serviciilor bucătăriei și spălătoriei și a diverselor birouri pe 3 niveluri cu înălțimi libere în interior de cca 2,60 m, contrar normelor sanitare (proiectul cu numărul 26).

La soluțiile prezentate de unele proiecte s-au constatat și nerespectări importante ale unor indicații date de temă cu privire la organizarea funcțională a diferitelor sectoare, cele mai importante fiind cele ce urmează:

— s-au prevăzut intrări comune pentru creșă și grădiniță (proiectele cu numerele 16, 17, 33) sau comune pentru toate grupele de creșe (proiectele cu numerele 4, 19, 33); soluția masează la intrare un număr prea mare de copii de diferite vîrste, provocînd aglomerări în momentul sosirii și plecării lor, lucru ce poate constitui și o cauză pentru contaminări între copii în anumite perioade;

— pentru creșe s-au prevăzut filtrul și camera de primire, comune pentru două grupe, deși tema indică clar că fiecare grupă trebuie să aibă aceste încăperi în folosință proprie (proiectul cu numărul 12);

— nu s-au asigurat legături directe între filtre și camerele de izolări, acestea fiind prevăzute de unele proiecte a se face prin traversarea holurilor de intrare sau a unor coridoare (proiectele cu numerele 4, 7, 13, 24, 30);

— s-au comasat vestiare la grădinițe pentru patru grupe, deși tema specifică că această comasare se poate face eventual numai pentru două grupe (proiectul cu numărul 4);

— unele grupuri sanitare de la grădiniță au fost subdimensionate față de temă cu cca 50% (proiectul cu numărul 10) sau supradimensionate cu 100% față de temă (proiectele cu numerele 19, 26);

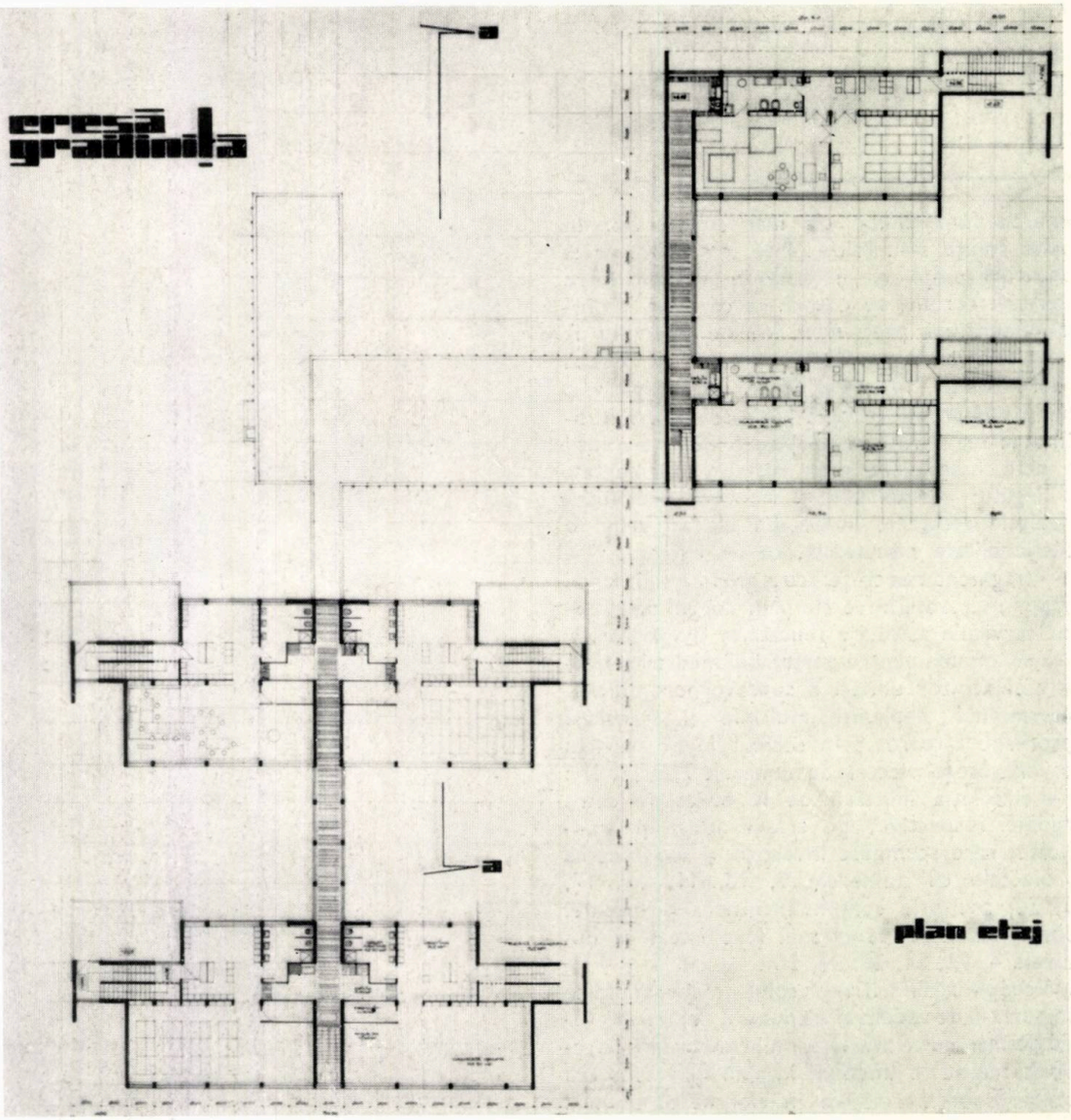

MENȚIUNE — PROIECT Nr. 3

Autori: arh. Ignace Șerban, arh. Alexandru Köntza

Prin partiul general, serviciile gospodărești sînt dispuse în așa fel încît asigură legături ușoare cu grupele de creșă și grădiniță. Aceste avantaje sînt însă diminuate prin deficiența fragmentării celor două sectoare — creșă și grădiniță — fiecare în două, ceea ce impune o circulație greoaie pentru personalul medico-sanitar și educativ.

Organizarea funcțională a grupelor este bine rezolvată, cu observația că nu s-au asigurat legături directe între filtru și izolare, iar oficiile la grădiniță nu asigură servirea mîncării direct în camera de luat masa.

Din punct de vedere arhitectural, proiectul vădește preocuparea de a soluționa plastic fațadele prin folosirea unor elemente ce le diferențiază de celelalte proiecte.

Perspectivă

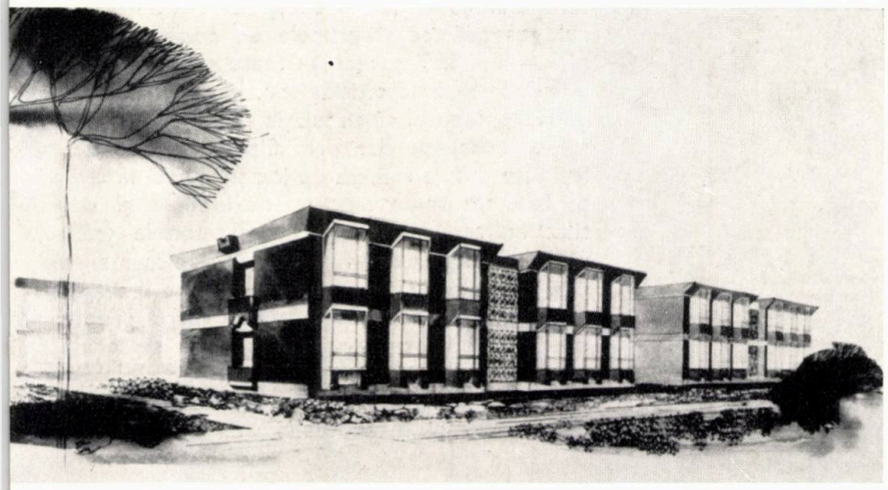

Plan etaj

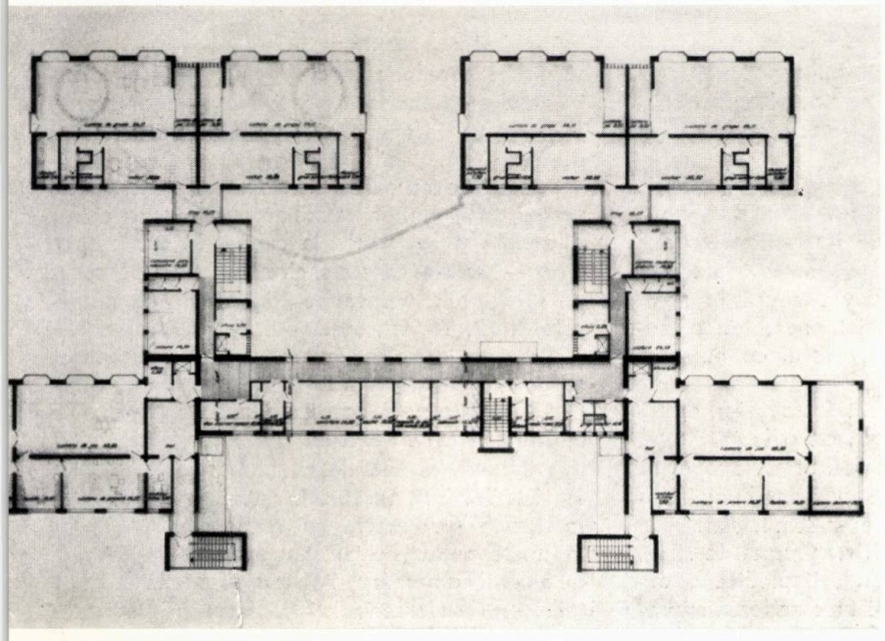

MENȚIUNE — PROIECT Nr. 18

Autor: arh. Nicolae Vlădescu

Partiul adoptat rezolvă creșa ca o unitate separată legată de serviciile gospodărești printr-o circulație lungă care ar influența nefavorabil exploatarea.

În soluționarea grădiniței, corespunzătoare în ceea ce privește funcționalitatea grupei, s-a urmărit crearea unor spații proprii de joc grupelor de la parter, riguros separate între ele. Ideea urmărită, considerăm că nu a fost judicios finalizată, deoarece la două din grupe aceste spații sînt rezolvate sub forma unor curți închise, delimitate pe o latură de serviciile gospodărești.

Creșa este soluționată funcțional în bune condiții, cu excepția circulației copiilor de la etaj, care este comandată prin filtrul grupei de la parter.

Rezolvarea arhitecturală nu se relevă printr-o calitate specială.

Perspectivă

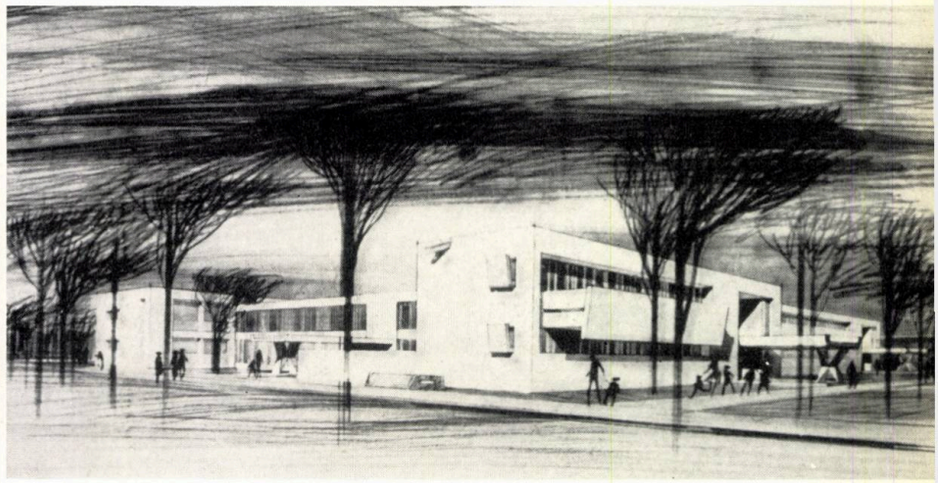

Plan etaj

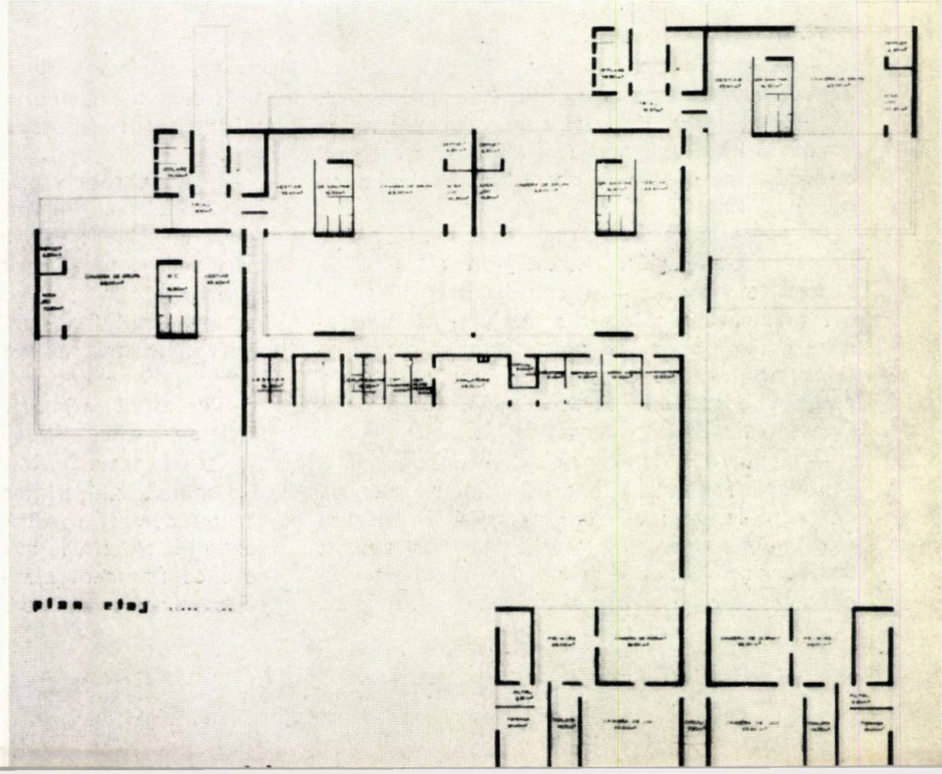

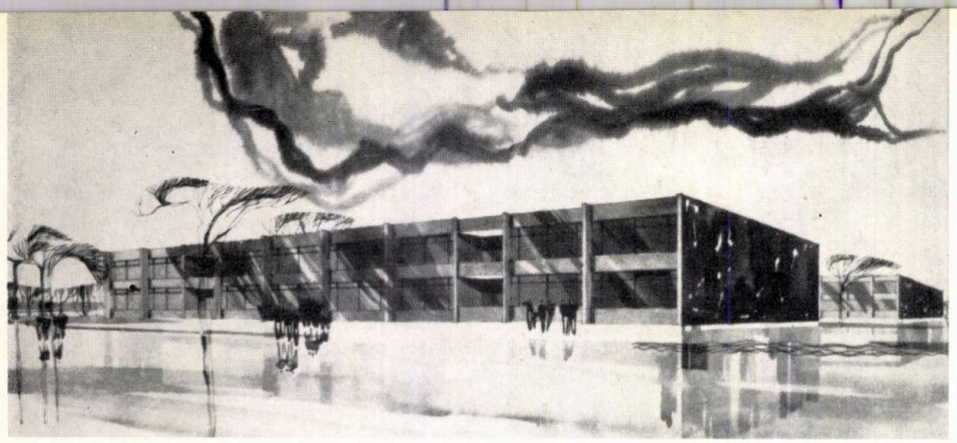

Perspectivă

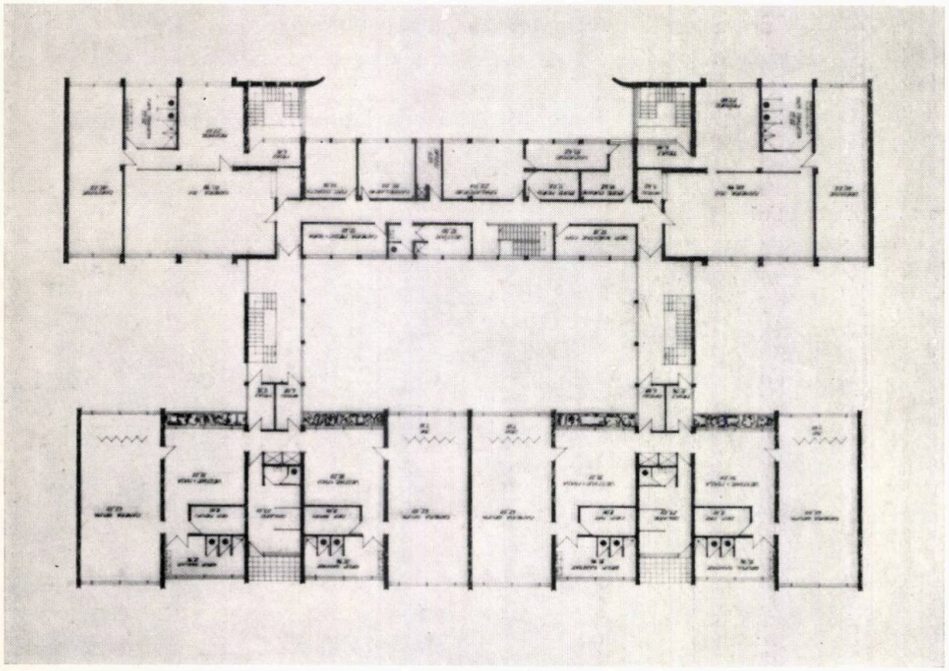

Plan etaj

MENȚIUNE—PROIECT Nr. 20

Autori: arh. Constantin Cabanov, arh. Dinu Antonescu, arh. Irina Cabanov

Soluția propusă prezintă un partiu concentrat, care determină o ocupare judicioasă a terenului cu circulații acceptabile între sectorul gospodăresc și grupele de creșă și grădiniță — fără însă a rezolva toate problemele de circulație în mod satisfăcător. În acest sens este de relevat faptul că circulația copiilor de la etaj către izolare se face prin filtrul de la parter, legătura dintre camera de joc și toaletă la creșă se face printr-un degajament luminat și ventilat indirect, circulația alimentelor la grădiniță se face prin holul de intrare. De asemenea, deși grădinița formează un sector bine închegat, circulația personalului educativ între grupele de grădiniță se face prin spațiul sectorului gospodăresc.

Rezolvările arhitecturale corecte nu se relevă calitativ în mod deosebit.

— depozitele de paturi de la grădiniță au în unele soluții legătură directă din vestiar, în loc de camera de grupă cum prevedea tema și cum o impune funcțiunea multiplă a camerei de grupă, care este și dormitor (proiectul cu numărul 20).

În organizarea funcțională a fiecărei grupe în parte s-au mai constatat — în afara celor semnalate mai sus — și soluții care dovedesc o insuficientă cunoaștere a modului de funcționare a unor astfel de unități sau a consecințelor pe care le prezintă pentru exploatare rezolvările propuse. În acest sens, pot fi menționate următoarele rezolvări:

— dispunerea la parter a vestiarelor și a grupurilor sanitare de la grădiniță, iar a camerei de grupă la etaj; soluția determină prevederea unui număr mare de scări, cîte una pentru fiecare grupă sau două grupe și o circulație dificilă a copiilor pe înălțimea a două niveluri între camera de grupă și grupul sanitar și vestiarul unde se ia masa, circulație care are loc de cîteva ori în timpul aceleiași zile (proiectul cu numărul 25);

— dispunerea la etaj a dormitoarelor de la creșă și a restului încăperilor care compun o grupă la parter; soluția prezintă dificultăți mai mari de circulație decît cele semnalate mai sus pentru grădiniță, avînd în vedere că, în acest sector, copiii fiind mai mici, necesită o supraveghere mai atentă (proiectul cu numărul 8);

— organizarea interioară defectuoasă a camerelor de grupă, atît la creșă, cît și la grădiniță, din cauza prevederii unei soluții de acoperire și luminare nejustificată, sub forma unui lanternou central sprijinit pe 4 stîlpi plasați în centrul încăperii, la mică distanță unul de altul, ceea ce fragmentează spațiul, împiedică o organizare corespunzătoare și incomodează supravegherea copiilor; această soluție este agravată în cazul grădiniței și de prevederea unor trepte în centrul încăperii de grupă (proiectul cu numărul 14).

Soluții defectuoase s-au constatat și în rezolvările funcțiunilor auxiliare ale sectoarelor bucătărie și spălătorie la care — în unele proiecte — nu s-a asigurat circuitul normal cerut de funcțiunile respective (proiectele cu numerele 4, 13, 16, 19, 30).

De asemenea, unii concurenți nu au acordat atenția necesară luminării încăperilor cu funcțiuni importante, acestea fiind luminate prin alte încăperi, ca de exemplu filtrele la creșă și grădiniță (proiectele cu numerele 9, 10, 12, 19, 24, 26, 28), încăperile anexe la bucătărie și spălătorie (proiectele cu numerele 7, 17) și, în unele cazuri, chiar și vestiarele la grădiniță (proiectul cu numărul 28) sau primirile la creșă (proiectul cu numărul 13). Alteori iluminarea

MENȚIUNE — PROIECT Nr. 22

Autori: arh. Cosma Ivanov, arh. Elena Ivanov, arh. Ștefan Scafa

Plan etaj

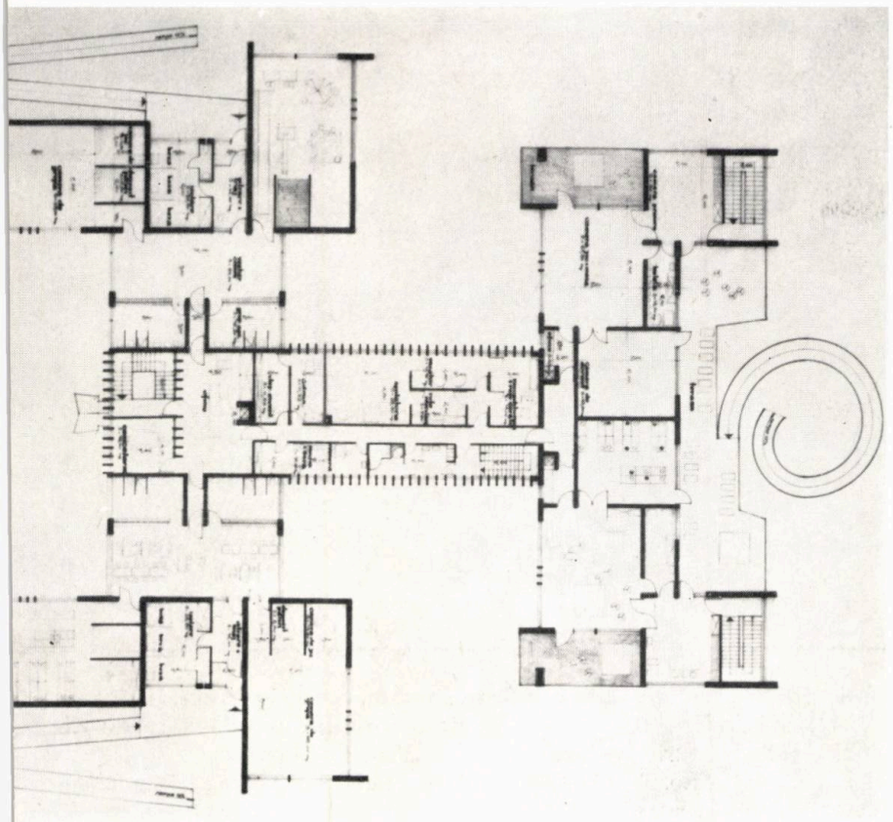

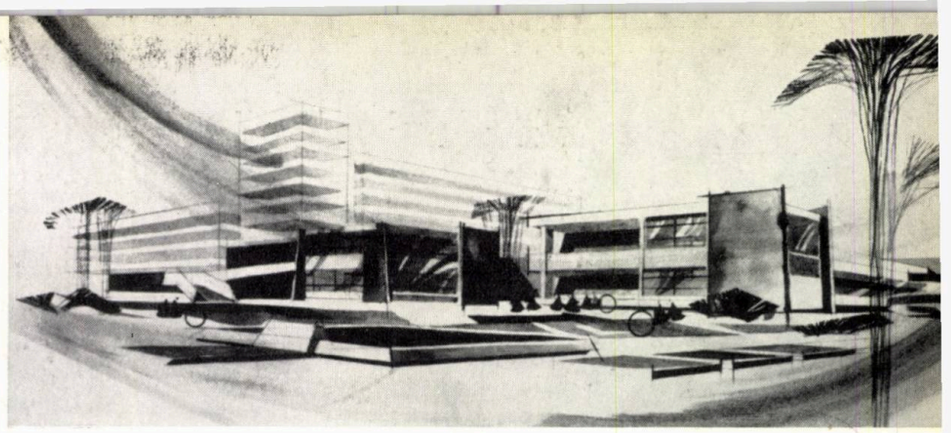

Perspectivă

Soluția dispune foarte concentrat funcțiunile, cu o ocupare minimă a terenului, asigurînd circulații scurte între sectorul gospodăresc și creșă și grădiniță, care la rîndul lor sînt astfel rezolvate încît se asigură o circulație directă și scurtă a personalului medico-sanitar și educativ în interiorul sectoarelor respective, cu observația însă că la grădiniță circulația personalului între grupe se asigură prin oficiu.

Organizarea funcțională a grupelor de creșă și grădiniță este corespunzător rezolvată, cu rezervă asupra faptului că legătura între vestiare și camerele de grupă la grădiniță se face printr-o strangulare.

Pentru accesul grupelor de la etaj s-au prevăzut rampe care conduc din exterior direct la nivelul etajelor, soluție spectaculoasă, prin care s-a urmărit în special accentuarea unei plastici variate în tratarea fațadelor, dar care nu este indicată din punct de vedere funcțional în condițiile de climă din țara noastră, avînd implicații nefavorabile în exploatare.

---

s-a asigurat în mod insuficient sau prin soluții complicate și scumpe ca investiții și dificile în exploatare și anume prin tavan, ca de exemplu luminarea bucătăriei la proiectele cu numerele 25 și 36.

În încheierea deficiențelor constatate trebuie semnalat și modul nereglementar și neconstructiv în care au fost prezentate indicațiile grafice ale elementelor de structură la unele proiecte (proiectele cu numerele 16, 17, în care grosimea zidurilor nu corespunde nici unui sistem constructiv posibil a se realiza).

Din punctul de vedere al economicității poate fi semnalat faptul că soluțiile analizate au prezentat suprafețe construite desfășurat care variază între 2 520 m² și 3 463 m². Diferența de cca 930 m² între aceste limite (ceea ce reprezintă mai mult de 40% față de suprafața minimă) poate genera întrebări asupra cauzelor care au determinat aceste diferențe așa de mari. Avînd în vedere că majoritatea proiectelor prezentate se încadrează între 2 700—2 800 m², în urma unor verificări făcute prin sondaj la unele proiecte, a rezultat că aceste diferențe mari de suprafață construită se justifică prin următoarele:

— subdimensionarea unor încăperi față de suprafețele minime cerute de temă, tratări meschine ale acceselor principale (proiectele cu numerele 4, 36, 30);

— supradimensionări ale unor încăperi față de suprafețele indicate în temă, accese tratate cu exces de suprafețe, legături complicate între sectoare, spații de circulație prea mari etc. (proiectele cu numerele 9, 11, 33).

Din punct de vedere constructiv s-a constatat că, deși prin tema indicată se va da preferință soluțiilor ce vor folosi pentru planșee elemente prefabricate curente, numărul soluțiilor care au folosit acest principiu a fost redus.

Semnalăm ca soluție valoroasă din acest punct de vedere proiectele premiate nr. 21 și 29.

★

Ținînd seama de aspectele relatate mai sus și de numărul mare de participanți, ceea ce reprezintă un efort depus de aproximativ 70—100 arhitecți — după aprecierea noastră — precum și de faptul că pentru cele 3 premii s-au evidențiat în mod pregnant 3 soluții, calitativ bine diferențiate de restul soluțiilor, în special în ceea ce privește aspectele funcționale și economice, juriul a hotărît în unanimitate acordarea tuturor premiilor și mențiunilor. Trebuie însă precizat că proiectele recompensate cu mențiuni reprezintă rezolvări bune numai pentru parte din problemele puse de tema concursului, care, considerate comparativ cu celelalte proiecte nerecompensate, au justificat această recompensare.

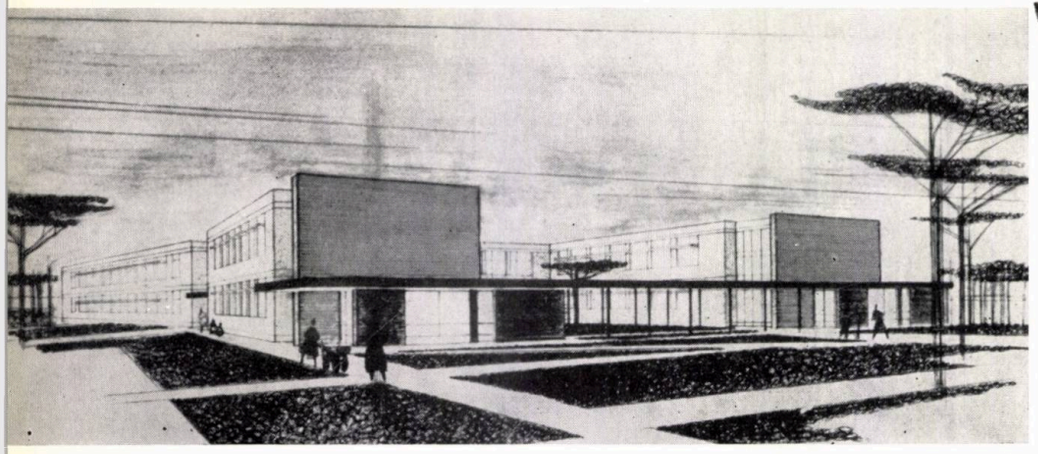

Perspectivă

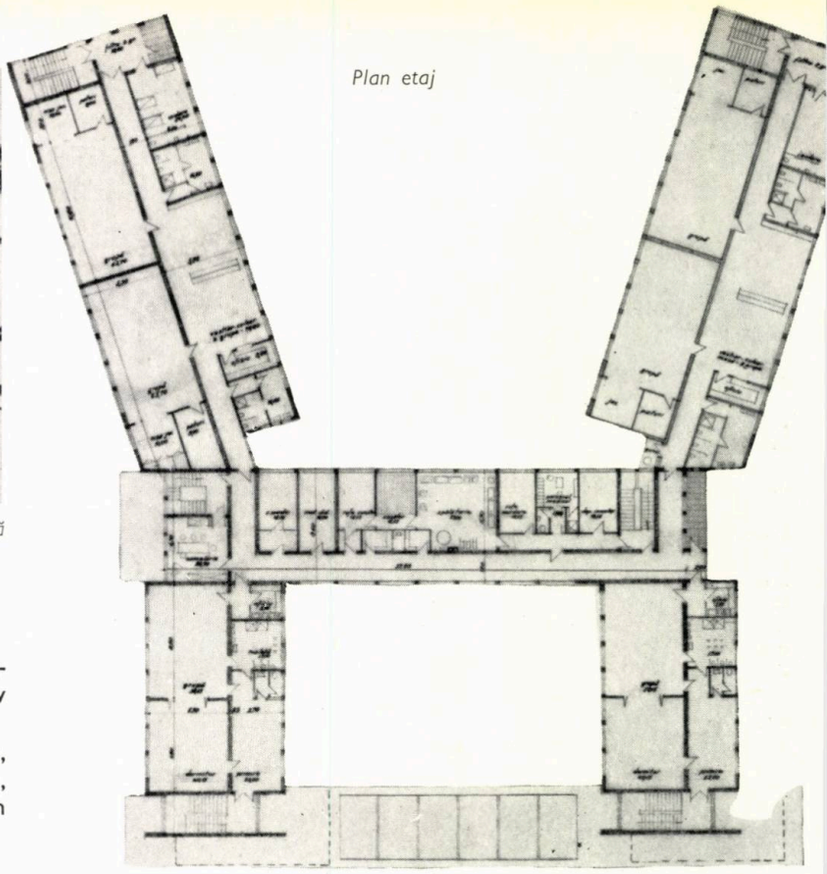

Plan etaj

MENŢIUNE — PROIECT Nr. 34

Autori: arh. Dan Bacalu, arh. Clarisse Lazăr

Soluţia prezentată, deşi concentrată, dispune sectoarele creşă şi grădiniţă fragmentat în două părţi, cu o circulaţie a personalului medico-sanitar şi educativ comandată prin sectorul gospodăresc.

Rezolvările funcţionale ale grupelor de creşă şi grădiniţă sînt satisfăcătoare, cu observaţia că accesul de la filtru la vestiar şi de la bucătărie la oficiu, la grădinţă, se face prin coridoare lungi şi înguste, luminate indirect, iar la creşă s-a prevăzut un grup sanitar separat de toaletă cu acces din camera de primire.

Rezolvările arhitecturale nu se susţin calitativ.

MENŢIUNE — PROIECT Nr. 31

Autori: arh. Dan Sergiu Hanganu, arh. Mircea Lupu, arh. Costin Păunescu

Partiul adoptat, deşi mai puţin dezvoltat decît alte soluţii, nu concentrează îndeajuns funcţiunile respective, astfel încît legăturile la parte din sectorul grădiniţei cu sectorul gospodăresc sînt lungi, determinînd de asemenea circulaţii lungi pentru personalul educativ.

Organizarea interioară a grupelor de creşă este judicioasă, asigurîndu-se o bună legătură între grupe pentru personalul medico-sanitar, cu observaţia că izolarea este amplasată la etaj în loc de parter, iar legătura dintre camera de joc şi toaletă se face printr-un spaţiu de circulaţie neluminat şi neventilat.

Grupele de grădiniţe sînt corespunzător soluţionate, în afară de legătura dintre vestiare, sala de mese şi camera de grupă, care se face printr-un spaţiu de circulaţie subdimensionat şi neluminat direct.

Rezolvarea faţadelor este mai deosebită faţă de celelalte proiecte menţionate, faţada sectorului grădiniţă prezentînd o soluţie meritorie.

Perspectivă

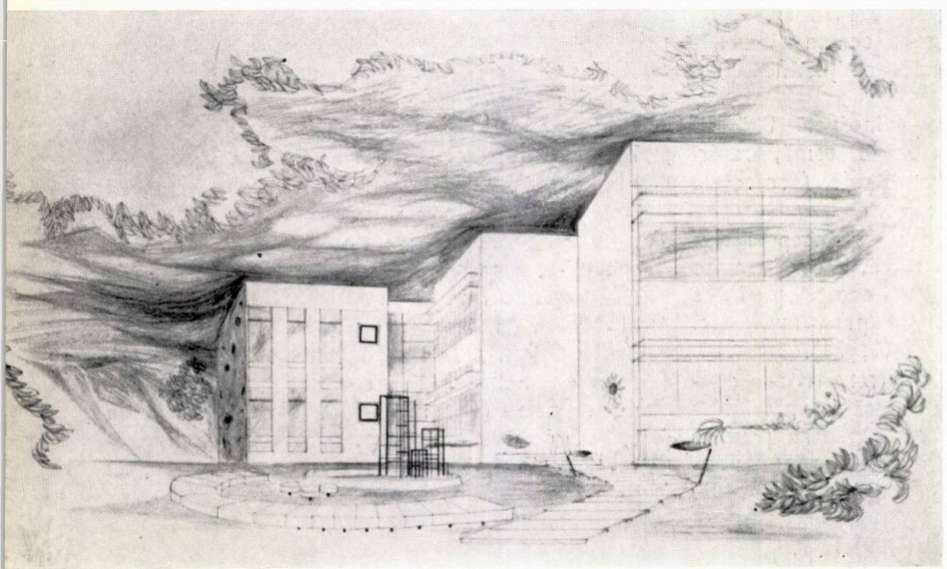

Plan etaj

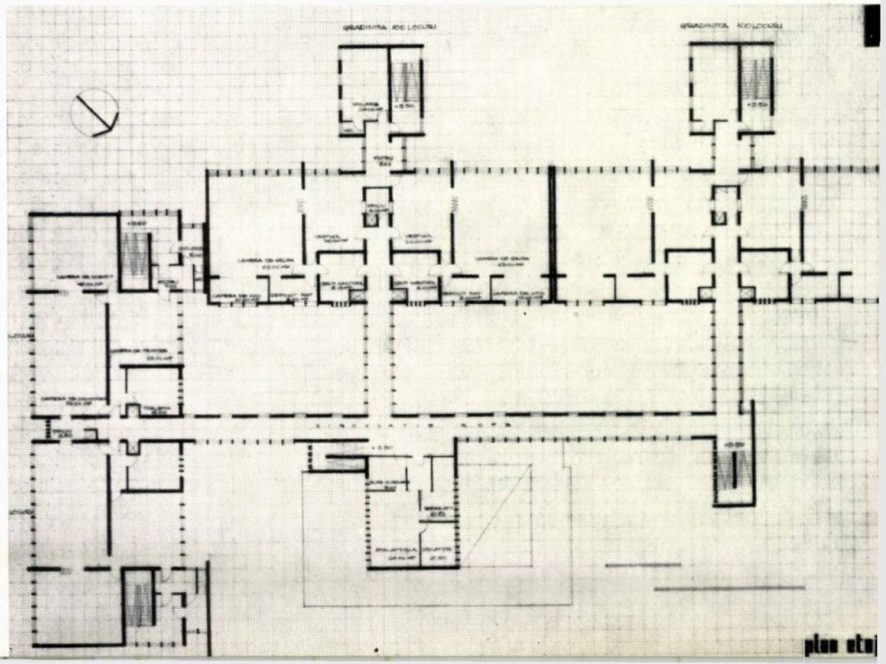

STUDII

prof. arh. ladislau adler
Vicepreşedinte al C.S.C.A.S.

probleme ale arhitecturii industriale contemporane

II

Partea întîi a acestui studiu — publicată în numărul anterior al revistei — analiza problemele noilor programe ale arhitecturii industriale generate de revoluţia tehnică şi ştiinţifică contemporană, precum şi problemele legate de asigurarea întreprinderilor industriale cu forţe de muncă.

În cele ce urmează vom analiza aspectele cele mai actuale legate de amplasarea raţională a obiectivelor productive şi compoziţia planului general.

3. AMPLASAREA INDUSTRIILOR

De cîţiva ani, repartizarea raţională a forţelor de producţie pe teritoriul ţării s-a închegat ca o metodă ştiinţifică căreia i se subordonează orice localizare cu caracter economic sau social.

Amplasarea întreprinderilor industriale, a celor mai dinamice elemente ale forţelor de producţie, pierde aspectele sale subiective, apreciative, devine ştiinţă.

În scopul eliminării unor deficienţe în amplasarea obiectivelor productive, criticate în materialele plenarei C.C. al P.C.R. din octombrie 1967, sînt în curs studii pentru perfecţionarea acestei acţiuni de o deosebită importanţă din punctul de vedere al eficienţei economice a investiţiilor.

În cadrul lucrării de cercetare privind «îmbunătăţirea planificării în profil teritorial», prevăzută în planul de stat, se elaborează studiul: «Amplasarea industriilor pe baza calculelor de eficienţă economică». Obiectivul colectivului nostru este de a stabili elementele (atît cele tehnologice, cît şi cele economice, constructive, arhitecturale, naturale) care influenţează sau determină o raţională amplasare, luînd desigur în considerare şi factorii sociali, de ridicare a unor regiuni sau localităţi mai puţin dezvoltate economic. După fixarea tuturor acestor criterii, vom încerca pe baza unei noi metodologii, să stabilim ponderea lor reciprocă, adică gradul sau măsura în care influenţa acestora trebuie luată în considerare la alegerea amplasării în teritoriu, localitate, teren (ca o variabilă între anumite limite), şi în fine vom analiza calea folosirii metodelor matematice, optimizarea — cu ajutorul maşinilor de calculat — pe fiecare criteriu, grup de criterii sau chiar variante de soluţionare.

Originalitatea lucrării constă, în principal, din luarea în considerare a tuturor factorilor care influenţează alegerea amplasamentului, pe diferite niveluri de analiză (proiectant, organ local, organ central), şi din stabilirea ponderilor specifice condiţiilor noastre şi etapei actuale de construire a socialismului în R. S. România.

Aceste studii, respectiv concluziile lor aplicate la soluţii concrete de amplasare, vor putea da răspuns (probabil diferenţiat) variatelor ipoteze şi teorii referitoare la raţionala amplasare a industriilor: influenţa forţelor de muncă în perspectiva dezvoltării tehnicii şi a mijloacelor moderne de transport cu luarea în considerare a evoluţiei telecomandei şi a automatizării producţiei; contradicţia dintre mijloacele moderne de combatere a nocivităţilor şi creşterea cantitativă în valori absolute a acestor noxe; optimizarea dezvoltării industriilor faţă de cea a zonelor de locuit; influenţa valorii producţiei terenurilor agricole sau costul lucrărilor dificile de fundare în cazul terenurilor degradate şi accidentate; influenţa prefabricării şi a posibilităţii de uzinare a pieselor, comparată cu cea a preturnării şi a utilizării construcţiilor metalice; importanţa localizării importului de materii prime sau semifabricate, precum şi a exportului de produse finite; avantajele colaborării internaţionale în realizarea unor agregate sau linii de fabricaţie complexe; efectul tehnic, economic şi arhitectural-urbanistic al cooperării (tehnologice şi constructive) în funcţie de diferite variante de amplasament etc. etc. Cu ocazia elaborării acestui studiu, sau colateral, va trebui să analizăm cu multă grijă problema ocupării terenului şi să găsim un sistem valoric de cuprindere a lui în analiza comparativă a soluţiilor de amplasare.

Nu este mai puţin adevărat că ponderea, respectiv importanţa criteriilor şi factorilor care determină în ultimă instanţă o raţională amplasare suferă modificări în timp, care obligă la multă elasticitate şi chiar previziune ştiinţifică în aprecierea şi ierarhizarea lor. Spre exemplu, în ultimii ani importanţa materiilor prime, din punctul de vedere al distanţei faţă de zăcămînt, este în scădere, atît din cauza schimbărilor tehnologice, a scăderii costului de transport, dar şi din cauza extinderii comerţului internaţional şi a pătrunderii pe piaţa internaţională a materiilor prime, relativ ieftine, ale ţărilor care şi-au cucerit de curînd independenţa.

Factorul transport este în curs de revoluţionare, din mai multe puncte de vedere. Astfel, apariţia uriaşelor cargouri de petrol care au depăşit 200 000 to/dw (conturîndu-se chiar pentru viitor în programele şantierelor navale japoneze, capacităţi de 500 000 şi chiar 800 000 to/dw), sau aşa-zisa revoluţie a conteinerizării, care are în vedere uriaşele conteinere de zeci de metri cubi capacitate, ce pot fi încărcate succesiv în mijloace de transport rutiere, feroviare, navale etc. Distanţele imense dintre centrele de asamblare şi întreprinderile de producere a ansamblurilor depăşesc mii de kilometri fără a deveni ilogice (cum este cazul, spre exemplu, al celor 3 etaje ale rachetei cosmice «Saturn» ale cărei subansambluri se fabrică la 3 000—4 000 km de Cape Kennedy).

Integrarea economică, treptată, a producţiei ţărilor în curs de dezvoltare poate deveni de asemenea, în anumite condiţii de conjunctură, un factor modificator al principiilor de localizare. În aceste cazuri apar însă şi în aceste ţări fenomene de aşa-zisă reorientare şi reconversiune, fenomene caracteristice pieţei capitaliste, care pot avea influenţe grave asupra economiei acestor ţări slabe pe tărîm industrial.

Un factor a cărui pondere este în plină creştere, devenind chiar determinant, este apa (industrială şi potabilă). Specialiştii din S.U.A. susţin că din anul 1975 aprovizionarea industriilor cu apă de calitate va deveni criteriul decisiv al amplasării investiţiilor, criteriu care după cum se ştie a determinat în trecutul îndepărtat aşezarea aglomerărilor urbane.

În altă ordine de idei, legat de dezvoltarea tehnologiei industriale, vor trebui identificate cu atenţie acele ramuri ale tehnicii şi tehnologiei care generează noi considerente de amplasare sau ale căror cerinţe sau eficienţă modifică importanţa actualelor criterii clasice de alegere a locului de amplasare.

Documentaţia străină, studiile O.N.U. subliniază ponderea deosebit de mare şi în plină creştere a criteriilor macroeconomice ale «economiei spaţiale». În orice caz, este de reţinut din aceste lucrări ideea judecării propunerilor de amplasamente din mai multe unghiuri de analiză. În primul rînd, se are în vedere o analiză comparativă între variante, pe considerentele investiţiei industriale respective, izolate; în al doilea rînd, se analizează consecinţele în cadrul teritoriului (geografic, administrativ sau economic) şi în fine la nivelul organelor centrale, deci pe economia naţională a ţării respective. Pentru complexele industriale de o deosebită importanţă se mai adaugă analiza integrării economice pe zone mari geografice (America de Sud, Piaţa comună etc.); deci considerente supranaţionale care, desigur, în majoritatea cazurilor vin în contradicţie cu treptele anterioare ale analizei, cu interesele ţării respective.

Desene de arh. Boris Stuparu

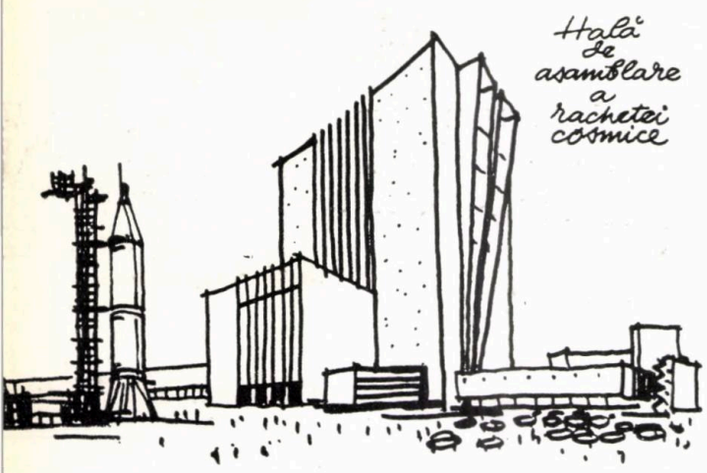

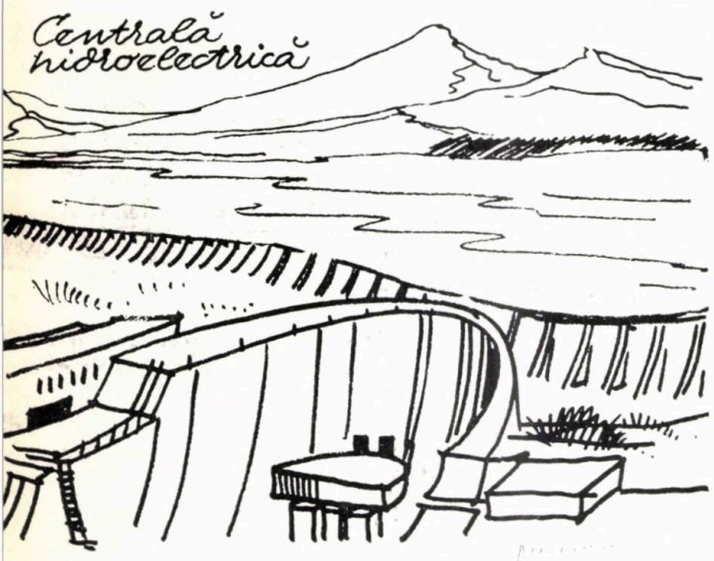

În ceea ce privește ridicarea regiunilor slab dezvoltate — problemă de o deosebită complexitate și pe care nu și-o poate permite decît o țară în plină expansiune economică, care a atins stadiul dezvoltării economice susținute —, ritmul de dezvoltare va trebui să fie studiat cu atenție pentru a se vedea în ce măsură convine regiunii respective din punctul de vedere al interesului general (optim pe ansamblul țării). De asemenea, dezvoltarea economică a zonei, regiunii sau localității slab evoluate nu trebuie să vină in contradicție cu opțiunea sau așa-zisa dezvoltare sectorială, adică pe a ramurii industriale respective. Așezarea concretă a industriilor în cadrul regiunii ce urmează a fi ridicată pare că rezultă a fi economică, dacă se realizează nu împrăștiat în diferite localități, ci concentrat, în anumite puncte judicios alese, susceptibile a deveni poli ai creșterii economice.

Desigur că și în acest caz, eficiența economică crește în funcție de gruparea întreprinderilor în zone industriale sau cel puțin în mari complexe productive, integrate în ansamblul economiei naționale.

Sistematizarea teritorială (pe diferite niveluri) este menită să rezolve în condiții optime repartizarea forțelor de producție (industria, agricultura, centrele populate), armonios și echilibrat pe tot teritoriul țării, ținînd seama de cerințele economiei naționale, de cerințele economiei regionale și locale, de sistematizarea orașelor și satelor. Sîntem în situația în care sistematizarea teritoriului (regional, urban și rural) trebuie să rezolve în primul rînd problemele dezvoltării economice, a raționalei amplasări a obiectivelor productive — în strînsă și organică concordanță cu dezvoltarea socială, cu realizarea zonelor de locuit, de odihnă, agrement și educație din centrele populate. În același timp s-ar putea conchide că centrul de greutate, de dificultate a proiectării industriei, începe să se mute de la clădire la plan general, la complex productiv, la zonă industrială, la oraș, la regiune, la teritoriu.

În ceea ce privește *nocivitățile industriale și distanțele sanitare* prescrise de normativele noastre, apare ca o necesitate stringentă reanalizarea lor, ele fiind depășite de schimbările produse în ultimii ani datorită atît revoluției tehnico-științifice, cît și evoluției vertiginoase a industriei românești. Acest lucru devine evident dacă avem în vedere, pe de o parte, că unele prescripții sanitare sînt elaborate acum 15 ani, cînd de fapt au fost preluate normativele altor țări, fără a ne preocupa prea mult de concordanța lor cu condițiile noastre, iar, pe de altă parte, și aceasta este poate mai important, că programele, temele anului 1967 sînt radical diferite de cele de acum 15 ani sau chiar 10 ani. Este vorba de noi tehnologii, de noi sisteme de fabricație și în ultimă instanță de produse cu totul noi din domeniul electronicii, al ciberneticii, al chimiei organice și anorganice și al construcțiilor de mașini.

La apariția acestor noi tematici, cu cerințe și condiții diferite și diferențiate, se adaugă apariția și formarea în ultimii ani a unor uriașe grupări de unități, zone industriale de sute de hectare, în diferite puncte ale orașelor și regiunilor, ale căror nocivități (dacă avem în vedere numai acest factor) nu se mai încadrează în vechile norme, care nu au putut prevedea aceste fenomene. Este vorba în primul rînd de poluarea atmosferei, cît și a apelor, ceea ce influențează nefavorabil, nu numai localitățile învecinate, dar în multe cazuri agricultura și piscicultura.

Incontestabil că reconsiderarea actualelor normative de distanțe nu mai poate fi făcută în forma simplistă a vechiului normativ sanitar. Sînt necesare — în afara studierii documentațiilor străine cu luarea în considerație a tehnologiilor noi, a apariției concentrărilor de industrii — și observații amănunțite, științific organizate, asupra condițiilor de climat și mediu (direcția, intensitatea, frecvența vîntului, perioadele de stagnare, de ceață etc.) pentru un număr cît mai mare de cazuri concrete. Pe baza acestor date și observații se vor putea stabili indicații diferențiate, apropiate de realitate, care să nu ducă nici la distanțe excesive, bazate pe norme acoperitoare, și nici la îngreunarea condițiilor de viață ale locuitorilor din localitățile sau zonele de locuit adiacente.

În același timp va trebui avută în vedere o corectare permanentă a acestor indicații tehnice (în funcție de evoluțiile tehnologice), precum și observarea continuă a influenței noxelor variate (asupra populației și a culturilor), evitînd astfel înghețarea unui normativ ce prevede distanțe rigide și aproape nelimitat valabile.

În consecință, anumite variante de amplasamente bazate pe date științific stabilite în ce privește gradul de purificare vor putea fi susținute tehnic și economic, prin compararea cheltuielilor necesare reducerii noxelor (sub nivelul admisibil) cu ajutorul unor mijloace active de combatere, deci folosind nu numai metoda măririi excesive a distanțelor care de regulă duce la majorarea cheltuielilor de investiții și exploatare, ci și metoda luării în considerare a unor tehnologii moderne cu utilaje capsulate și reținere prin filtre electrice cu randamente maxime.

Acțiunea de combatere și eliminare a noxelor la locul de producere, deși costisitoare de regulă, ferește, însă, nu numai regiunea înconjurătoare de poluarea atmosferei, dar asigură și îmbunătățirea condițiilor de muncă a salariaților, obiectiv de o deosebită importanță. În plus, de multe ori, recuperarea prin filtre a unor gaze sau prafuri nocive justifică economic cheltuielile necesare. Am vizitat anul trecut în străinătate o mare centrală termoelectrică de cărbune inferior, unde ca urmare a utilizării unor filtre perfecționate (cu recuperare), delegația noastră nu a putut constata nici un fel de depuneri de praf sau cenușe în întreaga incintă industrială.

În concluzie, impunînd aplicarea tehnicii avansate în combaterea activă a nocivităților — organele sanitare și de protecție a muncii, susținute de unități de cercetare și studii — ar putea să-și exercite din plin drepturile și datoriile stabilite prin lege, ferind pe muncitorii uzinelor și în același timp pe locuitorii orașelor de noxele periculoase.

Analizînd această categorie de probleme și anume acțiunea noxelor, constatăm că — pe lîngă cele vătămătoare organismului uman — au apărut în ultimul timp *industrii și procedee speciale de fabricație*, care la rîndul lor trebuie ferite de influentele negative ale fumului, prafului, zgomotului orășenesc.

Industria electronică, producția calculatoarelor și ordinatoarelor și majoritatea institutelor de cercetări științifice necesită, pentru asigurarea unei desfășurări optime a proceselor de muncă, un microclimat deosebit atît în ceea ce privește menținerea unei umidități constante, cît și a evitării exceselor de temperaturi exterioare și, în special, izolarea lor de noxele sau incomodările generate de viața orașelor noastre.

Dacă pînă în prezent, în țara noastră este în curs de realizare un număr redus de astfel de obiective, în țările dezvoltate industrial, cerințele complexe ale tehnicii noi (miniaturizarea produselor, paralel cu maximalizarea performanțelor) face să crească vertiginos aceste producții și cercetări științifice. În țări ca S.U.A. și Franța se consideră că principalul motor al expansiunii economice este cercetarea științifică sau,

mai precis, aplicarea în producția industrială a cercetărilor și descoperirilor noi. Anglia și Franța investesc sume din ce în ce mai mari pentru a crea baza materială necesară cercetărilor noi, în scopul eliminării așa-zisului dezechilibru tehnologic față de America. Trebuie menționat faptul că unul din mijloacele cu care aceste țări caută să-și rețină savanții și tehnicienii de valoare (care imigrează masiv în S.U.A.) este tocmai crearea unor institute de cercetări, ateliere de prototipuri, fabrici și uzine, dotate cu cele mai perfecționate mijloace tehnice de dezvoltare a tehnicii și tehnologiei industriale.

Accentul pus de conducerea de partid pe dezvoltarea cercetărilor și pe aplicarea lor în practica de producție arată că această activitate constituie o parte componentă a industriei naționale, fiind unul din elementele sale cele mai dinamice, pentru promovarea căreia se prevăd cheltuieli financiare, materiale, din ce în ce mai mari. Aceste noi tipuri de industrii sau unități de cercetare complexe lipsite de nocivități pot fi amplasate, nu numai în cadrul zonelor de locuit, ci, în special, în zona preorășenească. Plecînd de la aceste condiții, vedem că rezultă o modificare a poziției urbanistului, a arhitectului, pentru care de regulă uzina reprezenta (pe lîngă avantajele sale tehnice și economice, care duceau nemijlocit la creșterea nivelului de dotare orășenească), un izvor de nocivități și incomodări, de care zonele de locuit trebuiau ferite.

Iată că nevoile vieții moderne, revoluția în știință și tehnică introduce elemente noi în gîndirea urbanistică, nu numai din punctul de vedere al circulației, al lucrărilor edilitare, ci și din punctul de vedere al concepției, al compoziției orașului modern. Este vorba de zone, de complexe sau centre de cercetare, studii și experimentări, de grupe sau unități industriale speciale, amplasate în zonele cele mai sănătoase, intens plantate, pentru a fi ferite de orice nocivități, asigurate cu un microclimat adecvat (așa cum s-a realizat în București la «Automatica» — Floreasca, «Electronica» — Băneasa, F.E.A. — Herăstrău).

În fine, mai este de subliniat că din punct de vedere urbanistic, față de profilul extrem de elastic, cu radicale variații în timp, cît și posibilitatea reorientării periodice a cercetărilor — acest nou gen de «industrie» — ridică încă multe probleme deosebit de dificile în amplasare.

În ceea ce privește unitățile *industriei ușoare și alimentare* — cu un ritm de dezvoltare deosebit de intens în ultimii ani și care de multe ori au fost amplasate în mod greșit la mari distanțe față de zonele de locuit (producînd astfel dificultăți în transport și circulație) —, importantele avantaje urbanistice și economice, subliniate și cu prilejul altor studii, determină aducerea lor în interiorul orașelor, rezolvarea lor concomitentă și coordonată cu zonele de locuit, conceperea microraioanelor în strînsă legătură cu complexele sau zonele industriale (de tipul celor de la Militari și Ghencea). Așa cum am mai susținut și cu alte prilejuri, pe lîngă binecunoscutele avantaje pentru lucrători (în majoritate femei), cărora li se reduce sensibil timpul pierdut cu drumul de la și pînă la locul de muncă, pe lîngă degrevarea circulației orășenești de solicitările de vîrf, nu poate fi neglijat nici aportul acestor construcții ale secolului nostru la fizionomia orașului modern, la înlăturarea aspectului monoton al unor zone (de locuit) compuse din clădiri cu funcțiuni identice.

În această ordine de idei se înscrie și *industria de deservire orășenească*; ne referim la faptul că o dată cu dezvoltarea vieții urbane, creșterea cerințelor populației, satisfacerea acestor necesități sociale la un nivel corespunzător creșterii și diversificării producției, determină apariția unor serii de întreprinderi industriale mici și mijlocii, fără a căror producție este de neconceput viața orașului modern (fabricile alimentare și de alte bunuri de primă necesitate, unități de întreținere și reparații pentru utilaje casnice, aparatură și autoturisme, spălătorii mecanice, centrale termice etc. etc.).

Rezultă de fapt că am putea împărți sau mai bine zis clasifica industriile (din punctul de vedere al unei raționale amplasări) în trei categorii distincte: cele care sînt organic legate de locul exploatării, materiilor prime, de sursa de energie, de forțele de muncă (industria grea, energetică, materiale de construcție); cele cu caracter de deservire orășenească și în fine cele cu caracter elastic în spațiu („footlose") care au un număr mare de posibilități sau opțiuni de amplasare, cu aproape aceleași efecte economice (industria prelucrătoare, a construcțiilor de aparate și mașini, industria bunurilor de consum).

Cu privire la dezvoltarea *industriei chimice și a altor industrii de bază* (care se amplasează de regulă grupate în uriașe complexe sau platforme lîngă marile aglomerări urbane), conducerea de partid și de stat ne-a atras atenția asupra faptului că problema dislocării muncitorilor din localitățile rurale și semirurale în aceste orașe reclamă fonduri excesive pentru construirea de locuințe necesare atît salariaților, cît și constructorilor (avînd în vedere că realizarea acestor noduri industriale se desfășoară pe perioade lungi).

În aceste condiții, menținerea acestor oameni la domiciliul inițial apare mai rațională din punct de vedere economic și social, efectuîndu-se o dotare a acestor orășele la nivelul de confort necesar și asigurînd organizarea unui sistem optim de circulație și transport în comun (care în viitor se va degreva prin intrarea în producție a uzinei românești de turisme). Investițiile care sînt necesare pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit, de dotare și deservire în micile localități, precum și pentru rezolvarea circulației rămîn mult sub cheltuielile ocazionate de crearea în ritm forțat a unor zone întinse de noi dotări în oraș, se evită astfel aglomerarea excesivă a centrelor urbane mari și se accelerează ridicarea micilor localități.

De altfel, pe aceleași considerente — așa cum rezultă din discuțiile purtate la Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1967 — o dată cu transformarea agriculturii, cu apariția noilor unități agricole (zootehnice, legumicole etc.) de tip industrial, ale căror amplasamente este rațional să fie alese în cadrul zonei de producție, în apropierea satelor și comunelor și a altor localități mici, începe să se reducă diferența dintre sat și oraș, iar muncitorul agricol devine muncitor industrial calificat sau tehnician.

Cultura intensivă a pămîntului, mecanizarea proceselor de lucru, chimizarea, prelucrarea roadelor agriculturii și a produselor zootehnice generează, în cadrul satelor, apariția unităților productive dotate cu tehnică industrială, mecanizate și chiar automatizate; acestea transformă satul, transformă țăranul, ridicîndu-i nivelul de viață și nivelul cunoștințelor.

Rezultă că paralel cu gruparea industriilor în zone din ce în ce mai mari, ceea ce permite o eficiență ridicată a investițiilor și a cheltuielilor de exploatare prin cooperările ce se realizează, deci paralel cu concentrarea industriilor în complexe mari, se obține și o descentralizare a potențialului economic-industrial și în localități mici, deci o descongestionare a marilor aglomerări, se efectuează *o repartiție mai echilibrată a industriilor* pe tot teritoriul țării, metodă folosită de o serie de țări dezvoltate industrial, în special Franța, U.R.S.S. și R.F.G.

Conform indicațiilor din directivele plenarei C.C. al P.C.R. din octombrie 1967, industriile mici se vor amplasa, de regulă, în zone și localități mai puțin dezvoltate industrial, asigurînd astfel această repartizare echilibrată a forțelor de producție pe teritoriul țării.

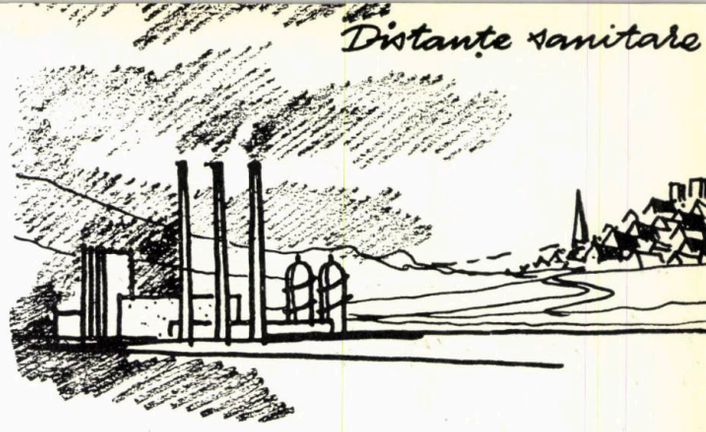

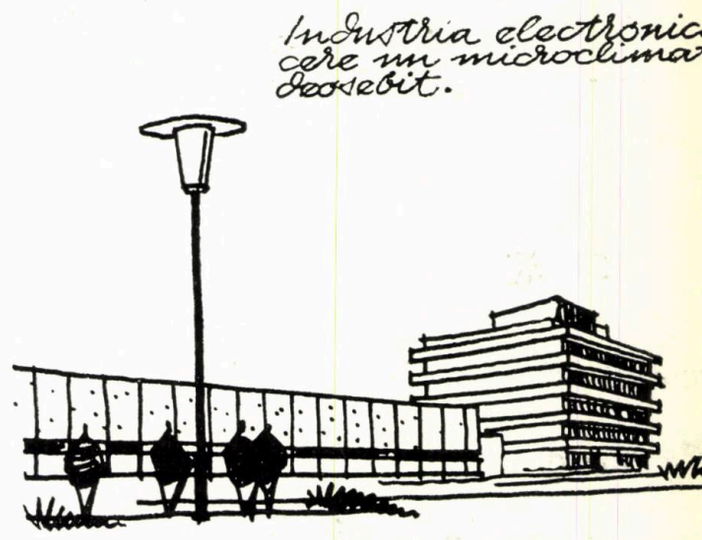

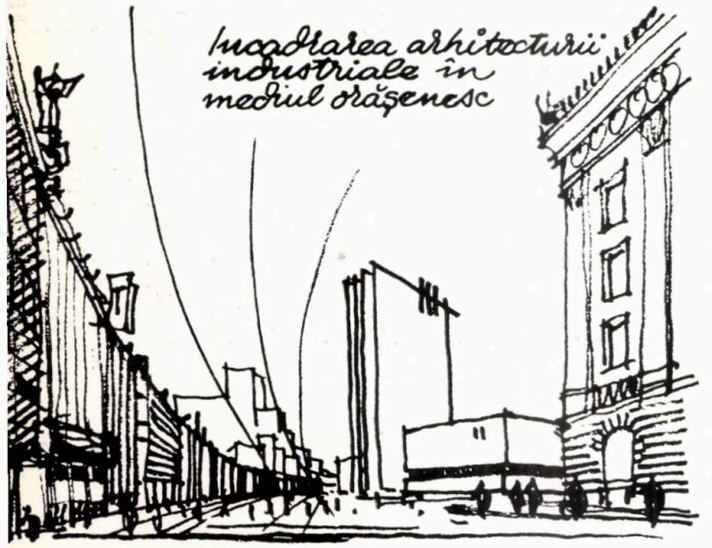

Desigur că paralel și concomitent cu problemele de amplasare se nasc și altele de natură compoziţională, de încadrare a industriilor în mediul orășenesc sau natural, probleme de arhitectură, de expresie. Or, tocmai varietatea noilor producții, a unităților de cercetare și în special lărgirea continuă a acestor domenii, la fel ca și celelalte cerințe puse de societate arhitecților, vor genera o arhitectură nouă, cu soluții urbanistice, estetice și constructive noi.

4. COMPOZIȚIA PLANULUI GENERAL

Schimbarea calitativă din ultimii ani a planurilor generale are caracteristici multiple. În primul rînd, experiența ne-a arătat că industria este un organism viu, dinamic, a cărei dezvoltare nu poate fi stînjenită, dar nici prevăzută cu precizie. Rezervele de spații, sectoare sau cvartale, ca la Combinatul siderurgic de la Galați, la Combinatul petrochimic de la Brazi, care sînt ocupate treptat, an de an, cu noi secții de prelucrare, ne duc la concepții de planuri generale « deschise », cu posibilități de dezvoltare etapizate, în special la marile complexe de producție.

Ca urmare, concepția inițială este rational să aibă în vedere aceste amplificări viitoare (pe cît posibil în zonele periferice, pentru a fi cît mai economice), într-o succesiune logică, care — și aceasta este cea mai dificilă problemă — să țină seama de compoziția armonioasă a ansamblului atît în etapa inițială, cît și în fazele ulterioare ce se desfășoară paralel cu dezvoltarea și diversificarea producției. Organizarea planului general pe o rețea modulară unificată reprezintă o cale judicioasă, ușurîndu-se încadrarea organică a dezvoltărilor și amplificărilor într-o concepție dinainte stabilită.

Un alt aspect căruia noi îi acordăm încă destul de puțină atenție (deși este economic și mărește viteza de realizare a investiției) se referă la utilizarea judicioasă a terenurilor denivelate sau chiar accidentate. Platformele industriale în pantă sau în trepte sau în terase denivelate, cuprinzînd sectoarele planului general, au fost adoptate din motive economice (reducerea manoperei) în multe întreprinderi moderne italiene, franceze și germane. Aceste rezolvări, încadrate organic în mediul natural și care utilizează ingenios relieful, fiind și corespunzător plantate, dau în același timp efecte estetice și compoziționale surprinzător de favorabile.

În legătură cu problema planului general și chiar a amplasamentului, constatăm că s-a conturat din ce în ce mai mult o nouă atitudine a proiectanților față de *ocuparea terenului*. Conducerea de partid și de stat, nu o dată ne-a atras atenția asupra necesității gospodăririi cu multă răspundere a suprafețelor, criticînd exagerările care s-au făcut. Dacă în ceea ce privește zonele de locuit se pot stabili — cu oarecare ușurință — norme de indici de ocupare, de densitate pe hectar, în proiectarea industrială nici experiența noastră și nici a altor țări nu a permis stabilirea unor indici de densitate rigizi (raportați la unitatea de produs sau pe număr de muncitori) din cauza diversității industriilor, a schimbărilor care se produc pe plan internațional în soluțiile tehnologice, de unde și varietatea indicilor de densitate ce rezultă.

Însă, în timp ce în țările capitaliste costul terenului — care intră cu importante ponderi în valoarea investițiilor — funcționează ca o frînă, ca un element economic măsurabil cifric, la noi, această valoare neapărînd exprimată, deformează analiza tehnico-economică, fapt ce poate duce la dezinteres, la tendințe care fac să se sustragă nejustificat mii de hectare anual producției agro-alimentare. Considerăm că și aici se impune necesitatea unor studii. Ar fi deosebit de util ca organele agricole de specialitate, în strînsă colaborare cu economiștii, să stabilească valori convenționale ale terenurilor, de exemplu în funcție de fertilitatea lor și de perioada de producție (pierdută) care se ia în considerare. Apreciem că ar fi poate și mai eficient să se ia în considerare efortul material-financiar necesar pentru recuperarea prin măsuri complexe de îmbunătățiri funciare a unor terenuri care nu au putut fi atrase pînă în prezent în circuitul agricol, sau dacă s-ar însuma efortul material-financiar pentru fertilizarea unor terenuri degradate (recuperabile) cu valoarea producției ipotetic realizabile pe o anumită perioadă de timp.

Astfel, în calculele noastre comparative tehnico-economice, eficiența economică a investiției va putea fi analizată și în funcție de valoarea exprimată în lei a terenurilor, alegîndu-se pînă la urmă acele soluții care sînt cele mai raționale atît din punctul de vedere al criteriilor bine cunoscute, cît și din cel al economiei de teritoriu ocupat de clădiri, construcții și rețele variate.

Ca urmare, nu numai variantele de amplasament vor putea fi analizate din punctul de vedere al economiei de teren, dar în special soluțiile planurilor generale, la care — pe lîngă reducerea la minimum a distanțelor dintre clădiri — apar avantaje economice deosebite în cazul utilizării cu fermitate a posibilităților actuale de a grupa funcții, chiar foarte diferențiate, în blocuri comasate (hale universale de mare suprafață).

Vorbind de reducerea terenului necesar a fi scos din circuitul agricol, nu putem să nu ținem seama că aceasta are de fapt efecte favorabile și asupra economicității generale a investiției, asupra soluției și costului rețelelor de transport și de instalații sub- și supraterane, dar și asupra viitoarelor cheltuieli de întreținere și exploatare și, în ultimă instanță, asupra prețului de cost al produselor.

O notă contemporană în planurile generale, în special ale uzinelor constructoare de mașini și aparate, ale uzinelor chimice, este dată de apariția în cadrul acestora a unor *zone sau sectoare de cercetări și studii*.

Cercetarea uzinală și așa-zisul « tehnicum », adică prima etapă de aplicare a cercetărilor (premergătoare seriei zero), ia o largă dezvoltare, în concordanță cu importanța fondurilor alocate activității de cercetare științifică. Deși mai există discuții asupra a ceea ce este mai important: cercetarea fundamentală sau cea aplicativă, precum și asupra a ce anume se cuprinde în cadrul acestor noțiuni, pe noi, ca proiectanți, ne interesează apariția, de regulă, în cadrul planului de ansamblu uzinal, a unui nou sector sau zonă funcțională.

În timp ce în trecutul apropiat cuprindeam în zona social-administrativă a unor uzine cel mult un mic laborator central (în afara laboratoarelor de secții, strîns legate de procesul de producție și controlul acestuia), astăzi concepția planului general se amplifică cu acest element calitativ nou. De la cîteva mici clădiri, el tinde să ajungă un ansamblu aparte (cu toate condițiile ce se cer), cu un specific plastic propriu, care trebuie să se integreze organic în planul general, după cum funcția lui devine o parte integrantă a producției, a dezvoltării tehnologiei. Nivelul tehnic al producției moderne în plină dezvoltare determină necesitatea de a folosi

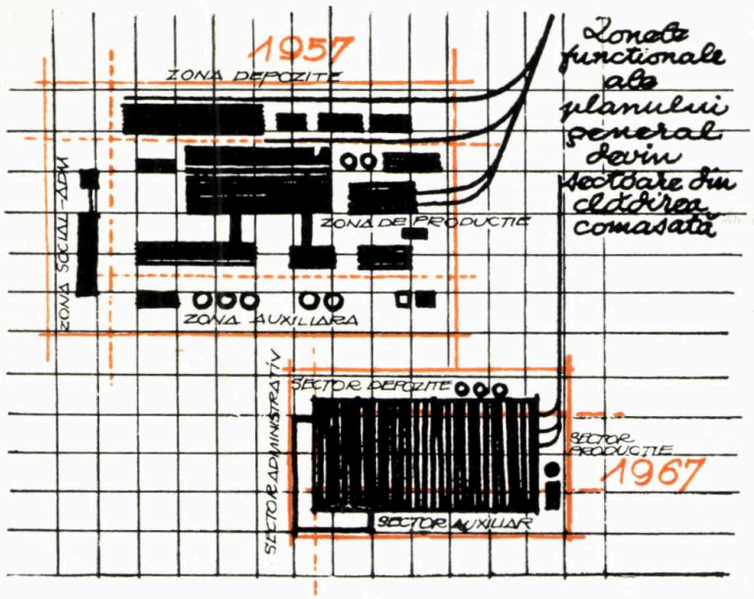

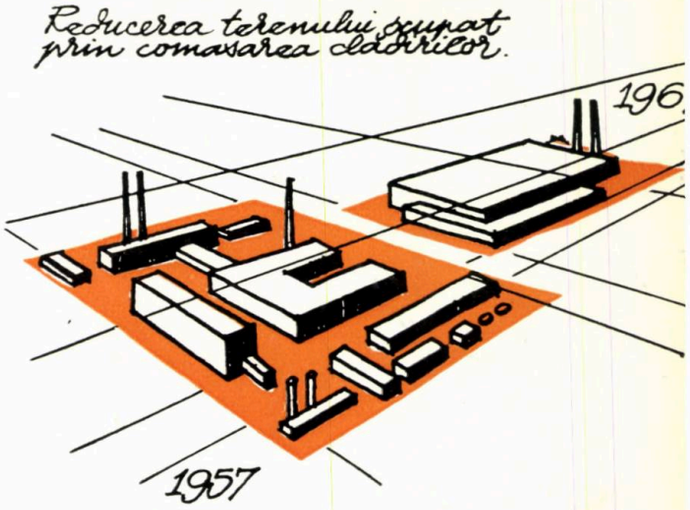

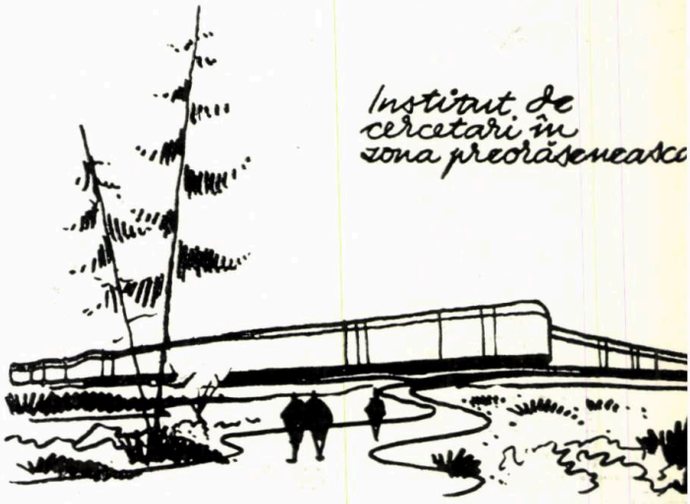

în procesul de fabricație cuceririle științei, descoperirile și asistența tehnică a omului de știință, cercetător, profesor, academician.

Este de reținut și faptul că în ceea ce privește unitatea de cercetare de bază, adică laboratorul, acesta nu mai seamănă cu laboratoarele clasice, nici ca soluție constructivă sau de instalații și nici ca soluție arhitecturală. Vechile rezolvări rigide, tradiționale (coridor și camere de laborator pe ambele părți), sînt înlocuite cu clădiri cu adîncimi mari de 20—27—30 m, cu săli polivalente ușor adaptabile și transformabile, riguros climatizate, cu numeroase celule de studiu izolate.

Paralel cu creșterea tehnicității procesului de fabricație, cu introducerea în producție a unor elemente, piese sau ansambluri miniaturizate și de mare precizie, *crearea microclimatului favorabil* devine o condiție absolută, nu numai pentru unele încăperi și clădiri, ci chiar pentru ansambluri întregi. Înverzirea teritoriului uzinal, plantarea intensă a spațiilor libere cu anumite specii de arbori și flori asigură, pe lîngă cunoscutele funcțiuni sanitare-igienice, și un microclimat în care excesele de temperatură sînt atenuate, viteza și intensitatea vîntului mai reduse, iar praful degajat este captat de frunzele plantelor.

Ca urmare, condițiile tehnologice (implicit și cele de lucru) devin mai favorabile unei producții la nivelul cerințelor speciale, iar funcționarea aparaturii de condiționare, care urmează să asigure parametrii de puritate, temperatură, umiditate, se desfășoară în condiții perfecte, cu cheltuieli de exploatare mai reduse.

În concluzie, în majoritatea construcțiilor industriei de precizie, de mare finețe, plantarea intensă și rațională concepție a planului general devin o condiție tehnologică ce influențează nu numai concepția arhitecturală, condițiile de lucru, ci în mod hotărîtor și calitatea, competitivitatea produselor, eficiența economică.

Manifestarea noului în concepția planului general, lucru ce a determinat modificări esențiale din punct de vedere arhitectural și tehnico-economic, se vădește în trecerea de la uzinele cu clădiri și construcții multiple și izolate, de regulă grupate în zone distincte funcționale, la *comasarea acestor ateliere și secții*, clădiri de variate funcțiuni (productive, auxiliare și chiar anexe), în uriașe hale monobloc, compacte, pînă la 100 000—150 000 m². Se înțelege că este vorba de secții și funcțiuni cu caracter productiv care sînt oarecum înrudite, nu se stingheresc reciproc și nu sînt radical diferențiate din punctul de vedere al condițiilor tehnologice și de lucru, al pazei contra incendiilor.

Această comasare, cu influențe considerabile asupra compoziției și plasticii planului general, a devenit una din caracteristicile arhitecturii industriale moderne, aplicarea ei oprindu-se numai în cazul industriilor de armament, chimie de bază, siderurgie, unde considerentele de mai sus nu pot fi aplicate.

Paralel cu importantele rezultate economice (de investiție si exploatare) — prin care se obțin reduceri în ce privește suprafețele construite, lungimea rețelelor de circulație și de instalații — crește și eficiența industrializării construcțiilor, prin unificarea soluțiilor și a gabaritelor, a măririi volumului de prefabricate concomitent cu micșorarea sortimentului pieselor uzinate.

Este interesant de amintit unele extinderi ale principiului comasării, cu deosebite efecte economice asupra investițiilor și cheltuielilor de exploatare, cum ar fi în U.R.S.S., unde s-a ajuns să se comaseze în aceeași clădire chiar două sau mai multe fabrici ale unei ramuri industriale. În Anglia și R.F. a Germaniei au apărut noi complexe industriale cu mai multe întreprinderi comasate în clădiri parter și etajate („Mehrzweckbauten"), de regulă pentru industrii mici și mijlocii, de deservire orășenească, în cadrul cărora anumite etaje sau secțiuni de hale se închiriază sau se vînd diferiților beneficiari.

Desigur că în aceste cazuri se cere un grad deosebit de ridicat de flexibilitate, universabilitate, a clădirii respective și din punct de vedere arhitectural-constructiv. Se asigură în același timp o cooperare maximă a funcțiunilor de deservire a acestor industrii, rezolvîndu-se în comun centralele energetice, liniile de căi ferate și drumuri, depozitele, precum și rețelele și sursele de utilități.

RECENZII

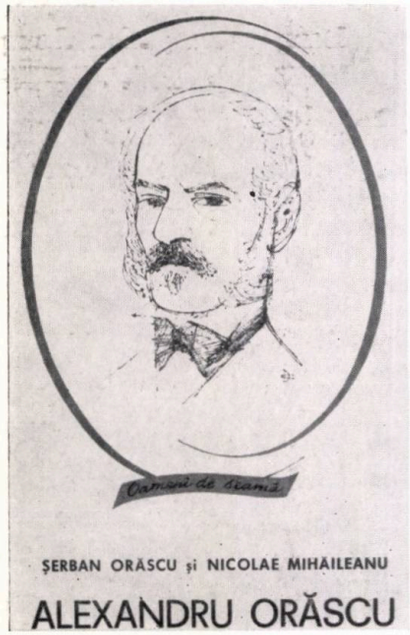

Șerban Orăscu și Nicolae Mihăileanu

ALEXANDRU ORĂSCU

București, Editura Tineretului, 1967
(Colecția «Oameni de seamă»)
176 pag., 41 ilustrații

Evocarea figurii lui Alexandru Orăscu, fruntaș al intelectualității progresiste românești din veacul trecut, era de multă vreme necesară pentru a se împlini o lacună importantă în istoriografia învățămîntului și culturii noastre naționale. Pentru cei mai mulți, Orăscu era cunoscut doar ca autor al clădirii vechii Universități din București și ca profesor și conducător al Universității. Mai puține lucruri se știau despre activitatea sa științifică, despre amploarea luptei sale pentru promovarea învățămîntului superior românesc și pentru dezvoltarea pe diferite trepte a culturii tehnice.

Lucrarea pe care o recomandăm atenției cititorului ne dă prilejul să urmărim — o dată cu desfășurarea filmului biografic — o epocă plină de frămîntări în care numeroși cărturari patrioți puneau bazele învățămîntului de stat în Țara Românească și în Moldova.

Elev strălucit al școlii de la Sf. Sava și absolvent plin de merite al unor școli superioare din străinătate, Orăscu ne este înfățișat ca un intelectual de clasă superioară, în acțiunile căruia se împletește neîncetat interesul pentru promovarea științei și culturii cu fidelitatea față de cauzele progresiste al căror adept a devenit începînd cu revoluția de la 1848. Absolvent, șef de promoție al cursului de «umanioare», al cursurilor «complimentare» (liceale) și al cursurilor speciale de matematici aplicate, Orăscu se dedică, în primii ani după terminarea lor, unei activități pentru care aptitudinile sale de matematician îl desemnau ca adjunct al «arhitecton»-ului orașului.

Aceasta era de fapt o activitate edilitară, legată de ridicări topometrice, de trasări de străzi și canalizări, caracteristică începuturilor modernizării Bucureștiului, în urma punerii în aplicare a Regulamentelor organice din cele două principate. Așa cum vom arăta mai departe, lucrarea de care ne ocupăm omite să analizeze ce împrejurări au făcut ca noțiunea de «arhitect» să fie asociată pe atunci unei activități cadastrale și edilitare. Fapt este că Orăscu pare să fi acceptat această activitate în vederea unei opțiuni pentru arhitectură, dorință pe care o va duce la îndeplinire în anul 1841 cînd începe cursurile la Bauakademie din Berlin, pe care le continuă după un an și jumătate la Academia de Arte din München. Obținînd în 1847 diploma de arhitect, își completează apoi studiile tot la München, cu studii de specializare în predarea geometriei descriptive. Absolvirea cu succes a studiilor din străinătate îl readuce pe Orăscu în țară în ajunul evenimentelor de la 1848 la care se angajează cu tot entuziasmul, devenind unul din fruntașii mișcării. După înfrîngerea revoluției se exilează în străinătate pentru aproape doi ani; reîntors în patrie (1850), Orăscu este forțat să plece la Craiova în funcția de arhitect, de unde este rechemat pentru a i se încredința predarea geometriei descriptive și apoi a arhitecturii în cadrul tinerei Facultăți de științe. La aceasta se adaugă funcția de arhitect al statului în Direcția lucrărilor publice din Departamentul Treburilor din Lăuntru, predarea cursurilor în școli pentru cadre tehnice medii în construcția de poduri și șosele sau în școli superioare cu profil științific, tehnic sau militar, activitatea de membru în comisia tehnică (cel mai înalt organ tehnic al țării).

În cursul vieții sale îndelungate, Orăscu s-a relevat ca arhitect prin cîteva lucrări între care — în afara vechii Universități din București — se citează două imobile mari în centrul orașului și restaurările bisericii Domnița Bălașa din București și a Mitropoliei Iașului, aceasta din urmă fiind mai mult o reconstrucție.

Principala sa linie de activitate este totuși învățămîntul superior, pentru dezvoltarea și întărirea căruia va milita pînă la sfîrșitul vieții. Datorită prestigiului său științific și cetățenesc, Orăscu reprezintă Universitatea în calitate de senator în Parlamentul țării, avînd astfel posibilitatea să depună în 1871 un proiect de lege prin care se urmărea obligativitatea unui concurs în ocuparea funcțiilor publice; proiectul nu a fost luat niciodată în discuție pentru că era îndreptat împotriva arbitrariului și protecționismului pe care viața politică a vremii le genera. În Senat, Orăscu a avut și prilejul să lupte împotriva unor proiecte de legi pe care le propunea Titu Maiorescu ca ministru al Instrucțiunii Publice și care în ansamblu duceau la restrîngerea activității școlare și la limitarea autonomiei Universității. În cursul acestor controverse și furtuni politice, Orăscu a avut chiar prilejul să fie numit ministru al Instrucțiunii Publice într-un guvern de foarte scurtă durată.

Om de știință cu vast orizont, dascăl devotat activității culturale pe cele mai diferite trepte, patriot militant pentru progresul social și emanciparea națională, Orăscu este prezentat în această carte — dedicată vieții și activității sale atît de diverse și de rodnice — într-un stil cursiv care vădește preocuparea de a colora ceea ce putea fi doar o cronică, folosind mici incursiuni anecdotice în viața sa de familie, o serie de comentarii de atmosferă asupra societății contemporane lui sau digresiuni explicative asupra unor activități prin care Orăscu se angaja.

În ansamblul lor binevenite, aceste digresiuni suferă uneori prin lungimea lor și insuficienta integrare în economia generală a lucrării. Ceea ce lasă însă un ușor gust de insatisfacție la citirea acestei cărți este poate insuficienta adîncire a condiției particulare și oarecum contradictorie a lui Orăscu în calitate de arhitect. Nu numai puținele sale lucrări de arhitectură — sînt și alți arhitecți care au realizat mai puține edificii dar au dedicat arhitecturii o activitate teoretică sau didactică —, dar și slaba sa legătură cu problemele arhitecturii în ansamblu sînt prezentate deficitar. Legăturile sale cu arhitectura sînt redate neconvingător și par să se mențină la nivelul preocupărilor inginerești-edilitare, la nivelul unor cursuri sau prelegeri de topometrie, «geniu civil» sau geometrie descriptivă, acestea constituind discipline indispensabile poate, dar totuși neesențiale în definirea arhitectului.

Lucrarea ne vorbește de unele acțiuni ale lui Orăscu privind înființarea unor cursuri de arhitectură — ca de exemplu în cadrul unor școli militare. Este de presupus că aici — ca și în alte locuri — termenul de arhitectură este folosit pentru a desemna activitatea de conductor-arhitect, de meșter-constructor. Firește că în condițiile economice și politice ale anilor 1870—1880, un arhitect român se putea greu manifesta printr-o activitate creatoare, dar în această perioadă și în anii următori au existat totuși asemenea arhitecți, indiferent dacă opera lor este astăzi apreciată sau nu. Lucrarea ce formează obiectul atenției noastre nu reușește în totul să depășească această dificultate de a lămuri poziția lui Orăscu în cadrul profesiunii de arhitect și prin aceasta poate naște în mintea cititorului nespecialist unele confuzii privind arhitectura. Socot că rolul de ilustru fruntaș al culturii românești din veacul trecut — al lui Orăscu — nu ar fi fost cu nimic umbrit dacă autorii s-ar fi decis să constate mai clar că Orăscu s-a dedicat activității universitare matematice, că a profesat puțin arhitectura, interesîndu-se în special de unele discipline matematice care intră în pregătirea tehnică a celor care se ocupă nu numai de arhitectură dar și de inginerie și construcții. Firește însă că această ușoară nedumerire personală nu poate știrbi meritul de ansamblu al unei lucrări atît de amplu documentate și de edificatoare, a cărei prezență o socotim necesară în biblioteca oricărui om de cultură din țara noastră.

Arh. MIHAIL CAFFÉ

Heinrich Volbehr

KINDERGÄRTEN

Grădinițe de copii

München, Verlag Georg Callwey, 1966
88 pag., numeroase ilustrații

Devenit necesar—la o scară necunoscută anterior — programul grădinițelor de copii a căpătat în ultimii 20 de ani o largă răspîndire și audiență în preocupările arhitecților, pedagogilor, sociologilor. Desfășurarea unui larg program de reconstrucție, în care problemele educației tineretului preșcolar dețin un rol foarte important, a determinat construirea unui mare număr de grădinițe, creșe, cămine

de copii, în R.F.G. și în alte țări europene, exemple pe care lucrarea de față își propune a le studia.

Introducerea conține o prezentare teoretică care analizează problemele ridicate de proiectarea corectă a programelor de grădinițe simple sau combinate: norme uzuale, elaborarea temei și a programului cu funcțiunile necesare (intrarea cu garderobă, sala pentru fiecare grupă de copii, dormitor, sala de gimnastică, grupurile sanitare, sală de joc acoperită, bucătărie în funcție de orarul de învățămînt, sală de recreație pentru educatori, cameră de izolare bolnavi, grădina și spațiul de joc în aer liber). Se pornește de la ideea fundamentală că o grădiniță de copii nu este un surogat al familiei care, în ultimă instanță, este de fapt educatoarea copilului. Trebuie create însă asemenea condiții încît copilul de vîrstă preșcolară, fără a fi rupt de mediul familial, să simtă în grădinița pe care o frecventează o continuare și o completare necesară a familiei. În mijlocul unor grupuri mici la început, în grupuri mai mari apoi, copilul se va putea dezvolta armonios trecînd prin diferite etape de cunoaștere și disciplină, astfel încît momentul intrării în școală să i se pară continuarea firească a ciclului. Crearea unui climat vesel, tonic, stimulator, adecvat vîrstelor diferitelor grupuri, rolul important al unei decorații

adaptate acestui scop, amplasarea atentă a clădirii — la maximum 15 minute de mers pe jos și în zone liniștite, înconjurate de spații verzi bine amenajate — , volume și forme clare, simple, necesare formării unui gust și unei senzații spațiale corecte, agreabile, studiul atent al proporțiilor interioare foarte diferite de acelea ale unei școli, flexibilitatea spațiului, sînt tot atîtea probleme pe care autorul le dezbate și le ilustrează cu competență și multă dragoste pentru beneficiarii acestui program — copiii.

Arh. SIMON JULMAN

COLECȚIA DE ARTĂ UNESCO

Paris, Union Générale d'Editions, 1967

Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) are printre scopurile sale statutare sprijinirea educației și răspîndirea culturii prin cuvînt și imagini. *Colecția de artă UNESCO*, dirijată de Peter Bellew, are tocmai drept scop de a face accesibile marelui public capodoperele artei universale, în volume de genul cunoscutelor *Livres de poche*, dar mult mai elegant și îngrijit prezentate din punct de vedere grafic. Fiecare volum cuprinde o scurtă introducere, scrisă de un bun cunoscător al subiectului, și circa 30 de reproduceri în culori.

Pînă la sfîrșitul anului 1967 apăruseră 12 titluri în această colecție, și anume: *Sculpturile egiptene*, de T.G.H. James; *Sculpturile etrusce*, de Emeline Richardson; *Goya*, de Enrique Lafuente Ferrari; *Toulouse-Lautrec*, de André Chastel; *Modigliani*, de Corrado Pavolini; *Henry Moore: mama și copilul*, de Herbert Read; *Arta Africii centrale: sculpturi și măști tribale* și *Arta Africii occidentale: sculpturi și măști tribale*, ambele de William Fagg; *Ochiul lui Picasso*, de Roland Penrose; *Miró*, de Jacques Dupin; *Renoir*, de Michel Drucker; *Vermeer*, de A. B. de Vries.

Deoarece nu am avut la dispoziție decît ultimele 6 titluri, nu ne putem forma o părere asupra primelor volume; titlurile însă, și numele autorilor, ne îndreptățesc să credem că ele nu sînt cu nimic mai prejos decît cele care le-au urmat. Desigur că, din acestea, nu toate prezintă pentru noi un interes egal: volumele despre Picasso, Renoir sau Vermeer sînt interesante și utile, dar este totuși vorba de artiști cu care sîntem mai mult sau mai puțin familiarizați. Nu același lucru se poate spune despre cele două volume care se ocupă de arta africană: într-adevăr, arta Africii negre mai este încă, de fapt, o adevărată *terra incognita* pentru noi în ciuda elementelor ce ne-au parvenit prin intermediul artei moderne, profund influențată de arta africană. Cele două mici volume ale colecției UNESCO au valoarea unui « aperitiv » de bună calitate care ne deschide pofta de a cunoaște mai aprofundat, mult mai aprofundat, culturile, civilizațiile care au dat naștere acestei arte. Cadrul mult prea restrîns al acestor volume nu a permis autorului decît să ridice o serie de probleme legate de amețitoarea varietate și fragmentare geografică, climatică, religioasă, rasială, culturală și socială a Africii. Într-adevăr, care au fost popoarele ce au creat asemenea opere, de unde își trag ele uimitoarea lor capacitate de creație artistică, care sînt sursele lor spirituale, în ce constă mesajul artei lor? Tot atîtea întrebări ale căror răspunsuri nu le putem decît bănui fascinante.

Dar William Fagg ne mai stîrnește curiozitatea și cu probleme ca acestea: de ce pe întregul teritoriu al Senegalului nu se întîlnește nici o sculptură figurativă; sau: o sursă posibilă a barocului nu ar fi oare grefarea artei africane pe obiectele

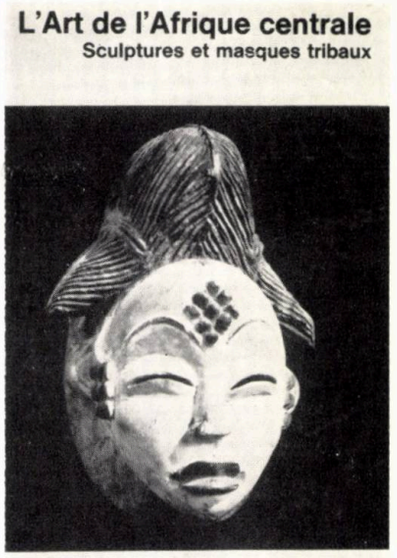

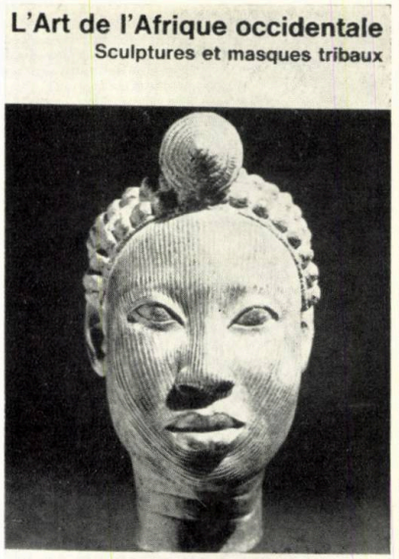

comandate de portughezi artiștilor africani? Apoi chestiunea fascinantă a civilizației poporului Nok, pe actualul teritoriu al Nigeriei centrale, a cărui existență a fost semnalată încă din secolul III î.e.n., sau misterul poporului Yoruba, care a produs obiecte de artă de o neîntrecută măiestrie; splendidele capete din pămînt ars sau bronz de la Ifé (Nigeria), de un naturalism nemaiîntîlnit în Africa: fiecare ar putea constitui o temă independentă de cercetare, dar cititorul neinițiat îi rămîne îndatorat lui Fagg pentru orizonturile nebănuite pe care i le deschide spre cultura « Continentului negru ». Ilustrațiile, mai ales la volumele despre Africa, excelente.

În volumul dedicat lui Miró, în afară de faptul că întredeschide cît de cît o poartă spre lumea atît de personală a pictorului catalan, autorul are meritul de a sublinia un aspect adesea ignorat, și anume influența pe care arhitectura vizionară a lui Gaudi a avut-o asupra formării sensibilității artistice a lui Miró, precum și faptul că acesta acceptă cu plăcere și înțelegere să-și integreze opera arhitecturii, lucru dovedit în repetate ocazii în legătură cu picturile murale executate în S.U.A. din 1947 încoace.

CRONICA

CONFERINȚE INTERNAȚIONALE

prof. arh. gustav gusti

Vicepreședinte al C.S.C.A.S.

renovarea urbană și viitorul orașelor

Activitatea constructivă, tot mai intensă, ce cuprinde întreg teritoriul țării noastre, implică nu numai completări de natură cantitativă ale fondului construit, ci și transformări structurale de ordin calitativ în întreaga rețea de localități urbane și rurale. Noile funcții sociale și economice — considerate pe plan teritorial —, generate de cerințele și posibilitățile crescînde ale societății, impun măsuri adecvate pentru ca formele mediului construit să fie puse în neîncetată concordanță cu conținutul programatic al acestuia. O astfel de remodelare structurală a organismelor teritoriale este obiectiv necesară, ținînd seama de faptul că numai în condițiile unei astfel de concordanțe, depline și continue, mediul construit poate contribui la progresul neîncetat pe plan multilateral al societății.

Creșterea populației globului, ridicarea neîncetată a gradului de urbanizare, obligativitatea de a se asigura o înlăturare treptată a rămînerii în urmă a condițiilor de trai din mediul rural față de cel urban, apoi preocuparea tot mai susținută pentru folosirea cît mai rațională a terenului, a fondului construit ce mai poate fi utilizat și pentru asigurarea unei eficiențe economice ridicate a investițiilor, grija pentru valorificarea cadrului natural și a monumentelor istorice precum și pentru scoaterea în evidență a specificului local constituie tot atîtea criterii de care trebuie ținut seama în procesul de reconstrucție a așezărilor.

În aceste condiții, la noi în țară, ca și pretutindeni, în activitatea de sistematizare a așezărilor orășenești se impune tot mai insistent pe prim plan preocuparea pentru determinarea obiectivului de perspectivă — conturarea orașului viitorului — precum și preocuparea pentru stabilirea căilor și măsurilor adecvate ce decurg privind procesul de remodelare urbană. Așa se explică tema ce a fost dezbătută de către Federația internațională pentru locuințe, urbanism și amenajare urbană (FIHAUT) în cadrul Congresului ce a avut loc în Berlinul occidental, între 27 august și 2 septembrie 1967, privind: « Renovarea urbană și viitorul orașelor ».

La această manifestare, la care au participat 36 țări din 5 continente, dezbaterile au fost grupate în trei secțiuni, ale căror rapoarte au fost elaborate de specialiști în acest domeniu:

— raportul privind renovarea urbană și funcțiile orașului (prof. Wissink — Olanda)

— raportul privind renovarea urbană și concepțiile asupra urbanismului (prof. R. E. Nicoll — Anglia)

— raportul privind participarea publică și particulară la renovarea urbană (prof. L. Campanello — Suedia).

În primul raport, « Renovarea urbană și funcțiile orașelor », s-a făcut o prezentare istorică, evolutivă a problemei, subliniindu-se că inițial renovarea urbană a manifestat un caracter spontan, lucrările desfășurîndu-se fără analize prealabile și fără ca să existe instituții distincte, specializate pentru realizarea acestor obiective.

Transformările petrecute în viața societății contemporane, în ceea ce privește mărimea, funcțiile și reînnoirea urbană, se manifestă atît de accelerat încît o înlocuire « naturală » a celulelor urbane îmbătrînite și perimate nu mai poate satisface cerințele colectivității, indiferent de țară și de regimul existent. În aceste condiții, necesitatea unei politici conștiente și deliberate de renovare urbană constituie, în prezent, un fenomen mondial.

În cadrul discuțiilor purtate la Congres s-a insistat, în mod special, asupra modificărilor care intervin în renovarea zonelor urbane existente, fără a se neglija însă și aspectele legate de relațiile dintre renovarea și extinderea orașelor.

În ceea ce privește titlul raportului s-a precizat că termenul « funcțiunile orașelor » înglobează atît activitatea oamenilor, cît și funcțiunile unităților administrativ-teritoriale unde aceste activități se exercită. Activitățile și teritoriul organizat ce le curpinde sînt considerate ca laturi ale unui sistem ce depășește orașul propriu-zis, sistem ce înglobează și zona înconjurătoare cu care orașul se intercondiționează.

Totodată, s-a subliniat faptul că operațiile parțiale și locale de renovare trebuie să fie considerate ca etape de execuție ale unui ansamblu global de măsuri, care urmăresc să asigure dezvoltarea armonioasă a întregii zone urbane, precum și faptul că lucrările de renovare trebuie să fie incluse în concepția de sistematizare ca elemente tematice de primă importanță și de permanență.

În practica actuală, renovarea urbană (și aici raportorul s-a referit la situația din țările capitaliste) are un caracter destul de fragmentar, acțiunile putînd fi grupate în mod curent în unul din următoarele capitole: înlocuirea clădirilor vechi, reamenajarea centrului și îmbunătățirea circulației. Trebuie subliniat faptul că se remarcă lipsa, în general, a preocupărilor sau a posibilității de cuprindere a problemelor în cadrul întregului fenomen urban sau teritorial în renovare.

Raportorul a avertizat de asemenea Congresul asupra pericolului unor poziții excesive în materie de renovare urbană, indiferent că ar fi vorba de « recucerirea » centrelor orașelor sau de demolarea radicală a vechilor zone de locuințe, recomandînd o recontrucție ponderată, care ar trebui să urmeze unele tendințe naturale și să nu se împotrivească realităților. Totodată, însă, a apreciat că aceste tendințe nu pot fi exprimate fără intervenția deliberată a autorităților și nu pot fi realizate uneori fără pierderi financiare cu caracter local sau limitat (cel puțin din punctul de vedere al economiei particulare).

Se vorbește mult de funcțiile centrului vechi al orașului, se fac comparații cu vechea « agora » și se subliniază necesitatea păstrării acestei părți reprezentative a organismului urban. Cu toate acestea, din cauza actualelor tendințe de descentralizare, rezultînd din creșterea orașelor și din progresul general al mijloacelor de transport, numeroase funcții economice ale unui centru populat tind a se dezvolta în zone ușor accesibile, în afara centrului comercial, ba chiar în afara orașului uneori, acolo unde întreaga amenajare este mai puțin costisitoare.

O muncă imensă ne așteaptă de acum înainte, muncă ce va trebui să rezolve nu numai problemele orașelor care cresc și se întind în suprafață într-un ritm accelerat, dar și problemele ce sînt generate ca urmare a menținerii unor forme structurale perimate și care frînează desfășurarea funcțiilor urbane noi. Aceste probleme nu pot fi rezolvate de la o zi la alta, ci treptat, pe urgențe și priorități, determinate de însuși obiectivul central și care se referă la om și la activitățile, nevoile și dorințele sale. În orice caz, procesul de renovare urbană — ce implică un mare efort economic și constituie o intervenție chirurgicală asupra unor organisme teritoriale dezvoltate istoricește — implică nu numai fermitate, dar și prudență.

Față de concluziile referitoare la problema circulației, se confirmă principiile pe care noi le promovăm și prin care rețeaua de comunicație aferentă acestei funcțiuni reprezintă unul din factorii esențiali și determinanți ai renovării

orașelor. În această direcție s-ar impune la noi intensificarea acțiunilor referitoare la elaborarea unor principii și metodologii îmbunătățite, după care să se realizeze studiile și proiectele de circulație urbană, obligatorii pentru toate schițele de sistematizare ale localităților urbane și rurale, precum și pentru toate detaliile de sistematizare. Asemenea principii și metodologii ar trebui să asigure rezolvări eficiente pentru desfășurarea procesului de circulație în toate unitățile complexe de locuit ale orașului, precum și în zonele centrale și cele industriale, contribuind la fundamentarea lucrărilor de investiție privind executarea rețelei de căi și mijloace de transport.

În această manifestare internațională s-a confirmat, de asemenea, modul nostru de abordare a problemelor privind încadrarea localității urbane în contextul teritorial, precum și stabilirea rolului fiecărei localități urbane sau rurale în sistemul teritorial de care aparține. Stabilirea în acest sens a rolului unor localități rurale cu funcțiuni coordonatoare în teritoriu, aflate fie în teritoriul preorășenesc al unor orașe, fie în zone prevăzute a fi industrializate, ca centre de cazare a populației active din industrie (ceea ce va asigura premise favorabile pentru ridicarea gradului de dotare complexă și de confort al acestor localități), corespunde ca orientare cu una din principalele concluzii ale Congresului referitoare la fenomenul obiectiv al extinderii teritoriilor urbane și al urbanizării în general.

Al doilea raport, « Renovarea urbană și concepțiile urbanistice », referindu-se, cu unele generalizări, la experiența obținută în renovarea orașului Glasgow, a cuprins trei probleme distincte ale renovării urbane și anume:

— renovarea centrelor orașelor
— renovarea urbană și circulația
— renovarea urbană, precum și protecția monumentelor și a peisajului.

În ceea ce privește « renovarea centrelor orașelor », problematica generată de aceste preocupări prezintă o importanță deosebită în cadrul renovării orașului, o deosebită dificultate pe plan teoretic și practic, precum și costuri foarte ridicate.

Se constată, din cauza unor disponibilități tot mai reduse de terenuri și a acțiunii legii cererii și ofertei, dificultăți aproape insurmontabile pentru efectuarea lucrărilor absolut necesare în centrul existent al orașului, în afară de faptul că aglomerarea de puncte suplimentare de polarizare a populației și a vehiculelor generează inextricabile conflicte de circulație, aglomerări și blocaje, practic nesoluționabile. Dacă din punct de vedere strict tehnic se pot găsi soluții, dar care sînt extrem de costisitoare, mai dificile sînt soluțiile ce se referă la aspectele de expresie arhitecturală și la deservirea socială și culturală, la nivelul nu numai al întregului oraș, ci și al teritoriului suprauban ce trebuie să fie deservit de acest centru. Pentru aceasta se cere urbanistului o calitate în plus — aceea de a ierarhiza și etapiza (în cadrul unui program eșalonat în timp) satisfacerea funcțiilor centrale prezente sau previzibile în perspectivă.

Renovarea urbană trebuie să fie considerată ca o investiție ce urmează a fi realizată în viitor și ca atare trebuie să fie cuprinsă în cadrul planului general de amenajare a orașului. În cazul special al centrului orașului, mai bine-zis al zonei centrale urbane, acest plan ar trebui să indice particularitățile structurii de bază a acestei zone și să definească totodată:

1. Funcțiunea — dimensiunile și destinațiile viitoare ale zonei centrale;

2. Planul de amplasamente — distribuția și densitățile folosințelor propuse;

3. Circulația — spațiile pentru deplasarea și pentru staționarea vehiculelor și a pietonilor;

4. Caracterul și expresia unitară arhitecturală, ce trebuie astfel definite și exprimate în proiect, încît să nu se piardă în condițiile unei executări treptate a lucrărilor;

5. Zonele de intervenție imediată — delimitarea acelor părți ale centrului orașului care sînt susceptibile de a fi renovate într-un viitor apropiat.

Scopul unei astfel de scheme, bazată pe cele cinci puncte enunțate, constă în a da o orientare mai precisă programului de renovare, care trebuie să țină seama de transformările ce intervin în funcțiile acestei zone, de creșterile teritoriale ale acestora, de sporirea circulației etc. Totodată, coordonarea unei acțiuni de remodelare a centrului va trebui să urmărească îndrumarea, stimularea și corelarea diferitelor activități, asigurînd o concentrare a eforturilor și a resurselor în zonele prioritare.

Deoarece executarea programului de renovare a centrelor existente ale orașelor trebuie realizată, în mod necesar, pe baza unei etapizări mai îndelungate, trebuie luat în considerație un program alcătuit dintr-o îmbinare a mai multor tipuri de renovare, împletite în mod judicios: conservare, îmbunătățire și reamenajare.

În ceea ce privește « problemele de circulație », se recunoaște în mod unanim că nu există nici măcar perspectiva — în cadrul renovării urbane— de a se rezolva totalitatea problemelor tot mai complexe numai prin construirea unor artere suplimentare sau lărgirea acestora, chiar dacă am subordona întreaga structură a orașului vechi exclusiv necesităților circulației. În schimb s-a dovedit posibil ca, pe baza unor măsuri organizatorice și soluții de sistematizare luate în mod deliberat și potrivit unei politici ferme de control al utilizării terenului, să se poată aduce o contribuție indirectă, dar esențială, de stăpînire a fluxurilor de circulație, la o scară la care acestea să poată fi cuprinse în mod rațional.

În măsura în care foarte puține orașe pot conta, în ceea ce privește circulația, în mod exclusiv doar pe parcul de autovehicule individuale, sporește importanța și răspunderea pentru buna funcționare a transportului în comun. Utilizarea diferențiată, de la caz la caz, a transportului în comun, rutier sau pe cale fixă, sau a îmbinării lor, poate contribui — cel puțin pentru centrul orașului — la stabilirea unor soluții satisfăcătoare, superioare în orice caz față de o exclusivitate a transportului cu vehicule private. În unitățile zonei de locuit, o diferențiere strictă a rețelei de fluxuri va trebui să acorde prioritate circulației pietonilor, pe traseele cele mai scurte și mai directe, protejate fiind de circulația vehiculelor.

Întreaga acțiune de renovare a centrului urban trebuie pusă de acord cu un plan general de circulație în orașul respectiv, în conformitate cu cerințele actuale și de perspectivă, astfel încît să poată fi asigurată o coordonare perfectă între investițiile propuse și posibilitățile tehnice și economice ale fiecărei etape, privind realizarea diferitelor construcții necesare.

« Renovarea urbană și protecția monumentelor și a peisajului » fac parte din categoria contradicțiilor ce sînt generate de dezvoltarea organismului urban, în condițiile existenței unor clădiri care, prezentînd o valoare istorică sau arhitectonică, se află în zona ce trebuie asanată sau renovată. Datoria urbanistului constă în a dirija operațiile de renovare, fără a renunța în general la clădirile valoroase ce particularizează orașul și zona lui centrală, stabilind căi de rezolvare a unor astfel de contradicții. Problema cea mai dificilă se pune în orașele în care nucleul istoric coincide cu centrul civic urban, cel puțin pentru etapa actuală. Dacă nu este posibilă contrabalansarea centrului existent prin realizarea unei alte zone centrale moderne, pe un amplasament diferit, soluția cea mai judicioasă constă în păstrarea clădirilor valoroase și utilizarea lor — cu amendamente care să nu le altereze specificul formei — pentru noile funcții cu caracter central.

În cazul în care problema se referă, nu la clădiri izolate, ci la cartiere întregi, de valoare istorică și arhitectonică, se impune adoptarea unor sisteme adecvate. Unul dintre acestea ar consta din deschiderea unor străzi corespunzătoare pentru o circulație mai intensă, pentru a permite traversarea acestor cartiere și scoaterea lor din izolare. Sînt totuși de evidențiat consecințele negative ce pot surveni datorită traficului greu, îndeosebi pentru structura de rezistență a acestor clădiri. Este indispensabilă, ca atare, punerea în funcțiune a unui dispozitiv de strictă supraveghere, sub acest aspect, a circulației și a clădirilor, intervenind eventual cu restructurări sau consolidări.

Atitudinea de preîntîmpinare a demolărilor nejustificate ale clădirilor valoroase trebuie manifestată cu toată fermitatea, combătînd argumentele « ecomonice » sau cele ce decurg, datorită unor interese înguste personale sau departamentale. Atunci cînd situația pe ansamblul orașului o impune, se recomandă o exigentă triere a fondului istoric, pentru a se putea păstra tot ceea ce este mai valoros și a renunța eventual la unele din clădirile sau grupările care — cu tot caracterul istoric pe care-l au — pot fi sacrificate datorită faptului că se repetă, sînt lipsite de posibilitatea unei valorificări sau consolidări, sau alte criterii asemănătoare.

În ultimul raport privind « Participarea publică și particulară la renovarea urbană », bazat pe numeroase exemple privind procedurile juridice și financiare aplicate în diferite țări, au fost dezbătute următoarele capitole:

— ecuația financiară a renovării urbane
— achiziționarea și utilizarea terenurilor
— probleme de recazare și de reinstalare
— finanțarea acțiunii de renovare
— realizarea practică a proceselor economice specifice.

Printre concluziile raportului trebuie menționată propunerea de realizare a unor densități sporite pentru zonele de locuit amplasate pe terenuri obținute prin demolări efectuate în prealabil. Avînd în vedere jocul prețurilor terenului și al valorilor chiriei și pentru a se evita o situație care ar putea determina o adevărată segregație socială, se insistă ca acțiunea de renovare să fie făcută cu participarea municipalităților, cu eforturi colective, în opoziție cu o inițiativă strict privată, cu tendințe speculative.

Participarea colectivității la această acțiune, în vederea obținerii reducerii costurilor, s-ar manifesta în moduri foarte diferite, în general pe două căi principale:

— în primul rînd, pe calea încercărilor de a reduce cheltuielile efective, facilitînd cumpărarea de imobile prevăzute pentru renovare și organizînd unități de lucru, pentru proiectare și execuție;
— în al doilea rînd, acordînd un sprijin financiar direct, inclusiv sprijin social pentru evacuări și mutări.

În ceea ce privește achiziția terenurilor și construcțiilor prevăzute pentru renovare, se constată că, îndeosebi în țările Europei de est și Suedia, acțiunea este dirijată direct de autorități, finanțarea ca și despăgubirile fiind oficial fixate, în timp ce în celelalte țări ale continentului european și în S.U.A., întreaga acțiune este lăsată în seama « liniei liberale » de tranzacție directă între cei interesați.

Demn de subliniat este faptul că autorul raportului, pornind de la considerente strict economice, ajunge la concluzia că o întreținere și o gestiune eficient economică în marile orașe, cu funcții și dotări complexe, nu se poate face decît în comun și în cadrul unor mari ansambluri funcționale, în conformitate cu interesele majore ale tuturor locuitorilor. Se menționează, în acest sens, că « arhitectura modernă duce în mod irezistibil, neinfluențată de nicio ingerință filozofică, la revizuirea noțiunilor tradiționale de proprietate ».

★

Rezoluțiile adoptate de Congres se referă la creșterea populației mondiale, la urbanizarea dinamică și la transformarea fără precedent a societății și a economiei, ceea ce determină necesitatea unei adaptări a orașelor la cerințele sociale, sanitare, economice și tehnice, atît a celor actuale, cît și a celor preliminate în perspectivă.

În faza unor atare fenomene, renovarea urbană, ce trebuie să se efectueze într-un proces neîncetat, necesită forțe și mijloace mereu înnoite și de mare amploare. Acestea trebuie să permită salvgardarea și adaptarea fondului construit, aparținînd tradiției culturale a acelor localități moștenite care merită să fie păstrate. În acest sens, apelul adresat de congres tuturor organelor reprezentative politice și administrative urmărește:

— să informeze publicul asupra necesității unei continue activități de renovare urbană, sarcină a cărei amploare și urgență o face întru totul comparabilă cu acțiunea de reconstrucție a orașelor distruse de război;

— să fie luate toate măsurile în materie de legislație și de organizare, urmărind ca scop o renovare rapidă și completă, în ritm cu creșterea populației și cu desfășurarea progresului social;

— să fie create toate condițiile necesare în vederea obținerii unor reglementări financiare, pentru a se putea dispune în mod operativ de terenurile disponibile;

— să fie determinate soluțiile necesare pentru finanțarea renovării urbane, ținînd seama de faptul că efortul financiar va fi compensat prin efectele sociale și economice ce decurg în mod obiectiv;

— să fie promovate, în măsura cea mai mare posibilă, pe plan internațional și intercomunal, schimburile de experiență în materie de renovare urbană.

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

CONFERINȚE

Directorul secretariatului « Asociației internaționale de studii sud-est europene» — Virgil Cândea — a vorbit în ziua de 6 februarie despre relațiile culturale dintre țara noastră și Orientul mijlociu. Conferința a fost însoțită de proiecții.

★

Marți 27 februarie, prof. arh. Octav Doicescu a ținut o conferință cu tema « Confruntări, verificări și controverse ».

★

Conf. univ. Eugen Schileru a conferențiat, marți 19 martie, despre « Tendințe în arta plastică contemporană ». Conferința a fost însoțită de proiecții.

DISCUȚII DE CREAȚIE

La invitația Secției de arhitectură civilă a Uniunii arhitecților și cu sprijinul cercului Uniunii din I.P.C.T., marți 20 februarie a avut loc la Casa arhitectului o discuție de creație cu tema « Unele probleme ale tipizării clădirilor social-culturale în etapa actuală ». Au participat arhitecți și ingineri din unele institute de proiectare centrale, D.S.A.P.C.—București, ca și invitați din Ministerul Învățămîntului, Ministerul Sănătății, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă.

★

O altă discuție de creație, cu tema « Sistematizarea zonei Lipscani », organizată de Uniunea arhitecților, secția de arhitectură civilă, a avut loc în ziua de 12 martie.

La discuție au participat arhitecți și ingineri din institutele centrale de proiectare și invitați din alte instituții.

FILME

În cadrul serilor de club, vineri 16 februarie și marți 5 martie au fost prezentate o serie de filme documentare străine.

EXPOZIȚII

Vineri 23 februarie a avut loc vernisajul expoziției de pictură și grafică a arhitectului Laurențiu Vasilescu. Expoziția, deschisă între 23 februarie și 10 martie, a fost organizată de Uniunea arhitecților împreună cu Fondul plastic.

★

Între 1 și 10 martie, în sala de expoziții de la Casa arhitectului au fost expuse lucrările prezentate de arhitecți pentru concursul « Casa copilului, cu 200 de locuri », concurs organizat de Uniunea arhitecților.

★

La 15 martie, la Casa arhitectului a avut loc vernisajul expoziției cu lucrările de arhitectură prezentate pentru acordarea premiilor anuale ale Uniunii arhitecților pe anul 1967. Cu această ocazie, a luat cuvîntul arh. Tiberiu Niga, membru în comitetul de conducere al Uniunii arhitecților.

CONCURSUL DE IDEI PENTRU SISTEMATIZAREA ZONEI CERNICA

Uniunea arhitecților a organizat în luna decembrie 1967 un concurs public de idei pentru sistematizarea acestei zone într-o zonă de recreație, odihnă, turism, cultură și sport în jurul lacului Cernica. Zona înglobează cele două localități Cernica și Căldăraru din apropierea Bucureștiului și va avea ca principale amenajări: campinguri, dotări de cazare de scurtă și lungă durată, cu deserviri alimentare, amenajări pentru pescuit, jocuri, sport, cabinete de lectură în aer liber, ștranduri, debarcadere, cluburi nautice, parcaje, rețea de drumuri pietonieră și auto etc. etc.

După judecarea proiectelor prezentate în concurs, au fost atribuite premii următoarelor colective:

PREMIUL I—II « EX AEQUO », proiectului nr. 12. Autori: arhitecții Costin Pastia și Ștefan Perianu

PREMIUL I—II « EX AEQUO », proiectului nr. 11. Autori: arhitecții George Filipeanu și Leon Strulovici

PREMIUL III, proiectului nr. 15. Autori: arhitecții Angela Pavelescu și Alexandru Sandu; colaborator: Șerban Crineanu.

MENȚIUNE, proiectului nr. 14. Autori: arhitecții Traian Popescu și Florin Teodosiu; tehn. Mircea Neagoe; colaborator: Adriana Nicolau Teodosiu

MENȚIUNE, proiectului nr. 19. Autori: arhitecții Ludovic Staadecker, Victor Sebestyen, Horia Hudiță, Gabriel Rădulescu

MENȚIUNE, proiectului nr. 25. Autori: arhitecții Gabriela Ursenescu, Petre Dragnea; colaboratori: arh. Nicolae Enișteanu, tehnicieni Constantin Gheorghiu și Tudor Pastia

MENȚIUNE, proiectului nr. 2. Autori: arhitecții Constantin Dobre, Toma Olteanu, Radu Tănăsoiu.

Arh. MARCEL MELICSON

FIŞE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE

VIII

...«Dece progresul nostru este urît? Mai avem gustul artei? Nu-i oare o iluzie dorința de a mai face artă? Vom mai putea crea vreodată armonia?»

LE CORBUSIER, 1911

Fig. 118 — Le Corbusier — Un oraș contemporan pentru 3 milioane locuitori (1922)

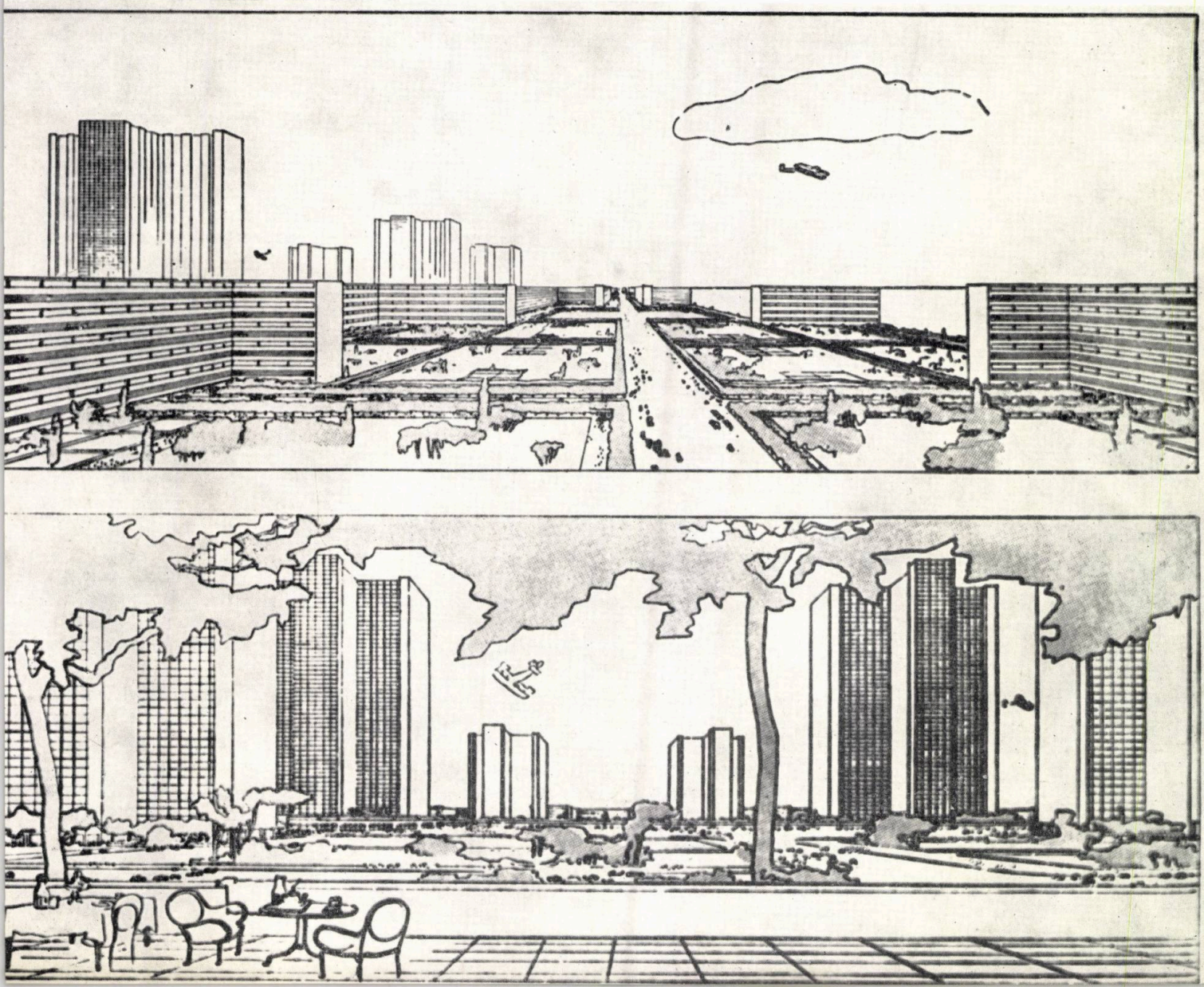

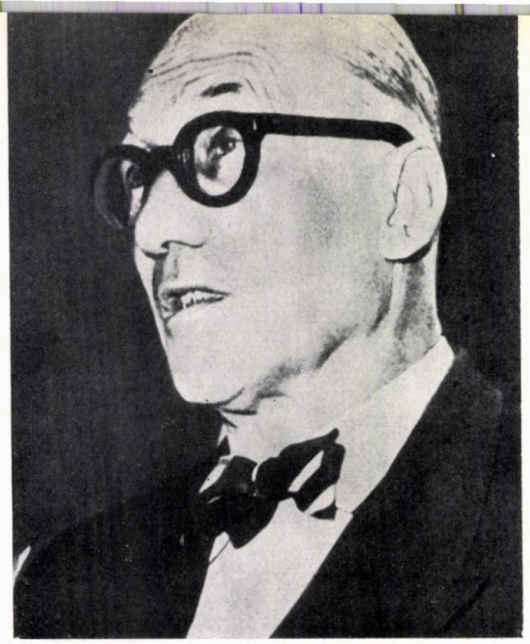

LE CORBUSIER

CHARLES EDOUARD JEANNERET
(La Chaux-de-Fonds, 1887 — Roquebrune, 1965)

● 1887 — Se naşte la 6 octombrie, în localitatea La Chaux-de-Fonds din Elveţia; tatăl gravor, mama muziciană ● 1900—1909 — Elev la Şcoala de artă din oraşul natal, sub conducerea lui L'Eplattenier, adept al curentului Art Nouveau (Şcoala din Nancy) ● 1905 — Construieşte prima sa clădire « Vila Fallet » în oraşul natal. Călătoreşte în Italia, la Budapesta, Viena (unde cunoaşte pe Iosef Hoffman) ● 1908 — Alte două construcţii în La Chaux-de-Fonds. Cunoaşte, la Lyon pe Tony Garnier, apoi la Paris pe Auguste Perret la care lucrează cîteva luni ● 1910 — Vizitează Germania şi lucrează în atelierul lui Peter Behrens. Călătorie în Ungaria, România, Bulgaria, la Istambul, Atena, în Italia ● 1911—1912 — Studiază la Hellerau (lîngă Dresda), la Deutscher Werkbund şi cu H. Tessenow problemele standardizării şi formei estetice industriale ● 1912 — Construieşte « Vila Jeanneret » la Chaux-de-Fonds. Publică « Etude sur le mouvement d'art décoratif en Allemagne » la La Chaux-de-Fonds (prima sa lucrare) ● 1914 — Locuinţa « Dom-Ino » ● 1916 — Construieşte « Vila Schwab » (influenţa lui Auguste Perret) la Chaux-de-Fonds. Studiu pentru o vilă pe malul mării ● 1917 — Se instalează definitiv la Paris. la contact cu mişcarea cubistă şi fondează, împreună cu pictorul Ozenfant, curentul purist ● 1918 — Apare « Après le Cubisme » (împreună cu Ozenfant) ● 1920 — Fondează, împreună cu Ozenfant şi poetul Paul Dermée, revista « Esprit Nouveau ». Primele studii pentru « casa Citrohan » ● 1922 — Studiu pentru « Un oraş contemporan de 3 milioane locuitori ». Se asociază cu vărul său Pierre Jeanneret. Întemeiază atelierul din Paris, Rue de Sèvres 35. Studiile pentru « imobile-vile » (viitoarele « unităţi de locuit »). Construieşte « Vila Ozenfant » şi vila de la Vaucresson ● 1923 — Apare « Vers une architecture », grupînd articolele publicate în « Esprit Nouveau ». Construieşte vilele « La Roche » şi « Jeanneret » la Auteuil ● 1924 — Construieşte « Vila Lipschitz » la Boulogne-sur — Seine ● 1925 — Construieşte: Oraşul-grădină Frugès de la Bordeaux-Pessac, Pavilionul « Esprit

IV—FUNCŢIONALISMUL «LIRIC»: LE CORBUSIER

Figura lui Le Corbusier a intrat în istorie: el rămîne unul din oamenii mari ai secolului XX.

Timp de decenii a fost stegarul recunoscut al mişcării internaţionale pentru o arhitectură contemporană, pe care o voia pe măsura aspiraţiilor omului modern. El a fascinat generaţii de arhitecţi şi mulţi ani în arhitectură lupta s-a dat « pentru » sau « contra » lui Le Corbusier.

S-a aflat mereu în centrul acestei lupte şi, ca un ferment, a pus necontenit totul în mişcare. Nimeni n-a scăpat, fiecare a fost luat de vîrtejul pasiunilor, neputînd rămîne deoparte pentru a judeca obiectiv valoarea argumentelor şi soluţiilor, pentru a pune stavilă extremismelor şi absolutizărilor. N-au existat judecători imparţiali ai operelor sale, ci numai partizani sau duşmani; el a fost sau înălţat la ceruri sau tîrît în noroi.

Mulţi ani încă, opera sa va fi controversată. Vor trece probabil încă şi mai mulţi pînă cînd, confruntate cu viaţa, ideile sale vor fi puse la locul exact ce li se cuvine.

Din cauza acestui subiectivism general, puţine dintre creaţiile teoretice ale secolului nostru au fost atît de răstălmăcite, trunchiate, falsificate, şi în esenţă atît de puţin cunoscute, ca opera teoretică a lui Le Corbusier. Teze izolate au servit la susţinerea unor opinii diametral opuse, de la un funcţionalism mecanicist şi rigid, pînă la un plasticism dezlănţuit, fără contingenţă cu realitatea.

Opera sa, nu lipsită de contradicţii şi extremisme, a fost adesea mistificată pentru a fi combătută mai bine; etichete simpliste au fost lipite pentru a « clasifica » şi clasa una dintre cele mai complexe personalităţi creatoare ale arhitecturii contemporane, care a izbutit nu numai să nu aparţină nici unui curent sau şcoli, dar să-şi înnoiască de cîteva ori opera, adaptînd-o evoluţiei spirituale contemporane.

Le Corbusier a fost în primul rînd o individualitate puternică şi singulară; dacă ideile sale au fost însuşite de mulţi, creaţiile sale arhitecturale poartă pecetea unicatului şi neimitabilului. Explicaţia este una singură: înainte de a fi arhitect şi mai mult chiar decît a fi arhitect, Le Corbusier a fost plastician. O arhitectură poate fi imitată, dar nu şi o plastică şi mai ales una atît de personală şi caracteristică.

Creaţia nici unui arhitect al timpului nostru nu este atît de strîns legată de individualitatea sa, ca cea a lui « Corbu ». Pentru a o putea înţelege în complexitatea sa, trebuie să-i cunoşti viaţa, caracterul, geneza ideilor, evoluţia gîndirii, închegarea treptată a sistemului său teoretic, paralel cu evenimentele determinante ale drumului său în viaţă.

Opera lui Le Corbusier se cere descifrată şi una din « cheile » necesare o constituie anii săi de formaţie, acei 20 de ani de experienţe plastice, dintre 1900 şi 1920, care l-au îndreptat spre arhitectură.

Nouveau » la Expoziția artelor decorative. Întocmește « Plan Voisin » pentru Paris. Publică: « Urbanisme », « L'art décoratif d'aujourd'hui », « La peinture moderne » (împreună cu Ozenfant) ● 1926 — Construiește « Vila Cook » la Boulogne. Publică « Almanach d'architecture moderne ». Cele 5 puncte ale unei arhitecturi moderne ● 1927 — Construiește: « Vila Stein » la Garches; două imobile la unitatea experimentală Weissenhof din Stuttgart. Proiectul pentru Palatul « Ligii Națiunilor » ● 1928 — Publică « Une maison — Un Palais ». Are loc la La Sarraz (Elveția) primul congres al C.I.A.M. ● 1929 — Construiește: « Vila Savoye » la Poissy, « Cité de Refuge de l'Armée du Salut » la Paris, « Vila La Carthage » în Tunisia, « Centrosoiuz » la Moscova. Studii de urbanism pentru Sao Paolo, Rio de Janeiro, Buenos Aires ● 1930 — Construiește: Pavilionul elvețian la Cetatea universitară din Paris. Publică: « Precisions », colaborează la revista « Plans » (pînă în 1933). La Stuttgart, « lotizarea rațională »; Studii pentru « locuința minimum de existență » (Franckfurt); Planul pentru Alger ● 1931 — Proiect pentru concursul « Palatului Sovietelor » la Moscova. Studiul pentru un « Muzeu de dezvoltare neliminată » (construit în 1952—1956 la Tokio). Studii de urbanism pentru Paris ● 1932 — Publică « Croisade ». Imobilul « Clarté » la Geneva ● 1933 — Construiește imobilul de locuințe la « Porte Molitor » Paris. La Atena, « Charta Atenei » (C.I.A.M.). Planul pentru Anvers ● 1934 — Studii de urbanism: Alger, Nemours, « La ferme radieuse » ● 1935 — Publică « La ville radieuse ». Participă la concursul pentru «Două muzee de artă modernă » la Paris ● 1936 — Consilier la proiectul Palatului Ministerului Educației din Rio de Janeiro (construit de Niemeyer și da Costa) ● 1937 — Publică « Quand les cathedrales etaient blanches ». Pavilionul « Temps Nouveaux » la Expoziția Internațională din Paris ● 1938 — « Sgîrie-norul cartezian » (pentru Alger). Publică « Des canons, des munitions? Merci !. . . » ● 1939 — Studiul « Uzina verde ». Publică « Le lyrisme des temps nouveaux et l'urbanisme » ● 1941 — Publică: « Le destin de Paris », « Sur les quatre routes »; « Maison Murondins » ● 1942 — Publică « La maison des hommes » (cu Pierrefeu) ● 1943 — Publică « La Charte d'Athènes ». Înființarea organizației ASCORAL ● 1945 — Publică: «Propos d'urbanisme », « Les trois etablissements humains » ● 1946 — Publică « Maniere de penser l'urbanisme ». ● Planuri pentru La Rochelle și St. Dié. « Unitatea de locuit » de la Marsilia. Începe construcția Manufacturii din St. Dié (pînă în 1951) ● 1947 — Studiu pentru Palatul O.N.U. la New York ● 1950 — Publică « Le Modulor ». Construiește Capela « Notre-Dame-du-Haut » la Ronchamp (pînă în 1955). Începe construcția orașului indian Chandigarh ● 1952 — Construiește « Unitatea de locuit » la Nantes-Rezé (pînă în 1957) ● 1954 — Realizări la Ahmedabad. Publică « Une petite maison » ● 1955 — Construiește casele Jaoul la Neuilly-sur-Seine. Publică « Modulor 2 » și « Le poème de l'angle droit » ● 1956 — Construiește mănăstirea «La Tourette » lîngă Lyon, clădirea « Asociației filatorilor » și « Muzeul cunoașterii » la Ahmedabad ● 1957 — Construiește « Muzeul de artă occidentală modernă » la Tokio, « Unitatea de locuit » la Berlin ● 1958 — Publică « Ronchamp ». Construiește « Pavilionul Philips » la Bruxelles. Plan pentru Berlin ● 1959 — Construiește « Unitatea de locuit » de la Briey-en-Forêt, Pavilionul Braziliei la Cetatea universitară de la Paris ● 1960 — Publică « L'atelier de la recherche patiente » ● 1961 — Publică « Le livre de Ronchamp » (cu J. Petit) ● 1962 — Construiește « Carpenter Center » la Harvard (S.U.A.), Casa de cultură la Firminy. Proiect pentru « Laboratorul de cercetări electronice » Olivetti la Milano ● 1964 — Proiecte: Palatul Congreselor la Strasbourg, Ambasada Franței la Brasilia. Pavilion de expoziție, Zürich, Biserică la Firminy ● 1965 — Proiect pentru un spital la Veneția. ● Moare în august la Roquebrune.

În 1920, în paginile revistei « Esprit Nouveau » găsim în esența lor toate ideile care vor forma apoi « Vers une architecture », cel mai puternic și mai răsunător manifest arhitectural al secolului nostru. Tot ceea ce avea să mai scrie timp de 40 de ani, va dezvolta, cizela și uneori, corecta aceste idei.

Cunoașterea celor 20 de ani de formare ni se par de aceea extrem de importanți pentru definirea operei corbusiene; ei reprezintă ani de căutare febrilă, de observații multiple, de învățare a unui alfabet plastic și arhitectural nou, ani decisivi și, poate, cei mai puțin cunoscuți. Pentru aceasta, le consacrăm o bună parte a fișelor de față.

DRUMUL SPRE ARHITECTURĂ

Confesiune : drumul spre arhitectură

Trei factori ni se par a fi contribuit cel mai mult la formarea personalității și gîndirii lui Le Corbusier: experiența sa de artist decorator, descoperirea imenselor forțe ale industriei moderne (și implicit, prăpastia săpată între această industrie și artele decorative) și experiența sa picturală cubistă. Acești factori, ca trei forțe disparate, au fost uniți într-o unică rezultantă directoare de un element catalizator: lunga călătorie de studii întreprinsă în 1910, care l-a pus în contact nemijlocit cu grandioasa lecție arhitecturală a trecutului, pe de o parte, și cu arhitectura și arta populară, pe de alta.

La 14 ani (1901), Edouard Jeanneret învață la școala de artă din La Chaux-de-Fonds, orașul natal din Elveția romandă, avînd un profesor pe care nu-l va uita niciodată: Charles L'Eplattenier, un adept al curentului « Art Nouveau ». Cîțiva ani mai tîrziu, construia primele sale locuințe, Vila Fallet și Vila Jaquemet în orașul natal.

Într-o « Confesiune » apărută în anul 1925 — astăzi aproape uitată — Le Corbusier notează cu o undă de amărăciune, istoria frămîntată a acelor ani de ucenicie, în care își căuta încă drumul:

« Acum 25 de ani am hotărît, cu capul meu de copil, să mă ocup de artă.

Am ajuns astăzi la arhitectură după ce am trecut prin etape ale artei în care pare a domni o libertate mai mare, în care contactul cu natura este direct, în care emoțiile sînt imediate. Participant spre 1900 la mișcarea spirituală eroico-cuceritoare de pe atunci, admisesem a priori că doar artele decorative mă vor lega de o muncă serioasă; « artele libere » mi se păreau prea supuse bunului plac. Se vorbea de renovarea cadrului social, în timp ce pictura nu se preocupa decît de a face să străbată razele de soare prin frunzișul unor peisaje lenețe; puțini știau că Cézanne lucrează și că a existat Seurat.

Lecția naturii

Profesorul meu, un excelent pedagog, adevărat om al pădurilor, ne făcu oameni ai pădurii. Anii copilăriei i-am petrecut cu camarazii mei în mijlocul naturii...

Profesorul meu spunea: « Singură natura este inspiratoare, este adevărată și poate constitui suportul operei umane. Dar nu faceți natura în maniera peisagiștilor, care nu-i arată decît fața. Căutați-i cauza, forma, dezvoltarea vitală și faceți o sinteză creînd *Ornamente* ». El avea o înaltă concepție despre ornament, pe care-l voia ca un microcosm...

Eram 20 care ne-am ales vocația: sculptor în piatră sau lemn, ceramist, cizelator, feronier, gravor etc. Ce cohortă ! O bucurie de a trăi magnifică, o credință totală... Am decorat capele, săli de muzică, am creat mobile și bijuterii, am făcut morminte în cimitir... Am fondat un fel de școală (ceva în genul Bauhaus-ului de la Weimar, care avea să se deschidă 10 ani mai tîrziu). Profesorii celorlalte școli din oraș au început apoi o muncă de termite. Rivalități, calomnii, minciuni... Lupta contra publicului sceptic și contra școlii rivale fu crîncenă...

Agonia veni într-o zi. După 15 ani, totul era sfîrșit. Divergențe, spirit de răzbunare, gelozie, dușmănii...

Profesorul uitase că în el ca și în noi existau suflete sălbatec de închise și egoiste.

Așa s-a sfîrșit primul meu capitol.

Tînărul Charles Edouard Jeanneret încheiase capitolul «Art Nouveau». L'Eplattenier îi dezvoltase dragostea pentru natură și decorație. Ieșit din pașnica Elveție natală și din orășelul visurilor romantice — dar și al intrigilor meschine — tînărul decorator cunoștea «brutalitatea marilor orașe», distrugătoare de visuri și certitudini — dar și creatoare ale unei noi civilizații.

Marile orașe: pustiuri cu uși închise

Brutalitatea marilor orașe, explorate atunci unul după altul pentru a învăța, a trăi, a găsi punctul de sprijin pentru energiile dornice să se elibereze. Pentru tineri, marile orașe sînt pustiuri în care se moare de foame, în fața miilor de uși închise: bănuim în interior clinchetul furculițelor.

Viață de cîine rătăcit.

« Sînt un băiat care caută... un profesor ! »

Ici șase ani, dincolo patru ani. Cursurile sînt lente și par încruntate, cu ace împrejur ca un arici ghemuit. Să te închizi într-una din aceste galere, la Paris, Viena, München, Berlin, în timp ce simți viața clocotind afară, o viață care este altfel decît vorbesc cursurile?

Cărți și muzee...

Căutarea adevărului în biblioteci. Cărțile.

Cărțile sînt nenumărate; unde este începutul? Aceste ore de bibliotecă în care urmărești, în cărți, adevărul ! Și deodată, cazi într-un gol. E noapte, nu mai înțelegi nimic.

Muzeele mi-au oferit certitudini fără goluri, fără curse. Operele există acolo ca entități și convorbirea este fără fard; discuția intimă este la discreția celui ce întreabă; opera răspunde întotdeauna la întrebări. Operele din muzee sînt cele mai bune școli...

Cîte lecții, cîte lecții ! Cîte desene înscrise cu neliniște și răspunzînd la întrebări prin conturul precis al formei elocvente.» **93**

FALIMENTUL ARTELOR DECORATIVE

Descoperirea «civilizației mașiniste»

Gravorul de ceasuri — urmaș al unor meșteșugari ajunși la perfecțiune datorită unei migale de secole — descoperea marea industrie, forțele ei imense, perfecțiunea produselor sale care excludea tocmai ceea ce constituia mîndria strămoșilor săi: mîna omului. Mașina înlocuia mii de mîini îndemînatice și executa obiectul cu o perfecțiune neatinsă de nici un artizan.

Mașina era noul zeu.

Poate tocmai aici, în această subită răsturnare de valori, își are originea acea idolatrizare a mașinii de mai tîrziu, acea permanentă căutare de a rezolva arhitectura «civilizației mașiniste».

În același timp, și tot ca o răsturnare neașteptată, îi apăreau urmările sociale ale revoluției industriale: o producție imensă, dar o societate anchilozată, neputincioasă să se ridice la înălțimea propriilor sale creații.

Arta decorativă, pentru care se pregătise, își formase ochii și mîna, apărea de asemenea ca o mare minciună, dovedind neputința creatoare, imensa neînțelegere pentru însăși esența noii epoci deschise de revoluția industrială.

Implicațiile sociale ale mașinismului

« Într-adevăr, ce se petrecea? O epocă mașinistă se născuse și toți, cu excepția generației de 20 de ani ce se ridica, aveam picioarele în mocirla agoniei epocii anterioare. Ne-am

Fig. 119 — Peisaj din La Chaux-de-Fonds (acuarelă de Le Corbusier, înainte de 1914)

petrecut anii virili încercînd să vedem limpede, să sesizăm semnificaţia a ceea ce venea, să facem curăţenie acasă... Spre 1880 uzinele erau negre de funingine, maşinile urîte şi murdare, furnizînd gratuit şi în cantităţi imense « rinceau »-uri de fontă şi frize din stucatură. Industriaşii, care purtau favoriţi mari şi lansau pretutindeni căi ferate, erau ocupaţi cu acte mentale brutale, pentru că totul trebuia clătinat: ţăranii trăgeau cu puşca în trenurile ce înaintau pe cîmpii. Nici o artă, o nu ! nicidecum, nici o fărîmă de preocupare de acest fel. Poeţii sînt dezgustaţi, indignaţi... Maşina este hidoasă, epoca abjectă, lumea se prăbuşeşte etc. Proteste; trecutul este privit cu invidie.

Vocea dulce a lui Ruskin: « Iată florile, insectele şi animalele bunului Dumnezeu ». Sufletul lui Giotto. Bucuria primitivilor: *Prerafaelismul*. Iată, în Franţa raţionalistă chemarea spre natură; analiză. Entomologistul Fabre ne emoţionează. Se observă că fenomenul natural este organizat, *ochii se deschid*. 1900. Efuziune. Frumos moment, într-adevăr !»... **94**

Artistul decorator: un parazit antisocial

« Un concurs de împrejurări m-a făcut să călătoresc în Germania mai mult de un an... Am vizitat uzine, case de comerţ, şcoli, ateliere de desen... Am văzut ceea ce Germania pusese pe picioare: o organizare extraordinară, o producţie imensă. Directorul organizaţiilor de arte decorative din Bavaria mi-a spus:

« . . .am spus directorilor uzinelor noastre: dacă nu vă transformaţi imediat producţia aplicînd întocmai desenele artiştilor noştri decoratori, voi îndrepta împotriva voastră puterea organizaţiei noastre şi veţi fi distruşi. Şi fabricanţii au ascultat unii după alţii ! »

Atunci, în admiraţia uşor de înţeles, şi-a făcut loc o îndoială teribilă: cum adică? Nişte artişti decoratori pot — prin desene pe hîrtie, la libera lor fantezie, — modifica rigoarea fatală, automată aproape, a angrenajului industrial? Produsul industrial poate fi corectat, tulburat de o intervenţie pur exterioară? Artistul decorator — pe care-l admiram pe atunci — are o bază serioasă pentru această pretenţie imensă?...

. . .Artistul decorator. Religie: lucrul de mînă. Acest protestatar inventează o maşină de bătut fierul şi face *la maşină* obiecte care să pară făcute de mînă. Abominabil !

Îndoiala se întări mereu şi 15 ani mai tîrziu gîndeam limpede că industria îşi urmează singură linia evoluţiei sale. Desenatorul decorator este inamicul, parazitul, trădătorul (în raportul meu din 1914 cu privire la învăţămîntul desenului, propuneam închiderea şcolilor de arte decorative). » **95**

Să fie închise şcolile de arte decorative!

Apăreau însă şi elementele noului:

Apar pionerii noii arhitecturi

. . .« Otto Wagner la Viena, de Baudot şi Auguste Perret la Paris, pretindeau să ofere arhitecturii noi mijloace şi aprobau încălcarea tuturor obişnuinţelor estetice tradiţionale...

Spre 1912 *(de fapt în 1908, n.n.)*, Loos scria acel articol senzaţional: *Ornament şi crimă*; Auguste Perret ridicase garajul Ponthieu (1906). Se spunea: « un ornament ascunde în general o greşeală de construcţie ». Dovadă că se căuta să se construiască bine. Or, atunci cînd se naşte un sistem constructiv nou, există mari momente de teamă. Dacă izbutim să facem să ţină, sîntem însă adesea într-un groaznic impas cînd este vorba *de a da formă* acestui nou sistem

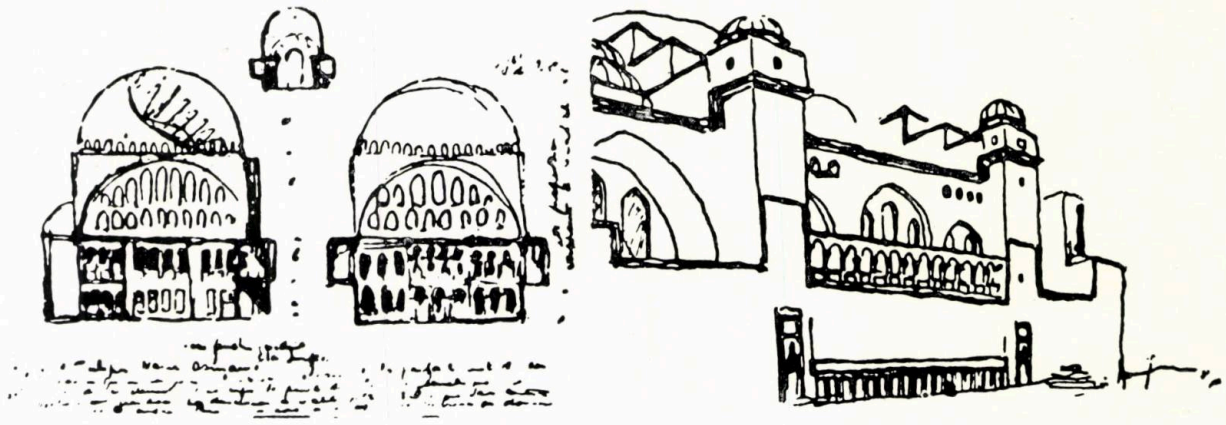

Le Corbusier — Desene din călătorie (1910—1911) *Fig. 120 — Stambul*

O formă nouă pentru o structură nouă

constructiv. *A da formă* înseamnă a organiza simultan totul cu perfecțiune în sistemul «structură » și în sistemul « plastică ». Rațiunea și emoția reclamă cu tărie « produsul complet ». Roma nu s-a făcut într-o zi. Gîndiți-vă la evoluția automobilului în 20 de ani. Betonul armat lăsa incertitudini și goluri. Se decora. Nu era limpede ce sistem plastic trebuia să răsară spontan dintr-un sistem constructiv. » **96**

Lecția constructivă: Auguste Perret

« În 1907 am bătut la ușa Dlui Grasset care mă sfătui: « Du-te să-l vezi pe Auguste Perret ».

Auguste Perret tocmai terminase garajul de pe str. Ponthieu și clădirea de pe str. Franklin. El spunea cui voia să-l asculte, cu tunetul luptei în voce: « Eu fac beton armat ». Și într-adevăr pe atunci aceasta însemna să te lupți. A fost o epocă eroică, iar Auguste Perret a fost omul acestei epoci. Acesta este locul precis pe care-l ocupă și care îi va rămîne întotdeauna de-a lungul anilor. Auguste Perret se mira văzîndu-mă că iubesc atît de mult muzeele: « Dacă aș avea timp, spunea el, aș face matematici; ele formează spiritul ».

Am făcut matematici, care, practic, nu mi-au servit niciodată la nimic. Dar poate mi-au format spiritul.

Auguste Perret spunea: « Trebuie să construiești perfect; decorul ascunde de obicei o lipsă de perfecțiune ».

M-am entuziasmat pentru « construcție ». Petreceam după amieze întregi la Notre Dame de Paris și i-am cunoscut cele mai ascunse colțuri, pînă la capetele turnurilor, pinaclilor și arc butanților. A fost pentru mine epopeea gotică. Dar admirația pe care aș fi vrut s-o acord formei și poeticei gotice se concentrase asupra structurii. Astăzi rămîn uimit în fața frumuseții primare a planului unei catedrale și stupefiat în fața sărăciei plastice primare a operei propriu-zise. Planul și secțiunea gotică sînt magnifice, sclipind de ingeniozitate. Dar ele nu pot fi verificate cu ochii. Uimitor apogeu al inginerului, dar înfrîngere plastică. . . » **97**

1900: haosul luptei între vechi și nou

În 1910 — avea 24 de ani —, totul se învălmășea într-un haos cumplit: « Modern Style » și cubism, clasicism și neogotic, mașinism și « arte aplicate », produse de serie cu forme anacronice, beton armat și coloane de fontă, interioare îmbîcsite și clădiri « monumentale ».

Edouard Jeanneret cunoscuse însă avangarda arhitecturală a vremii: la Lyon pe Tony Garnier, la Paris pe Auguste Perret, la Viena pe Josef Hoffman, în Germania pe Behrens; citise nu numai pe Ruskin, dar și pe Otto Wagner și Adolf Loos.

Pentru a-și alege drumul, trebuia o perioadă de calm și reculegere. Momentul se prezintă: chemat de prietenul său Auguste Klipstein — ce-și pregătea o teză despre El Greco — parcurge timp de cîteva luni Boemia, Serbia, România, Bulgaria, Turcia, Grecia, Italia.

CĂLĂTORII: IN CĂUTAREA ADEVĂRULUI

Călătorind, în căutarea rațiunei și locului artei

. . .« Al treilea capitol mă găsește călătorind din nou de-a lungul țărilor, căutînd lecția care să mă lumineze, încercînd să sesizez nașterea artei, rațiunea artei, locul artei. Am cunoscut modele de la Paris, Viena, Berlin și München. Toate mi se păreau îndoielnice; știam însă

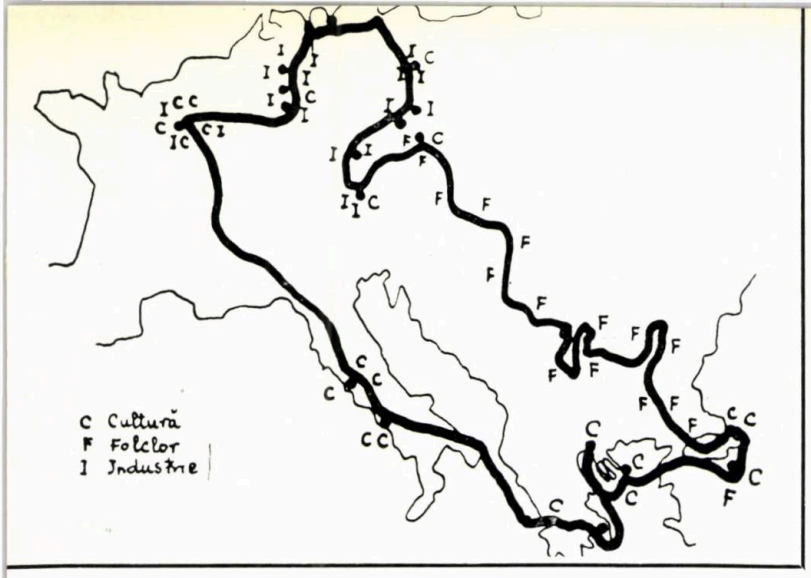

Fig. 121 — Itinerar 1910—1911

Fig. 122 — Casă pe malul Bosforului

că betonul armat și fierul vor duce la o formă specifică, cu totul nouă; eram foarte nemulțumit de arbitrarul creațiilor de atunci.

Lecția trecutului: descoperirea arhitecturii

Am întreprins o mare călătorie, ce avea să fie decisivă, prin cîmpiile și orașele țărilor cunoscute ca fiind încă intacte *(din punct de vedere folcloric, n. n.)*; de la Praga, am coborît de-a lungul Dunării, am văzut Balcanii sîrbești, apoi România, apoi Balcanii Bulgariei, Adrianopole, Marea Marmara, Stambul (și Bizanțul), Brussa din Asia.

Apoi Athos.

Apoi Grecia.

Apoi sudul Italiei cu Pompei.

Roma.

Am văzut marile monumente eterne, gloria spiritului uman.

Am cedat mai ales acestei atracții mediteraneene de neînvins. Și era timpul, după cei 10 ani de artă decorativă și arhitectură germană.

Turcia Adrianopolului, Bizanțul Sfintei Sofii sau Salonicul, Persia Brussei, Parthenonul, Pompei, apoi Coliseul. Am avut revelația Arhitecturii. Arhitectura este jocul magnific al formelor sub lumină. Arhitectura este un sistem închegat al spiritului. Arhitectura nu are nici o legătură cu decorul. Arhitectură înseamnă marile opere, dificile și pompoase, lăsate moștenire de timp, dar *înseamnă de asemenea și cel mai mic bordei*, un zid de împrejmuire, orice lucru sublim sau modest care conține o geometrie suficientă pentru stabilirea unui raport matematic. » **98**

N-a fost o simplă călătorie turistică, ci un studiu amplu, minuțios, pasionat, cu creionul în mînă, pe urmele marilor maeștri care au știut să facă din pietre brute, simfonii.

« A desena înseamnă a descoperi»

Cu creionul în mînă, pentru că « Odată intrate prin desen, lucrurile rămîn înăuntru pentru o viață, înscrise definitiv. Aparatul fotografic este un instrument al lenei, deoarece încredințezi unui mecanism sarcina de a vedea pentru tine. A desena tu însuți, a urmări profilele, a ocupa suprafețele, a recunoaște volumele etc. înseamnă în primul rînd a privi, înseamnă a te pregăti, poate, să descoperi. . .În acest moment fenomenul invenției poate interveni. Inventezi, creezi; întreaga ființă umană e antrenată în acțiune; această acțiune este punctul capital. Ceilalți au rămas pasivi, tu, tu ai văzut ! » **99**

Și Le Corbusier a știut să vadă. Există la el un mecanism cerebral de înregistrare a impresiilor arhitecturale și de aducere a lor la numitorul comun al unui sistem unic de gîndire și apreciere. În notele sale de călătorie vezi cum se încheagă treptat concepția sa viitoare despre arhitectură, pe baza unei analize — pe cît de subtile, pe atît de neconformiste — a lecțiilor trecutului. Cu adevărat, această călătorie avea să fie decisivă. Undele acestui eveniment-șoc aveau să se propage încă mulți ani, apărînd mereu cu titlu de referință în lucrările sale, chiar jumătate de secol mai tîrziu.

De aceea socotim necesară o prezentare mai largă a impresiilor acestor călătorii determinante.

Fig. 123 — Atena: Propileele

LECȚIILE TRECUTULUI: DESCOPERIREA ARHITECTURII

Lecția trecutului: Grecia antică, peisajul supus unei gîndiri unice

« ATENA — Pe Acropole au fost ridicate temple aparținînd unei singure gîndiri și care au adunat în jurul lor peisajul dezolant, supunîndu-l compoziției. De aceea, oriunde privești la orizont, gîndirea este unică. Acesta este motivul pentru care nu există altă operă arhitecturală care să fi atins această măreție.

Propileele. Din ce se naște emoția? Dintr-un anumit raport între elemente categorice: cilindri, sol și pereți șlefuiți. Dintr-o concordanță cu elementele sitului. Dintr-un sistem plastic ce-și întinde efectele asupra fiecărei părți a compoziției. Dintr-o unitate de idei mergînd de la unitatea materialelor pînă la unitatea modenaturii.

Emoția se naște din unitatea de intenție

Emoția se naște din unitatea de intenție. Din hotărîrea impasibilă care a tăiat marmura cu voința de a merge pînă la puritatea absolută, pînă la suprema decantare și economie. S-a sacrificat și curățat pînă în momentul cînd nimic nu mai putea fi luat, cînd n-au mai fost lăsate decît acele elemente concise și violente ce sunau limpede și tragic ca niște trîmbițe de aramă.

Parthenonul. Exegeții poeți au declarat coloana dorică inspirată după un arbore ce răsare din sol, fără bază etc., etc, dovadă că orice formă frumoasă de artă și-ar avea originea în natură. Este cu totul fals, deoarece arborele cu trunchiul drept est necunoscut în Grecia, unde nu cresc decît pini piperniciți și măslini răsuciți.

Grecii au creat un sistem plastic acționînd direct și puternic asupra simțurilor noastre: coloane, caneluri de coloane, antablamente complexe și elocvente, gradene contrastante înscrise în linia orizontului. Ei au aplicat cele mai savante deformări, dînd modenaturii o adaptare impecabilă la legile opticii.

Doricul: pură creație a spiritului

Trebuie să se înțeleagă bine că doricul n-a crescut pe cîmpii împreună cu albăstrelele, ci că este o pură creație a spiritului. Sistemul plastic este atît de pur încît ai senzația naturalului. Dar, atenție ! este o operă totală a omului, care ne dă perceperea deplină a unei armonii profunde. Formele sînt atît de diferite de aspectele naturii (cîtă superioritate față de egiptean sau gotic), ele sînt atît de bine studiate cu rațiuni de lumină și materiale, încît par legate cu naturalețe de cer și pămînt. Aceasta creează un fapt tot atît de natural pentru înțelegerea noastră ca și faptul « mare » sau faptul « munte ». Ce opere ale omului au mai atins acest grad?

Parthenonul: « mașina de emoționat»

Parthenon — lată mașina de emoționat. Intrăm în implacabilul mecanicii. Nu există simboluri legate de aceste forme; aceste forme provoacă senzații categorice; nu e necesară nici o cheie pentru a le înțelege. Brutal, intens, blînd, foarte fin, puternic. Cine a găsit com-

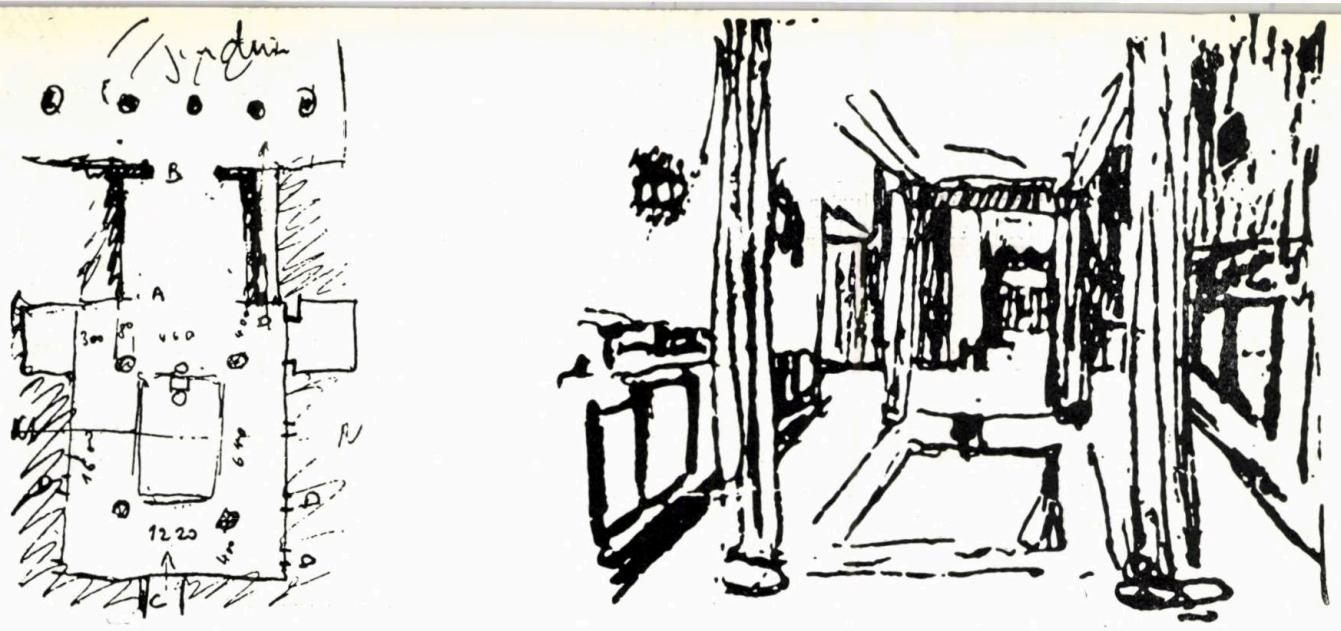

Fig. 124 — Pompei : locuința unui Roman

poziția acestor elemente? Un inventator genial. Aceste pietre erau inerte în carierele Pentelicului, informe. Pentru a le grupa astfel, trebuia să fii nu inginer, ci un mare sculptor.

Lecția trecutului: Roma antică, o ordine simplă, categorică

ROMA — Roma se ocupa să cucerească universul și să-l administreze. Strategie, aprovizionare, legislație: spirit de ordine... Ordinea romană e o ordine simplă, categorică. Dacă este brutală, cu atît mai rău, sau mai bine.

Romanii au cucerit Grecia și ca adevărați barbari, au găsit corinticul mai frumos decît doricul, pentru că era mai înflorat. Înainte deci, capiteluri cu acant, antablamente decorate fără măsură și gust! Dar sub acestea, există ceva roman pe care-l vedem. De fapt, ei construiau șasiuri superbe, dar desenau caroserii deplorabile...

Ei nu aveau probleme de regiuni devastate, ci de echipare a unor regiuni cucerite... Și atunci, au inventat procedee constructive și au ridicat construcții impresionante, « romane», Cuvîntul are un sens. Unitate de mijloace, forță în intenții, clasificare a elementelor. Imensele cupole, tambururile pe care reazemă, berceau-urile impunătoare, toate acestea se mențin datorită cimentului roman și rămîn obiecte de admirație. Au fost mari antreprenori.

Forță în intenții, clasificare a elementelor, sînt dovada unui mod de gîndire: strategie, legislație. Arhitectura este sensibilă la aceste intenții: ea răsplătește. Lumina mîngîie formele pure: și aceasta răsplătește.

Volumele simple dezvoltă suprafețe imense, exprimate într-o varietate caracteristică, în funcție de forme: cupole, berceau-uri, cilindri, prisme drepte, piramide. Decorația suprafețelor (deschiderilor) aparține aceluiași tip de geometrie. Pantheon, Coliseu, apeducte, piramida lui Cestius, arcuri de triumf, basilica lui Constantin, termele lui Caracalla.

Roma: ordine, îndrăzneală, unitate constructivă

Fără vorbărie goală; ordine, idee unică, îndrăzneală și unitate constructivă, folosirea de prisme elementare. Moralitate sănătoasă.

Să păstrăm de la romani cărămida, cimentul roman și travertinul și să vindem miliardarilor marmura romană. Romanii nu se pricepeau de loc la marmură. » **100**

Pompei: locuința unui Roman

POMPEI — Casa del noce... Un mic vestibul care înlătură din minte strada. Și iată-te în Caveidium (atrium); în centru, patru coloane (patru *cilindri*) ridicîndu-se într-un singur elan spre umbra acoperișului, senzație de forță și mărturie a unor mijloace puternice; dar mai departe, strălucirea grădinii văzută prin peristilul care îți prezintă — cu un gest larg — lumina, distribuind-o, semnalînd-o; grădina se întinde departe în stînga și dreapta, formînd un mare spațiu. Între ele, tablinum-ul strînge această viziune ca ocularul unui aparat fotografic. La dreapta, la stînga, două mici spații umbrite. Din strada tuturora, plină de forfotă și accidente pitorești, ai intrat la un *Roman*. Grandoare magistrală, ordine, amploare magnifică: ești la un *Roman*.

La ce servesc aceste piese? Este în afara problemei. După 20 de secole, fără referiri istorice, simți arhitectura deși totul reprezintă, în realitate, o foarte mică locuință.

Elementele arhitecturale ale interiorului — Dispunem de ziduri drepte, de o pardoseală netedă, de goluri prin care trece omul sau lumina, uși sau ferestre. Golurile luminează sau întunecă, te fac vesel sau trist. Zidurile strălucesc de lumină, fie în penumbră, fie în umbră, te înveselesc, te întristează sau te liniștesc. Arhitectura are drept scop a înveseli sau liniști. Respectați zidul. Pompeianul nu spărgea zidurile cu goluri; el avea un cult pentru zid, iubea lumina. Lumina este intensă dacă o prinzi între ziduri care o reflectă. Anticii construiau ziduri, ziduri care se întindeau și se racordau pentru a mări încă și mai mult zidurile. Ei creau astfel volumul, baza senzației arhitecturale. . . Lumina își amplifică *impresia* în exterior prin cilindrii (nu-mi place termenul *coloană*, e un cuvînt uzat) peristilului sau prin stîlpi. Pardoseala se întinde pretutindeni unde poate, uniformă, fără întreruperi. Uneori, pentru a completa o impresie, ea se ridică cu o treaptă. Nu există alte elemente arhitecturale ale interiorului: lumina, pereții care o reflectă pe o mare suprafață și solul, care este un zid orizontal.

« Anticii construiau ziduri; ei creau astfel volumul, baza senzației arhitecturale»

A construi ziduri luminate, înseamnă a constitui elementele arhitecturale ale interiorului. Rămîne doar proporția. » **101**

Lecția trecutului: Asia, o lume în sine

MOSCHEEA VERDE, BRUSSA — La Brussa, în Asia Mică, se intră în *Moscheea Verde* printr-o ușă mică, la scara omului; un mic vestibul te face să simți schimbarea de scară, necesară pentru a aprecia — după dimensiunile străzii și ale sitului din care vii — alte dimensiuni ce caută să te impresioneze. Atunci îți dai seama de mărimea moscheei și ochii încep să măsoare. Ești într-un mare spațiu alb de marmură, scăldat în lumină. În față ți se înfățișează un al doilea spațiu asemănător, de aceleași dimensiuni, aflat în penumbră și ridicat cu cîteva trepte (repetiție în minor); lateral, două spații mai mici, de asemenea în penumbră; te întorci, afli încă două spații și mai mici, în umbră. Din plină lumină la umbră, un ritm. Uși minuscule și deschideri imense. Ești subjugat, ai pierdut sensul scării comune. Ești supus unui ritm sensorial (lumina și volumul) și, prin dimensiuni abile, unei lumi în sine care îți spune ceea ce a vrut să-ți spună. Ce emoție, ce credință? Aceasta este intenția motrice. Fascicolul de idei e format din mijloacele folosite. Consecințe: la Brussa, ca la Sfînta Sofia din Constantinopol, ca la Suleimania din Stambul, exteriorul rezultă.

Lecția trecutului: Bizanț, prisme frumoase sub lumină

ROMA BIZANTINĂ — « . . .Grecia prin Bizanț, pură creație a spiritului. Arhitectura nu este decît ordonanță, prisme frumoase sub lumină. Există un lucru care ne încîntă: măsura. A măsura. A repartiza în cantități ritmate, animate de un suflu egal, a aduce pretutindeni raportul unitar și subtil, a echilibra, a *rezolva ecuația*.

Lecția trecutului: Michelangelo, inteligență și pasiune

MICHELANGELO — Inteligența și pasiunea. Nu există artă fără emoție, nici emoție fără pasiune. Pietrele ce dorm în cariere sînt inerte, dar absidele Sf. Petru fac din ele o dramă. Drama înconjoară operele decisive ale umanității. Drama-arhitectură= omul universului și înăuntrul universului. Parthenonul este patetic; piramidele Egiptului — altădată din granit șlefuit, lucind ca oțelul — erau patetice. . .

Unui anumit om, o anumită dramă, o anumită arhitectură. . . Un *om* este un fenomen excepțional care se repetă la distanțe mari, poate la întîmplare sau, poate, urmînd frecvența unei cosmografii ce rămîne încă a fi determinată.

Michelangelo este omul ultimului mileniu, așa cum Phidias a fost cel al mileniului precedent. Renașterea nu l-a făcut pe Michelangelo, ea a făcut doar o mulțime de oameni de talent.

Opera lui Michelangelo este o *creație*, nu o renaștere, o creație care domină epocile clasate. Absidele Sf. Petru sînt de stil corintic. Gîndiți-vă ! Priviți-le și amintiți-vă de Madeleine ! El a văzut Coliseul și i-a reținut dimensiunile fericite; termele lui Caracalla și basilica lui Constantin i-au arătat limitele pe care le putea depăși o intenție superioară. . . Întreaga masă (a construcției) constituie o noutate impresionantă în dicționarul arhitecturii; e bine să reflectezi puțin la această « lovitură de teatru » după Cinquecento. » **102**

Arhitectura: formă pură integrală — structură, plastică

« După o astfel de călătorie, prestigiul decorului căzuse definitiv. Am văzut țări celebre pentru stilurile lor regionale. . . Nu există decor care să poată emoționa pe călător: există numai arhitectura care este formă pură, integrală — structură, plastică — și există operele de artă: Phidias sau oala olarului din Balcanul sîrbesc. Ceea ce provoacă emoția este un complex de forme unite într-un raport precis: orizontală, verticală. Sau opera care — dincolo de epurarea folclorului — ne descoperă o gîndire-tip, capabilă de universalitate, limbaj al sufletului tuturor oamenilor.

Folclorul ne arată în ce măsură orice act durabil este serios, condiționat, punînd la punct alte acte anterioare asemănătoare; cum individul se topește în colectiv și cum sub oblăduirea unui suflet superior și a unui spirit puternic, colectivul umple de sevă individualul. Nu există niciodată divertisment, glumă, « lucru nostim ». Există doar dorința de a crea un poem frumos sau o unealtă bună. În ambele cazuri, sînt obligatorii întreaga candoare și întreaga știință. Timpul nostru, cu tinerii cu automobile și « dame », pretinde oare să creeze ingenuitate? Ingenuitatea folclorului este suma tuturor capacităților seculare.

După această călătorie de aproape un an — în care, pelerin liber cu sacul în spate, în voia oricăror inițiative neașteptate, traversam țările cu piciorul, cu calul, cu vaporul sau automobilul, confruntînd, în diversitatea raselor, unitatea bazelor profund umane ,— am dobîndit certitudinea că un secol nou, al XX-lea, se născuse, și că tot ceea ce fusese făcut aparținea trecutului, că o mișcare continuă înainte, fără întoarcere, strînge epocă după epocă și duce, la ora fixată, popoarele spre un țel ce le stă în față. ». . . **103**

O nouă certitudine

Înainte de întoarcere, o ultimă reculegere în mijlocul ruinelor:

« Cei care, practicînd arta arhitecturii, se găsesc într-un ceas al vieții cu creierul gol, cu sufletul sfîșiat de îndoială în fața misiunii de a da formă vie unei materii moarte, vor înțelege melancolia solilocviilor în mijlocul ruinelor — convorbiri înghețate cu pietrele mute. Cu umerii sub povara unui greu presentiment, am părăsit adesea Acropola, neîndrăznind să mă gîndesc că va trebui cîndva să creez eu însumi. » **104**

Melancolia solilocviilor în mijlocul ruinelor

Și apoi, din nou contactul cu haosul:

. . . «Am trăit patru luni de magistrală simplitate: marea, munții de piatră cu profilul egal.

Turcia cu moscheile, casele de lemn și cimitirele; Athos cu mănăstirile strînse ca o închisoare în jurul unicei și invariabilei biserici bizantine; Grecia cu Templul și bordeiul; Tem-

Fig. 125 — Acropola Atenei : Unde sînt Vignola și « Premiile Romei » ?. . Aici, dimensiuni reale și. . . minuscule. . . Proporția este suficientă !
. . .Pe o latură, Propileele dezvăluie întregul peisaj al mării și Peloponesului

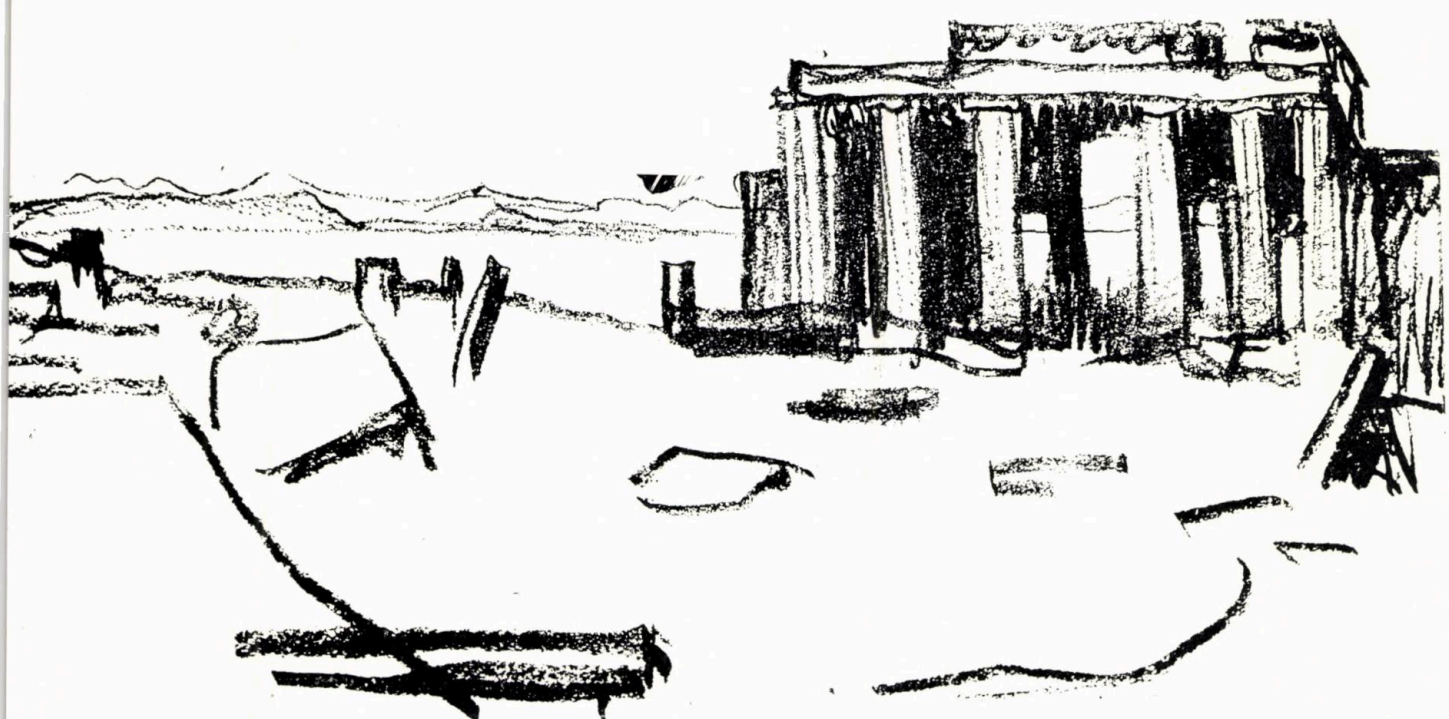

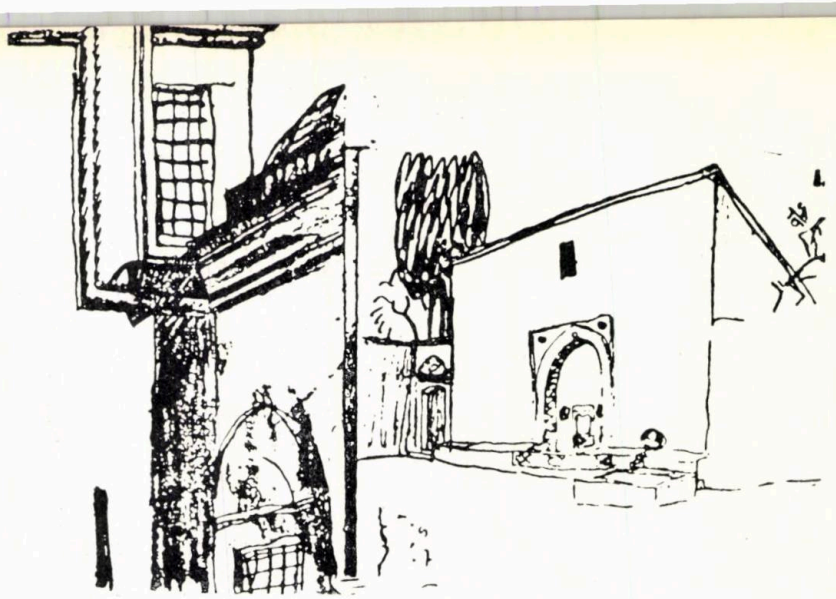

Fig. 126 — Stambul

plul este totdeauna coloane și un antablament; pământul era gol. Era logic ca viața să se concentreze în sate.

De la Brindisi am văzut toate stilurile și tot felul de case și toate varietățile de pomi, flori, iarbă. Munții au o înfățișare și nume mari. Stilurile se complică, aglomerații adesea urîte, înspăimîntătoare, desgustătoare. Interiorul bisericilor este oribil, tablourile la fel, pe străzile din Neapole oamenii țipă înfiorător.

Lecția prezentului: totul se prăbușește, pretutindeni

De ce totul se prăbușește pretutindeni? De ce progresul nostru este urît? Mai avem gustul artei? Nu-i oare o iluzie dorința de a mai face încă artă? Vom mai putea crea vreodată *armonia*? » **105**

Din nou Occidentul și « mașinismul », viața tumultuoasă a marilor orașe « brutale »; integrarea în realitatea socială, dar pe alt plan, superior, cu alte convingeri, cu hotărîrea de a învinge și transforma o lume prost alcătuită.

« Reîntoarcere. Digerare. O convingere: trebuie reînceput de la zero. Trebuie pusă problema. . . Mlaștină. *Mă găsii* făcînd industrie. Uzină. Mașini, taylorism, preț de cost, scadențe, bilanțuri. Iată !

Conducînd un serviciu de studii tehnice; perioada postbelică: pretutindeni visuri de organizare, de creație. . .

O gîndire rece.

Gimnastica voinței.

Constituirea unei judecăți lucide. . .

Acordare la diapazonul realității: artistul dă o destinație muncii sale

În timpul acestor ani lungi și serioși m-am acordat la diapazon. Diapazonul este acea rațiune de a fi a unei societăți legate de muncă. « Cum » și « pentru ce » ale fenomenului social. O dată ce te-ai depărtat de academiile de desen, cu ochii deschiși asupra complexului social, capeți obișnuința de a acorda diapazonul în fiecare zi, pentru a adapta visul ce naște în tine elementelor nenumărate cărora trebuie să le aducă, în final, produsul său eficace. Cu diapazonul, artistul *dă o destinație* produsului muncii sale. » **106**

ORIGINEA TEXTELOR

• 93 — Le Corbusier, L'art décoratif d'aujourd'hui, Ed. Crès & Co, Paris 1925, pg. 197 • 94 — Idem, pg. 138 • 95—Idem, pg. 201 • 96 — Idem, pg. 136 • 97 — Idem, pg. 20 • 98 — Idem, pg. 219 • 99 — Jean Petit, Le Corbusier parmi nous, Architecture Formes Fonctions, nr. 13 — 1965, pg. 69 • 100 — Le Corbusier, Vers une architecture,. Ed. Crès & Co, Paris 1923, pg. 168 și urm. • 101 — Idem, pg. 148 • 102 — Idem, pg. 130 și 146 • 103 — Idem 93, pg. 210 și urm. • 104 — Le Corbusier, Almanach d'architecture moderne, Ed. Crès & Co, Paris 1925, pg. 69 • 105 — Idem, pg. 70 • 106 — Idem 93, pg. 203.

ELABOREAZĂ STUDII ŞI DOCUMENTAŢII TEHNICE

PRIVIND:

- Alimentarea cu apă şi canalizarea oraşelor şi satelor
- Circulaţia generală în oraşe şi în zona preorăşenească
- Transportul în comun
- Salubritatea centrelor populate
- Suprafeţe destinate pentru agrement şi cultură
- Reţele de distribuţie şi staţii de reglaj pentru gaze

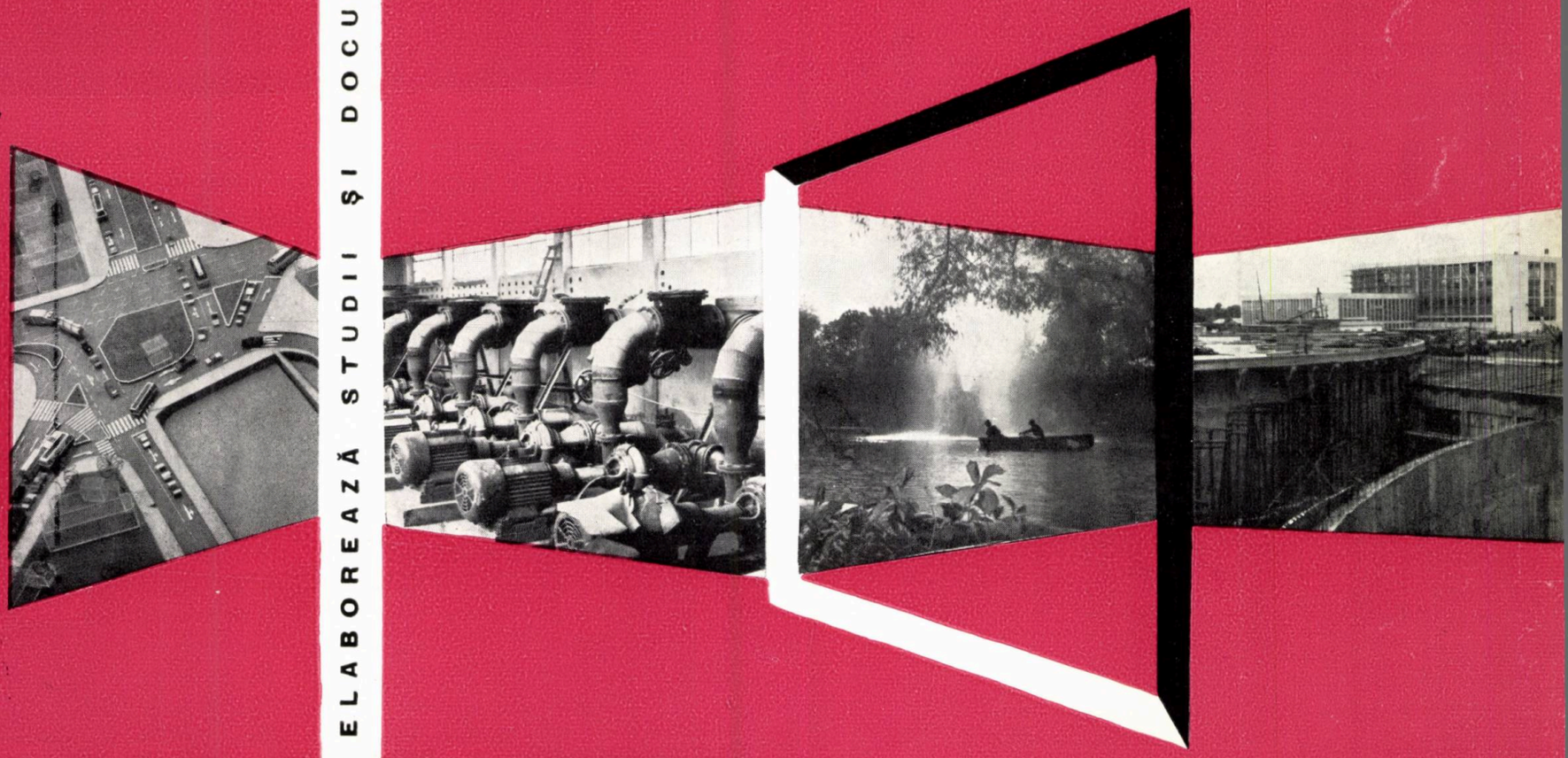

IPGC

INSTITUTUL DE PROIECTARE A CONSTRUCŢIILOR ŞI INSTALAŢIILOR DE GOSPODARIE COMUNALĂ

BUCUREŞTI – STR. SNAGOV Nr. 44 • TELEFON Nr. 11.78.50

DIRECŢIA DE SISTEMATIZARE, ARHITECTURĂ ŞI PROIECTAREA CONSTRUCŢIILOR – BRAŞOV

THE DEPARTMENT FOR PLANNING, ARCHITECTURE AND BUILDING DESIGN – BRAŞOV

ELABOREAZĂ STUDII ŞI DOCUMENTAŢII TEHNICE PENTRU: construcţii civile ● lucrări de interes turistic: hoteluri, cabane, teleferice, teleschiuri, campinguri, moteluri etc. ● reţele tehnico-edilitare şi căi de comunicaţii ● studii topografice şi geotehnice ● sistematizarea zonelor urbane

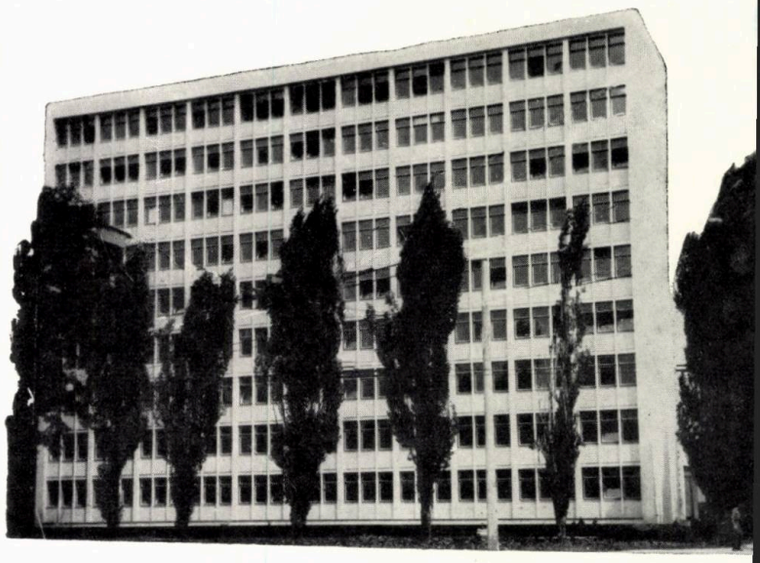

CARRIES OUT RESEARCH AND DRAWS UP TECHNICAL DOCUMENTATIONS CONCERNING: civil engineering ● works of tourist's interest such as hotels, chalets, ropeways, teleskis, campings, motels, a.o. ● technical-municipal networks and lines of communication ● topographical and geotechnical surveys ● planning of urban areas

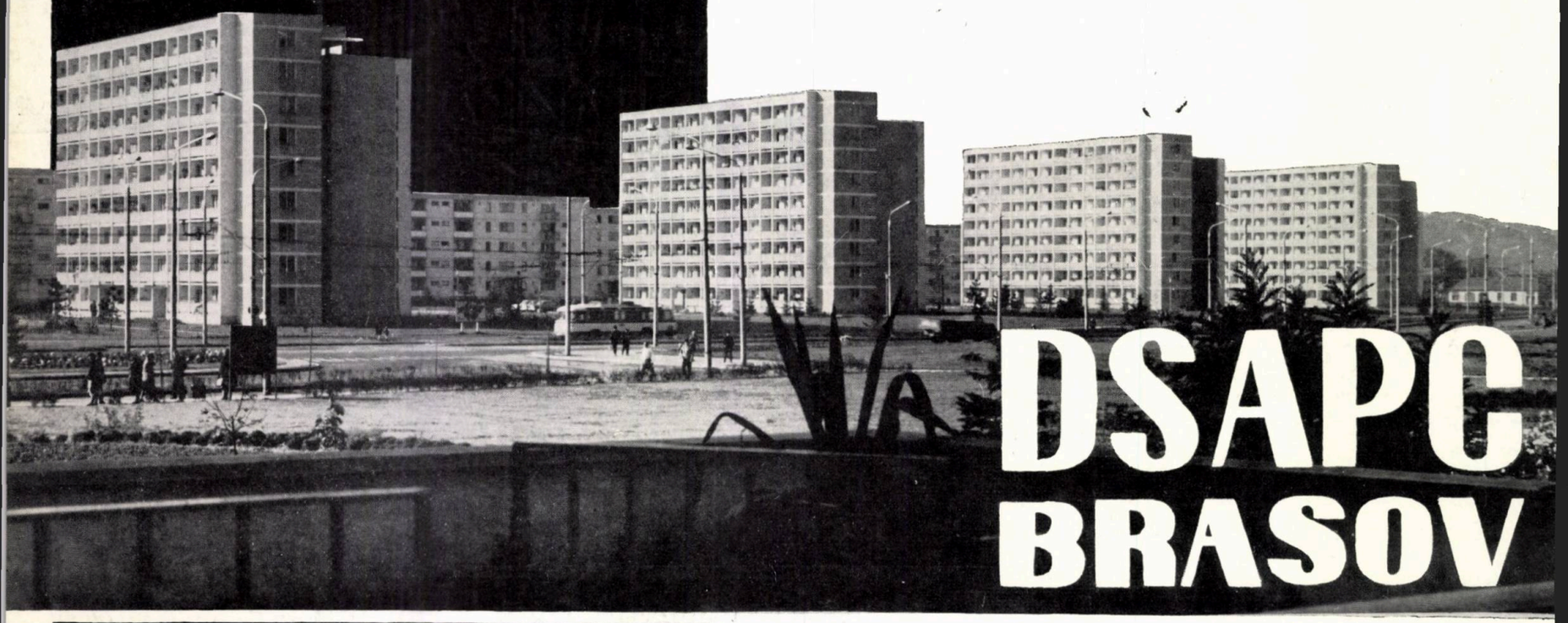

DSAPC BRASOV

Braşov ● Str. Karl Marx Nr. 23

INSTITUTUL DE STUDII ŞI PROIECTARE PENTRU CONSTRUCŢII, ARHITECTURĂ ŞI SISTEMATIZARE

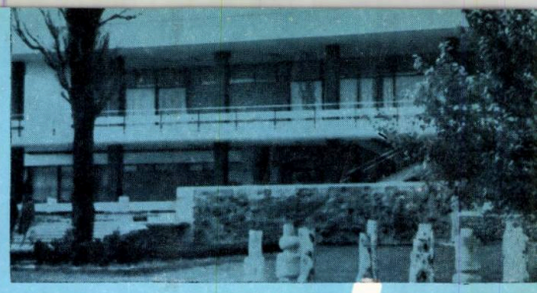

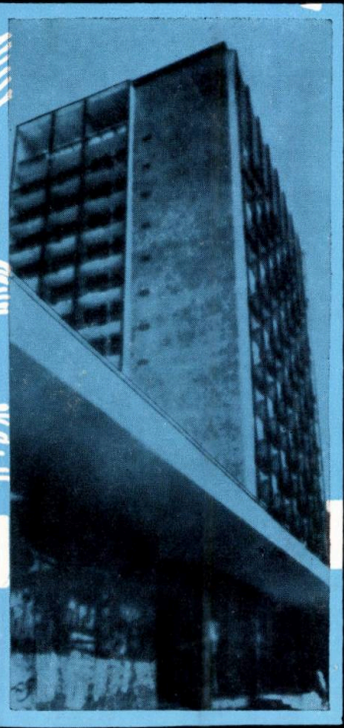

- Întocmește studii și proiecte de sistematizare teritorială și urbană
- Elaborează documentații pentru construcția de locuințe, teatre, case de cultură, cluburi, hoteluri, spitale, policlinici, dispensare, unități comerciale etc.
- Proiectează ansambluri orășenești complexe sportive, turistice și de odihnă

ISCAS

BUCUREŞTI 13, Str. SNAGOV Nr. 53–55 TEL. 11.78.40

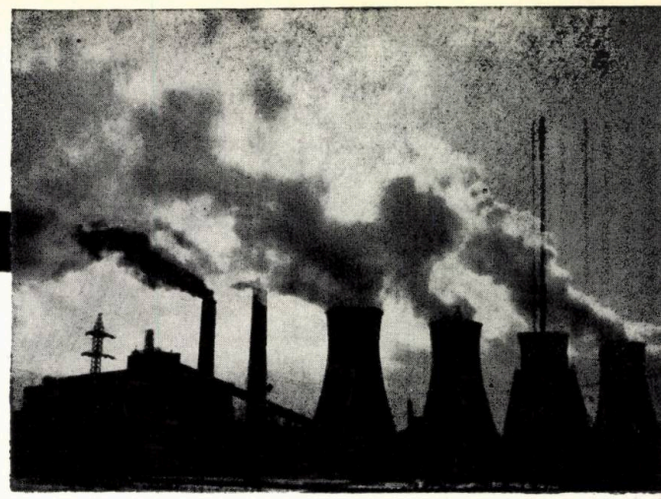

proiectează şi elaborează studii pentru

- Centrale termoelectrice şi de termoficare
- Reţele de termoficare urbană şi industrială
- Linii de înaltă şi foarte înaltă tensiune
- Staţii electrice de transformare
- Sisteme interconectate
- Electrificări urbane şi rurale
- Electrificări de perspectivă

designing and drawing up studies for

- Thermal-power plants and combined heat-and-power plants
- Distance heating networks for cities and industries
- High and extra high-voltage lines
- Transformer substations
- Interconnected networks
- Urban and rural electrification
- Power-system planning

acordă asistenţă tehnică la construcţii-montaj şi punere în funcţiune

engeneering for construction erection and commissioning

ISPE

INSTITUTUL DE STUDII SI PROIECTARI ENERGETICE

BUL REPUBLICII 29 - **BUCURESTI**

IPIU

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU INDUSTRIA UȘOARĂ

– ELABOREAZĂ PROIECTE COMPLEXE PENTRU URMĂTOARELE RAMURI INDUSTRIALE:

● FILATURI, ȚESĂTORII ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN BUMBAC, LÎNĂ, LIBERIENE ● ȚESĂTURI ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN MĂTASE NATURALĂ, SINTETICĂ ȘI ARTIFICIALĂ ● FABRICI DE TRICOTAJE PENTRU LENJERIE ȘI ÎMBRĂCĂMINTE ● FABRICI DE CIORAPI ● FABRICI DE CONFECȚII ● TĂBĂCĂRII ● FABRICI DE ÎNCĂLȚĂMINTE DIN PIELE ȘI CAUCIUC ● FABRICI PENTRU STICLĂRIE DE MENAJ ȘI AMBALAJ ● FABRICI DE FAIANȚĂ PENTRU MENAJ ● FABRICI PENTRU ARTICOLE DIN MASE PLASTICE

– ACORDĂ ASISTENȚĂ TEHNICĂ ÎN TOATE DOMENIILE INDUSTRIEI UȘOARE

– EXECUTĂ MACHETE DE OBIECTIVE INDUSTRIALE, PLANȘE DE PREZENTARE, SCHEME TEHNOLOGICE, PERSPECTIVE

– ÎNTOCMEȘTE STUDII DE SINTEZĂ ȘI DOCUMENTARE

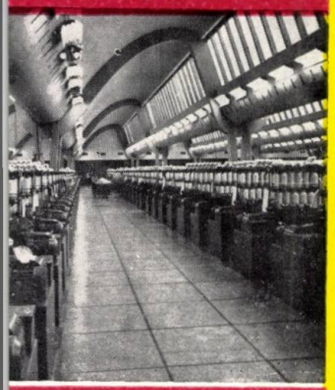

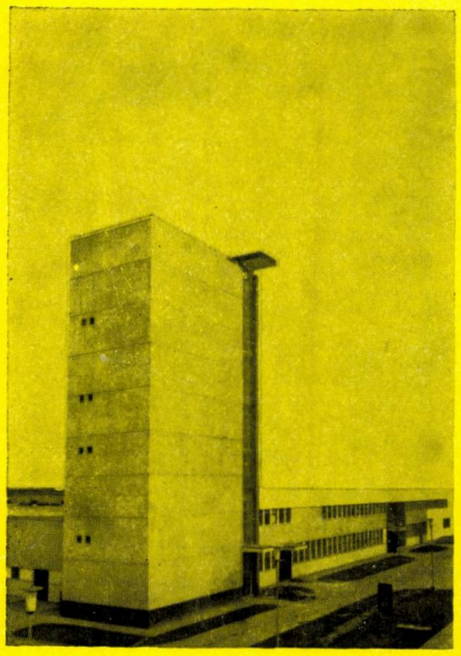

BUCUREȘTI ● CALEA VICTORIEI 126 ● TELEX: IPIUS 011–371

Cooperativa

„DESERVIREA"

Execută la cerere, din răchită cojită, panouri pentru decorațiuni interioare, mobilă de grădină (fotolii, mese etc.) la prețuri convenabile

Pentru întreprinderi și instituții plata prin virament

Strada Sălcuței Nr. 109
TITU,

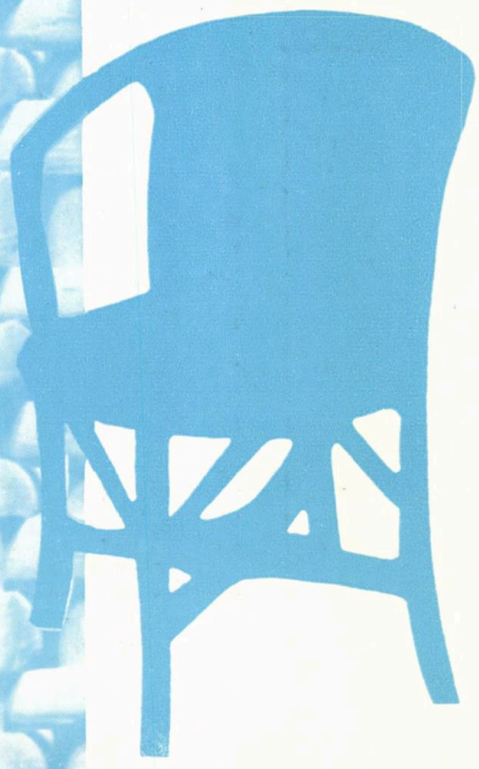

Electronica

MUZICA DV. PREFERATĂ PRIN
RADIORECEPTORUL STAȚIONAR

«NORDIC 2»

Tehnică la nivelul actual într-o prezentare modernă. Prin linia sa alungită de tip nordic, aparatul conferă un plus de eleganță celui mai pretențios interior.

Cele 11 tranzistoare, 8 diode și 1 termistor, fac posibilă recepționarea impecabilă pe 4 game de undă (UL, UM, US, UUS).

Antena telescopică orientabilă și antena interioară de ferită cu care este înzestrat receptorul permit o recepție optimă, în cele mai dificile condițiuni.

Pe unde scurte, alegerea stației dorite se face foarte ușor cu ajutorul acordului fin.

Alimentarea se poate face atît de la baterii, cît și de la rețeaua de curent alternativ de 220 V și 120 V.

Dimensiunile de 500×230×135 mm asigură o prezentare armonioasă.

Electronica

ÎNTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DE STAT
PENTRU PIESE ȘI APARATE DE RADIO, TELEVIZOARE ȘI ELECTRONICĂ INDUSTRIALĂ
BUCUREȘTI, STR. BAICULUI Nr. 82, – TELEFON 35.40.00 — TELEX 166

IPCFS

INSTITUTUL DE STUDII, EXPERIMENTARI SI PROIECTARE
PENTRU INDUSTRIA CELULOZEI, HIRTIEI, FIBRELOR ARTIFICIALE
SI VALORIFICAREA STUFULUI

FABRICI CELULOZA SI HIRTIE
FABRICI DE FIBRE ARTIFICIALE
FABRICI DE CARTON ONDULAT
FABRICI DE CONFECTII HIRTIE

PROIECTEAZA

EXECUTA

LUCRARI DE CERCETARI SI EXPERIMENTARI PENTRU OBTINEREA DE CELULOZE SI SEMICELULOZE DIN PLANTE ANUALE

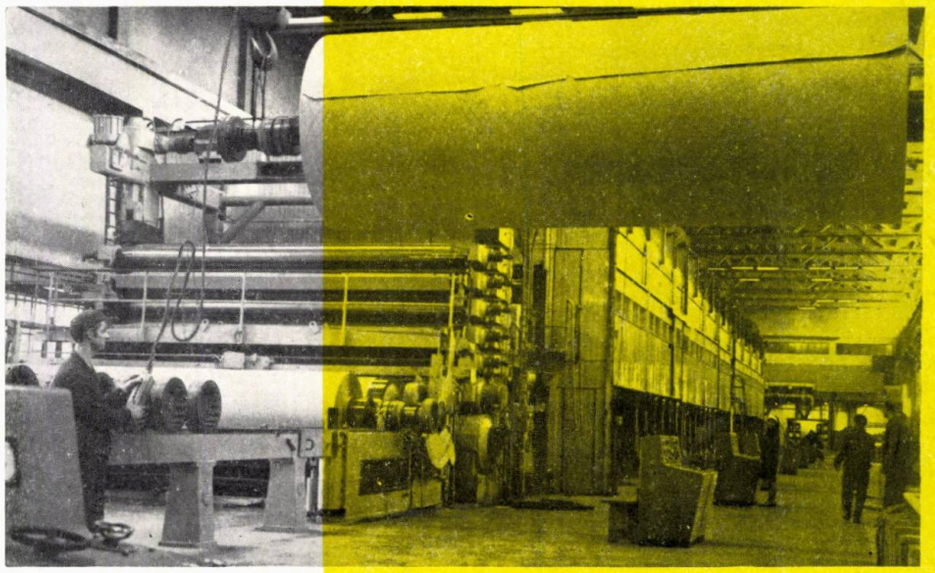

CALEA VICTORIEI 48 - 50
B U C U R E S T I

Planning institute for mines

IPROMIN

Designs for the country and foreign lands all the stages of working concerning mining-work, both for opening and development, andfor the concentration of complex ores (Pb, Cu, Zn, pyrites), as well as auriferous, ferrous and non-metallic ores, salt, coal, a.s.o.

The Institute carries out the following categories of work:

- geotechnical and topographic surveys;
- feasibility studies for complex beneficiation of deposits; studies of profitableness or improvement of extracting and ores concentration processes;
- general designs and execution details for complete industrial units;
- technical assistance during all stages of working, up to plant commissioning;
- practical training of operating staff;
- expert's findings of existing minings.

109, CALEA VICTORIEI
BUCHAREST - ROMANIA
TELEPHONE: 15.84.10

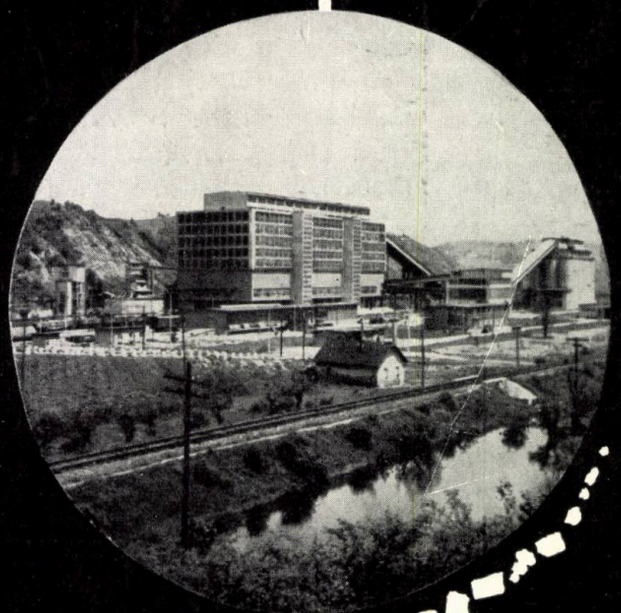

FABRICA

„SECURIT"

BUCUREȘTI

Str. Agricultori 113

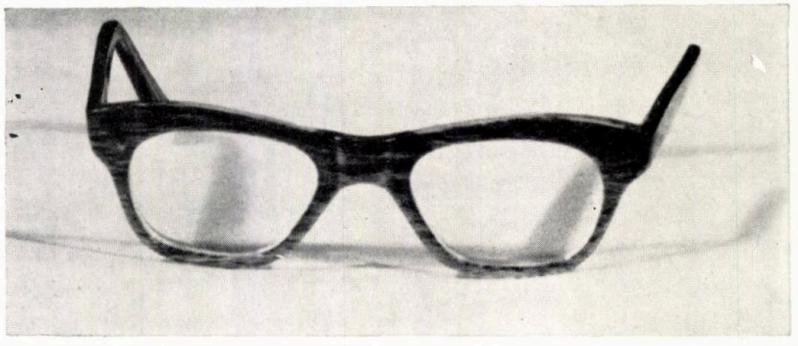

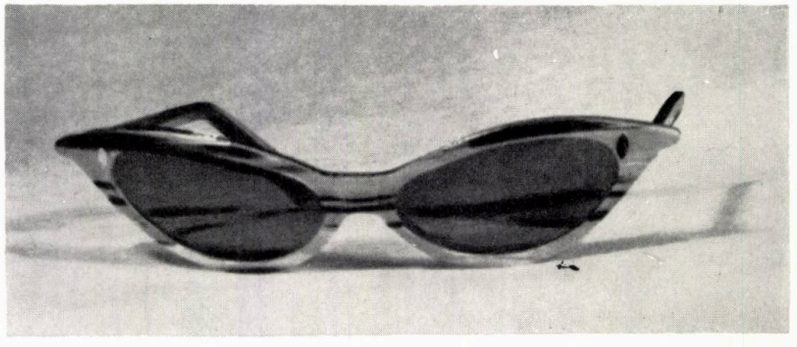

PRODUCE:

- Ochelari de soare și de vedere pentru femei, bărbați și copii.
- Ochelari de protecție pentru tractoriști, chimiști, strungari, pietrari.
- Ochelari de sport pentru motocicliști, schiori, lucrători forestieri etc.
- Lentile de vedere anastigmatice de la + 0,25 la + 6 dioptrii.
- Geamuri Securit plane și curbate pentru autovehicule.
- Oglinzi sanitare, fanteziuri, toalete din geam de calitate superioară.

Toate aceste sortimente se produc pe bază de comenzi ferme, fără repartiție.
Produsele executate de FABRICA SECURIT BUCUREȘTI sînt moderne, durabile și cu utilitate practică.

Telefon: 21.31.76 22.07.70

- Seamless tubes, hot-rolled and cold-drawn, up to 6 in. O.D., for the Oil industry (Casings, drill-pipes, tubing, line-pipes)
- Hot-rolled or reduced round (or shaped) pipes, in the range of 48 to 152 mm O. D., for mechanical engineering applications
- Cold-drawn, precision or high precision round (or shaped) pipes, in the range of 5 to 57 mm O. D., for mechanical engineering applications
- Tubular products for geological prospecting
- Water, steam and gas pipes, in the range of 1/4 to 5 in. O.D., threaded and with coupling, or plain and without protective coating (non-galvanized)
- Boiler tubes
- Colliery drift reinforcement pipes
- Diesel-engine pipes
- Drilling-derrick pipes

REPUBLICA

Pipe Mill

256, Blvd. Muncii • Raionul 23 August
BUCHAREST—ROMANIA

incf

Întocmeşte proiecte pentru sistematizarea şi centralizarea electrodinamică a complexelor şi staţiilor de cale ferată, precum şi pentru instalaţiile de bloc automat de linie, pe căile ferate simple sau duble.

Institutul are o mare experienţă în proiectarea acestor lucrări, realizările sale cuprinzînd:

— sistematizarea şi centralizarea a peste 40 de complexe şi staţii mari de cale ferată;

— sistematizarea şi centralizarea a peste 75 staţii mijlocii de cale ferată;

— bloc automat de linie pe mai mult de 850 km de cale ferată;

— instalaţii de centralizare dispecer în 5 noduri feroviare şi pe 3 secţii de linie simplă.

Proiectele de execuţie cuprind, atît lucrările de linii necesare, cît şi instalaţiile de centralizare electrodinamică cu relee, precum şi cele de bloc automat de linie.

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI CĂI FERATE

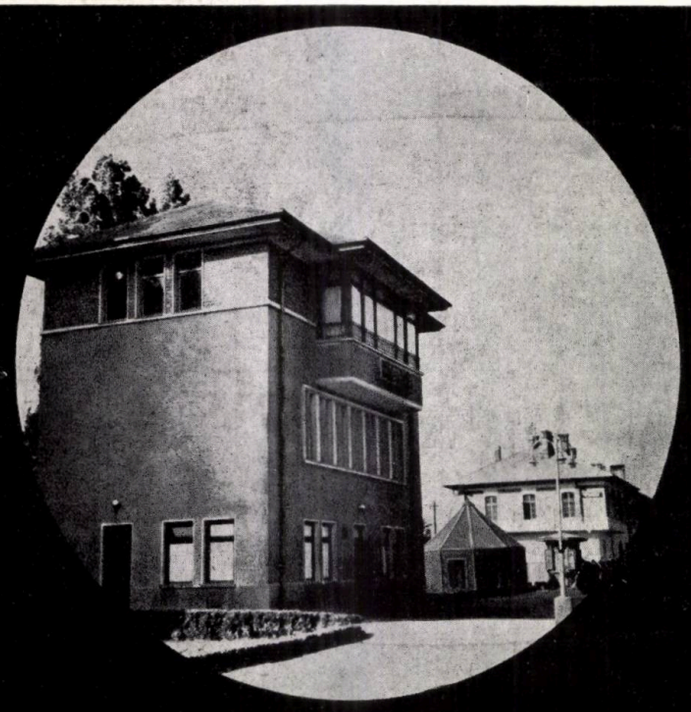

BUCUREŞTI
Bdul Dinicu Golescu 38 (Palatul CFR)
Telefon 18.48.44 şi 18.26.10.

arhitectura 1968

Organ al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România și al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare

3

ANUL XVI
Nr. 112

• **DISCUȚII**

Arh. Ovidiu Vasilescu, arh. George Morariu, arh. Nicolae Vlădescu, arh. Mihail Caffé, arh. Viorica Cureá, ing. Adrian Lupescu, arh. Stelian Dodiță, arh. Nicolae Nedelescu
3 PROIECTAREA TIP ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR SOCIAL-CULTURALE

• **CRONICA IDEILOR**

Arh. Gheorghe Săsărman
18 PLEDOARIE PENTRU CERCETAREA FUNDAMENTALĂ

Arh. Dorel Defour
19 TRANSPORTURILE RAPIDE ȘI DEZVOLTAREA PE VERTICALĂ — PUNCTE CARDINALE ÎN SISTEMATIZARE

• **CRONICA**

• **ÎN ȘANTIER**

Arh. Cezar Lăzărescu
25 AEROGARA INTERNAȚIONALĂ OTOPENI

• **ÎNVĂȚĂMÎNT**

Arh. Dan Bacalu
36 LICEE ȘI ȘCOLI GENERALE TIP

Arh. Cristian Enăchescu
41 COMPLEX ȘCOLAR DE CULTURĂ GENERALĂ PENTRU COPII DEFICIENȚI MINTALI

Arh. Tamara Stănescu
44 EXTINDEREA CONSERVATORULUI « CIPRIAN PORUMBESCU» DIN BUCUREȘTI

Arh. Ioan Fackelmann
48 UNIVERSITATEA DIN TIMIȘOARA

• **CONSTRUCȚII DE ODIHNĂ**

Arh. Mariana Bucur
54 NOI TIPURI DE CASE DE VACANȚĂ PROPRIETATE PERSONALĂ

Arh. Mircea Enescu, ing. Ștefan Angelescu
60 CASE DE VACANȚĂ PREFABRICATE

• **STUDII**

Prof. arh. Ladislau Adler
65 PROBLEME ALE ARHITECTURII INDUSTRIALE CONTEMPORANE (III)

• **RECENZII**

• **TEORIA ȘI ISTORIA ARHITECTURII**

Arh. Marcel Melicson
FIȘE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE (IX)

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh. M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

Redacția și administrația: București 22, str. Episcopiei nr. 9, sectorul I (sau C. P. 2951)
Telefon: redacția 13 98 80, administrația 16 49 14.
Abonamentele se primesc numai la sediul redacției.
Instituțiile pot achita abonamentele în contul de virament nr. 136.401.39 — Direcția Executării de Casă a Bugetului Statului, pentru Redacția Publicațiilor „Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții" și „Arhitectura".
Costul abonamentului anual: instituții 200 lei, individual 100 lei.
Prețul unui exemplar 20 lei.

DISCUȚII

proiectarea tip în domeniul construcţiilor social-culturale

O discuție la Uniunea arhitecților asupra realizărilor și a unor deficiențe ale proiectării-tip în domeniul construcțiilor social-culturale

Probleme în dezbatere:

De ce este necesară proiectarea-tip?

Ce obiecte trebuie tipizate?

Rolul cercetării științifice în tipizare

Care să fie căile viitoare ale proiectării-tip?

arh.
ovidiu vasilescu
I. P. C. T.

unele realizări în domeniul proiectării-tip

Se cunoaște, desigur, din documentele de partid și de stat ce investiții uriașe sînt alocate în țara noastră în vederea dezvoltării industriale, precum și pentru construirea de locuințe și clădiri social-culturale.

Datele statistice arată că în perioada 1960—1965 în domeniul construcțiilor social-culturale s-au executat: cămine studențești cu cca 25 400 de locuri; cămine culturale și case de cultură cu cca 409 300 de locuri (1 502 unități); școli de cultură generală cu cca 28 660 săli de clasă; cinematografe cu 28 335 de locuri (55 de unități); paturi spitalizare, 4 882.

Din acestea, majoritatea (iar la construcțiile de școli, integral) s-au executat avînd la bază proiecte tip.

Activitatea de tipizare a rezultat dintr-o necesitate obiectivă a perioadei despre care vorbim, activitate fără de care consider că nu s-ar fi putut realiza sarcinile de investiții din domeniile respective.

Ba mai mult, aș afirma că tipizarea s-a impus ca necesară și prin faptul că ea a creat premizele industrializării construcțiilor, a permis folosirea rațională a fondurilor alocate, a asigurat o rezolvare corectă a funcțiunilor respective, a permis folosirea rațională a capacității de proiectare, a scurtat timpul de elaborare a documentațiilor tehnice.

Pe baza experienței căpătate, și față de condițiile noi create, institutul I.P.C.T., reînființat în iulie 1963, a izbutit să pună pe noi baze activitatea de tipizare.

Astfel, s-au introdus studiile de fundamentare a temelor corelate cu indicatorii C.S.P. și cu studiile de seriere a tipurilor și capacităților. Aceste studii au creat o bază științifică menită să pună la dispoziția beneficiarilor cele mai bune propuneri. De asemenea, s-a introdus elaborarea de proiecte directive cu scopul de a pune la dispoziția beneficiarilor exemplificări de partiuri funcționale și constructive, în ipoteze diferite. În vederea măririi sortimentului de proiecte, au fost elaborate variante funcționale care să poată fi adaptate la diferite amplasamente; s-au întocmit proiecte cu caracter experimental pe baza cărora să se poată trage concluzii pentru viitor; s-au introdus, în activitatea de tipizare, anchete, urmărirea construcțiilor pe parcursul execuției și al exploatării, pentru a se putea depista deficiențele de proiectare și a se lua măsuri de remediere; s-a trecut la o analiză, pe bază de studiu, a propunerilor de plan de proiectare, apreciindu-se cerințele beneficiarilor în funcție de gradul de repetare și de fondurile alocate; s-a creat un centru de informare unde toți beneficiarii pot analiza producția noastră; de asemenea o unitate de multiplicare care tipărește proiectele, scurtîndu-se astfel timpul de livrare către beneficiar, căruia i se poate prezenta o documentație de calitate superioară.

Dar cu toate realizările obținute mai există încă deficiențe, care trebuie înlăturate cu sprijinul factorilor de răspundere. Mă voi referi la cîteva mai generale:

— din cauza timpului uneori foarte scurt acordat pentru elaborare și a unui dezechilibru de forțe datorat unor neritmicități ce apar prin modificări de plan inerente (teme neavizate, avize întîrziate etc.) unele proiecte conțin lipsuri în coordonarea pe specialități, nu pot fi verificate eficient, se produc greșeli etc.;

— datorită parametrilor impuși de temă și de fondurile alocate, se adoptă uneori soluții tehnice care, deși mai au valabilitate din punctul de vedere al normativelor și prescripțiilor etc., practic nu se pot aplica deoarece sînt depășite (praf hidrofob, fișii din corpuri ceramice etc.);

— unele teme date de beneficiari și solicitate a fi elaborate de urgență, urgență care nu mai permite analizarea lor temeinică, se dovedesc uneori a nu corespunde realităților, irosindu-se astfel numeroase ore de proiectare cu refaceri etc.;

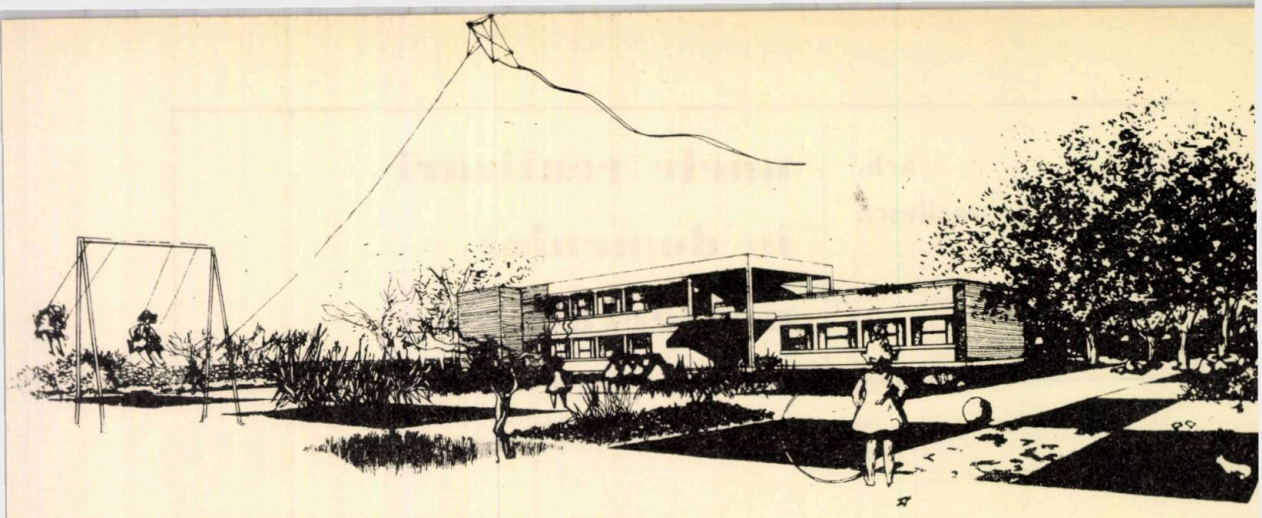

Proiect-tip pentru creșă-grădiniță (60+150)
Autori: arhitecții George Morariu și Cristina Neagu

— avizarea C.S.C.A.S. nu analizează totdeauna temeinic cerințele unor beneficiari, ajungîndu-se din această cauză în situația de a se introduce în proiecte doleanțe care nu se înscriu în indicatorii valorici (ca să nu mai vorbim de faptul că I.P.C.T. fiind un institut bugetar și deci proiectarea gratuită, se cer adesea fel de fel de lucrări și studii de proiectare care pînă la sfîrșit nu folosesc nimănui);

— în multe cazuri, proiectul își pierde din valoare datorită faptului că unele institute de proiectare, care adaptează proiectele-tip la teren, nu intervin corect — așa cum permite regulamentul de tipizare în vigoare — sau nu asigură o bună execuție; de asemena, permanenta schimbare de stasuri, norme etc. duce adesea la refacerea unor proiecte.

În ceea ce privește acțiunea de introducere pe scară mai largă a prefabricatelor la construcțiile social-culturale, această preocupare s-a intensificat începînd din anul 1967, cînd au fost elaborate studii de prefabricare integrală pentru școli generale, licee, creșe, grădinițe, internate, cămine studențești.

Din cauza unor condiții speciale (partiuri, deschideri și înălțimi diferite, dispersare în teritoriu, lipsa unui sortiment lărgit de prefabricate, care în trecut nu se executa în proporție suficientă nici la locuințe) soluțiile pentru clădirile social-culturale s-au limitat pînă acum la planșee prefabricate de catalog. Celelalte încercări au rămas la faza de studiu și nici măcar nu au fost avizate în vederea experimentării de către un beneficiar interesat.

Un aspect important al acestei probleme este și modul în care documentația economică și prețurile în vigoare nu vin în sprijinul prefabricării, soluțiile prefabricate ajungînd totdeauna mai scumpe decît soluțiile monolit.

Un sprijin important în această direcție l-am primit de la Timișoara, unde un beneficiar interesat în această soluție ne-a comandat un proiect de execuție pentru un internat cu 300 de locuri realizat la Reșița cu panouri mari prefabricate.

Sperăm că, militînd pe această linie mai departe, vom reuși să ridicăm această activitate la ceea ce ar trebui să fie.

În privința considerentelor de ordin plastic, necesitatea de a ne limita la parametri inferiori de cost, deci la cele mai ieftine materiale, a făcut să nu se poată ajunge totdeauna la o exprimare plastică mai deosebită, soluțiile alese fiind cele mai simple, considerîndu-se că adaptatorul își va pune o amprentă proprie, intervenind mai serios, legînd proiectul tip de caracteristicile amplasamentului și ale regiunii respective.

Din păcate, acest lucru nu s-a prea realizat, și cu toate că au fost elaborate și variante directive de fațade, acestea nu sînt fructificate de beneficiar din lipsă de timp sau de cadre corespunzătoare.

Mă întreb uneori dacă se justifică faptul că la unele proiecte se cere și se aprobă un nesfîrșit număr de variante la același partiu (cu subsol, fără subsol, cu terasă, cu șarpantă, cu sobe, variantă monolit, prefabricat, plus variante directive de fațade); în timpul astfel folosit, consider că s-ar putea elabora, în unele cazuri, variante de partiu care să îmbogățească și gama de proiecte tip.

Înainte de a încheia, aș mai semnala, cu caracter informativ, faptul că în prezent sînt în valabilitate peste 100 de proiecte tip, majoritatea întocmite începînd din anul 1963 și omologate pentru sectorul social-cultural (învățămînt, sănătate, cultură, sport, M.I.C., UCECOM, GOSTAT, CENTROCOOP, administrative), atît pentru mediul urban, cît și pentru cel rural.

arh.
george morariu
I. P. C. T.

aportul tipizării la cristalizarea temei de proiectare

Îmi permit să desprind din activitatea de tipizare a clădirilor social-culturale, rolul precumpănitor al arhitectului în alcătuirea unei teme de proiectare care să realizeze judicios parametrii funcționali și economici, respectînd legislația în vigoare (stasuri, norme) și atacînd problema din punctul de vedere cel mai modern și de perspectivă. Toate acestea apar mai bine conturate și mai ușor de realizat într-o instituție centrală anume profilată, cum este I.P.C.T.

Ținînd seama de dorința beneficiarului de a avea o temă unică pentru un program sau o serie de obiecte cu același pogram, dar cu capacități diferite, vedem că rolul tipizării ca activitate bazată pe cercetarea științifică este foarte important, ea elaborînd — împreună cu toate forurile interesate (beneficiar, avizare, C.S.P.) — , sintetizînd și armonizînd cerințele, gradul de confort și ordinea de mărime a investiției.

Aș cita aportul efectiv adus în elucidarea temelor la seria de clădiri pentru « Bănci regionale cu 360 de salariați », pentru « Bănci raionale cu 95, 65 și 45 de salariați », la seria de « Clădiri pentru inspecțiile sanitare de stat » și la cea de «Clădiri pentru creșe și grădinițe».

De asemenea, Inspectoratul sanitar de stat a cerut stabilirea unei serii de teme complexe cu structură organizatorică proprie, axîndu-și munca pe activitatea tehnică în laboratoare de profil (cca 90%), pe activitatea de teren și activitatea metodologică pentru specializare.

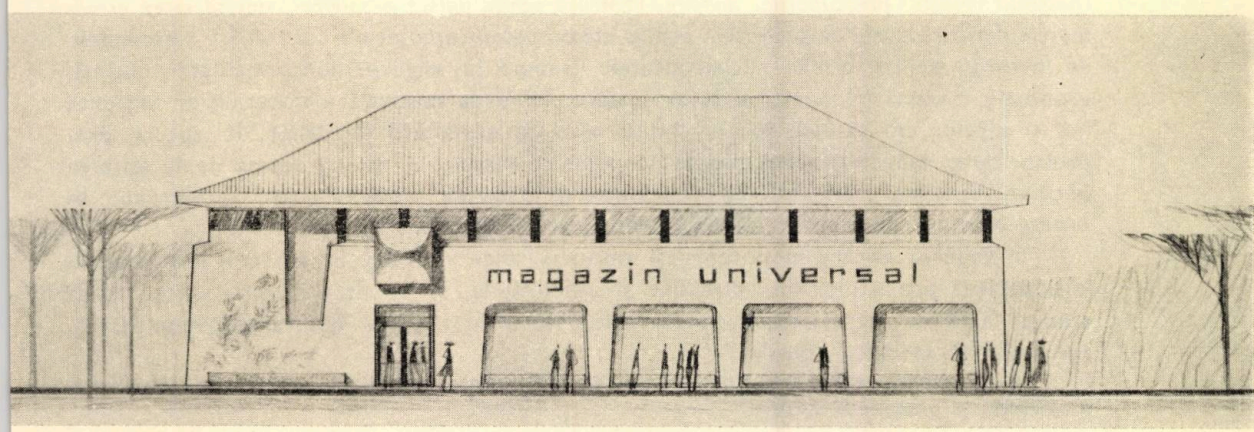

Magazin universal 500 m² Autori: arhitecții Nicolae Vlădescu și Mariana Bucur

Complex comercial Autor: arh. Mariana Bucur

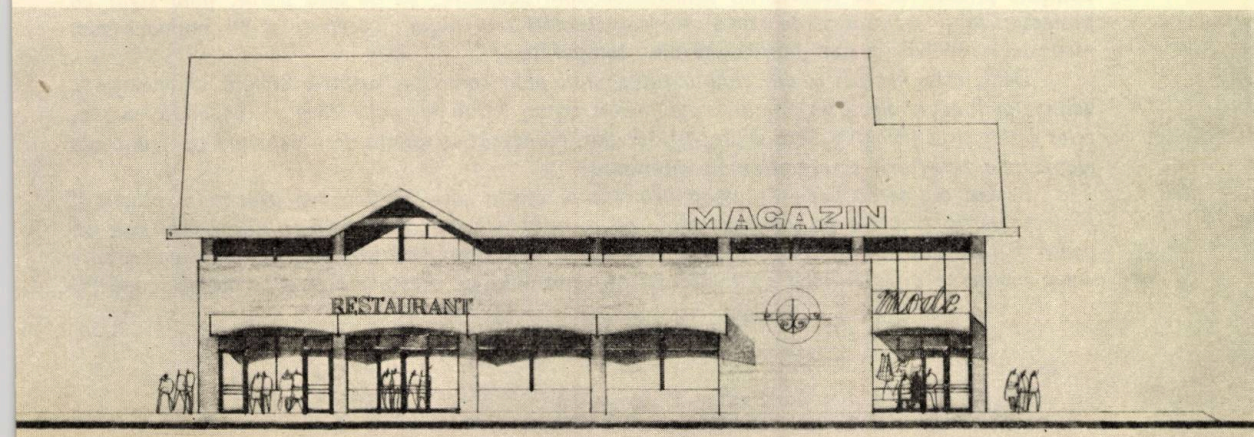

Printr-o atacare metodică a acestei teme s-a ajuns la ideea reducerii la minimum a numărului de tipuri de spații de laborator, precizîndu-se elementele pe specific de cercetare, ajungîndu-se la indici spațiali și valorici care formează un criteriu permanent de control pentru organele de avizare C.S.C.A.S., C.S.P., M.S.

Pe firul conducător care constituie o caracteristică a institutului nostru, acela de a releva obiectivele a căror tipizare se demonstrează a fi eficientă, se situează și o categorie de clădiri social-culturale ce au un caracter specific, atît sanitar, cît și educativ: creșe-grădinițe.

Inițiativa I.P.C.T. de a face un studiu aprofundat, care a generat tipizarea unor clădiri destinate creșelor și grădinițelor, a făcut să putem răspunde prompt unei necesități pe care noile legislații pentru ameliorarea indicelui demografic au făcut-o de actualitate.

Care este aportul tipizării la cristalizarea temei de proiectare a acestor construcții? Colaborarea — sub coordonarea judicioasă a sectorului de clădiri social-culturale a C.S.C.A.S. — cu specialiștii din Ministerul Sănătății și din Ministerul Învățămîntului a fost fructuoasă. Din analiza comparativă a indicilor tehnico-economici pentru acest gen de clădiri, din studiile făcute, din propunerea de a se cupla creșa cu grădinița pentru a utiliza, prin comasare, aceleași servicii comune, s-a ajuns la masive reduceri ale prețului de investiție pe spațiu/copil și s-au creat noi premize pe care se bazează un întreg capitol de investiții ale statului nostru în vederea ocrotirii copilului.

O serie de studii întreprinse de I.P.C.T. au furnizat date ce au dus la stabilirea de către C.S.C.A.S. a unor noi norme urbanistice de suprafețe de teren.

Analiza mobilierului a declanșat propuneri de noi tipuri de mobilier, mai economic și mai modern, care să înlocuiască mobilierul stas, în mare măsură depășit. La aceste exemple de eficiență a tipizării mai putem adăuga faptul că în prezent proiectele tip omologate fac față unei cerințe crescînde în institutele de proiectare din țară.

Am resimțit însă ca o lacună, imposibilitatea de a ne convinge la fața locului de rezolvările optime din străinătate.

În legătură cu aspectul plastic și posibilitățile de exprimare artistică aș dori să analizez puțin felul în care este exprimată plastica arhitecturală în proiectele tip, o problemă ce a constituit obiectul preocupărilor noastre. Pentru a schița datele problemei, am să citez următoarele din Directivele de proiectare pentru clădiri social-culturale ale C.S.C.A.S.: « Proiectele de investiții pentru clădiri social-culturale trebuie să asigure: funcționalitate optimă; economie maximă în investiție și exploatare; folosirea rațională a materialelor eficiente noi și a celor din resurse locale; industrializarea executării lucrărilor, în special prin prefabricare; aspectul corespunzător scopului și destinației, ținînd seama de necesitatea obținerii unei mai mari varietăți în proiectarea clădirilor social-culturale, care trebuie să poarte o amprentă proprie, luînd în considerare și specificul fiecărei localități.

În vederea evitării monotoniei și obținerii unei varietăți în aspectul arhitectural, la adaptarea proiectelor tip, directive și refolosibile, se va da o atenție deosebită la studiul fațadelor, care desigur pot fi restudiate urmărindu-se încadrarea armonioasă în ansamblul și specificul local ».

În judecarea expresiei plastice nu trebuie uitate premizele avute în rezolvarea problemei, și anume:

Aspectul clădirii este determinat de factorii economici prin indicatorul mediu fixat la un nivel de mare economicitate și prin încorsetarea într-un sistem constructiv destul de greoi. Posibilitățile de exprimare plastică sînt îngrădite și de multiplele constrîngeri impuse de stasuri și normative. Dispunem de o gamă limitată de materiale de finisaj exterior posibil a fi întrebuințate și care să se înscrie în sumele de bani acordate; pe de altă parte, fiind sigur că proiectul va fi realizat și de către unii constructori mai puțin pricepuți și cu mijloace mai modeste, rezolvările mai îndrăznețe sînt temperate.

Deci, este necesar ca din simplicitatea unui plan compact, printr-o strictă compoziție a volumelor funcționale, prin ritmarea volumelor, să se obțină un cadru care să răspundă exigențelor fizice și psihologice. Sensul proporțiilor este manevrat cu voința de a exprima cu francheță elementele structurii și organizarea interioară.

Pentru obținerea varietății s-au urmat mai multe căi: soluționarea aspectului plastic al proiectului tip printr-o fațadă expresivă, cu o amprentă mai personală, a cărei realizare să poată fi urmărită îndeaproape de către proiectant pe șantier. Această cale întîmpină pe parcurs unele momente dificile, cînd se formează un ansamblu cu aceste proiecte ce au personalități

diferite și a căror conviețuire de multe ori trebuie împăcată printr-o armonizare. Iar un handicap ce se face simțit este tocmai insuficienta urmărire a realizării pe șantier.

O altă cale, mai puțin convingătoare ca exprimare artistică pentru tipizator, este o fațadă neutră, să spunem corectă, care să ofere o mare flexibilitate (în care acest cuvînt poate să exprime libertate) pentru proiectantul adaptator; această fațadă nu distonează în ansamblu, dar sufocă posibilitățile de exprimare artistică ale arhitectului din I.P.C.T.

Pentru realizarea unei varietăți cu specific local s-a urmărit calea variantelor de fațadă. Aceste variante, obținute prin schimbări de materiale și culoare și mici detalii, pe același plan, sînt mai puțin convingătoare. Variantele majore de fațadă sînt posibile numai prin structuri constructive diferite sau prin partiuri diferite. Dar realizarea acestor variante majore la nivelul de proiectare de execuție este nerentabilă.

O altă cale încercată este proiectarea la stadiul de proiecte directive cu mai multe variante de plan. Această cale a dus, pe de o parte, la alegerea unei singure variante, cea mai economică, iar pe de altă parte a mortificat rolul de autor, de creator al arhitecturii tip, posibilitățile de realizare artistică nefiind traduse în viața pe care o dă realizarea în operă.

Singura posibilitate de împlinire a concepției plastice pe care o are arhitectul tipizant este dată de urmărirea uneia din aplicările la teren ale proiectului de execuție tip. În acest prototip, în afară de sudarea legăturii cu realizarea în operă, cu toate avantajele de perfecționare ce decurg din ea, se poate conchide asupra unei plastici nealterate de adaptator.

Aceștia sînt cîțiva din factorii de elaborare a plasticii arhitecturale, cu posibilitățile de exprimare din proiectarea de clădiri social-culturale.

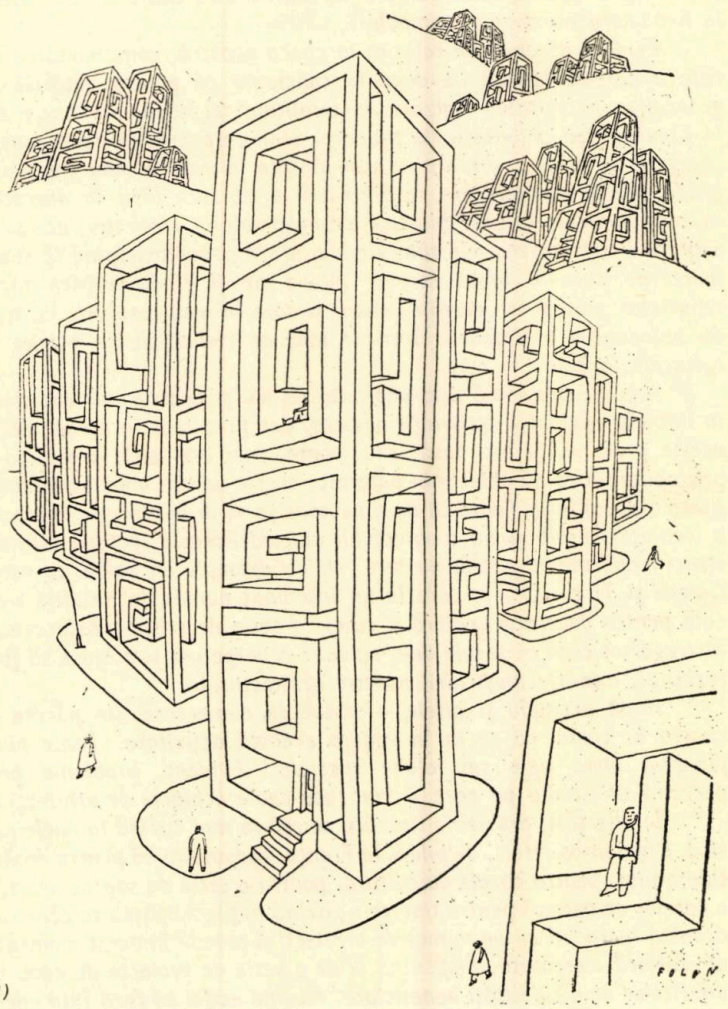

Desen de Folon
(Din revista „Arts-loisirs")

arh.
nicolae vlădescu
I. P. C. T.

ce tipizăm? cum tipizăm?

În proiectarea construcțiilor tip social-culturale ne aflăm în fața a două categorii de probleme: pentru ce și pentru cine proiectăm aceste construcții, și ce tipizăm și cum tipizăm?

Dacă primele două întrebări și-au găsit răspunsuri de necontestat, pentru cele din urmă, necesitățile social-economice impun permanente confruntări.

În fiecare etapă, documentele de partid au indicat direcțiile principale de desfășurare a activității noastre. Aproape totdeauna s-a stăruit asupra cîtorva aspecte, între care aș cita: repetabilitatea, abordarea unor anume sisteme constructive și a unor anume tehnici de execuție sau problema specificului local.

De fiecare dată analiza măsurilor pentru rezolvarea celor de mai sus s-a dovedit complexă și de netăgăduită utilitate.

O incursiune în domeniul istoriei ne relevă faptul că amprenta de identitate a unei așezări este dată cu precădere de un obiect major de dotare socială, cu caracter de unicat, și nu de construcțiile ce se repetă: agora în antichitate, castelul sau biserica în evul mediu, palatul în Renaștere au devenit simboluri.

Evident că dacă ne referim la epoca noastră, complexitatea de fenomene și de necesități care o caracterizează ne duce la concluzia că pentru dotările social-culturale nu se poate generaliza necesitatea tipizării în totalitate, ci că numai unele dintre ele ar trebui să intre în preocuparea activității de tipizare. S-ar desprinde în acest sens, pentru mediul urban, două categorii de clădiri: unele care sînt plasate în incinta unor mari ansambluri cum sînt creșele, grădinițele și școlile, care se pretează la tipizare fără ca aceasta să impieteze în vreun fel asupra particularităților plastice ale ansamblului respectiv; aceste obiecte nu intră în valențele expresive ale străzii, ele rămînînd în afară și neparticipînd la spectacolul permanent și mereu înnoit pe care îl oferă strada. Altele ar fi clădirile care intră în complexele sociale ale diferitelor unități structurale urbane și care în mod categoric nu trebuie să facă parte din sfera de preocupări a tipizării. Într-alt mod ar trebui să fie privite obiectele de dotare social-culturale la sate.

Această problemă este abordată de noi și pentru moment credem că ea poate fi cuprinsă în limitele eficienței activității noastre, dat fiind marele număr de obiecte care se execută după aceste proiecte. Și aici însă, sau, poate, mai ales aici, problema specificului local revine cu pregnanță, dacă nu chiar mai puternic, aceste unități unicat confundîndu-se cu simbolul de identitate al localității. Poate că ar fi necesar să se ia în discuție mai curînd o prefabricare ușoară a locuinței rurale și nu a obiectului unicat! Această ipoteză este subliniată de o serie de construcții apărute în satele noastre, ca de exemplu în salba de sate înșirate pe șoseaua dintre Găiești și Tîrgoviște, în care la un însemnat număr de locuințe s-au folosit elemente prefabricate pentru decorația majoră a casei: o serie de stîlpi « brîncovenești », care nu fac decît să distrugă tot ceea ce secole de-a rîndul s-a perpetuat și a ajuns să formeze în momentul dc față tezaurul, mîndria moștenirii noastre arhitecturale.

Acest exemplu și altele — destul de numeroase din păcate — ridică problema dacă nu cumva ar trebui să se ia în vedere această activitate. Poate numai niște elemente mici de planșeu, niște țigle sau olane speciale ! Evident, problema prefabricării în mediul rural necesită un studiu pe care îl vor face poate echipele de arhitecți din județe.

În alte țări, problema tipizării se referă mai curînd la unele programe, decît la obiectul în sine. Dacă m-aș referi, de pildă, la Franța, constatăm că pentru dotările social-culturale necesare tineretului, pentru casele de cultură, pentru o serie de săli de sport, există « Federația franceză a caselor de cultură pentru tineret »; avînd în preocuparea sa construcția unor asemenea edificii, aceasta lucrează cu un număr de arhitecți și posedă în acest moment un număr însemnat de case de cultură executate, dispunînd și de o serie de proiecte de case de cultură puse la dispoziția diferitelor municipalități beneficiare, reușind astfel să facă față unei comenzi sociale stringente.

Dacă ne referim la unele programe de la noi — de exemplu, seria de case de cultură care au intrat în sfera Uniunii Generale a Sindicatelor — ni se pare că o însemnată forță de proiectare s-a irosit pentru proiectarea unor cluburi (la Ploiești, Bîrlad, Turnu Măgurele etc.) de către o serie de arhitecți de la D.S.A.P.C.-uri, care nu aveau suficientă experiență în acest domeniu; s-a ajuns din această cauză ca un proiect să fie readus de cîte două-trei ori la avizare.

Evident că dacă această problemă ar fi fost rezolvată de un unic organism de proiectare, cu un nucleu specializat în această problemă, s-ar fi putut economisi timp și energie.

Să reluăm întrebarea: cum tipizăm, cum venim în ajutorul proiectanților din D.S.A.P.C.-uri, cum se pot folosi aceștia de munca noastră?

Fazele proiectelor tip cu care pot opera D.S.A.P.C.-urile sînt în general două: proiectul directiv și proiectul de execuție.

În privința proiectului directiv, doresc să expun o părere strict personală, care vizează cîteva aspecte. Primul este de etică profesională. Mi se pare destul de hazardat pentru oricare dintre colegii mei de la tipizare să prezinte unor confrați un proiect (care prin omologarea sa devine o obligație) drept model unic de rezolvare a unui program, în anume condiții.

Am învățat cu toții și continuăm să învățăm de cînd am terminat facultatea, căutăm să pătrundem problemele actuale ale teoriei arhitecturii. Această informare plurală și permanentă face parte din specificul profesiunii noastre și cred că nu poate fi suplinită de un proiect directiv. Un al doilea aspect ar fi inutilitatea sau ineficiența consumării de către proiectarea tip a unui timp pentru elaborarea unei faze, întrucît nu o dată s-a ajuns la situația ca un proiect să se execute o singură dată, de pildă, cinematograful cu 800 de locuri; or, nu știu dacă e cazul să tipizăm un obiect atît de important, de fapt o dotare reprezentativă pentru un oraș și avînd o repetabilitate destul de discutabilă.

Acest al doilea aspect generează și lipsa sentimentului de satisfacție morală finală, atît la proiectantul de tipizare, cît și la cel ce adaptează. Imposibilitatea de a interveni ca autor al proiectului tip, imposibilitatea de a urmări și eventual corecta gîndirea inițială, imposibilitatea de a o vedea finalizată sînt, credem, nestimulative.

Afară de acestea, față de un astfel de proiect prezentat la Uniunea arhitecților (conform regulamentului de premiere a proiectelor), există rețineri din partea juriului — și pe bună dreptate: acest proiect nu poate fi premiat, întrucît în aceeași etapă de premiere s-ar putea prezenta și cîțiva proiectanți de la D.S.A.P.C.-uri, care au adaptat același proiect tip.

Cinematograf cu 500 locuri
Autor: arh. Nicolae Vlădescu

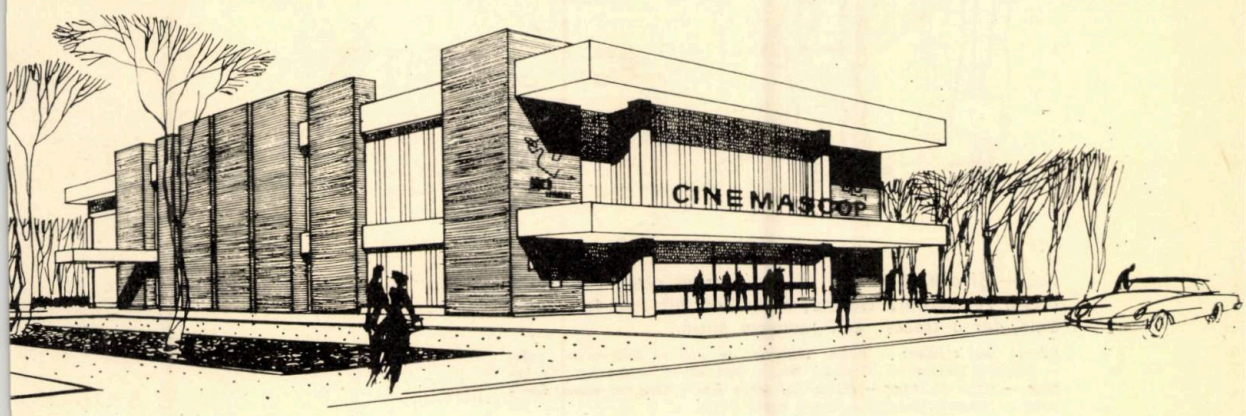

Ce de a doua fază de proiectare cu care ar putea opera D.S.A.P.C.-urile este proiectul de execuție, care are cam aceeași soartă. Pentru înlăturarea monotoniei, pentru asigurarea varietății și unității în cadrul unui ansamblu, D.S.A.P.C., conform regulamentului privind tipizarea în construcții, este obligat să intervină asupra proiectelor în toate compartimentele, cu respectarea parametrilor funcționali și a indicilor tehnico-economici. Ne găsim în fața unor situații contradictorii: pe de o parte, tipizăm, între altele, pentru că D.S.A.P.C.-urile nu au capacitate de proiectare (cantitativă și calitativă); pe de altă parte, le obligăm să opereze intensiv în proiectul tip, pentru a înlătura monotonia, pentru a asigura integrarea în specificul local etc.

În această direcție este necesară, mi se pare, o analiză pe scară mai largă, cu consultarea tuturor factorilor care lucrează cu proiectele tip.

Din ceea ce știm, există unele exemple de reușită adaptare de proiecte tip. De exemplu, proiectul Casei de cultură cu 600 de locuri de la Giurgiu (adaptare făcută de D.S.A.P.C.-București), Căminul cultural de la Rupea. Este adevărat că la ambele proiecte s-a intervenit și cu materiale de construcție de calitate deosebită față de ceea ce prevedea proiectul tip: în loc de tencuială obișnuită sau terasit s-a folosit travertin, care, evident, contribuie la crearea unui aspect deosebit.

În legătură cu această problemă a plasticii construcțiilor noastre a monotoniei mi-aș permite o foarte scurtă paranteză, aducînd în discuție o întîmplare care ar fi putut să treacă cu vederea, dacă ea nu s-ar fi petrecut la televiziune. Probabil că mulți ați văzut, în « studioul mic », piesa « Eroul anonim ». Consider că se ia, în mod periculos, de către acest for de largă difuzare a opiniilor, o anume poziție nejustă față de activitatea arhitecților, « acuzatorul public » fiind un personaj care, prin prezență, gestică și limbaj, nu se putea situa decît la periferia societății, vulgarizînd în mod condamnabil, atît pe omul de pe stradă, cît și o activitate social-economică de deosebită importanță.

Discutînd valoarea plastică a proiectelor tip, în special a celor pentru mediul rural, aș remarca o serie de contradicții: în primul rînd între specificul local și prefabricarea impusă de necesitățile mereu crescînde; în al doilea rînd, între mesaj — limitat de anumite restricții

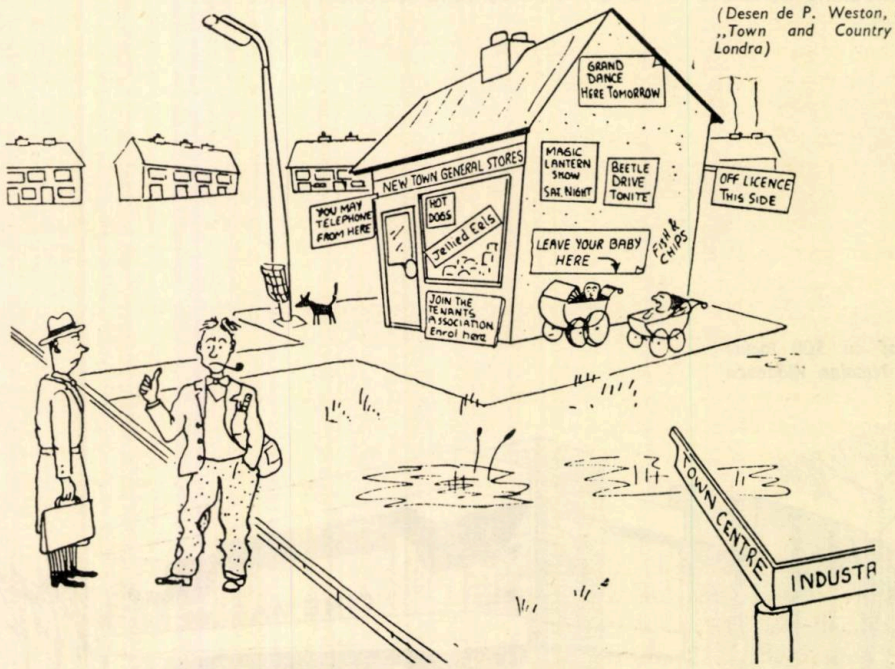

(Desen de P. Weston, din revista „Town and Country Planing" Londra)

... — Și acesta urma să fie centrul civic, cuprinzînd creșă, restaurant, cinema, bibliotecă, birt și 16 magazine, dar a trebuit să-l reducem puțin ...

(Texte pe clădire: — Puteți telefona de aici — Crenvursti calzi — Magazin general al Orașului Nou — Înscrieți-vă în Asociația Chiriașilor — Piftie de țipar — Mîine Bal Mare Aici — Simbătă seara: Spectacol cu lanterna magică — Lăsați copiii aici)

economice — și monotonie; în al treilea rînd, între ideea că problema varietății se poate rezolva prin variantele de fațadă ale proiectului tip, și lipsa de potențial de proiectare din D.S.A.P.C.-uri.

Cred că fantezia trebuie să-și găsească locul necesar chiar în proiectarea tip, monotonia nefiind determinată de calitatea sau lipsa de calitate a unui proiect. Problema monotoniei legată în principal de mijloacele și forțele de care dispunem în proiectare și execuție, de condițiile de ordin economic și tehnic, de ritmul impetuos de creștere a necesităților, rămîne deschisă. Cred că lipsurile din activitatea unor constructori nu îndreptățesc concluzia unor foruri de avizare sau chiar a unor arhitecți ce lucrează în tipizare, că trebuie să se renunțe la căutările plastice specifice mesajului pe care arhitectura trebuie să-l transmită.

Orice proiect trebuie să fie de o calitate deosebită sub toate aspectele, indiferent că este tip sau nu, fiindcă diferența dintre expresia arhitecturală simplă și expresia arhitecturală artistică nu este cantitativă, ci calitativă, pentru că arta arhitecturală — fiind un act de creare a unor forme artistice destinate utilului omului — nu trebuie să se confunde cu o intuiție a conținutului; acest act de creație arhitecturală este de neconceput fără participarea, necondiționată și în egală măsură, a cunoștințelor teoretice și a celor practice.

arh.
mihail caffé
I. P. C. T.

să abordăm diferențiat problemele clădirilor social-culturale tip

Consider că facem o greșeală punînd într-o singură categorie, foarte generală, toate proiectele pentru construcții social-culturale. Poate mult mai util ar fi să vorbim la concret despre diferite categorii de clădiri social-culturale, pentru că fiecare dintre ele își are problemele sale specifice. Pe de o parte sînt clădiri care participă la spiritualizarea unui ansamblu și la aspectul lui general. În acest caz, problemele de tipizare se pun la un anumit nivel specific, la nivelul schemelor de funcționalitate, corect, științific studiate, pe bază de analize temeinice, dar mai departe nu se poate merge din cauză că nu au o personalitate foarte pregnantă. Pe de altă parte, sînt o serie de proiecte tip care nu contribuie cu personalitate — mă refer, de exemplu, la unele elemente ca posturile trafo și altele. Adică fiecare gen de clădire tip — școală, cămin cultural, magazin — va ridica, după părerea mea, problemele specificității de tipizare. Și mi se pare că noi greșim, pretinzînd de la toate aceeași calitate. Cred că dacă vom aborda diferențiat problemele, pe teme, pe principii de proiectare, vom reuși probabil să realizăm niște proiecte mai bune.

De exemplu, mi se pare că rezumarea — în problema varietății plastice — numai la intervenția asupra fațadelor, prin elemente de decor, este nejustă. Eu sînt împotriva sistemului de a da o directivă pentru a se crea varietate de aspect prin modificări de fațadă. Aspectul arhitectural este o sinteză a unor valori plastice foarte variate, în care planul fațadei este uneori cel mai puțin interesant. Este vorba de întreaga concepție arhitecturală. De aceea, obiecțiunea făcută de arhitectul George Morariu asupra variantei majore este justă, pentru că această variantă majoră aduce numai o rezolvare plastică legată de viziunea unui arhitect și o rezolvare funcțională, care poate fi mai ingenioasă la unul și mai puțin ingenioasă la altul. Chiar și acele funcționalități pe care noi le considerăm intangibile, stabilite pe baza unor teme foarte atent și științific studiate, pot da naștere la niște lucruri neașteptate. În concluzie, cred că problemele trebuie discutate pe teme separate, după cum răspund schemelor funcționale.

S-au manifestat aici poziții contradictorii: între nevoia de varietate și nevoia de eficiență în proiectare, a fost combătut — pe bună dreptate — proiectul directiv, ca fiind un proiect care limitează posibilitățile creatoare ale autorului, și proiectul de execuție, ca limitînd posibilitățile de varietate și adaptare. Atunci cum să facem? Nu se mai poate face nimic? Probabil că soluția trebuie să țină seama de complexitatea temelor de proiectare și tipizarea să fie dezvoltată pe diferite trepte, în funcție de condițiile concrete, atît în ceea ce privește caracterul clădirii, cît și cadrul tehnico-organizatoric.

arh.
viorica cureá
Consiliul Popular al Municipiului București

să stabilim judicios temele proiectelor-tip

Lucrînd în cadrul sectorului de investiții al C.P.M.B. am avut adesea prilejul să constat ce multe probleme se ridică la aplicarea pe teren a proiectelor tip de construcții social-culturale. De ce ? Pentru că proiectele luate de la I.P.C.T. sînt de obicei date unor tehnicieni care le aplică de cele mai multe ori mecanic și cu foarte puțin interes. Din cauza aceasta soluția cea mai frecventă este de a se repeta un anumit obiectiv care a mai fost executat.

O problemă importantă de care ne-am lovit au constituit-o temele, atît ale proiectelor tip, cît și ale celorlalte proiecte comandate la I.P.C.T.

Am impresia că de cele mai multe ori, temele nu se mai discută de proiectant, în cadrul institutului, ci sînt primite ca atare. Proiectantul, pe baza acestor teme, începe studiile pe diferite variante, posibilități etc. Foarte puțini proiectanți discută temele sau se luptă pentru remedierea unor lipsuri ale lor. Din această cauză apar cîteodată situații ca cea a proiectelor pentru creșe și grădinițe, la care este foarte greu de înțeles cum a fost întocmită tema. La aceste proiecte, nucleul de bază îl formează sălile pentru creșe și sălile pentru grădinițe. Creșele beneficiază de două încăperi dimensionate reglementar: o încăpere de joacă și de luat masa și o încăpere de dormit. În schimb, în proiectul pentru grădinițe, spre surprinderea noastră, apare o singură încăpere în care se desfășoară întreaga activitate a copilului, de dimineață pînă seara: acolo se joacă, acolo mănîncă, acolo doarme. De ce copilul mic beneficiază de două încăperi, iar cel mare, care are nevoie de mai mult spațiu, are doar o singură încăpere?

De aceea, consider că I.P.C.T. trebuie să joace un rol mult mai eficient în stabilirea, în primul rînd, a unor teme judicioase. Mă asociez ideii de a se da partiuri schematice de funcțiuni economice-funcționale și, pornind de la o temă foarte bine studiată, prin discuții permanente cu beneficiarii, să se ajungă la rezolvări perfect fundamentate. Atunci cînd se justifică și se argumentează, beneficiarul, de obicei, cedează.

De asemenea, trebuie să subliniez și faptul că resimțim lipsa unor studii pentru elemente de detalii. Aceste studii ar ușura foarte mult proiectarea, studiindu-se nu atît elementele majore, de plastică arhitecturală, ci elementele mai mărunte, privind în special construcția. Astfel, ne

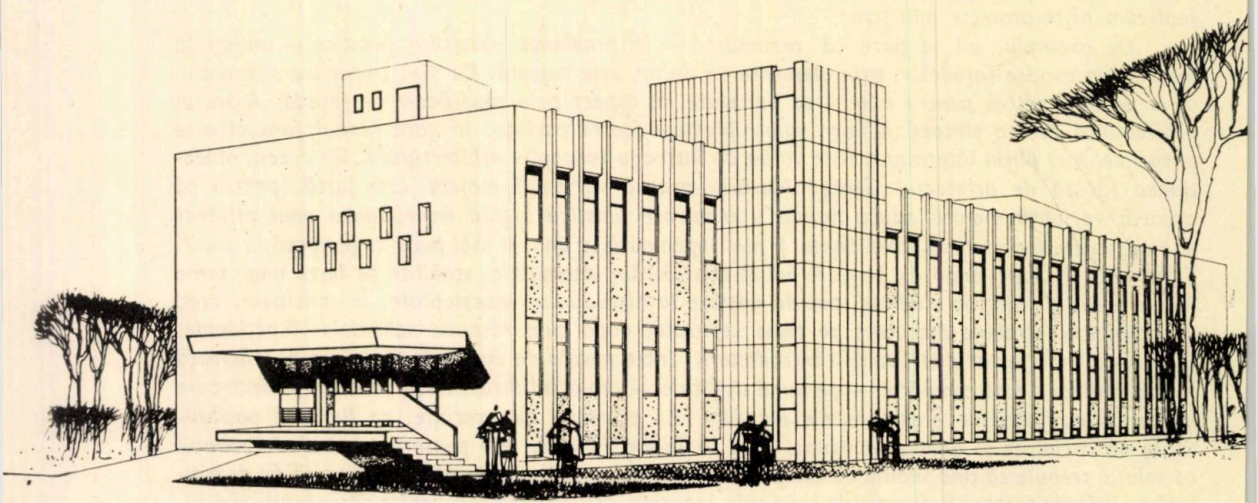

Spălătorie-curățătorie chimică Autor: arh. Francisc Retty

lovim foarte des de problema rezolvării învelitorii, a acoperișului, care pur și simplu nu este studiată. De această problemă nu s-a preocupat nimeni spre a-i găsi o rezolvare artistică. S-a mers pe soluția teraselor, care azi nu mai corespund. Acum se pun acoperișuri de tablă, făcute la întîmplare. Este o problemă pentru care simțim nevoia să se dea mai multe rezolvări.

ing.
adrian lupescu
I. P. C. T.

tipizarea înseamnă, în primul rînd, cercetare și industrializare

Avem cu toții cîte ceva de învățat din această discuție și cu toate că lucrurile au fost prezentate într-un fel aparent descurajator, de către cîțiva tovarăși, ele nu contrazic ceea ce gîndim și noi despre tipizare; poate nu corespund chiar cu ce am vrea să facem, dar corespund în orice caz cu ceea ce urmărim.

Tot în cadrul unei discuții la Uniunea arhitecților s-a analizat timp de cîteva ore activitatea teoretică și de cercetare în arhitectură. Or, munca de tipizare este în primul rînd o muncă specifică de cercetare și, pe cît îmi aduc aminte, atunci toți vorbitorii erau de acord că este necesară și o muncă de cercetare în arhitectură.

Pornind de la aceste considerente, imediat după înființarea I.P.C.T., noi am căutat ca tipizarea să fie, în primul rînd, o muncă de cercetare, care să se concretizeze în proiectele propriu-zise sau directive, acesta fiind însă numai unul din modurile de valorificare a acestei cercetări.

Întreagă această muncă de cercetare, căreia poate noi nu-i facem suficientă publicitate, e consultată și utilizată cu folos de către cei care o cunosc și reprezintă un prim ajutor pe care-l dăm proiectanților de investiție. Să luăm exemplul proiectării de școli : ar fi foarte greu — eu spun ar fi fost absolut imposibil — să se facă o temă și respectiv, proiecte de școli, de creșe, de grădinițe, fără cercetare și tipizare. Tovarășii din Ministerul Învățămîntului cunosc prin cîte schimbări au trecut aceste teme, cîtă muncă de cercetare au reprezentat, cîți specialiști din Ministerul Învățămîntului au contribuit cu programe, cum pe urmă a trebuit să se verifice temele pentru partiuri funcționale și să se adapteze, cu specialiștii din C. S. P., la condițiile economice, la posibilitățile financiare, la întregul nostru volum de investiții. Toată această muncă de studiu și cercetări ar fi fost imposibil de realizat de către fiecare proiectant de investiție în parte.

În exterior se cunoaște numai rezultatul valorificabil în proiecte-tip; cine nu cunoaște aprofundat toți parametrii care duc atît la stabilirea temei, cît și la rezolvările funcționale, poate considera că unele prevederi sau soluții ale proiectului ar fi putut fi îmbunătățite, dar la o analiză concretă a acestor eventuale îmbunătățiri se constată contradicții cu unii din parametrii amintiți. În general, temele de tipizare nu pot fi privite în mod mecanic; adesea, rezultatul nu poate fi înțeles pe deplin de cineva care nu cunoaște toți parametrii ce au stat la baza stabilirii acestei teme.

Un lucru este însă sigur: la tema inițială dată de beneficiar, tipizatorul — care este interesat ca proiectul tip să fie competitiv și să aibă o durată de aplicare cît mai lungă — intervine pentru a se adopta o temă care să corespundă ultimelor soluții pe plan mondial sau — chiar dacă conjunctura economică de moment nu dă această posibilitate — pentru a se putea adapta construcția în viitor.

În acest sens, aș putea da un exemplu recent.

Am primit o temă și o comandă să elaborăm proiecte tip pentru « arhive de stat », cu o aplicare de cca 40 ori în actualul cincinal. Beneficiarul, ținînd seama de fondurile disponibile și de posibilitățile de moment, a întocmit o temă cu arhivare simplă, să-i spunem, clasică. Institutul a arătat beneficiarului că este necesar ca tema să țină seama de progresul mondial în metodele de arhivare, chiar dacă introducerea acestor metode se va face în etape, astfel încît proiectele tip și construcțiile executate după aceste proiecte să permită aplicarea noilor tehnologii care, de altfel, duc la economii de spații.

Am insistat asupra activității de studii și cercetare în munca de tipizare pentru că de fapt aceasta este în principal deosebirea dintre tipizare și proiectarea de unicate. Desigur că în paralel există și o cercetare care deschide drum noilor teme. Aș da ca exemplu anchetele tehnico-sociale pentru stabilirea caracteristicilor de confort ale locuințelor din diferite regiuni etc.

Dar să vedem cum se valorifică această muncă de cercetare. Astăzi, valorificarea se face, pe de o parte, sub formă de proiecte tip și, pe de altă parte, sub formă de proiecte directive. Referindu-ne la construcțiile social-culturale și administrative, cred că sîntem cu toții de acord că proiectele cele mai indicate sînt cele directive, care pun la îndemîna proiectantului de investiție rezultatele studiilor menționate, o serie de indicatori, ca și diferite variante de partiuri și soluții care de fapt reprezintă scheme funcționale. Desigur că numai în acest fel se va putea realiza o mare varietate arhitectonică.

Dar în același timp trebuie să ținem seama de realitățile actuale. Este cunoscută lipsa de arhitecți din foarte multe institute de proiectări, ca și lipsa, adesea, de timp. Uneori, atunci cînd există mai multe variante tip, chiar institute puternice ca « Proiect București » repetă aplicarea aceleiași variante din lipsă de timp. Cu atît mai mult, nevoia de proiecte tip este imperioasă pentru D.S.A.P.C.-uri, unde numărul de arhitecți este limitat. Iată de ce este și va mai fi necesar mult timp să elaborăm și proiecte tip complete, nu numai proiecte directive.

În noul Regulament de tipizare, proiectantul de investiție poate interveni destul de mult în aspectul plastic și în proiectele tip, numai să aibă răgazul necesar. Desigur, nu aceasta este metoda de înlăturare completă a monotoniei, dar în orice caz este o metodă de îmbunătățire. Trebuie să adaug că dacă numărul de arhitecți nu poate fi sporit imediat, ceea ce ar fi de dorit este acordarea unor termene rezonabile de proiectare, printr-o planificare judicioasă, pentru ca proiectantul să aibă timp să intervină creator chiar la proiectul tip.

Dar să nu uităm celălalt aspect principal al tipizării: industrializarea construcțiilor, respectiv prefabricarea.

Desigur că orice element prefabricat este de fapt un element tip. S-a mai spus de multe ori și, fie că ne place sau nu, prefabricarea se impune continuu. Chiar pentru puținele elemente — aplicate, din păcate, destul de rar — a fost pînă acum necesar un studiu de modulare, o cercetare a elementelor specifice. Dar constructorii cer din ce în ce mai mult să trecem la o prefabricare mai generală.

Lăsînd de o parte greutățile care au frînat această prefabricare pînă acum, institutul nostru este pe cale de a pune la dispoziție unele proiecte de construcții social-culturale cu sisteme complet prefabricate. Astfel, au fost studiate soluții pentru licee, cu structura complet prefabricată, cu o travee unică și un număr de elemente de bază redus la un minimum de două tipuri, sistem aplicabil și la creșe-grădinițe. De asemenea, sînt pe cale de a se termina proiectele de internate cu structură din panouri mari. Iată domenii în care tipizarea se impune de la sine.

Talentul și pasiunea creatoare a arhitecților trebuie să facă din această realitate a vieții moderne și o realitate a unei arhitecturi variate și valabile. Și eu sînt convins că acest lucru este pe de-a-ntregul posibil.

arh.
stelian dodiță
D.S.A.P.C. — București

proiectul-tip să lase mai multă libertate adaptatorului

Vreau, înainte de toate, să precizez că nouă, celor care activăm în D.S.A.P.C.-uri, ne este foarte necesară activitatea I.P.C.T., care ne ajută în rezolvarea rapidă a problemelor. La noi se cer predări de proiecte — de obicei în fază unică — nu în termene eșalonate pe luni sau săptămîni, ci de multe ori în zile. Sîntem solicitați să dăm documentațiile în termene foarte scurte, beneficiarul insistînd asupra faptului că neobținerea proiectului pînă la o anumită dată atrage pierderea fondurilor sau « neprinderea » în planul constructorului etc.

Acest ritm implică existența unei documentații elaborate și avizate, care să necesite numai legarea la teren.

Pornind de la această realitate, aș vrea să arăt o serie de greutăți legate de aplicarea proiectelor tip, greutăți, care, analizate și eventual însușite, cred că ar pune I.P.C.T. în situația de a elabora proiecte din ce în ce mai bune.

Aș da întîi un exemplu concret. Acum cîtva timp, arh. Bogdan Gheorghiu de la Institutul de arhitectură « Ion Mincu » mi-a cerut să-i indic cîteva localități sătești unde D.S.A.P.C. a « legat la teren » proiecte tip de școli sau cămine culturale, pentru a merge cu o echipă a Insti-

tutului de arhitectură să execute decorații exterioare și interioare, o acțiune inițiată de catedra respectivă ca o aplicație practică.

Am căutat clădiri adecvate, însă nu am reușit să găsim nici una, pentru că proiectele, deși constituie clădiri reprezentative în comunele respective, nu au fost gîndite pentru a primi și elemente decorative. Este un aspect ce ar merita și el să fie luat în considerație.

În legătură cu îmbunătățirea finisajelor, eu aș propune să se adopte o hotărîre pentru a nu se limita posibilitatea folosirii cotei de 5% (diverse și neprevăzute) numai pentru fundații. Aceasta întrucît, în mod legal, constructorul folosește toată cota la lucrările de fundații, iar cînd ajungem la finisaje nu mai dispunem de nici o rezervă.

O altă greutate în munca noastră este generată și de faptul că proiectele tip sînt redactate într-o singură variantă de partiu și în ideea că se execută într-o singură etapă.

Este o ipoteză greșită, întrucît, pe de o parte, sîntem nevoiți în mod curent a lega la teren proiectul « în oglindă », iar pe de altă parte s-a pierdut din vedere că aceste construcții se realizează mai ales din fonduri acumulate prin contribuție voluntară. De aici necesitatea de a putea realiza construcția în etape, în funcție de fondurile existente și de nevoile din prima etapă; pentru că, de exemplu, deși în final este vorba de o școală cu 4 sau 8 săli de clasă, în prima etapă — cinci, șase ani — sînt necesare numai 2 sau 4 săli de clasă.

Lipsa unei documentații etapizate ne obligă să redesenăm proiectul tip și să refacem documentația economică.

Acest aspect se accentuează și mai mult la căminele culturale, la care eu aș mai adăuga un element: o comună, oricît de « bogată » ar fi, nu poate acumula prin contribuție voluntară mai mult de 100 000 lei anual. Or, un cămin cultural costă cca 1 500 000 lei, ceea ce înseamnă că sînt necesari 15 ani de acumulări pentru a construi căminul. Apreciez că este mult prea mult și că rezolvarea proiectului în etape (întîi sala și apoi anexele) ar permite ridicarea în timp scurt a funcțiunii principale (sala) și apoi a celorlalte anexe.

Arhitectul Ovidiu Vasilescu a afirmat aici că arhitectura grădinițelor, creșelor, școlilor, nu ar participa la compoziția de ansamblu, ele fiind înglobate într-un ansamblu de clădiri.

Personal, nu sînt de acord cu acest punct de vedere. Poate că arh. Vasilescu s-a referit la ansambluri mari, unde aceste clădiri într-adevăr nu participă la frontul străzii. Dar în sate sau în orașe de provincie, aceste clădiri devin elemente de arhitectură de prim ordin, ele constituind chiar « centrul ». Deci, arhitectura lor trebuie gîndită de pe această poziție.

S-a afirmat că proiectele tip nu sînt corect adaptate de către proiectanții din D.S.A.P.C.-uri. Nu sînt de acord cu această afirmație, deoarece am constatat că, dimpotrivă, adaptarea urmărește întocmai proiectul. Părerea mea este că ar fi bine ca proiectanții din I.P.C.T. — care, așa

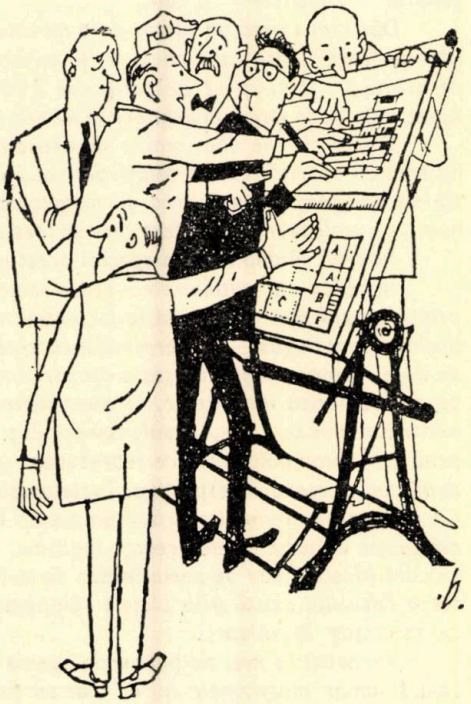

— Viitorii beneficiari au ținut să dea arhitectului cîteva sugestii...

(Din revista « Bâtir »)

cum s-a arătat aici, nu au posibilitatea să urmărească execuția — să vină în contact cu șantierele, să facă un schimb de experiență, să se detașeze eventual o lună, două, trei la D.S.A.P.C.-uri spre a putea vedea cum se aplică pe teren propriul lor proiect. Atunci ar sesiza lipsurile, nepotrivirile, neconcordanțele, scoaterea din scară.

În ultima vreme se vorbește din ce în ce mai mult de arhitectura locală, de tradiție, de elementul specific regional.

Cum să-l realizăm aplicînd mereu același proiect? Dacă însă proiectul ar fi editat pe calc ozalid, s-ar oferi posibilitatea unei intervenții a arhitecților din D.S.A.P.C.-uri, tocmai cu elementele de care am amintit mai sus. În consecință, intervenția s-ar face de multe ori, nu numai la fațade, ci și la plan, în funcție de teren, de orientare etc., aducîndu-se un plus de varietate, o rupere a monotoniei.

Cred că acest procedeu ar duce în timp la îmbunătățirea activității de proiectare, la legarea cu entuziasm a tinerilor arhitecți de folosirea proiectelor tip.

În prezent, la mine în atelier, cînd se prezintă un arhitect repartizat de Institutul de arhitectură, se exprimă cam așa: « Eu vreau să învăț, vreau să fac arhitectură. Vă rog să nu mă puneți să aplic pe teren proiecte tip. Nu am nimic de învățat! ». Este un pic de adevăr în această amărăciune, care s-ar putea înlătura în momentul cînd proiectul ar fi redactat pe calc ozalid și arhitectul ar putea interveni cît de cît cu personalitatea lui.

În final, aș vrea să spun că nu sînt de acord cu părerea că tipizarea nu este justificată. În cadrul D.S.A.P.C. unde lucrez sînt perioade cînd ni se cer cîte 15 proiecte de școli într-o lună; nu știu cum am putea duce la îndeplinire acest lucru fără proiecte tip.

arh.
nicolae nedelescu
Institutul Proiect București

nu proiecte-tip, ci doar proiecte directive

Consider că problemele legate de tipizare trebuie să fie seriate cu grijă, după importanța lor.

Tipizarea este o necesitate reală pentru noi, datorită mai multor factori pe care în general îi cunoaștem cu toții.

Dar mai există un factor care nu este atît de cunoscut, și anume numărul mic al arhitecților pe care îl are țara noastră; la o populație de 19 000 000 locuitori, nu avem decît 2 000 de arhitecți, în timp ce Bulgaria are 7 000 de arhitecți la o populație de 8 000 000 locuitori. Acest raport, de circa un arhitect la mia de locuitori, se găsește în mai toate țările civilizate.

Trebuie să ne dăm seama de aspectele reale ale tipizării; dacă ea reprezintă o eficiență economică sporită, există totuși pericolul ca prin folosirea pe scară prea largă a proiectelor tip să ajungem la unificarea și monotonizarea aspectelor arhitecturale ale tuturor așezărilor noastre rurale și urbane, efect care se face de altfel din ce în ce mai simțit.

Aș vrea să analizez în special acest aspect al problemei.

Începînd cu antichitatea greco-romană — în care locuințele erau reprezentate la stradă printr-un zid plin — trecînd la locuințele evului mediu — toate cu pinion la stradă, avînd cam același front îngust — și terminînd cu satele noastre din Ardeal, cu locuințe aproape identice, ne dăm seama, totuși, că aceste așezări omenești aveau și au fiecare o personalitate proprie, care nu este datorită locuințelor, ci altor factori: adaptarea perfectă la teren a traseelor stradale, existența unui centru spiritual, comercial și administrativ, căruia i s-a dat importanță, nu numai prin realizarea obiectelor ce reprezentau aceste activități, dar și prin amplasarea sa în punctul dominant al așezării respective. Toate acestea se referă atît la localități de mai mică importanță, cît și la orașe renumite prin frumusețea lor, cum ar fi Parisul, ale cărui mari bulevarde sînt mărginite de locuințe de aceeași înălțime, cu ferestre aproape identice și în ansamblu lipsite de valoare plastică sau de posibilitatea de a fi reținute în amintire; totuși, personalitatea și unicitatea Parisului există prin piețele sale, prin dotările sale, prin clădirile sale monumentale, puse cu meșteșug în valoare.

Revenind la noi, ne putem da seama ușor că primăriile, sediile de partid, cluburile culturale și chiar magazinele nu au rost să fie tipizate. Ele trebuie să fie unicate pentru fiecare

localitate în parte, căci numai astfel vom putea evita aspectul de uniformitate al tuturor realizărilor noastre de pe tot teritoriul țării.

În privința aceasta s-au făcut unele progrese; nu se mai întocmește, ca în trecut, un proiect tip de execuție cu toate detaliile pentru un teatru cu 700—800 locuri, proiect care de altfel nu s-a executat nicăieri, ci se fac proiecte directive. Ar fi de dorit însă, ca aceste proiecte să fie astfel întocmite încît să respecte normele în vigoare sau să fie obținute în prealabil derogările respective, pentru a fi folositoare celor care le aplică, știind că responsabil în fața legilor este cel ce face proiectul de execuție și îl aplică pe teren.

În unele proiecte recente au fost observate unele încălcări ale normelor uzuale, asupra cărora nu aș vrea să insist.

Pentru a nu se risipi o imensă muncă de proiectare, ar trebui analizate cu mare grijă obiectele la care se pot face proiecte tip de execuție. De obicei, în momentul cînd este editat un asemenea proiect, el este în mare măsură desuet, directivele privind consumurile de materiale sau unele norme schimbîndu-se între timp.

În această situație ar fi, poate, preferabil ca I.P.C.T. să întocmească numai proiecte directive, care pot deveni refolosibile numai după ce un alt institut sau chiar I.P.C.T. a realizat efectiv obiectul pe teren.

Personal, am toată înțelegerea pentru colegii noștri arhitecți din I.P.C.T., care se plîng că nu au satisfacția urmăririi proiectelor ce întocmesc. Această dorință poate fi împlinită. De exemplu, arh. Bacalu a urmărit pe teren, în Drumul Taberei, execuția proiectului tip al liceului cu 20 de clase, pe care l-a proiectat.

Nu văd dificultatea și cred că ar fi mai nimerit ca un proiect de execuție să nu fie declarat tip mai înainte de realizarea sa pe teren, iar urmărirea execuției, atît din punct de vedere tehnic, cît și economic, să se facă de autorul proiectului.

Pe panouri este scris: Vile — Clădiri înalte — Stil „Tudor" — Blocuri cu apartamente.

(Din revista „Industrial Architecture" Londra)

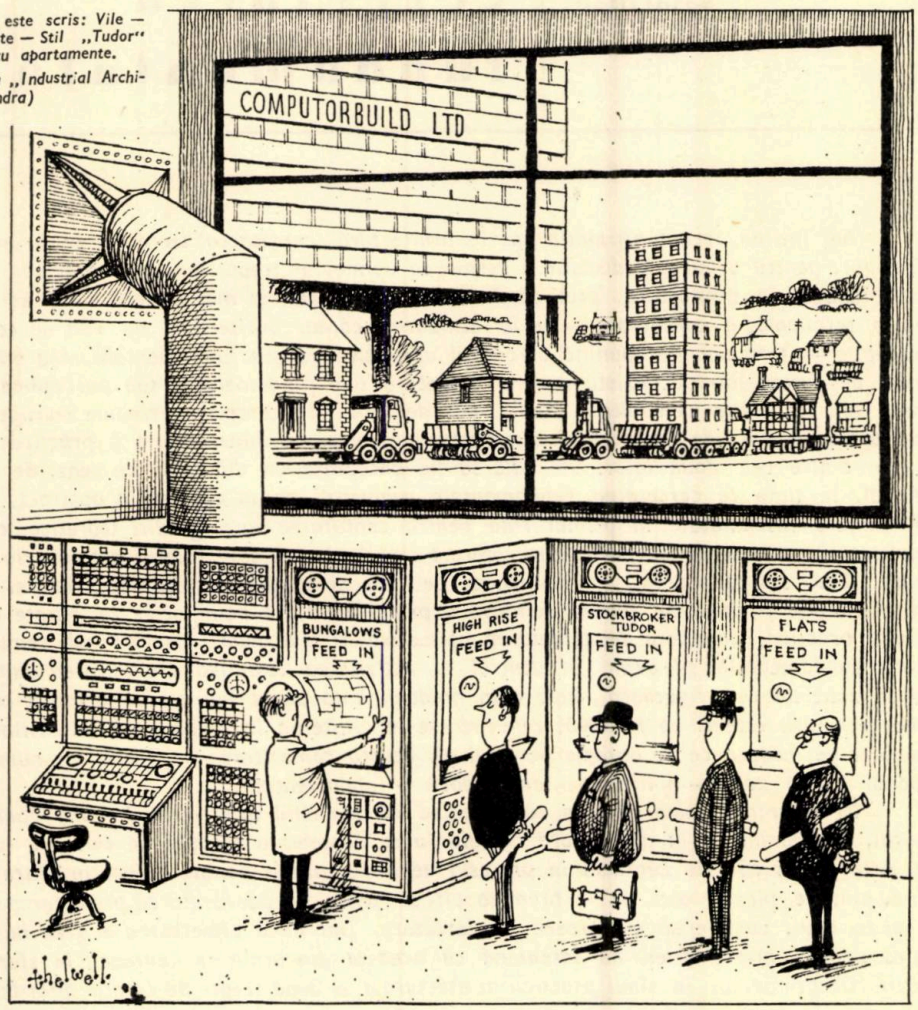

CRONICA IDEILOR

Cititorii sînt rugați a-și expune în revistă punctul de vedere asupra ideilor susținute de autori.

arh. gheorghe săsărman

pledoarie pentru cercetarea fundamentală

Am întîlnit recent afirmația că, în arhitectură, cercetarea teoretică ar fi un nonsens. Desigur, pentru a pune în discuție o asemenea opinie, ar trebui mai întîi precizat ce anume se înțelege, în arhitectură, prin cercetare teoretică. Dar și mai nimerit ar fi să recurgem la o terminologie consacrată — de la utilizarea căreia arhitectura nu văd de ce ar face excepție —, terminologie opunînd cercetării aplicative pe cea fundamentală. Așa stînd lucrurile, ne putem întreba: există oare o cercetare pur fundamentală sau pur aplicativă? Are sens una în afara celeilalte? Cred, mai degrabă, că cercetarea trebuie considerată a fi un proces unitar, de desfășurare a raporturilor reciproce dintre teorie și practică, iar diferența dintre cele două laturi ale sale să fie acceptată ca diferență de sens, de orientare. Astfel, în timp ce cercetarea fundamentală evoluează de la concret la abstract, fapt care îi conferă însemnătate în primul rînd pentru conturarea unei gîndiri teoretice, cercetarea aplicativă se întoarce la particular, oferind rodul gîndirii spre folosul actului viu al realității. Dacă am reprezenta, în coordonate de timp și spațiu, desfășurarea relației complexe dintre teorie și practică, putem delimita o primă zonă, în nemijlocită vecinătate cu activitatea practică, dominată de cercetarea aplicativă, și o a doua, înscrisă sub semnul cercetării fundamentale și avînd în centrul ei activitatea teoretică. Delimitarea dintre aceste două zone nu este riguroasă, după cum predominanța uneia sau celeilalte laturi coexistente ale cercetării este și ea relativă, referindu-se la creșterea în amploare și intensitate a unei acțiuni pe măsură ce se apropie de țelul ei. Pentru comoditatea expunerii, aș numi convențional prima zonă — aplicativă, iar a doua — fundamentală.

Își păstrează toate acestea valabilitatea în domeniul arhitecturii? Multe opinii o contestă, sub cuvînt că în arhitectură cercetarea se deosebește esențial de celelalte ramuri ale ei prin faptul că este cuprinsă în procesul de proiectare și nu are obiect în afara sa. Fără îndoială, se pleacă aici de la premiza cît se poate de adevărată că proiectarea, pentru a realiza noul, trebuie să se bazeze pe cercetare. Dar dacă proiectarea e greu de conceput fără aportul investigației, nu înseamnă că aceasta din urmă se limitează la sfera proiectării. Desprinderea, în sînul practicii arhitecturale, a două trepte de creație diferite — proiec-

tarea și execuția — nu justifică confundarea proiectării cu cercetarea, întrucît cea dintîi continuă să existe ca latură a practicii, pe cînd cea de a doua se definește, cum am mai arătat, ca fiind o relație între teorie și practică. Se cere, de asemenea, menționată aici distincția dintre proiectarea curentă și proiectarea experimentală, aspect asupra căruia voi reveni cu alt prilej.

Unii arhitecți, admițînd ca momente distincte proiectarea și cercetarea și adăugîndu-le experimentarea, susțin necesitatea parcurgerii lor ciclice de către una și aceeași persoană. Ar fi bine ca acest lucru să fie posibil: marile figuri enciclopedice ale Renașterii reuneau în mod armonios atît activitatea teoretică, cît și cea practică și ele au rămas în istorie ca modele vrednice de urmat. Astăzi însă, asemenea performanțe îmi par mai greu de conceput, nu numai pentru că nu se poate pretinde tuturor să fie în același timp maeștri ai gîndirii și ai acțiunii, dar și pentru faptul că însăși cuprinderea unor domenii atît de complexe într-o singură minte de om a devenit cu neputință. Specializarea nu este o modă, ci o necesitate istorică; ea decurge în egală măsură din considerente de întindere, ca și de profunzime. În bătălia cunoașterii, frontul fiecăruia se îngustează și se adîncește, pretinzînd nu numai o calificare potrivită, dar și o anume vocație. Parcurgerea ciclică, de care pomeneam mai sus, pare posibilă numai dacă actul cercetării s-ar simplifica, dacă s-ar închide în « zona aplicativă », fără a urma toate treptele gîndirii teoretice.

Conduși de o asemenea viziune, oarecum schematică, mulți declară inutilă constituirea unui cadru organizatoric de sine stătător al cercetării, plasîndu-i existența în textura institutelor de proiectare. Desigur, conviețuirea ar fi avantajoasă, în măsura în care se referă numai la zona aplicativă a cercetării. Toate opiniile citate pînă aici afirmă, în esență și în mod implicit, tocmai limitarea la zona aplicativă ca specific al cercetării în arhitectură. Este foarte adevărat că, în lunga evoluție a fenomenului, există momente cînd acumularea de fapte devansează gîndirea, cînd lanțul cercetării se rupe sub tensiunea realității în efervescență, cunoștințele dobîndite sînt operativ răsfrînte asupra proiectării, fără a se aștepta generalizarea lor teoretică. În timp ce zona fundamentală a cercetării suferă o aparentă stagnare, zona aplicativă se menține în plină activitate, întrucît practica se cere slujită fără contenire. Treptat, își fac loc premizele sintezei — și cred că într-o asemenea etapă ne aflăm în momentul de față, — investigația științifică se desfășoară în toată complexitatea ei, zona fundamentală își recapătă ponderea caracteristică, se pregătesc pași noi în domeniul teoretic.

A susține astăzi că cercetarea fundamentală ar fi lipsită de sens echivalează cu a considera că teoria arhitecturii a atins perfecțiunea, că ea nu mai poate fi dezvoltată, ceea ce ar marca, după mine, ruperea ei de realitatea în continuă mișcare. Rezultatul ar fi, nu numai o osificare a teoriei în sine, dar și o încetinire a ritmului de evoluție a însăși practicii arhitecturale care, lipsită de aportul viu al unuia dintre principalii săi animatori, ar fi condamnată la o existență închistată în dogme, la practicism mărunt. Primejdii asupra gravității cărora nu mai e necesar să insist. Iată de ce consider important ca principalele eforturi să fie îndreptate, în prezent, tocmai spre dezvoltarea susținută a cercetării fundamentale.

arh.
dorel defour

transporturile rapide și dezvoltarea pe verticală, puncte cardinale în sistematizare

Directivele de partid și sarcinile ridicate de noua organizare administrativ-teritorială a țării și de sistematizarea localităților rurale reprezintă în etapa actuală o orientare nouă în complexul de măsuri referitoare la repartizarea rațională pe teritoriu a mijloacelor de producție și la urbanizarea spațiului rural.

Urbanismul și sistematizarea, noțiuni și acțiuni promovate în prima perioadă a dezvoltării industriale, cu prioritate în așezările urbane și pe teritorii limitate (zone preorășenești), capătă în etapa actuală, cum este și firesc, accepțiunea obiectivă și realistă de cuprindere a întregului spațiu de viață: teritoriu, orașe și comune (cu satele respective), ca un tot organic închegat, care trebuie să se dezvolte unitar, în intercondiționare reciprocă.

Astăzi, sistematizatorii și urbaniștii, ca și cadrele de specialitate ce contribuie la acțiunea de dezvoltare planificată și proporțională a localităților, au la îndemînă concluziile și complexul de măsuri stabilite de Directive ca efect al unor studii adîncite și al unei analize științifice și multilaterale, pregătind o nouă etapă în evoluția modernă a orașelor și comunelor din țara noastră.

Pe marginea unor consecințe imediate, care trebuie prevăzute și care se pot contura în dezvoltarea viitoare a așezărilor populate urbane și rurale, consider necesar să subliniez unele aspecte pe care le putem numi hotărîtoare pe linia evoluției continue a dezvoltării economiei în țara noastră.

În primul rînd, ținînd seama de faptul că spațiul de locuit reprezintă fondul principal al structurii așezărilor urbane și rurale, *proporția dezvoltării acestuia în mod economic și rațional va determina dezvoltarea armonioasă și a spațiilor social-culturale aferente și va determina de asemenea structura de bază a sistemelor de localități pe zone și ansambluri de zone.*

Din acest punct de vedere este important să ținem seama în etapa actuală și de faptul că în orașe, cu toate succesele incontestabile ale industrializării construcțiilor de locuințe și avantajele de creditare oferite de stat, un locuitor (și statul în consecință) cheltuiește de 2—4 ori mai mult pentru aceeași suprafață de locuit, decît un locuitor de la sat. Fără îndoială că la această diferențiere contribuie și deosebirile de confort, dotare și durabilitate.

Această constatare justifică întru totul părerea că organizarea superioară a mijloacelor de transport (rapide și ieftine) *și a dotărilor sociale și culturale în comunele limitrofe marilor orașe va permite « salariaților care vor lucra în orașe de pe o zonă de 30—40 km să se bucure de condiții corespunzătoare de trai în comunele în care locuiesc ».*

Această situație ar corespunde cu experiența acumulată în ultimul timp, din care rezultă că o legătură rapidă cu zonele de influență (loc de muncă, loc de furnizare a produselor agroalimentare, loc de plimbare și agrement etc.) îmbunătățește aspectele nefavorabile create în marile orașe: problema locativă, problema transporturilor interne în comun, alimentația cu produse perisabile etc., igienizînd și mărind gradul de confort, atît în localitățile urbane, cît și, în aceeași măsură, pe cele din așezările rurale învecinate.

De altfel, problema mijloacelor moderne, rapide, de transport reprezintă o ipoteză majoră în variația soluțiilor de sistematizare *de perspectivă, atît a orașelor, cît și a comunelor. Este poate necesar să insistăm mai mult asupra acestui aspect important. Astfel, de exemplu, organizarea unor mijloace rapide de transport între orașele Ploiești și București, la o viteză comercială de numai 120—130 km/oră (viteză în curs de depășire în multe țări, ca și la noi), ar permite oricărui locuitor de pe traseul respectiv să parvină într-unul din cele două orașe (în industriile din cele două orașe) în cca 15—20 minute, în timp ce în București, între cartierele Drumul Taberei și Baba Novac, de exemplu, pe un traseu de traversare a centrului orașului, troleibuzul face un timp de două ori mai mare în orele de vîrf. Bineînțeles, la aceste viteze, așa cum arată experiența din alte țări, frecvența opririlor urmează a fi proporționată cu cea a garniturilor, pentru a nu anihila cîștigul de timp de pe piarcurs cu pierderea de timp la opriri, precum și pentru a respecta asigurările tehnice obligatorii. În consecință, concepția de sistematizare, atît a zonelor de nord ale orașului București, cît și a zonelor de sud ale orașului Ploiești, ca și a tuturor localităților de pe traseul menționat mai sus ar putea suferi schimbări radicale.* În studiul acestei variante s-ar putea chiar arăta că la baza acțiunii de sistematizare a sistemului de localități urbane și rurale, *considerate în complex,* trebuie să stea precizarea evoluției pe etape a mijloacelor și vitezelor de transport pe « axe preferențiale ».

O altă problemă, cu adînci repercusiuni în modul de a rezolva urbanizarea spațiului rural, este fenomenul măririi continue a numărului de etaje la construcțiile de locuințe. Cunoașterea acestui fenomen este ușurată de faptul că această revoluție se desfășoară pe un areal și, în timp, în preajma și în etapa noastră. Ritmul este atît de rapid în sporirea numărului de etaje la locuințe, încît se ridică încă de pe acum o serie de întrebări, de al căror răspuns putem fi siguri că depinde în primul rînd concepția de imediată perspectivă și rezolvările urbanistice de viitor.

Încă nu de mult, presa mai semnala monotonia variantelor de blocuri cu p+3—4 etaje din unele orașe. Astăzi, nimeni nu mai este surprins de construcțiile cu 9, 10 și 12 niveluri, iar de curînd aproape că a trecut neobservată anunțarea în presă a proiectului pentru construirea în cartierul Colentina a unor locuințe cu 20 niveluri. Aceasta demonstrează că, în etapa actuală, schimbările tehnice sînt atît de rapide încît, în cadrul studiilor de sistematizare (teritoriale, orașe și sate), proiectanții trebuie să se axeze deosebit de hotărît pe ipotezele care apar încă de pe acum ca viabile. Viabile nu numai într-un viitor îndepărtat, ci imediat. Astfel, ideea unei construcții familiale sătești pe două niveluri pare a fi realistă, astfel de locuințe (construcții pentru salariații unor unități I.A.S. și C.A.P.) fiind deja executate pe bază de proiecte tip și refolosibile.

Aceste constatări trebuie să ne facă să gîndim asupra unor tipuri de sistematizări care să permită în actualele intravilane folosirea rațională și cu funcțiuni de producție agricolă nenocivă a spațiilor verzi (floricultură, funcții fructicole, sere de legume etc.); astfel s-ar îmbina frumosul cu igienicul și utilul și, în același timp, s-ar mări eficiența unor amenajări care ar deveni foarte atractive: plantații cu piersici pe spalier, strugurii de masă pe port înalt, produsele vînzîndu-se direct la vizitatori sau la tonete, crame, baruri vegetariene etc. În așezările populate rurale ar fi utilă prevederea încă de pe acum a unor zone rezervate pentru locuințe cu două sau mai multe niveluri. Ar fi poate deosebit de necesar ca o serie de perimetre din intravilan să fie chiar analizate ca zone de perspectivă pentru locuințe etajate, adaptate la specificul local.

De multe ori, numărînd orele petrecute în vehiculele aglomerate din marile orașe, putem medita și la unele variante pe care urbaniștii trebuie să le ia în considerare, etapizat, în efortul de a rezolva un factor esențial pentru ridicarea gradului de confort și înfrumusețarea vieții: transporturile interne rapide și de traversare.

Trebuie să avem în vedere faptul că o rămînere în urmă datorită evoluției istorice ne permite astăzi să analizăm mai aprofundat unele greșeli și aberații urbanistice din alte țări, care s-au dovedit în decursul anilor nerafionale și costisitoare.

Deși uneori se fac simțite și la noi neajunsurile zgomotului, prafului sau nocivităților, precum și dificultățile transportului în comun, trebuie să recunoaștem că în metropolele occidentale aceste « probleme » au devenit extrem de acute, aproape insolubile, față de situația din orașele noastre. Este de aceea foarte important și absolut necesar să valorificăm în cît mai mare măsură experiența negativă acumulată acolo, să cunoaștem aspectele defavorabile ale unor situații spre a nu repeta în condițiile țării noastre erorile sau soluțiile care și-au dovedit definitiv ineficacitatea.

O ipoteză, pe care personal o consider demnă de a fi studiată și cercetată și care ar putea genera soluții diferite de cele actuale în dezvoltarea de perspectivă a orașelor și în relațiile cu localitățile înconjurătoare, ar fi studierea și analizarea aprofundată a unor mijloace de transport de mare viteză, pe pneuri, al căror traseu să fie suspendat la 6—7 m peste actualele sisteme de circulație. Dezvoltînd pentru început o viteză de ordinul a 80—90 km/oră, aceste mijloace de transport pe circuite suspendate ar permite traversarea orașelor în 10—15 minute. Cunoscînd dificultățile obiective ale unor mijloace rapide de circulație subterane sau la sol, consider că aceasta ar fi singura cale posibilă. Posibilitățile de recreație în localități-satelit, amenajate parțial în acest scop, ar echivala de multe ori cu zgomotul din anumite blocuri, unde locul de joc al copiilor nu a fost bine soluționat sau unele preferințe pentru zgomot ale locatarilor nu pot fi temperate.

Corelarea transporturilor rapide intravilane cu cele extravilane și unele deficiențe ale urbanismului aplicat la orașe vechi: disproporția între viteza autostrăzilor și circulația prea lentă interioară, ar schimba foarte multe din soluțiile de perspectivă ale dezvoltării orașelor în relațiile cu localitățile învecinate, mai ales în această perioadă cînd se precizează detaliile schițelor de sistematizare în foarte multe localități.

N-ar fi lipsit de interes un studiu care să analizeze economicitatea organizării unor transporturi rapide pe trasee suspendate, pe direcțiile est-vest și nord-sud în orașul București, de exemplu, și influența acestei soluții asupra dezvoltării zonelor de locuit adiacente și din localitățile limitrofe (30—40 km).

Ținînd seama de consecințele deosebite pe care astfel de soluționări le-ar avea asupra concepțiilor de sistematizare și urbanizare a spațiului rural adiacent marilor orașe, ținînd seama de schimbările profunde pe care le-ar determina în realitățile vieții, în relațiile dintre sat și oraș și în ridicarea nivelului de trai al oamenilor, consider că abordarea unor astfel de studii este indispensabilă pentru saltul calitativ și economic de perspectivă și pentru mărirea gradului de confort și reducerea cheltuielilor de investiții și cazare a forței de muncă lîngă centrele de producție industriale sau agricole.

CRONICA

EXPOZIȚIA DE ARHITECTURĂ ROMÂNEASCĂ DE LA PARIS

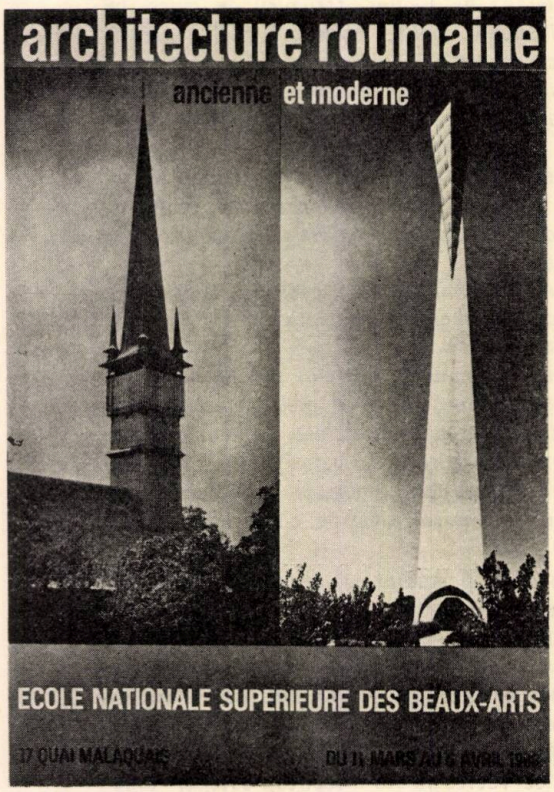

În conformitate cu prevederile acordului cultural încheiat între Franța și România, a fost organizată la Paris, între 11 martie și 6 aprilie 1968, o expoziție de arhitectură românească.

Deschisă la Școala Națională Superioară de Belle-Arte din Paris, expoziția de arhitectură s-a bucurat de succes, de aprecieri pozitive din partea vizitatorilor.

La vernisaj au luat parte peste 400 de persoane, printre care numeroase personalități ale vieții culturale și artistice, profesori, arhitecți, critici de artă, precum și membri ai corpului diplomatic.

Expoziția, elaborată de Centrul de documentare pentru construcții, arhitectură și sistematizare, a prezentat prin fotografii, planuri, machete și date statistice, realizările arhitecturii românești, înfățișate în contextul dezvoltării economice a țării noastre și al creșterii standardului de viață.

Atît prin declarații verbale, cît și prin cele scrise în cartea de impresii a expoziției, personalitățile franceze au remarcat modul unitar de rezolvare a unor probleme de principiu ridicate de industrializarea construcțiilor și de construcția de locuințe, subliniind efortul arhitecturii românești de a-și păstra personalitatea și în acest domeniu.

O impresie deosebită a făcut-o arhitectura veche românească care evidențiază tradițiile bogate ale culturii românești.

În ziua de 12 martie a. c., televiziunea franceză a transmis un reportaj cu privire la expoziție. De asemenea, radiodifuziunea și unele ziare au publicat cronici și reportaje.

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

DISCUȚII DE CREAȚIE

În continuarea discuției de creație din 12 martie 1968 asupra sistematizării zonei Lipscani, marți 9 aprilie au avut loc discuțiile pe marginea referatelor prezentate în prima ședință.

★

Secția de arhitectură industrială a Uniunii arhitecților a organizat în ziua de 16 aprilie 1968 o discuție de creație cu tema « Institute de cercetări și laboratoare în industrie și agricultură ».

★

Marți, 23 aprilie 1968, s-a desfășurat la Uniunea arhitecților o discuție de creație avînd ca subiect lucrările concursului pentru sistematizarea pieței în care se află liceul « Gheorghe Șincai » din București.

CONFERINȚE

Prof. arh. Marcel Locar a prezentat în ziua de 26 aprilie 1968 conferința « Reîntîlnire cu Parisul. Evocări, confruntări și sinteze », însoțită de imagini diacolor.

EXPOZIȚII

Lucrările prezentate pentru concursul ,,Sistematizarea pieței liceului « Gheorghe Șincai » din București'' au fost expuse la Casa arhitectului între 12 și 26 aprilie 1968.

★

Arh. Nicolae Alexandrescu a prezentat între 12 și 26 aprilie a.c., în cadrul unei expoziții personale « Schițe de călătorie », numeroase acuarele.

U.I.A. INFORMAȚII

CEL DE-AL X-LEA CONGRES U.I.A.

În legătură cu viitorul Congres al U.I.A., ale cărui lucrări se vor desfășura la Buenos Aires între 10 și 15 octombrie 1969 și care va avea ca temă « Arhitectura ca factor social » — « Habitatul din punct de vedere al interesului social », secretariatul congresului anunță componența diverselor comitete:

— Responsabili ai congresului și ai comitetelor: Federico Ugarte (membru al Comitetului executiv al U.I.A.) președinte al congresului; Alberto Ricur — raportor general al congresului;

— Comitetul de conducere: Federico Ugarte — președinte; Alberto Ricur — raportor general; Eugène Beaudouin (președinte al U.I.A.); Pierre Vago (secretar general al U.I.A.); Gheorghi Orlov, Flavio L. da Silveira, Jonas Cedercreutz și Kunio Mayekawa (vicepreședinți ai U.I.A.);

— Comitetul pentru rezoluții: Federico Ugarte, Alberto Ricur, Jiri Novotny, H. M. Delaage, Fernando Salinas, James Richards;

— Comitetul organizator central: Federico Ugarte — președinte; J. Aslan, E. Fernandez, H. Hobbs, J. Fernandez Romero, O. A. Scotta, P. Merlo, A. Ovalles, A. Pellegrini, O. Bertellotti, J. A. de Lassaletta, P. Doing Cabré, A. T. Müller, E. Fogeler — vicepreședinți; S. Pellegrini, D. Berjman — secretari generali; M. H. Roggio — trezorier; M. Fernandez — protrezorier; A. Ricur — președinte al comisiei temei; E. Ferrovia — președinte al comisiei regulamentului; A. Amavet — președinte al comisiei financiare; S. Sanchez Elia — președinte al comisiei pentru relații publice; J. A. Miglia — președinte al comisiei pentru presă și propagandă; L. Vernieri Lopez — președinte al comisiei pentru expoziții.

★

Programul reuniunilor prevede — între 4 și 9 octombrie 1969 — o serie de ședințe precongres: ședința vechiului comitet executiv; ședințele celei de a XI-a Adunări generale a U.I.A.; ședința juriului « Confruntări internaționale între studenții școlilor de arhitectură »; ședința noului Comitet executiv al U.I.A.

★

În ziua de 10 octombrie va avea loc inaugurarea lucrărilor congresului; în ziua de 11, două ședințe de lucru; în ziua de 12, o altă ședință de lucru și inaugurarea celor două expoziții; în ziua de 13, ședința de lucru a Comitetului pentru rezoluții; cea de a III-a întîlnire a femeilor arhitecți și ședința comisiilor și grupelor de lucru; sîmbătă 14 octombrie va avea loc ședința de închidere a congresului; o excursie pentru toți congresiștii va fi organizată în ziua de 15 octombrie, iar în zilele de 16—19 octombrie — cea de a III-a întîlnire a urbaniștilor (la Rio de la Plata).

★

În ceea ce privește tema congresului « Habitatul din punct de vedere al interesului social », ea va fi unică (nu vor fi subteme) și va fi dezbătută în ședințe plenare, deschise tuturor congresiștilor. Ea va fi studiată sub trei aspecte: ansamblurile rezidențiale, locuința colectivă, locuințele individuale, iar discuțiile se vor purta pe baza unor exemple concrete care vor fi analizate în profunzime spre a se ajunge la concluzii practice.

Comitetul organizatoric al congresului va solicita fiecărei secțiuni naționale o documentație cuprinzînd exemplele celor mai interesante realizări din țara respectivă, care vor fi expuse pe tot timpul lucrărilor. Un comitet de selecționare va alege din toate aceste proiecte un număr de aproximativ 15, care vor fi analizate în ședințele plenare și prezentate de arhitecții lor. Comitetul de selecționare va fi compus din șapte arhitecți de renume internațional, aparținînd Argentinei, Braziliei, Statelor Unite ale Americii, Japoniei, Uniunii Sovietice, Finlandei și Franței.

★

Referitor la expozițiile din cadrul congresului, s-a anunțat că acestea vor fi în număr de două: paralel cu expoziția cuprinzînd proiectele realizate de arhitecți și trimise de secțiunile naționale, va avea loc și o expoziție a proiectelor studenților (confruntarea lor internațională din 1969 va avea aceeași temă ca a congresului), lucru ce va genera « o comparație interesantă ».

★

Se mai anunță că președinția celor patru ședințe de lucru o va avea cîte un arhitect, reprezentînd patru regiuni geografice ale globului: Europa, Africa, Asia și America, secondat de către doi vicepreședinți și doi secretari de ședință argentinieni.

F.I.H.U.A.T.

Lucrările celui de al 29-lea Congres mondial al Federației internaționale pentru locuințe, urbanism și amenajarea teritorială, se vor desfășura la Filadelfia-Pennsylvania (S.U.A.) între 30 iunie și 6 iulie 1968. Tema principală a congresului va fi « Orașul aspirațiilor noastre », iar subtemele: « Orașul ca forță majoră în crearea bunăstării sociale »; « Orașul ca mașină economică funcționînd în mod eficace »; « Orașul ca operă de artă, obiect de frumusețe ».

CONCURSURI

Consiliul municipal al orașului Plovdiv organizează în cursul acestui an un concurs internațional de urbanism pe bază de invitații, pentru amenajarea părții centrale a acestui oraș. Au fost invitate 10 echipe bulgare și 8 străine. Printre cei 9 membri ai juriului se numără și un reprezentant al U.I.A.

UNESCO

U.I.A. a fost reprezentată prin secretarul său general, Pierre Vago, la reuniunea experților internaționali organizată de UNESCO la Tunis, între 15 și 20 ianuarie 1968, care s-au întrunit pentru discutarea punerii în valoare a moștenirii culturale prin dezvoltarea turismului.

Din declarația secretarului general, numeroase puncte au fost reluate în concluziile reuniunii: « Este necesară o colaborare între ICOMOS și U.I.A. sub egida UNESCO, ca și definirea în comun a unor principii și directive. Să fie încurajată — grație unei acțiuni unite a ICOMOS și a U.I.A., sub egida UNESCO — formarea de « tehnicieni » calificați în domeniul restaurării și conservării monumentelor istorice » (în special în țările și regiunile în care se simte o nevoie urgentă și importantă pentru aceasta), ca de altfel și o mai bună înțelegere a problemelor pe care le ridică existența monumentelor și a siturilor aparținînd patrimoniului cultural al umanității, în rîndurile viitorilor arhitecți și urbaniști. Să fie studiate mijloacele cele mai eficace de a suscita o « luare la cunoștință » a opiniei publice și a « responsabililor », pe diferite trepte, despre politica de amenajare, construcție sau conservare a monumentelor și siturilor. Să fie examinate posibilitățile de constituire — sub egida UNESCO și cu concursul ICOMOS și al U.I.A. — a unui organism consultativ permanent, compus din personalități cu înaltă calificare, al căror triplu rol « va fi de a însufleți, de a asista și de a arbitra. . . ».

ICOMOS — U.I.A

În urma reuniunii UNESCO de la Tunis a avut loc la Paris, în februarie 1968, o întîlnire între secretarul general al U.I.A. și președintele și secretarul general al ICOMOS. În cadrul acestei întîlniri ei au pus la punct o politică de acțiune comună referitoare la UNESCO, punîndu-și de acord punctele de vedere asupra formării de tehnicieni în domeniul restaurării și conservării monumentelor istorice.

U.I.E.A

Uniunea internațională a studenților în arhitectură organizează cel de al III-lea Congres al său la Viena, la sfîrșitul lunii iunie 1968. Secretariatul general al uniunii — condus de studentul spaniol Eduardo Leira — se află la Școala tehnică superioară de arhitectură din Ciudad Universitaria de la Madrid.

COLECTIV DE PROIECTARE

ARHITECTURA :

Autor : *conf. arh. Cezar Lăzărescu*
Laureat al Premiului de Stat
Coautori : *arhitecții Gabriel Cristea, Dinu Gheorghiu*
Colaboratori : *arhitecții Andraș Pereș, Zoltan Tacacs, Petre Ciută, Ștefan Steblea, Marian Marinescu*

REZISTENȚĂ ȘI INSTALAȚII

Rezistență : *inginerii Nicolae Laszlo, Ion Berleanu, Aurel Lupaș*
Instalații electrice și speciale : *inginerii Alex. Băilescu, Valentin Marinescu*
Instalații sanitare : *ing. Gheorghe Zaharia*
Instalații de încălzire și ventilații : *ing. Radu Patraulea*
Instalații frigorifice : *ing. Vlad Munteanu*
Instalații electro-acustice : *inginerii Anton Necșulea, Corneliu Luca*
Benzi transportoare : *ing. Vlad Munteanu*
Drumuri și sistematizare verticală : *ing. Paul Popovăț*

Proiect întocmit în cadrul
Oficiului de proiectarea construcțiilor « Carpați »

aerogara internațională otopeni

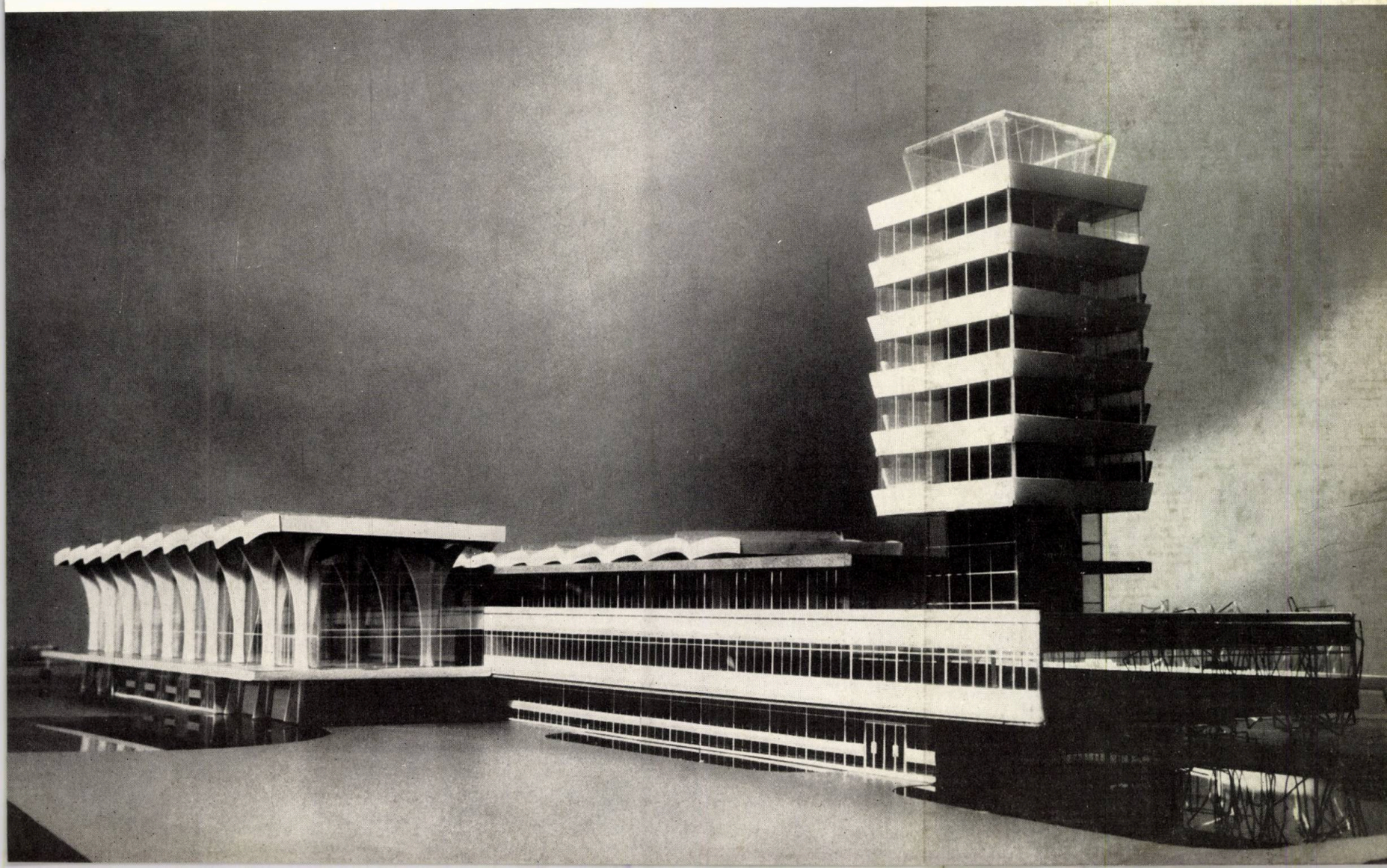

Datorită dezvoltării deosebite a traficului aerian de călători și de mărfuri, construirea de noi aeroporturi a devenit o problemă de actualitate în mai toate marile orașe.

Noua aerogară în curs de realizare în cadrul Aeroportului Internațional Otopeni, are o capacitate de cca 1 200 000 călători anual și aceasta numai în traficul internațional — adică de cca patru ori mai mult decît traficul total intern și extern înregistrat anul acesta la Băneasa.

Proiectul are la bază o soluție de principiu aleasă în cadrul unui concurs și prevede posibilitatea dezvoltării în etape succesive a diverselor sale funcțiuni interioare și exterioare, astfel încît să se poată ajunge în final la cca 4 000 000 călători anual, ceea ce ar reprezenta capacitatea completă a noii piste realizate.

Ținînd seama de capacitatea relativ redusă din prima etapă (în comparație cu marile aeroporturi realizate în ultimii ani), capacitate care situează noua aerogară pe poziții asemănătoare cu cea din Viena sau Zürich, s-a adoptat un principiu similar de acces al călătorilor la avioane cu ajutorul autobuzelor. În etapele viitoare, o dată cu mărirea capacității, accesul la avioane se va putea face direct, prin intermediul fingerelor sau prin realizarea unor sateliți legați de clădirea centrală prin galerii subterane prevăzute cu trotuare rulante.

Accesul din șoseaua București-Ploiești — care va fi lărgită pentru a satisface surplusul de trafic — se face pe două niveluri: la cel superior este accesul principal curent, sosiri-plecări pentru autobuze și turisme; la cel inferior se face legătura directă cu parcajele acoperite

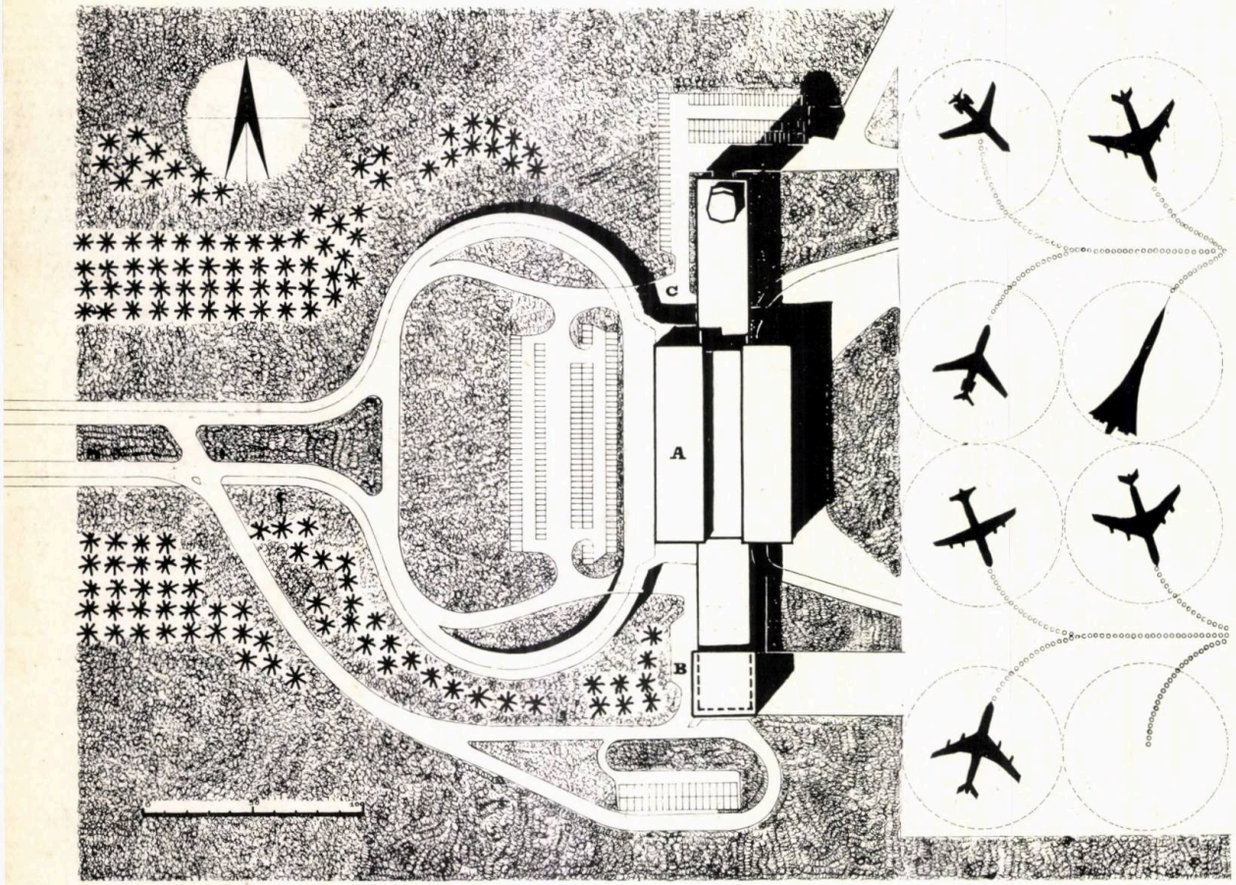

și descoperite. Circulația este prevăzută a se desfășura în sens unic, pentru a se obține o fluență optimă. Parcajele, prevăzute inițial pentru 180 turisme, se pot dezvolta, practic, nelimitat în lungul șoselei de acces.

Tot la nivelul inferior se asigură, prin intermediul unor circulații interioare, legătura serviciilor aeroportului cu orașul (transportul alimentelor la restaurante și la bar-avion, garaje, servicii tehnice etc.) și cu platformele de îmbarcare-debarcare avioane (scări pentru avioane, electrocare pentru bagaje, mașini speciale pentru alimentarea bar-avionului etc.).

Traficul de pasageri (plecări-sosiri) a fost rezolvat pe două niveluri, prevăzîndu-se legături scurte și directe între intrarea în clădire și ieșirea spre avioane, trecînd prin controlul vamal, filtrele de grăniceri și saloanele de grupare.

Călătorii în tranzit sau care rămîn în aerogară o perioadă mai mare de timp dispun la un nivel superior de toate serviciile ce pot asigura o bună deservire: bar, restaurant, spații de odihnă, frizer, coafor, cabinet medical, tonete comerciale etc.

Însoțitorii și vizitatorii au acces din holul principal spre terase, deasupra spațiilor de sosiri și plecări ale călătorilor, la un nivel superior holului de tranzit, pentru a nu stînjeni vederea spre piste și locurile de parcare a avioanelor.

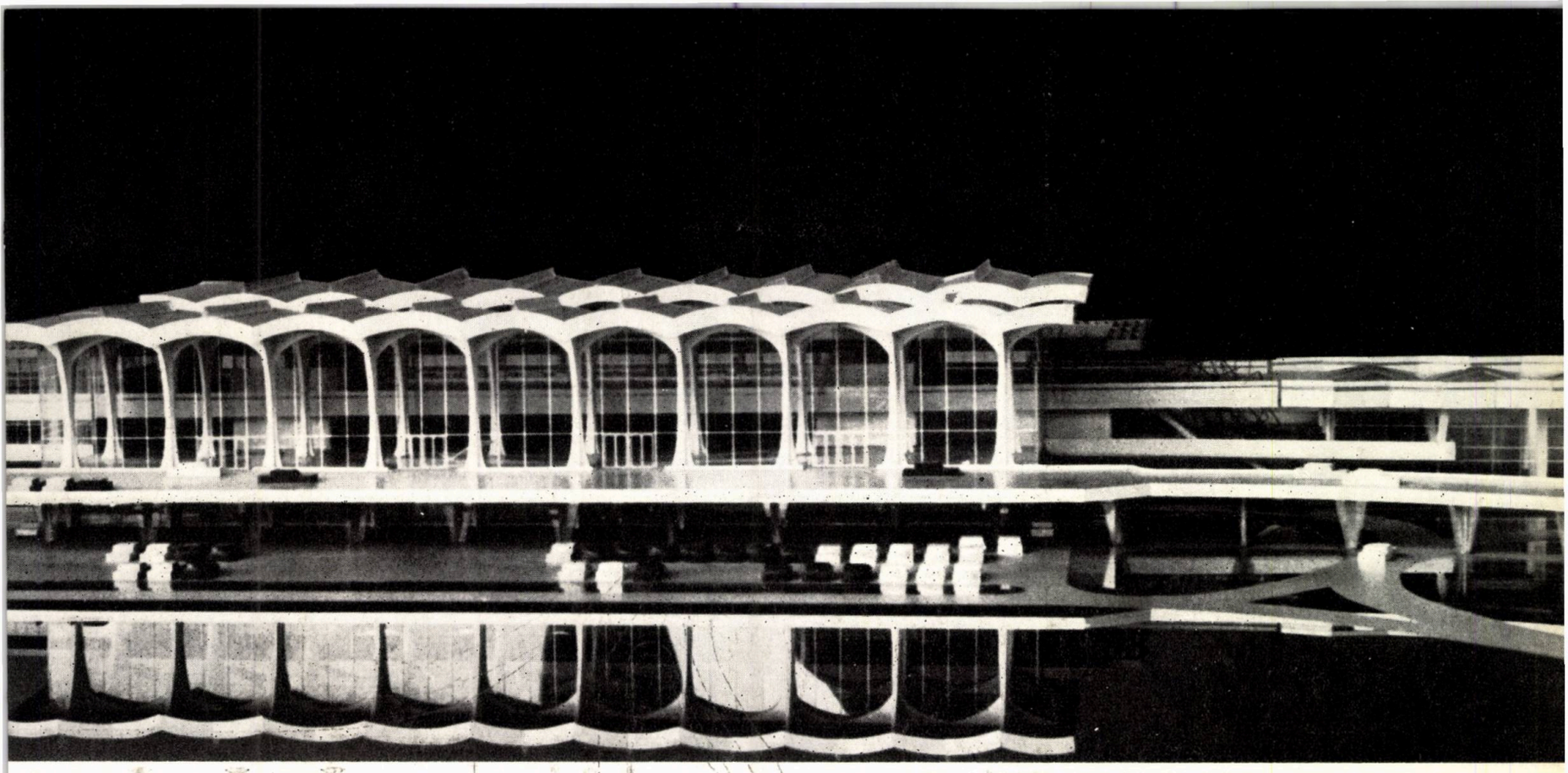

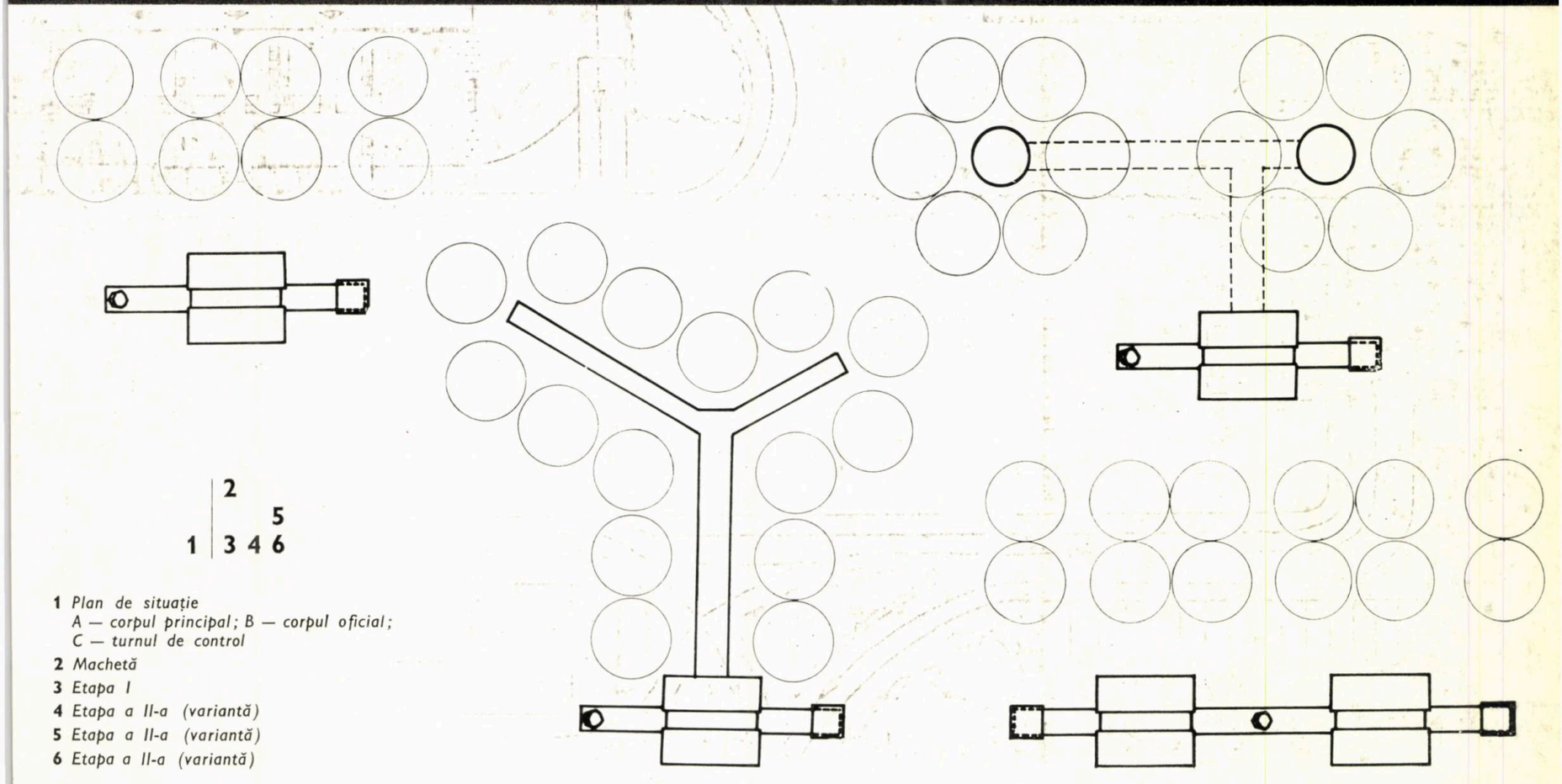

2
5
1 | 3 4 6

1 *Plan de situație*
A — corpul principal; B — corpul oficial;
C — turnul de control
2 *Machetă*
3 *Etapa I*
4 *Etapa a II-a (variantă)*
5 *Etapa a II-a (variantă)*
6 *Etapa a II-a (variantă)*

Unităţile de alimentaţie (restaurant pentru călători, restaurant şi bar pentru vizitatori, cantină pentru personal) au fost astfel amplasate, încît să asigure o grupare şi o legătură optimă a serviciilor, atît pe orizontală, cît şi pe verticală. Există, de asemenea, posibilitatea utilizării elastice a celor trei săli de consumaţie de la nivelul superior. Toate aceste săli au vizibilitate directă către pistele de decolări şi aterizări.

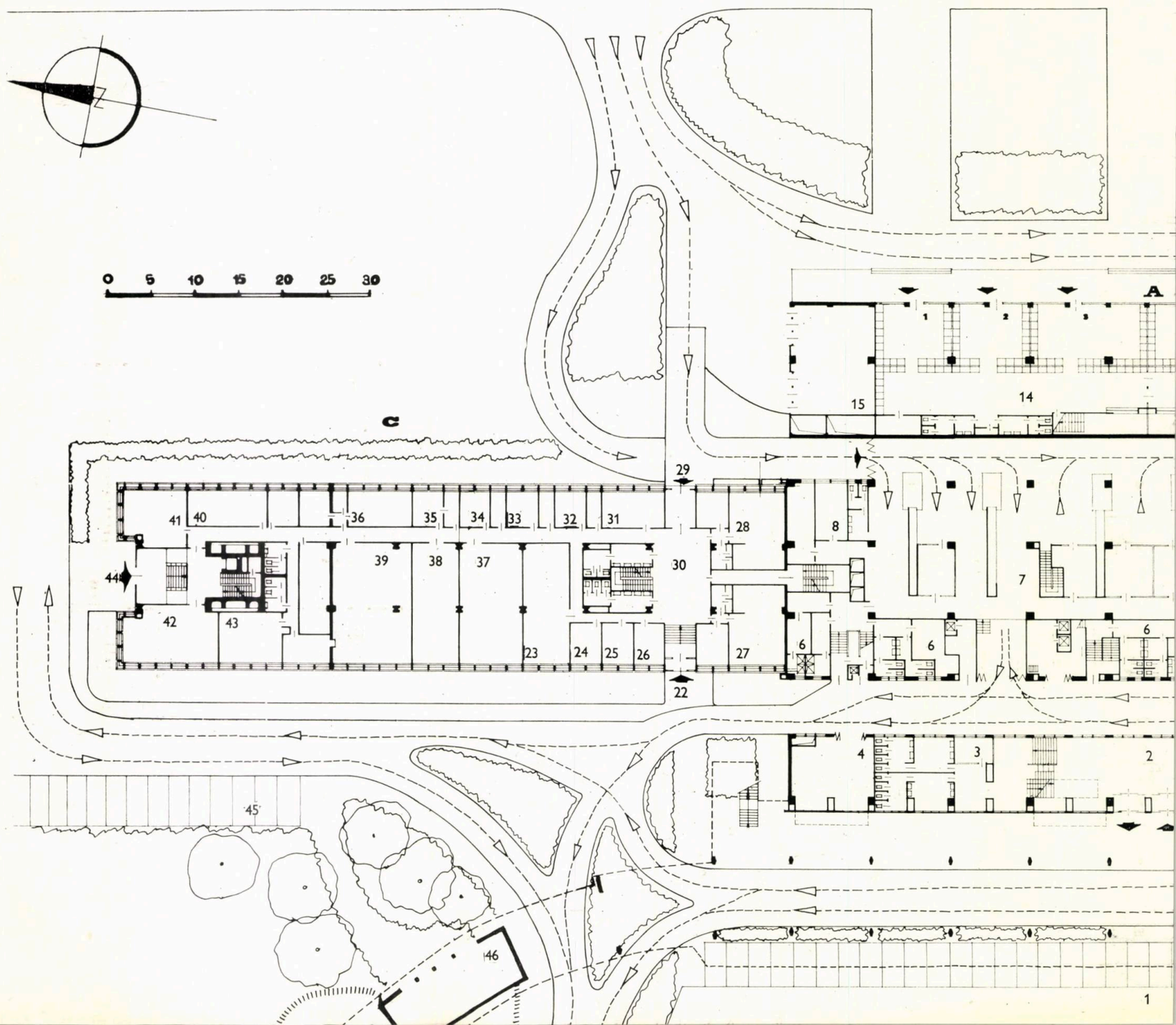

Plan nivel inferior (cota ± 0,00 — + 1,50 m)

Corpul A.

1. Parcaje 180 turisme călători — 2. Hol pasageri — 3. Frizerie-coafor — 4. Garaje — 5. Aprovizionare alimente — 6. Vestiare personal bar-avion-alimente — 7. Depozite bagaje — 8. Grăniceri — 9. Preparări generale pentru toate restaurantele — 10. Bucătărie caldă și spălătorie — 11. Cantină personal aeroport — 12. Ieșire electrocare bagaje — 13. Saloane grupare plecări (4, 5, 6) — 14. Saloane grupare sosiri (1, 2, 3) — 15. Garaje utilaje auto, deservire avioane pasageri pistă

Corpul B — Oficiali

16. Acces vizitatori terasă superioară — 17. Intrare saloane oficiali — 18. Saloane oficiali — 19. Oficiu — 20. Telefoane — 21. Parcaj care radio televiziune.

Corpul C — Blocul tehnic și turnul de control

22. Intrare personal tehnic — 23—28. Serviciu deservire bord + șef serviciu — 29. Intrare personal navigant — 30. Hol — 31. Dispeceri TAROM — 32—38. Serviciu pilot șef — 39—43. Serviciu blocul tehnic — 44. Intrare bloc tehnic — 45. Parcaj turisme personal aeroport — 46. Posturi trafo.

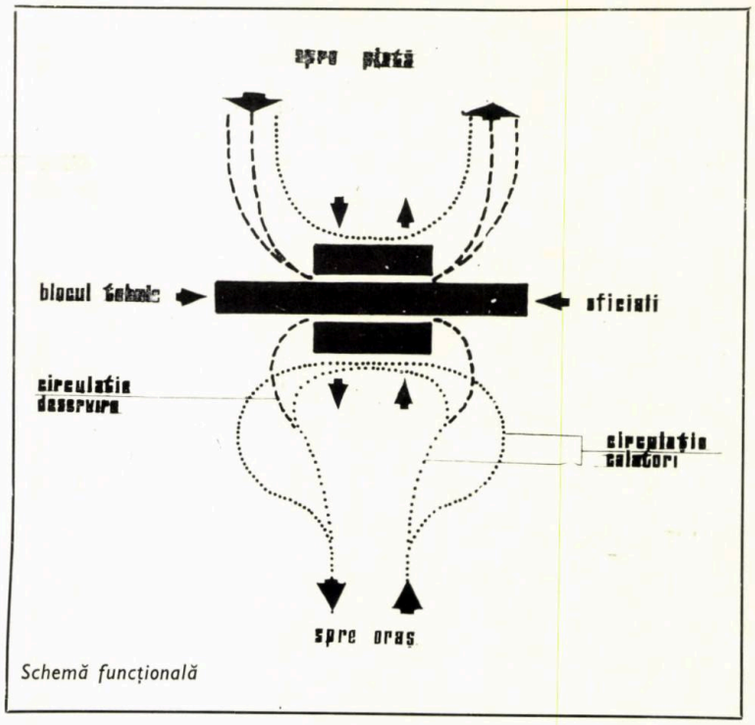

Schemă funcțională

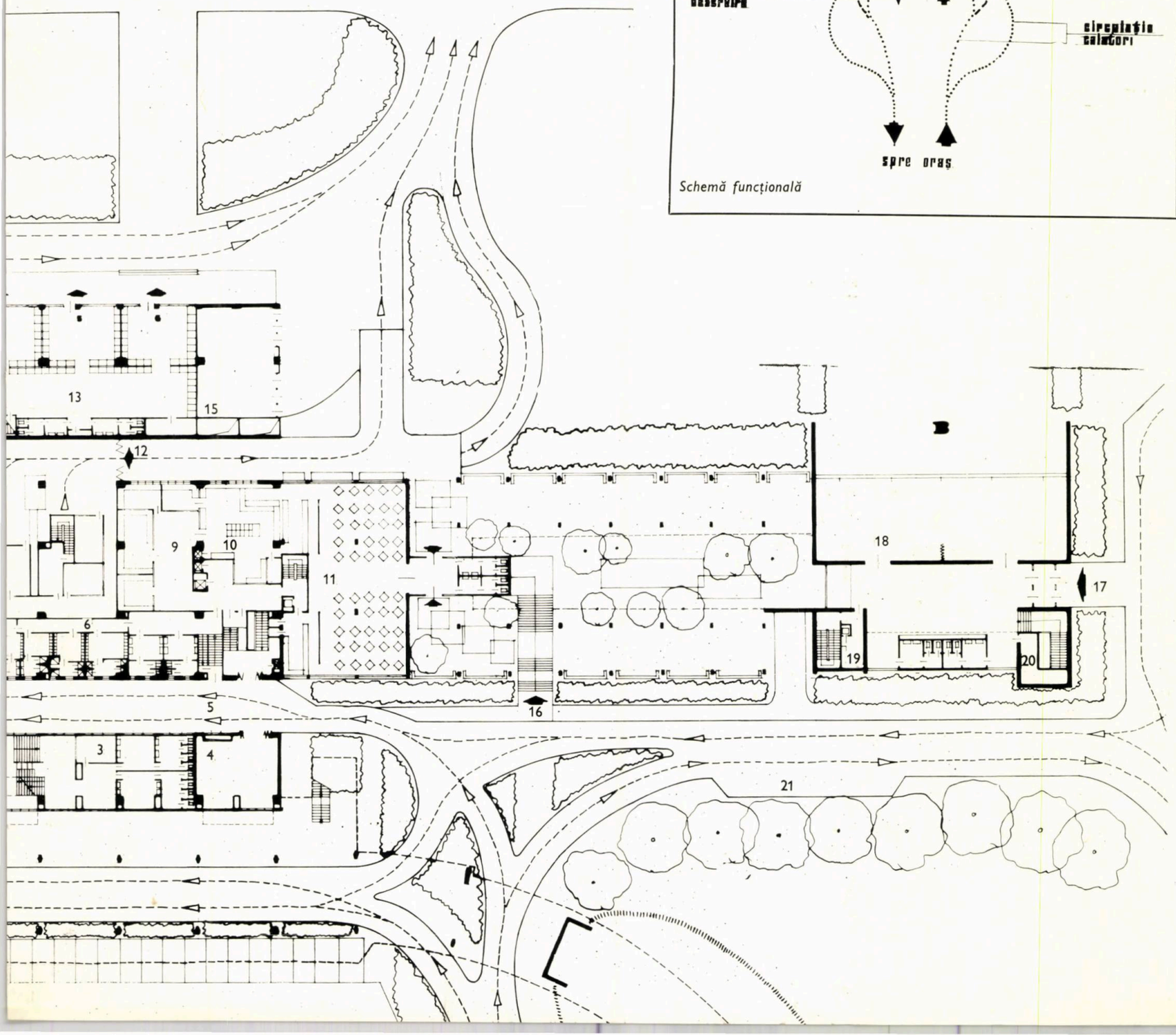

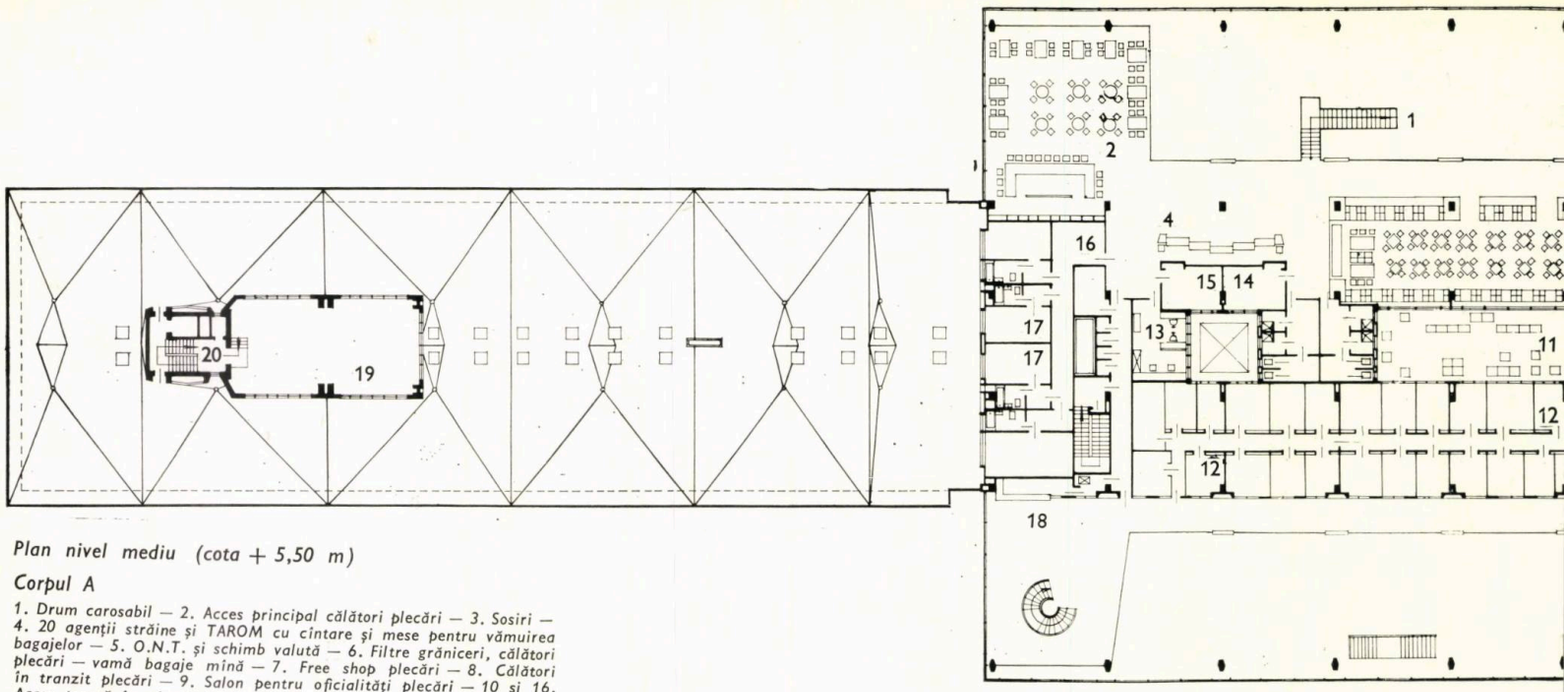

Plan nivel mediu (cota + 5,50 m)

Corpul A

1. Drum carosabil — 2. Acces principal călători plecări — 3. Sosiri — 4. 20 agenții străine și TAROM cu cîntare și mese pentru vămuirea bagajelor — 5. O.N.T. și schimb valută — 6. Filtre grăniceri, călători plecări — vamă bagaje mînă — 7. Free shop plecări — 8. Călători în tranzit plecări — 9. Salon pentru oficialități plecări — 10 și 16. Acces terasă însoțitori și vizitatori — 11. Comerț tranzit, informații și viză bilete tranzit — 12. Grăniceri și vameși — 13. Bar și oficiu — 14. Sosiri călători de la saloane grupare — 15. Salon oficiali sosiri — 17,18 Filtre călători sosiri-control frontieră vamă bagaje mînă.

Corpul C

19. Poștă, telefoane — 20. ROMTRANS — 21. Cameră mama și copilul — 22. Așteptare, prim ajutor — 23, 24. Sanepid-izolare — 25. Sală depanare radio. 26. Sală radio fascimile — 27. Odihnă însoțitori vestiare — 28. Radioficare-piese schimb-grup echipament curenți slabi-crainic T. V. — 29. Telex — 30. Sală întocmire hărți — 31. Sală veghe meteo — 32. Sală afișaj și expunere verbală — 33. Serviciu briefing — 34. Sală lectură-arhivă — 35. Serviciu NOTAM — 36. Șef centru — 37. Echipaje străine — 38, 39. Comandant-secretară — 40. Comandanți adjuncți — 41, 42. Șefi sectoare tehnice — 43. Sală tratamente — 44—46. Așteptare, cabinet medical, stomatologie — 47. Laborator foto — 48. 49. Șef serviciu reclamă-secretar — 50. Șef serviciu transporturi.

Corpul B

51 — Hol salon oficial — 52. Cabine radio-televiziune — 53. Salon banchete — 54. Oficiu — 55. Terasă

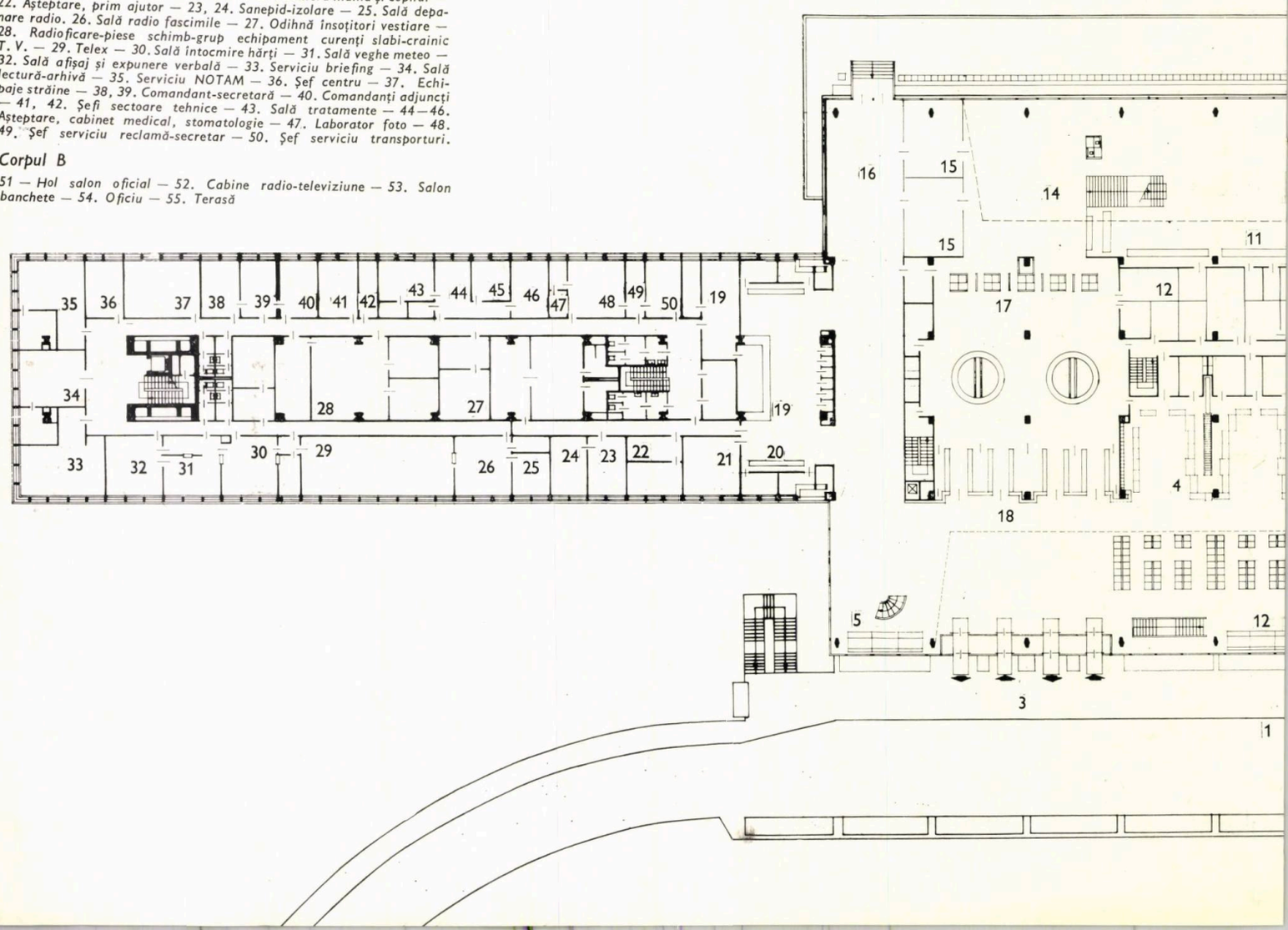

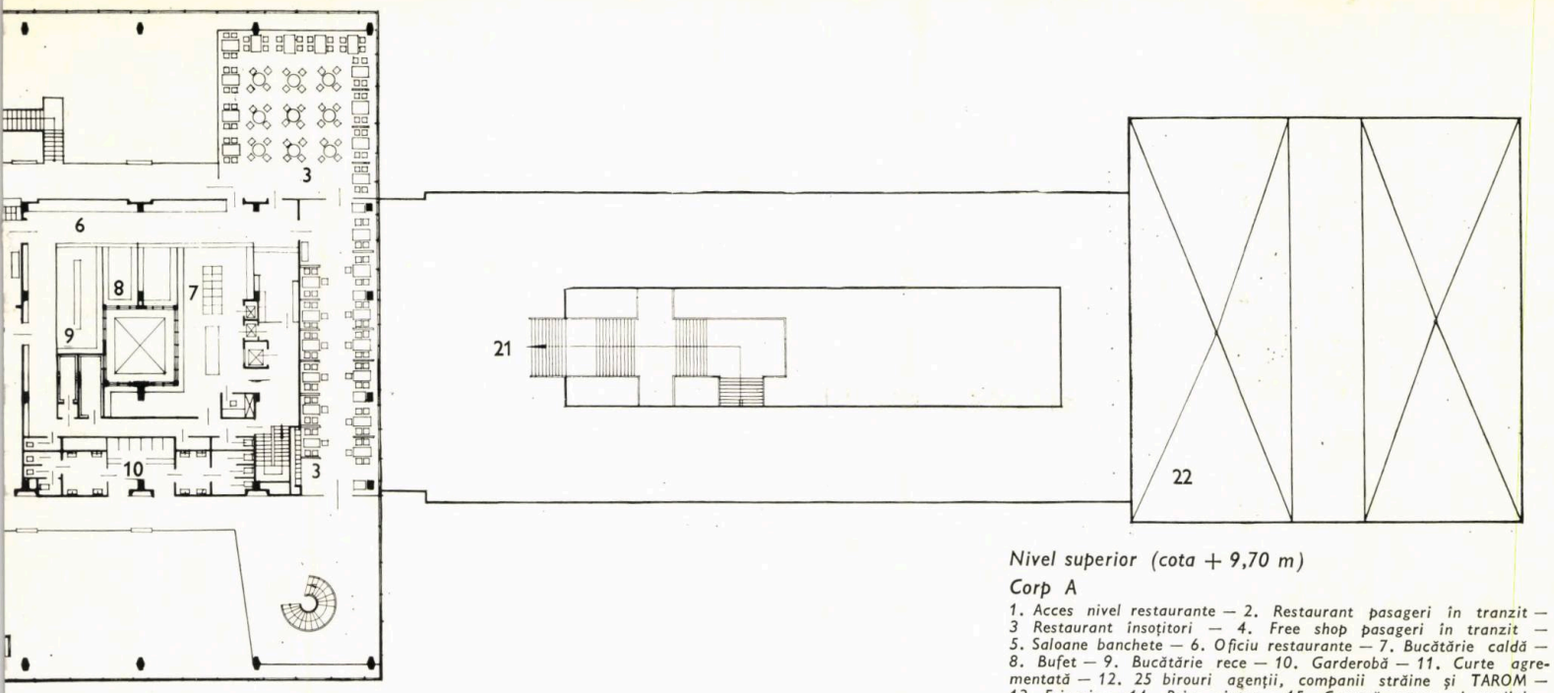

Nivel superior (cota + 9,70 m)

Corp A

1. Acces nivel restaurante — 2. Restaurant pasageri în tranzit — 3 Restaurant însoțitori — 4. Free shop pasageri în tranzit — 5. Saloane banchete — 6. Oficiu restaurante — 7. Bucătărie caldă — 8. Bufet — 9. Bucătărie rece — 10. Garderobă — 11. Curte agrementată — 12. 25 birouri agenții, companii străine și TAROM — 13. Frizerie — 14. Prim ajutor — 15. Cameră mama și copilul — 16. Recepție hotel tranzit — 17. Camere hotel cu 2 paturi.

Corp B

18. Magazine. 19. — Sală echipament APP/TWR — 20. Acces turn control

Corp C

21. Acces terasă superioară — 22. Terasă corp oficial

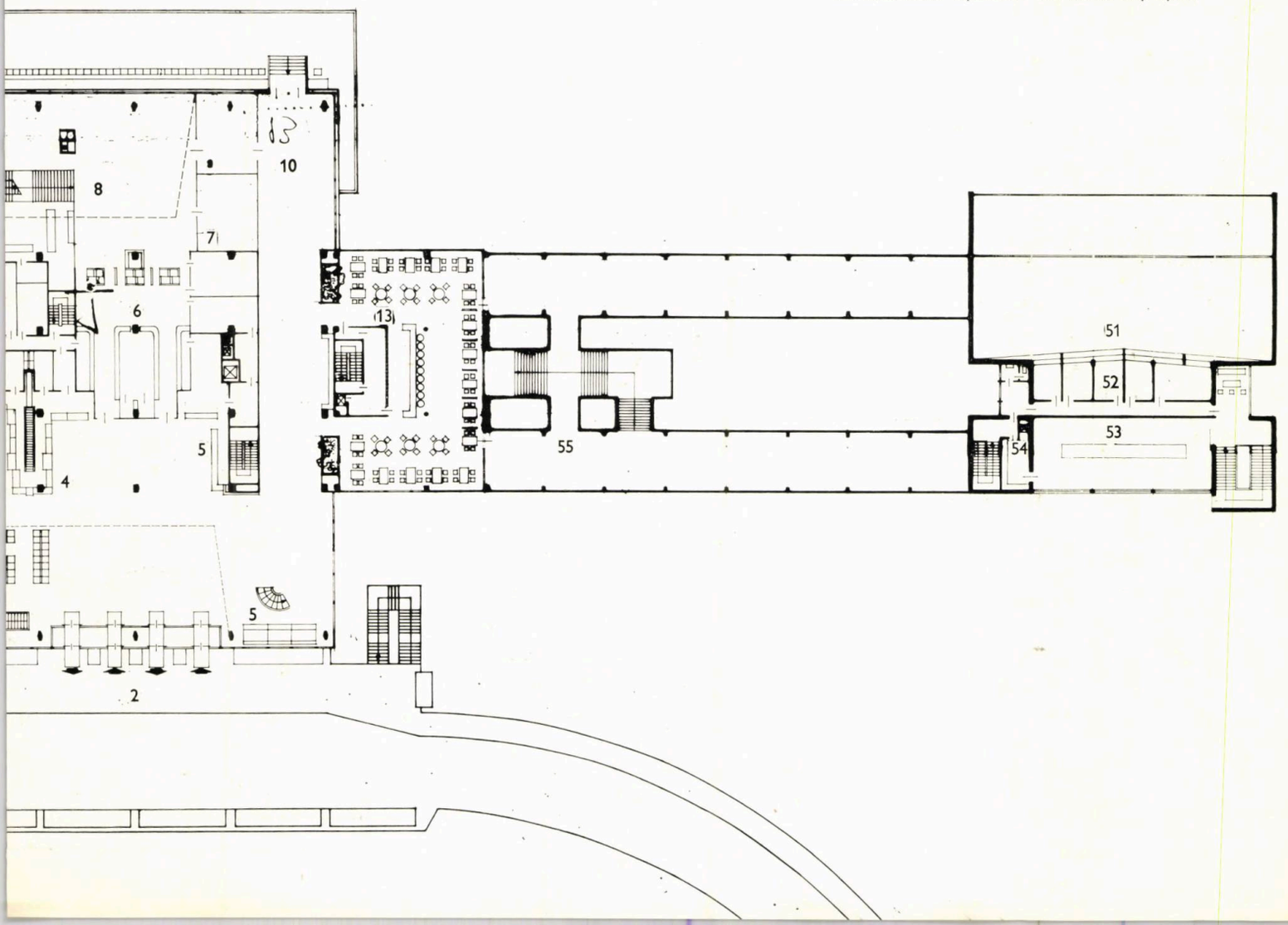

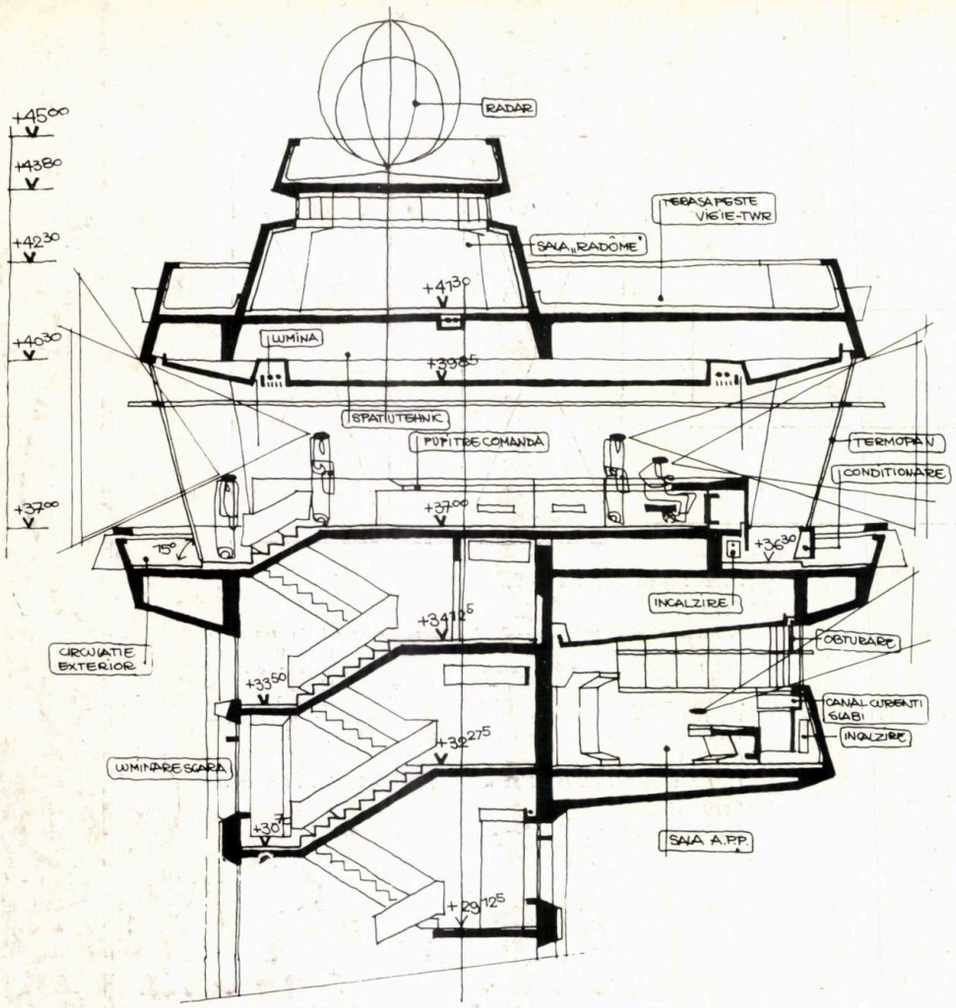
+45.00
+43.80
+42.30
+40.30
+37.00
+41.30
+39.85
+37.00
+36.30
+34.125
+33.50
+32.275
+30.75
+29.125
RADAR
TERASA PESTE VIGIE-TWR
SALA „RADOME"
LUMINA
SPATIU TEHNIC
PUPITRE COMANDA
TERMOPAN
CONDITIONARE
INCALZIRE
OBTURARE
CANAL CURENTI SLABI
INCALZIRE
CIRCULATIE EXTERIOR
LUMINARE SCARA
SALA A.P.P.

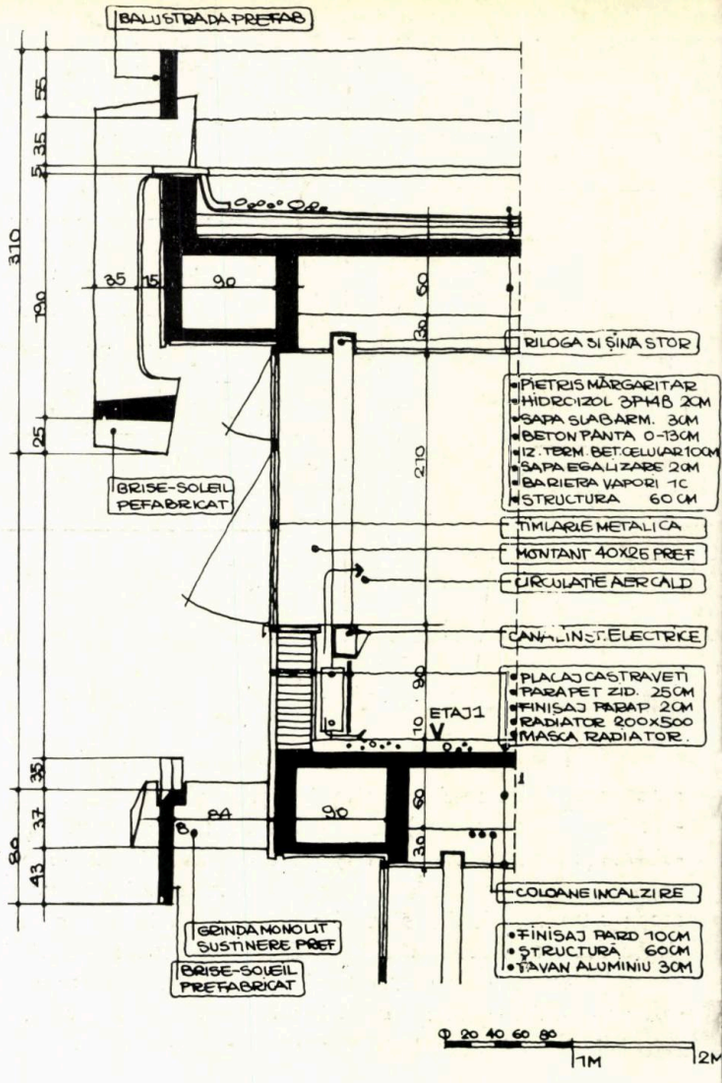
BALUSTRADA PREFAB
BRISE-SOLEIL PEFABRICAT
RILOGA SI ŞINA STOR
•PIETRIS MĂRGARITAR
•HIDROIZOL 3P4B 2CM
•SAPA SLABARM. 3CM
•BETON PANTA 0-13CM
•IZ. TERM. BET. CELULAR 10CM
•SAPA EGALIZARE 2CM
•BARIERA VAPORI 1C
•STRUCTURA 60 CM
TIMLARIE METALICA
MONTANT 40X25 PREF
CIRCULATIE AER CALD
CANALIZ. ELECTRICE
•PLACAJ CASTRAVETI
•PARAPET ZID. 25CM
•FINISAJ PARAP 20CM
•RADIATOR 200X500
•MASCA RADIATOR.
ETAJ 1
COLOANE INCALZIRE
GRINDA MONOLIT SUSTINERE PREF
BRISE-SOLEIL PREFABRICAT
•FINISAJ PARD 10CM
•STRUCTURA 60CM
•TAVAN ALUMINIU 30M
0 20 40 60 80
1M
2M

1 2 | 3
4 | 5

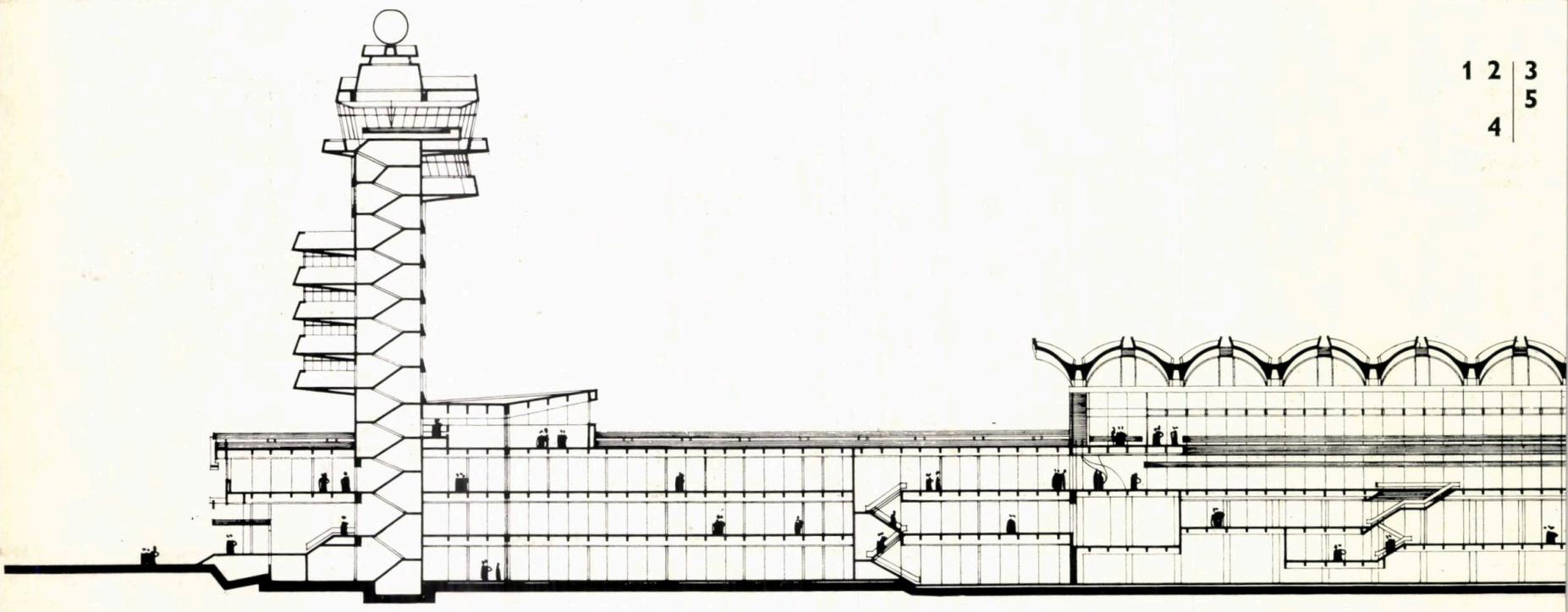

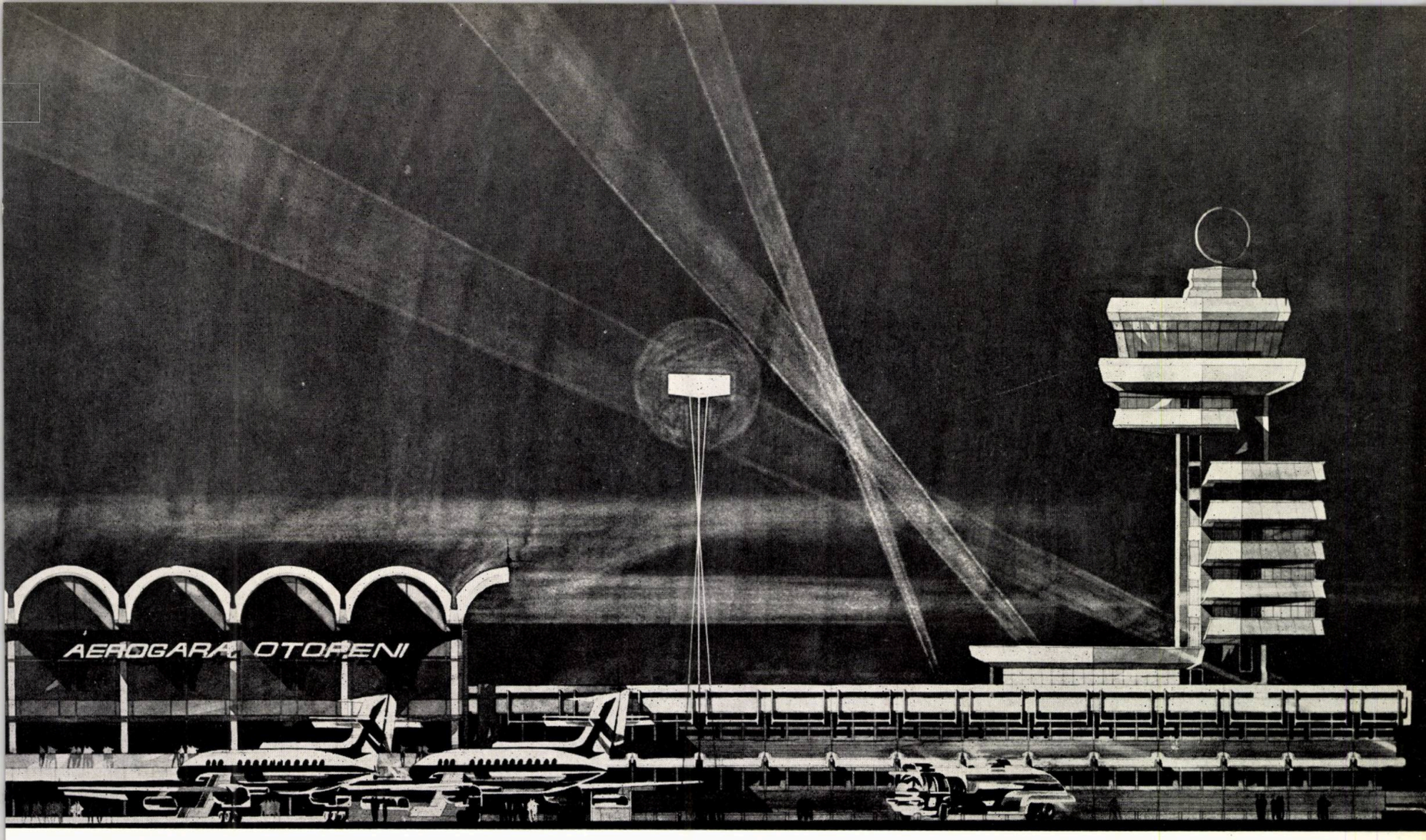

1 *Secțiune prin vigia turnului de control*
2 *Corpul birouri — Detaliu construcție*
3 *Detaliu de fațadă*
4 *Secțiune longitudinală*
5 *Secțiune transversală prin corpul central*

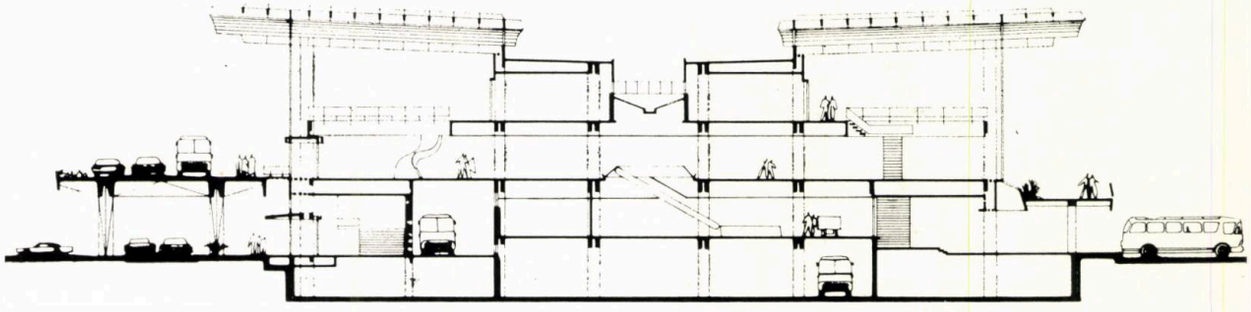

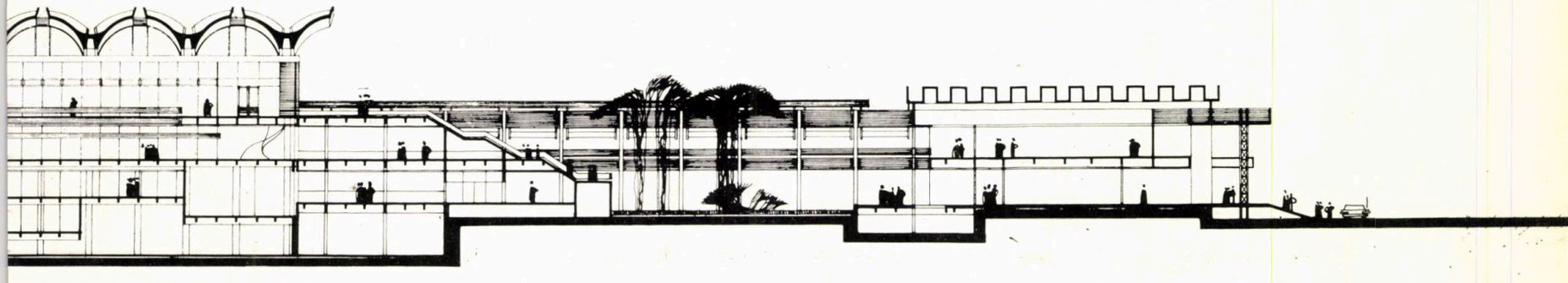

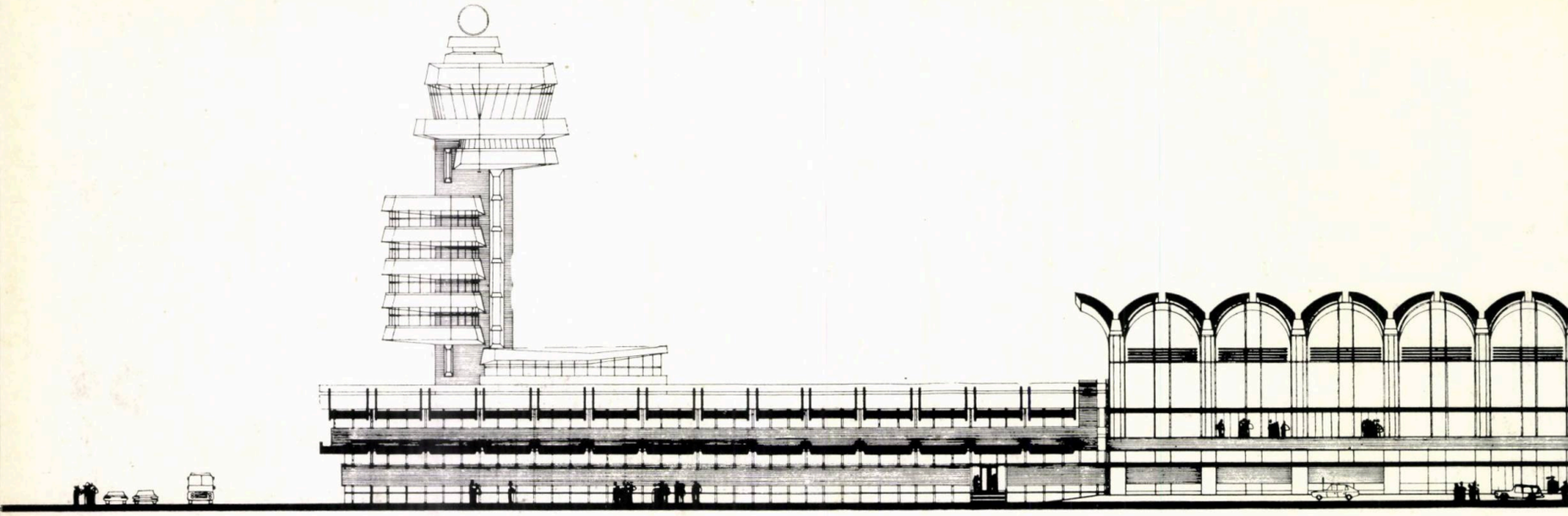

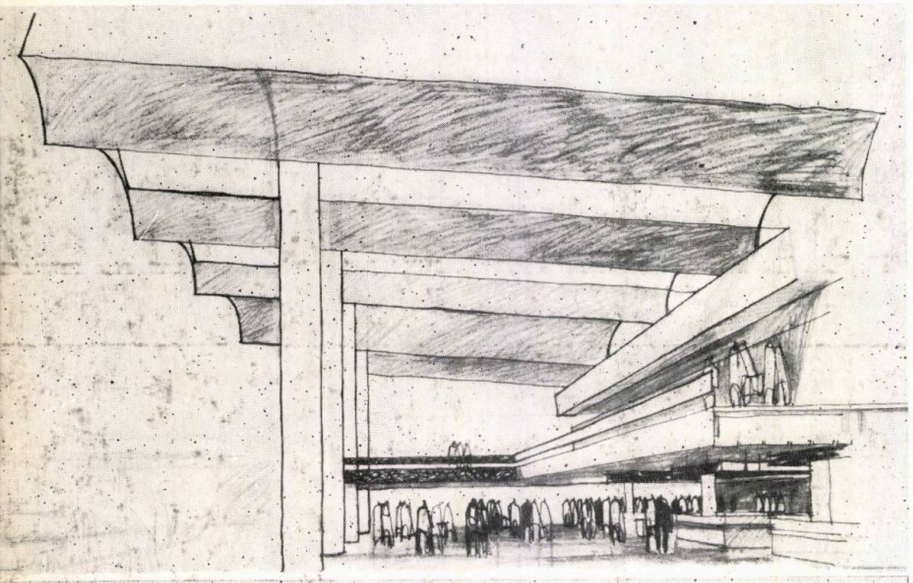

La nivelurile inferioare ale corpului principal sînt amplasate toate serviciile de transport și control al bagajelor (dotate cu cele mai moderne sisteme de benzi transportoare) și serviciile pentru aprovizionarea cu alimente a avioanelor.

Aripa sudică a clădirii adăpostește saloanele oficiale (în care poate avea loc primirea simultană a două delegații), împreună cu toate serviciile anexe de deservire. Această clădire este legată de restul aerogării prin portice și terase acoperite și descoperite, destinate vizitatorilor.

Aripa nordică cuprinde toate serviciile tehnico-administrative ale aeroportului, precum și blocul tehnic cu turnul de control, care este echipat cu toate instalațiile speciale necesare rezolvării tuturor problemelor de navigație și securitate a zborului. Structura de rezistență a acestei aripi, independentă de pereții interiori demontabili, permite orice schimbări interioare, fără să afecteze cu nimic construcția. Pentru aceasta s-au prevăzut și toate instalațiile în canale sau conducte independente de pereții despărțitori.

În întreaga clădire s-au prevăzut tavane de aluminiu cu tratamente acustice fonoabsorbante, pardoseli din dale de cauciuc și tîmplărie specială, avînd același scop. Toate intrările sînt echipate cu uși culisante automate, cu covoare de contact. Pentru asigurarea izolării fonice necesare și a unei bune vizibilități se vor utiliza geamuri de 12 mm grosime și de dimensiuni mari (3/5 m); la saloanele oficiale se vor folosi, de asemenea pentru prima dată la noi în țară, geamuri suspendate (fîșii de 3/9 m suspendate de tavan, fără nici un fel de tîmplărie).

Clădirea dispune de sisteme speciale pentru condiționarea și ventilarea aerului și de numeroase instalații și echipamente de specialitate.

Aerogara este în curs de execuție, darea ei în funcțiune parțială fiind prevăzută către finele anului 1968; în anul 1970 ea va intra în circuitul internațional cu întreaga capacitate.

Conf. arh. CEZAR LĂZĂRESCU

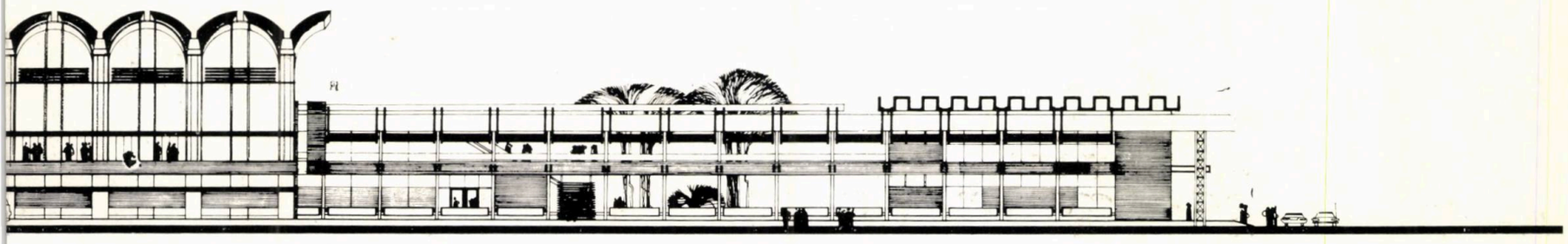

1 — *Fațada principală*
2—3 — *Detalii fațadă*
4 — *Machetă*

1
2
3 | **4**

ÎNVĂȚĂMÎNT

licee și școli generale tip

Lucrare distinsă cu premiu pe anul 1967 de către Uniunea arhitecților

Autori: *arhitecții Dan Bacalu, Alexandru Costin, Clarisse Lazăr, Aurelia Ivaneș, Francisc Retty, Cristina Neagu*
I.P.C.T.

Marele efort depus între anii 1959—1965 pentru realizarea de școli — ce au însumat 26 000 săli de clasă — a fost îndreptat exclusiv spre construcția de școli de cultură generală.

Începînd din anul 1964, în I.P.C.T. s-a trecut la studierea unor noi serii de școli, menite să înlocuiască pe cele proiectate în anii 1958—1959.

La baza acestor studii a stat o tematică mai cuprinzătoare, prin care au fost diferențiate tipurile de școli generale (clasele I—VIII) de tipurile de licee (clasele IX—XII) și care a dat posibilitatea realizării unei game mai largi de școli cu diverse capacități, destinate mediului urban și rural. Noua tematică prevedea de asemenea un nivel de confort sporit pentru toate școlile, în raport cu cele proiectate în anul 1959.

Studiile au dus la partiuri de școli diferențiate între ele, atît în ceea ce privește tipurile de clase și de laboratoare, cît și înălțimile de construcții etc. Au fost agreate însă de către Ministerul Învăță-

Școală generală cu 16 săli de clasă — Perspectivă

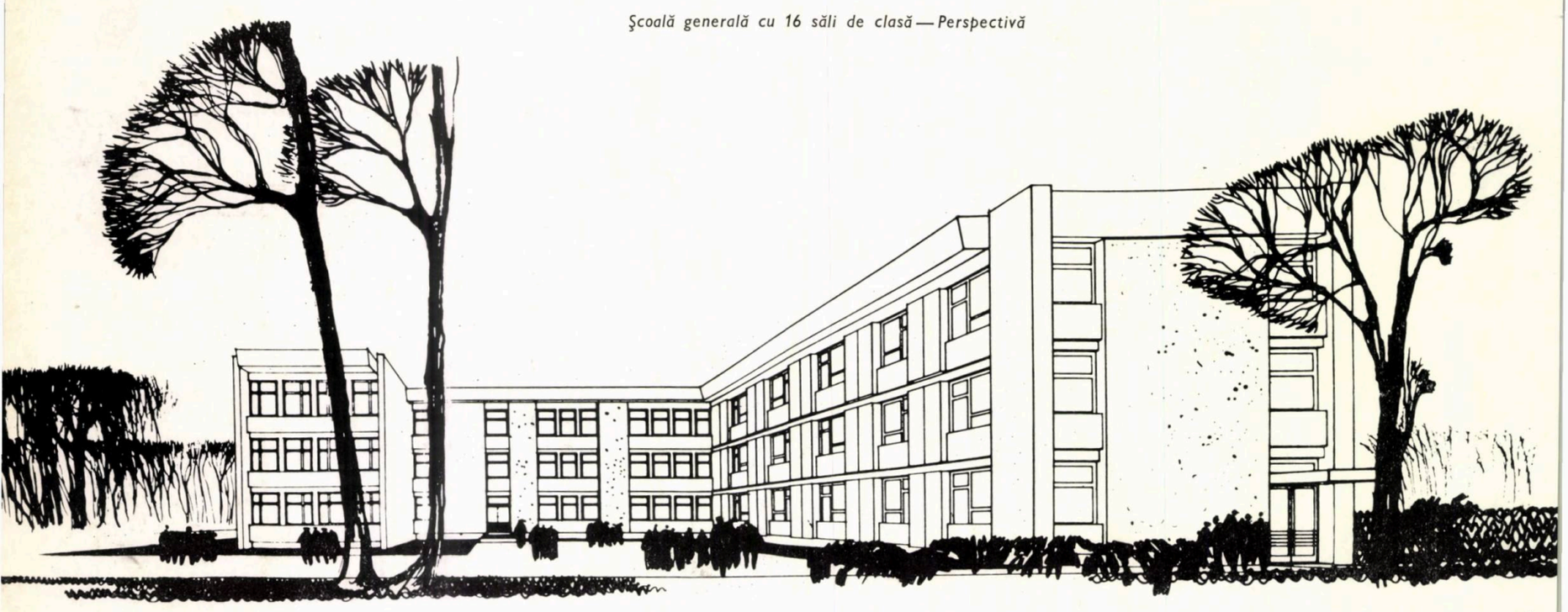

mîntului numai școlile cu clase tradiționale.

Regimul de înălțimi la toate tipurile de partiuri de școli alese este parter și 2 niveluri, pentru a se putea încadra în costurile fixate pe sală de clasă.

În anii 1966 și 1967 au fost întocmite proiectele tip pentru școli generale cu 8 și 16 săli de clasă, destinate mediului urban, și cu 4 și 8 săli de clasă, destinate mediului rural. Liceele au fost prevăzute cu capacități de 8, 12, 16, 20 săli de clasă. Fiecare din capacitățile pentru licee a fost întocmită în două partiuri de plan diferite, pentru a se crea o varietate mai mare de proiecte.

Toate tipurile de școli aduc elemente noi în raport cu tipurile anterioare :

a — suprafața claselor a fost mărită de la 50 la 56 m^2, adică cca 1,40 m^2/elev față de 1,20 m^2/elev cît era atribuit claselor de la vechile școli;

b — suprafața laboratoarelor a fost mărită de la 65 la 75 m^2; toate

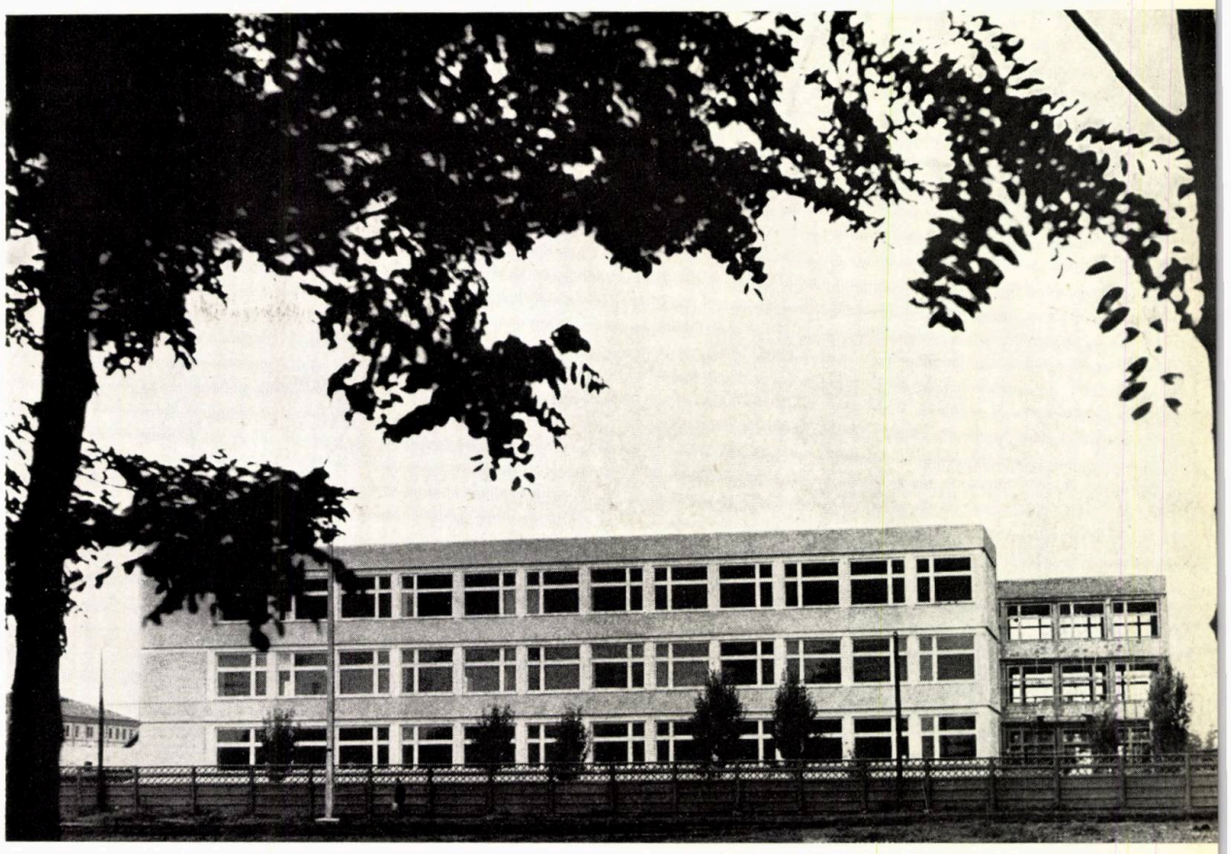

Liceu cu 12 săli de clasă executat la Lehliu

Școală generală cu 16 săli de clasă — Planuri

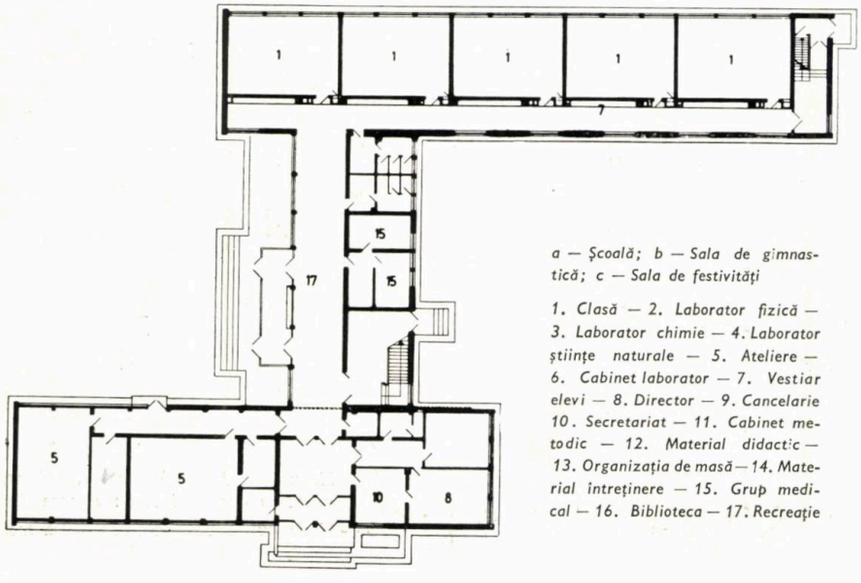

PLAN PARTER

a — Școală; b — Sala de gimnastică; c — Sala de festivități

1. Clasă — 2. Laborator fizică — 3. Laborator chimie — 4. Laborator științe naturale — 5. Ateliere — 6. Cabinet laborator — 7. Vestiar elevi — 8. Director — 9. Cancelarie 10. Secretariat — 11. Cabinet metodic — 12. Material didactic — 13. Organizația de masă — 14. Material întreținere — 15. Grup medical — 16. Biblioteca — 17. Recreație

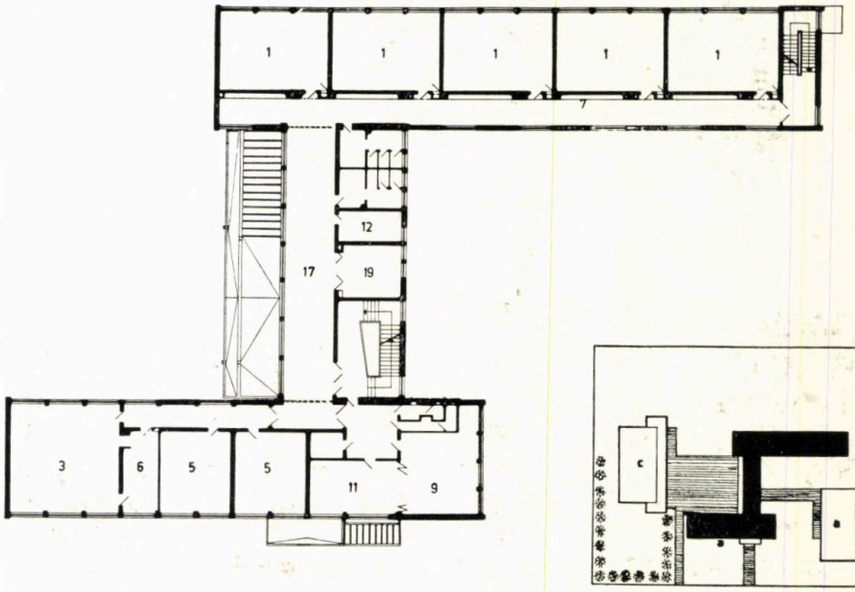

PLAN ETAJ I

PLAN SITUATIE

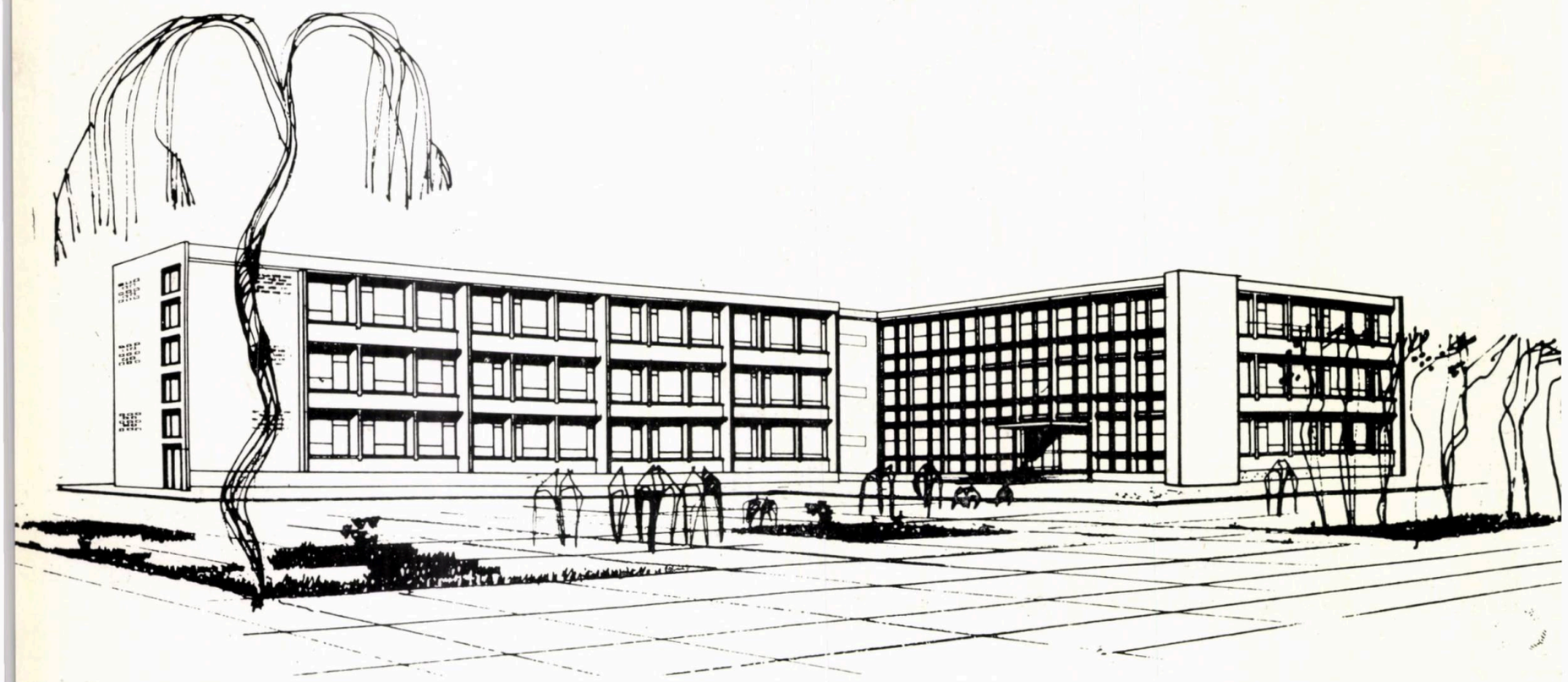

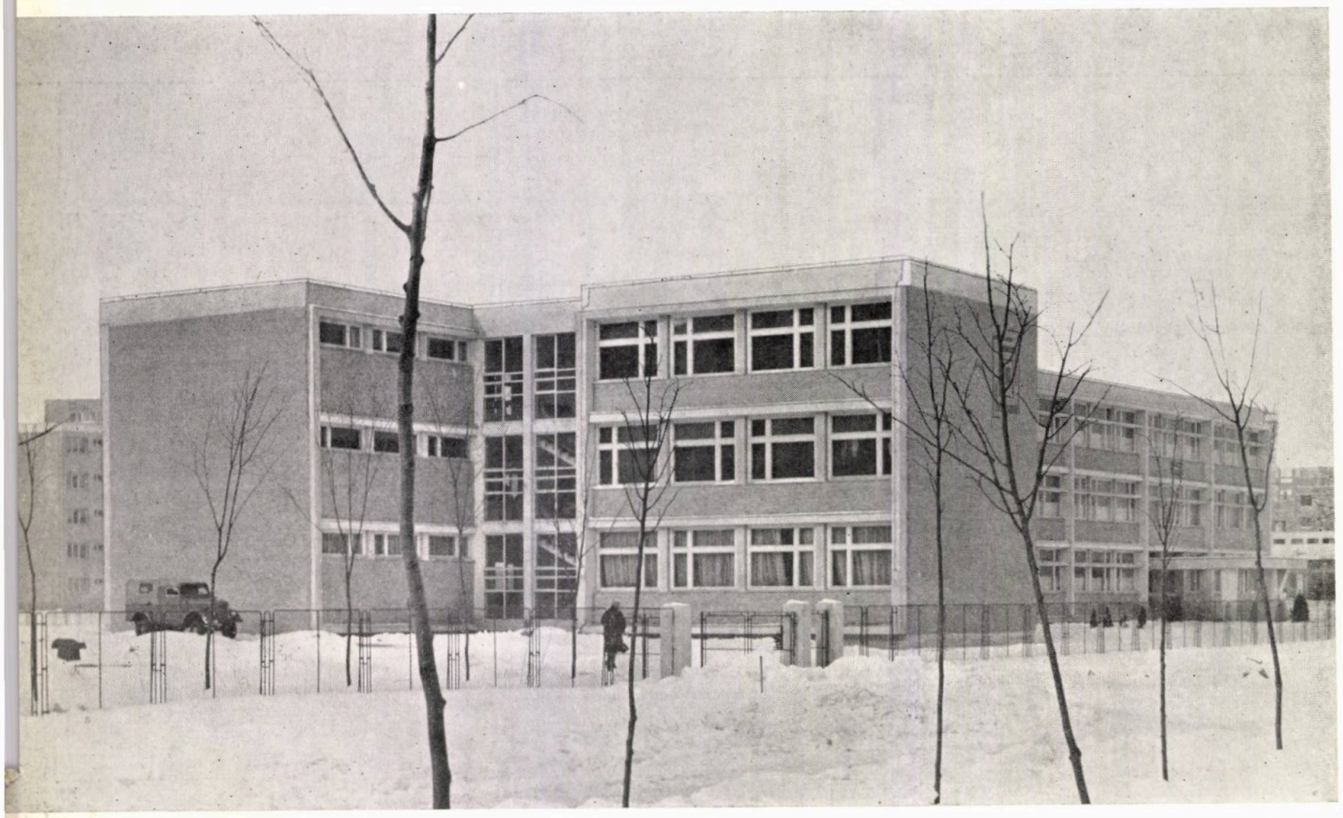

1 | 3
2 | 4

1 — *Liceu cu 16 săli de clasă, tip B*

2 — *Liceu cu 20 săli de clasă, tip A, executat în cartierul Titan București*

3 — *Liceu cu 20 săli de clasă — Laborator de chimie*

4 — *Liceu cu 16 săli de clasă, tip B — Planuri*

laboratoarele sînt de formă pătrată și iluminate bilateral. Liceele dispun de 4 laboratoare și de o sală specială de desen și muzică;

c — a fost mărit numărul de ateliere, adăugîndu-se celor de tîmplărie și lăcătușerie — destinate elevilor — ateliere de gospodărie și lucru pentru eleve;

d — spațiile destinate direcțiunii, cancelariei, bibliotecii au capătat o tratare mai amplă; fiecare școală dispune de un grup medical și un bufet;

e — spațiul de recreație pentru elevi a fost prevăzut, la fiecare școală, fie prin lărgirea considerabilă a circulației din fața claselor, fie prin crearea unor suprafețe separate; vestiarele elevilor se înșiruie pe coridoare, în dreptul claselor respective, sub formă de dulapuri;

f — s-au stabilit noi tipuri de mobilier școlar, superioare celui folosit în trecut; s-a îmbunătățit iluminatul artificial etc.

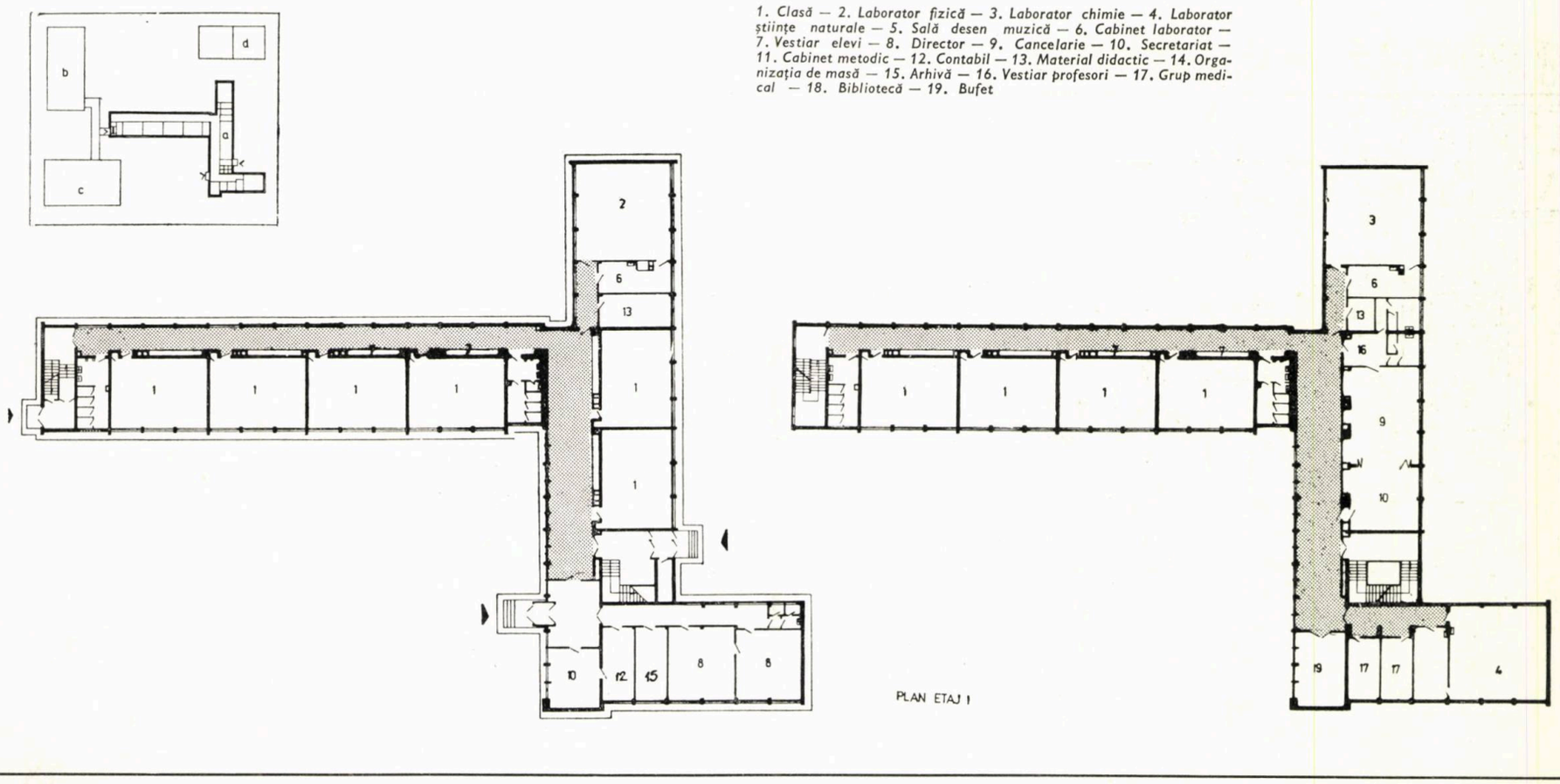

1. Clasă — 2. Laborator fizică — 3. Laborator chimie — 4. Laborator științe naturale — 5. Sală desen muzică — 6. Cabinet laborator — 7. Vestiar elevi — 8. Director — 9. Cancelarie — 10. Secretariat — 11. Cabinet metodic — 12. Contabil — 13. Material didactic — 14. Organizația de masă — 15. Arhivă — 16. Vestiar profesori — 17. Grup medical — 18. Bibliotecă — 19. Bufet

PLAN ETAJ I

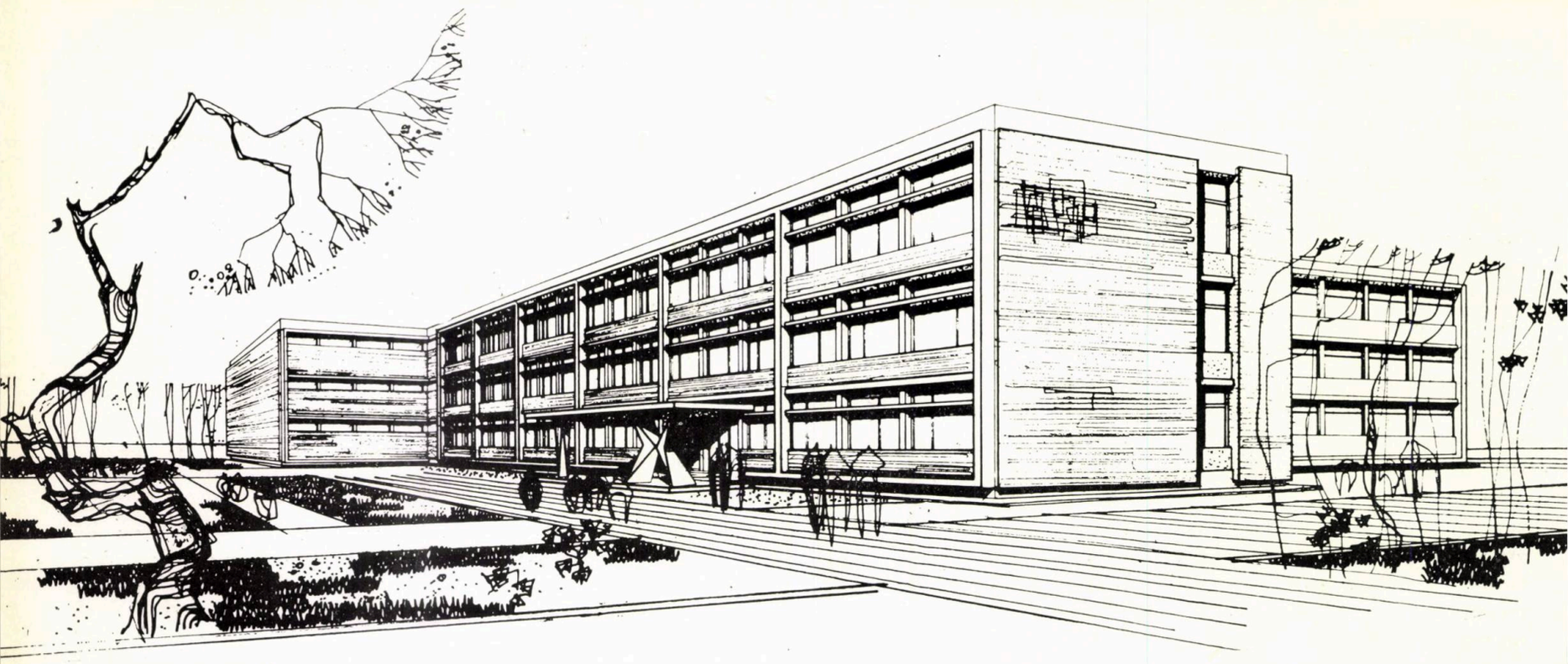

Liceu cu 20 săli de clasă, tip A — Perspectivă și planuri

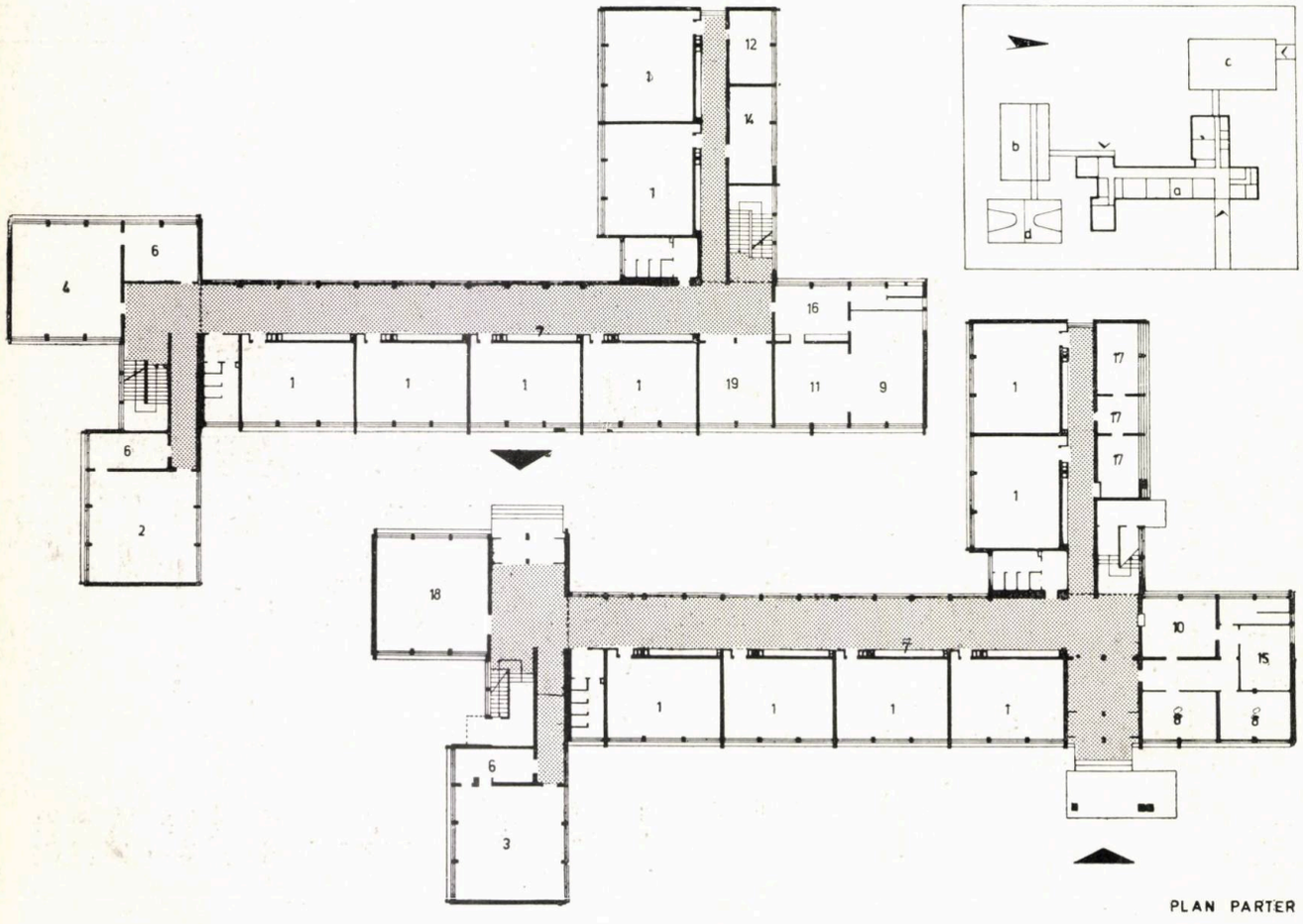

PLAN PARTER

1. Clasă — 2. Laborator fizică — 3. Laborator chimie — 4. Laborator științe naturale — 5. Sală desen, muzică — 6. Cabinet laborator — 7. Vestiar elevi — 8. Director — 9. Cancelarie — 10. Secretariat — 11. Cabinet metodic — 12, Contabil — 13. Material didactic — 14. Organizația de masă — 15. Arhivă — 16. Vestiar profesori — 17. Grup medical — 18. Bibliotecă — 19. Bufet

Aspectul diferit al tipurilor de școli este dat de conformația diferită a planurilor și de o tratare diferențiată a fațadelor.

Tot pentru varietate au fost întocmite și variante de învelitori, care însă nu au fost solicitate pînă în prezent. Școlile au fost tratate și în variante de finisaj, simplu și îmbunătățit.

Separat de corpul școlii, a fost proiectat un tip mai spațios de sală de gimnastică în suprafață de 28×15 m, care dispune și de anexe mai ample.

În anul școlar 1967—1968 au fost date în folosință primele exemplare din aceste școli; în continuare, în țară se execută și celelalte tipuri de licee și școli generale ale căror autori sînt arhitecții Silvia Păun, George Morariu, Margareta Pinchis, Iridenta Volrath, Ștefan Preda, Iuliana Cabanov și Mirela Nicolau.

Arh. DAN BACALU

complex şcolar de cultură generală pentru copii deficienţi mintal

Pe lîngă reţeaua de şcoli elementare şi medii, în continuă dezvoltare, s-a creat şi o reţea de şcoli ajutătoare cu un profil special, în raport cu cerinţele actuale.

Datorită unor malformaţii sau în urma unor boli grave, unii copii pot rămîne inapţi pentru o viaţă socială normală; asistenţa medicală a copilului — desfăşurată pe un plan tot mai larg în ţara noastră şi cuprinzînd noi şi noi specialităţi — vizează ca acţiunile întreprinse să asigure atît creşterea unor generaţii sănătoase, cît şi recuperarea pentru societate a copiilor cu deficienţe ce pot fi, dacă nu în totalitate, cel puţin în parte, remediate. Această preocupare cuprinde două aspecte paralele: unul pe plan medical propriu-zis şi un altul medico-social. Pe primul plan se urmăreşte vindecarea clinică a deficienţelor sau reducerea la minimum a gradului de infirmitate; cel de al doilea plan cuprinde un ansamblu de măsuri medicale, pedagogice şi sociale menite să facă din copiii cu defecte fizice, cetăţeni capabili să se integreze în mediul social, avînd posibilitatea să-şi cîştige existenţa prin muncă.

De aceea, generalizarea învăţămîntului implică realizarea concomitentă a diferenţierii şi adaptării procesului instructiv-educativ la gradul de dezvoltare psiho-intelectuală a diferitelor categorii de copii normali sau debili mintal.

În vederea asigurării unui învăţămînt ştiinţific la nivelul ştiinţei pedagogice actuale, pentru realizarea sarcinilor speciale instructiv-educative în condiţii tehnico-materi-

COLECTIV DE PROIECTARE

Arhitectură: *arhitecţii Cristian Enăchescu (şef de proiect complex), Sarina Cossa, Stelian Gănescu, Yvonne Goldenberg, Honorina Lissai, Marcela Mateescu*

Structuri: *inginerii Valentin Georgescu, Ileana Pogăceanu*

Proiectant: I.P.B.

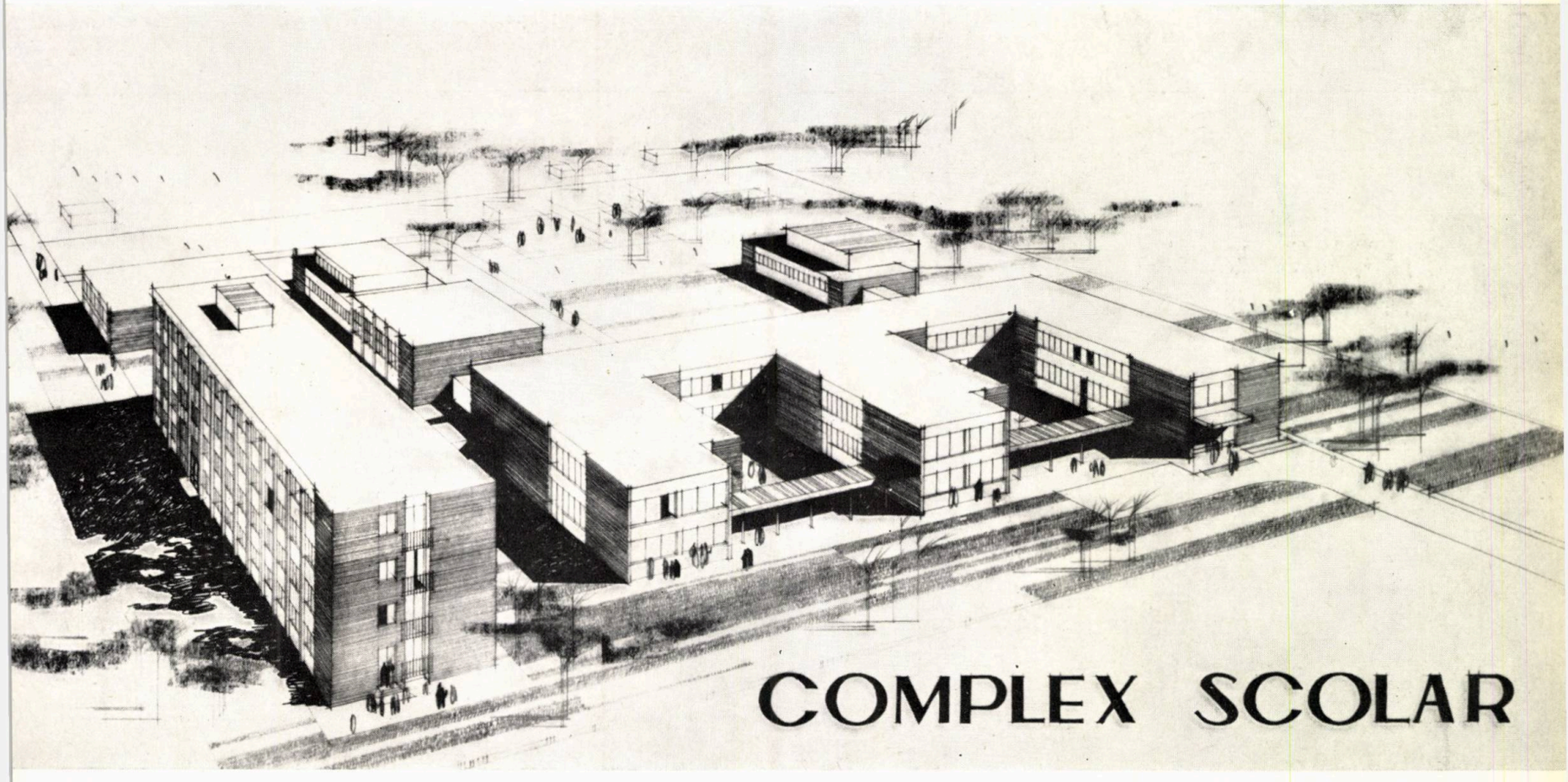

ale specifice, eficiente, Consiliul popular provizoriu al Municipiului București-Inspectoratul școlar, și-a propus realizarea unui complex școlar corespunzător acestei acțiuni.

Complexul este amplasat în zona de sud a orașului, în cartierul Berceni; el va avea o capacitate de 300 elevi (numai băieți) și va cuprinde următoarele corpuri principale:

A — școala cu 20 săli de clasă,

B — sala de gimnastică și sala de kinebalneoterapie,

C — cantină cu 400 locuri în două serii,

D — cămin cu 300 locuri,

E — corp tehnic.

Corpurile sînt legate între ele cu galerii închise și portice.

A — Corpul de școală, desfășurat pe parter și etaj, cuprinde: holul de primire, birourile de administrație ale școlii, cancelaria, 20 clase, 2 laboratoare, bibliotecă, atelierul mecanic, atelierul de tîmplărie, atelierele de lucru în subgrupe, depozitele și grupul de cabinete medicale pentru tratamente ajutătoare reeducării neuromotorii.

B — Corpul sălii de gimnastică, conceput pe parter, cuprinde: vestibulul, vestiarul, grupul sanitar, sala de gimnastică cu dimensiunile de 9×18 m și sala cu bazine pentru kinebalneoterapie.

C — Corpul cantinei, pe parter, cuprinde: vestiarele, grupul sanitar, sala de mese, anexele și depozitele.

D — Corpul căminului, cu parter și 3 etaje, cuprinde: la parter, cabinetele pentru consultații și tratamente (stomatologie, interne), camera de izolare, o infirmerie cu șapte paturi și anexe; restul parterului și etajele cuprind camerele de cazare pentru 300 elevi.

E — Corpul tehnic, desfășurat tot pe parter, cuprinde: centrala termică, o spălătorie redusă, postul de transformare IDEB, camera tablourilor electrice, un vestiar și grup sanitar pentru mecanici.

Sistemul pavilionar adoptat a permis crearea unor spații de joacă-terapeutică, separate pe vîrste.

Ca rezolvări deosebite ale temei propuse se remarcă adoptarea unui partiu de clasă (pentru o capacitate de 15 elevi), cu o formă pătrată și cu un mobilier individual adaptabil; aceasta permite organizarea unui număr mai mare și mai variat de activități în clase. S-a evitat înșiruirea claselor de-a lungul unui coridor, ele fiind grupate în jurul unui hol ce creează o ambianță specifică școlii.

Aceste holuri sînt în legătură directă cu curțile de joc; de asemenea, legătura între clase și laboratoare, ateliere, cabinete medicale este directă.

Specifică acestui program de școală este prevederea unor cabinete medi-

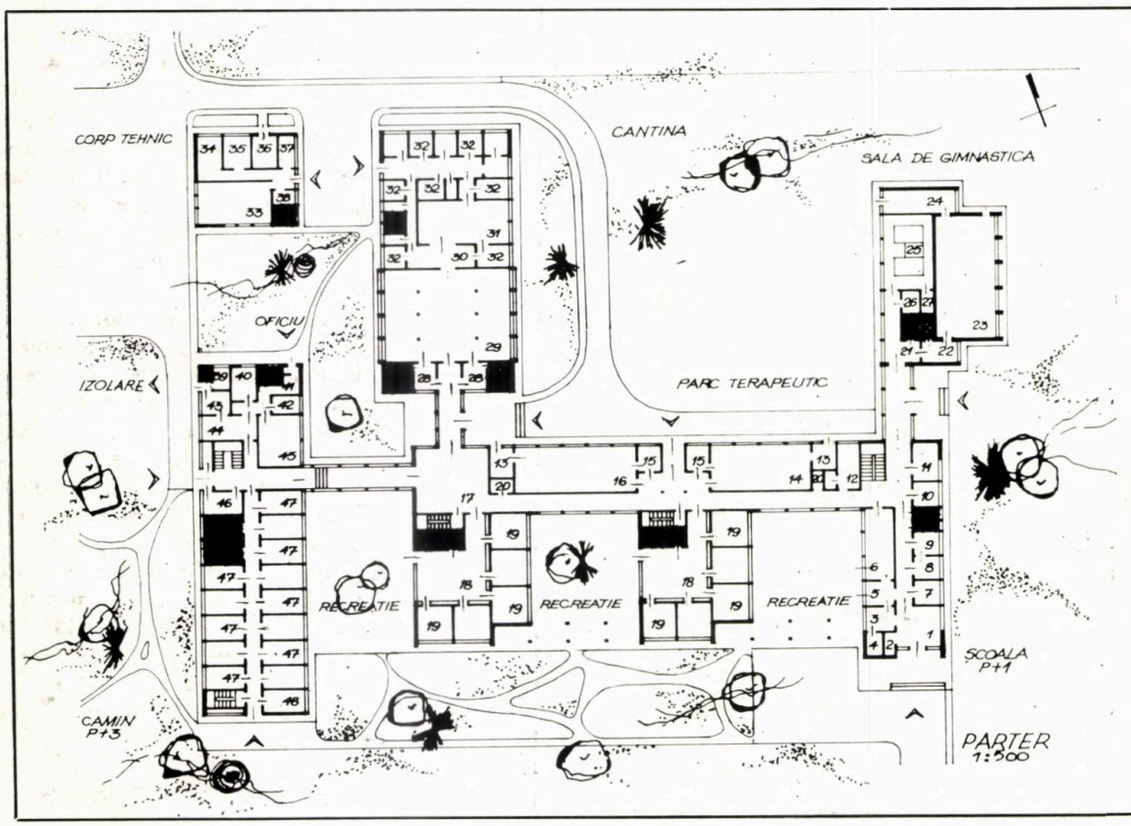

Plan parter

1. Hol-vorbitor — 2. Portar — 3. Secretariat — 4. Arhivă — 5. Director adjunct — 6. Cancelarie — 7. Director — 8. Contabilitate — 9. Administrație — 10. Cabinet metodologic — 11. Sală consfătuiri — 12. Atelier lucru manual cl. I—IV — 13. Depozit — 14. Atelier tîmplărie — 15. Vestiar-lavabou — 16. Atelier mecanic — 17. Hol adunare pentru masă — 18. Hol recreație — 19. Clase — 20. Spații tehnice 21. Vestibul — 22. Vestiar — 23. Sală de 9×18 m — 24. Depozit — 25. Sală cu bazine pentru kinebalneoterapie — 26. Fișier — 27. Dezbrăcare-duș — 28. Vestiar — 29. Sală de mese — 30. Oficiu — 31. Bucătărie — 32. Anexe — 33. Centrală termică — 34. Spălătorie — 35. Uscătorie — 36. Post trafo — 37. Cameră tablouri. — 38. Vestiar 39. Izolare — 40. Cabinet stomatologic — 41. Oficiu — 42. Cameră soră — 43. Cabinet consultații-tratament — 44. Așteptare — 45. Infirmerie — 46. Cameră curățenie — 47. Cameră cu 4 paturi — 48. Cameră cu 3 paturi

Plan etaj

1. Cabinet fizioterapie — 2. Cabinet electroterapie — 3. Cabinet cultură fizică medicală — 4. Cabinet neurologie — 5. Cabinet psihiatrie — 6. Cabinet pediatrie — 7, 8. Cabinete logopedie — 9. Depozit — 10. Sediu P.C.R. — 11. Sediu sindicat — 12. Atelier lucru manual — 13. Vestiar — 14. Depozit — 15. Atelier cartonaj — 16. Depozit laborator — 17. Laborator natural-geografie — 18. Depozit laborator — 19. Laborator fizică-chimie — 20. Depozit cărți — 21. Sală de lectură — 22. Depozit material didactic — 23. Hol recreație — 24. Clase — 25. Cameră cu 3 paturi — 26. Cameră cu 4 paturi — 27. Cameră curățenie.

COMPLEX SCOLAR

perspectiva interioara

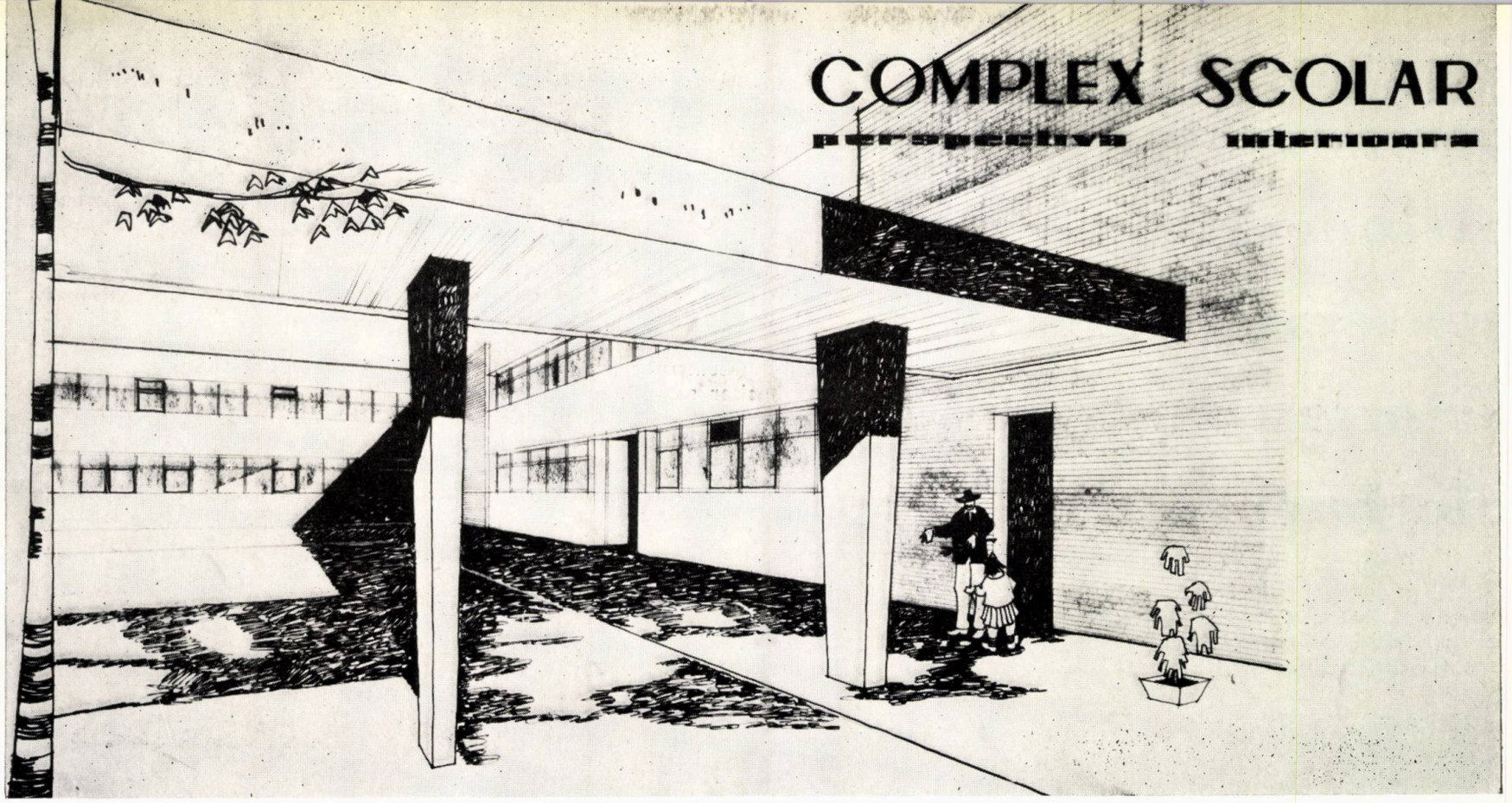

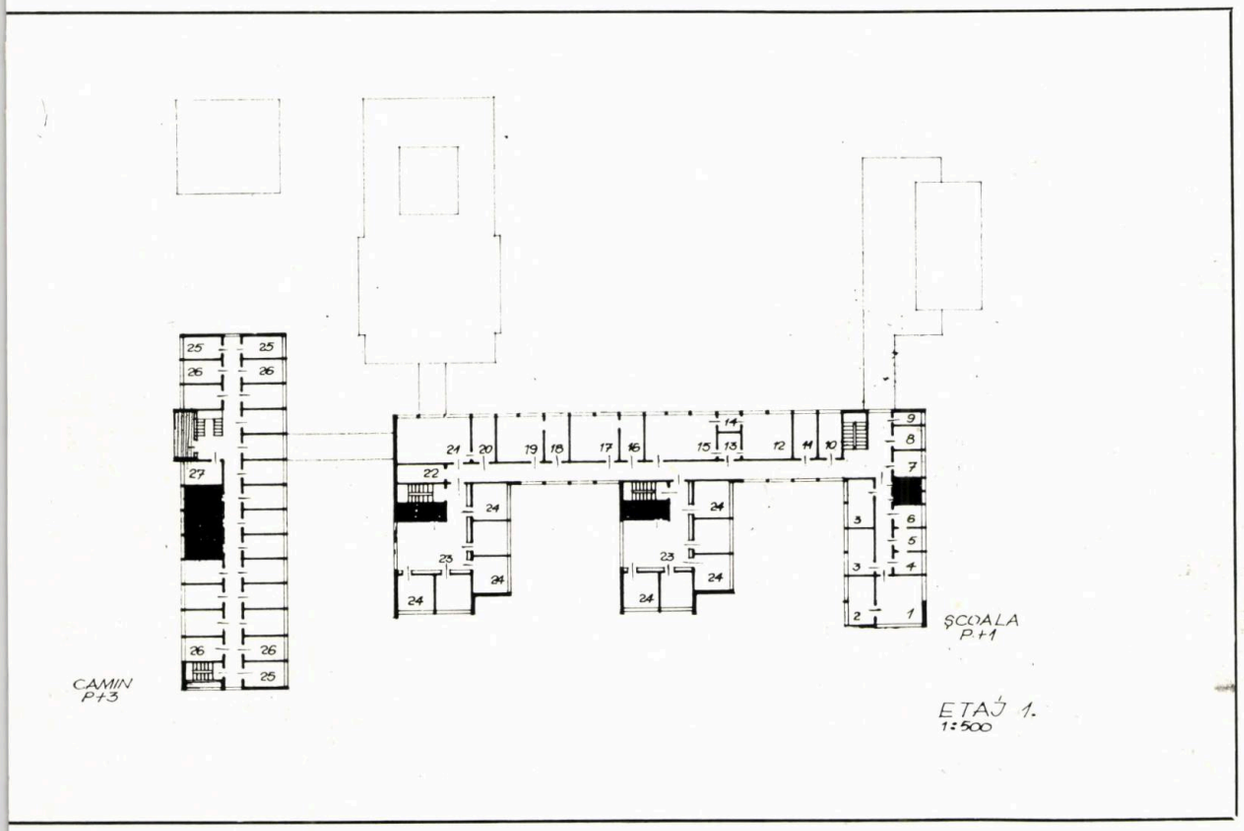

cale pentru asistența ajutătoare procesului de reeducare; drept amenajări speciale, școala va dispune de un serviciu de fizioterapie, de o sală de kinebalneoterapie cu un bazin în treflă pentru reeducarea analitică a mișcărilor și unul dreptunghiular pentru reeducarea mersului, de ateliere de ergoterapie, de un serviciu de logopedie și altul de psihopedagogie.

Folosind metode și mijloace moderne de investigație și tratament, programul acestei școli va folosi metoda reeducării neuromotorii individuale a fiecărui copil în parte, urmărindu-se, concomitent, dezvoltarea intelectului și tratarea defecțiunilor de vorbire, motorii etc.

Întregul complex va experimenta tema propusă, oferind cadrelor de învățămînt, cît și celor medicale posibilitatea de studiere științifică a condițiilor ce trebuie create pentru recuperarea încă din primii ani de viață a unui număr însemnat de copii.

Arh. CRISTIAN ENĂCHESCU

extinderea conservatorului «ciprian porumbescu» din bucureşti

Autor: *arh. Tamara Stănescu (şef proiect complex)*
Coautor: *arh. Cristea Pruncu*
Institutul Proiect Bucureşti

Numărul crescînd al studenţilor, ca şi dezvoltarea procesului de învăţămînt muzical superior — pregătire teoretică la cursuri, pregătire practică prin studiu individual, ca şi practica în producţie (producţii închise şi publice: concerte, recitaluri, operă, muzică de cameră etc.) — au determinat întocmirea unui proiect pentru extinderea actualelor spaţii ale Conservatorului « Ciprian Porumbescu ».

Construite iniţial pentru a servi altor scopuri, cele trei corpuri în care funcţiona (şi parţial mai funcţionează) conservatorul nu puteau fi adaptate cu eficienţă — din punctul de vedere al distribuţiei — specificului acestui tip de învăţămînt. Împărţirea artificială a unor clase mari existente în camere de studiu individual nu a oferit o posibilitate practică de valorificare. Ca urmare, s-a ajuns la necesitatea creării unui plus de 4 300 m^2 suprafaţă construită desfăşurată, realizabilă prin supraetajarea corpului de mijloc din ansamblul construcţiei existente (fosta Casă de Împrumut) din str. Narciselor nr. 46.

Restructurarea parterului şi supraetajarea cu 4 niveluri a condus în final la crearea a 70 de camere pentru studiul individual şi cu profesori, destinate învăţămîntului muzical, şi a unei săli de concerte cu 250 de locuri.

Prin partiu, care nu depăşeşte perimetrul construcţiei existente,

Faţada principală

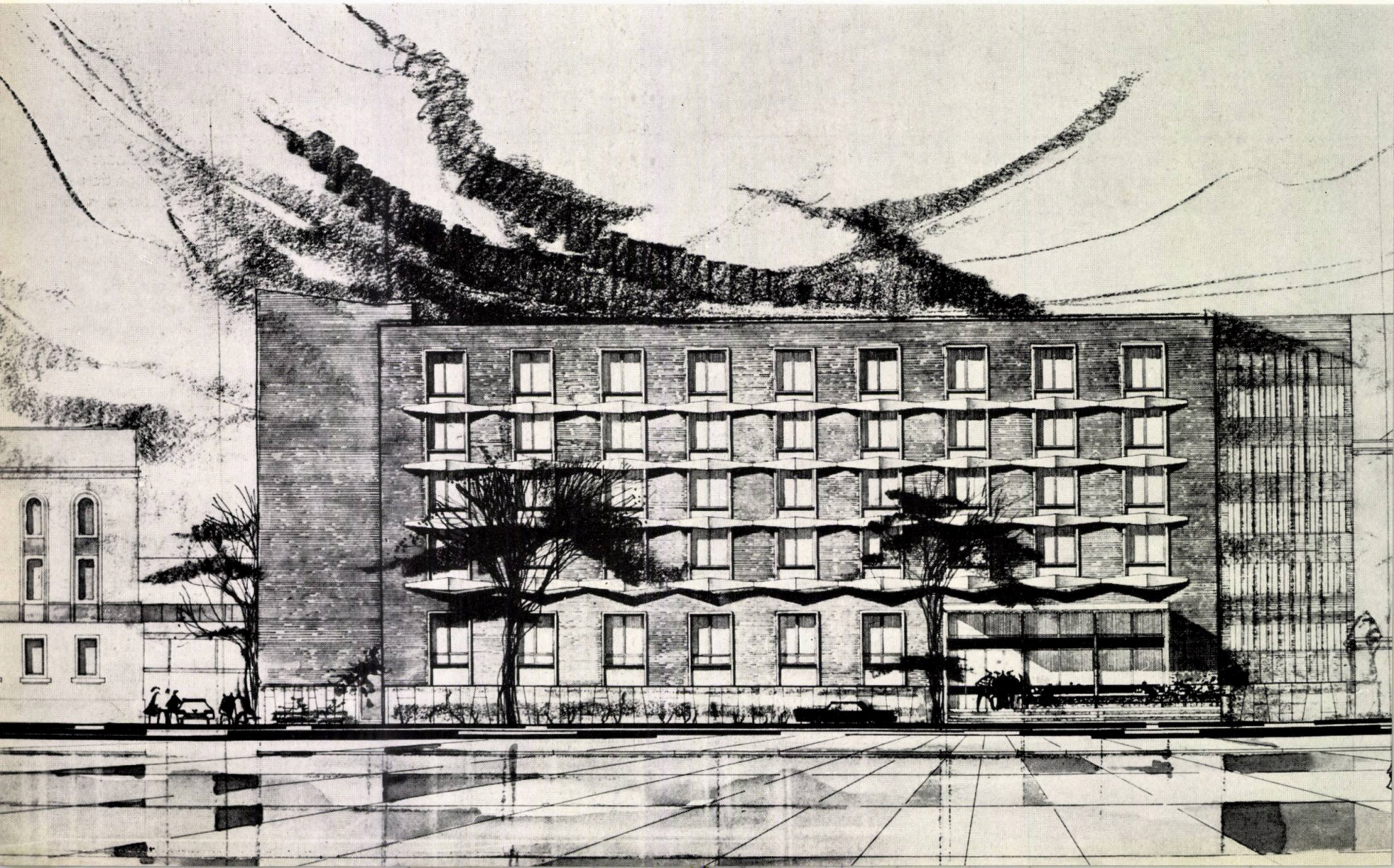

Fațada principală — Detaliu

Secțiune transversală prin sala de concerte și unele săli de studiu

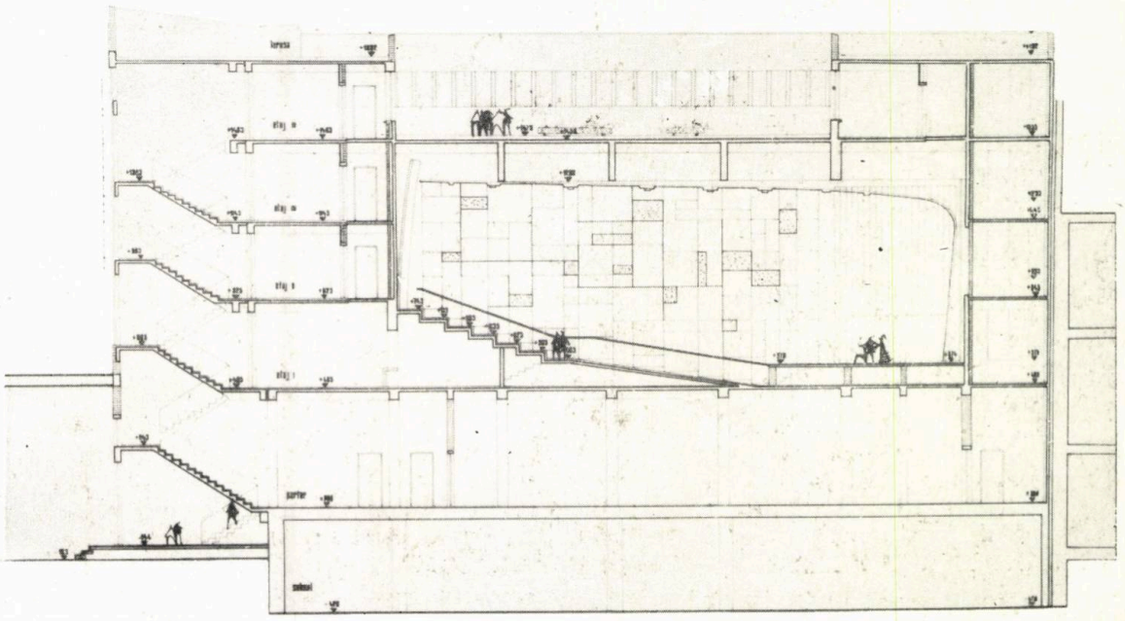

s-a căutat să se satisfacă tema-program, realizîndu-se un volum în care sălile de studiu sînt dispuse pe specific, pe cele 5 niveluri, în jurul sălii de concerte. Intrarea studenților, inclusiv scara secundară, precum și corpul de legătură dintre clădirea fostului liceu Carmen Sylva (în care funcționează actualmente Conservatorul) corp ce conține holul de intrare și scara principală, flanchează volumul supraetajat.

Circulațiile clare asigură o bună funcționalitate, atît pentru studenți și profesori, cît și pentru publicul participant la unele programe deosebite — concerte publice, spectacole de sfîrșit de an etc.

În vederea realizării unor condiții favorabile de învățămînt, s-a ținut seamă, în proiectare și execuție,

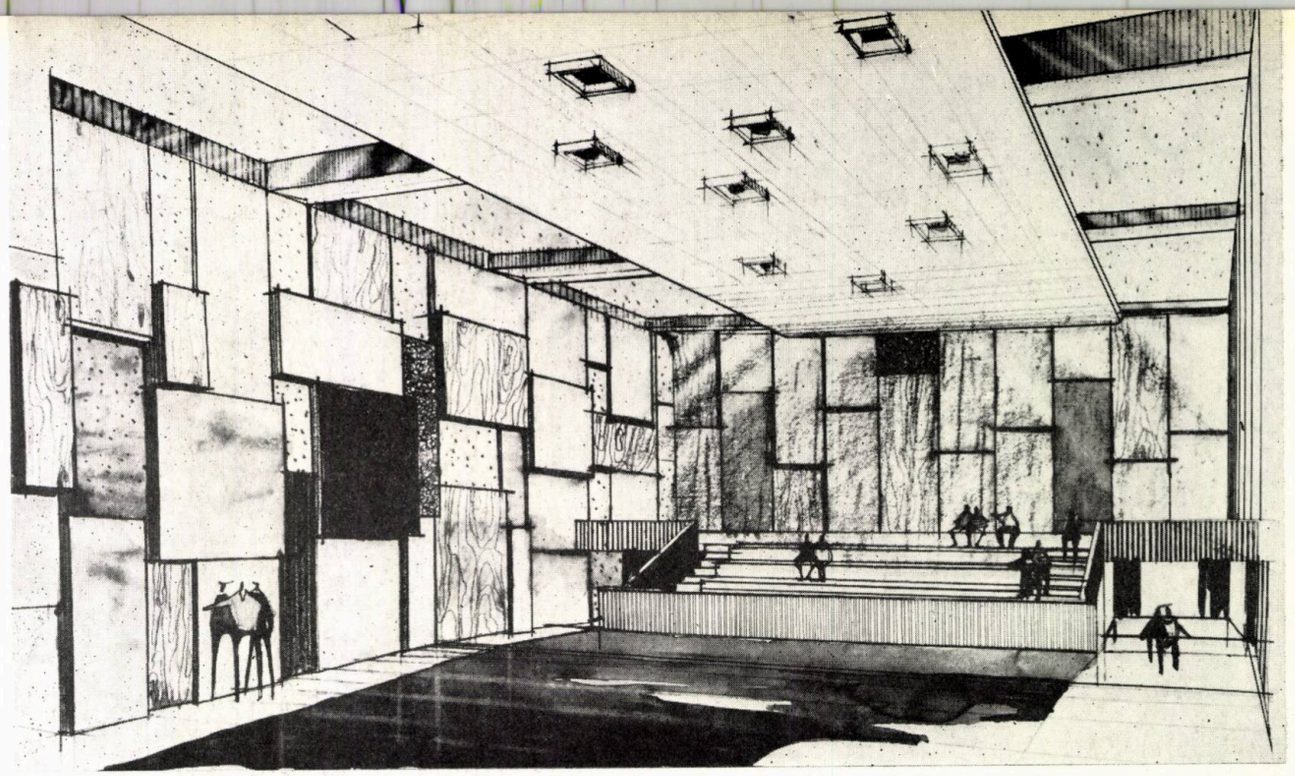

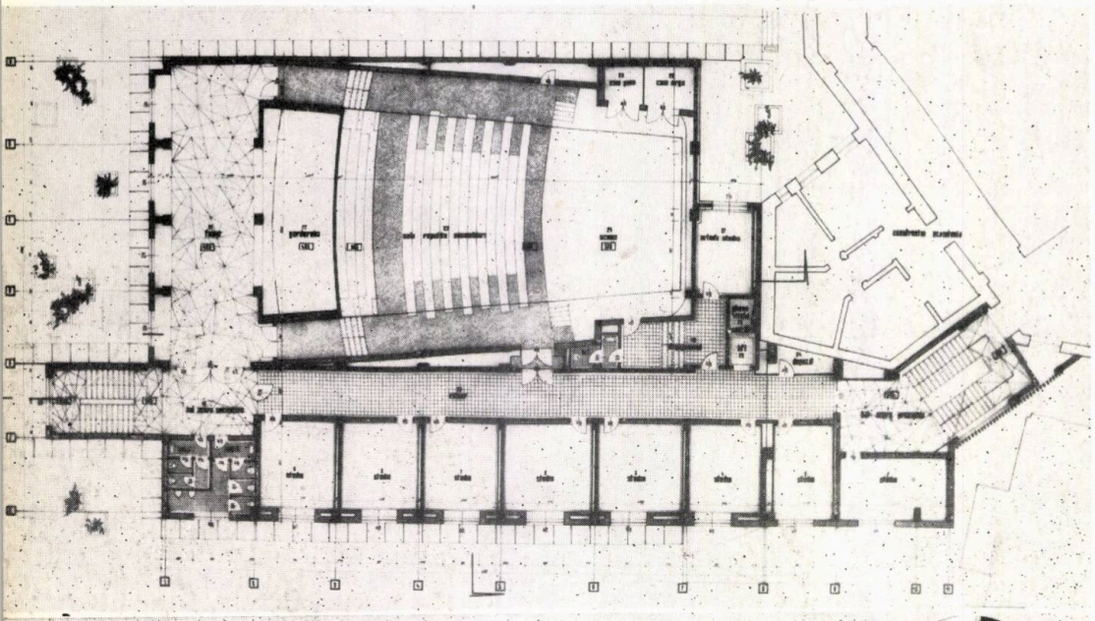

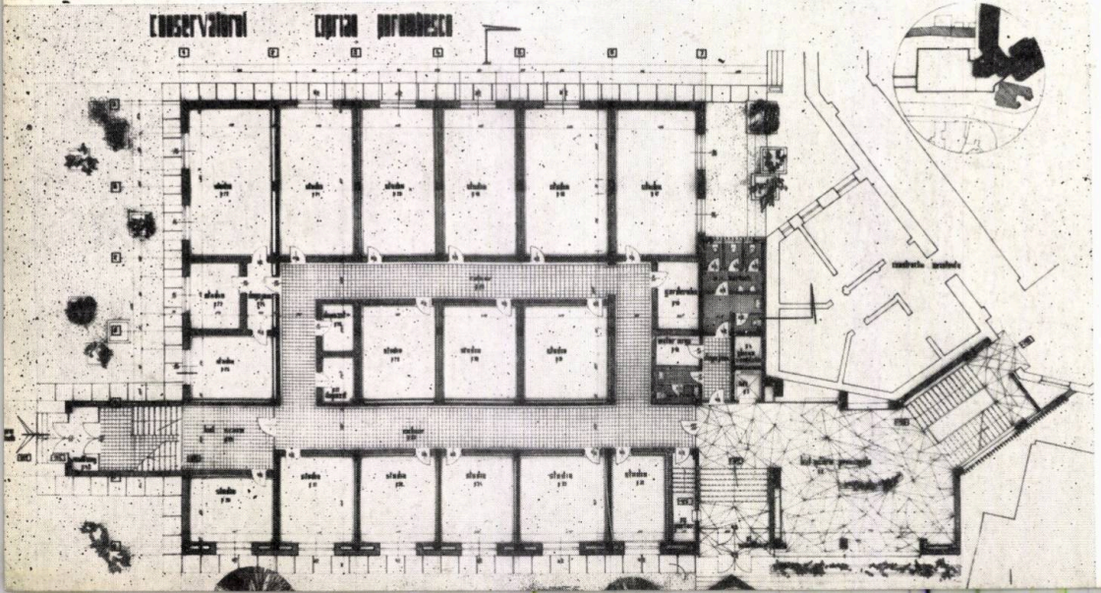

de concluziile specialiștilor în acustică din cadrul Academiei R. S. R., spre a se obține o durată de reverberație optimă, pentru evitarea ecourilor și a undelor staționare.

O atenție deosebită a fost acordată tratării acustice a pereților și pardoselilor sălilor de studiu și sălii de concerte, utilizîndu-se materiale corespunzătoare (pardoseli din dale flotante, foi din PFL absorbant, saltele din vată de sticlă etc.). În același scop au fost creați pereți dubli cu pernă de aer.

Pentru reproducerea uniformă a sunetelor grave și a celor înalte s-a urmărit realizarea unei bune proporții între cele trei dimensiuni ale sălilor. Prin forma neregulată spațială se evită orice paralelism, contribuind astfel în dirijarea undelor sonore spre partea de mijloc și fund a sălii.

La agrementarea recepțiilor cu motive decorative, o contribuție fructuoasă au adus-o tineri artiști plastici. În foaier, pe peretele opus intrării, s-a realizat un mare panou executat din plăcuțe ceramice colorate. De asemenea, pereții holului

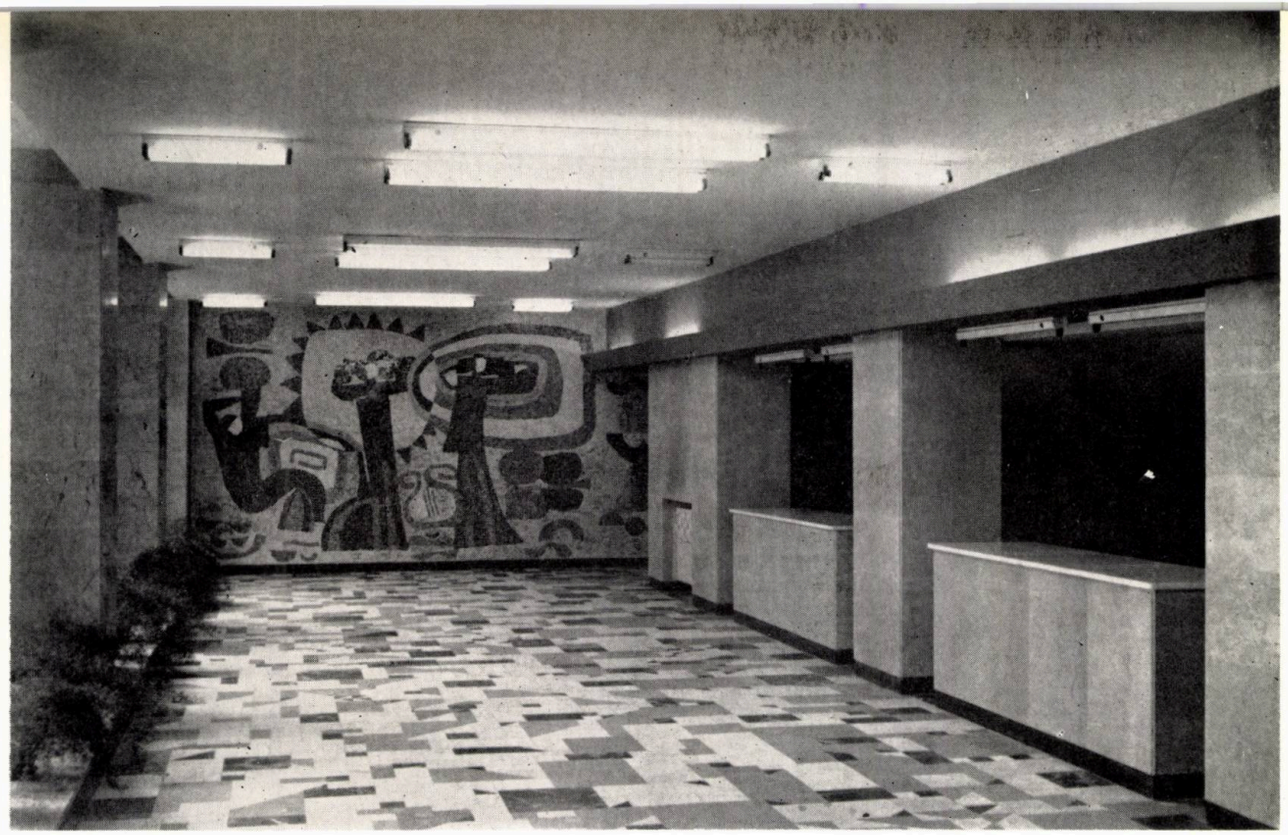

3 | 4
1
2 | 5

1. 2 *Plan parter și etaj*

3 *Sala de concerte*

4 *Holul principal*

Amplasarea corpurilor de iluminat reprezintă o improvizație a beneficiarului, care a modificat proiectul.

5 *Panou decorativ în holul principal (autor arh. Tamara Stănescu)*

principal au fost puși la dispoziția tinerilor absolvenți ai Institutului de Arte Plastice pentru decorarea lui cu motive ceramice ornamentale.

Cu caracter experimental, s-au executat (cu bune rezultate) pardoseli din plăci triunghiulare (opus grafis) din marmură de diferite culori: Ruşchița, Căprior, Moneasa (roșu și negru), ele constituind vibrații de culoare armonios îmbinate cu pereții tratați în marmoroc de Căprior și Moneasa.

Amplasamentul acestei noi construcții, ca legătură între două clădiri complet diferite ca arhitectură, a reclamat o plastică neutră, cu simple vibrații pe fațada principală orientată spre nord și tratată cu cărămidă ceramică, în care intrarea principală, tratată mai amplu, constituie singurul accent.

Jocul volumelor nu poate fi sesizat de pe artera principală din cauza imobilului ce nu a putut fi demolat și care împiedică o perspectivă degajată către frontul acestui ansamblu.

Arh. TAMARA STĂNESCU

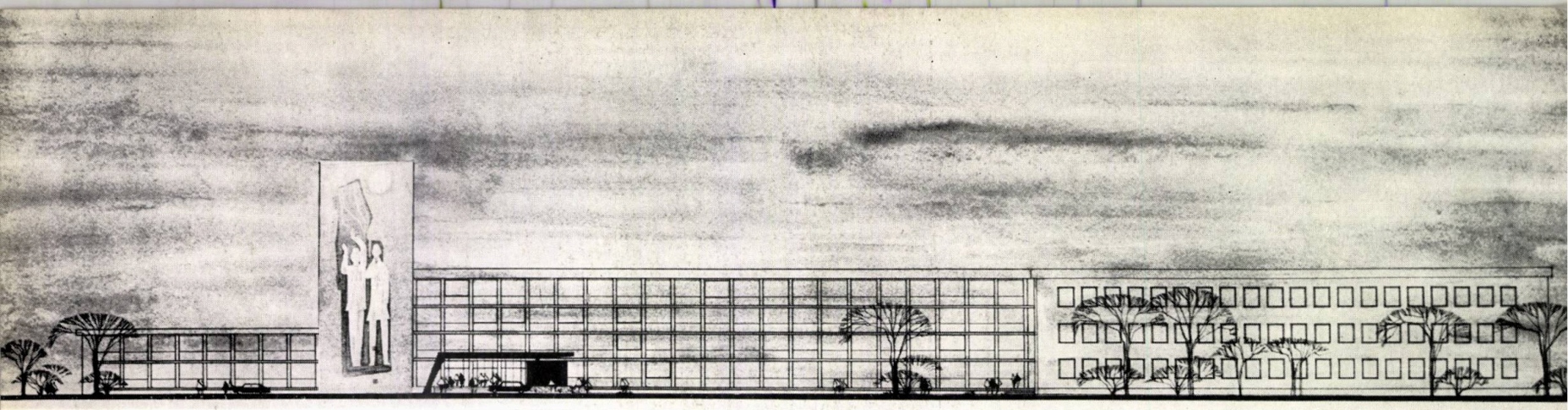

universitatea din timişoara

Autor : *arh. Ioan Fackelmann*
Coautori : *arhitecţii Sorin Gavra, Georgeta Voia Mocănel*
D.S.A.P.C. — Banat

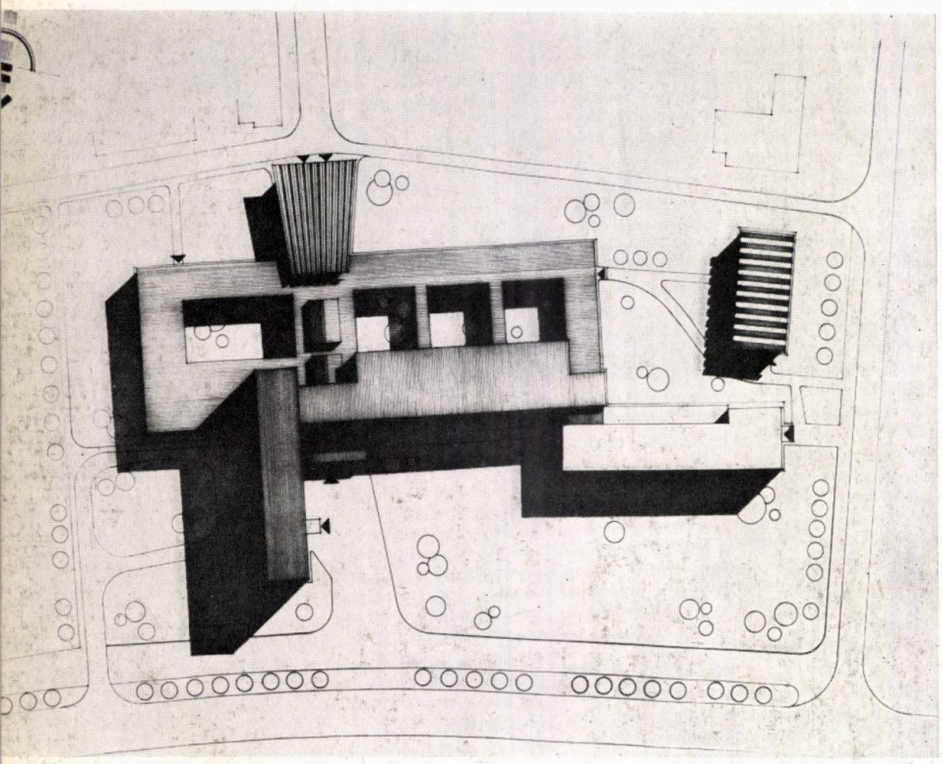

Înfiinţarea în anul 1963 a Universităţii din Timişoara şi-a găsit materializarea arhitecturală într-o nouă clădire care oferă condiţii optime de învăţămînt celor 3 600 studenţi ai acestei instituţii.

Realizarea acestui nucleu universitar a ridicat o serie de probleme dificile proiectanţilor. Construirea ei se încadrează într-o perioadă de cristalizare a formelor de învăţămînt superior, cînd programa analitică tinde către o conturare stabilă. Ca urmare, s-a impus necesitatea elaborării unui proiect cu posibilităţi de adaptare la forme viitoare de învăţămînt încă neconcretizate.

Universitatea, prin amplasarea ei pe malul canalului Bega, în continuarea nucleului universitar existent (un corp de clădire), oferă o bază pentru rezolvarea viitoarelor complexe de învăţămînt superior ale oraşului. Concepută pe ideea de amplasare a edificiilor într-un cadru înverzit (aspect caracteristic oraşului Timişoara), noua clădire a Universităţii constituie un moment arhitectural din suita viitoarelor ansambluri de pe malul canalului Bega.

Concepţia spaţial-volumetrică a edificiului se conjugă cu ideea urbanistică, eliminîndu-se

dispunerea lui rigidă pe un singur ax de compoziție. Astfel, volumele se succed pe două axe de compoziție, subordonate concepției urbanistice de încadrare în ambianța naturală a locului.

Edificiul se compune din spații de învățămînt și spații auxiliare învățămîntului pentru 3 600 studenți și se încadrează în limita de 13 750 m^2 arie utilă și respectiv 25 175 m^2 arie desfășurată (limită impusă de beneficiar), rezultînd 7 m^2 arie desfășurată per student.

Ca program, spațiile de învățămînt au fost distribuite astfel:

— 10 amfiteatre, din care 9 au o capacitate de 120 locuri fiecare, iar cel de al zecelea — 220 locuri;

— săli de cursuri și de seminare;

— laboratoare de fizică-chimie și științe naturale;

— două săli de gimnastică;

— ateliere pentru facultatea de arte plastice și altele.

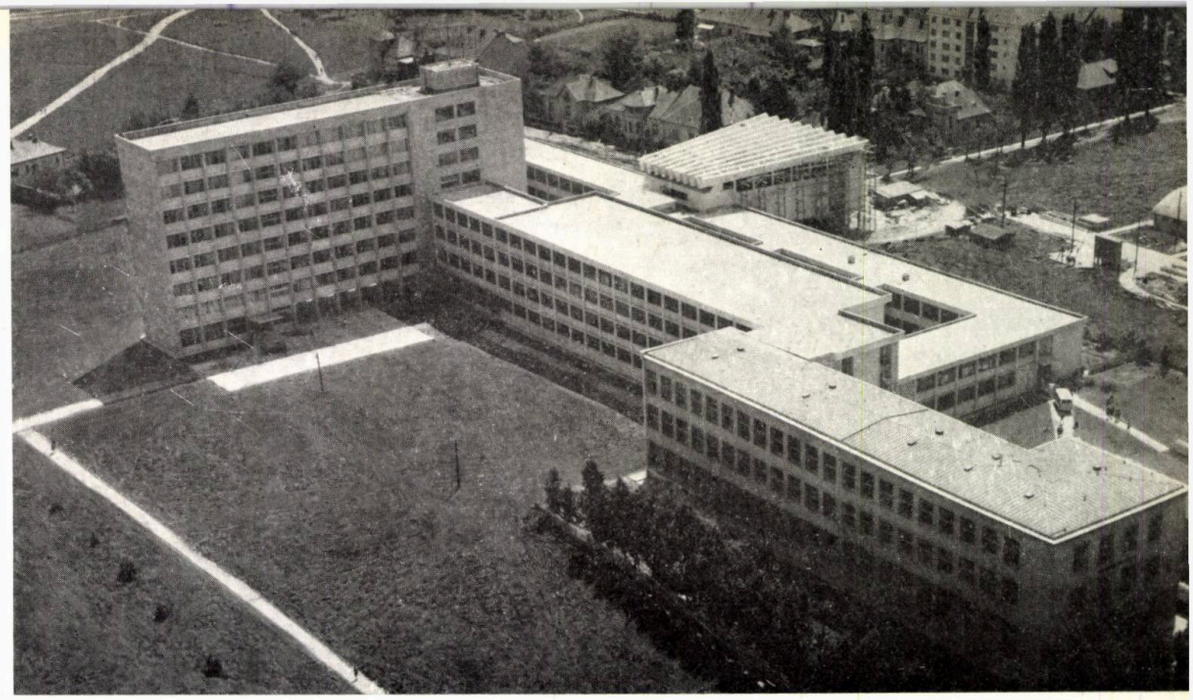

1 — *Fațada principală*
2 — *Plan de situație*
3 — *Vedere aeriană*
4 — *Vedere parțială*

1 | **3**
2 | **4**

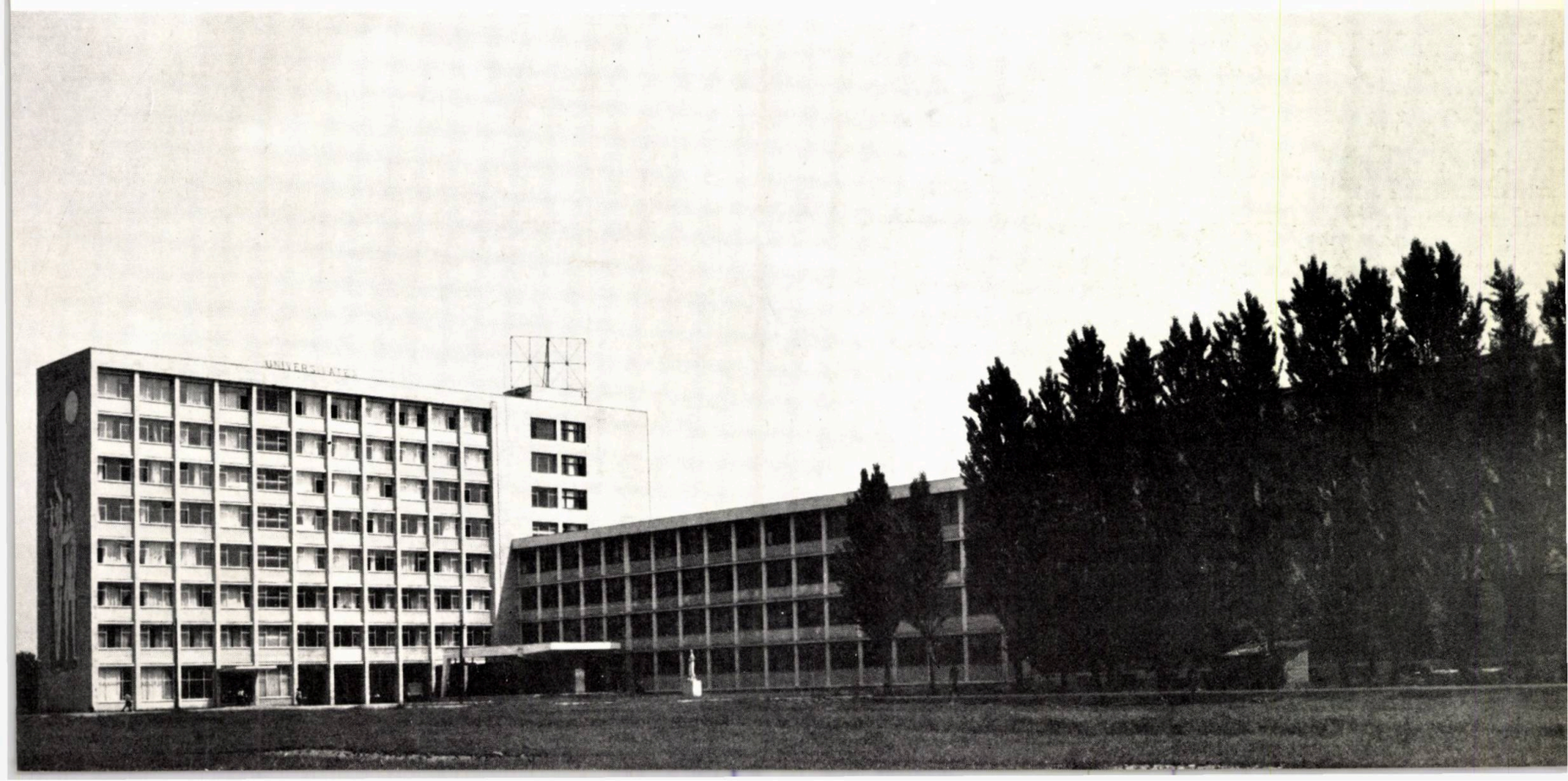

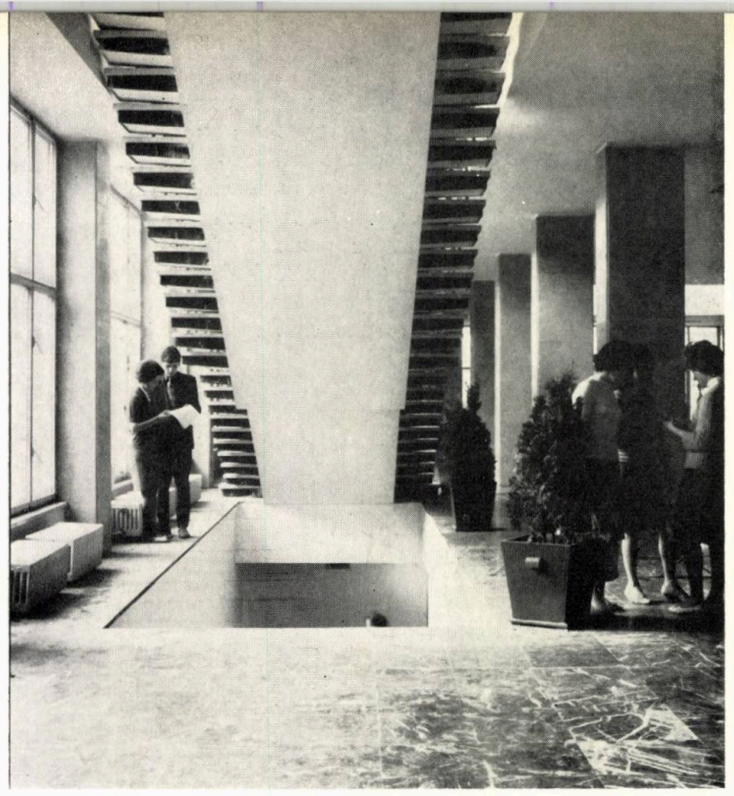

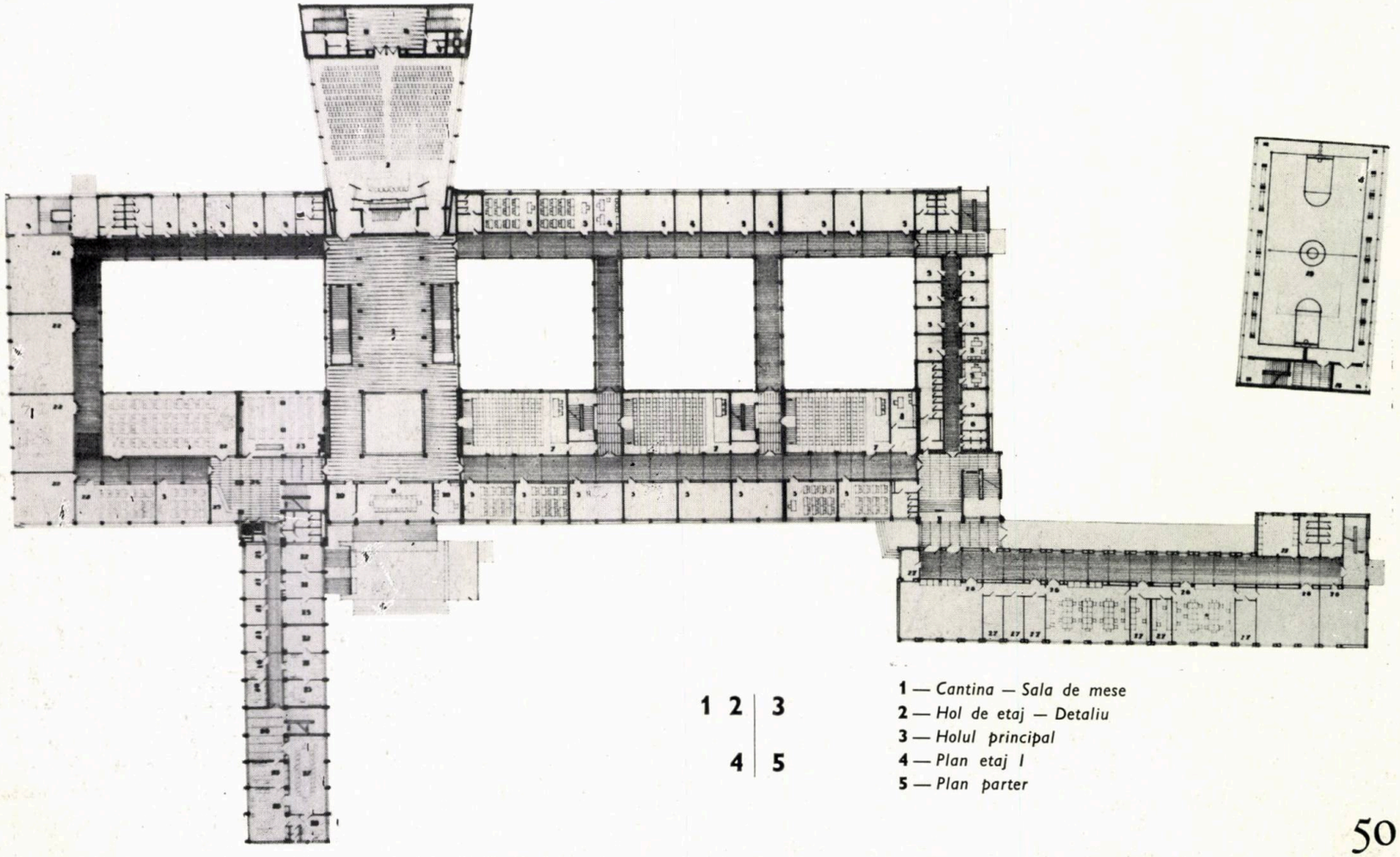

1 2 | 3

4 | 5

1 — *Cantina — Sala de mese*
2 — *Hol de etaj — Detaliu*
3 — *Holul principal*
4 — *Plan etaj I*
5 — *Plan parter*

Spațiile auxiliare învățămîntului sînt alcătuite din :

— biblioteca cu săli de lectură pentru 400 cititori și un depozit de cărți pentru 350 000 de volume;

— aula, cu o capacitate de 500 locuri;

— spații, cabinete pentru cadre didactice;

— spații pentru conducerea Universității (rectoratul și decanatele);

— spații administrative și alte anexe.

În rezolvarea partiului de arhitectură s-a urmărit gruparea spațiilor după funcțiuni în jurul a 4 curți interioare decorative, asigurîndu-se astfel o orientare optimă fiecărei încăperi. În general, spațiile de învățămînt se dezvoltă în jurul acestor curți agrementate, pe parter și un etaj și parter și trei etaje, căutîndu-se a se evita circulația dificilă pe verticală a numărului mare de studenți.

Spațiile laboratoarelor de fizică au fost amenajate în corpul existent al Universității și legate funcțional de restul clădirii.

Sălile de educație fizică au fost rezolvate într-un corp de clădire separat.

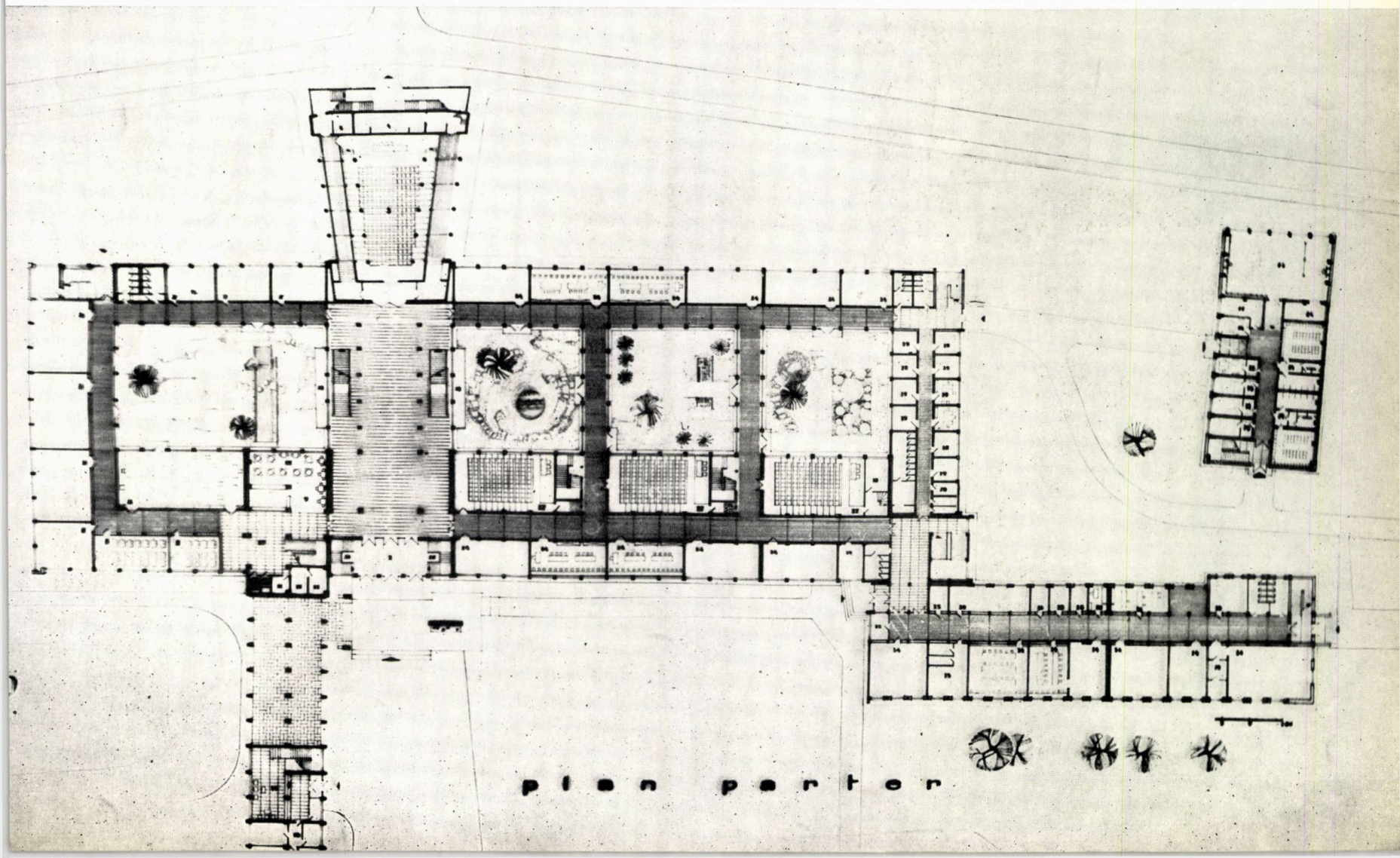

1 2 | 4
3 | 5

1 — *Vedere parțială*
2 — *Biblioteca — Fișier și sală de lectură*
3 — *Secțiune transversală*
4 — *Sala de gimnastică*
5 — *Sala de gimnastică (interior)*

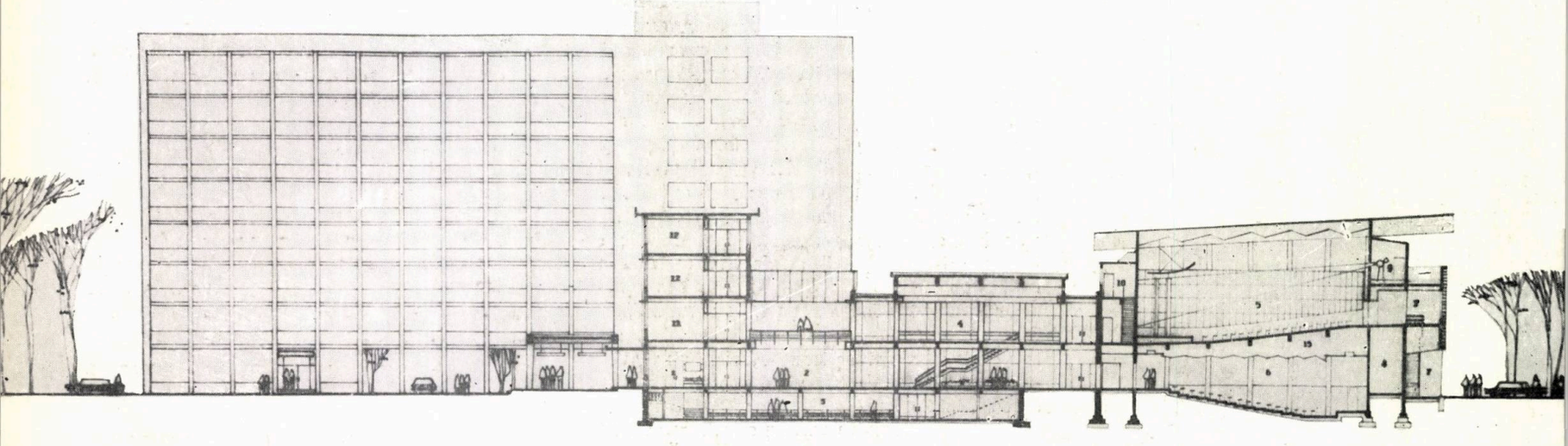

Spațiile de recreație, contopite cu spațiile verzi ale curților interioare, dau o ambianță plăcută interiorului edificiului.

Spațiile de recepție, respectiv holul principal, aula și foaierul ei, sînt dispuse pe axul principal al compoziției. Aula, ca punct culminant al trenei spațiilor de recepție, cu acoperișul ei format dintr-o pînză cutată trapezoidală, constituie un accent în desfășurarea orizontală dinspre latura sudică a construcției.

Spațiile aferente conducerii instituției (rectoratul și decanatele, serviciile administrative) și biblioteca sînt grupate într-un singur corp de clădire cu parter și 7 etaje și reprezintă dominanta compozițională a ansamblului.

În ceea ce privește finisajele, s-a urmărit dozarea utilizării materialelor în funcție de importanța spațiului și în limita fondurilor disponibile. Astfel, în holul principal de intrare, în foaierul aulei, pardoselile și stîlpii au fost tratați cu marmură, tîmplăria cu furnir de mahon, elemente cromate etc. În sală și în încăperile mai reprezentative, ca rectoratul, au fost prevăzute lambriuri cu furnir de mahon, mochetă la pardoseli, glafuri de marmură etc. și mobilier adecvat scopului reprezentativ al încăperilor.

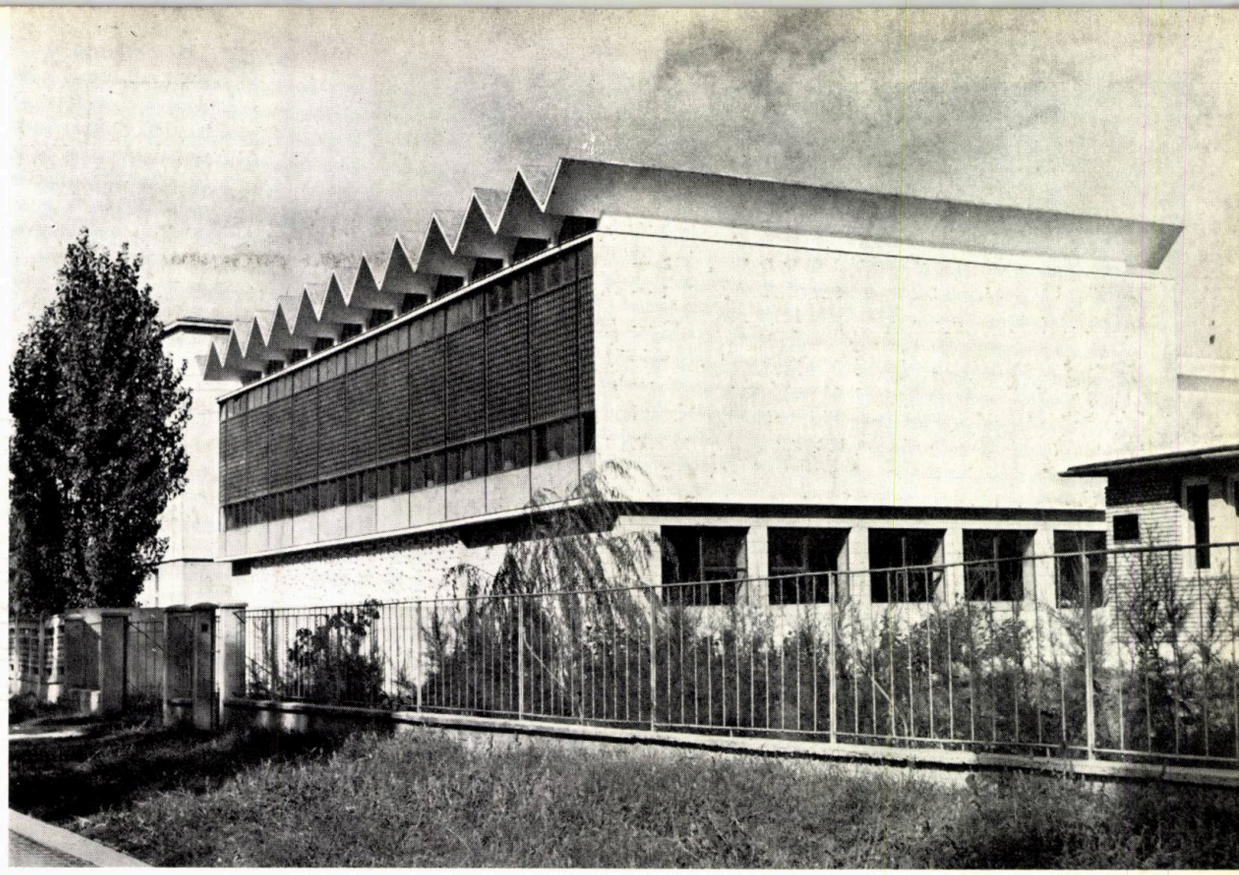

Pe același principiu de dozare a materialelor după importanța compozițională a volumelor s-a bazat și alegerea finisajelor de exterior. Astfel, clădirea rectoratului (clădirea înaltă) este placată cu travertin și decorată cu o compoziție de artă plastică reprezentînd pe Bălcescu și Eminescu (lucrare aparținînd regretatului artist Szönyi Stefan).

Referitor la dotarea institutului trebuie specificat faptul că, în totalitatea lui, mobilierul a fost proiectat în piese unicate de proiectantul de specialitate, arh. Vasile Baroiu, piese care pe baza prototipurilor au fost definitivate în execuție. Soluțiile adoptate s-au dovedit în timpul exploatării adecvate scopului pentru care au fost create și ca urmare Ministerul Învățămîntului a înzestrat cu aceste tipuri de mobilier aproape toate instituțiile de învățămînt superior.

Arh. IOAN FACKELMANN

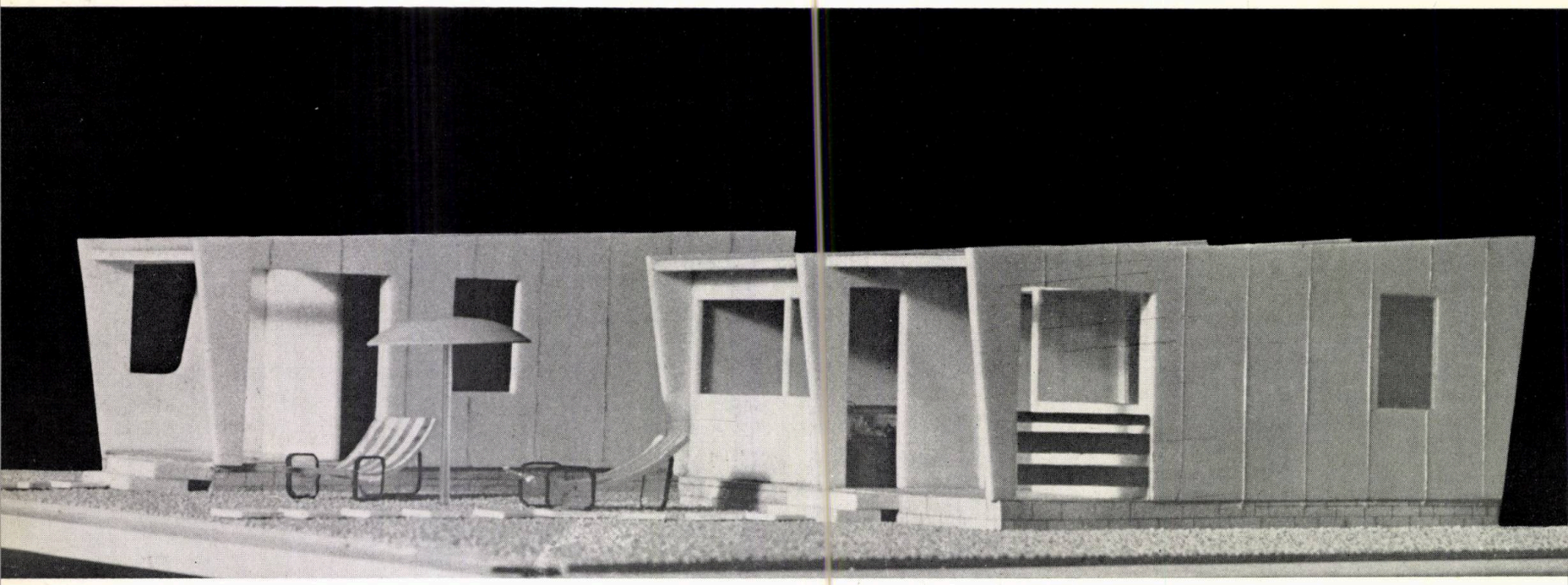

noi tipuri de case de vacanță proprietate personală

Proiectele, cuprinse într-un catalog editat de I.P.C.T., au fost întocmite pentru a ilustra diferitele posibilități de realizare, la noi în țară, a caselor de vacanță și week-end proprietate personală.

Institutele de proiectare I.P.C.T. și I.P.I.M.P.C. au studiat și au propus o serie variată de astfel de case (pentru zonele de munte și mare), care să poată fi construite atît cu fonduri mai modeste, cît și cu fonduri mai mari.

Dintr-o cercetare documentară se constată că această problemă a preocupat și preocupă pe arhitecții din toată lumea, rezultatul fiind o infinitate de tipuri; varietatea este dată de mărimea acestor case, de climatul în care sînt așezate, de nivelul de confort preconizat, de materialele utilizate.

Faptul că se construiesc multe case de vacanță și week-end în lumea întreagă se datorește multor cauze.

Densitatea mare a populației urbane, lipsa sau insuficiența spațiilor verzi, zgomotul și aerul viciat din mediul orășenesc duc într-un ritm tot mai accentuat la necesitatea omului modern de a evada din marile metropole, de a căuta natura și de a beneficia de frumusețile și calmul ei cît mai multe ore, de cîte ori timpul liber îi permite.

În decurs de 100 de ani, timpul liber al oamenilor muncii a crescut considerabil și se întrevăd pentru viitor perspective din ce în ce mai favorabile datorită procesului de dezvoltare a tehnicii și de introducere a automatizării pe o scară tot mai mare.

Realizarea de case de vacanță pentru toți lucrătorii marilor centre urbane este o imposibilitate; prevederea de loturi individuale în preajma orașelor de reședință, chiar a celor mai modeste ca suprafață, rămîne totuși apanajul unei minorități a populației urbane. Urmărindu-se această idee, s-au făcut unele încercări în R.D.G. și R. S. Cehoslovacă; pe malul Rinului, de exemplu, s-au delimitat mici loturi individuale pe care se practică grădinăritul, sporturi de apă ș.a.; pe aceste loturi sînt ridicate corturi sau mici căsuțe realizate cu mijloace foarte simple, cu mînă de lucru chiar necalificată și cu materialele cele mai inedite.

Pentru petrecerea unei perioade de timp mai lungi, cum sînt vacanțele anuale, o casă de vacanță, într-o regiune preferată ca climat, poate deveni o realitate pentru oricine.

Colectiv de proiectare: *arhitecții Mariana Bucur, Petre Coman, Mircea Enescu, Radu Patrulius, Margareta Pinchis, Gheorghe Polizu, Francisc Retty, Aristide Streja, Gabriela Dugan; inginerii Mircea Baiculescu, Vasile Ivanovschi.*

Studiu întocmit de I.P.C.T. și I.P.I.M.P.C.

SCHEMA DE AMPLASARE

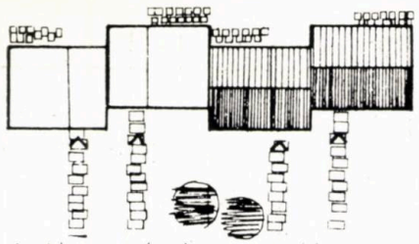

locuințe însirate tip „A" în loturi cu fronturi înguste.

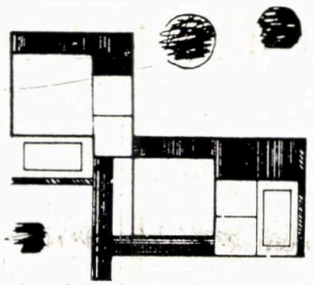

locuințe tip „B" cu așezare variată în teren.

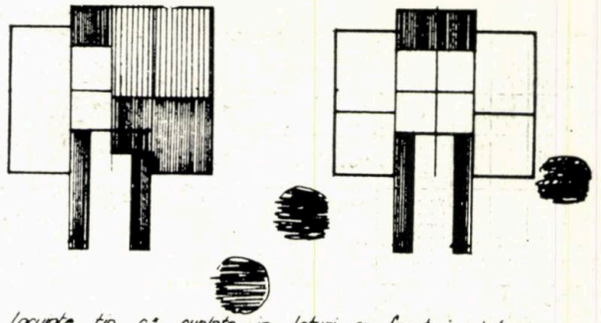

locuințe tip „C" cuplate în loturi cu fronturi egale permițînd o amplasare aerată.

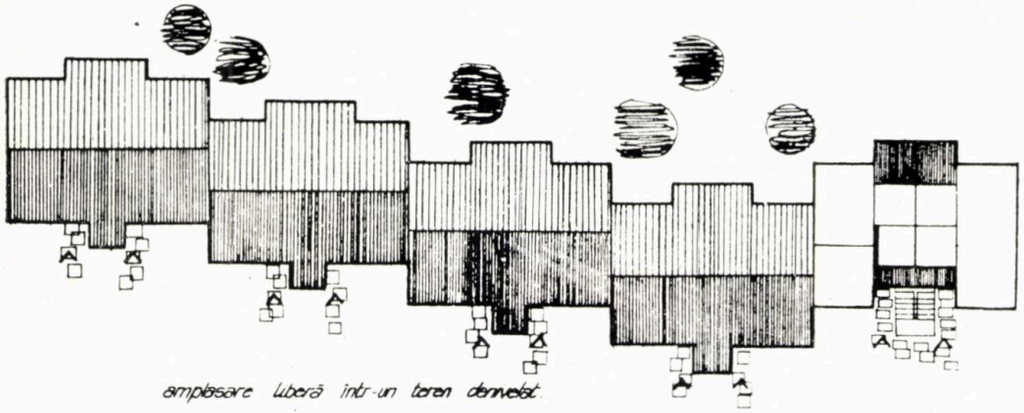

amplasare liberă într-un teren denivelat.

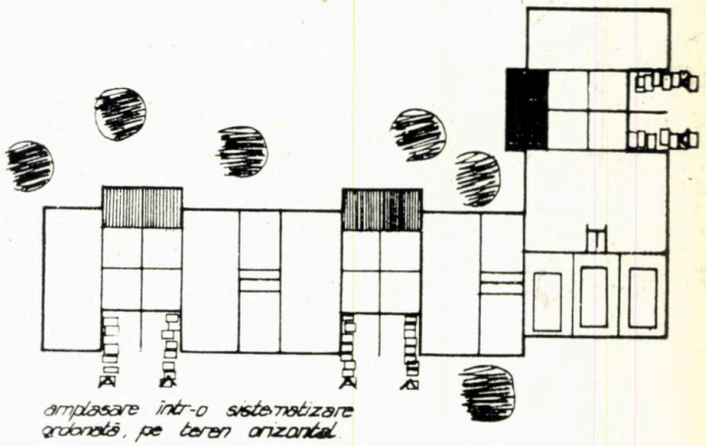

amplasare într-o sistematizare ordonată, pe teren orizontal.

SCHEME FUNCȚIONALE

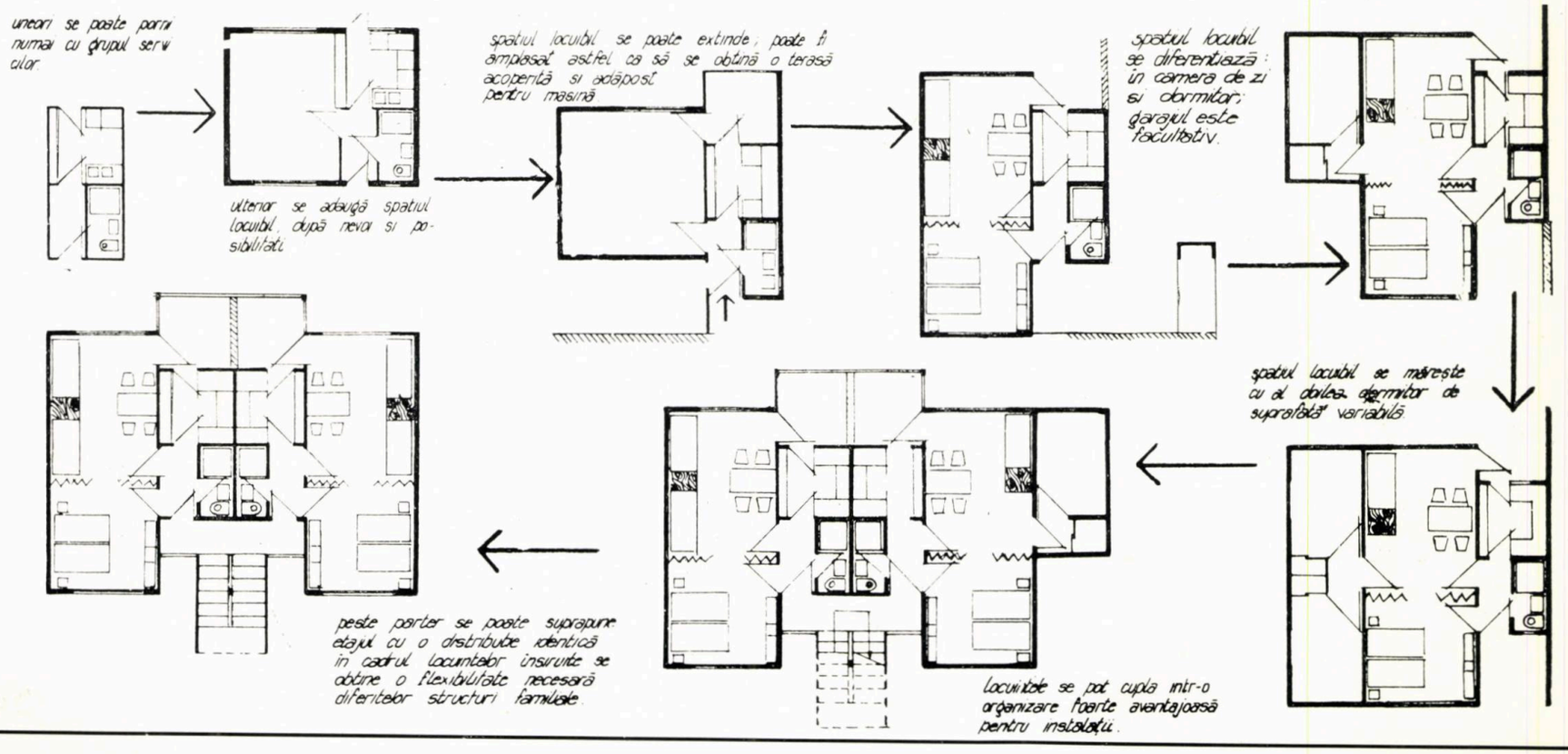

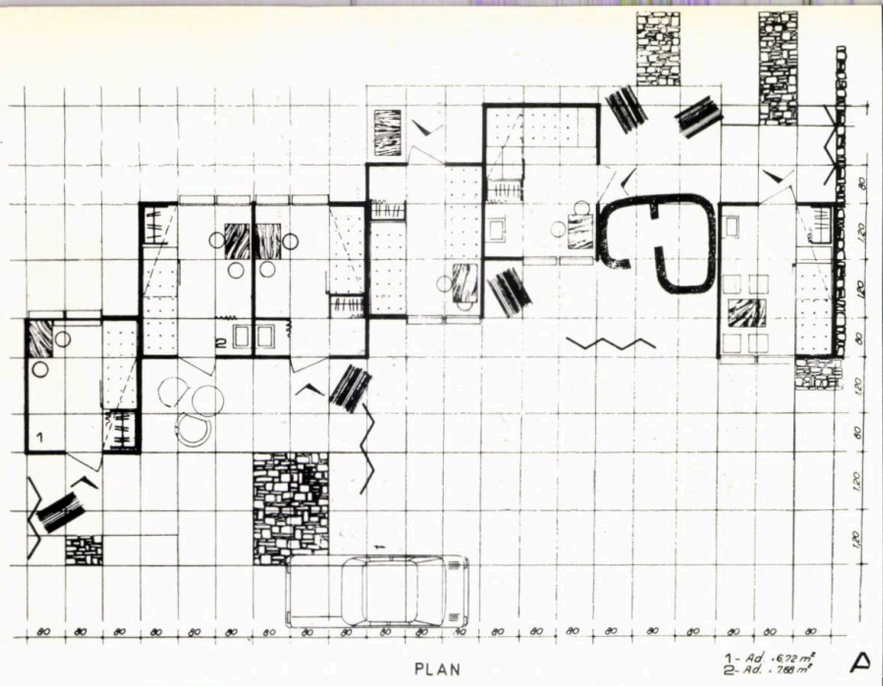

PLAN

A

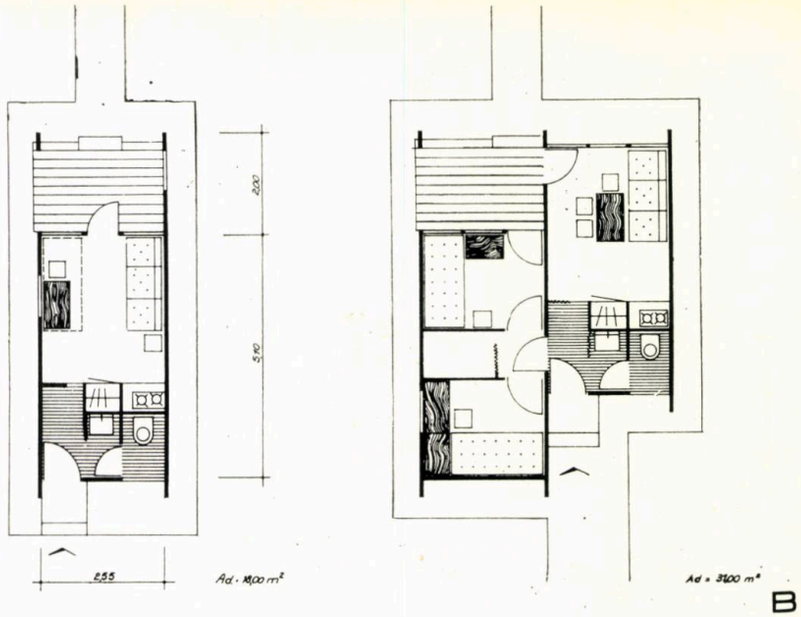

B

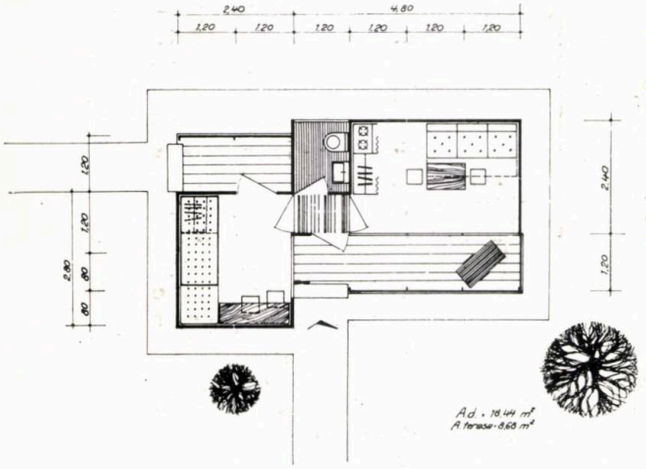

PLAN

E

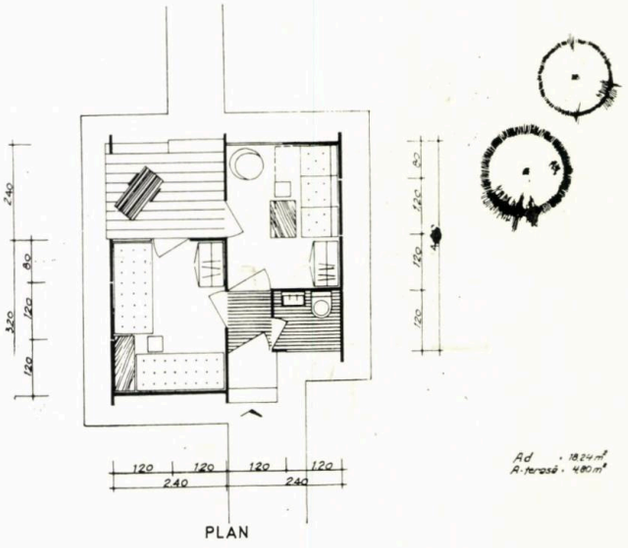

PLAN

F

În cadrul acestui catalog au fost incluse propuneri de tipuri de case de vacanță, de la cele mai mici ca suprafață locuibilă și fără nici o dotare, pînă la tipuri putînd adăposti 5—6 chiar 7 persoane, avînd baie, bucătărie și 2 sau chiar 3 dormitoare.

S-a ilustrat în acest catalog și posibilitatea de a se construi un spațiu redus în prima etapă, urmînd ca în timp să se adauge încă un element similar ca formă exterioară, dar cu o împărțire diferită la interior, obținîndu-se astfel mici apartamente cu intrare, cameră de zi, w.c., 2 dormitoare etc.

Tipurile propuse pot fi izolate, cuplate sau înșiruite. Tipurile de case de vacanță din acest catalog se încadrează în următoarele categorii:

— case de vacanță minimale pentru 2 persoane (se propun 7 tipuri);

— case de vacanță pentru 3—4 persoane (se propun 5 tipuri);

— case de vacanță pentru 5—6, chiar 7 persoane (se propun 2 tipuri).

În ceea ce privește instalațiile, se propun: 7 tipuri pentru case fără încălzire și 11 tipuri pentru case cu încălzire.

Cu privire la dotarea sanitară a acestor case, se propun:

— fără dotări sanitare — 1 tip;

— cu lavoar — 2 tipuri

— cu lavoar și w.c. — 7 tipuri;

— cu duș, lavoar și w.c. — 5 tipuri;

— cu duș, cazan de preparat apă caldă, lavoar și w.c. — 6 tipuri;

— cu punct de apă la locul de gătit — 4 tipuri.

Din punctul de vedere al materialelor de construcție se propun: 7 tipuri pentru case construite cu materiale tradiționale și 13 tipuri pentru case construite cu panouri ușoare.

Tipurile de case de vacanță propuse în catalog sînt următoarele:

Tipul A. Este o mică casă de week-end sau

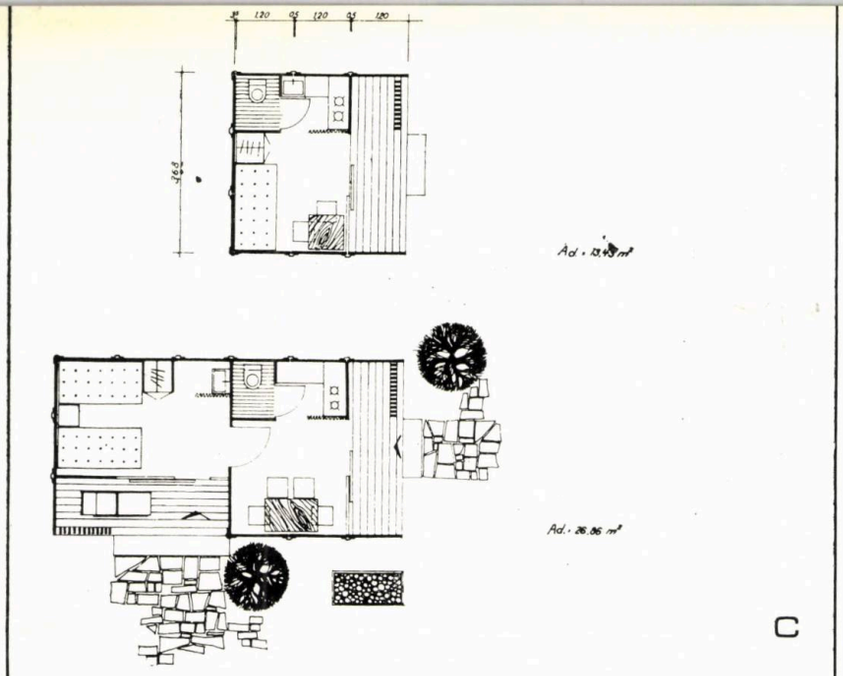

C

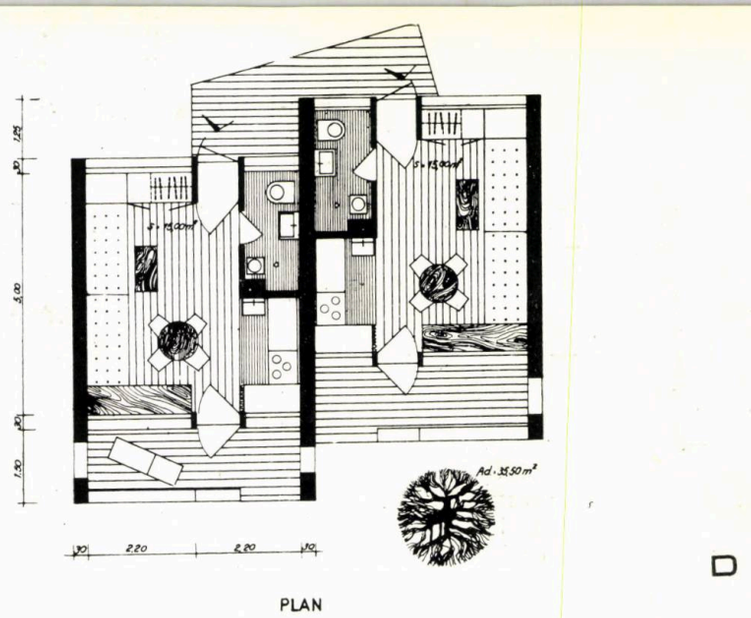

PLAN

D

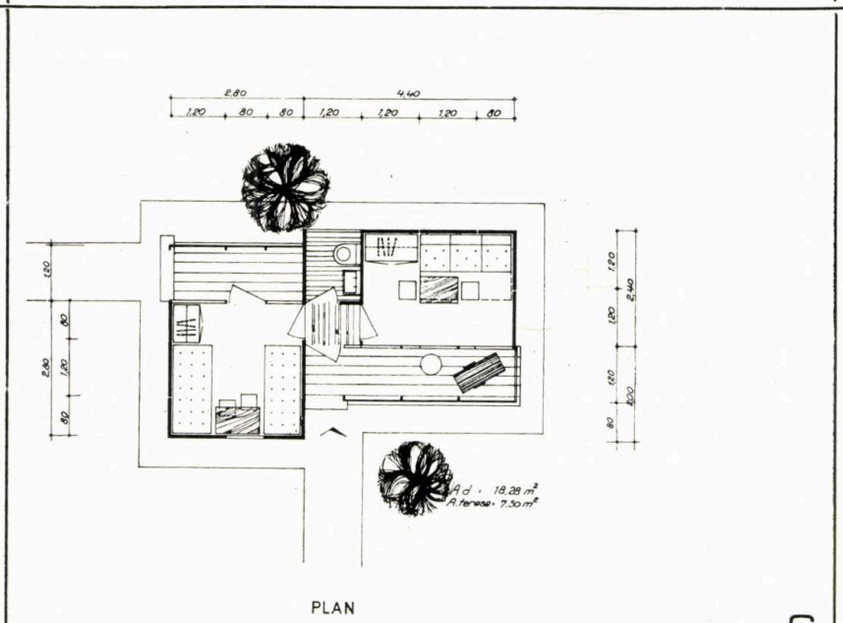

PLAN

G

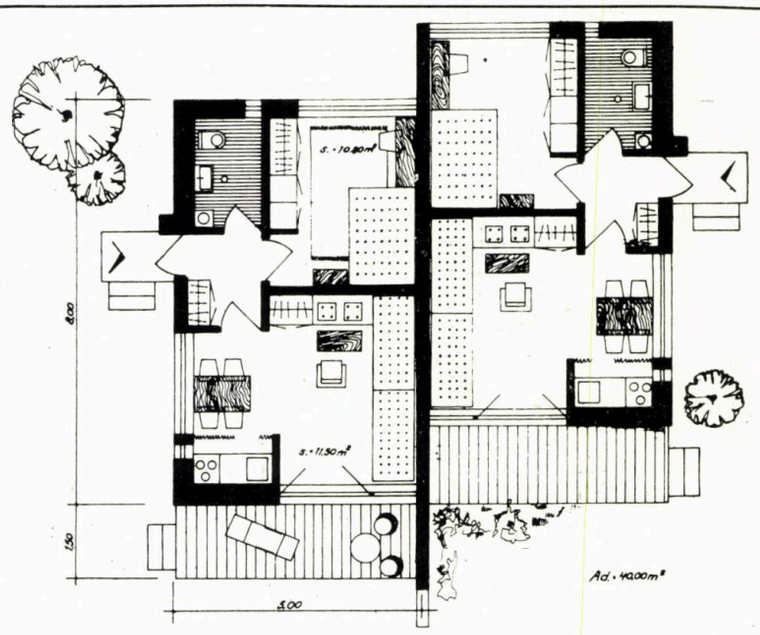

PLAN

H

vacanță, indicată a fi amplasată pe malul mării sau pe malul unor lacuri, formînd chiar mici colonii. Spațiul variază între 6,72 m² (1) și 7,58 m² (2) pentru 2 persoane.

Tipul B și C. Case de vacanță cu un spațiu total delimitat: intrare, w.c., cameră de zi-dormitor, terasă. Aceste tipuri de case se pot construi în etape, prin adăugarea unui element similar ca suprafață și elemente constructive, avînd altă împărțire interioară și atingînd la tipul B o arie desfășurată de 31,00 m², iar la tipul C 26,86 m². Aceste case pot fi amplasate pe malul unor lacuri sau pe litoral, numai ca reședințe de vară.

Tipul D. Reprezintă un tip de casă cu o singură încăpere, mai spațioasă, avînd mai multe funcții: spații de zi, dormit și loc de prepararea și luarea mesei. Ca spații anexe ea beneficiază de o cameră de baie completă (cu duș, cazan de prepararea apei calde, lavoar, w.c.) și o terasă. În ea pot locui 2—3 persoane. Sistemul constructiv propus este din zidărie de cărămidă, planșeul de beton armat și învelitoare terasă. Ea poate fi amplasată în orice regiune, afară de regiunea de munte. Suprafața desfășurată este de 35,00 m².

Tipurile E.F.G. Sînt tipuri de case de vacanță dispunînd de 2 camere, independente prin intermediul vestibulului. Grupul sanitar este compus din w.c. și lavoar. Sistemul constructiv din panouri ușoare cu învelitoare din carton asfaltat, tablă etc.

Tipul H. Casă de vacanță cu 2 camere pentru 3—4 persoane. Camera de zi are o suprafață mai mare, fiind amenajată cu un spațiu delimitat pentru gătit și loc de luat masa. Grupul sanitar este dotat cu duș, cazan de prepararea apei calde, w.c., lavoar.

Sistemul constructiv este același ca la casele de tipul D, iar regiunea în care pot fi amplasate, de asemenea.

Tipurile I_1—I_2. Sînt două case de vacanță putînd caza 2 sau 4—5 persoane, creșterea

capacității de cazare fiind un rezultat al extinderii celulei de bază, compusă din intrare, bucătărie, cameră de zi, dormitor, cu încă două dormitoare. Aria desfășurată pentru cele de tipul I_1 este de 17,28 m², iar pentru cele de tipul I_2 de 36,60 m².

Sistemul constructiv constă din panouri ușoare, învelitoare în terasă sau învelitoare cu azbociment ondulat.

Aceste tipuri de case pot fi amplasate în orice regiune, în afară de regiunea de munte.

Tipurile J și K. Sînt case de vacanță mai mari, pentru 4—5—6 persoane. Spațiile interioare sînt similare cu ale unui apartament curent.

Tipurile K_1, K_2 sînt construcții cu parter și etaj. Aria desfășurată la tipul J este de 65,46 m², iar la tipurile K_1 și K_2 de 57,34 m².

Sistemul constructiv este din zidărie de cărămidă, planșee de beton armat, învelitoare în terasă.

Ca amplasament, pot fi construite în orice regiune, afară de regiunea de munte.

Tipurile L.N.O.P. Sînt case de vacanță minimale, care se pot construi la munte. Aceste tipuri pot găzdui 2—3—4 persoane și au ca dotări sanitare 1 w.c. și 1 lavoar, excepție făcînd tipul L, care are numai lavoar.

Aria desfășurată se înscrie între limitele de 9,60 m² și 15,36 m².

La tipurile N și O, spațiul de dormit pentru 2 persoane este prevăzut în partea centrală a căsuței — spațiu redus ca suprafață, numai pentru dormit și la care se accede cu o scăriță verticală de tip vapor, printr-o trapă.

Tipul P este o casă de vacanță care poate adăposti o familie de 4 persoane, fiind alcătuită dintr-o singură încăpere, o intrare cu loc de gătit și grup sanitar (duș, w.c., lavoar).

Aria desfășurată este de 18,60 m².

Sistemul constructiv pentru toate aceste tipuri este propus din panouri ușoare izolate, învelitori cu pante mari, panourile de pereți fiind în același timp și panouri de învelitoare.

Tipurile M și S. Sînt case de vacanță pentru cei ce vor să obțină un spațiu construit mai mare.

Tipul M dispune de o singură încăpere (putînd adăposti 3—4 persoane), cu loc de gătit special amenajat, cu baie completă (duș, cazan de prepararea apei calde, lavoar, w.c.) și cu terasă.

Aria desfășurată este de 25,40 m².

Tipul S este o vilă pentru 4—5 persoane. Se compune din 3 încăperi : 2 dormitoare și o cameră de zi. Intrarea este și loc de preparat masa, grupul sanitar este complet (duș, cazan de preparat apă caldă, w.c., lavoar).

Aceste tipuri se propun a fi realizate cu un sistem constructiv tradițional din zidărie de cărămidă, planșee de lemn sau beton armat, învelitori din șiță sau țiglă.

Arh. MARIANA BUCUR

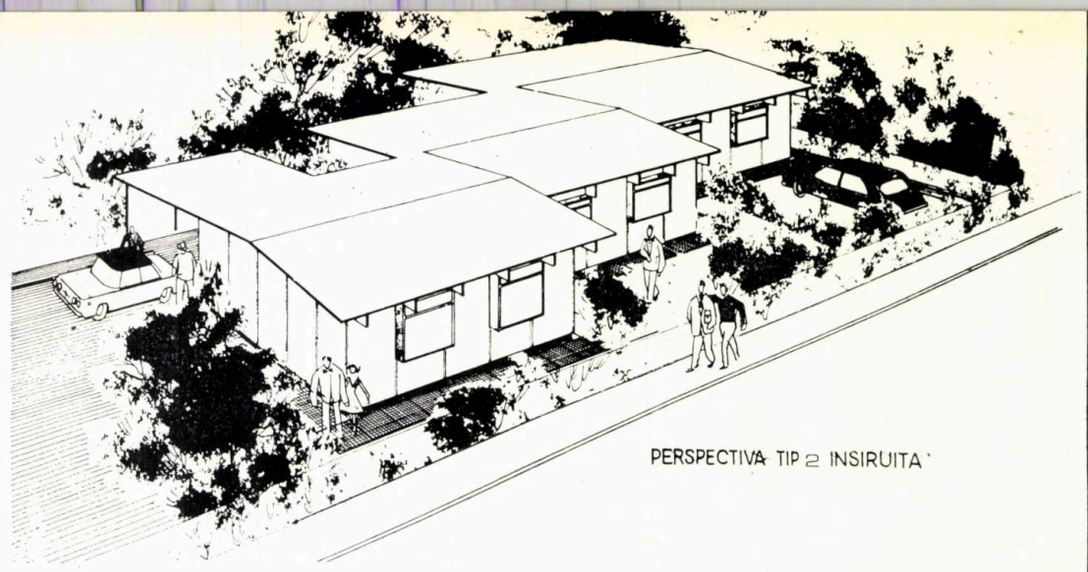

PERSPECTIVA TIP 2 INSIRUITA

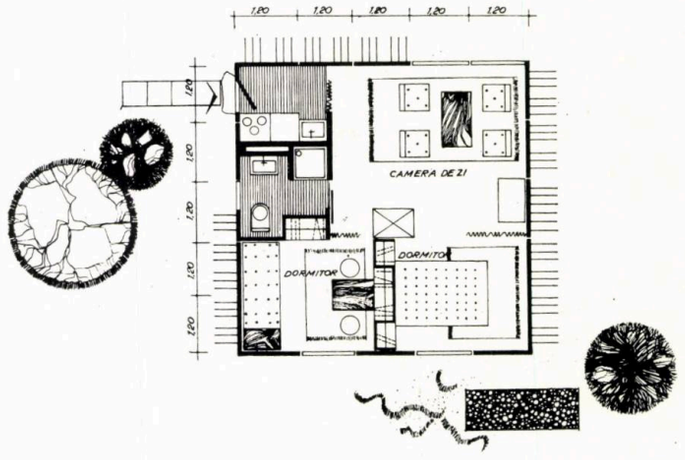

PLAN

Sl. - 30,12 m²
Ad - 36,60 m²

I2

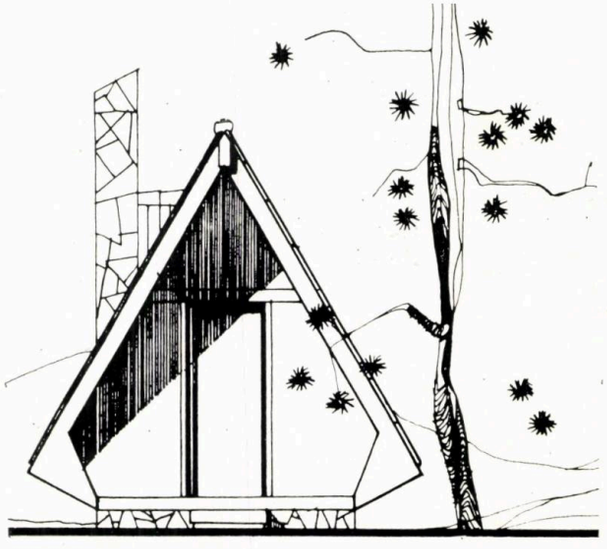

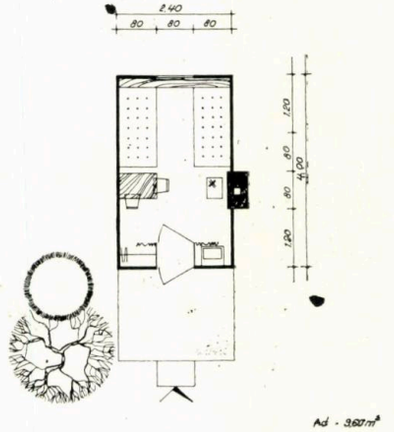

PLAN

Ad - 9,60 m²

L

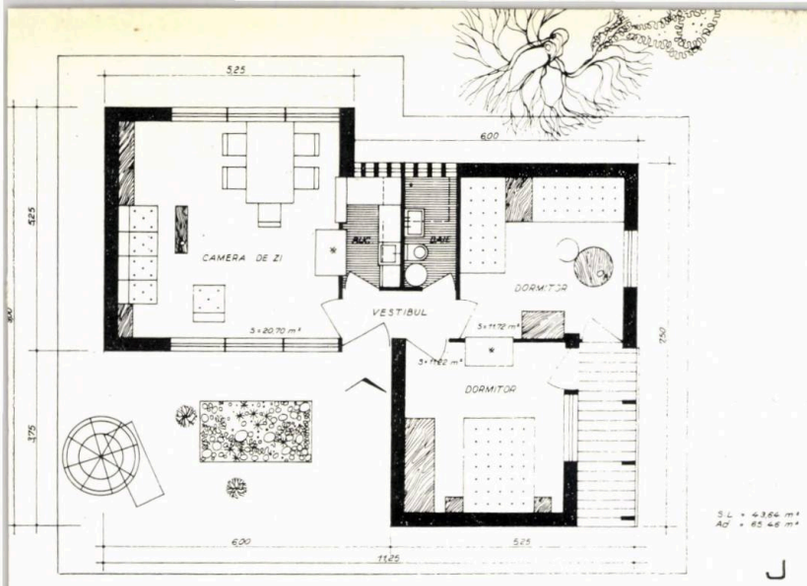

S.L. = 43.64 m²
Ad = 65.46 m²

J

PLAN PARTER

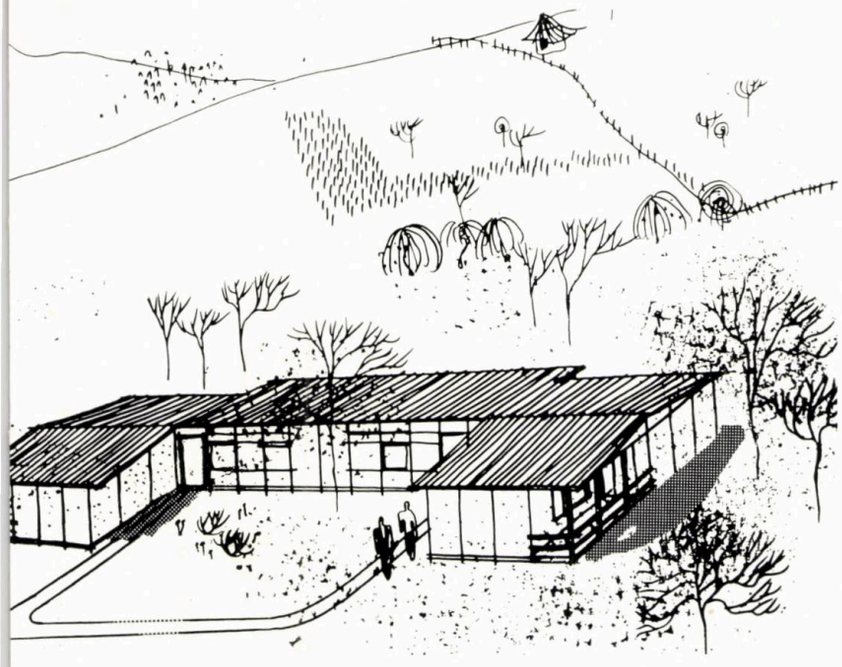

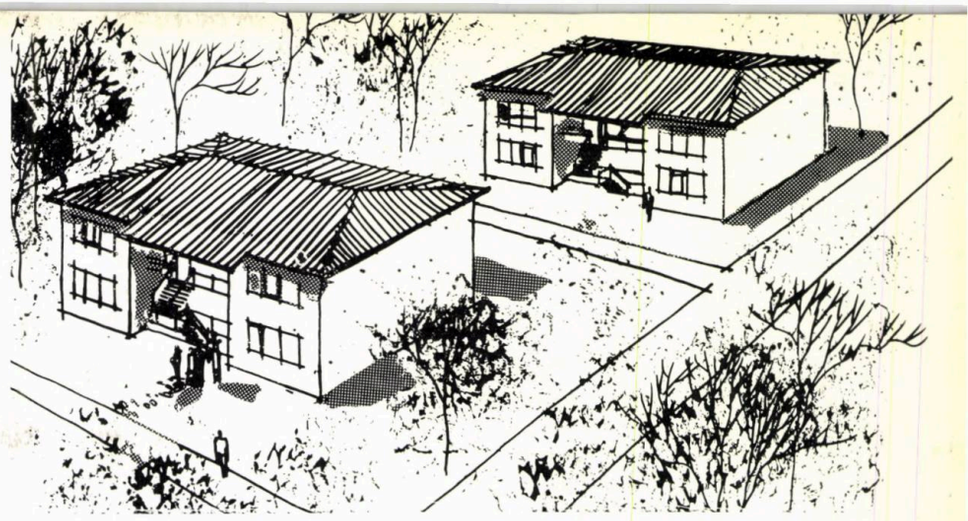

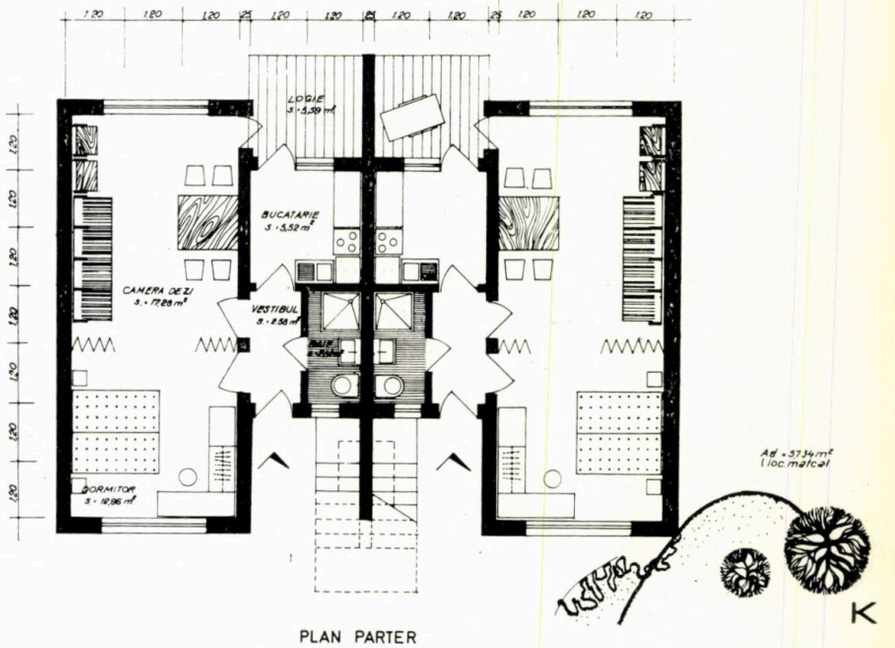

Ad = 57.34 m²
(loc. mat. cal.)

K

PLAN PARTER

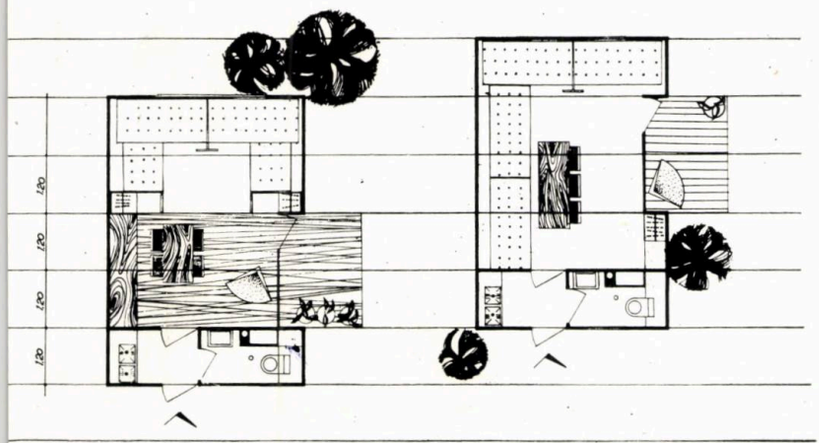

PLAN

Ad (pardoseala) = 18.60 m²

P

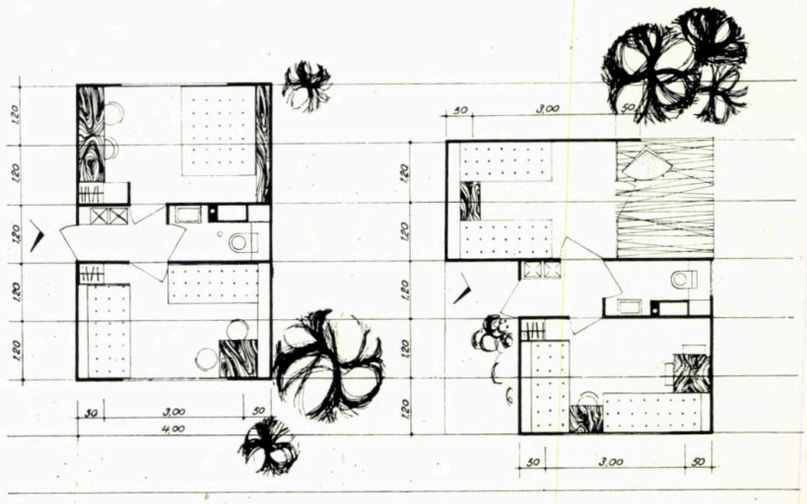

PLAN

Ad (pardoseala) = 18.60 m²

R

arh. mircea enescu, ing. ștefan angelescu

case de vacanță prefabricate

OPINII

În dezvoltarea generală a societății, transformările determinate de revoluția industrială au avut drept efect — printre altele — și apariția unor concepții noi despre locuința de mîine.

Pentru unii, formula tradițională a locuinței ar trebui abandonată și înlocuită prin aceea care prevede în loc de locuință celule transformabile și efemere. Așa cum automobilul se schimbă la un anumit timp, celula de locuit — după unele păreri — trebuie să fie și ea înlocuită, interșanjabilă. Un astfel de mod de satisfacere a necesității de a locui implică realizarea unor vaste eșafodaje care să adăpostească « celulele-locuințe ».

Alte propuneri se axează pe ideea ca aceste suprastructuri să conțină nu numai celule-locuințe, ci și orașe întregi, cuprinzînd rețele de circulații, clădiri administrative, culturale, unități industriale ș.a.

Cu toată concepția hazardată a acestor propuneri, ca de exemplu proiectele « Plug-in », « Clip-on » și altele, trebuie remarcat faptul că ele conțin o idee care nu poate fi calificată drept nerealistă. Această idee se bazează pe nevoia unei revizuiri a programului locuinței în sensul restrîngerii sale spre a se crea spațiul necesar dezvoltării construcțiilor ce vor fi afectate desfășurării muncii în condiții determinate de mijloacele de producție ale viitorului.

Insuficient formulată și susținută, ideea enunțată ar putea căpăta un sens realist dacă s-ar avea în vedere necesitatea restrîngerii sau dispariției anumitor funcțiuni ale locuinței prin comasarea lor în viitoare unități industriale.

Un prim pas în această direcție s-a făcut prin restrîngerea funcțiunilor de depozitare a alimentelor și a combustibilului, de preparare a mîncării, prin restrîngerea sau dispariția spălătoriilor, uscătoriilor, a garajelor, a camerei de musafiri, a salonului, biroului ș. a.

Fabricile de preparat mîncarea, spălătoriile chimice, stațiile de întreținere și garare auto, hotelurile, cluburile și altele au preluat aceste genuri de funcțiuni componente ale funcției principale de abitațiune *. În viitor, este de prevăzut ca o parte din unitățile industriale de tip nou să preia și alte funcțiuni componente ale locuinței de azi.

Propunerile de tipul proiectelor citate păcătuiesc prin unilateralitatea obiectivului propus și conduc — după părerea noastră — la constituirea unei reacțiuni umane situate pe platforma obiectivelor neglijate.

Locatarii unor astfel de celule — chiar neajunse în stadiul preconizat — vor fi doritori de izolare — oriunde, în afara unor asemenea « mașinării ». Această observație este confirmată — în orașele mari — atît de manifestarea nevrotică a celor care reacționează în mod pasiv, cît și de manifestarea de evadare a celorlalți, care reacționează în mod activ. Primii sînt clienți ai industriei prospere a tranchilizantelor, ceilalți — clienți ai industriei turismului.

Această contradicție evidentă și aparent nerezolvabilă se datorează lipsei unei analize complexe a modului în care trebuie transpuse unele principii și metode științifice de organizare — specifice industriei — în domeniul satisfacerii cerințelor individuale de abitațiune.

Concepția proiectelor de tipul celor citate pare hazardată prin aplicarea parțială a unor asemenea principii și numai asupra unora din aspectele pe care le ridică necesitatea de a locui.

Aplicarea totală a acestor principii asupra tuturor aspectelor ar putea — după părerea noastră — să ducă la eliminarea caracterului hazardat al unor asemenea soluții și, totodată, la rezolvarea contradicției semnalate.

Procesul săvîrșit în domeniul producției, prin trecerea de la artizanat și meșteșug la știință, tehnică și industrie modernă, a prilejuit omului descoperirea unor principii naturale de dezvoltare.

Tipizarea, specializarea, comasarea și cooperarea, noțiuni dăltuite în procesul de perfecționare a producției, nu au semnificație și folosință numai în acest domeniu, ci însăși desfășurarea vieții în cadrul societății moderne a preluat prin osmoză conținutul acestor noțiuni și l-a transpus în practică și în alte domenii.

Procesul de trecere în viitor a unor activități omenești în sfera activității industriale, oricare ar fi actuala lor apartenență, se pare că urmează aceeași cale pe care au urmat-o în trecut alte activități omenești — denumite atunci altcum — cînd au trecut în sfera activității industriale.

---

* În investigația ce întreprindem, am simțit nevoia să folosim un cuvînt a cărui semnificație am vrea să sugereze integrala noțiunilor — în spațiu și timp — pe care sensul său restrîns lexical nu îl exprimă.

Evoluția funcției *a locui* în cîmpul spațiu-timp necesită o diferențiere în părți componente, dar și o însumare a acestora într-un cuvînt nou a cărui lipsă o resimțim.

Recunoașterea și aplicarea, ca legi de compoziție ale orașului viitorului, a acestor principii care au cristalizat experiența organizatorică a omului, credem că constituie o condiție a tratării eficiente a problemelor abitațiunii.

În acest cadru de gîndire, tipizarea funcțiunilor componente ale acesteia, satisfacerea specializată a lor prin comasarea în viitoare unități industriale de tip nou, ce vor trebui să apară pe lîngă cele ce au apărut deja, continuă să schimbe programul locuinței, tinzînd spre satisfacerea simultană a celor două categorii de necesități contradictorii.

Astfel, interesul colectiv al unei organizări raționale a vieții în condiții de eficiență și continuă creștere se poate împăca cu interesul individual de satisfacere a tuturor cerințelor de abitațiune.

NOI TIPURI DE CASE DE VACANȚĂ

O problemă actuală a necesităților de locuire este ridicată de vacanța săptămînală și anuală care antrenează mase mari de oameni dinspre orașe către stațiunile de odihnă sau locuri izolate în mijlocul naturii. Aceasta impune asigurarea unor condiții diverse de cazare, de la cele mai simple ca echipare și confort, pînă la hoteluri și vile de lux.

În cele ce urmează prezentăm soluționarea — într-un nou mod — a cîtorva tipuri de case familiale de vacanță și case unicelulare.

Studiile și proiectele prevăzute își propun să vină în întîmpinarea asigurării unei prime game de soluții care să răspundă:

— unei funcțiuni a vieții moderne: locuința pentru sfîrșit de săptămînă și vacanțe;

— dezvoltării turismului național și internațional.

Programul propus s-a concretizat la nivel de studiu pentru cîteva tipuri din categoria locuințelor unifamiliale. Pentru un program redus, care prevede numai satisfacerea — cu un confort mediu — a cerințelor de cazare, au fost elaborate — în scopul realizării unor prototipuri experimentale — proiecte de execuție pentru șase variante de locuințe unicelulare.

Studiile întocmite pentru satisfacerea integrală a programului au la bază realizarea unui grup inițial — constituit din încăperile anexe (vestibul, baie, bucătărie) și camera de zi — căruia i se poate adăuga una sau mai multe camere. Atît în forma inițială, cît și în oricare din formele dezvoltate, partiurile realizate au posibilitatea amplasării independente, cuplate sau înșiruite; într-una din variante (K), cuplarea se poate face și pe verticală, obținîndu-se construcții parter și un etaj.

Variantele propuse sînt modulate în ambele sensuri, pe modul de 1,20 m, ceea ce permite utilizarea atît a materialelor noi de zidărie, cît și a unor elemente-panouri prefabricate; modularea facilitează totodată posibilitatea extinderii suprafețelor diverselor încăperi, în funcție de necesități și posibilități financiare.

Diversitatea tipurilor ce se pot obține asigură cazarea familiilor de 1—2 pînă la 5—6 persoane.

Elementele de confort sînt prevăzute la strictul necesar — cameră de baie cu duș, bucătărie redusă — , renunțîndu-se la debara și cămară (alimentele păstrîndu-se în mici dulapuri-cămară).

Plastica fațadelor urmează a fi aprofundată și diversificată spre a se imprima o expresie cu caracter apropiat arhitecturii românești, specifică diferitelor regiuni ale țării.

Soluțiile de plan se împart după suprafețe, grad de confort și durabilitate în cîteva tipuri cuprinse și în catalogul I.P.C.T. « Case de vacanță din fonduri proprii ». (Descrierea acestor tipuri este făcută în articolul arh. Mariana Bucur).

SOLUȚII CONSTRUCTIVE

Soluțiile constructive ce se propun țin seama de această clasificare pe tipuri, materialele utilizate în proporție de masă fiind în majoritate cele din producția actuală a Ministerului Industriei Construcțiilor, și anume:

— produse ceramice — cărămizi, blocuri cu goluri, placaje, blocuri de umplutură;

— elemente ușoare prefabricate din beton armat și beton celular autoclavizat;

— produse din azbociment;

— materiale izolatoare — vată minerală rigidă, carton asfaltat ș.a.;

— produse de sticlă;

— semifabricate ca, de exemplu, panouri din două foi de azbociment plan avînd la mijloc vată minerală rigidă ca izolant termic;

— obiecte sanitare pentru instalații ș.a.

Tabela nr. 1 indică soluțiile constructive studiate în cinci variante.

Dintr-o primă analiză economică a rezultat că soluția constructivă — varianta 1 — are avantajele unei maxime industrializări — atît ca producție, cît și ca punere în operă, și avantajul mobilității prin caracterul demontabil, ceea ce duce la prețuri ceva mai ridicate decît cele obținute în soluțiile 2, 3, 4 și 5 — dar competitive cu cele ale Ministerului Economiei Forestiere pentru case din lemn cu program similar.

Varianta constructivă 5 prezintă un interes deosebit, deoarece permite un grad de industrializare aproape la fel de ridicat ca și varianta 1 și cu un preț de cost sensibil egal cu acela al variantelor 2, 3 și 4.

Tabela nr. 1

	1	2	3	4	5
Fundație	Dală beton armat pe sol	Stîlpi în gropi burate	Stîlpi în gropi burate	Tălpi continue din beton simplu	Dală beton armat pe sol
	Tipurile I. J. și K. (parter)		Tipurile I. J. și K (parter + 1 etaj)		
Pardoseli	covor PVC pe dală de beton	covor PVC pe dușumea oarbă	covor PVC pe dușumea oarbă	covor PVC pe dușumea oarbă	covor PVC pe dală sau parchet
Pereți	panouri în 3 straturi (2 foi azbociment plan și vată minerală rigidă) cu canturi de lemn	paiantă, lemn din subscurte de fag, cu foi ondulate de azbociment la exterior și vată minerală rigidă la interior	paiantă, lemn din subscurte de fag, cu foi ondulate de azbociment la exterior și vată minerală rigidă la interior	zidărie portantă din blocuri de beton celular autoclavizat	fișii verticale din beton celular autoclavizat
Acoperiș	panouri în 3 straturi (2 foi azbociment plan și vată minerală rigidă) cu canturi de lemn	foi ondulate de azbociment pe grinzi de lemn, cu vată minerală rigidă la interior	carton asfaltat pe astereală și grinzi de lemn, cu vată minerală la interior	carton asfaltat pe astereală și grinzi de lemn, cu vată minerală la interior	hidroizolație și plăci de beton celular autoclavizat armate

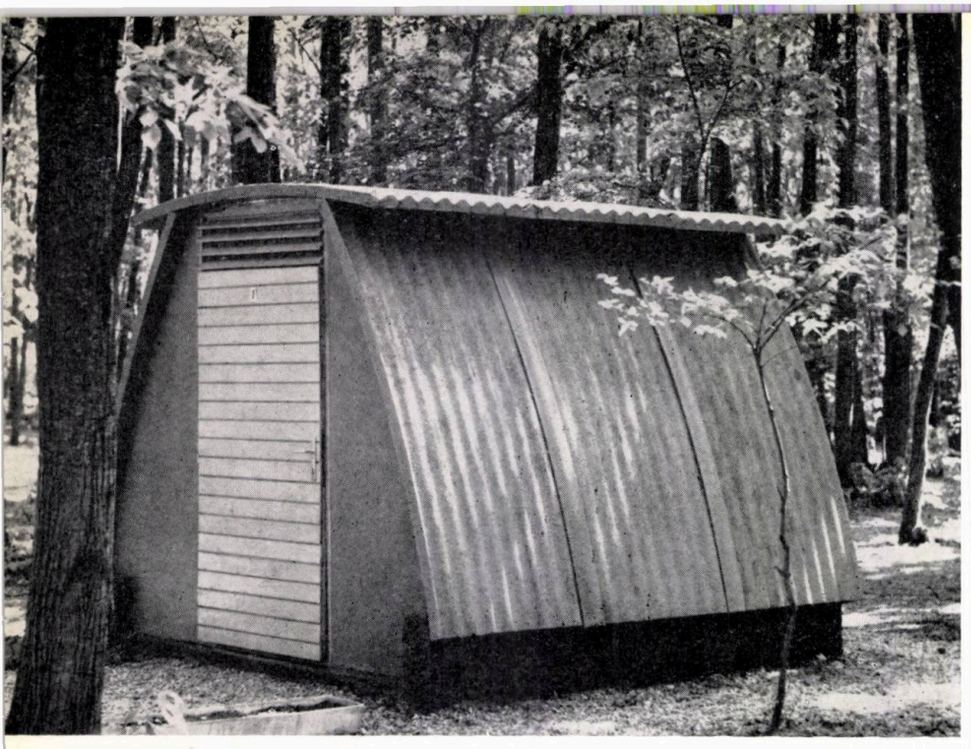

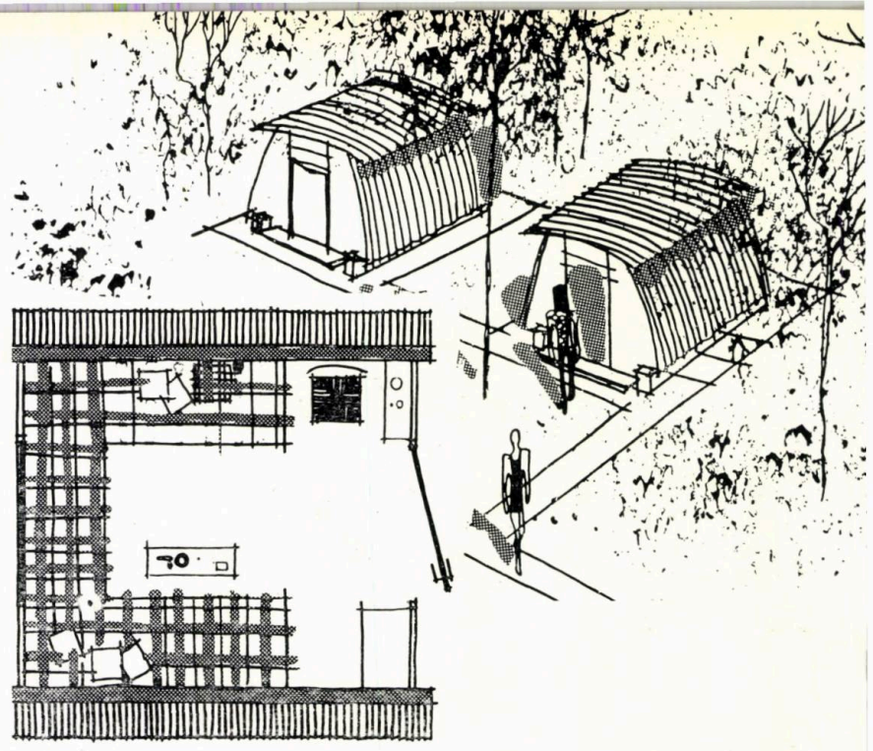

Casă unicelulară de tip « Azbociment ondulat curb » — Vedere, perspectivă și plan $S_c = 8{,}40\ m^2$

Tabela nr. 2

	1	2	3	4	5	6
	Varianta « Dreptunghiulară »	Varianta « Diogene »	Varianta « Pan »	Varianta « Scoică »	Varianta « Azbociment curb »	Varianta « Triunghiulară »
Fundații	dală beton armat pe pat de nisip pilonat — prevăzută cu reborduri pentru trotuar	tălpi prefabricate din beton armat amplasate în gropi de mică adîncime pe pat de nisip pilonat	beton simplu în blocuri prefabricate montate în gropi pe pat de nisip pilonat	blocuri prefabricate din beton simplu, în gropi pe pat de nisip pilonat	grinzi de beton armat prefabricat, montate pe pat de nisip pilonat	grinzi de beton armat prefabricat, montate pe pat de nisip pilonat
Pardoseli	covor PVC pe dale de beton	covor PVC	covor PVC montat pe panou de b.a. cu nervuri pe 2 direcții avînd înglobate blocuri de beton celular autoclavizat	covor PVC	covor PVC peste pardoseală cărămidă montată în pat de nisip; concomitent se realizează și banchetele din zidărie cărămidă	covor PVC pe placă de beton simplu monolit
Pereți și acoperiș	panouri pline și panouri cu ușă-fereastră, executate din 2 plăci de azbociment plan (3 sau 6 mm) avînd la mijloc polistiren expandat (48 mm gros)	virole din 3 straturi de beton armat, avînd la mijloc polistiren expandat (46 mm gros); capetele sînt închise cu panouri din azbociment (2 plăci, avînd la mijloc polistiren expandat) și elemente de tîmplărie	panouri din beton armat avînd înglobate blocuri de beton celular autoclavizat; panoul din față prevăzut cu gol pentru tîmplărie	două cochilii din beton armat prefabricat și cheson triunghiular din b.a. pentru completare acoperiș; izolare termică realizată din PFL poros, montat la interior, sau mortar de perlit stropit la interior; în față panou-ușă și fereastră	panouri din plăci de azbociment curb la exterior, azbociment plan la interior, avînd la mijloc polistiren expandat; susținerea panourilor prin 2 cadre longitudinale metalice	panouri din plăci de azbociment (2 foi azbociment plan avînd la mijloc polistiren expandat)
Finisaje	exterior: vopsire conf. rețetei ICMPC; interior: chituirea rosturilor și tapet	exterior: vopsire conf. rețetei ICMPC; interior: zugrăveli	exterior: peliculă hidroizolatoare la acoperiș; drișcuire la pereți și apoi vopsire impermeabilă; interior: stropire cu mortar fin și zugrăveli	exterior: peliculă hidroizolatoare; interior: vopsire	exterior: vospire după rețetă ICMPC; interior: chituirea rosturilor și tapet	exterior: vopsire după rețetă ICMPC; interior: chituirea rosturilor și tapet
Instalații	priză 220 V pt. racord corp iluminat sau aparat electrocasnic	priză 220 V pt. racord corp iluminat sau aparat electrocasnic	priză 220 V pt. racord corp iluminat sau aparat electrocasnic	priză 220 V pt. racord corp iluminat sau aparat electrocasnic	priză 220 V pt. racord corp iluminat sau aparat electrocasnic	priză 220 V pt. racord corp iluminat sau aparat electrocasnic
Suprafață locuibilă	între 7 și 9 m^2					

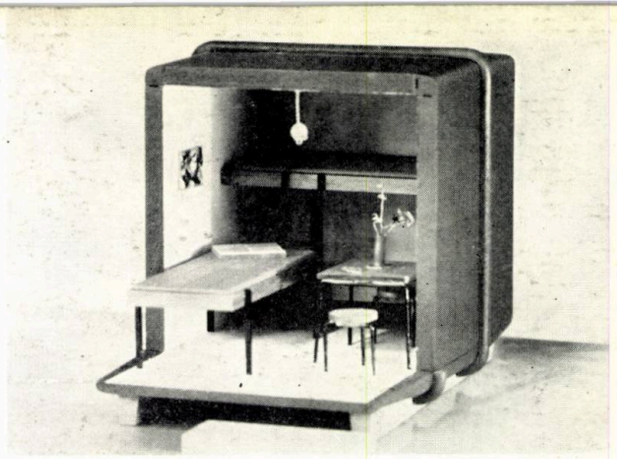

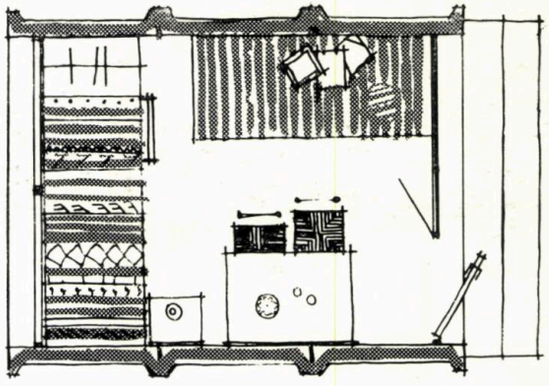

Casă unicelulară « Diogene » — Perspectivă, machetă, plan și vedere. $S_c = 7,50 - 9,60$ m²

PROTOTIPURI EXPERIMENTALE

Proiectele de execuție întocmite pentru realizarea unor prototipuri experimentale de case prefabricate tip unicelular răspund, așa cum s-a arătat, unui program redus, limitat la satisfacerea cerințelor de cazare asemănătoare corturilor și rulotelor, de care se deosebesc prin mobilitate mai redusă, dar și prin durabilitate sporită, izolare superioară împotriva intemperiilor și zgomotului. Folosirea unor astfel de construcții presupune rezolvarea celorlalte necesități, fie în mod comasat — industrializat, fie altfel.

Trebuie subliniată posibilitatea — prin mărirea sortimentului de elemente prefabricate — a cuplării acestor case unicelulare pentru a răspunde și unor funcțiuni suplimentare (cameră de zi, încăperi anexe ș.a.).

Pentru realizarea lor inițială pe primul amplasament sau mutare pe altul — după un oarecare interval de timp — , cu cheltuieli minime și cu recuperarea aproape integrală, construcțiile au fost concepute demontabile în subansambluri sau transportabile în întregime, gata montate.

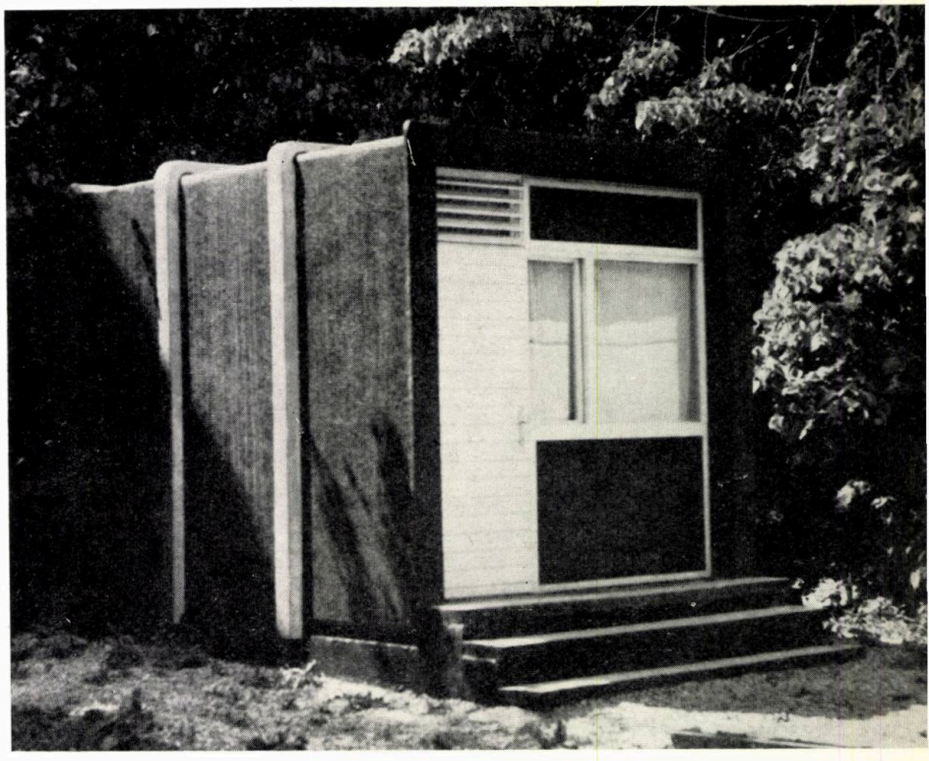

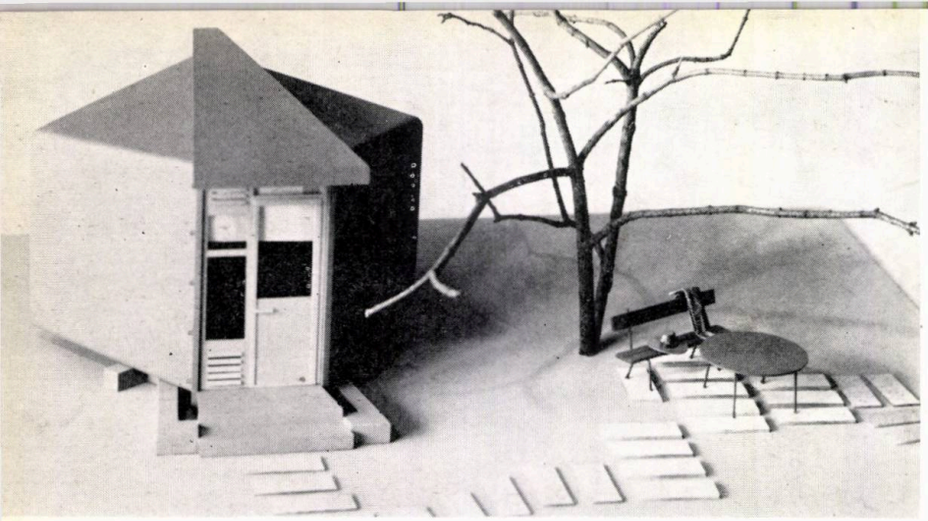

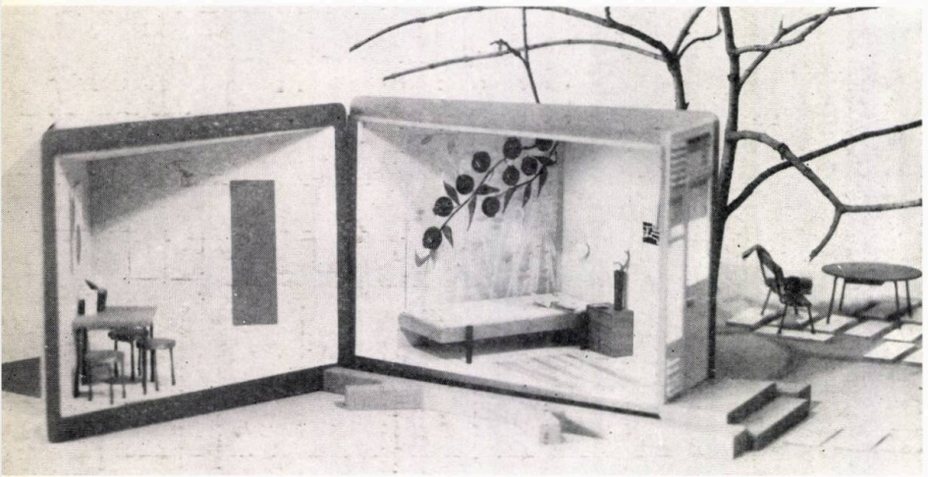

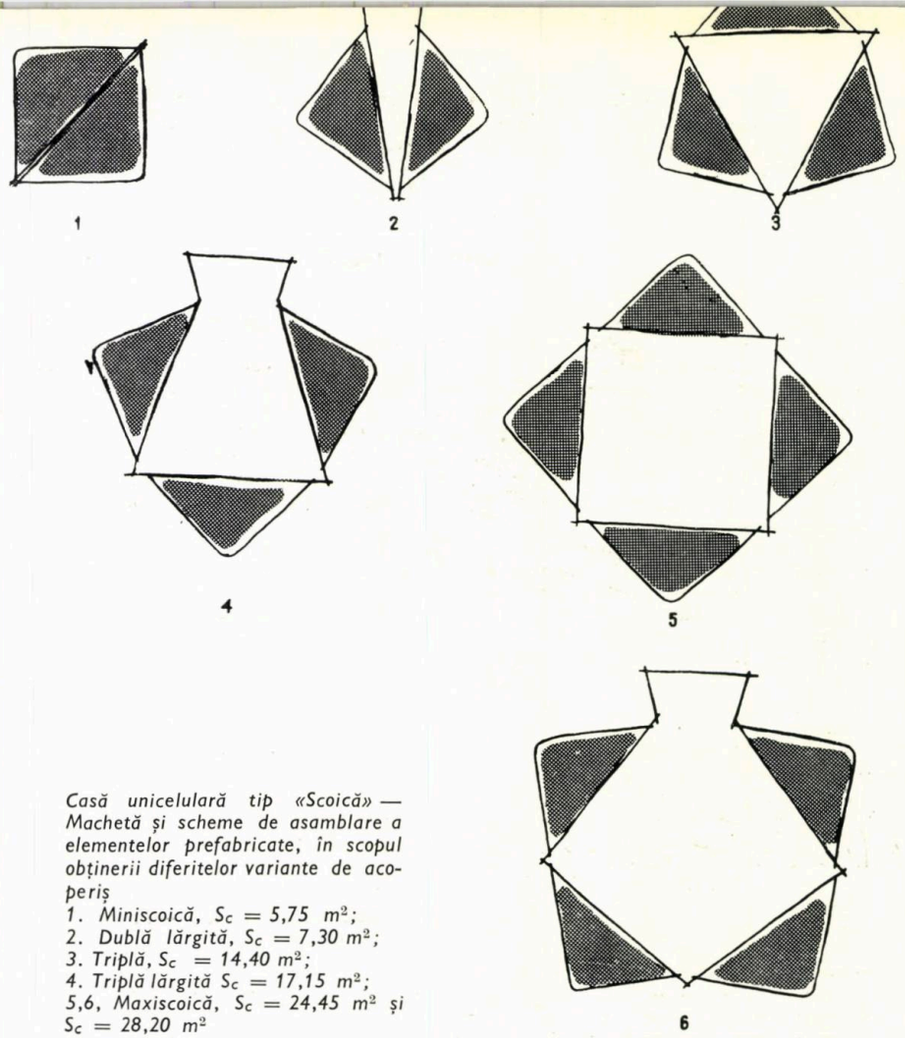

Casă unicelulară tip «Scoică» — Machetă și scheme de asamblare a elementelor prefabricate, în scopul obținerii diferitelor variante de acoperiș
1. Miniscoică, $S_c = 5,75\ m^2$;
2. Dublă lărgită, $S_c = 7,30\ m^2$;
3. Triplă, $S_c = 14,40\ m^2$;
4. Triplă lărgită $S_c = 17,15\ m^2$;
5,6, Maxiscoică, $S_c = 24,45\ m^2$ și $S_c = 28,20\ m^2$

Materialele ce s-au prevăzut a fi folosite sînt cele din producția curentă a industriei noastre, iar procedeele de fabricație sînt în majoritate cele uzuale.

Proiectul a fost elaborat în următoarele variante:

— Casa tip « Azbociment ondulat »
— Casa tip « Dreptunghiulară »
— Casa tip « Diogene »
— Casa tip « Pan »
— Casa tip « Scoică »
— Casa tip « Triunghiulară »

Autorii acestor tipuri sînt: arh. Gheorghe Polizu, arh. Radu Patrulius, ing. Emilian Baiculescu;

Ing. V. Ivanovschi (șef de proiect);

Tehnologia lucrărilor de prefabricare, transport și montare: ing. Ștefan Angelescu;

Coordonare generală: ing. Nicolae Popa (director IPIMPC).

La elaborarea proiectelor de execuție s-au folosit rezultatele unei sinteze a studiilor anterior citate, precum și a altora elaborate într-o etapă de tranziție, în colaborare cu I.P.C.T., autori fiind arhitecții Margareta Pinchis și Petre Coman, cu participarea arh. Ignace Șerban din C.S.C.A.S.

Tabela nr. 2 ilustrează soluțiile constructive propuse pentru cele șase variante.

Prin executarea prototipurilor de case unicelulare și montarea lor pe un amplasament în pădurea Cernica, proiectanții au avut posibilitatea verificării concepției și a intervenției necesare pentru perfecționarea unor detalii, precum și a finisajelor. O dată cu executarea prototipurilor se definitivează și tehnologia de realizare industrializată a acestui gen de case, tehnologia de transport-montaj și costurile de livrare.

Subliniem că saltul de la tipurile de locuințe de vacanță unifamiliale cu confort mediu la locuințele unicelulare a fost facilitat de etapa de tranziție menționată, prin studiul unor locuințe care se înscriau în programul de confort mediu, dar cu suprafețe foarte reduse și instalații simplificate.

Pe baza studiului a fost acceptată ideea întîietății funcției de cazare, considerîndu-se că amplasarea acestor case pe litoral sau la munte va face ca ocupanții să profite cît mai mult de cadrul natural, petrecînd un timp cît mai scurt în locuință.

Bineînțeles că toate celelalte funcțiuni care asigură un standing ridicat — ca anumite instalații, dotări ș.a. — pot fi preluate, prin amplasarea adecvată, de construcții separate și specializate după destinație, în cazul în care acest standing este dorit.

Pentru o mai bună gospodărire a spațiului minim interior s-a acceptat și ideea suprapunerii paturilor.

★

Gama încă redusă a varietății soluțiilor constructive urmează a fi amplificată prin studii în continuare și în paralel cu apariția unor noi materiale de construcție ce vor fi realizate de M.I.C., cît și de alte departamente producătoare.

Ca un prim obiectiv se va studia utilizarea prefabricatelor din beton celular autoclavizat de calitate superioară, produse după tehnologii noi, a poliesterilor armați, a spumei de poliuretan ș.a.

În încheierea studiului dezvoltat în numerele anterioare ale revistei — care a cuprins problemele privind temele noi, forțele de muncă, amplasarea industriilor și proiectarea planului general — se prezintă ultimele capitole ale lucrării referitoare la: clădirile industriale elastice, problemele tehnico-constructive și condițiile de lucru.

STUDII

probleme ale arhitecturii industriale contemporane

III

prof. arh. ladislau adler
vicepreședinte al C.S.C.A.S.

Desene de arh. Boris Stuparu

6. CLĂDIRI INDUSTRIALE ELASTICE

Ca o rezultantă firească a evoluției tehnologiei de fabricație, deci a mobilității tematicii, au apărut în ultimii zece ani tipuri noi de clădiri de producție, cu soluții arhitecturale și constructive radical diferite de cele clasice. Influența acestora asupra economicității obiectivului industrial, compoziției ansamblului uzinal, concepției arhitecturale a clădirii propriu-zise realizată după noi soluții constructive, de instalații, cu noi materiale și elemente de construcție, este considerabilă, modificînd caracterele specifice ale arhitecturii industriale.

Această nouă optică aplicată în U.R.S.S. și generalizată în S.U.A., a cuprins toate țările puternic industrializate, devenind una din principalele probleme de proiectare și execuție a industriei noastre. Deși sublinierea caracteristicilor și a calităților acestor tipuri de clădiri a mai fost făcută de mine în cadrul unor articole și tratate din anii trecuți, tendințele evidente de consecvență în utilizare, întîlnite în toate țările europene înaintate, justifică marcarea acestei probleme.

Cel de al cincilea simpozion de arhitectură industrială, din luna mai 1967 de la Detroit în S.U.A. aduce în discuție și această temă: cum ar trebui să corespundă clădirea industrială ca loc de producție și de muncă, evoluției tehnicii industriale în permanentă schimbare.

Problema elasticității, a flexibilității și adaptabilității este una din temele majore ale arhitecturii zilelor noastre, această preocupare regăsindu-se în toate domeniile vieții, ale cadrului arhitectural. Schemele și studiile de sistematizare ale teritoriului, ale localităților, care de regulă se materializează în decursul unor perioade mai lungi, s-au dovedit numai în mică parte corespunzătoare evoluției vieții, ele trebuind să fie schimbate radical sau adaptate noilor cerințe și comenzi sociale care au apărut ca o consecință firească a dezvoltării economice și politice a țării, a județelor, orașelor și satelor.

Nici tipurile de locuințe care răspundeau unor nevoi cu caracter de permanență, nu și-au păstrat valabilitatea (funcțional, plastic, constructiv) o perioadă mai îndelungată. Proiectăm și construim încă locuințe rigide (și aceasta nu din cauza prefabricării), răspunzînd unor nevoi imediate, unor cerințe actuale, luînd prea puțin în considerare necesitățile viitoare determinate de evoluția tehnicii și a societății. Nu omul va trebui să se adapteze locuințelor construite, ci ansamblurile de locuit ar trebui să permită o largă elasticitate în folosință, față de mobilitatea felului de viață.

Proiectele clădirilor de învățămînt, sănătate și cultură se reiau periodic, temele și soluțiile se restudiază, ca urmare a unor modificări organizatorice, dar în special a cerințelor noi și diferențiate de aplicare a tehnicii noi (în construcție și instalație).

Acest fenomen a apărut, poate, în modul cel mai evident la clădirile administrative; mă refer atît la cele orășenești, cît și la cele tehnico-administrative (și de proiectare) ale marilor complexe industriale. Deși discuțiile sînt încă în curs, în ce privește linia sălilor mari cu sute de funcționari sau proiectanți, în contradicție cu tipul clasic cu camere pe una sau ambele părți ale unui coridor, soluția considerată de prof. W. Henn (Bürolandschaft) sau soluțiile de birouri americane, sînt o realitate cu incontestabile calități funcționale, de arhitectură și în special, ceea ce este esențial, din punct de vedere al elasticității lor. Un fenomen similar se desfășoară în concepția arhitecturii clădirilor pentru laboratoare uzinale și de cercetare, în scopul creării unui mediu optim de cercetare.

Desigur că crearea mediului optim de lucru, funcționarea la indici maximali, aspectul contemporan, depind de aplicarea tehnicii, de climatizarea și iluminarea perfectă, de eliminarea însoririi, de mecanizarea unor serii de operațiuni, de folosirea de elemente și materiale eficiente. Acest sistem al sălilor mari de lucru — care permite tocmai acea mobilitate în timp pe lîngă un înalt grad de universalitate în folosință — și pe care unii din noi l-am văzut funcționînd în străinătate, constituie una din căile principale de rezolvare a discrepanței dintre uzura morală și fizică a clădirilor tehnico-administrative.

Birou de mare capacitate

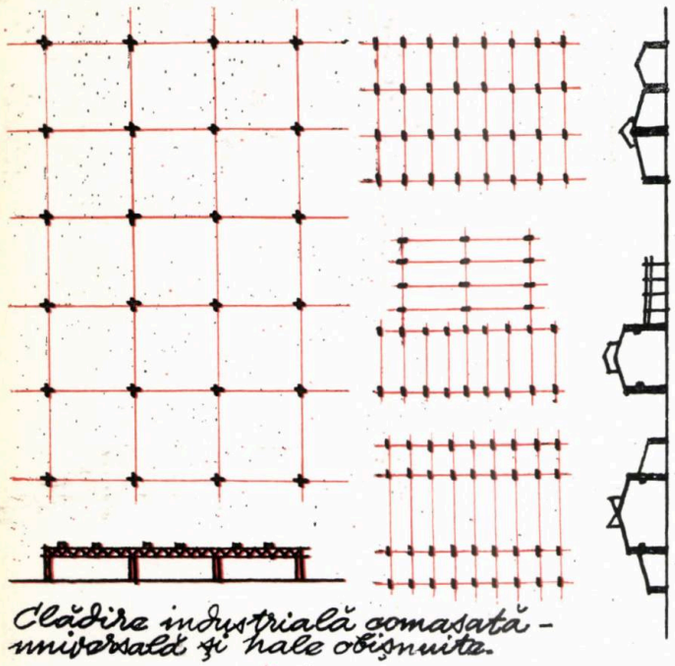

Clădire industrială comasată - universală și hale obișnuite.

Birou de mare suprafață (450 salariați) pe puține nivele.

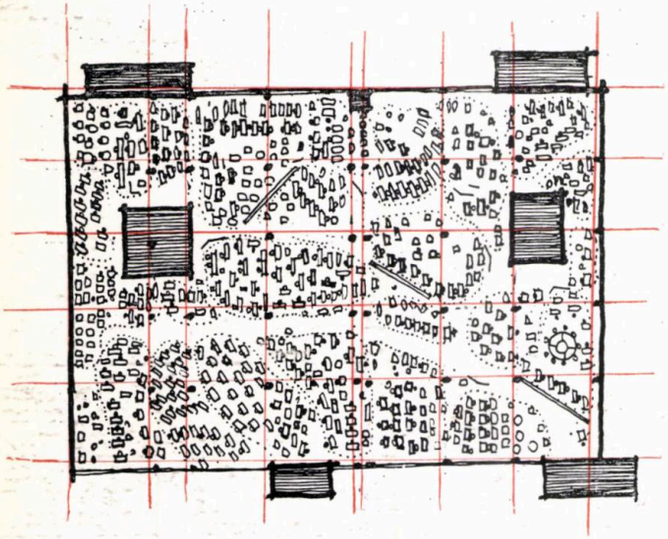

Birouri mari pentru salariați pe mai multe nivele.

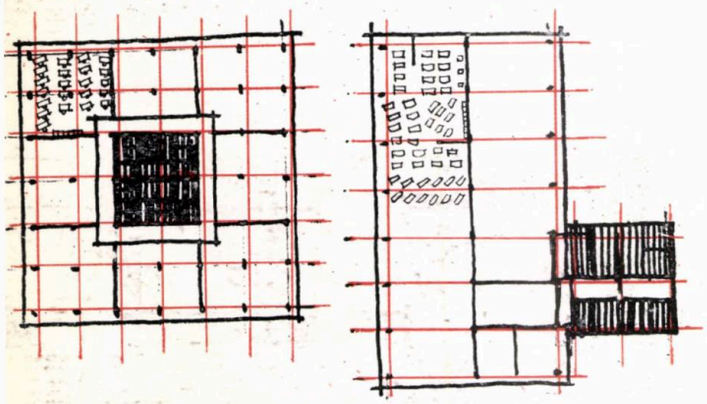

Arhitectura « mobilă », « activă », « dinamică », termeni ce apar în diferite discuții sau articole publicate, încearcă să definească de fapt acele transformări și variații necesare, am spune indispensabile, legate organic de noile cerințe și posibilități tehnice de automatizare, de cibernetică.

Preluarea sau mai corect continuarea tradiției, pentru a fi creatoare, trebuie să fie în același timp și inovatoare, localizată în zilele noastre, în funcție de cerințele actuale și viitoare ale colectivității; ea trebuie să răspundă în special, în cazul clădirilor și ansamblurilor industriale, condițiilor puse de revoluția tehnico-științifică contemporană în permanent progres și transformare. Din nou, arhitectura industrială este menită — generată fiind de industria în plină prefacere și permanentă modernizare căreia trebuie să-i creeze cadrul cel mai rațional posibil, prin concepția noilor tipuri de clădiri industriale flexibile tinzînd spre universalitate, — să joace un rol hotărîtor în formarea unei arhitecturi cu adevărat contemporane, lipsită de rigiditatea trecutului.

Motivele principale care au determinat apariția acestor noi concepții în arhitectura industrială sînt — așa cum s-a mai spus — perfecționarea proceselor de producție și a utilajelor, al căror ritm accelerat de transformare se desfășoară, în unele ramuri industriale, într-un timp foarte scurt, de la 3 pînă la 5 ani. Micșorarea binecunoscutei discrepanțe dintre uzura fizică și cea morală, adaptabilitatea la modificări succesive ale proceselor și liniilor de fabricație, posibilitatea reutilărilor periodice și a schimbărilor în condițiile de microclimat și de lucru ce se impun, a generat concepția clădirilor cu o maximă flexibilitate, care în același timp — din motive economice (arătate la capitolul privind analiza planului general) — comasează funcțiunile principale ale unei întreprinderi.

Dar, după cum se știe, și alți factori conduc spre aceleași tipuri de clădiri. Ritmul industrializării românești impune și sarcina realizării, în termene cît mai scurte, atît a proiectării, cît și — în ultimă instanță — a punerii în funcțiune a investiției productive respective în condiții economice. De aici necesitatea unificării și tipizării, crearea unor clădiri cu grade diferențiate de universalitate, pentru întreprinderi cu producții similare dintr-o ramură, specifice unei ramuri de producție sau corespunzătoare chiar pentru două ramuri cu condiții tehnologice asemănătoare.

Accelerarea execuției prin industrializarea construcțiilor, bazîndu-se pe metodele unei largi prefabricări a elementelor și detaliilor constructive, poate fi asigurată în condiții avantajoase, prin reducerea sortimentelor de elemente uzinate, paralel cu mărirea numărului de elemente identice. Se ajunge astfel la oportunitatea utilizării acelorași tipuri de clădiri pentru o gamă cît mai largă de investiții, adică tocmai la aceste clădiri universale cu gabarite, rețele, elemente și detalii unificate și modulate.

În ultimă analiză, aceste tipuri de hale au și incontestabile calități arhitecturale, izvorîte din simplitatea formelor, unitatea expresiei, ritmicitatea elementelor și secțiunilor. Satisfăcînd multilateral cerințele de mai sus, corelate între ele, rezultă clădiri industriale de suprafață mare, universale în folosință, elastice în exploatare, avantajos industrializabile, confortabile pentru muncitori și, în același timp, frumoase.

Caracteristicile lor arhitecturale și constructive se rezumă la: deschideri și travee mari, unificate, rețele apropiate de pătrat, înălțimi uniforme, mijloace de transport suspendate sau pe sol, lipsite de rigiditatea podurilor rulante, ventilare sau climatizare, instalații montate între ferme sau în subteran, iluminare riguros uniformă, naturală sau artificială.

Aceste noi tipuri de clădiri au început să fie aplicate mai frecvent în ultimii ani; realizări valoroase ca: fabricile de fibre sintetice de la Săvinești, complexele din zona industrială Ghencea-București, Socolași și Găvana-Pitești (ale industriei ușoare), uzinele de utilaj energetic și electrotehnic de la Craiova, Pitești și București, fabrica de autoturisme Colibași, dovedesc calitățile superioare ale primelor clădiri flexibile universale românești.

Clădirile universale, fără luminatoare sau ferestre (exceptînd cele psihologice), folosite în special pentru fabricații ce necesită un microclimat și niveluri de iluminare riguros constante, permit de fapt un grad și mai ridicat de flexibilitate. Extinderea utilizării acestor clădiri în ultimii ani în țările industrializate ne obligă să adîncim studiul aplicării lor în condițiile noastre, comparînd atent avantajele tehnice și economice cu cele de creștere a cheltuielilor de exploatare. Motivele psihologice, care frînau folosirea lor pe o scară mai largă, s-au dovedit — în urma cercetărilor făcute — lipsite de bază științifică, iar clădirile de acest tip construite la Săvinești, Iași și București au corespuns în mod pozitiv: economicitatea lor crește, atît în cazul folosirii lucrului în trei schimburi, cît și paralel cu creșterea producției de energie electrică și din țara noastră.

Anii care vin vor duce negreșit la o mai largă aplicare a tipului de clădiri fără luminatoare și la generalizarea (unde tehnologic este rațional) a tipurilor de clădiri comasate cu caracter universal-flexibil.

O concepție apărută în ultimi ani în R.F. a Germaniei și U.R.S.S. are în vedere un sistem de utilizare deosebit de intensivă a suprafețelor clădirilor de fabricație și implicit o reducere a terenului ocupat. Clădirea de tip universal se realizează cu înălțime mare, adăpostind în cadrul ei un schelet ce susține cîteva planșee intermediare, *platforme « palete » pentru linii tehnologice suprapuse*, independente de structura constructivă a halei. Scheletul, de regulă metalic (în U.R.S.S. din prefabricate), susține 2—3 niveluri suprapuse din chesoane de beton armat sau elemente de planșeu demontabile. Îndeobște, iluminarea locului de muncă este mixtă sau exclusiv artificială.

Sistemul utilizat se pare că este de proveniență americană și, deși costisitor în investiție, el prezintă importante avantaje tehnologice, deoarece în condițiile unei hale parter cu o înălțime mare (scumpirea halei în urma creșterii înălțimii libere este redusă), pe aceste niveluri intermediare se desfășoară două sau trei linii de fabricație suprapuse, de unde rezultă deci o productivitate multiplicată pe același metru pătrat de hală. În plus, aceste platforme, relativ ușor demontabile sau interșanjabile, permit modificări facile ale liniilor de fabricație, ceea ce oferă o elasticitate deosebit de mare în folosință. Desigur că intensa mecanizare, paletizarea, utilizarea unui mare număr de electrostivuitoare cu performanțe diferențiate, sînt condiții care asigură eficiența acestui sistem. În prezent, sîntem încă lipsiți de studii comparative și experimentări care să confirme economic aceste noi soluții, care dau naștere unui tip diferit de clădire universală cu așa-zise planșee-paletă.

În domeniul transportului și al depozitării, în special la nivelul industriilor, asistăm la schimbări calitative, legate de ideea paletizării (în depozitare și transport), de care aminteam și atunci cînd am vorbit de procesele de producție suprapuse. Saltul în transport și în depozitare prin *conteinerizare* este însă calificat de unii specialiști a fi de natură revoluționară, ea modificînd concepțiile noastre cu puternice influențe asupra clădirilor și construcțiilor destinate depozitării materiilor prime, a semifabricatelor și a produselor finite, asupra mijloacelor de transport. Este vorba ca în loc de a încărca, descărca și manipula una cîte una piesele

sau produsele la fiecare etapă de transport (cale ferată, vapor, camion), procedee costisitoare și lungi, să se realizeze uriașe conteinere de 5—10 chiar pînă la 100 m³. De aici se ajunge, în țările puternic industrializate, la vagoane sau trenuri platforme, la cargouri speciale — adevărate conteinere plutitoare, la așa-zise « vapoare-cangur ». Desigur că problemele care ne interesează în mod special țin de producția acestor conteinere universale și specializate, în noi uzine și fabrici, sau fabricarea mijloacelor diversificate și specializate de transport și manipulare, construirea de gări feroviare, rutiere și navale care să poată primi aceste mijloace noi și, în fine, cele mai importante elemente din punct de vedere arhitectural — clădirile de depozitare de tip nou.

Indiferent dacă este vorba de depozitarea, sortarea, manipularea acestor conteinere pe platforme deschise, semiînchise, construcții închise pe un singur nivel sau pe mai multe etaje, clădirile se caracterizează, asemenea celor de producție, printr-o deosebită flexibilitate.

Soluțiile arhitectural-constructive sînt concepute cu rețele unificate, de obicei cu schelete metalice sau din beton armat prefabricate, iluminate artificial, de cele mai multe ori dotate cu aer condiționat, utilate cu platforme de depozitare etajate pînă la înălțimi de 8—10 metri. În toate cazurile ele sînt complex mecanizate cu electrostivuitoare, asigurate cu calculatoare sau alte mașini electronice, care asigură aproape automat toate fazele de evidență, sortare, depozitare, încărcare și descărcare.

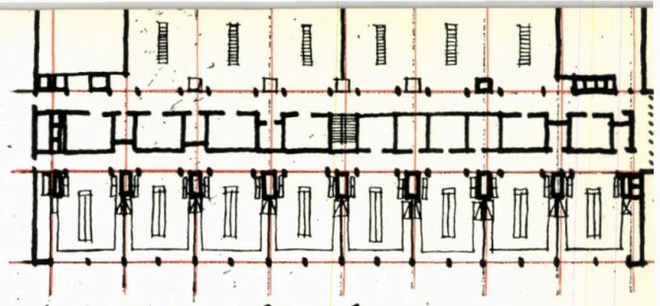

Laborator modern în institute de cercetări

7. PROBLEME TEHNICO — CONSTRUCTIVE ȘI DE MATERIALE

Acțiunea de tipizare în practica proiectării industriale a mers și continuă să meargă pe linia tipizării rețelelor și a gabaritelor și ca urmare, a elementelor constructive, a secțiunilor de clădire (curente și de capăt), a clădirilor și construcțiilor auxiliare și anexe (similare la diferite ramuri industriale). Tipizarea unor fabrici întregi s-a dovedit că nu concordă, de regulă, cu posibilitatea introducerii operative a progreselor tehnicii noi. În ceea ce privește tipizarea clădirilor universale, experiența noastră a demonstrat necesitatea lărgirii gamei de tipuri, diversificarea lor pe ramuri sau subramuri cu un grad mai redus de universalitate, care permite — pe lîngă evidente avantaje arhitecturale — și soluții mai economice, ele fiind în concordanță strictă cu cerințele și condițiile unor anumite ramuri de producție.

În acest fel, cu luarea în considerare a necesităților impuse de industrializarea elementelor de construcții, vom putea elimina probabil orice tendință de uniformizare, favorizînd formarea și conturarea specificului pe ramuri și sectoare, a caracterului propriu al ansamblurilor și clădirilor industriale.

Ca o condiție primordială a realizării unei productivități în continuă creștere și a scurtării termenelor de dare în funcțiune a obiectivelor industriale, se impune din ce în ce mai mult necesitatea creșterii substanțiale a gradului de prefabricare a elementelor de construcții. Concepția modernă de proiectare funcțională a clădirilor industriale, bazată pe folosirea halelor comasate monobloc, cu trame unificate, și, în ultimă instanță, a clădirilor flexibile universale, a deschis — sub acest aspect — largi posibilități.

Hale universale bîndate.

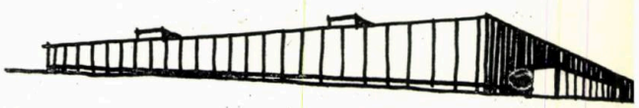

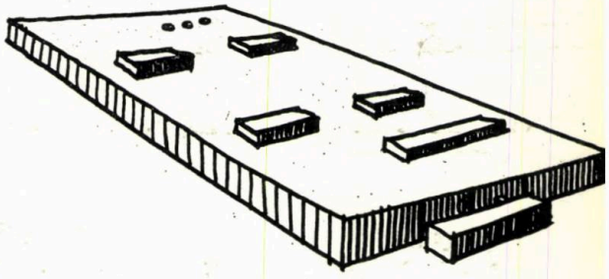

Prefabricarea — deși are în primul rînd în vedere uzinarea elementelor de beton armat, ca fiind cele mai economice în condițiile țării noastre și ale etapei pe care o parcurgem — se va lărgi negreșit în viitorul apropiat, cuprinzînd și alte materiale și produse, folosind elemente de structură uzinată, din metal, aluminiu și mase plastice.

Creșterea gradului de prefabricare a elementelor principale portante ale acoperișurilor de hale industriale ridică probleme multilaterale, necesitînd măsuri care nu pot fi puse în practică decît treptat, dar al căror fir conducător poate fi destul de clar întrevăzut. Astfel, de exemplu, un pas important pe această linie îl constituie acțiunea începută în ultimii ani prin trecerea pe scară largă la uzinarea dintr-o singură bucată a unor grinzi principale de acoperiș din beton precomprimat de 18 m și în viitor chiar de 24 m deschidere, în locul sistemului actual de executare din tronsoane asamblate pe șantier.

Paletizarea

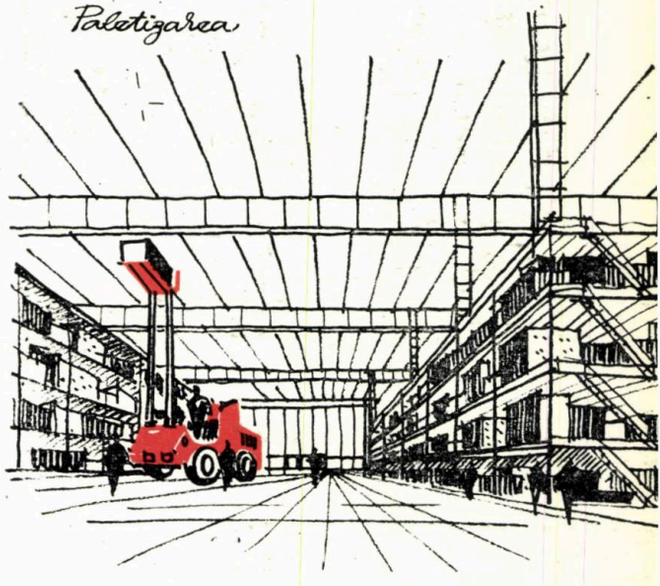

Trecerea la elemente uzinate din ce în ce mai mari necesită, pe de o parte, utilarea fabricilor de prefabricate cu poduri rulante și standuri de precomprimare cu capacități corespunzătoare, iar pe de altă parte, asigurarea mijloacelor de transport pe c. f. și pe șosea, la gabaritele și tonajele respective, precum și a unui parc de macarale pe șantiere cu performanțe de același nivel. Din studiile efectuate a rezultat că — pe lîngă avantajele legate de industrializare și de calitate — se vor obține pe această cale și reduceri simțitoare la consumul de metal.

Paralel cu îmbunătățirea soluțiilor pentru elementele principale portante, indiferent dacă se realizează din beton armat sau alte materiale, se conturează ca o sursă de scurtare a termenelor de execuție, reducerea greutății elementelor de închidere (acoperiș, pereți, tavane suspendate, luminatoare), prin introducerea unor tipuri eficiente de elemente ușoare din materiale noi (panouri ondulate sau cutate din materiale plastice, tablă, aluminiu, sticlă). Reducerea greutății proprii, cu toate avantajele pe care le oferă, este unanim intuită ca fiind una din căile progresului în realizarea construcțiilor industriale; dar pentru a aduce avantaje tehnico-economice efective, este clar că aceste construcții nu se pot realiza numai prin simpla reducere a greutății elementelor portante principale (proiectîndu-le din metal în loc de beton armat) ci, în primul rînd, prin ușurarea elementelor de închidere care reazemă pe acestea. Pentru a obține o astfel de ușurare sînt neapărat necesare tipuri noi de materiale și de produse prefabricate și uzinate. Altfel, rezultatul este tocmai contrar celui urmărit, adică se măresc costul și consumul de metal, iar reducerea greutății pe metru pătrat de hală este neînsemnată.

Automate cu alimente la locul de muncă

În ce privește solicitarea elementelor principale de rezistență ale acoperișului de către mijloacele de transport suspendate, se generalizează treptat — în cazul clădirilor industriale flexibile adăpostind o producție de masă — utilizarea căilor și utilajelor de transport continuu (conveiere, benzi, conducte etc.). Transportul cu poduri rulante, care solicită în special elementele de susținere, tinde să se limiteze la halele cu transport greu și foarte greu al produselor de proporții mari din industria metalurgică, energetică (în parte) și cea a chimiei de bază.

Un alt factor care influențează în măsură tot mai mare rezolvarea constructivă a clădirilor este creșterea nivelului cerințelor tehnologice din punctul de vedere al microclimatului din halele de fabricație, o dată cu tendința de a oferi și condiții cît mai favorabile de muncă. Astfel, domeniul industriilor care cer clădiri fără iluminare naturală, riguros climatizate se lărgește mereu, ceea ce — așa cum s-a arătat în capitolul precedent — a început și la noi să conducă la aplicarea mai largă a unor soluții constructive și arhitecturale specifice acestor tipuri de hale. E vorba de clădiri productive, cu tavane netede în sensul circulației aerului, cu termo-

Luminatoare din plăci curbe din poliester armat cu fibre de sticlă.

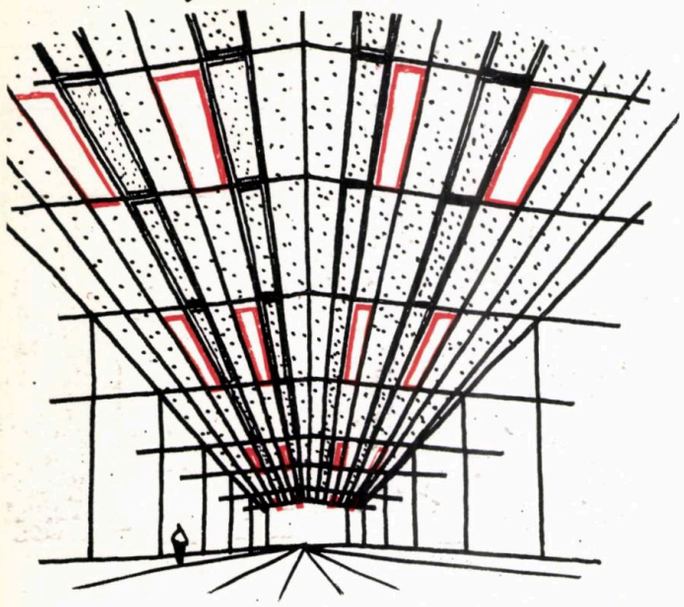

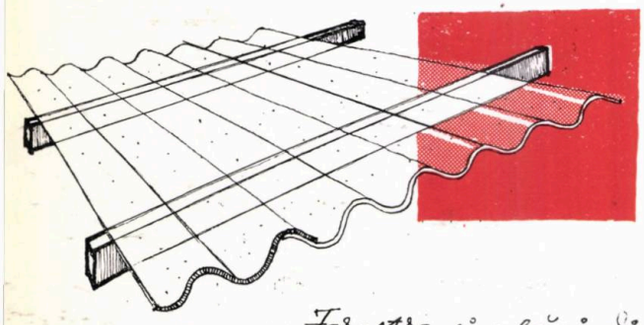

Ferestre și plăci din mase plastice.

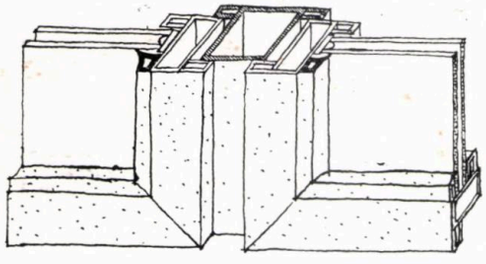

Tipuri de geam termoizolant

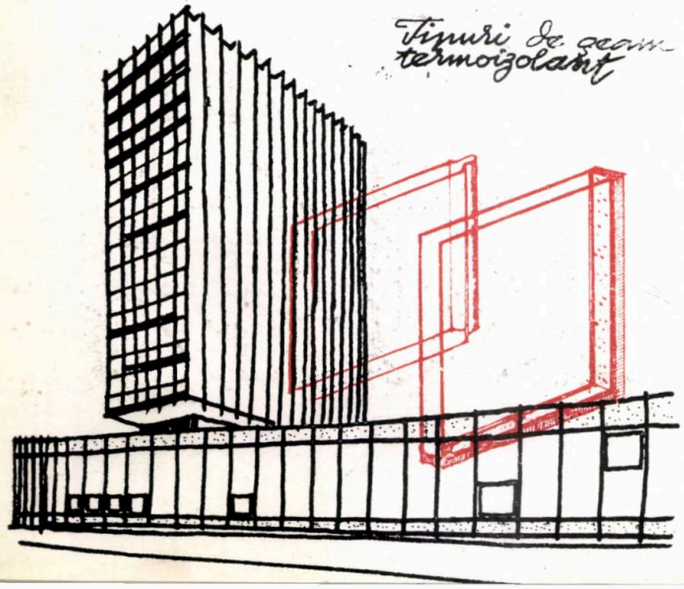

izolații puternice și cu sisteme constructive în care elementele portante servesc și drept canale de ventilație. De asemenea, aceste condiții ne îndreaptă spre o renunțare treptată la clădiri cu pereți exteriori vitrați și trecerea la construcții cu pereți plini ale căror ferestre să se reducă la o funcție psihologică. Desigur, realizarea unor pereți termoizolați în condiții economice este legată de introducerea elementelor ușoare din materiale sintetice arătate mai sus.

Pe măsură ce condițiile de viteză de execuție devin predominante în raport cu cerințele de economie strictă de materiale, fapt caracteristic țărilor puternic industrializate (ceea ce este de prevăzut să devină și la noi o realitate într-un viitor apropiat), se va impune tendința de simplificare a soluțiilor tehnice și a formei elementelor de construcții, în vederea executării lor mai rapide și cu o manoperă cît mai redusă. Aceasta va influența radical soluțiile constructive, cu efecte apreciabile din punct de vedere arhitectural, atît în domeniul structurilor din beton armat, cît și cel al scheletelor metalice.

Una din concluziile principale ale experienței noastre actuale, izvorîtă din studierea construcțiilor industriale din țările dezvoltate, din studierea documentației străine, este *rolul determinant al materialelor și elementelor de construcție* în asigurarea calității arhitecturale, constructive și economice a investițiilor industriale. În țările înaintate din punct de vedere industrial se dispune de un sortiment bogat de materiale, de o gamă foarte variată de produse, de regulă uzinate din materiale eficiente, pentru alcătuirea elementelor de închidere (pereți, acoperișuri, tavane, pardoseli, luminătoare, ferestre, izolări etc.) utilizate la clădirile industriale.

Avantajele acestor elemente uzinate sînt multiple: reducerea timpului de realizare a investiției și a manoperei pe șantier, reducerea costului și a cheltuielilor de întreținere, a construcțiilor și instalațiilor, asigurarea unor condiții de muncă superioare și a unei calități arhitecturale sporite, clădiri frumoase și durabile.

Față de faptul că unele materiale și elemente de mare eficiență au început să fie produse în țară, iar altele sînt prevăzute a fi introduse în fabricație, este necesar ca proiectanții să cunoască toate posibilitățile, tot potențialul acestor noi produse, caracteristicile tehnice pe care le dețin.

În acest sens consider util a enumera materialele cele mai interesante sub aspectul economicității, durabilității și calităților plastice, precum și principiile ce trebuie luate în considerare spre o utilizare a lor în condiții de maximă eficiență.

Tipurile cele mai eficiente de elemente de închidere din materiale ușoare sînt cele cu profil ondulat sau cutat, care sînt autoportante pe deschideri mari. Este vorba de plăci curbate și ondulate din materiale plastice, din metal, aluminiu, azbociment autoportante pe 3—4 m, geamuri cu profil chesonat autoportante pe înălțimi de 5—6 m, realizîndu-se astfel elemente constructive fără alt suport metalic.

Pentru acoperișuri și pereți termoizolați sînt eficiente sistemele pentru acoperișuri și pereți din două plăci ondulate sau cutate, avînd între ele produse izolante din masă plastică sau sticlă expandată.

Luminatoarele clasice cedează locul « skydome »-urilor, unor elemente din poliester armat cu fibre de sticlă cu dublă curbură, sau cupoletelor din sticlă organică, pătrate, dreptunghiulare sau circulare, simple sau duble, transparente sau translucide, fixe sau mobile (pyrodom).

Pentru ferestre — în afara aluminiului — tot masele plastice rigide de tip « Hostalit Z » vor asigura cercevelele care au calitatea de a nu coroda, de a reduce consumul de oțel și de a oferi un aspect plăcut, utilizîndu-se în acest caz geamuri reflectante sau termoabsorbante de dimensiuni mari.

La tavanele suspendate, de regulă fonoabsorbante, se utilizează cu precădere plăcile de aluminiu, oțel, material sintetic și FFL perforate și asigurate cu materiale fonoizolante.

Folosirea cu discernămînt a acestor materiale și elemente noi constructive și de finisaj are ca efect modificări importante în plastica fațadelor și a interioarelor. O condiție principală, pentru ca avantajele acestor materiale să se realizeze cu maximum de eficiență, este ca aceste elemente să fie perfect finisate și integral prefabricate, în sortimente largi, în uzine de specialitate (astfel ca pe șantier să nu intervină decît operațiile de montaj). O altă condiție este aceea ca fabricile să livreze toate piesele și accesoriile necesare pentru punerea în operă, prinderea, îmbinarea, etanșarea și manipularea lor.

De aici, concluzia firească este că proiectantul, în special arhitectul trebuie să cunoască în amănunt viitoarele soluții tehnico-constructive și materiale, să conceapă în consecință detaliile constructive și de arhitectură, să prescrie executantului și producătorului atît caracteristicile calitative, cît și modalitățile cele mai raționale de utilizare în concordanță cu efectele economice și arhitecturale urmărite. Numai în acest fel vom putea îndeplini sarcina trasată prin documentele Congresului al IX-lea referitoare la ridicarea calității arhitecturale a construcțiilor industriale la nivelul proceselor moderne de producție pe care le adăpostesc.

8. CONDIȚII DE LUCRU, CONFORT LA LOCUL DE MUNCĂ

Ultima problemă care ar mai trebui analizată, fără însă a fi ultima ca importanță, o constituie crearea în industria contemporană a unor condiții de muncă optime, care să contribuie efectiv la atingerea unei productivități superioare.

Problema are două aspecte: în primul rînd, este vorba de a crea microclimatul favorabil, cel mai adecvat muncii fizice sau intelectuale în condițiile specifice ale industriei respective, iar în al doilea rînd, de a crea confortul psihic, estetic.

În vederea satisfacerii necesităților fiziologice (lumină, temperatură, umiditate, grad de impurificare a aerului și nivel de zgomot cît mai redus, protecția muncii, siguranța față de incendii, explozii sau radiații periculoase), tehnologia și tehnica modernă oferă posibilități deosebite. Aceasta se referă atît la materiale de construcții și de finisaj cu calități fizice superioare, cît și la noi tehnici de condiționare și climatizare, de iluminare intensă și riguros uniformă, de reținere sau anihilări ale variatelor nocivități, de semnalizări de pericol și declanșări automate de intervenție. Multe probleme sînt însă de analizat, de studiat, la un nivel științific corespunzător pentru a asigura confortul la locul de lucru, din punctul de vedere al asigurării unei iluminări naturale și artificiale riguros uniforme și în concordanță cu cerințele specifice ale procesului de fabricație, ale omului muncitor, — combaterea sau cel puțin reducerea zgomotului și a trepidațiilor atît de dăunătoare sănătății.

De curînd, unii arhitecți de valoare, specialiști în arhitectura industrială, au început să-și îndrepte cercetările asupra problemelor pe care le ridică condițiile de muncă. Este vorba de studierea, în cadrul lucrărilor de doctorat, a măririi productivității muncii prin reducerea noxelor și incomodărilor, prin micșorarea zgomotelor și trepidațiilor cu ajutorul mijloacelor arhitecturale și tehnico-constructive. Stabilirea științifică a unei iluminări

naturale optime, raționala orientare a clădirilor, justa dimensionare a suprafețelor de iluminat și în special judicioasa proiectare a brise-soleil-urilor, umăresc crearea ambianței favorabile a muncii creatoare.

Desigur că privită și sub aceste aspecte soluția arhitecturală aleasă are un rol deosebit de important; prin crearea confortului la locul de muncă, ea poate asigura o funcționare cu eficiență maximă sau poate îngreuna raționala utilizare a construcțiilor și instalațiilor, ceea ce poate cauza stări psiho-fiziologice nefavorabile creației, creșterii productivității, ducînd chiar la reducerea capacității de muncă și la îmbolnăviri profesionale.

O altă latură a problemei condițiilor de muncă, de care răspunde integral arhitectul, o constituie confortul psihic, potențialul estetic, frumosul la locul de muncă. Deși problema a mai fost dezvoltată de noi cu altă ocazie, experiența arată că acest factor este încă subapreciat, dar în orice caz nefolosit cu toată convingerea și urmărit cu toată măiestria profesională.

Mulți arhitecți și conducători de întreprindere consideră încă că preocupările estetice se limitează la locuință, teatru, casă de odihnă și că pot lipsi tocmai acolo unde omul muncește, unde creează. Repet cele afirmate și cu altă ocazie: celor 8 ore de muncă, acelei treimi din existență destinate celei mai active părți a vieții omenești, arhitectul este dator să le creeze cadrul de confort și de frumos, în așa fel ca munca să se transforme dintr-o povară în adevărată plăcere.

Teoria și practica internațională dovedesc că frumosul la locul de muncă, în concordanță cu frumosul tehnic al uzinelor automatizate, al birourilor și laboratoarelor moderne, este pe cale să devină o realitate, o trăsătură caracteristică a noii noastre arhitecturi industriale.

Din punct de vedere urbanistic, este necesar de reliefat accentul care se pune în ultimii ani pe legătura rațională și organică dintre zonele industriale și cele de locuit, elemente componente ale aceluiași organism orășenesc. Sub acest aspect, apropierea locului de muncă de locuință, rezolvarea comodă a circulației și transportului în comun, crearea unor artere sau magistrale orășenești largi, bogat plantate, orientate spre zonele industriale, au devenit elemente estetice care dezvoltă dragostea de muncă a celor care se îndreaptă spre impunătoarele ansambluri ale industriei chimice, metalurgice sau textile.

Dar însăși zonele noastre industriale au devenit entități vii, complexe, sectoare orășenești de o rară frumusețe compozițională. Gîndite teoretic acum cîțiva ani de unii din noi, ele au depășit imaginația și previziunile noastre și s-au materializat în cele peste 70 de zone și complexe ale producției moderne, înșirate dintr-un capăt la altul al țării, îmbogățind imaginea artistică, dar întărind în special baza economică a orașelor și județelor noastre.

Tendința de a crea o ambianță adecvată desfășurării vieții noi în uzine și fabrici, corespunzătoare cerințelor oamenilor muncii, a devenit cu timpul o linie generală a arhitecturii industriale din țările socialiste. Dar și în țările capitaliste înaintate am putut remarca preocupări susținute în ceea ce privește plantarea teritoriului, plastica volumelor și a fațadelor, utilizarea unor elemente de construcții frumoase și durabile și, în special, soluționarea cu atenție a interiorului, a locului de lucru, atît prin asigurarea regimului termic, cît și prin folosirea cu dibăcie a culorilor, a expresivității imaginilor arhitecturii de interior. Desigur că aceste preocupări ale clasei exploatatoare sînt generate în principal de necesitatea asigurării competitivității produselor, a atragerii forțelor de muncă calificate, precum și de presiunile organizațiilor politice și sindicale ale oamenilor muncii, ca și de eforturile de combatere a influenței sistemului mondial socialist.

Interesante sînt rezultatele economice obținute prin mijloace arhitectural-artistice, care în Occident sînt atent analizate. În Franța, Italia, S.U.A. au fost publicate numeroase lucrări privind efectele unei judicioase utilizări la locul de muncă a esteticii industriale, funcțiunea culorilor și a plantațiilor asupra productivității muncii, a performanțelor optimale, a rentabilității. Un organism puternic de specialitate din R. F. a Germaniei (RKW), care se ocupă de raționalizarea și organizarea științifică a producției, publică în seria « Psihologia și fiziologia muncii » nu mai puțin de 15 lucrări despre crearea mediului optim din punct de vedere uman, dînd indicații cu privire la: climă și aerisire, zgomot și vibrații, lumină și culoare, concepția estetică a locului de muncă, a uneltelor și mașinilor etc. etc.

Cu toate că arhitecții români se pot mîndri cu multe obiective industriale realizate la nivelul unei arhitecturi contemporane valoroase, pentru care au folosit cu inteligență sortimentele destul de restrînse de materiale de care dispunem, totuși, comparativ cu unele țări socialiste și capitaliste puternic industrializate, mai sînt destule de făcut.

Evident că nu mă refer la unele exagerări văzute de curînd în străinătate, ci la acea concordanță dintre economic și frumos, la acele forme expresive prin sinceritatea și sobrietatea lor, la detalii atent studiate, la grija pentru compoziția de ansamblu legată de o grupare estetică a volumelor și în special la urmărirea cu perseverență a creării unui loc de muncă confortabil, pentru care cheltuielile — în cazul unei întreprinderi capitaliste — sînt pe deplin recuperate prin randamentul maxim ce rezultă.

Pe această linie, locul de muncă trebuie înțeles la scara ansamblului, a obiectului, și în ultimă instanță la scara acelui spațiu sau cadru arhitectural delimitat unde se desfășoară activitatea creatoare.

Ca urmare, *frumosul la locul de muncă* începe prin organizarea spațiului, compunerea volumelor, plantarea teritoriului, legătura organică cu mediul construit sau cu natura înconjurătoare, atît la nivelul zonelor industriale, cît și al planului general al complexelor productive. Urmează arhitectura obiectelor, plastica fațadelor, jocul de plinuri și goluri, soluțiile tehnico-constructive moderne, utilizarea cu măiestrie a materialelor și elementelor uzinate, a culorilor legate de volumele construite, a naturii finisajelor. Sublinierea caracterelor funcționale ale obiectelor și elementelor esențiale cu caracter productiv, cît și a celor auxiliare sau de deservire socială, ilustrează nivelul proiectantului de arhitectură, personalitatea autorului.

În fine, și ceea ce consider că este cazul să analizăm mai pe larg, este concepția interioarelor de fabrică, uzină, birou, laborator de cercetare, unde se impune utilizarea unor procedee tehnice și artistice noi, în concordanță cu larga mecanizare sau automatizare a procesului de muncă. După cum am mai subliniat, această concepție cuprinde — pe lîngă satisfacerea necesităților de ordin fiziologic (temperatură, lumină, aer), de protecție sanitară (față de noxe, incendii, radiații) — și acele necesități de ordin psihic, estetic, de făurire a unui climat pentru muncă și creație care pot fi realizate prin mijloace arhitecturale.

În acest domeniu s-a făcut însă prea puțin. Realizările de la Institutul de fizică atomică (sala reactorului), de la combinatele chimice (supercord, fibre sintetice), din industria electronică (fabrica de semiconductori, de elemente de automatizare), din industria ușoară (zona industrială de la Ghencea), din industria metalurgică (laminoarele noi de la Galați), precum și cele prezentate în broșura despre culoarea în arhitectură, pot fi considerate doar începuturi meritorii. Este nevoie de a se crea un curent de opinie în rîndul arhitecților « industriali » și în principal în rîndul beneficiarilor, pentru a ridica această preocupare — cu incontestabile

Cheson de sticlă (profilit) material modern de construcții

Cupolete (Skydome) din materiale sintetice.

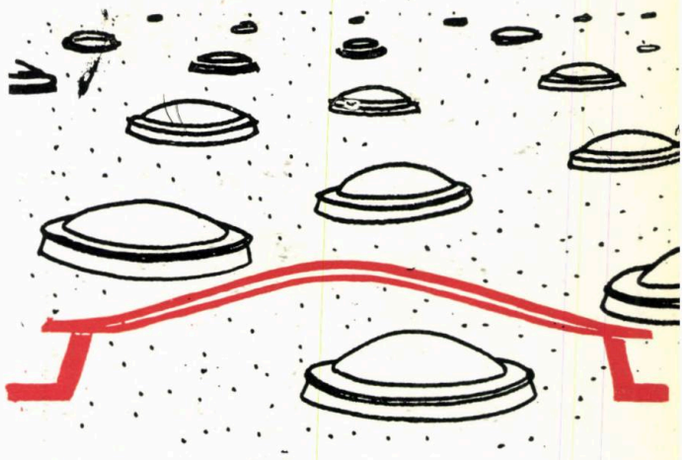

Tabla ondată element modern de finisaj.

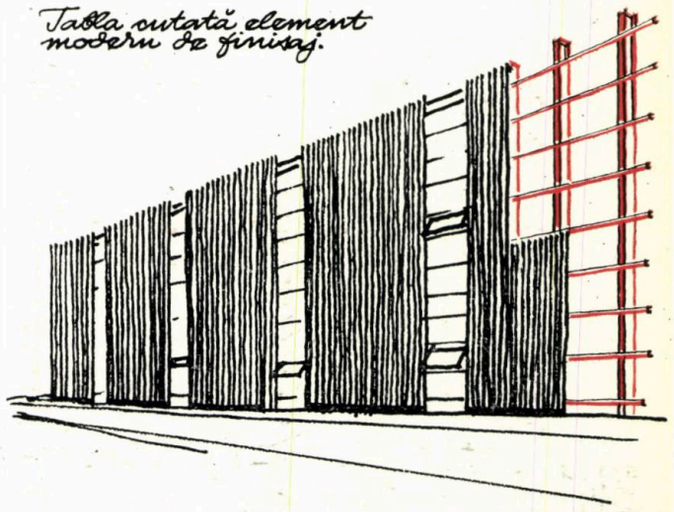

Spații de odihnă și agrement

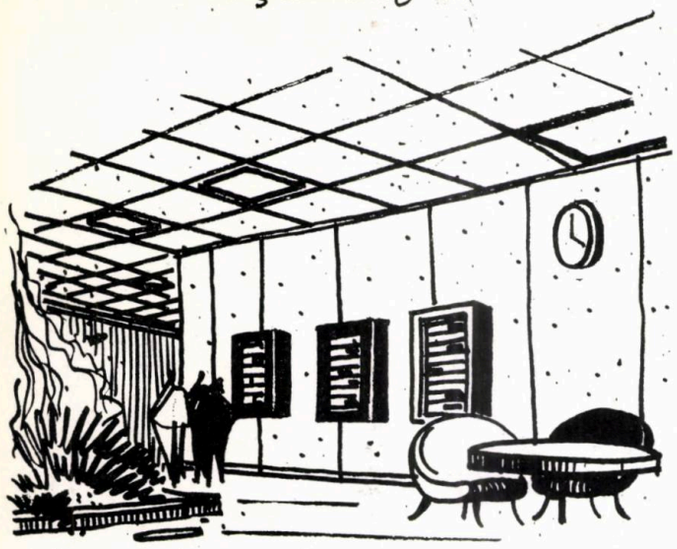

Agramentarea întreprinderilor cu spații verzi.

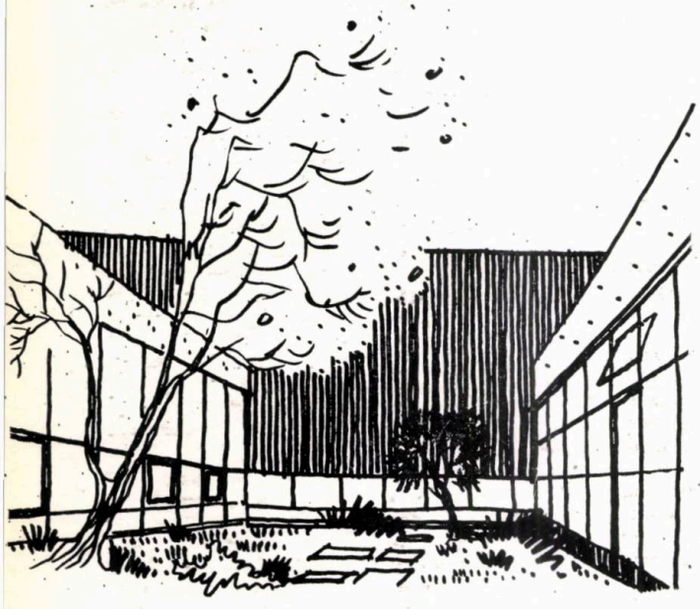

Accesul într-o industrie modernă

efecte economice, dar în același timp estetice, educativ-artistice de netăgăduit — la rangul de necesitate, de mijloc de realizare a unor indicatori superiori.

Numeroase sînt problemele pe care le ridică locul de muncă, numeroase sînt și posibilitățile și mijloacele pentru crearea cadrului favorabil producției. Este vorba, în esență, de contribuția arhitectului și a arhitecturii la acțiunea care se desfășoară pe linia organizării științifice a producției, a organizării locului de lucru. Problemele noi la care mă refeream privesc: tipul și forma utilajelor și mobilierului, corespunzătoare cu cerințele estetice industriale integrate laturii funcționale și umane; modalitatea de dispunere ritmică a mașinilor-unelte, a posturilor de lucru și control, a liniilor mecanizate sau automatizate, încadrate organic în spațiul arhitectural care înconjoară locul de lucru.

Asigurarea locului de muncă cu un mobilier care are în vedere poziții de lucru și de repaus confortabile și științific stabilite (cu scopul de a oferi o comoditate și o ușurință a mișcărilor și deplasărilor corpului sau membrelor) reclamă studii de specialitate și confecționarea lui în forme, din materiale și în culori adaptate ingenios la specificul și natura activității (fizice sau intelectuale) concrete.

Utilizarea culorilor în industrie este incontestabil unul din mijloacele importante care ne stau la dispoziție în crearea confortului la locul de muncă; un mijloc favorabil pentru asigurarea și menținerea unei înalte productivități. În primul rînd trebuie subliniat faptul că alegerea culorilor nu este un joc arbitrar, deoarece culoarea în industrie are rolul de a îndeplini anumite funcțiuni. Deci, nu poate fi vorba, ca de exemplu într-un apartament, să se facă probe de vopsea pe pereți și tavane și să se discute care din culori este mai frumoasă, ci — pe baza experienței de care se dispune, a rezultatelor obiective stabilite—să se folosească, în spațiile de lucru, proprietățile psiho-fiziologice, emoționale, efectele individualizate ale culorilor, în concordanță cu natura și cerințele procesului tehnologic.

Evident că evitarea excesului de culoare, subordonarea acesteia arhitecturii, servind forma și imaginea, rămîn un principiu valabil în coloristica mediului de lucru, ca de altfel și în mediul de viață. În acest context, luarea în considerare a unor culori date, preexistente, cum ar fi cele ale materialelor sau produselor care se prelucrează, radiații luminoase, precum și a unor culori codificate, reprezintă date tematice.

Care sînt funcțiile principale ale culorilor și categoriile de utilizare la locul de muncă?

Codurile folosite în țările dezvoltate industrial normează o primă categorie de culori, care înglobează pe cele cu o semnificație precisă, cu caracter de simbol și care înțeleg culoarea ca element de semnalizare, de siguranță, de pericol, de identificare și de ordonare. Prin acestea se atrage atenția asupra locurilor, zonelor, proceselor sau obiectelor periculoase, se dirijează mișcarea și circulația, se urmărește raționalizarea muncii (prin semne în culori normate, pentru pardoseli, pereți, conducte și țevi, obiecte și utilaje, uși și porți, scări și pasarele, tablouri indicatoare).

O altă categorie de culori (fără a fi normate sau standardizate, deși rezultate din cercetări și experimentări) cuprinde acele culori cu efecte asupra sensibilității umane, prin care se declanșează unele reacții psihice sau fiziologice. După cum se știe este vorba de culori calde sau reci, de culori de apropiere și distanțare, de liniștire, agitare sau neutre, culori luminoase și întunecoase etc.

La aceste influențe cu caracter general se adaugă și cele care depind de vîrstă, sex, preferință, cele legate de mediul geografic, tradiție și — pentru a termina — cele care depind de reflexele individuale. Sînt demne de remarcat și acele experiențe care dovedesc că influențele nu sînt pur psihice, că ele nu se rezumă numai la aparatul vizual, ci că efectele culorilor acționează asupra tensiunii arteriale, temperaturii corpului, aparatului digestiv, a metabolismului etc.

După cum rezultă din cele de mai sus, funcțiunile culorilor sînt multiple și ele trebuie luate în considerare în crearea spațiilor de lucru datorită gamei extrem de largi și variate de efecte psihice și fiziologice (unele chiar standardizate) pe care le oferă. La toate acestea, desigur, se adaugă și specificul percepției vizuale cu binecunoscutele iluzii optice, unitate-contrast, contrast simultan, culori complementare, armonie, dinamică ș.a.m.d.

Asigurarea *confortului la locul de muncă* este o problemă majoră a arhitecturii de interior, iar rațională utilizare a funcțiunilor multiple ale culorilor în concordanță cu procesul de muncă, cu materialele și produsele ce se prelucrează, urmează să cuprindă nu numai spațiul și volumele construite, elementele și detaliile arhitecturale, dar și utilajele și mașinile, ca dispoziție, formă și culoare, instalațiile industriale și de transport, rețelele energetice și de utilități, plantațiile exterioare și eventual interioare, mobilierul și celelalte dotări.

Proiectul coloristic trebuie să fie precedat de o atentă analiză a mediului construit, natural și uman, a întregii întreprinderi și a fiecărei secții în parte, iar obiectul acestui proiect este tocmai utilizarea complexă a tuturor proprietăților și posibilităților oferite de culoare în sprijinul organizării științifice a muncii, a desfășurării în condiții optime a procesului de producție.

Pentru a încheia prezentarea problemelor legate de asigurarea condițiilor de lucru, mai trebuie să ne referim la confortabila deservire a muncitorilor și a personalului tehnic, acțiune de deosebită importanță în concepția industriei moderne. Această deservire cuprinde, în primul rînd, anexele sanitare (vestiare, dușuri), apoi cantina-restaurant, clubul cu sălile de conferințe, lectură și joc, unitățile de asistență medicală etc.

În afara acestor dotări și ceea ce este remarcabil în industriile moderne străine, este nivelul și varietatea bunei deserviri a locului de muncă, în scopul eliminării timpilor morți: numeroase automate de țigări, cafea, răcoritoare, amplasate lîngă mașină; mici săli de odihnă și recreație cu bufete fixe sau mobile; bucătării de cafea, de ceai etc.

În fine, toate acțiunile legate de locul de muncă ar trebui să fie completate cu măsuri de bună întreținere, încredințate unor echipe speciale de îngrijire, dotate cu mijloace mecanizate; acestea ar trebui să asigure o curățenie exemplară a locului de lucru, a mașinilor și mobilierului, a clădirilor și fațadelor, a pieților și arterelor de circulație, a zonelor plantate, o întreținere permanentă a ansamblului industrial, lucru ce are ca efect final o ambianță plăcută a întregii industrii.

Comunismul trebuie să asigure o productivitate a muncii superioară capitalismului și ca urmare — pe lîngă introducerea celor mai avansate tehnici și tehnologii — crearea de către arhitecți a unor condiții optime pentru activitatea fizică și intelectuală, care să constituie o contribuție majoră la ridicarea producției și productivității, la realizarea frumosului la locul de muncă, corespunzător caracterului vieții noi — trăsătură caracteristică a noii noastre arhitecturi industriale.

Cititorii sînt rugați să completeze seria de probleme enunțate în prezentul studiu prin alte contribuții cu caracter de cercetare din acest domeniu nou, în permanentă transformare, al arhitecturii.

RECENZII

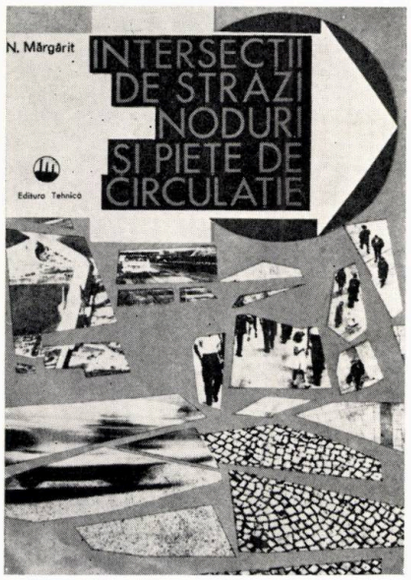

Ing. Nicolae Mărgărit

INTERSECȚII DE STRĂZI, NODURI ȘI PIEȚE DE CIRCULAȚIE

București, Editura tehnică, 1967
306 pag., 276 ilustrații

Lucrarea ing. Nicolae Mărgărit tratează problemele amenajării celor mai critice puncte de circulație ale rețelelor de străzi în orașe și anume punctele de intersectare și respectiv de conflict dintre diferiți curenți de trafic care se formează și se deplasează în toate direcțiile pe teritoriul orașelor.

Aceste puncte critice au devenit cu atît mai nevralgice pentru circulația din orașe cu cît numărul de vehicule a crescut și crește considerabil și cu cît relațiile de trafic au devenit mai complexe. Acest lucru este cu tărie subliniat la începutul lucrării, ca și faptul că totodată nodurile rețelelor de străzi sînt determinate prin capacitatea lor de trafic pentru capacitatea întregii rețele.

O remarcă foarte utilă se face asupra faptului că circulația rutieră, mai ales cea urbană, necesită o dotare tehnică tot mai amplă și mai precisă, care se raportează la o serie de reguli tehnice obiective. Apare vădit, de exemplu, modul cum tratarea modernă a intersecțiilor face din aceasta un element component al unui sistem tehnic de un anumit specific determinat.

O mare parte a lucrării se ocupă cu precizarea cadrului exact al nodurilor de circulație în contextul urban și face o foarte utilă și originală sugestie de clasificare a nodurilor în raport cu categoriile de străzi și artere de circulație care interferează în rețea.

De asemenea, considerăm meritorie strădania de a aprofunda esența relațiilor funcționale care au loc în intersecții și de a le prezenta într-o expunere foarte sugestivă, pentru a face apoi înțeles spiritul anumitor concepții de rezolvare. Elementele constitutive ale amenajărilor moderne de acest fel sînt menționate într-o enumerare completă.

Trecînd de la furnizarea unor date de calcul și de metodologie de studiu, lucrarea prezintă interesul unei îndrumări practice imediate în acest domeniu, nu prea familiar încă la noi în țară, îmbinînd nivelul superior al tratării problemelor cu un spirit deosebit de didactic al expunerii unor părți mai dificil de urmărit. În felul acesta, lucrarea se face utilă unui cerc foarte larg de tehnicieni care, avînd contingențe directe și indirecte cu acest domeniu de probleme, pot găsi aici o serie de clarificări și elemente de apreciere.

În cuprinsul expunerii, în afara criteriilor de proiectare pentru diferitele părți componente ale amenajărilor de intersecții, se precizează și o serie de date care interesează metode din cele mai moderne de organizare și dirijare a circulației rutiere în orașe, cum ar fi programele automatizate multiple, unda verde, dispeceratul centralizat al instalațiilor, controlul prin televiziune ș.a.

În cuprinsul lucrării sînt furnizate numeroase exemple (proiecte și realizări) capabile să întregească și mai bine înțelegerea modurilor pentru rezolvarea ce se propune.

În încheiere, lucrarea cuprinde o serie de exemple de calcul, care precizează cadrul tehnic al analizei și al rezolvării problemelor, de dimensionare în raport cu intensitatea și complexitatea circulației.

Sînt furnizate de asemenea unele elemente privind lucrările edilitare (canalizare și iluminat) care participă în mod major în cadrul amenajărilor.

Lucrarea se impune atît prin amploarea relațiilor bibliografice, majoritatea de cea mai recentă dată, cît și prin faptul că autorul a avut prilejul de a studia și verifica direct, în condiții efective de circulație, fenomenele și problemele pe care le expune, în cadrul unei călătorii de specializare făcute recent în R.F. a Germaniei.

Utilă unui foarte larg cerc de tehnicieni și specialiști, lucrarea apare de un însemnat interes mai ales arhitecților urbaniști, care au astfel prilejul unei înțelegeri mai exacte a locului pe care trebuie să-l ocupe colaborarea cu specialiștii de circulație în proiectarea de sistematizare.

Lucrarea demonstrează anvergura real necesară a amenajărilor moderne pentru circulația în orașe și evidențiază studenților ce se formează astăzi în Institutul de arhitectură necesitatea unei pregătiri tot mai complexe și a unei cunoașteri aprofundate a amenajărilor care intervin esențial în studiile de urbanism.

Arh. Aurel Ghineacu

Konrad Gatz, Franz Hart

STAHLKONSTRUKTIONEN IM HOCHBAU

Clădiri cu structuri metalice

München, Editura Callwey, 1966, 188 pag. cu numeroase fotografii și desene

Utilizarea oțelului în construcții constituie, în proiectarea de la noi, o problemă importantă. Ea este supusă în prezent unor dispoziții și prevederi de normative avînd ca obiect folosirea rațională a oțelului, acolo unde el este realmente indicat și în condiții cît mai judicioase. Același scop îl urmăresc și proiectele tip pentru structuri metalice ale halelor industriale întocmite sau în curs de întocmire de către I.P.C.T. ca și concursul cu participare restrînsă inițiat în 1966 de C.S.C.A.S. În unele țări, oțelul în construcții are o mai largă răspîndire — corespunzînd condițiilor respective — și adaptat în consecință variatelor necesități. Din acest punct de vedere — al posibilităților multiple pe care le oferă oțelul în construcții — cartea celor doi binecunoscuți autori prin numeroasele lor publicații în domeniul construcțiilor și arhitecturii — este deosebit de interesantă.

Cartea este formată din două părți distincte: una istoric-teoretică și alta, mai dezvoltată, ilustrativă. În întregime, prin modul de prezentare, atît a textului, cît și a ilustrațiilor, planurilor și numeroaselor detalii, ea se adresează în special arhitecților.

Este prezentată în prima parte evoluția construcțiilor metalice: începuturile acestora, legate de posibilitățile de fabricație ale oțelului pentru construcții din cea de a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, primele poduri metalice, primele clădiri în construcție metalică și evoluția lor pînă la Convention Hall din Chicago, proiectat de Mies van der Rohe în 1953.

Pe de altă parte, însușirile caracteristice oțelului pentru construcții, posibilitatea realizării unor deschideri mari cu o sarcină proprie redusă și cu pierderi minime ale suprafeței ocupate de structura însăși, rezistența mare la compresiune ca și la tensiune, posibilități mari de adaptare la cerințele proceselor de producție, la sarcini dinamice, fac din acest material un mijloc deosebit de eficace pentru realizarea halelor industriale. Posibilitățile de execuție în timp scurt, ca și cele de modificări ulterioare lesnicioase adaugă calități în plus acestui material folosit cu mari avantaje în domeniul construcțiilor industriale.

Clădirile înalte, zgîrie-norii din ultimele decenii, sînt considerate ca « o sinteză a arhitecturii și construcției inginerești ». Se face o scurtă trecere în revistă a acestor clădiri, nelipsind construcțiile din țevi metalice și nici pereții cortină, realizați în mare majoritate de asemenea în structură metalică. Această interesantă parte a cărții se termină cu unele considerații cu privire la alternativa — metal sau beton armat, cu caracteristicile lor diferite: rece, obiectivă, liniară a oțelului, care nu are « masă » dar are forță, și plastică, expresivă, plină de temperament, a betonului armat.

Partea exemplificativă aduce un mare număr de ilustrări ale unor realizări din diferite domenii: locuințe cu unul și cu două niveluri, clădiri de birouri, clădiri cu multe niveluri, școli, cluburi, săli de sport, hale pentru expoziții, hale demontabile, hale industriale, pentru a termina cu pereții exteriori executați de asemenea în construcție metalică.

Detaliile numeroase dau o mare varietate de soluții constructive.

O notă deosebită e dată de acoperișurile suspendate, de o concepție îndrăzneață, unele deosebit de ușoare, dînd impresia unor aripi sau corturi.

Materialele de umplutură ale structurilor metalice sînt de asemenea dintre cele mai diverse, arătîndu-se în detalii modul de execuție aproape al întregii game de panouri pentru închideri perimetrale — acoperiș și pereți: tabla ondulată sau cutată, azbociment, sticlă, marmură sau piatră artificială, lemn, ca și combinații ale acestora, obținînd expresii plastice dintre cele mai interesante.

Arh. Z. Solomon

Vachtang Beridze

GRUZINSKAIA ARHITEKTURA

Arhitectura georgiană

Publicație a Institutului de istoria artei georgiene

Tbilissi, Editura «Literatura da helovieba» 1967, 68 pag., 50 ilustrații (desene), 182 planșe cu fotografii și bibliografie.

Scrisă în limba rusă, cu un rezumat în limba franceză, cartea eminentului istoric de artă, prof. arh. Vachtang Beridze conține o substanțială vedere de ansamblu asupra dezvoltării arhitecturii georgiene din cele mai vechi timpuri pînă la începutul veacului al XX-lea.

Pentru vremurile foarte vechi — mileniile II—I î.e.n. —, autorul menționează existența pe pămîntul Georgiei a unor construcții megalitice și a numeroase tumuluri și așezări omenești, bogate în obiecte scoase la iveală prin săpăturile arheologice — ceramică, arme de bronz, bijuterii de argint și de aur, vase etc. —, roade ale unei bogate activități care dovedește nivelul ridicat al meșteșugurilor acelor vremuri și existența unei tradiții artistice formate.

În a doua jumătate a veacului I î.e.n., o dată cu întemeierea celor două regate, Colchida în partea de apus și Iberia (mai tîrziu Kartli) în partea răsăriteană a pămînturilor georgiene, a luat naștere și o intensă viață orășenească, a cărei dezvoltare continuă a fost favorizată de comerțul și de legăturile politice și culturale stabilite cu lumea occidentală, mai cu seamă prin intermediul bogatelor colonii grecești de pe malul Mării Negre. Mtsheta, centrul comercial și meșteșugăresc cel mai important al Iberiei acelei vremi, păstrează, scoase la iveală de arheologi, zidurile de piatră ale grandioasei sale acropole — Baghineti, și resturile unor importante clădiri de locuit și morminte datînd din veacul I e.n.

Vremurile cele mai propice dezvoltării unei arhitecturi de piatră, specific georgiene, au fost acelea ale feudalismului, care se întind din veacul al IV-lea pînă în pragul veacului al XIX-lea. Această îndelungată perioadă, care poate fi ilustrată cu un număr foarte mare de monumente, se împarte în cîteva etape de bază legate de dezvoltarea generală social-politică și culturală a țării.

Prima din aceste etape, care îmbrățișează vremurile dintre veacul al IV-lea pînă la jumătatea secolului al VII-lea, constituie epoca de formare și de consolidare a relațiilor feudale. Ruine de fortărețe și de orașe fortificate ne lasă să înțelegem înaltul nivel tehnic și măiestria în arta de a compune și construi a meșterilor georgieni ai acestei epoci; dar imaginea reală și complexă a dezvoltării și a particularităților stilului arhitectural georgian ne-o dau pentru această epocă, de altfel ca și pentru următoarele, numeroasele monumente de cult, biserici, capele și mănăstiri, fiindcă, spre deosebire de palate, locuințe și fortărețe, care au constituit prima țintă și au căzut pradă zelului distrugător al dușmanului, clădirile de cult, mai numeroase, construite cu material ales și mai solid au rezistat și s-au păstrat mai bine.

Primele edificii religioase construite de georgieni după recunoașterea creștinismului ca religie de stat (veacul al IV-lea) aparțin tipului structural caracteristic Siriei, Armeniei, Asiei Mici și Mesopotamiei.

Întregul produs arhitectural al acestei prime epoci se caracterizează prin compoziții clare și echilibrate, prin forme și volume simple și precise, cu proporții masive fără să fie greoaie, precum și printr-o reținută ornamentație sculptată, subordonată liniilor de arhitectură; în rezumat, cum spune autorul, printr-o «frumusețe a construcției pe care nimic n-o ascunde».

Căzută sub dominația arabă, Georgia trăiește în epoca următoare — a doua jumătate a veacului al VII-lea pînă la sfîrșitul veacului al X-lea — o viață de zguduiri politice și ascuțite lupte sociale pentru eliberarea națională, pentru redresarea economiei și unificarea diferitelor părți dezmembrate ale țării. Se întîlnesc astfel în arhitectura epocii — și în special în acele părți ale țării unde cu vremea s-au constituit, în decursul veacurilor VIII—IX, principate independente — biserici în formă de tetraconc (după modelul celei de la Djvari), bazilici cu trei nave izolate (cum este cea de la Gurdiaani, unică în Georgia, cu nava mediană acoperită cu două cupole, dispuse una la intrare și alta în fața absidei altarului), bazilici cu o singură navă și în sfîrșit, biserici cu planuri foarte complicate.

Înnoirile cristalizate în modelele arhitecturale ale acestei epoci aveau să se dezvolte începînd cu sfîrșitul veacului al X-lea, astfel că — în cadrul noii epoci care cuprinde veacurile XI, XII și XIII — asistăm la o adevărată înflorire a arhitecturii și a tuturor artelor, înflorire căreia avea să-i pună însă capăt în veacul al XIII-lea invazia mongolă. Succesele politice care au dus în această epocă la unificarea statului, la redresarea economiei și dezvoltarea completă a sistemului feudal au prilejuit o dezvoltare asemănătoare și arhitecturii, ale cărei programe au fost mult mai cuprinzătoare: catedrale, mănăstiri, palate regale și princiare, castele fortificate, caravanseraiuri, poduri, apeducte etc. Ca și în epocile anterioare — cu excepția cîtorva resturi impresionante, cum sînt clădirea ruinată a Academiei din Ikalto în Kakhetia sau fortăreața Hertvisi —, monumentele cele mai reprezentative, multe păstrate întregi, sînt însă tot biserici. Printre acestea se remarcă catedrala din Santavisi în apropiere de Tbilissi, biserica patriarhală Svetitskoveli din Mtsheta și grandioasa catedrală din Alaverdi, construite în veacul al XI-lea, marea biserică a mănăstirii Gelathi lîngă Kutaissi, datînd din prima jumătate a veacului al XII-lea etc.

Relevînd apropierea care există între arhitectura georgiană a veacurilor X—XIII și arhitectura romanică occidentală, autorul precizează analogiile: suprafețe masive de fațade din piatră, vibrate cu pilaștri și arcaturi; tendință de îmbogățire a fațadelor cu ornamente sculptate; motive decorative și sculpturi avînd la bază modele și principii de reprezentare asemănătoare cel puțin în parte. Înrudită prin aceste cîteva trăsături esențiale, ca și prin altele care provin din comunitatea de credință și din problemele funcționale comune, arhitectura religioasă georgiană are totuși un caracter al său propriu, național. În bisericile georgiene, perceperea spațiului interior nu se face ca în bisericile romanice occidentale printr-o repetare ritmată a elementelor, ci în cea mai mare parte, printr-o percepere simultană, ca un tot, dominanta compozițională a edificiului fiind turla, care determină atît caracterul întregului spațiu interior, cît și aspectul exterior. Pe de altă parte, deși expresivă și emoțională ca și cea romanică, sculptura georgiană are totuși o doză mai mare de măsură și de sobrietate; în ea nu se găsesc, ca în sculptura romanică, urme de reminiscențe antice; motivele ei decorative sînt concrete, iar repartiția acestor motive pe fațade nu tulbură tectonica clară și precizia compozițiilor arhitecturale.

Dar aceste analogii și deosebiri se opresc aici. Începînd cu veacul al XIII-lea, destinele istoriei separă drumurile evoluției arhitecturii occidentale de cele ale arhitecturilor georgiene și armenești. Vremurile dintre veacurile al XIV-lea și începutul veacului al XIX-lea au fost pline de evenimente tragice. În domeniul arhitecturii, producția scade și ca număr și ca valoare. Se reiau, fără a mai fi pe deplin înțelese, unele teme vechi; apar semne de eclectism; ornamentația nu mai prezintă vigoarea și claritatea caracteristică epocii anterioare; inspirația face loc meșteșugului. Monumentele realizate nu sînt totuși lipsite de interes, mai ales acelea care au fost chemate să răspundă și unor nevoi imperioase de apărare, cum este de pildă complexul fortificat, datînd din veacurile XVI—XVII, de la Ananuri, care cuprinde un castel, două biserici și un rezervor de apă amplasate în cadrul unei incinte cu ziduri groase și turnuri cu mai multe etaje. Arhitectura veacului al XIX-lea și a începutului veacului al XX-lea s-a dezvoltat sub impulsul curentelor dominante în acea epocă în Rusia; pentru construcțiile religioase de adoptă un stil rusobizantin sau rusesc pur, iar pentru clădirile oficiale orășenești — formele clasicismului împămîntenite în Rusia.

De altfel, arhitectura georgiană în ansamblul ei n-a încetat de-a lungul evoluției sale de aproape 2000 de ani să se adape la sursele artei populare tradiționale, fapt care i-a dat prilejul, cum afirmă autorul, «să atingă adeseori culmile unei creații artistice» și să «îmbogățească prin opere remarcabile patrimoniul arhitecturii mondiale», în cadrul căreia și-a asigurat un loc de onoare.

Prof. arh. Grigore Ionescu

Bernard Tomson, Norman Coplan

ARCHITECTURAL & ENGINEERING LAW

Legislația în domeniul arhitecturii și construcțiilor

New York, Reinhold Publishing Co. 1967

Lucrarea de față, una dintre puținele apărute în acest domeniu oarecum ocolit de specialiști, tratează pe larg problemele juridice legate de arhitectură și construcție, punînd un accent deosebit pe relațiile contractuale dintre proprietar, arhitect, inginer și antreprenor, insistînd asupra răspunderii lor față de beneficiar. Activitatea de construcție strîns legată de aceste aspecte și practica au dovedit necesitatea de a fi la curent și a înțelege principiile de bază ale jurisdicției privind fiecare etapă a realizării unei investiții. Pentru a ușura asimilarea materialului, autorul citează numeroase exemple practice și rezolvarea a numeroase cazuri curente.

Ariditatea subiectului este depășită de autori prin folosirea unui stil curgător, agreabil, care evită pe cît posibil forma clasică a unui simplu manual juridic. Introducerea, semnată de binecunoscutul arhitect Edward Durell Stone, recomandă lucrarea ca fiind un ghid prețios, rod al colaborării unor specialiști care au urmărit, pe lîngă o strictă asistență juridică, să contribuie la întărirea prestigiului meseriei de arhitect și astfel, indirect, la întărirea încrederii societății față de o profesiune ai cărei reprezentanți sînt răspunzători pentru folosirea unor importante mijloace materiale.

Arh. Simon Julman

Arh. MARCEL MELICSON

FIŞE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE

IX

Arhitectura înseamnă a stabili, cu materiale brute, raporturi emoționale.
Pasiunea face din pietre neînsufleţite, o dramă.

LE CORBUSIER, 1920

Fig. 127. Le Corbusier — « Villa della Rocca» (vila Raoul La Roche), Paris 1923—24. Clădirea adăpostește o celebră colecție de picturi cubiste. Viziunea spațială a acestei arhitecturi este determinată de concepția estetică « purist㻫, bazată pe experiența cubistă.

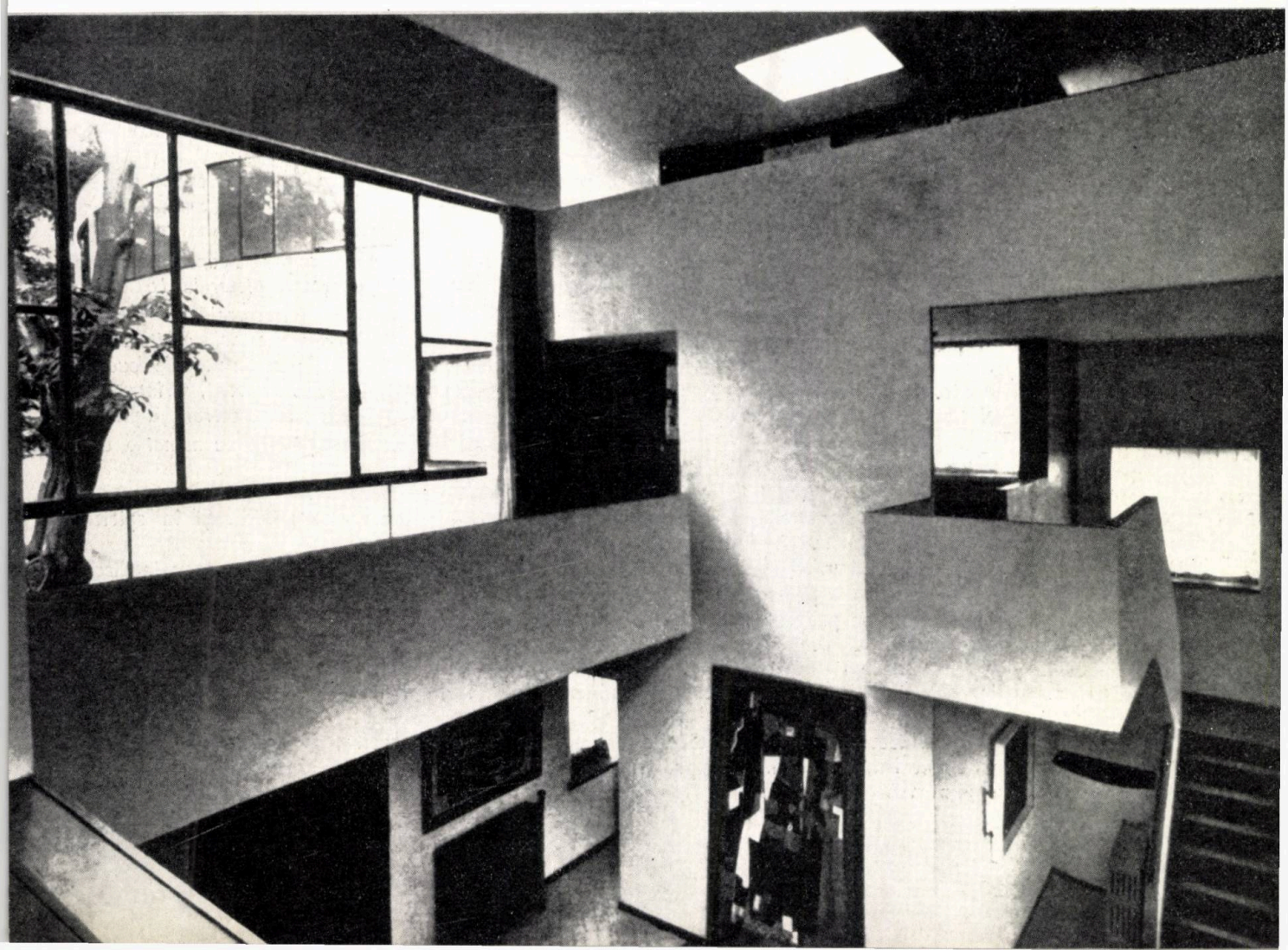

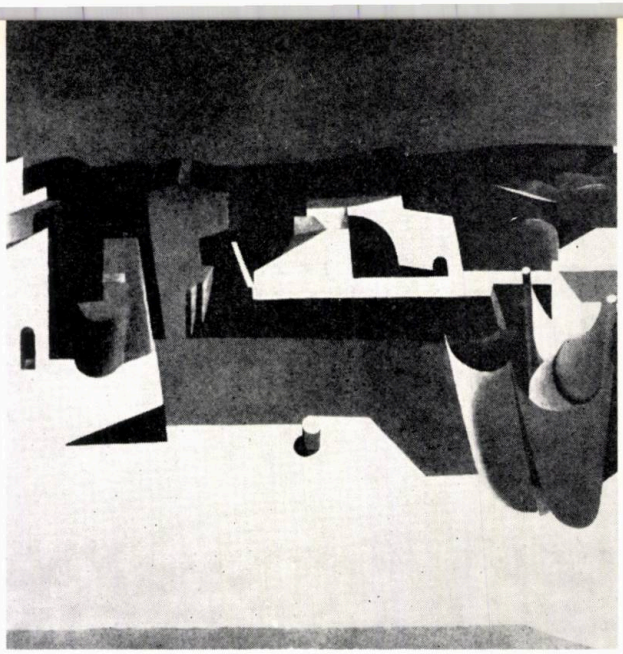

Fig. 128

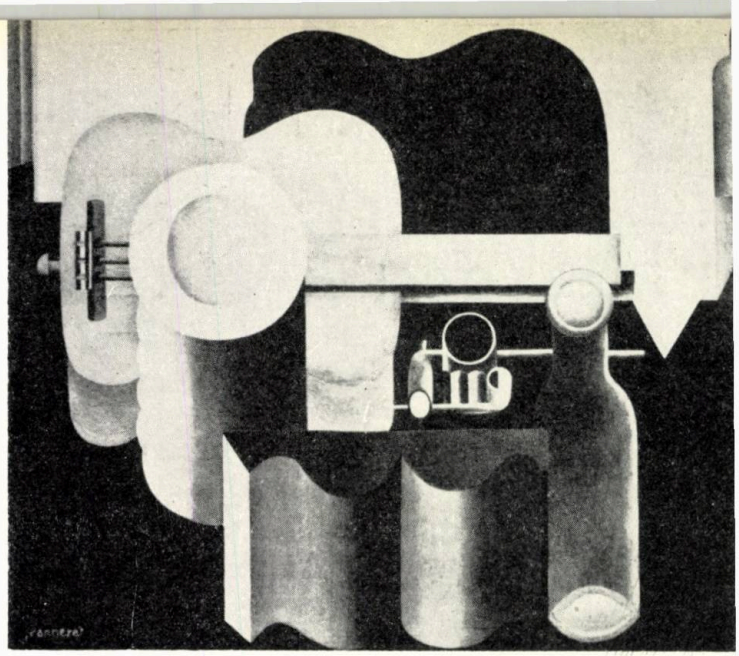

Fig. 129

EXPERIENȚA CUBISTĂ

În sfîrșit, o ultimă experiență plastică: pictura cubistă.

În 1917 se stabilește la Paris: « Binecuvîntat fie Parisul, cel mai arid dintre deșerturi. Fericiți cei care vin să ardă aici în mijlocul indiferenței generale ».

În anii tulburi, agitați și explozivi de după război, Jeanneret are întîlnire decisivă cu pictura cubistă. Dezvoltate — împreună cu prietenul său, pictorul Ozenfant — în forma pe care aveau s-o denumească « purism » *— ideile cubismului aveau să-și pună pecetea asupra întregii sale opere și să apară, într-o formă sau alta, în pictura sa (pe care n-avea s-o părăsească niciodată), în plastica sculpturală și bineînțeles în arhitectură.*

În « Après le cubisme », *carte apărută în 1918, și apoi în* « La peinture moderne », *apărută în 1925 (ambele scrise împreună cu Amédée Ozenfant) sînt expuse — după o lungă analiză a rolului picturii în societatea contemporană — scopurile și metodele mișcării puriste.*

Ideile expuse în « La peinture moderne » *sînt deosebit de interesante pentru cunoașterea gîndirii sale arhitecturale: Le Corbusier arhitectul nu poate fi înțeles fără cunoașterea pictorului Le Corbusier.*

În pictura sa transpare esența metodei sale de creație plastică arhitecturală, de organizare a spațiului și de dispunere a volumelor, și invers: numeroase sînt rezolvările sale arhitecturale în care se găsesc elemente și detalii gîndite compozițional ca « tablouri în spațiu ». *Cele două fațete ale personalității sale artistice au la bază o identitate de gîndire, se condiționează, se întrepătrund și se explică reciproc: compoziție picturală* « arhitecturată », *plastică arhitecturală* « purist㠻.

Strîns legate de-a lungul anilor, pictura și arhitectura sa și-au păstrat nu numai o unitate stilistică, ci și una a rezolvărilor plastice de detaliu.

Să urmărim modul în care La Corbusier demonstrează ideile purismului.

« 1914, eveniment care răsturnă tot. Totul era în sunet de mitralieră. Și în spirite de asemenea. Lumea veche fu sfărîmată, comprimată, îngropată.

Cubismul a repus totul în discuție

Cubismul profund serios al promotorilor stă mărturie că totul a fost repus în discuție, indicînd, încă din preajma anului 1910, forțele de revoltă, de virilitate ascetică potrivite conspiratorilor ce se pregăteau să răstoarne ordinea lucrurilor. . . În timpul evenimentelor, tehnica îndrăznea totul, tehnicile constructive se purificară, sistemele apărură cu claritate.

O concepție nouă apăruse. Nici un fel de decor nu mai era posibil. Efuziunile noastre, înțelegerea vie a naturii, a forțelor și frumuseții sale, totul se integră într-un sistem de organizare arhitecturală.

Confort și proporție, rațiune și estetică

Arhitectura era prezentă, ocupîndu-se de locuința noastră, de comoditatea noastră și de sufletul nostru. Confort și proporție. Rațiune și estetică. Mașină și plastică. Calm și frumusețe ». **107**

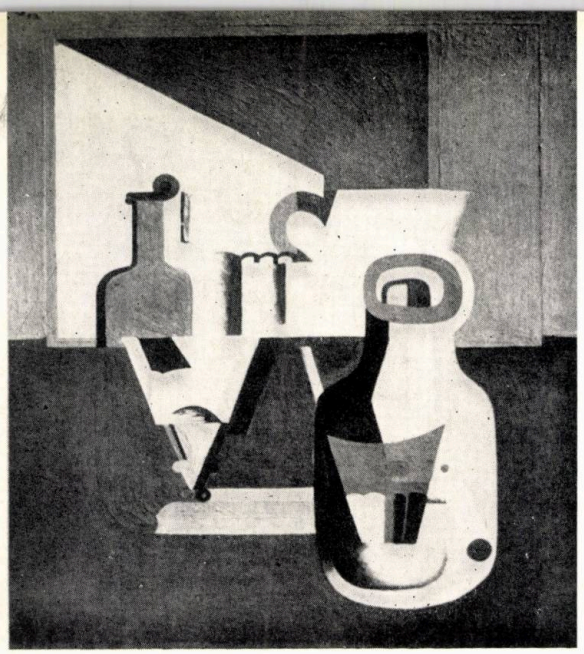

Fig. 130

Fig. 128. Jeanneret — « Portul pescăresc », 1919
Fig. 129. Jeanneret — « Natură moartă cu farfurii și carte », 1920
Fig. 130. Jeanneret — « Natură moartă », 1922
Fig. 131. Le Corbusier în atelierul său din Paris

Fig. 131

« Civilizația noastră, rațională, în stadiul mașinist, are oare nevoie de pictură?

Da, deoarece artele plastice, împreună cu muzica și cu poezia, constituie mijlocul eficace pentru a ne distrage și a ne ridica deasupra obositoarei realități. Mai mult decît atît, ele dau simțurilor și spiritului nostru bucurii și emoții pe care doar ele le pot produce.

Acest gen de emoții nu poate fi oferit omului modern de către artele de imitație, prin copierea mai mult sau mai puțin literală a obiectelor din natură. Scopul acestei cărți este de a căuta arta capabilă să satisfacă timpul nostru.

ROLUL PICTURII — Oțelul a revoluționat societatea.

El a făcut posibil mașinismul.

Mașinismul a schimbat într-un secol ritmul civilizației și în consecință, necesitățile noastre; obișnuințele noastre ereditare au fost complicate de noi dorințe, pe care arta de azi trebuie să le satisfacă; dimpotrivă, numeroase scopuri pe care și le propunea arta de altădată sînt satisfăcute de procedee noi.

Arta de *imitație* este întrecută de fotografie și cinema. Presa, cărțile acționează mult mai eficient decît arta în ceea ce privește scopurile religioase, moralizatoare sau politice. Ce rol rămîne atunci rezervat artei de astăzi?

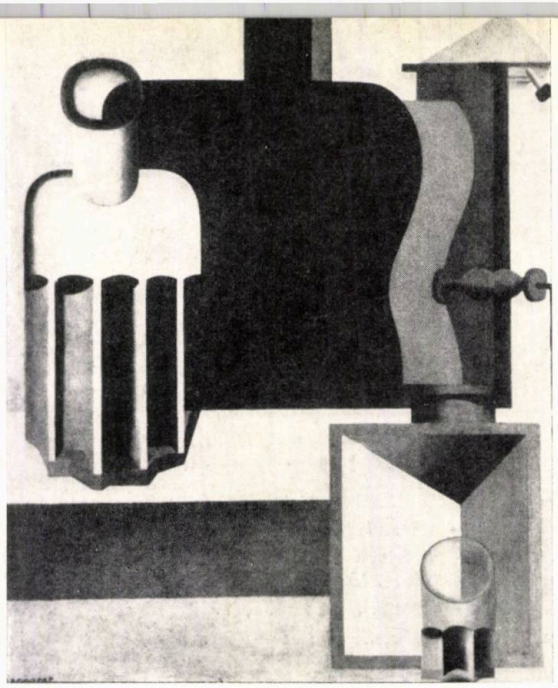

Fig. 132. Jeanneret — « Ghitară verticală», 1920

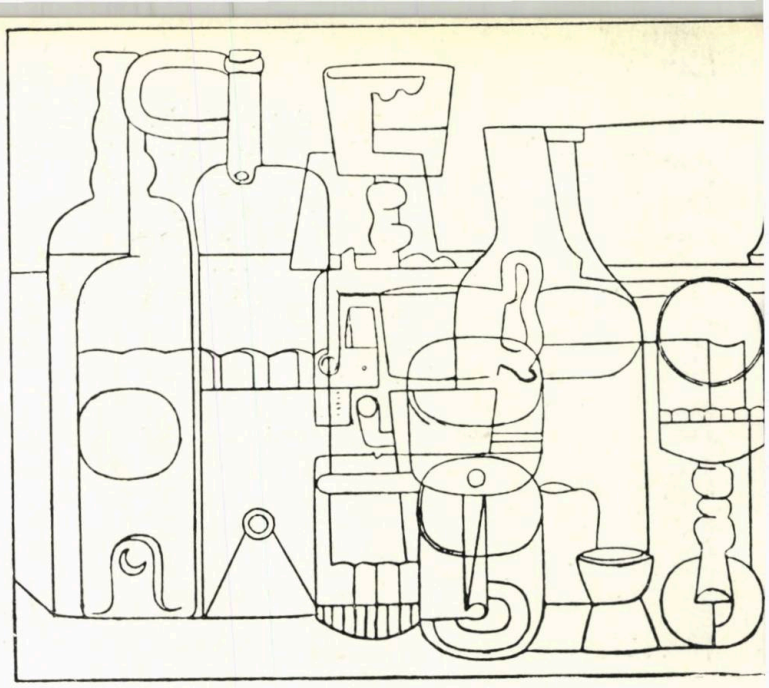

Fig. 133. Jeanneret (Le Corbusier) — « Compoziție», 1925

NATURĂ ȘI CREAȚIE — Spectacolul natural satisface necesitățile noastre de artă? Natura ne emoționează estetic în momentul precis în care hazardul ne-o prezintă într-o ordine excepțională; această ordine pe care o percepem este răspunsul la necesitatea de ordonanță proprie omului; există ordine naturală în momentul în care elementele vizibile ale naturii ni se prezintă sub o aparență de geometrie. Vizibilă totdeauna fragmentar, natura are un aspect dezordonat; știința noastră a descoperit legile ordonanței sale în urma unor analize seculare și, fără îndoială, prin proiectarea spiritului nostru ordonator și geometric asupra haosului real sau aparent al lumii.

Scopul artei: a oferi spectacole emoționale din care hazardul să fie exclus

Scopul artei este de a ne oferi spectacole emoționale din care hazardul să fie exclus.

Natura este mediul în care trăim, dar bucuriile noastre sînt în noi, rezultate din satisfacerea constantelor sensibilității și spiritului nostru.

Natura nu este frumoasă decît raportată la artă. Dacă din întîmplare ea este ordonată, ne apare frumoasă; este atunci ca o operă de artă.

Analiza ne dovedește că întreaga noastră cunoaștere a lumii se referă la *sistemul geometric*, care este o pură creație a spiritului; plăcerile *plastice* sînt toate rezultate din sistemul geometriei.

Diferențele de păreri asupra rolului naturii în opera de artă constituie istoria numeroaselor estetici ale tuturor timpurilor. Problema a ajuns astăzi la această mare dispută: pictura poate fi pură imitație a naturii? sau natura văzută printr-un temperament? sau creație pură, realizată doar din forme și culori asamblate într-o ordine anumită?

Rolul picturii: satisfacerea unor necesități superioare

Pentru a vedea limpede, care este rolul picturii?

Satisfacerea necesităților noastre superioare.

Scopurile actuale ale artei par a se preciza. Altădată, i se impuneau pictorului funcțiuni multiple: serv al preotului, prințului, judecătorului, generalului, învățătorului; creator de tapiserii, decorator, gazetar, cabotin, ilustrator « fotograf », povestitor galant etc. Astăzi, pictorul, înlocuit în aceste mii de activități de tehnicile noi (fotografia și imprimeria), se găsește așezat exclusiv în rîndul poeților; singurul său scop (în sfîrșit) este de a răspunde necesităților lirismului, și atît.

Pictorul — un poet liric

Funcțiune nobilă și simplă, eliberată de mașinism, care descarcă astfel pictura de toate servituțile sale inferioare și neesențiale.

FORMAREA OPTICII MODERNE — Pictura nu poate ajunge la spiritul nostru decît prin intermediul ochilor noștri; ochii noștri au devenit extrem de fini la spectacolul intensiv al vieții moderne.

Arta și geometria

Geometria, prin dezvoltarea mașinismului, s-a răspîndit peste tot; simțurile noastre s-au obișnuit astăzi cu spectacole în care domnește geometria; spiritul nostru, el însuși, satisfăcut

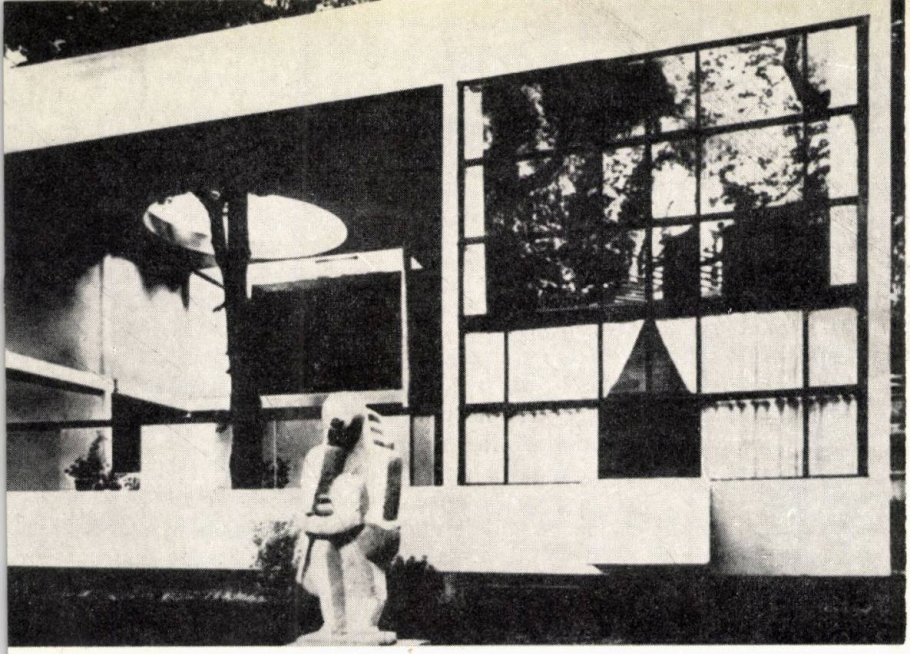

Fig. 134. Le Corbusier și Pierre Jeanneret — Pavilionul «L'Esprit Nouveau» la Expoziția internațională a artelor decorative, Paris, 1925

Fig. 135. Le Corbusier — Interior de apartament, 1930

de a regăsi pretutindeni această geometrie — creație a sa — a devenit refractar aspectelor adesea ageometrice inconsistente ale picturii și, în particular, «flou»-urilor incoerente ale impresionismului.

Spectacolul actual este în esență geometric.

Omul este un animal geometric

Simțurile noastre și spiritul nostru sînt impregnate; omul este un animal geometric însuflețit de un spirit geometric; necesitățile sale artistice s-au schimbat. Arta de azi trebuie să dobîndească conștiința existenței acestor necesități noi. O muncă enormă a fost depusă în ultimii 50 de ani.

De la Ingres la Cubism au fost dobîndite certitudini. . .

A fost dobîndită convingerea că arta nu are alt scop decît de a satisface necesitățile noastre de lirism și că pictorului i se acordă toate drepturile pentru a realiza un lirism intens. . .

CUBISMUL — Unul din elogiile ce se pot aduce cubiștilor este de a recunoaște că au avut libertatea și inventivitatea necesare pentru a găsi în afara formulelor existente mijloacele potrivite să exprime un lirism nou, răspunzînd sentimentelor epocii noastre. . . Estetica cîtorva adevărați artiști ai cubismului a slujit la exprimarea unor emoții transmisibile prin limbajul pur al formelor și culorilor. . .

Cubismul consideră tabloul ca un obiect independent de natură, creator de lirism

Putem rezuma aportul său teoretic: cubismul consideră tabloul ca un obiect creator de lirism; lirismul, ca singurul scop al acestui obiect. Toate libertățile sînt permise pictorului, cu condiția de a provoca acest lirism. Cubismul socotește că tabloul nu datorează nimic naturii, el se servește de forme și culori, nu pentru puterea lor imitativă, ci pentru valoarea lor plastică.

Cubismul a adus la lumină soluții tehnice și estetice atît de adevărate, încît putem fi siguri că arta de mîine îi va datora mult.

SPRE CRISTAL — ... Pentru noi, cubismul a adus, dacă nu o doctrină estetică definită, cel puțin o estetică și o tehnică imanente. El a realizat eliberarea de imitația literală — piedică spre lirism împotriva căreia cei mai mari maeștri au luptat cu disperare. Cubismul a adus concepția tabloului considerat ca obiect independent de natură și ascultînd doar de legile sensibilității și de cele ale spiritului.

Cubismul este o artă eminamente plastică, în care invenția nu lasă aproape nici un loc imitației.

Tabloul tinde spre perfecțiunea cristalului

Unii cubiști au creat tablouri despre care se poate spune că tind la perfecțiunea cristalului. Aceste opere par a se apropia cel mai mult de necesitățile noastre actuale.

IDEI PERSONALE. PURISMUL — Purismul își are originea în cubism.

El este înainte de orice o tehnică bazată pe studiul sensibilității optice și al asocierii ideilor cu senzațiile.

Senzația primordială este senzația gravitației, care se traduce în limbaj plastic prin verticală; semnul de sprijin este orizontala; simțul nostru optic, sensibilitățile și ideile asociate sînt organizate conform acestui sistem perpendicular. . .

Formele geometriei simple produc asupra noastră efectul cel mai pur. Dispunem astfel de o claviatură fiziologică ale cărei proprietăți sensibile le cunoaștem; studierea asociațiilor normale o îmbogățește fără a-i distruge universalitatea.

Purismul: o sintaxă a asociațiilor de forme

Purismul este înainte de toate o tehnică, adică o gramatică generală a sensibilității, o sintaxă a asociațiilor de forme și culori; această sintaxă de senzații fiziologice este completată de o gramatică și o sintaxă a asocierilor de sensibilități și de idei provocate prin mijloacele plastice.

Muncă teoretică posibil utilă dacă ne gîndim că, în general, artiștii acționează empiric. Nimeni n-ar îndrăzni să afirme că în orice alt domeniu de muncă umană, în afara artelor, ignorarea tehnicii ar constitui o forță !

În pictură ne mulțumim să numim tehnică doar modul de a amesteca sau de a pune culorile ! Adevărata tehnică este cea care — fără a se preocupa de ceea ce fiecare artist are de exprimat în mod particular conform cu talentul sau geniul său, — îi oferă un bagaj de mijloace care îi permit să se exprime cu siguranță.

Fiecăruia, spiritul critic necesar pentru a discerne ceea ce merită oboseala de a fi pictat.

Frumosul nu înseamnă plăcere

NOUA FRUMUSEȚE — Teoriile puriste au fost criticate pentru faptul că folosesc forma științifică; era singurul mijloc de a ieși în sfîrșit din vorbăria esteticienilor lipsiți de precizie.

E curios de constatat că scrierile despre artă admit în general « frumosul » ca o entitate precisă și totuși nimeni nu l-a putut defini; puțină metodă în discuție ar fi permis să se constate că, astfel pusă, problema frumosului este insolubilă.

Eroarea fundamentală a fost de a da drept criteriu al frumosului ideea de plăcere, reacțiune finală extrem de personală și variabilă.

Eroare în cuvinte și în idei.

Unicul scop al artei: a emoționa

Parthenonul nu este *plăcut* nimănui. Marea artă nu este o artă de agrement; a face din plăcere baza artei înseamnă a o coborî la bucătărie; arta are ca unic scop să emoționeze; dacă îi dăm acest unic scop, înțelegem că judecățile individuale au puțină importanță; important este ca ea să emoționeze.

Parthenonul emoționează puternic pe toți, chiar și pe cei cărora nu le place; ceea ce contează este intensitatea emoției provocate; putem chiar spune că nici o capodoperă nu creează plăcere, deoarece marile emoții nu răspund la acest cuvînt ». **108**

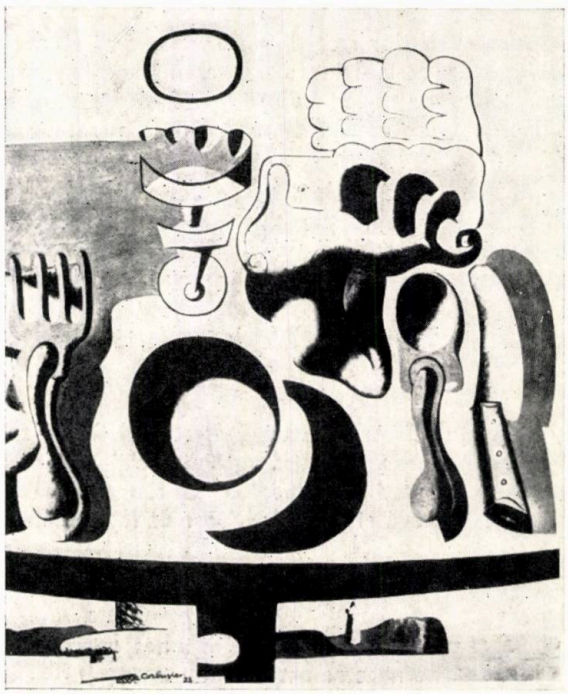

Fig. 136. Le Corbusier — « Dejunul lîngă far », 1928

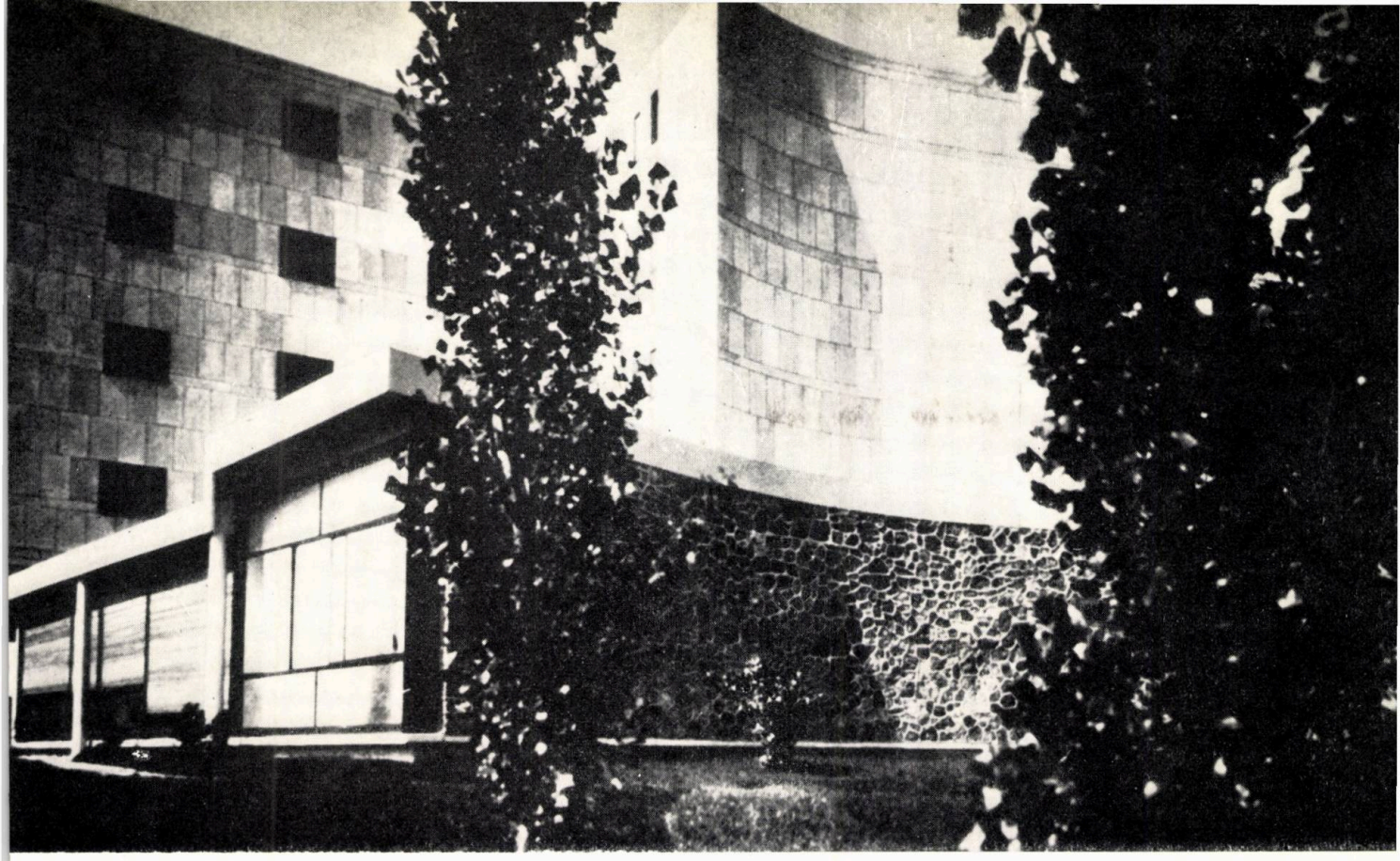

Fig. 137. Le Corbusier — Pavilionul Elveției la Cetatea universitară din Paris, 1930—31
« Arhitectura este jocul savant, corect și magnific al volumelor reunite sub lumină».

NAȘTEREA UNEI NOI TEORII ARHITECTURALE

Anii 1908—1918 sînt încă ani de tatonări, de experiențe plastice, de căutări febrile a unor noi certitudini.

În 1908 scria de la Paris profesorului său L'Eplattenier:

1908 — Liniile mari ale unei noi concepții

« . . . De 8 luni trăiesc singur, față în față cu acel spirit puternic din fiecare om, cu care vreau să vorbesc în fiece zi.

. . .Concepția mea se încheagă. . . Ea este largă, mă entuziasmează,. . . mă purifică, mă transportă, îmi dă uneori aripi, atunci cînd forța din mine îmi strigă: « Poți ! ». Am în fața mea 40 de ani pentru a atinge marele țel ce-mi apare estompat la orizontul meu încă neted.

. . . Vreau să mă bat cu adevărul însuși. Probabil, fără îndoială, aceasta mă va martiriza. Nu odihna o urmăresc astăzi; eu mă pregătesc pentru viitor. . . Voi trăi sincer și din insulte voi fi fericit. Realitatea va fi într-o zi (curînd poate) crudă: pentru că se apropie lupta împotriva celor pe care îi iubesc. . .

Concepția mea despre arta de a construi este schițată în liniile sale mari. . . ». **109**

Revista «Esprit Nouveau»

Dar abia în 1920, în paginile revistei « Esprit nouveau » aveau să apară primele texte ce expuneau într-un sistem unitar această concepție ce se voia logică, carteziană, atotcuprinzătoare, absolută.

Fără îndoială că prietenia cu pictorul Amédée Ozenfant, discuțiile și influența exercitată de acesta asupra formației sale plastice au avut o contribuție importantă în clarificarea și definitivarea acestor concepții.

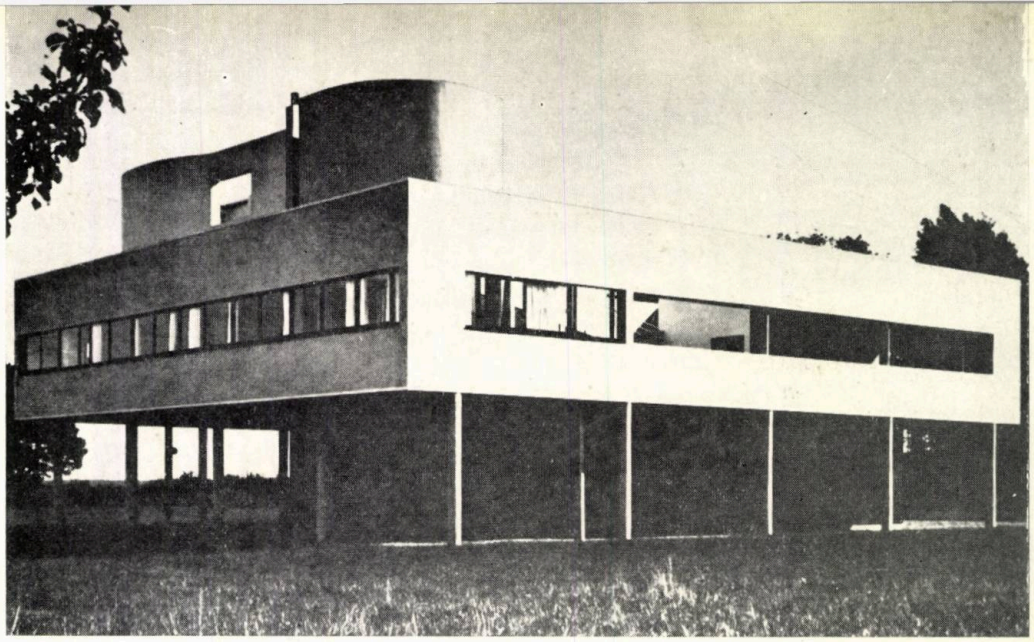

Fig. 138. Le Corbusier
Vila Savoye (1929) — Exterior

« Seara — *scrie Ozenfant* — uneori la el, alteori la mine, ne adunam pentru a redacta « *Après le cubisme* », organizîndu-mi notele mele de la Paimboeuf și Andernos, amplificate cu rezultatul discuțiilor purtate în căutarea mijloacelor de a reorienta arta spre epoca sa: el arhitectura, eu pictura. Jeanneret își exprima îndreptățita revoltă împotriva decadenței artei sale... împotriva artei decorative căzută la un nivel de simplism surprinzător; el îmi citea articolele precursoare scrise la începutul secolului de vienezul Loos, pe care le-am publicat apoi în 1920 în nr. 2 din « *Esprit nouveau* ». **110**

Le Corbusier și Adolf Loos

Amintiri revelatoare: Le Corbusier închega din gîndirea revoluționară a unor pionieri izolați, un sistem care, dacă nu era întru totul original, era însă expus cu forță și cuprindea treptat întregul domeniu al artei arhitecturale.

În primul rînd, lupta împotriva locurilor comune, a lenei de gîndire care face să persiste idei depășite de istorie, de realitățile altei epoci. Și, în primul rînd — surpriză! — împotriva ideii fundamentale pe care cu multă greutate, un alt pionier, Viollet-le-Duc, izbutise s-o impună: construcția determină arhitectura:

« Un loc comun la Dnii arhitecți (cei tineri): *trebuie acuzată construcția.*

Un alt loc comun la aceiași: *cînd un lucru răspunde unei necesități, el este frumos.*

Arhitectura nu înseamnă doar a acuza construcția sau a răspunde unei necesități

Scuzați ! A acuza construcția, asta poate fi bine pentru un elev al unei școli de arte și meserii care ține să-și dovedească cunoștințele...

Cînd un lucru răspunde unei necesități, el nu este frumos, el satisface doar o parte a spiritului nostru, prima parte, cea fără de care nu sînt posibile satisfacțiile ulterioare; să restabilim această cronologie.

Arhitectura are un alt sens și alte scopuri decît doar de a acuza construcția și de a răspunde unor necesități (necesități luate în sensul, subînțeles aici, de utilitate, de confort, de ordine practică). ARHITECTURA este arta prin excelență, care atinge starea de grandoare platoniciană, de ordine matematică, de speculație spirituală, de percepere a armoniei prin raporturi emoționale. Iată SCOPUL arhitecturii ». **111**

« ... Arhitectura este coborîtă la scopurile sale utilitare: budoare, W.C.-uri, radiatoare, beton armat sau bolți în leagăn sau arce ogivale etc. etc.

Arhitectura apare odată cu emoția estetică

Aceasta este construcție, nu arhitectură.

Arhitectura apare odată cu emoția poetică.

Arhitectura e problemă de plastică.

Plastica este ceea ce se vede și se măsoară cu ochii. Este de la sine înțeles că dacă acoperișul ar curge, dacă încălzirea n-ar funcționa, dacă pereții ar crăpa, bucuriile arhitecturii ar fi considerabil micșorate; la fel ca cineva care ar asculta o simfonie așezat pe o saltea de ace...

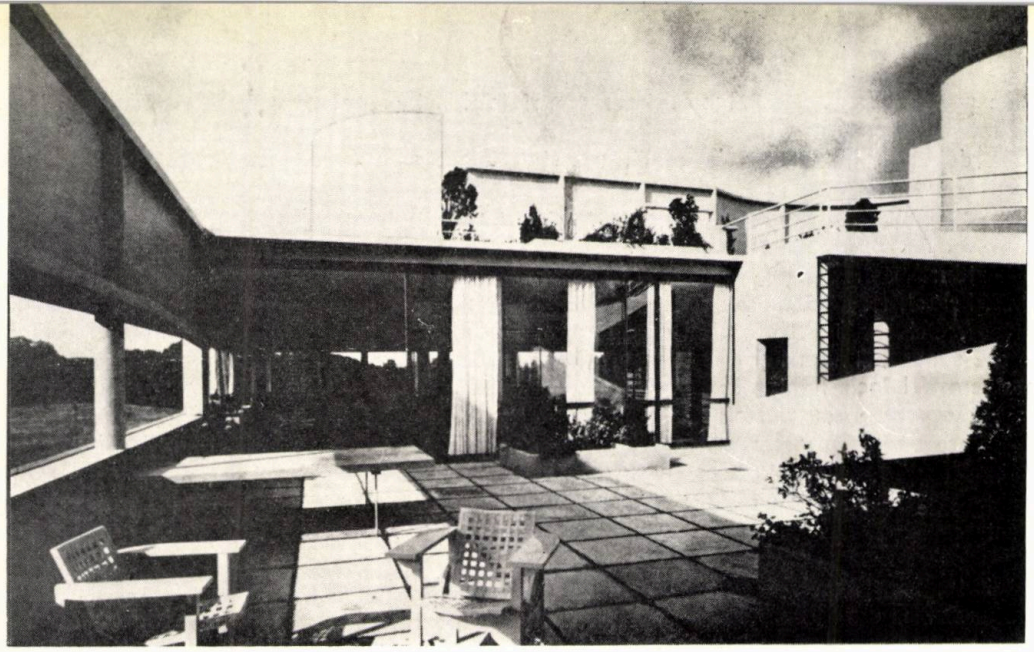

Fig. 139. Le Corbusier Vila Savoye — Terasa: casa în mijlocul naturii, natura în interiorul casei.

Aproape toate epocile arhitecturale au fost legate de căutări constructive. Şi adesea s-a ajuns la concluzia: arhitectura este construcţia. Este posibil ca efortul arhitecţilor să fi fost îndreptat mai ales asupra problemelor constructive de atunci; nu este un motiv pentru a confunda cele două domenii. E sigur că arhitectul trebuie să stăpînească ştiinţa construcţiei cel puţin tot atît de bine cît stăpîneşte gînditorul gramatica. Dar construcţia este o ştiinţă cu mult mai dificilă şi complexă decît gramatica, iar eforturile arhitecţilor sînt mult timp legate de ea; ele nu trebuie însă să se imobilizeze aici ».**112**

Investigaţia merge apoi în adîncime. Ce este actul arhitectural, care este raportul său cu epoca ?

Arhitectura creează sisteme pure

« Dispunînd de materiale specifice unei regiuni, de o manoperă proprie uneltelor unei epoci, unui mod de gîndire proprii unei perioade a civilizaţiei, arhitectura creează sisteme de organizare coerente, care sînt organisme şlefuite şi puse la punct, esenţe, individualităţi calificate, exacte, cu neputinţă de falsificat, cuprinzînd raporturi automate între rezultante statice şi estetice, producînd o ecuaţie fiziologică şi spirituală de neînlocuit. Arhitectura a lăsat de-a lungul vremii *sisteme pure*. Aceste sisteme constituie diversele arhitecturi ale istoriei.

De fiecare dacă cînd o epocă nu a ajuns să elaboreze un sistem, momentul arhitectural nu s-a produs.

Sistemul comportă soluţia riguroasă a unei probleme de statică: de fiecare arhitectură este legat un mod de *structură*. Sistemul comportă creaţia unui joc armonios de forme realizînd un fenomen plastic întreg.

Soluţia problemei statice şi naşterea fenomenului plastic se datoresc existenţei unei stări de spirit manifestate printr-o unitate generală imprimată obiectelor produse şi modului de gîndire: această unitate este stilul.

« Stilurile » nu au deci nici o legătură cu arhitectura ». **113**

Şi iată că demonstraţia ajunge la acest fapt capital şi plin de consecinţe: disocierea « stilului» de « stiluri », a actului spiritual de creaţie, de dogma rigidă care împietreşte arta, o canonizează şi o îmbălsămează, lipindu-i sub sarcofag o etichetă: « Stilul X ».

Arhitectura nu are legătură cu „stilurile"

« Arhitectura n-are nici o legătură cu « stilurile ». Ludovic XV, XVI, XIV sau goticul sînt pentru arhitectură ca o pană pe capul unei femei; este uneori drăguţ, dar nu totdeauna, şi atîta tot.

Arhitectura are scopuri mult mai grave; capabilă de sublim, ea atinge instinctele cele mai brutale prin obiectivitatea sa; ea solicită cele mai înalte calităţi prin însăşi abstracţiunea sa. Abstracţiunea arhitecturală are un specific aparte şi magnific: avînd rădăcini în faptul brut, el îl spiritualizează, deoarece faptul brut nu-i altceva decît materializarea, simbolul ideii posibile. Faptul brut nu-i capabil de idei decît prin ordinea pe care o proiectăm asupra sa. Emoţiile pe care le naşte arhitectura emană din condiţii fizice ce nu pot fi ocolite sau contrazise şi care astăzi sînt uitate ». . . **114**

« Se pun în operă piatră, lemn, ciment; se ridică locuințe, palate; aceasta este construcția. Ingeniozitatea lucrează.

Dar deodată îmi merge la inimă, mă simt bine, sînt fericit, spun: e frumos. Iată arhitectura. Arta este aici.

Locuința mea este practică. Mulțumesc, așa cum mulțumesc inginerilor de la căile ferate sau telefoane. Nu mi-a fost atins sufletul.

Dar zidurile se ridică pe cer într-o astfel de ordine încît sînt emoționat. Îți simt intențiile. Ești blînd, brutal, fermecător sau demn. Mi-o spun pietrele tale. M-ai oprit în acest loc și ochii mei privesc. Ochii mei privesc ceva care enunță o gîndire. O gîndire care se limpezește fără cuvinte sau sunete, ci numai și numai prin prisme aflate în anumite raporturi reciproce. Aceste prisme sînt astfel încît lumina le detaliază cu claritate. Aceste raporturi n-au nici o legătură cu ceva neapărat practic sau descriptiv. Ele sînt o creație matematică a spiritului tău. Ele sînt limbajul arhitecturii. Cu materiale neînsuflețite, cu un program mai mult sau mai puțin utilitar pe care îl *depășești*, ai stabilit raporturi care m-au emoționat. Aceasta este arhitectura.

A stabili, cu materiale brute, raporturi emoționale

Arhitectura înseamnă a stabili, cu materiale brute, raporturi emoționale.

Arhitectura este dincolo de lucrurile utilitare.

Arhitectura este problemă de plastică.

Spirit de ordine, unitate de intenții, simțul raporturilor; arhitectura administrează cantități.

Pasiunea face din pietre neînsuflețite o dramă ». **115**

« Planul unei case, volumul și suprafețele sale au fost determinate, în parte, de datele utilitare ale problemei și în parte de imaginație, de creația plastică.

Încă de la plan, și în consecință în tot ce se ridică în spațiu, arhitectul este plastician; el disciplinează cerințele utilitare în vederea scopului plastic pe care-l urmărește; *el compune*. Atunci vin clipe în care trebuie să graveze *trăsăturile feței*. El face să vibreze lumina și umbra pentru a-și întări mesajul. Atunci apare modenatura. Și modenatura e liberă de orice constrîngere; ea este o invenție totală, care poate face o față strălucitoare sau ofilită.

Modenatura — invenție totală

Fig. 140. Le Corbusier — Capela de la Ronchamp, 1950—55

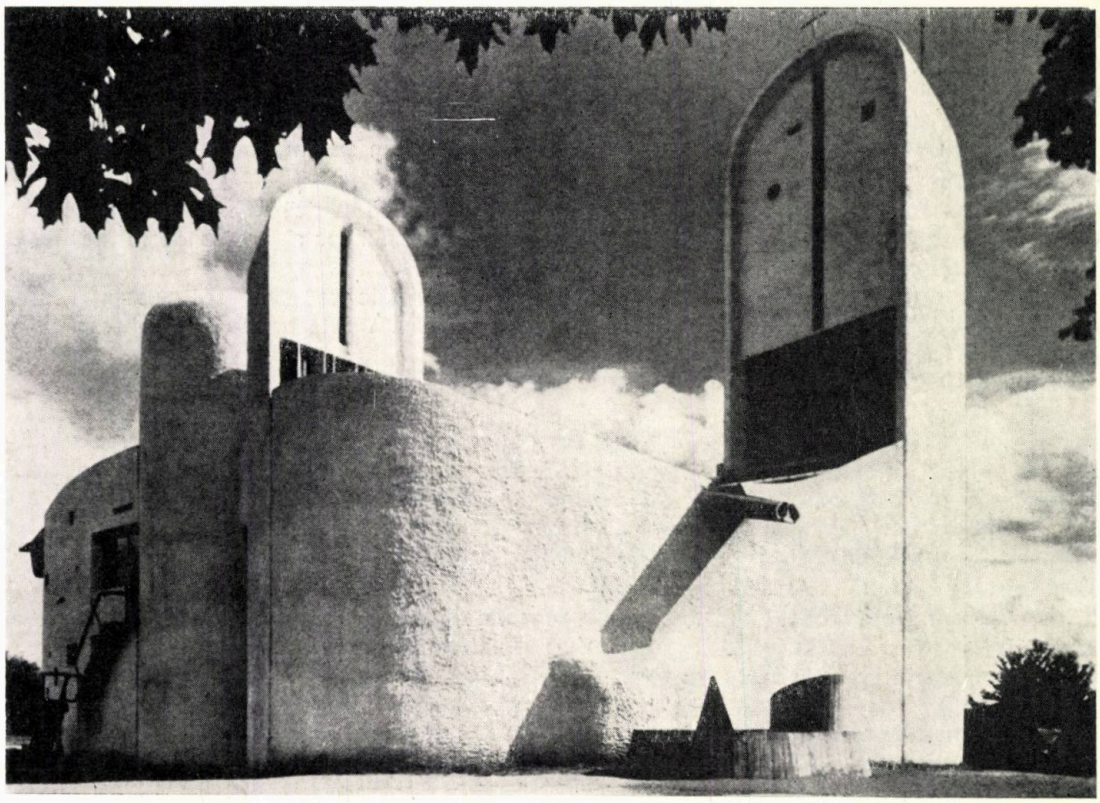

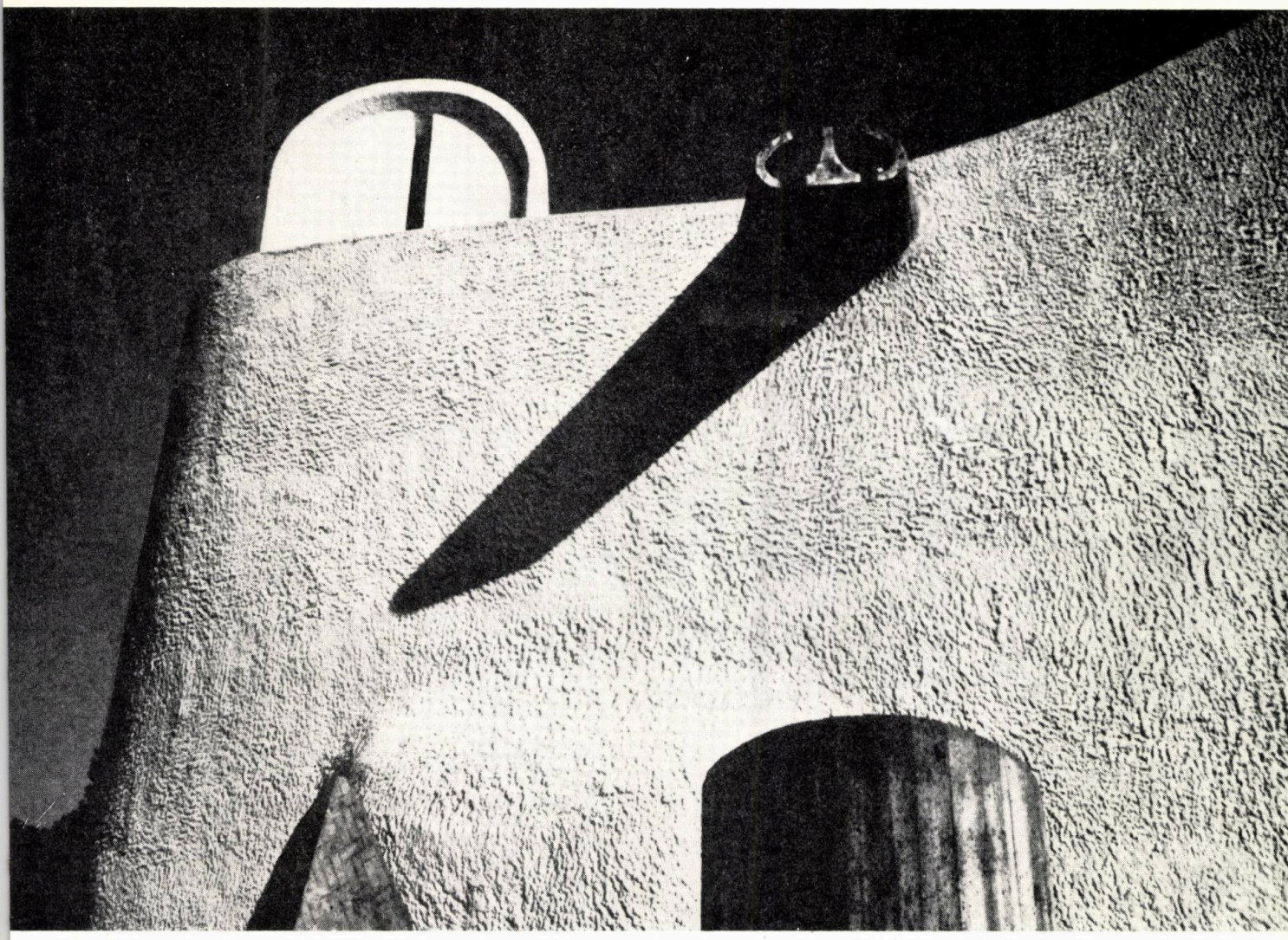

Fig. 141. Ronchamp — . . . « volume sub lumină »

Modenatura, piatra de încercare a arhitectului

După modenatură recunoaştem pe plastician; inginerul dispare, sculptorul lucrează.

Modenatura este piatra de încercare a arhitectului; cu modenatura el este pus la zid: a fi plastician sau a nu fi. . . » **116**

Frumuseţea: a organiza după legi clare

« Frumuseţea? Este un imponderabil care nu poate acţiona decît în prezenţa formală a bazelor primordiale: satisfacţie raţională a spiritului (utilitate, economie); apoi, cuburi, sfere, cilindri, conuri etc. (sensorial). Apoi. . .dwı onderabilul, raporturile care creează imponderabilul: este geniul, geniul inventiv, geniul plastic, geniul matematic, acea capacitate de a face comensurabile ordinea, unitatea, de a organiza după legi clare toate lucrurile care excită şi satisfac pe deplin simţurile noastre vizuale.

Nasc atunci senzaţii diverse, evocatoare de tot ceea ce un om de înaltă cultură a văzut, simţit, iubit, care declanşează prin mijloace implacabile aceste emoţii deja resimţite în drama vieţii: natura, oamenii, universul.

În această epocă de ştiinţă, de luptă şi de dramă, în care individul este zguduit cu violenţă în fiecare oră, Parthenonul ne apare ca o operă vie, plină de mari sonorităţi.

Masa elementelor sale fără cusur dă măsura de modul în care omul, absorbit în rezolvarea unei probleme definitiv puse, poate atinge perfecţiunea. . .

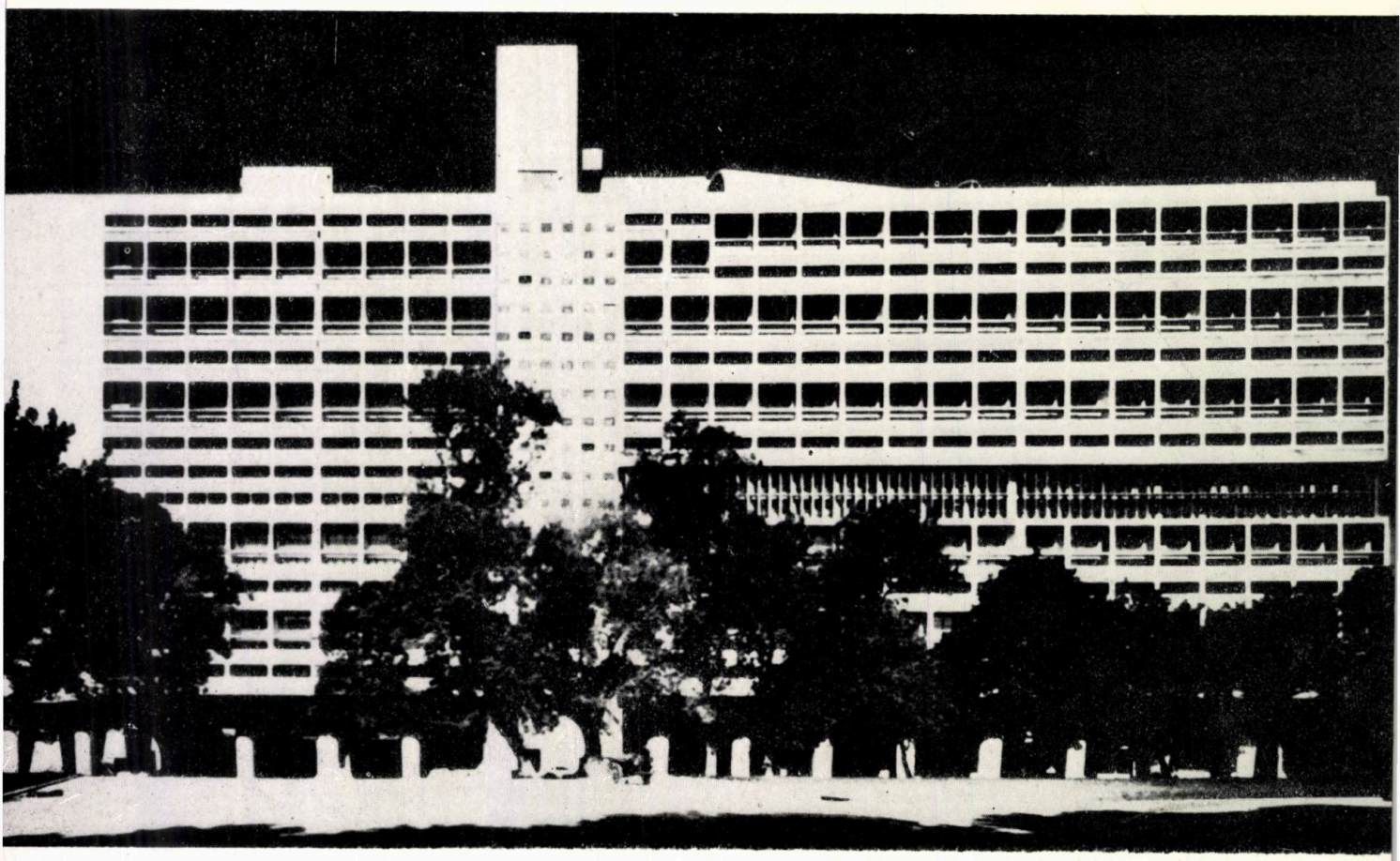

Fig. 142. Le Corbusier — Blocul de locuințe de la Marsilia (1950).

Lui Phidias i-ar fi plăcut să trăiască în această epocă de standarde. El ar fi admis posibilitatea, certitudinea unei reușite. Ochii săi ar fi văzut epoca noastră, rezultatele convingătoare ale muncii sale. El ar fi repetat curînd experiența Parthenonului ». **117**

În concluzie, o lapidară definiție, șlefuită și simplă ca un cristal, care a fascinat generații de tineri arhitecți:

« L'architecture est le jeu savant, correct et magnifique des volumes assemblés sous la lumière ».

« Jocul savant, corect și magnific al volumelor reunite sub lumină »

« Arhitectura este jocul savant, corect și magnific al volumelor reunite sub lumină. Ochii noștri sînt făcuți pentru a vedea formele sub lumină; umbrele și luminile scot în evidență formele; cubul, conul, sfera, cilindrul sau piramida sînt marile forme primare pe care lumina le evidențiază cel mai bine; imaginea lor ne apare limpede și tangibilă, fără nici o confuzie. Pentru aceasta ele sînt *forme frumoase*, *cele mai frumoase forme*. Toată lumea este de acord în această privință: copilul, sălbaticul și metafizicianul. Pe aceasta se bazează însăși existența artelor plastice». **118**

ORIGINEA TEXTELOR

• **107** — Le Corbusier, L'art décoratif d'aujourd'hui, Ed. Crès & Co, Paris, 1925, pg. 201 • **108** — Ozenfant & Jeanneret, La peinture moderne, Ed. Crès & Co, Paris, 1925, pg. I—V și 87, 133, 161, 170 • **109** — Scrisoare către Charles L'Eplattenier, 22 nov. 1908 ; cit. în Aujourd'hui nr. 51/1965 • **110** — Amédée Ozenfant, Memoires ; extrase publicate în Aujourd'hui nr. 51/1965 • **111** — Le Corbusier, Versiune architecture, Ed. Crès & Co, Paris, 1923, pg. 86 • **112** — Idem, pg. 175-6 • **113** — Idem, pg. 142 • **114** — Idem, pg. 15 • **115** — Idem, pg. 123 și XIX • **116** — Idem, pg. **177** • **117** Idem, pg. 113 • **118** — Idem, pg. 16.

ELABOREAZĂ STUDII ŞI DOCUMENTAŢII TEHNICE

PRIVIND:

- Alimentarea cu apă şi canalizarea oraşelor şi satelor
- Circulaţia generală în oraşe şi în zona preorăşenească
- Transportul în comun
- Salubritatea centrelor populate
- Suprafeţe destinate pentru agrement şi cultură
- Reţele de distribuţie şi staţii de reglaj pentru gaze

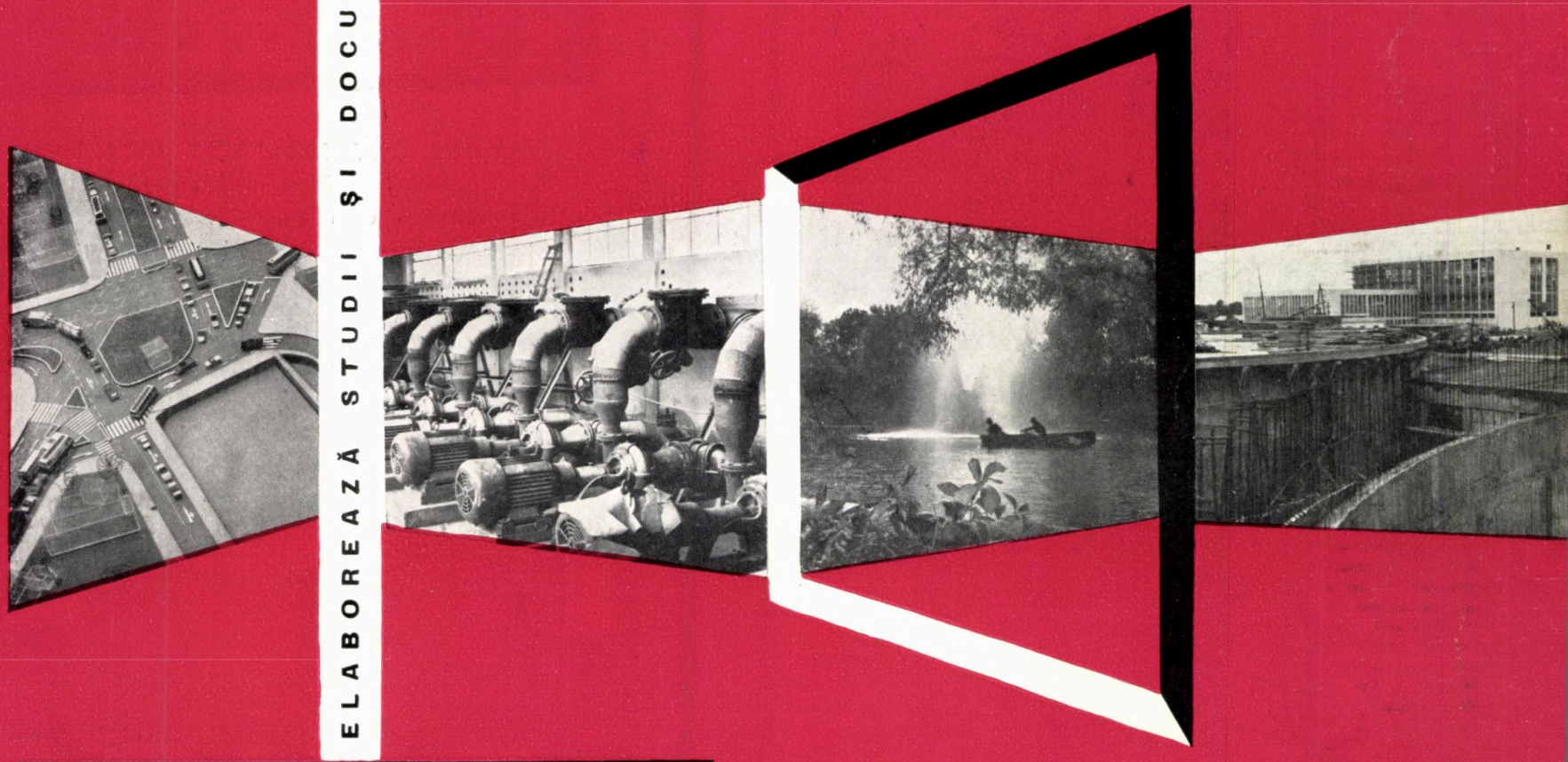

IPGC

INSTITUTUL DE PROIECTARE A CONSTRUCŢIILOR ŞI INSTALAŢIILOR DE GOSPODARIE COMUNALĂ

BUCUREŞTI – STR. SNAGOV Nr. 44 • TELEFON Nr. 11.78.50

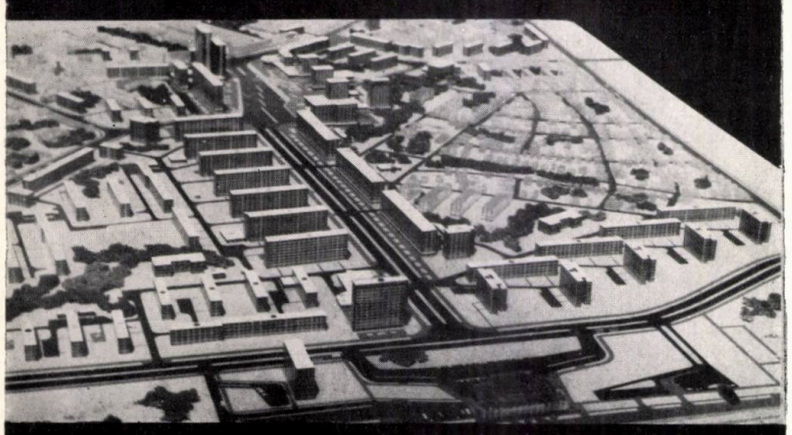

ELABOREAZĂ STUDII ȘI DOCUMENTAȚII TEHNICE PENTRU: construcții civile ● lucrări de interes turistic: hoteluri, cabane, teleferice, teleschiuri, campinguri, moteluri etc. ● rețele tehnico-edilitare și căi de comunicații ● studii topografice și geotehnice ● sistematizarea zonelor urbane

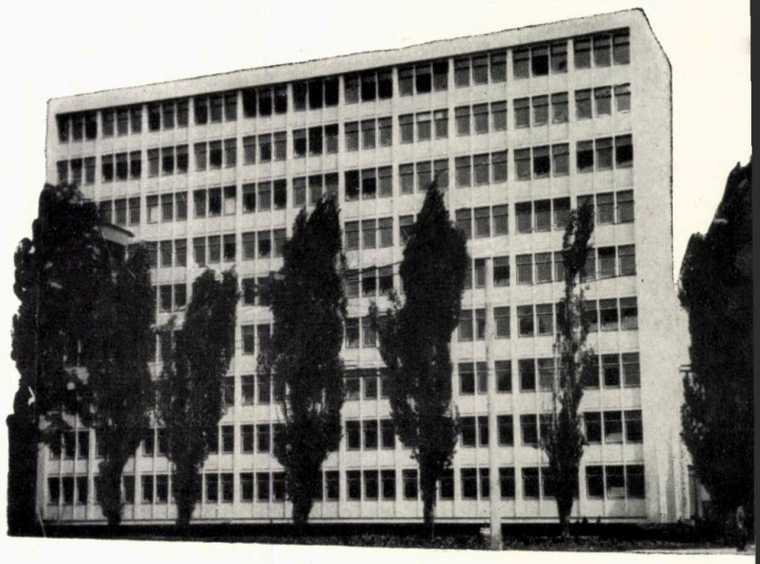

DIRECȚIA DE SISTEMATIZARE, ARHITECTURĂ ȘI PROIECTAREA CONSTRUCȚIILOR – BRAȘOV

THE DEPARTMENT FOR PLANNING, ARCHITECTURE AND BUILDING DESIGN – BRAȘOV

CARRIES OUT RESEARCH AND DRAWS UP TECHNICAL DOCUMENTATIONS CONCERNING: civil engineering ● works of tourist's interest such as hotels, chalets, ropeways, teleskis, campings, motels, a.o. ● technical-municipal networks and lines of communication ● topographical and geotechnical surveys ● planning of urban areas

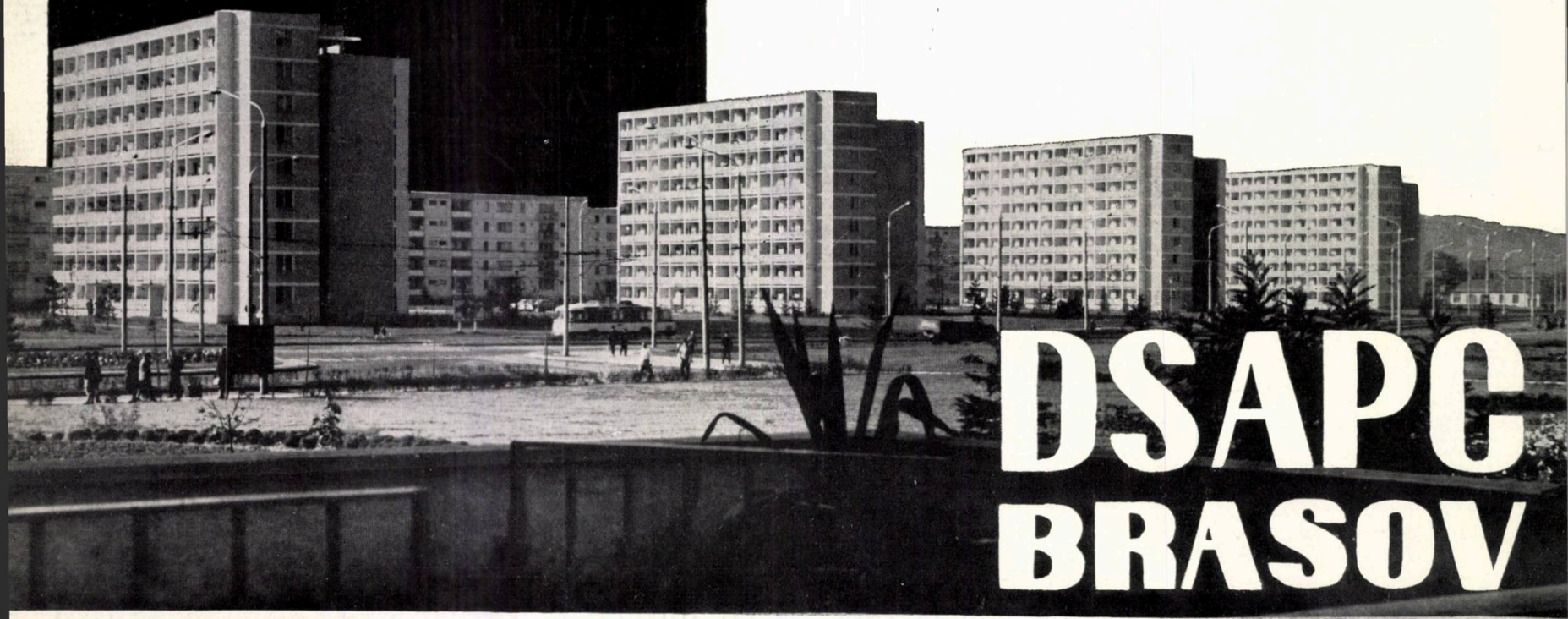

DSAPC BRASOV

Brașov ● Str. Karl Marx Nr. 23

INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

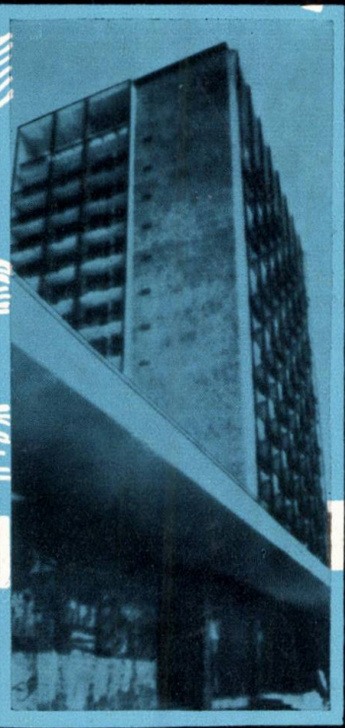

- Întocmește studii și proiecte de sistematizare teritorială și urbană
- Elaborează documentații pentru construcția de locuințe, teatre, case de cultură, cluburi, hoteluri, spitale, policlinici, dispensare, unități comerciale etc.
- Proiectează ansambluri orășenești complexe sportive, turistice și de odihnă

ISCAS

BUCUREȘTI 13, Str. SNAGOV Nr. 53–55 TEL. 11.78.40

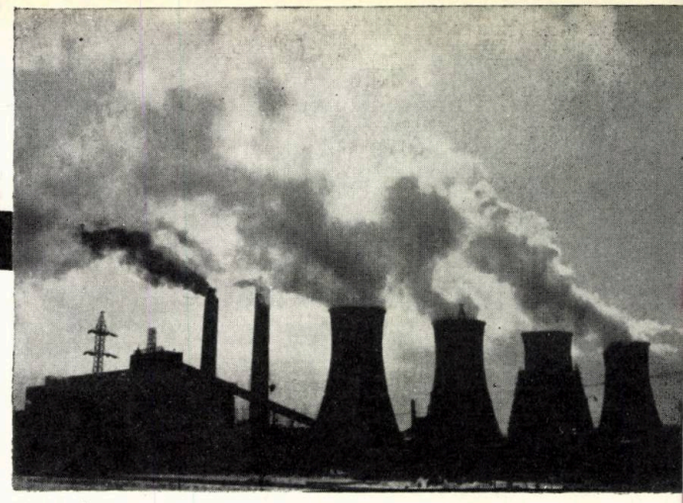

proiectează şi elaborează studii pentru

- Centrale termoelectrice şi de termoficare
- Reţele de termoficare urbană şi industrială
- Linii de înaltă şi foarte înaltă tensiune
- Staţii electrice de transformare
- Sisteme interconectate
- Electrificări urbane şi rurale
- Electrificări de perspectivă

designing and drawing up studies for

- Thermal-power plants and combined heat-and-power plants
- Distance heating networks for cities and industries
- High and extra high-voltage lines
- Transformer substations
- Interconnected networks
- Urban and rural electrification
- Power-system planning

acordă asistenţă tehnică la construcţii-montaj şi punere în funcţiune engeneering for construction erection and commissioning

ISPE

INSTITUTUL DE STUDII SI PROIECTARI ENERGETICE

BUL REPUBLICII 29 - **BUCURESTI**

IPIU

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU INDUSTRIA UȘOARĂ

– ELABOREAZĂ PROIECTE COMPLEXE PENTRU URMĂTOARELE RAMURI INDUSTRIALE:

● FILATURI, ȚESĂTORII ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN BUMBAC, LÎNĂ, LIBERIENE ● ȚESĂTURI ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN MĂTASE NATURALĂ, SINTETICĂ ȘI ARTIFICIALĂ ● FABRICI DE TRICOTAJE PENTRU LENJERIE ȘI ÎMBRĂCĂMINTE ● FABRICI DE CIORAPI ● FABRICI DE CONFECȚII ● TĂBĂCĂRII ● FABRICI DE ÎNCĂLȚĂMINTE DIN PIELE ȘI CAUCIUC ● FABRICI PENTRU STICLĂRIE DE MENAJ ȘI AMBALAJ ● FABRICI DE FAIANȚĂ PENTRU MENAJ ● FABRICI PENTRU ARTICOLE DIN MASE PLASTICE

– ACORDĂ ASISTENȚĂ TEHNICĂ ÎN TOATE DOMENIILE INDUSTRIEI UȘOARE

– EXECUTĂ MACHETE DE OBIECTIVE INDUSTRIALE, PLANȘE DE PREZENTARE, SCHEME TEHNOLOGICE, PERSPECTIVE

– ÎNTOCMEȘTE STUDII DE SINTEZĂ ȘI DOCUMENTARE

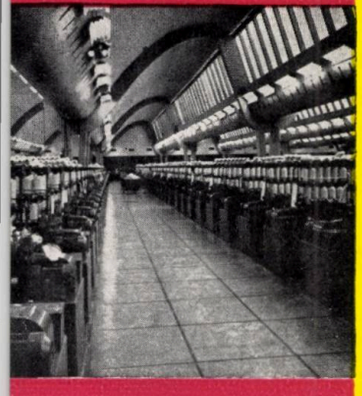

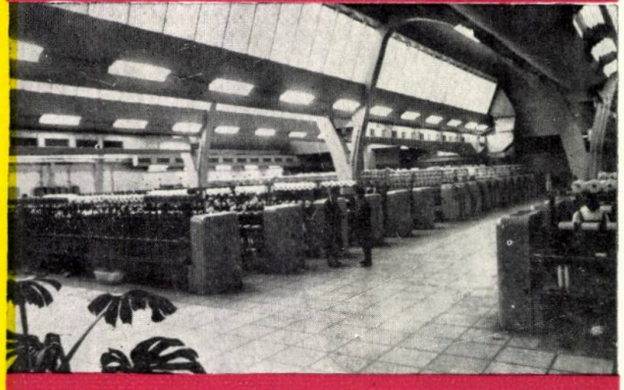

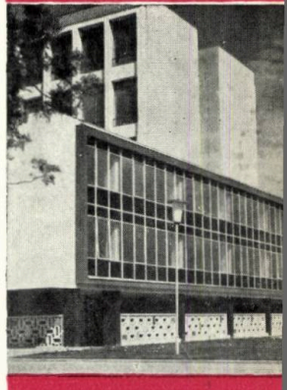

BUCUREȘTI ● CALEA VICTORIEI 126 ● TELEX: IPIUS 011–371

M. I. C.

ÎNTREPRINDEREA DE MATERIALE IZOLATOARE

BERCENI—PLOIEŞTI

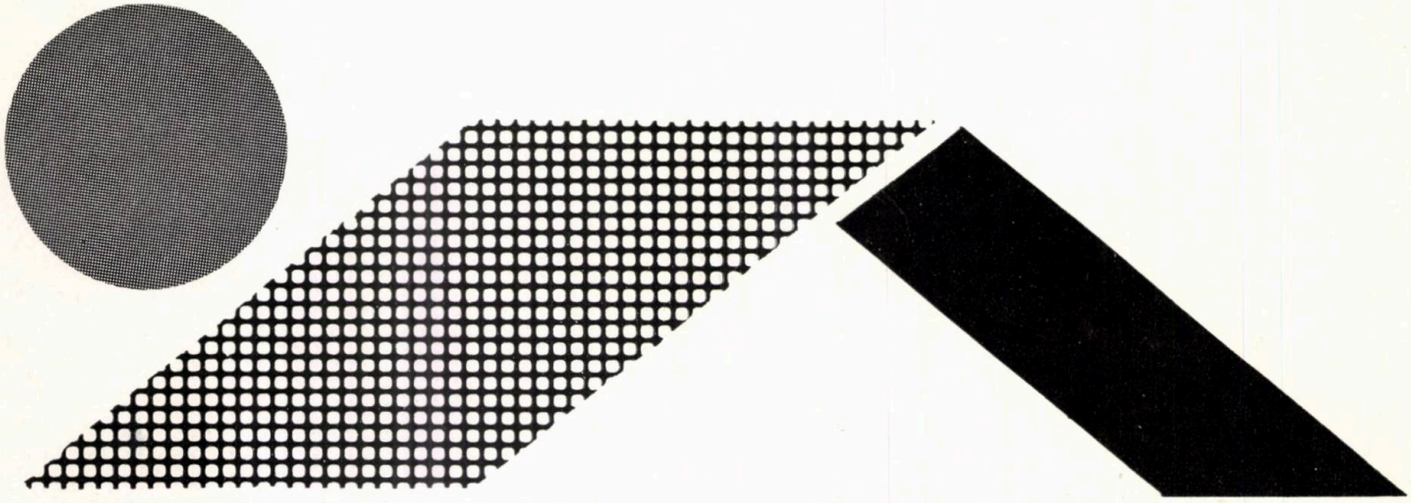

Va produce în anul 1968

Un nou material hidroizolator:

Împîslitura din fibre de sticlă

acoperită pe ambele feţe cu bitum şi cu material mineral. În funcţie de scopul în care se utilizează se fabrică în

TREI SORTIMENTE:

1. ÎMPÎSLITURA PENTRU STRATUL SUPERIOR al hidroizolaţiei, presărată cu nisip fin, pe o faţă, şi cu nisip grosier sau mozaic colorat pe cealaltă faţă.

2. ÎMPÎSLITURA PENTRU STRATUL INTERMEDIAR al hidroizolaţiei, presărată cu nisip pe ambele feţe.

3. ÎMPÎSLITURA PENTRU STRATUL INFERIOR al hidroizolaţiei cu barieră de vapori, avînd perforaţii de ∅ 20 mm dispuse la distanţă de 70—100 mm una faţă de alta.

Electronica

O ORCHESTRĂ ÎN LOCUINȚA DV.
PRIN RADIORECEPTORUL STAȚIONAR

«ISTRIA»

Un aparat reprezentativ care îmbină armonios linia tradițională cu detaliile moderne.

Prin 4 tuburi electronice și un redresor cu seleniu, recepționarea gamelor de unde lungi, medii, scurte și ultrascurte se face în condiții perfecte.

Muzicalitatea receptorului satisface pe cel mai pretențios meloman.

Recepția pe unde ultrascurte este asigurată și cu ajutorul unei antene dipol amplasată în interiorul aparatului.

Dimensiunile de 560 × 255 × 180 mm permit amplasarea aparatului în orice interior.

Electronica

ÎNTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DE STAT
PENTRU PIESE ȘI APARATE DE RADIO, TELEVIZOARE ȘI ELECTRONICĂ INDUSTRIALĂ
BUCUREȘTI, STR. BAICULUI Nr. 62 – TELEFON 35.40.00 — TELEX 166

IPCFS

INSTITUTUL DE STUDII, EXPERIMENTARI SI PROIECTARE
PENTRU INDUSTRIA CELULOZEI, HIRTIEI, FIBRELOR ARTIFICIALE
SI VALORIFICAREA STUFULUI

FABRICI CELULOZA SI HIRTIE
FABRICI DE FIBRE ARTIFICIALE
FABRICI DE CARTON ONDULAT
FABRICI DE CONFECTII HIRTIE

PROIECTEAZA

EXECUTA

LUCRARI DE CERCETARI SI EXPERIMENTARI PENTRU OBTINEREA DE CELULOZE SI SEMICELULOZE DIN PLANTE ANUALE

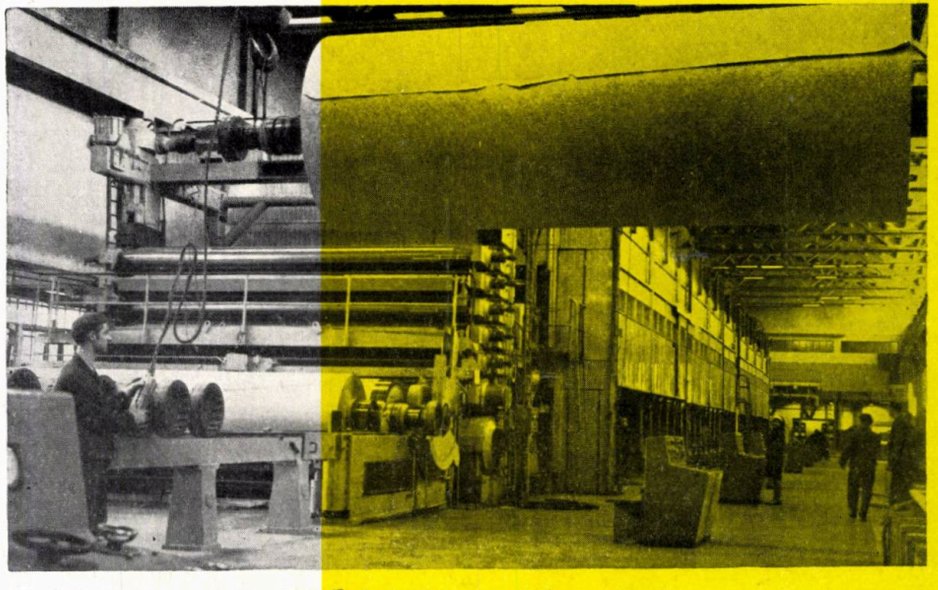

CALEA VICTORIEI 48 - 50
B U C U R E S T I

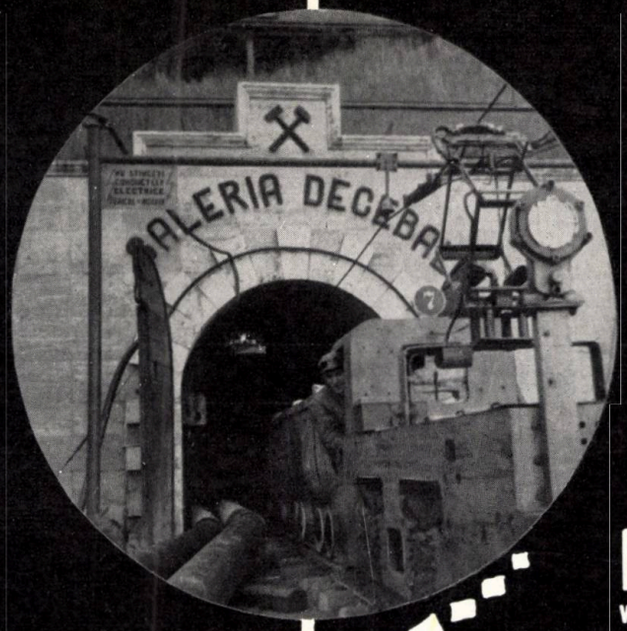

Planning institute for mines

IPROMIN

Designs for the country and foreign lands all the stages of working concerning mining-work, both for opening and development, andfor the concentration of complex ores (Pb, Cu, Zn, pyrites), as well as auriferous, ferrous and non-metallic ores, salt, coal, a.s.o.

The Institute carries out the following categories of work:

- geotechnical and topographic surveys;
- feasibility studies for complex beneficiation of deposits; studies of profitableness or improvement of extracting and ores concentration processes;
- general designs and execution details for complete industrial units;
- technical assistance during all stages of working, up to plant commissioning;
- practical training of operating staff;
- expert's findings of existing minings.

109, CALEA VICTORIEI
BUCHAREST - ROMANIA
TELEPHONE: 15.84.10

IPCT

L'INSTITUT POUR L'ÉLABORATION DES PROJETS DE BÂTIMENTS TYPES

Bucarest 13 • 23, rue Dionisie Lupu • ROUMANIE

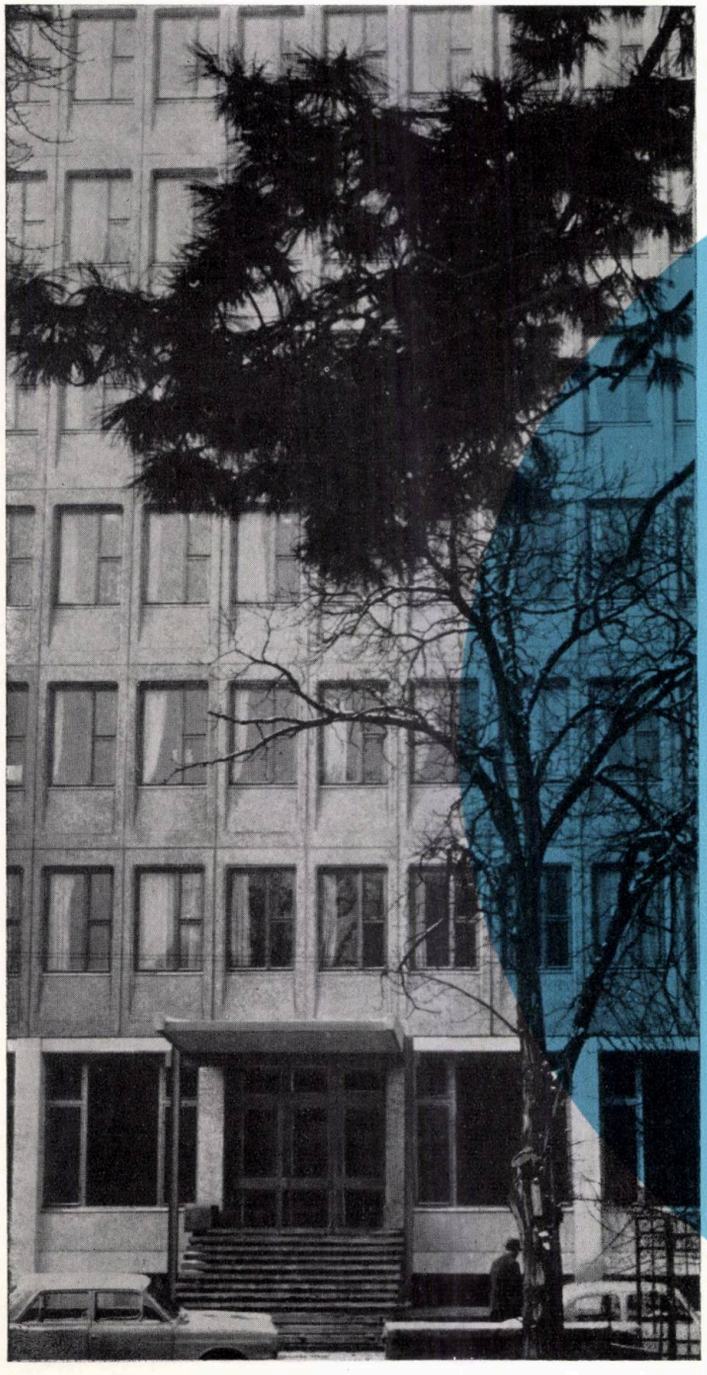

- **Élabore des projets pour bâtiments à caractère de répétition dans le domaine:**
  - **des constructions industrielles (halls, réservoirs et châteaux d'eau, etc)**
  - **des habitations**
  - **des constructions sociales-culturelles.**
- **Collabore avec des instituts de spécialité à l'élaboration de la technologie de fabrication des éléments préfabriqués prévus dans les projets de l'IPCT**

* We should like to make the products of our firm, with application to the building industry, known in Romania. How should we go about it?

* Nous voudrions faire connaître en Roumanie les produits de notre compagnie avec application dans l'industrie du bâtiment. Quel moyen nous conseillez-vous?

* *Wir möchten unsere, in der Bauindustrie anwendbaren, Erzeugnisse in Rumänien bekannt machen. Was raten Sie uns?*

* Мы хотели бы, чтобы в Румыний стали известными наши изделия с применением в области строительства. Что следовало бы для этого нам предпринять, по вашему мнению?

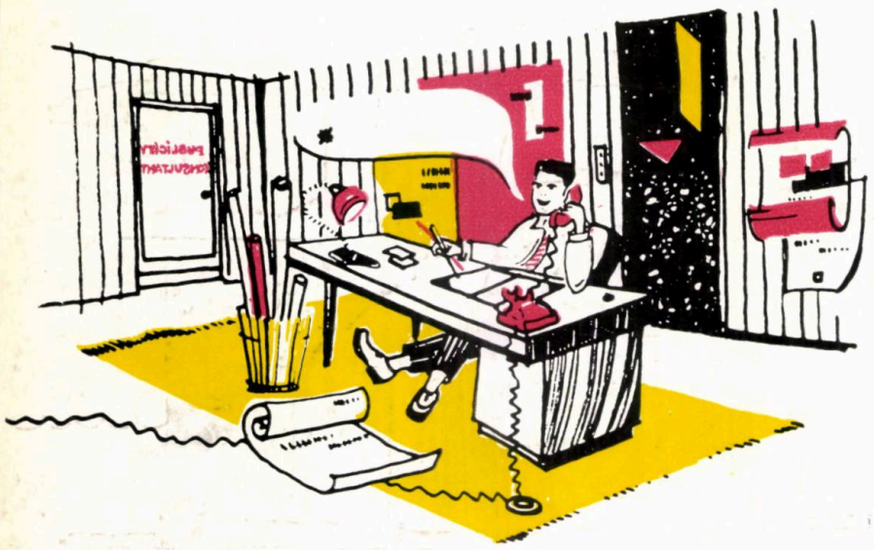

* Well, it's quite simple really! Just advertise in **arhitectura,** the Romanian journal of architecture, town-planning and interior design.

* Mais c'est très simple! Faite votre publicité dans **arhitectura,** la revue roumaine d'architecture, urbanisme et décorations intérieures.

* *Sehr einfach! Eine Anzeige in* **arhitectura,** *der rumänischen Zeitschrift für Architektur, Städtebau und Innendekoration.*

* Очень просто! Обратиться непосредственно в администрацию журнала **arhitectura**

arhitectura

9, EPISCOPIEI ST., BUCHAREST 22,
P. O. BOX 2951 ROMANIA

architectura 1968 4

TEHNOFOREST EXPORT

OFFERS:

● furniture suites ● period furniture ● modern occasional furniture ● period occasional furniture ● bentwood chairs ● joinery chairs ● folding chairs ● stools ● parts of furniture ● doors ● windows ● prefab houses ● camping cabins ● packagings (beechwood, beer barrels, fittings for beechwood barrels, various models of beechwood barrels for packing fruit and vegetables) ● sports articles: boats, javelins, disci, skis, sledges, etc. ● woodcraft, caskets, bibelots, bowls, plates, vases, statuettes, etc. ● household wooden utensils: trenchers, coat hangers, planks, choppers, broomstiks, handles for tools, etc. ● matches

Imports: ● exotic wood

14, Magistrala Nord-Sud
Bucharest — Romania P.O.B.: 4822
International telephone: 69; Telex: 399
Cables: Tehnoforest — Bucharest

arhitectura 1968

Organ al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România și al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare

2 UN NOU PROGRAM PENTRU CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE

• **DISCUȚII**

SISTEMATIZAREA ZONEI « CURTEA VECHE » — BUCUREȘTI

Dr. arh. Gheorghe Curinschi, Panait I. Panait, arh. Constantin Joja, arh. Aurel Doicescu, arh. Ion Dumitrescu, arh. Nicolae Pruncu, arh. Dinu Antonescu, arh. Dan Iovănescu

4 PUNCTE DE VEDERE ASUPRA PROPUNERILOR DE SISTEMATIZARE ȘI RECONSTRUCȚIE A ZONEI « CURTEA VECHE » — BUCUREȘTI

• **SISTEMATIZARE**

32 Prof. arh. Gustav Gusti

PRINCIPII ȘI TENDINȚE IN SISTEMATIZAREA TERITORIALĂ ÎN ROMÂNIA

34 Arh. Daniel Farb

ANSAMBLUL DE LOCUINȚE DIN ZONA DE SUD A ORAȘULUI BUCUREȘT

41 Arh. Aurel Ghinescu

UNELE OBSERVAȚII

42 Arh. Mariana Vereanu

ANSAMBLURI DE LOCUIT ÎN CARTIERUL « LONEA » DIN LOCALITATEA PETRILA-LONEA

• **LOCUINȚE**

44 Arh. Willy Juster

LOCUINȚE DIN PANOURI MARI

• **CONSTRUCȚII SANITARE**

47 Arh. Mihai Enescu

DE LA « TABERNAE PUBLICAE IATREIA » LA SPITALUL CONTEMPORAN

54 Arh. Anghel Marcu

SPITAL CU 300 PATURI LA CARANSEBEȘ

57 Arh. Mihai Enescu

SPITAL CU 900 PATURI CUPLAT CU POLICLINICĂ ÎN ORAȘUL BAIA-MARE

62 Arh. Emil Machedon

CENTRUL DE HEMATOLOGIE ȘI GASTRO-ENTEROLOGIE FUNDENI-BUCUREȘTI

66 Arh. Ilie Costinescu

POLICLINICA DE TIP UNIVERSITAR DIN IAȘI

68 • **RECENZII**

72 • **CRONICA**

• **TEORIA ȘI ISTORIA ARHITECTURII**

Arh. Marcel Melicson

FIȘE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE (X)

4

ANUL XVI

Nr. 113

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh. M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

Redacția și administrația: București 22, str. Episcopiei nr. 9, sectorul I (sau C. P. 2951)

Telefon: redacția 13 98 80
administrația 16 49 14

Abonamentele se primesc numai la sediul redacției.

Instituțiile pot achita abonamentele în contul de virament nr. 136.401.39 — Direcția Executării de Casă a Bugetului Statului, pentru Redacția Publicațiilor „Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții" și „Arhitectura".

Costul abonamentului anual: instituții 200 lei, individual 100 lei.

Prețul unui exemplar 20 lei.

UN NOU PROGRAM PENTRU CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE

Plenara Comitetului Central al P.C.R., care și-a desfășurat lucrările în ziua de 19 iunie a.c., a dezbătut o serie de probleme de mare însemnătate socială.

În cuvîntarea rostită cu acest prilej de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C. C. al P. C. R., se arată, printre altele, că la Comitetul Executiv al partidului s-a hotărît elaborarea unui plan de măsuri privind construirea mai multor tipuri de locuințe, cu diverse grade de confort și care să fie executate mai rapid și cu cheltuieli mai mici:

«O problemă deosebit de importantă care stă în centrul atenției conducerii de partid și de stat este satisfacerea în continuare a nevoilor de locuințe ale întregii populații. Rezolvarea în condiții tot mai bune a acestei însemnate probleme sociale impune creșterea ritmului construcției de locuințe, asigurarea într-un termen mai scurt a unui volum sporit de spațiu locativ. În acest scop, la Comitetul Executiv s-a stabilit elaborarea unui plan de măsuri pentru construirea mai multor tipuri de locuințe. Este necesar să se elaboreze proiecte și pentru locuințe ieftine, care să fie realizate mai rapid și cu cheltuieli mai mici, ceea ce va da posibilitatea să satisfacem într-o mai mare măsură cerințele populației și să asigurăm condiții ca oamenii muncii să găsească locuințe cu chirii mai mici. Pretutindeni în lume se construiesc tipuri diferite de locuințe, între care unele cu spațiu și confort mai redus. Construcțiile mai ieftine pot

asigura condiții bune de locuit și, în același timp, ne pot permite să rezolvăm într-o perioadă mai scurtă problema locuințelor — problemă socială deosebit de importantă. Sperăm ca în scurt timp să avem proiecte de locuințe care să coste începînd de la 20 de mii de lei apartamentul pînă la circa 50 de mii, prevăzînd și tipuri de circa 30 de mii de lei și de circa 40 de mii de lei, corespunzător cerințelor oamenilor cu venituri diferite. Este necesar ca încă din anul viitor să putem trece la realizarea acestui program, în așa fel ca să putem construi în loc de 60 000 apartamente, cît e prevăzut în plan, peste 120 000.»

În vederea îndeplinirii acestei sarcini, Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. și Consiliul de Miniștri au adoptat în ședința din 23 iulie 1968 hotărîri corespunzătoare.

Astfel, în Comunicatul publicat cu acest prilej, se arată:

« În ziua de 23 iulie 1968 a avut loc ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri, la care au participat ca invitați șefi de secții ale Comitetului Central, primi secretari ai comitetelor județene de partid, conducători ai unor instituții centrale de stat.

Cu acest prilej a fost dezbătută problema asigurării într-un timp mai scurt a unui număr sporit de locuințe, care să satisfacă cerințele diferitelor categorii de oameni ai muncii. În acest scop s-a hotărît să se diversifice construcțiile de locuințe, introducîndu-se patru categorii de apartamente și garsoniere, diferențiate după suprafață, grad de confort și preț.

Prin aceste măsuri, precum și prin accelerarea ritmului construcției de locuințe, în anii 1969—1970 se vor realiza din fondurile statului circa 180—200 000 locuințe noi, dublîndu-se numărul prevăzut inițial pentru această perioadă. Importantele eforturi materiale pe care le face statul nostru în acest domeniu vor duce la îmbunătățirea condițiilor de locuit ale unei tot mai mari părți a populației, contribuind la soluționarea mai rapidă a acestei probleme sociale majore, la creșterea continuă a nivelului de trai »...

DISCUȚII

sistematizarea zonei «curtea veche» — bucureşti

În luna aprilie a.c. a avut loc la Casa arhitectului o discuție de creație consacrată studiilor și propunerilor făcute pentru sistematizarea zonei «Curtea Veche» din București.

Aceste propuneri — prezentate în referatele ținute de arhitecții Constantin Joja, Nicolae Pruncu, Dinu Antonescu, Dan Iovănescu, precum și într-o expoziție specială cuprinzînd lucrările colectivului de proiectanți — au suscitat mult interes.

Prezentăm în paginile ce urmează referatele și unele luări de cuvînt — ce constituie doar o primă dezbatere a unor probleme complexe și delicate referitoare la sistematizarea și reconstrucția vechiului centru istoric al Capitalei.

« Curtea Veche » — Macheta subsolului

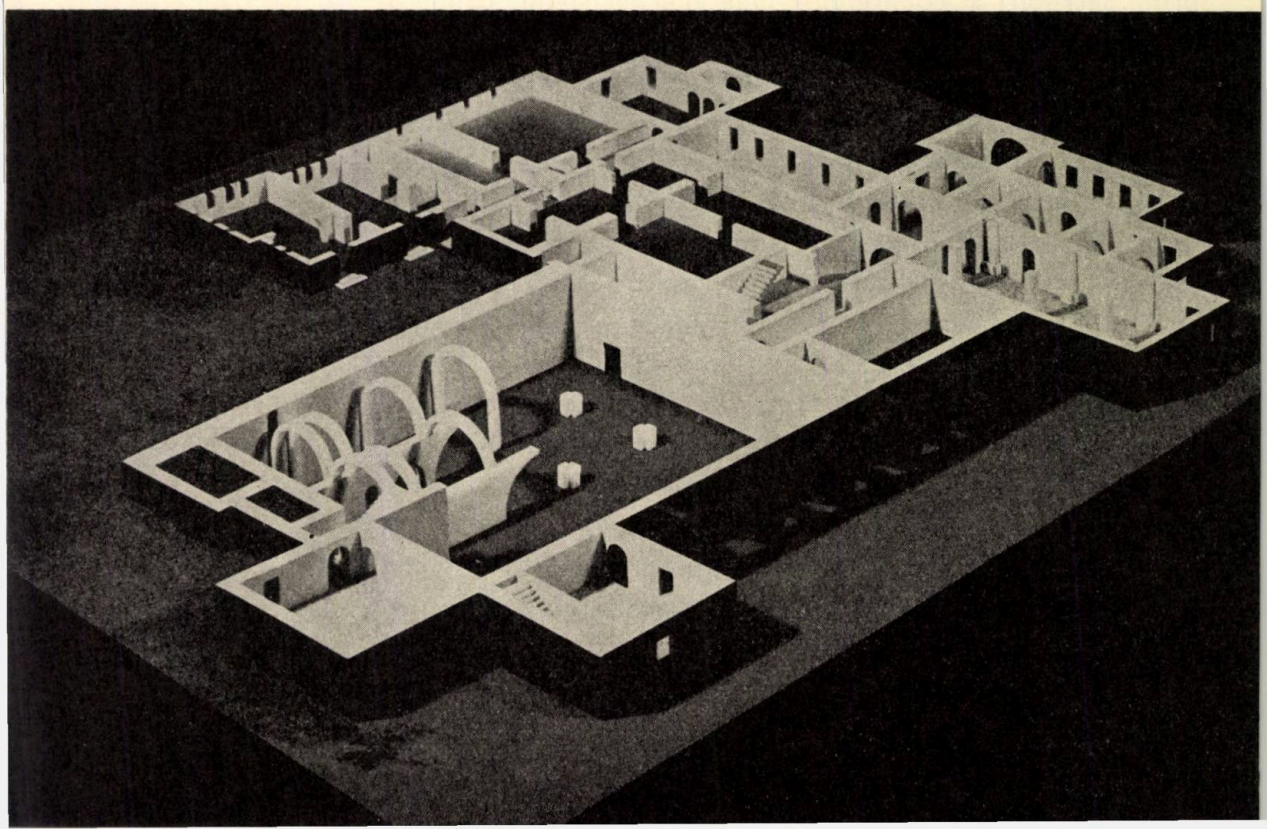

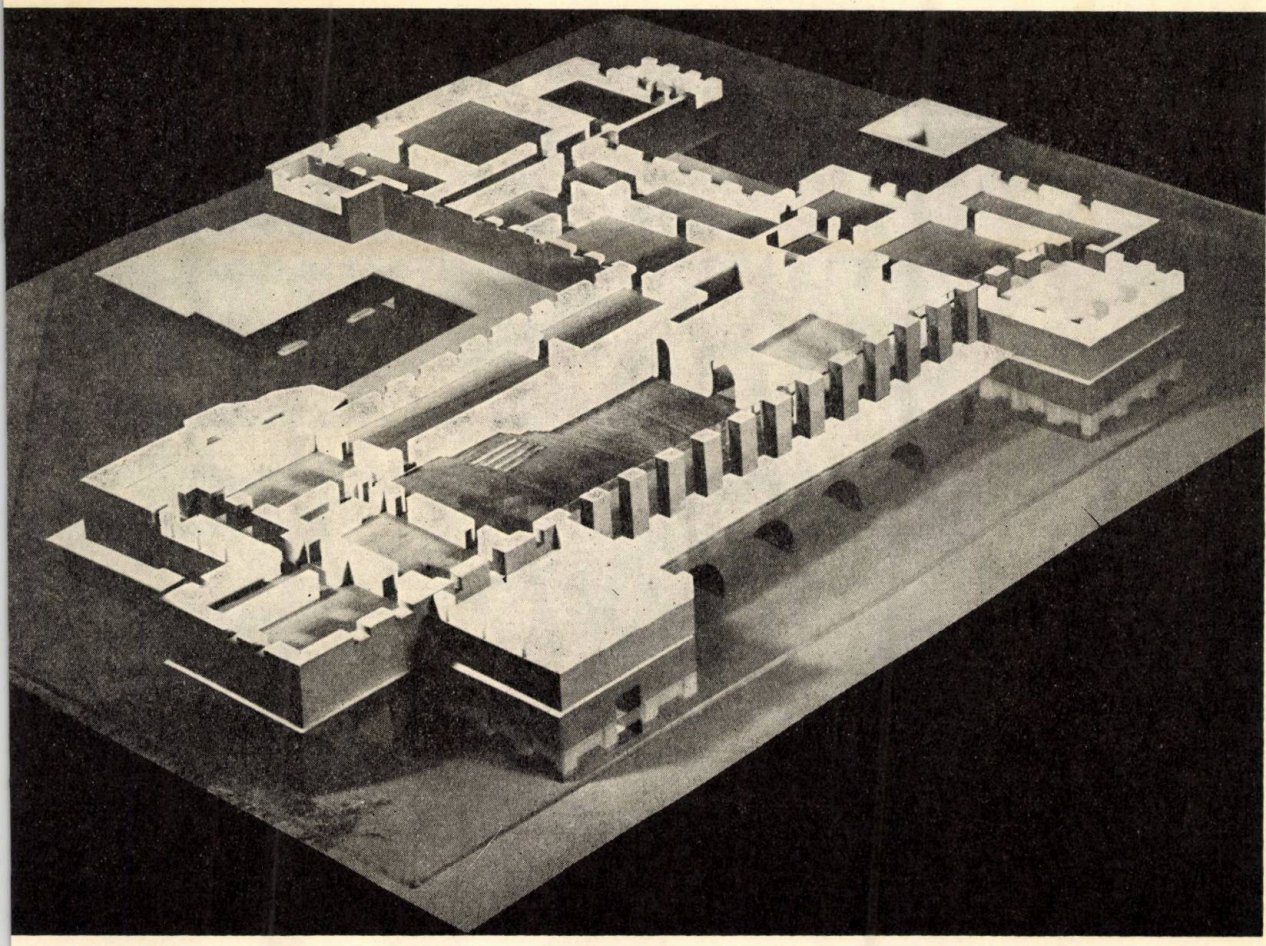

« Curtea Veche » — Macheta etajului

dr. arh.
gheorghe curinschi

restaurare şi inovaţie

Rezolvarea complexă a problemelor de sistematizare a zonei Curţii Vechi, centrul istoric feudal al Capitalei ţării, presupune o încadrare judicioasă a sa, funcţională şi estetică, în viaţa oraşului contemporan.

Cum cercetarea evoluţiei unui ansamblu urban poate da, în anumite limite, sugestii asupra soluţiilor privind dezvoltarea sa viitoare, vom arunca o privire în trecut.

În cursul evului mediu, Curtea domnească, cu palatele, anexele şi biserica păstrată pînă în zilele noastre, desfăşurate pe malul Dîmboviţei, constituiau o dominantă urbanistică categorică, evidenţiindu-se în raport cu marea masă a locuinţelor de tîrgoveţi din jur, realizate din lemn şi paiantă.

Se poate reconstitui în minte, cu relativă uşurinţă, imaginea pe care o avea oraşul în secolele XVI—XVIII, cu o întindere nu prea mare, cu centrul puternic marcat prin prezenţa Curţii domneşti, înconjurat de o salbă de ansambluri mănăstireşti cu ziduri de incintă, unele ridicate pe înălţimi, dispuse chiar în marginea oraşului sau la oarecare distanţă (Mihai Vodă, Antim, Radu Vodă, Mitropolia, Văcăreşti, Cotroceni, Mărcuţa, Plumbuita).

Căderea în ruină a Curţii Vechi domneşti, lotizarea teritoriului ei, ocupat într-o primă etapă de construcţii reduse ca dimensiuni, au însemnat dispariţia principalei domi-

ZONA CURTEA VECHE

SISTEMATIZAREA ZONEI ETAPA FINALA

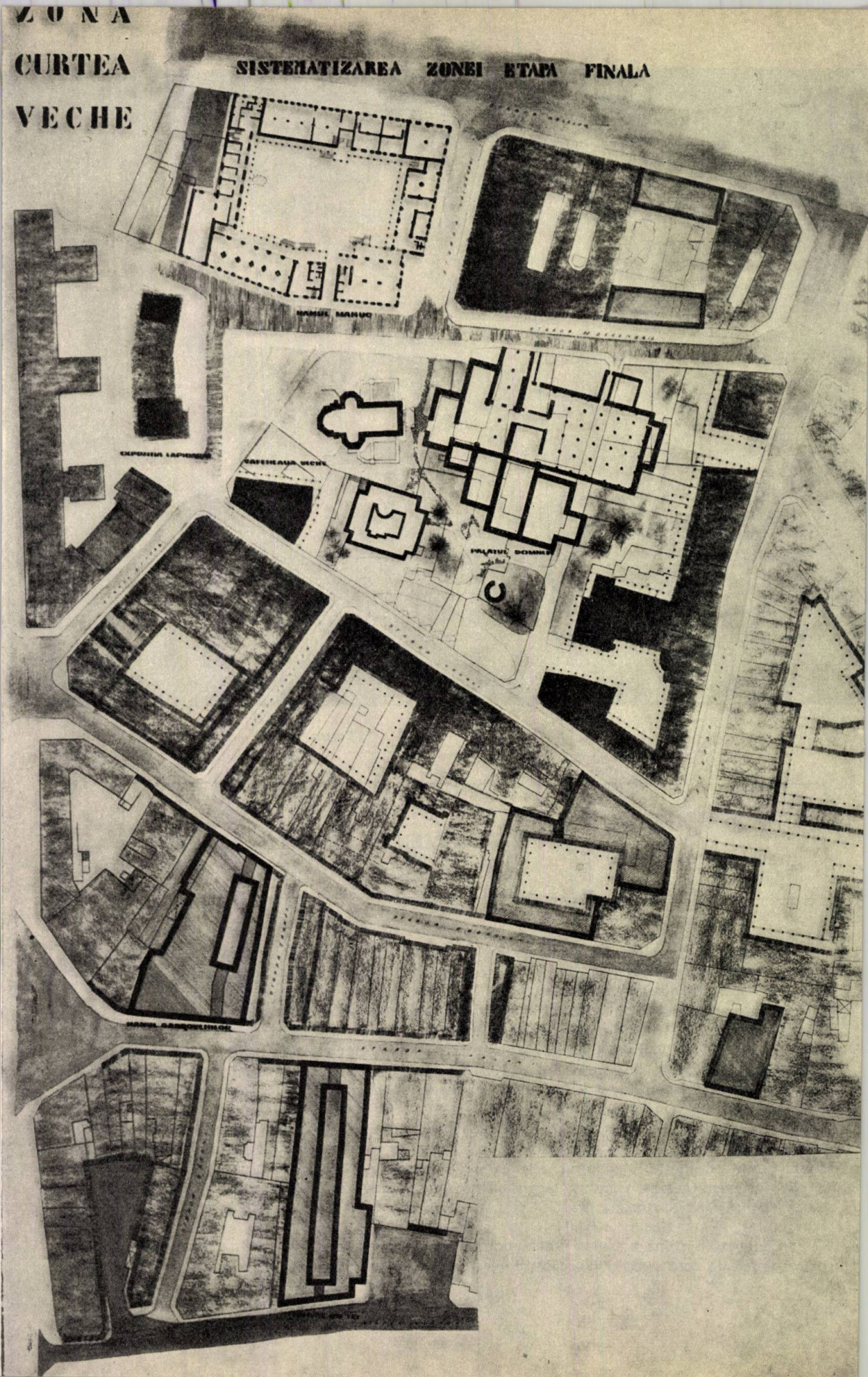

nante orășenești. Procesul de urbanizare, dezvoltat în ritm rapid în ultimul sfert al secolului trecut, exprimat prin ridicarea unor edificii de amploare, ca palatele Poștelor, Justiției, al Băncii Naționale, al Casei de Economii și închegarea regimului închis al străzilor comerciale prin ocuparea frontului parcelelor înguste au modificat vechile raporturi volumetrice, punînd în evidență noi componente monumentale.

Desigur că, în condițiile dezvoltării orașului contemporan, ruinele degajate ale Curții domnești nu vor putea ocupa poziția dominantă de odinioară. Renunțarea la închiderea clădirii Hanului lui Manuc către Dîmbovița printr-un bloc-paravan creează însă premiza pentru o includere funcțională și estetică favorabilă a zonei Curții Vechi în compoziția noilor spații orășenești adiacente. Temerea cu privire la faptul că fațada hanului, orientată către cursul Dîmboviței, cu scara ei măruntă, nu va putea constitui o închidere a spațiului noii piețe a Unirii pretinde, de fapt, modificarea modului de a pune problema. Hanul, interpus între vestigiile Curții domnești și splai, nu trebuie privit nici ca o închidere a frontului pieței și nici ca un capăt de perspectivă, ci, dimpotrivă, ca o deschidere, ca o fereastră către vestigiile curții voievodale. În spatele hanului se profilează turla bisericii, fostă capelă domnească, care anunță prezența curții. Astăzi, această imagine este alterată de calcanele unor clădiri, care însă, într-o etapă următoare, fie că pot fi înlăturate, fie « fațalizate », pentru a constitui un ecran favorabil pe care să se proiecteze biserica și, totodată, pentru a oferi o vedere frumoasă către piață. Prin acest complex de măsuri, Curtea domnească își va recăpăta accesul tradițional către Dîmbovița.

O problemă care a stîrnit în mod surprinzător controverse este aceea a modalității păstrării și restaurării ruinelor Curții domnești. Descoperirea acestor vestigii are o valoare inestimabilă pentru istoria orașului și chiar a poporului. Studiile de reconstituire prezintă un interes științific și didactic incontestabil. Înfăptuirea unei reconstituiri însă, chiar în cazul unei abundențe sporite de documente arheologice și iconografice, ar oferi o clădire nouă, cu importante întregiri ipotetice, care ar ascunde și altera substanța originală a vestigiilor peste care s-ar « funda » zidăriile de completare cu structuri (aproape inevitabile) de beton armat.

Pentru a realiza efectul unei asemenea operații, să presupunem ruinele expresive ale curții domnești de la Tîrgoviște care prin întregiri ipotetice ar fi aduse la înfățișarea pe care ar fi putut să o aibă în vremea lui Petru Cercel sau Constantin Brîncoveanu. Desigur că o asemenea intervenție le-ar face să-și piardă și farmecul și caracterul de autenticitate pe care îl dă amprenta timpului scurs și, totodată, valoarea lor arheologică și istorică.

Includerea funcțională a ansamblului Curții domnești din București în starea sa de ruină în circuitul vieții contemporane se poate realiza prin atribuirea unor funcții muzeale (cea de cramă sau restaurant ni se pare cu totul improprie), prin organizarea unor spectacole de teatru sau de « sunet și lumină ». Ruinele termelor lui Dioclețian de la Roma, care adăpostesc Muzeul național de antichități sau termele lui Caracalla, utilizate pentru spectacole de operă, reprezentarea unor piese istorice la cetatea de scaun a Sucevei, ilustrează pe deplin asemenea posibilități.

Rezultatele cercetărilor demonstrează faptul plin de interes că Hanul lui Manuc a înglobat clădirea unui corp de gardă al palatului (sec. XVII) și o casă domnească mai nouă — Mavrogheni (sec. XVIII). Evidențierea lor prin soluția de restaurare, fără stridențe, cu condiția menținerii caracterului de incintă închisă a hanului, chiar prin sacrificarea unor elemente ale etapei de transformare a sa în hotel « Dacia », este pe deplin în acord cu principiile de restaurare, care admit renunțarea la o componentă de importanță minoră, atunci cînd devine, în acest fel, posibilă valorificarea unor elemente mult mai prețioase.

Ambianța acestor vestigii ce se valorifică sub aspect istoric, funcțional și estetic o constituie clădirile cuprinse în zona, obiect al preocupării de sistematizare, dintre străzile Halelor, Smîrdan, Blănari și bd. 1848, clădiri zidite la finele secolului trecut și începutul secolului nostru, fără o valoare deosebită din punct de vedere istoric și stilistic.

Una dintre soluțiile posibile ar fi demolarea aproape integrală a fondului construit existent și înlocuirea sa printr-un ansamblu modern, făurit cu știința și precizia arhitectului pentru a constitui o ambianță corespunzătoare pentru monumentele istorice. Însă un atașament de natură afectivă față de istoria și tradițiile cartierului negustoresc din ultimii 150 de ani va conduce probabil la concluzia păstrării sale.

În acest caz va fi necesară aplicarea unui complex de măsuri incluzînd operații de asanare, modernizare, renovare și remodelare, definit printr-un nume consacrat astăzi de *restaurare urbanistică*. În baza unei cercetări minuțioase a tuturor clădirilor din zonă, sub aspectul valorii lor istorice, estetice și de întrebuințare, ale cărei constatări urmează

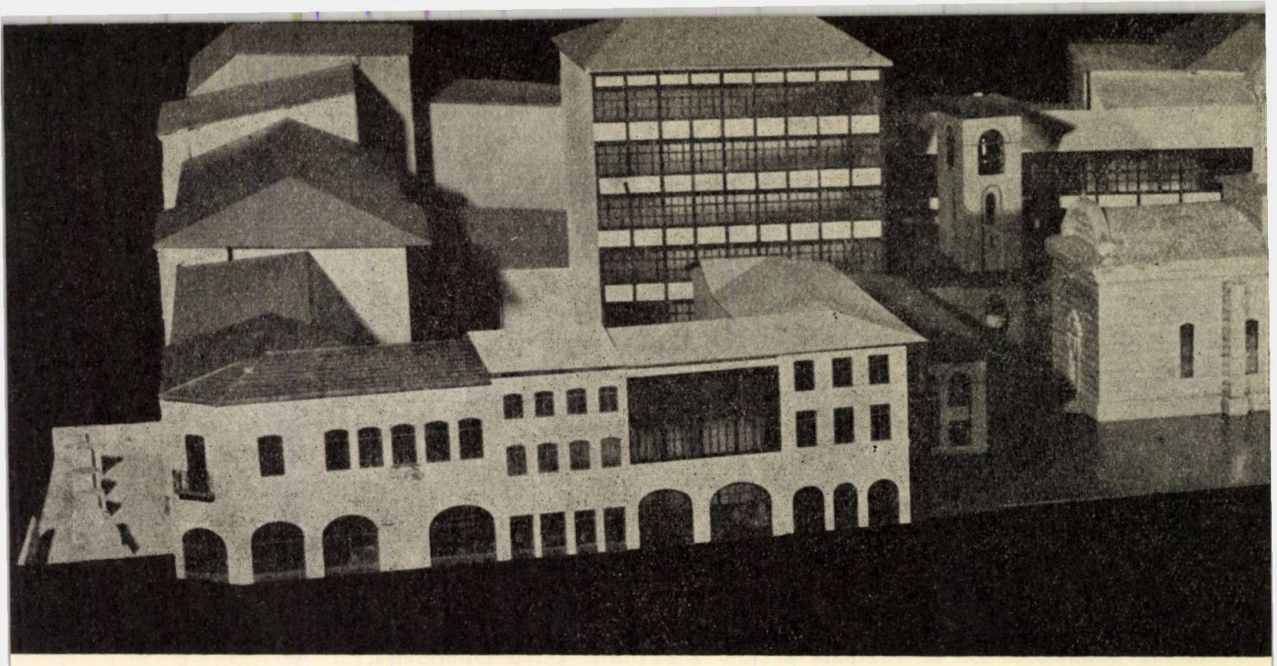

să fie fixate prin relevee detaliate, va deveni posibilă o operație de selecție, precizîndu-se atitudinea față de fiecare clădire în parte. Ca urmare, este de prevăzut că va fi o categorie de clădiri care se vor demola pentru a degaja vestigii istorice sau pentru a ceda locul unor clădiri noi. Alte edificii care ilustrează evoluția stilistică a epocii vor trebui păstrate și restaurate. În fine, o a treia categorie de clădiri, a căror valoare de întrebuințare, în pofida calității lor estetice limitate, ar justifica menținerea lor, vor trebui să fie reconsiderate din punctul de vedere al aspectului lor plastic.

Realizarea de noi construcții, cît și remodelarea plastică a celor existente, deși constituie un aport creator al arhitectului, care poate *alege* soluția, atunci cînd are loc într-un mediu istoric se încadrează în categoria de lucrări numite *restaurare de inovație*.

În baza unui studiu, pe care-l consider preliminar, colectivul de proiectanți întrevede « posibilitatea realizării unei arhitecturi naționale de epocă la acele imobile care vor necesita lucrări capitale în fațade », recurgînd la repetarea unui element unic pe care-l consideră caracteristic arhitecturii urbane din veacul trecut — geamlîcul. Totodată, există preocuparea de a « reconstitui » aspectul unor elemente de dotare edilitară, cum sînt pavajele, felinarele, firmele etc.; totul pentru a « reînvia » atmosfera vechiului centru negustoresc al orașului. Ca o consecință, au apărut, pe drept cuvînt, temeri și în legătură cu pericolul unei confuzii de valori ce ar putea să se ivească între componentele ansamblului istoric și cele contemporane, produse de restaurator folosind un stil de « epocă ».

Urmărind modul în care a evoluat concepția privitoare la acest gen de lucrări, se pot constata în Europa secolului XIX numeroase reluări stilistice, atunci cînd a fost vorba de lucrări de terminare a unui monument sau de extindere prin edificare de noi componente. Exemple celebre le oferă terminarea în secolul XIX a bisericilor Santa Maria del Fiore și Santa Croce din Florența. La noi în țară, castelul Corvinilor de la Hunedoara a fost îmbogățit cu noi componente de stil neogotic, după cum și biserica gotică Sf. Mihail din Cluj a fost înzestrată cu un monumental turn, alipit fațadei de nord.

Mai tîrziu, concepția istorică în restaurare a promovat ideea folosirii, pentru noi componente incluse într-un ansamblu istoric, a unei plastici contemporane denumită cîteodată « fond neutru » sau « arhitectură tranzițională », tocmai pentru a se deosebi de componentele istorice.

Experiența autohtonă din ultimele două decenii oferă exemplul noii incinte a bisericii mănăstirii Dealului și a clădirilor de incintă înfrumusețate ale mănăstirii Neamțului, unde, în ambele cazuri, un vizitator neinformat ar putea confunda componentele incluse de restaurator cu vestigiile istorice. În schimb, pridvoarele noi ale caselor din incinta mănăstirii Sucevița sau fațadele remodelate ale clădirilor austriece din incinta mănăstirii Dragomirna prezintă o plastică contemporană, sugerată totuși de vechea arhitectură, care informează asupra contribuției restauratorului.

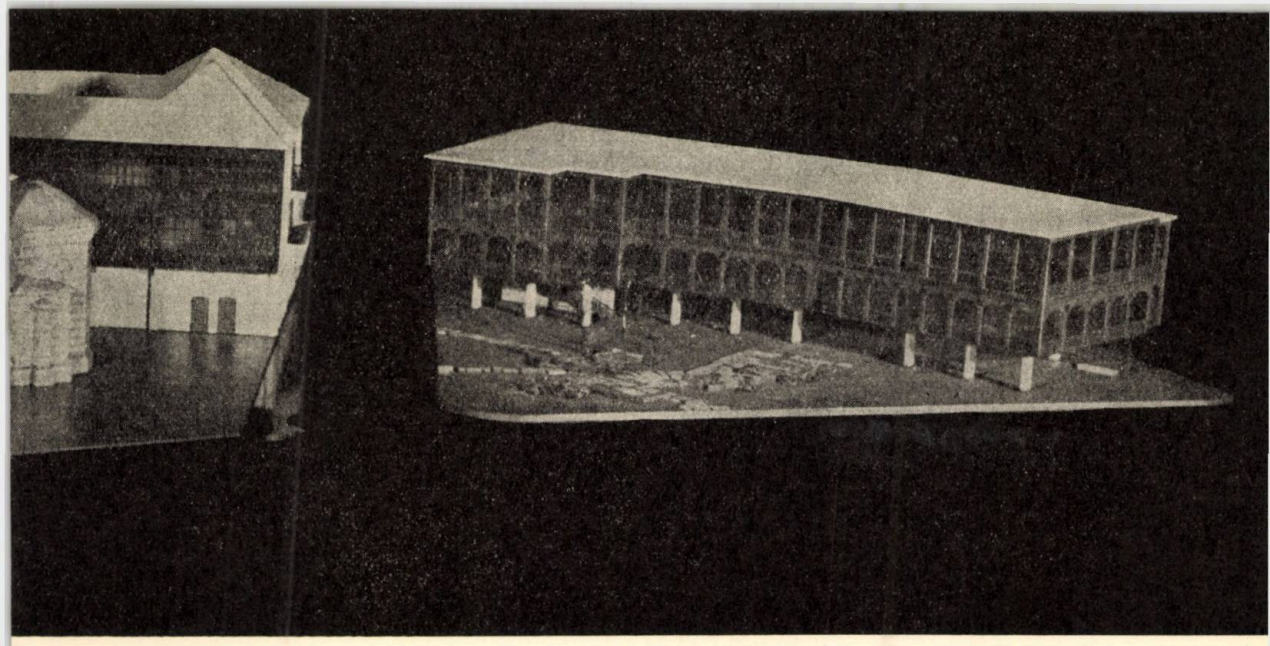

Macheta ansamblului « Curtea Veche » — Propunere de reconstrucție

Cerința privitoare la caracterul contemporan al arhitecturii componentelor incluse în cadrul unui ansamblu istoric trebuie privită și prin prisma căutărilor unei expresii proprii, specifice, în arhitectura românească de astăzi.

Pentru a prevedea sensul în care se va îndrepta căutarea specificului și a putea aprecia valabilitatea soluției propuse de a remodela plastic clădirile din zona arătată, pe baza preluării unui singur element al arhitecturii secolului XIX — geamlîcul — este iarăși instructiv de a urmări evoluția preocupărilor pentru elaborarea unei expresii arhitecturale proprii în trecut.

Se poate afirma că năzuința către o formulare specifică este caracteristică întregii dezvoltări a arhitecturii corespunzătoare epocii moderne a istoriei României. Această năzuință s-a manifestat în opozițiile față de curentele eclectice, cît și față de unele curente nivelatoare cu pretenții de universalitate. Prima încercare a unei expresii specifice aparține lui Ion Mincu, Petre Antonescu și reprezentanților așa-numitului curent « neoromânesc ». Avînd laturile sale progresiste, cît și limitele sale justificate istoricește, este greu de presupus că experimentul « neoromânesc » ar putea constitui obiectul unei reluări. Între cele două războaie mondiale, tendința către o expresie specifică cunoaște formulări plastice atît de diferențiate cum sînt cele ale arhitecților S. Ciortan și O. Doicescu. În cursul deceniului al șaselea al secolului nostru s-a crezut posibil de a realiza o arhitectură cu formă națională printr-o preluare relativ directă a unor elemente ale arhitecturii vechi românești, grefate pe compoziții cu caracter clasicist. În ultimii 8 — 10 ani, problema specificului este tratată de pe o treaptă superioară a înțelegerii arhitecturii ca fenomen, prin prisma folosirii tehnicii înaintate și a industrializării construcțiilor, a unei funcționalități consecvent moderne, a tratării laturilor arhitecturii privite ca o unitate dialectică și a considerării tradiției ca o sursă de învățăminte și nu ca un repertoriu de elemente.

Ținînd seama de rapida schimbare a gusturilor estetice în arhitectură pe plan internațional și autohton este de așteptat ca, în funcție de personalitatea autorilor, cît și de tendințele subiective ale fiecărei etape, căutările actuale să conducă la o gamă largă de formule plastice, de la rezolvări bazate pe o transfigurare accentuat modernă a tradiției pînă la unele interpretări mai apropiate de sursa de imaginație.

Totuși, în cazul unor intervenții contemporane într-un cadru istoric, cum este și cazul acțiunii de remodelare a clădirilor din zona centrală a orașului București, pentru a se evita atît confuziile de valori, cît și un caracter fals, scenografic al intervenției în ansamblu, ar fi de dorit o interpretare mai modernă a elementelor furnizate de tradiție. Înșiși autorii proiectelor demonstrează teoretic că o asemenea interpretare, chiar a elementului ales, a galeriei închise prin geamlîcuri, este pe deplin posibilă.

O asemenea poziție ar fi în acord și cu principiile verificate printr-o experiență de decenii, ale restaurării de inovație, cît și cu tendințele actuale și cu previziunile posibile ale evoluției procesului de elaborare a unei arhitecturi românești contemporane înzestrate cu amprentă proprie.

panait i. panait

Şef de secţie la Muzeul de istorie a municipiului Bucureşti

consideraţii istorice privind sistematizarea zonei «curtea veche» din bucureşti

S-a sărbătorit la 20 septembrie 1959 un semimileniu de la prima atestare documentară a oraşului Bucureşti. Dar urmele locuirii omului pe aceste meleaguri sînt cu mult mai vechi. Specialiştii consideră, pe baza unor unelte de piatră cioplită găsite pe malul Colentinei, că primele indicii ale existenţei omului aici coboară cu cca 150 000 de ani în urmă.

Închegat ca tîrg şi apoi ca oraş în sec. XV, Bucureştiul s-a dezvoltat neîncetat în pofida deselor calamităţi naturale şi a vicisitudinilor ce s-au abătut asupra aşezării cu o frecvenţă impresionantă. De fiecare dată locuitorii şi-au ridicat casele, permiţînd desfăşurarea mai departe a vieţii urbane. Dar toate aceste repetate jafuri, incendii şi cutremure au afectat enorm monumentele vechiului oraş.

Bucureştiul face parte din acea categorie de aşezări urbane ale căror centre iniţiale au fost păstrate cu această funcţie de-a lungul întregii lor existenţe. Perimetrul cuprins între bd. 1848 de azi, străzile Lipscani, Smîrdan şi cursul Dîmboviţei, socotit pe bună dreptate vatra oraşului, a fost şi zona cea mai intens locuită. Deseori, ceea ce jaful şi incendiul invadatorilor nu puteau să năruiască, cădea sub ciocanele şi mistriile meşterilor ce înălţau, după bătaie, construcţii noi. Pentru cei ce au avut posibilitatea să urmărească lucrările edilitare din bd. 1848 este concludent faptul că întreaga zonă ce porneşte de la Piaţa 1848 în jos se înfăţişează, în pămînt, ca o haotică suprapunere şi adosare de fundaţii de ziduri, pivniţe de prăvălii, gropi datînd din sec. XV—XIX. Această permanentă locuire a avut repercusiuni asupra edificiilor vechi, pe care noul mod de viaţă le condamna la pieire.

O a doua caracteristică edilitară-urbanistică bucureşteană este dată de materialul de construcţie întrebuinţat în timpul epocii feudale. Exceptînd palatul voievodal şi unele edificii religioase sau case boiereşti — executate din piatră de rîu şi cărămidă — o mare parte a construcţiilor a rămas, pînă către începutul sec. XVIII, din lemn sau paiantă. Recentele cercetări arheologice au surprins la Hanul cu Tei urmele unui puternic incendiu care a mistuit, la sfîrşitul sec. XVI, case ale orăşenilor făcute din paiantă. Întrebuinţînd în mare măsură lemnul, oraşul a fost în mod permanent pradă unor pustiitoare incendii. Astfel, marele foc din 1847 a distrus peste 1800 de case începînd din vecinătatea bisericii Sf. Dumitru (Poşta) pînă la barierele lanculuí şi Vergului. Şi astfel de calamităţi se abătuseră de numeroase ori, distrugînd pentru totdeauna edificii de o certă valoare arhitectonică şi istorică. S-a adăugat unor atare evenimente şi incapacitatea unor gospodari burghezi ai municipiului, care nu numai că nu au conservat monumentele oraşului, dar chiar le-au năruit. În pofida opoziţiei unor cercuri largi populare, în 1888, ca să dăm numai un exemplu, a fost dărîmat Turnul Colţei. Cam tot în aceeaşi perioadă se năruiseră chiliile de la Radu Vodă, fără a se lua vreo măsură în vederea conservării lor.

Şi totuşi, analizat cu meticulozitatea pe care ştiinţa o impune, municipiul Bucureşti nu este lipsit de monumente istorice, unele dintre ele de certă valoare naţională. Ne referim nu numai la complexele arhitectonice de la Radu Vodă, Mihai Vodă, Mogoşoaia, Văcăreşti şi multe altele, ci şi la clădirile ce alcătuiesc zona veche a oraşului. Pornim din capul locului de la convingerea că avem de-a face cu o zonă istorică constituită de-a lungul secolelor. Terenul acesta, brăzdat de o reţea hidrologică densă, a fost îndelung şi intens locuit de om. Cercetările arheologice, începute din anul 1953, au scos la iveală mărturii începînd din epoca pietrei şlefuite şi pînă în zilele noastre. Sînt cunoscute în literatura de specialitate unelte şi vase de lut din vremea comunei primitive, din perioada geto-dacă, din sec. III—IV şi VI—VII. În sec. X—XI un sat al populaţiei româneşti se întindea de la piaţa Operetei pînă spre podul Şerban Vodă. Au fost cercetate locuinţe

amenajate din bîrne de lemn, cuptoare de copt pîinea, gropi, vase lucrate aici sau aduse din centrele dobrogene. În spuza cuptoarelor unora din bordeie apar bucăți de zgură de fier, ceea ce indică practicarea unor îndeletniciri meșteșugărești. Monede emise de împărații bizantini în sec. XI—XIII au fost găsite în piața Unirii, în malul Dîmboviței spre Institutul medico-legal. În cursul sec. XIV, în contextul unor progrese economice și al îndesirii așezărilor rurale în bazinul Argeșului, al intensificării schimburilor de produse, se creează condițiile propice înfiripării la București a unui centru regional. Cercetările din cartierul Străulești, în vatra unui sat din sec. XIV, au dovedit că încă din acea perioadă zona Bucureștilor era antrenată în rețeaua schimburilor comerciale cu orașele transilvănene sau din Balcani [1]. Cînd, la jumătatea sec. XV, voievozii Vlad Țepeș și Radu cel Frumos acordă atenție tîrgului Bucureștilor din motive cu totul opuse, primul fiind aprig apărător al intereselor țării de intervențiile turcești, ei nu fac altceva decît să redoteze așezarea de pe Dîmbovița cu o fortificație, un castru, pe care izvoarele istorice îl numesc « Cetatea Bucureștilor » sau « Cetatea Dîmboviței ». Unii cercetători socotesc că hrisoavele care menționează Cetatea Bucureștilor se referă nu numai la palatul domnesc, ci la întregul oraș fortificat mult timp cu palancă de lemn. Locul ales de Vlad Țepeș în anii 1458—1459 pentru zidirea castrului său, mult căutat în ultimii ani, a fost precizat în 1967—1968 în imediata vecinătate a Pieței de Flori de azi. Terenul era propice unei atari construcții, fiind flancat spre Dîmbovița de maluri abrupte, înalte de 3—4 m, de albia mîloasă a rîului Bucureștioara și de zona jilavă a unor izvoare dinspre str. Blănari. Un ușor promontoriu a fost pregătit prin decaparea lui pentru a adăposti zidurile construcției domnești. Nucleul orășenesc s-a construit în jurul acestei Curți voievodale pe care o va însoți pînă la masiva ei năruire de la începutul sec. XIX. Cînd Constantin Vodă Hangerli scotea la mezat, în 1798, perimetrul Curții domnești, el consemna dispariția de pe harta orașului a acelui ansamblu arhitectonic de care se leagă desfășurarea vieții politice, militare și culturale a Țării Românești timp de trei veacuri și jumătate. Totodată, efemerul domnitor a cărui domnie s-a sfîrșit în mod tragic în Dealul Spirei, permitea extinderea construcțiilor orășenești, trasarea de noi uliție, care se vor definitiva abia după marele incendiu din martie 1847 și pe care le avem și în zilele noastre. Nu este momentul să ne oprim prea mult asupra importanței politice a edificiului voievodal din București. Subliniem însă că, începînd cu Vlad Țepeș, marii voievozi al Țării Românești, de care se leagă evenimente ce adesea reflectă aspirațiile întregului popor român, au șezut în acest edificiu și au definitivat aici planurile politicii lor îndreptate împotriva asupririi naționale. Poate mai mult ca oriunde, la Curtea domnească din București ideea unirii românilor și-a găsit ecoul în planuri militare, în tipărituri, în ajutoare materiale mai mari și mai repetate ca oriunde. Iar dincolo de zidurile de incintă, pe străzile care înconjurau Curtea, s-au petrecut și cele mai puternice mișcări populare bucureștene îndreptate împotriva nedreptății sociale.

S-a împlinit de curînd un veac de căutări pe diferite căi a locului pe care a fost înălțată Cetatea Bucureștilor, castrul de reședință al primilor voievozi stătători la București. Săpăturile efectuate în 1953—1954 dovediseră posibilitatea semnalării în perimetrul Curții domnești a unor vestigii mai vechi decît perioada domniilor lui Mircea Ciobanul de la jumătatea sec. XVI. Cercetările reluate în august 1967, și aflate în plină desfășurare în prezent, au scos la iveală fundații și fragmente de ziduri datate, pe baza observațiilor stratigrafice și a ceramicii descoperite, în a doua jumătate a sec. XV. Este vorba de vestigiile surprinse în str. Soarelui 10—12 și 7—9, acolo unde, cu ani în urmă, erau cunoscute hrubele palatului lui Mircea Ciobanul. Din punctul de vedere al tehnicii de construcție avem de-a face cu ziduri în care bolovanii de rîu joacă un rol preponderent, cărămida apărînd izolat. Mortarul este extrem de rezistent, ca și la alte edificii din această vreme, printre care menționăm biserica mănăstirii Tinganu, ctitoria lui Radu cel Frumos. Așa cum se înfățișează în prezent, construcția aceasta înscrie o suprafață dreptunghiulară compartimentată la subsol pe patru travee orientate est-vest. Nu credem că greșim dacă socotim că acesta este castrul în care s-au petrecut evenimentele anilor 1473 și 1476. Este cunoscut faptul că în toată perioada zbuciumatei lui domnii, Radu cel Frumos nu a putut abandona linia politicii sale filootomane. De aceea, el se va găsi permanent într-o rivalitate ostășească cu Ștefan cel Mare al Moldovei. În 1473, după bătălia de pe apa Vodnei de lîngă Ploiești, oștile moldovene înconjură « Cetatea Bucureștilor » și o cuceresc. În noiembrie 1476, din nou oști moldovene și transilvănene intrau în Țara Româ-

[1] P. I. Panait: Începuturile orașului București în lumina cercetărilor arheologice în București, MIM V, p. 23.

nească. Aproape o săptămînă oraşul Bucureşti a fost asediat şi apoi cucerit. Aceste importante evenimente afectează în desfăşurarea lor o construcţie capabilă să adăpostească Curtea voievodală şi să reziste chiar unor puternice asedii. Adresîndu-se papei Sixt al IV-lea, Matei Corvin descrie Bucureştiul drept « cetatea cea mai puternică a ţării, întărită şi prin lucrări de artă şi de la natură ».

Încă din acest stadiu al cercetărilor putem afirma că fundaţiile acestui edificiu sînt precizate acum în str. Soarelui. Cele două principale lupte sînt materializate prin cele două pavimente de mortar aşternute la scurt timp unul de altul, cel de-al doilea după un pustiitor incendiu de la care au rămas bucăţi de bîrne carbonizate.

Aşadar, în 1473—1476, construcţia voievodală funcţiona. Se pune problema cînd a fost înălţat castrul de la Bucureşti. În raport cu materialul arheologic descoperit pînă acum şi de situaţia stratigrafică întîlnită se poate afirma că edificiul datează de la jumătatea veacului al XV-lea, prima fază putîndu-i-se atribui lui Vlad Ţepeş. După evenimentele din 1476 palatul a fost refăcut în aşa fel încît în 1477—1478 el apare în documente cu numele de « Cetatea Nouă » sau « Cetatea nouă de scaun Bucureşti ». În ultimele decenii ale sec. XV şi în prima jumătate a secolului următor, Bucureştiul va găzdui curtea voievozilor, nevoiţi să rămînă cît mai aproape de raialele turceşti de la Dunăre. Cert este faptul că în timpul primei domnii a lui Mircea Ciobanul (1545—1554) palatul a suferit ample modificări. Din această fază se păstrează zidurile ce închid traveele 1—3 din str. Soarelui 10—12, precum şi unele ziduri din fosta curte interioară de la str. Soarelui 7—9. Se constată un procedeu foarte interesant prin aceea că meşterii sec. XVI au dublat unele din zidurile vechi cu pereţi de cărămidă şi bolovani de rîu. În forma pe care Mircea Ciobanul i-a dat-o, dar alterată probabil de marele incendiu provocat de turci în martie 1554, palatul este descris de primii călători străini care, trecînd prin Bucureşti, notează impresiile lor despre reşedinţa de scaun a Ţării Româneşti. Bongars, agentul diplomatic al viitorului rege la Franţei Henric al IV-lea, consemnează că edificiul domnesc este zidit din piatră. După vremelnica ocupaţie otomană din toamna anului 1595, şi îndeosebi în urma prădalnicei retrageri turceşti, completată cu jaful tătăresc din 1596, Curtea din Bucureşti nu a mai putut găzdui domnia timp de aproape două decenii. Urmele incendiului provocat de turci sînt surprinse într-un strat gros de moloz în care sînt antrenate cahle de sobe sparte, vase de lut şi sticlă. Cel care va trece la masive refaceri la Curtea domnească va fi Matei Basarab. În 1640, Deodat Bogdan Bakiç, trecînd prin Bucureşti, spune că « Palatul domnesc este aşezat pe malul rîului (Dîmboviţa — n.n.), fiind dărăpănat ». În schimb, Paul de Alep găsea în 1657 « un edificiu uimitor de elegant, cu un aspect încîntător şi mult mai frumos şi mai vesel decît curtea din Tîrgovişte »[2]. Relatări mai bogate avea să lase spahiul din garda sultanului Murad IV, Ewlya Celebi, în 1659 — 1660. Curtea, scria el, « este aşezată tocmai în mijlocul oraşului, avînd în apropiere şi de jur împrejur ziduri de palancă simplă, construite cu stejar. Înlăuntrul palatului se găsesc felurite construcţii şi odăi de piatră, numeroase divanuri, o mănăstire împodobită, iar în cele patru părţi ale palatului 200 (?) de odăi cu parter şi un cat pentru dorobanţii puşcaşi sau ieniceri »[3]. Călătorul oriental menţionează apoi existenţa unui maidan, a unei grădini, băi, precum şi faptul că în jurul curţii se găsesc 1000 de prăvălii în care stau fete frumoase care vînd mărfurile. În 1660, oraşul Bucureşti devine oficial singura reşedinţă a Ţării Româneşti. Grigore Ghica şi apoi Gh. Duca şi Şerban Cantacuzino vor reface, vor extinde şi vor împodobi palatul. Se constată chiar o tendinţă caracteristică sec. XVII, aceea de a extinde palatul îndeosebi spre est, spre biserica Curţii. Se fac chiar modificări la suprastructura edificiului, anunţate în prezent de consolidările fundaţiilor din traveele 2—4. Cel care va încheia şirul marilor ctitori de la Curtea Veche şi care va da cea mai mare strălucire acestui ansamblu arhitectural va fi Constantin Vodă Brîncoveanu. Cronica oficială consemnează că mîndrul voievod a făcut casă cu « trei cafasuri » aşezată pe stîlpi de piatră. O descriere datorată secretarului florentin al lui Constantin Brîncoveanu, Del Chiaro, subliniază că palatul este « destul de mare. Sălile lui mari sînt boltite şi prima dintre ele are în mijloc un rînd de coloane, dar destul de scunde. Sala a doua serveşte pentru adunarea Divanului, unde se mai fac şi banchete în zilele solemne, altele sînt săli sau camere de audienţă de unde intri apoi în iatacul domnului şi de aici în cămările doamnei, care în realitate sînt numai două şi o cămăruţă, pînă cînd domnul Şerban Cantacuzino puse să se zidească în timp de cîteva luni un frumos şi mic palat cu

---

[2] Paul I. Cernovodeanu: Istoria Bucureştilor prin călători străini (mss. depus la biblioteca M. I. M. B.).

[3] Idem.

opt odăi, ocupînd pentru acest edificiu și un colț de grădină ». În 1714, palatul domnesc se înfățișa lui Aubry de la Mottraye « spațios și destul de arătos ». După 1716, palatul a intrat într-o perioadă de continuă și mereu accentuată stare de degradare, pe care oamenii și calamitățile naturale au sporit-o deceniu de deceniu. Prin scoaterea perimetrului Curții la mezat, în 1799 s-a parcelat întregul teritoriu, înălțîndu-se pe locul construcțiilor ce adăpostiseră secole de-a rîndul voievozii Țării Românești, pivnițe și prăvălii negustorești.

Socoteam pînă de curînd că din zidurile palatului domnesc nu a mai rămas aproape nimic. Se știa, de exemplu, numai de existența celor două hrube din str. Soarelui 10, zidul ce desparte imobilele de pe str. 30 Decembrie 29—31, la care se mai păstrează un ancadrament de fereastră din piatră de Albești și cîteva fundații izolate. În urma săpăturilor începute în 1967 au ieșit la iveală elemente noi, extrem de valoroase. S-a stabilit conturul palatului din sec. XV—XVI, în str. Soarelui 10 s-a precizat conturul unuia din paraclisele Curții din sec. XVII, în clădirile de pe str. Soarelui 7—9 a fost depistată o încăpere boltită de la parterul edificiului. Zidurile înalte de 8—10 m s-au identificat în mai multe zone, permițînd stabilirea unor elemente certe în privința parterului și etajului acestei monumentale clădiri. De la vechiul palat se cunosc astăzi noi conducte de alimentare cu apă. De o importanță pe care și izvoarele scrise o semnalează, apreciindu-l elogios, este sistemul de aducere, difuzare și evacuare a apei. Într-o hrubă din str. Soarelui 5 s-au găsit cîteva bazine de la care porneau mai multe conducte făcute din tuburi de pămînt ars. Se pare că avem de-a face aici cu rezervoarele de apă ale Curții, acoperite cu resturi de la palatul refăcut după unul din incendiile din sec. XVII. Atrage atenția faptul că unul din bazine, de formă patrulateră, este umplut cu cenușă, vase de lut întregi, oase. În această umplutură au fost semnalate și bijuterii de aur pierdute în timpul calamității ce a mistuit palatul, monede ș. a. Succinta trecere în revistă a vestigiilor palatului se completează cu menționarea zidurilor de incintă datînd din sec. XVI—XVII surprinse în curtea interioară a Hanului Manuc. Cercetarea este în plină desfășurare. Lucruri pe care cu un an în urmă nici nu le bănuiam ies acum la iveală din moloz sau de sub șubredele ziduri înălțate în sec. XIX, vestigiile palatului voievodal prind contururi noi ce pun în fața istoricilor și arhitecților probleme extrem de dificile pentru conservarea și valorificarea acestor mărturii ale zbuciumatei istorii a Curții Vechi.

Str. Soarelui — Rest al unei scări din sec. XIX

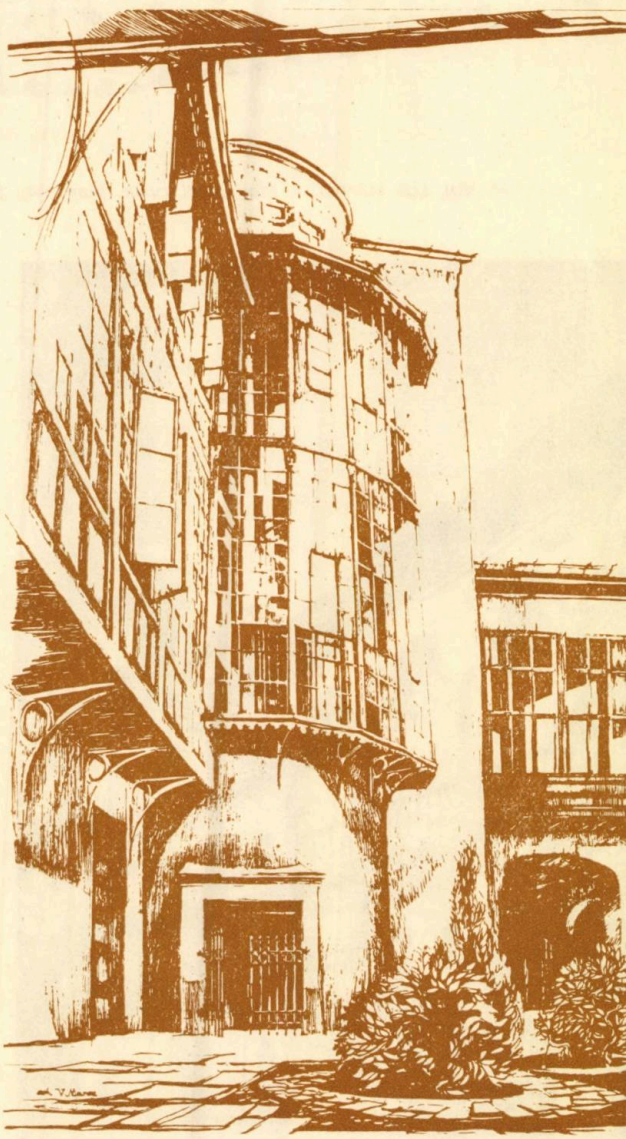

Cel de-al doilea obiectiv pivot al zonei istorice este Hanul lui Manuc. Este cunoscut faptul că, înfruntînd vitregiile vremii, această construcție a dăinuit pînă în zilele noastre, fiind una dintre cele mai reprezentative construcții de acest gen din București. Pînă de curînd, istoria hanului începea cu primii ani ai sec. XIX, cînd bogatul și influentul om politic Manuc-bey a sosit la București. Construcția era în funcție în 1808 și avea să adăpostească tratativele de pace ruso-turce, încheiate suspect de precipitat în 1812, după șase ani de tărăgănate lupte militare.

Cînd, la 30 septembrie 1967, am început cercetările arheologice aveam convingerea că sîntem în fața unei campanii scurte și puțin spectaculoase. Un șanț fusese deschis în 1954 și el dovedise existența aici a unor straturi masive de moloz, bălegar și pămînt de

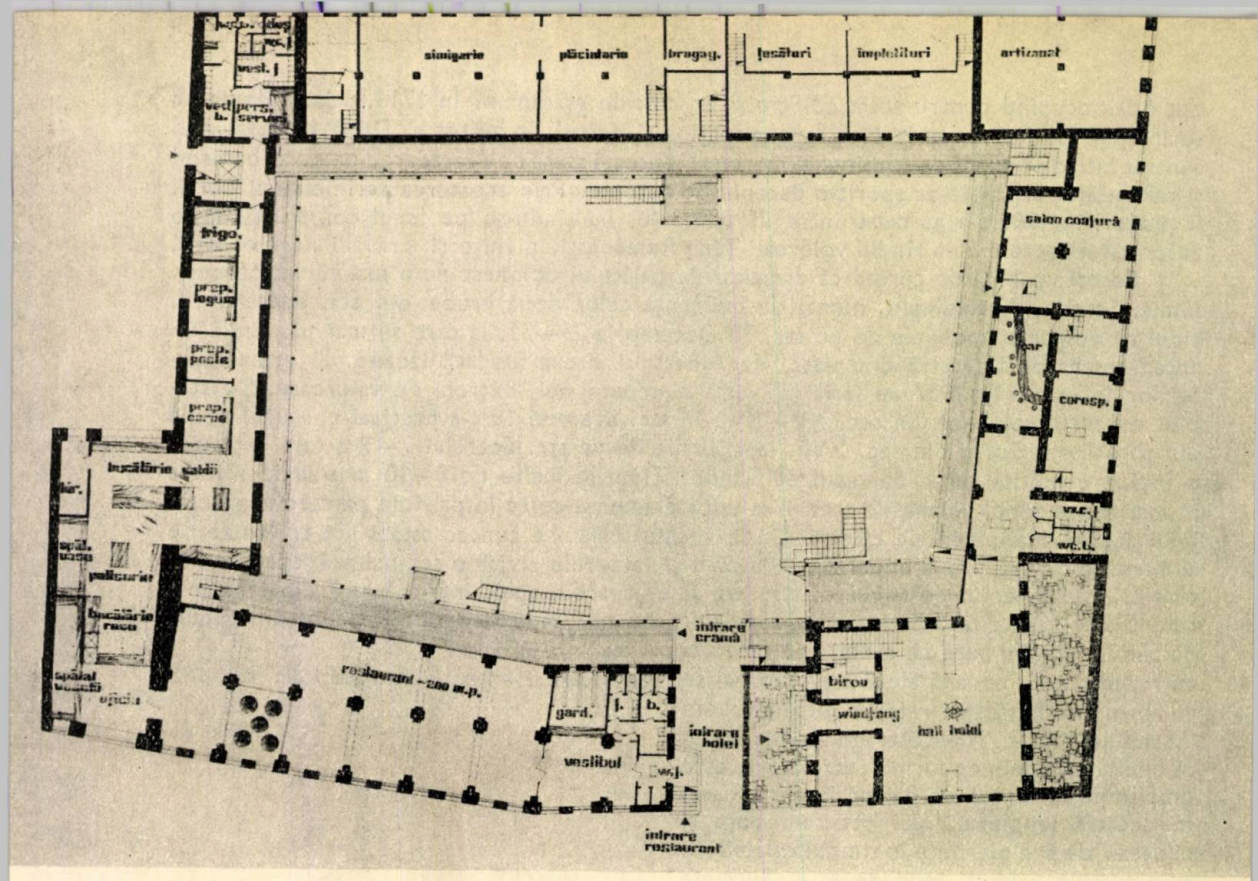

HANUL LUI MANUC — Plan nivel curte, plan etaj, perspectivă de detaliu și machetă

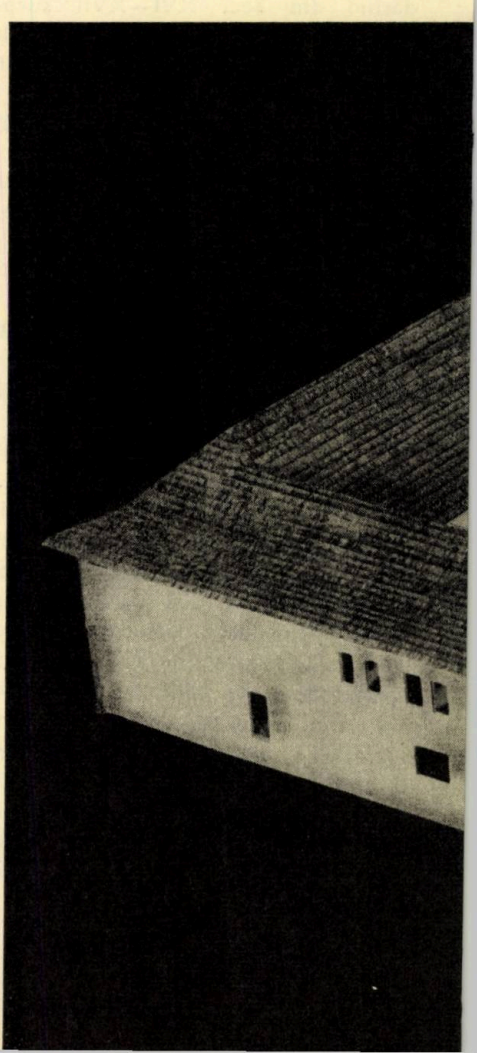

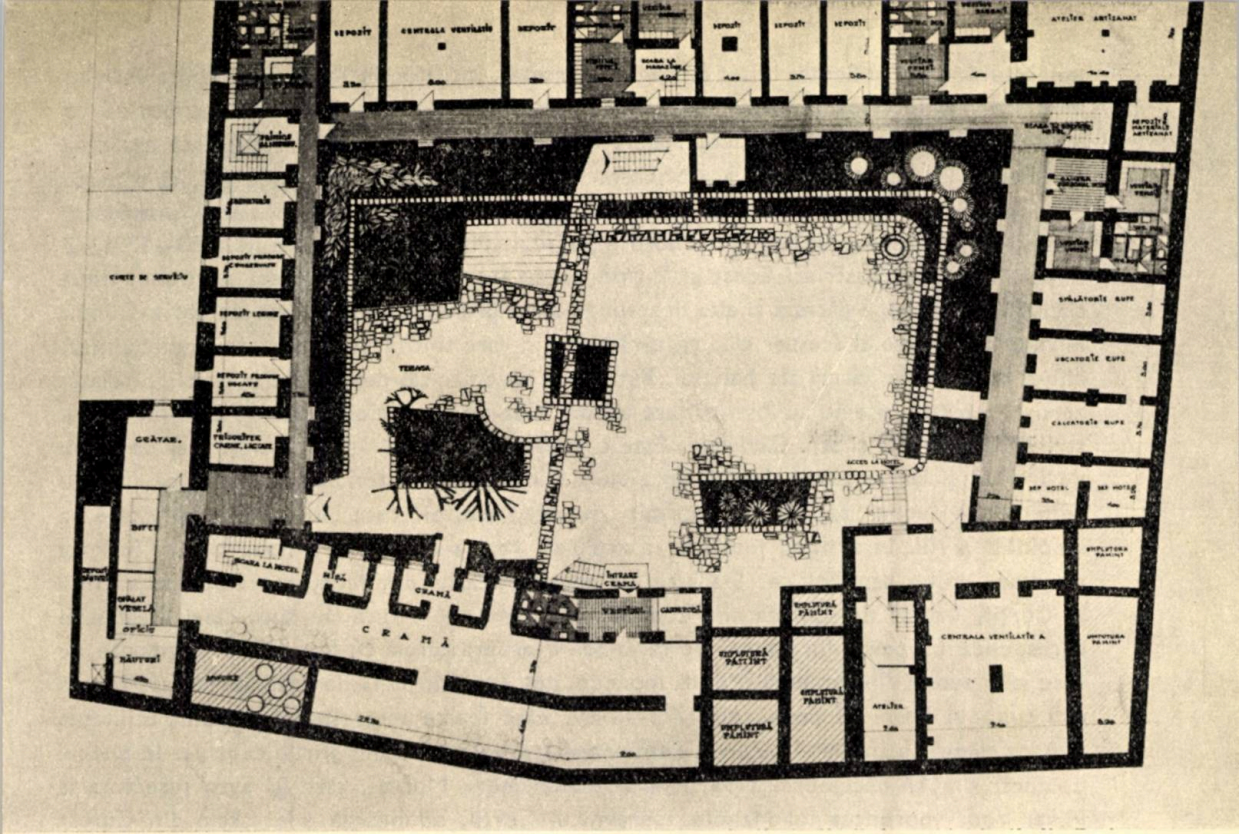
DEPOZIT
CENTRALA VENTILATIE
DEPOZIT
DEPOZIT
DEPOZIT
DEPOZIT
ATELIER ARTIZANAT
TERASA
GRĂTAR
CRAMĂ
INTRARE CRAMĂ
VESTIBUL
CASIERIE
EXPLOATARE PĂSTRAT
EXPLOATARE PĂSTRAT
EXPLOATARE PĂSTRAT
CENTRALA VENTILATIE A
ANEXA
DEPOZIT
DEPOZIT
DEPOZIT
DEPOZIT

umplutură. Dar, cu fiecare hîrleț de pămînt cercetat, situația, în 1967, se complica într-un mod tot mai interesant: Hanul lui Manuc depășea începutul secolului XIX, coborînd cu mult în secolul anterior. Ceea ce Manuc a închis într-un patrulater reprezintă cea de-a treia etapă de construcție pe acest teren. Manuc nu a cumpărat un loc gol, ci o parte din fosta Curte Veche, unde mai dăinuiau încă două clădiri, folosite de noul proprietar pentru a închide cu ele latura de nord a hanului. Planurile întocmite în 1790—1791 de ofițerii topografi austrieci Ernst și Purcel redau într-adevăr, în această porțiune, două clădiri, una aproape pătrată și alta dreptunghiulară prelungă spre Poarta de jos a Curții. Nivelul de călcare al acestor clădiri, cărămida din care sînt făcute, mortarul întrebuințat, diferă de celelalte laturi ale hanului. Putem afirma chiar că, deși făcute la un timp relativ apropiat, aceste case nu au fost înălțate o dată. Cea mai veche este casa de la colțul dintre str. 30 Decembrie și str. Căldărari. Este o construcție cu pivniță, parter și etaj dotat cu un frumos și larg pridvor deschis spre albia Dîmboviței. Materialele arheologice care au rezultat în urma săpăturilor permit datarea acestei case în prima jumătate a secolului XVIII. In a doua jumătate a aceluiași veac s-a alăturat o nouă clădire înălțată pe două hrube semiboltite. S-a scos cu această ocazie din funcțiune zidul de incintă al Curții, înălțat de Constantin Vodă Brîncoveanu. Pe latura de sud, casei acesteia îi corespunde un pavaj din colțuri de cărămidă deasupra căreia au fost găsite fragmente de vase din sec. XVIII, precum și două monede, una emisă în 1743, iar alta turcească, bătută sub sultanul Hamid I între anii 1773—1789. Este foarte interesant de stabilit utilitatea acestor clădiri în ansamblul Curții. Pentru aceasta, valoroase sînt știrile cuprinse în pitacul domnesc din 17 decembrie 1793 prin care Alexandru Moruzi, care își avea reședința la Mihai Vodă, poruncea lui Manole, ispravnicul Curții, să meargă « la casele din Curtea domnească veche unde afară de departamentul judecătilor de cremenalion și din odaia de jos, ce este închisoarea zapciilor domniei mele, pe toți alții, adică cai, arnăuți, sau oricine, să-i ridici calabalîcurile ce au acolo, să-i scoți din case și din curtea caselor, afara aşişderea să nu îngăduiești mai mult a se arunca între aceeași domnească Curte Veche gunoi, să se facă orice fel de murdalîc, ci pururea să îngrijești a fi ferită și păzită ». Prezența grajdurilor în aceste hrube a lăsat urme surprinse în toate secțiunile deschise la Hanul lui Manuc. După o existență de puternică efervescență comercială în primele decade ale sec. XIX, hanul este puternic avariat de marele cutremur din 1838 și, se pare, de incendiul din 1847. Pe la 1870—1875 au loc aici mari lucrări de refacere și adaptare a construcției la cerințele unui hotel. Se deschide hotelul « Dacia» și se construiește în curtea interioară sala « Dacia » care va dăinui pînă după 1930. După dărîmarea sălii, molozul nu a mai fost evacuat, în așa fel încît în 1967 nivelul Curții este înălțat cu 1,65 m față de cota de călcare din 1808. A trebuit scos tot acest balast pentru a readuce pitoreasca incintă a hanului la nivelul ei inițial și cît mai aproape de înfățișarea pe care desenele lui M. Bouquet și A. Lancelot o redau către jumătatea sec. XIX.

Dar Hanul lui Manuc va fi rivalizat prin înfățișare arhitectonică și valoare istorică cu Hanul Gabroveni de pe strada cu același nume. Existent în 1739, acest han era cunoscut în toată Peninsula Balcanică, fiind vizitat de majoritatea negustorilor sîrbi și bulgari care poposeau în orașul București. Elemente de feronerie, printre care se remarcă impunătoarele porți lucrate din fier forjat, completează pitoreasca curte interioară a acestei construcții specifice genului de edificii negustorești din sec. XVII—XVIII.

Lista monumentelor pivot ale zonei istorice se completează cu Hanul cu Tei zidit în 1833, cafeneaua veche de pe strada Covaci 16, cu fundațiile bisericii Sf. Anton (cea dispărută după incendiul din 1847) ș. a.

Realitatea este concludentă de pe acum. Cercetarea istorică și arhitectonică, minuțios desfășurată, poate scoate la lumină acele elemente de certă importanță pentru a se sublinia ideea că zona Curtea Veche este nucleul vieții citadine la București începînd cu sec. XIV pînă în prezent.

arh.
constantin joja

punerea în valoare a unei vechi arhitecturi urbane româneşti

Decretînd, în anul 1967, rezervaţie arhitecturală zona cuprinsă între str. Blănari, str. Smîrdan, bd. 1848 şi str. Halelor, Comitetul executiv al Sfatului Popular al oraşului Bucureşti a materializat, pentru prima oară, ideea existenţei unei arhitecturi urbane româneşti autentice, o arhitectură exprimînd pe deplin sensibilitatea românului, cu mijloacele pe care arhitectura le poate pune la îndemînă.

Zona aceasta a fost decretată ca o enclavă închisă în centrul oraşului Bucureşti, în care traseele stradale tradiţionale trebuie să rămînă cele existente, în care nu se pune problema modelării monumentelor existente, pentru ca ele să participe sau să îmbunătăţească vederea de ansamblu pe care o va prezenta mai tîrziu Piaţa Unirii sau bulevardul 1848. Deci, o zonă protejată, în care nu poate fi vorba de străpungeri de artere majore de circulaţie, o zonă închisă, constituind o condiţie pentru sistematizarea cartierelor învecinate.

În trecut, cînd se vorbea despre arhitectura românească, specialiştii şi nespecialiştii se refereau mai ales la arhitectura bisericească şi la arhitectura boierească. Mai tîrziu, a început să se vorbească şi despre arhitectura ţărănească, însă într-un fel care inversa oarecum valenţele plastice ale acestei arhitecturi, ceea ce a dat naştere la unele confuzii în încercările făcute de a relua arhitectura românească în contextul unei arhitecturi moderne.

Studiu de reconstrucţie a străzii 30 Decembrie

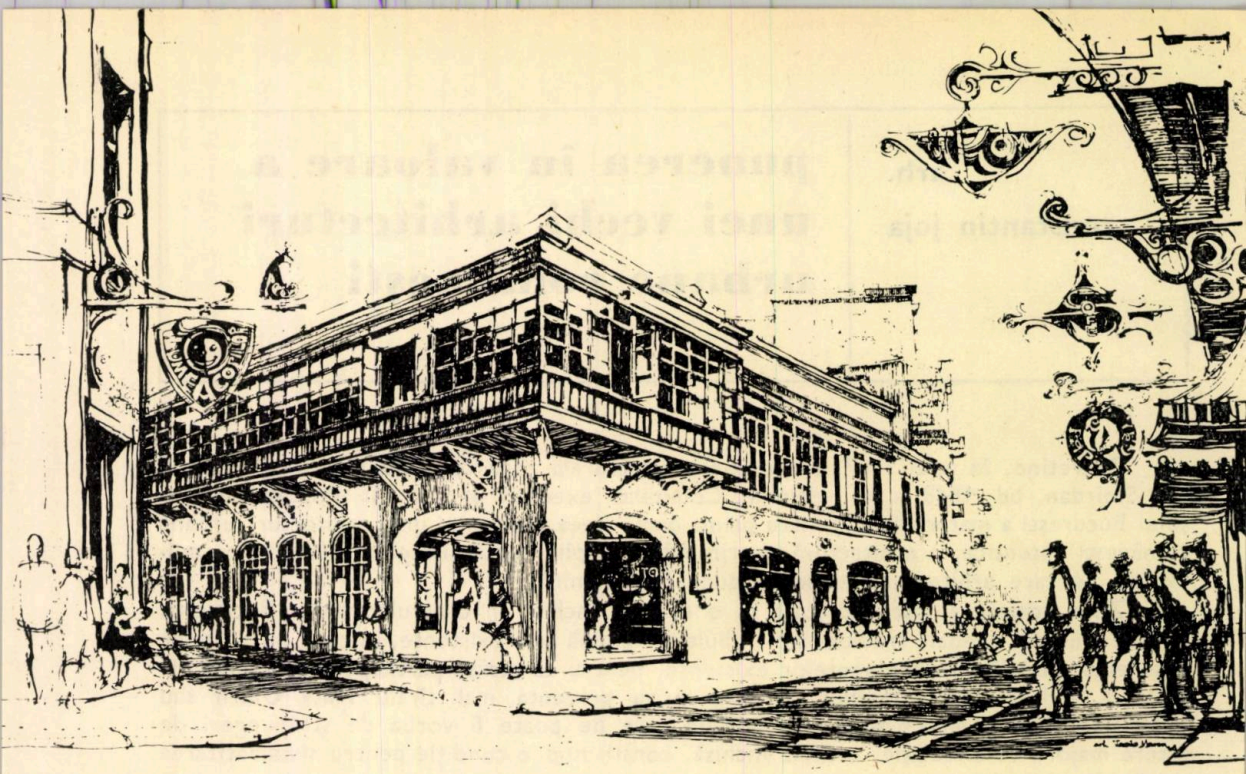

Propunere de reconstrucție a unei clădiri de pe str. Lipscani

Arhitectura urbană însă nu a fost pomenită niciodată, și motivul mi se pare lesne de explicat : ea nu a fost remarcată; nici o gravură a timpului nu prezintă această arhitectură urbană românească, arhitecții nu au schițat-o, iar pictorii nu au pictat-o. Din momentul în care cultura românească, începînd de pe la 1800, se îndreaptă către Apus, o interpretare arhitectonică legată de tradiția românească devine imposibilă pentru că era imposibil să se mai înțeleagă sensurile arhitecturii românești prin optica esteticii apusene. Această arhitectură urbană care, în secolul al XIX-lea, exista într-o cantitate extrem de mare și era prezentă în ochii tuturor arhitecților și ai tuturor oamenilor de cultură, printr-o prejudecată a ajuns să fie denumită o « arhitectură balcanică » și nu a fost analizată și continuată, valorile ei plastice nu au fost studiate și nu au servit de inspirație nici unui mare arhitect din secolele XIX și XX.

Personal, consider că o analiză comparată a unor imagini ale acestei arhitecturi cu adevărata arhitectură balcanică spulberă această confuzie provenită dintr-o interpretare a termenului turcesc geamlîc (arhitectură cu geamlîc), care a făcut pe oameni să bănuiască că aceasta ar fi arhitectură turcească.

Trebuie arătat de la început că pridvorul închis cu geamuri nu există nicăieri în Balcani și nici în Turcia, deoarece clima balcanică face imposibil de locuit o încăpere ce devine în timpul verii o adevărată seră.

În țara noastră, acest geamlîc a apărut ca o necesitate firească de a închide spațiul pridvorului pe timpul iernii, pentru a-l feri de vînturile reci.

Cea mai cunoscută dintre clădirile autentice de acest fel din București este « *Casa spătarului* », restaurată mai tîrziu de arh. Smărăndescu. Are un pridvor continuu, închis cu geamuri, un registru de reflex continuu, un registru de umbră la parter și suprafețe luminoase, albe, compoziție întîlnită la cea mai mare parte din casele din București construite în secolul al XVIII-lea.

Releveul acestei case arată valori plastice foarte asemănătoare cu cele ale arhitecturii moderne, și în special ritmul continuu al geamurilor, o adevărată perdea de sticlă care mijlocește contactul direct între interior și exterior. Este exact tipul arhitecturii moderne.

Arhitectura românească urbană nu a fost o arhitectură de împrumut, ci derivată direct din arhitectura țărănească, fiind transpunerea pe plan major a arhitecturii țărănești.

Universul plastic al arhitecturii așa-zise balcanice este cu totul deosebit de universul plastic al arhitecturii românești. Volumul nu mai este unitar. Căutarea de fărîmițare a volumelor și separarea ferestrelor fac ca reflexul continuu văzut la casa românească să nu mai apară. Volumele, care se suprapun și ies în relief cu toate consolele aparente, fac din casa balcanică ceva cu totul diferit de arhitectura românească.

În fapt, ferestrele longitudinale, cucerire a arhitecturii moderne, apar în Țările Românești încă de la începutul secolului al XIX-lea (în S.U.A. apar abia pe la 1877), fiind o rezolvare arhitecturală obișnuită.

Dar în secolul romantismului, cînd goana după exotic era la modă, călătorii și artiștii străini căutau în Țara Românească numai ceea ce îi apropia de imaginea pe care și-o făcuseră despre noi, așa că această arhitectură urbană nu apare niciodată în gravurile lor. Apar în schimb bîlciurile sau Hanul lui Manuc care, deși de arhitectură românească, avea un interior ce se preta la o interpretare romantică a arhitecturii românești.

Sîntem neplăcut surprinși de starea de degradare în care se află aproape toate casele românești din secolul al XIX-lea și care ne împiedică să urmărim valorile lor plastice: frumusețea compoziției, linia continuă, consecventă cu principiile ei, registrele continue de reflexe și de alb, peste care se suprapun.

Unul din vechile hanuri din București, Hanul lui Avram din Piața Bibescu-Vodă, a dispărut acum 12 ani. El mai păstra încă urme clare de arhitectură țărănească, din care a evoluat, deși dimensiunile lui erau altele decît cele ale arhitecturii țărănești: 5 m înălțimea camerei (față de 2,40 m înălțimea obișnuită a camerei țărănești).

El avea aceleași registre continue și chiar registre suprapuse de reflexe (în partea stîngă), dovedind o interpretare indirectă a casei olținești cu scara oblică în fațadă, dar închisă cu geamuri, și de dimensiuni aproape duble decît ale casei țărănești. Pare o copie a cunoscutei case din Curtișoara.

Caracteristic pentru arhitectura românească mi se pare renunțarea la orice ajutor al decorației. Simplitatea sporește farmecul ei și face inutilă intervenția oricărei decorații.

Trebuie arătat că în București și în alte orașe din țară, arhitectura veche românească s-a refugiat în curțile interioare, pentru că, prin parcelarea continuă a terenurilor, rămînea ca fațadă principală fațada dinspre curte. Românii și-au construit totdeauna casele cu orientarea spre sud, cu fațada mică la stradă, fără o arhitectură semnificativă, iar cu fațada principală pe latura lungă a curții, spre sud.

Fațada cu pridvor în curte, la sud, consider că este una dintre principalele caracteristici ale arhitecturii românești. Aceasta explică de ce, mergînd pe străzile orașelor noastre, nu mai vedem arhitectură veche românească, decît dacă o căutăm.

În mai toate orașele din țară se dărîmă cu precădere această arhitectură, pentru că vechimea ei de 150—200 ani a adus-o într-o stare de degradare înaintată. Pe de altă parte, curțile mari tentează pentru construirea de blocuri, așa încît aceste exemplare sînt pe cale de dispariție totală.

În București, pe strada Patriei nr. 4 mai există « *Cazarma veche* » pe care, la 1855, un austriac — Ferel — a pictat-o în acuarelă. Deși din secolul al XVIII-lea, construcția este uimitor de actuală.

După părerea mea, arhitectura românească — chiar și cea țărănească — nu este pitorească, cum s-a afirmat pînă acum, ci este o arhitectură monumentală, o arhitectură în care unitatea volumetrică, unitatea ritmică și unitatea elementelor din care este construită sînt totdeauna nedezmințite, așezînd-o în rîndurile arhitecturii clasice.

Arhitectura urbană românească a avut dimensiuni impresionante și caractere care o deosebeau atît de arhitectura țărilor din jur — Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, Bulgaria, Rusia — cît și de cea din Occident. Ea nu a avut influențe orientale sau occidentale, posedînd o autenticitate excepțională.

Zona în care se încearcă restaurarea unor obiective cunoscute (Hanul lui Manuc, Hanul Gabroveni și Hanul cu Tei) cuprinde încă foarte multe exemple de arhitectură bucureșteană din secolul al XIX-lea, cu pridvoare închise cu geamuri; foarte multe dintre aceste case au fost supuse unor transformări, așa că mergînd pe străzile Lipscani, Gabroveni și Covaci, rare sînt casele care au păstrat ziduri vechi și, sub tencuiala actuală, profilurile vechii arhitecturi din secolul al XIX-lea.

Sistematizarea propusă cere să fie păstrate acele case din secolul al XIX-lea și începutul secolului XX care, chiar dacă nu au valori plastice deosebite, au însă caractere bine definite ale epocii.

Celelalte clădiri, care şi-au pierdut cu totul înfăţişarea din secolul al XIX-lea, vor fi tratate în chip muzeal, înglobînd şi fragmente de arhitectură din construcţiile vechi din alte cartiere ale oraşului, supuse exproprierii din cauza gradului mare de insalubritate şi din cauza sistematizării.

În sfîrşit, ne-am propus să asanăm curţile construcţiilor din străzile Gabroveni şi Covaci, astăzi total insalubre, şi să construim o serie de ansambluri, care să reamintească ansamblurile vechilor hanuri bucureştene, permiţînd trecerea în revistă — într-o expunere muzeală — a arhitecturii bucureştene din secolul al XIX-lea.

Pentru ca să putem închide şi da un contur definit noii pieţe ce se creează în jurul Hanului lui Manuc şi al bisericii Curtea Veche, cu o arhitectură pe care o are în momentul de faţă Hanul lui Manuc (pridvoare închise cu geamuri, din anul 1876, arhitectură remarcabilă ca ţinută şi relevantă pentru evoluţia arhitecturii româneşti în secolul al XIX-lea), ne-am propus să construim, pe un schelet de beton, un lapidarium şi o expoziţie.

Din momentul cînd au început cercetările, Hanul lui Manuc a provocat surprize. De fapt, hanul este alcătuit din două construcţii ale Curţii Vechi, înglobate în noua construcţie: casa domnească şi corpul de gardă, reconstruite în timpul domniei lui Mavrogheni într-un stil baroc constantinopolitan, construcţii bogat împodobite şi cu stucaturi nemaiatinse ca rafinament în nici una din lucrările baroc din Ţara Românească.

Ele au fost păstrate intacte în construcţia pe care Manuc a completat-o; graţie faptului că nivelul plafonului a fost mai jos decît cornişa hanului, s-au păstrat decoraţiile florale, care au putut fi reproduse cu fidelitate, în întregime.

Studiile făcute prevăd ca necesară degajarea — cel puţin pe str. 30 Decembrie — a casei domneşti. Curtea interioară a hanului se reconstruieşte însă aşa cum se vede în gravurile lui Lancelot şi Bouquet şi în fotografia lui Augeret din 1856.

Alte studii propun închiderea cu un pridvor neutru, cu geamuri, a faţadelor spre stradă. În momentul de faţă facem experimentări pe teren, spre a găsi soluţia care va da cea mai mare satisfacţie.

Pe str. Soarelui se mai găseşte o construcţie aşezată pe fosta baie domnească, avînd o scară-turn păstrată într-o stare excepţională, adevărat perete de sticlă. Noi ne-am propus s-o restaurăm, să continuăm registrul de geamuri care există şi să facem o curte interioară, care să pună în valoare şi actuala construcţie şi care să dea o idee şi despre ceea ce era arhitectura bucureşteană.

Cu elementele unei vechi case din calea Moşilor 33 am propus construirea, pe un loc viran din str. Băcani nr. 2, a unui imobil care să reamintească cu fidelitate arhitectura veche bucureşteană.

Hanul lui Manuc se transformă, la ultimul etaj, într-un hotel turistic. Sala casei domneşti îşi va păstra caracterul ei de sală de recepţie, stucatura ei foarte bogată fiind regăsită sub tencuielile ulterioare.

În sala de mîncare a vechiului han (avînd şi o încăpere în care s-au găsit 5 amfore mari, de cîte 500 litri fiecare) se amenajează un viitor restaurant, cu bucătării în aripa de sud, iar pe strada Halelor se amenajează cîteva magazine (un salon de coafură, o patiserie-plăcintărie, un magazin de artizanat).

Pe locul curţilor asanate din Gabroveni şi Covaci se propune a se reconstrui un ansamblu cu o arhitectură pe care am găsit-o doar în fotografiile din 1870 ale Hanului lui Simion, situat în spatele Hanului cu Tei. Coloanele de piatră ale acestei construcţii mai există şi astăzi, fiind utilizate de arh. Simotta într-o construcţie modernă.

Ansamblurile reconstruite vor avea amenajate treceri, realizîndu-se un spaţiu de plimbare, cu magazine de artizanat, mici anticariate, magazine de bijuterii vechi, mici cafenele, care să facă din vechiul centru al oraşului un centru activ şi plăcut nu numai pentru turişti, dar şi pentru bucureşteni.

Pe str. Lipscani ne-am propus să păstrăm unele case, iar pe altele să le reconstruim.

Nu sînt valori excepţionale de arhitectură, dar au un anumit caracter, şi am înţeles să păstrăm acest amestec de arhitectură din secolul al XIX-lea şi secolul XX.

Strada Gabroveni, care în momentul de faţă are o desfăşurare foarte pitorească şi o varietate excepţională de volume şi arhitecturi, a fost iniţial o uliţă de serviciu, cu locuinţe pentru negustori. Şi astăzi, prin oraşele din Ţara Românească, pe străzile laterale, se mai găsesc astfel de suite de pridvoare închise cu geamuri continue.

Propunere de amenajare a unei curţi interioare

▶

arh.
aurel doicescu

arhitectura cu geamlîc- o improvizaţie minoră

Susţin cu multă căldură şi entuziasm iniţiativa luată de a se reda unei zone din Bucureştii vechi aspectul ei iniţial, de a se pune în valoare şi a se păstra de acum înainte ce a mai rămas din clădirile de acolo. Aş dori, în rîndurile de faţă, să-mi expun punctul de vedere asupra modului în care se intenţionează restaurarea acestor clădiri.

Arhitectura cu geamlîc a fost numită în expunerea arh. Constantin Joja « arhitectura românească urbană a secolului XIX ». Personal, consider că geamlîcul acestei arhitecturi constituie o improvizaţie de moment. Toate exemplele de pridvor din arhitectura românească, chiar şi la cele mai modeste case ţărăneşti, au fost la origine fără geamlîc.

Chiar şi astăzi, cînd la o casă ţărănească se face un pridvor, acesta nu este închis. Aş face o analogie şi cu arhitectura bisericilor, la care s-au adăugat la un moment dat nişte închideri ale pridvoarelor. Cu ocazia restaurărilor făcute, aceste adaosuri au fost înlăturate şi s-a procedat bine, căci astfel a apărut frumuseţea arhitecturii pridvoarelor.

După părerea mea, arhitectura cu geamlîc a apărut în oraşe ca o improvizaţie şi ea nu are valoare din punct de vedere arhitectural. Casele din Bucureşti care au avut admiraţia noastră nu erau casele acestea cu geamlîc.

Un exemplu de arhitectură urbană românească a fost casa Moruzi de pe calea Victoriei, care a existat pînă înainte de ultimul război. Ea nu avea geamlîc. Toate casele vechi, care ar putea fi citate ca exemplu în acest sens, au pridvorul deschis, frumos proporţionat, cu o arhitectură delicată şi detalii proprii arhitecturii româneşti, calităţi care nu se găsesc des.

Acestea sînt lucrurile care ne-au plăcut în arhitectura noastră veche; poate că acesta este un sentimentalism propriu, dar am vrea să-l găsim acolo unde poate fi refăcut.

S-a prezentat şi o casă de pe str. Spătarului din Bucureşti, căreia de asemenea i s-a închis ceardacul cu un geamlîc, valoarea sa plastică fiind prin aceasta mult scăzută.

Îmi amintesc de o casă de pe str. Rosetti — nu ştiu dacă mai există acum — o casă modestă, cu un pridvor deschis, împodobit cu stîlpi de lemn frumos sculptaţi. La această casă nu se adăugase geamlîc şi pridvorul era plin de farmec.

Acestea sînt valori ale arhitecturii urbane româneşti care au rămas în sentimentul nostru, ne-au plăcut, le-am îndrăgit şi este regretabil că ne-am gîndit aşa de tîrziu să păstrăm ce a mai rămas din ele.

De aceea, socotesc că ar fi o greşeală să considerăm arhitectura cu geamlîc ca o valoare majoră. Că a existat şi mai există încă, aceasta este adevărat şi nu o putem ignora. Afirmaţia că ar fi precursorul arhitecturii moderne cu faţade vitrate, găsesc că este prea pretenţioasă. De aceea, cred că în cazul amenajării zonei Lipscani este suficient să se păstreze un singur exemplu de geamlîc.

De asemenea, cred că refacerea după imaginaţie a unor clădiri de pe str. Lipscani nu ne-ar satisface şi am dori să ni se prezinte lucruri autentice, cu formele şi aspectele pe care le-au avut iniţial, atît cît a mai rămas din ele: modest, dar original. Reconstruirea faţadelor după imaginaţie, fără o documentaţie certă şi suficientă, care să dea posibilitatea refacerii lor în starea iniţială, originală, ar fi o eroare, ne-ar provoca un sentiment de îndoială permanentă.

Cred de asemenea că ar fi o greşeală să ne închipuim că se poate reface Palatul domnesc cunoscînd numai cîteva resturi din subsol. Ar fi mai bine şi mai potrivit ca aceste resturi să fie consolidate, degajate de construcţiile adăugite şi să rămînă aşa cum sînt. Ca şi ruinele palatului domnesc de la Tîrgovişte, ele ne-ar ajuta să evocăm trecutul istoric şi să materializăm imaginile care ne-au rămas din studiul istoriei oraşului Bucureşti şi al patriei.

În privinţa Hanului lui Manuc, este bine să fie curăţat de adaosurile mai recente. O parte din clădirea lui făcea parte din ansamblul Curţii domneşti, căreia i s-au mai adăugat nişte clădiri formînd incinta închisă cu funcţiune de han. În cursul timpului, funcţiunea

hanului a fost schimbată, dîndu-i-se destinații diferite și făcîndu-i-se diferite transformări, adăugiri și improvizații, cu elemente fără valoare plastică. Hanul trebuie curățat de aceste elemente, adus la forma și aspectul lui inițial și nu trebuie amintit cu nimic de funcțiunea și aspectul lui ulterior, căci acestea nu ne interesează.

Este păcat că s-a construit recent, spre bulevard, un bloc, care oferă un spate prea puțin aspectuos zonei Lipscani. Tot în ceea ce privește utilizarea care se va da clădirilor din zona amenajată, cred că, făcînd din acestea numai hoteluri și magazine, nu ar fi cel mai potrivit lucru.

Se vor amenaja Hanul Manuc, Gabroveni, Hanul cu Tei și alte clădiri și tuturor va trebui să li se dea totuși o utilitate. Amenajarea lor în localuri de cazare cu confort modern este o operație foarte grea și uneori poate imposibilă, dat fiind că aceste clădiri sînt foarte vechi și nu pot suporta transformări radicale. De aceea, înclin să cred că acele clădiri la care nu se pot face ușor amenajări de confort actual, să fie folosite pentru expunerea diferitelor colecții de artă veche, care în prezent stau prin depozite.

arh.
ion dumitrescu

un alt punct de vedere asupra arhitecturii urbane bucureştene din sec. XIX

În legătură cu opiniile expuse de arh. Constantin Joja privitor la caracterul arhitecturii Bucureștilor din sec. XIX, concretizate în unele propuneri de restaurare a ansamblurilor arhitecturale ce urmează a fi restructurate, printre care și strada Lipscani, propuneri care nu-mi par întru totul convingătoare, îmi iau îngăduința a face unele observații critice, în credința că vor putea servi la elucidarea teoriilor exprimate și la aprofundarea, într-un spirit mai realist, a unora din aspectele problemei.

Încercînd să definească caracterul arhitecturii urbane în România cu aplicație specială la București și criticînd felul în care această arhitectură a fost interpretată și valorificată

Propunere de amenajare a unei curți interioare

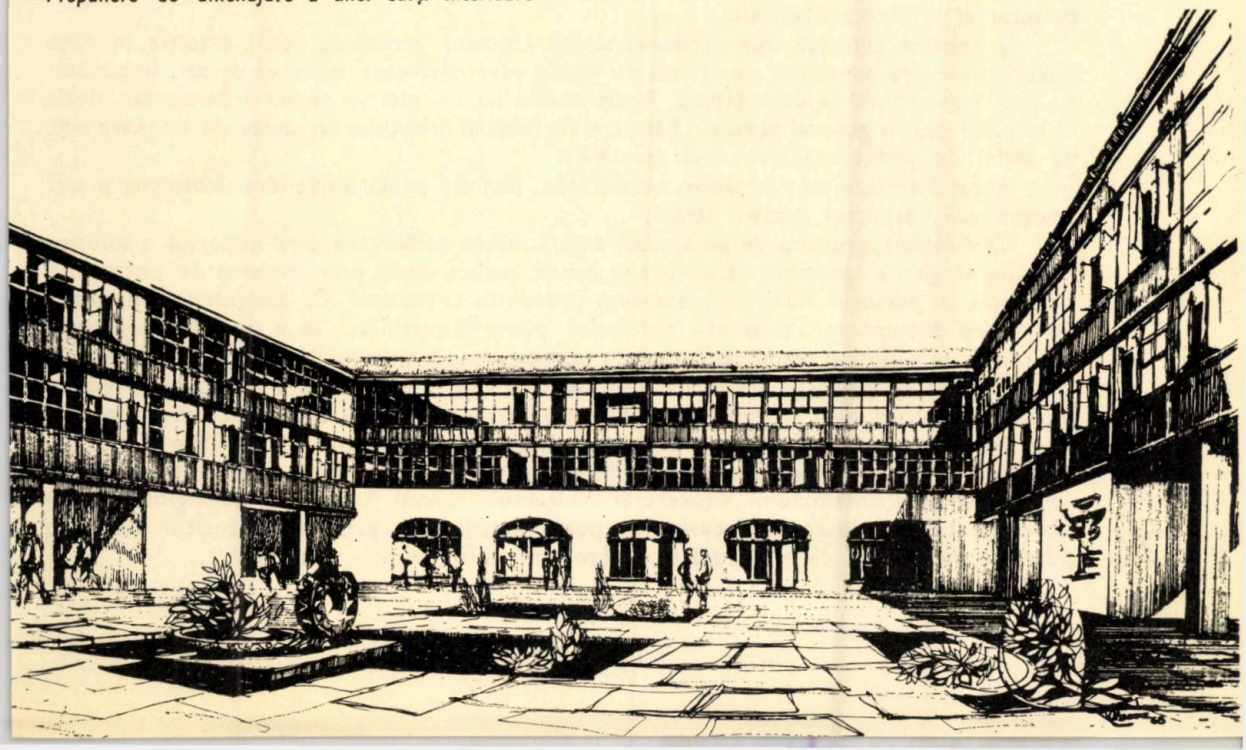

de către generația premergătoare de arhitecți, arh. Constantin Joja adoptă o opinie categorică, considerînd că tot ce s-a creat în arhitectură în primele decenii ale secolului nostru este o denaturare a caracterului autentic al arhitecturii citadine civile, denunțînd această creație ca purtînd stigmatul unei inspirații de natură exclusiv bisericească.

Dacă am acredita această teorie ar urma să contestăm capacitatea vechii generații de a percepe caracterele arhitecturii civile, ar însemna să ignorăm faptul că foișoarele conacelor, logiile culelor etc. au generat în creațiile înaintașilor noștri în profesie o parte considerabilă a elementelor arhitecturale ce constituie adesea o justă inspirație și o reușită prelucrare a arhitecturii autohtone.

De altfel, separarea creației genului în arhitectură religioasă și arhitectură civilă constituie, din punctul de vedere stilistic, o metodă lipsită de valoare didactică și o teorie hazardată, interferențele și analogiile fiind mai mult decît frecvente.

Dacă nu am menționa decît o parte din opera lui Cristofi Cerchez, care a promovat o arhitectură urbană inspirată din formele baroce ale secolelor XVIII—XIX, — arhitectură relevată cu entuziasm de arh. C. Joja la clădirile din complexul hanului Manuc, recent descoperite — sau operele de reușită factură ale lui Grigore Cerchez și Nicolae Ghica-Budești, și încă ar fi de ajuns pentru a exemplifica aportul de creație pozitivă al înaintașilor.

Căutînd a ne convinge de necesitatea unei reconsiderări a valorificării arhitecturii urbane, prin relevarea unor aspecte neapreciate încă, arh. C. Joja consideră ca element esențial, ce caracterizează arhitectura autentică a orașelor în sec. XIX, galeria cu geamlîc din curțile caselor și hanurilor, făcînd totodată și un paralelism cu arhitectura de azi, cu care găsește surprinzătoare similitudini de viziune: fațade tratate în suprafețe de sticlă, ca în unele exemple de arhitectură modernă occidentală.

Or, după cum chiar cazul evoluției arhitecturii Hanului lui Manuc o exemplifică, aceste galerii de circulație au fost concepute inițial ca prispe deschise, care permiteau luminarea și aerarea directă a camerelor ce debușau în ele și care, ulterior, pentru motive de confort rău înțeles, au fost închise cu geamlîc. Acest element arhitectural, galeria cu geamlîc, constituie un aspect exclusiv al curților interioare ale clădirilor din sec. XIX, el neputînd, după părerea mea, a fi luat ca motiv îndrumător pentru compunerea unor fațade exterioare, așa cum se preconizează în unele studii de restaurare propuse.

Galeria închisă cu geam este o derivație decadentă a pridvorului autohton înrădăcinat profund în conștiința poporului nostru, a cărui caracteristică esențială o constituie tocmai neexistența spațiului închis, contactul direct cu natura și posibilitatea lui — datorită tocmai acestei structuri — de a permite luminarea și aerarea încăperilor pe care le flanchează, funcția lui principală fiind aceea de circulație.

Arhitectura fațadelor spre stradă ale caselor din secolul XIX din București îmbracă o haină sobră, inspirată din arhitectura neoclasică și din cea barocă, uneori de influență orientală a epocii, ca de exemplu: casa Eliade din str. Mircea Vodă sau fosta casă Moruzi din calea Victoriei, precum și casele de factură mai modestă, cu pridvor deschis, ca cele din calea Șerban Vodă 33 și str. Mircea Vodă 51. Consider că abuzul de fațade cu geamlîcuri în compoziția ansamblurilor din studiile prezentate ar denatura adevăratul caracter al arhitecturii epocii.

În ceea ce privește sistematizarea străzii Lipscani, arteră cu veche tradiție în viața Bucureștilor, s-a prezentat un studiu de fațade care păstrează aspectul de azi, îmbunătățit prin restructurarea unor fațade. Acest studiu nu are nici un temei documentar, decît că el păstrează în general aspectul haotic al fărîmițării frontului fațadelor de azi, care sînt de altfel de proveniență recentă (sec.XX).

Această tratare nu va rezolva satisfăcător, nici din punct de vedere urbanistic și nici documentar, aspectul acestei străzi.

Circulația sugrumată de pe această arteră intens comercială cere imperios o soluționare de lărgire a spațiului, care nu s-ar putea realiza decît prin crearea de portice de circulație la parterul clădirilor, așa cum preconiza urbanistul C. Sfințescu. Din punct de vedere documentar, prezența porticelor poate fi justificată ca o tradiție în această zonă unde se cunosc o seamă de hanuri cu portice (de pildă, hanul lancu sau hanul Patria).

În ceea ce privește arhitectura nivelurilor superioare, aceasta ar putea — pentru motive compoziționale și care să justifice realizarea unui nivel urbanistic corespunzător — să fie tratată mai independent de situația actuală, care nu are nici o valoare estetică. Folosirea elementelor specifice secolului XIX ce se mai păstrează în zonă, punîndu-se accentul pe evocarea ansamblului pitoresc al arhitecturii epocii, în care să se înglobeze cele cîteva clădiri de valoare certă existente, poate constitui un principiu călăuzitor din toate punctele de vedere, care să ducă la o rezolvare satisfăcătoare a problemei.

arh. nicolae pruncu

aspecte urbanistice ale restaurării palatului domnesc

Problema de care mă ocup în cadrul colectivului de restaurare a rezervației istorice a municipiului București este cercetarea arhitecturală coordonată cu cea arheologică, a vestigiilor Palatului Domnesc, în vederea degajării și, în final, a punerii lor în valoare.

În cadrul rezervației istorice, o serie de obiective constituie elemente dominante, de importanță majoră: Hanul Manuc, în cadrul căruia sînt incluse două construcții mai vechi (casa domnească și corpul de gardă), o serie de vestigii ale zidurilor de incintă ale Curții Vechi, Hanul Gabroveni și Hanul cu Tei.

Cel mai important vestigiu care trebuie pus în valoare în această zonă este, însă, incontes-

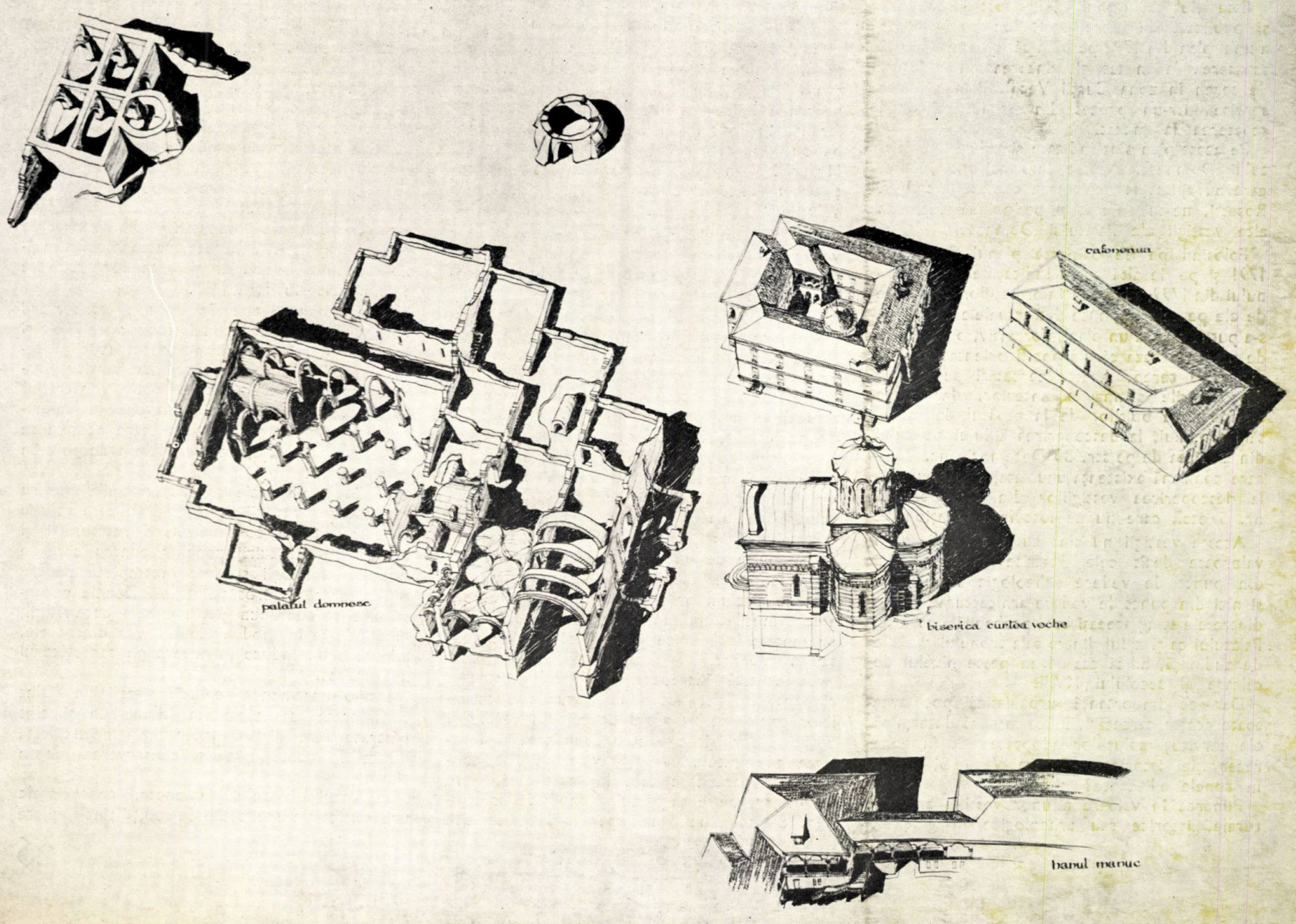

tabil, Palatul Domnesc. Pe str. Soarelui, în clădirile de la nr. 10 și 12, au fost găsite, într-un stadiu de conservare integrală, vestigiile a două travei din pivnițele Palatului Domnesc; fundații și fragmente din pilele unei alte părți a pivnițelor au fost semnalate în clădirile din str. Soarelui nr. 7—9 etc.

Trebuie subliniat în mod deosebit că pe baza acestor vestigii este posibilă restaurarea riguros științifică a pivnițelor Palatului Domnesc și că față de nivelul de călcare al secolului XVIII, înălțimea construcției va fi de peste 5 m.

De asemenea, nu a fost poate suficient subliniat faptul că peste bolțile descoperite de actualele cercetări și semnalate de cercetările anterioare ale prof. Rosetti în 1953, a fost descoperit un zid aparținînd sălii tronului din Palatul Domnesc și că față de nivelul de călcare al secolului XVIII, cota acestui zid atinge 11 m — apropiată de cota probabilă a cornișei Palatului.

Este știut că în anul 1941 a fost descoperită și publicată de către prof. Ionașcu o copie a unui plan din 1799 pe baza căruia a fost făcută scoaterea la mezat și vînzarea unor loturi de teren în zona Curții Vechi. Planul copiat servise într-un proces din primii ani după scoaterea la mezat.

Pe acest plan sînt indicate și ziduri ale Palatului Domnesc. Aceste informații prețioase, care au ajutat la orientarea cercetărilor prof. Rosetti, ne-au ajutat și pe noi să depistăm alte vestigii ale Palatului Domnesc.

Folosind pe de o parte planul Ernst din 1791 și pe de altă parte indicațiile copiei planului din 1799, adăugînd informațiilor conținute de ele pe cele obținute din actualele cercetări, s-a putut realiza un plan informativ, o structură de plan, pe baza căruia pot fi orientate cercetările pe teren. Aceste cercetări au dus la descoperirile semnalate anterior, dar și la descoperirea bolților de la capătul de est al sălii tronului, la descoperirea zidului palatului din clădirea de pe str. 30 Decembrie nr. 29 — care confirmă existența unui etaj al palatului — la descoperirea vestigiilor din str. Soarelui nr. 5 etc., care nu au fost încă menționate.

Aceste vestigii nu sînt cu nimic mai puțin valoroase decît cele descrise anterior, nici din punct de vedere arheologic sau istoric și nici din punct de vedere arhitectural. Unele dintre ele ating aceeași cotă probabilă a cornișei Palatului ca și zidul dintre sala tronului și sălile de audiență, adică cca 11 m peste nivelul de călcare al secolului XVIII.

Dar ce importanță urbanistică pot avea toate aceste cercetări, în ce măsură determină ele servituți soluțiilor adoptate atît în zona rezervației istorice « Curtea Veche », cît și în zonele adiacente?

Punerea în valoare a unor vestigii arhitecturale, istorice sau arheologice în general, poate fi făcută în trei moduri diferite, care în esență sînt următoarele:

1. Atunci cînd cantitatea de vestigii sau valoarea lor este disparată, încît nu apare rațională nici conservarea lor în situația în care au fost găsite, nici restaurarea sau reconstituirea lor, se poate adopta soluția reținerii și mutării în muzee a părților celor mai valoroase ale vestigiilor, urmînd ca restul, mai puțin valoros, să fie demolat.

Această soluție de valorificare muzeală nu poate fi în nici un caz aplicată în cazul vestigiilor Palatului Domnesc, deoarece, pe de o parte, cantitatea de vestigii descoperită pînă în prezent este considerabilă și de o importanță arheologică, istorică și arhitecturală excepțională și, pe de altă parte, atît cercetarea arheologică și arhitecturală, cît și cercetarea documentelor iconografice din țară și din străinătate sînt departe de a fi epuizate și ne rezervă desigur informații noi, cel puțin tot atît de prețioase ca și cele ce le avem pînă în prezent.

Consider că ar fi o crimă ca în stadiul actual să mai punem problema valorificării muzeale și a distrugerii, fie și parțiale, a acestor vestigii, pentru a se realiza o soluție urbanistică indiferentă de documentul de istorie și de cultură națională pe care vestigiile găsite le reprezintă. Nu cred că mai este necesară analiza consecințelor urbanistice ale aplicării unei astfel de soluții.

2. Un alt mod de punere în valoare a unor vestigii, în general, constă în a conserva vestigiile găsite în situația în care se aflau la descoperire, deci a restaurării lor istorice.

Interpretările unui astfel de mod de a soluționa problema sînt multiple. Astfel, unii specialiști își bazează concepțiile de restaurare pe refuzul oricărei degajări a vestigiilor de construcțiile parazitare, în cazul nostru pe refuzul de a accepta demolarea construcțiilor din secolele XIX și XX care au mutilat palatul și care, pe toată această perioadă, au mascat valoroasele mărturii ale trecutului nostru în așa măsură încît mulți cercetători de certă valoare au plasat Palatul Domnesc în zona « Pieței de flori », și aceasta după trecerea a mai puțin de un secol de la dispariția lui. Cum se poate însă, în mod serios, susține ca zidurile cîrciumilor pentru construirea cărora a fost mutilat un monument străvechi, să fie prezentate laolaltă cu vestigii istorice de deosebită valoare?

La această întrebare, colectivul nostru a răspuns hotărît, acceptînd riscurile eventualelor critici de pe astfel de poziții, cerînd și obținînd aprobările pentru demolarea și degajarea adevăratelor vestigii valoroase de construcțiile parazitare care le maschează.

Desigur, pe baza aceluiași mod de soluționare a problemei, mai apar încă multe alte variante. Astfel, se poate propune ca după degajarea de construcțiile parazitare să se « înghețe » situația găsită, eventual să se consolideze și să se restaureze parțial, atît cît este necesar pentru ca ea să fie conservată intactă în timp.

Vestigiile astfel consolidate și restaurate pot fi lăsate în aer liber, în cadrul unei zone verzi. Această soluție a fost aplicată la noi la cetatea Suceava sau la Histria, de exemplu.

De asemenea, aceste vestigii pot fi considerate un mare exponat în cadrul unei construcții moderne. Această soluție a fost aplicată în cazul mozaicului roman de la Constanța. În cazul Palatului Domnesc, volumul unei asemenea construcții moderne care să-l adăpostească ar fi apreciabil.

Care ar fi consecințele urbanistice ale acestui mod de a trata problema vestigiilor?

Ar fi necesară degajarea vestigiilor palatului pe o rază de cca 30—40 de metri și realizarea, în spațiul respectiv, a unor trasee de circulații pentru vizitarea și cercetarea acestor vestigii. De asemenea, organizarea unor fronturi adecvate la construcțiile din secolul XIX care se învecinează cu zona degajată de protecție. Suprafața totală a acestei zone ar fi de cca 2,5 ha.

Ar fi necesară coborîrea nivelului de călcare actual la nivelul de călcare cel puțin al secolului XVIII. Această coborîre a nivelului de călcare este deosebit de importantă din punct de vedere urbanistic, deoarece are consecințe multiple asupra circulației și rețelelor edilitare pe un teritoriu vast.

De asemenea, atît în soluția conservării vestigiilor în cadrul unei zone verzi, cît și în cazul înglobării ei într-o construcție muzeistică modernă, apar importante servituți urbanistice în zonele adiacente, care vor trebui să creeze condiții tehnice favorabile valorificării vestigiilor și zonei pe care acestea se desfășoară (parcaje, mijloace de transport în comun etc.).

3. Cea de-a treia soluție, posibilă pentru valorificarea vestigiilor în general, este soluția degajării lor, a consolidării, a restaurării și apoi a reconstituirii zonelor pentru care se posedă informații și date incomplete pentru o restaurare riguros științifică. Zonele reconstituite se suprapun peste zonele cu vestigii, marcîndu-se în mod evident limita dintre ele, pentru a nu induce în eroare pe cercetătorul neavertizat.

Într-o asemenea soluție vestigiile sînt considerate ca elemente intangibile și sînt păstrate fără nici o intervenție nejustificată direct de consolidarea și conservarea lor în timp.

În cazul Palatului Domnesc, consecințele urbanistice ale unei astfel de soluții sînt similare

celor ce au fost semnalate în soluția a II-a (degajarea palatului, crearea frontului zonei degajate, coborîrea cotei de călcare, etc.).

Metoda de cercetare arhitecturală și de coordonare cu cercetarea arheologică adoptată, similară metodei modelelor folosite în matematică, presupunea, pe de o parte, realizarea unei machete a vestigiilor — o imagine « instantanee » — și a unei imagini « model » — o reconstituire reactualizată permanent. În imaginea instantanee a vestigiilor se marchează treptat toate elementele noi descoperite pe teren în diferite etape ale cercetării.

În fotografia machetei vestigiilor sînt marcate și elemente pentru care cercetarea nu este încă terminată, dar pentru care dispunem de date, fie din cercetări anterioare, fie din sondajele făcute în construcțiile existente care le maschează în prezent. Este cazul arcului descoperit și marcat de arh. Horia Teodoru în casa parohială a bisericii « Curtea Veche » și care, chiar dacă se va dovedi că nu aparține Palatului Domnesc, pare a fi construit în locul unui vechi arc al acestui palat prin care se făcea legătura cu biserica Curtea Veche.

Pe fotografia pe care o prezentăm nu sînt marcate zidăria absidei de altar a paraclisului palatului și nici zidul despărțitor al sălii tronului de camerele de audiență dintre taveele 2 și 3, descoperite ulterior.

Cea de-a doua imagine cu care se operează în metoda de cercetare adoptată este « imaginea reconstituită reactualizată permanent ».

Această « imagine » este reprezentată de ansamblul planurilor și de macheta de reconstituire, care se reactualizează de fiecare dată cînd se modifică imaginea instantanee, dacă elementele ei intră în contradicție cu această imagine. Această machetă este la dispoziția arheologilor și a istoricilor, ca instrument de cercetare indispensabil și mult mai accesibil decît planurile și fațadele.

Pe această machetă sînt marcate elemente de arhitectură care, deși compatibile cu vestigiile puse în evidență de cercetare în stadiul dat, nu sînt riguros științific determinate, ci sînt, fie prezumate de cercetătorul de arhitectură ca necesare satisfacerii funcțiunilor unei construcții cu o asemenea destinație, prin similitudine cu monumente similare, fie deduse din descrierile existente ale palatului sau din descrieri ale unor evenimente petrecute în acest palat. Sînt figurate astfel foișoare, portice și colonade — unele dintre ele avînd la bază doar informații vagi. De ce au fost totuși marcate? Pentru ca fiecare dintre cercetătorii care participă la această lucrare să situeze propria sa contribuție pe baze concrete. Cercetătorul va avea astfel posibilitatea, fie să încerce să adune argumente riguros științifice care să confirme existența, de exemplu, a porticelor din fațada principală, fie să încerce să demonstreze cu elemente certe, științifice, imposibilitatea existenței lor.

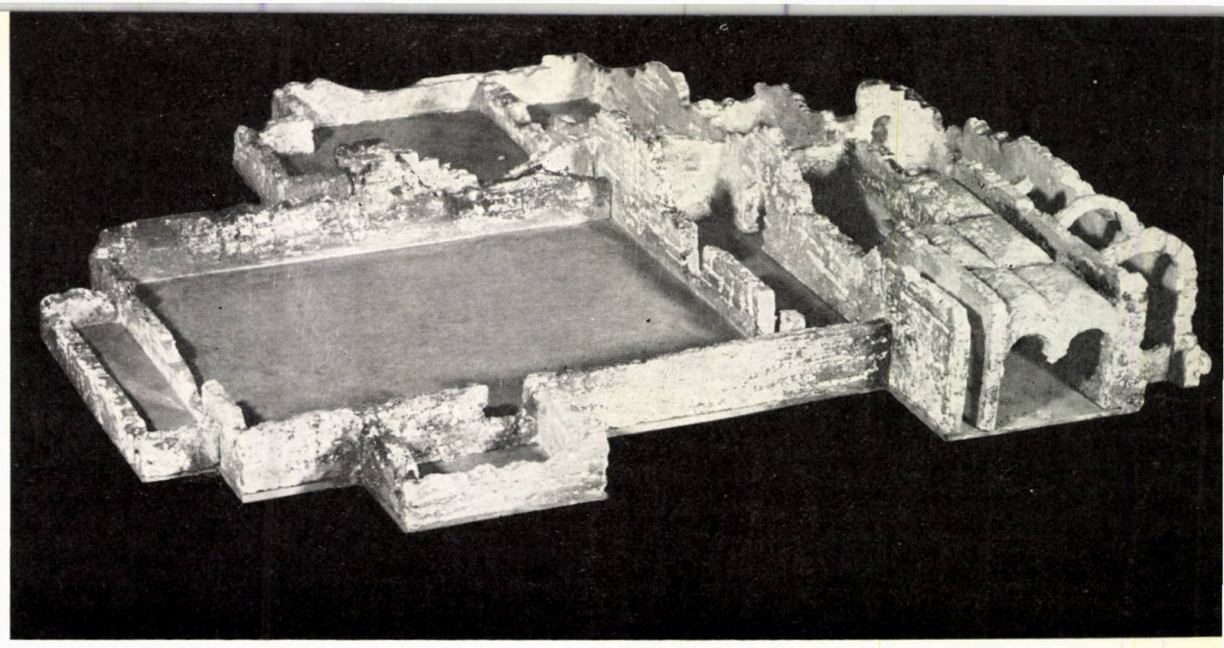

« Curtea Veche » — Macheta ruinelor degajate în 1967 — 1968

Trebuie însă spus că o comentare subiectivă a machetei ca « imagine model » este lipsită de interes din punct de vedere științific și nu ajută cercetarea. Este deci de dorit ca cei ce vor cu adevărat să contribuie la cercetarea științifică în care colectivul nostru este angajat, să se abțină de la considerațiuni subiective, oricît de îndreptățite li s-ar părea. Calificarea unui element de arhitectură sau a altuia ca frumos sau urît, reușit sau nu, bine sau rău proporționat, nu este de natură să contribuie cu ceva la soluționarea problemei. De altfel, consider că va trebui adoptată o atitudine deosebit de rezervată în popularizarea prea largă a acestor materiale cu caracter de lucru, în afara cercului celor dispuși să contribuie cu munca lor la reușita cercetării.

Credem că aceste metode sînt cele mai raționale și vor duce — pînă în prezent aceasta s-a și verificat — la completarea datelor de care dispunem despre acest important vestigiu al trecutului nostru.

Cercetarea odată terminată, va rămîne să se stabilească — în funcție de vestigiile găsite și de informațiile culese — care mod de valorificare a vestigiilor se va adopta.

Se va putea hotărî adoptarea, fie a variantei conservării și valorificării sub forma încadrării vestigiilor într-un parc în aer liber sau într-o construcție modernă, fie a soluției realizării unei construcții cu caracter asemănător celei din vremea din care ne-au rămas aceste vestigii, cu condiția ca ele să constituie date de temă imuabile, independent de funcționalitatea pe care vom voi să o dăm acestui obiectiv în viitor (pentru că acest palat, dacă va fi reconstituit, va trebui să satisfacă o funcțiune modernă). Vestigiile găsite vor fi în orice caz păstrate, indiferent că vor deranja sau nu funcționalitatea viitoarei construcții, ca niște elemente autentice, exprimate separat de restul ansamblului, puse deci în valoare ca un exponat inclus în construcția nouă.

Această ultimă variantă are șanse destul de mari să fie aleasă, dar ea poate fi criticată, deoarece dacă socotim că nu vom mai avea alte elemente decît cele depistate pînă în prezent (personal cred, însă, că vom avea ocazia să adăugăm încă multe elemente noi), vor trebui multe alte elemente imaginate, compuse prin similitudine, etc. Ea ar avea însă avantajul că prezentarea vestigiilor va fi făcută într-un cadru și o atmosferă mai potrivite, fără ca elementele imaginate, reconstituite, cu care se realizează această atmosferă, să impieteze asupra vestigiilor autentice.

Sigur că, atunci cînd se vor pune aceste probleme, discuțiile vor fi extrem de complexe și punctele de vedere vor fi foarte diferite și contradictorii.

În general, se susține — de cele mai multe ori pe bună dreptate — că restaurarea trebuie să păstreze vestigiul așa cum a fost găsit, fără să se mai adauge sau să i se schimbe ceva. Sînt însă cazuri cînd sînt posibile amendamente la această poziție teoretică recunoscută în literatura modernă de specialitate.

Oricum, o hotărîre în această problemă poate fi luată numai după ce vor fi puse în evidență toate elementele care pot influența adoptarea opțiunii.

Hanul cu Tei — Curtea interioară (propunere de reconstrucție)

arh. dinu antonescu

hanul cu tei

1—2. *Intrările în han* — 3. *Curtea interioară*
4—5. *Acces servicii*—6. *Hol acces etaj* — 7. *Magazine*
8. *Café-bar* — 9. *Terasă* — 10—17. *Servicii*

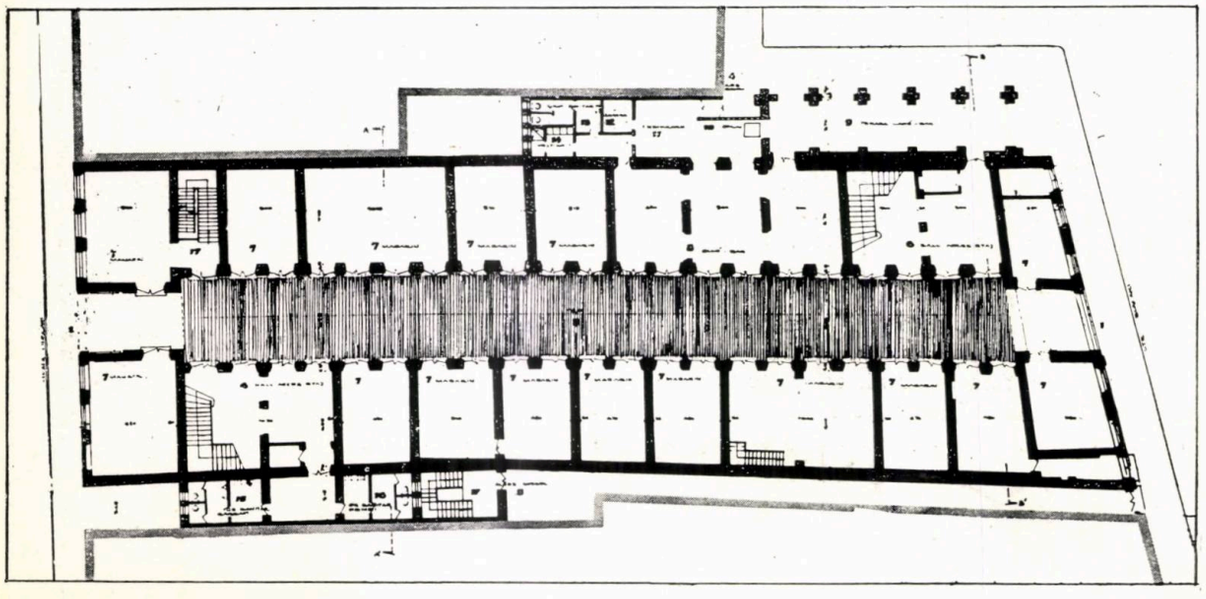

La începutul veacului al XIX-lea s-a construit Hanul cu Tei, proprietate a doi negustori asociați, Ștefan Popovici și Anastasie Hagi Gheorghe Polizu. Aceștia aveau mici prăvălii chiar pe o parte din terenul actualului han aflat astăzi între str. Blănari și str. Lipscani [1].

Prin amploarea sa, se numără printre cele cîteva zeci de hanuri importante ale Bucureștiului, hanuri care în răstimp de două secole au dat un aspect caracteristic orașului prin concentrarea vieții comerciale din jurul lor.

În momentul de față Hanul cu Tei este una dintre puținele clădiri de acest fel rămase, cu posibilități integrale de restaurare.

Cercetările arheologice efectuate în perimetrul hanului au constatat, în imediata vecinătate a străzii Lipscani, urme de locuințe din secolul al XVI-lea. Explicația absenței urmelor de locuințe din epoca prefeudală și feudală, în partea de nord a hanului — către strada Blănari — se datorează nu lipsei de viață, — în imediata apropiere sînt urme încă din secolul al VI-lea — ci existenței în această zonă a unui teren mocirlos. Acest fapt este atestat și în documente, de unde se deduce că terenul a fost mîlos, alimentat de izvoare, umplut în timp prin ridicarea nivelului solului.

Secțiunile în teren, efectuate de curînd în sectorul străzii Blănari, indică în continuare sol degradat, mîlos, îmbibat cu apă.

Aceste condiții trebuie reținute, deoarece acest fapt s-a reflectat mai tîrziu, atît în sistemul constructiv adoptat la fundații, cît și în structura generală de plan a hanului.

În general, fundațiile clădirii dinspre strada Lipscani, unde terenul este sănătos, nu au pus probleme deosebite, acestea executîndu-se din cărămidă, la grosimea zidurilor. În rest, în funcție de natura terenului, ele au fost executate în trepte, pe piloți de lemn sau cu arce de descărcare.

La toate nivelurile, zidăria de cărămidă, atît cea exterioară, cît și cea interioară, variază între 0,60—0,80 m grosime, susținînd, atît la subsol, cît și la parter, bolți cilindrice sau calote sferice rezemate direct pe zid sau pe arcuri în plin centru ori eliptice.

Etajul parțial este construit numai peste intrările dinspre străzîle Lipscani și Blănari și este neboltit. Restul clădirii, cuprinzînd numai podul hanului cu șarpantă de lemn și învelitoare în pantă foarte pronunțată, ar putea indica, după aspectul construcției, că s-a renunțat pe parcurs la executarea unui etaj general. Faptul nu ne miră, cunoscînd că cei doi proprietari erau negustori nu prea avuți, o dată ce a fost necesară asocierea lor

[1] Pe acest teren erau plantați tei, fapt dovedit de rădăcinile găsite în pămînt cu ocazia cercetărilor arheologice, de unde și denumirea « Hanul cu Tei ».

pentru a construi hanul, și că, probabil, au depășit cu mult prevederile de cost ale clădirii din cauza fundațiilor complicate și adînci executate în teren nesănătos.

Lipsa de bani a proprietarilor se mai constată, examinînd construcția, și prin calitatea mediocră a meșterilor de care s-au servit la ridicarea hanului.

Hanul cu Tei reprezintă un moment în evoluția acestor clădiri. El schimbă înfățișarea funcțională cunoscută din secolul al XVIII-lea a acestor construcții ce aveau un aspect închis, de cetate. Hanul cu Tei, ca și alte hanuri ale secolului al XIX-lea, este acel tip nou ce sparge ferestre în zidul închis exterior al clădirii, orientînd prăvăliile, acolo unde este posibil, spre stradă; deschide două intrări opuse, aducînd circulația curentă a pietonului prin curtea hanului spre prăvălii. Hanul devine în timpul zilei loc de trecere, prin introducerea străzii sau pasajului în interiorul său. Curtea sa își schimbă funcțiunile : nu mai este un loc de staționare, ci de trecere, vitrinele pot fi cercetate cu ușurință de orișicine, atrag trecătorul, punîndu-se accentul mai mult pe vînzarea curentă « en detail ».

Este adevărat că nu se poate vorbi de o schimbare totală în aspectul hanului, înfățișarea de « fortăreață a comerțului » dăinuind încă în oarecare măsură. Astfel, toate intrările în prăvălii, cu toate că unele au vitrine și spre stradă, sînt prevăzute tot din incinta hanului, după cele două porți de intrare care se închid noaptea. Toate deschiderile prăvăliilor, uși sau ferestre-vitrine, atît interioare, cît și exterioare, au obloane metalice, ca și ferestrele de la etaj. Paza avutului rămîne în continuare o preocupare de bază, de aici și prezența unei camere speciale a hangiului, care pe lîngă funcțiile de îngrijitor al hanului le mai avea și pe cele de pază, dînd siguranță negustorilor ce-și depozitau marfa în boltile închiriate.

Hanul cu Tei reprezintă deci, în complexul hanurilor bucureștene, un ansamblu negustoresc evoluat, modernizat.

În aceste condiții, nici arhitectura hanului nu a scăpat cu totul tendinței timpului de adaptare la curentul occidental neoclasic, aplicat frecvent la noi, atît clădirilor publice sau comerciale, cît și celor particulare.

Faptul se datorează în parte și meșterilor utilizați, mai puțin instruiți și mai ieftini, care au lucrat la han fără prea mare îndemînare, după cum se constată astăzi în urma descoperirilor efectuate. S-ar părea chiar că aceștia lucraseră pînă atunci numai pentru acei clienți obișnuiți lor, care, pe lîngă faptul că nu aveau prea mare dare de mînă ca să-și permită luxul modei, erau străini curentului și mult mai legați de arhitectura simplă românească.

Astfel, constructorii hanului au rămas, practic vorbind, în afara « noului », neinfluențați de el, neștiind să-l mînuiască decît în măsura în care îl observaseră și — în felul lor — îl înțeleseseră.

Iată de ce arhitectura hanului, cu toate că are scăderi constructive, menține caracteristicile arhitecturii românești, pentru că meșterii, la rîndul lor, au lucrat așa cum s-au priceput și au știut din bătrîni.

Arhitectura « nouă » a fost aplicată numai plasticii decorative exterioare și, chiar acolo, numai parțial. Profilatura neoclasică, utilizată probabil din dorința de a înscrie totuși clădirea în moda timpului, este concepută stîngaci și, spre norocul construcției, nu-i alterează fondul.

Planul și structura sînt concepute și înțelese de constructorii autohtoni în spiritul și cu mijloacele tehnice tradiționale românești. Boltile intrărilor, ale prăvăliilor și pivnițelor, precum și seria de arce aflate pe laturile interioare ale hanului, amintind curțile mănăstirești, impun această clădire, prin proporțiile dintre goluri și plinuri și prin simplitatea sa, în rîndul acelora cu caracter românesc.

Se remarcă cu satisfacție că îmbinarea celor două stiluri, în aparență diferite, a dus totuși, prin interpretarea meșterilor, la o apropiere originală a lor, asimilînd în spiritul tradiției locale chiar elementele clasice bine definite. Acest aspect, în parte, hanul și-l păstrază și astăzi, cu toate transformările suferite în timp.

Cît privește funcțiunea sa comercială, și aceasta a suferit parțial transformări. Astfel, de unde inițial hanul era cunoscut printr-o activitate comercială diversă, cu magazine de lux (ca cele de blănuri rusești, manufactură de Lipsca și Brașov, argintărie sau oficiu de schimb bancar), el decade prin concurența noilor clădiri comerciale din zona Lipscani și calea Victoriei, devenind treptat un fel de bazar cu vînzare a tot felul de mărunțișuri prezentate în prăvălii sau în fața acestora, pe tejghele.

Concomitent, aspectul inițial al hanului s-a schimbat și prin înstrăinarea unor magazine, începînd chiar din anul 1835, adică imediat după terminarea clădirii, vînzări ce au corespuns — în funcție de nevoile noilor proprietari — cu schimbări mai mult sau mai puțin importante.

În momentul de față, imaginea inițială este schimbată și parțial chiar deformată. O cercetare mai amănunțită dă posibilitatea însă să se stabilească cu exactitate planul și aspectul original, în vederea restaurării sale viitoare. Astfel, vechiul Han cu Tei se va putea reface în întregime, după cum urmează:

Pivnițele boltite dinspre strada Lipscani, singurele valoroase, originale, se vor lega pe sub trecerea în han, realizîndu-se o sală de degustare a vinurilor, cu anexele necesare prevăzute în pivnițele alăturate, construite ulterior, dar care urmează a fi amenajate și boltite în spiritul celor originale.

S-a prevăzut un acces comod al publicului la pivnițe din magazinul de la parter destinat vînzării vinurilor, special amenajat către strada Lipscani, după cum și accesul personalului și al mărfurilor dintr-o curte de serviciu a hanului.

Pentru cele 28 de bolți ale parterului se prevede restaurarea integrală, după cum se va restaura și camera destinată hangiului, ce va fi menținută ca piesă muzeistică. Patru prăvălii își schimbă totuși destinația inițială, urmînd a fi afectate scărilor de acces spre etaj. Restul bolților restaurate vor fi atribuite în principiu Uniunii Artiștilor Plastici ca săli de expoziție, iar altele vor fi folosite ca anticariat, librărie și café-bar. Acesta din urmă va ocupa trei prăvălii spre curtea hanului și va avea o terasă, ce urmează a se amenaja în exteriorul hanului, în bolțile de la parterul construcției vecine din strada Blănari nr. 9.

Au fost prevăzute și anexele necesare unei bune funcționări.

Etajul este rezervat în exclusivitate unei săli de expoziție în circuit continuu. Nivelul cuprinde întreaga suprafață construită, completînd etajul parțial inițial prin întregirea lui și pe aripile laterale ale hanului, adică acolo unde presupunem că proprietarii au renunțat la etaj în cursul construcției, din motive pecuniare. În momentul de față, completarea acestuia apare ca un imperativ arhitectonic, avînd în vedere aspectul inestetic învecinat, cu neputință de înlătutat.

Într-adevăr, trecătorul secolului al XIX-lea, traversînd pasajul hanului, nu observa pe laturile sale decît șirul de prăvălii ce se orînduiau dintr-un capăt al său în altul, iar dacă vederea sa scăpa peste linia acoperișului, nu putea fi impresionat decît de aspectul cerului sau al vreunui tei bătrîn vecin. Astăzi, calcanele construcțiilor vecine, avînd un gabarit apropiat de 30 m, depășesc cu mult înălțimea hanului, fiind vizibile din interior și distrugînd prin masivitatea lor aspectul arhitectonic al acestuia.

Acest aspect antiarhitectonic trebuind înlăturat, singura soluție — o dată ce blocurile nu pot fi demolate — este înălțarea hanului și pe aripile sale laterale.

Astfel, pe de o parte se va elimina efectul distonant creat în timp, iar pe de altă parte se va întregi volumul arhitectonic al hanului, obținîndu-se o valoare plastică echilibrată.

Etajul general, tratat în geamlîc, formînd prin registru continuu o unitate ritmică, nu numai că nu va schimba ideea originală a clădirii, ci o va completa, accentuînd aspectul de curte închisă mănăstirească, formă plastică din care probabil că și meșterii anonimi ai hanului s-au inspirat.

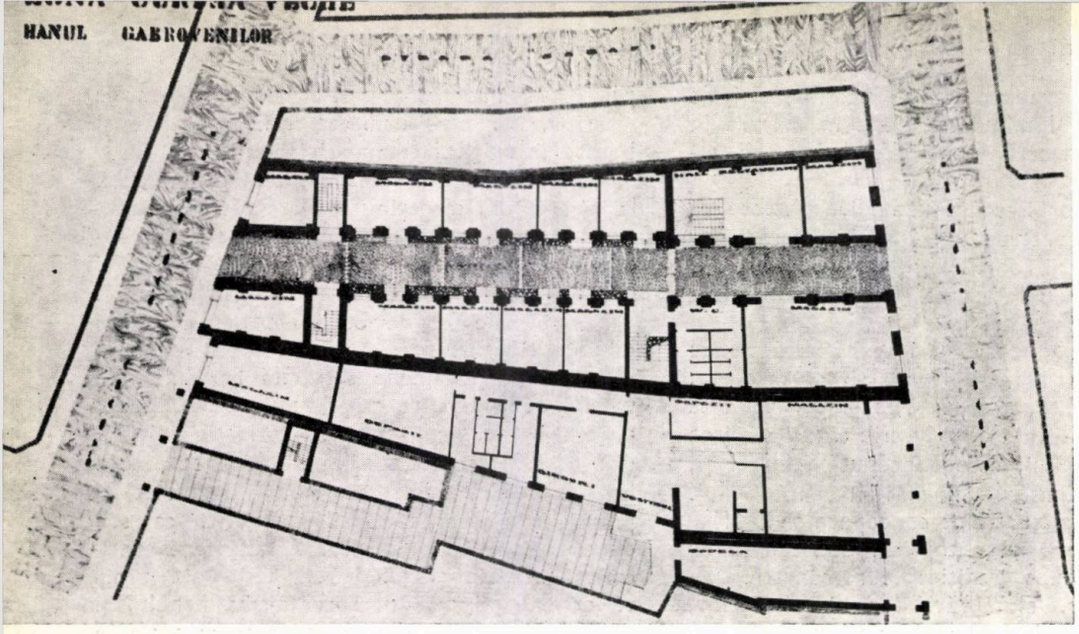

Hanul Gabroveni — Plan parter

Hanul Gabroveni — Curtea interioară

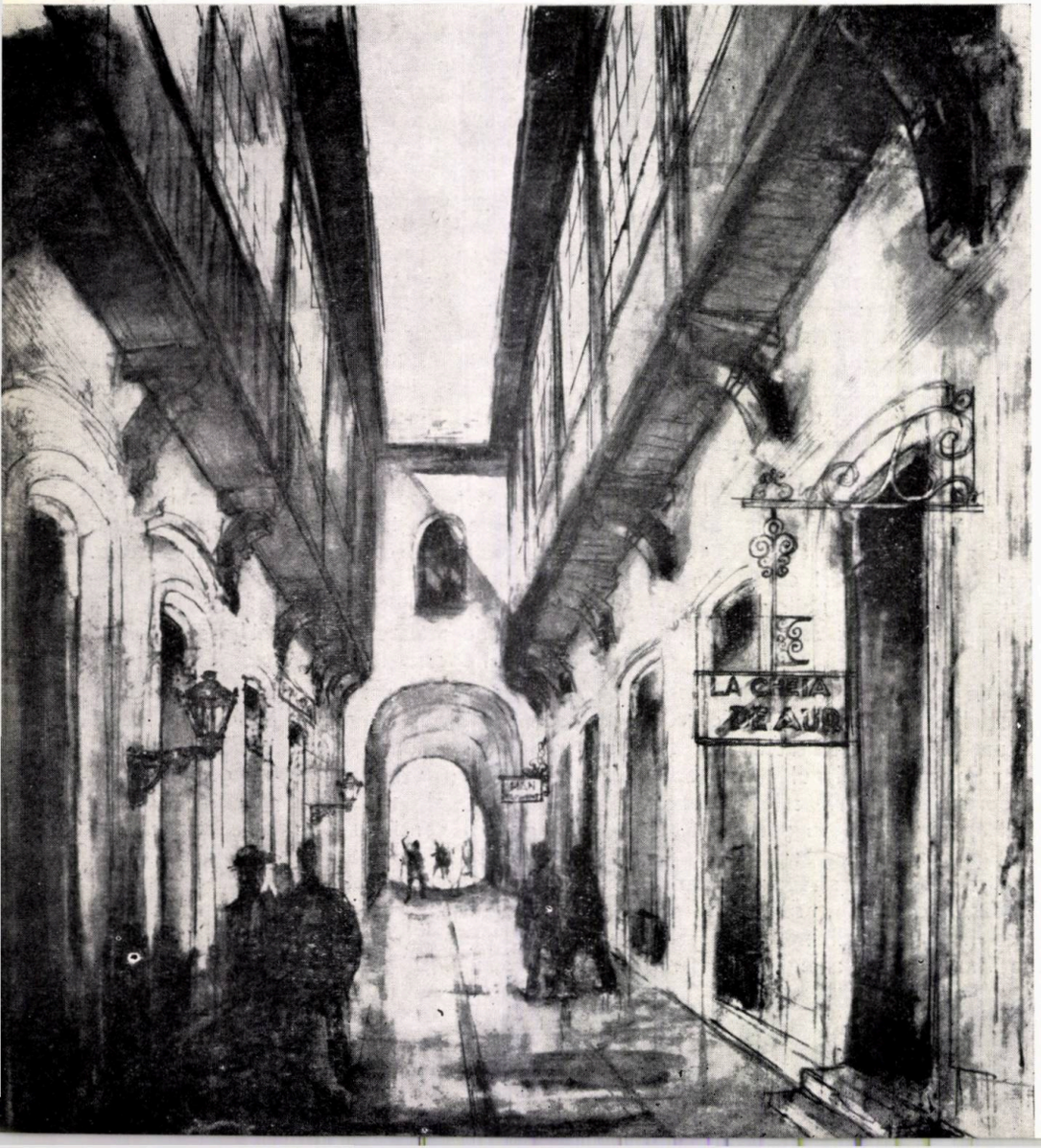

arh. dan iovănescu

hanul gabroveni

Hanul Gabroveni se află situat între strada Lipscani și strada Gabroveni. Dar după documentele care ne-au stat la dispoziție, după anumite hărți ale acestei zone și planuri de parcelare, el se întindea cam pînă aproape de regiunea Palatului domnesc.

Hanul are un fel de pasaj de aproape 5 m lățime care îl împarte în două părți aproape egale, ceea ce face ca partea construită să aibă o adîncime foarte mică.

Ceea ce prezintă valoros această construcție, ceea ce o caracterizează ca valoare de arhitectură veche sînt bolțile și arcdublourile din pivnițe și din parter, de o proporționalitate monumentală; subsolul, cît și parterul sînt în întregime boltite cu arcuri de întărire din cărămidă. În anumite documente am găsit că hanul a ars în repetate rînduri; din acest motiv, o aripă lipsește într-o parte a edificiului, inițial etajul fiind construit din lemn.

Se pare că acest han a fost construit de negustori bulgari din Gabrovo, care veneau în București să-și desfacă produsele. Ei își depo-

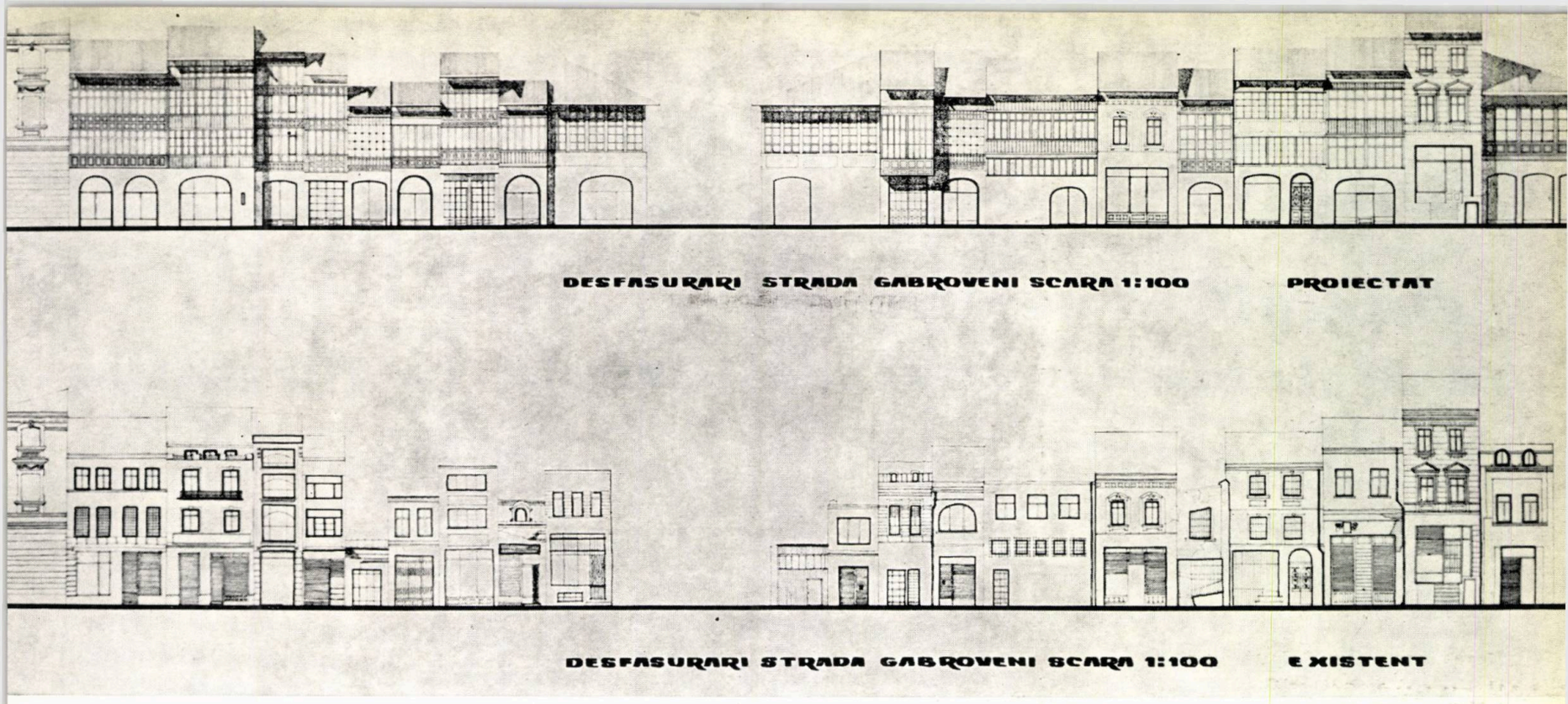

Str. Gabroveni — Desfășurări (situația existentă și propunerea de reconstrucție)

Hanul Gabroveni — Plan subsol

zitau mărfurile în pivnițele hanului, iar în micile boxe — să le zicem magazine — făceau negustorie (în special cu textile).

Hanul are o structură sănătoasă, care permite restaurarea sa în întregime așa cum a fost.

Ce interes prezintă el? Ne va reda atmosfera foarte apropiată aceleia pe care a avut-o pe vremea Bucureștiului de altădată. Faptul că este construit într-un spațiu foarte strîns creează în interior atmosfera autentică a unui bazar de prin anii 1730—1750, epocă în care pare a fi fost construit.

La etaj, deși clădirea este plasată într-un centru foarte aglomerat, pentru a i se da o destinație asemănătoare cu cea avută la început, s-a făcut propunerea de a se amenaja o serie de camere de han, bineînțeles cu confort modern. În acest scop se va folosi și etajul construcției vecine, laterale, unde se află actualmente magazinul « La papagal ». În rest, la parter, va fi amenajat în spații comerciale în tot lungul pasajului, iar subsolul va căpăta utilizare de cramă-restaurant în culoarea epocii.

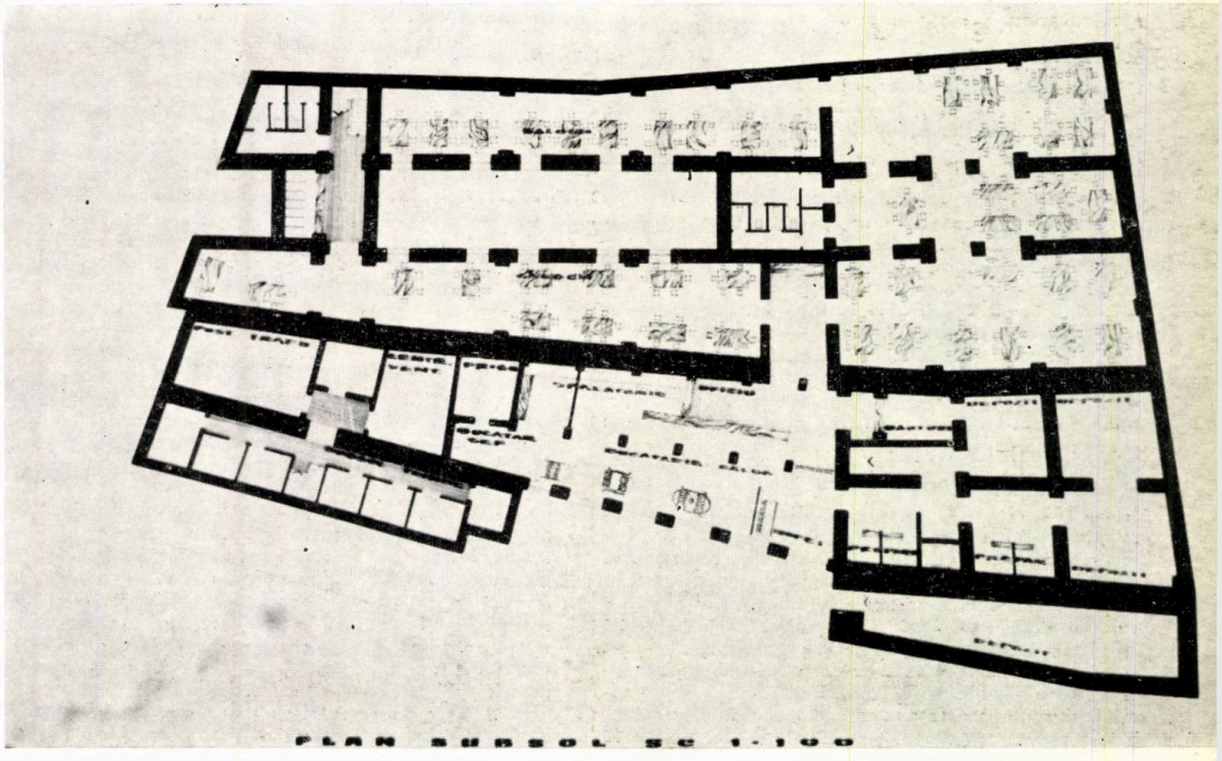

prof. arh. gustav gusti

Vicepreşedinte al CSCAS

principii şi tendinţe în sistematizarea teritorială în România

Intensitatea şi particularitatea acţiunilor de sistematizare complexă a teritoriului în ţara noastră decurg din fenomenele caracteristice ce sînt înregistrate, atît pe plan social-economic, cît şi pe plan administrativ-teritorial.

Populaţia, în conformitate cu înregistrările ultimului recensămînt din martie 1966, era de 19,1 milioane locuitori (faţă de 15,8 milioane în 1948), atingînd o densitate medie de cca 80 locuitori/km² şi fiind repartizată în proporţie de 38,2% în mediul urban şi 61,8% în mediul rural (faţă de 23,4%, respectiv 76,6% în 1948). Reţeaua de aşezări cuprindea 183 oraşe, 238 comune incluse în urban şi 4 021 comune rurale alcătuite din peste 14 200 sate. Din punctul pe vedere al mărimii lor, în afară de Bucureşti, cu o populaţie sub 1 400 000 locuitori, şi 13 oraşe cu o populaţie între 100 000 şi 200 000 locuitori, 51 oraşe au o populaţie între 20 000 şi 100 000, iar restul de 119 oraşe (65% din numărul total) au o populaţie sub 20 000 locuitori. Reţeaua de sate este alcătuită în general din aşezări mici şi foarte mici, peste 73% din numărul total avînd sub 1 000 locuitori.

Din punctul de vedere al dezvoltării politice şi economice, structura României era caracterizată, în trecutul nu prea îndepărtat, pe de o parte, prin ramura dominantă a unei agriculturi înapoiate, cu o productivitate restrînsă, lipsită de mecanizare, bazată pe proprietatea moşierească şi pe mulţimea fărîmiţată a micilor proprietăţi ţărăneşti, iar pe de altă parte, printr-o industrie slab dezvoltată, utilată în mare măsură cu mijloace de producţie învechite, neechilibrat repartizată în teritoriu, ceea ce pe ansamblu imprima un nivel de viaţă scăzut pentru majoritatea populaţiei ţării.

În cele două decenii care s-au împlinit de la proclamarea Republicii noastre, nivelul economiei şi standardul de trai al populaţiei României au făcut un salt impresionant. Datorită eforturilor susţinute de industrializarea ţării şi de repartizarea armonioasă a forţelor de producţie în teritoriu, punîndu-se accentul pe dezvoltarea cu prioritate a producţiei mijloacelor de producţie, industria a devenit ramura conducătoare a economiei. Transformări profunde a cunoscut şi agricultura, care, în urma colectivizării, a putut asigura trecerea spre marea producţie socialistă, creîndu-se condiţii favorabile pentru progresul rapid al acestei ramuri esenţiale a economiei naţionale.

Pe această linie, de schimbare calitativă în cele mai variate domenii de producţie şi de ridicare a nivelului de viaţă a întregii populaţii de la oraşe şi sate, precum şi de o continuă îmbunătăţire a procesului de conducere şi de planificare în ţara noastră, organizarea administrativ-teritorială a ţării, ce data din anul 1950, a fost recent schimbată. Actualmente, teritoriul ţării este organizat în 39 judeţe şi din municipiul Bucureşti. Din cele 187 oraşe, 46 au fost ridicate la nivel de municipiu. În ceea ce priveşte comunele, în prezent s-a încheiat o intensă activitate prin care s-a tins ca acestea să fie reduse numericeşte, urmînd ca să grupeze un număr sporit de sate faţă de situaţia trecută, o populaţie medie mai mare şi o forţă economică amplificată.

Totodată, este de menţionat faptul că în etapa actuală se desfăşoară în întreaga ţară munca de determinare a indicatorilor de plan ai economiei naţionale pe cincinalul 1970—1975 şi de precizare a liniilor principale de dezvoltare pentru perioada 1970—1980.

În aceste condiţii, transformări calitative importante intervin în organizarea şi construcţia teritoriului; în consecinţă, celor ce se ocupă de politica investiţiilor şi de fundamentarea ei în profil teritorial, respectiv de sistematizarea aşezărilor şi a teritoriului, le revine sarcina să descifreze tendinţele noi şi să fundamenteze direcţiile în care trebuie să se îndrepte activitatea de sistematizare, pentru a putea colabora cu cele mai bune rezultate la dezvoltarea planificată a întregii reţele de aşezări în Republica Socialistă România.

★

Particularităţile moştenite ale reţelei noastre de aşezări ridică probleme deosebit de dificile în procesul remodelării lor calitative. Numărul aşezărilor relativ ridicat, avînd o populaţie medie restrînsă, un fond construit modest şi o reţea de echipare în bună măsură insuficientă şi învechită, generează condiţii prohibitive în ceea ce priveşte atingerea unui nivel de deservire corespunzător cerinţelor moderne de viaţă urbană.

În ultimii 20 de ani au intervenit transformări substanţiale în organizarea complexă a teritoriului şi în dezvoltarea aşezărilor, ceea ce reflectă progresul realizat în nivelul general de viaţă al întregului popor. În condiţiile industrializării susţinute a ţării se manifestă tendinţa spre o judicioasă creştere a gradului de concentrare în teritoriu, atît a producţiei, cît şi a populaţiei, în vederea realizării unor complexe industriale şi a unor aşezări optim dimensionate, care, implicit, atrag o deplasare organizată a populaţiei dinspre mediul rural spre mediul urban. Acest ritm susţinut de urbanizare a ţării, precum şi necesitatea modernizării aşezărilor existente se reflectă în cifrele crescînde, de miliarde, ce se alocă anual de statul nostru pentru construcţia urbană.

În acelaşi timp se desfăşoară şi reconstrucţia satelor. Numărul mare de locuinţe noi, înzestrarea cu unităţi de deservire social-culturală, amenajarea drumurilor, electrificarea intensivă, lucrările ample de irigaţii şi ameliorări funciare, construcţia bazei materiale de producţie şi de valorificare a produselor agricole, constituie laturi principale ale unui amplu proces ce transformă întreaga înfăţişare a satului nostru.

Trebuie scos în evidenţă că procesul de reconstrucţie a aşezărilor — oraşe şi sate — se fundamentează tot mai susţinut pe studii prealabile de sistematizare, incluzînd şi zonele economice sau administrative de care aparţin, cu care se intercondiţionează şi care le determină — în ultimă instanţă — profilul, mărimea şi ritmul de creştere. În acest sens, se urmăreşte asigurarea unei corelări între prevederile planificării economiei naţionale şi cele ale sistematizării teritoriului, considerîndu-le ca două componente intercondiţionate ale unui unic proces. În vederea cuprinderii prognozelor de perspectivă, ne străduim ca organizarea teritorială să nu se limiteze doar la satisfacerea cerinţelor contemporaneităţii, ci urmărim ca ceea ce construim astăzi să poată satisface şi cerinţele de mîine ale societăţii. O astfel de concepţie nu se opune politicii de economii promovată în mod consecvent în toate domeniile de activitate. Noi nu propunem realizarea astăzi a unor investiţii la scara unor cerinţe sau a unor posibilităţi sporite ale zilei de mîine. Dar totodată ne străduim, pe plan urbanistic, să evităm definitivarea unor forme rigide, promovînd posibilitatea unei continue transformări şi adaptabilităţi a cadrului construit la procesul de viaţă al societăţii, considerat în continuă dezvoltare.

Această căutare a formelor aşezărilor de mîine, respectiv a direcţiei de remodelare a celor existente, trebuie să ţină seamă de condiţiile social-economice specifice ţării noastre, trebuie avut în vedere faptul că din practica reconstrucţiei urbane am ajuns la concluzia că ne este mai lesnicios să asigurăm transformarea treptată, calitativă, a actualei reţele de aşezări — folosind cît mai deplin fondul construit existent, chiar în partea cu caracter tranzitoriu, — decît să trecem la înlocuirea ei radicală printr-o reţea cu totul nouă de aşezări.

În vederea atingerii unor astfel de obiective, metodologia noastră se bazează pe studiul complex al teritoriului, considerat în aşa fel în variante şi în perspectivă, încît construcţia planificată a primei etape să constituie un element comun tuturor acestor variante şi, bineînţeles, element component al organismului teritorial viitor. Îndeosebi, urmărim o folosire cît mai intensivă a teritoriului urban, evitînd la maximum demolarea fondului existent, care mai permite a fi folosit încă un timp, şi evitînd totodată extinderea actualelor perimetre, pentru a nu scoate suprafeţe suplimentare de teren din circuitul agricol.

Pentru a putea asigura transformarea calitativă a întregii noastre rețele de așezări urbane și rurale — considerată ca un întreg — promovăm, ca principiu de bază, remodelarea fiecărei așezări în parte în condițiile considerării acesteia ca parte integrantă a contextului teritorial de care aparține și cu care se intercondiționează, îndeosebi în ce privește înzestrarea cu întreaga echipare urbană menită să asigure ridicarea confortului populației.

Dotările și amenajările de strictă necesitate din zonele de locuit, dimensionate la scara satisfacerii cerințelor zilnice și frecvente de deservire a populației, amplasate într-o zonă restrînsă de accesibilitate, sînt realizate în mod curent, concomitent cu construcția ansamblurilor de locuit, sau le sînt rezervate terenurile necesare. În ce privește deservirile la scară superioară — în măsură să poată satisface cerințele mai complexe ale întregii populații — cu caracter periodic sau ocazional, precum și de importanță centrală (la nivel de cartier urban, de oraș sau chiar de importanță supraurbană), ele implică determinarea unor forme noi de organizare a mediului construit, care să justifice eficiența lor economică și să creeze — ca atare — premize favorabile pentru realizarea lor.

Într-adevăr, în condițiile unei rețele dense de așezări mici și mijlocii, destul de apropiate între ele, apare oportun ca, în vederea rezolvării unor astfel de deserviri complexe, să se asigure cooperarea organizată a unui număr corespunzător de așezări învecinate, în funcție atît de populația totală a acestora, cît și de raza de accesibilitate, respectiv raza de acțiune a dotărilor și amenajărilor de această categorie. În acest mod, astfel de grupări de așezări vor putea prezenta unele din avantajele specifice marilor orașe, privind îndeosebi diversificarea procesului de producție și posibilitatea de folosire cît mai deplină și mai rațională a forței de muncă, precum și deservirea multilaterală a locuitorilor. Totodată, o astfel de organizare teritorială, alcătuită din grupări de așezări învecinate care nu se contopesc, va permite ca să nu se renunțe la avantajele ce le oferă orașele mijlocii, în ce privește scara umană, legarea de natură, condițiile de igienă și de confort urban, de economicitate și de expresivitate arhitecturală.

În acest sens, prin studiile de sistematizare noi promovăm închegarea și alcătuirea unor noi forme de așezare a populației în teritoriu, superioare față de categoria « localitate » în ce privește numărul populației și complexitatea de profil, și anume « sistemul de așezări ».

Sistemul de așezări ar constitui o nouă treaptă, de natură calitativă, care ar asigura o colaborare activă, o tot mai complexă cooperare între localitățile învecinate — urbane și rurale — ce ar putea fi cointeresate în rezolvarea în comun a unor probleme de echipare teritorială, ce depășesc — ca scară și ca posibilități de realizare — capacitatea fiecărei așezări componente a sistemului. Una, eventual mai multe din aceste așezări, ar putea prelua funcția de nucleu catalizator al sistemului respectiv, fără însă ca celelalte așezări să-și reducă funcția doar la nivelul de așezare-dormitor sau satelit. Dimpotrivă, în cadrul considerării așezărilor în sistem ar putea avea loc o repartiție judicioasă între aceste așezări a diferitelor funcții, a laturilor lor de profil, a gamei de echipări și de dotări, acordînd precădere intereselor întregului sistem și urmărind, înăuntrul acestuia, satisfacerea optimă a intereselor fiecărei așezări în parte.

Într-un astfel de proces de cooperare funcțională multilaterală între mai multe așezări învecinate se va putea asigura o judicioasă repartiție teritorială, în cadrul limitelor sistemului, a zonelor de producție și de depozitare, a industriei de deservire locală, a întreprinderilor de gospodărie comunală, a bazei materiale și organizatorice de construcții, a zonelor de locuire și de deservire, a ansamblurilor cu caracter central, a rețelelor și instalațiilor de echipare, alimentare și de transport, a zonelor de odihnă și recreare, de care va beneficia fiecare localitate din sistem, fie direct, fie indirect. Obligațiile și consecințele ce derivă din participarea în astfel de grupări intercondiționate, vor impulsiona dezvoltarea fiecărei așezări în parte. Înăuntrul acestui sistem va fi posibil să se asigure măsurile pentru atingerea unor dimensiuni optime de mărime și echipare a fiecărei așezări, în funcție de rolul ce îl deține în sistem. În felul acesta se va putea stăpîni tendința spre o creștere excesivă și dăunătoare a unei așezări în dauna altora, a unor extinderi necontrolate sau a unor înglobări anarhice de așezări mici în altele mai mari, se va putea evita alcătuirea unor formații teritoriale gigantice.

Astfel de grupări de așezări învecinate și intercondiționate ca funcții social-economice, constituind noi tipuri de organisme teritoriale — sistemele de așezări —, vor trebui să dispună, bineînțeles, de legături îmbunătățite de circulație, ca rețele de comunicație adecvate și mijloace de transport în comun.

În astfel de sisteme de așezări de primă treaptă, elementele componente ar putea consta din așezări ce fac parte astăzi din mediul rural, după cum — în alte cazuri — aceste sisteme ar putea fi mixte, fiind alcătuite atît din așezări rurale, cît și din așezări urbane. Este de la sine înțeles că în aceste situații nucleul catalizator al sistemului va trebui să fie deținut de una din așezările urbane, ținînd seama în primul rînd de zestrea ei de echipări și dotări, de care vor trebui să profite și celelalte așezări din sistem.

Necesitatea de a înzestra așezările cu funcții și utilități urbane tot mai complexe, de folosință periodică sau ocazională, va putea duce la gruparea mai multor sisteme de primă treaptă — învecinate teritorial și între care se justifică un proces de cooperare la un nivel mai ridicat — într-un sistem de așezări de a doua treaptă, cu funcție preponderentă de producție și de deservire obștească, fără să implice forme suplimentare de organizare administrativă față de cele ce au fost hotărîte la nivel comunal, orășenesc sau județean.

Pe aceeași cale de raționament, apreciem că procesul de cooperare tot mai desăvîrșită pe plan teritorial ar putea să genereze o serie de sisteme pe trepte superioare succesive, care ar putea să cuprindă, sub forma unui sistem de sisteme, întreg teritoriul țării. În felul acesta, reorganizarea întregii rețele de așezări ar constitui o formă cu totul specifică condițiilor noastre social-economice și radical diferită față de soluțiile de tip megalopolis sau de conurbație ce se preconizează sau iau ființă pe alte meleaguri ale lumii.

O dată cu modificarea calitativă a structurii privind întreaga formă de așezare a populației în teritoriu, vom putea contribui și la îndrumarea pe o cale superioară a dezvoltării satelor, prin integrarea lor în sisteme de așezări. Un astfel de proces va putea constitui un mod specific de urbanizare, propriu condițiilor țării noastre, care să nu aibă drept urmare nici o golire necontrolată a satelor și nici o exagerată concentrare la orașe a populației rurale, îndeosebi a aceleia ce va fi eliberată din producția agricolă. Cuprinderea satelor — al căror număr va trebui să se restrîngă treptat față de situația actuală și care vor trebui să tindă la a avea o populație sporită și o densitate mai mare de ocupare a solului — în sisteme de așezări fie exclusiv rurale, fie mixte, rurale și urbane, va permite înfăptuirea unei politici eficiente de construcții, care să sprijine ridicarea substanțială a condițiilor de viață a acestei populații. Dezvoltarea mijloacelor de transport, îndeosebi a celor în comun, va asigura o legătură lesnicioasă în cadrul fiecărei trepte de sistem, în izocrone admisibile, oferind posibilitatea unei părți din populația ce va locui în cadrul așezărilor rurale să activeze în tot mai numeroase ramuri de producție neagricolă (industrie, construcții, transporturi, lucrări hidroameliorative și hidroenergetice, deservire a stațiunilor și zonelor de odihnă, a celor balneo-climatice și turistice etc.) fie în cadrul localităților de domiciliu, fie în sistemele de așezări apropiate.

Contradicțiile moștenite dintre diferite forme de așezare, precum cele dintre orașul mare și orașul mic, sau cele dintre oraș și sat, precum și cele ce ar mai putea fi generate de interese subiective departamentale sau locale și care ar putea promova — după criterii insuficient fundamentate — dezvoltarea unor așezări în dauna altora, ar putea fi rezolvate și prin contribuția sistematizării, prin constituirea sistemelor de așezări, considerate ca organisme unitare, echilibrate și armonioase, în care ar precumpăni interesele obiective social-generale ale întregii societăți.

Este de la sine înțeles că o dată cu studiul noilor forme de așezare a populației — ce vor reflecta de altfel și modul în care ar fi repartizată forța de muncă în teritoriu, considerată după criterii de domiciliu — va trebui să fie studiată, în strînsă corelare, și repartizarea teritorială a locurilor de muncă, implicit aceea a mijloacelor de producție și cu precădere a industriei. Criteriile după care se pot amplasa cele două componente ale « forțelor de producție» pe plan teritorial sînt diferențiate și de aceea este important a se determina felul în care acestea pot fi armonizate, stabilind amplasamente optime, în condițiile particulare ale fiecărui caz în parte.

Referitor la repartizarea forței de muncă în teritoriu, efectuată concomitent și integral în procesul de repartizare a populației în rețeaua de așezări, a fost prezentată în cele de mai sus o metodologie bazată pe organizarea tuturor localităților din țară — urbane și rurale — într-un unic sistem de sisteme.

Cît privește repartizarea teritorială a locurilor de muncă, aici ar acționa alte criterii de multiple categorii, în funcție de specificul ramurilor de producție, de diferitele activități ale populației, de necesitatea optimizării funcționale, economice și organizatorice a numeroaselor procese tehnologice, de gradul de modernizare pe care îl vom putea atinge, de ridicarea preliminată a nivelului de confort, atît în procesul de muncă, cît și în cel de trai al populației, precum și alte asemenea.

Activitățile de muncă ale populației, considerate în accepțiunea cea mai largă, ar putea fi clasificate în categorii distincte, precum: activități de producție agricolă, de producție industrială și extractivă, de producție din alte ramuri sau domenii cu caracter neagricol (construcțiile, transporturile etc.), precum și din sectorul activităților neproductive (cele de deservire, de cercetare etc.). Fiecărei categorii i-ar corespunde, bineînțeles, criterii specifice de amplasare teritorială.

În ce privește amplasarea locurilor de muncă în cadrul producției industriale, asupra căreia trebuie să insistăm în mod deosebit, considerăm că intervin numeroase criterii, care acționează atît izolat, cît și în comun. În primul rînd, ne vom referi la criterii de ordin geografic-economic, apoi la criterii de ordin social, în măsură să asigure condiții sporite de confort atît în procesul de muncă, în cel de locuire, cît și în sectorul transportului pendular al populației ce este obligată să efectueze zilnic deplasări între industrie și domiciliu; în sfîrșit, la criterii politice, prin care se urmărește ridicarea acelor așezări sau teritorii subdezvoltate față de nivelul mediu al țării și unde se impune amplasarea cu prioritate a unor unități industriale, în măsură să promoveze o ridicare intensivă a acestor localități sau zone, chiar dacă nu există asigurate absolut toate condițiile mai sus arătate.

În condițiile acționării concomitente a acestor trei categorii de criterii în ce privește amplasarea industriei, sistematizarea teritoriului este interesată, cu precădere în relațiile ce se creează între zonele de producție industrială și cele de locuit. În legătură cu cele arătate mai înainte, subliniem că ar putea fi luate în considera-

ție trei modalități de amplasare reciprocă a acestor principale zone funcționale:

— industria amplasată în cadrul zonei de locuit;

— industria amplasată în afara zonei de locuit, dar în cadrul perimetrului construibil al localității;

— industria amplasată în afara localității, dar în cadrul unui sistem de așezări, la o distanță mai mică sau mai mare de diferitele localități componente ale sistemului.

Totodată, trebuie scos în evidență faptul că progresul tehnicii și al științelor, al automatizării unor diferite procese industriale și al introducerii unor noi surse energetice, al perfecționării unor procedee de construcție și de montaj, precum și alte asemenea, vor interveni activ cu noi criterii specifice privind amplasarea industriei, care vor amenda sau înlătura multe din criteriile uzuale. Astfel, posibilitatea eliminării nocivităților industriale și împiedicarea împrăștierii acestora, corelată cu avantajele cooperării strînse și multilaterale dintre zona de producție și cea de locuire, vor acționa ca o forță centripetă pentru integrarea industriei în oraș, uneori chiar în zona de locuit. Totodată posibilitățile ce se creează prin progresul transporturilor, tinzîndu-se spre o relativă independență a industriei față de locurile ce dispun de resurse naturale (apă, energie, forță de muncă) în corelare cu avantajele unor concentrări mai mari și cu necesitatea de a asigura unele rezervații teritoriale care să cuprindă dezvoltări viitoare — poate uneori imprevizibile astăzi — , vor acționa ca o forță centrifugă, pentru o desprindere a industriei din cadrul așezărilor, pentru formarea unor noduri industriale, amplasate distinct pe plan teritorial. Acestea din urmă ar putea prezenta în anumite cazuri o serie de avantaje pe plan economic și tehnologic, iar pe lîngă acestea și unele avantaje pe plan social, asigurînd cuprinderea mai deplină a forței de muncă din numeroase localități învecinate și contribuind implicit la ridicarea nivelului de viață al întregului sistem de așezări cu care se intercondiționează.

Orînduirea noastră socială dispune de posibilitatea de a rezolva contradicțiile ce ar putea naște prin acțiunea concomitentă a acestor două forțe sau tendințe opuse, stabilind optimizări, în care un cuvînt precumpănitor îl va avea satisfacerea intereselor social-generale ale întregii societăți și — în subsidiar — satisfacerea intereselor fiecărui organ ministerial sau teritorial în parte.

★

În aceste condiții, într-o cuprindere sintetică, sarcinile de bază ce revin domeniului nostru de activitate ar fi:

— descifrarea și cercetarea legilor obiective ce acționează în procesul de sistematizare a teritoriului, în condițiile specifice contemporaneității țării noastre;

— scoaterea la iveală a sistemului de probleme și de contradicții generate de procesul de dezvoltare, organizare și construcție complexă a teritoriului, la toate treptele, precum și stabilirea de propuneri pentru rezolvarea acestora, în condițiile luării în considerare a efectelor progresului rapid ce se manifestă pe plan social, științific și tehnic;

— determinarea formelor de cooperare pe plan teritorial a tuturor factorilor interesați în construcția, amenajarea și echiparea teritoriului, precum și propunerea unor structuri optime de organizare adecvată a teritoriului, în concordanță cu prevederile de dezvoltare planificată a economiei naționale, în vederea ridicării treptate a nivelului de viață a întregii populații;

— promovarea unei mai raționale organizări a teritoriului prin stabilirea unor criterii științific fundamentate de repartizare a forțelor de producție și implicit a populației, precum și a unor forme de organizare optimă a mediului uman, în vederea sprijinirii întregii politici în domeniul planificării investițiilor în profil teritorial, și urmărind o ridicare neîncetată a nivelului de viață a întregului popor.

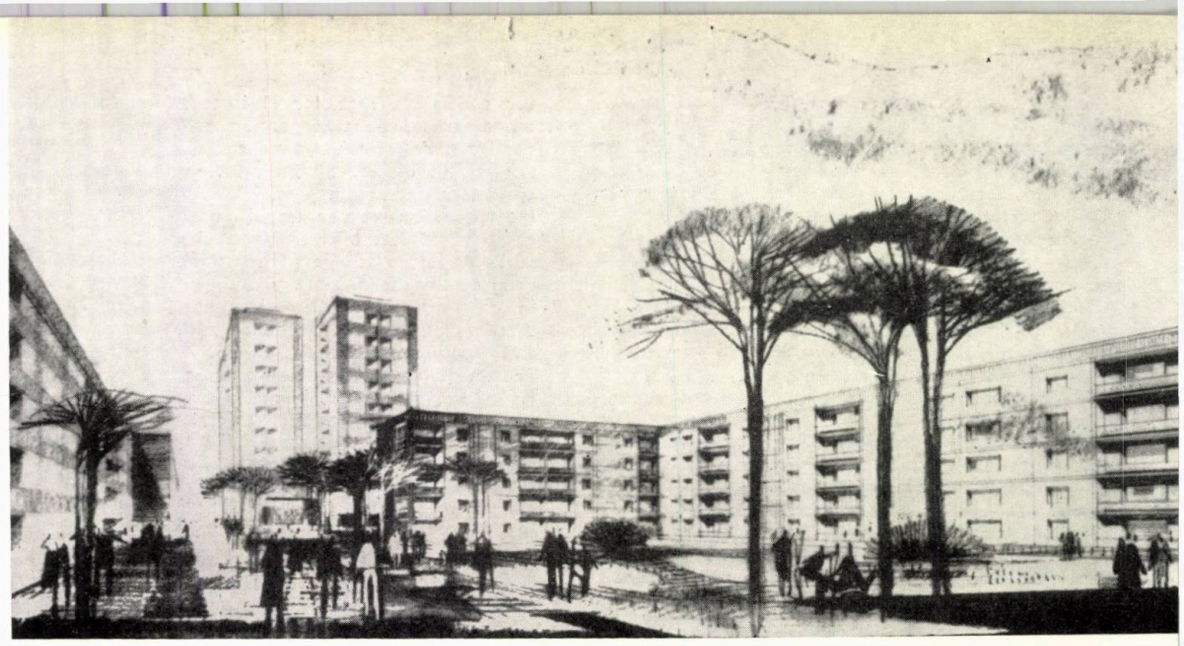

arh. daniel farb

ansamblul de locuințe din zona de sud a orașului București

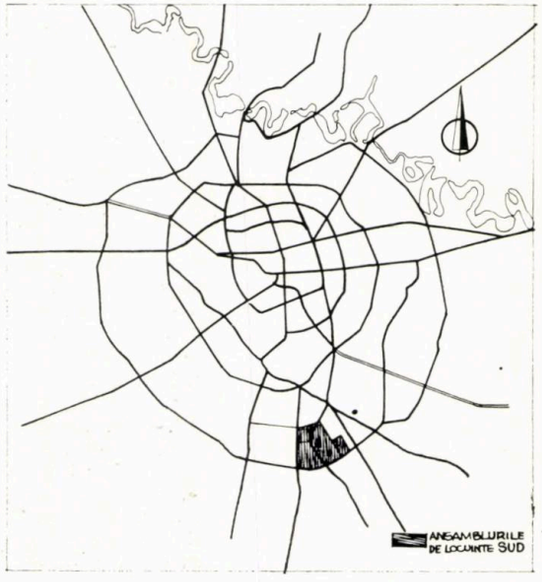

Schița de sistematizare a zonei
Autori: *arh. Cl. Alifanti, arh. M. Bercovici, arh. D. Farb, arh. E. Postemski, arh. R. Roth*
Ansamblul Sud 1
Autor și șef proiect complex: *arh. D. Farb*
Colaboratori: *arh. C. Enăchescu, arh. C. Niculescu, arh. C. Popescu, arh. R. Vlahuță, proiectant M. Cantacuzino, proiectant G. Grigorescu*
Pentru complexe comerciale: *arh. R. Ghelman, arh. R. Nica, arh. I. Niculescu, arh. C. Stănescu*
Ansamblul Sud 2
Autor și șef proiect complex: *arh. D. Farb*
Colaboratori: *proiectant M. Cantacuzino, proiectant G. Grigorescu*
Blocul punct; autor secțiune: *arh. V. Agent*, coautor bloc: *arh. C. Lache*

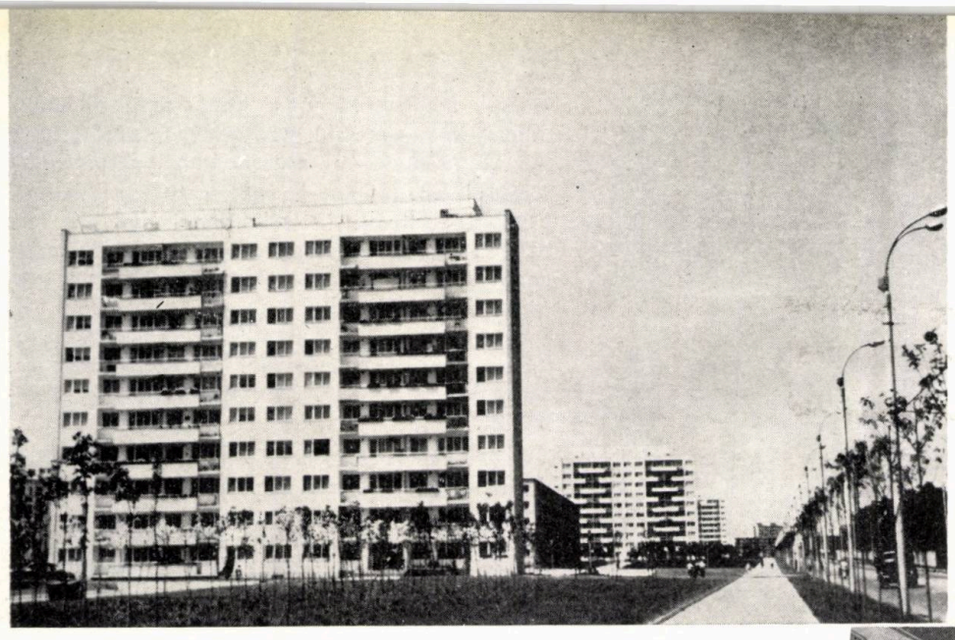

1 | 3

2 | 4

1 — *Perspectivă*
2 — *Plan de situație*
3 — *Vedere de-a lungul str. Spitalelor*
4 — *Ansamblul Sud 1 — Machetă*

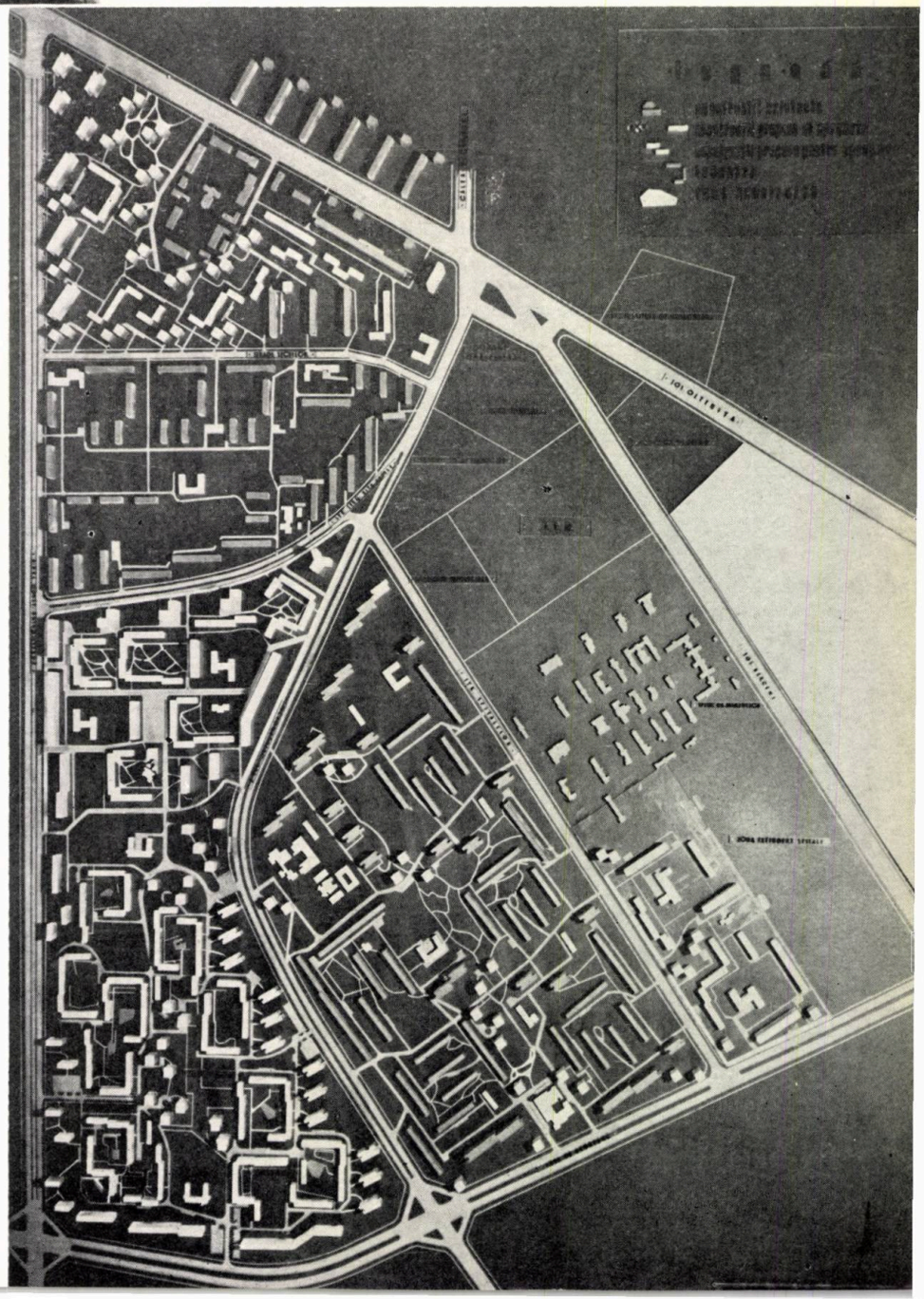

GENEZA URBANĂ A ZONEI SUD

Timp de multe decenii limita de sud a orașului București depășea cu puțin colinele Parcului Libertății, trecînd pe la marginea cimitirelor și oprindu-se de-a lungul căii Ferentari. Mai la miazăzi continuau pîlcurile de case « de mahala », lipsite de instalații edilitare, în majoritate din chirpici, legînd ceea ce se numea oraș de satele apropiate, furnizoare de produse lactate, zarzavaturi și fructe.

De o parte și de alta a șoselelor Olteniței, Berceni, Giurgiului sau a căii Văcărești, în spatele caselor înșirate la marginea drumului, se găseau (și se mai găsesc în parte și astăzi) livezi întinse și chiar vii.

Obiective industriale sau alte obiective economice mai importante erau aproape inexistente. Construcțiile, îmbunătățirile edilitare și amenajările urbane se făceau de la piața Sf. Gheorghe spre nord, spre vest și parțial spre est. Sudul nu suscita nici un interes și coexista patriarhal alături de celelalte zone ale orașului.

Situația a început să se schimbe începînd de prin anul 1954—1955, cînd, în cursul elaborării studiilor pentru schița planului general al Capitalei, ținînd seama de necesitățile și posibilitățile creșterii de locuințe în perspectivă, s-a propus realizarea unor importante cartiere de locuințe, mergînd de la Parcul Libertății pînă la ceea ce se propunea să fie inelul 3 de ocolire a orașului.

Ceea ce a determinat însă adoptarea unor hotărîri ferme în legătură cu necesitatea construirii unor noi cartiere ale orașului în sud

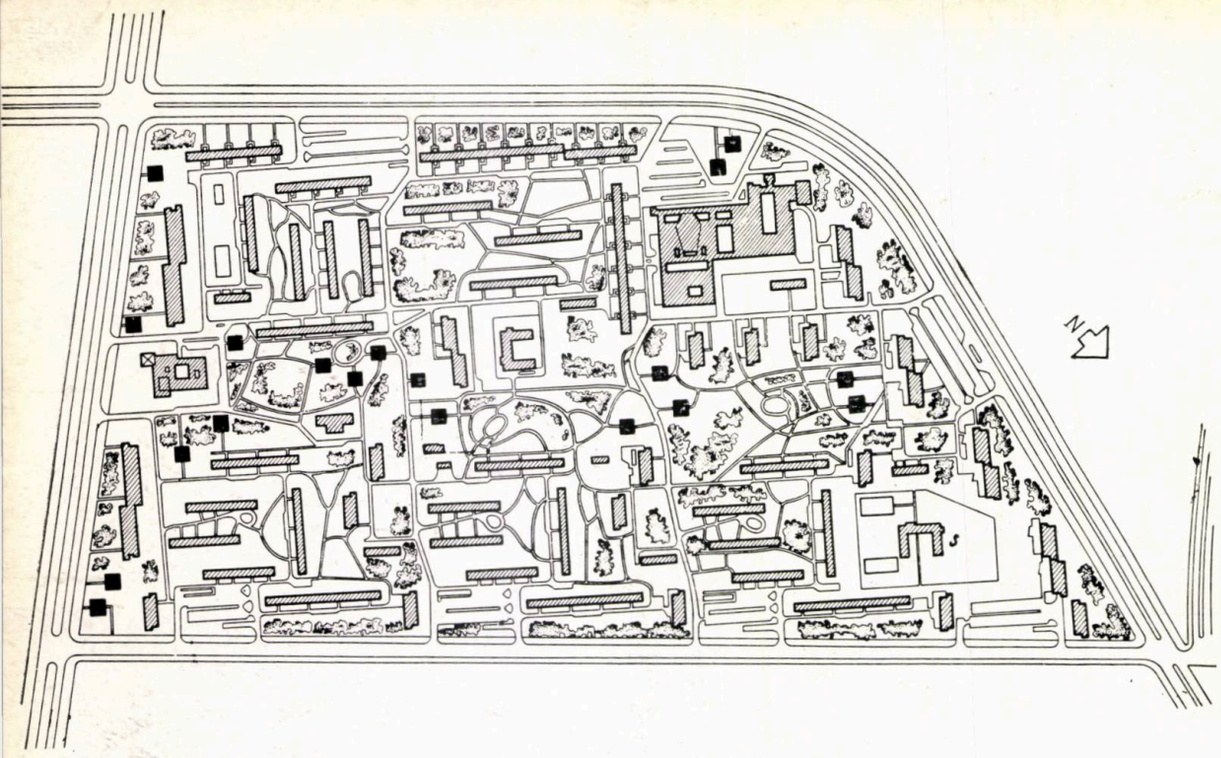

a fost amplasarea unor importante obiective industriale — metalurgie, cauciuc, prefabricate de beton etc. — în această zonă, determinînd astfel locul de muncă pentru mii de salariați.

Contururile și limitele zonei sud au fost stabilite o dată cu elaborarea și aprobarea principiilor schiței planului de sistematizare a orașului București.

Primele ansambluri de locuințe au fost realizate începînd din 1960, în cartierul Serg. Nițu Vasile, pe șos. Olteniței și pe șos. Giurgiului.

Construirea masivă a zonei sud a început însă în 1964, o dată cu ansamblul de locuințe Sud I. Delimitarea teritoriului s-a făcut în mod firesc prin trasarea și realizarea unor noi bulevarde și străzi ce străbat fostele grădinării și livezi, legînd centrul orașului cu obiectivele industriale — bd. Metalurgiei, bd. Brîncoveanu. Legătura cu centrul orașului a fost facilitată și prin construirea în întregime a magistralei Nord-Sud.

1 — *Ansamblul Sud 1 — Plan de ansamblu al microraionului I (construcțiile poșate = blocuri noi amplasate pentru mărirea densității)*
2 — *Microraionul I — Machetă*
3 — *Ansamblul Sud 1 — Zona centrală; vedere din dreptul complexului comercial*
— *Ansamblul Sud 2 — Plan de ansamblu*

1 | 3
2 | 4

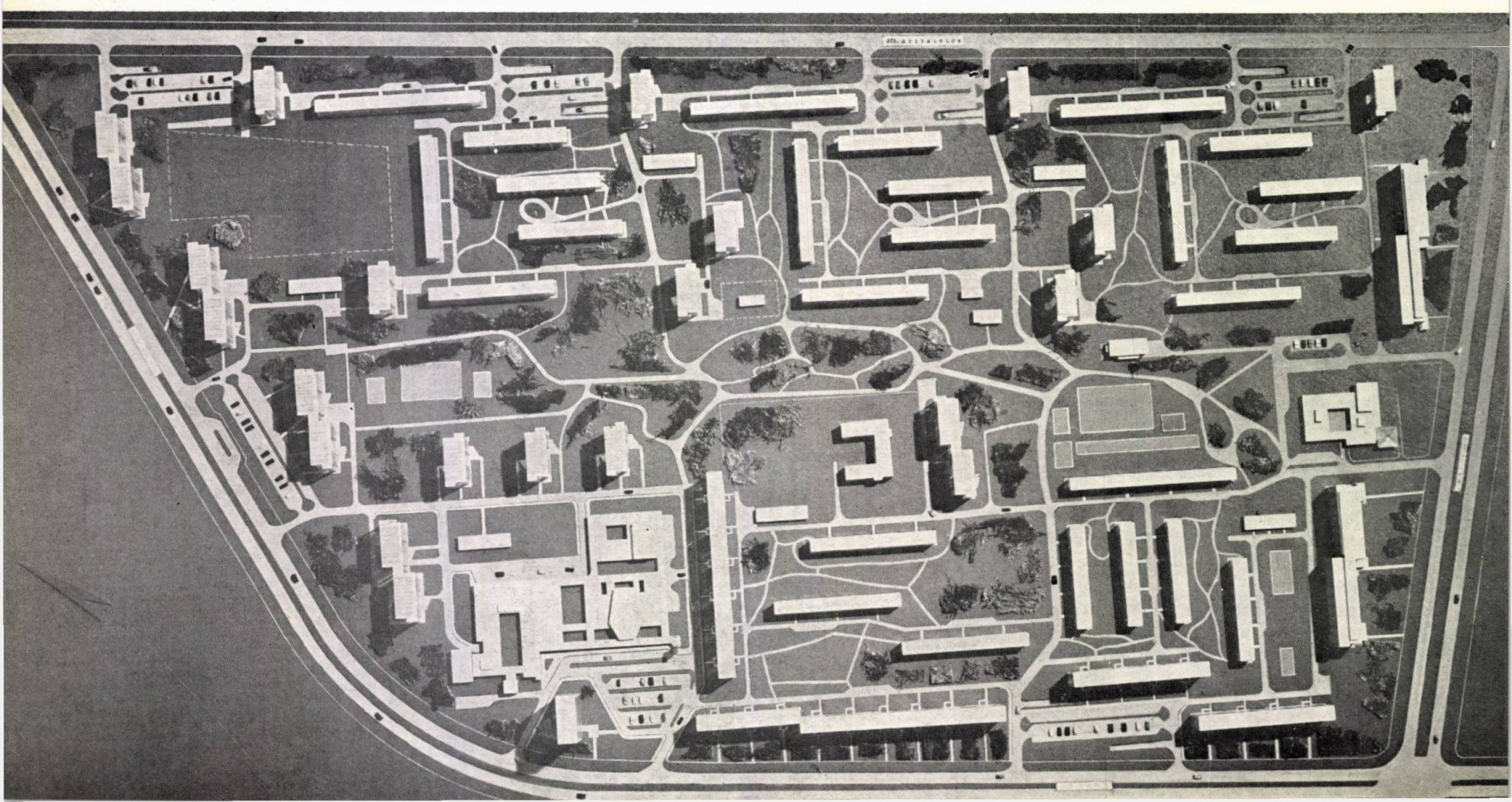

BAZA TEMATICĂ — REALIZAREA EI

În programul de construire a zonei sud s-au prevăzut în linii mari două etape:

— 1964—1970	— Teritoriul cuprins între
cca 15 000 ap.	șos Berceni, bd. Brîncoveanu, str. Serg. Nițu Vasile, str. Bîrsănești (inelul de legătură)
— 1970—1975	— Teritoriul cuprins între
cca 15 000 ap.	bd. Brîncoveanu, șos. Giurgiului, prelungirea str. Nițu Vasile, bd. inelar de legătură.

Prima etapă a început, după cum am mai arătat, în 1964, prin construirea ansamblului de locuințe Sud 1.

Datele de temă determinante au fost legate în special de necesitatea unei execuții rapide — deci folosirea de tehnologii care să ducă la o cît mai mare productivitate — și de regimul de înălțime, stabilit la p + 4 și p + 9 etaje. Pentru a atinge obiectivele indicate, relative la scurgerea timpului de execuție și tehnologii avansate, pentru blocurile p + 4 s-a folosit în exclusivitate construcția din panouri mari livrate de întreprinderea « Progresul », situată în apropiere.

Pentru blocurile p + 9 etaje s-a adoptat tehnologia cofrajelor glisante și betonul monolit turnat în cofraje refolosibile.

În acest fel, între anii 1964 și 1966 s-au realizat 5 512 apartamente fizice însumînd o suprafață de 171 686 m² locuibili. Din punctul de vedere al numărului de camere pe apartament, cele 5 512 apartamente se compun din :

1 238	apartamente de o cameră;
2 272	apartamente de două camere;
1 873	apartamente de trei camere;
129	apartamente de patru camere.
5 512	apartamente

Împreună cu aceste locuințe au mai fost construite și diverse dotări necesare, cum sînt:

— două școli de 8 ani a 24 clase;

— un dispensar pentru patru circumscripții sanitare;

— două complexe comerciale.

Urmează să se construiască în continuare:

— un cinematograf de 650 locuri;

— două complexe creșe-grădiniță.

Energia termică prevăzută pentru încălzirea clădirilor și furnizarea apei calde este asigurată printr-o rețea de termoficare avînd ca sursă centrala termoelectrică Vitan. Rețeaua va intra în funcțiune la sfîrșitul anului 1968, pînă atunci căldura fiind asigurată de patru centrale termice provizorii alimentate cu gaze și care urmează a fi demontate începînd din anul 1968.

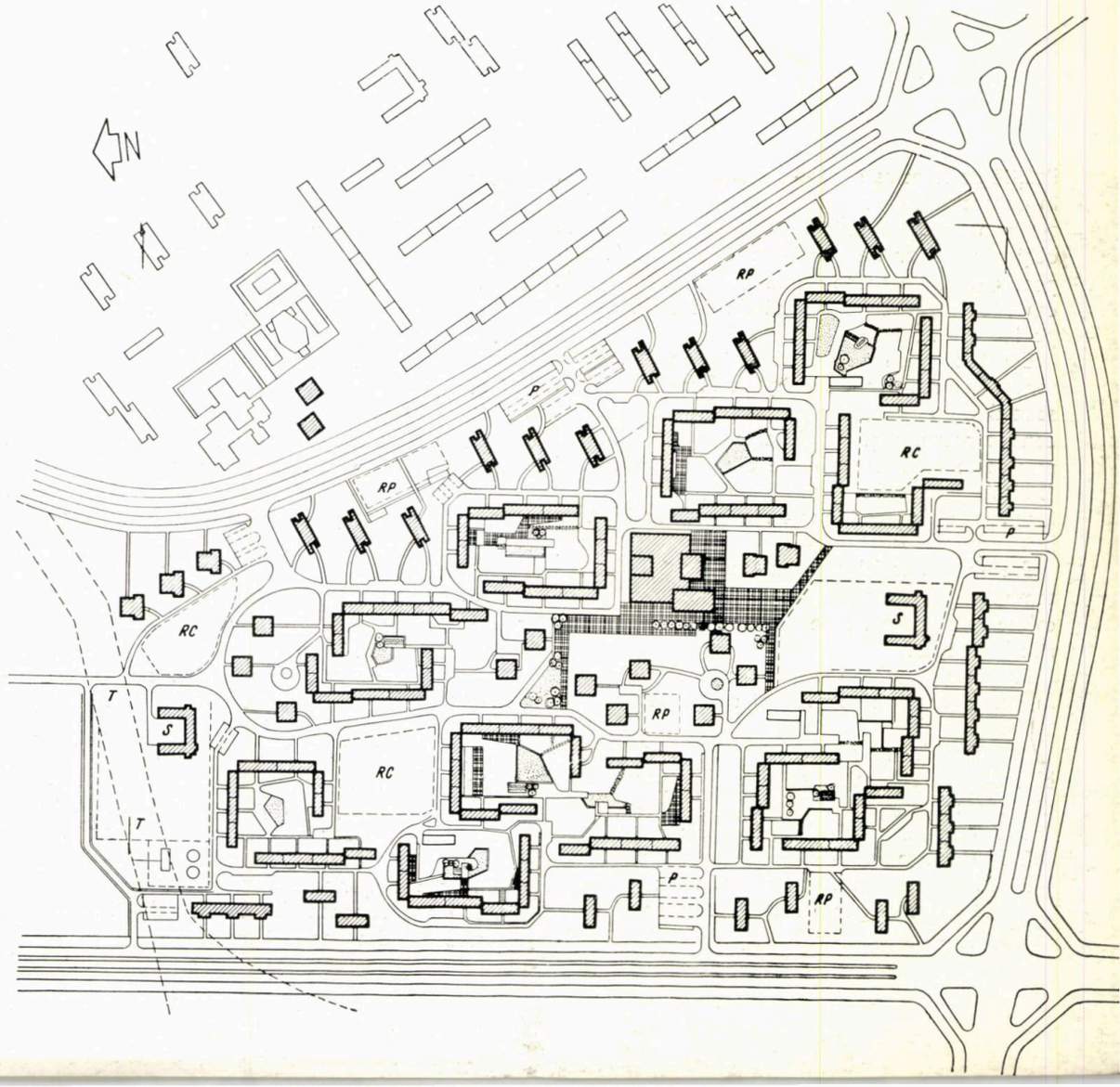

Ansamblul Sud 1 — Vedere pe bd. Metalurgiei

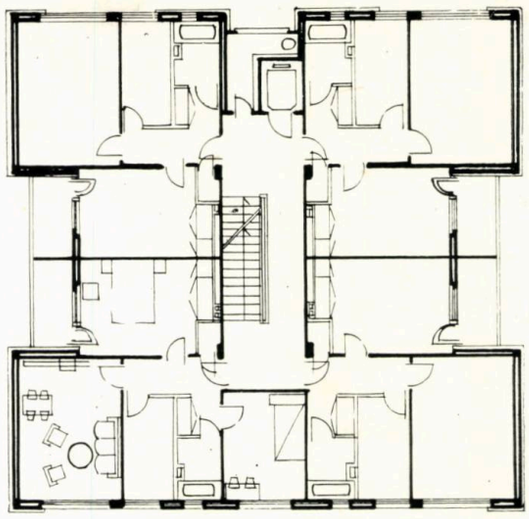

Bloc punct — Plan etaj curent

Faptul că şantierul a început în aprilie 1964, că primii locatari s-au mutat în blocuri în noiembrie 1964 şi ultimii în toamna anului 1966 demonstrează că tehnologia şi sistemele constructive adoptate, ca şi organizarea execuţiei au permis respectarea vitezei de execuţie cerute.

La sfîrşitul anului 1966, analizîndu-se posibilităţile de folosire mai eficientă a teritoriului şi, în consecinţă, de mărire a densităţii construite, s-a constatat că există posibilitatea de a se obţine un spor de densitate de cca 20%, respectiv de a se trece de la 255 locuitori/ha la cca 300 loc/ha cu o normă de 12 m² locuibili pe locuitor.

După cum se va vedea mai departe, creşterea mai mare a densităţii a fost limitată în special de existenţa unor reţele edilitare recent construite şi bineînţeles de clădirile noi amplasate la distanţe între ele destul de mari (30 m) pentru înălţimea de p + 4 etaje, dar insuficient de mari pentru a permite intercalarea altor blocuri.

S-a propus astfel construirea a încă 916 apartamente prin amplasarea a 20 blocuri intercalate în spaţiile libere mai largi dintre blocurile existente.

Proiectul fiind aprobat, şantierul a început în cursul lunii iunie 1967 şi se va termina în 1968.

În acest fel la sfîrşitul anului 1968, ansamblul Sud 1 va avea în total *6 428* apartamente din care:

1 238 apartamente de o cameră;
2 980 apartamente de două camere;
2 081 apartamente de trei camere;
129 apartamente de patru camere

6 428 apartamente

Mai rămîne o rezervă de teren din retragerea foarte mare a blocurilor pe latura bd. Metalurgiei spre str. Serg. Niţu Vasile; aici urmează a se studia posibilitatea amplasării în continuare a cîtorva blocuri.

Continuarea construirii altor ansambluri de locuinţe în zona sud a fost temporar sistată la sfîrşitul anului 1965 datorită insuficientei reţele de canalizare existente la acea dată şi depinzînd în primul rînd de construirea marelui canal colector orăşenesc A 3.

În cursul anului 1967, construirea colectorului orăşenesc fiind rezolvată, s-a întocmit şi s-a aprobat proiectul pentru un nou ansamblu de locuinţe Sud 2, adiacent ansamblului Sud 1.

Acest nou ansamblu, la care şantierul s-a deschis în cursul lunii iunie 1967, a pornit în general de la aceleaşi premize tematice:

— tehnologii de execuţie avansate, avînd drept consecinţă productivitatea mărită;
— execuţie rapidă;
— mărirea densităţii locuibile;
— mai multă varietate, avînd la dispoziţie aproximativ aceleaşi mijloace materiale ca la Sud 1: două regimuri de înălţime — p + 4 şi p + 10; un mare număr de clădiri din panouri mari şi multe blocuri folosind cofrajele glisante.

Ansamblul Sud 2 totalizează *4 804* apartamente însumînd o suprafaţă locuibilă de 176 684 m², obţinînd respectiv o densitate de 4 800 loc/ha sau 340 locuitori/ha cu 12 m² locuibili pe locuitor.

Marea majoritate a clădirilor p + 4, adică 1 530 apartamente din totalul de 1 770, sînt prevăzute din panouri mari.

Clădirile de p + 10 etaje sînt prevăzute a se realiza prin cofraje glisante metalice spaţiale.

Cele 4 804 apartamente se împart în:

40 apartamente de o cameră;
1 823 apartamente de două camere;
2 522 apartamente de trei camere;
419 apartamente de patru camere;

4 804 apartamente

Ca dotări mai importante se vor construi:

— un punct comercial;
— un club;
— două şcoli de cultură generală cu cîte 24 clase;
— trei grupe creşe-grădiniţă.

Ulterior, şi la acest ansamblu s-a analizat posibilitatea măririi densităţii, deşi a fost conceput de la început mai dens. În urma studiilor făcute s-a ajuns la concluzia că se mai pot adăuga cca 700 apartamente fără a se schimba organizarea teritorială şi principiile de compoziţie. Aceasta va duce la un spor de densitate de cca 15%, realizîndu-se 386 locuitori/ha. Astfel, ansamblul Sud 2 va avea în final 5 514 apartamente cu o suprafaţă locuibilă de 199 000 m².

CĂUTAREA UNEI AMBIANŢE URBANE

Iată, deci, peste 11 000 apartamente răsărite în 4—5 ani, pe locuri unde, înainte, rarele case înconjurate de grădini întinse îşi închideau în ogrăzi păsări, capre, porci, îşi înălţau peste gard cumpenele puţurilor şi — singulare simboluri de vecinătate urbană — antenele de radio şi televiziune.

Numărul de 11 000 apartamente nu înseamnă numai însumarea statistică a unei părţi din

planul de construcție de locuințe a orașului București. Înseamnă 11 000 de familii care vor trăi împreună pe un teritoriu de 100 ha, înseamnă cca 35 000 locuitori, adică aglomerația unui orășel.

Cum li se asigură acestor locuitori cadrul urban corespunzător?

Din punctul de vedere al confortului locuințelor, tipurile de apartamente sînt cele în general cunoscute și aplicate în București în această etapă, corespunzînd normativelor în vigoare, și anume:

— Realizarea unor suprafețe locuibile de 18 m² la apartamentele de o cameră, de cca 30 m² la două camere, de 40—42 m² la trei camere, de cca 50 m² la patru camere:

— preocuparea pentru a se obține cît mai mult decomandarea camerelor și ventilarea directă a băilor și bucătăriilor;

— utilarea cu toate instalațiile necesare: apă caldă, gaze la bucătării, hidrofor etc.

Dotările prevăzute și care au fost enumerate mai sus sînt menite, prin profilul, mărimea și distanțele de amplasare, să rezolve necesitățile locuitorilor din punct de vedere învățămînt, comerț, sănătate, cultură.

Probleme mai deosebite s-au pus cu privire la principiile de organizare teritorială și a consecințelor acestora asupra laturilor economice, estetice și psiho-sociologice.

La Sud 1, clădirile p + 4 au fost dispuse în grupe de cca 400—500 apartamente, avînd în cadrul lor spații verzi și spațiile de joacă pentru copii mici (3—6 ani) nestrăbătute de alei carosabile, iar adiacente lor terenurile de joacă pentru copii de 7—12 ani, precum și parcajele și garajele necesare.

Aceste grupe sînt delimitate de alei carosabile care pătrund în pieptene din arterele magistrale perimetrale și deservesc toate clădirile.

Clădirile cu p + 9 etaje punctează sau se înscriu de-a lungul bulevardelor perimetrale, fără însă a recurge la o așezare excesivă și rigidă pe marginea acestor bulevarde; ele pătrund pînă în miezul ansamblului, ajungînd să se obțină un oarecare contrast (deși insuficient, la diferența de 5 etaje, pentru a opri fuga vederii în interspațiile prea largi dintre unele blocuri) și să marcheze prezența unor dotări, în special a complexelor comerciale și culturale.

Ansamblul Sud 1 a fost în așa fel conceput încît să fie străbătut de la sud la nord de o zonă plantată, o « pană » verde, lată de 100—120 m, care leagă amplele spații verzi din sudul bulevardului-limită a orașului cu zonele de locuințe.

Această pană verde, netraversată de nici o arteră carosabilă, este menită a fi și un ax de compoziție, adunînd de-a lungul lui toate dotările, care pot fi astfel accesibile pietonal din interiorul zonei de locuit.

Ca atare, dotările, în special complexele comerciale, sînt amplasate într-un asemenea mod, încît să aibă o dublă « față», un dublu acces: dinspre bulevardele înconjurătoare, prezentînd spre ele laturile mai animate, și dinspre interiorul ansamblului.

După cum s-a mai arătat, la sfîrșitul anului trecut, ținînd seama de indicațiile privind mărirea densității, s-a întocmit un proiect pentru construirea a încă 916 apartamente.

Analizînd posibilitățile de amplasare a noilor blocuri în așa fel încît să nu se incomodeze reciproc cu cele existente și să nu necesite desfacerea rețelelor edilitare realizate în anii trecuți s-a constatat că cea mai favorabilă zonă este tocmai spațiul central plantat. Problema era deci de a-l folosi fără a-i anula complet funcția esențială de parc și pătrundere verde, chiar mai mult, de a ameliora efectele estetice defavorabile datorită traseului în formă de coridor care despărțea oarecum în două ansamblul de locuințe. Ca atare s-au ales blocuri-turn cu p+10 etaje, cu baza pătrată, care se pot strecura mai ușor în spațiile libere și care s-au amplasat grupat în așa fel încît să fie elemente de legătură între celelalte blocuri și să permită existența în continuare a unor spații plantate relativ mari. Bineînțeles că au trebuit sacrificate unele porțiuni de teren și unele funcții, cum sînt terenurile de sport destinate copiilor de peste 12 ani, care vor putea folosi totuși, în acest scop, amenajările sportive ale școlilor. Prin construirea acestor blocuri, densitatea locuibilă la hectar crește cu peste 20%.

În ceea ce privește grupa de locuințe, element de bază în crearea ambianței urbane, trebuie recunoscut că la Sud 1 ea a fost tratată cu o oarecare timiditate. Fiind formată cu precădere din blocuri cu p + 4 etaje din panouri mari, a existat concepția, influențată în mare parte de comoditățile organizării de șantier, că aceste blocuri trebuie să fie cît mai lungi și în linie dreaptă pentru a ușura deplasarea macaralei de montaj a panourilor. Aceasta a dus la succesiuni rigide de blocuri cu lungimi de 80—120 m, la care singura, dar insuficienta notă de varietate a fost obținută prin culoarea fațadelor.

Cu toate aceste defecte, parcurgînd grupele de locuințe, se încearcă o senzație relativ plăcută de intimitate și nu de monotonie. Se poate presupune că un rol de bază îl capătă proporționarea spațiilor libere, stăpînirea lor, relația de scară între om și clădire și, în sfîrșit, fără a fi cel din urmă lucru, mărimea și gruparea plantațiilor. Într-adevăr, blocurile sînt dispuse astfel încît închid între ele spații libere

Blocuri p + 9 etaje, cu apartamente de 2 și 3 camere și curte interioară de ventilație

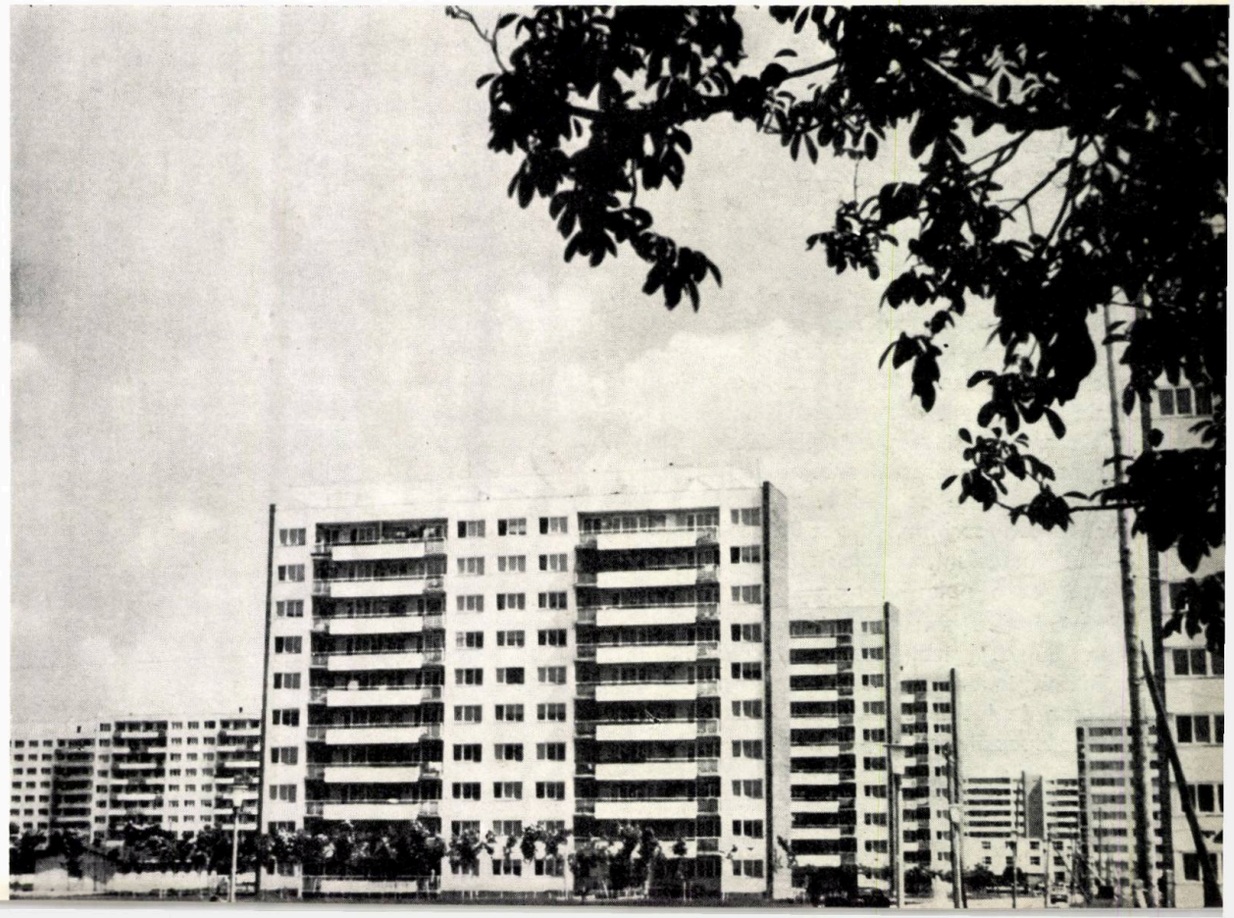

interioare de cca 60 × 120 m, cu prelungiri către grupele vecine. Privirea nu scapă pe distanțe prea mari, oprindu-se în toate direcțiile pe fațada unui bloc sau a unei dotări, de cele mai multe ori contrastantă ca arhitectură, culoare și ca regim de înălțime. Policromia are la bază trei culori: alb, crem și verde, în tonuri pastelate și așternute în așa fel încît să sublinieze elementele constructive; în cele mai multe cazuri, culorile sînt realizate prin vopsitorie cu policlorură de vinil, la unele blocuri (p + 9) fiind obținute prin materiale aplicate: ceramică glazurată și mată, colorată, travertin, praf de piatră.

La ansamblul de locuințe Sud 2, unele din ideile aplicate și verificate la Sud 1 au fost menținute, fiind însă duse mai departe, pentru a se experimenta cu mai puțină timiditate o organizare teritorială și moduri de compoziție ale blocurilor care să realizeze pași înainte din punct de vedere economic și estetic.

Ansamblul Sud 2 este și el străbătut de o zonă centrală înverzită, cu direcția N—S, care culege dotările comerciale, culturale și de învățămînt. În acest caz, complexul comercial continuat cu un club este situat în mijlocul acestei zone, formînd împreună cu dalajele, plantațiile, fîntînile arteziene și grupurile plastice prevăzute, un centru de interes al ansamblului.

Spre deosebire de Sud 1, zona centrală nu formează un coridor, ci o suită de spații de diferite dimensiuni, accedînd succesiv dintr-unul în altul ca o pulsație.

Sporindu-se simțitor densitatea construită pe teren (cu 26% mai mare decît cea obținută la Sud 1, inclusiv noile blocuri), organizarea grupelor de locuințe s-a făcut în mod diferit. Astfel, blocurile cu p+4 etaje, realizate tot din panouri mari, sînt grupate în două trepte: prima grupare, mai mică, reunește cîte 160—200 apartamente; mai multe grupe mici reunite dau altele mai mari, de 350—400 apartamente. La nivelul primei trepte sînt prevăzute dotări cu spațiile de joc pentru copii mici, platformele gospodărești etc. La nivelul grupelor mari sînt prevăzute spațiile de joc pentru copii de peste 7 ani, parcajele și garajele, spațiile de alimentare cu energie termică etc.

Blocurile p+4 sînt dispuse în așa fel încît formează incinte. Blocurile cu p+10 etaje sînt așezate, fie de-a lungul bulevardelor, fie în zona centrală, marcînd prin contrast de formă și înălțime traseul acesteia și prezența dotărilor.

Crearea grupelor-incinte permite o mai bună utilizare funcțională a spațiului; arterele carosabile sînt perimetrale, asigurînd accese directe la toate clădirile, iar spațiul interior al incintelor este în întregime utilizat ca spațiu verde și teren de joc pentru copii mici (3—6 ani), nefiind traversat de artere carosabile.

Incintele, ale căror laturi nu depășesc 80—100 m, au deschideri în două direcții ce asigură o bună aerare și însorire și o legătură firească, din punct de vedere fizic și psihologic, cu restul spațiilor din ansamblu.

Organizarea și orientarea incintelor asigură totodată și o bună protecție împotriva vînturilor dominante. Plantațiile din zona centrală se ramifică prin continuitate în interiorul fiecărei incinte.

Blocurile cu p+4 etaje nu mai sînt formate din elemente înșirate pe o linie, ci prin decalaje de tronsoane care sînt tratate diferit ca finisaj, culoare etc. fără ca aceste decalaje să împiedice o rațională folosire a macaralelor de montaj.

Prin legarea blocurilor de p+4 etaje între ele, cu întoarceri la 90°, decalări de tronsoane, opozițiile incintelor și ale volumelor clădite, contrastele dintre spațiile create de-a lungul traseelor pietoniere, ca și închiderile și deschi-

1 | 4
2 | 3

1 — *Ansamblul Sud 1 — Blocuri pe bd. Metalurgiei*
2 — *Studiu de amenajare a unei incinte*
3, 4 — *Blocuri p + 9 etaje — Detalii*

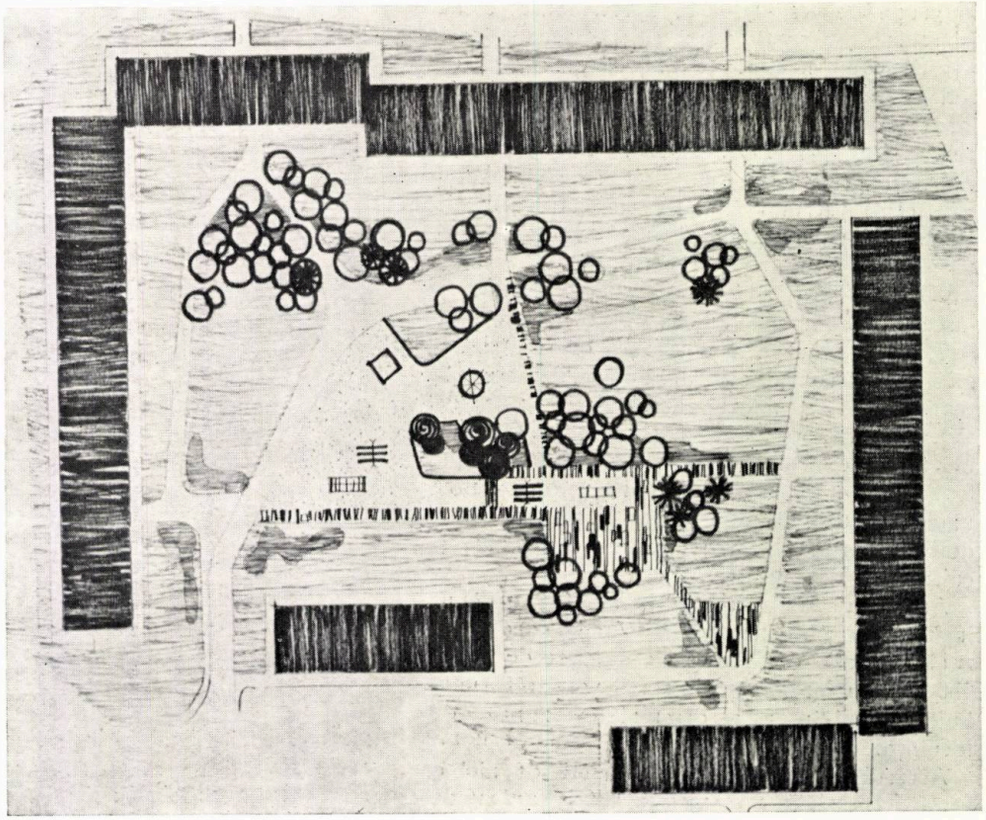

derile de perspectivă se caută să se obțină momente de surpriză, pitoresc și varietate.

★

În anii următori, construcția zonei Sud va continua prin crearea unor noi ansambluri de locuințe, unele din ele începînd încă înainte de 1970.

Astfel, de pe acum se studiază completarea ansamblului Sud 2 pe teritoriul ce se întinde pînă la str. Serg. Nițu Vasile, unde se vor construi cca 3 500 apartamente, ca și un micro-ansamblu pe un teritoriu alăturat spitalului «Dr. Gh. Marinescu», unde se vor construi cca 2 000 apartamente. Desigur, se va căuta în continuare obținerea unei folosiri cît mai eficiente a teritoriului și deci densități sporite.

Viitorul apropiat va arăta dacă experiențele încercate la Sud 1 și mai ales la Sud 2 merită a fi continuate în vederea creării unor ambianțe urbane ce ar putea deveni cu timpul specifice și eficace pentru această nouă parte a orașului București.

arh. aurel ghinescu

unele observații

În legătură cu ansamblul de locuințe Sud din orașul București, considerăm util ca pe lîngă aspectele pozitive ale proiectării acestui ansamblu — scoase în evidență în cuprinsul articolului anterior — să relevăm și unele aspecte critice, care să ajute la o mai justă apreciere a lucrării prezentate.

O primă observație se referă la modul de amplasare a blocurilor de locuințe cu p + 4, concepute sub forma unor grupări de incinte, cu scopul ca acestea să închidă o serie de spații interioare, liniștite, utilizate ca spații verzi și terenuri de joc pentru copii.

Apreciind avantajele funcționale și compoziționale-urbanistice ale incintelor create, trebuie să arătăm totuși că acestea reeditează în oarecare măsură vechile cvartaluri de locuințe. Rămîne să se verifice în timp modul cum se va organiza viața în interiorul incintelor și cum vor putea fi anihilate unele deficiențe ale vechilor cvartaluri (surse de zgomot, efecte de ecou, colțuri umbrite, servituți de vedere la colțurile dintre blocuri etc.).

Totodată, se observă că soluția incintelor implică străzi perimetrale, cu trasee mai lungi și respectiv o eficiență mai redusă în utilizarea lor — deserviri pe o singură latură.

Avînd în vedere existența unor orizonturi de terenuri macroporice — sensibile la înmuiere — în cuprinsul ansamblului, apreciem că s-ar fi putut lua în considerație și alte moduri de dispunere pe teritoriu a clădirilor, cu consecințe practice: evitarea măsurilor tehnice speciale la construcții și trasee edilitare pentru prevenirea infiltrațiilor de apă și, implicit, costuri mai reduse în investiții.

O a doua observație se referă la organizarea spațiilor verzi centrale care străbat cele două ansambluri alăturate — Sud 1 și Sud 2 — și care după părerea noastră nu oferă suficientă continuitate între ele pentru a asigura o eficientă canalizare a fluxurilor de pietoni între diferitele dotări ale ansamblurilor și, în mod deosebit, către principalul centru de dotări comerciale și culturale amplasat pe teritoriul ansamblului Sud 1.

În legătură cu deservirea social-culturală a celor două ansambluri de locuințe, se observă că prezența unor capacități excedentare în unitățile ansamblului Sud 1 a impus în compensare prevederea unor unități de profil mai redus în ansamblul Sud 2. Acest fapt prezintă unele dezavantaje funcționale, în sensul că implică parcursuri mai lungi către dotările excedentare din ansamblul Sud 1 și traversarea arterei magistrale de circulație, iar din punct de vedere compozițional-estetic, că noul ansamblu proiectat va fi vitregit de prezența unor elemente polarizatoare de interes, de varietate și animație.

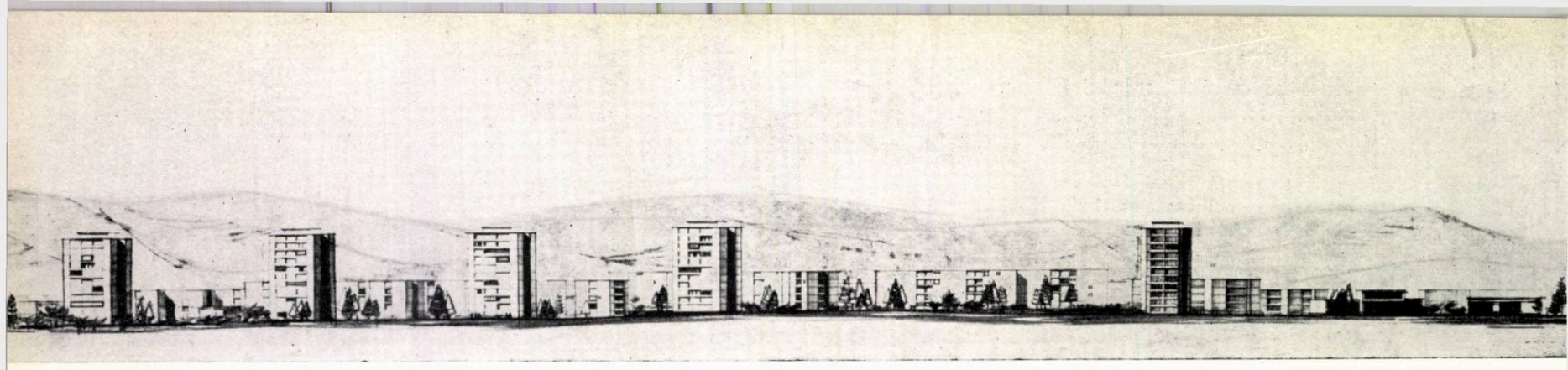

arh. mariana vereanu

ansambluri de locuit în cartierul «lonea» din localitatea petrila-lonea

Autori: *arhitecții Mariana Vereanu, Aurelia Copcea*
Coautori: *arhitecții Ion Geicu, Rodica Petre*
I.S.C.A.S.

Petrila-Lonea face parte din ansamblul localităților din bazinul carbonifer «Valea Jiului». Desfășurate în lungul apelor Jiului, înainte de intrarea acestuia în cunoscutul defileu Livezeni-Bumbești, cele patru orașe: Petroșani, Petrila-Lonea, Vulcan, Lupeni, ca și gruparea urbană Uricani, sînt supuse unui proces intens de transformare.

Trecerea treptată de la nucleele urbane izolate, adesesori cu aspect semirural, caracteristice în trecut așezărilor din Valea Jiului, la un sistem urban unic, a determinat cuprinderea tuturor acestora în noua formă administrativă «Municipiul Petroșani».

Petrila-Lonea se situează spre extremitatea estică a bazinului și poartă amprenta unei intense activități miniere. Zonele rezidențiale, dezvoltate în mare parte liniar, în lungul albiilor Jiului și Jiețului, sînt strîns conturate sau chiar traversate de circulația rutieră sau feroviară (îngustă), determinată de interesele unităților exploatării carbonifere.

Ca și pentru celelalte localități ale sistemului urban, folosirea cît mai eficientă a teritoriului constituie una din preocupările de primă importanță în proiectare, întrucît adeseori există tendința de a se renunța la valoroase rezerve de exploatare carboniferă în favoarea zonelor rezidențiale.

Studiul ansamblurilor de locuit din cartierul Lonea a trebuit să rezolve organizarea acestora în concordanță cu cîteva servituți locale specifice. Dintre acestea, separația între unitățile de locuit — pricinuită de linia de cale ferată îngustă, pe care se desfășoară o foarte intensă circulație între exploatarea Lonea și stația de preparație Petrila impusă de procesul tehnologic — a ridicat probleme dificile. Devierea acestui traseu s-a dovedit a nu fi posibilă. Frecvența trenurilor a impus legarea ansamblurilor de locuit printr-un pasaj superior carosabil, urmată de propunerea amenajării unor pasaje subterane numai pentru circulația pietonieră. Înscrierea în limitele de inundare a Jiului și Jiețului a adus îngrădiri suplimentare proiectării.

Termoficarea prin centrale mari, pe sistem urban, fiind realizabilă numai într-o etapă mai îndepărtată, a apărut necesară cuprinderea în unitățile de locuit a unor centrale termice locale alimentate cu cărbune prin transport auto. Ca urmare, s-a acordat acestei probleme o deosebită atenție pentru a evita traversarea ansamblurilor de locuit de către circulația de deservire a centralelor.

Restructurarea zonei viitorului centru de cartier fiind legată de unele demolări, considerate posibile numai după anul 1970, studiul a trebuit să găsească o modalitate de etapizare, astfel încît să se poată împinge spre o perioadă cît mai îndepărtată procesul de desființare a actualului fond construit, necorespunzător, permițînd în unele cazuri tolerarea temporară a acestuia.

Separarea unității de locuit dintre calea ferată și malul Jieţului, microraionul 6, a impus organizarea independentă a acestei zone și dotarea ei, de la început, cu obiectele social-culturale necesare unei bune funcționări.

Cu toate servituțile arătate și dificultățile legate de acestea, soluția prezentată face posibilă realizarea, în etapele apropiate, a unor fronturi închegate, ca și a unui nou traseu pentru artera principală a cartierului, permițînd astfel desfășurarea transportului în comun în condiții optime.

Ansamblurile studiate cuprind 3 725 apartamente convenționale, din care 1 350 în unitatea «4 a» și 2 375 în unitatea «6».

Proporția de suprafață locuibilă în blocuri înalte se situează în limitele de 27,5%, față de totalul pe ansamblu, înscriindu-se în directivele date în acest sens pentru Valea Jiului.

Tipurile de secțiuni folosite pentru blocurile cu 5 și 11 niveluri corespund unor proiecte tip sau refolosibile acceptate de forurile de avizare la data elaborării detaliului. Alegerea și gruparea lor în teren au fost determinate și de posibilitățile pe care le oferea realizarea unei plastici arhitecturale variate și obținerea unei orientări optime. Verificări în acest sens s-au făcut pe baza indicațiilor date de un studiu privind însorirea fațadelor, elaborat de ISCAS în 1967.

În componența ansamblurilor predomină apartamentele cu 3 camere, 44% și cu 4 camere, 16%.

Ansamblurile cuprind dotările preșcolare și școlare rezultate din propunerile secției de sistematizare a orașului (respectiv creșe, grădinițe, două școli generale, o zonă rezervată pentru liceu), dotările sanitare (două dispensare), cele comerciale și de cooperație meșteșugărească. Acestea din urmă au fost grupate în cadrul viitorului centru de cartier, al unui complex de microraion și al unor puncte de interes local.

Propunerile detaliului de sistematizare au urmărit compunerea tuturor elementelor arătate, astfel încît să se păstreze și să se accentueze personalitatea așezării. Localitatea Petrila-Lonea beneficiază de panorama masivului Parîng, de spectaculosul defileu stîncos al Văii Taia, ca și de contactul direct cu malurile frumoaselor ape ale Jiului și Jieţului.

Compoziția urbanistică integrează în plastica noilor ansambluri acest amplu cadru natural exterior, ca și particularitățile locale ale reliefului.

În viitorul apropiat, Valea Jiului, scoasă din izolarea în care se afla în trecut din cauza condițiilor geografice dificile și a lipsei de căi de comunicație, va beneficia de un nou acces în cadrul dezvoltării rețelei rutiere a țării. Recenta legătură realizată între valea Lotrului și valea Jieţului va permite o intensă circulație de interes economic și mai ales turistic între valea Oltului și valea Jiului.

Cartierul Lonea se va situa în curînd la artera de intrare în bazinul carbonifer, prezentînd, peste apa Jieţului, desfășurarea fronturilor arhitecturale ale noilor ansambluri, profilate pe fundalul munților.

Macheta ansamblului.

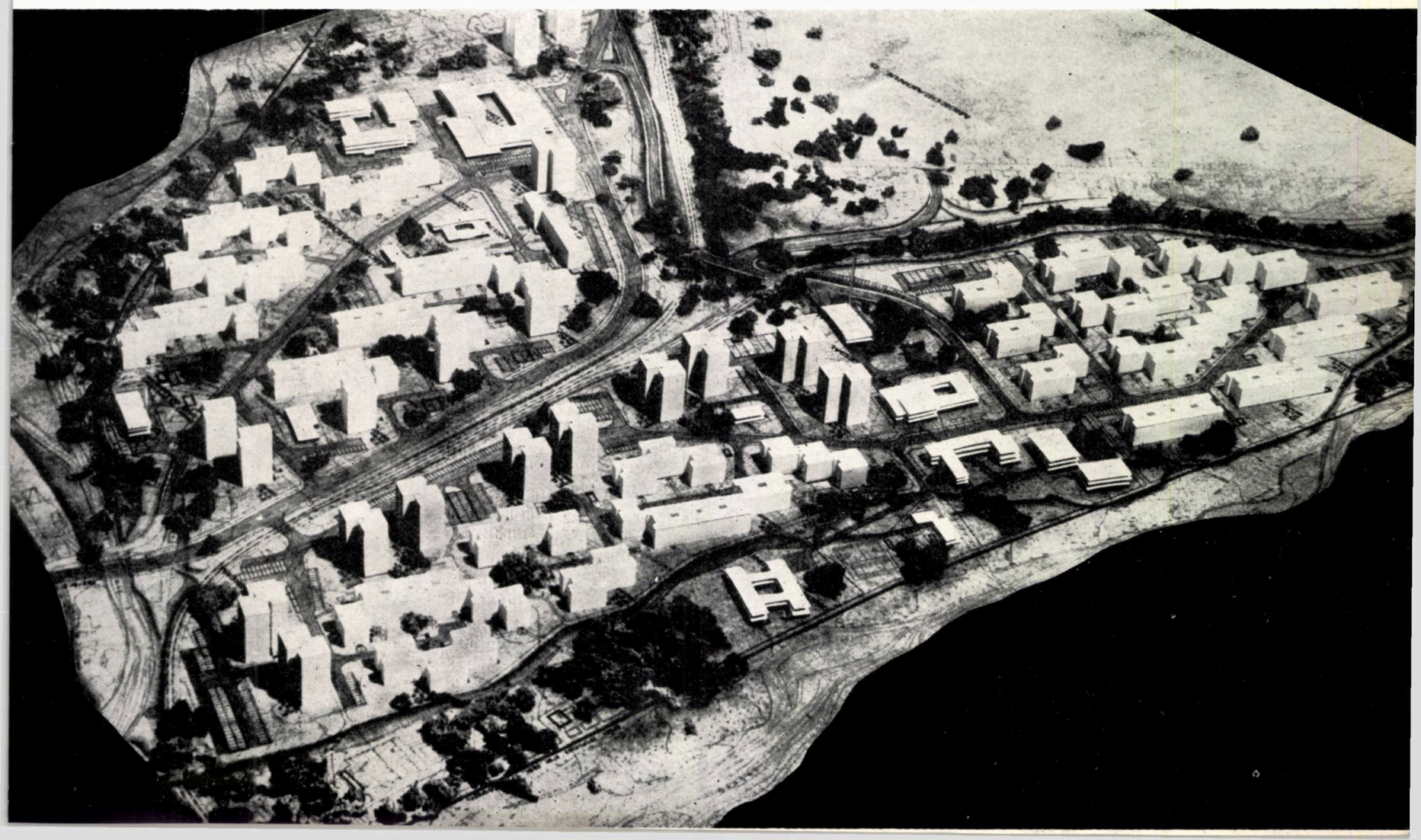

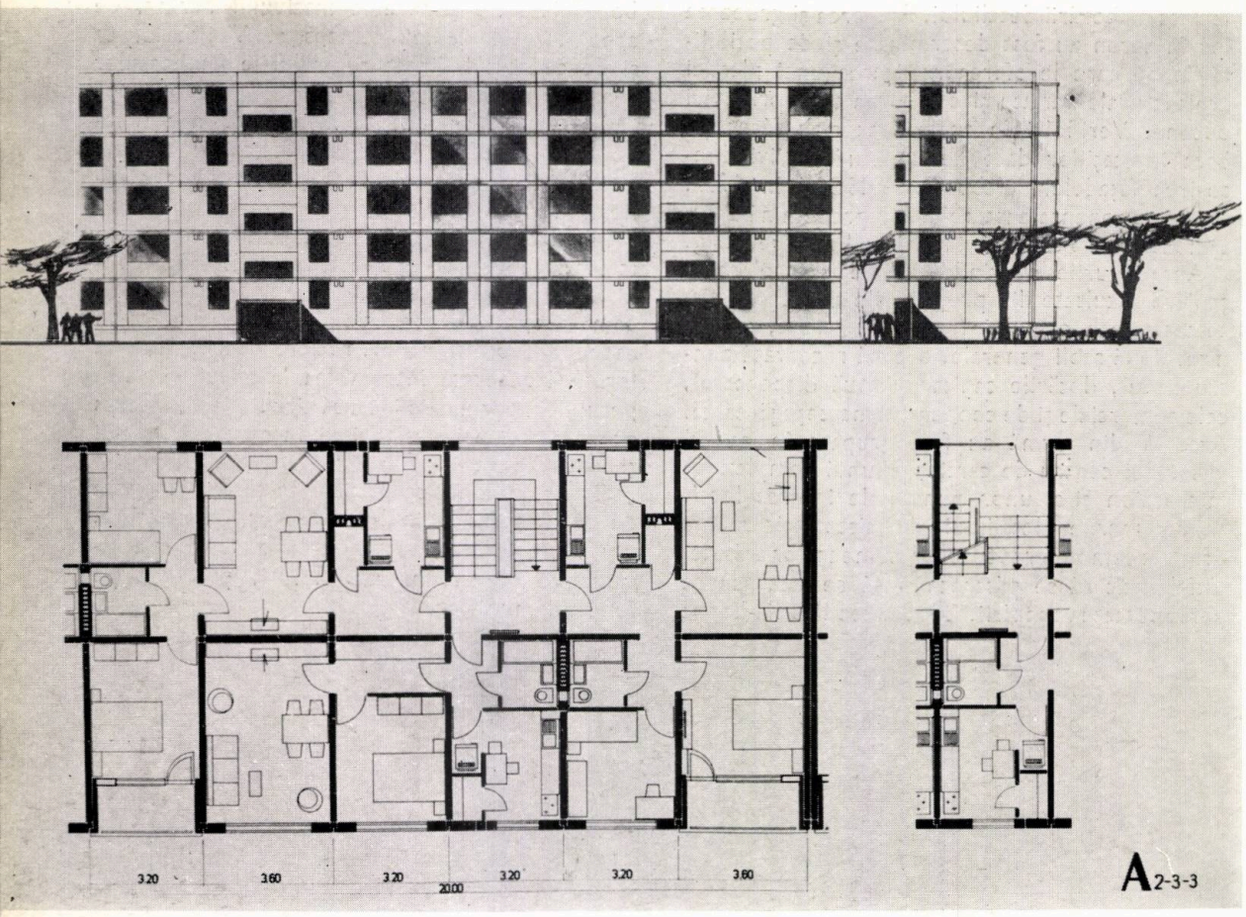

Secțiunea A (2—3—3)
Fațada principală și planul nivelului curent

arh. willy juster

locuințe din panouri mari

Lucrare distinsă cu mențiune pe 1967 de către Uniunea Arhitecților

În evoluția clădirilor de locuit din panouri mari prefabricate din țara noastră, proiectul I.P.C.T. 2926 a reprezentat o treaptă cu caracteristici bine conturate ca rezolvare funcțională și tehnologică, cu soluții tehnice corecte și pe alocuri originale. Existența acestui proiect este intim legată de proiectarea și realizarea noii fabrici de prefabricate din Complexul Militari-București, intrată în producție la începutul anului 1967 și care urmează să atingă în acest an nivelul proiectat (cca 4 500 apartamente anual).

Proiectul tip — căruia i s-a acordat o mențiune în cadrul premiilor anuale ale Uniunii arhitecților — prezintă unele calități funcționale care îl situează, din punctul de vedere al

Perspectivă

confortului (spații, distribuție, finisaje, echipare) la limitele superioare ale construcțiilor de locuințe din țara noastră. Apartamentele de două, trei și patru camere, în majoritate decomandate și dublu orientate, dotate cu anexe spațioase, cu loggii și dulapuri înzidite, alcătuiesc secțiuni care, asamblate cu pricepere de proiectanții adaptatori, se prezintă onorabil în cadrul ansamblurilor urbane în care au început să fie construite (peste 2 500 apartamente în București și Pitești).

Dacă ținem seama de faptul că aceste secțiuni au fost elaborate ca atare încă din anul 1962, constatăm că proiectul a rezistat încercării timpului, confirmînd valabilitatea soluțiilor funcționale și tehnice adoptate.

Secțiunea D (3—4). Plan nivel curent

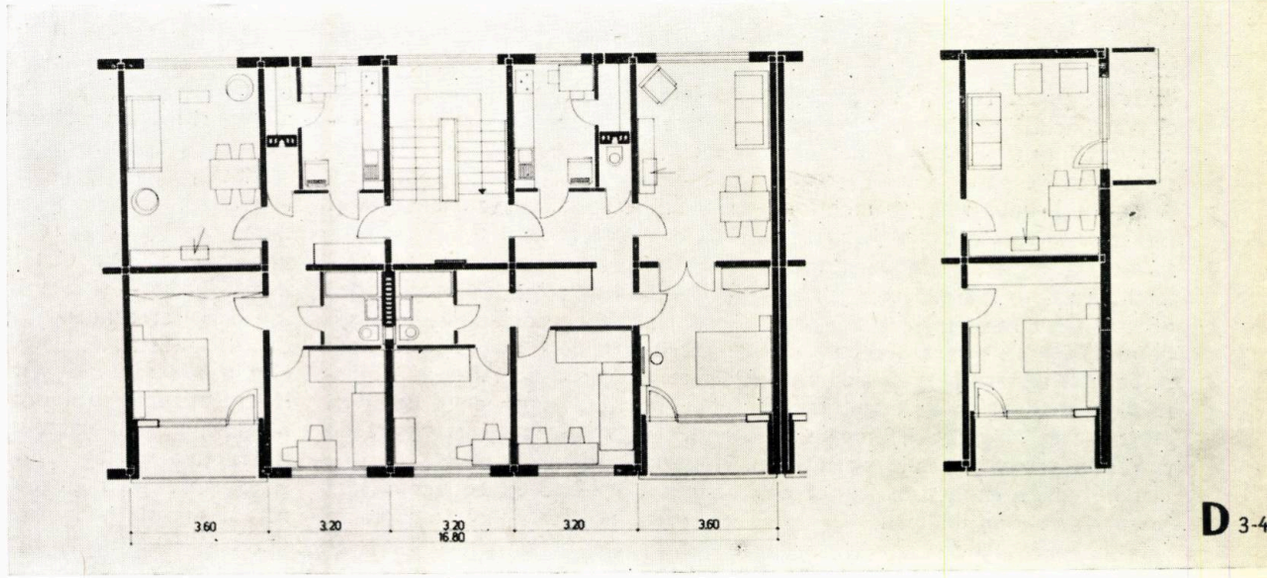

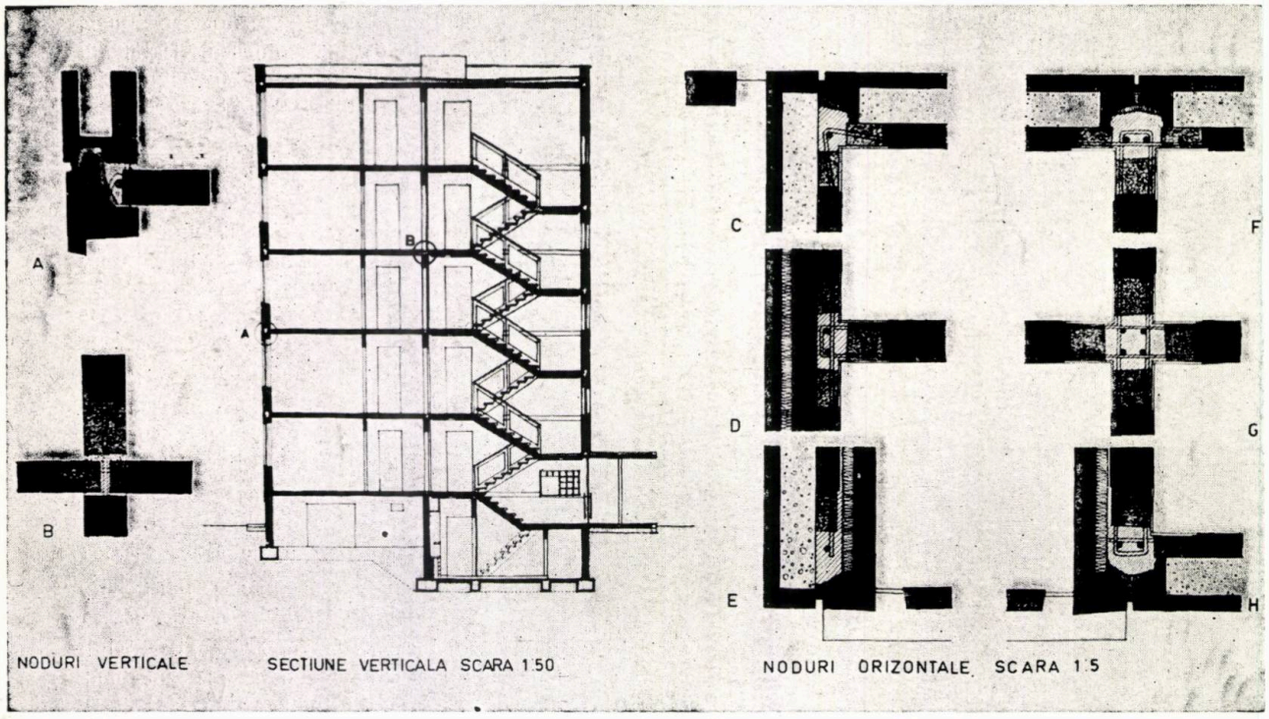

În ansamblu, se poate aprecia că nu au fost făcute concesii de ordin funcțional sau estetic unui proces de industrializare, a cărui rigiditate și dificultate sînt îndeobște recunoscute. Dar nu este mai puțin adevărat că nici nu s-a reușit ca acest sistem specific de construcție să se exprime printr-o concepție generală plastică proprie.

Din această experiență, tradusă într-o muncă mult mai laborioasă decît se poate bănui, am desprins cîteva concluzii mai importante, care ar putea fi utile și totodată ar trebui să ne dea de gîndit pentru viitor:

1 — În primul rînd, aș menționa mecanismul foarte greoi de proiectare-execuție-punere în funcțiune a unei fabrici de prefabricate de panouri mari (care a cuprins o perioadă de peste 5 ani), comparabil cu realizarea unor mari combinate ale industriei grele. Rezultatul: riscul uzurii morale a tehnologiei încă de la intrarea în producție, cum s-a întîmplat în bună măsură și cu fabrica de prefabricate din Militari.

2 — Trebuie evitată pe viitor greșeala de a se lega atît de intim proiectarea unei fabrici de *un anumit* proiect de clădire, cum a fost în cazul de față, dintr-o dorință — lăudabilă, de altfel — de a se obține o productivitate maximă. S-a pierdut însă din vedere sau s-a neglijat în bună măsură imperativul asigurării unei mari flexibilități și elasticități de adaptare a liniilor tehnologice la cerințele atît de variate, nu numai pentru proiectele viitoare, ci chiar pentru necesitățile de diversificare ale actualului proiect, cerute de condițiile concrete ale ansamblurilor proiectate.

3 — După cum era de așteptat, s-a și manifestat (și se va manifesta și în viitor) contradicția firească dintre tendințele «conservatoare» ale fabricantului de piese industriale (mai ales cînd avem de-a face cu un material atît de «greoi» ca betonul armat) și cerințele mult mai dinamice ale vieții, care nu se pot opri multă vreme la aceleași tipuri de construcții, de apartamente, deci de panouri. Trebuie să convenim însă că, oricît ar crește pe viitor gradul de adaptare a fabricilor la aceste cerințe în continuă prefacere, nu se poate asigura o producție continuă, ritmică, productivă, fără un minimum de stabilitate a acestei producții. Din păcate, la cerințele reale, obiective, ale comenzii sociale, se adaugă numeroase elemente de perturbare, deseori artificiale și formale, iscate de frecventele schimbări de normative, standarde, instrucțiuni, norme de deviz, fluctuații în politica de utilizare a materialelor și a soluțiilor tehnice, unele cu caracter republican, altele departamental și nu arareori contradictorii. Ținerea «la zi» cu toate aceste schimbări a unui proiect de panouri mari (prin natura sa, deosebit de minuțios și amplu) reprezintă — pe lîngă uriașul volum de muncă pe care îl antrenează — și o serioasă piedică în desfășurarea normală a unei producții industriale. De aceea este absolut necesară o reglementare care să amortizeze șocul provocat, prin dinamismul lor excesiv, de aceste instrucțiuni și legislații, proiectării și execuției cu mijloace industrializate și care duc nu numai la anomalii, deseori absurde, dar și la prejudicii materiale importante.

4 — În practică, s-a dovedit cu prisosință faptul că o fabrică de panouri mari (ca orice uzină modernă) trebuie dotată cu un corp tehnic și de proiectare competent, capabil nu numai să preia de la un anumit nivel un proiect pe care să-l dezvolte pînă la ultimul produs, dar și, cunoscînd perfect posibilitățile întreprinderii, să perfecționeze continuu nivelul tehnologic și calitatea producției sale. Această perfecționare nu poate fi ruptă de proiectarea și însăși concepția clădirii care se va realiza din asamblarea acestei producții industriale. Iată de ce se desprinde de aici o concluzie generală: necesitatea imperioasă ca întregul sistem, cuprinzînd proiectarea, fabricarea, transportul și montajul elementelor ce compun clădirile din panouri mari, să fie concentrat într-un același organism complex, perfect coordonat.

Numai astfel se poate obține un proces real și rapid în toate compartimentele sistemului, care nu și-a putut valorifica încă, pînă în prezent, decît în mică măsură, potențialul său economic, funcțional și plastic.

arh. mihai enescu

de la «tabernae publicae iatreia» la spitalul contemporan

Spital de 600 paturi la Suceava.
Autori: arhitecții Mihai Enescu, Mihai Bucurescu, Constantin Chera și Sulamita Mureșan.
Institutul ISCAS.

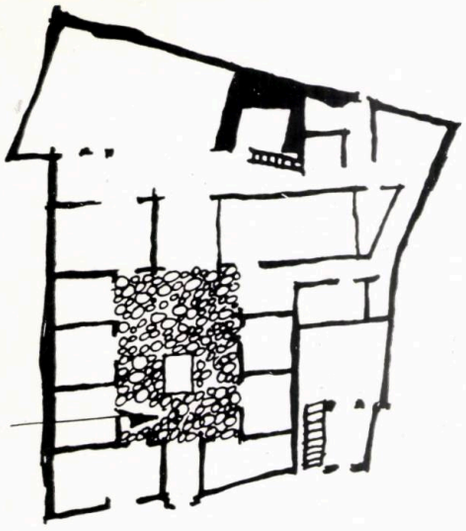

« Casa del Chirurgo » din Pompei (sec. III î.e.n.), un exemplu de « iatreia » greco-romană

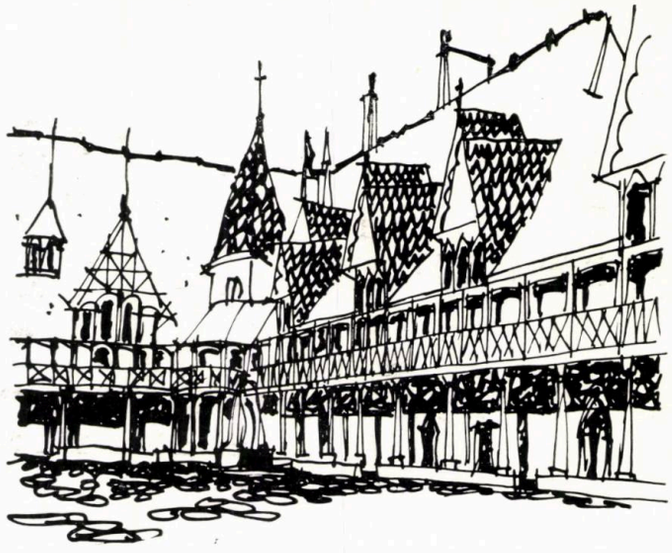

Spitalul mănăstiresc « L'Hôtel Dieu » (Beaune), prototip al spitalului Europei medievale.
Acolo unde nu există încă o adevărată știință medicală, cadrul material constituit de om are încă SCARA UMANĂ

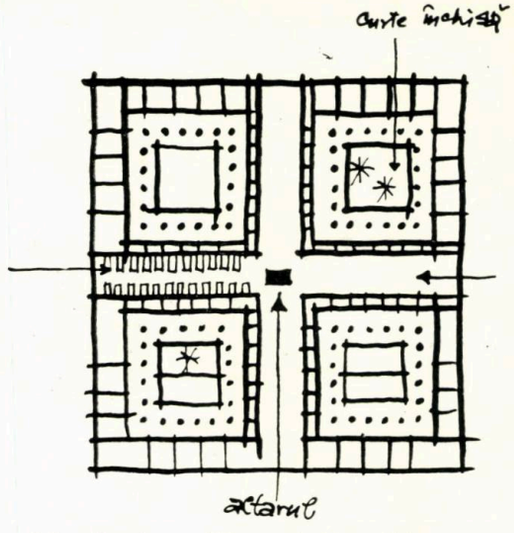

Ospedale Maggiore — Milano (arhitect Filarete, anul 1457), cu caracter mănăstiresc și avînd ca funcțiune nelipsită capela sau altarul, reprezintă — alături de spitalul mănăstiresc « L'Hôtel Dieu » din Beaune, prototipul spitalului medieval

Istoria așezămintelor destinate a alina sau vindeca suferințele fizice ale oamenilor este foarte veche, vîrsta ei — care trebuie căutată încă cu mult înaintea erei noastre — avînd același număr de ani cu ai medicinei însăși.

Practica acesteia — cu caracter, evident, empiric — este menționată (alături de cele patru categorii de medici oficiali, funcționari ai statului și de micile așezăminte spitalicești) în acel « Ciu-li», colecția riturilor de pe lîngă curtea dinastiei chineze Ciu (1122—255 î.e.n).

Istoria ni-l arată, de asemenea, pe Așoka, marele rege al Indiei antice, dezvoltînd instituțiile sanitare existente încă din anul urcării sale pe tron (273 î.e.n.), în timp ce antichitatea greco-romană își va construi — alături de templele destinate cultului lui Asclepios — acele « tabernae publicae iatreia » — adevărate clinici medicale.

Mai tîrziu, spitale celebre ca « l'Hôtel Dieu » din Beaune sau « Ospedale Maggiore » din Milano — ridicate pe lîngă și la « umbra » lăcașurilor religioase ale evului mediu sau ca instituții de sine stătătoare — vor caracteriza spiritul și stadiul unei activități în care, mai prezente decît o medicină neevoluată și empirică, sînt dăruirea și caritatea celor ce-și consacrau eforturile în această nobilă direcție.

★

Secolul XIX aduce prăbușirea unei structuri economice perimate și ascensiunea impetuoasă a unui mod de producție, mai înaintat, cu exponenții și sistemul său specific de raporturi sociale; acum apare și se dezvoltă o nouă concepție despre rolul, funcționalitatea și forma de organizare a spitalului, ca principală unitate de ocrotire a sănătății, făcînd parte dintr-un început de rețea sanitară menită să acopere necesitățile, în continuă creștere, ale unei societăți în plină ascendență multilaterală. Este momentul în care medicina — alături de celelalte ramuri ale științei — beneficiază de întregul rod al marilor descoperiri și invenții, de numeroasele cuceriri ale spiritului uman și de multilateralul progres tehnic ce caracterizează lumea secolului al XIX-lea.

Privită în acest context economico-social, dezvoltarea spitalului trebuia să aibă loc o dată cu multiplicarea continuă a funcțiunilor specifice. Apare, ca formulă caracteristică și singura posibilă, spitalul pavilionar, cuprinzînd o desfășurare pe orizontală a funcțiunilor spitalicești, repartizate într-o serie de corpuri de clădiri, distincte și cu puține niveluri, în cadrul unei incinte proprii. Explicația practicării acestui sistem o constituie stadiul de atunci al tehnicii construcțiilor și al prevenirii infecțiilor intraspitalicești; dezavantajele, bine cunoscute, sînt: lungirea circulațiilor interpavilionare (aproape toate exterioare) și ocuparea unor terenuri întinse, terenuri și amplasamente din ce în ce mai costisitoare în cadrul urban și în condițiile dezvoltării rapide a orașului contemporan. Asemenea ansambluri pavilionare (ca de exemplu spitalul « Virchow», cu 2 000 paturi, din Berlin, construit la începutul secolului nostru, sau spitalul « Central» din București) funcționează încă și astăzi, dar lor li se opune acum o concepție nouă despre spitalul contemporan. Este concepția care încearcă să armonizeze două deziderate de maximă importanță: eficiența funcțională și cea economică. În special în ceea ce privește dezideratul « economicității», aproape întreaga lume contemporană a specialiștilor consideră « spitalul monobloc» — cu larga lui gamă de variante — ca fiind soluția ce poate

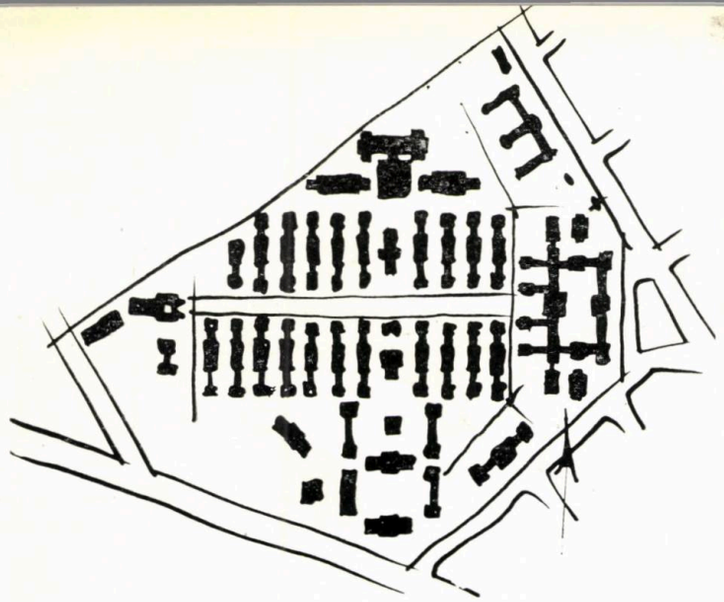

Spitalul Virchow — Berlin, cu 2000 paturi, construit în 1906, este tipic pentru începutul secolului nostru. Sistemul pavilioanelor este prezent alături de corpuri de clădire « tentacular-formaliste » simetrice care domină compoziția de ansamblu

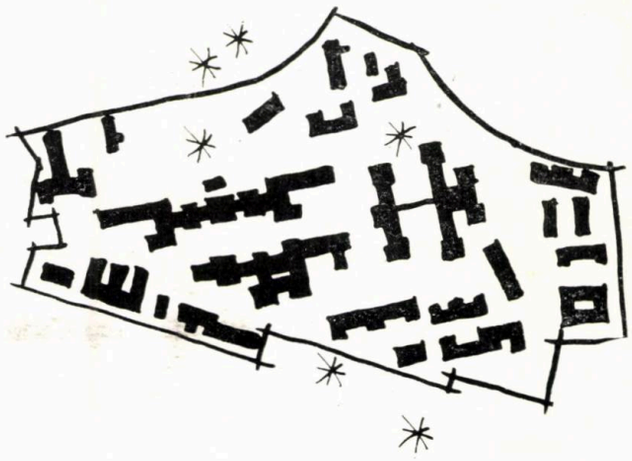

Multe ansambluri spitalicești vechi, de tip pavilionar, s-au dezvoltat anarhic, au suferit transformări și extinderi.
Ele arată azi la fel ca acest ansamblu al spitalului « Charité » din Berlin

Spital de 430 paturi în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej —
Autori: arhitecții Emilian Machedon, Silvia Granet, Alice Lepădatu și Victor Smighelschi
Institutul ISCAS

Maternitatea din Bacău — Autor, arh. Liviu Niculiu
DSAPC — Bacău

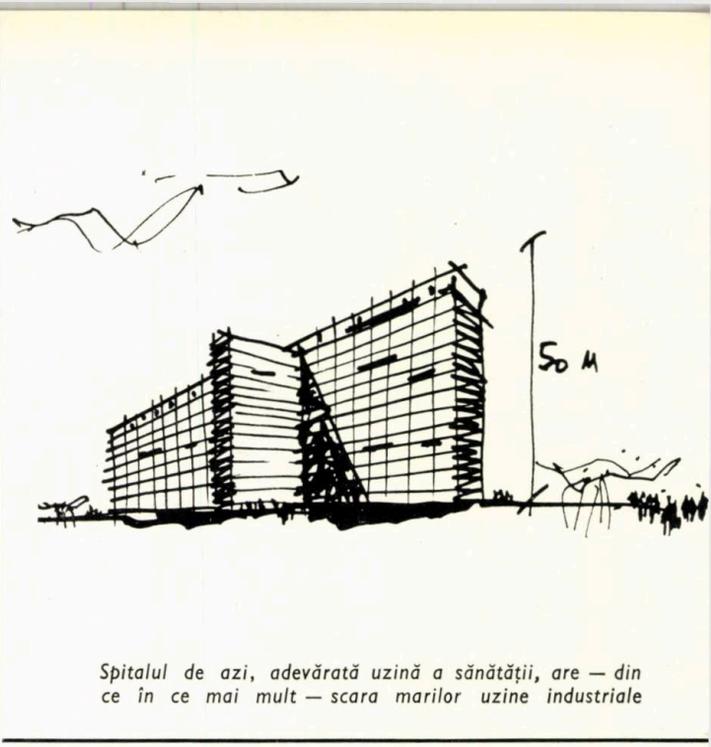

Spitalul de azi, adevărată uzină a sănătății, are — din ce în ce mai mult — scara marilor uzine industriale

asigura premizele unei convenabile funcționalități. Îmbunătățirea continuă a «spitalului monobloc» a condus la soluții în care o oarecare separare de funcțiuni are loc în volume distincte — cum este cazul rezolvărilor de tipul noilor spitale din orașul Gh. Gheorghiu-Dej, Constanța sau Caransebeș.

Acest din urmă spital, la care se adaugă și noul Centru de hematogastro-enterologie de la Fundeni-București, reprezintă noi încercări ale proiectanților de a mări continuu eficiența economică și funcțională, prin tendința spre concentrare a partiului. O asemenea concentrare duce — acolo unde caracteristicile temei și alți factori obiectivi materiali o permit — la apropierea volumelor și a funcțiunilor pînă la suprapunerea lor; este, de exemplu, cazul spitalului «Höchst» din Frankfurt pe Main, recent și reușit exemplu de partiu «concentrat», sau al celui cu 900 paturi din Baia-Mare.

Aceasta este încă tendința dominantă în lumea întreagă; curente și școli apărute de curînd în țările scandinave și Anglia, exemplificate prin spitalele-prototip «nepavilionare» de joasă înălțime de la Hvidovre — Danemarca sau Edinburgh — Anglia, sacrifică însă factorul economicității în favoarea unor considerente funcționale, considerente care — în condițiile lungirii unor circulații și relații interfuncționale — mai necesită încă o verificare și experimentare a valabilității lor.

Linia românească actuală în arhitectura spitalelor merge în direcția îmbunătățirii continue a formulei «monobloc», întrucît avantajele de ordin funcțional și economic ale acestui sistem reprezintă căile care — în condițiile vastului plan actual și de perspectivă, trasat de conducerea noastră de partid și de stat, privind investițiile spitalicești — ne pot duce mai repede, mai bine și mai economic la atingerea țelului urmărit: obținerea cît mai grabnică a unui indice de 10 paturi la 1 000 locuitori.

Pentru aceasta pledează o serie de avantaje certe, verificate nu numai în țara noastră, și care sînt:

— asigurarea unor rezolvări bune, cu scurtări substanțiale ale circulațiilor interioare,

— cooperarea unor funcțiuni înrudite sau interdependente, favorizată prin apropierea dintre ele,

— folosirea eficientă a dotărilor specifice,

— soluționări raționale din punct de vedere tehnic-constructiv,

— micșorarea suprafeței construite pe teren,

— scurtarea traseelor și mărirea eficienței instalațiilor,

— reducerea deperdițiilor de căldură,

— costuri generale reduse și economicitate bună în exploatare.

Proiectarea noastră nu poate risca încă experimente de genul încercărilor «nepavilionare» amintite mai sus sau a altora; totuși, atenția și cercetarea tuturor celor care activează în acest domeniu trebuie să fie permanent receptive și îndreptate asupra oricărui element nou și pozitiv ce poate contribui la progresul continuu al proiectării noastre spitalicești.

Acest progres neîncetat se realizează, în etapa actuală, prin materializarea unor deziderate, printre care mai importante sînt: stabilirea la 500 paturi a capacității spitalului de mare frecvență și de deservire județeană, capacitate considerată de majoritatea specialiștilor din lume a fi optimă din punct de vedere funcțional și economic; realizarea unui confort rațional pentru staționar și camere de bolnavi, în armonioasă corelare cu confortul personalului medical, scurtarea circulațiilor interioare; obținerea acelor rezolvări de ansamblu și detaliu care să ofere cadrul optim, adică mediul general ambiant destinat a oferi confortul moral-psihologic atît de important pentru bolnavii internați, în fața cărora imaginea vechiului spital trebuie înlocuită cu una nouă, optimistă, contemporană.

Aceste obiective, precum și grija pentru obținerea unor indicatori tehnico-economici favorabili, care să se poată înscrie în posibilitățile actuale și de viitor apropiat ale finanțării acestor investiții, trebuie obținute prin rezolvări cît mai variate — în cadrul concepției generale unitare și raționale amintite mai sus. Analiza acestor realizări va permite tragerea concluziilor celor mai utile pentru alegerea drumului nostru viitor în arhitectura acestor importante do-

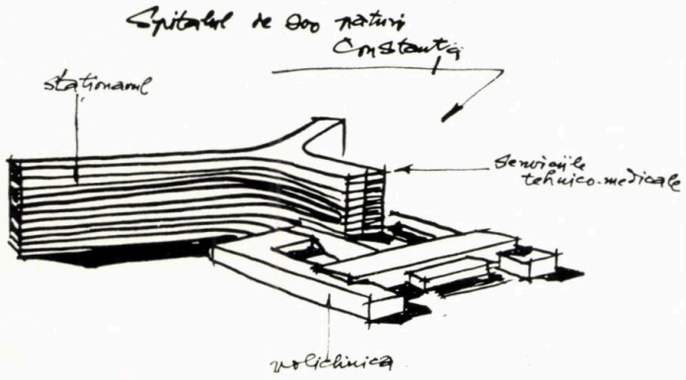

Spitalul de 900 paturi din Constanța este un tip de partiu monobloc cu separare de funcțiuni, în care aripa « complementului » formează împreună cu staționarul un corp înalt în formă de « Y », iar policlinica ocupă un volum de înălțime redusă, cu care aripa tehnico-medicală este legată organic

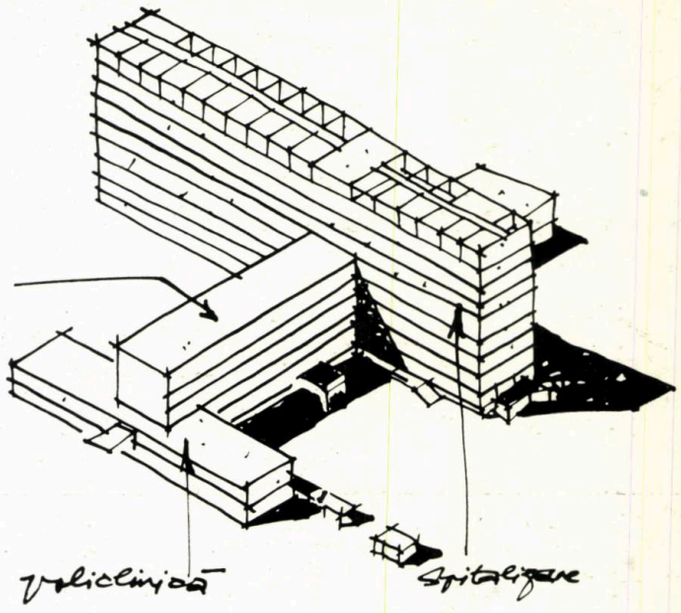

Spitalul cu 430 paturi din orașul Gh. Gheorghiu-Dej reprezintă un exemplu caracteristic de partiu « monobloc cu separare de funcțiuni ». Se disting trei volume principale care adăpostesc: staționarul, serviciile tehnico-medicale și policlinica

Maternitatea din Bacău

Institutul oncologic din Cluj
Autor: arh. Rodica Vrancu; *coautori:* arh. Roman Popa, arh. Roxana Katz
Institutul ISCAS

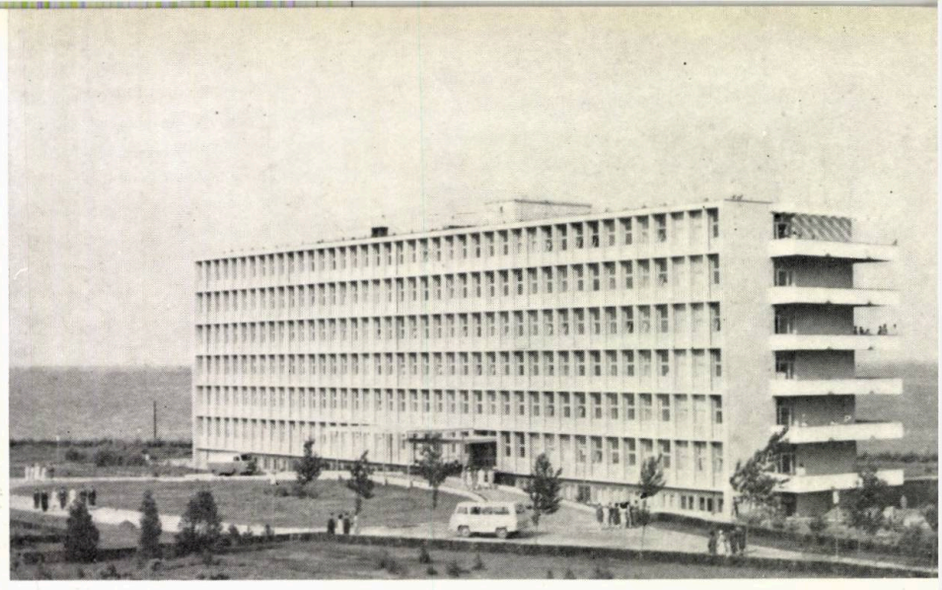

Sanatoriul T.B.C. Mangalia
Autor: arh. Virginia Lupu
Institutul ISCAS

tări sociale, dotări care însumează o importantă pondere în planul general de investiții, pe care statul nostru la prevede pe linia consecventă de ridicare multilaterală a societății noastre.

Acest drum va fi cu atît mai clar și mai firesc cu cît el va fi, sau va trebui să fie, urmarea unor complexe analize ale tuturor aspectelor de temă, de concepție funcțională și de arhitectură, de materializare, — traduse în concluzii privind funcționalitatea practică, economicitatea și în general eficiența obținută în exploatare, — analize pentru care o neîntîrziată activitate de cercetare științifică trebuie să-și facă locul și în acest important domeniu.

Această activitate de cercetare, care în unele țări ca Suedia, Olanda (« Bouwcentrum »), Statele Unite (« Collaborative Research in Hospital Planning »), Franța etc. își dă în mod organizat roadele, ne va răspunde la probleme importante pentru care există deja controverse și schimburi de opinii atît printre proiectanții și specialiștii noștri, cît și printre cei de peste hotare.

Aceste probleme sînt legate de: formula de organizare a staționarului și de analiză a capacității unității de îngrijire, verificarea sub aspect comparativ a avantajelor și dezavantajelor de ordin funcțional, constructiv, economic, exploatare și confort a întregii game de tipuri și capacități de saloane de bolnavi, stabilirea celor mai corespunzătoare procentaje de paturi în aceste saloane, în funcție și de specificul medical al secției, factorul circulațiilor interioare interfuncționale, comportarea în timp a unor soluții specifice de finisaj și încă altele.

Această cercetare științifică — în care Ministerul Sănătății, tehnicienii, specialiștii și proiectanții trebuie să-și găsească formula optimă de colaborare sprijinită și de CNCS — va trebui să fie dezlegată de o serie de formule rigide și indicații obligatorii și de amănunt ale temelor, care încă frînează posibilitatea diversificării soluțiilor de proiectare, limitînd deci premizele cercetării.

Și, în sfîrșit, aceeași cercetare științifică va trebui să furnizeze acele date de ordin tehnic și economic care — împreună cu cele de ordin administrativ și medical — vor servi conducerii și administrării spitalelor de astăzi, adevărate « uzine ale sănătății » cum sînt ele denumite pretutindeni, domeniu care se înscrie deja și la noi, cu maximum de urgență, în acel « scientific management » al tuturor organismelor vieții social-economice contemporane.

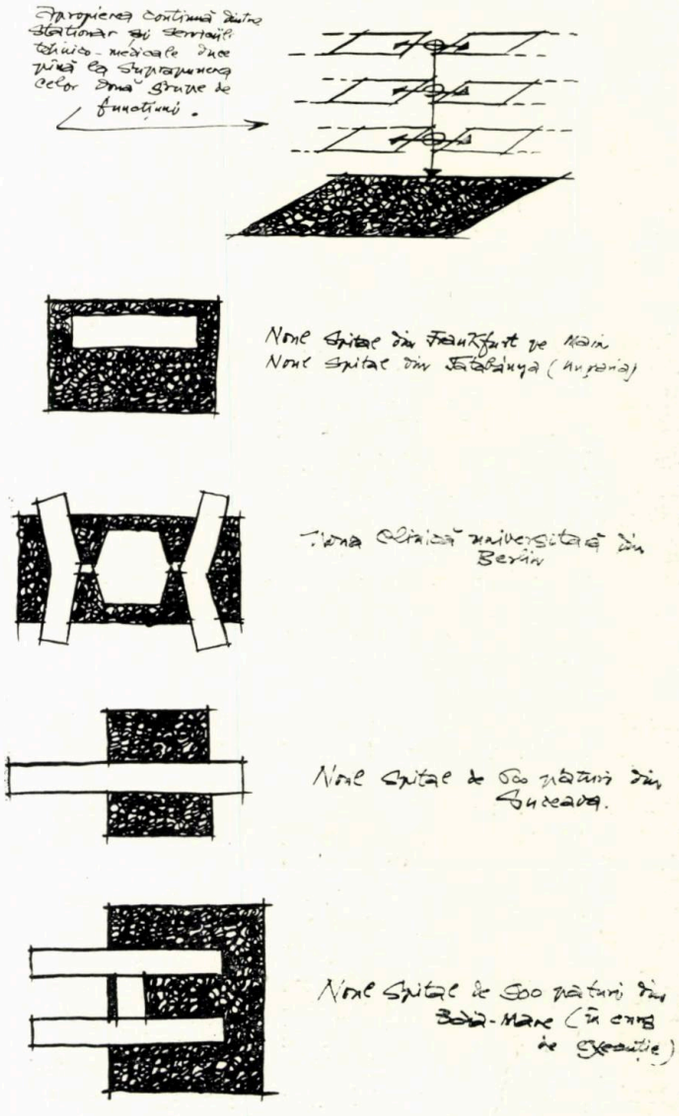

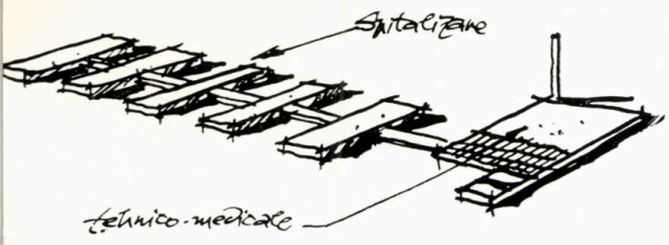

Spitalul din Hvidovre (Danemarca) (arh. Rassmusen) *reprezintă unul din exemplele de arhitectură « neo-pavilionară » ce caracterizează tendințele actuale în proiectarea construcțiilor spitalicești din Scandinavia. Capacitatea generală de 1 000 paturi este repartizată în 5 pavilioane de cîte 200 paturi fiecare, legate între ele și cu restul serviciilor prin circulații orizontale (coridoare închise)*
Terenul aferent = 230 000 m² (2,3 ha/100 paturi)

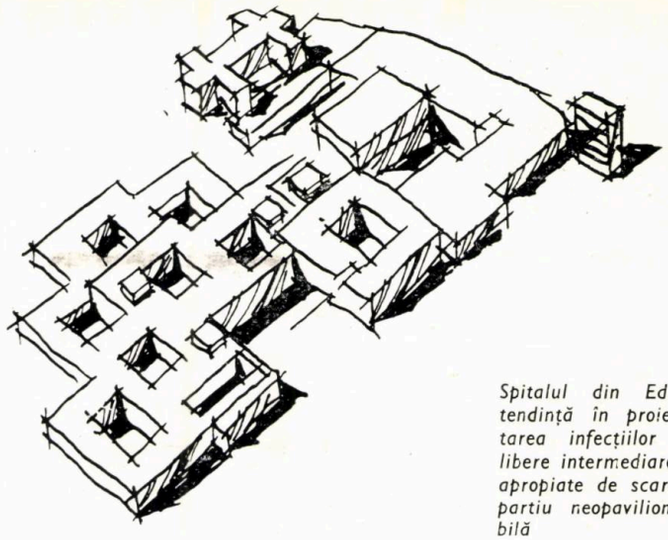

Spitalul din Edinburgh (Anglia) prezintă o nouă tendință în proiectarea spitalicească din Anglia. Evitarea infecțiilor intraspitalicești, crearea unor spații libere intermediare și agrementate, clădirile joase și mai apropiate de scara umană, caracterizează acest tip de partiu neopavilionar. Economicitatea lui este discutabilă

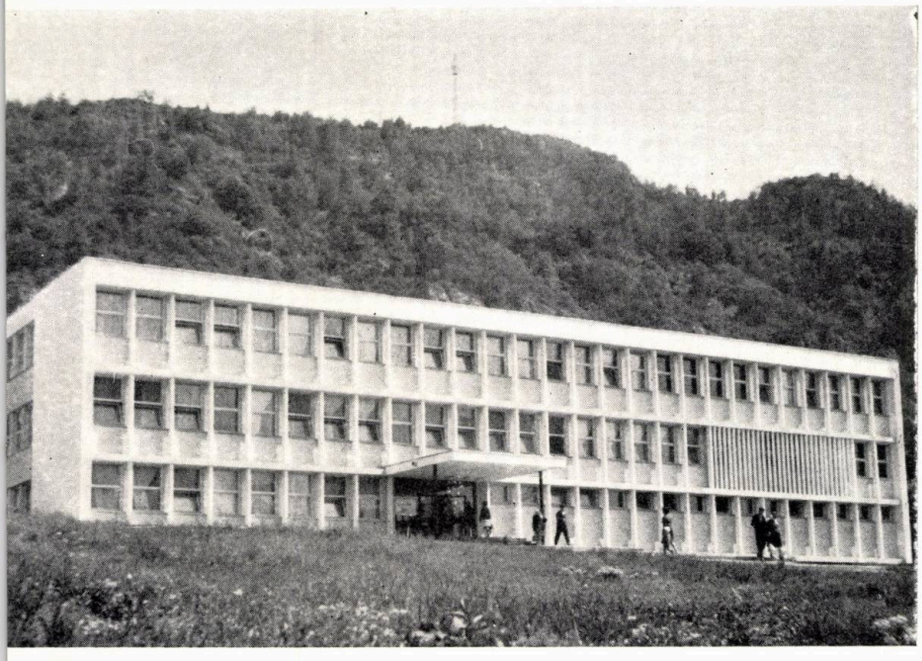

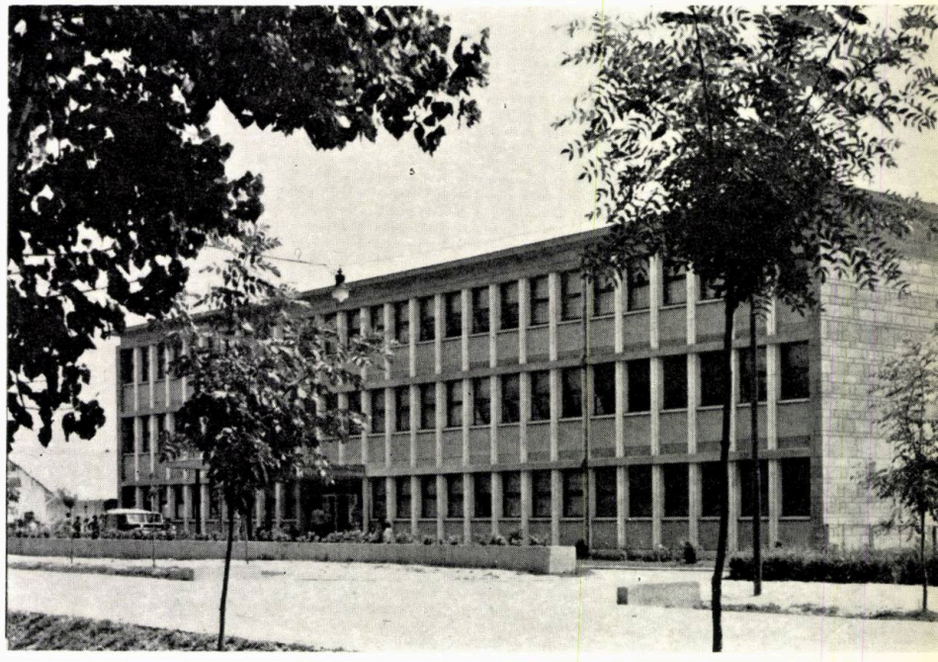

Policlinicile din Piatra Neamț, Baia Mare, Galați și Giurgiu
Proiect tip ISCAS. Autor: arh. Elena Stoenescu. *Adaptat de D.S.A.P.C. — Bacău, D.S.A.P.C. — Maramureș, D.S.A.P.C. — Galați și D.S.A.P.C. — București*

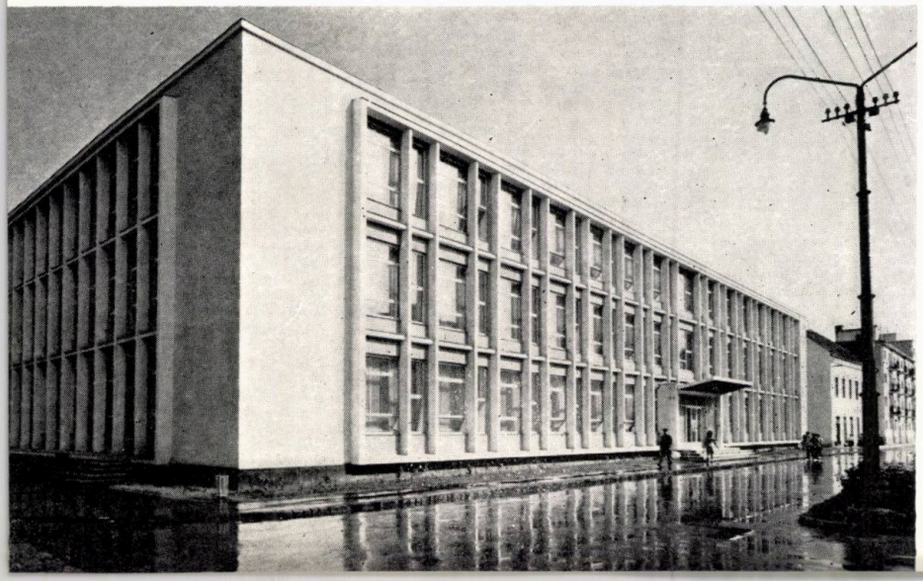

spital cu 300 paturi la caransebeş

Colectiv de proiectare:
Spital: *arh. Anghel Marcu (şef proiect)*
Proiect tip: *arhitecţii Emilian Machedon (şef proiect), Anghel Marcu, Ştefania Atanasiu, Liliana Belea*
ISCAS

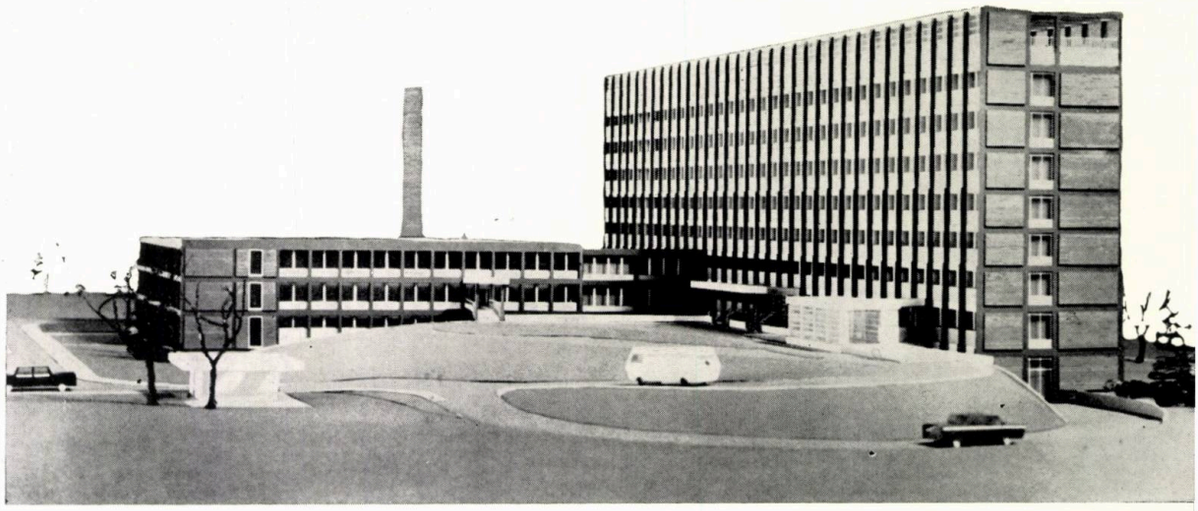

Machetă

Plan de ansamblu (machetă)

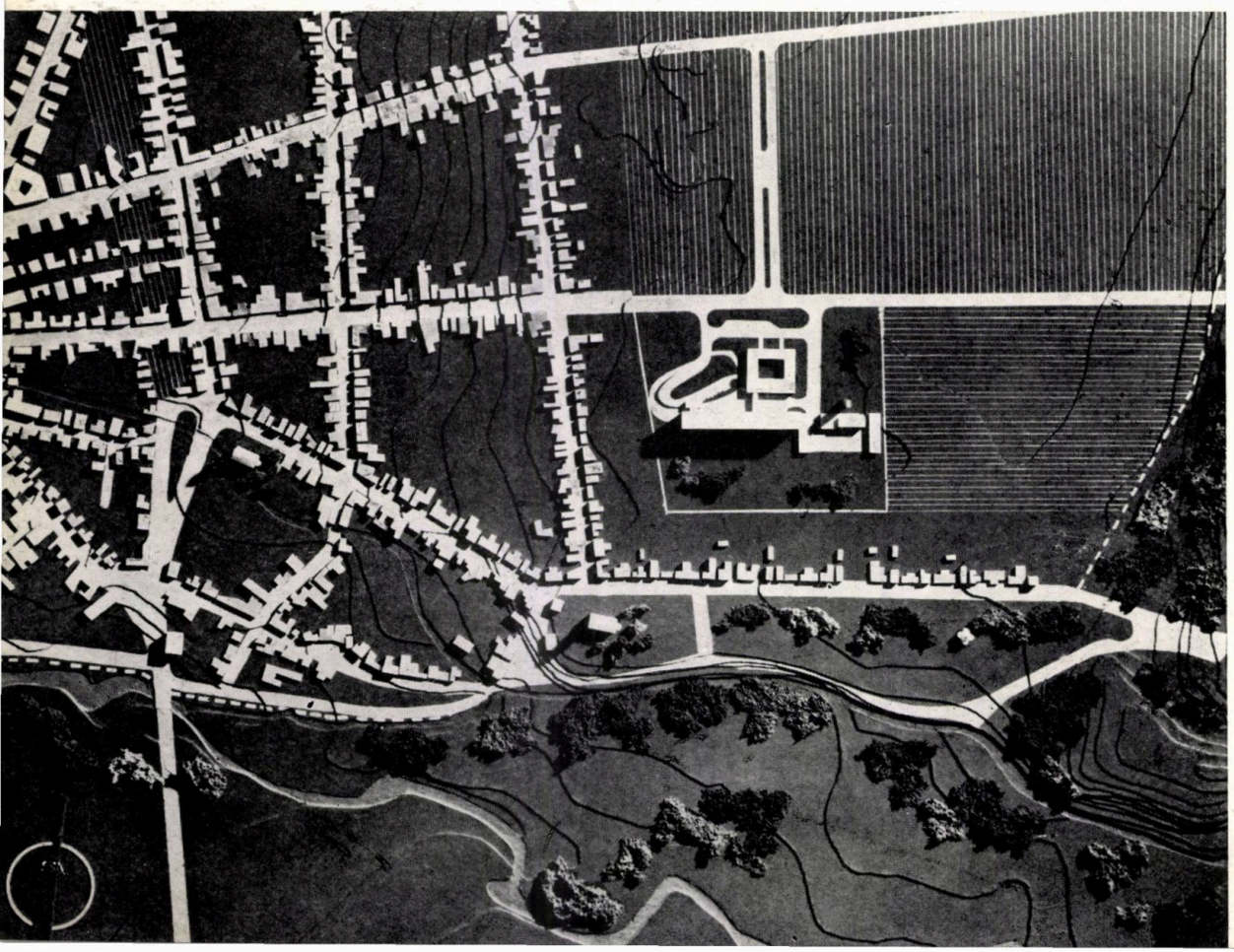

În ultima vreme s-au experimentat în ţara noastră diferite proiecte de spitale cu capacităţi de la 300 pînă la 1 000 paturi.

Spitalul de 300 paturi a fost conceput în ISCAS ca proiect tip care urmează să fie repetat în mai multe oraşe.

Acest proiect s-a aplicat pentru prima dată la Caransebeş, oraşul dezvoltat la confluenţa rîurilor Timiş cu Sebeş, din Banat. Localitatea e construită în stilul specific al aşezărilor din Transilvania şi are fronturile străzilor încheiate. Din această cauză, s-a considerat că un edificiu modern cu 9 niveluri s-ar integra greu în aşezarea cu aspect medieval şi cu construcţii în majoritate parter.

Pe de altă parte, spitalul necesita 3 ha teren liber, pe care localitatea veche nu le avea, spitalul cu policlinică trebuind în acelaşi timp să stea la îndemîna populaţiei.

S-a ales atunci ca amplasament al noului spital prima terasă a luncii,

pe care se manifestă actualmente unele tendințe naturale de dezvoltare urbană; astfel că spitalul se va putea compune cu orașul viitor, care, fără îndoială, se va dezvolta la o scară contemporană, dar respectînd vechea așezare din imediata sa vecinătate.

Prin tema proiectului tip s-a cerut rezolvarea următoarelor funcțiuni:

— un staționar cu 300 paturi (din care 100 paturi pentru boli interne, 75 paturi pentru chirurgie, 75 paturi pentru pediatrie, 25 paturi pentru obstetrică, 25 paturi pentru ginecologie);

— o policlinică cu o capacitate de 600 consultații pe tură, cuprinzînd și un grup diagnostic-trata-

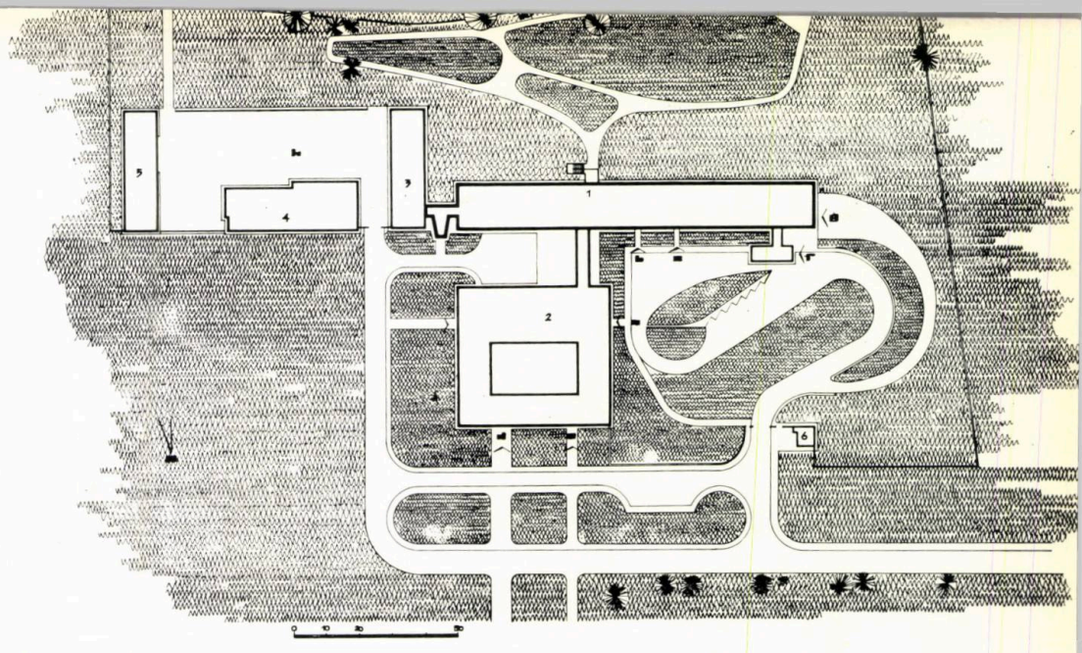

Plan de situație

1. Spitalizare — 2. Policlinică — 3. Anexe bucătărie — 4. Centrală termică — 5. Garaje — 6. Pavilion portar — 7. Oxigen a. Intrare principală b. Internări adulți — c. Internări pediatrie — d. Policlinică adulți — e. Policlinică copii — f. Urgență g. Prosectură — h. Grup gospodăresc

Machetă

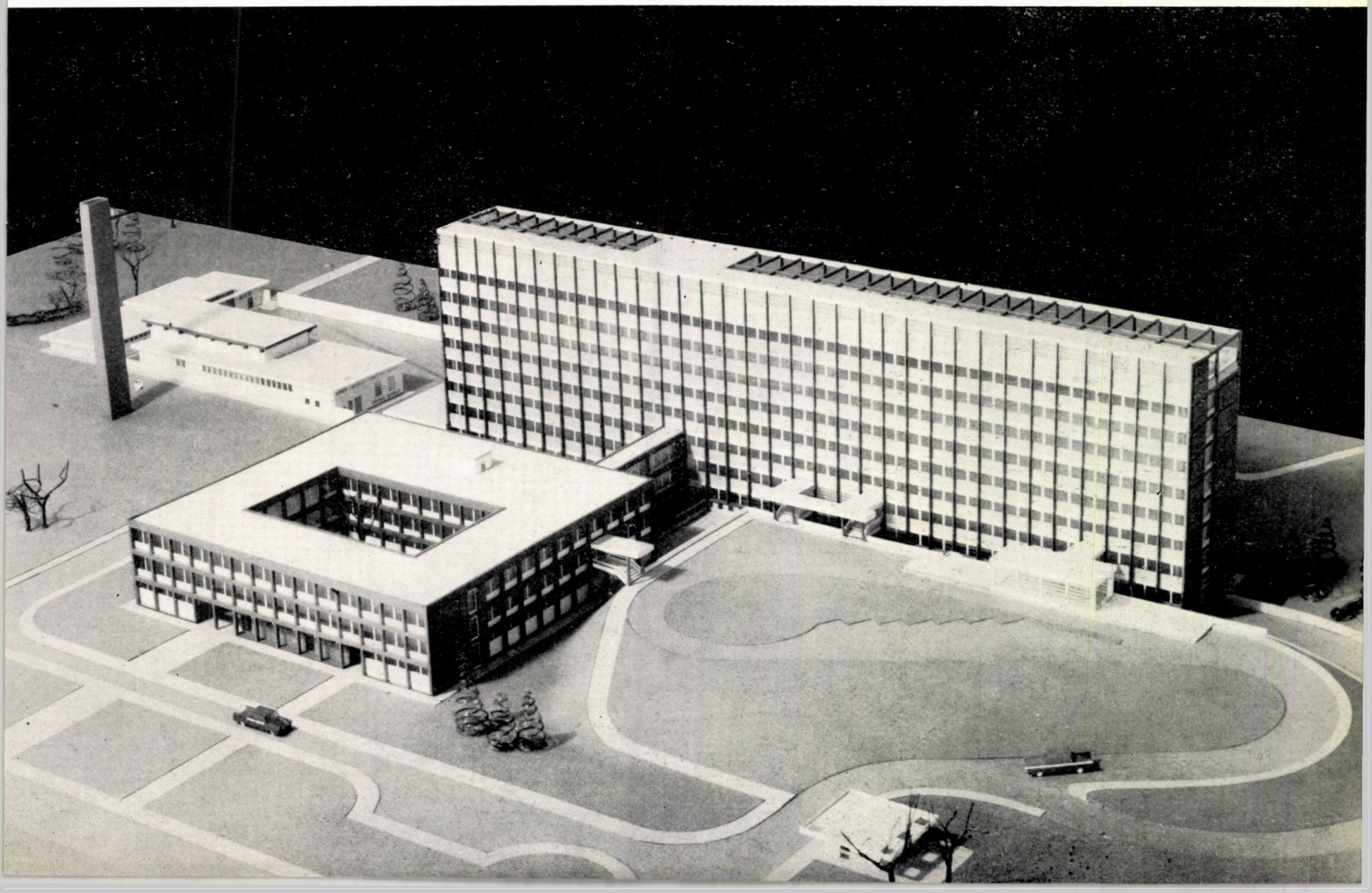

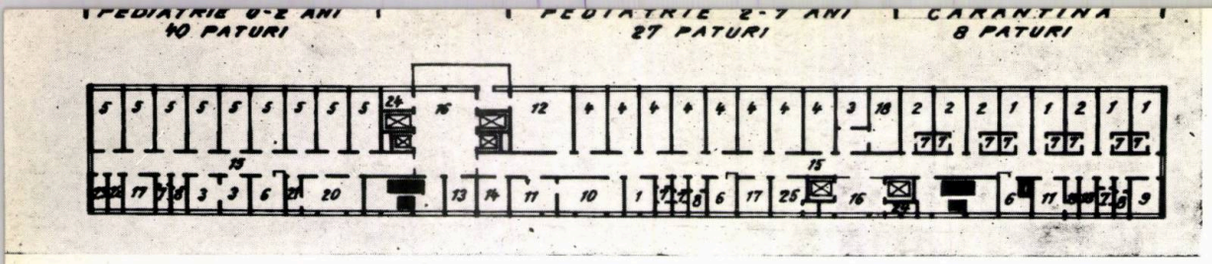

1

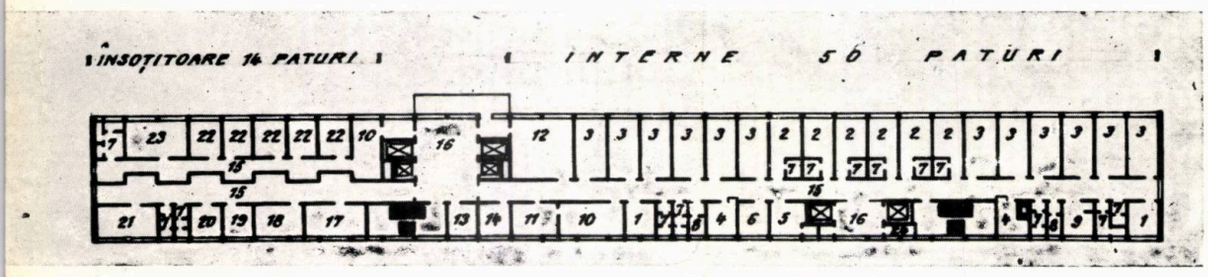

2

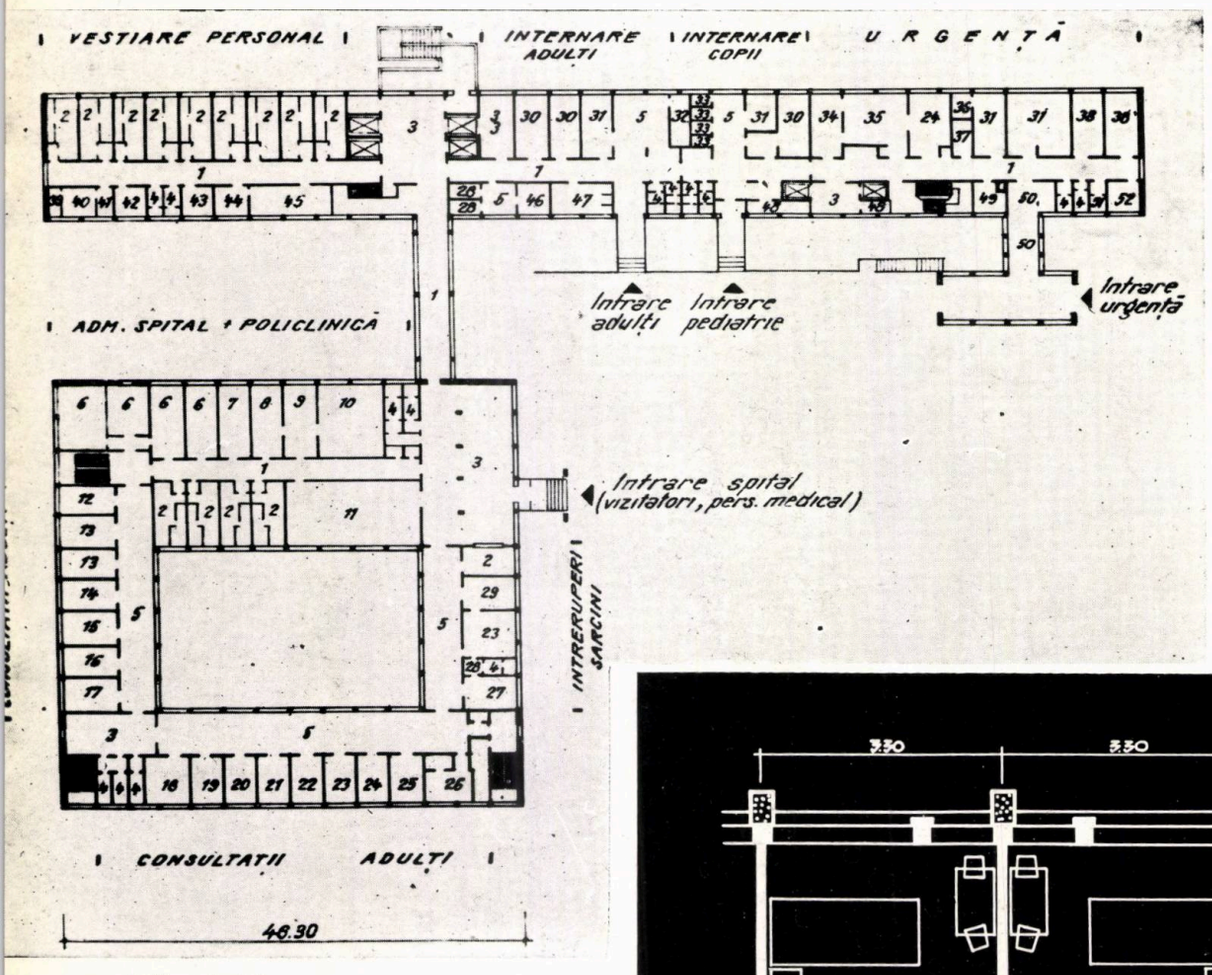

3

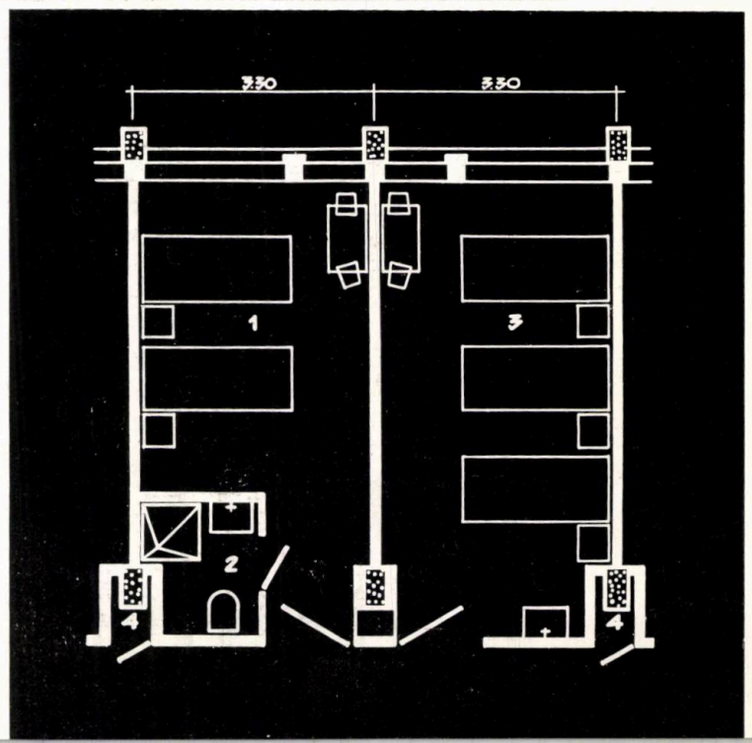

4

1 *Plan nivel 4*
(Spitalizare)

2 *Plan nivel 3*
(Spitalizare)

3 *Plan nivel intrare*
(Spital și policlinică)

4 *Detaliu de camere spitalizare*
1. Cameră de 2 paturi — 2. Grup sanitar — 3. Cameră de 3 paturi — 4. Ghenă vizitabilă pentru instalații

ment, comun pentru spital și pentru policlinică;

— anexe cuprinzînd : centrala termică, depozite, garaje, bucătării, spălătorie, centrală de oxigen, post de transformare etc.

Însușirile diferite ale fiecărei funcțiuni au îndrumat soluția de arhitectură spre o clădire alcătuită din mai multe corpuri :

— Într-un corp cu 8 niveluri, subsol tehnic și terasă s-a grupat spitalizarea, care conține la fiecare nivel 75 paturi sau 3 unități de îngrijire a cîte 25 paturi, suprapuse pe verticală și legate de restul serviciilor prin două noduri de circulație verticală. La parterul acestui corp se află bucătăria și spălătoria, pentru că oferă unele avantaje de exploatare și investiție și pentru că volumul acestor anexe la un spital mic nu permite ținerea lor în afara spitalizării.

La etajul 8 este așezat blocul operator legat prin circulațiile verticale cu toate secțiile spitalizării și cu « urgența » de la parter.

Un corp cu 3 niveluri, cu o curte interioară, adăpostește policlinica. Soluția cu puține niveluri permite circulația bolnavilor spre consultații fără folosirea lifturilor.

Mai multe pavilioane parter adăpostesc anexele (centrala termică, garaje, sanepidele etc.), ele fiind grupate în jurul unei curți de serviciu.

Împărțirea în volume distincte (bloc spitalizare, policlinică, anexe) a întregului ansamblu face ca fiecare pavilion să exprime funcțiunile diferite pe care le reprezintă și permite o mai ușoară adaptare a proiectului tip la diversele condiții.

★

INDICI

— Suprafața totală construită = 19 460 m²

— Spitalizarea $\frac{AD}{uf}$ = 44,12 m²/pat

— Spitalizare + policlinică $\frac{AD}{uf}$ = 60,92 m²/pat

— Spitalizare + policlinică + anexe $\frac{AD}{uf}$ = 64,87 m²/pat

— Valoarea investiției = 36 900 000 lei

Arh. ANGHEL MARCU

Colectiv de proiectare:
Arhitectură: *arhitecții Mihai Enescu (șef proiect), Constantin Chera, Silvia Granet, Alice Lepădatu, Victor Smigelschi*
Rezistență: *inginerii Laurențiu Spoială, Dorin Lazăr, Felix Tulpan, Florin Catană*
Instalații: *inginerii Mihaela Cămîrzan, Vlad Boicu, Gheorghe Tavșance, Ștefan Simion*
Amenajări exterioare: *inginerii Ion Mărculescu, Florin Teodosiu, arh. Alexandru Sandu*
Consultanți Ministerul Sănătății: *dr. Mihai Mihăilescu, dr. Elena Litinschi; arhitecții Sofia Sîngeorgian, Marcela Damian, Nicolae Brînduș*
Proiectant general: ISCAS

Perspectivă

spital cu 900 paturi cuplat cu policlinică în orașul baia-mare

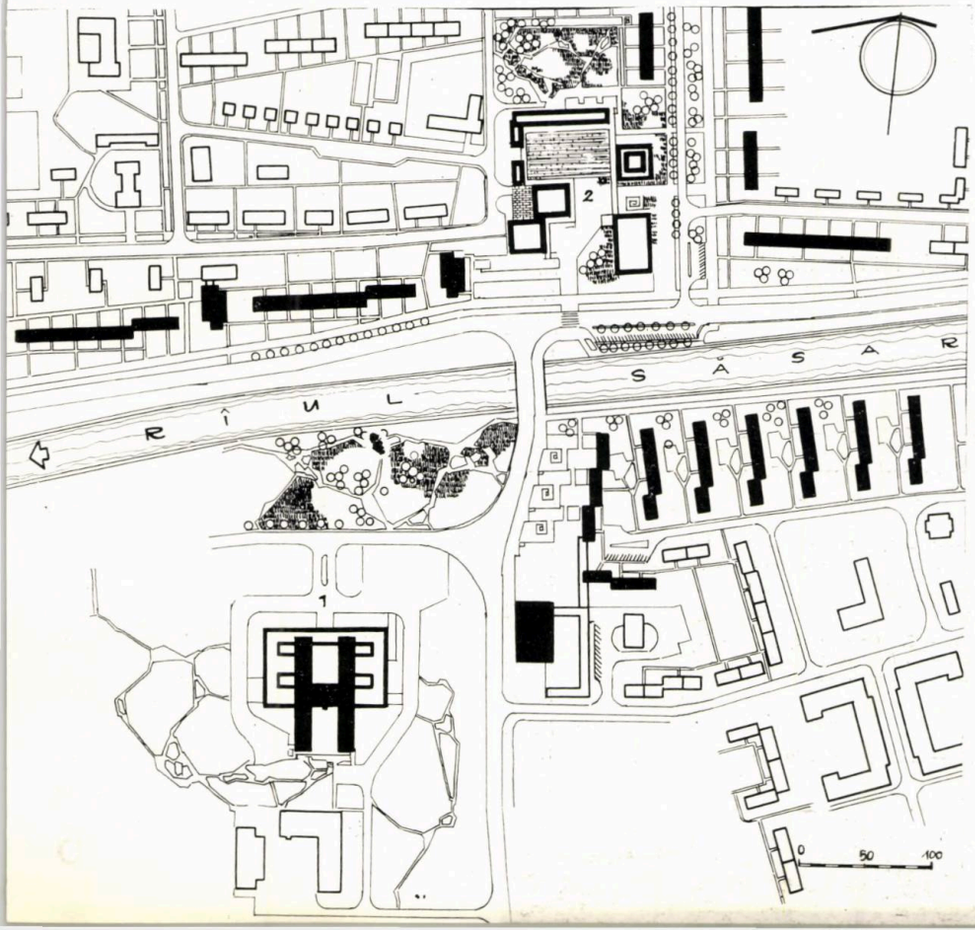

Plan de situație
1. Spitalul — 2. Centrul de cartier (cuprinzînd și noul cinematograf cu 650 locuri)

Acest nou obiectiv spitalicesc, destinat asistenței sanitare din județul Maramureș, este amplasat în microraionul 4 — cartierul Republicii, ce constituie actualmente direcția de extindere a orașului Baia-Mare.

Construcția — a cărei execuție a început în primul semestru al anului 1967 — beneficiază de o favorabilă orientare și încadrare într-o bogată zonă verde ce mărginește malurile rîului Săsar.

Profilul medical al spitalului prevede un staționar pentru 900 paturi — repartizate pe secții de: chirurgie, boli interne, obstetrică, ginecologie, pediatrie și oncologie — la care se adaugă paturile pentru nou-născuți, pentru însoțitori, precum și 45 paturi pentru serviciul de terapie intensivă.

Acestui staționar îi sînt afectate o serie de servicii tehnico-medicale ca: blocuri operatorii, balneofizioterapie, radiologie, laboratoare de izotopi și de analize generale, care în cea mai mare parte a lor deservesc și policlinica cu care este cuplat spitalul.

În soluționarea partiului de arhitectură s-a urmărit:

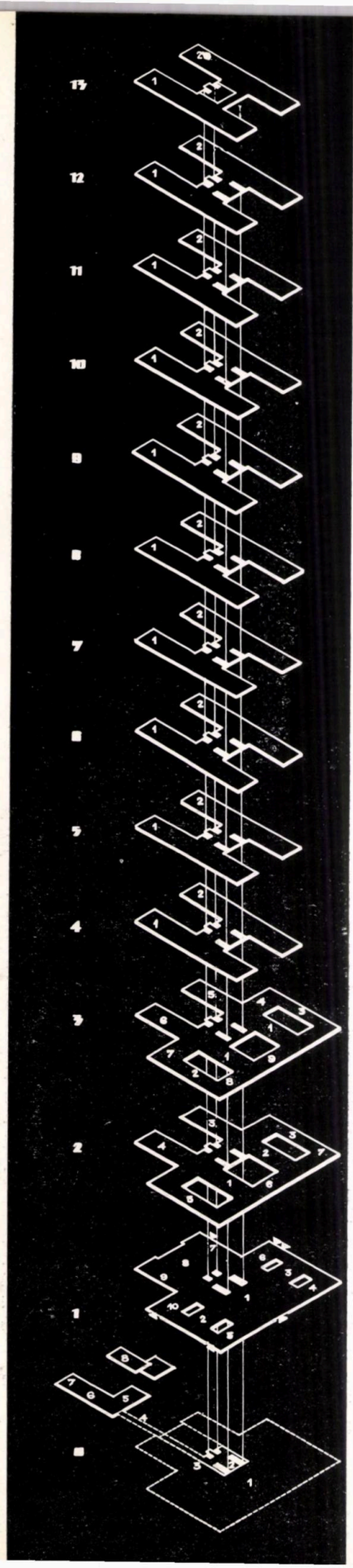

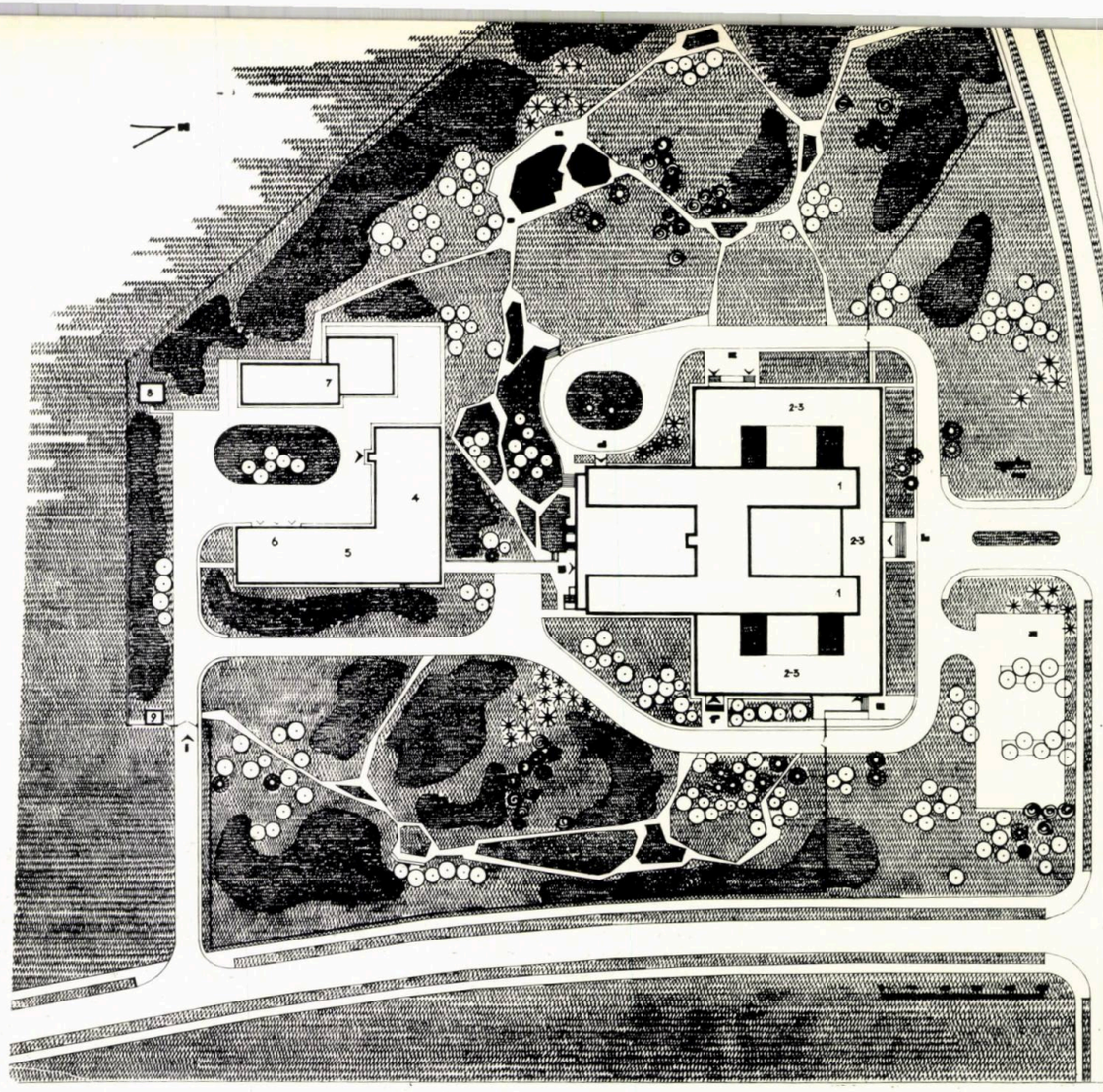

Plan de situaţie

a. Parcaj auto — b. Intrare principală (policlinică+spital) c. Intrare internări — d. Intrare urgenţă — e. intrare policlinică copii — f. Acces prosectură — g. Acces secundar serviciu h. Sector grup gospodăresc — i. Poartă-control — m. Compoziţie de artă plastică — n. Bazin decorativ — o. Parc bolnavi 1. Corp staţionar — 2—3. Policlinică - diagnostic-tratament 4. Bucătărie — 5. Spălătorie — 6. Garaj — 7. Centrală termică-post trafo — 8. Staţie gaze — 9. Cabină poartă — 10. Staţie oxigen

SCHEMĂ IZOMETRICĂ

NIVEL 0

1. Subsol tehnic — 2. Depozite — 3. Crematoriu — 4. Coridor circulaţie — 5. Bucătărie — 6. Spălătorie — 7. Garaj-ateliere 8. Centrala termică

NIVEL 1

1. Hol principal — 2. Radiologie — 3. Balneofizioterapie 4. Protezări — 5. Consultaţii-policlinică — 6. Internări — 7. Urgenţa — 8. Vestiare personal medical — 9. Administraţie 10. Prosectură

NIVEL 2

1. Explorări funcţionale — 2. Farmacie — 3. Laboratoare 4. Izotopi — 5. Consultaţii copii — 6. Consultaţii adulţi 7. Recoltări

NIVEL 3

1. — Terapie intensivă — 2. Operaţii aseptice — 3. Operaţii septice — 4. Sterilizare — 5. Naşteri fiziologice — 6. Obstetrică patologică — 7. Naşteri septice — 8. Intreruperi sarcini — 9. Cabinete consultaţii

NIVEL 4

1. 50 paturi chirurgie — 2. 50 paturi chirurgie

NIVEL 5

1. 50 paturi chirurgie — 2. 50 paturi chirurgie infantilă

NIVEL 6

1. 50 paturi obstetrică — 2. 50 paturi obstetrică

NIVEL 7

1. 50 paturi ginecologie — 2. 50 paturi ginecologie

NIVEL 8

1. 50 paturi interne — 2. 50 paturi oncologie

NIVEL 9

1. 50 paturi interne — 2. 50 paturi interne

NIVEL 10

1. 50 paturi interne — 2. 50 paturi interne

NIVEL 11

1. 50 paturi pediatrie — 2. 50 paturi pediatrie

NIVEL 12

1. 50 paturi pediatrie — 2. 50 paturi pediatrie

NIVEL 13

1. Club-bibliotecă-frizerie — 2. Terase-solarii

— scurtarea circulațiilor interioare, precum și obținerea unor legături funcționale cît mai ușoare și eficiente;
— scurtarea rețelelor de instalații;
— obținerea unor indici tehnico-economici favorabili, precum și o eficientă și economică exploatare;
— reducerea numărului de intrări în spital;
— posibilitatea izolării grupelor de 25 și 50 paturi, în cazul unor infecții intraspitalicești;
— realizarea unui grad de confort rațional, prin limitarea la 3 a numărului de paturi în camere;
— separarea serviciilor gospodărești, grupate în cadrul unui sector gospodăresc plasat la distanță corespunzătoare de spital, în vederea îndepărtării zgomotelor și nocivităților;
— obținerea unui ansamblu arhitectonic reprezentativ, care, prin compoziția volumetrică și plastică, printr-o atentă studiere și armonizare a detaliilor și elementelor de arhitectură interioară și exterioară, să ofere cadrul ambiant necesar acestui important edificiu sanitar.

Proiectul prevede un volum înalt cu 13 niveluri, rezolvat în forma literei « H », destinat celor 900 paturi repartizate cîte 100 pe fiecare nivel (2 × 50 paturi).

Plasate pe laturile exterioare ale acestui corp înalt, camerele bolnavilor beneficiază de o orientare est sau vest și, în același timp, de vederea peisajului existent în lungul văii rîului Săsar.

Serviciile de diagnostic-tratamente, împreună cu funcțiunile policlinicii, se desfășoară în jurul unor curți-grădină, în cadrul unui volum cu 3 niveluri, legat organic de sectorul spitalizării.

Soluția de arhitectură obținută se înscrie în familia partiurilor de tip « monobloc concentrat », în care suprapunerea volumelor și a instalațiilor de mare pondere, precum și plasarea nodului principal de circulație în centrul de greutate al întregului ansamblu, urmăresc realizarea cerințelor de funcționalitate și economicitate mai sus menționate.

În incinta ansamblului, pe o suprafață de 8 ha, mai sînt prevăzute — în afara spitalului propriu-zis — grupul gospodăresc (bucătăria, spălătoria-dezinfecția, postul trafo, garaje, ateliere, centrale de instalații etc.), stația de oxigen și reglare a gazelor, precum și un parc cu alei, spații plantate, bănci și bazine decorative.

Spitalul va fi dotat cu sisteme de încălzire radiantă, precum și cu instalații de aer condiționat-climatizare în sălile de intervenții chirurgicale și terapie intensivă, instalații de ventilație mecanică în majoritatea serviciilor tehnico-medicale, rețele de oxigen-vacuum-aer comprimat, instalații frigorifice etc.

Deosebit de acestea sînt prevăzute sisteme speciale de semnalizări și automatizări, radioficare și televiziune, prize de lumină-radiotelefon la patul bolnavului, precum și gama completă de instalații de prize necesare variatelor procese tehnologice ale laboratoarelor de analize și explorări funcționale.

Machetă

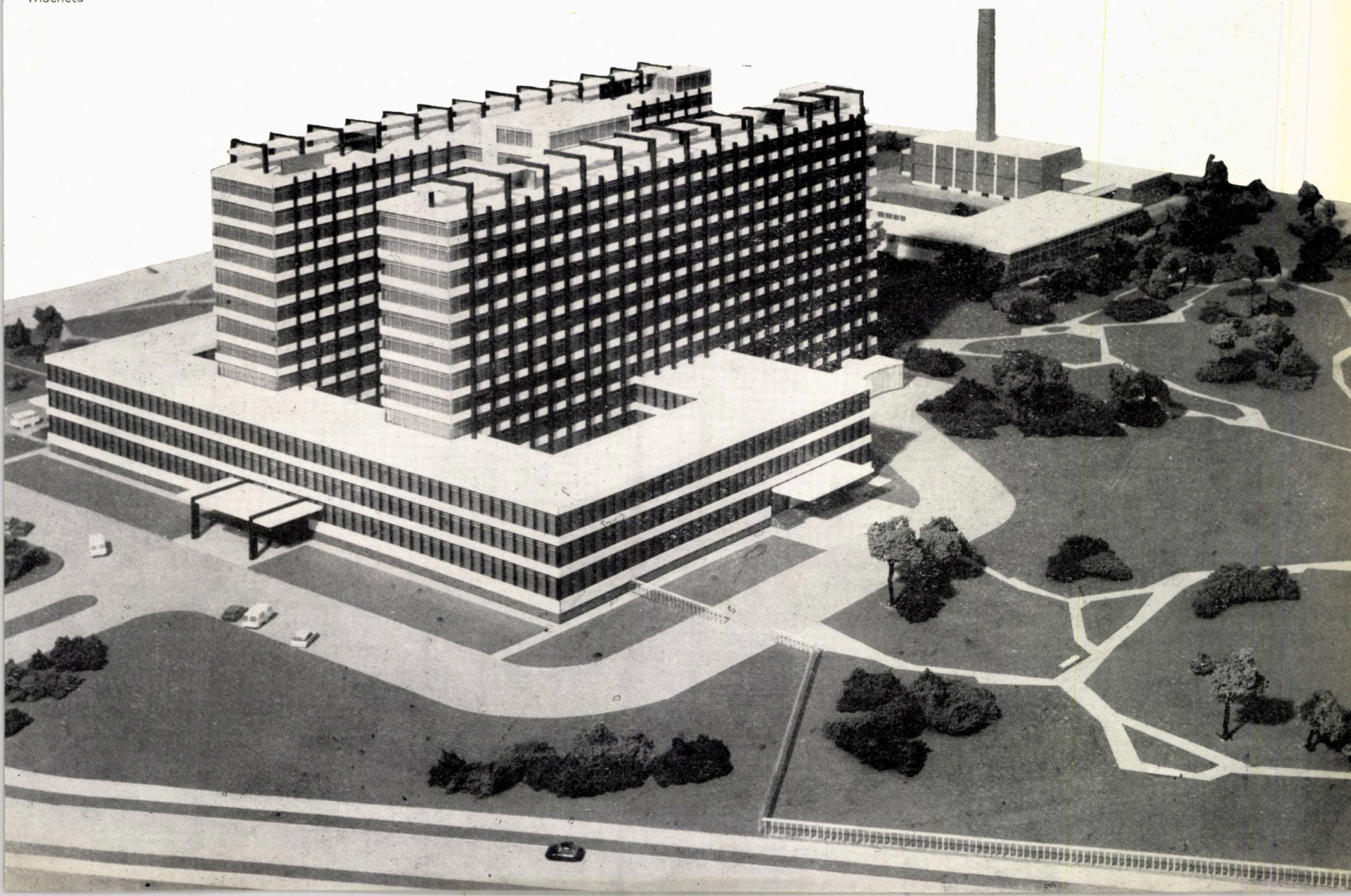

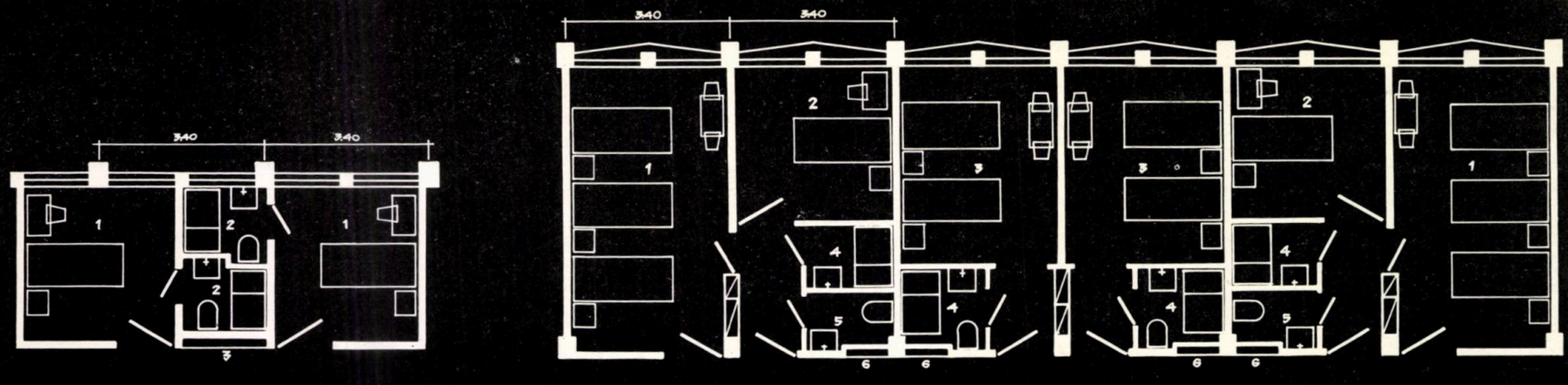

A. DETALII DE CAMERE SPITALIZARE

A.— 1. Cameră de 1 pat — 2. Grup sanitar — 3. Ghenă instalații; B — 1. Cameră de 3 paturi — 2. Cameră de 1 pat — 3. Cameră de 2 paturi — 4. Baie — 5. Grup sanitar — 6. Ghenă instalații

PLAN NIVEL 1

1. Vestibul — 2. Hol poliClinică — 3. Hol garderobă spital — 4. Nod de circulație spital

Radiologie

5. Ventilații radiologie — 6—9. Radioterapie profundă — 7—8. Radioterapie superficială — 10. Medici radiologi — 11. Circulație-așteptare — 12. Odihnă — 13—16—19—20. Cabinet radiografie — 14—15—21—22. Cabinet radioscopie — 17—18. Laborator foto — 23. Grup sanitar — 24. Programare-eliberare — 25. Dispecerat — 26. Medici citire filme — 27. Depozit filme — 28. Surori

Balneofizioterapie

29. Programare eliberare — 30. Consultații — 31. Aerosoli — 32. Actinoterapie — 33. Electroterapie — 34. Grup sanitar — 35. Circulație așteptare — 36. Ventilații-balneo — 37. Odihnă — 38. Dușuri terapeutice — 39—41—43. Băi terapeutice — 40. Hidroterapie 42. Dezbrăcare-îmbrăcare — 44. Parafină — 45. Bazin — 46. Gimnastică generală — 47. Gimnastică — 48. Medici cultură fizică — 49 — Medici

Protezări

50. Atelier — 51. Asamblări — 52. Consultații — 53. Probe — 54. Medici-secretariat

Policlinică adulți

55. Direcțiune — 56. Grup sanitar — 57. Administrație — 58. Asistență socială — 59. Garderobă — 60. Fișier-informații

Policlinică copii

61. Endocrinologie-ginecologie — 62. Cardiologie-reumatologie 63. Tratamente — 64—67. Interne — 65. Circulații așteptare — 66. Termometrizare — 68. Garderobă — 69. Fișier — 70. Cabinet radioscopie 71. Cabinet radiografie — 72. Grup sanitar — 73. Filtru intrare

Internări adulți

74. Fișier-informații — 75. Hol așteptare — 76—77—78. Cabinet consultații — 79—80. Baie-filtru — 81. Depozit efecte — 82. Grup sanitar

Internări copii

83. Cabinet consultații — 84. Grup sanitar — 85. Duș însoțitoare 86. Baie-filtru — 87. Dezinfecție — 88. Depozit efecte — 89. Eliberări

Urgență

90. Hol așteptare — 91. Gardă — 92. Grup sanitar — 93—94. Consultații — 95. Sterilizare — 96. Sală intervenții — 97. Ghips — 98. Aparate ghipsate — 99. Gardă medici — 100. Odihnă — 101. Reanimare 102. Baie — 103. Laborator

Alte servicii

104. Bufet — 105. Oficiu bufet — 106. Ventilații — 107. Vestiare personal medical — 108. Radioficare — 109. Intendent — 110. Tehnicieni — 111. Personal — 112. Organizații de masă — 113. Casierie 114—116. Birou — 115. Grup sanitar — 117. Organizarea muncii 118—119. Contabilitate — 120. Sală ședințe — 121. Director 122. Secretariat — 123. Director administrativ

Prosectură

124. Medici—125. Camere frigorifice—126. Disecție—127— 128.—Laborator — 129. Forme predare — 130. Eliberare — 131. Ventilații 132. Grup sanitar-vestiar — 133. Așteptare familie

Structura de rezistență este monolită, cuprinzînd cadre de beton armat.

Ca finisaje interioare au fost prevăzute: vopsitorii plastice și pardoseli din PVC în camerele de spitalizare și în majoritatea încăperilor de consultații și tratament, plafoane metalice demontabile pe coridoare, pardoseli de gresie antiacidă și placaje de faianță în sălile de operații, placaje ceramice « Cesarom » și de marmură în unele spații de recepție și așteptare.

La fațade au fost prevăzute placaje de travertin de Borsec și ceramică, tencuieli speciale (terasit și similipiatră).

Întregul complex spitalicesc reprezintă un volum construit de 155 500 m³.

Suprafața totală desfășurată este de cca 43 000 m², ceea ce — raportat la 900 paturi — determină un indice de suprafață de 47,70 m²/pat.

Pe nivel curent de spitalizare, indicele de suprafață pe unitatea de folosință este de 24,37 m²/pat (inclusiv loggiile).

Valoarea generală de investiție este de 96 750 000 lei, ceea ce determină un indice de cost de 107 000 lei/pat.

Întregul ansamblu, în curs de execuție, urmează să fie dat în funcțiune în anul 1970.

Arh. MIHAI ENESCU

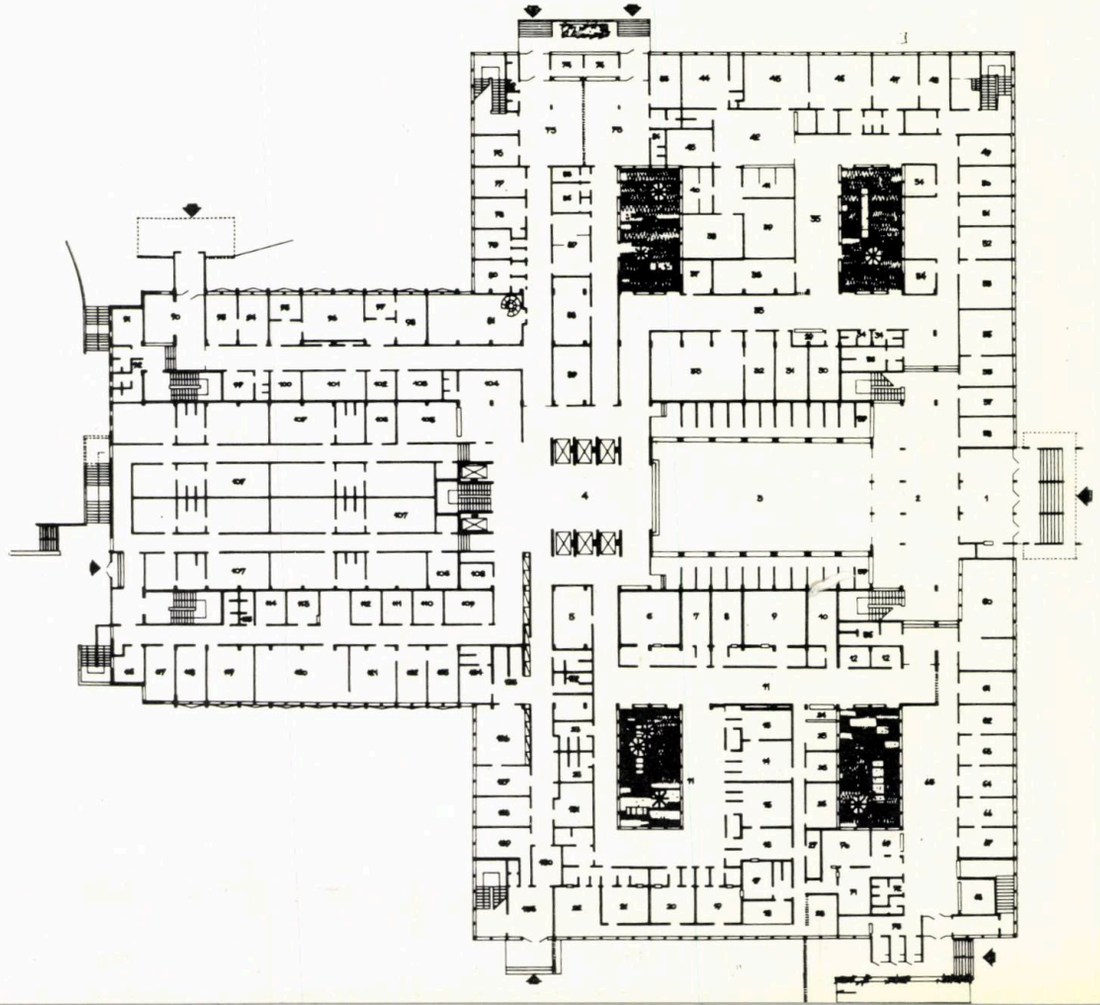

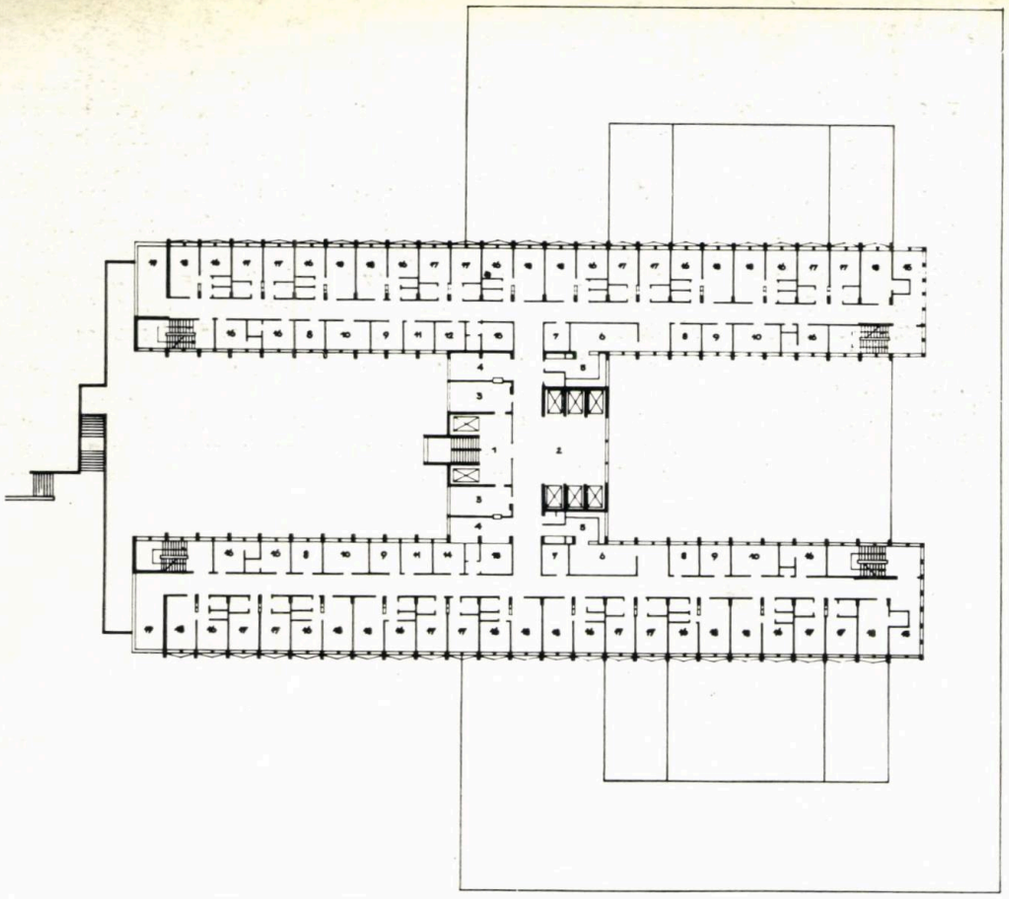

PLAN NIVEL CURENT STAȚIONAR

1. Palier vizitatori — 2. Nod circulație spital — 3. Vorbitor — 4. Soră șefă, secretariat — 5. Oficiu alimentar — 6. Sală mese — 7. Baie 8. Surori — 9. Medici — 10. Tratamente — 11. Medic primar 12. Medic gardă — 13. Ploscar — 14. Medic șef — 15. Soră gospodină 16. Cameră 1 pat — 17. Cameră 2 paturi — 18. Cameră 3 paturi 19. Loggie

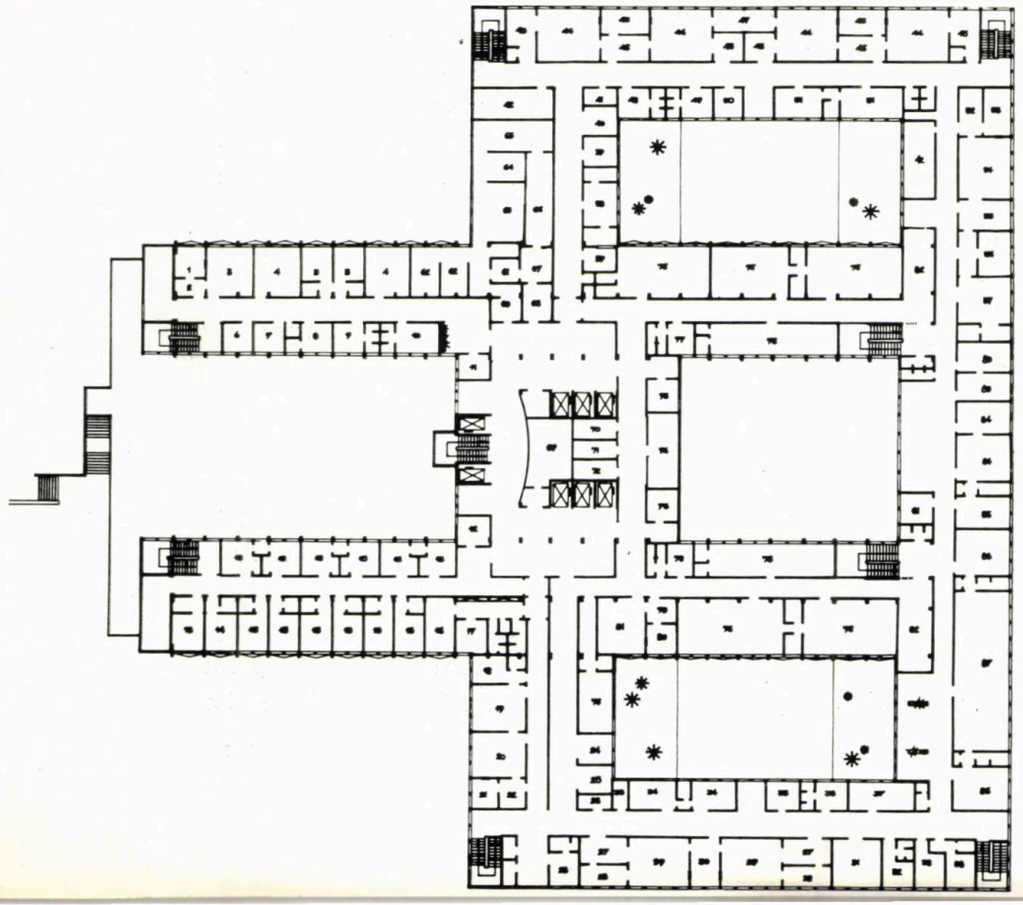

PLAN NIVEL 3

Bloc nașteri (fiziologic-aseptic)

1. Sterilizare — 2. Spălător medici — 3. Intervenții — 4. Expulzie 5. Travaliu — 6. Reanimare mame — 7. Reanimare copii — 8. Eclampsie — 9. Surori — 10. Medici — 11. Medic șef

Staționar obstetrică patologică

12. Oficiu alimentar — 13. Surori — 14. Medici — 15. Cameră mamă + copil

Bloc nașteri (patologic-septic)

16. Medici — 17. Surori — 18. Travaliu — 19. Expulzie — 20. Intervenții — 21. Sterilizare — 22. Spălare medici — 23. Reanimare

Bloc intervenții chirurgicale septice

24. Dispecerat — 25. Filtru — 26. Târgi, aparate — 27. Pregătire bolnavi — 28. Spălare medici — 29. Intervenții septice — 30. Sterilizare 31. Baie de arși — 32. Medici — 33. Casolete — 34. Trezire postoperatorie — 35—36. Surori — 37. Ventilații — 38. Tratamente arși

Bloc intervenții chirurgicale aseptice

39. Dispecerat — 40. Filtru — 41. Târgi, aparate — 42. Ventilații 43. Pregătire bolnavi — 44. Intervenții aseptice — 45. Sterilizare 46. Spălare medici — 47. Funcții vitale — 48. Medici — 49—50. Surori — 51. Trezire postoperatorie

Bloc chirurgie osoasă

52. Spălare medici — 53. Sterilizare — 54. Intervenții osoase 55. Pregătire trezire — 56. Cabinetul raze X — 57. Aparate ghipsate

Punct transfuzii sînge

58 — Punct de sînge — 59. Așteptare-eliberare

Sterilizare centrală

60. Predare — 61. Spălare cărucioare — 62. Sisteme perfuzii-ustensile 63. Textile — 64. Mănuși — 65. Autoclave — 66. Depozit steril 67. Cărucioare curate — 68. Material steril-eliberare

Terapie intensivă

69 — Ventilații — 70. Depozit aparate — 71. Oficiul medical 72. Oficiul alimentar — 73. Medici — 74. Rinichi artificial — 75. Laborator — 76. Paturi terapie intensivă — 77—78. Gardă surori, medici 79. Spălare medici — 80. Sterilizare — 81. Intervenții chirurgicale 82. Așteptare vizitatori

Cabinete policlinică

83. Oncologie — 84. Ginecologie — 85. Obstetrică — 86. Întreruperi sarcini — 87. Pregătire odihnă

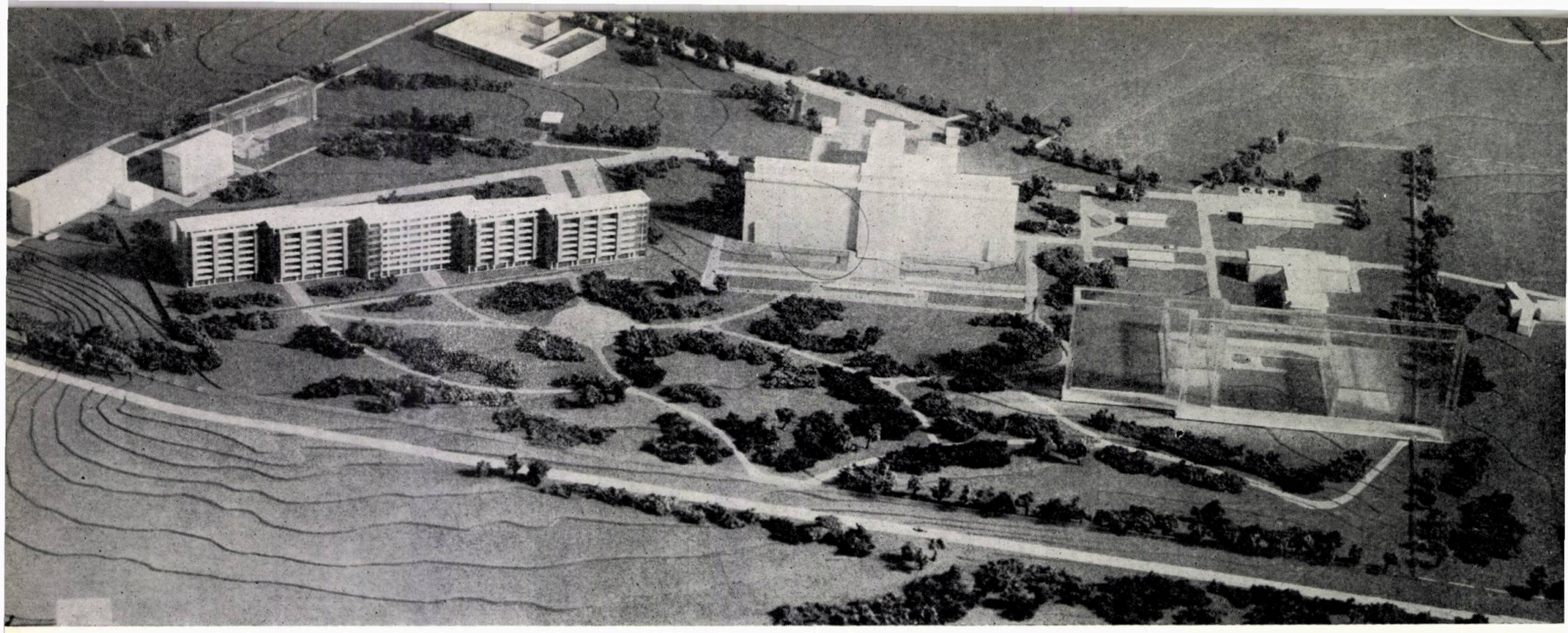

Macheta ansamblului Fundeni

centrul de hematologie şi gastro-enterologie fundeni-bucureşti

Colectiv de proiectare:
Arhitectură: *arhitecţii Emilian Machedon (şef de proiect), Elena Stoenescu, Silvia Tanach*
Rezistenţă: *inginerii Laurenţiu Spoială, Dorin Lazăr, Felix Tulpan*
Instalaţii: *inginerii Mihaela Cămîrzan, Gheorghe Tavşance, Dumitru Munteanu, Ştefan Simion, Petre Petreanu*
Consultanţi Ministerul Sănătăţii: *dr. Mihai Mihăilescu, dr. Elena Litinschi; arhitecţii Marcela Damian, Nicolae Brînduş, Sofia Sîngeorgian*
Proiectant general: *ISCAS*

Noul centru de hematologie şi gastro-enterologie cuprinde următoarele funcţiuni (cu suprafeţele aproximative): spitalizare (19 000 m²), servicii tehnico-medicale (4 000 m²), laboratoare cercetări (4 000 m²), metodologie-organizare-documentare (M.O.D.) şi învăţămînt postuniversitar (2 000 m²), consultaţii boli interne (1 500 m²), conducere şi administraţie (500 m²), servicii tehnice şi gospodăreşti (inclusiv cele ce vor fi folosite de actualul spital Fundeni) (4 500 m²).

Suprafaţa totală construită este de 35 600 m², din care 2 150 m² sînt afectaţi actualului spital Fundeni.

Din aceste suprafeţe, o parte sînt destinate în exclusivitate fiecăruia dintre cele două institute (hemato şi gastro), iar altă parte sînt comune: serviciile tehnice şi gospodăreşti, conducerea şi administraţia, amfiteatrul, biblioteca etc.

În afara asistenţei medicale acordate populaţiei, atît în cadrul ambulatoriului, cît şi în cadrul staţionarului, acest centru va funcţiona

ca for metodologic și va asigura formele de perfecționare și instructaj pentru rețeaua medicală de specialitate privind sistemul digestiv și hematologia.

Tot în limita acestor suprafețe au fost prevăzute și spațiile necesare pentru desfășurarea învățământului postuniversitar al celor două specialități.

Amplasamentul noului centru de hematologie și gastro-enterologie a fost ales în incinta actualului spital Fundeni, deoarece beneficiază de o orientare optimă, dispune de acces dintr-o arteră importantă de penetrație în oraș — șoseaua Colentina în curs de modernizare — și se încadrează într-o zonă verde, la sudul căreia se află lacul Fundeni, în viitor asanat și dotat cu spații de recreație și agrement. Incinta actualului spital Fundeni, în suprafață totală de cca 40 ha, permite în viitor și amplasarea altor unități sanitare și anexe, care vor putea grupa toate specialitățile învățământului postuniversitar.

Aceste premize au stat la baza întocmirii unui studiu de sistematizare a incintei spitalului Fundeni, studiu care a precedat proiectarea noii construcții. Potrivit acestuia s-a definitivat amplasarea corpului principal și a grupului gospodăresc, determinată de respectarea unei zonificări a teritoriului, și anume:

— zona intrărilor în incintă, în partea de nord a teritoriului;

— zona construcțiilor spitalelor propriu-zise, actualul spital clinic, centrul de hemato-gastro-enterologie și viitoarea unitate de spitalizare cu 900 paturi;

— zona parcului, în sudul incintei, zonă care se continuă cu viitorul parc al lacului Fundeni;

— zona de învățământ și cazare pentru asistentele medicale, în partea de sud-est a incintei, acolo unde există școala de surori;

— zona de cazare a medicilor cursanți, în partea de vest a incintei, unde se află căminul pentru medici;

— zona gospodărească, în care sînt cuprinse bucătăria, spălătoria, centrala termică, atelierele, depozitele, în partea de nord-est a incintei, acolo unde se află garajul și centrala de fluide.

La baza rezolvării schemei funcționale au stat următoarele principii:

Macheta centrului de hematologie și gastro-enterologie

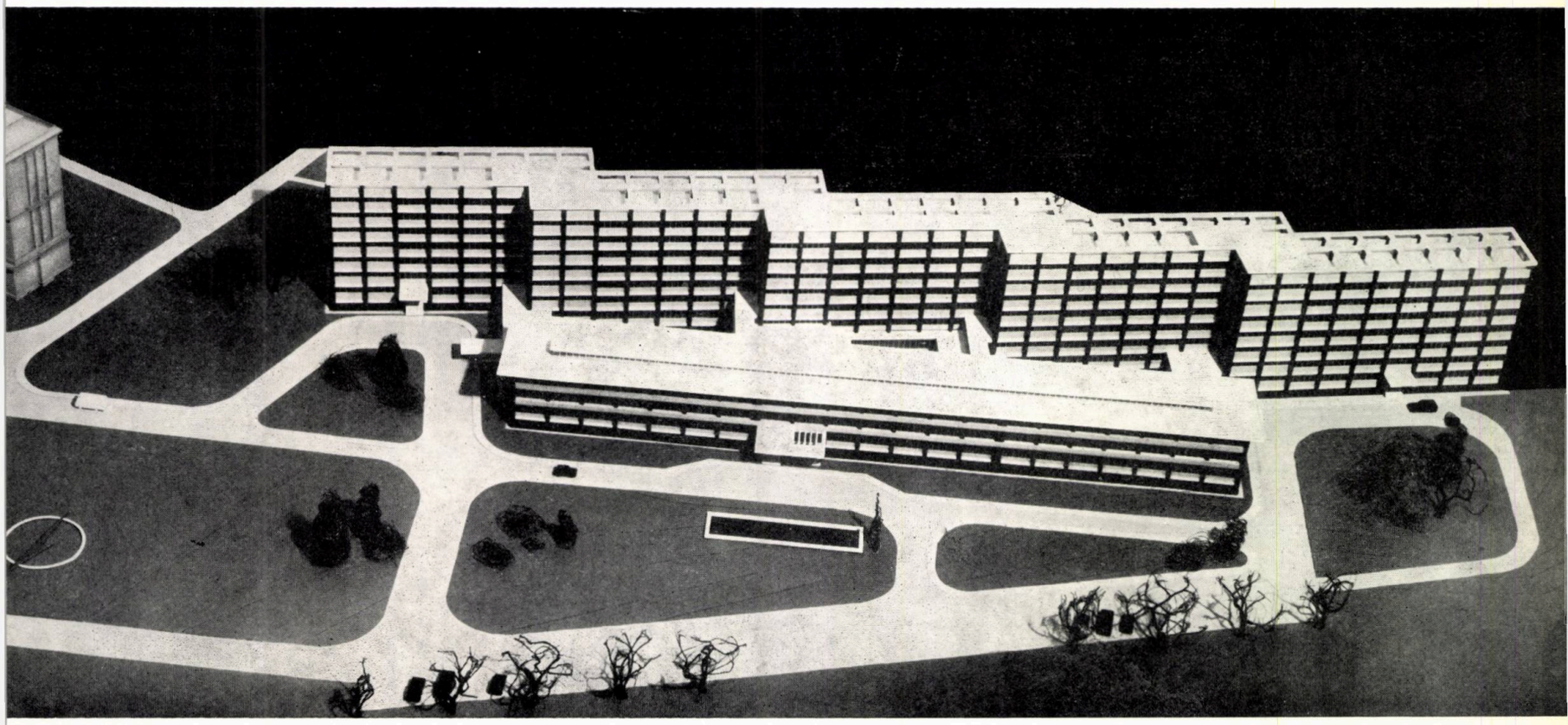

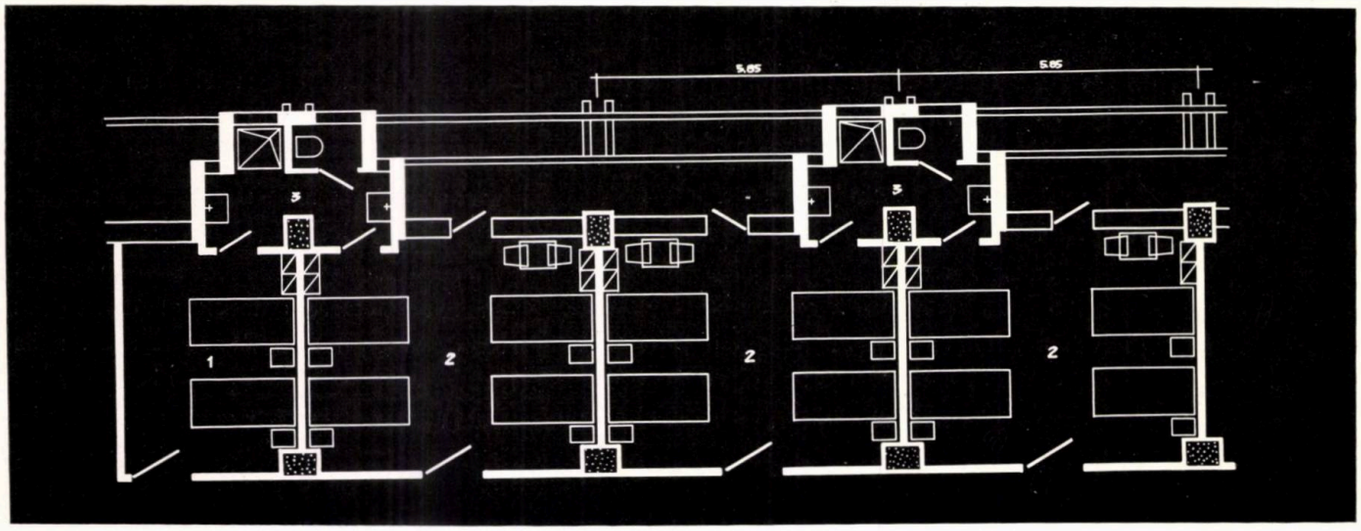

Detaliu de camere spitalizare
1. Cameră de 2 paturi — 2. Grup sanitar — 3. Cameră de 3 paturi 4. Ghenă vizitabilă pentru instalaţii

— separarea funcţiilor proprii fiecărui centru (hematologie şi gastro-enterologie), cărora li s-au asigurat spaţii de spitalizare, laboratoare, consultaţii, cu accese şi circulaţii verticale independente;

— gruparea funcţiilor comune celor două centre, ca: amfiteatrul, biblioteca, farmacia, şi toate serviciile de diagnostic-tratament de rutină, astfel încît să se realizeze circulaţii directe şi imediate pentru ambele centre;

— gruparea funcţiilor comune ale actualului spital Fundeni şi ale celor două centre, ca: bucătărie, spălătorie, centrală termică, ateliere, depozite, într-un grup gospodăresc amplasat în zona rezervată serviciilor.

Legătura dintre grupul gospodăresc şi cele două spitale este asigurată printr-un culoar subteran, prin care se va face atît circulaţia cărucioarelor de transport, cît şi montarea reţelelor de instalaţii exterioare.

Corpul principal se prezintă ca o bară formată din cinci segmente desfăşurate pe opt niveluri. Fiecare nivel conţine cîte 50 de paturi pentru fiecare unitate. Acestea sînt despărţite de nodul de circulaţie verticală, proprie fiecărei unităţi, în cîte două unităţi de îngrijire a 25 de paturi. Segmentul din mijloc conţine servicii de diagnostic-tratament comune celor două centre. Această « bară » este orientată cu camerele de spitalizare spre sud-est.

O altă bară, liniară, avînd patru niveluri, paralelă cu colţurile celor cinci segmente, conţine policlinica, administraţia şi laboratoarele de cercetare.

Prin două corpuri cu cîte un nivel în care sînt amplasate holurile de intrare ale celor două centre, se face legătura între bara segmentată şi bara liniară.

Alte două corpuri, pe patru niveluri, leagă corpul spitalizării (bara segmentată) cu cele patru niveluri ale corpului de cercetare (din bara liniară). Între aceste două corpuri cu patru niveluri se află amplasat amfiteatrul.

Soluţia barei frînte în cinci segmente a fost determinată, pe de o parte, din motive plastice, întrucît soluţia simetrică a actualului spital nu mai permitea încă o soluţie simetrică, ci una care să prezinte un ritm conducînd către acesta, şi, pe de altă parte, de necesita-

PLAN NIVEL 7 — STAŢIONAR
1. Cameră 1 pat — 2. Cameră 2 paturi — 3. Grup sanitar — 4. Cameră 4 paturi — 5. Tratamente 6. Asistenţă medicală — 7. Ploscar — 8. Baie — 9. Gospodină 10. Medic primar — 11. Gardă 12. Asistentă şefă — 13. Vorbitor-cameră de zi — 14. Medici specialişti — 15. Oficiu — 16. Sală mese 17. Filtru — 18. Trezire — 19. Pregătire — 20. Funcţii vitale 21. Sală operaţii — 22. Spălător medici — predare instrumente 23. Depozit material sterilizare 24. Laborator — 25. Depozite

PLAN PARTER
1. Fişier — 2. Filtru — 3. Medic-şef — 4. Analize — 5 Consultaţii internare — 6. Cabinet oftalmologie 7. Cabinet O.R.L. — 8. Cabinet stomatologie — 9. Cabinet ginecologie — 10. Radiologie — 11. Grup sanitar — 12. Depozit — 13. Garderobă — 14. Laborator developare cameră obscură — 15. Laborator documentare — 16. Desenatori 17. Traducători — 18. Bibliografie 19. Şef serviciu — 20. Lectură microfilme — 21. Dactilografe 22. Material didactic — 23. Sală lucrări practice — 24. Depozit cărţi 25. Fişier — 26. Sală lectură 27. Filmotecă — Radiologie — 28. Pregătire lucrări — 29. Tehnicieni 30. Birou statistică. — 31. Studiu fişe — 32. Depozit central fişe

tea separării cît mai pregnante a unităților de îngrijire între ele.

În felul acesta s-au obținut la spitalizare culoare cu lungimi mai apropiate de dimensiunile familiare omului, evitîndu-se acele culoare lungi de peste 100 m care dau o senzație neplăcută.

Unitatea de îngrijire cu 25 de paturi a fost împărțită astfel: cinci camere cu patru paturi, două camere cu două paturi și o cameră cu un pat. Camerele de spitalizare dispun de grupuri sanitare proprii, luminate și ventilate natural, cîte unul la două camere, obținîndu-se astfel un grup sanitar la opt, la șase, la două și respectiv la un pat.

Instalații speciale-finisaje. Clădirea va fi dotată cu instalații de aer condiționat și încălzire prin radiație la blocul operator și serviciul de terapie intensivă, cu instalații de ventilații mecanice la laboratoare, radiologie etc., cu instalații de aer comprimat și de oxigen la laboratoare și partea de spitalizare. Sînt prevăzute instalații de transmitere T.V. din sălile de operații și din cabinetele de explorări funcționale, direct în amfiteatru, precum și instalații de comunicare între bolnavi și asistentele medicale.

Un sistem constructiv special a fost studiat la corpul laboratoarelor de cercetări, unde s-au prevăzut ghene verticale, vizitabile, într-un plafon general demontabil, care vor permite tuturor traseelor de instalații, foarte numeroase și variate, o întreținere perfectă și chiar o modificare a lor în timpul exploatării.

Ca finisaje au fost prevăzute pardoseli din dale PVC în camerele de spitalizare și în încăperile uscate, gresie și placaj de faianță în încăperile umede, marmură în holurile principale. În exterior au fost prevăzute tencuieli din similipiatră, placaje din piatră și travertin.

Arh. EMILIAN MACHEDON

PLAN NIVEL 7

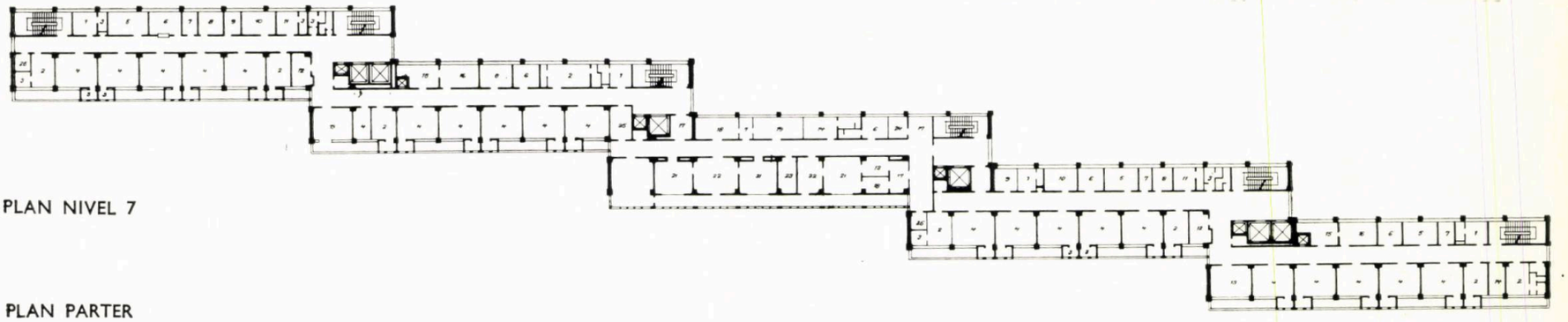

PLAN PARTER

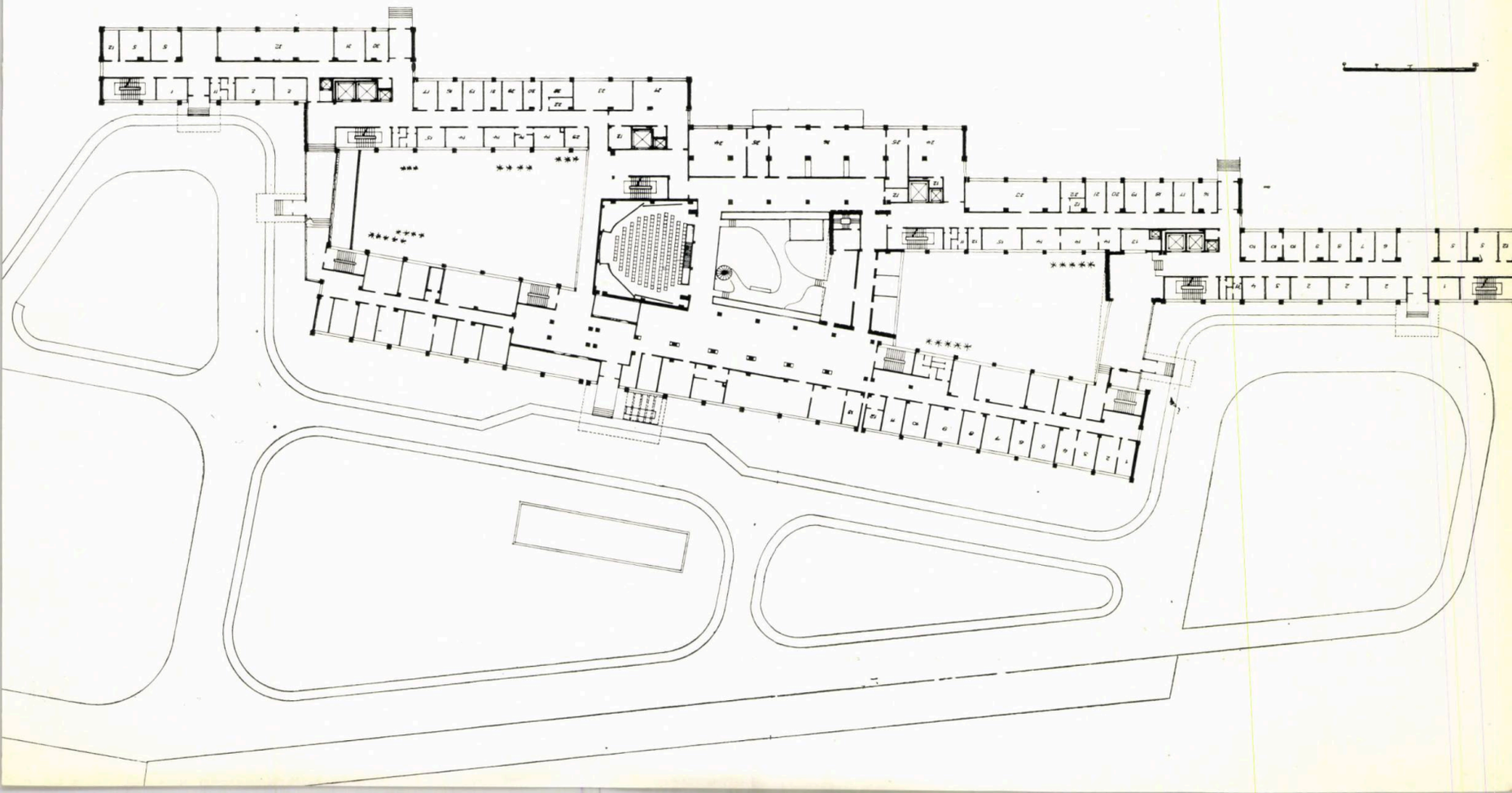

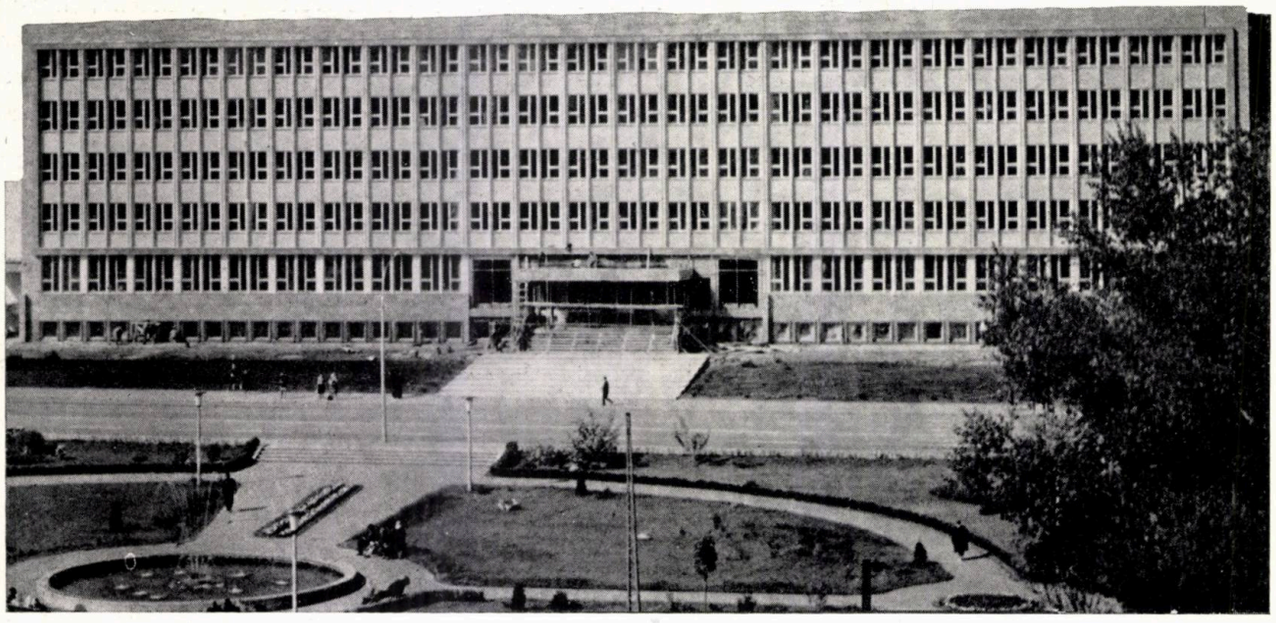

policlinica de tip universitar din iaşi

Construcţia este amplasată în axul pieţei Gh. Dimitrov, în vecinătatea spitalului nr. 1 de adulţi şi în apropierea Institutului de medicină.

Capacitatea policlinicii este de 1 225 000 consultaţii pe an. Suprafaţa construită desfăşurată este de 10 000 m².

Desfăşurată în plan, policlinica cuprinde trei corpuri: corpul central (6 niveluri), destinat consultaţiilor pentru adulţi; corpul lateral dreapta (3 niveluri) destinat consultaţiilor pentru copii; corpul lateral stînga (3 niveluri) cuprinde serviciile: consultaţii T.B.C., microradiofotografii, radiodiagnostic şi radioterapia.

Funcţiile pe niveluri sînt distribuite astfel:

Corpul central adulţi:

— demisolul, destinat serviciului de balneofizioterapie, cuprinde: electroterapie, băi generale, băi parţiale, băi galvanice, duşuri terapeutice, termoterapie, băi de lumină, pneumoterapie, cultură fizică medicală;

— parterul cuprinde: holul principal de primire, informaţii, garderobă, fişierul general, scara principala, ascensoare, grupul administrativ, serviciul de gardă, recoltări generale; la extremităţi se află scările laterale cu ascensoarele aferente şi holurile anexe;

Colectiv de proiectare:

Arhitectura: *arh. Ilie Costinescu (şef proiect)*

Rezistenţă: *ing. Gheorghe Palamaru*

Instalaţii încălzire: *ing. Maria Rădăuceanu*

Instalaţii electrice: *ing. Iraida Murgu*

Instalaţii sanitare: *ing. Iosif Davidovici*

Aparatură medicală: *ing. Salom Reinhartz*

D.S.A.P.C. — Iaşi

Plan parter

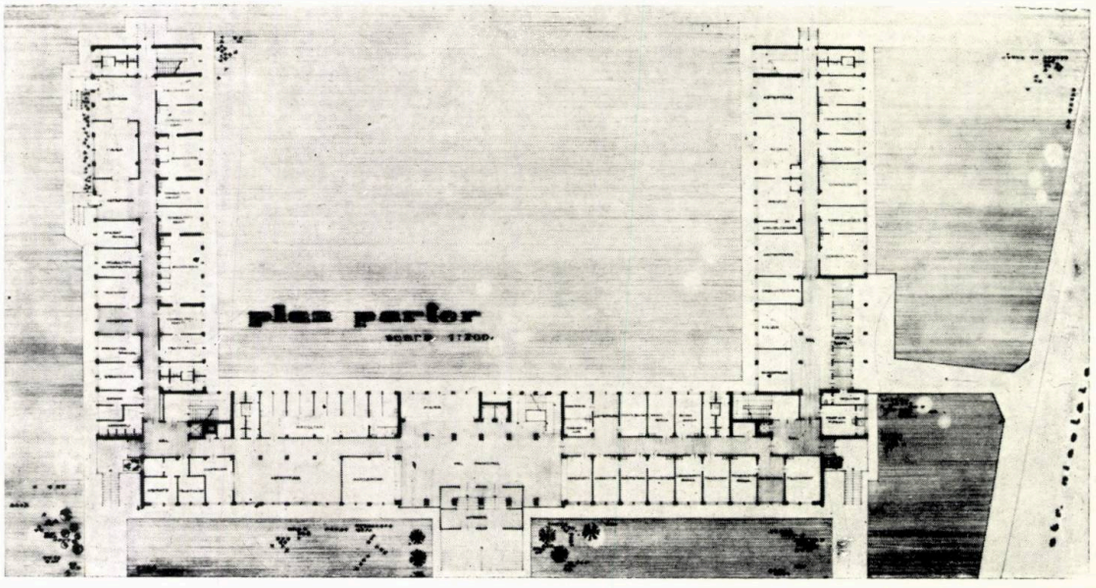

— etajul I este destinat serviciilor de: cardiologie, gastroenterologie, neuropsihiatrie, endocrinologie, boli interne;

— etajul II este împărțit între serviciile dermatologie, O.R.L. și chirurgie;

— etajul III cuprinde serviciul obstetrică-ginecologie, sterilizarea centrală, serviciul oncologie, expertiza muncii, serviciul stomatologie, serviciul oftalmologie;

— etajul IV cuprinde laboratoarele policlinicii, încăperile pentru sindicat, P.C.R. și sala de ședințe.

Corpul lateral dreapta:

— demisolul adăpostește farmacia policlinicii, cu săli de așteptare pentru adulți și copii;

— parterul și etajul I au repartizate toate serviciile de consultații și tratamente de specialitate pentru copii: filtrele, holul, garderoba, fișierul, pediatrie, reumatologie, neuropsihiatrie, endocrinologia, dermatologia, chirurgia-ortopedia, O.R.L., stomatologia și radiologia.

Corpul lateral stînga:

— demisolul cuprinde serviciul de microradiofotografie cu anexele necesare, vivarium-ul, postul trafo și tabloul general;

— parterul dispune de terasele cu anexe și cuprinde serviciul T.B.C. pentru adulți și copii;

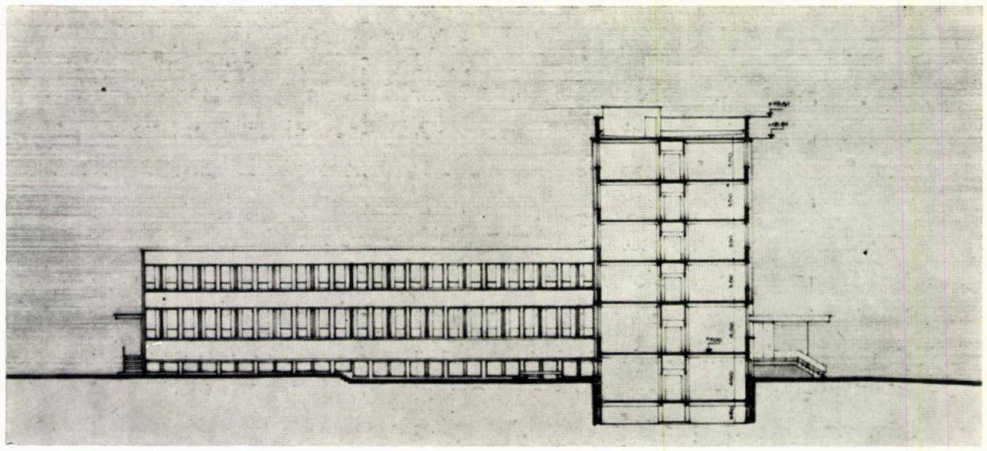

Secțiune transversală

— etajul I este destinat serviciilor de radiodiagnostic și radioterapie.

Toate serviciile au fost prevăzute cu camere de așteptare, grupuri sanitare și vestiare. Circulația este rezolvată prin culoare centrale.

Instalații electrice. În toate camerele a fost prevăzut iluminat incandescent, iar în holuri, culoare și așteptări, fluorescent. Lîngă postul trafo se află tabloul general, iar tablourile secundare sînt dispuse la fiecare nivel. Instalația de forță a fost executată numai pentru aparatele speciale.

Instalațiile sanitare au fost concepute corespunzător cu cerințele funcționale, la un grad de deservire ridicat.

Instalația de ventilație necesară funcționalului s-a rezolvat prin trei camere de ventilație amplasate la demisol, dispuse pe corpuri.

Instalația de încălzire a fost rezolvată prin cooperare cu spitalul nr. 1 de adulți, prin extinderea centralei termice existente.

La laboratoare s-au introdus conducte pentru oxigen, aer comprimat (de la o stație construită special în curtea interioară a policlinicii), precum și gaze naturale.

La subsolul tehnic s-a prevăzut un crematoriu, care colectează de la fiecare nivel, prin tub metalic special, toate reziduurile. Tot prin subsolul tehnic trec și conductele principale care fac legătura cu cele trei corpuri.

Policlinica fiind de tip universitar, s-a dat un spor de suprafețe pieselor de consultații și tratament, unde participă și studenții în medicină.

Aspectului arhitectural de interior i s-a acordat o atenție deosebită, introducîndu-se finisaje speciale: pardoseli și placaje de marmură la holul principal, placaje de faianță, vopsitorii de ulei etc. la celelalte încăperi.

În exterior, clădirea a fost finisată cu placaje de travertin, marmură și cesarom, îmbinate armonios cu tencuieli din praf de marmură albă.

Arh. ILIE COSTINESCU

Plan etaj 1

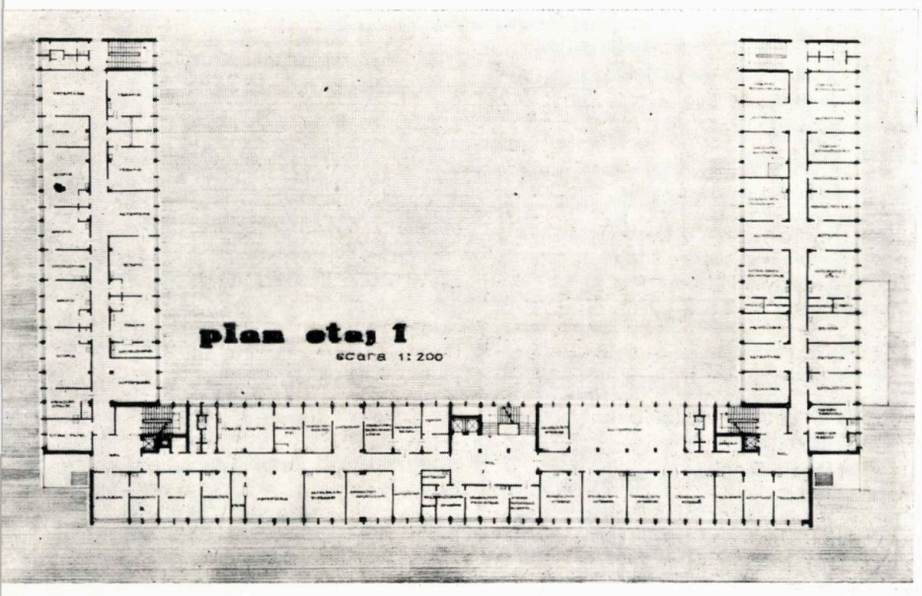

Plan etaj 2

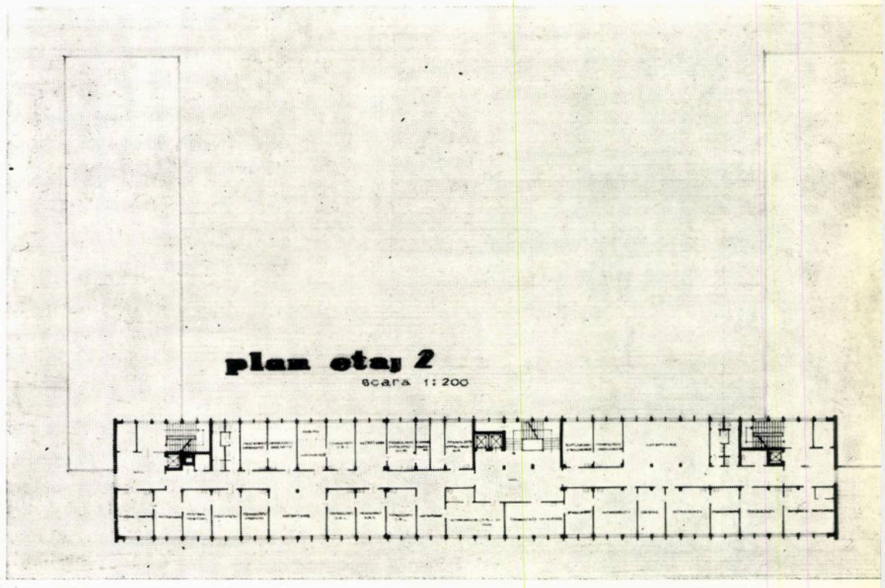

RECENZII

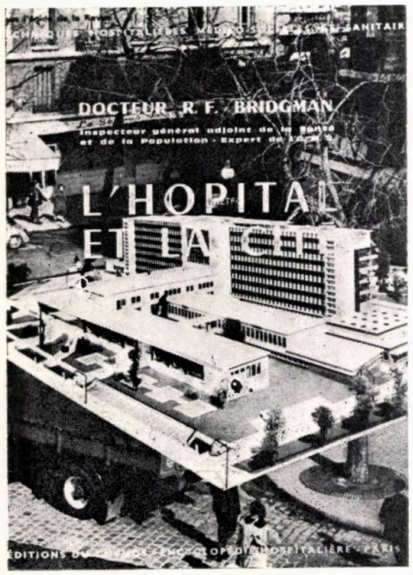

Dr. R. F. Bridgman

L'hôpital et la cité

Spitalul și Orașul

Paris, Editions du Cosmos — Encyclopédie Hospitalière, 1963, 346 pag., 109 desene, 31 planșe, bogată bibliografie

Recent apărută (sub egida revistei « Tehnici spitalicești medico-sociale și sanitare »), lucrarea își propune analizarea funcțiunilor spitalului contemporan și a multiplelor aspecte corelate dintre aglomerațiile urbane și edificiile spitalicești. Ea este întocmită de una din personalitățile marcante și foarte active ale Organizației mondiale a sănătății (O.M.S.), doctor R.F. Brigdman, inspector general adjunct în Ministerul Sănătății Publice din Franța.

Într-un prim capitol consacrat « fenomenului urban » este scoasă în evidență puternica dezvoltare cantitativă a aglomerațiilor urbane din ultimul timp, « dezvoltare explozivă » — cum o denumește autorul — și care nu a putut fi întotdeauna armonioasă din punctul de vedere al relațiilor și echilibrului dintre multiplele funcțiuni sociale ale acestor aglomerații.

Treptat, alături de funcțiuni ca cea: industrială, administrativă, comercială, politică sau culturală, apare ca o necesitate socială « funcțiunea sanitară », din ce în ce mai complexă, cuprinzînd aspectele sănătății publice, igienei sociale, medicinei profilactice și curative. Datorită creșterii vertiginoase a orașelor, concentrării și centralizării excesive ce au caracterizat noile metropole și orașe ale lumii, funcțiunea sanitară își mărește — în paralel — domeniul de acțiune, rămînînd însă, aproape pretutindeni, « cu un pas în urma celorlalte funcțiuni ale orașului ». Statistici concludente arată că necesitățile ocrotirii sănătății continuă să fie deasupra nivelului cantitativ și calitativ al așezămintelor sanitare.

Date statistice privind morbiditatea și specificul unor boli, raportate la țări și zone ale lumii, arată, de pildă, că în Africa neagră, slab urbanizată în comparație cu alte zone geografice mai dezvoltate, există de 10 ori mai puțini bolnavi mintali și că o serie de boli frecvente în Europa sau în alte părți ale lumii sînt încă inexistente în cea mai mare parte a continentului african.

De aici rezultă și aspecte nefaste ale concentrărilor urbane, reversul negativ al marilor orașe și metropole, amenajate parcă într-o neîncetată cursă a centralizării și creșterilor demografice. Aceste creșteri vor duce ca în anul 2 000 mai mult de 25% din populația lumii să locuiască în orașe mai mari de 100 000 locuitori, acest procentaj urmînd să crească, în anul 2050, la 50%.

Alte analize și statistici referitoare la factorii generatori ai funcțiunii sanitare, priviți în contextul urbanizării continue și intensive, completează imaginea relațiilor « spital-oraș » din cadrul capitolului întitulat « fenomenul urban ».

Capitolul II al lucrării cuprinde — într-o tratare amplă și foarte documentată — istoria « sistemului spitalicesc », din antichitate pînă în zilele noastre.

În Grecia antică funcționau trei categorii de așezăminte sanitare: una cu caracter laic și finanțată de stat, destinată în special acelor cetățeni cu merite și servicii deosebite aduse orașului, a doua categorie, cu caracter privat, din care făceau parte așa-numitele « iatreia », adevărate clinici medicale, și o a treia categorie, cu caracter religios, de tipul templelor lui Asclepios, zeul grec al medicinei.

La romani sînt cunoscute — în afara așezămintelor de stat destinate în special militarilor răniți sau de templele legate de cultul aceluiași zeu, Asclepios, importat de la greci — acele « tabernae publicae iatreia », adevărate clinici medicale, cum este cea a medicului Archagatos din Roma sau « Casa del Chirurgo », descoperită printre ruinele Pompeiului.

După o privire asupra evoluției spitalului din ultimele douăzeci de secole, în care sînt arătate aspectele caracteristice ale îngrijirii medicale și ale arhitecturii spitalicești din trecut, lucrarea deschide un nou capitol destinat « spitalului contemporan ». În cadrul acestui capitol, sub titlul « Stilul administrativ al spitalului de azi », sînt arătate eforturile făcute în toate țările pentru « cît mai multe și mai bune spitale » și pentru o rațională amplasare și dimensionare a lor în cadrul unei rețele sanitare științific stabilite, pentru o conducere administrativă care să asigure — în condiții de maximă eficiență economică și bună funcționalitate — o optimă exploatare a acestor « uzine ale sănătății ».

Cifre interesante privind creșterea vertiginoasă a numărului de paturi-spitalizare demonstrează grija de căpetenie pe care o reprezintă în toate țările îmbunătățirea ocrotirii sănătății.

Astfel, în Anglia, numărul paturilor a crescut de la 19 000 în 1900, la 92 000 în 1946, iar în Statele Unite numărul spitalelor a crescut de la 178 în 1873, la 6 832 în prezent.

În ceea ce privește grija statului în această problemă se arată că în U.R.S.S. și țările socialiste orice cetățean are dreptul la asistență medicală gratuită, acest obiectiv fiind exprimat ca un deziderat și de către Organizația mondială a sănătății.

Lucrarea se încheie cu o analiză amplă a funcțiunilor și rezolvărilor de arhitectură, a concepției și cerințelor de azi ale spitalului, analiză întitulată « stilul arhitectural ».

Alegerea terenului și dimensionarea lui reprezintă prima problemă de rezolvat după stabilirea profilului și capacității spitalului. Indicele curent de 100 m² teren per pat rămîne — după aprecierea autorului — valabil, el putînd varia în funcție de partiul de arhitectură prevăzut.

Analiza spitalului contemporan cuprinde în continuare aspecte și probleme legate de capacitatea optimă — considerată de a fi cea de 500 paturi —, de dimensionarea și structura staționarului, de unitatea de îngrijire a cărei capacitate — foarte variată în lumea întreagă — este propusă la 30 paturi, de camera bolnavilor care face obiectul unui studiu foarte detaliat. Acest studiu cuprinde aspecte privind dimensionarea și capacitatea saloanelor, orientarea, instalațiile aferente, confort și economicitate, — adică toți factorii ce urmează să asigure optima funcționalitate a staționarului.

Factorul funcțional și cel economic trebuie să stea — în continuare — la baza soluționării celorlalte servicii de mare pondere cum sînt cele de diagnostic-tratament, alături de factorul « uman » necesar a fi prezent în întreaga imagine pe care arhitectul o creează.

Acesta trebuie să evite gigantismul și agresivitatea, realizînd o armonioasă relație între spital și peisajul urban.

Lucrarea este merituoasă, cu atît mai mult cu cît autorul, medic de profesie, reușește să cuprindă problemele specifice de arhitectură și urbanism în corelarea lor cu aspectul medical.

Arh. Mihai Enescu

Realizzazioni italiane in cemento armato precompresso 1962—1966

Realizări italiene în beton armat precomprimat 1962 — 1966

Edit. AITEC (Associazione italiana tecnico-economica del cemento) 290 pagini, numeroase figuri

Cu prilejul celui de al IV-lea congres al F.I.P. a fost editată lucrarea de față cuprinzînd cele mai semnificative realizări din ultimii ani din Italia, în domeniul betonului armat precomprimat.

Lucrarea demonstrează că în special construcțiile de mare anvergură scot mai bine în evidență avantajele betonului precomprimat, prin soluțiile îndrăznețe la care se pretează și prin investițiile corespunzătoare reduse.

Cu deosebire, în sectorul construcției de poduri și viaducte, betonul precomprimat a fost utilizat în largă măsură, soluționîndu-se astfel cerințele stringente de dezvoltare a rețelei de autostrăzi, mai ales în regiunile muntoase, unde peste 90% din poduri și viaducte sînt executate în beton armat precomprimat.

Prima parte cuprinde trei ample articole privind construcția de poduri și viaducte, structurile pentru clădiri și construcții diverse, precum și prefabricarea în atelier a elementelor de beton precomprimat. Partea a doua a cărții, care este și cea mai dezvoltată, cuprinde un bogat material ilustrativ deosebit de interesant, cu explicații, descrieri și comentarii detaliate grupat în aceeași ordine: poduri și viaducte, apoi clădiri și construcții diverse. Un apendice redă noile reguli tehnice de utilizare a structurilor de beton precomprimat în Italia.

Sînt date exemple remarcabile prin calitățile estetice și funcționale în care perfecțiunea studiului, ca și a realizării, permit să se obțină secțiuni din elemente structurale simple și îndrăznețe în profiluri estetice, perfect încadrate în peisaj. În foarte multe exemple, aceste trei elemente impresionează în mod deosebit: îndrăzneala concepției, eleganța siluetei și încadrarea în mediu, care împreună și în mod armonios ilustrează convingător unitatea structurală și estetică a betonului armat.

Pentru realizarea podurilor și viaductelor se observă preferința în utilizarea structurilor pe reazeme sau în consolă, evitînd soluțiile în arc sau limitîndu-le numai pentru cazuri excepționale.

De aici a rezultat și adoptarea unor noi metode de execuție, printre care întărirea accelerată a betonului prin încălzirea la 65° C cu vapori de joasă presiune.

În ceea ce privește marile clădiri, cu necesitatea acoperirii unor mari deschideri, se observă că vechea problemă a raportului structură-formă arhitecturală este rezolvată în condiții optime. Într-adevăr, realizarea acoperirii acestor deschideri evidențiază contribuția noilor materiale, a noilor tehnici de construcție și a progresului tehnologic la elaborarea unor proiecte originale.

Prin acestea s-au obținut rezultate remarcabile în căutările unor noi forme de expresie estetică. Datele tehnologice estetice și tehnice se îmbină în ansambluri unitare.

Aceste lucrări de acoperire a deschiderilor sînt grupate în carte în 6 subdiviziuni: acoperișuri suspendate, ședuri, pînze subțiri, cupole, bolți și acoperișuri plane cu elemente mari prefabricate și precomprimate.

Elementele prefabricate uzinate din beton armat precomprimat (în majoritatea cazurilor prin cabluri pretensionate aderente) sînt realizate în Italia pe o scară foarte largă, însumînd un consum total de oțel pentru precomprimare de 26 000 tone anual, consum care se mărește în fiecare an. Aceste elemente concurează structurile metalice, fiind preferate datorită prețului lor scăzut și posibilităților comode de execuție. Cele mai importante sectoare de aplicare privesc elementele structurale pentru clădiri civile și industriale, hangare, traverse de cale ferată, piloți de fundație, conducte pentru irigații, tuburi de presiune, grinzi de poduri cu lungime de cca 25 m etc.

Caracteristicile acestor elemente vădesc o calitate foarte ridicată. Betoanele au o rezistență medie la rupere depășind 500 kg/cm². Cimentul folosit este de înaltă rezistență «tip 730», dozajul este de ordinul 350 la 450 kg/m³ de amestec și raportul apă-ciment este relativ scăzut (de ordinul 0,40).

Atît prin text, cît și prin bogatul material ilustrativ, se demonstrează că prin cunoașterea aprofundată a comportării mecanice a betonului armat și prin experiența rezultată din execuție se pot realiza lucrări care permit acestui material să intre în competiție cu construcțiile metalice, datorită posibilităților tehnice și avantajelor economice, chiar și în acele domenii în care oțelul se bucura mai înainte de exclusivitate.

În condițiile țării noastre, unde necesitatea promovării construcțiilor în beton armat și a economisirii metalului se impune, cartea prezintă un interes în plus.

Ea constituie în ansamblu o ilustrare deosebit de grăitoare a posibilităților pe care le oferă betonul armat precomprimat atît prin performanțele pe care le poate atinge, cît și prin calitățile estetice deosebit de valoroase.

Arh. Z. Solomon

Jürgen Joedicke

Architektur und Städtebau

Das Werk van den Broek und Bakema

Arhitectura și construcția orașelor

Opera lui van den Broek și a lui Bakema

Stuttgart, Karl Krämer Verlag, 1963; 228 pag., 593 ilustrații, bibliografie și index

Jürgen Joedicke prezintă în studiul de față opera grupului condus de van den Broek și Bakema, personalități bine cunoscute pe plan internațional. Într-o epocă de mari întrebări și răsturnări de valori, de variate tendințe și violente confruntări în domeniul arhitecturii și urbanismului, lucrările celor doi arhitecți constituie o reușită încercare de sinteză a tradițiilor și a cuceririlor ultimilor 50 de ani; reper necesar pentru înțelegerea evoluției concepțiilor din ultimii 20 de ani.

Proiectele și realizările cuprinse în lucrare atestă o consecventă preocupare pentru armonizarea obiectului în cadrul urbanistic, unele propuneri tinzînd să transforme însuși cadrul, la nivelul unei proiectări regionale, într-o concepție globală de mare perspectivă (de exemplu, în cazul noilor teritorii recuperate apei, «polderul» Alexandru).

Preocuparea pentru o viziune spațială și funcțională complexă i-a condus încă de la începutul colaborării lor, imediat după război, să propună și rezolvarea tuturor dotărilor social-culturale în vederea satisfacerii complexe a comunității; ei se numără printre primii care au adoptat o linie clară și logică impusă de necesitățile complexe ale vieții contemporane. Sînt elocvente în acest sens propunerea pentru ansamblul de locuințe Leeuwarden Nord (cca 5 000 apartamente pe o suprafață de cca 160 ha) sau proiectul foarte amplu pentru o rețea de așezări într-o zonă întinsă din nordul Olandei, Nord Kennemerland a cărui populație se va tripla în următorii 20 de ani. În general, toate propunerile de sistematizare se bazează pe unități de locuit nu prea mari (cca 900—1 000 de apartamente), organizate pe «grupe vizuale», care le delimitează funcțional și spațial, astfel încît să nu depășească anumite limite umane peste care, susțin autorii, s-ar produce un dezechilibru între locuitor și cadrul construit. Ideea poate fi reținută și opusă tendințelor de grandomanie urbanistică ce se manifestă în multe țări.

Unele soluții urbanistice mai vechi, depășite chiar de autori, par astăzi puțin rigide prin dispunerea monotonă a obiectelor; a fost o fază de clarificare a ideilor pentru a se putea ajunge la un echilibru armonios între funcțiune și formă. De remarcat și faptul că locuințele în clădiri înalte (8—10—12 niveluri) se încadrează între procente de 8 pînă la maximum 20% din care cca 50—55% se află în limita a 3—4 niveluri. Dotările ce compun și polarizează funcțiunile ansamblului sînt obiectul unei griji deosebite, mai ales în ceea ce privește clădirile pentru învățămînt și centrele comerciale. Solicitați pentru reconstrucția Rotterdamului, oraș greu încercat în timpul războiului, Broek și Bakema realizează una dintre cele mai reprezentative opere de arhitectură din Olanda postbelică: complexul comercial Lijnbaan din centrul orașului. Compoziție pe două niveluri, liniștită, rezervată numai pietonilor, ea reînvie o veche și pitorească tradiție a centrului comercial — galerie primitoare, plină de viață, la scară umană, mobilată cu sensibilitate și gust. Este o concepție originală, care va stimula elaborarea unor variante asemănătoare în toată lumea, confirmîndu-i valoarea. În domeniul locuinței, rezolvările propuse denotă o mare capacitate de variație, la nivelul cerințelor complexe ale programului. De la mica locuință individuală sau înșiruită sistem duplex, tip cu mare răspîndire în Olanda, pînă la blocurile-turn (ca, de exemplu, cel din cartierul Hansa-Berlin care reia într-o formulă originală ideea lui Le Corbusier de la Marsilia), Broek și Bakema au folosit o gamă foarte largă de soluții.

Programele social-culturale unicate, industriale sau religioase au constituit de asemenea o preocupare permanentă a grupului de proiectare: școala tehnică din Delft, complexul primăriei din orașul Marl, originală compoziție de 4 turnuri construite pe un nucleu central, cu planșee suspendate prin cabluri, proiectul de concurs pentru universitatea din Bochum (R.F.G.), compoziție amplă, organic încadrată în peisaj etc. Capacitatea de elegantă rezolvare a formelor în funcție de program, fără prejudecăți rigide determinînd încadrarea forțată într-o tendință sau alta numai de dragul apartenenței la un curent, face din aceste realizări opere profund originale, în constant rapel cu scara umană.

Harald Ludmann, Joachim Riedel

Neue Stadt Köln—Chorweiler

Orașul nou Köln-Chorweiler

Stuttgart/Berna, Karl Krämer Verlag, 1967 116 pag., 122 ilustrații, 46 tabele

În R. F. a Germaniei, anii postbelici au marcat un efort considerabil de reconstruire și edificare, materializat și în domeniul construcției de locuințe. O atenție specială a fost acordată zonelor industriale, printre care zona Rinului — cuprinsă între Köln și Düsseldorf — ocupă un loc deosebit.

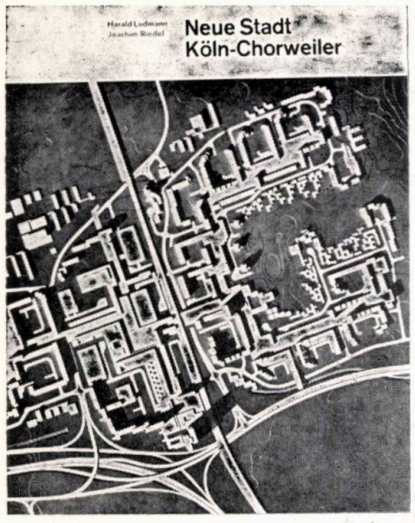

Există tendința de a transforma acest teritoriu într-un mare complex urbanizat, care în viitor va uni probabil cele două centre, cu posibilități de extindere, atît spre Duisburg, cît și spre Bonn într-o amplă compoziție liniară. Orașul Köln, fiind în fericita situație de a mai avea unele rezerve teritoriale apte a fi construite, a propus o extindere spre nord pentru cca 100 000 locuitori, proiectată după cele mai noi principii urbanistice. Proiectul, început în 1957, a fost îmbunătățit treptat pe parcurs și, în momentul de față, unele microraioane sînt edificate. Zona centrală, denumită Köln-Chorweiler, care va cuprinde și viitorul centru cu toate dotările necesare întregii extinderi — practic un oraș nou — este prevăzută pentru cca 25 000 de locuitori.

Lucrarea prezintă in extenso un istoric al proiectării și construirii parțiale a acestui oraș, una dintre marile realizări din R.F.G. Cîteva principii importante au stat la baza proiectării: legături ușoare și rapide cu orașul vechi, despărțirea categorică a zonelor de locuit de cele industriale prin prelungirea centurii verzi existente a orașului vechi în forma unei pene care desparte cele două funcțiuni, crearea unor unități de dimensiuni acceptabile pentru deservire, folosire și percepție vizuală, cuprinzînd nuclee de spații verzi și mici subcentre, compoziție variată ca regim de înălțime pentru a evita monotonia și rigiditatea care însoțesc de regulă o delimitare prea precisă, o rețea de circulație rațională care să nu depășească o suprafață de cca 18%, organizarea unor unități urbanistice închegate pînă la finalizarea orașului nou și, în sfîrșit, o foarte minuțioasă și corectă repartizare teritorială a unor dotări cum ar fi școlile, rețeaua sanitară, alimentară. S-a urmărit de asemenea crearea unui centru organic legat de noul cartier, viu, animat, variat ca înălțimi, atractiv funcțional, vizual și estetic, care să cuprindă, pe lîngă numeroase dotări, și locuințe, pentru ca centrul să-și continue viața și după programul de lucru. Principiul variației—consecvent aplicat — urmărește individualizarea fiecărui microraion, prin dispoziții stradale, volumetrice, unghiuri de perspectivă inedite; compozițiile ceva mai rigide și poate mai schematice ale primelor începuturi au făcut loc unei mai accentuate libertăți, noua zonă centrală înscriindu-se astfel în tendința europeană generalizată pentru o nouă concepție spațială, mai organică, mai legată de necesitățile reale ale unei colectivități diversificate prin preocupări, gusturi, ritm de viață. Această orientare se reflectă și în marea varietate a tipurilor de locuințe (apartamente), cît și în regimul de înălțime. S-au prevăzut astfel blocuri de p+2, p+3, p+8, p+9 etaje, precum și locuințe p și p+1 etaj individuale, cuplate, înșiruite; apartamentele au 50, 65, 82, 90, 98, 114, 130 și 146 m², în funcție de numărul de paturi (2—7), clasificare elastică, corespunzătoare unei game largi de componențe familiale. S-a obținut astfel și o variație corespunzătoare.

De atenție deosebită s-au bucurat spațiile verzi și suprafețele de apă, special amenajate pentru destindere și sport de performanță, după cum — în vederea obținerii unei mai mari varietăți plastice — s-a preconizat folosirea a numeroase materiale de finisaj, de la tencuieli colorate pînă la materiale naturale.

Lucrarea cuprinde numeroase tabele și fotografii menite a ușura urmărirea procesului de proiectare și execuție.

Hans Lewitzky

Meine Wohnung

Locuința mea

Berlin, VEB Verlag für Bauwesen, 1966, 184 pag., numeroase ilustrații

Continuînd și dezvoltînd o bună tradiție a preocupărilor pentru ceea ce se numește *Wohnkultur* (cultura locuinței și a locuirii) lucrarea de față, la a 3-a ediție, se adresează în primul rînd marelui public, un public dornic de a-și lămuri problemele amenajării căminului.

Prezentarea începe cu unele generalități asupra construcției de locuințe contemporane în R.D.G. și în alte țări europene, insistînd asupra principiilor ce călăuzesc rezolvarea, pentru a trece apoi la analiza mobilierului, a funcțiunilor sale, a importanței culorii și materialului, luminării artificiale, plantelor, a unei corelații armonioase între toate aceste elemente în contextul vieții noastre cotidiene. Mențiuni speciale se fac în legătură cu anumite funcțiuni și zone din cadrul locuinței: lucru, spații pentru copii, bucătăria, luarea mesei, odihnă și recreație (lectură, radio, televiziune), dormit, primire și distribuție. Marea varietate a situațiilor reale

obligă la o ingenioasă rezolvare a mobilării și armonizării cromatice a interiorului; astfel sînt alese 8 exemple mai des întîlnite (de la garsonieră pînă la apartamentul de 4 camere pentru 6 persoane), în care se urmăresc posibilitățile de amenajare în funcție de preocupările familiilor respective.

Diferite tipuri de mobilă, prezentate separat în desen, sînt asamblate în cadrul unor interioare; astfel, trecerea de la proiect la ansamblu realizat se face pe nesimțite, în imagini clare, sugestive, elocvente. Se pune un accent deosebit pe mobilierul tronsonabil, care poate fi ușor articulat și asamblat după necesități, cu o gamă relativ restrînsă de piese putînd fi obținute multiple combinații, mai ales pentru camera de zi. Printre cele mai reușite exemple citate și de autor, cele daneze și suedeze se bucură de o deosebită apreciere pentru logica, funcționalitatea și eleganța simplă a tuturor pieselor de mobilier. Studiul se încheie cu un calcul de prețuri pentru variantele analizate, ușurînd alegerea de către locatar a mobilierului potrivit.

Wettbewerbe-international

Concursuri internaționale

Stuttgart, Karl Krämer Verlag, 1967 (Colecția « Architektur Wettbewerbe » nr. 50)

Ultimul număr al Caietelor de concursuri, dedicat unor concursuri și realizări recente, urmărește o secțiune în arhitectura a opt țări europene, încercînd astfel o formulă inedită față de aparițiile anterioare, axate fiecare pe un program arhitectural bine precizat. Prezentarea cuprinde și unele țări socialiste, a căror prezență în arhitectura mondială a căpătat în ultimii ani o pondere tot mai mare, atît prin realizări, cît și prin participări la concursurile internaționale.

Polonia prezintă o gamă foarte variată de participări la soluționarea unor probleme majore: colegiul din Dublin, opera din Madrid, centrul din Kinshassa, centrul orașului Tel-Aviv, centrul Varșoviei și mai cu seamă proiectele pentru aeroportul din Varșovia și Sala Sporturilor din Kattowice.

În Polonia, concursurile dese și foarte apreciate au stabilit în ultimii ani un climat de emulație, propice unei gîndiri creatoare de calitate. Prezentate de istoricul și criticul de arhitectură Major Maté, două importante lucrări, rezultat al unor concursuri, subliniază preocupările recente ale arhitecților maghiari: un mare hotel pe malul Dunării și Teatrul Național din Budapesta.

Este interesant proiectul pentru un muzeu destinat artei moderne din Hövikodden, lîngă Oslo, în Norvegia.

Marea Britanie este prezentă cu concursul pentru Universitatea din Leicester și cel al școlii din Hunstanton, ambele lucrări de caracter definitoriu în arhitectura engleză postbelică: noul brutalism (Hunstanton) și arhitectura organică (Leicester). Au fost selecționate și o serie de construcții de locuințe, în special duplex, care au cunoscut o viguroasă renaștere în ultimul deceniu.

Continuînd prezentarea unor edificii semnificative, culegerea se oprește asupra concursului pentru teatrul din Zürich (Jorn Utzon), care, pe lîngă certele calități funcționale și arhitecturale, are meritul de a se înscrie armonios în cadrul înconjurător, asupra bisericii din Tampere, folosind un plan liber, în formă de romb cu laturile curbe, gîndită ca o imensă sculptură amplasată pe o dominantă naturală a orașului, precum și asupra teatrului Municipal din Helsinki, operă majoră, organizînd centrul grupat în jurul lacului Töölö.

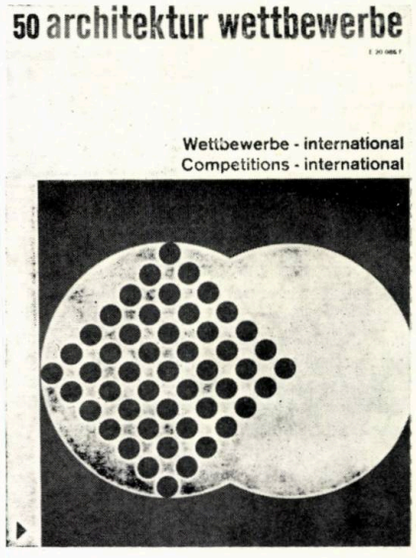

O amplă privire critică semnată de Jürgen Joedicke, asupra rezultatelor concursului pentru teatrul din Winterthur (Elveția) încheie culegerea. Cercetările și tendințele actuale își găsesc astfel ilustrarea în paginile lucrării, subliniind aportul de inedit și îndrăzneală creatoare a tinerei generații de arhitecți.

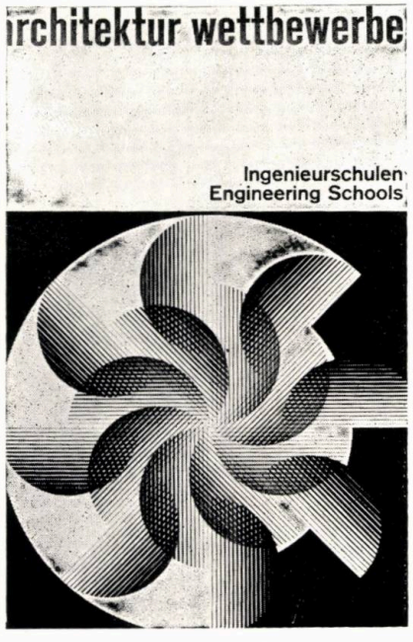

Ingenieurschulen

Școli superioare pentru ingineri

(Colecția « Architektur Wettbewerbe » nr. 47). Stuttgart, Karl Krämer Verlag, 1966

Elaborat la nivelul unor lucrări de superioară și riguroasă ținută de specialitate, studiul introductiv, semnat de Reinhard Kuchenmüller, ridică unele teze fundamentale ale programelor atît de complexe ale școlilor tehnice superioare pentru formarea inginerilor, necesare clasificării și elaborării corecte, științifice a temei.

Considerînd acest program ca o formă de educație, în raport strîns cu sistemul de educație general, el este tratat ca o instituție educativă strîns legată de producție și, mai mult, o școală ce devine un centru pentru rezolvarea unor probleme noi, pe care tehnica și producția le solicită.

Studiul întitulat: *Sistemul de educație, sistemul profesional, sistemul constructiv* se axează pe aceste deziderate și încearcă să trateze problemele într-un tot unitar. Autorul susține că societatea contemporană, din ce în ce mai legată și influențată de știință și tehnică, trebuie să-și definească scopul cît mai precis, mai științific, mai rațional și mai economic, pentru fiecare cîmp de activitate specific, printr-o maximă concentrare a forțelor. Această concentrare cere însă, pentru a da rezultatele scontate, o planificare și în special o proiectare adecvată, de mare randament, mai ales în activitatea de construcție care, astăzi, susține autorul, este organizată neeconomic, suferind încă de prezența unor reminiscențe medievale. Numai prin industrializarea rațională se va putea ajunge la nivelul cerințelor actuale în domeniul atît de important al construcțiilor.

Prezentarea exemplelor, analiza indicilor spațial-economici, tehnici, organizarea procesului de învățămînt, confirmă poziția autorului.

Dintre exemplele publicate am urmărit cu interes Premiul I la concursul pentru școala din Ravensburg, pentru rezolvarea grupată și echilibrată a funcțiunilor și adaptarea armonioasă la teren; școala din Gummersbach, pentru sistemul de prefabricare adoptat, sau cele din Biberach și Münster, pentru compoziția interesantă a volumelor.

În completarea temei principale, lucrarea prezintă și rezultatele concursului de idei pentru un cartier nou de locuințe la Birkenhalle, pentru cca 12 000 locuitori, al cărui program ar fi interesant de studiat comparativ cu cele din țara noastră.

Arh. Simon Julman

Richard Schultz, Hans Kopatsch

Dach + Decke + Wand

Bauen und Konstruieren mit Siporex

Acoperitoare + Acoperiș + Perete

A clădi și a construi cu Siporex

Stuttgart/Bern, Karl Krämer Verlag, 1966

Avînd o structură fundamental diferită de cea a materialelor tradiționale, proprietăți fizice și mecanice încă insuficient explorate, gazbetonul continuă să ridice o vastă gamă de probleme legate de folosirea sa.

Dacă avantajele introducerii gazbetonului sînt în general evidente, în schimb condițiile în care acesta poate fi folosit rațional din punct de vedere tehnic și economic necesită încă numeroase precizări. Sensibilitatea sa la influența unui mare număr de factori tehnologici, atmosferici, la condițiile de transport, depozitare, punere în operă, exploatare etc. cere mult discernămînt la introducerea sa în practica construcțiilor.

Lucrarea « Dach + Decke + Wand. Bauen und Konstruieren mit Siporex » constituie o nouă contribuție la cunoașterea gazbetonului de tipul Siporex.

Spre deosebire de Manualul Siporex, editat acum cîțiva ani în Suedia, ale cărui obiective generale le preia, lucrarea acordă o mare atenție atît proprietăților fizico-mecanice ale gazbetonului, cît și factorilor care influențează aceste proprietăți, ceea ce conturează mai precis particularitățile acestui material și totodată oferă o bază tehnică mai temeinică în alegerea soluțiilor constructive, domeniilor și procedeelor de utilizare a gazbetonului. Lucrarea cuprinde un bogat material ilustrativ, care exemplifică procedeele de folosire la construcții civile și industriale.

Ca și la alte publicații similare însă, în această nouă lucrare se resimte lipsa unei părți esențiale: date și observații cu privire la comportarea în timp, în diferite condiții climatice, de exploatare (umiditate și temperaturi), seismice etc., a construcțiilor și finisajelor aplicate pe betonul celular.

Produsele de gazbeton tratate sînt blocurile mari verticale pentru pereți exteriori, fîșiile verticale pentru pereți despărțitori, panourile pentru pereți de hale industriale, plăcile de acoperiș și plăcile termoizolatoare. Blocurile mici sînt menționate doar în treacăt, ceea ce confirmă rolul secundar care li se acordă în ultimii ani în Occident printre alte produse de gazbeton.

Partea întîi și a doua a cărții, referitoare la tehnologia și caracteristicile gazbetonului Siporex, cuprind într-o formă succintă, ilustrată prin numeroase diagrame și buletine de analiză, o sinteză a cercetărilor efectuate în ultimii ani de o serie de specialiști remarcabili în domeniul gazbetonului: H. Schäffler, O. Graf, S. Reinsdorf, H. Granholm, P. Jonell, E. Purins ș.a.

În ce privește rezistența la compresiune a gazbetonului, se arată variația acesteia în funcție de umiditatea materialului și de condițiile de păstrare (în atmosferă, mediu umed, în apă și în atmosferă cu mediu acid). De asemenea se dau valorile raporturilor dintre rezistența la compresiune pe cub și pe perete.

Rezistența la întindere din încovoiere este exprimată în funcție de densitatea aparentă a gazbetonului și rezistența sa la compresiune.

Pentru modulul de elasticitate se dau valorile medii corespunzătoare mărcii 35 și 50, precum și formule de calcul în funcție de rezistența la compresiune pe cub și prisme.

Totodată, se analizează legătura dintre modul, densitatea aparentă și rezistența la compresiune pe cub, precum și valorile modulului de elasticitate inițial pentru gazbeton sort 0,4, 0,5 și 0,6

Un interes deosebit prezintă datele referitoare la contracția și curgerea lentă a gazbetonului, tratată prin comparație cu betonul obișnuit, precum și variațiile dimensionale și deformațiile plăcilor armate sub sarcini de lungă durată.

Proprietățile termotehnice ale betonului celular sînt tratate pe larg, analizîndu-se variația coeficientului λ al materialului în funcție de temperatură, densitatea aparentă și umiditatea gazbetonului. Tot atît de detaliat este tratată problema rezistenței la transmisia termică a elementelor de construcție și problema condensului.

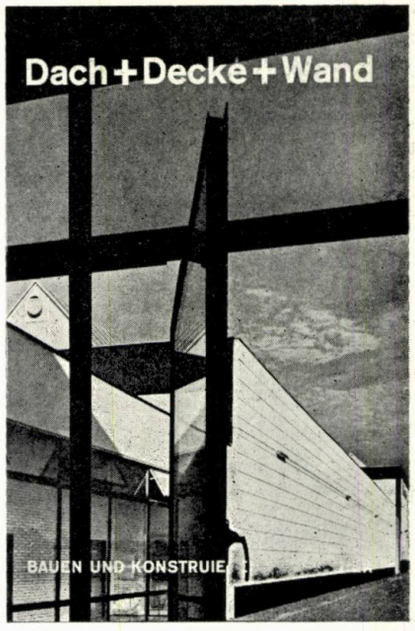

O atenție deosebită s-a acordat umidității gazbetonului care — după cum se știe — are o mare influență asupra caracteristicilor sale fizice și mecanice.

Problema rezistenței la foc, în general puțin cunoscută, este tratată de asemenea într-o formă dezvoltată. Astfel, se arată variația rezistenței la compresiune a gazbetonului în funcție de temperatură, variația temperaturilor pe fața opusă celei expuse focului, rezultatele încercării la foc a unui perete de 15 cm grosime etc.

Partea a treia a lucrării cuprinde numeroase exemplificări ale procedeelor de folosire a gazbetonului Siporex în R.F.G., Austria, Suedia, Norvegia, Franța, Japonia, Mexic, Iugoslavia, Marea Britanie etc., la clădiri de locuit, social-culturale și industriale.

Pereții portanți ai clădirilor de locuit se execută în general din blocuri mari verticale (pe înălțimea etajului), pe unul sau două niveluri. La clădirile de locuit cu mai multe niveluri, pe schelet, pereții exteriori se execută cu același tip de blocuri mari verticale, ca și la zidăria portantă.

În toate cazurile, rosturile verticale dintre blocurile mari sînt acuzate, iar muchiile teșite.

Pereții halelor industriale se execută din panouri orizontale care se montează, fie la exteriorul stîlpilor halei, de care se fixează cu buloane, fie între stîlpi. Lucrarea cuprinde și un exemplu de hală blindată, cu pereți exteriori executați din fîșii verticale pe toată înălțimea halei.

Ceea ce dă o valoare deosebită acestei părți a lucrării este faptul că ea conține nemeroase detalii de prinderi, îmbinări, rosturi și alcătuiri de pereți și acoperișuri din elemente de gazbeton.

Ing. M. Simonici

C R O N I C A

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

• PLENARE

În zilele de 27 și 28 iunie 1968 au avut loc lucrările plenarei Uniunii arhitecților cu tema « Sistematizarea rurală ».

După cuvîntul de deschidere, rostit de prof. arh. Octav Doicescu, au prezentat referate arh. Gh.Pavlu (« Unele probleme ale organizării teritoriului și sistematizării rurale »), ing. Gh. Dinică (« Organizarea teritoriului și a producției agricole »), arh. Mircea Stănculescu (« Problemele principale ale sistematizării localităților rurale ») și arh. Aurelian Trișcu (« Arhitectura sătească »). Numeroși specialiști au luat cuvîntul în cadrul dezbaterilor ce au urmat, aducînd contribuții valoroase la rezolvarea problemelor aflate în discuție.

• DISCUȚII DE CREAȚIE

Marți 21 mai 1968, sub egida secției de urbanism și a cercului U.A. din cadrul Institutului Proiect-București a avut loc o discuție asupra noului ansamblu de locuințe Colentina.

★

La 28 mai a.c. s-a desfășurat discuția de creație avînd drept temă « Aeroportul internațional Otopeni » și « Sala de sport de 12 000 locuri din București ».

★

Sub egida Secției de arhitectură civilă și a cercului U.A. al sectorului de proiectare din Ministerul Învățămîntului a avut loc, la 25 iunie a.c., discuția de creație cu tema « Proiectarea institutelor de învățămînt superior ».

• CONFERINȚE

La 7 mai a.c., prof. univ. Henri Wald a prezentat conferința „Devine ideologia de prisos?"

★

La 14 mai a.c., în continuarea conferinței prezentate la 19 martie a.c., conf. univ. Eugen Schileru a vorbit despre « Tendințe în arta plastică contemporană ». Conferința a fost însoțită de proiecții.

★

« Columna lui Traian și Monumentul de la Adamclisi» au format subiectul conferinței, însoțită de proiecții, prezentate de prof. univ. dr. docent Radu Vulpe la 28 mai a.c.

★

La 14 iunie a.c., arh. Constantin Teodorescu a prezentat, cu ajutorul diapozitivelor color, « Imagini din Franța », iar la 18 mai, arh. Gheorghe Popescu-Negreanu a făcut o expunere asupra unei « Călătorii în Spania », de asemenea ilustrată cu diapozitive color.

• EXPOZIȚII

În cursul lunilor mai și iunie a. c., Casa arhitectului a adăpostit următoarele expoziții:

— Fotografii executate de arh. Constantin Joja cu tema « Arhitectura urbană românească din secolul XIX » (13—18 mai).

— Fotografii executate de arh. Maria Elena Enăchescu cu prilejul unei călătorii în Iugoslavia și Bulgaria (24 mai—8 iunie).

— Proiectul Aeroportului internațional Otopeni (28 mai—8 iunie).

— Fotografii făcute de arh. Octav Țurcanu cu ocazia unei călătorii în Albania (14—29 iunie).

— Desene din Suedia, Danemarca și Franța executate de arh. Constantin Teodorescu (14—24 iunie).

— Proiecte de institute de învățămînt superior executate de sectorul de proiectare din Ministerul Învățămîntului (25 iunie—3 iulie).

• DEPLASĂRI PESTE HOTARE

Între 2 și 9 aprilie 1968, arh. Cezar Lăzărescu a participat, ca delegat al U. A. din R.S.R., la Conferința de pregătire a celei de a II-a Reuniuni a arhitecților din țările balcanice. Au participat reprezentanți din Bulgaria, Cipru, Grecia și România. Conferința a stabilit schema lucrărilor viitoarei reuniuni, precum și o serie de puncte organizatorice. S-a hotărît să se ceară patronajul U.I.A. pentru a II-a Reuniune. Cu ocazia acestei conferințe s-a organizat o expoziție U.I.A. de arhitectură, la care țara noastră a participat cu 24 de panouri.

★

La invitația Secției de arhitectură industrială a U. A. din R. P. Bulgaria, între 10 și 11 aprilie, arh. Constantin Enache a prezentat, în cadrul unei serii de conferințe, tema « Realizări românești în sistematizarea zonelor industriale ».

★

Între 27 aprilie și 4 mai, prof. arh. Horia Maicu a participat ca delegat al Comitetului Executiv al U.I.A., la invitația Secției marocane a U.I.A., la Colocviul de locuințe de la Agadir (Maroc), cu tema: « Locuința pentru mase, în special în țările în curs de dezvoltare ». Colocviul, de a cărui organizare tematică a răspuns prof. H. Maicu, a avut loc ca urmare a concluziilor Colocviului pentru locuințe de la București (1966).

★

Între 21 și 27 aprilie, prof H. Maicu a participat ca expert la al III-lea Colocviu U.I.A. pentru industrializarea construcțiilor ce s-a desfășurat la Barcelona. În intervenția sa, prof. Maicu a atras atenția asupra rămînerii în urmă ce se manifestă pe plan mondial în ce privește volumul realizat de construcții de locuințe, concepția metodelor și utilizarea materialelor ușoare și eficiente, față de sarcinile uriașe pe care le ridică explozia demografică mondială. În legătură cu aceasta, d-sa a propus, cu aprobarea Comitetului Executiv al U. I. A., organizarea în 1970—71 a unui colocviu pe aceeași temă a construcțiilor de locuințe pentru mase, care să aibă loc sub egida comisiilor pentru locuințe, urbanism și industrializarea construcțiilor.

★

La invitația Consiliului superior al colegiilor de arhitecți din Spania, între 14 și 21 aprilie prof. arh. Horia Maicu a ținut o serie de conferințe la Madrid, Barcelona, Oviedo și Santander. Prof. Maicu a vorbit despre arhitectura românească în domeniul locuinței de masă și al clădirilor social-culturale.

★

La Colocviul U.I.A. de industrializarea construcțiilor, care a avut loc între 21 și 27 aprilie, la Barcelona, delegatul Secției române a U.I.A., arh. Gh. Popescu-Negreanu, a prezentat un proiect de locuință duplex, cu scară și nod sanitar central, prefabricat, în jurul căruia se pot dezvolta elastic, prin metode de prefabricare sau tradiționale, camerele de locuit. Prezentarea a fost ilustrată cu diapozitive.

★

În calitate de reprezentant al Secției române a U.I.A., de la 19 la 26 mai, arh. Mircea Enescu a participat la seminarul de arhitectură industrială U.I.A., organizat de secția din Detroit a Institutului american al arhitecților. Au participat reprezentanți din 17 țări. Delegatul român a prezentat un referat despre « Modele sau elemente », ilustrînd modul în care a fost abordată problema industrializării elementelor de beton armat prefabricat în România.

★

La invitația Uniunii arhitecților din R. P. Bulgaria, între 9 și 12 iunie, prof. arh. Octav Doicescu a participat la Congresul al II-lea al acestei organizații. Reprezentantul conducerii U. A. din R. S. România a rostit salutul U. A. și al arhitecților români și a oferit un album cu fotografii de arhitectură românească.

• SCHIMBURI CULTURALE

În cadrul acordurilor culturale între state, în perioada 13 mai — 20 iunie au avut loc următoarele vizite ale unor arhitecți români în străinătate:

Între 13—28 mai, arhitecții Nicolae Nedelescu și Andrei Havas au vizitat Republica Democrată Germană.

Între 22 mai—6 iunie, arhitecții Vladimir Perceac și Nițu Sever au vizitat Republica Populară Polonia.

Între 5—20 iunie, arhitecții Miron Iliescu și Horia Constantinescu au vizitat Republica Socialistă Cehoslovacă.

În același timp țara noastră a fost vizitată, între 22 aprilie și 5 mai, de prof. John Marles Eyron, de la Universitatea din Wales (Marea Britanie), și între 5—18 iunie de: arhitecții Ivan Anastasov Kalaidjiev și Milka Petrova Kablechkova din Bulgaria;

prof. arh. Stanislav Semrad și arh. Ladislau Bauer din Cehoslovacia;

arhitecții Wolfgang Scheibel și Dieter Jastram din R.D.G.;

arhitecții Florian Jesionowski și Stefan Szewczyk din Polonia;

arhitecții József Schall și Balàzs Gero din Ungaria;

arhitecții Gh. Pavlovici Pavlov și Suram Mirianachvili din U.R.S.S.

Oaspeții străini au vizitat diverse orașe, ca București, Brașov, Piatra Neamț, Suceava, Galați, Constanța, institute de proiectare, noi ansambluri de locuințe, clădiri social-culturale și monumente istorice.

Arh. MARCEL MELICSON

FIȘE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE

X

«Arhitectura actuală se ocupă de locuință, de locuința obișnuită, curentă, pentru oameni normali și obișnuiți.

A studia locuința omului obișnuit înseamnă a regăsi bazele umane, scara umană, necesitatea-tip, funcțiunea-tip, emoția-tip»

LE CORBUSIER, 1923

Fig. 143. *Le Corbusier — O locuință la Carthage (1928)*

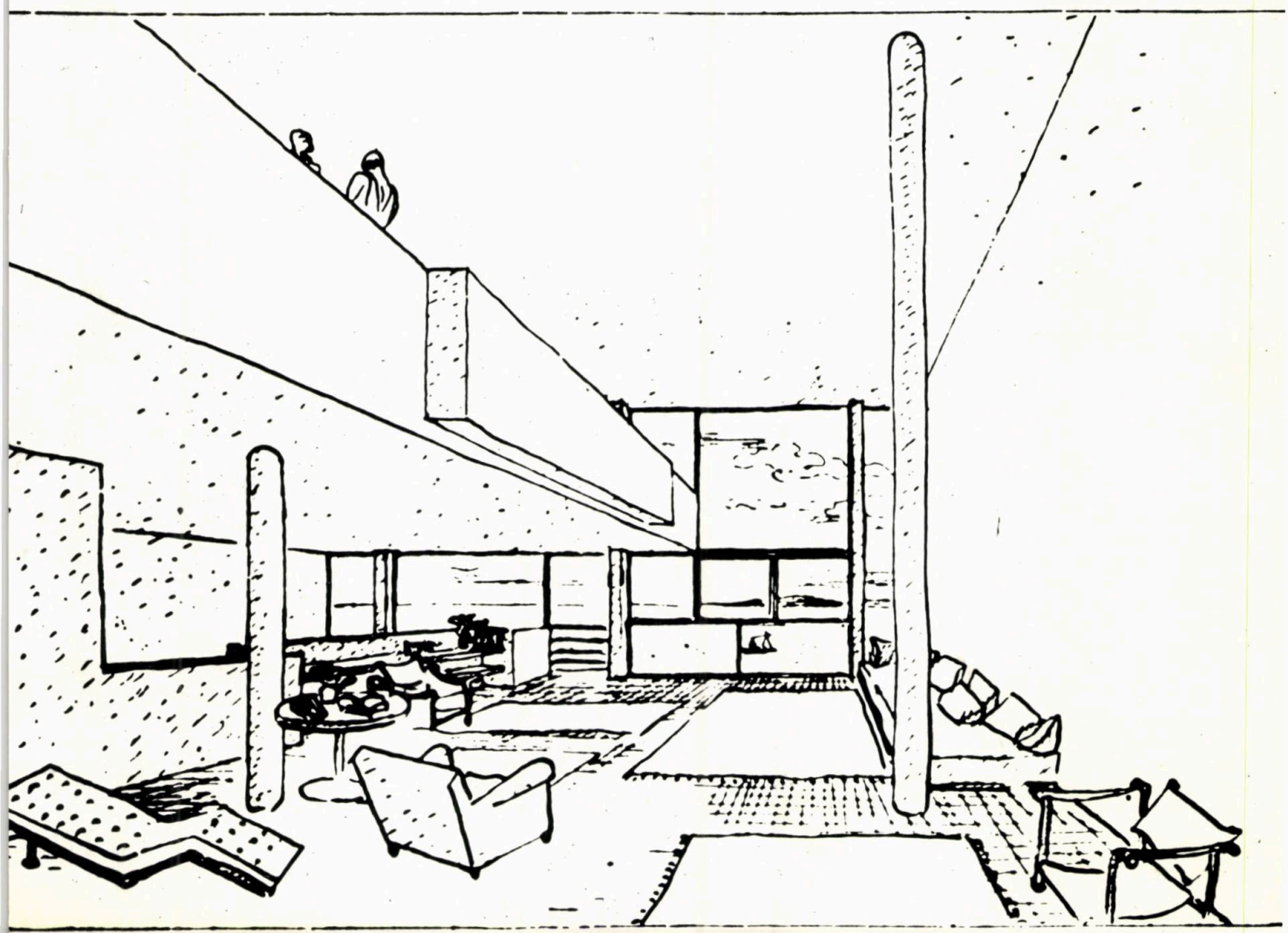

«VERS UNE ARCHITECTURE»

Revista « Esprit Nouveau »

« Esprit nouveau », revista lui Ozenfant și Le Corbusier constituie un focar al tendințelor novatoare din anii de după primul război mondial.

Poeți, pictori, muzicieni, filozofi și savanți — printre care Aragon, André Breton, Cocteau, Eluard, Maurice Raynal, Max Jacob, Jean Epstein, Erik Satie, Darius Milhaud, Ilya Ehrenburg, Tristan Tzara — abordează în paginile revistei probleme arzătoare ale epocii moderne, formînd între diverse activități de creație legături menite să le sudeze într-un sistem de gîndire unitar.

Un editorial-manifest publicat în nr. 1 al revistei definea crezul artistic al grupului, viziunea asupra lumii moderne și metodele sale de creație.

Un manifest

DOMENIUL SPIRITULUI NOU — « Totul proclamă apariția unui spirit nou și totul ne face să presimțim că intrăm într-o mare epocă artistică și literară. Numeroase forțe novatoare se ivesc la lumină.

În pictură, în sculptură, în literatură, în muzică, pretutindeni nasc forțe tinere și arzătoare, animate de setea de cucerire.

În industrie și în geniul civil, cuceriri capitale anunță o mare epocă arhitecturală și, în sfîrșit, « stilul » epocii se eliberează, în timp ce arhitectura trece printr-o perioadă de eclipsă totală.

Nimeni nu neagă astăzi estetica ce se degajează din construcțiile industriale moderne. Din ce în ce mai mult construcțiile industriale, mașinile își stabilesc astfel de proporții, jocuri de volume și de materiale încît unele devin adevărate opere de artă, deoarece ele conțin numărul, adică ordinea. . .

Nici artiștii, nici cei din industrie nu-și dau destul seama: stilul unei epoci se găsește în producția generală și nu — așa cum se crede prea adesea — în cîteva producții cu scopuri ornamentale, simple pleonasme pe o structură care ea singură a generat stilurile. Scoica nu este stilul Louis XV și nici lotusul, arta egipteană etc.

Avionul și limuzina sînt creații pure ce caracterizează limpede spiritul, stilul epocii noastre. Artele contemporane trebuie să se dezvolte la fel.

Arta are legi ca fiziologia sau fizica

Spiritul care conduce lucrările acestei reviste este cel care animă orice cercetare științifică. Sîntem azi cîțiva esteticieni care cred că arta are legi ca și fiziologia sau fizica. Contrar metafizicienilor, cărora le lipsește un contact destul de intim cu faptele estetice, noi nu vrem să stabilim aceste legi prin deducție din vreun principiu general preconceput. Experiența cîtorva secole a demonstrat inutilitatea acestei metode. Dimpotrivă, noi vrem să aplicăm esteticii metodele psihologiei experimentale cu toată bogăția de mijloace de investigație pe care le posedă azi; noi vrem, în esență, să lucrăm pentru constituirea unei estetici experimentale. » **119**

O estetică experimentală

« Vers une architecture»

Articolele prin care Le Corbusier își expunea în « Esprit Nouveau » ideile sale despre arhitectură au apărut în 1923 în volumul intitulat « Vers une architecture ». Era actul de naștere al unei noi teorii a arhitecturii moderne, cartea în jurul căreia aveau să se desfășoare aprinse și pătimașe polemici și lupte, care avea să fie proclamată de către mișcările avangardiste ale deceniului al treilea « biblia arhitecturii moderne » și care avea să coalizeze împotriva ei furia tuturor academiilor din lume și, în primul rînd, a celei franceze.

Era firească această furie. Un tînăr plastician autodidact, lipsit de studii academice și de diploma de arhitect, al cărui bagaj de cunoștințe fusese strîns nu pe băncile de la Beaux-Arts, ci în ateliere de proiectare și în studii personale asupra naturii și asupra monumentelor trecutului, refractar oricăror curente și școli, oricăror dogme, îndrăznea să critice, să dea lecții, să stabilească noi principii teoretice, să creeze noi forme arhitecturale bazate pe o nouă « metodă de a gîndi arhitectura ».

El îndrăznea să compare realizările arhitecturale ale maeștrilor de la Academie cu silozurile, podurile, avioanele Farman, pacheboturile transatlantice, și să le socotească inferioare acestora din urmă, proclamînd estetica inginerească superioară celei arhitecturale contemporane ei.

Le Corbusier proclama despărțirea categorică de trecut, deși deseori argumentele sale se bazau pe analiza subtilă a lecțiilor pe care i le ofereau Atena, Roma antică sau Michelangelo.

Pictorul « purist » cerea reîntoarcerea arhitecturii la volumele și suprafețele primare: cub, cilindru, sferă, piramidă, dreptunghi, cerc. Compoziția trebuie să se bazeze pe trasee regula-

toare, arhitectura fiind o « pură creație a spiritului », *dincolo de* « lucrurile utilitare », *un* « joc savant » *de volume sub lumină.*

Le Corbusier nu nega determinantele utilitare ale arhitecturii, dar se ridica împotriva limitării ei la simpla rezolvare a acestora.

În « Vers une architecture » el rescria teoria arhitecturii pe măsura secolului XX, definind din nou elementele primordiale ale oricărei arhitecturi, pentru a atrage atenția arhitecților asupra unor adevăruri elementare înăbușite de academism.

« Planul este generatorul»

ELEMENTELE NOII ARHITECTURI — « Volumul și suprafața sînt elementele prin care se manifestă arhitectura. Volumul și suprafața sînt determinate de plan. Planul este generatorul ». . . **120**

« Fără plan este dezordine, arbitrar.

Planul poartă în el esența senzației. Marile probleme de mîine, dictate de necesități colective, ridică din nou problema planului. Viața modernă cere, așteaptă un plan nou pentru locuință și pentru oraș. » **121**

. . . « Arhitectul are ca sarcină să facă să trăiască suprafețele ce înconjoară aceste volume, fără ca ele să devină paraziți ce devorează volumul și-l absorb în folosul lor: poveste tristă a timpurilor actuale.

A lăsa volumului splendoarea formei sale sub lumină, dar, pe de altă parte, a da suprafeței sarcini adesea utilitare, înseamnă a găsi în diviziunea impusă de suprafață, *liniile care acuză și generează forma.* » **122**

Șocul volumelor hotărîte

« Ochiul spectatorului se mișcă într-un mediu format din străzi și case. El primește șocul volumelor care se ridică de jur împrejur. Dacă aceste volume sînt hotărîte și nu degradate de modificări intempestive, dacă ordonanța care le grupează exprimă un ritm clar și nu o aglomerare incoerentă, dacă raporturile volumelor și spațiului sînt formate din proporții juste, ochiul trimite creierului senzații coordonate din care spiritul alege satisfacții superioare: este arhitectura.

Ochiul observă, într-o sală, suprafețe multiple ale zidurilor și bolților; cupolele determină spații; bolțile desfășoară suprafețe; pilele, zidurile, se îmbină după reguli ușor de înțeles. Întreaga structură se ridică de la bază și se dezvoltă după o regulă înscrisă pe sol în plan: forme frumoase, varietate de forme, unitate de principiu geometric.

Planul este baza. Fără plan, nu există nici măreție de intenții și expresii, nici ritm, nici volum, nici coerență . . .

Planul necesită cea mai activă imaginație. El necesită de asemenea cea mai severă disciplină. Planul este determinanta a toate; el este momentul decisiv. Un plan nu este un lucru drăguț de desenat, așa ca figura unei madone; el este o abstracție austeră, o algebrizare aridă. Munca matematicianului rămîne totuși una din cele mai înalte activități ale spiritului uman ». **123**

O preocupare, ce pare la prima vedere surprinzătoare în contextul activității teoretice a lui Le Corbusier, este cea pentru «traseele regulatoare». Timp de 20 de ani el continuă studiile în această problemă, creînd în cele din urmă sistemul de măsuri sintetizat în «Modulor».

Cunoscînd însă înalta apreciere dată de el matematicii și geometriei («geometria este limbajul oamenilor») și permanenta sa tendință (de origine cubisto-puristă) de a ordona și organiza rațional orice elemente estetice întîmplătoare, sistemul său de trasee regulatoare apare ca manifestarea aceleiași gîndiri carteziene caracteristice.

Trasee regulatoare

TRASEELE REGULATOARE — « Nu există om primitiv, ci numai mijloace primitive. Ideea este constantă, în putere de la început. O matematică primară determină planurile. Există *măsuri.* Pentru a construi bine, pentru a repartiza judicios eforturile, pentru soliditatea și utilitatea operei, *măsurile* sînt determinante.

Constructorul a ales ca măsură ceea ce îi era cel mai ușor, cel mai constant, unealta cea mai puțin expusă pierderii: pasul său, piciorul, cotul, degetul.

. . . El a admis un modul, el *și-a organizat munca*, a adus ordine.

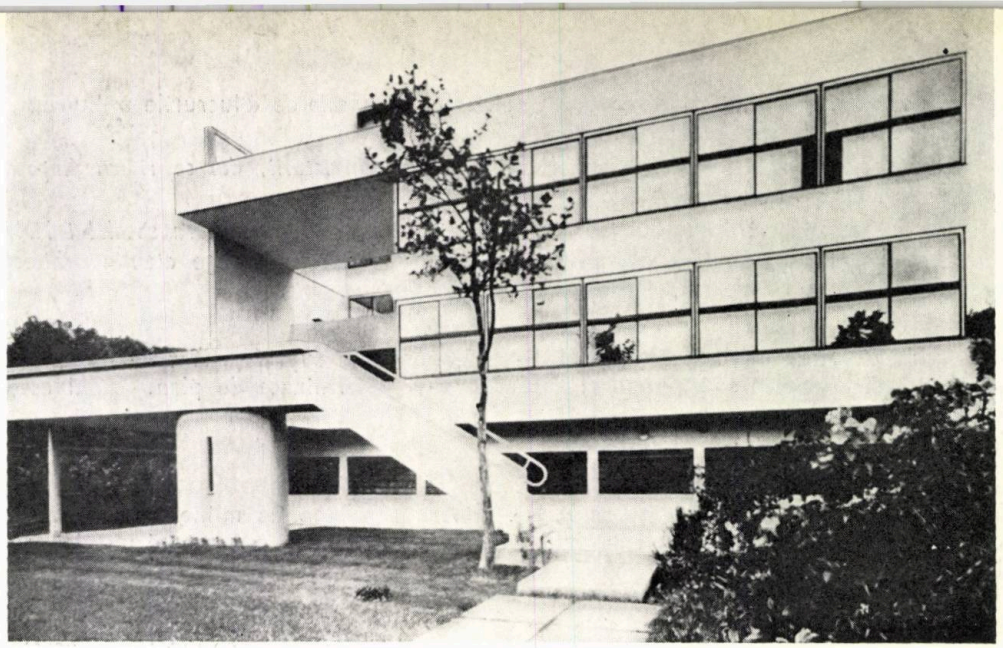

Fig. 144—145. *Le Corbusier—Vila Stein la Garches (1927). Fațade*

Fig. 146. *Le Corbusier—Vila Stein la Garches — Trasee regulatoare*

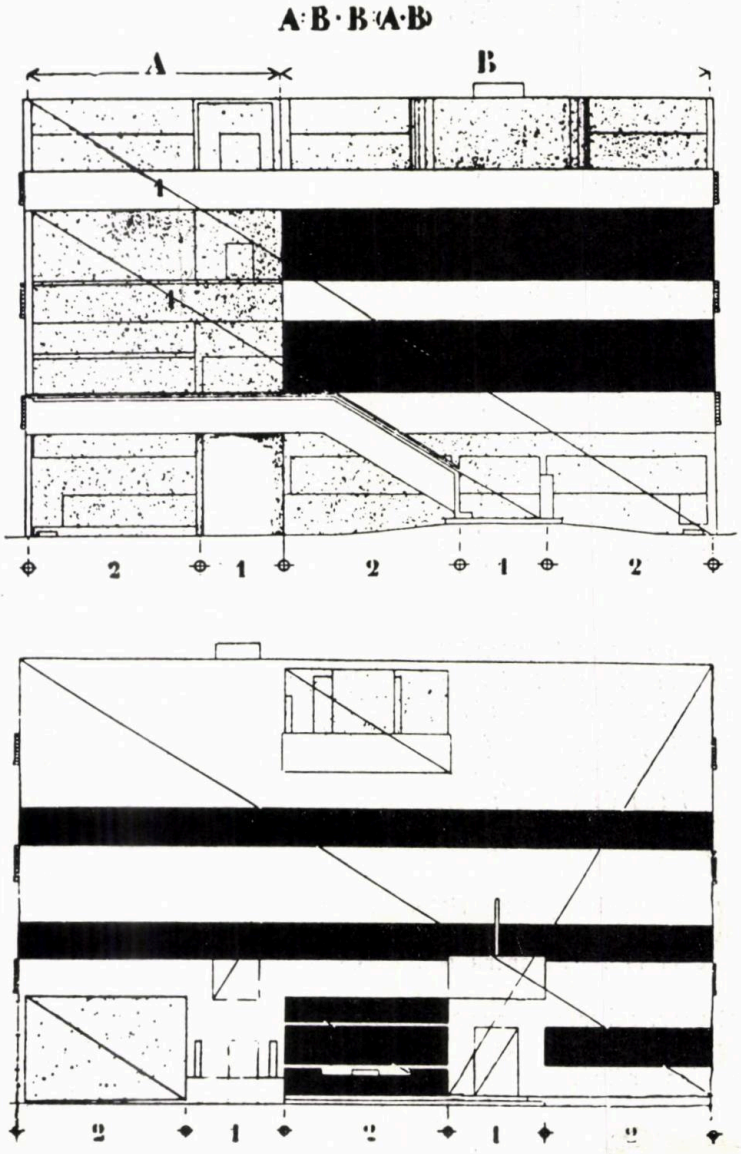

. . . Impunînd ordinea piciorului său, brațului său, el a creat un modul care organizează întreaga operă; și această operă este la scara sa, potrivit cu mișcările și comoditățile sale, este pe *măsura* sa.

Arhitectura este prima manifestare a omului creîndu-și universul propriu, creîndu-l după chipul naturii, înscriindu-se în legile naturii, legile care determină natura noastră, universul nostru . . .

. . . Un traseu regulator este o asigurare împotriva arbitratului: este operația de verificare a oricărei munci făcute cu ardoare . . .

Traseul regulator este o satisfacție de ordin spiritual care duce la căutarea unor raporturi ingenioase și a unor raporturi armonice. El conferă operei euritmia.

Traseul regulator aduce acea matematică sensibilă ce dă percepția binefăcătoare a ordinii. Alegerea unui traseu regulator fixează geometria fundamentală a operei; ea determină deci una din impresiile fundamentale.

Alegerea unui traseu regulator este unul din momentele decisive ale inspirației, una dintre operațiile capitale ale arhitecturii. » **124**

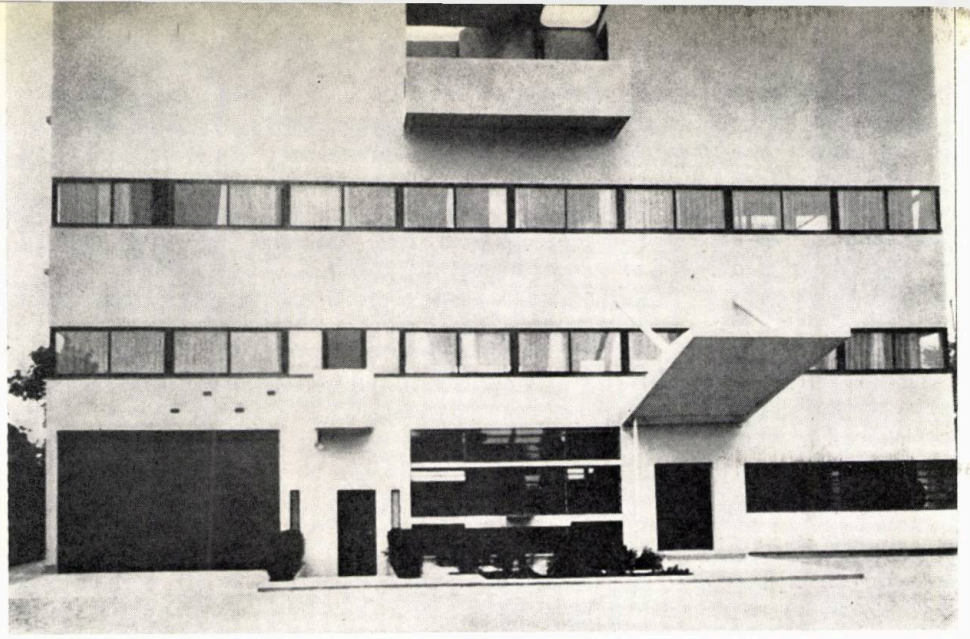

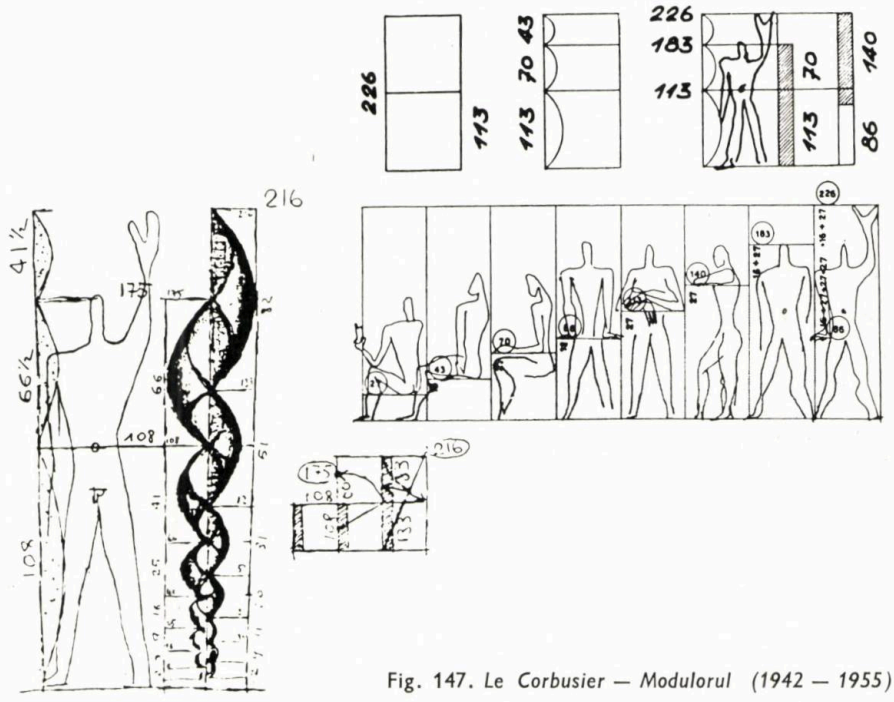

Fig. 147. *Le Corbusier — Modulorul (1942 — 1955)*

«REVOLUȚIA ARHITECTURALĂ ÎNFĂPTUITĂ»

Rezumînd ideile cristalizate în două decenii de studii și realizări, Le Corbusier le exprimă sintetic în « cinci puncte de bază ale arhitecturii moderne »:

Ruperea liniei evolutive

«Locomotiva și cartea secolului XIX — cu procedeele sale zincografice din ce în ce mai precise — aduc un aflux prodigios de documente, aruncate ca hrană cui vrea să le prindă. Toate locurile și toate construcțiile din toate timpurile. Sub o astfel de avalanșă de sugestii, linia evolutivă a fost ruptă; ea era milenară, venind din antichitatea mediteraneană, din evul mediu revoluționar și din anumite adaptări, rezultante medii ale epocii clasice. Tehnicile rămăseseră constante: piatră, cărămidă, lemn; or, iată că ele încetează de a mai fi, odată cu apariția oțelului profilat, a sticlei și betonului armat, odată cu metodele științifice de calcul al rezistențelor bazat pe cît posibil pe securitatea materialelor artificiale de calitate constantă: oțeluri și lianți.

Mari Şcoli au fost create, consacrate ştiinţelor noi şi formînd inginerii. Totul este prospectat, curiozitatea şi invenţia sînt puse la loc de cinste. Ştiinţa aplicată face un pas miraculos. Noile viteze se încarnează în automobil sau avion. Radio-ul înconjoară pămîntul cu nenumărate unde, prinse continuu şi purtînd toate gîndurile şi toate lozincile; evenimentul se roteşte în jurul său, mărindu-se ca un bulgăre de zăpadă. Şi iată în curînd omul copleşit de atîtea noutăţi. Iată-l chiar zdrobit sub descoperirile sale, societate împărţită în clase ostile, indivizi loviţi sau împiedicaţi în comportamentul lor cotidian.

Omul copleşit de descoperirile sale

Ne-am îndepărtat de punctul de vedere uman, care a fost părăsit, uitat, pierdut. Inconştienţă, părăsire a conştiinţei lucrurilor; lipsă de măsură; măreţie şi copilării.

Maşinile au întors o pagină neaşteptată a istoriei omenirii şi deoarece în cursul acestui prim ciclu al centenarului erei maşiniste, omul a fost surprins şi s-a lăsat brutalizat, unii refuză să recunoască locul pe care maşinile îl ocupă în realitate. Or, în domeniul construcţiei, efectul descoperirilor ştiinţifice este determinant, exprimat prin cîteva evenimente constructive fundamental revoluţionare, în speţă:

5 puncte ale arhitecturii moderne: 1) Osatura independentă

1) Separarea funcţiunilor portante (stîlpi şi grinzi) de părţile purtate (ziduri şi pereţi despărţitori); osatura este independentă (oţel sau beton armat), ea îşi are stabilitatea în sol fără ajutorul zidurilor tradiţionale de fundaţii.

2) Faţada liberă, complet vitrată

2) Faţada — care nu mai are nici o funcţiune portantă obligatorie — poate fi considerată la nevoie ca o simplă membrană separînd interiorul de exterior. Ea nu mai primeşte sarcina planşeelor şi, în aceste condiţii, ea duce dintr-o dată la soluţionarea totală a eforturilor făcute de secole pentru a aduce maximum de lumină în interiorul construcţiilor. De acum faţada poate fi vitrată pînă la 100% din suprafaţa sa.

3) Piloţii şi eliberarea solului

3) Osatura independentă a clădirii, luînd contact cu solul pentru a se sprijini doar prin intermediul cîtorva puncte de sprijin (piloţii), permite, la nevoie, suprimarea parterului, lăsînd spaţiul liber sub clădire. Acest spaţiu disponibil va putea fi afectat unor scopuri precise, în special pentru rezolvarea anumitor probleme de circulaţie (impasul de nerezolvat al circulaţiilor, astăzi amestecate, ale automobilului şi pietonului — vitezele de 4 km şi de 100 km).

4) Terase

4) În sfîrşit, acoperişurile cu şarpantă de lemn pot fi de acum înlocuite cu terase de beton armat, a căror suprafaţă orizontală se va preta la anumite amenajări preţioase.

5) Planul liber

5) La interiorul construcţiilor — pe care îl ocupă doar cîţiva stîlpi distanţaţi — planul este complet liber, pereţii despărţitori verticali nemaifiind obligaţi să se suprapună de la etaj la etaj, aşa cum o cerea pînă acum practica pereţilor portanţi.

Acestea sînt, pe scurt, bazele revoluţiei arhitecturale îndeplinite pînă azi de tehnicile moderne. Ele sînt de mare importanţă.

Este sigur că avantaje imense se oferă din acest moment arhitectului şi urbanistului chemat să rezolve o serie de probleme care au apărut tocmai ca o consecinţă a invenţiilor acestui secol al tehnicilor.» **125**

APELUL LA MAREA INDUSTRIE

La fel ca şi Bauhaus-ul, — poate chiar sub influenţa sa — Le Corbusier a înţeles imensele forţe eliberate de revoluţia industrială, chiar dacă n-a putut sezisa adevăratele lor consecinţe pe plan social.

El a urmărit, alături de Gropius, reconcilierea arhitecturii cu industria, făcînd apel la industriaşi pentru a transforma procesul de construcţie într-o producţie industrializată şi la arhitecţi pentru a-i determina să-şi însuşească noua tehnică, pentru a crea « starea de spirit a seriei »:

Standardul duce la perfecţiune

SERIA ŞI STANDARDUL — « *Lucrul în serie cere căutarea standardelor. Standardul duce la perfecţiune.*

Dacă se hotărăşte executarea a 100 000 de exemplare dintr-un obiect, acest obiect este studiat foarte detaliat. El va trebui să răspundă la 100, 1 000 de necesităţi, care sînt necesităţile a 100, 1 000, 100 000 de indivizi. Dacă sînt satisfăcute necesităţile a 100 000 de indivizi, se poate afirma că au fost satisfăcute constantele umane, că a fost creată o fiinţă care este ca un fiu al omului. Arta nu poate avea altă bază decît profunda satisfacere a necesităţilor umane.

Arta nu poate avea altă bază decît profunda satisfacere a necesităţilor umane

Ce este oare folclorul care dăinuie de-a lungul veacurilor, decît o punere la punct la scara umană a unor sentimente profund unanime exprimate în forme care acţionează cu adevărat universal asupra tuturor fiinţelor umane?

Atunci cînd 100 000 de fiinţe şi-au formulat o judecată asupra unei probleme, ele au făcut o alegere şi au stabilit judecata cea mai sigură; perfecţiunea este aici. Standardul este un produs de selecţie.

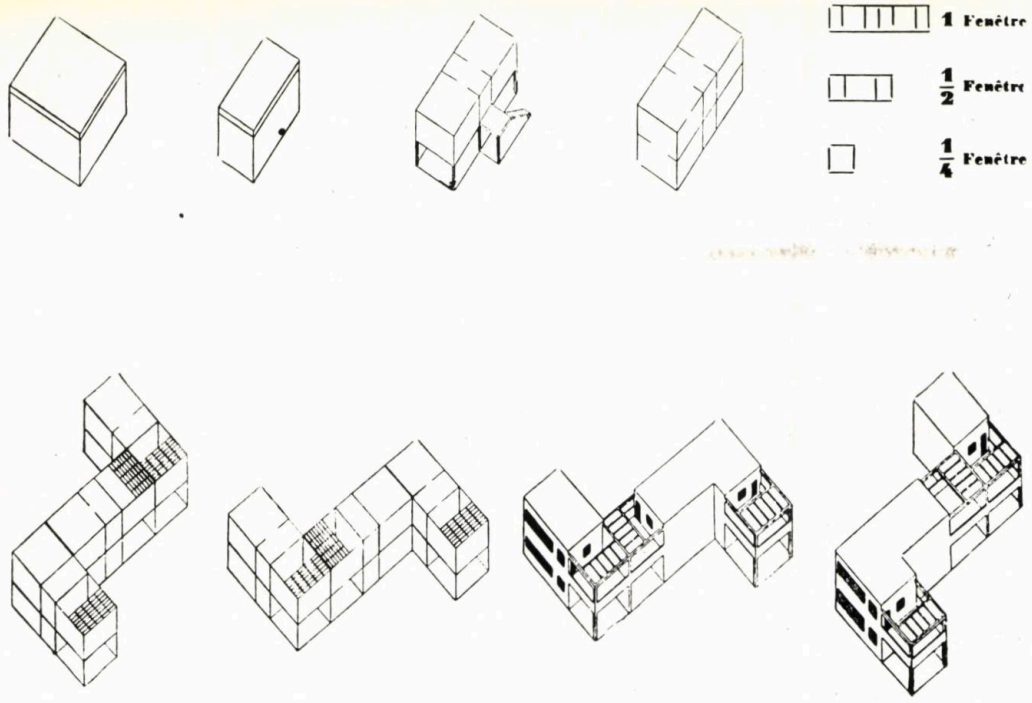

Fig. 148. *Le Corbusier — Studiu de normare și standardizare a elementelor locuinței*

Dar de standard este legată și o altă cauză a permanenței, o altă sursă de frumusețe.

Cînd se fixează un standard, se oferă soluția *economică* prin excelență, se găsește punctul exact, nu aproximativ. Punctul exact, exactul; condiția frumuseții. Frumusețea este formată din raporturi emoționale; nu se pot pune în raport decît cantități exacte.

Economia, condiția de bază a frumuseții

Economia este condiția de bază a frumuseții. Economia în sensul cel mai înalt.

Or, economia în sensul cel mai brutal al cuvîntului condiționează fabricația în serie. Cînd execut o piesă unică, puțin interesează excesul de material, excesul de efort, excesul de timp. Multiplicate cu 100 000, aceste excese devin pur și simplu imposibile. Atunci economia brutală, materială devine economie în sensul cel mai înalt.

Acest secol ni se înfățișează plin de promisiuni bogate, pentru că legea economiei stă la baza tuturor acțiunilor noastre. Pentru că mașina, care este o fatalitate la fel de ineluctabilă și de răscolitoare ca orice cataclism, ne oferă mijloacele de a realiza în puritate, concepte pure.

Sufletul uman care taie firul în patru și se agață de amintiri, care tremură în fața incertitudinii de mîine, nu urmează decît tîrziu salturile impetuoase ale spiritului. El se teme, se îndoiește.

În timp ce noi investigăm domenii noi și imense cu calculele și mașinile noastre care ne împing cu putere și violență, sufletul nostru aruncă în urmă o privire de regret.

Or, o nouă stare de lucruri este aici, implacabilă.

Vină starea de spirit nouă care va lumina de bucurie munca noastră !

Antagonismul dintre o stare nouă de lucruri și o stare de spirit întîrziată

Această stare de spirit se stabilește puțin cîte puțin. Marea criză a epocii contemporane s-a născut din antagonismul dintre o stare nouă de lucruri și o stare de spirit întîrziată în practici și credințe vechi.

Totuși, recunoaștem după semne sigure că în fața faptului nou ne creăm un suflet nou și că mergem spre *armonie;* aceste semne sînt limpezi: moartea artelor decorative, ridicarea unei arte purificate, intense, concentrate, de o înaltă capacitate poetică (pictura modernă, cubismul, este primul martor); încetul cu încetul, șantierele de construcții se vor industrializa; introducerea mașinilor în construcție va duce la stabilirea *elementelor-tip;* însuși planul locuinței se va transforma, o economie nouă va domni; elementele-tip vor aduce unitatea de detaliu, iar unitata de detaliu este o condiție indispensabilă a frumuseții arhitecturale.

Orașele vor pierde atunci aspectul haotic care le desfigurează astăzi. Ordinea va domni și traseele noilor străzi, mai largi, mai bogate în soluții arhitecturale, vor oferi ochilor noștri spectacole magnifice.

Grație mașinii, grație timpului, grație selecției, grație standardului, *un stil* se va afirma. Din nou va domni acea ordine pe care poetul o caută în urmă, în epocile trecute . . . Raporturi noi se vor stabili: stilul epocii noastre. » **126**

STANDARDUL — « Trebuie să tindem către stabilirea standardelor pentru a înfrunta problema perfecțiunii.

Parthenonul este un produs al selecției aplicate la un standard. Încă înainte cu un secol, templul grec era organizat.

Arhitectura acționează asupra standardelor.

Standardele sînt probleme de logică, de analiză, de studiu scrupulos; ele sînt stabilite pe baza unei probleme bine puse. Experimentarea fixează definitiv standardul.

A stabili un standard însemnează a epuiza toate posibilitățile practice și raționale, a deduce un tip recunoscut conform funcțiunilor, cu randament maxim, cu folosirea a minimum de mijloace, manoperă și materiale, cuvinte, forme, culori, sunete . . .

Toți oamenii au același organism, aceleași funcțiuni.

Toți oamenii au aceleași necesități.

Contractul social care evoluează de-a lungul timpurilor determină clase, funcțiuni, necesități standard, dînd produse de folosință standard. . . » **127**

Locuința, un receptacul de lumină și soare

« *Să punem problema:*

O locuință: un adăpost contra căldurii, frigului, ploii, hoților, indiscreților. Un receptacul de lumină și de soare. Un anumit număr de compartimente pentru bucătărie, muncă, viață intimă.

O cameră: o suprafață pentru a circula liber, un pat de odihnă pentru a te întinde, un scaun pentru a sta comod și a lucra, o masă de lucru, dulapuri pentru a așeza fiecare lucru la al său « right place ».

Cîte camere: una pentru a găti și una pentru a mînca. Una pentru lucrat, una pentru spălat, una pentru dormit.

Acestea sînt standardele locuinței. » **128**

«LA MACHINE A HABITER»

GENEZA ȘI EVOLUȚIA UNEI IDEI — *Atelierul de arhitectură al lui Le Corbusier a fost botezat « l'atelier de la recherche patiente ». Studiile elaborate aici s-au desfășurat într-o spirală din ce în ce mai largă și mai cuprinzătoare, ideile s-au dezvoltat treptat, amplificîndu-se, devenind tot mai complexe și mai generalizatoare.*

Printre primele probleme atacate de Le Corbusier a fost și cea a locuinței, considerată a fi problema nr. 1 a « civilizației mașiniste »: locuința omului modern, a omului oprimat de dezvoltarea haotică, tentaculară a orașului capitalist, strivit de condițiile inumane de trai din această cetate trepidantă, asurzitoare, înecată în praf și fum, lipsită de soare, aer și verdeață.

Arhitectul sociolog

Timp de 50 de ani, începînd din 1915, Le Corbusier a urmărit și dezvoltat cu perseverență această sarcină arzătoare a epocii noastre: locuința pentru marile mase. Secolul XX este primul în toată istoria omenirii care a ridicat această problemă în fața arhitecturii, ocupată timp de milenii doar cu palate pentru zei sau atotputernicii pămîntului. Arhitectul a devenit astfel, vrînd nevrînd, pe lîngă artist și constructor, sociolog. Este un mare merit al lui Le Corbusier de a fi fost — alături de Adolf Loos și de Gropius — printre primii arhitecți-sociologi ai secolului nostru. Și indiferent dacă soluțiile sale s-au dovedit viabile sau nu, ele au avut rolul să declanșeze — prin imitație sau prin reacție — un șir întreg de studii ce au constituit în final soluția actuală a blocului de locuințe și a ansamblului urbanistic în care stă.

Este de un deosebit interes să aflăm — uneori prin mărturisiri aproape anecdotice — modul în care au pornit și evoluat ideile lui Le Corbusier asupra locuinței potrivite omului contemporan.

Prețioase sînt în această privință amintirile lui Amedée Ozenfant, pictorul cubist care a fost, în primii ani de după război, prietenul și tovarășul de drum al lui Le Corbusier.

Geneza ideii celulei-tip de locuit

« De șase ani Le Corbusier și cu mine luam aproape zilnic masa în micul « bistrot » Legendre, în fața apartamentului meu de pe str. Godat-de-Mauroy.

Era un local destul de strîmt, dar adînc, de aproape 4 ori mai lung decît lat și foarte înalt: jumătatea din spate era împărțită în înălțime de un balcon deschis în față ca « supantele » din atelierele unor artiști parizieni; se urca printr-o scară în spirală; lumina intra printr-un mare panou de sticlă pe toată mărimea fațadei.

Locul ne plăcea, pentru că împărțirea sa folosea spațiul în mod ingenios și agreabil: supraînălțarea plafonului principal lăsa privirea liberă, creînd totodată spații intime pentru cei de jos; lungile axe, neîntrerupte de despărțituri, dădeau acestui modest restaurant o anumită demnitate.

Ne simțeam bine. Gîndeam că o vilă avînd un plan de principiu analog ar fi agreabilă. Restaurantul Legendre a fost sămînța atelierului meu, prima construcție semnată Le Corbusier.

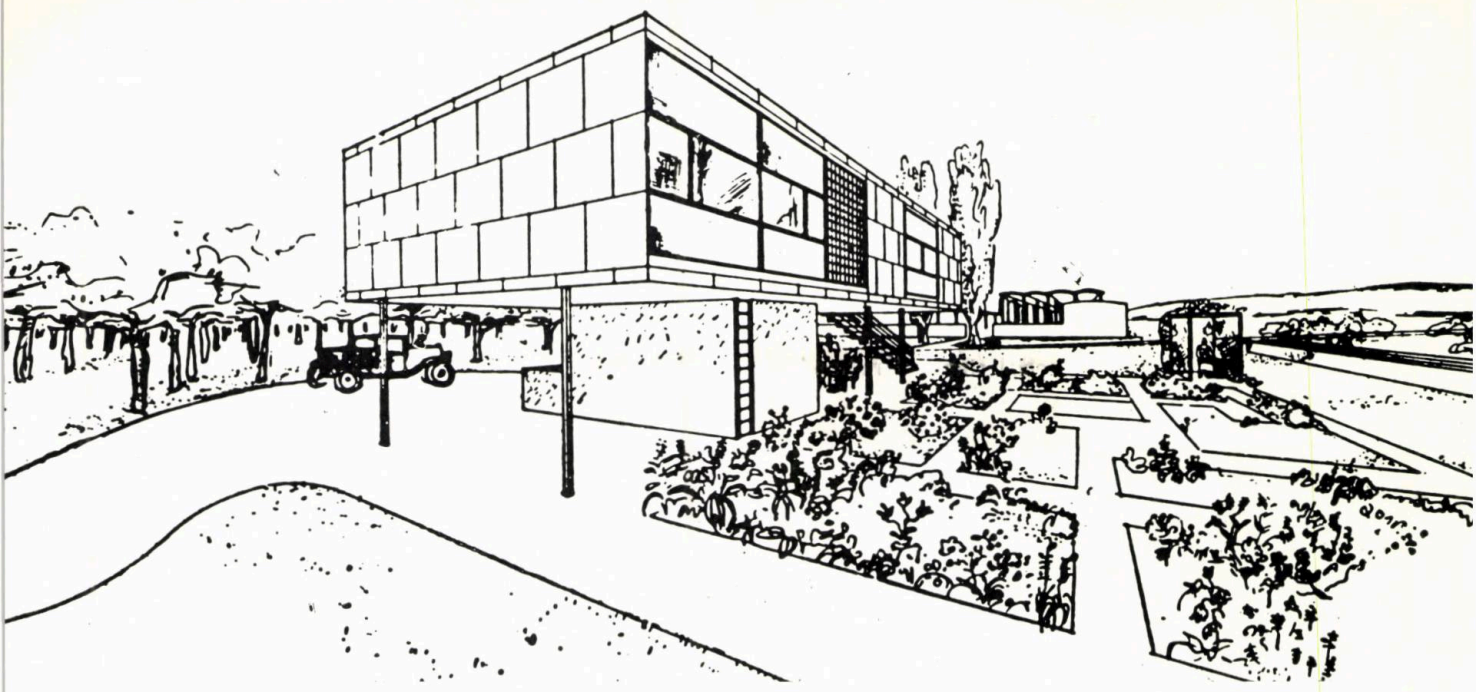

Fig. 149. *Le Corbusier — Proiect pentru o locuință individuală de serie (1923)*

. . . l-am dat lui Le Corbusier și vărului său asociat, Pierre Jeanneret, schițele mele; ei le dezvoltară fără să modifice principiile. M-aș fi mulțumit cu o locuință funcțională: ei mi-au construit o mică frumusețe. Eu am fost inginerul, Pierre perfecționă planul și dispozitivele tehnice, Le Corbusier a fost artistul .» **129**

Între 1915—1921, Le Corbusier a elaborat studii și proiecte denumite « Casa Dom-ino », « casa Citrohan », « casa Monol» și în sfîrșit « immeuble-villas » (imobilul cu vile), studii în care apare pentru prima oară un nou mod de a gîndi locuința modernă, standardizată și construită în serie prin mijloace industriale.

Treizeci de ani de studiu al locuinței

Treizeci de ani avea să evolueze și să se dezvolte soluția locuinței moderne de masă în creația lui Le Corbusier, pînă s-o poată realiza pentru prima oară în celebra « Unitè d'habitation » din Marsilia, construită între anii 1947—1952.

Mașina de locuit

Încă din primele sale studii, Le Corbusier concepe locuința ca « o mașină de locuit ».

Termenul « mașină » ocupă un loc important în scrierile lui Le Corbusier. La începutul secolului nostru, perfecțiunea mașinii, standardizarea, execuția perfectă a obiectelor în serie exercitau asupra spiritelor o adevărată magie. Mulți credeau că stăpînirea mașinii, supunerea ei nevoilor omului sînt suficiente pentru a transforma societatea, iar atingerea perfecțiunii mașinii — un ideal pentru întreaga producție umană, inclusiv cea spirituală.

Printre criticile aduse lui Le Corbusier, una des întîlnită este cea relativă la un anume materialism vulgar al său, care s-ar exprima tocmai în această formulă a « mașinii de locuit ».

Cine limitează însă teoria sa arhitecturală asupra locuinței la această lozincă și, în special, la latura sa strict materială, dovedește ori necunoașterea ideilor sale, ori rea credință.

Este suficient să citești oricare din textele dedicate analizei locuinței pentru a înțelege că Le Corbusier are în vedere totdeauna două laturi majore ale arhitecturii — una tehnică și alta artistică — și că noțiunea de confort are la el o accepțiune materială și una spirituală:

« CASA OAMENILOR — Ne-am obișnuit să căutăm fenomenul arhitectural doar în studiul palatelor; evident, aceasta reprezintă un anumit rezultat. Eu voi vorbi doar despre locuință, care este un pretext suficient pentru a formula legile și regulile arhitecturii. Arhitectura actuală se ocupă de locuință, de locuința obișnuită, curentă, pentru oameni normali și obișnuiți. Ea părăsește palatul. A studia locuința omului obișnuit înseamnă a regăsi bazele umane, scara umană, necesitatea-tip, funcțiunea-tip, emoția-tip.

Cele două țeluri ale locuinței

Locuința are două țeluri. Este mai întîi o *mașină de locuit*, adică o mașină destinată să ne furnizeze un ajutor eficace pentru rapiditate și exactitate în muncă, o mașină promptă și prevenitoare pentru satisfacerea necesităților corpului: confort. Dar mai este, apoi, locul

util pentru meditație și, în sfîrșit, locul unde frumusețea există, aducînd spiritului calmul indispensabil; nu pretind că arta ar fi o tocană pentru toată lumea, ci pur și simplu că pentru anumite spirite, locuința trebuie să nască sentimentul frumuseții.

Inginer și arhitect

Tot ceea ce privește scopurile practice ale locuinței este rezolvat de inginer: în ce privește meditația, spiritul de frumusețe, ordinea care domnește (și care va fi suportul acestei frumuseți), va fi *arhitectura*. Munca inginerului pe de o parte; arhitectura de alta.

Locuința își are originea în fenomenul antropocentrismului, ceea ce înseamnă că totul se referă la om, și aceasta pentru simpla rațiune că locuința ne interesează pe noi mai mult decît pe oricare altcineva; locuința este legată de mișcările noastre: este cochilia melcului. Trebuie deci făcută pe măsura noastră.

A aduce astfel totul la scara omului constituie o necesitate; este singura soluție de adoptat, este în special singurul mijloc de a vedea clar în problema actuală a arhitecturii și de a permite o revizuire totală a valorilor, revizuire absolut necesară după o perioadă care este, în rezumat, ultimul val al Renașterii, încheierea a aproape șase secole de cultură premașinistă, perioadă strălucitoare care a venit să se frîngă în fața mașinismului, perioadă care — contrar celei a noastre — s-a consacrat fastului exterior, palatelor seniorilor, bisericilor papilor.

. . . Sîntem în fața unui fenomen nou, mașinismul: mijloacele de a construi o locuință care să fie la scara omului sînt total răsturnate, îmbogățite ca prin minune și atît de neobișnuite încît tot ceea ce ne-a lăsat moștenire trecutul nu ne mai este de nici un folos; se caută pe bîjbîite o estetică nouă. Sîntem la începutul unei *forme* noi: pe aceasta vom încerca s-o exprimăm.

O nouă formă trebuie exprimată

Antropocentrismul, adică reluarea contactului cu scara umană, înseamnă, cu un cuvînt brutal, a studia uși, a studia ferestre; locuința e o cutie în care se deschid uși și ferestre; ușile și ferestrele sînt elementele arhitecturii. » **130**

Epoca noastră își fixează în fiecare zi stilul

« Epoca noastră își fixează în fiecare zi stilul.
El este aici, sub ochii noștri.
Ochi care nu văd.
O mare epocă a început.
Există un spirit nou.
Industria, cuceritoare ca un fluviu ce gonește spre destinul său, ne aduce unelte noi, adaptate acestei epoci noi animate de un spirit nou.

Legea Economiei conduce imperios acțiunile noastre și concepțiile noastre nu pot trăi decît prin ea.

Problema locuinței este o problemă de epocă. De ea depinde echilibrul societăților. Într-o epocă de reînnoire, arhitectura are ca primă sarcină să îndeplinească o revizuire a valorilor, revizuirea elementelor constitutive ale locuinței.

Seria este bazată pe analiză și experimentare.

Marea industrie trebuie să se ocupe de construcție și să stabilească în serie elementele locuinței.

Starea de spirit a seriei

Trebuie creată starea de spirit a seriei.
Starea de spirit de a construi locuințe în serie.
Starea de spirit de a locui locuințe în serie.
Starea de spirit de a concepe locuințe în serie.

Dacă smulgem din suflet și spirit conceptele imobile ale locuinței și privim problema dintr-un punct de vedere critic și obiectiv, vom ajunge la locuința-unealtă, la locuința în serie, sănătoasă (și moral) și frumoasă prin estetica uneltelor de muncă ce întovărășesc existența noastră.

Frumoasă de asemenea și prin viața pe care simțul artistic o poate aduce acestor organe stricte și pure. » **131**

« Dacă problema locuinței, a apartamentului, ar fi studiată ca un șasiu de automobil, am vedea casele noastre transformîndu-se și îmbunătățindu-se rapid. Dacă locuințele ar fi construite în serie ca șasiurile, am vedea răsărind rapid forme noi, neașteptate, dar sănătoase, ușor de apărat, iar estetica s-ar defini cu o precizie surprinzătoare. » **132**

Casa « Citrohan »

Casa în serie « Citrohan » (denumită astfel prin asociație de idei cu automobilul în serie Citroën) era concepută ca un automobil, un autobuz sau o cabină de navă, ca o « mașină de locuit » « practică și tot așa de ușor de folosit ca și mașina de scris ».

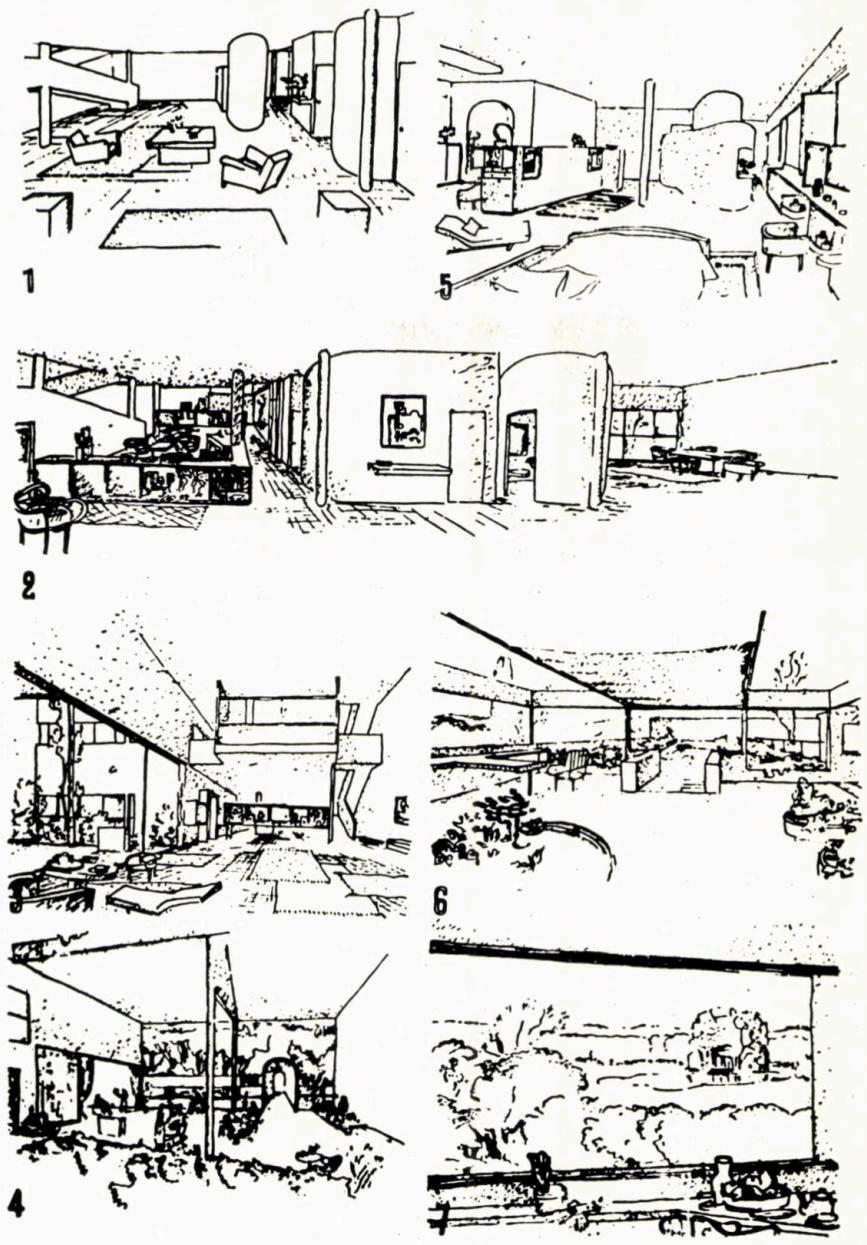

Fig. 150. *Le Corbusier — Proiect pentru o locuință la Paris (1925)*

Realizată din elemente standard, locuința Citrohan era de fapt o vilă tip, cu un cubaj restrîns și economic, formată dintr-un living-room dispus pe două niveluri, un dormitor la un nivel intermediar la care se ajunge printr-o scară interioară, și două dormitoare pentru copii; acoperișul, în terasă, era amenajat ca solar, iar parterul cuprindea garajul și depozitele.

Dar vila izolată nu poate rezolva problema locuinței în orașul modern, cerînd suprafețe de teren enorme. De aceea Le Corbusier a trecut în 1922 la ideea imobilului de vile: un bloc cu 10 etaje, format din 120 de vile suprapuse, avînd fiecare grădină proprie.

Ca și în cazul celulei-tip, ideea i-a venit tot în urma analizei unei experiențe de viață:

Mănăstirea Ema, Toscana

« IMOBILELE-VILE » — « Originea acestor căutări este pentru mine vizita pe care am făcut-o în 1907 la mănăstirea Ema, în împrejurimile Florenței. Am văzut, în acest peisaj muzical al Toscanei, o cetate modernă încununînd o colină. Cea mai nobilă siluetă în peisaj, coroana neîntreruptă de celule ale călugărilor; fiecare celulă are priveliște asupra cîmpiei și degajează spre o grădiniță la un nivel inferior, în întregime închisă. M-am gîndit că nu voi mai putea întîlni niciodată o atît de veselă interpretare a locuinței. Spatele fiecărei celule se deschide,

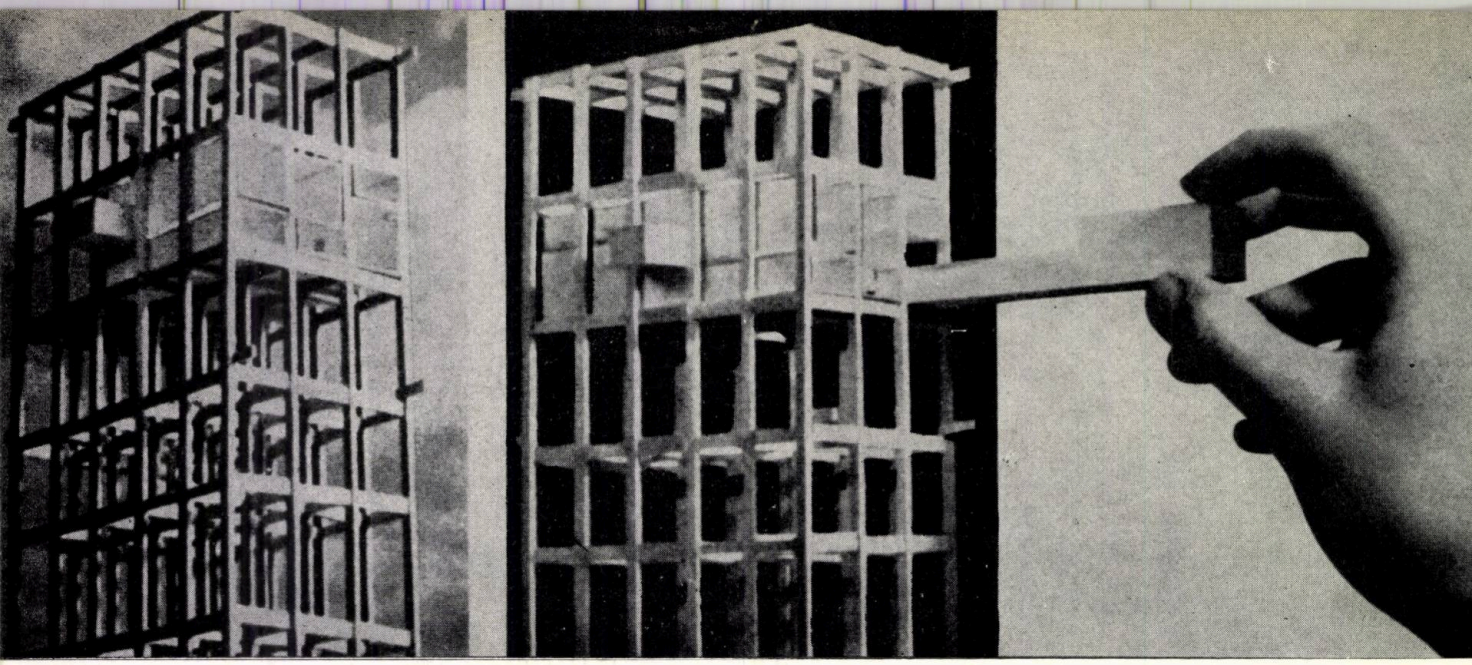

Fig. 156. *Unitatea de locuit de la Marsilia — Sistemul structural, permiţînd izolarea fiecărui apartament*

printr-o uşă şi un ghişeu, spre o stradă circulară. Această stradă e acoperită de o arcadă: curtea interioară. Pe aici funcţionează serviciile comune: rugăciunea, vizitele, masa, înmormîntările.

Această « cetate modernă » este din secolul XV.

Viziunea aceasta radioasă mi-a rămas pentru totdeauna.

În 1910, întorcîndu-mă de la Atena, m-am oprit din nou la mănăstire.

Într-o zi, în 1922, i-am vorbit asociatului meu Pierre Jeanneret: pe spatele unei liste de mîncăruri dintr-un restaurant, am desenat spontan « imobilele-vile »; ideea se născuse.

Apoi, în 1923—24, am aprofundat-o. I-am expus mecanismul în cartea « Urbanismul », în care celulele se aglomerau în cartiere de vile. Dar ni se obiecta nesiguranţa grădinilor noastre suspendate, lipsa lor de însorire etc. În 1925, la Expoziţia artelor decorative . . . am construit în realitate, cu toate piesele, o celulă completă de « imobil-vilă »: pavilionul « Spiritului Nou. » **133**

O demonstraţie: pavilionul « Esprit Nouveau »

« Ceea ce numesc a căuta « o celulă la scara omului » înseamnă a uita orice casă existentă, orice obişnuinţă sau tradiţie. Înseamnă a studia cu sînge rece condiţiile noi în care se desfăşoară existenţa noastră. Înseamnă a îndrăzni să analizezi şi a şti să sintetizezi. Înseamnă a simţi în spate sprijinul tehnicilor moderne şi în faţă evoluţia implacabilă a construcţiei spre « metode de înţelepciune. » **134**

ORIGINEA TEXTELOR

• 119 — Revista « Esprit Nouveau » nr. 1; cit. în « Aujourd'hui » nr. 51/1965 • 120 — Le Corbusier: Vers une architecture, pg. 16 • 121 — Idem, pg. 33 • 122 — Idem, pg. 25 • 123 — Idem, pg. 35 • 124 — Idem, pg. 53 • 125 — Le Corbusier, Manière de penser l'urbanisme, Paris, 1945, pg. 34 — 35 • 126 — Le Corbusier: Almanach d'architecture moderne, pg. 78 • 127 — Le Corbusier: Vers une architecture, pg. 103 • 128 — Idem, pg. 89 • 129 — Amedée Ozenfant: Mémoires; cit. în « Aujourd'hui » nr. 51/1965, pg. 15 • 130 — Le Corbusier: Almanach d'architecture moderne, pg. 29 • 131 — Le Corbusier: Vers une architecture, pg. 78 • 132—Idem, pg. 105 • 133—Cit. revista « Aujourd'hui », nr. 51/1965, pg. 22 • 134—Idem, pg. 23

Oglindă, oglinjoară, cine e mai frumoasă decît mine?

Nimeni, fata mea!
iar crema de față nectin și CATIFELIN
mențin această frumusețe!

IPCT

L'INSTITUT POUR L'ÉLABORATION DES PROJETS DE BÂTIMENTS TYPES

Bucarest 13 • 23, rue Dionisie Lupu • ROUMANIE

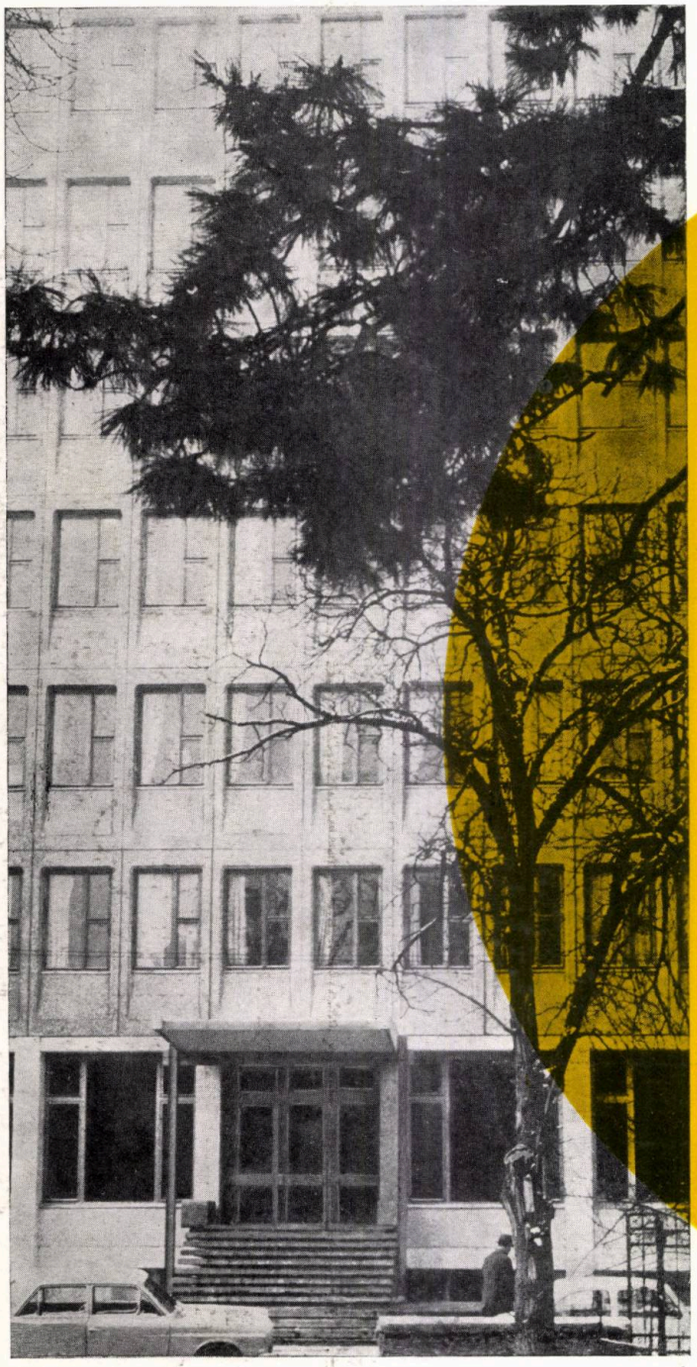

- **Élabore des projets pour bâtiments à caractère de répétition dans le domaine:**
  - des constructions industrielles (halls, réservoirs et châteaux d'eau, etc)
  - des habitations
  - des constructions sociales-culturelles.
- **Collabore avec des instituts de spécialité à l'élaboration de la technologie de fabrication des éléments préfabriqués prévus dans les projets de l'IPCT**

ISCM

MUNICIPIUL GH. GHEORGHIU-DEJ

M.C.I.C.R. — D.G.C.

Întreprinderea Șantier Construcții Montaje

E X E C U T Ă:

- CONSTRUCȚII DE COMPLEXE INDUSTRIALE
- CLĂDIRI DE LOCUIT ȘI SOCIAL-CULTURALE
- CONSTRUCȚII SPECIALE — TURNURI DE RĂCIRE, REZERVOARE
- ELEMENTE DE BETON PRECOMPRIMAT
- ALIMENTĂRI CU APĂ ȘI STAȚII DE TRATARE
- DRUMURI ȘI CĂI FERATE
- CONSTRUCȚII AGRO-ZOOTEHNICE

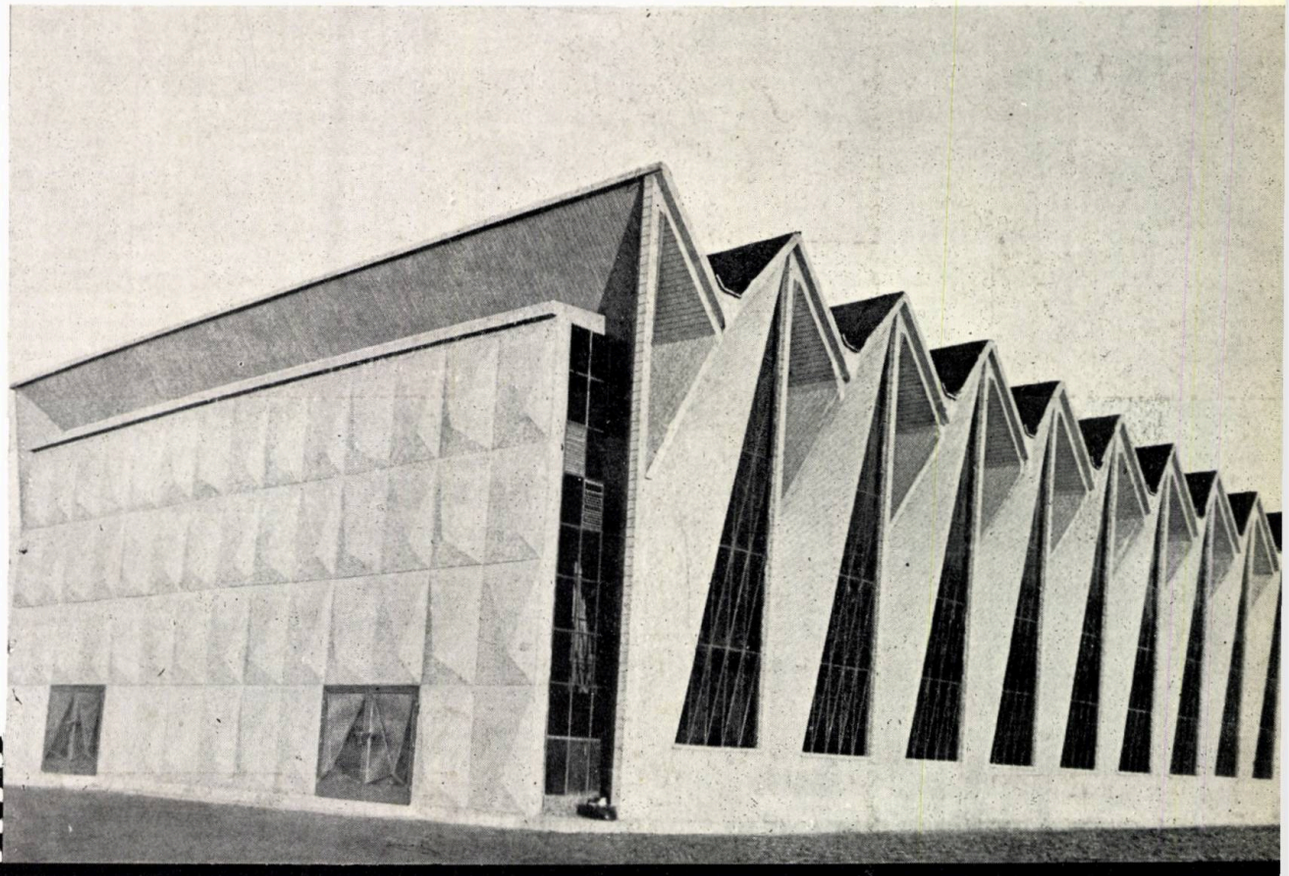

MUNICIPIUL GH. GHEORGHIU-DEJ,
STR. CAUCIUCULUI Nr. 22
TELEFON 1000; 1001 • CONT. B.I. 040.28.001

IPIU

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU INDUSTRIA UȘOARĂ

– ELABOREAZĂ PROIECTE COMPLEXE PENTRU URMĂTOARELE RAMURI INDUSTRIALE:

● FILATURI, ȚESĂTORII ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN BUMBAC, LÎNĂ, LIBERIENE ● ȚESĂTURI ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN MĂTASE NATURALĂ, SINTETICĂ ȘI ARTIFICIALĂ ● FABRICI DE TRICOTAJE PENTRU LENJERIE ȘI ÎMBRĂCĂMINTE ● FABRICI DE CIORAPI ● FABRICI DE CONFECȚII ● TĂBĂCĂRII ● FABRICI DE ÎNCĂLȚĂMINTE DIN PIELE ȘI CAUCIUC ● FABRICI PENTRU STICLĂRIE DE MENAJ ȘI AMBALAJ ● FABRICI DE FAIANȚĂ PENTRU MENAJ ● FABRICI PENTRU ARTICOLE DIN MASE PLASTICE

– ACORDĂ ASISTENȚĂ TEHNICĂ ÎN TOATE DOMENIILE INDUSTRIEI UȘOARE

– EXECUTĂ MACHETE DE OBIECTIVE INDUSTRIALE, PLANȘE DE PREZENTARE, SCHEME TEHNOLOGICE, PERSPECTIVE

– ÎNTOCMEȘTE STUDII DE SINTEZĂ ȘI DOCUMENTARE

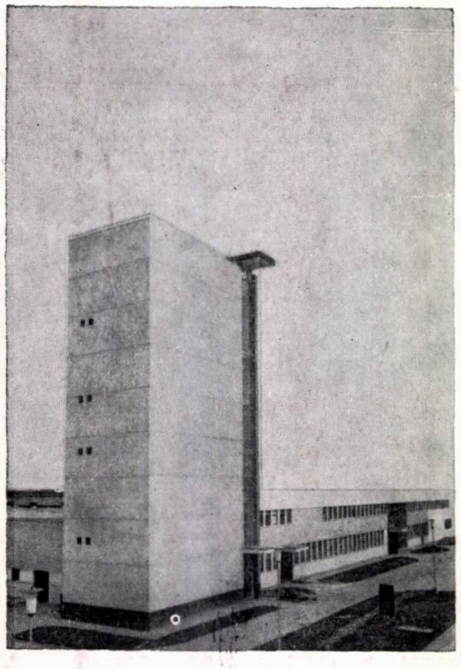

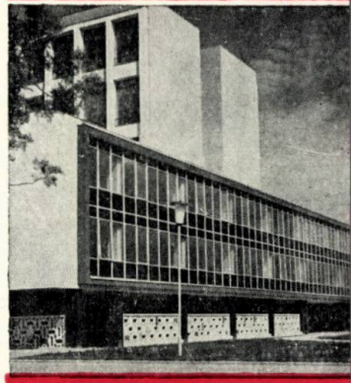

BUCUREȘTI ● CALEA VICTORIEI 126 ● TELEX: IPIUS 011–371

INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

- Întocmește studii și proiecte de sistematizare teritorială și urbană
- Elaborează documentații pentru construcția de locuințe, teatre, case de cultură, cluburi, hoteluri, spitale, policlinici, dispensare, unități comerciale etc.
- Proiectează ansambluri orășenești complexe sportive, turistice și de odihnă

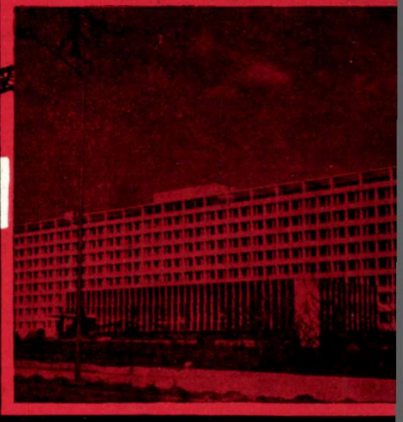

ISCAS

BUCUREȘTI 13, Str. SNAGOV Nr. 53–55 TEL. 11.78.40

MEREU MAI DEPARTE, MAI RAPID ȘI MAI CONFORTABIL CU NOILE AVIOANE JET
EVER FARTHER, EVER FASTER, AND IN GREATER COMFORT BY THE NEW JETS OF
tarom
TRANSPORTURILE AERIENE ROMÂNE
YR-BAA
TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM

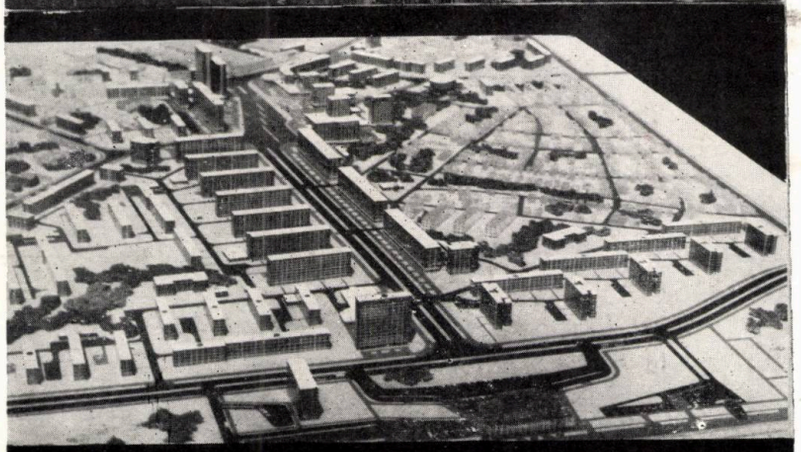

DIRECȚIA DE SISTEMATIZARE, ARHITECTURĂ ȘI PROIECTAREA CONSTRUCȚIILOR – BRAȘOV

THE DEPARTMENT FOR PLANNING, ARCHITECTURE AND BUILDING DESIGN – BRAȘOV

ELABOREAZĂ STUDII ȘI DOCUMENTAȚII TEHNICE PENTRU: construcții civile ● lucrări de interes turistic: hoteluri, cabane, teleferice, teleschiuri, campinguri, moteluri etc. ● rețele tehnico-edilitare și căi de comunicații ● studii topografice și geotehnice ● sistematizarea zonelor urbane

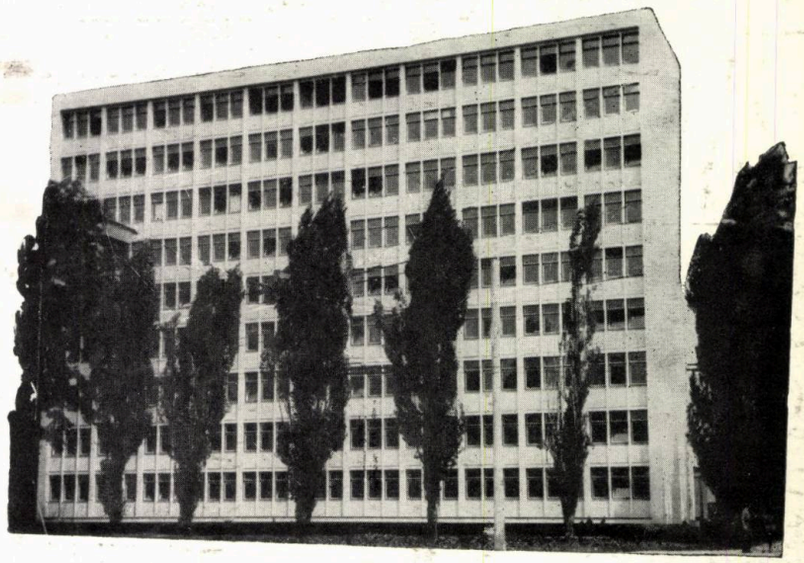

CARRIES OUT RESEARCH AND DRAWS UP TECHNICAL DOCUMENTATIONS CONCERNING: civil engineering ● works of tourist's interest such as hotels, chalets, ropeways, teleskis, campings, motels, a.o. ● technical-municipal networks and lines of communication ● topographical and geotechnical surveys ● planning of urban areas

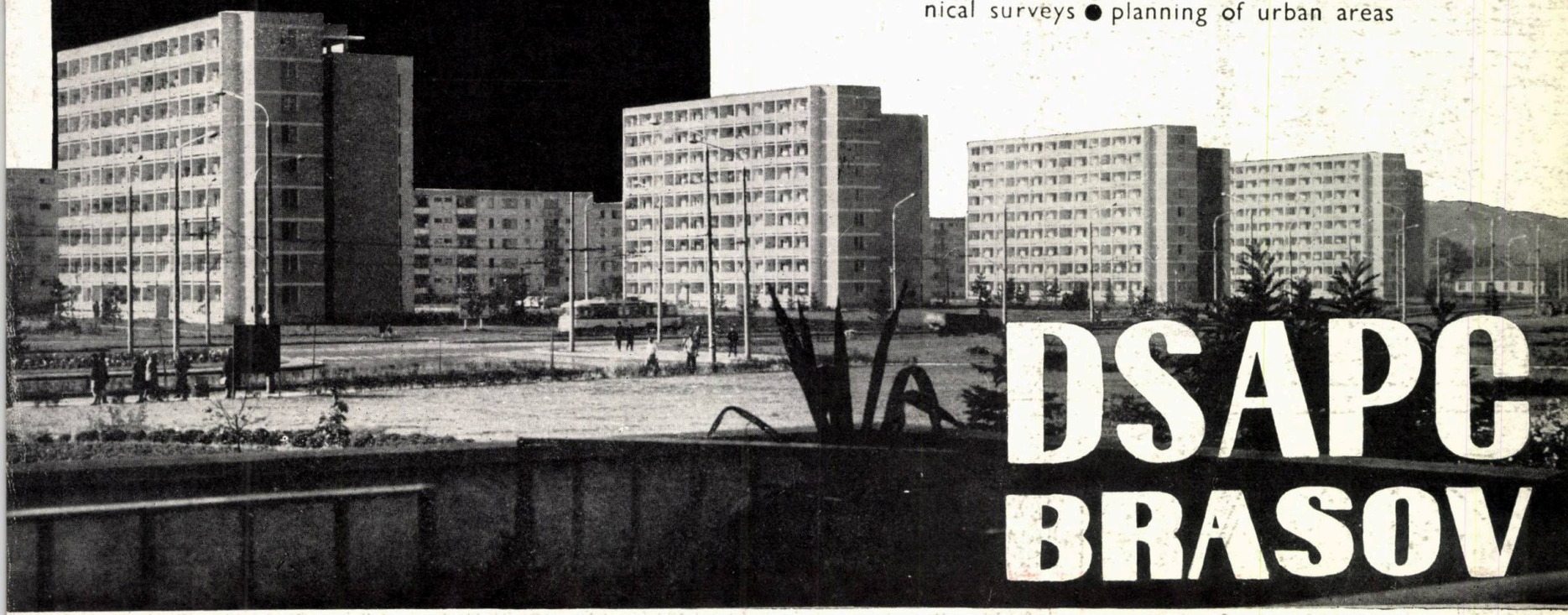

DSAPC BRASOV

Brașov ● Str. Karl Marx Nr. 23

C.I.L. PIPERA

OFERĂ

Un bogat sortiment de plăci fibrolemnoase înnobilate prin melaminare și emailare cu o mare varietate de culori și desene; rezistente la uzură și intemperii, stabile, ușor de prelucrat și de întreținut.

BUCUREȘTI, ȘOS. PIPERA Nr. 48 TEL. 33.00.80

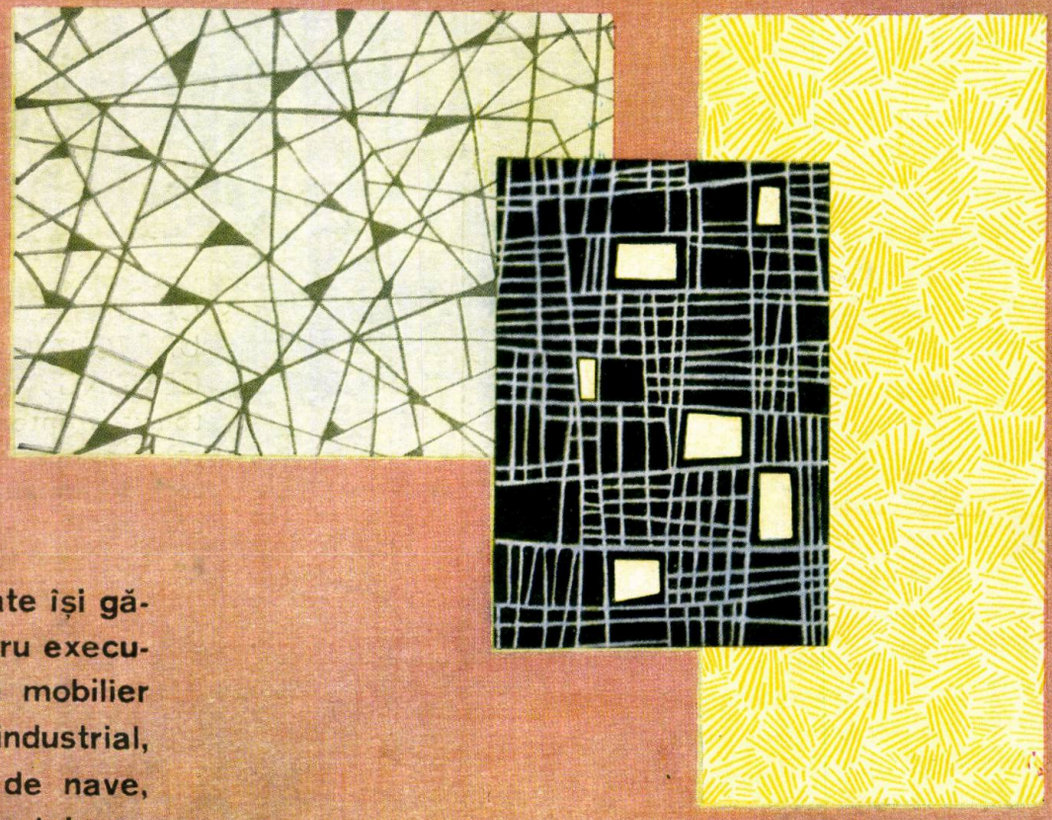

Produsele înnobilate își găsesc utilitate pentru execuția produselor de mobilier de uz casnic și industrial, placări de pereți de nave, vagoane C.F.R., autobuze, troleibuze, tramvaie etc.

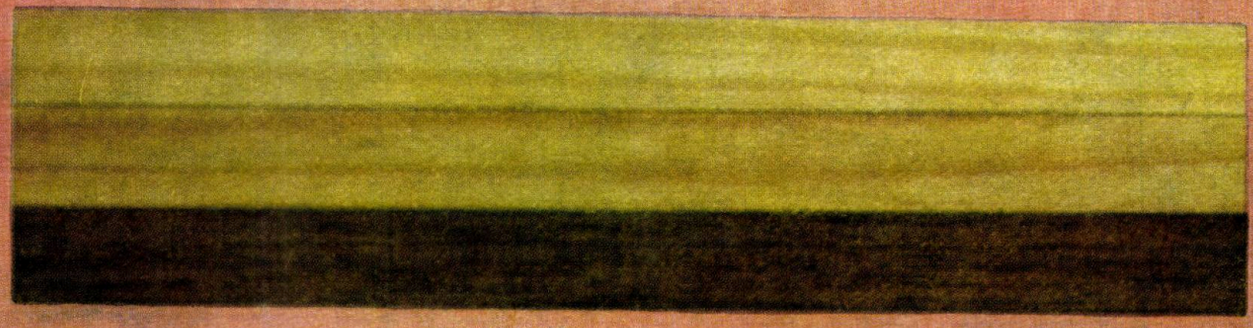

arhitectura 1968 5

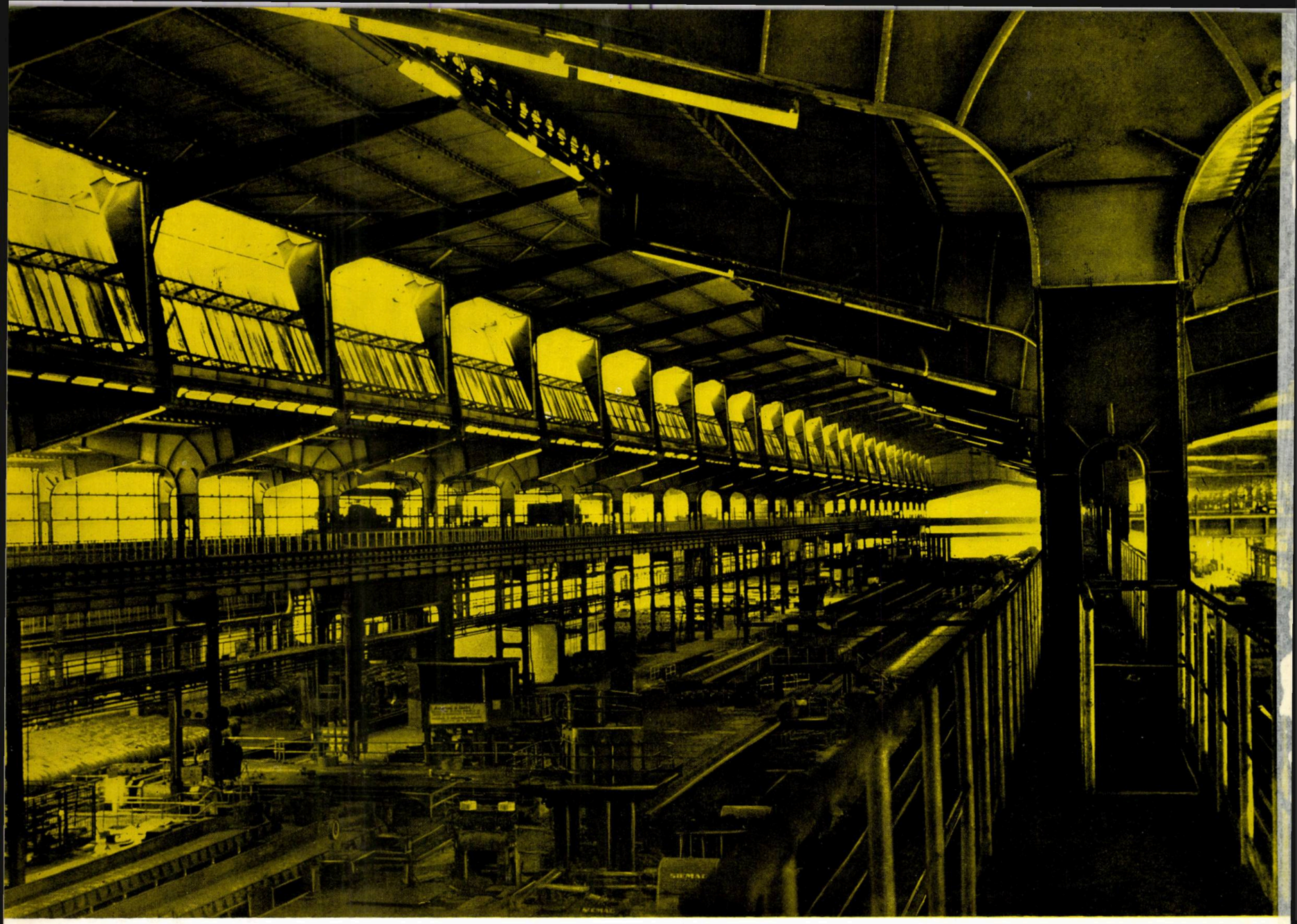

DESIGNING ■ KNOW-HOW ■ ENGINEERING ■ CONSULTIN

SECTION, SHEET AND TUBE MILLS • ROLL-FORMED SECTION LINES • GALVANIZING PLANTS • INDUSTRIAL FURNACES • INDUSTRIAL BUILDINGS AND INSTALLATIONS

LAMINOIRS À ACIERS PROFILÉS, TÔLES ET TUBES • LIGNES DE PROFILAGE • INSTALLATIONS DE GALVANIZATIÓN • FOURS INDUSTRIELS • BÂTIMENTS ET INSTALLATIONS INDUSTRIELLES

INSTITUTUL PENTRU PROIECTARI DE LAMINOARE

IPL

ROLLING MILL ENGINEERING INSTITUTE

64, Blvd Republicii — Bucharest — Romania

Telephone: 16.70.10. • Telex: 357 • Cables: IPROLAM

40538 | LEI 20

Taxele poştale plătite în numerar conform aprobării D.G.P. nr. 10/8640/967

arhitectura 1968

Organ al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România și al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare

5

ANUL XVI
Nr. 114

• **DISCUȚII**

PROBLEMELE SISTEMATIZĂRII RURALE
Arh. Gheorghe Pavlu — 3

UNELE PROBLEME ALE ORGANIZĂRII TERITORIULUI ȘI SISTEMATIZĂRII RURALE
Ing. Traian Dincă — 5

ORGANIZAREA TERITORIULUI ȘI PRODUCȚIEI AGRICOLE
Arh. Petre Derer, arh. Mircea Stănculescu — 8

SISTEMATIZAREA LOCALITĂȚILOR RURALE
Arh. Aurelian Trișcu — 11

ARHITECTURA SĂTEASCĂ

• **CRONICA IDEILOR**

Max Lupan — 14

MODUL DE VIAȚĂ — UN FACTOR PRINCIPAL DE CONTURARE A SPECIFICULUI LOCAL
Arh. Gheorghe Săsărman — 18

ADEVĂRATUL ȘI FALSUL EXPERIMENT
Arh. Mihai Enescu — 20

ÎNVĂȚĂMÎNT PENTRU « INDUSTRIAL DESIGN » — 21

• **RECENZII**

• **LOCUINȚE**

Arh. Dorian Hardt — 25

NOI TIPURI DE LOCUINȚE DE MASĂ

• **CONSTRUCȚII SOCIAL-CULTURALE**

Arh. Zoltan Balazs, arh. Vasile Mitrea, arh. Adrian Mihai — 32

EXTINDEREA INSTITUTULUI AGRONOMIC DIN CLUJ
Arh. Nicolae Litvin — 38

BAZIN DE ÎNOT ACOPERIT LA CLUJ
Arh. Mariana Bucur — 42

ADAPTAREA UNUI PROIECT DIRECTIV PENTRU UN CINEMATOGRAF CU 800 LOCURI
Tehn. arh. Viorel Neaga — 44

CINEMATOGRAFUL « DACIA » de LA BAIA MARE

• **CONSTRUCȚII COMERCIALE**

Arh. Ioana Reinald, arh. Iosif Reinald — 46

COMPLEXUL HOTELIER « HISTRIA » de LA MAMAIA
Arh. Ștefan Cocioabă — 50

RESTAURANTUL « PESCARUL » DIN GALAȚI

• **CONCURSURI**

Arh. Cezar Lăzărescu — 60

CONCURSUL « CENTRU DE SECTOR TITAN-BUCUREȘTI »

• **CRONICA**

• **TEORIA ȘI ISTORIA ARHITECTURII**

Arh. Marcel Melicson

FIȘE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE (XI)

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh. M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

Redacția și administrația: București 22, str. Episcopiei nr. 9, sectorul I (sau C. P. 2951)
Telefon: redacția 13 98 80
administrația 16 49 14
Abonamentele se primesc numai la sediul redacției.
Instituțiile pot achita abonamentele în contul de virament nr. 136.401.39 — Direcția Executării de Casă a Bugetului Statului, pentru Redacția Publicațiilor „Revista Construcțiilor și a Materialelor de Construcții" și „Arhitectura".
Costul abonamentului anual: instituții 200 lei, individual 100 lei.
Prețul unui exemplar 20 lei.

DISCUȚII

problemele sistematizării rurale

În zilele de 27 și 28 iunie 1968 s-au desfășurat lucrările plenarei Uniunii arhitecților din R. S. România avînd drept temă o problemă de importanță majoră, sistematizarea localităților rurale, căreia conducerea de partid și de stat îi acordă o deosebită atenție.

Lucrările plenarei au fost conduse de prof. arh. Octav Doicescu, vicepreședinte al Uniunii arhitecților.

Discuții aprofundate, cu participarea a numeroși arhitecți din Capitală și din județe, specialiști din Consiliul Superior al Agriculturii și din Centrul de cercetări sociologice, s-au desfășurat pe baza a patru referate prezentate de arhitecții Gh. Pavlu, Petre Derer și Mircea Stănculescu, Aurelian Trișcu, ing. Traian Dincă.

La discuții au participat, printre alții, arhitecții Dorel Defour, Ștefan Păunel, Nicolae Grigorcea, Mioara Matei, Gh. Iacobescu, Cornel Bălan, Mircea Possa, prof. Gustav Gusti, Adriana Popa, E. Vernescu, sociologul Marinache Vasilescu.

Publicăm în acest număr al revistei referatele prezentate, care constituie o bază de pornire în dezbaterea unei probleme extrem de complexe, ale cărei multiple aspecte se vor mai cere, fără îndoială, temeinic analizate de către arhitecți.

conf. arh.
gheorghe pavlu

unele probleme ale organizării teritoriului și sistematizării rurale

Dezvoltarea intensă și multilaterală a economiei naționale a avut ca urmare mari transformări economice, social-politice și culturale în procesul de dezvoltare complexă a teritoriului național, a orașelor și satelor.

Această dezvoltare continuă a economiei naționale, transformarea și îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației accentuează complexitatea și ritmul acestor transformări, atît cantitative, cît și calitative, diversifică tot mai mult legăturile dintre diferitele activități, unități economice și localități din aceeași zonă teritorială și în ansamblu pe țară. Relații de interdependență din ce în ce mai complexe apar la toate treptele, atît între zonele de producție și așezări, cît și între așezări.

Necesitatea unor noi baze structurale și funcționale — la treapta teritoriului, a județului, municipiilor și orașelor, comunelor și satelor — devine o realitate.

Prin continua dezvoltare și perfecționare a activității diferitelor ramuri și sectoare ale economiei naționale planificate și prin trecerea la o nouă bază de organizare a teritoriului în județe, orașe și comune, se produce o transformare calitativă cu mari consecințe în modul de viață și de muncă al întregii societăți.

Noua organizare administrativ-teritorială reprezintă de fapt începerea unui deosebit de amplu proces de sistematizare la nivelul teritoriului național și pe plan local. Crearea județelor reprezintă o cuprindere mai judicioasă, ca scară și posibilități de coordonare, a funcțiunilor economice și social-culturale ale teritoriului. În acest fel, unele contraste și diferențieri, unele concentrări și dezvoltări diferite ale forțelor de producție își vor găsi, în condițiile nou-create, un drum deschis de valorificare a resurselor naturale și de muncă mai bine echilibrate în cadrul nou, al județelor. Desigur, structura profilului economic și social-cultural va prezenta unele diferențieri în raport cu resursele și potențialul lor economic și cu tradiția, care treptat se vor putea armoniza printr-o continuă acțiune de echipare complexă a teritoriului.

În cadrul județelor se va tinde la atingerea unor niveluri de creștere corespunzătoare cerințelor de dezvoltare a întregii economii naționale, vor putea fi distribuite mai bine investițiile, iar emulația pe plan local va fi mai eficientă decît în vechiul cadru al regiunilor.

Funcțiunile economice ale județelor vor oglindi și tinde la o mai bună localizare și dezvoltare industrială, repartiție a forțelor de muncă, raționalizare a deplasărilor periodice pentru muncă și, în general, a mișcărilor migratorii, asigurîndu-se totodată premisele unei mai armonioase dezvoltări a rețelei generale de așezări.

Numeroase documente de partid și îndeosebi principiile Plenarei C.C. al P.C.R. din octombrie 1967 și directivele cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, documentele Conferinței Naționale a P.C.R. din decembrie 1967 dau răspuns noilor probleme ridicate de schimbările calitative și cantitative petrecute în viața social-economică a țării, îmbină tendințele de perspectivă cu riguroasa fundamentare științifică, stabilesc sarcinile ce ne revin în etapa ce urmează.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, în raportul la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1967, spunea:

«... Se impune rezolvarea într-un mod mai rațional a dezvoltării în perspectivă a rețelei de așezări urbane și rurale, problemă cu implicații largi asupra vieții economice și sociale a țării, asupra creșterii armonioase a tuturor localităților și zonelor patriei noastre ».

Este bine cunoscut faptul că așezările umane — orașe și sate — nu se dezvoltă izolat, interdependența lor în teritoriu cu așezările vecine, în legături reciproce, în cadrul rețelei generale, constituind o realitate prin relațiile social-economice, prin structura complexă a deservirilor și echipării. În această situație apare evident că soluționarea problemelor

pe care le ridică expansiunea urbană și evoluția rapidă a satului nostru socialist, în strînsă interdependență cu localitățile vecine, impune studierea temeinică a tuturor acestor transformări și mai ales elaborarea unei fundamentări științifice a procesului de durată privind sistematizarea localităților rurale.

În raportul la Plenara C.C. al P.C.R. din octombrie 1967 se arată:

...« sistematizarea comunelor, a satelor care alcătuiesc comunele trebuie să se efectueze în cadrul unui program național de ansamblu, bazat pe studii referitoare la amenajarea unor unități teritoriale complexe, cuprinzînd întregul sistem de așezări care se condiționează reciproc. »

În legătură cu această sarcină de mare importanță, este cazul să menționăm că au fost începute lucrări de sistematizare a unor județe și de sistematizare a unor comune și sate, acțiune care credem că este necesar să fie extinsă. De asemenea, ca un fapt deosebit de pozitiv subliniem și strînsa colaborare cu Consiliul Superior al Agriculturii, în speță Direcția Generală a Fondului Funciar și de Organizare a Teritoriului Agricol, care a sprijinit aceste lucrări de sistematizare, realizînd prin DRIFOT-Oradea: « Studiul privind situația actuală și dezvoltarea în perspectivă a agriculturii în județul Bihor ».

Sistematizarea comunelor și a localităților rurale este desigur, în mare măsură, strîns legată de problemele privind dezvoltarea sub toate aspectele a județului. Iar dezvoltarea funcțiunilor agricole constituie una din funcțiunile principale ale județului.

Cunoașterea potențialului și a perspectivei privind producția agricolă, utilizarea cît mai eficientă a solului din zona respectivă în funcție de calitatea lui, cunoașterea problemelor irigării și mecanizării proceselor de producție, a tradițiilor locale, sînt determinante pentru a putea stabili profilul social-economic al localităților rurale și respectiv a putea elabora pe baze științifice schițele de sistematizare a satelor, regrupările, dezvoltarea comunelor.

Problema este similară și pentru producția forestieră în județele și zonele avînd o importantă pondere a economiei forestiere (pe țară, circa 30% din teritoriul național).

Cunoașterea corespunzătoare a problemelor sociale implică și participarea specialiștilor în problemele legate de sociologia rurală sau urbană și de psihologia socială.

Întocmim planuri de sistematizare, construim ansambluri și construcții de toate categoriile, croim cadrul material în care să se desfășoare viața oamenilor mulți ani de aici înainte. Oare evoluția modului de viață a societății, într-o perspectivă previzibilă, nu va fi frînată sau stînjenită prin ceea ce realizăm? În acest sens, apare evidentă necesitatea de a analiza și cunoaște trăsăturile esențiale ale acestor fenomene, care să formeze date de temă pentru urbaniști, arhitecți și constructori.

Ar fi util să cunoaștem consecințele mecanizării și automatizării asupra populației orașelor și localităților rurale din teritoriile preorășenești sau din unele importante zone industriale.

De asemenea, ar fi util să dezbatem modul în care programul și structura rețelei de dotări vor fi influențate prin creșterea timpului liber, ridicarea nivelului cultural, noi aspecte determinate de cerințele și de evoluția modului de viață, de preferințele și cerințele de mîine ale grupelor de vîrstă extreme, tinerii și vîrstnicii.

Iată deci necesitatea stringentă de a se asigura o strînsă colaborare a specialiștilor (am putea spune aproape a majorității profesiunilor) în problemele deosebit de complexe ale sistematizării.

Dezvoltarea viitoare a satelor, comunelor și orașelor constituie un tot, ce impune o deplină concordanță, o corelare continuă între necesitățile și posibilitățile etapei, cu cadrul larg al perspectivei.

Unitatea în diversitate este evident o necesitate, dar căile de a o realiza cît mai eficient, în înțelesul cel mai larg al cuvîntului, vor trebui să fie mereu adaptate tuturor implicațiilor legate de dezvoltarea economiei naționale, de modul de repartizare a producției și a forței de muncă în teritoriu, de importanța funcțiunilor social-culturale, de tradițiile locale în condițiile și particularitățile specifice fiecărui județ și comune.

Atenuarea și, treptat, echilibrarea unor disparități excesive existente, a unor contraste locale la treapta comunelor, evitarea în viitor a creșterilor excesive ale unor orașe în contrast cu altele și cu zona lor înconjurătoare și o risipire în continuare a mediului rural în așezări mici și foarte mici sînt cîteva din aspectele importante ce trebuie avute în vedere la elaborarea planurilor de sistematizare teritorială.

Dezvoltarea așezărilor — orașe și sate — va duce desigur la forme noi, la crearea unei baze materiale care să apropie nivelul de viață din mediul rural de cel urban. Comunele

și unele sate vor prelua funcțiuni tot mai complexe industriale ale agriculturii, în condiții de progres tehnic, funcțiuni turistice, precum și cazarea unei părți a populației active cuprinse în producția neagricolă din orașe, va dezvolta funcțiuni de deservire cu caracter preorășenesc etc. Fixarea unei populații active din mediul urban în așezările rurale din apropierea zonelor industriale și orașelor ar evita extinderi excesive ale teritoriilor urbane și, implicit, scoaterea în unele cazuri din circuitul agricol a unor terenuri cu fertilitate ridicată.

Cunoașterea și cercetarea acestor deziderate, studierea fenomenelor deosebit de complexe pe plan teritorial al comunei și al satului, trebuie să ducă în final la rezolvări viabile în perspectivă și pe etape în toate lucrările de sistematizare.

Transformarea calitativă în perspectivă a așezărilor rurale se va întemeia pe echipare, pe construcția de locuințe și dotări social-culturale, pe centre puternice de producție la nivel de comune și uneori intercomune, precum și pe crearea condițiilor pentru o continuă îmbunătățire a repartiției populației în localități mai mari și mai bine echipate.

Amploarea neobișnuită a cadrului de desfășurare implică o aprofundare și fundamentare științifică a acțiunii de sistematizare rurală, care în același timp implică și o deosebită operativitate în rezolvarea unor cerințe — am putea spune de zi de zi — ale mediului rural.

Reședința de comună și satele comunei își au cerințe și probleme legate de delimitarea vetrei, de amenajare și echipare, care trebuie analizate și soluționate în condițiile specifice fiecărei comune în parte. La această cunoaștere și realizare a noului cadru al comunelor și satelor, participarea efectivă a localnicilor, a populației rurale, este una din condițiile de bază pentru transformarea și dezvoltarea comunelor și satelor noastre. Această participare activă implică numeroase acțiuni de pregătire, începînd cu însăși organizarea acestei acțiuni.

Sistematizarea teritorială a comunelor și satelor, împreună cu sistematizarea orașelor, acțiune de o deosebită importanță, constituie, în esență, însuși procesul deosebit de complex de transformare calitativă și de creștere continuă a nivelului de viață al societății noastre socialiste.

ing.
traian dincă

organizarea teritoriului și producției agricole

Transformarea socialistă a agriculturii a creat condiții optime ca dezvoltarea agriculturii să se facă pe calea concentrării și specializării producției, în condițiile folosirii cît mai depline și raționale a pămîntului, a celorlalte mijloace de producție și a forței de muncă.

În cadrul unităților agricole socialiste, problema folosirii cît mai depline și raționale a pămîntului se rezolvă prin *acțiunea de organizare a teritoriului, care constituie un ansamblu de măsuri și lucrări cu caracter tehnic, economic, organizatoric și juridic.*

Organizarea teritoriului agricol se face în strînsă legătură cu organizarea procesului de producție și cu acțiunile de îmbunătățiri funciare. Ea poate să privească o singură unitate agricolă sau mai multe, în cadrul unei zone natural-economice cu condiții și cu probleme asemănătoare de rezolvat.

Printre problemele mai importante, care se rezolvă prin lucrările de organizare a teritoriului, amintim:

1. *Asigurarea stabilității teritoriale a unităților agricole socialiste, prin lucrări de comasare și rectificare a hotarelor*

Prin aceste lucrări se realizează gruparea terenurilor agricole în grupuri compacte, de mărimi economice, în jurul centrelor de producție și al localităților, asigurînd condiții tehnico-organizatorice mai bune pentru desfășurarea procesului de producție.

O astfel de măsură influențează asupra necesarului de mijloace de transport, în sensul reducerii acestora, precum și asupra necesarului de tractoare și mașini agricole, asupra atelierelor de întreținere și reparații, asupra remizelor și adăposturilor, precum și a necesarului de forță de muncă și, în ultimă instanță, influențează în mod pozitiv rezultatele economice ale întreprinderilor agricole.

Deși în perioada 1958—1964 s-au efectuat comasări pe 12 611 000 ha teren agricol, situația nu poate fi socotită încheiată, deoarece în permanență intervin schimbări teritoriale între deținătorii de pămînt.

În condițiile actualei reorganizări a I.A.S., cît și a reorganizării administrativ-teritoriale a țării, este necesar ca acțiunea de organizare intergospodărească și comasarea să fie reactualizate la nivelul județelor și unităților agricole.

2. *Precizarea profilului de dezvoltare în perspectivă*

În acest scop se analizează ramurile de producție existente în unitate și — în funcție de condițiile naturale și cerințele economice — se stabilesc ramurile principale de perspectivă (specializarea unității) și mărimea lor (concentrarea producției). În funcție de specializarea și concentrarea producției se prevăd și investițiile și lucrările necesare realizării lor.

În stabilirea ramurilor și la concentrarea producției în cadrul unităților agricole, în afară de condițiile natural-economice ale acestora, trebuie avute în vedere aspectele economico-sociale ale localității respective, situația altor ramuri existente în teritoriu sau pe teritoriile vecine, trebuie să se țină seama de implicațiile și intercondiționările reciproce pentru a se stabili cele mai judicioase soluții precum și posibilitățile de cooperare de interes comun între diverse unități agricole și neagricole pentru realizarea unor investiții. De exemplu: centre de vinificație, de prelucrare a produselor legumicole, lucrări de alimentare cu apă, energie electrică, rețele de drumuri etc.

3. *Amplasarea și dimensionarea categoriilor de folosință a terenului*

Reprezintă o lucrare de mare importanță, întrucît stabilește modul de utilizare a terenului pe o anumită perioadă de timp, unele chiar de lungă durată (plantațiile viti-pomicole durează 30—60 ani),care solicită fonduri importante pentru înființarea lor și amenajarea terenului. De exemplu, înființarea unui ha de vie costă între 55 și 80 mii lei, în funcție de direcția de producție, de sistemul de plantare și susținere, de orografia terenului, de echiparea tehnică etc.

La fel se întîmplă și în cazul stabilirii lucrărilor și măsurilor de hidroameliorații.

Restructurarea categoriilor de folosință se face în strînsă corelare cu profilul unității și cu condițiile naturale, dar nu se neglijează nici aspectele sociale și demografice din teritoriul analizat.

Acolo unde există disponibilități de forță de muncă și condițiile naturale permit dezvoltarea unor ramuri de producție, respectiv categorii de folosință care solicită volum sporit de forță de muncă, se procedează la stabilirea acestora și invers, în condiții diferite.

Astfel, în fostul raion Filiași, în urma lucrărilor de organizare a teritoriului, s-a înregistrat o creștere a suprafeței la folosințele intensive și o schimbare calitativă, în sensul că se vor defrișa viile hibride, dispersate în petice mici, precum și peticele mici de livezi îmbătrînite și se vor înființa plantații de tip socialist, pe suprafețe mari, cu soiuri productive, organizate și dotate corespunzător.

Aceste schimbări au influență covîrșitoare asupra folosirii forței de muncă, calificării ei, asupra investițiilor, dotărilor etc.

4. *Stabilirea măsurilor de organizare și amenajare a terenului principalelor categorii de folosință agricolă* (arabil, plantații viti-pomicole, pășuni și fînețe etc.).

5. *Precizarea dezvoltării centrelor de producție* (amplasarea, dimensionarea, sistematizarea).

Este cunoscut faptul că centrele de producție constituie punctele de maximă dotare tehnică și concentrare a activității, întrucît aici se desfășoară cele mai complexe, continue și variate procese economico-productive. Din punct de vedere economic, acest obiectiv ar fi bine să fie așezat cît mai central față de teritoriul pe care-l deservește.

Din punct de vedere social, el trebuie amplasat cît mai aproape de localitatea în care își au domiciliul lucrătorii agricoli. Pe de altă parte, amplasamentul centrului de producție trebuie să îndeplinească anumite cerințe tehnico-organizatorice și constructive.

De foarte multe ori aceste cerințe sînt divergente și soluția cea mai bună trebuie stabilită pe baza unor analize complexe, de ordin tehnic, economic și social.

În situația actuală, la C.A.P.-uri problema principală o constituie, nu amplasarea de noi centre de producție, ci (în primul rînd) analiza temeinică a celor existente și precizarea celor care au condiții mai bune de dezvoltare în perspectivă, pentru ca numai acestea să primească noi dotări și amenajări.

O altă problemă importantă o constituie dimensionarea terenului și sistematizarea construcțiilor în interiorul centrelor stabilite a se dezvolta în perspectivă, corelat cu localitățile rurale (sat-comună). Este necesar să se stabilească apoi necesitățile de echipare tehnică a centrelor de producție, în funcție de profil, specializare și tehnologia de producție adoptată.

Datorită condițiilor existente în perioada constituirii C.A.P.-urilor și lipsei de îndrumare calificată, precum și ca urmare a unificării unor C.A.P.-uri, majoritatea unităților agricole au centrul de producție dispersat în mai multe puncte. Aceasta a dus la ocuparea unor suprafețe foarte mari de teren, a dispersat construcțiile, ceea ce împiedică lucrările de echipare tehnică, corelate cu cele din așezările rurale. Se impune de aceea analiza acestei probleme și găsirea soluțiilor celor mai judicioase pentru sistematizarea acestor centre.

6. *Amplasarea și dimensionarea rețelei drumurilor de exploatare*, care să asigure accesul în teritoriu și reducerea volumului de transport în condițiile ocupării unei suprafețe cît mai reduse de teren și a utilizării unor investiții cît mai mici pentru construcție și amenajare.

Este cunoscut faptul că în condițiile actuale cheltuielile de transport au o pondere foarte mare în structura prețului de cost al produselor (cca 25—40%). Prin amplasarea judicioasă a rețelei de exploatare se urmărește, pe de o parte, reducerea suprafeței, iar pe de alta, asigurarea de condiții optime de transport (prin modernizarea lor) pe căile cele mai scurte și implicit reducerea cheltuielilor de transport.

7. *Calculul necesarului de investiții pentru obiectivele proiectate și eșalonarea realizării lor.*

După stabilirea celor mai judicioase soluții pentru realizarea obiectivelor proiectate este necesar să se calculeze necesarul de investiții, precum și eșalonarea lor în timp și ca ordine de execuție.

De mare importanță este analiza corelată a investițiilor pe un teritoriu dat, privind necesitățile unităților agricole, ale localității respective, precum și ale altor organizații. Aceasta contribuie la rezolvarea mai judicioasă și mai ieftină a unor investiții de interes comun, cum ar fi: alimentarea cu apă, cu energie electrică, modernizarea căilor de acces, canalizare etc.

Pentru adoptarea celor mai eficiente soluții trebuie analizate în mod temeinic și nemijlocit condițiile concrete în care-și desfășoară activitatea unitatea agricolă respectivă (condițiile naturale, cerințele economice și condițiile sociale). În multe cazuri, problemele sînt de o asemenea complexitate, încît nu se pot rezolva la nivelul unei singure unități agricole, ci trebuie studiate și rezolvate concomitent pe teritorii mai întinse, adică pe zone natural-economice, pe bazine hidrografice sau pe teritorii administrative — comună, județ.

Din conținutul și modul de soluționare a problemelor rezultă că lucrările de organizare a teritoriului agricol constituie o primă și foarte importantă etapă de sistematizare rurală. Aceasta rezultă și din faptul că producția agricolă constituie baza economică a localităților rurale, întrucît ea asigură cea mai mare parte din venitul necesar vieții sătenilor, iar principala activitate a forței de muncă din localitățile rurale se desfășoară în cadrul procesului de producție agricolă.

La rîndul lor, condițiile sociale dintr-o anumită localitate sau zonă natural-economică au o mare influență asupra modului de dezvoltare și de organizare a producției agricole.

Se desprinde deci concluzia că există o strînsă intercondiționare pe multiple planuri între procesul de dezvoltare a producției în unitățile agricole socialiste și procesul de dezvoltare tehnico-edilitară și social-economică a localităților rurale.

Condiţiile concrete sînt deosebit de variate de la unitate la unitate şi chiar în cadrul aceleiaşi unităţi, ceea ce face necesar ca una şi aceeaşi problemă să fie rezolvată cu totul diferit de la o unitate la alta. Ca atare, nu se pot aplica soluţii tipizate, nu se pot face calculaţii pe indicatorii medii.

Spre exemplu, în aceleaşi condiţii naturale (climă, sol, relief etc.), dimensionarea categoriilor de folosinţă şi organizarea teritoriului acestora pot fi influenţate de cerinţe economice şi condiţii sociale diferite: volumul şi specializarea forţei de muncă, pieţe de desfacere, căi de comunicaţie, tradiţie, potenţial economic diferit al unităţilor, forma întreprinderii agricole (de stat sau cooperatistă) etc.

Revenind la problema utilizării forţei de muncă existente în localităţile rurale, trebuie să arătăm că, deşi în viitor se va intensifica procesul de producţie agricolă, datorită creşterii productivităţii muncii, mecanizării şi chimizării etc., pe total agricultură se va crea o disponibilitate de forţă de muncă care va trebui absorbită în alte ramuri de producţie şi în activităţi de deservire.

Mai este necesar să se ţină seamă şi de modul cum forţa de muncă va fi folosită pe parcursul anului, datorită caracterului sezonier al unor lucrări din agricultură.

Aceste aspecte ridică probleme ce trebuie şi pot fi rezolvate judicios, în cadrul unor lucrări complexe de proiectare, fundamentate pe studii temeinice, concrete, care ar putea să înceapă la nivel de zonă natural-economică sau teritoriu administrativ, dar care este necesar să fie aprofundate pînă la nivel de unitate agricolă.

arh. petre derer,
arh. mircea
stănculescu

sistematizarea localităţilor rurale

Prin acţiunea de sistematizare rurală urmărim să răspundem sarcinilor ample, complexe şi de durată privind dezvoltarea satelor în cadrul unei reorganizări a funcţiilor vitale ale producţiei, locuirii, recreaţiei, culturii şi educaţiei, ale comerţului şi prestărilor de servicii, precum şi ale comunicaţiilor şi reţelelor tehnice de toate categoriile.

Necesităţile de organizare şi posibilităţile de dezvoltare în domeniul rural rezultă din stabilirea şi distribuirea funcţiilor pe care această parte a teritoriului le îndeplineşte în totală concordanţă cu condiţiile sociale, economice, naturale şi istorice specifice, evident într-un context mai amplu.

Soluţionarea cuprinzătoare a acestor probleme implică în mod necesar elaborarea în paralel sau în prealabil a studiilor de sistematizare pentru teritoriul judeţean şi cel comunal.

Unul din obiectivele acestor schiţe este reaşezarea populaţiei prin regruparea satelor în cadrul comunelor judeţului. Sînt în ţară cca 6 500 sate cu o populaţie sub 500 locuitori, din care jumătate sub 250 locuitori. Este firesc să apreciem ca nejustificată prezenţa şi mai ales menţinerea lor într-o anumită etapă. Ele se pot regrupa paralel cu dislocarea lor treptată şi de la sine, ca urmare a atracţiei ce o vor exercita satele cu posibilităţi de dezvoltare, dotate cu clădirile şi instalaţiile corespunzătoare.

Un alt obiectiv ar fi cel al stabilirii profilului social-economic de perspectivă pentru fiecare comună şi fiecare sat, între altele pe baza necesarului de forţe de muncă pe unitate de producţie (agricolă, forestieră, meşteşugărească, industrială) raportat la condiţiile locale specifice.

Recentele documente de partid și de stat, marcînd momentul trecerii la o etapă superioară în sistematizarea localităților rurale, dau contururi definite principalelor obiective ce trebuie materializate: asigurarea unor dimensiuni și densități optime, stabilirea unor funcții și profile social-economice adecvate, dotarea corespunzătoare, reprezintă pentru sate coordonatele de bază pentru viitor, în cadrul cărora se va produce delimitarea și reorganizarea vetrei, fundamentarea amplasării unor noi capacități de producție, stabilirea rețelei necesare de dotări și instalații, fără a omite imperativul asigurării unei înfățișări generale proprii.

În rețeaua actuală de localități rurale, datorită consecințelor dezvoltării istorice, dar și condițiilor conturate în ultimele două decenii, se desprind — în raport cu funcția lor — felurite categorii de așezări. Alături de funcțiile tradiționale care constau din asigurarea cazării populației, realizarea producției de alimente și materii prime sau exercitarea la o anumită scară a meșteșugurilor, apar și se dezvoltă forme specifice unei organizări mai avansate,bazată pe industrializare. O situație deosebită se observă în cazul localităților rurale plasate în zona preorășenească a marilor aglomerații urbane. Nu trebuie să neglijăm de asemenea importanța crescîndă pe care o capătă zonele rurale cu funcții de recreare, odihnă și turism.

În marea majoritate a localităților rurale, trecerea de la gospodăria particulară măruntă la marea producție agricolă cooperatistă, bazată pe proprietatea obștească, determină o structură nouă, bazată pe zonarea funcțională. În etapa actuală, acest factor obiectiv privind împărțirea structurală a satului în zonă de producție și zonă de locuit, nu se reflectă pe deplin. Într-o bună măsură, nu există o zonă de locuit eliberată de funcțiile de producție. Parcele mari sau terenuri cultivate situate într-o vatră cu structură veche — în mare parte necorespunzătoare — caracterizează momentul de față.

În același timp, aproape toată activitatea productivă, care era împărțită înainte între diferitele gospodării individuale ale țăranilor și dispersată în teritoriu sau amestecată cu clădiri de locuit, se concentrează în prezent în zona de producție, căreia i se adaugă, ca un specific nou, variate unități agricole și industriale.

Prin sistematizarea satelor ne propunem să modelăm, după cerințele prezente și viitoare, o structură care nu mai corespunde necesităților actuale de organizare a vieții, accentuînd că satul românesc, într-o rapidă prefacere, tinde către un cadru care să garanteze locuitorilor săi împlinirea unei substanțiale părți din cerințele de confort material și spiritual.

În cadrul societății noastre, antagonismul dintre oraș și sat tinde să se atenueze prin crearea de condiții favorabile pentru dezvoltarea localităților rurale. Dezbatem strategia de urmat în realizarea cu maximum de eficiență a condițiilor unui confort minim celor cca 1 700 000 locuitori ai satelor cu mai puțin de 300 locuitori, sau mărirea treptată a gradului de confort pentru restul de 9 500 000 din satele mai depărtate.

Se înțelege că procesul de transformare a modului de viață și de muncă al celor ce locuiesc sau își desfășoară activitatea în mediul rural va fi de durată, dar scurtarea sau lungirea duratei depinde de perspicacitatea și clarviziunea hotărîrilor care se iau la început de drum.

Generalizînd experiența mai multor schițe de sistematizare întocmite pînă acum, desprindem unele elemente ce pot forma suportul pentru punerea problemelor.

Restructurarea și organizarea localităților cu o populație mai mare, care se mențin sau se dezvoltă ca urmare a situării în condiții economice avantajoase, înfățișează aspecte variate și dificile.

Mărimea populației și densitatea de ocupare a vetrei sînt puncte esențiale și hotărîtoare pentru realizarea în comun a unor dotări și instalații gospodărești-edilitare menite să asigure saltul către o treaptă de confort superioară.

Noțiunea de densificare a populației, ca indice efectiv de ocupare, se cere mai amplu dezbătută.

Schițele documentare prezentate expun idei și proiecte experimentale într-o gamă largă de opinii, înfățișînd în mod variat imagini de viitor ale satelor în diverse țări. Limitele de la 40 la 200 loc/ha sînt cifre care se susțin și se contrazic în aceeași măsură.

O densitate sau alta este determinată desigur de sistemul ales pentru locuire: case individuale cu curte sau locuințe în case colective.

Este de subliniat, în acest sens, importanța pe care o are definirea modului de trai — categorie specifică cercetării sociologice — și tendințele de evoluție a acestuia, ca factor important în stabilirea programelor de proiectare.

Se cunoaște că în ceea ce privește felul locuinței, la sate nu au apărut mari modificări. Țăranul preferă să locuiască într-o casă individuală, avînd curtea și gospodăria sa, pe care prezența animalelor de producție stimulată de statutul cooperației agricole o face să nu difere mult de formele ei anterioare.

Menținerea și organizarea locuinței și a gospodăriei personale sub forma tradițională — în condițiile unei totale înnoiri — nu este de loc îmbucurătoare, dacă va trebui s-o adoptăm în proiectele noastre, cunoscînd mai ales că acestea își vor găsi contururi reale abia peste cîteva decenii, cînd creșterea populației ne va obliga să găsim soluții radicale.

Așa fiind, se impun la prima vedere rezolvări mai îndrăznețe decît obișnuitele case cu lot, care în perioada considerată (10—15 ani) se apreciază ca trecătoare, sub aspect economic de realizare și moral, durata lor fizică întinzîndu-se pe mai multe zeci de ani.

Abordăm cu o regretabilă întîrziere problema sistematizării satelor, deoarece în prezent 1/3 din fondul construit e nou și nu este de dorit să resistematizăm peste 15 ani ceea ce am sistematizat astăzi.

Se desprinde deci ideea promovării unui sistem de locuit mai apropiat de cel orășenesc, desigur în clădiri cu mai multe locuințe și etaje, avînd avantajele cunoscute și verificate privind dotarea și echiparea complexă.

Regimuri de construcție cu locuințe cuplate, înșiruite sau duplexuri, toate cu loturi minime de 400—150 m^2, sau locuințe cu niveluri suprapuse, fără loturi ori cu loturi grupate în afară, constituie soluții spre care este necesar să ne îndreptăm atenția.

Sub alt aspect, clădiri și instalații provizorii, cu costuri reduse și grad rapid de amortizare — eventual cu suprafețe locuibile mai mici — pot fi rezolvări aplicabile acestei perioade considerată a fi de tranziție.

Vorbind, pe de altă parte, de potențialul economic și de materiale, se nasc firesc întrebări ce se cer lămurite pentru a situa problemele rurale într-un cadru realist:

Costul la care propunem locuința rurală — prin experiența urbanistică — este sub sau peste plafonul curent realizat astăzi la sate? Materialele specifice realizării locuințelor pe niveluri suprapuse stau sau nu la îndemîna constructorului din mediul rural, și cine este acest constructor?

Este cunoscută înțelegerea și receptivitatea țăranului român pentru nou și bine — cooperativizarea agriculturii fiind edificatoare în acest sens; cîteva realizări model, cu condiții de confort crescut, în cadrul unor costuri echivalente sau sub cele curente, ar putea schimba progresiv concepția sa asupra modului de locuire, creînd posibilități mai largi aplicării principiilor ce se propun prin schițele de sistematizare. În acest sens, adoptarea celui mai adecvat sistem de locuire va trebui bazată pe o largă confruntare de dorințe și pe anchete sociologice, utile și prețioase instrumente în definirea programului zonei de locuit din mediul rural. În același timp este necesară transmiterea intențiilor noastre către beneficiarii proiectelor prin cele mai eficiente mijloace de popularizare.

Se cer lămurite de asemenea o serie de aspecte în legătură cu lotul individual de casă (mărimea lui și posibilitățile de reîmpărțire a terenurilor din vatră), cu terenul de cultură în folosință personală (situarea și relațiile lui cu casa), cu anexele gospodărești (necesitatea, gradul de nocivitate, posibilitățile de amplasare a lor) etc.

Printr-o rezolvare sau alta a programelor locuinței rurale trebuie să se ajungă în orice caz la situarea zonei de locuit în limitele raționale, pentru crearea de condiții economice de dotare și amenajare complexă, care să conducă către o nouă structură a mediului construit în cadrul unor soluționări funcționale optime.

Rețeaua de circulație în interiorul vetrei (cu traseele stradale pe categorii, dimensionarea, profilele, îmbrăcămințile) constituie un alt subiect important de discuție.

Alături de aceasta, echiparea cu lucrări edilitare, cuprinzînd sistemul de alimentare cu apă, rezolvat fie din rețea (cișmele amplasate în stradă sau în curți), fie prin introducerea apei în locuință, precum și canalizarea, economică de altfel la densități întrecînd 100 loc/ha, se impune atenției noastre.

Va trebui de asemenea să atacăm unele probleme privitoare la modalitățile de încălzire în mediul sătesc.

În ceea ce privește dotările social-culturale, cu importanța și sensul lor deosebit în societatea socialistă, urmează să stabilim unele orientări referitoare la dimensionarea, diversificarea și modul lor de realizare.

Situăm rezolvările noastre în condițiile existenței în paralel cu proprietățile cooperatiste și a celor individuale. Contăm pe contribuțiile statului cu specialiști și credite bănești.

Avem la îndemînă pentru construcțiile publice un fond colectiv. Sînt acestea cele mai adecvate forme financiare pentru realizările dorite? Socotim oportună intervenția specialiștilor din sectorul economic, care ne pot da un ajutor prețios în această privință.

Este necesar să vorbim mai mult de mijloacele materiale și tehnice, de înfățișarea pe care urmează să o ia localitățile sau obiectele de arhitectură.

Dezideratul accesibilității va impune să folosim proiecte tip atît pentru locuințe, cît și pentru dotări, și anumite materiale și tehnici de construcții, care să scadă prețul de cost al lucrărilor și să fie folosibile în condițiile unei mîini de lucru mai puțin calificate.

Împletirea materialelor și tehnicilor tradiționale cu cele moderne, ponderea unora sau a altora vor introduce o serie de fluctuații, atît în valoarea finită a obiectelor, cît și în stăpînirea unei imagini arhitecturale de ansamblu care să convină locului și timpului. În aceste condiții, abordarea problemei caracterului propriu al localităților rurale restructurate apare și mai dificilă, cu atît mai mult, cu cît în cadrul orașelor — unde aceasta s-a pus la altă scară, mai favorabilă, cu mijloace financiare mai mari și beneficiind de mai mulți specialiști — nu este încă rezolvată.

Lăsînd pentru moment la o parte viitorul apropiat, ar fi interesant să aruncăm o privire asupra viitorului mai îndepărtat, asupra formei oarecum finite a localităților rurale.

Asistăm pe zi ce trece la transformarea terenurilor de cultură în complexe cu producție dirijată, în care industrializarea se impune cu pregnanță alături de salturile de nebănuit ale științelor agricole și zootehnice.

Se întrevăd mari complexe etajate pentru creșterea animalelor, întinse suprafețe cu producție continuă, multiplă, în care automatizarea îl va situa pe muncitorul agricol la nivelul celor mai pricepuți tehnicieni industriali.

Reconsiderarea și transformarea muncitorului agricol, situarea lui pe profil industrial, determină pentru viitor orientări noi în conceperea structurii clădite a zonelor de cazare, influențate desigur la etapa respectivă de necesitatea unei riguroase evidențe a rezervelor naturale, impuse de populația mereu în creștere.

Relevînd caracterul extrem de rapid al prefacerilor economice și sociale, cu consecințele lor asupra mărimii și numărului de localități, ne apare aproape limpede că satul viitorului (de altfel impropriu denumit sat) se va integra tot mai mult în rețeaua urbană.

arh.
aurelian trișcu

arhitectura sătească

Păstrătoare a unor vechi și prețioase tradiții, îmbinîndu-se armonios cu cadrul natural înconjurător, contrastînd cu atmosfera încărcată și agitată a orașului, arhitectura satelor noastre subliniază peisajul țării, împlinește un echilibru specific mediului rural.

Exprimînd, ca orice arhitectură de calitate, societatea cu aspirațiile sale la un moment dat, arhitectura țărănească de azi nu poate rămîne în loc.

Imaginea pitorească și idilică a clădirilor de altădată la care se adaugă drumurile cu praf sau cu noroi, așezarea în lunca inundabilă sau pe coaste de deal, este înlocuită în ultima vreme prin apariția străzilor modernizate și a rețelelor electrice, prin clădirile pentru producție și depozitare, prin noile școli și magazine, dar mai ales prin volumul extraordinar de locuințe realizate în mediul rural.

Acest volum a fost arătat la Congresul cooperativelor agricole de producție din martie 1966 în cuvîntul tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al C.C. al P.C.R.:

« În ultimii 15 ani au fost construite din fondurile proprii ale țărănimii peste 1 milion case cu o suprafață locuibilă de 30 500 000 m². La fiecare 4 familii țărănești, una s-a mutat în acești ani în locuință nouă ».

Acest *fenomen* cere să fie urmărit și analizat pe planuri și sensuri diferite, pentru că el reprezintă o importantă forță organică pe plan tehnic și spiritual, o îmbinare a noilor posibilități locale cu condițiile create de stat.

Pentru că acest fenomen a produs un fond nou de arhitectură, cu trăsături diferite de cele vechi tradiționale, din care timpul a ales și a consacrat exemplare de o deosebită valoare.

Noile construcții se adaugă celor existente, compunînd uneori ansambluri omogene; alteori însă ele distonează strident prin elemente vulgarizate, prin aroganță sau prin înstrăinare totală de mediul din care ar trebui să se împlinească.

Din aceste trăsături caracteristice, din aceste noi aspecte și întrebări care se pot pune pentru dezvoltarea arhitecturii rurale, încercăm să spicuim sau să sugerăm cîteva:

1. Dacă impresionează prin silueta și prin amplasarea sa, prin relațiile cu natura, prin proporțiile și prin decorația evoluată, casa țărănească răspunde însă în primul rînd la nevoia de locuit, la condițiile locale, la programul impus de săteanul autor și proprietar al adăpostului său. El nu a copiat exemplare din arhitectura de altădată ca obiecte oferite curiozității turistului ocazional, ci a dus continuu mai departe ceea ce au făcut alții înaintea sa, adaptîndu-se de fiecare dată la un cadru dat și rezolvîndu-și problemele tehnice și artistice la nivelul pe care a fost în stare să-l atingă.

Înțelegem deci, ca în continuarea acestui proces, care capătă acum noi sensuri, într-un mers cu mult mai grăbit și puternic ascendent, să rezulte înjghebări și forme corespunzătoare, care să răspundă noilor situații create și să se realizeze cu mijloace moderne.

2. În miezul satului, dotările sociale reprezentative și locuințele pentru specialiștii veniți uneori de la oraș (medici, ingineri, mecanici și personal de deservire) imprimă o nouă caracteristică zonei centrale. Dacă se realizează pretutindeni după proiecte tip cu aceleași sisteme, materiale, detalii și prețuri, ele vor aduce un aer desuet de arhivă, cînd de fapt comunitatea căreia îi aparțin ar trebui să-și exprime prin ele individualitatea proprie, șlefuită și ea de condițiile înconjurătoare, de mijloacele materiale specifice.

3. După cum unele monumente ale naturii, rezervații științifice sau parcuri naturale sînt apărate prin lege, socotim necesar ca unele zone cu deosebit de valoroase clădiri rurale, adevărate ansambluri de monumente de arhitectură, să constituie zone protejate în atenția unei secții a Direcției monumentelor istorice.

În sate ca cele de pe valea Doamnei sub Iezer-Păpușa, în Gorj sau pe malurile Bistriței, țăranii ar putea fi cointeresați să-și întrețină și să păstreze locuințele și gospodăriile întregi, care reprezintă elemente importante în patrimoniul istoric și artistic al țării. Aceste adevărate *muzee ale satelor* ce ar rămîne în locul lor ar trebui sprijinite să-și desfășoare mai departe viața în cadrul valoros pe care îl stăpînesc.

4. În volumul imens de construcții țărănești executate în ultima vreme trebuie să existe desigur și realizări deosebite, care nu au fost încă studiate, analizate și popularizate.

Este o obligație — credem — și un merit al cercetătorilor de specialitate să depisteze și să prezinte aceste exemple. Ele nu ar fi numai imagini pitorești de multiplicat în diferite ținuturi, ci exemple de organizare chibzuită, de folosire rațională a condițiilor de azi și de adaptare la noile programe. Acestea ar genera și forme care să merite a fi evidențiate.

Aceste construcții ar putea obține premii anuale pe comune, pe județe sau pe țară, impunîndu-se de pe acum atenției publice ca opere care au reușit să răspundă simultan problemelor de program, de funcțiune și de formă.

O încercare, destul de timidă, de prezentare a unor exemple semnificative de case noi țărănești a constituit un început și a găsit răsunet într-o expoziție ocazională deschisă acum cîțiva ani în pavilionul de la Muzeul Satului din București.

5. Constructorii populari de azi, ca și cei de ieri, zidari din Bolintin și Răcari, meșteșugari transilvăneni, specialiști ridicați o dată cu noile școli și cu marile șantiere, iar alături de ei artiștii populari care fac ceramică la Horezu, la Gruiul Snagovului sau la Oboga, cioplitorii de la Săpînța Maramureșului sau pietrarii de sub Mateiașul Rucărului pot să realizeze în continuare arhitectură populară, fără șabloane și fără normative riguroase.

Aceștia ar trebui să fie mai cu inimă sprijiniți. Atelierele lor să se amplifice, continuînd să contureze atmosfera de modestie și bun gust, îmbrățișînd întotdeauna aspectele economice și de sistem constructiv, de exprimare sinceră a caracterului clădirii și de decorare echilibrată, la scara umană.

6. În procesul larg de construcții la sate ar trebui să existe în continuare o libertate de încadrare în sistematizare, care prevede, de fapt, doar liniile directoare, zonificarea și rezolvarea unor funcțiuni generale și nu alinieri riguroase, multiplicare de clădiri identice, scheme repetabile.

Prototipurile de clădiri ar folosi numai ca pildă de rezolvare a unor programe noi, complexe, determinate de noile condiții apărute la sate.

Pătulele și grajdurile se atenuează sau dispar, locuința își adaugă spații suplimentare și cuprinde un echipament nou: televizor, mașină de spălat, bibliotecă.

La construirea acestor case nu ar trebui să existe restricții de folosire a stufului în zona bălților sau a șiței în unele locuri sub munte și nici să se impună tivirea străzilor cu garduri din prefabricate de beton armat.

Îndrumarea și sprijinul date de organele locale arhitecților și sistematizatorilor ar trebui să urmărească evitarea experienței periferiilor orașelor, introducerea în etape a dotărilor moderne, găsirea unor rezolvări tehnice în condiții economice și rapide.

7. Orașul poate să aibă o influență pozitivă, dacă unele elemente sînt preluate cu discernămînt și prelucrate pe măsura nevoilor specifice.

Există valori și elemente de inspirație orășenească în motivele lăutărești folosite de George Enescu, în arta păpușarilor ieșeni, în portul popular bănățean sau din Brașov ori din Sibiu.

Casa țărănească ar trebui să tindă spre unele dotări și echipări orășenești, spre un standard de viață ridicat și să înlăture cioburile de sifoane și de oglindă din tencuielile întinse cu mahalaua, sau tuburile de beton cu capitel brîncovenesc, vîndute la bucată prin satele Bărăganului.

8. Volumul mare de construcții și mijloacele tehnice de azi fac necesară și posibilă folosirea ca materiale de construcție pentru mediul rural și a unor elemente mici industrializate prefabricate, care se pot compune în moduri diferite: plăci de pardoseală și trotuare, ceramică și eternit pentru învelitori, blocuri de zidărie eficientă, piese metalice pentru anexele învelitorii, tîmplărie și echipament sanitar.

Unii ar putea să fie îngrijorați de această propunere, ca și cum mulțimea infinită de case țărănești realizate în decursul vremii din aceleași bîrne în satele de munte și din același lut la cîmpie, ar trebui să semene leit, fiind tributare elementelor de bază identice din care sînt construite.

Executarea în variante și livrarea organizată a acestor elemente ar putea să evite fenomenul din satul în care aprovizionarea continuă cu un singur colorant pentru zugrăveli și vopsitorii a îmbrăcat într-un an toate casele sub aceeași maramă îngălbenită, independent de gusturile și dorințele localnicilor.

9. În paralel cu acțiunea de sistematizare a satelor și a reconstruirii lor pe tot întinsul țării, s-ar putea trece la construirea experimentală a unor așezări rurale legate de scoaterea din inundație a luncii Dunării și dezvoltarea puternică a zootehniei, de unele unități forestiere, de exploatări miniere.

Îmbinînd și aici îndrumarea specialistului, sprijinul prin credite, materiale, mijloace tehnice evoluate și o organizare de specialitate, cu inițiativa locuitorilor și specificul de lucru al maiștrilor locali, s-ar putea face o experiență valoroasă și poate mai mult: s-ar obține realizări caracteristice unui efort comun, specific vremurilor noastre.

10. Construcțiile țărănești vor putea influența și ele, la rîndul lor, cum au făcut-o de-a lungul timpurilor, arhitectura cu programe și cu proiecte complexe ce se realizează cu mijloace tehnice avansate la oraș.

Apelînd la inventivitatea și la puterea de adaptare la condițiile locale ale meșterilor populari, se folosesc, atît la noi, cît și în alte țări, mijloace de compunere, soluționări firești legate de teren, de materiale și de climat, pentru construcții noi, reprezentative.

Uneori, chiar mîna de lucru intervine și modelează construcția cu mijloace proprii, adăugînd proiectului o vibrație caracteristică, așa cum au făcut meșterii locali care au participat la executarea unor cabane ca cea de la poalele castelului Bran, sau țăranii francezi din Saint-Véran, realizînd hotelul de altitudine Montjoie.

Exemple de prelucrare sensibilă a elementelor din arhitectura populară continuă să apară la noi în programe largi cum sînt casele de cultură, restaurantele, casele de odihnă sau locuințele. La acestea credem că vom putea adăuga în curînd unele construcții pentru turism, cluburi pentru tineret, muzee.

Cele cîteva sugestii de mai sus încearcă doar să deschidă o discuție despre această continuă remodelare a prețioaselor noastre exemplare de arhitectură țărănească, pentru a pregăti calea de înțelegere și sprijinire a valorilor din totdeauna care se ridică din mijlocul poporului, pentru a înlesni realizarea în continuare, în condițiile de azi și corespunzînd aspirațiilor viitoare, a noii arhitecturi sătești, eforturile sistematizatorilor fiind doar un cadru pe care această arhitectură trebuie să-l împlinească și să-l încunune.

CRONICA IDEILOR

max lupan
Sociolog I.P.C.T.

modul de viaţă — un factor principal de conturare a specificului local

Se poate afirma că, în ultima vreme, obţinerea varietăţii în arhitectură prin considerarea specificului local a depăşit cadrul preocupării de specialitate, pentru a deveni un autentic deziderat de opinie publică. Pe adresa arhitectului se înmulţesc, din cercuri variate, apelurile de a diversifica soluţiile de proiectare a locuinţelor, de a îmbogăţi modurile de tratare, de a satisface cu mai multă inventivitate nevoia de variat, pitoresc, frumos, atît de naturală spiritului omenesc.

În asemenea împrejurări, o întrebare se ridică în mod firesc: cum şi cît poate acţiona în acest sens arhitectul? Reprezintă oare talentul, ingeniozitatea tehnică sau sensibilitatea arhitectului o condiţie suficientă pentru a putea suplimenta diversitatea creaţiei sale? Fără îndoială că la acest nivel eforturile nu lipsesc, finalizate frecvent în sporul de varietate din plastica faţadelor, paleta coloristică, materialele de construcţie, regimul de înălţime, asamblarea şi dispunerea blocurilor etc. Dar astfel circumscrisă, problematica nu riscă oare a se concentra prea exclusivist asupra resurselor oarecum tehnice, strict arhitecturale, de personalizare a diferitelor aşezări şi zone de locuit?

Este adevărat, faptul că operează cu materiale palpabile, că amenajează în spaţiu un complex de volume impunătoare, conferă aspectului arhitectural-urbanistic capacitatea de a sintetiza cu maximă pregnanţă întreaga personalitate specifică unei zone sau aşezări. Dar se reduce oare atributul specific la domeniul vizual, la scara expresiei, agăţat exterior ca o « lipitură » în finisaj, sau trebuie dedus organic, începînd cu determinările interne care-i dau semnificaţie şi conţinut?

Ajungem astfel la o dimensiune prioritară, de regulă prea vag considerată, şi anume dimensiunea sociologică. Din păcate, prea sumar se apreciază la planşetă, în modelarea unui tip de locuire, responsabilitatea factorilor de mediu social, a unui mod de viaţă, parametrii social-economici, profesionali, demografici, istoric-tradiţionali etc., care pe plan local particularizează o schemă funcţională în locuinţă, colorează într-un mod anume registrul tematic.

Să ne referim, de pildă, la o singură componentă a mediului social şi anume *ocupaţia*. Să considerăm un anumit *mediu profesional*, definit prin condiţii date de muncă şi de trai, aşezat într-o zonă pe care dominanţa acestei ocupaţii o profilează într-un mod caracteristic. Oare un asemenea mediu nu-şi modelează şi tipul de locuire într-un context specific, nu solicită preponderenţa unor soluţii particulare din partea proiectării, iar o asemenea preponderenţă nu se va răsfrînge în aşezare printr-o amprentă proprie, un autentic « specific local »?

Evident, ipoteza se cere ferită de exagerări. Este limpede, de pildă, că sub influenţa unei evoluţii generale independente de orice specific profesional, tinde să se generalizeze un mod de viaţă care integrează ansamblul populaţiei într-un cadru unitar de locuire actuală.

Dar ca moment subordonat, nu pot fi desprinse și anumite componente ale modului de locuire specifice unui mediu sau altul, rezultate din particularități de muncă și trai ale grupului considerat? Cu alte cuvinte, *din ansamblul cerințelor* tematice universal-valabile, sub influența unui mediu local, unele elemente ar căpăta o *pondere specifică*, s-ar impune cu *intensitate particulară*, determinînd includerea lor prioritară în temă și tratarea lor într-un regim special.

Ipoteza de mai sus a stat la baza unor studii efectuate în I.P.C.T. de către un colectiv interdisciplinar (sociologi, arhitecți, economiști, folosindu-se și cercetări ale igieniștilor), cu scopul depistării în domeniul locuinței a unor cerințe funcționale locale care ar îmbogăți gama apartamentelor proiectate. Cercetarea s-a înscris de fapt ca un studiu de sociologie aplicată. Au fost alese două medii profesionale de referință, cu un marcat profil particular: populația minieră și cea angajată în industria chimică. Tehnicile de cercetare au fost variate, dar principala sursă informațională directă a constituit-o o anchetă efectuată pe două loturi selecționate — cîte 75 apartamente locuite de muncitori minieri, respectiv chimiști.

În cele ce urmează, vom relata unele elemente desprinse din investigarea mediului minier.

MINERII — MEDIU DE AȘEZARE

Au fost reținute ca zone de studiu Valea Jiului și zona Baia Mare, avînd în vedere concordanța lor cu obiectivul de studiu: ocupațiile de mineri reprezintă aici asemenea ponderi încît eventualele consecințe la nivelul locuirii se impun prin caracterul lor de masă în profilul zonal. Dar chiar în zone astfel delimitate există dificultăți obiective de izolare a condiției de miner în « stare pură ». În realitate, intră în studiu o colectivitate locală la care condiția de miner se îmbină cu alte caracteristici sociale, concurînd în ansamblu, fie convergent, fie contradictoriu, la o caracterizare complexă a populației investigate. Pentru consecințele directe asupra modului de locuire sînt de reținut din rîndul acestora mai ales următoarele:

— Indici superiori de mișcare naturală — nașteri, căsătorii. Se leagă de aceasta o dominare masivă a tranșelor de vîrsta tînără, un număr ridicat de copii, dar mai ales o proporție mare de menajuri tinere (cuplu cu copii), pentru care baza urbană de apartament reprezintă prima lor formă de organizare familială independentă, ceea ce le ușurează adaptarea funcțională la cerințele locuinței moderne.

— Un spor migratoriu ridicat (veniri) în zonă, reflectat în vechimea relativ redusă de ședere urbană a populației investigate. Rezultă de aici, în mediul anchetat, un stadiu oarecum incipient de urbanizare, exprimat uneori în locuință printr-o anumită « neașezare », o nestabilă distribuire spațială a funcțiilor, dar mai ales prin legăturile puternice cu ramurile rurale ale familiei, la care unii privesc încă adesea cu afecțiune ca spre « casă » și de unde provin fluxuri masive de aprovizionări care încarcă schema gospodăririi casnice pe un cadru oarecum rural.

— Într-un sens opus, preocuparea de calificare continuă în meserie, populația școlară numeroasă, frecvența serviciilor culturale domiciliare (radio, televizor, cărți etc.) introduc în locuință elemente complexe de activitate, de timp liber, studiu-lectură, lecții copii, program radio-televizor, amatorism artistic etc. Locuința pentru mineri se statornicește astfel tot mai firesc într-un perimetru de activități care ilustrează schema generală, urbană, de locuire contemporană.

— Un alt factor de integrare în tipul modern de locuire îl reprezintă utilizarea tot mai complexă a serviciilor rețelei comerciale. Familia de mineri achiziționează frecvent din rețea, pentru amenajarea locuinței, garnituri de mobilier modern, de serie, dar de calitate, obiecte tehnice de uz casnic etc. Procurarea de bunuri și servicii din rețea degrevează gospodăria casnică minieră de unele sarcini tradiționale, dar procesul ar comporta intensificări. Indicii zonali ai desfacerii de mărfuri sînt încă net inferiori celor generali din mediul urban, astfel încît necesarul nu este satisfăcut, iar în cadrul casnic se menține un volum ridicat de activități casnice.

— În sfîrșit, o caracteristică extrem de interesantă o relevă condiția în general casnică a soțiilor de mineri (sînt greu plantabile în mediu industrii de profil feminin). Împrejurările specifice mențin astfel în gospodărie un disponibil de forță de muncă care-și găsește debușeu într-o intensă practicare casnică a unei variate game de activități: de la îngrijirea copiilor sau pregătirea meselor, la spălatul rufelor, prepararea conservelor, cusut etc.

Chiar sumar adnotat, avem astfel parcurs un ansamblu de factori care oferă fizionomia socială generală a mediului zonal și a căror influență la nivelul locuirii a fost schițată preliminar. Rămîne în continuare de urmărit acțiunea diferențiată a unor factori particulari, depistată în unele elemente-problemă din funcționarea propriu-zisă a locuinței de miner.

O NEVOIE ACUTĂ DE PROTECȚIE A SOMNULUI ȘI ODIHNEI

Deși eliberat de asprimea altădată dezumanizată a unora din servituțile sale, mineritul rămîne în continuare simbolic pentru solicitarea pe care o presupune: o condiție de muncă intensă, concentrată, de efort fizic, în șuturi, la subteran. Condiția generează ca o caracteristică compensativă o sensibilitate acută a minerului la cerința de izolare și liniște pentru protecția somnului și odihnei, o reacție la fel de sensibilă pentru factori naturali de căldură, lumină, mediu însorit. Derivă de aici o condiție tematică pentru locuință care, deși de valabilitate generală, se încarcă în acest caz cu un sens de acuitate, revendicînd în tratare un interes particular.

Să ne referim, de pildă, la problema alegerii locului de dormit pentru minerul venit din șut, mai ales la somnul de zi. Cum i se asigură « de la planșetă » liniștea și izolarea?

S-a constatat în anchetă că un factor esențial în acest sens este prevederea de încăperi decomandate. Dar în apartamentele vizitate o asemenea soluție este cu totul minoritară. Cerința decomandării încăperilor s-a instalat de aceea extrem de rapid în conștiința locatarilor (mult înaintea unor cerințe referitoare la dimensiuni, formă etc.), fiind formulată de către mineri la toate nivelurile de locuire.

În aceeași direcție se înscriu și alte numeroase observații ale locuitorilor, traductibile în elemente tematice care s-ar cere avansate prioritar. Din rîndul lor menționăm:

— izolarea băii de spațiul de dormit, pentru ca utilizarea sa să nu stînjenească somnul de zi;

— protecția contra luminii (storuri, jaluzele) cel puțin la un dormitor (în lipsă, se așază la fereastră hîrtie neagră, pături etc.);

— accentuata izolare fonică a locului de dormit, atît la zgomotul de impact, cît și la cel exterior; de notat aici este și lipsa spațiilor de joc pentru copii, ceea ce aduce zgomotul în jurul fiecărei clădiri.

Pe un alt plan major, în contrast cu nevoia menționată, se înscrie tendința unei aglomerări a dormitului pe un spațiu restrîns, în timp ce alte spații sînt neocupate. Edificatoare este de pildă constatarea că circa 1/4 din încăperi adăpostesc de regulă cîte 3—4 persoane la dormit, în timp ce o proporție similară de încăperi rămîne liberă. Concentrarea la dormit indică sintetic o concentrare similară a întregii vieți familiale, camera nefolosită la dormit rămînînd nefolosită în general.

Nu este greu de depistat sursa acestor practici într-un tradițional comportament rural și minier, pe modelul rezervării festive a « odăii frumoase » sau al obiceiului bucătăriei de locuit (« Wohnküche »). Dar în condițiile apartamentului de bloc asemenea practici devin anacronice și, în acest caz, o cerință specifică impune soluții de proiectare care să favorizeze o utilizare echilibrată, integrală, a suprafeței locuibile.

Ar fi, de pildă, de considerat mai atent sensibilitatea specifică la factori de însorire, căldură etc. în mediul anchetat. Orientarea încăperilor ar trebui, de pildă, să favorizeze distribuirea funcțiilor pe întreg spațiul disponibil. Contrastant se înscriu însă cazurile numeroase notate în Valea Jiului, în care orientarea nordică a încăperii principale stimulează concentrarea exagerată a locuirii în afara ei, în bucătăria orientată sudic. În schimb, la Baia Mare, datele converg spre afirmarea importanței unei asigurări cu căldură prin sistem central; cazul contrar blochează în sezonul rece, pe timp îndelungat, exploatarea unor încăperi întregi, conducînd astfel la perpetuarea vechiului comportament.

Rezultă astfel concludent că în programarea modului de locuire conform unor cerințe specifice, o importanță deosebită o au rezolvările cuprinse în proiect.

BUCĂTĂRIA — SPAȚIU COMPLEX UTILIZAT

Condiția locuinței de mineri încarcă într-un mod specific și funcțiile rezervate bucătăriei.

Să reluăm, de pildă, urmarea condiției casnice a soției de miner, corelînd-o însă și cu unele solicitări specifice ale minerului însuși. Nevoia unei alimentații bogate și variate

(se servesc de regulă două mese calde pe zi) introduce un ritm zilnic și un volum crescut de preparări alimentare curente. Nevoia este însă servită și de o întreagă producție alimentară în cadrul casnic: pîine, carne de porc, conserve, produse lactate și chiar bere sau vin.

O asemenea exploatare « de vîrf » a bucătăriei implică în spațiul său o staționare de durată a gospodinei, dar nu numai a gospodinei. În jurul acesteia gravitînd numeroase activități familiale, cadrul ședерii aici se lărgește tot mai mult (copii supravegheați la lecție și joc, gruparea, lectura etc.) compunîndu-se pe încetul cadrul unei «Wohnküche », al unei bucătării de locuit.

Se conturează astfel un nou teren pe care proiectantul ar putea interveni mai eficient pentru a modela un tip de gospodărire adecvat. Într-o frecvență ridicată s-au distins asemenea solicitări:

— Spațiul să fie bine dimensionat și tratat. Este semnificativ, de pildă, că dorința unei bucătării mai mari se înregistrează mult mai frecvent decît dorința similară pentru alte încăperi. Poate că pentru o utilizare rațional-economică a acestui spațiu ar fi aici binevenită și o eventuală aplicare din investiție a schemei de mobilare din proiect.

— Pardoseli calde (și lavabile) la bucătărie, avînd în vedere staționarea prelungită, prezența copiilor, îndelungul sezon rece local, precum și frecvența specifică a bolilor reumatismale.

— Nu sînt neglijabile, în sfîrșit, nici anumite aspecte urbanistice legate de rețeaua deservirii publice, care ar trebui pusă în stare să ofere o aprovizionare mai sistematică, produse de calitate, servicii la un preț competitiv cu procurarea casnică.

ALTE INTENSITĂȚI SPECIFICE: DEPOZITĂRILE, SPĂLATUL ȘI USCATUL RUFELOR

Un complex de circumstanțe, în care intră extensia gospodăriei casnice, dar și anumite depozitări specifice, avansează pentru funcția de depozitare o nevoie crescută de spațiu care pare a se înscrie, prin ponderea specifică, ca un alt element propriu locuinței pentru mineri.

Sînt de consemnat mai întîi depozitările alimentare. Deși incomodă, aprovizionarea zilnică cu produse perisabile este motivată cel mai frecvent de către locatari prin funcționarea cu totul defectuoasă a spațiului de depozitare (cămara) prevăzut de proiectant. Dacă aprovizionarea, de regulă chenzinală, cu produse neperisabile (zahăr, ulei etc.) nu duce la un stocaj excesiv, intervin în schimb — într-o pondere cu totul crescută — depozitările sezoniere, rezultate din stocarea prelungită (6 luni și mai mult) a unor cantități mari de produse conservate, legume, fructe etc. Dacă mai adăugăm și alte depozitări voluminoase, cum ar fi cea a făinii sau a cărnii de porc, obținem explicația valabilă pentru solicitarea unor cămări mai mari și mai ales bine ventilate (prin fereastră). Este aproape unanim criticată soluția ventilării acestora prin coș.

Dată fiind intensa solicitare a spațiului pe acest profil alimentar, spațiul rămîne impropriu, problematic și pentru depozitări nealimentare. Am menționa din cuprinsul acestora depozitările de volum ridicat ilustrate în Valea Jiului prin cantitățile de butuci și cărbune (acordat prin cotă gratuită minerilor), folosite mai ales la bucătărie. Se întîlnesc frecvent lăzi pentru depozitarea acestora (în bucătărie, vestibul etc.), dar uneori cărbunii sînt depuși liber în balcon, degradîndu-l și blocînd alte funcții în spațiul ocupat.

Nu este întîmplător, în aceste condiții, că mulți locatari invocă problema spațiilor de depozitare ca un principal indice de satisfacție și confort. Lipsa acestora conduce la improvizații, la preluarea unor spații din alte destinații sau pur și simplu la prelungirea funcției în afara locuinței — în magazii alipite sau la rude, vecini, prieteni din casele individuale.

În sfîrșit, un ultim aspect pe care îl reținem privește laborioasa operație de spălare și uscare a rufelor. Din nou acționează, în direcția accentuării sale evidente, împrejurări specifice: condițiile de muncă și cadrul microclimatic (praf de cărbune, fum etc.) îngreunează menținerea curată a rufelor, intensifică ritmul de spălare și complică uscarea în aer liber.

În aceste condiții, spălatul rufelor se instalează ca o preocupare centrală și continuă a gospodinei, stimulată și de condiția casnică a acesteia. Este suficient de menționat că, în circa 2/3 din cazuri, operația se practică zilnic sau bisăptămînal. Locul de defășurare este baia din apartament, spălătoriile de bloc notate fiind puține, situate la ultimul nivel, unde accesul este dificil, iar apa curge rar. Pa lîngă funcția de igienă personală (și ea mai intens solicitată), baia capătă astfel sistematic sarcini suplimentare.

În consecință, proiectarea băii ar presupune să-i fie afectat în acest mediu un interes sporit. S-ar impune ca obligatorie ventilarea directă a băilor (prin ferestre), dotarea cu spațiul necesar folosirii mașinii de spălat, iar amplasarea lor apare din nou justificată în afara spațiului de locuit, pe conexiunea funcțională cu spațiul de bucătărie.

O preocupare specifică solicită în acest caz și uscatul rufelor. În prezent, acesta se localizează frecvent în spații improvizate — balcon, baie, bucătărie (chiar încăperi modern mobilate sînt uneori străbătute de cîte o sfoară cu rufe întinse), precum și în spațiul din jurul clădirilor, căruia i se dă astfel un aspect semirural. Ar fi de apreciat în acest context specific eventualitatea amenajării unui spațiu special (uscătorie) în locuință, dar și o creștere a eficienței uscătoriilor de bloc prin compartimentare sau distribuirea lor pe niveluri, după cum ar fi de considerat și aspectul urbanistic — amplasarea cu precădere în aceste zone a unor unități de deservire competitive cu cadrul casnic·

★

O privire concluzivă ar reține din ansamblul celor de mai sus că schema funcțională pe care diferite anchete au înregistrat-o cu o aplicație tipizată în orașe diferite (schemă cu dormitorul comandat, baia lîngă dormitor etc.) nu satisface condiția locuinței pentru mineri. Elemente specifice desprinse din condițiile de muncă și trai ar implica de aceea, la nivelul locuinței, utilizarea preponderentă a anumitor teme, dispoziții de plan, secțiuni, iar o frecvență specifică a acestora la un nivel zonal ar contribui pe o bază valabilă la personalizarea stilului, la configurarea așezării într-un mod particular.

Evident, studiul pe acest profil se cere extins și continuat. În termeni comparativi, ne propunem a expune într-un număr viitor al revistei și modul de locuire a muncitorilor chimiști.

arh.
gheorghe săsărman

adevăratul și falsul experiment

Încercam, într-un articol precedent, să definesc locul cercetării științifice în desfășurarea raporturilor reciproce dintre teorie și practică, să demonstrez că, nici din acest punct de vedere, domeniul arhitecturii nu constituie o excepție. Insistînd mai ales asupra principiilor, făceam atunci abstracție de mecanismul propriu-zis al cercetării ; or, cu referire tocmai la acest mecanism, consider necesar să mă opresc, în cele ce urmează, asupra experimentului ca instrument concret al investigației științifice. Dacă ipoteza sau deducția leagă, în ambele sensuri, gîndirea teoretică de cercetare, apoi relația fundamentală a acesteia din urmă cu practica este tocmai experimentul, care este astfel investit cu importantul rol de a fi piatră unghiulară a întregului edificiu al teoriei. Într-adevăr, în absența sa, progresul cunoașterii este, dacă nu de neconceput, în orice caz redus la încetineala de melc a preistoriei.

Subliniind însemnătatea experimentului ca act de cunoaștere și ca element inseparabil al progresului, aș dori să menționez că, după părerea mea, nu orice încercare de acreditare a noului poate purta acest titlu. Determinația sa esențială este aceea de a sluji unui scop, de a se subordona pe deplin, fie generalizării teoretice, fie verificării intensive a unor ipoteze. De aici decurge nemijlocit necesitatea ca experimentul să se desfășoare în anumite condiții, asimilate celor de laborator, într-un sistem de coordonate judicios ales, efectele lui să fie riguros urmărite, iar rezultatele — măsurate cu precizie, discutate și consecvent interpretate.

Îmi permit să atrag atenția asupra unor situații, destul de larg răspîndite, în care semnificațiile sînt deformate, sensurile răstălmăcite, ori temeiurile compromise. Așa se întîmplă, de exemplu, cînd în proiectare sau execuție sînt promovate, fie într-un mod zis experimental, fie pur și simplu ca noutate, materiale, tehnologii ori soluții împrumu-

tate, trunchiate și întîmplător desemnate să reprezinte « progresul tehnico-științific ». Fundamentarea teoretică a unor asemenea întreprinderi este substituită printr-o pledoarie confecționată, sprijinită pe argumente subiective, în timp ce locul unei analize serioase a urmărilor, care de altfel nici nu par să intereseze cu adevărat, este luat de justificarea cu orice preț. Acest fals experiment, devenit scop în sine și menit doar să salveze aparențele, să îmbrace în poleială neputința de a vedea dincolo de vîrful nasului, să mascheze neîncrederea în forțele proprii și în devenire, nu rezistă timpului și nici nu are cum să reziste: el este abandonat în tăcere, după ce fusese abordat cu multă vîlvă și cedează locul altuia, la fel de fals și la fel încoronat acum, cu surle și trîmbiți, drept ultim cuvînt al progresului. Desigur, multe dintre ideile care împărtășesc, pe alocuri, această tristă soartă poartă valori incontestabile, dar în condițiile utilizării date își pierd orice șansă de a mai fi de preț, asemenea unei viori cu care cineva ar încerca să spargă lemne.

Adevărul afirmațiilor precedente își anunță prezența în împrejurări de o mare diversitate. La reconstrucția Căii Griviței, de pildă, s-a experimentat un complex sistem constructiv și tehnologic. Nu voi pune aici în discuție cauzele și maniera abandonării sistemului constructiv. Dar se poate spune oare că tehnologia prefabricării în poligoane de șantier a fost atunci consecvent și edificator experimentată? S-a elaborat o analiză comparativă concludentă, care să-i infirme eficiența? Există temeiuri tehnico-economice riguroase pentru părăsirea acestei idei cu largă circulație în lume, pentru limitarea actuală, în privința prefabricării, la binecunoscutele fabrici fixe? Aceeași lipsă de urmărire serioasă, de elaborare a unor concluzii ferme, poate fi identificată și în cazul unor tehnologii a căror aplicare continuă, cum ar fi aceea a cofrajelor glisante sau a cofrajelor spațiale. Aici veriga experimentului lipsește cu totul, dacă nu cumva se consideră întreaga producție ca un perpetuu experiment neterminat, nefinalizat. O asemenea ocolire a experimentului și trecerea directă la producția de masă impun acesteia, în totalitate, avatarurile confruntării nemijlocite cu practica, ceea ce provoacă uneori pagube de o amploare considerabilă. O probează, printre altele, refacerea teraselor izolate cu praf hidrofob, pentru care se cheltuiesc anual multe milioane de lei în întreaga țară.

Pe de altă parte, experimentarea veritabilă este adeseori evitată, datorită accepțiunii înguste, rigide, a eficienței care i se pretinde. Din definirea conceptului de experiment rezultă că, tot așa cum nu este un scop în sine, acesta nu poate avea nici eficiență în sine, și cu atît mai puțin o eficiență economică directă. Dar eficiența lui se realizează în procesul larg al cercetării, și tocmai de aceea randamentul său este de ordin superior. Mai mult chiar, adevăratul experiment științific sau artistic se soldează întotdeauna cu un cîștig de cunoaștere, de informare, indiferent de faptul că rezultatul său imediat poate fi pozitiv ori negativ. În mod paradoxal însă, în arhitectura noastră, deși falsul experiment — așa cum arătam mai sus — este tolerat și chiar încurajat uneori, veritabila experimentare este cu regularitate surghiunită în coloanele abstracte ale unor planuri de viitor. « Sîntem prea săraci — gîndesc probabil unii — ca să ne permitem riscul experimentării ». Și, într-adevăr, sînt săraci... cu duhul.

Merită a fi semnalat și faptul, deosebit de semnificativ, că puținele exemple care se pot cita se referă aproape în exclusivitate la domeniul construcțiilor. În arhitectură și sistematizare, experimentul se reduce cel mai adesea la schimbarea actelor normative și durează cît se aplică ele, iar apoi vine altă schimbare și deci alt « experiment » și tot așa mai departe, încît îmi sare în ochi un știut caragialism: ori să experimentăm cîte ceva, dacă tot veni vorba, dar să nu tragem nici un fel de învățăminte; ori să nu experimentăm de loc, dar atunci să schimbăm mereu normele și încă la scară mare! Oare din această dilemă nu putem ieși?

Reeditarea înseamnă rutină și deci economisire a efortului. Dar mai înseamnă și stagnare. Iată de ce consider că diferența care se face astăzi între proiectarea curentă, menținută la nivelul reeditării, și proiectarea experimentală — diferență care reflectă o situație de fapt, existentă — ar trebui să dispară. Impulsionată de circuitul reactivat al cercetării, proiectarea poate și e necesar să fie principala formă de manifestare a experimentului în domeniul particular al arhitecturii. Dar pentru aceasta trebuie asigurate premisele materiale pentru ca o proiectare căreia i-a devenit imanent noul să poată fi continuu realizată în execuție și nu limitele de moment ale execuției să rămînă neînduplecatul determinant al parametrilor proiectării. Și mai trebuie ca experimentul să recapete sensul care-i este propriu, în strînsă legătură cu revirimentul dorit al cercetării științifice. Pentru că atîta timp cît se va menține anacronica noțiune de proiectare experimentală, cît experimentul va continua să fie o floare rară, progresul va fi nevoit să recurgă mai departe, cu precădere, la darul nepotrivit al imitației.

arh.
mihai enescu

învăţămînt pentru «industrial design»

În 1919, Walter Gropius punea temelia şcolii « Bauhaus » care urma să devină — sub numele ei oficial de « Staatliche Bauhaus Weimar » — acea « *universitate a construcţiei şi a artelor aplicate, a colaborării armonioase dintre tehnică şi artă, dintre funcţiune şi formă* », care va exercita o puternică influenţă în întreaga lume, ideile şi doctrina acestei şcoli fiind din ce în ce mai mult experimentate şi aplicate.

Susţinătoare a principiului muncii de echipă în elaborarea componentelor marelui cadru material construit de om, şcoala Bauhaus a constituit şi o metodă de învăţămînt în domeniul elaborării « produsului industrial », acest atît de variat şi de prezent « obiect » în viaţa omului contemporan, metodă preluată astăzi şi îmbunătăţită neîncetat de un sector complex şi care, în multe locuri, îşi cere încă dreptul la existenţă în «familia preocupărilor arhitecturii », sectorul denumit pretutindeni « industrial design ».

În acest sens, mi s-a părut interesantă şi binevenită acţiunea UNESCO care, la jumătate de secol de la acest « moment Bauhaus — Weimar 1919 », sau poate tocmai utilizînd acest « prilej aniversar », şi în ciuda unor activităţi rodnice şi notorii pentru ideea şi pe tărîmul « industrial design »-ului, ale unor mari arhitecţi ca Gropius, Ponti, Zanusso sau Jakobsen, intenţionează astăzi să organizeze o « expoziţie-manifest » a celor mai bune 50 opere ale « industrial design »-ului din întreaga lume.

Intenţia urmăreşte, cum se spune în invitaţia publică lansată tuturor statelor membre, « cunoaşterea şi popularizarea specificului acestei activităţi complexe de « elaborare » încă insuficient înţeleasă, menită să dăruiască produsului industrial funcţionalitatea, tehnologia şi forma la nivelul lor optim ».

Această activitate complexă, care presupune pretutindeni — şi evident şi la noi — o formulă organizată de pregătire a acelor cadre care sînt aşteptate să completeze echipele de tehnicieni şi elaboratori tehnologi din cadrul industriei, slujeşte unui deziderat (complex şi el) care se poate numi: rentabilitatea maximă a produsului industrial, competitivitatea, frumosul industrial şi chiar, aş adăuga, educarea estetică.

Aş relua observaţiile apărute de curînd în presa noastră cu privire la nivelul încă stagnant al calităţilor de ansamblu şi în special de estetică al unor produse ale industriei noastre, rămase evident în discordanţă cu progresul general, cantitativ şi calitativ, al majorităţii roadelor industriei noastre, arătînd că grija pentru « totalitatea » calităţilor produsului industrial este încă preluată, în suficiente cazuri, de factori diverşi şi de competenţe foarte inegale, cîştigate — în general — de pe urma unor rutini acumulate.

Revenind deci la necesitatea creării cadrelor de specialitate în domeniul « industrial design »-ului, aş mai menţiona — în treacăt — că, în unele ţări, ca de pildă Ungaria, Cehoslovacia, U.R.S.S., Italia, funcţionează deja şcoli cu profil şi scop asemănător, ai căror absolvenţi — « tehnicieni-creatori » sau « designers » — sînt repartizaţi în diferitele sectoare ale industriei, începînd, de pildă, cu cea a mobilierului şi echipamentului casnic şi terminînd cu întreaga şi variata gamă a industriei produselor tehnice.

Acest învăţămînt, complex ca disciplină, poate fi, împreună cu secţiile actualei noastre « şcoli tehnice de arhitectură şi construcţia oraşelor » (S.T.A.C.O.), afiliat Institutului de arhitectură « Ion Mincu », obţinîndu-se astfel o formulă de învăţămînt de coordonare şi concepţie unitară. În această formulă, coexistenţa unor secţii diverse, dar înrudite în cadrul sferei atît de cuprinzătoare a arhitecturii, poate genera, nu numai o utilă colaborare între discipline, dar şi materializarea ideii că toate elementele componente ale marelui cadru material creat de om trebuie să se înscrie într-o gîndire unitară şi contemporană, elemente ce trebuie să coexiste într-o armonie de ansamblu — funcţional-estetică — armonie care, de fapt, reprezintă aspectul esenţial al arhitecturii însăşi.

RECENZII

Candilis, Josic, Woods

A DECADE OF ARCHITECTURE AND URBAN DESIGN

Un deceniu de arhitectură și urbanism
Stuttgart, Karl Krämer Verlag, 1968
226 pag., 401 ilustrații, 6 planșe

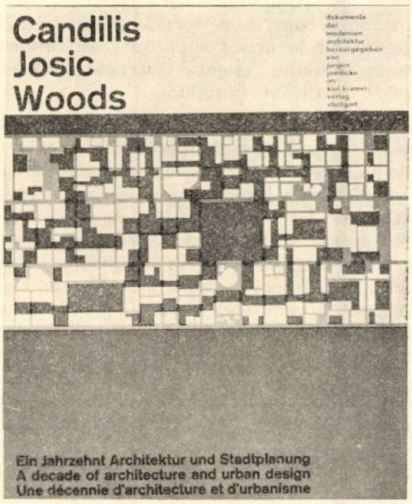

Volumul 6 din colecția « Documente de arhitectură modernă », publicată de Jürgen Joedicke, expune modul de a gîndi arhitectura și urbanismul, lupta constantă pentru o arhitectură progresistă și umană dusă în ultimii 10 ani de echipa compusă din arhitecții Georges Candilis, Alexis Josic și Shadrach Woods.

Lucrînd inițial în atelierul lui Le Corbusier și Vladimir Bodiansky, cei trei arhitecți își formează în 1955—1956 o agenție proprie, care devine cunoscută prin participarea la concursuri de arhitectură și urbanism și proiectarea unor ansambluri, îndeosebi de locuințe, la Paris și în sudul Franței, în Maroc, în Algeria și în Martinica. Proiectele premiate pentru Toulouse-Le Mirail (1961) sînt în curs de execuție.

Părăsind, cu timpul, punctul de vedere estetic în urbanism, grupul Candilis, Josic, Woods este în căutarea unor sisteme și structuri noi, minimale, care să permită multiple posibilități de adaptare la teren, la anumite exigențe și condiții.

Structura orașelor nu se bazează pe scheme geometrice, ci pe activitățile omenești. Locuințele sînt elementul principal. Toate celelalte: străzi și parcuri, clădiri culturale, sociale și comerciale sînt elemente aferente locuințelor.

Realizîndu-se în etape, ansamblul trebuie să se poată continua, extinde și modifica.

Arhitectura nu urmărește să creeze numai jocuri plăcute de lumină și umbră, ci spații determinate pentru activitățile umane. În procesul de creație, formele nu pot ocupa primul plan. Funcționalismul — care primează — este înțeles ca o metodă de lucru și nu ca o categorie plastică.

Unele grupuri de spații au funcțiuni specifice mai stabile, mai determinate (circulații, depozite, grupuri sanitare), altele — cu funcțiuni generale, cum sînt camera de zi și dormitoarele, sala de spectacole sau de restaurant — sînt mai supuse transformărilor și intervenției arhitectului.

Spre deosebire de mulți arhitecți contemporani care tratează limitele spațiului ca elemente decorative, Candilis-Josic-Woods evită exagerările expresioniste și limitează obiectiv spațiul, determinînd necesitățile funcționale.

Pentru a păstra o măsură ușor perceptibilă de către om, în marile ansambluri formate din aglomerații de celule ei introduc elemente și relații intermediare, stabilind grupuri și structuri articulate.

Această importantă metodă de a articula, de a asambla obiectiv elementele arhitecturale sau urbanistice, stă la baza întregii activități a grupului celor trei arhitecți și revine ca unitate permanentă în cele patru capitole ale cărții:

1. *Articularea funcțiunilor:* analiza și sinteza lor, studierea relațiilor între diferitele grupe de funcțiuni determină organizarea planului.

Prezentarea unor locuințe realizate în Africa de Nord sau în Franța, precum și a unor programe diferite (școli, hotel pe coasta Mediteranei, centrul radiologic din Paris) demonstrează că pot fi determinate cele două categorii de spații: a) de servicii și echipament, și b) cele principale, adaptabile în funcție de program și de posibilitățile economice. Aceste grupe de funcțiuni se pot articula sau compune condiționat de teren, de ansamblu, de raporturile dintre ele.

2. *În articularea limitelor spațiului* intervin condiții de climă, de economie și tehnologie. « Un plan, oricît de bun ar fi, nu depășește stadiul unor bune intenții dacă nu este materializat printr-un sistem de construcție corespunzător funcțiunilor sale și unor date economice ». Traseele abstracte de pe plan prind forme și limitează spații prin realizarea de pereți, planșee, învelitori, panouri despărțitoare.

Limitele clădirilor determină, la rîndul lor, spațiul exterior și asigură funcțiunile spațiilor publice sau particulare. Locuințele din Gretz și Sèvres, școala primară franceză din Geneva, stațiunea de sporturi din Belleville exemplifică acest mod de compunere. Învelitoarea unor încăperi constituie terasă pentru încăperile de la etajul superior ; articularea unor volume asigură întrepătrunderea unor spații și funcțiuni.

3. *Articularea volumelor și a spațiilor* urmărește să asocieze un număr important de unități identice într-o geometrie celulară, care face mai ușoară înțelegerea complexului și păstrează scara umană. Adaptarea la topografia terenului, organizarea acceselor și a serviciilor sînt factori care determină asamblarea elementelor similare. Aceste grupări nu trebuie să devină formalisme geometrice fără semnificație. Articulațiile volumetrice exprimă încăperile principale sau locuințele individuale dintr-un ansamblu. Ele subliniază unele funcțiuni, ca: terase, vitrine, scări. Totdeauna însă individualul trebuie să fie cuprins în cadrul unei unități generale.

4. *Articularea zonelor publice și particulare* este un mijloc de a exprima organizarea socială.

Clădirile devin din ce în ce mai complexe și structura lor este dependentă de rezolvarea activităților publice și particulare din interiorul edificiului. Spațiul exterior dintre clădiri este de obicei public, rezervat circulațiilor sau zonelor verzi. În localitatea Aulnay-sous-Bois spațiul public a fost organizat într-un sistem omogen : o grădină continuă, pentru pietoni, leagă locuințele cu toate zonele de activitate. La Caen, Toulouse, Bilbao și Fort Lamy, ca și în proiectul universității de la Bochum-Ruhr, dispozitivul structural de bază al planurilor este centrul liniar de activitate, denumit Stem.

Printre cele mai recente studii : stațiunea de schi de la Belleville, și amenajarea centrului Frankfurt sînt caracterizate prin sistemul organic — Web — de ocupare a sitului, care prevede ca diversele funcțiuni ale spațiului public să fie adăpostite într-un amplu edificiu neîntrerupt.

Cercetările teoretice și realizările remarcabile ale grupului Candilis-Josic-Woods expuse în această lucrare reprezintă o poziție bine conturată în dezvoltarea arhitecturii și a urbanismului modern. Înlesnind cunoașterea acestor noi puncte de vedere susținute prin formulări clare și printr-un bogat material grafic documentar, volumul de față constituie o valoroasă lucrare de specialitate.

Arh. Aurelian Trișcu

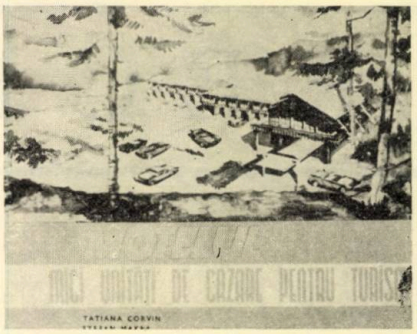

Tatiana Corvin, Ștefan Makra
MOTELUL

Unități de cazare pentru turiști
București, Editura tehnică, 1967, 188 pag., 136 figuri

În paralel cu creșterea vertiginoasă a populației de pe întreg globul și cu amplificarea rapidă a circulațiilor, călătoriile — din care ponderea însemnată o dețin cele cu caracter turistic — pretind multiple forme de cazare, cu funcțiuni și servicii anexe.

Lucrarea de față, mai cuprinzătoare și mai tehnică decît o arată titlul și supracoperta (într-un anumit sens, comercială) tratează, pe lîngă problemele legate de moteluri, și alte diverse unități de cazare pentru turiști, constituind un îndrumar documentar pentru proiectarea, avizarea și executarea construcțiilor turistice.

Începînd cu moteluri, hanuri turistice și campinguri, specifice turismului automoto, și grupînd în a doua parte a lucrării aspectele legate de căsuțe, bungalouri, vile, refugii, adăposturi și cabane, autorii prezintă o sinteză din literatura de specialitate, cu un deosebit accent pe exemplele realizate în ultima perioadă în întreaga lume.

Fără a împrumuta acestui volum un caracter de normativ, se arată pentru fiecare program în parte — pe lîngă un scurt istoric — clasificarea după diferite criterii (destinații, capacitate, mod de funcționare, grad de complexitate a serviciilor), se dau indicații pentru o bună amplasare și pentru modul de compunere a funcțiunilor cu diferite scheme de rezolvare, se analizează tema de proiectare cu încăperile specifice, cu serviciile anexe.

O evoluție continuă se remarcă în privința problemelor de confort care cuprind elemente de amenajări interioare, ca mobilier, materiale de construcții și izolări fonice, și amenajări exterioare, ca spații verzi, alei, terenuri de sport și joc. La acestea se adaugă instalațiile sanitare, de încălzire și ventilație, electrice și telecomunicații.

Pentru dimensionări de încăperi și grupe se prezintă tabele cu elemente funcționale și indici de suprafețe. Datele sînt extrase din experiența acumulată prin exploatarea unor construcții realizate recent în diferite țări. În acest sens se citează la capitolul despre moteluri

numeroase exemple, cu indicarea numărului de niveluri și de paturi, suprafața camerelor, obiectele și mărimea grupurilor sanitare, precum și alte unități din complex, ca cele pentru alimentația publică, locuințe administrator, parcaje și stații de benzină.

La un nivel similar sînt tratate celelalte tipuri de cazare, subliniindu-se caracteristicile programelor, condițiile speciale de realizare și exploatare.

De la Hanul lui Manuc, a cărui descriere sugestivă este împrumutată din « Istoria Arhitecturii Românești » a prof. arh. Grigore Ionescu, la căsuțele din Franța, suspendate pe cabluri, o gamă largă de exemple ilustrative, cuprinzînd scheme, planuri, secțiuni, schițe perspective și fotografii, întregesc lucrarea. Aceste piese grafice, care ar fi fost mai la îndemînă în text în loc să fie grupate la sfîrșitul lucrării ca într-un album — și lăsînd de o parte unele imagini mai puțin clare ca cele cu cabanele Bîlea-lac și Negoiul sau campingul de la Tihany — reprezintă o bază de analiză și stabilire de concluzii, de sinteză teoretică a schemelor principale de rezolvare și compunere.

Încadrate în această lucrare inedită în literatura de specialitate din țara noastră, toate aceste observații pot constitui o bază de discuții pentru precizarea unor puncte de vedere din partea forurilor interesate.

Desigur că autorii ar fi putut împlini materialul prezentat, cuprinzînd și elementul major în scara de cazare a turiștilor: hotelurile. Un eventual al doilea volum, care ar trata acest amplu capitol al problemei, ar întregi lucrarea.

După trecerea în revistă a realizărilor turistice din diferite țări, se degajează necesitatea de punere în valoare a bogățiilor naturale ale țării noastre, de lărgire continuă a rețelelor și traseelor turistice, de construire a unei game variate de unități pentru cazarea drumeților, într-o acțiune care interesează și la care sînt chemați să participe arhitecții.

Grupînd date extrase din lucrări de specialitate într-un text succint și coordonat, împreună cu o ilustrare bogată și cu o bibliografie care cuprinde 128 de titluri apărute între anii 1954—1966, lucrarea reprezintă un volum de documentare și referire, util în abordarea acestor programe.

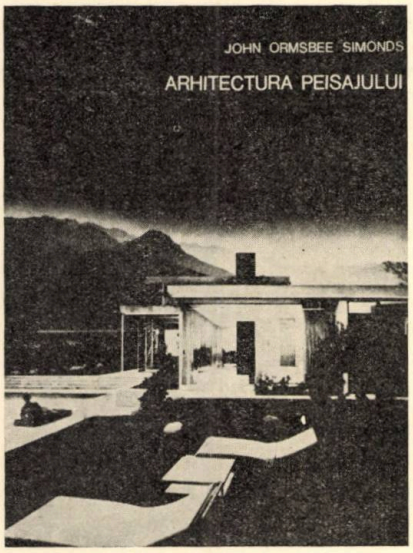

John Ormsbee Simonds
ARHITECTURA PEISAJULUI

Modelarea ambianței naturale a omului București, Editura tehnică, 1967, 284 pag., ilustrații

Apariția în limba română a lucrării prof. John Ormsbee Simonds umple un gol de mult resimțit în literatura noastră profesională. Vicepreședinte al Societății americane a arhitecților peisagiști, pedagog eminent, prof. arh. Simonds a participat la numeroase realizări în întreaga lume.

Banalizat prin folosire repetată, termenul « explozie demografică » reprezintă totuși plastic unul dintre cele mai caracteristice fenomene ale sec. XX cu consecințe directe în procesul unei masive urbanizări. Lumea în continuă prefacere, industrializarea, dinamica vieții contemporane au determinat o preocupare din ce în ce mai intensă de natură a restabili echilibrul dintre spațiile construite și cele plantate în interiorul aglomerației urbane, între oraș și teritoriul înconjurător, condiții esențiale pentru realizarea « echilibrului ecologic al ambianței omului », cum se subliniază în prefața cărții; situația actuală, datorită modificărilor substanțiale survenite în raportul dintre om și natură—deformîndu-se, îndepărtînd vizibil, cu efecte dăunătoare, ființa umană de cadrul natural necesar unei dezvoltări armonioase.

În ordinea firească a problemelor, autorul își propune să ne introducă în lumea formelor, forțelor și trăsăturilor peisajului natural și artificial, trecînd la alegerea, analiza și principiile proiectării sitului (termen care înseamnă o parte a teritoriului prezentînd o unitate geografică, biologică sau umană), precum și la proiectarea suprafețelor de folosință; se oprește apoi asupra creării spațiilor armonios gîndite, a relațiilor dintre sit și obiectul construit, analizează circulația corelată cu spațiul și construcția, pe baza unor exemple din trecut și prezent, care pot constitui un punct de plecare în compoziție, descrie un cartier și în final încearcă o reconsiderare a orașului și teritoriului în lumina celor constatate și în dorința de a obține ansambluri armonioase, de a crea ambianța favorabilă desfășurării activității omenești.

Organizarea materialului este interesant gîndită, fiecare problemă considerată

majoră, fiind subliniată de unul sau mai multe texte adiacente, motto-uri, expuse de filozofi, arhitecți, istorici de artă, unii revenind cu oarecare insistență (Lewis Mumford, Jose Luis Sert, Camilio Sitte, Saarinen, Santayana etc.). Metoda înviorează textul, sugerînd excepțional de plastic un continuu dialog al autorului cu personalitățile citate, dialog viu ce urmărește uneori sublinierea ideii principale a discursului, iar alteori lăsînd impresia unei confruntări elegante. Este o mare lecție de probitate profesională, dezvăluind o vastă și multilaterală cultură.

O idee fundamentală ce traversează întreaga lucrare întocmai unui leitmotiv este aceea a urmăririi, în orice situație, a coordonării echilibrate, inteligente și sensibile a tuturor elementelor, pentru a putea obține, în condiții specifice fiecărui caz, acea armonie necesară unei compoziții fericite, creării unei ambianțe și a unei trăiri adevărate. Oroarea de haos, fuga de confuz, căutarea cu o admirabilă perseverență a inefabilului act creator, generator de armonii discrete, rafinate prin simplitate, este poziția fermă a peisajistului, arhitectului, gînditorului, artistului și omului de cultură reunite în personalitatea autorului. Pentru a ilustra acest adevăr, el folosește cu abilitate și imaginație plastică deosebită schițe sugestive, sintetizînd calitățile unui relief, linii, plan, spațiu, accentuînd de cele mai multe ori latura psihologică și apoi pe cea estetică. Noțiuni abstracte, precum dinamismul, liniștea, intimitatea, dramatismul, spectaculosul, rafinamentul sau interferența capătă claritate și putere de convingere, devenind coordonate esențiale în alegerea și elaborarea unei soluții. Optînd pentru concepția încadrării organice, autorul se apropie critic și cu multe rezerve de compozițiile rigide, cu simetrii forțate specifice unor perioade importante din istoria arhitecturii (Renașterea, Clasicismul), recunoscînd totuși valoarea lor formală și structurală în anumite situații (de exemplu, unele piețe civice sau complexe de învățămînt). Citatele din Erich Mendelsohn, Sitte, Saarinen etc. vin să-i confirme poziția și să-l întărească în convingerea că, de cele mai multe ori, un plan asimetric accentuează calitățile plastice ale construcțiilor și peisajului, permițînd în același timp o mai deplină sesizare tridimensională. De altfel, simpatiile evidente se îndreaptă către exemplele orientale (mai ales China, Japonia), pe care le admiră și le analizează pe larg.

În încheiere, după o critică ascuțită a orașului contemporan, autorul militează pentru o reevaluare a vechilor valori, pentru o întoarcere către principii fundamentale omenești dictate de bunul simț, de imaginația creatoare, vie, dar uitate fără voie sau deliberat.

Incheierea constituie un îndemn de principiu : « Nu proiectați scheme lipsite de sens sau forme reci. Proiectați mai curînd o experiență umană. Trăirea vie care pulsează, vitală, dacă este concepută ca o schemă de relații armonioase, va dezvolta propriile ei forme expresive ».

Arh. Simon Julman

LOCUINȚE

conf. arh. dorian hardt

noi tipuri de locuințe de masă

Dezvoltarea continuă și din ce în ce mai impetuoasă a economiei noastre, creșterea potențialului economic și mai ales a celui industrial au îngăduit, an de an, realizări tot mai importante în construcția orașelor, în construcția locuințelor.

Construcția de locuințe, ca activitate de stat, se înscrie în opera generală de ridicare a nivelului de trai al poporului, în tendința de a crea omului muncii de astăzi un cadru de existență corespunzător rolului său în producție și în viața socială.

Scara acestei activități — investiția în construcția de locuințe — este uriașă, iar cifrele realizatorilor — impresionante.

Au apărut în acești din urmă ani orașe noi ; în orașele existente, nu de puține ori numărul noilor locuințe îl depășește de cîteva ori pe cel existent în urmă cu 15—20 de ani.

Construcția de locuințe noi este corelată cu aceea a dotărilor social-culturale și edilitare, cu înnoirea și dezvoltarea industriei locale, cu perfecționarea și modernizarea rețelei de transport.

Astfel, orașele noastre trăiesc o nouă tinerețe.

Au fost construite — numai în perioada 1960—1967 — cca 360 000 apartamente, din care 100 000 în ultimii doi ani.

Un avînt important îl ia construcția de locuințe proprietate personală cu ajutorul creditelor acordate de stat.

Cu toate acestea, urmărirea ritmului construcțiilor de locuințe în raport cu cel al creșterii populației orășenești a pus în evidență unele rămîneri în urmă.

Populația orășenească a înregistrat — ca urmare a dezvoltării industriei, ca urmare a creșterii longevității, ca urmare a întăririi și dezvoltării vieții de familie, paralel cu ridicarea standardului economic — o creștere impresionantă, cu tendințe de accentuare în perspectivă.

Această situație, corelată cu concluziile ce se desprind din recensămîntul locuințelor din 1966, ale cărui date au fost între timp parțial prelucrate și analizate, a dus la concluzia că ritmul de dezvoltare a construcției de locuințe anterior prevăzut apare nesatisfăcător.

Examinînd această realitate, Plenara C.C. al P.C.R. din 19 iunie a trasat sarcina realizării, într-un termen scurt, a unui volum sporit de spațiu locativ, fără a se depăși mijloacele bănești inițial alocate, prin construirea concomitentă a mai multor categorii de locuințe diferențiate prin indicii lor spațiali, de confort și de cost.

« *Este necesar* — a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu — *să se elaboreze proiecte și pentru locuințe ieftine, care să fie realizate mai rapid și cu cheltuieli mai mici, ceea ce va da posibilitatea să satisfacem într-o mai mare măsură cerințele populației și să asigurăm condiții ca oamenii muncii să găsească locuințe cu chirii mai mici.*

Pretutindeni în lume se construiesc tipuri diferite de locuințe, între care unele cu spațiu și confort mai reduse.

Construcțiile mai ieftine pot asigura condiții bune de locuit și, în același timp, ne pot permite să rezolvăm într-o perioadă mai scurtă problema locuințelor — problemă socială deosebit de importantă ».

Ca urmare a sarcinii trasate, Comitetul de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare, în colaborare cu Ministerul Industriei Construcțiilor, Consiliul pentru Problemele Administrației Locale și Consiliul Popular al Municipiului București, au organizat, pe baza unei tematici de principiu, elaborarea unor studii prin institutele din sistemul C.S.C.A.S. — Institutul pentru proiectarea construcțiilor tip (I.P.C.T.), I.S.C.A.S. și I.P.G.C., prin unitățile de proiectare ale unor consilii populare județene și cel al Consiliului Popular al Municipiului București — Institutul Proiect București, precum și prin unele colective antrenate de Uniunea arhitecților.

Ca rezultat al acestei acțiuni în care proiectanții din institutele centrale, ca și cei din unitățile județene de proiectare, au depus un pasionat efort, s-au obținut, într-un timp deosebit de scurt, un mare număr de propuneri pentru noile tipuri de locuințe.

Analiza celor peste 150 de proiecte prezentate a îngăduit cristalizarea principalelor elemente de temă care vor caracteriza viitoarele locuințe și a permis de asemenea o seriere a acestor teme în așa fel încît sarcina trasată — de a se ajunge în linii mari la dublarea numărului de apartamente ce se vor construi anual, fără a se depăși sumele inițial alocate prin plan pentru aceste investiții — să poată fi îndeplinită.

Hotărîrile adoptate în recenta ședință a Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri privitoare la noile reglementări în domeniul construcției de locuințe, bazate pe concluziile acestei analize, prevăd realizarea, în 1969—1970, din fondurile statului, a cca 180 000—200 000 locuințe noi.

În acest fel, numărul de 300 000 apartamente prevăzute în directivele Congre-

sului al IX-lea pentru perioada 1966—1970 va fi cu mult depășit.

În conformitate cu prevederile H.C.M. 1650 din 29 iulie 1968, noile tipuri de apartamente se vor împărți în patru categorii diferențiate prin grad de confort, suprafețe, dotări, finisaje și preț, fiecare din aceste categorii cuprinzînd apartamente de 1, 2, 3 și 4 camere; în afara acestora, se vor realiza și unități de locuit pentru persoane singure — garsoniere — în clădiri de tip cămin sau hotel.

Principalele caracteristici ale tipurilor de apartamente aparținînd diferitelor categorii sînt următoarele (se prezintă comparativ datele apartamentelor cu două camere):

CATEGORIA I

- suprafața camerelor de locuit 28—30 m²
- bucătărie (echipată cu spălător) > 6 m²
- baie completă (cadă, lavoar, WC) > 3,5 m²
- cămară ~ 1 m²
- debara, spațiu de depozitare > 0,6 m²
- logie sau balcon — minimum 1 pe apartament
- spălătorie și uscătorie comună la cca 20 apartamente
- subsol tehnic sau soluționarea echivalentă

CATEGORIA II

- suprafața camerelor de locuit 24—26 m²
- bucătărie (echipată cu spălător) 3—4 m²
- baie completă (cadă sau cuvă de duș, lavoar, WC) 2,5—3 m²
- spațiu de depozitare redus
- balcon sau logie
- uscătorie la cca 20 apartamente

CATEGORIA III

- suprafața camerelor de locuit (inclusiv nișa care înlocuiește bucătăria) 24—26 m²
- grup sanitar (WC, chiuvetă, duș cu sau fără cuvă)

CATEGORIA IV

- suprafața camerelor de locuit, într-una din camere amenajîndu-se și locul de gătit 22—24 m²
- grup sanitar cu WC, chiuvetă și sifon de pardoseală pentru a permite instalarea unui duș (chiuveta poate fi eventual amplasată și în legătură cu locul de preparare a hranei)

GARSONIERĂ

- suprafața încăperii de locuit, dotată cu lavoar 10—11 m²
- WC și dușuri comune pe fiecare palier

Prețurile noilor locuințe, în condițiile normale de fundare și față de actualele prețuri pentru materiale și manoperă, sînt:

Apartament de 2 camere categoria I: Prețurile plafon actuale conform H.C.M. 127/68 reduse cu 5% prin eliminarea unor finisaje.

Apartament de 2 camere categoria II: 36—40 000 lei.

Apartament de 2 camere categoria III: 28—31 000 lei.

Apartament de 2 camere categoria IV: 23—25 000 lei.

Garsoniere de 10—11 m²: 11 500—12 500 lei.

Aceste prețuri nu cuprind cheltuielile suplimentare prevăzute în H.C.M. 127/68; limitele de preț se aplică independent de suprafețele locuibile, care trebuie însă să se găsească între limitele de suprafețe arătate mai sus.

Din studiile făcute a rezultat că, pe lîngă reducerile de suprafețe locuibile și dotări ce reies din elementele mai sus prezentate, pentru încadrarea în limitele prețurilor stabilite sînt necesare, atît riguroasa sistematizare a ariei construite, cît și unele simplificări de finisaje în raport cu cele practicate astăzi în construcția de locuințe prin investiții de stat.

De asemenea, unele derogări de la prezentele uzanțe sînt necesare.

Dintre acestea, vom prezenta aici cîteva:

— Pentru categoriile II, III și IV, suprafața locuibilă totală poate fi distribuită după voie între încăperi, camerele cu un pat neputînd fi dimensionate sub 6 m², iar cele cu două paturi sau pat dublu trebuind să aibă cel puțin 8 m².

— Pentru aceleași categorii de confort (și pentru garsoniere) înălțimea liberă minimă admisă este de 2,50 m.

La ultimul etaj se admit planșee înclinate, cu o pantă în concordanță cu sistemul de învelitoare adoptat, dar care nu va depăși 15%. În acest caz, înălțimea medie a încăperilor de locuit ale ultimului etaj va fi de cel puțin 2,50 m, neadmițîndu-se însă nici o latură a încăperii cu înălțimea liberă sub 2,20 m.

— Se permite, la categoriile II, III și IV, eliminarea eventuală a unora dintre ușile interioare ale apartamentelor.

— Se pot aduce unele simplificări instalației electrice interioare, prin unele reduceri diferențiate pe categorii la numărul prizelor, prin prevederea la categoriile III și IV de circuite comune priză-lumină, prin prevederea tabloului comun pe palier sau clădire la garsoniere.

— Încălzirea centrală va putea funcționa cu temperatură mărită a agregatului purtător de căldură (110—90°C în loc de 95—75°C).

— În clădirile fără subsol tehnic sau canal tehnic, rețelele de distribuire a apei și cele ale instalației de încălzire centrală pot fi montate vizibil în încăperile parterului sau ale ultimului nivel.

De asemenea, din analiza propunerilor de soluționări prezentate au rezultat unele concluzii preliminare care, eventual, vor putea suferi unele modificări în timp în cazul intervenției unor elemente noi.

Astfel a rezultat că, față de materialele și sistemele constructive posibil a fi luate în considerare în etapa actuală, nu apare posibilă realizarea în condiții avantajoase din punct de vedere tehnic sau economic a unor construcții cu durabilitate limitată.

Ca atare, toate categoriile de locuințe ce se vor realiza vor avea în mod practic aceeași durabilitate cu cele actuale și acest fapt impune o deosebită atenție în adoptarea soluțiilor funcționale, de finisaj și de dotare tehnică, pentru a se evita uzura morală sau degradarea lor prematură.

După analizarea avantajelor și dezavantajelor diferitelor soluționări propuse, s-a considerat necesar ca toate apartamentele, indiferent de categorie, să fie dotate cu WC propriu și cu punct de apă, legate la rețele de alimentare cu apă și canalizare, urmînd ca pentru terenurile actualmente lipsite de rețele de apă și canal să se adopte soluții locale ieftine, studiindu-se posibilitățile de descărcare provizorie în emisari apropiați, cu instalații de epurare minime; în condiții favorabile, se vor putea lua în considerare și soluții cu infiltrări în sol.

Soluțiile alese vor trebui să permită integrarea lor, la timpul potrivit, în rețelele de lucrări edilitare definitive ale localității.

Din analiza unor propuneri care, pentru categoria IV, prevedeau concentrarea

I — Apartament de 2 camere categoria I conform prevederilor H.C.M. nr. 127/68. Camera de locuit totalizînd 28—30 m², bucătărie de minimum 6 m², baie completă, cămară și debara

grupurilor sanitare (WC și puncte de apă) în afara apartamentelor, pe palier, în clădire sau chiar în afara clădirii, a reieșit că, fără să aducă o scădere demnă de a fi luată în considerare a prețului, soluțiile de acest tip creează însemnate inconveniente de natură a dăuna vieții de familie, duc la condiții necorespunzătoare de conlocuire, igienă, confort și întreținere și, de aceea, s-a considerat că principiul dispunerii grupurilor sanitare (WC, punct de apă sau duș) în afara apartamentelor poate fi aplicat exclusiv unităților de locuit de tip cămin sau hotel — garsonierelor — destinate, de regulă, nefamiliștilor.

Amintim că totuși, și pentru asemenea locuințe, cel puțin lavaboul se găsește în locuință.

Din compararea diferitelor soluții de grupare la scara de acces a rezultat ca mai avantajoasă din punct de vedere economic și al consumurilor de materiale, gruparea apartamentelor la o scară închisă, iar pentru garsoniere, la coridor interior, în timp ce soluțiile cu coridor exterior — care pun delicate probleme de conlocuire, sînt lipsite de intimitate și liniște datorită tranzitului pe galeriile exterioare — s-au dovedit în unele cazuri dezavantajoase și din punct de vedere economic.

Se preconizează ca ansamblurile noi de locuințe să fie alcătuite din clădiri cuprinzînd diferite categorii de apartamente și garsoniere, în proporțiile necesare și tinzînd a se asigura grupuri armonioase de clădiri asemenea sau de categorii apropiate.

Pe frontul arterelor importante și pe arterele perimetrale ale ansamblurilor se vor dispune cu precădere clădirile ce cuprind categoria cea mai ridicată de apartamente, în timp ce locuințele de categoriile III și IV se vor așeza de preferință către mijlocul sau marginea ansamblului.

Ținîndu-se seamă de faptul că, în medie, noile locuințe vor avea suprafețe construite sensibil mai reduse decît cele actuale,

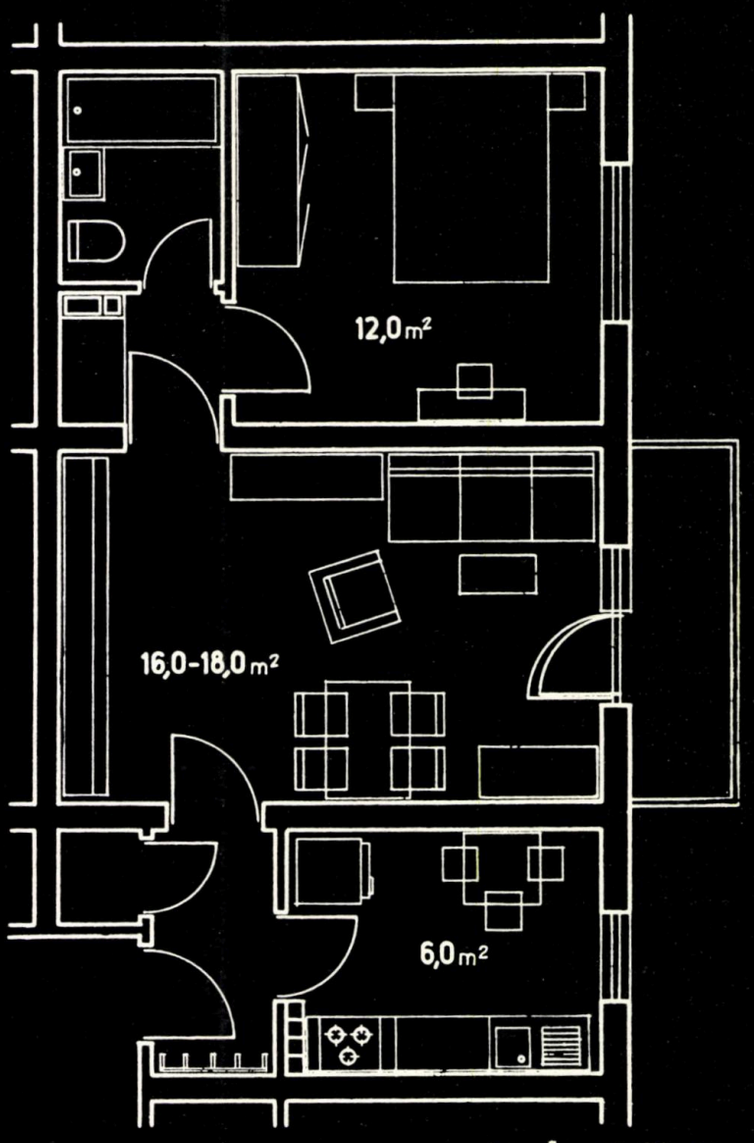

A loc* = 34-36 m²/ap

Au = 52-55 m²/ap

Ac = 62-64 m²/ap

*inclusiv bucătăria

se va tinde la obținerea unor densități de teren superioare celor atinse astăzi.

Economii importante se vor putea realiza și la străzile interioare, care vor trebui dimensionate cît mai strîns și pe traseele cele mai logice; accesul în clădiri se va putea face pe alei pietonale, dacă acestea nu vor depăși lungimea de 60 m.

★

Realizarea numărului sporit de apartamente ridică probleme importante din punctul de vedere al aprovizionării cu materiale de consturcție și finisaj, ca și din cel al asigurării necesarului de manoperă.

Într-adevăr, dacă înscrierea în prevederile de fonduri anterior alocate poate fi realizată prin unele reduceri de suprafețe, de dotări, prin simplificări sau înlocuiri de finisaje la categoriile III și IV, necesarul de materiale de construcție de bază pentru întreaga investiție se va ridica sensibil față de prevederile anterioare.

Apare astfel necesar ca, pe de o parte, unele capacități de producție din industria materialelor de construcție să livreze cantități mărite (îndeosebi de materiale de zidărie), iar pe de alta, ca soluțiile noilor proiecte de locuințe să se orienteze cît mai mult către metodele industriale de execuție a clădirilor, punîndu-se accentul îndeosebi pe prefabricarea de atelier sau de poligon de șantier subordonată întreprinderilor ce vor executa construcțiile.

Această orientare este necesară, nu numai pentru că numai astfel se va putea realiza cu aceleași forțe numărul sporit de apartamente cerut, cît și pentru că numai această prefabricare cu caracter local este capabilă să permită o producție în directă corelare cu necesitățile investiției, o simplificare a procesului de producție a elementelor, o rapidă intrare în producție a unităților.

Realizarea componentelor structurale ale clădirii — ziduri și planșee — prin metode industriale—turnarea în cofraje de inventar, realizarea din prefabricate de mari dimensiuni (fîșii, semipanouri sau panouri mari) prezintă dublul avantaj de a economisi materialul ceramic de zidărie deficitar și manopera de zidărie, de asemenea greu de asigurat, pe de o parte, iar pe de alta, creează premisele suprimării unor lucrări de finisaj umed, elementele acestora putînd fi finisate din atelier sau, cel puțin, necesitînd numai rectificări ușor de realizat și puțin costisitoare.

Pentru realizarea prefabricatelor, îndeosebi a acelora pentru pereți interiori și exteriori, un interes deosebit îl prezintă utilizarea agregatelor ușoare care conferă betonului pereților calități superioare din punctul de vedere al izolării acustice și termice și în același timp reduc greutatea construcțiilor.

Un cîmp deosebit de larg se deschide în această direcție constructorilor în legătură cu utilizarea unor resurse locale: zguri de diferite naturi, depozite de steril ars, scorii și alte pietre naturale poroase, deșeuri ceramice sau de BCA etc.

Nu trebuie să se uite însă că înainte de utilizarea unor asemenea materiale este necesară verificarea lor de laborator în ceea ce privește stabilitatea chimică și compatibilitatea lor cu lianții folosiți la aglomerarea lor și cu materialele cu care vin în contact, deoarece de multe ori, prin neglijarea acestei preocupări, se poate ajunge la grave degradări ulterioare ale construcției.

Prefabricarea elementelor de fațadă — blocuri mari sau panouri mari — este de asemenea, poate, unica soluție tehnică susceptibilă să ofere un finisaj rezistent și estetic în limita mijloacelor bănești foarte reduse care stau la dispoziția proiectanților, cel puțin în cadrul categoriilor III și IV de confort și preț.

Realizarea acestor elemente din beton spălat, cu utilizarea de agregate și cimenturi colorate, obținerea de fețe puternic granulate prin turnarea răsturnată pe pat de pietriș tratat cu decofrol sau pe covoare de cauciuc granulate sau riflate sînt procedee de finisare a panourilor de fațadă îndelung verificate în experimentări de laborator la INCERC, a căror valorificare în construcția de masă va pune la îndemîna proiectanților și executanților, nu numai un instrument de ridicată eficiență tehnică și estetică, ci, în același timp, mijlocul de creare a unor de loc de neglijat rezerve bănești.

Desigur, zidăria de cărămidă va continua să participe cu o pondere importantă la realizarea noilor clădiri de locuit.

Cărămizilor pline și celor cu goluri verticale li se vor adăuga în curînd blocurile ceramice cu goluri pentru zidărie, de un format mai mare și necesitînd deci o cantitate mai mică de manoperă-zidari.

Zidăriile exterioare din cărămidă vor trebui, în cele mai multe cazuri, tencuite, din cauza calității în general nesatisfăcătoare a cărămizilor, atît din punctul de vedere al comportării la intemperii, cît și din punctul de vedere al aspectului.

Cu toate acestea, în unele locuri, unde materialul ceramic prezintă o calitate mai ridicată și unde o tradiție în acest sens există — sau are premise de a fi creată — trebuie încercată și realizarea fațadelor în cărămidă aparentă cu rosturi umplute, procedeu ce elimină atît tencuiala de fațadă, cît și schelele necesare pentru aplicarea acesteia.

La fațadele tencuite, utilizarea, în locul mortarului obișnuit de var-nisip, a mortarului cu adaos de praf de cărămidă — procedeu folosit de meșterii mai multor epoci trecute în construcțiile de pe teritoriul țării noastre — permite obținerea unei tencuieli care, pe lîngă garanția unei rezistențe mărite și a unor ușoare proprietăți hidraulice, deci a unei mai bune comportări în timp, prezintă și o coloratie rezistentă și durabilă în masa materialului, permițînd suprimarea zugrăvelii de fațadă.

Pentru învelitori, alegerea se va putea face între soluțiile economice de terase, învelitorile bituminoase sau cele ceramice sau de azbociment ondulat pe planșeu în pantă și învelitorile de azbociment ondulat pe pane de beton armat.

Realizarea ultimului planșeu în pantă pînă la 15% îngăduie acoperirea sa cu o învelitoare bituminoasă pe carton asfaltat sau fibră de sticlă împîslită, relativ sigură și puțin pretențioasă; același planșeu în pantă permite așezarea directă pe un pat de mortar de pămînt stabilizat a unei învelitori de olane, țiglă de tip Marsilia sau chiar de azbociment ondulat; pentru acesta din urmă, însă, este probabil că soluția bazată pe utilizarea planșeului orizontal și a unor pane prefabricate din beton precomprimat așezate pe timpane sau simple scaune de zidărie de cărămidă ori prefabricate din beton se va impune, ca mai simplă și mai adecvată îndeosebi pentru plăcile de azbociment ondulat de mari dimensiuni produse de fabrica de la Bîrsești.

La realizarea învelitorilor de azbociment ondulat, fie ele așezate pe placă înclinată sau pe pane de beton precomprimat, o problemă ce trebuie cu atenție rezolvată încă din primele etape ale proiectării este aceea a străpungerilor, lucrări scumpe, greu de executat și sensibile.

Masivele de coșuri sau ventilații trebuie să atingă de preferință coama învelitorii, situație în care străpungerea se rezolvă cel mai ușor și cu maximum de eficacitate; atunci cînd aceasta nu este posibil, aceste

II — Apartament de 2 camere categoria II (conf. H.C.M. 1650/68). Camere de locuit totalizînd, laolaltă cu bucătăria de dimensiuni reduse, 27 — 30 m², grup sanitar complet (cada poate fi însă înlocuită și cu cuvă de duș), cămară mică și spațiu de depozitare redus

III — Apartament de 2 camere categoria III (conf. H.C.M. 1650/68). Camere de locuit totalizînd 24—26 m² în care se include și suprafața nișei de gătit, grup sanitar cu lavoar, WC și duș cu sau fără cuvă

masive se vor așeza în așa fel încît să opună dimensiunea lor mică apelor ce se scurg pe învelitoare.

Ventilațiile conductelor de scurgere se opresc sub învelitoare (în cazul învelitorii pe pane) sau se deviază și se înglobează în masivul coșurilor de ventilații (în cazul învelitorilor pe planșee înclinate) pentru a se reduce numărul străpungerilor și pentru a se evita pericolul apariției de defecțiuni.

Dimensionarea și alegerea tipurilor de ferestre prezintă un interes cu totul deosebit, ținînd seama de costul mai ridicat al tîmplăriei decît cel al zidăriei pline, de pierderile de căldură generate de ferestre, de rolul estetic al golurilor în fațade.

Oportunitatea utilizării ferestrelor cu deschidere interior-exterior, mai ieftine, mai luminoase și consumînd mai puțin lemn decît cele cu dublă deschidere interioară ar fi de luat în considerare, cel puțin pentru clădirile cu cel mult două niveluri).

De asemenea, ar fi interesant de reluat un tip mai puțin răspîndit astăzi de ferestre cu dublă deschidere interioară, cu profile asemănătoare cu cele ale tîmplăriei cu deschidere obișnuită, mult folosit odinioară la noi, mai economic și mult mai adecvat condițiilor noastre de climă, întrucît evită pătrunderea apei și vîntului printre primul rînd de cercevele și toc. Amintim că și pentru unul și pentru altul din tipurile de ferestre mai sus menționate, sînt de evitat ferestrele cu o singură foaie ca și cele cu trei foi, care în cazul tîmplăriei cu deschidere interior-exterior prezintă un ochi ce nu se poate spăla, iar în cazul ferestrelor amintite, cu dublă deschidere interioară, impune rezolvări complicate ale tocului.

Lipsa unui sortiment variat de materiale limitează posibilitățile de alegere în ceea ce privește tratarea pardoselilor. Parchetul

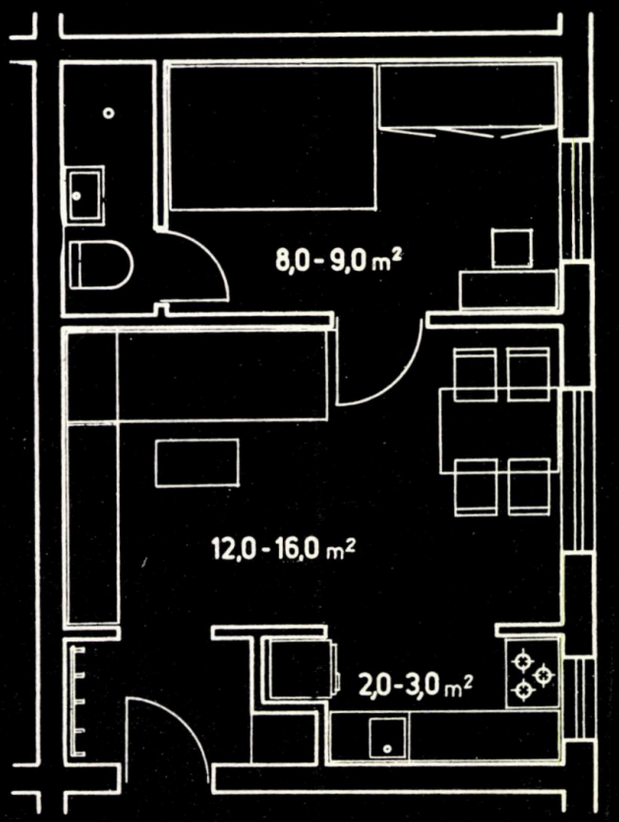

de fag de calitatea a III-a și covorul de policlorură de vinil produs la Turda vor fi probabil singurele pardoseli calde posibil de luat în considerare pentru locuințele de categoriile III și IV de confort, mulțumită prețurilor lor mai accesibile.

Unele rezerve există însă, după părerea noastră, în utilizarea parchetelor de răşinoase sau a altor pardoseli similare ce se pot executa cu utilizarea elementelor de brad sub-scurte din care, după unele date, există disponibilități însemnate.

Acest tip de pardoseli este destul de mult folosit în alte țări, avînd o bună comportare în exploatare și fiind destul de ușor întreținut, îndeosebi dacă este protejat cu un lac de tipul celor ce se produc în ultimul timp la noi.

Pentru pardoseli reci, prețul ridicat al plăcilor de mozaic pune sub semnul întrebării posibilitatea încadrării lor în prețurile-limită ; soluțiile posibile se reduc astfel la mozaicurile turnate, din piatră de calcar. Cu atît mai mult se impune grija pentru o bună calitate a execuției.

Prevederea, la categoria III, a dușului cu sau fără cuvă și la categoria IV a scurgerii în pardoseala încăperii sanitare, care să permită improvizarea sau amenajarea ulterioară a unui duș, ar putea conduce, eventual, către tipuri speciale de prefabricate livrate gata finisate, rezolvînd astfel, printr-o piesă unică, planșeul și pardoseala piesei sanitare și cuva de duș, asigurînd o mai bună eficiență constructivă la un preț mai redus și economisind în același timp fonta.

De asemenea, mozaicarea din fabrică a elementelor prefabricate de scară ar putea oferi o soluție mai convenabilă și la preț egal cu simpla sclivisire care, ca finisaj aplicat pe șantier, apare ca singura soluție ce se încadrează în posibilitățile limitei de preț prevăzută pentru categoria IV de confort.

Echipamentul tehnico-sanitar nu pune probleme deosebite în ceea ce privește dotarea clădirilor de categoriile I și II ; prețurile ridicate ale armăturilor vor crea însă grele dificultăți de încadrare proiectanților celorlalte două categorii, care, chiar dacă nu vor fi în situația de a prevedea echipamentul complet pentru apă caldă menajeră sau dacă nu vor prevedea dușul la ultima categorie, vor trebui totuși să aibă grijă ca soluția tehnică adoptată să permită completarea ei în timp, fără să oblige la transformări importante.

Faptul că atît distribuțiile orizontale (la primul sau la ultimul nivel), cît și coloanele vor rămîne aparente în numeroase cazuri impune ca o grijă deosebită să fie acordată de proiectantul arhitect poziției conductelor, care trebuie să fie integrate convenabil în arhitectura interioară, să nu deranjeze sau să împiedice dispunerea corectă a mobilierului și în același timp să permită o ascundere parțială prin mobilier, galerii, perdele etc.

Desigur că o precroire și preasamblare de atelier a instalațiilor trebuie avută în vedere ca sursă a unor rezerve care să permită eventuale îmbunătățiri de ordin calitativ sau constructiv, pe de o parte, precum și pentru a asigura acuratețea execuției acestor lucrări aparente, pe de alta.

Spațiul redus al noilor apartamente, lipsa practic totală a spațiilor anume destinate sau care prin existența lor creează locuri de depozitare obligă pe proiectant la o chibzuită alegere a formei încăperilor, a poziției ușilor sau golurilor din ziduri, la o bine gîndită dimensionare a urechilor de zidărie, în așa fel încît spațiul interior al încăperilor să permită o mobilare intensivă în cît mai multe variante adecvate diferitelor cerințe ale familiilor de componențe diferite.

Un nepreţuit aport în ridicarea standardului de confort al noilor locuințe și îndeosebi a categoriilor inferioare (III și IV) îl poate aduce antrenarea industriei locale la producția unui mobilier și a unui echipament adecvat nevoilor și dimensiunilor noilor locuințe adoptate în regiunea respectivă.

Mobilierul proiectat și executat în garnituri complexe, compuse dintr-un mare număr de piese vandabile separat, răspunzînd la diferite necesități și funcțiuni, ar permite fiecărei familii să-și aranjeze un interior pe măsura nevoilor, eventual chiar transformabil în timp și adaptabil la necesități nou-apărute, eliminînd obligativitatea de a cumpăra așazisele « garnituri » sau « camere » cu o componență standard și conținînd, de multe ori, piese inutile, care ocupă spațiul în locuință fără a fi de vreun folos.

Nu lipsită de interes ar fi o colaborare din vreme în acest sens între proiectanții locuințelor din noile ansambluri și organele de resort ale consiliilor populare județene, colaborare ce ar permite ca noile tipuri de mobilier să iasă pe piață o dată cu darea în folosință a noilor locuințe.

Este bine să se știe că, de-a lungul anilor, atît Institutul de proiectare a construcțiilor-tip (I.P.C.T.) cît și unitățile de proiectare ale Ministerului Economiei Forestiere au elaborat proiecte și detalii pentru acest tip de mobilier și că aceste proiecte pot oricînd sta la dispoziția celor interesați.

Tot așa, producția locală a echipamentului complex pentru spațiul din locuință destinat gătitului — fie acesta bucătărie, chicinetă, nișă de gătit sau chiar front de lucru de-a lungul unui perete al uneia din încăperile de locuit, cu caracteristici funcționale și dimensionale corelate cu cele ale locuințelor cărora le sînt destinate — ar permite nu numai importante economii de spațiu, ci și o mai bună utilizare a acestei zone a locuinței.

Studii de « blocuri-bucătărie » înglobînd în piese armonios compuse și corect dimensionate toate cele necesare gătitului și depozitării veselei au fost elaborate atît de I.P.C.T., cît și în I.N.C.E.F. la nivelul de proiect directiv ; ele trebuie preluate și detaliate de către unitățile ce ar urma să le execute, în funcție de tehnologia lor specifică.

În același timp, nu trebuie neglijată asimilarea aparaturii tehnice și tehnico-sanitare necesare : mașini de gătit electrice și cu combustibil lichid, boilere electrice, cu gaze naturale sau cu gaze lichefiate, destinate îndeosebi locuințelor lipsite de apă caldă menajeră, tipuri adecvate de baterii pentru viitoarele dușuri ale locuințelor de categoria IV etc., ca și aceea a cazanelor instalațiilor de încălzire centrală, de mărimi adecvate și funcționînd cu combustibil solid.

Experiența multor ani de urmărire a modului în care locuințele sînt folosite arată că, de multe ori, lipsa « științei locuitului » face pe locatari să nu valorifice în mod corespunzător apartamentul pe care-l ocupă.

Cu atît mai mult, în cadrul mai restrîns al locuințelor pe care le proiectăm astăzi, greșeli elementare de mobilare, de echipare sau de folosire a apartamentului pot avea consecințe în detrimentul locuibilității acestuia.

De aceea, credem că ar fi nimerit ca în jurul noilor locuințe să se ducă o campanie largă de popularizare, intențiile și viziunea creatoare a proiectantului să fie cunoscute viitorilor locatari înainte sau măcar la intrarea lor în apartament.

Pe această linie, ar trebui organizate expoziții de apartamente model, integral mobilate, cu mult timp înainte de începerea repartiției noilor locuințe.

IV — Apartament de 2 camere categoria IV (conf. H.C.M. 1650/68). Camere de locuit totalizînd 22—24 m² (în una din camere aflîndu-se și locul de gătit cu sau fără nișe), grup sanitar redus, cu WC și punct de apă; sifonul de pardoseală face posibilă montarea ulterioară a unui duș

G — Unitate de locuit pentru persoane singure (garsonieră). Cameră de locuit cu suprafața de 10—11 m², dotată cu lavabou; pe palier, grup de WC și dușuri comune

Broșuri ilustrate care să prezinte sugestii privind mobilarea apartamentului și cu trimiteri la tipurile de mobilier ce pot sau vor putea fi procurate din comerț, cuprinzînd de asemenea indicații în legătură cu modul de utilizare a echipamentului tehnic al locuințelor ar trebui să fie distribuite locatarilor o dată cu ordinele de repartiție a spațiului locativ.

Scheme de mobilare în variante bazate pe diverse ipoteze asupra componenței familiei și ocupației viitorilor locatari ar trebui să se găsească în aceste broșuri și afișate în apartamente și în birourile organelor de administrație locativă.

Presa centrală și locală ar trebui de asemenea să facă din această preocupare obiectul unei activități sistematice și de lungă durată, după cum și alte mijloace, ca de pildă vitrinele unor magazine de pe arterele mult circulate ar putea fi folosite pentru susținerea acestei acțiuni.

Paralel cu punerea la punct — pe toate planurile—a condițiilor de proiectare, realizare și echipare a noilor locuințe, o grijă deosebită trebuie să revină organelor locale în legătură cu asigurarea pe plan orășenesc a funcțiunilor pe care, în condițiile vieții contemporane, locuința le cedează ansamblului: semipreparatele alimentare, spălatul în spălătorii de cartier, spațiile de destindere și agrement etc.

În asemenea condiții, cu toată restrîngerea indicilor spațiali, cu toată modestia dotărilor sau finisajelor, noile locuințe, rezolvînd, prin numărul lor mărit, cu un moment mai devreme necesitățile de spațiu locativ ale oamenilor muncii din țara noastră, nu vor fi mai puțin locuințe moderne, confortabile, plăcute, cadru demn al vieții de zi de zi a locatarilor lor.

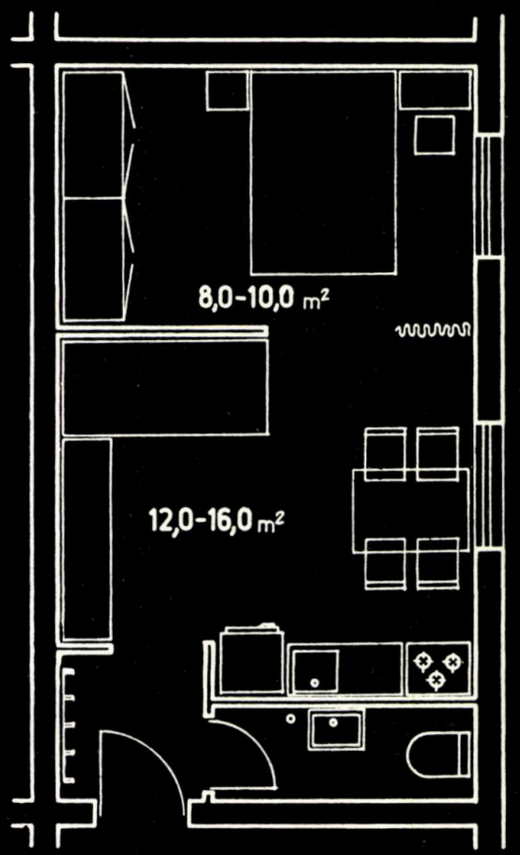

IV

Aloc = 22-24 m²/ap
Au = 26-30 m²/ap
Ac = 32-39 m²/ap

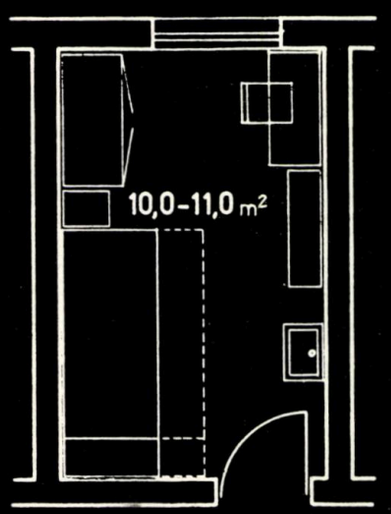

G

Aloc = 10-11 m²/ap
Au = 11-12 m²/ap
Ac = 16-18 m²/ap

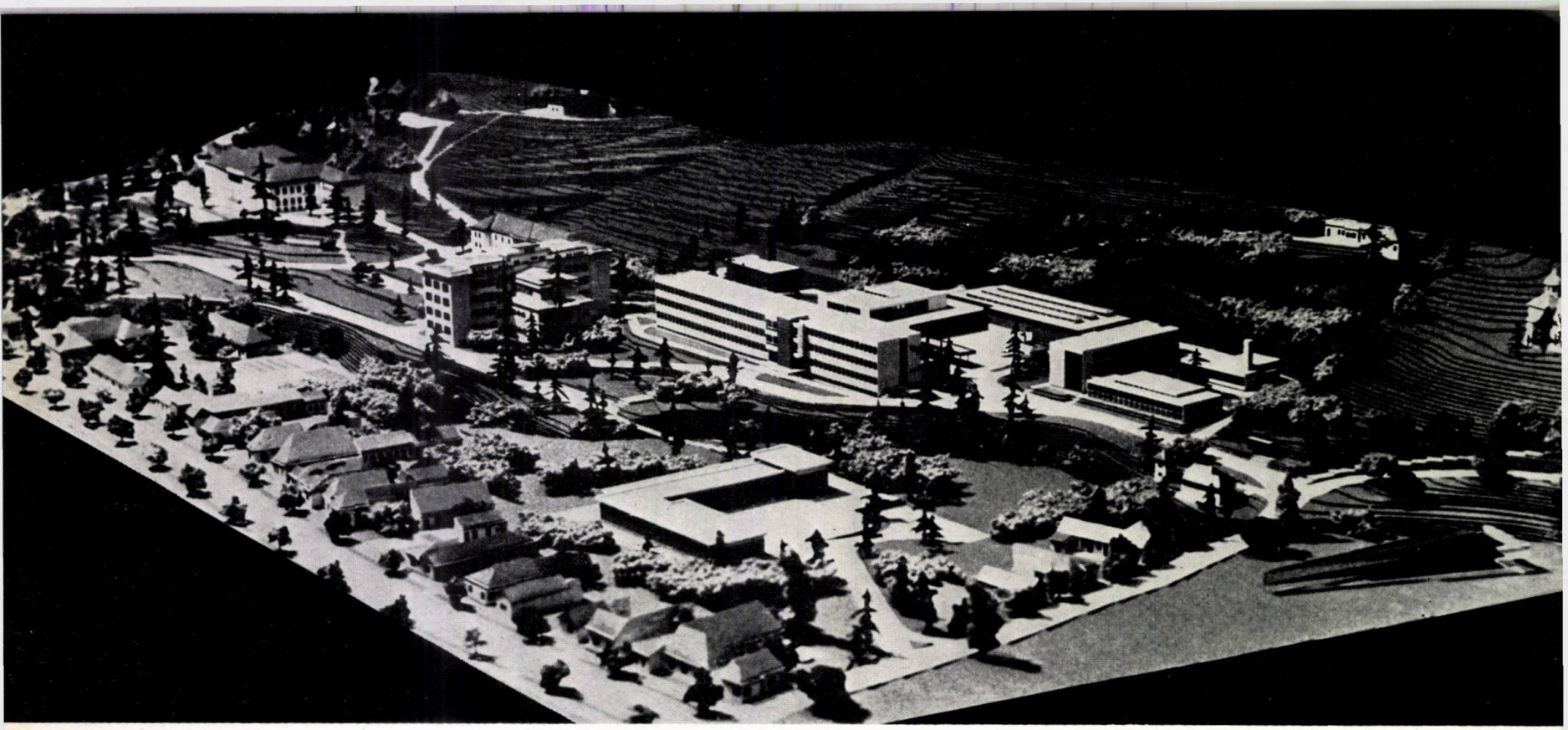

Macheta ansamblului

extinderea institutului agronomic din cluj

Plan de ansamblu

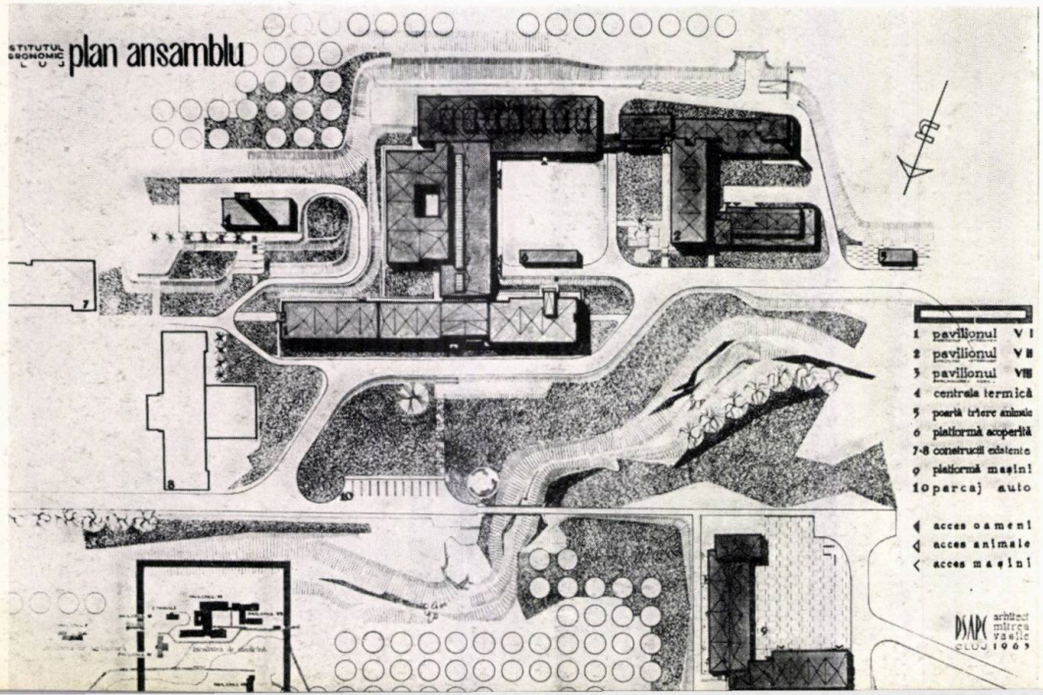

AUTORI:

Pavilionul VI: *arh. Vasile Mitrea*
Pavilionul VII: *arh. Balazs Zoltan*
Pavilionul VIII: *arh. Adrian Mihai*
Centrala termică: *arh. Adrian Mihai*
Sistematizare ansamblu: *arh. Vasile Mitrea*
D.S.A.P.C.—Cluj

CONSTRUCȚII SOCIAL-CULTURALE

Dată fiind creșterea continuă a necesităților de cadre de specialitate din domeniul agriculturii din țara noastră, s-a impus extinderea spațiului de învățămînt al Institutului agronomic « Dr. Petru Groza » din Cluj, prin construirea a două pavilioane noi (VI și VII) pentru Facultatea de medicină veterinară și a unui pavilion (VIII) pentru catedra de Mecanizarea agriculturii, în acest pavilion aflîndu-se și atelierele de întreținere ale întregului institut, precum și centrala termică, ce deservește toate cele opt pavilioane din incinta instituției.

AMPLASAMENTUL. Deoarece terenul pus la dispoziție este foarte frămîntat și redus ca suprafață, s-a preconizat o soluție cît mai compactă, întreaga Facultate de medicină veterinară masîndu-se în cele două pavilioane noi (VI—VII), grupate în jurul unei incinte comune, de unde se face accesul animalelor la sălile de consultație și tratament. Tot din cauza condițiilor existente, s-a optat pentru distribuirea spațiilor de învățămînt pe verticală, acolo unde profilul disciplinelor a permis (corpurile A și B parțial, la pavilionul VI și corpul 1 la pavilionul

Pavilionul VI — Corpul A — Vederea fațadei principale

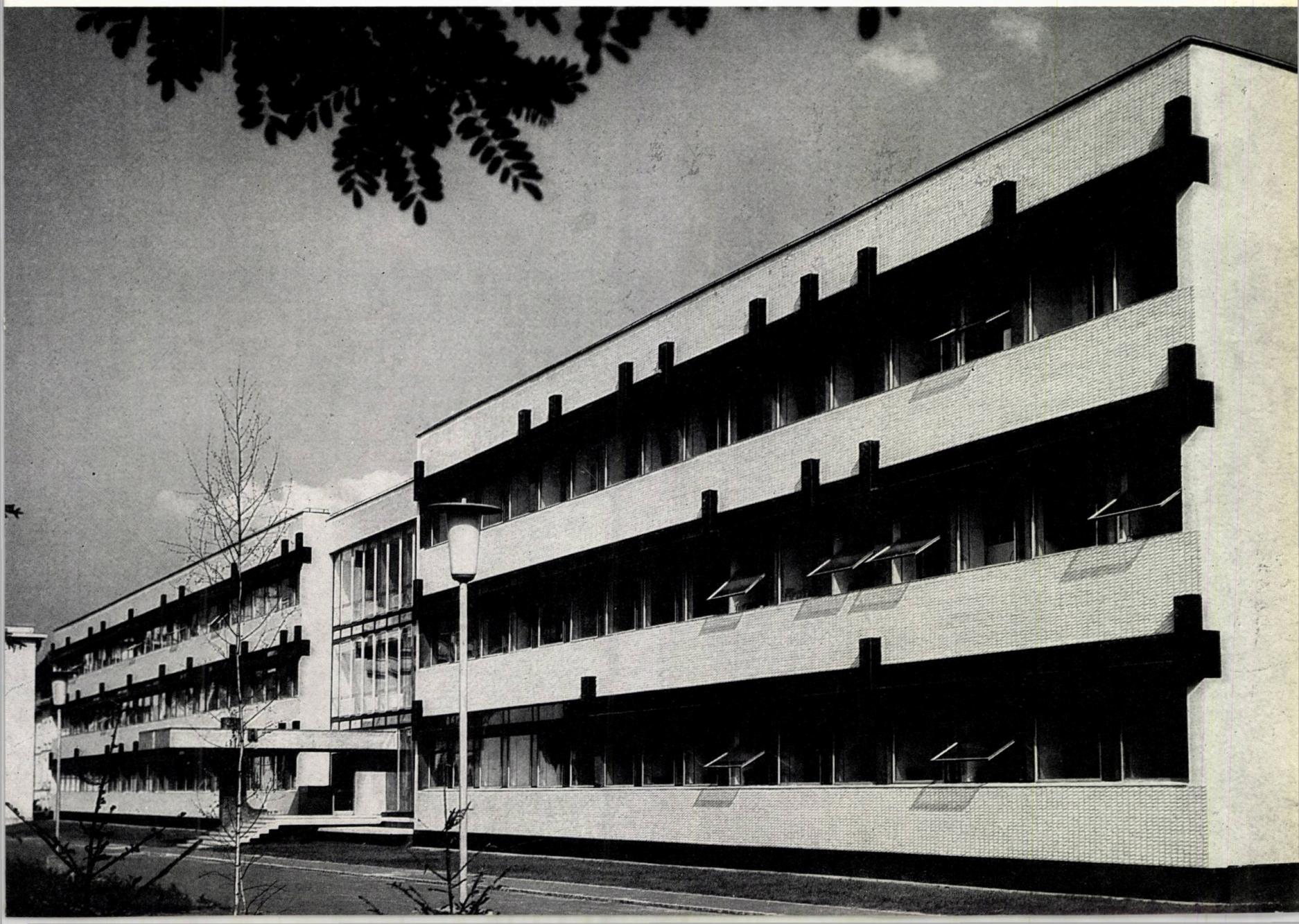

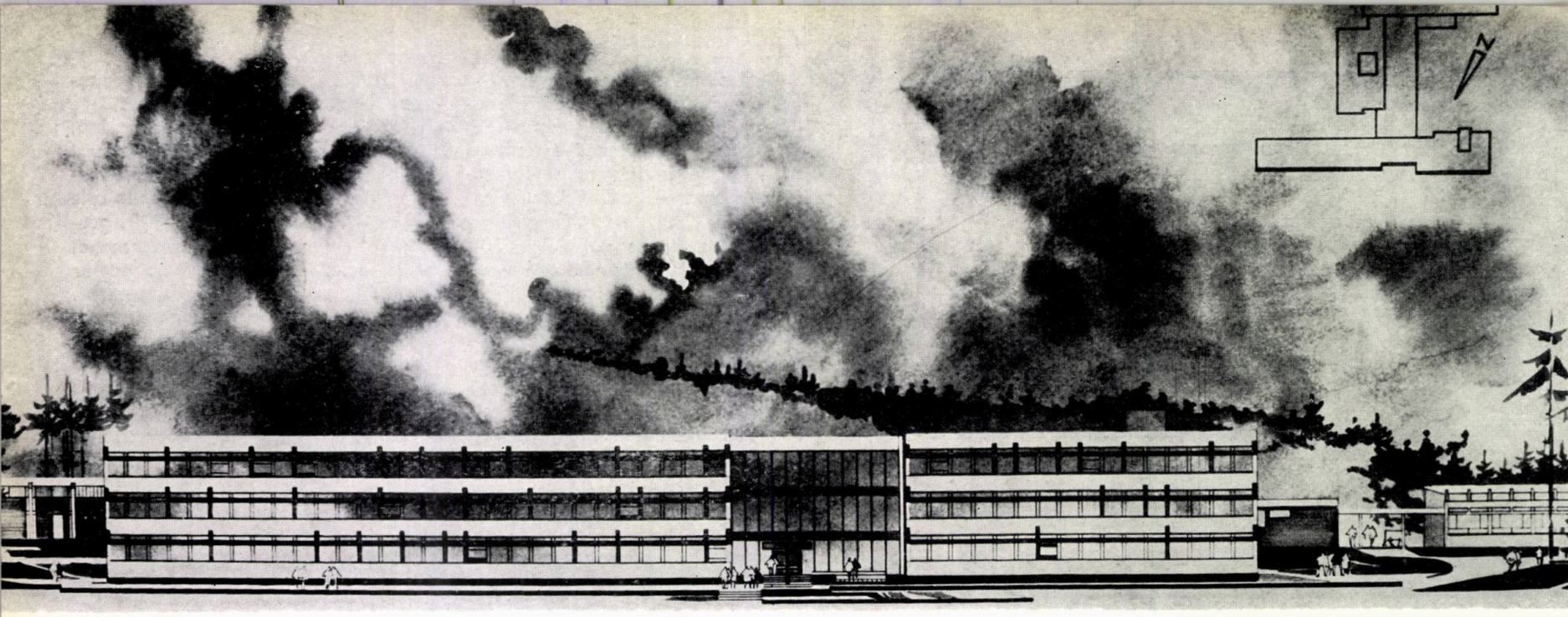

Pavilionul VI — Corpul A — Fațada principală

VII). În acest fel, s-au creat și volume reprezentative spre aleea principală de deservire auto a institutului.

PAVILIONUL VI — MEDICINA VETERINARĂ

Pavilionul VI este alcătuit din trei corpuri: corpul A (pe trei niveluri), afectat disciplinelor de învățământ preclinic, corpul B (parter+etaj parțial), repartizat disciplinelor clinice și corpul C (numai parter) pentru spitalizare. În primul corp (o « bară » de peste 100 m) s-au dispus în dublu tract: spre nord, laboratoarele și anexele ce le deservesc, iar spre sud cabinetele profesorilor. În al doilea corp, parterul a fost ocupat în întregime de încăperile unde au acces animalele (consultații, tratamente, operații), creîndu-se legături directe cu incinta și spitalul, iar la etaj au fost amplasate toate laboratoarele și cabinetele disciplinelor de la parter. Al treilea corp este rezervat în întregime boxelor de animale și bucătăriei.

Pavilionul VI — Plan parter și secțiuni

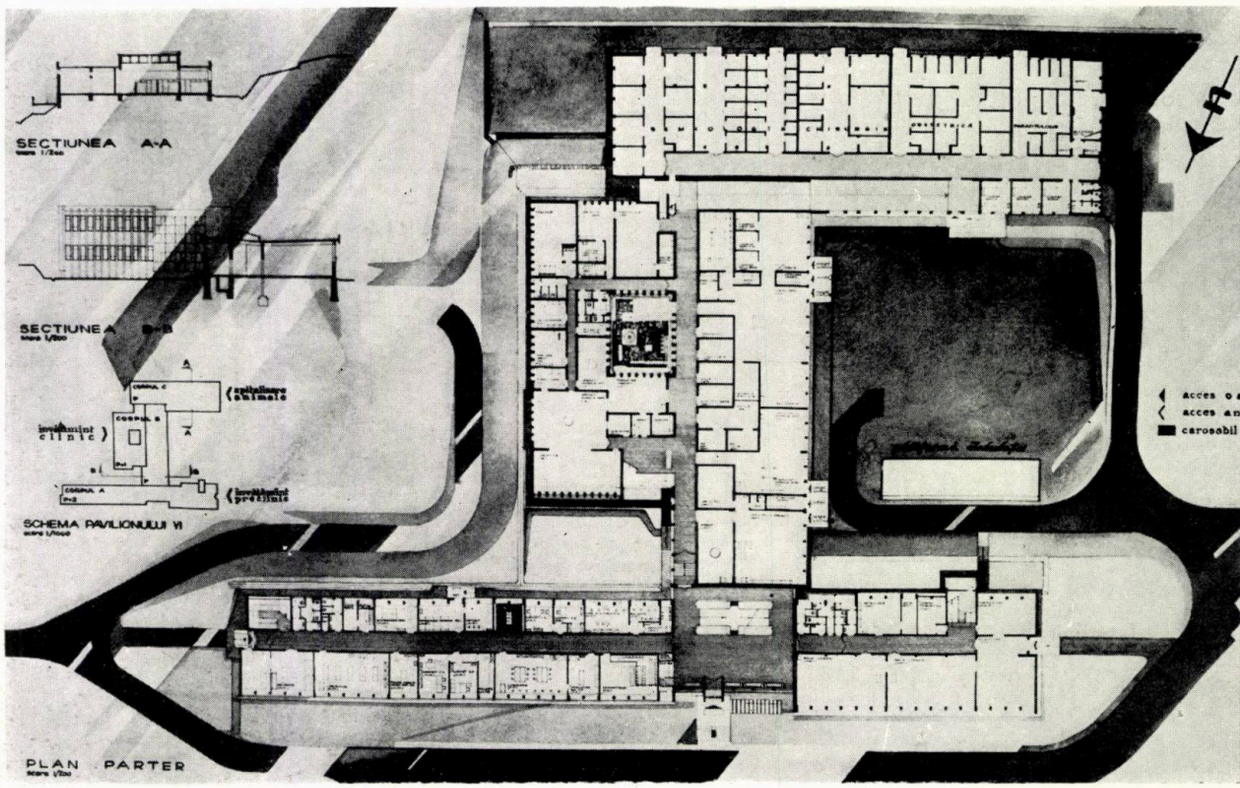

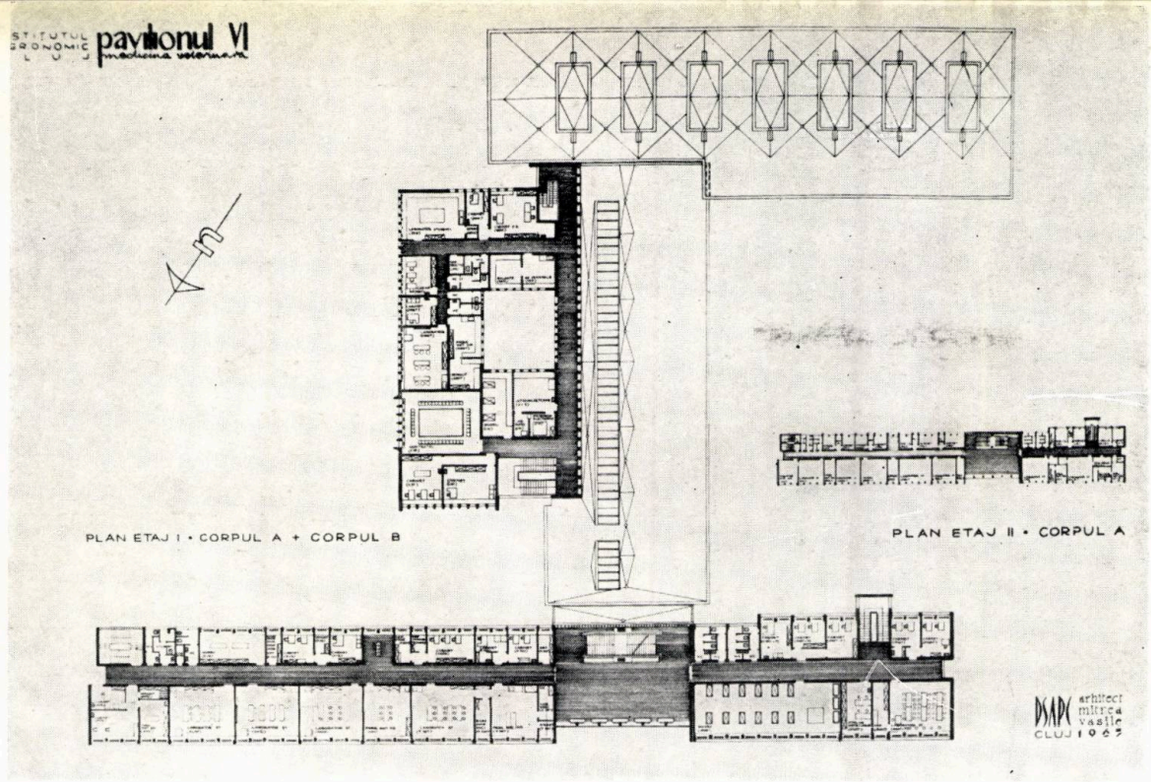

Pavilionul VI — Plan etaj I

Pavilionul VI — Detaliu de fațadă

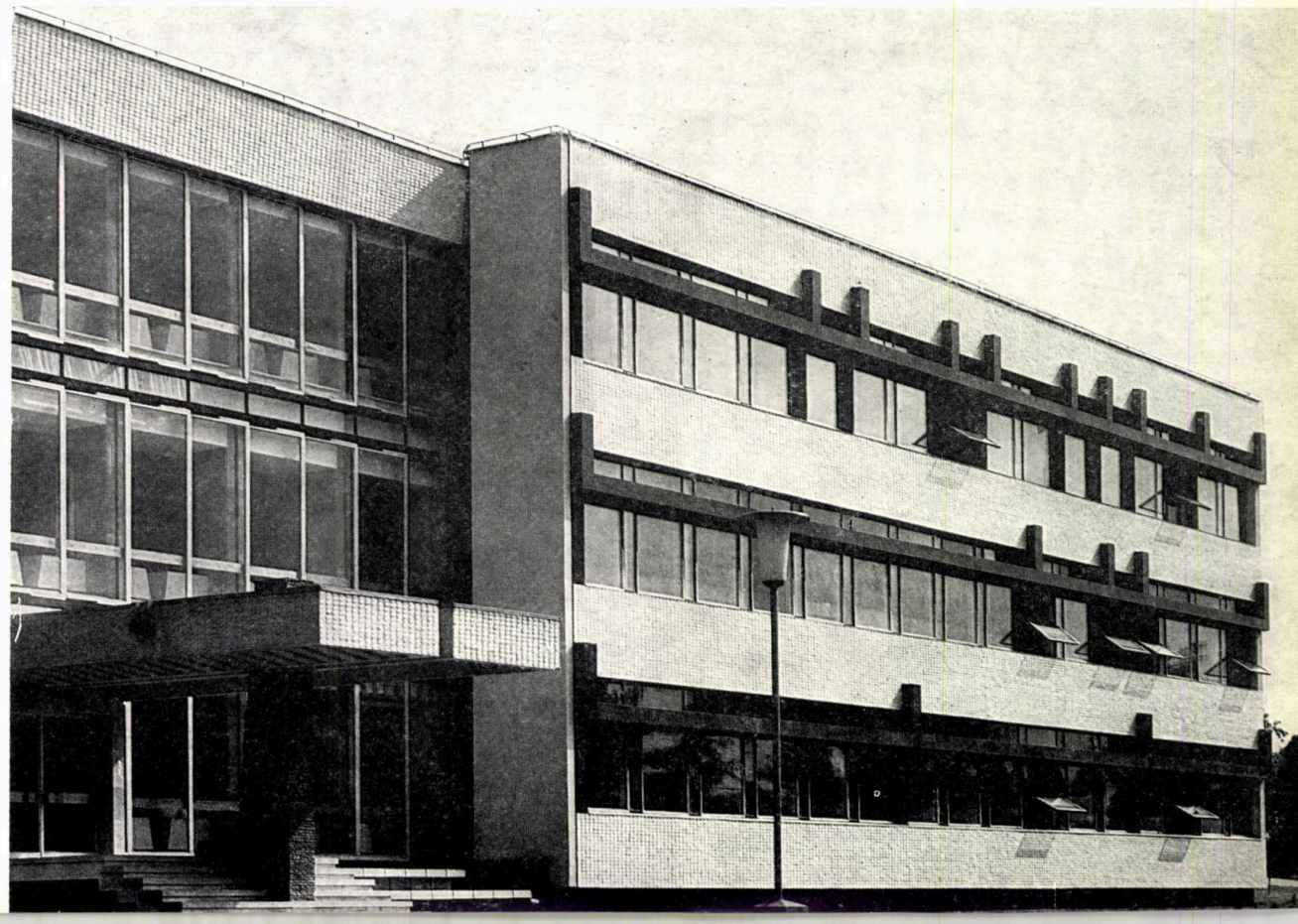

Ca plastică de fațadă s-a căutat o tratare sobră, desfășurată pe orizontală, accentul punîndu-se pe bara frontală care, la nivel de ansamblu, devine un fel de leitmotiv plastic al facultății. O copertină, puternic evidențiată ca tratare și dimensiuni, marchează intrarea în holul de onoare al pavilionului.

Se remarcă însă o lipsă de unitate și rezolvare superficială a unor detalii.

Ca finisaje s-au folosit betoane aparente, marmură, terasit și ceramică glazurată; execuția nu depășește însă un nivel mediu.

PAVILIONUL VII — MEDICINA VETERINARĂ

În vederea izolării disciplinelor privind bolile infecțioase de funcțiunile din pavilionul VI, aceste discipline au fost cuprinse într-un corp separat numit pavilionul VII, format din trei corpuri de clădire legate între ele.

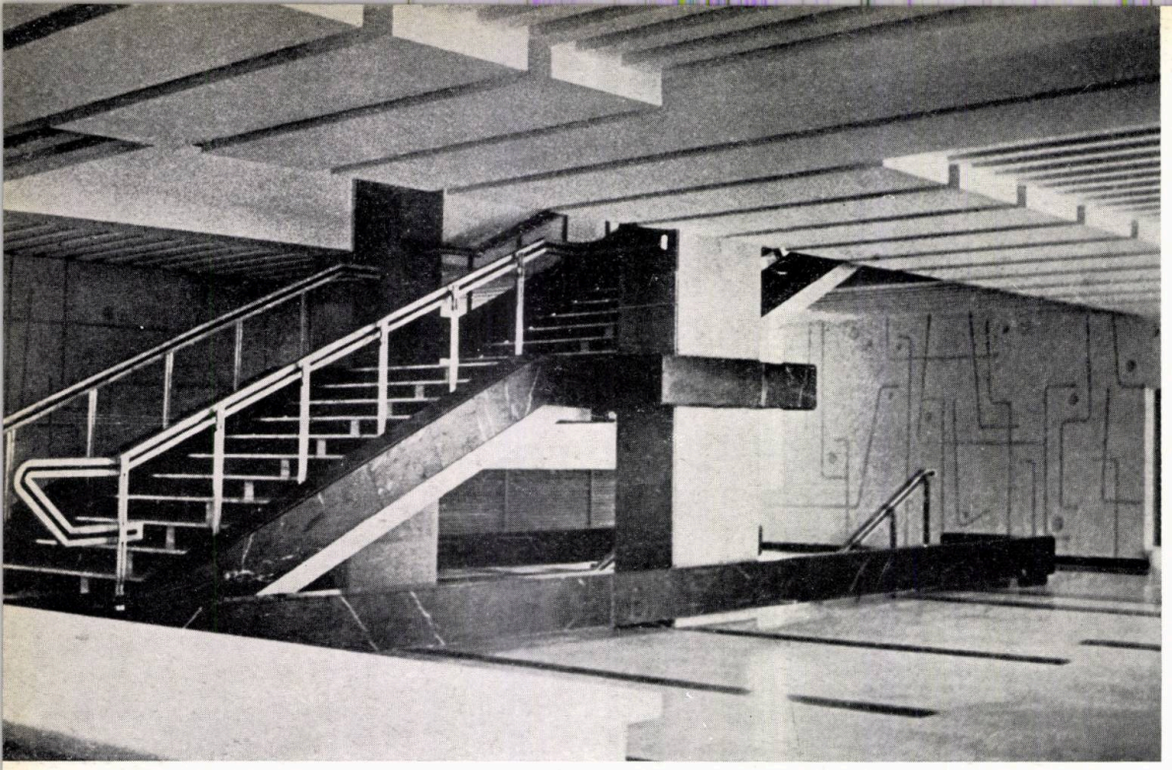

1 | 2

3

1 — *Pavilionul VI — Corpul A — Holul principal*
2 — *Pavilionul VI — Corpul B — Vederea fațadei*
3 — *Pavilionul VI — Fațada posterioară*

Corpul 1 (cu $\text{P}+2$ niveluri) grupează laboratoarele pentru studenți și de cercetare cu caracter teoretic, ale disciplinelor de parazitologie, boli infecțioase și microbiologie.

Corpul 2 (parter) cuprinde sălile de consultații de parazitologie, laboratoarele catedrei de anatomie patologică și sala de prosectură cu anexele ei.

În corpul 3 (parter) sînt prevăzute sălile de consultații ale disciplinei de boli infecțioase, precum și spitalizarea animalelor cu astfel de boli.

Accesul studenților este asigurat din partea de nord a corpurilor 2 și 3, iar circulația pe verticală prin două scări amplasate în corpul 1.

Scara principală și holurile de recreație din capătul de nord asigură legătura directă cu laboratoarele pentru studenți, iar scara secundară permite introducerea materialului didactic la laboratoarele de cercetare aflate la cele trei niveluri.

Circulația animalelor în corpurile 2 și 3 se asigură prin drumul carosabil.

Legătura între spitalizarea din corpul C, pavilionul VI și sala de consultații — parazitologie din pavilionul VII (corp 2) se asigură printr-un pasaj acoperit.

Structura de rezistență este mixtă, parțial zidărie portantă, parțial cadre de beton armat cu planșee monolite, avînd travee de 2 și 4 m.

Finisajele interioare sînt prevăzute cu terasit, mozaic spălat, faianță și vopsitorii cu vinacet, iar cele exterioare, cu terasit, similipiatră, placaj ceramic și placaj de cărămidă.

PAVILIONUL VIII — MECANIZARE ȘI ÎNTREȚINERE

Avînd un profil special, pavilionul de mecanizare și întreținere a fost amplasat pe malul stîng al pîrîului care străbate incinta Institutului agronomic, formînd o unitate separată de celelalte funcțiuni și avînd o legătură mai directă cu șoseaua ce asigură circulația mașinilor agricole spre ferma « Mănăștur ».

Construcția s-a realizat în formă de L, cuprinzînd pe latura sudică laboratoarele de mecanizarea agriculturii și cabinetele cadrelor didactice, dispuse de-a lungul unui coridor central, iar pe latura nordică atelierele de întreținere.

Gabaritele mașinilor agricole au determinat înălțimi diferite ale laboratoarelor. Astfel, laboratorul de mașini agricole are o înălțime de 5,5 m și este prevăzut cu o ușă glisantă acționată electric.

Pentru motoarele amplasate în sălile de laborator s-au prevăzut fundații speciale.

Forma L a construcției a permis crearea unei platforme de expoziție a mașinilor agricole, cu care laboratoarele au legătură directă.

Sistemul constructiv (cadre de beton armat de 8 m deschidere și grinzi rezemate pe zidurile exterioare) a fost exprimat în fațade, urmărindu-se realizarea continuității elementelor de construcție din interior și exterior.

Ca materiale de finisaj s-a folosit tencuiala de praf de piatră pentru structura de beton și placajul de cărămidă aplicat pe zidărie.

CENTRALA TERMICĂ

A fost dimensionată pentru capacitatea finală de 6 Gcal și s-a realizat din cadre de beton armat și panouri de zidărie aparentă. În corpul centralei termice s-a înglobat și postul trafo.

S-a căutat realizarea unei separări între elementele de beton, zidărie și sticlă.

Arh. BALAZS ZOLTAN, arh. VASILE MITREA, arh. ADRIAN MIHAI

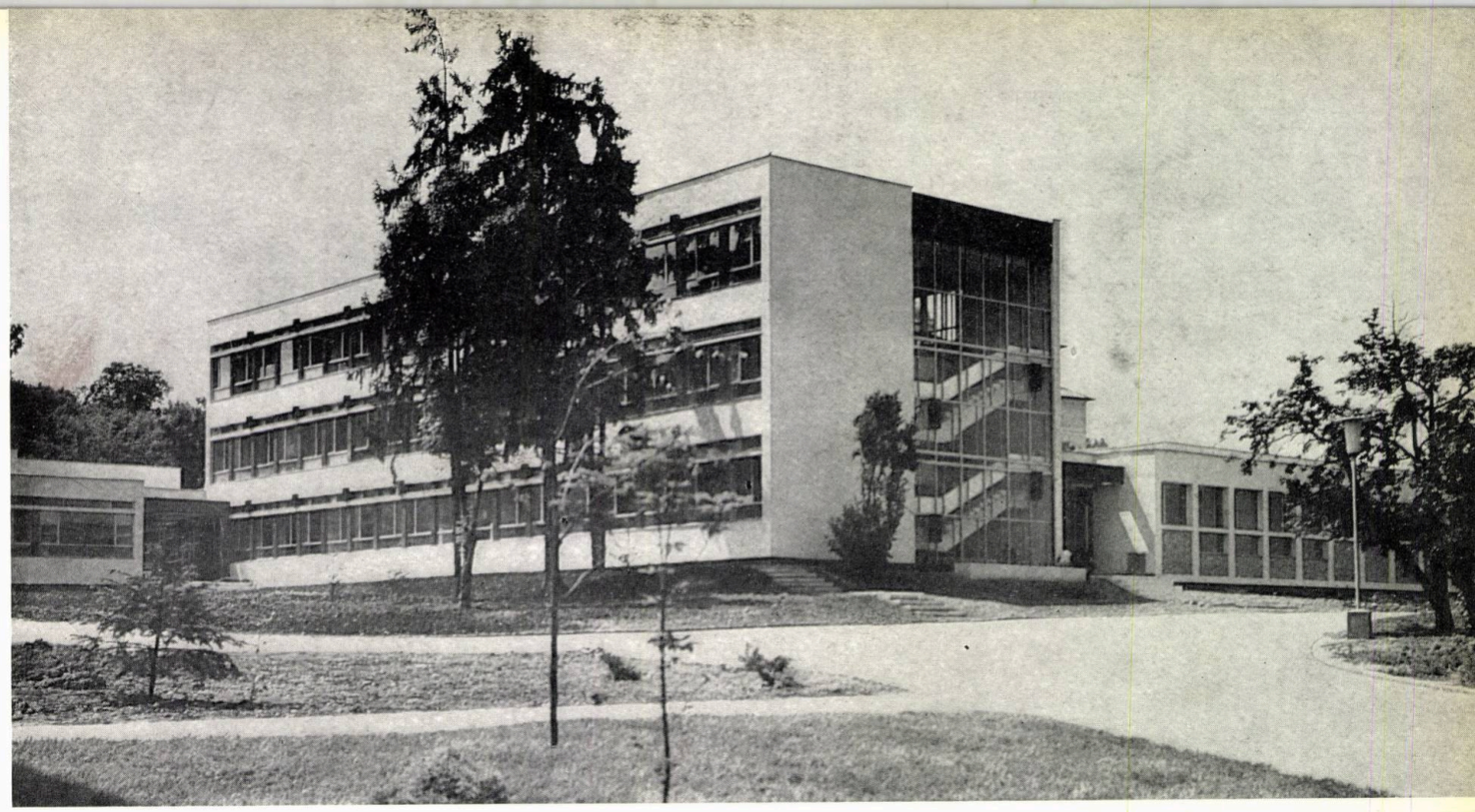

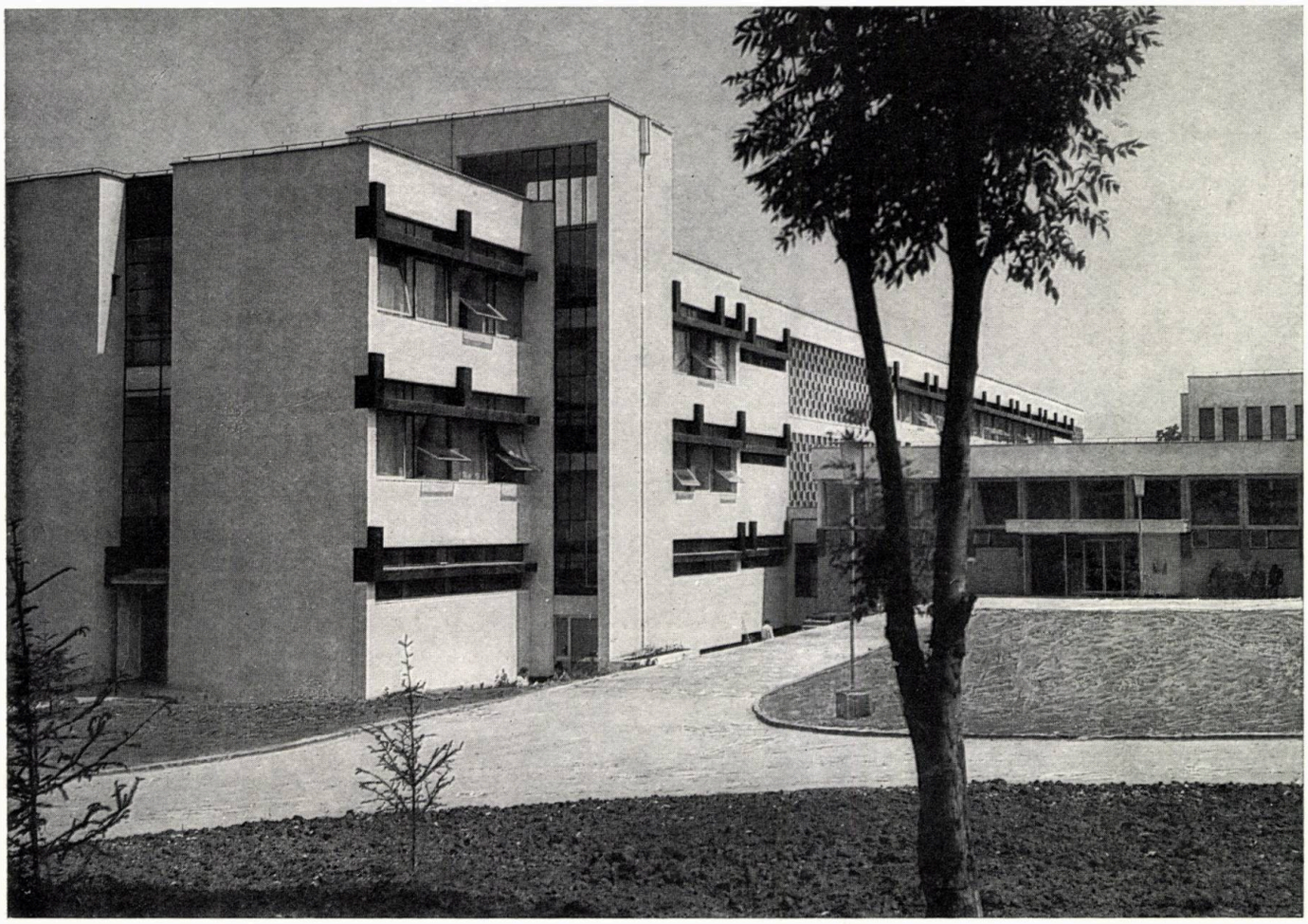

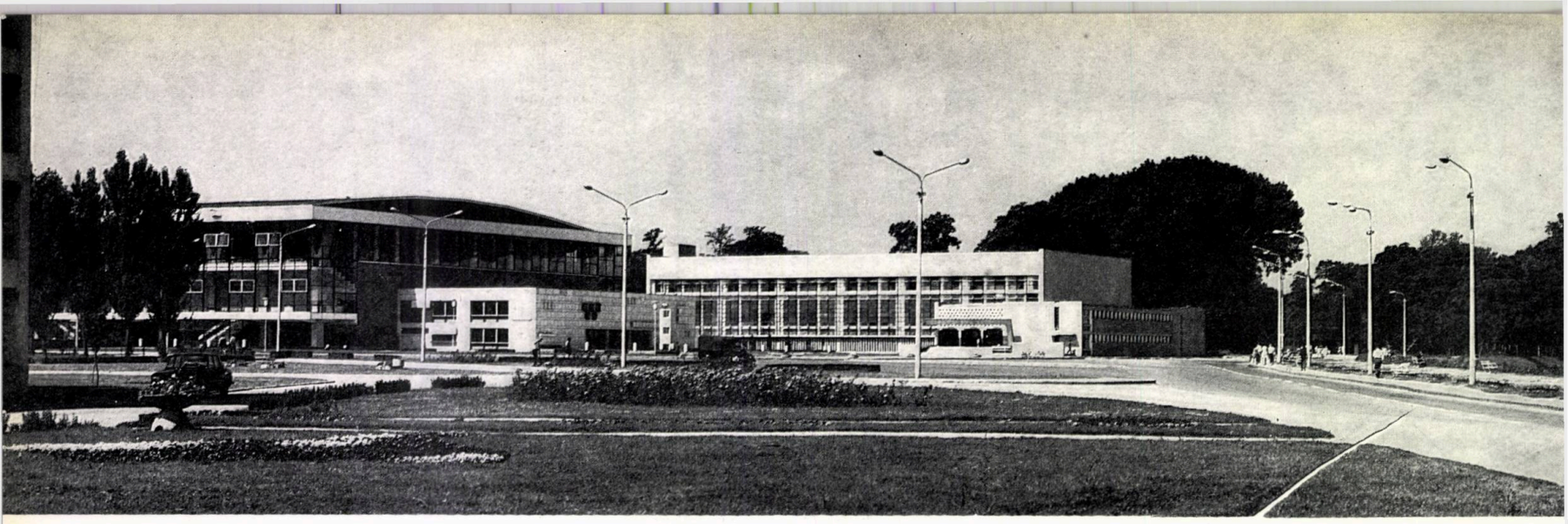

Vedere de ansamblu

bazin de înot acoperit la cluj

Autori: *Arhitecții Nicolae Litvin, Vasile Mitrea*
D.S.A.P.C. — Cluj

Vedere aeriană a ansamblului

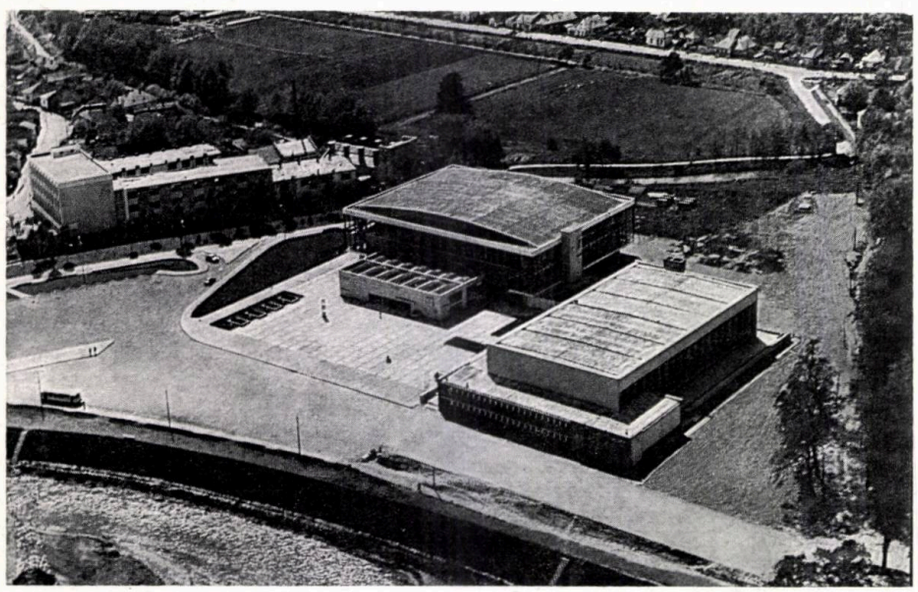

În anul 1960, în completarea parcului sportiv « Victor Babeș », situat în partea de vest a orașului Cluj, la distanță de circa 2 km de centru, s-a inițiat executarea unui ansamblu de clădiri sportive compus dintr-o sală de sport și un bazin de înot acoperit.

Bazinul de înot trebuia astfel proiectat încît execuția lui să fie etapizată. Prima etapă reprezenta cuva bazinului, cu o serie de anexe necesare dării în folosință (centrala termică, sălile de tratare a apei). Etapa a doua reprezenta gradenele pentru public, iar etapa a treia — închiderea completă, ca sală acoperită.

Proiectul a fost încredințat unui colectiv de la D.S.A.P.C. — Cluj, fiind executat cu muncă patriotică, fără contract și fără pontaj.

Tema program cuprindea un bazin de înot de 50 × 18 m, cu trambulină de 1 și 3 m și o platformă de sărituri la 5 m înălțime ; un bazin mic de 12,5 × 5 m pentru încălzire și pentru învățarea copiilor ; tribune și anexe pentru public ; vestiare și anexe pentru sportivi ; spații tehnice.

Tot prin tema program se cerea rezolvarea prin partiu a celor două funcțiuni distincte : posibilitatea de organizare a competițiilor sportive de înot și utilizarea clădirii de către sportivi, pentru antrenamente. Acest fapt a determinat necesitatea separării fluxului de circulație a publicului, de cel al sportivilor.

Prin modul de rezolvare a partiului s-a dat posibilitatea ca în perioada de competiții intrările și anexele să fie distincte pentru cele două categorii :

spectatori și sportivi ; iar în perioada de antrenamente, adică în majoritatea zilelor de exploatare, întreg spațiul să fie folosit de către sportivi (intrarea, holul și foaierul publicului, bufetul etc.).

Pentru sportivi, alipit de hala mare, a fost conceput un corp care cuprinde vestiare pe două niveluri, separat pentru bărbați și pentru femei, avînd un flux de circulație pentru cei îmbrăcați și altul pentru cei în costum de baie, fără a exista posibilitatea de intersectare a acestor circulații, separarea făcîndu-se prin intermediul cabinelor de dezbrăcare. Tot în acest corp au fost amplasate : cabinetul medical, camera antrenorilor și arbitrului, depozite și o sală de exerciții de gimnastică.

Accesul în sala bazinului se face obligatoriu prin camera destinată dușurilor, avînd o trecere obligată printr-un bazin de dezinfecție a picioarelor.

Construcția halei este din beton armat monolit, cu excepția acoperișului, care este realizat din prefabricate.

Cuva bazinului, concepută independent de hală, cu spații de circulație de jur-împrejur, vizitabilă dedesubt, este realizată sub formă de planșeu « ciupercă ».

Izolarea hidrofugă a cuvei s-a prevăzut și executat dintr-un strat de tablă de plumb de 0,8 mm și două straturi de pînză protejate, apoi cu un zid de cărămidă cu mortar de bitum și o șapă de adaos de aquastop, avînd spre exterior un finisaj cu plăci de gresie albă.

Spargevalul a fost prevăzut din elemente prefabricate din beton armat mozaicat, montat numai pe laturile lungi, avînd o lungime de element de 50 cm.

Hala mare a bazinului, avînd o deschidere de 30 m și o lungime de 60 m, cu travee de 9 m, a fost realizată cu stîlpi de beton armat monolit și grinzi precomprimate din beton armat turnate la sol, ridicate prin intermediul unor prese hidraulice ripate pe fiecare stîlp al traveei. Căruciorul de transport a circulat pe grinzi provizorii fixate pe console din înșiși stîlpii de rezistență, fapt care a dus la reducerea considerabilă a eșafodajelor și cofrajului.

Între grinzi au fost montate ferme metalice cu deschidere de 9 m pe care reazemă plăci de armociment.

Pentru preîntîmpinarea condensului s-a proiectat și realizat un tavan dublu, conceput astfel încît să satisfacă și cerințele de fonoabsorbție.

Tavanul a fost suspendat printr-un sistem simplu de ancorare de pene

Vedere interioară

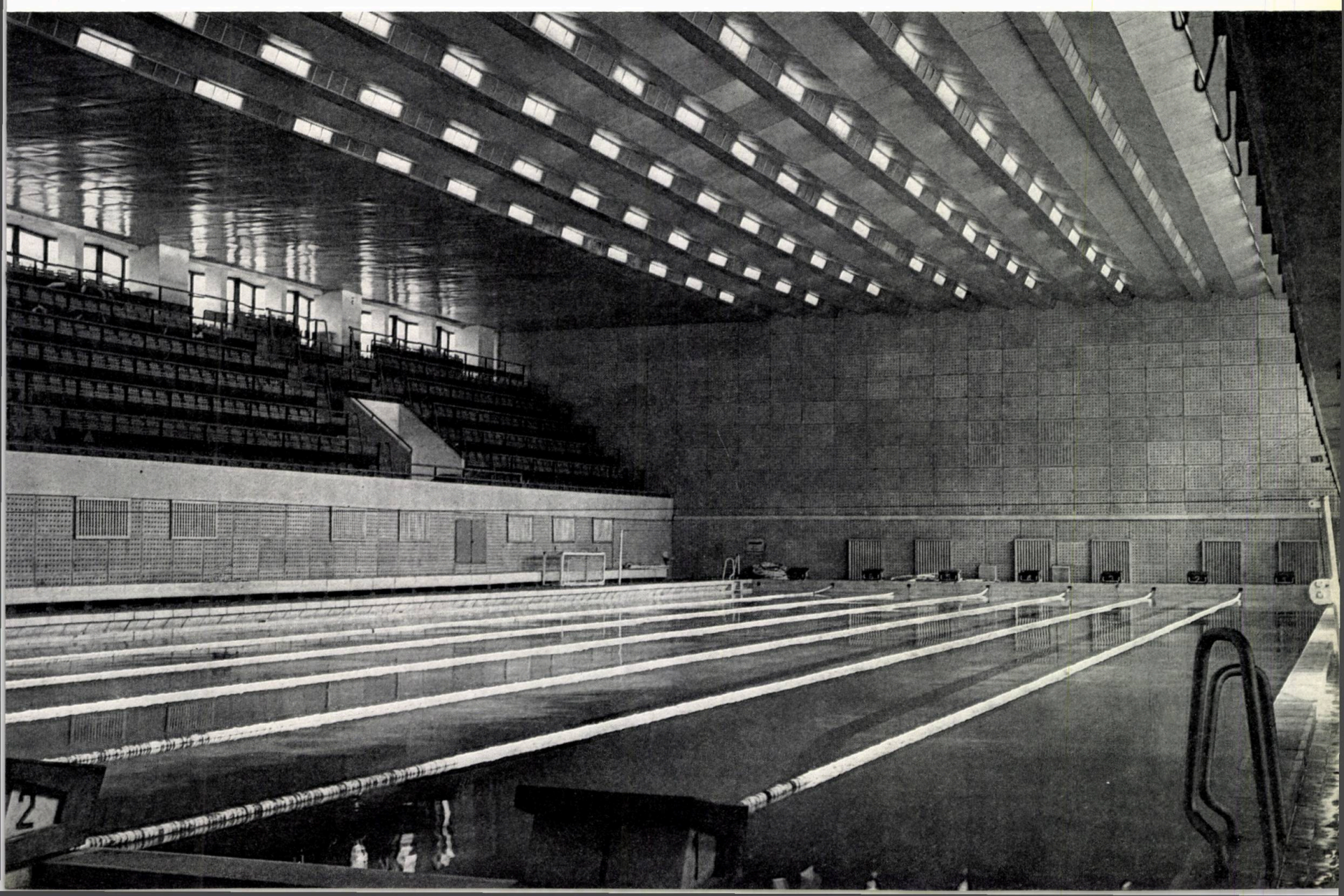

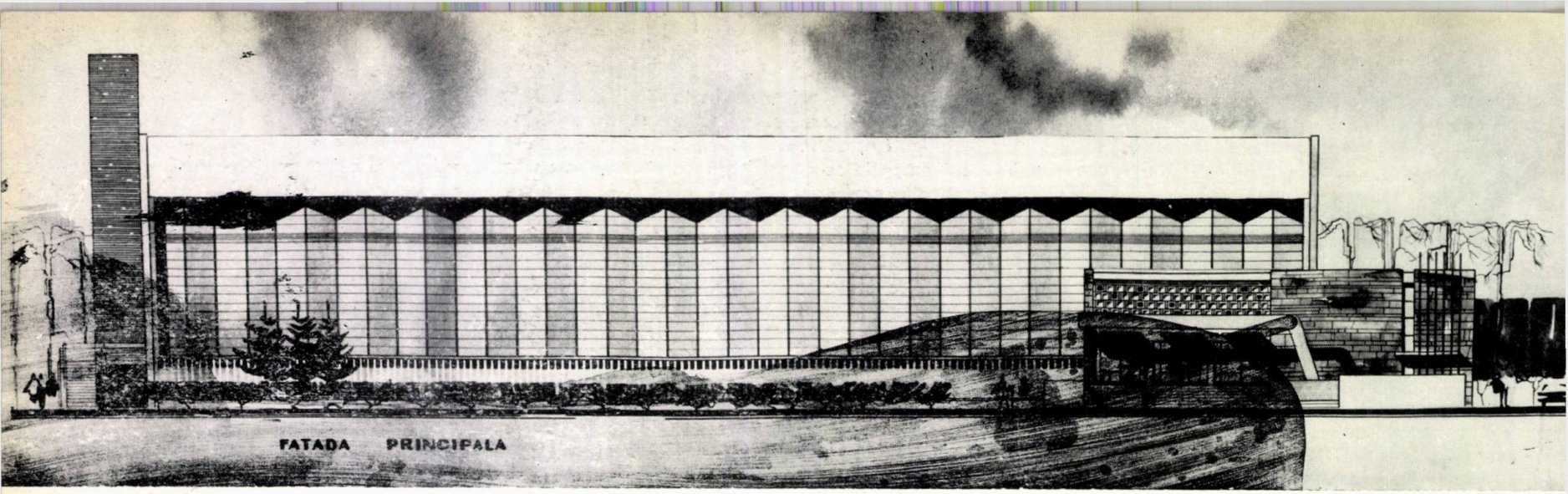

Fațada principală

Plan parter, plan etaj și secțiuni
1. Windfang — 2. Vestibul public — 3. Hol public — 4. Garderobă public — 5. Bufet 6. Grup sanitar — 7. Intrare sportivi — 8. Cabină dezbrăcare bărbați — 9. Garderobă bărbați — 10. Dușuri — 11. WC — 12. Intrare bazin bărbați — 13. Cabină medic 14. Antrenori — 15. Arbitri — 16. Depozite 17. Stație amplificare radio — 18. Intrare personal — 19. Hală bazin mic — 20. Hală bazin mare — 21. Terasă exterioară 22. Cabină dezbrăcare femei — 23. Garderobă femei — 24. Cameră igienă — 25. Uscare păr — 26. Dușuri — 27. WC — 28. Depozit — 29. Sală gimnastică — 30. Administrație.

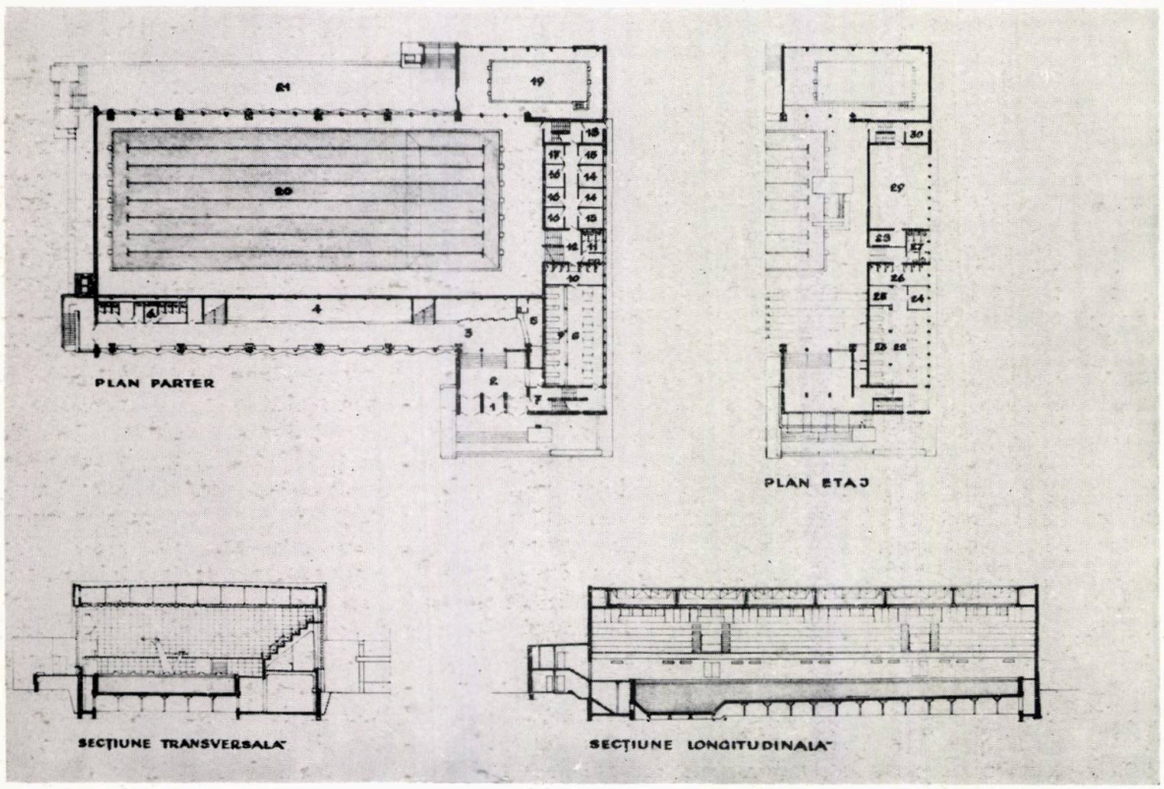

confecționate din oțel-beton și alcătuit din panouri de tablă găurită în care în prealabil au fost montate, atît lămpile pentru iluminat, cît și saltelele de vată minerală, ca material fonoabsorbant.

În completarea suprafețelor fonoabsorbante ale tavanului, pereții laterali plini, executați din cărămidă ca element de rezistență, au fost tratați acustic cu saltele de vată minerală în grosime medie de 5 cm, protejate de panouri cu goluri din beton armat, cu o grosime de 3 cm, mozaicate. Natura tratamentelor acustice alese a fost determinată de posibilitatea procurării materialelor și a fost calculată pentru absorbția sunetelor de diverse lungimi de undă.

Gradenele, dispuse pe o singură latură, au o capacitate de 620 locuri.

Încălzirea se face cu corpuri statice, precum și cu aer cald, asigurînd o temperatură de 25°C și o umiditate relativă menținută între limitele de 50—70%.

Debitul de aer introdus este de circa 48 000 m^3 și refulează prin fante la o înălțime de circa 1 m de la pardoseală în dreptul geamurilor, iar 1/3 din cantitate sub planșeu. Acest lucru a permis combaterea condensurilor atît pe suprafețele vitrate, cît și la tavan. Spațiul dintre grinzi, fiind la o temperatură de minimum 16°C, elimină de asemenea posibilitatea de condens.

În timpul competițiilor, 50% din cantitatea de aer se recirculă, iar 50% se ia din exterior.

În timpul antrenamentelor, recircularea se face numai în proporție de 10%.

Instalațiile electrice sînt executate cu tuburi fluorescente și asigură un iluminat de 200 lucși, cu posibilitatea de mărire a numărului de lucși prin intermediul unor reflectoare.

Schema tehnologică a instalațiilor de tratare a apei a fost concepută pe următorii parametri :

— durata zilnică de funcționare a bazinelor este de 10 ore ;

— intervalul minim la care se face golirea bazinelor este de 8 zile, în acest interval, apa fiind recirculată și tratată în circuit închis (filtre de păr, filtre rapide deschise, stație de coagulat soluția de sulfat de aluminiu, sterilizare cu cloranți) ;

— volumul total de apă ce se recirculă pe perioada de 10 ore este de 1,20 × volumul bazinelor ; zilnic reîmprospătarea apei se face cu 15—30% din volumul bazinelor.

Conform circuitului, sînt necesare 32 ore pentru golirea, curățirea și umplerea bazinului.

Bazinul de înot acoperit a fost dat în folosință în anul 1967, îmbogățind baza sportivă a orașului Cluj.

Arh. NICOLAE LITVIN

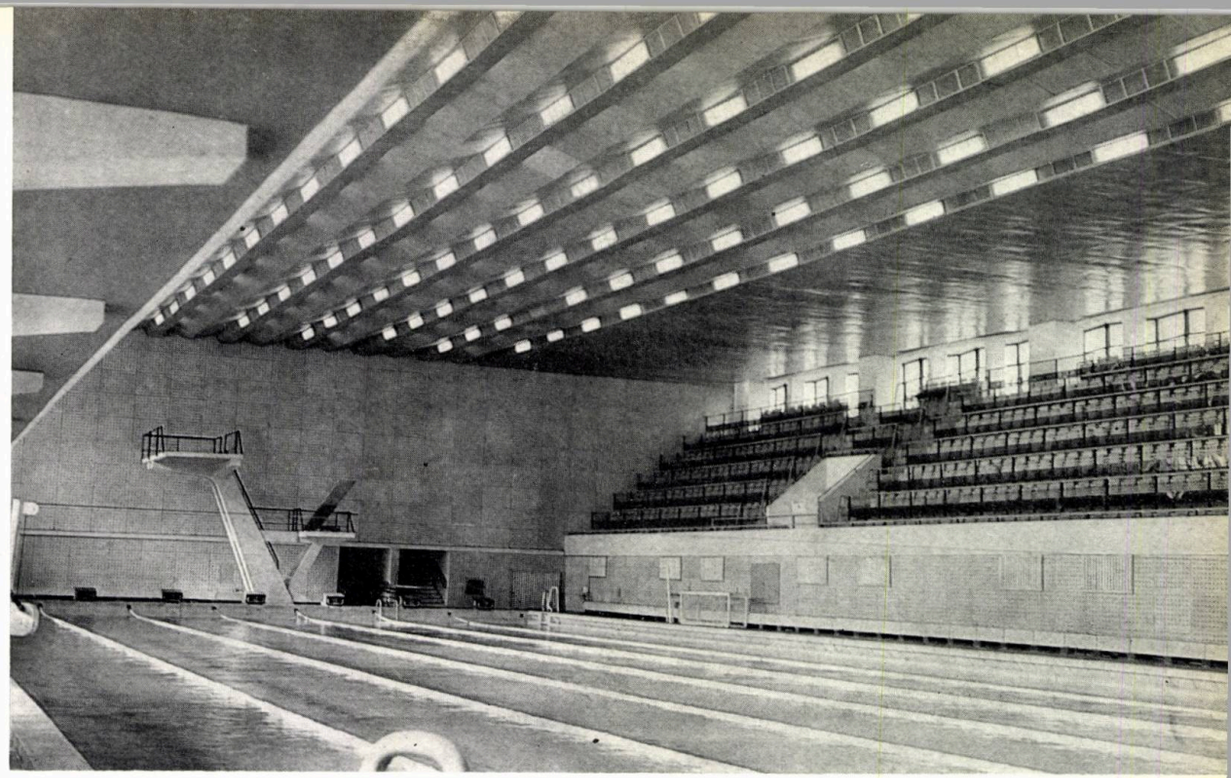

Vedere interioară

Vedere generală

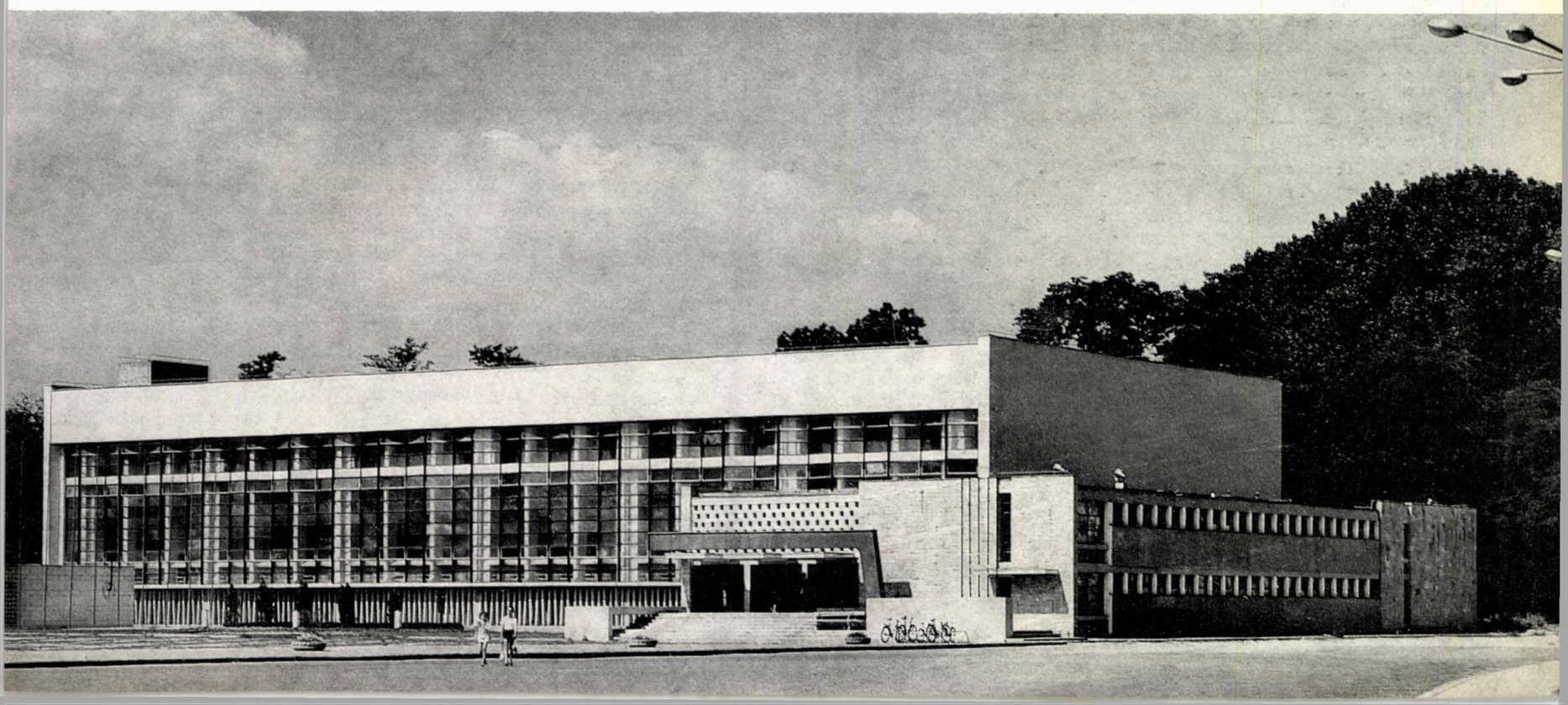

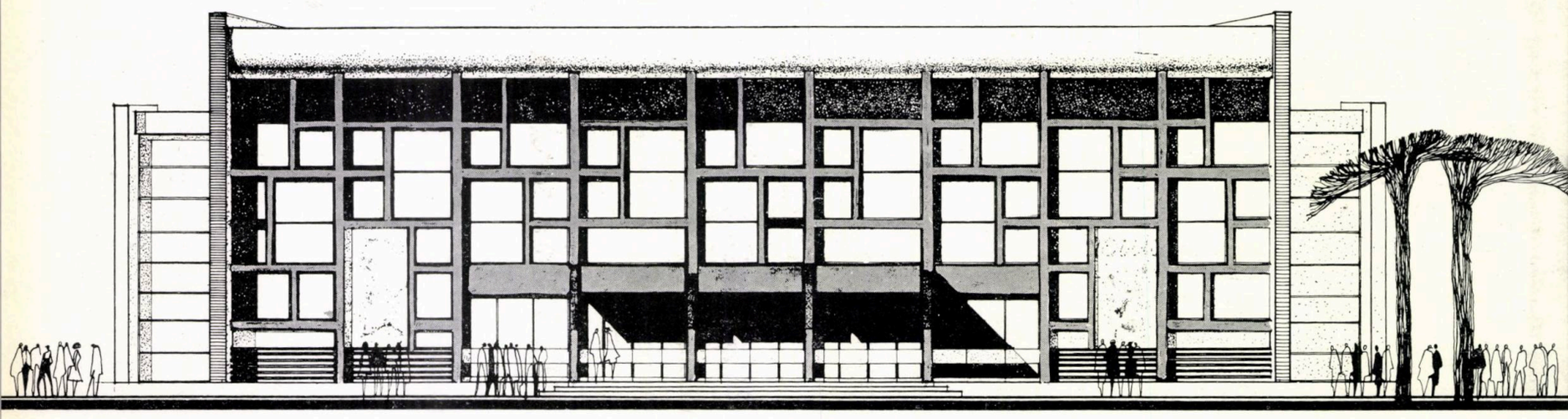

Fațada principală

adaptarea unui proiect directiv pentru un

La I.P.C.T., în anul 1963, s-a întocmit un proiect directiv pentru un « cinematograf cu 800 locuri » de tip reprezentativ, cu ecran universal *(autori: arhitectură, arh. Mariana Bucur; rezistență, ing. Francisc Lissai; acustică, ing. Mircea Grumăzescu)*. Acest proiect s-a dezvoltat pe una din soluțiile din studiul de cinematografe cu 800—1 200 locuri și a stat la baza proiectării cinematografului de la Baia Mare (prezentat în paginile următoare, n.r.)

Proiectul directiv s-a dezvoltat ca soluții de arhitectură, structură, instalații pînă la nivel de proiect tehnic.

Proiectul directiv urmărea să propună o soluție funcțională în care realizarea ecranului universal (normal, cinemascop, panoramic) să fie optimă, o proiecție fără distorsiuni obținîndu-se printr-o anume poziție a cabinei de proiecție în plan orizontal și vertical.

Studiul sălii de spectacole a reținut îndeosebi atenția proiectantului, concretizîndu-se în proiect printr-o serie de indicații (trasarea curbei de vizibilitate, detalii pentru tratamentul fonic, desfășurări de pereți în sală, detalii de structură, instalații de ventilație, iluminat etc.).

Realizarea unui proiect de investiție după un proiect directiv se constată în cazul de față a nu avea efectul scontat, deoarece unele elemente de bază ale proiectului, propuse după o minuțioasă corelare între ele, au fost schimbate, în finalizarea proiectului de investiție nerecunoscîndu-se decît rezolvarea funcțională generală.

Preluarea unei soluții de plan se consideră a constitui un cîștig de timp în cazul în care, pe amplasamentul ales, volumul este corespunzător. În cazul cinematografului de la Baia Mare s-a dorit o modificare a volumului general, care s-a realizat printr-o fragmentare în trei corpuri detașate între ele și descendente spre fațada principală. Or, în proiectul directiv s-a urmărit tocmai integrarea tuturor funcțiilor într-un volum unic, care să se impună printr-o croială bine definită și în care vestibulul și casele de scări să constituie accente, posibilități de schimbarea materialelor, accidente în comparație cu importanța volumului general.

Aspectul cinematografului de la Baia Mare este contemporan, bine susținut prin calitatea materialelor de finisaj (placaj ceramic, travertin), cu un colorit frumos armonizat în contrast cu fațada principală, complet vitrată, subliniată doar de cornișe orizontale finisate cu terasit alb.

Pătrunzînd în interior, cu excepția vestibulului, se regăsește aceeași imagine a volumelor rezultate din proiectul directiv, care oferă spectatorului o parcurgere de spații cu înălțimi diferite, corelate cu funcțiile respective: hol, garderobe, foaier, bufet, sală, evacuări. Spațiile interioare și volumele lor sînt agreabile, creînd o monumentalitate nelipsită de interes în cadrul acestei clădiri culturale reprezentative.

Din păcate, calitatea detaliilor și distribuirea materialelor nu sînt conforme proiectului directiv și nu sînt nici la nivelul detaliilor și al materialelor utilizate în proiectul de investiție la exterior.

În proiectul directiv se urmărea o unitate între interior și exterior prin pătrunderea aceluiași material de placaj din exterior în interior, trecînd prin holul-foaier în sala de spectacole, unde căpăta, în afara rolului decorativ, și un rol funcțional de tratament fonic, prin sistemul rezonatorilor.

Acest material, ales special pentru a îmbrăca trei pereți ai sălii, era pus în valoare prin contrast cu celelalte materiale de finisaj: mocheta pardoselii, capitonajul scaunelor, lemnul de pe peretele posterior, albul plăcilor de ipsos de la tavan.

Sala de spectacole, trecînd de la proiectul directiv la realizare, și-a păstrat doar dimensiunile, forma și repartizarea pachetelor de scaune, schimbîndu-și structura, materialul utilizat pentru tavan, soluția de ventilație și de iluminat.

Schimbarea structurii și a materialului tavanului duce la încadrarea construcției în altă categorie de rezistență la foc decît cea prevăzută în proiectul inițial.

Materialele de finisaj prevăzute și folosite la Baia Mare s-au ales și distribuit conform unui calcul fonic întocmit pe alte principii decît cel din proiectul directiv. Aceste materiale sînt calitativ inferioare celor din spațiile publice de la intrare și plecarea de la spec-

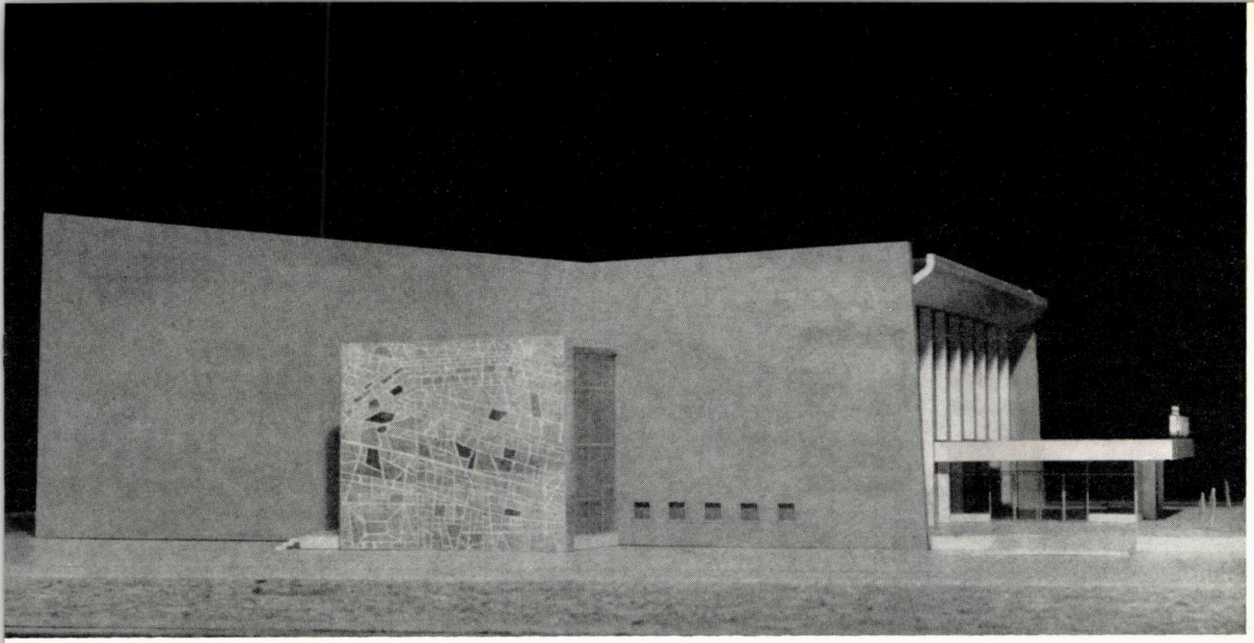

Machetă

tacole, punînd astfel sala de spectacole pe al doilea plan față de acestea.

Aceste considerații pe marginea realizării de la Baia Mare nu au scopul de a minimaliza lucrarea, ci de a arăta că formula de proiectare — proiect directiv — conține unele aspecte neprevăzute de regulament, care nu se traduc în obținerea unei unități a proiectului și nu realizează factorul sentimental : satisfacția morală a proiectantului, pentru nici unul din ei, cu toată dorința celor doi proiectanți de a face un proiect și o construcție pe care fiecare a văzut-o frumoasă în felul său.

Arh. MARIANA BUCUR

cinematograf cu 800 locuri

Plan parter, plan etaj, plan de situație și secțiune

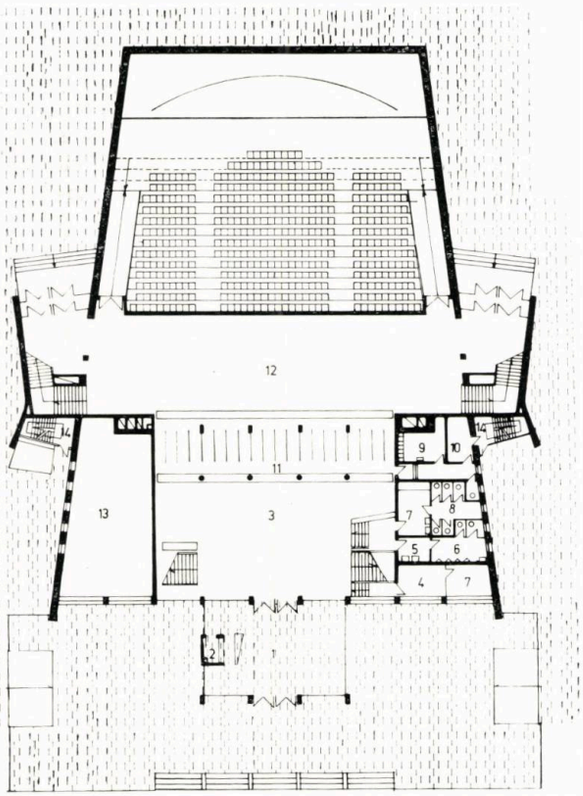

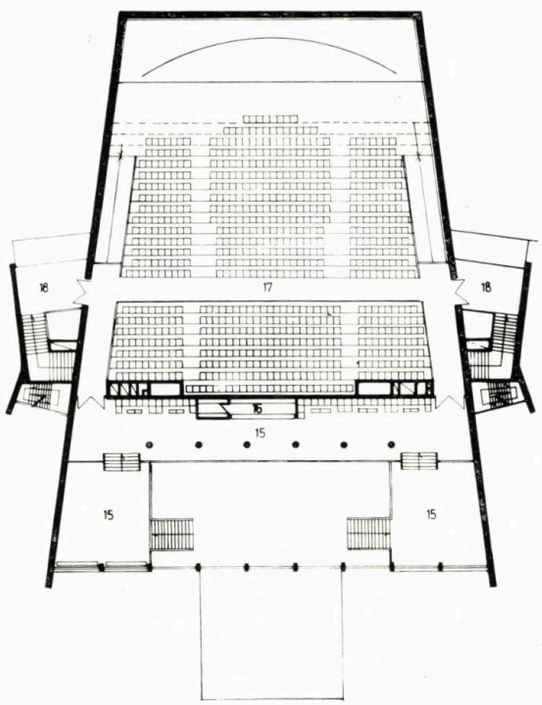

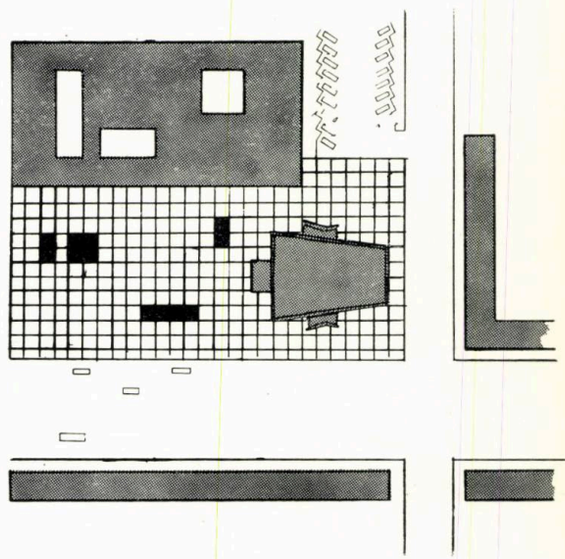

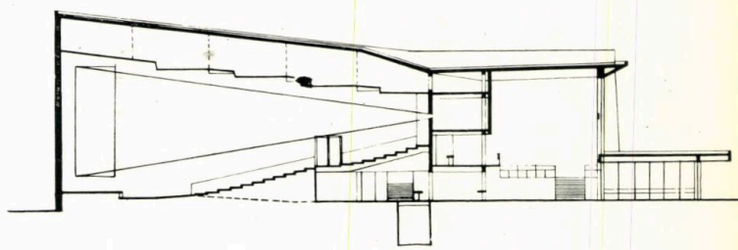

Autori:

Arhitectura: *tehn. arh. Viorel Neaga (șef de proiect)*
Rezistență: *ing. Radu Lazăr*
Instalații electrice: *ing. Vasile Tolnai*
Instalații ventilații: *ing. Dumitru Mihale*
D.S.A.P.C.—Maramureș

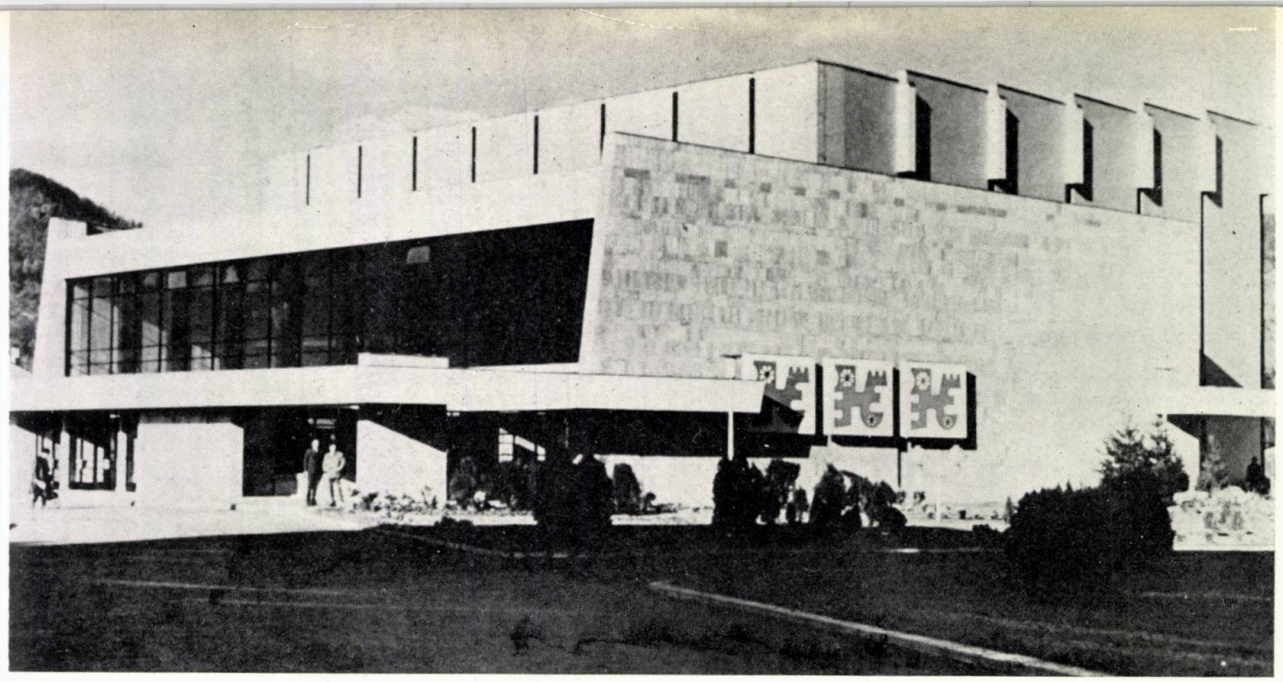

Vedere generală

Secțiune longitudinală
Plan parter și plan etaj

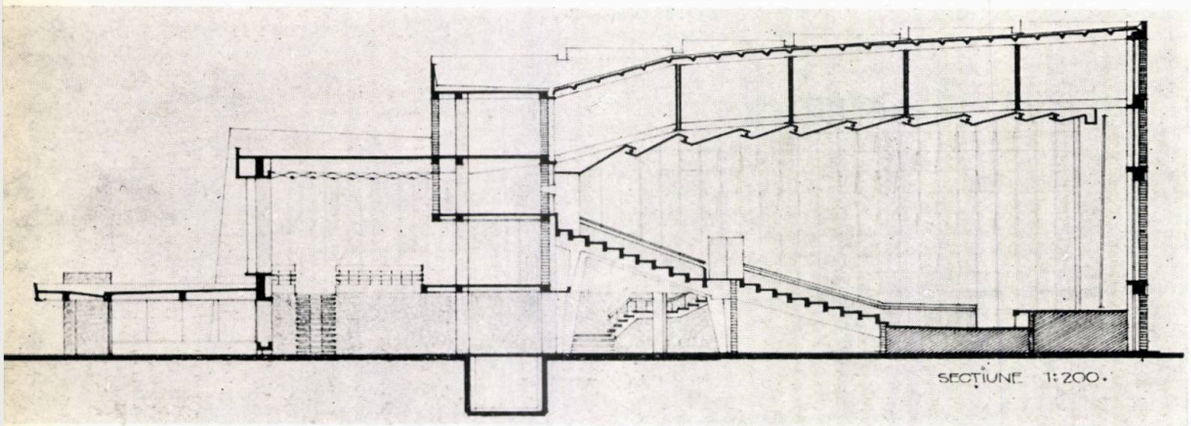

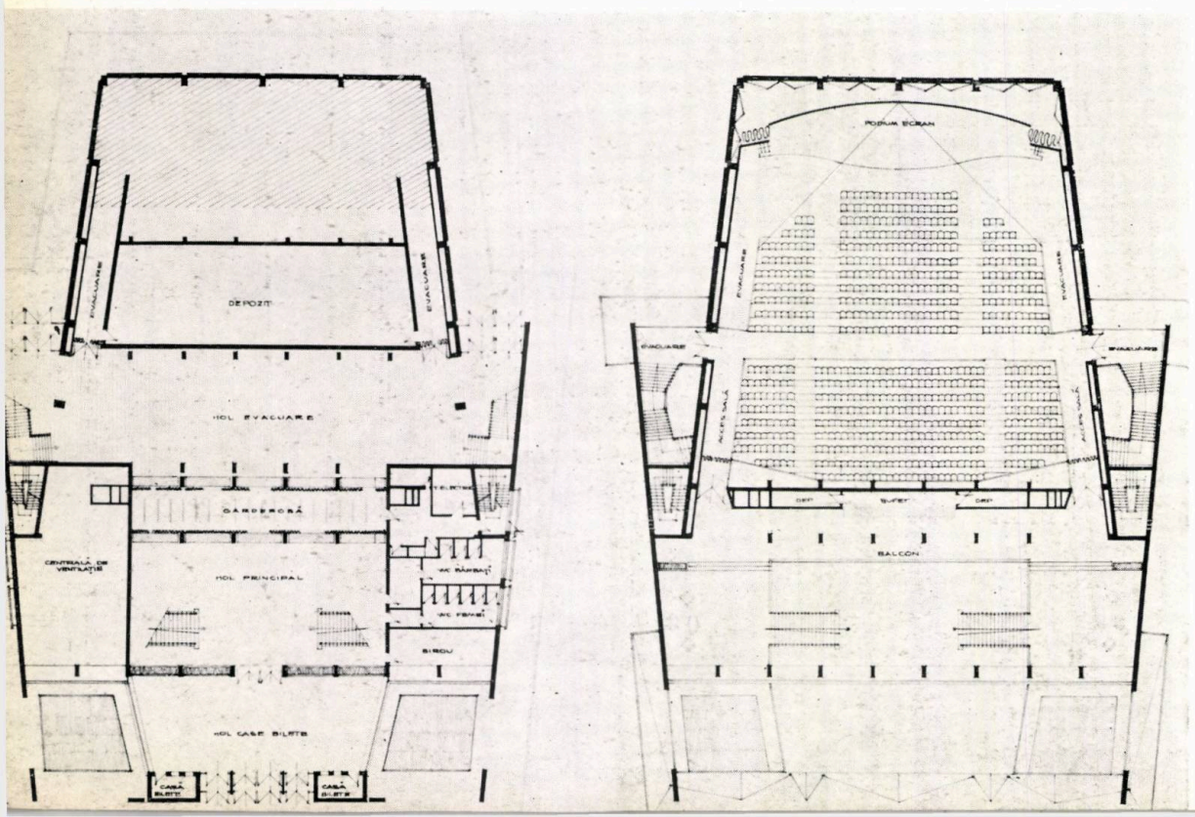

cinematograful

Amplasamentul cinematografului « Dacia » din Baia Mare a fost stabilit pe malul rîului Săsar, în imediata apropiere a pieței Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Intrarea se face prin holul caselor de bilete, unde s-au asigurat fluxuri distincte pentru spectatorii care doresc să intre la spectacolul curent și pentru cei care vor să-și procure bilete pentru alte spectacole. Controlul se face într-un singur punct, la intrarea în spațiul destinat așteptării (holul principal); acest hol se înalță pe toată înălțimea fațadei principale, avînd legătură la parter cu garderoba și grupurile sanitare pentru spectatori, iar la etaj — prin intermediul unui balcon — cu sala de spectacole și cu un mic bufet.

O garderobă cu dublu serviciu desparte cele două holuri (cel principal de cel de evacuare), asigurîndu-se o deservire rapidă a spectatorilor atît la intrare, cît și la evacuare.

Holul principal

Suprafața tratamentului acustic este formată din panouri de 1,00 × 1,00 m din P.F.L. dur, în alternanță de forme drepte și forme frînte profilate spre pachetul de scaune. Spațiul dintre aceste panouri și rastelul de susținere a acestora este umplut cu saltele de vată minerală de 4 cm grosime.

În holul principal și cel al caselor de bilete s-au prevăzut pardoseli din marmură de Alun cu desene din marmură neagră de Moneasa. Scările din holul principal au fost placate cu marmură de Rușchița, avînd balustrade din lemn masiv de paltin în culoare naturală. Stîlpii și o parte din zidurile holului principal au fost placate cu plăcuțe ceramice, lăsîndu-se o suprafață de cca 150 m^2 pentru decorațiile ce vor fi realizate în viitor în colaborare cu Fondul Plastic.

La exterior s-au folosit placaje din travertin de Borsec și praf de piatră; la corpul sălii, placaj cu plăcuțe ceramice.

Tehn. arh. VIOREL NEAGA

«dacia» de la baia mare

Sala de spectacole, cu ecran universal, are o formă trapezoidală, oferind o bună vizibilitate pentru cele 800 locuri, precum și o acustică optimă.

Structura de rezistență este alcătuită din elemente de beton armat monolit și parțial elemente metalice (șarpanta acoperișului sălii).

S-au realizat trei structuri distincte: pentru hol și anexe, structură din cadre de beton armat monolit; pentru sala de spectacole, structură mixtă din stîlpi de beton armat încastrați la partea inferioară și legați prin articulații la partea superioară cu fermele metalice ale acoperișului; pentru gradene, structură din cadre de beton armat monolit cu rigle și stîlpi înclinați.

Tratamentul acustic al sălii, așa cum a fost conceput, realizează cu maximum de economie o durată de reverberație mai mică de 1,2 secunde, atît cît trebuie ca sunetul să-și păstreze proprietățile.

Detaliu de decorație la fațada laterală

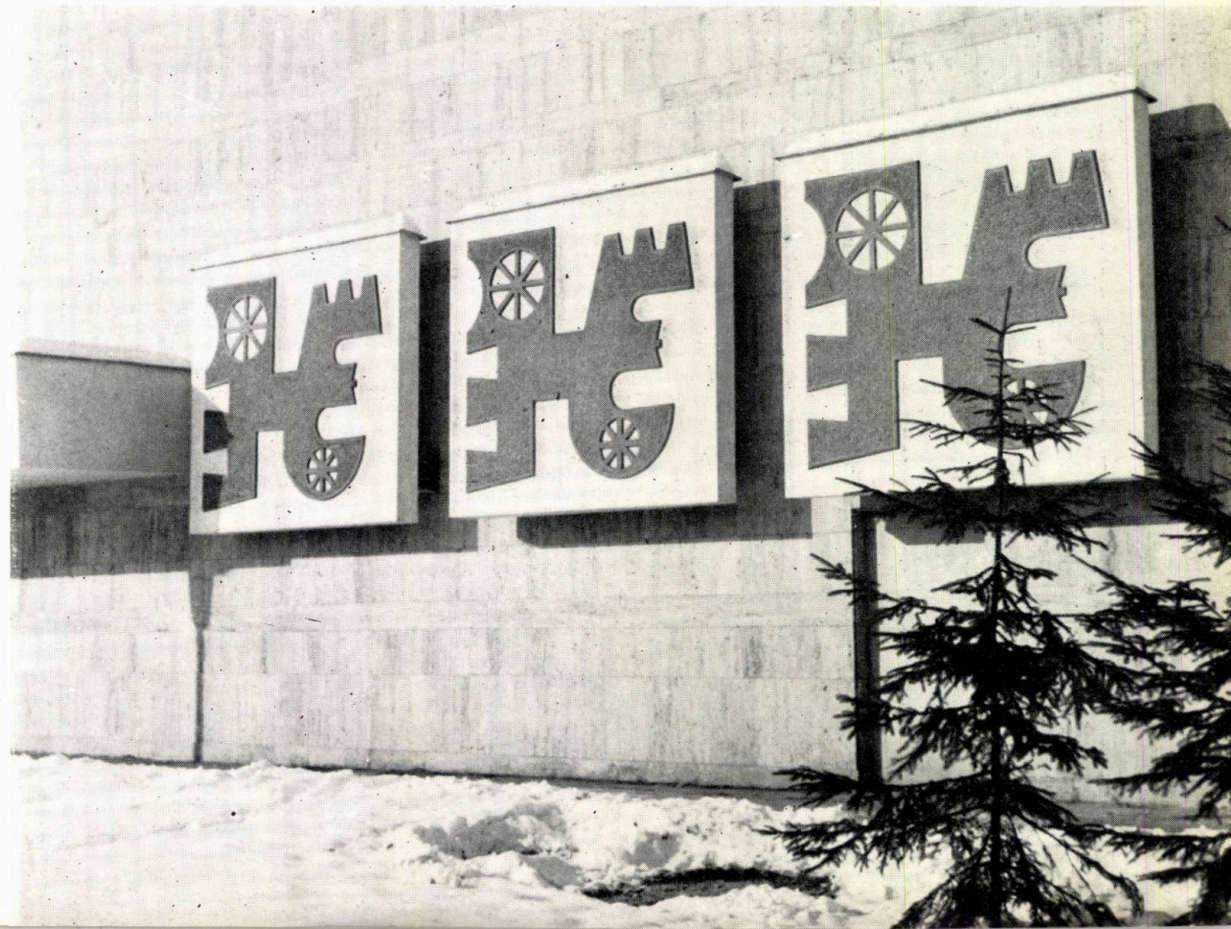

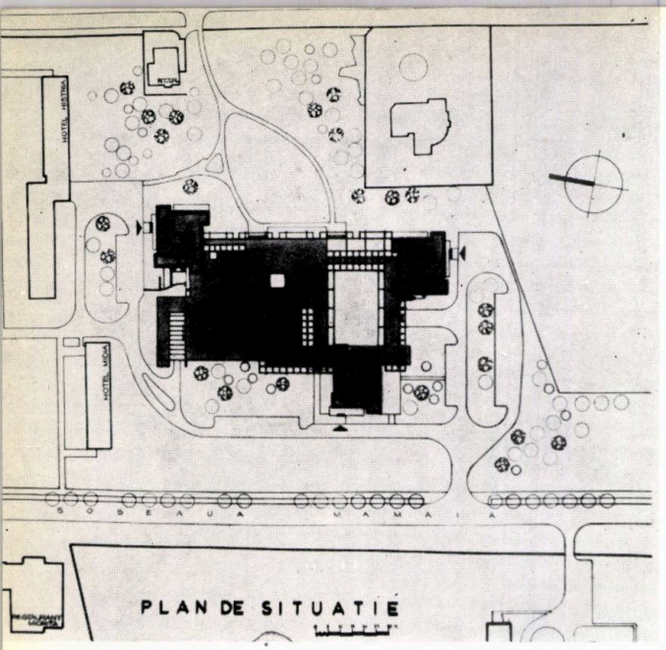

Plan de situație

complexul hotelier «histria» de la mamaia

Autori: *arhitecții Ioana Reinald și Iosif Reinald*
D.S.A.P.C.—Constanța

CONSTRUCȚII COMERCIALE

Cele 1 088 locuri de cazare ale complexului hotelier « Histria » din Mamaia au fost realizate în trei hoteluri înalte, avînd fiecare un număr de niveluri diferit. Această soluție a apărut ca fiind cea mai favorabilă din punctul de vedere al încadrării în ansamblul stațiunii, care în zona de sud este construită pe înălțime, în timp ce zona de nord nu are construcții mai înalte de p+4 etaje. În același timp s-a avut în vedere dezvoltarea stațiunii, care în zona hotelului « Internațional » va fi completată cu alte cîteva hoteluri înalte.

Numărul de niveluri și capacitățile celor trei hoteluri sînt următoarele:

Hotel « Patria » (p+13) — 208 camere × 2 paturi = 416 paturi
Hotel « Unirea » (p+11) — 176 camere × 2 paturi = 352 paturi
Hotel « Național » (p+10) — 160 camere × 2 paturi = 320 paturi.

Hotelurile au fost legate, prin intermediul unor terase acoperite, de restaurantul ce le deservește, asigurîndu-se astfel turiștilor condiții superioare de confort.

Restaurantul are o capacitate de 750 de locuri în săli închise, completate cu 100 locuri pe terase acoperite. Datorită condițiilor de vecinătate nu s-au prevăzut orchestră și ring de dans.

Complexul hotelier mai cuprinde o serie de spații comerciale: magazin de ziare-tutun, artizanat, articole de plajă, parfumerie-cosmetică. La hotelul « Patria » s-a prevăzut un bar de zi în salonul hotelului. Pentru celelalte două hoteluri s-a prevăzut un singur bar în cadrul hotelului « Unirea », bar orientat către patio, putînd folosi ca spațiu de consumație și terasa acoperită ce face legătură cu hotelul « Național ».

În cadrul fiecărui hotel, la parter, s-au rezolvat recepția și funcțiunile generale, cazarea făcîndu-se numai la etaje.

Etajul curent se compune dintr-un nod central de circulație (cuprinzînd scara principală și lifturile), în jurul căruia sînt dispuse unitățile de cazare.

Către vest, orientare nefavorabilă, sînt dispuse numai 2 din cele 16 camere ale unui nivel, pe această latură fiind dispuse și scara secundară și oficiul.

Unitatea de cazare se compune din cameră de două paturi cu grup sanitar și balcon franțuzesc.

Soluția adoptată are o judicioasă folosire a spațiului construit, reflectată în indicele de 15,5 m^2/pat (arie etaj de cazare); aceasta nu implică diminuarea suprafeței camerei, care este de 12,25 m^2 (fără degajamentul de la intrare și fără dulapul înzidit).

Prin modul de rezolvare a peretelui exterior al camerei (uși, ferestre și balustradă transparentă) se oferă o vizibilitate optimă spre exterior, care participă la ambianța camerei.

Grupul sanitar a fost conceput astfel încît să ocupe o suprafață minimă, asigurîndu-se în același timp o bună funcționare; cuva de duș se poate izola de celelalte obiecte, astfel încît acestea să nu fie stropite în timpul folosirii dușului.

Nefiind posibilă amenajarea unor canale vizitabile sub nivelul parterului, la cota +3,50 s-a prevăzut un nivel tehnic în care se colectează coloanele instalațiilor. În acest fel s-a realizat și degajarea primului etaj față de terasa restaurantului, fără a se mări înălțimea parterului, condiție impusă de asigurarea rigidității construcției la solicitări seismice.

La rezolvarea fațadelor s-a urmărit evidențierea celor patru prisme care alcătuiesc volumul unui hotel, șiraiful corespunzător în plan capetelor coridoarelor tratîndu-se unitar de sus pînă jos și cît mai neutru, astfel încît să nu constituie decît o simplă articulație a celor patru prisme.

Planul în care sînt dispuse golurile ușilor-ferestre s-a tratat ca un mare trafor în care golurile alternează cu plinul, atît pe orizontală, cît și pe verticală. Această tratare permite totodată și o mai bună rigidizare a diafragmelor transversale cu diafragma de fațadă.

Raportul dintre plin și gol, rezultat și din modul de organizare a camerei, reflectă grija de a crea în camere un climat care să nu fie supraîncălzit datorită unor suprafețe vitrate prea mari. În același scop,

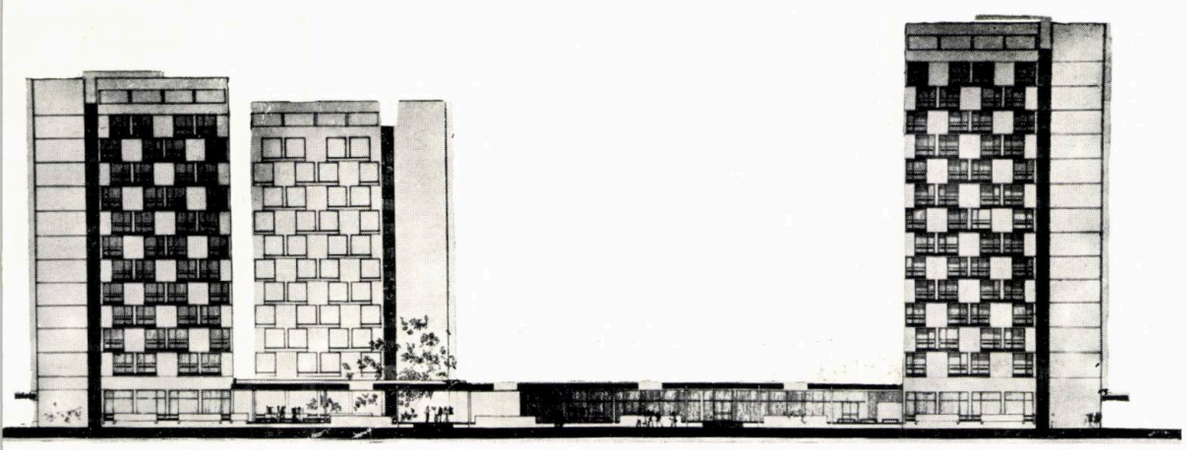

Desfăşurare

Vedere generală a complexului

1 3 4
2 5

1 — *Vedere generală*
2 — *Plan parter*
3 — *Planul nivelului curent al unui hotel*
4 — *Detaliu de cameră*
5 — *Vedere din curtea interioară*

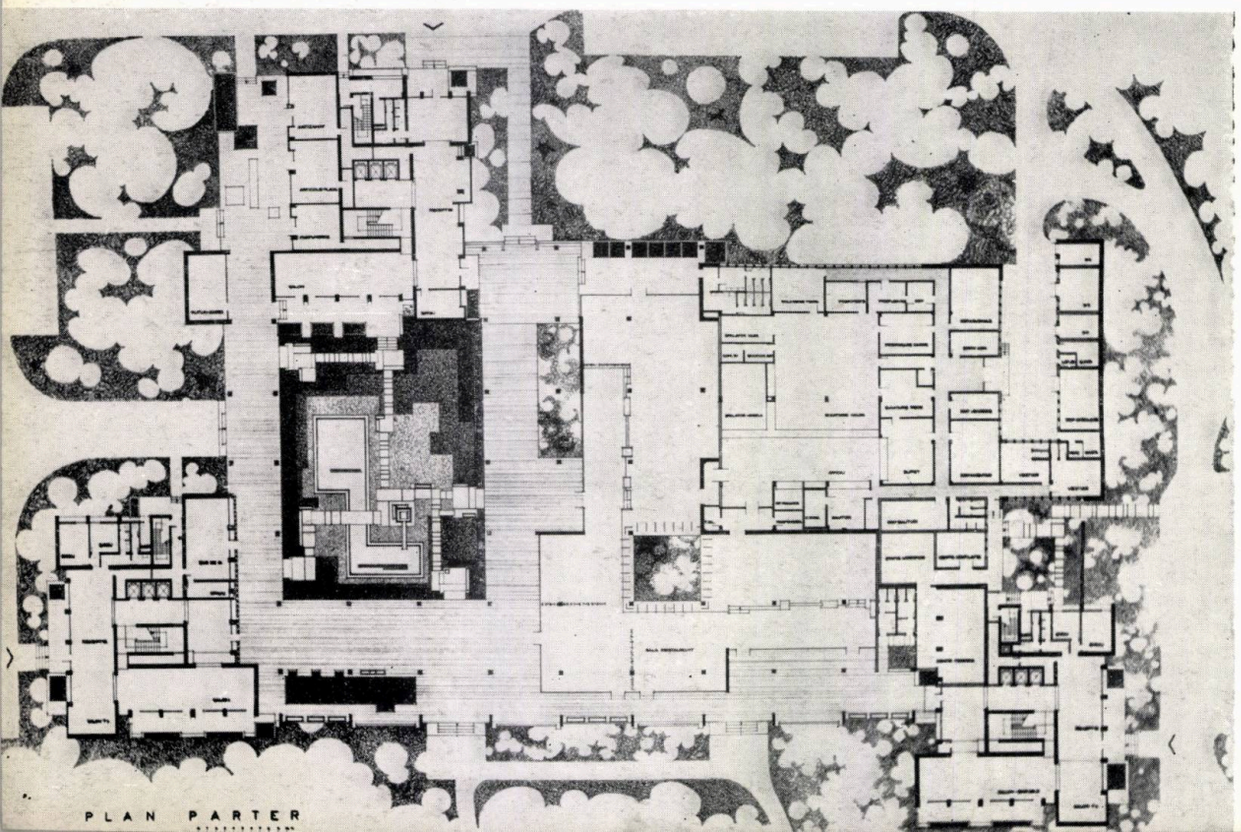

precum și pentru protecția camerei în timpul iernii, ușile-ferestre au fost prevăzute cu obloane rulante.

Pentru finisaje s-au utilizat:

— la exterior — tencuieli cu mozaic de marmură alb, periat, glafuri din mozaic alb frecat, solbancuri cu praf de marmură colorat cu vinacet, placaj din ceramică la parapetele ferestrelor din capătul coridoarelor, balustrade metalice, obloane rulante din lemn de molid, tîmplărie metalică la parter și la ferestrele de pe coridor;

— la interior — pardoseli din parchet de stejar; pardoseli din mozaic de marmură turnat, la grupuri sanitare, coridoare, scări; pardoseli din travertin la recepție; zugrăveli cu calcio vechio, zugrăveli în culori de tempera, lambriuri de lemn și tencuieli cu mozaic de marmură periat pe pereți, la recepție; plafoane cu glet de ipsos și țincvais la camere și cu tempera la recepție.

Restaurantul a fost compartimentat prin denivelări interioare, parapete și panouri despărțitoare, în vederea realizării unui cadru cît mai intim, cu grupări de mese care să nu depășească 100—120 locuri. În același scop s-a creat și o mică grădină interioară bogat plantată și închisă perimetral cu uși pivotante.

Sălile restaurantului sînt orientate către mare și către patio-ul agrementat cu peluze de iarbă în terase, un bazin și o fîntînă arteziană. Către acest patio au fost orientate și salonul hotelului « Național » și barul de zi al hotelului « Unirea ».

S-a urmărit realizarea unei ambianțe interioare cît mai calde, prin folosirea pe scară largă a lemnului (la plafoane și lambriuri pe pereți).

S-a mai utilizat piatra de Techirghiol la zidul dinspre oficiu, zid în care s-au creat nișe (în spiritul tradiționalelor ocnițe) pentru diverse obiecte decorative. De asemenea, la pereții exteriori s-a utilizat placajul cu ștraifuri de marmură.

Pardoselile interioare sînt realizate cu travertin, iar parapetele interioare sînt placate cu piatră de Bampotoc.

La terase, pentru pardoseli, s-a utilizat mozaic de marmură periat.

Arh. IOANA REINALD, arh. IOSIF REINALD

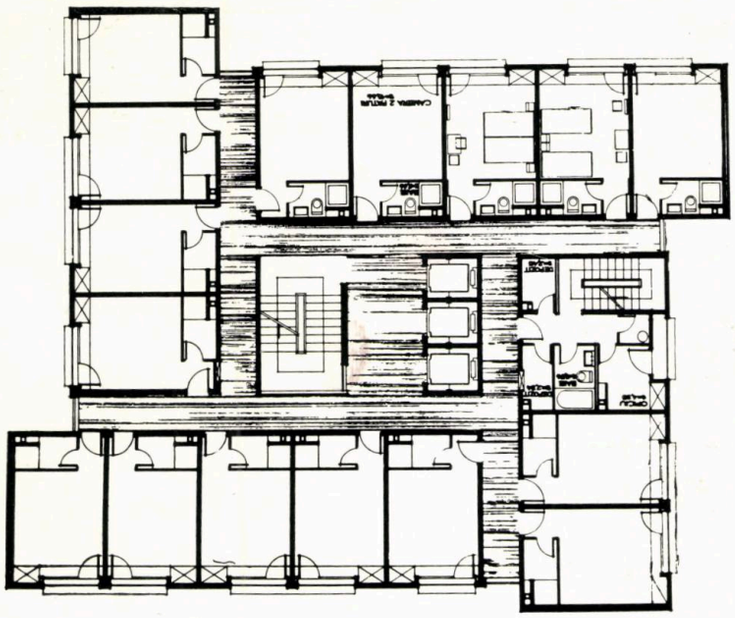

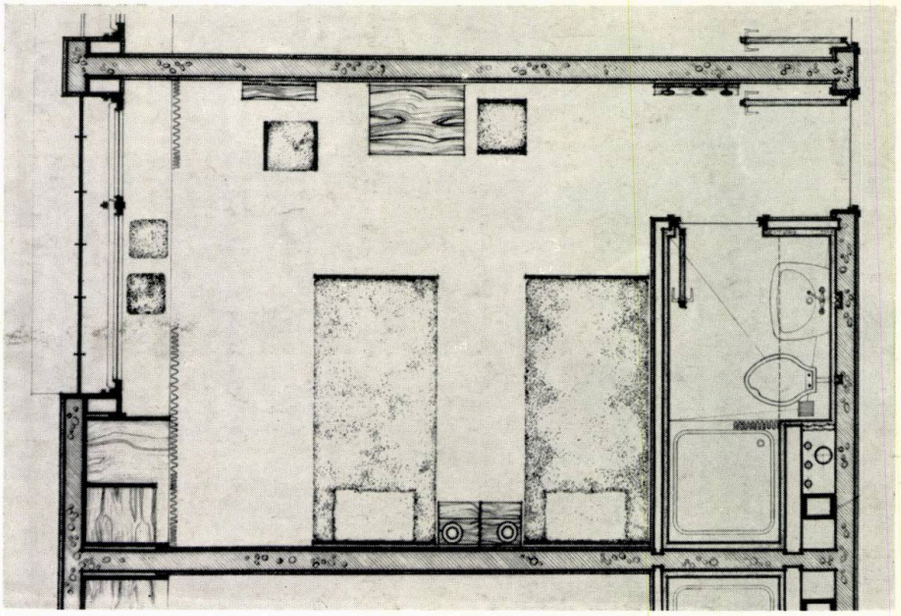

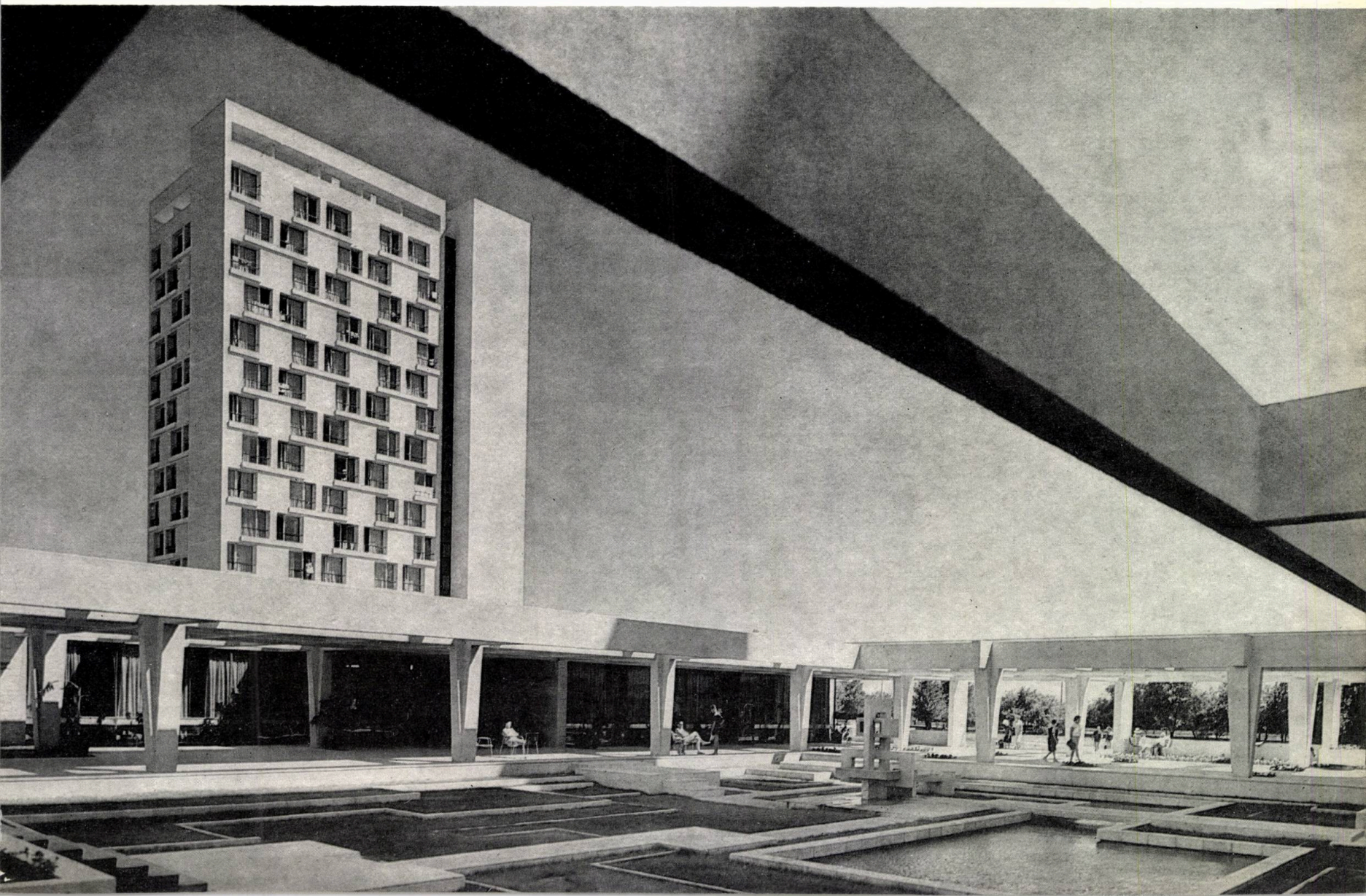

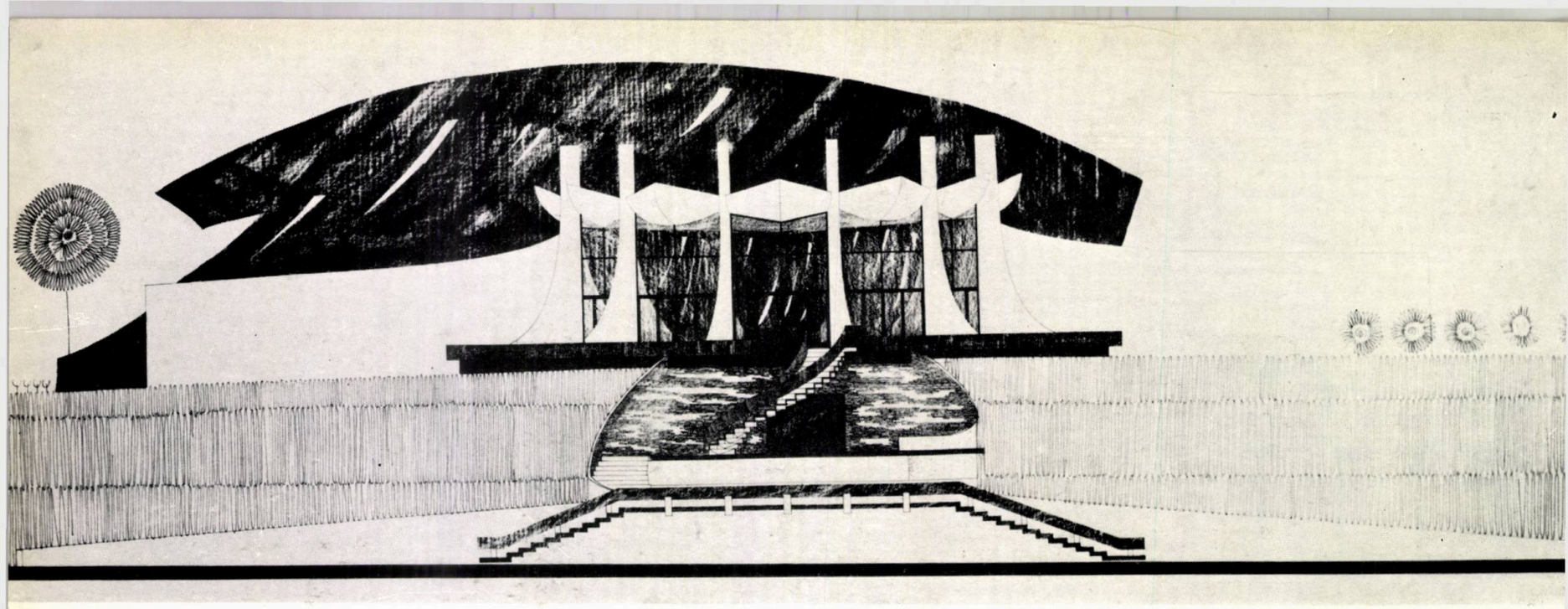

Fațada principală

restaurantul «pescarul» din galați

Autori : *arhitecții Maria Cocioabă și Ștefan Cocioabă*
D.S.A.P.C. — Galați

Vedere de pe terasă spre Dunăre

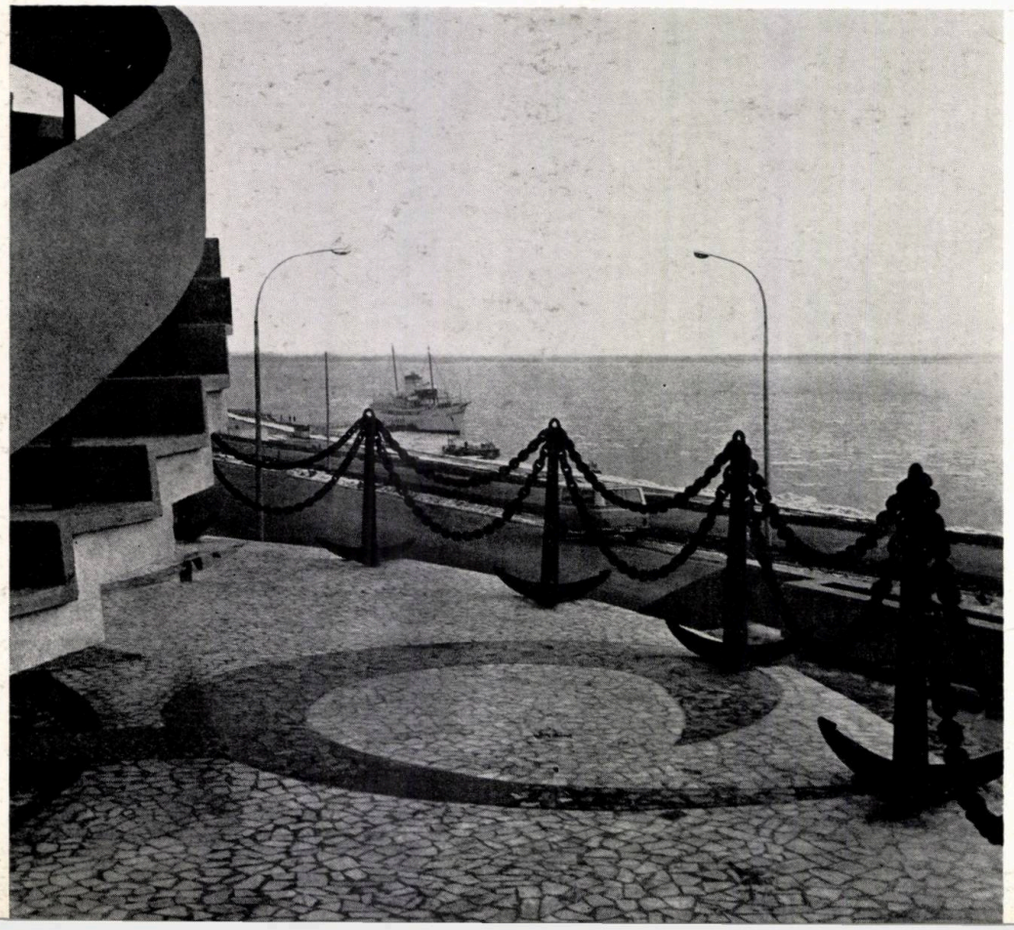

Amplasat pe platforma superioară a falezei către Dunăre a orașului Galați — zona Mazepa — restaurantul « Pescarul » a fost conceput ca o dotare menită să completeze silueta urbanistică a orașului către fluviu, avînd ca efect imediat mărirea și diversificarea rețelei de alimentație publică. Beneficiind de un splendid amplasament, construcția oferă consumatorilor perspective interesante și variate către faleză, Dunăre și zona îndepărtată a munților Măcinului.

Ținînd seamă de peisajul înconjurător, de teren, precum și de drumurile existente din zonă — autostrada de pe faleză și arterele principale din cartierul Mazepa — construcția a fost concepută pe două niveluri.

Capacitatea este de 80 locuri în sala restaurantului, 20 locuri în bar și circa 200 locuri pe cele două terase exterioare orientate către Dunăre.

Partiul de arhitectură a fost rezolvat în forme libere, adecvate

Fațada principală — Detaliu

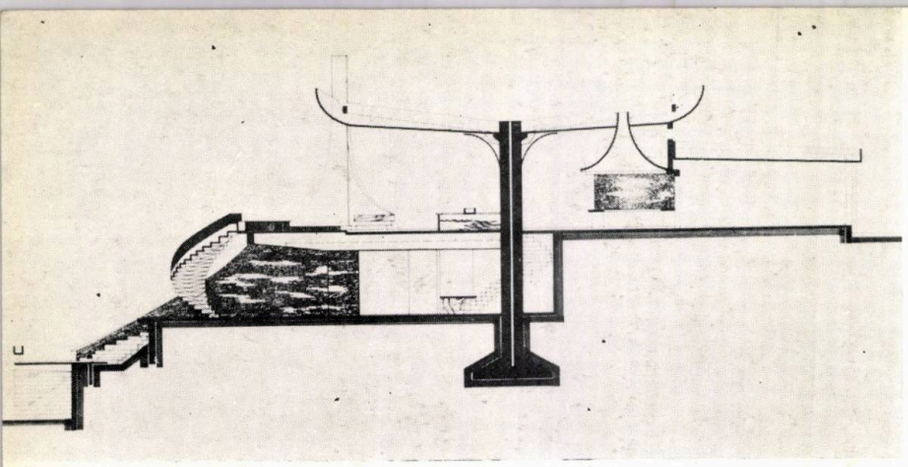

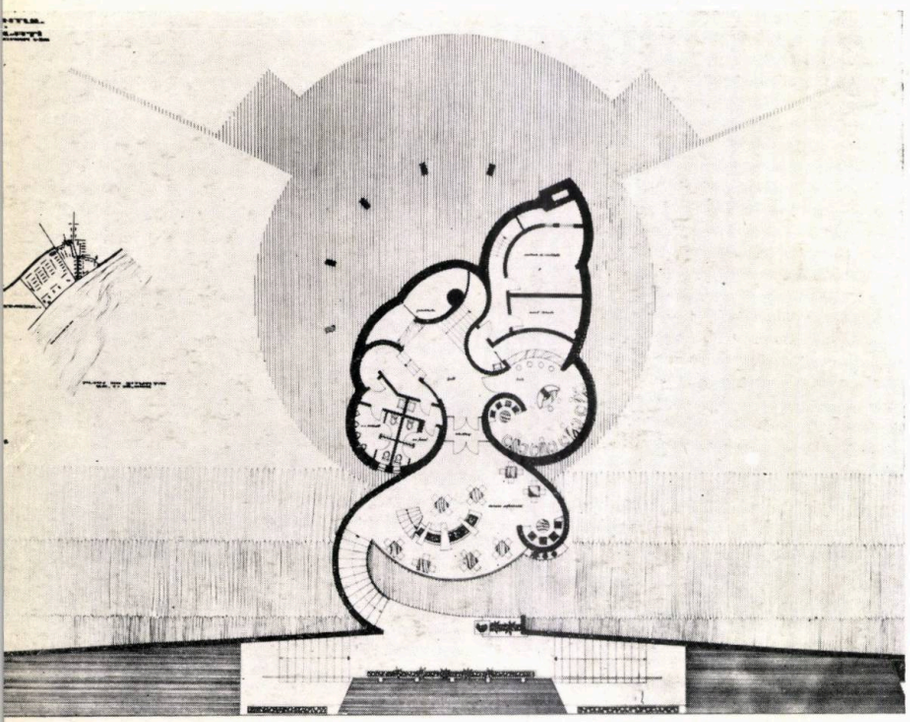

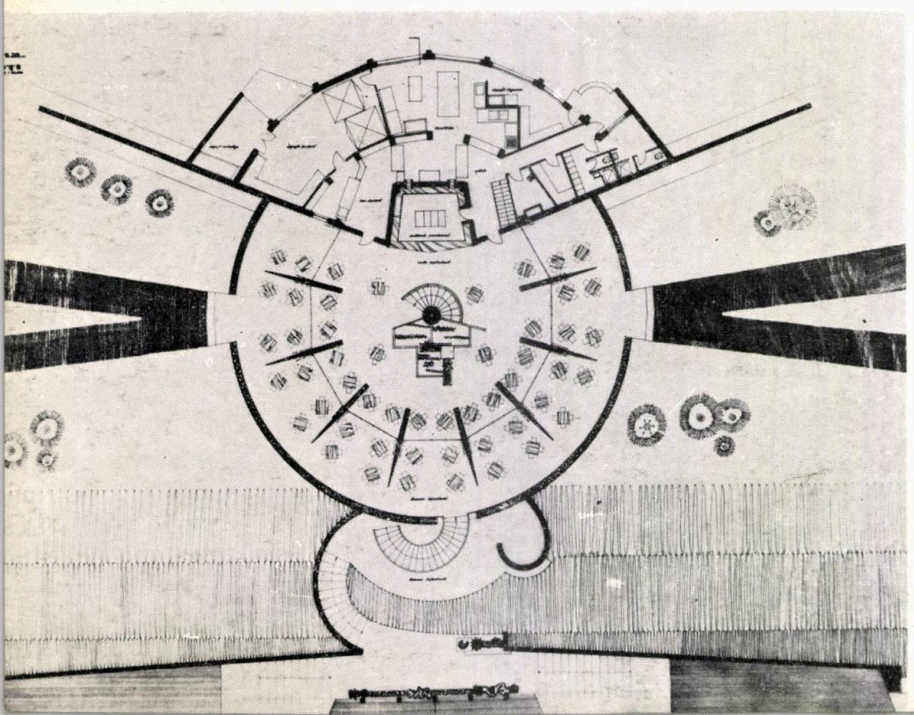

1 | 4 5
2 |
3 | 6 7

1 — *Secțiune*
2 — *Plan etaj*
3 — *Plan parter*
4 5 6 7 — *Vederi de detaliu interioare și exterioare*

construcțiilor cu acest specific. Pentru sala restaurantului și o parte din anexe s-a adoptat o soluție pe plan circular, soluție ce prezintă avantaje, atît pentru funcționalitate, cît și pentru plastica arhitecturală.

Barul, garderoba, holul principal, grupurile sanitare pentru consumatori, centrala de ventilație și punctul termic au fost rezolvate, sub forme de plan libere, în cadrul primului nivel (subsol).

Terasele de vară ale restaurantului și barul au fost și ele distribuite pe două niveluri, contribuind fiecare la mărirea capacității dotării pe timpul verii ; astfel, terasa de la primul nivel, construită în taluz, are o capacitate de 40 locuri și deservește barul, iar terasa superioară, de formă circulară, înconjură sala restaurantului și are o capacitate de 150 locuri.

Structura de rezistență a construcției, concepută ca o componentă a gîndirii plastico-arhitecturale, a contribuit creator la întregirea aspectului construcției. Acoperișul sălii este format dintr-o serie de pînze subțiri, cutate, dispuse pe plan circular ; formînd un interesant coronament decorativ, el este bine văzut, atît de pe promenada falezei, cît și de pe fluviu. Proiectate sub formă curbă, atît ca elemente verticale, cît și ca proiecție în plan ortogonal, elementele de structură creează un interesant ritm arhitectural, dînd construcției o deosebită suplețe.

Instalațiile electrice interioare au fost concepute pentru a da intimitate interiorului.

Pentru finisajele exterioare s-au întrebuințat materiale durabile. Astfel, zidurile curbe, care limitează terasa inferioară și zidurile de sprijin au fost placate cu șraifuri de marmură și piatră de rîu. Scările de acces de la autostrada de pe faleză la terasa barului au fost finisate cu marmură și travertin. Elementele exterioare ale sălii restaurantului și jardinierele au fost finisate cu marmoroc. În interiorul sălii s-au întrebuințat șraifuri de marmură, lemn și marmoroc.

Pereții barului de la subsol au fost finisați cu mozaic de marmură șpițuit și terasit ; aceste materiale compun un panou decorativ curb, pe toată suprafața peretelui, panou ce reprezintă plante acvatice.

Pardoseala barului a fost executată din mochetă verde-biliard. Pardoselile teraselor au fost realizate cu mozaicuri în desene diverse.

Pardoseala sălii restaurantului se înscrie în desenul simplu al unei plante acvatice, iar amplasarea mobilierului în separeuri permite vederea ei în totalitate.

Prin realizarea construcției restaurantului « Pescarul » pe faleza orașului Galați au început să se profileze posibilități de dotare a falezei cu construcții de agrement, deservire, social-culturale etc., construcții ce oferă crearea unei mobilări judicioase a falezei orașului către Dunăre, oferindu-i un interesant profil urbanistic din și spre fluviu.

Arh. ȘTEFAN COCIOABĂ

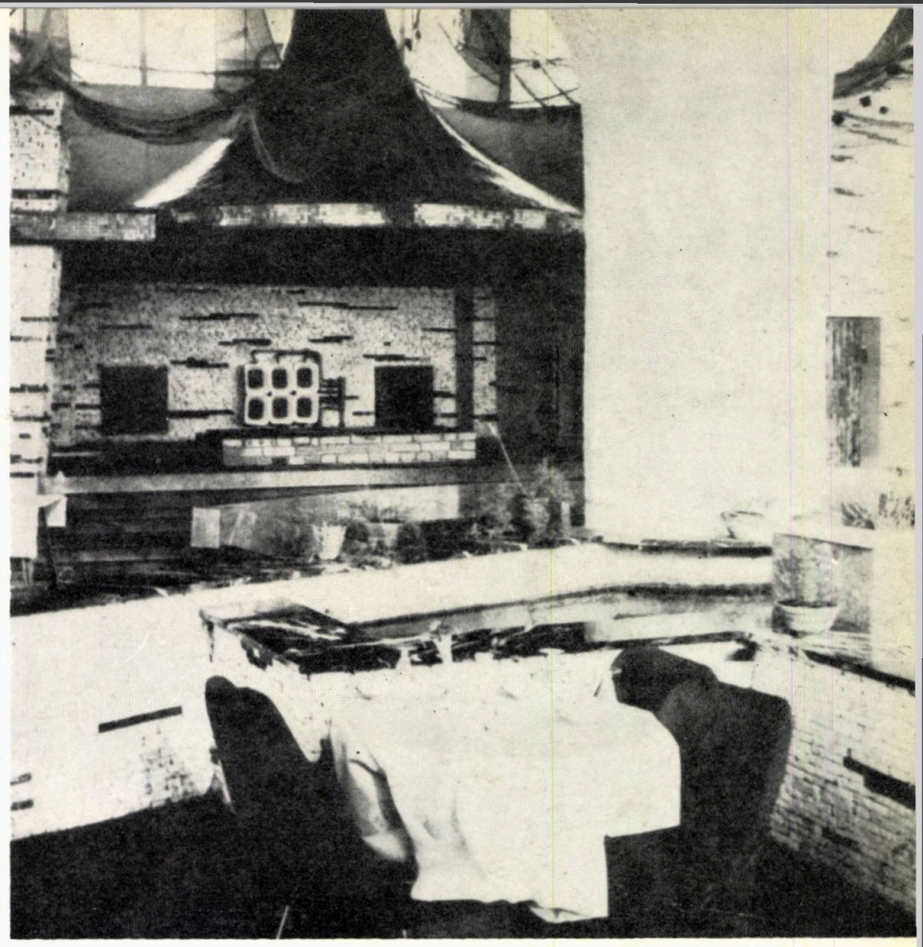

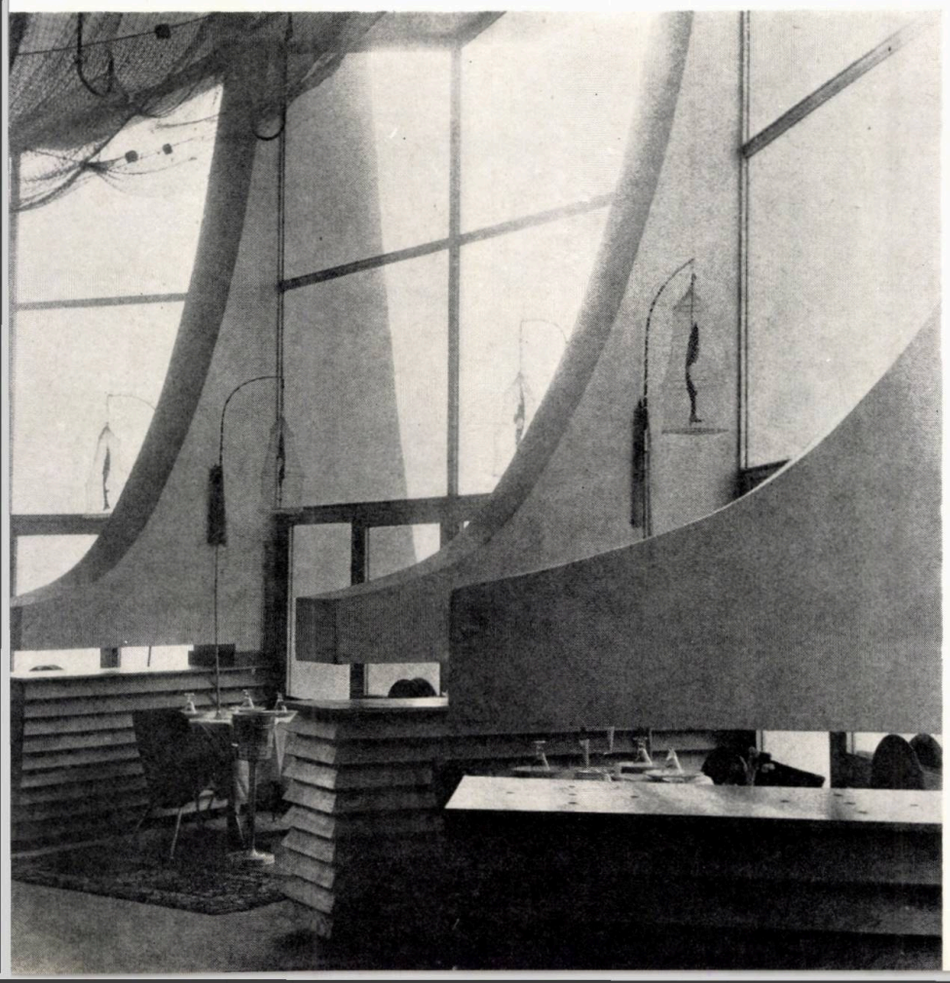

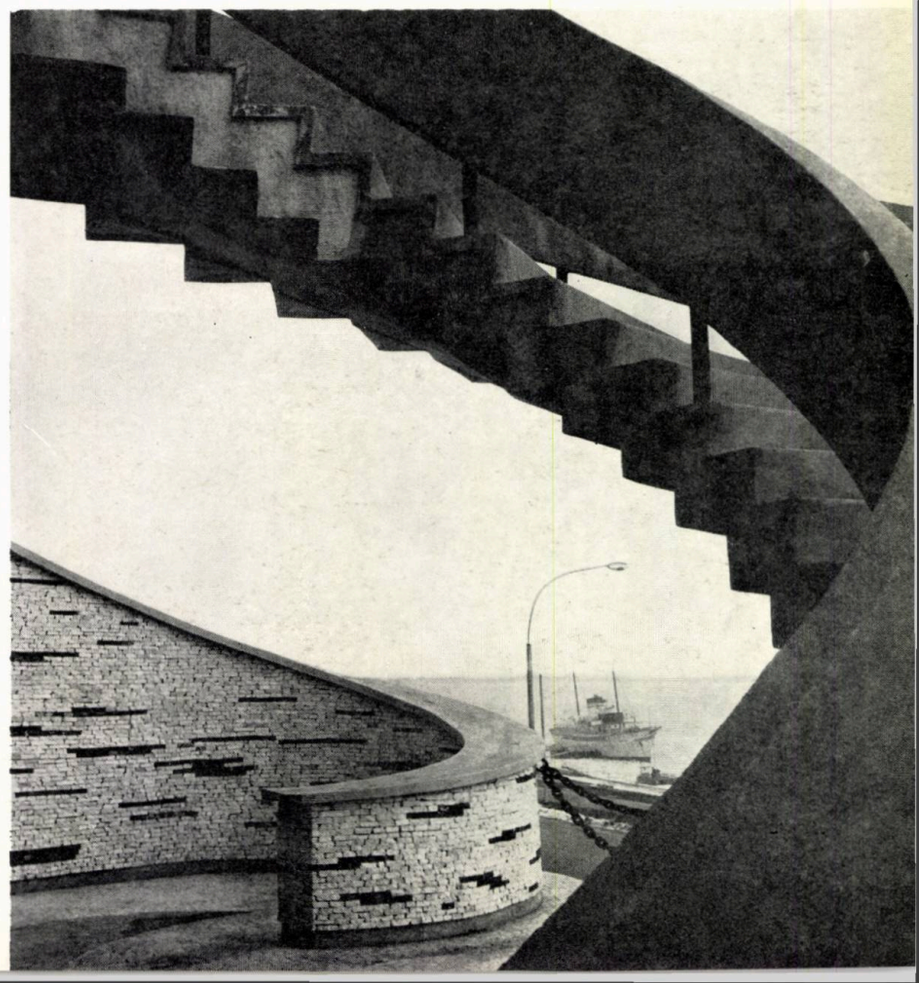

restaurantul «capra neagră»

Vedere generală

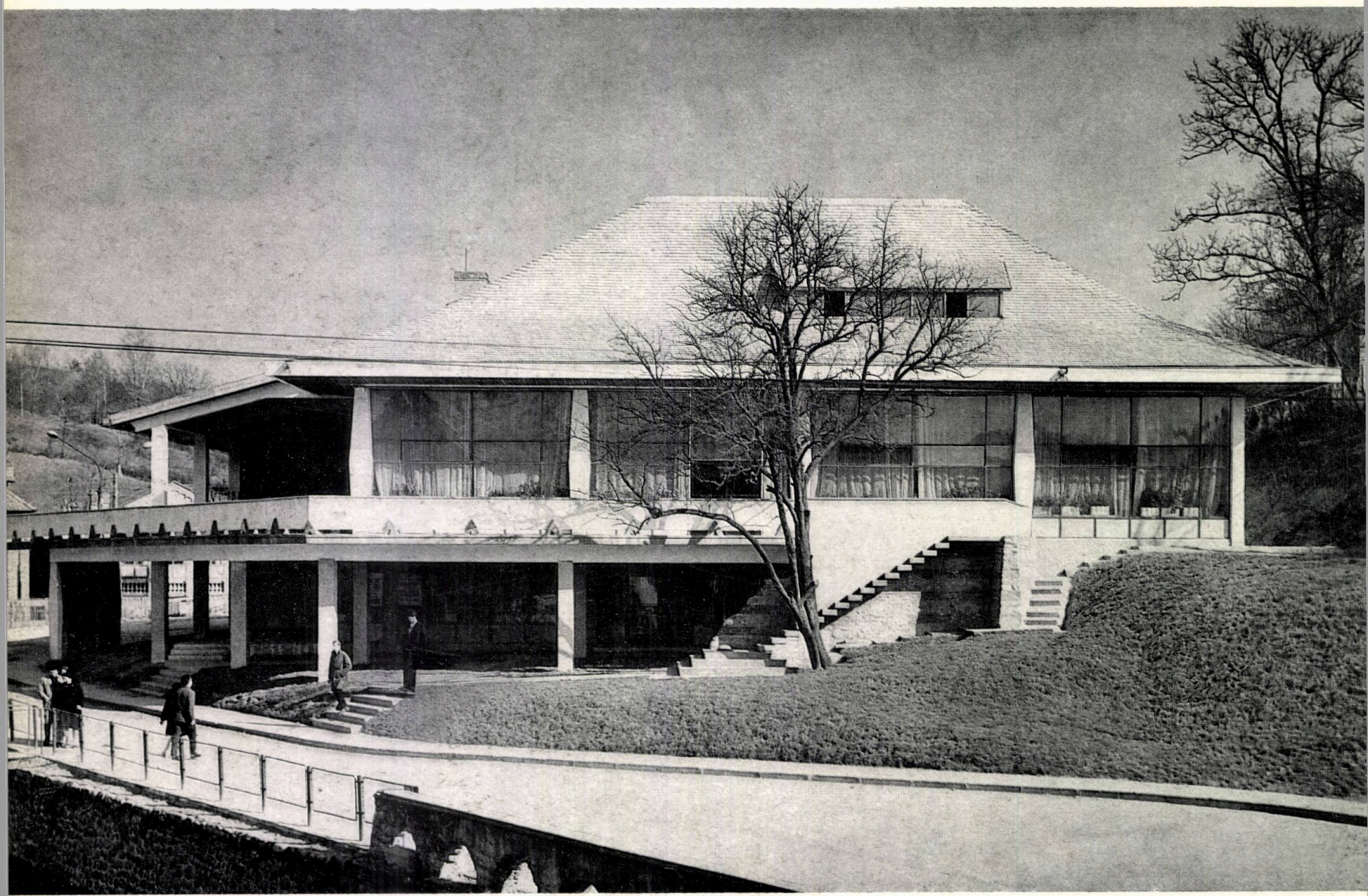

din curtea de argeș

Interior

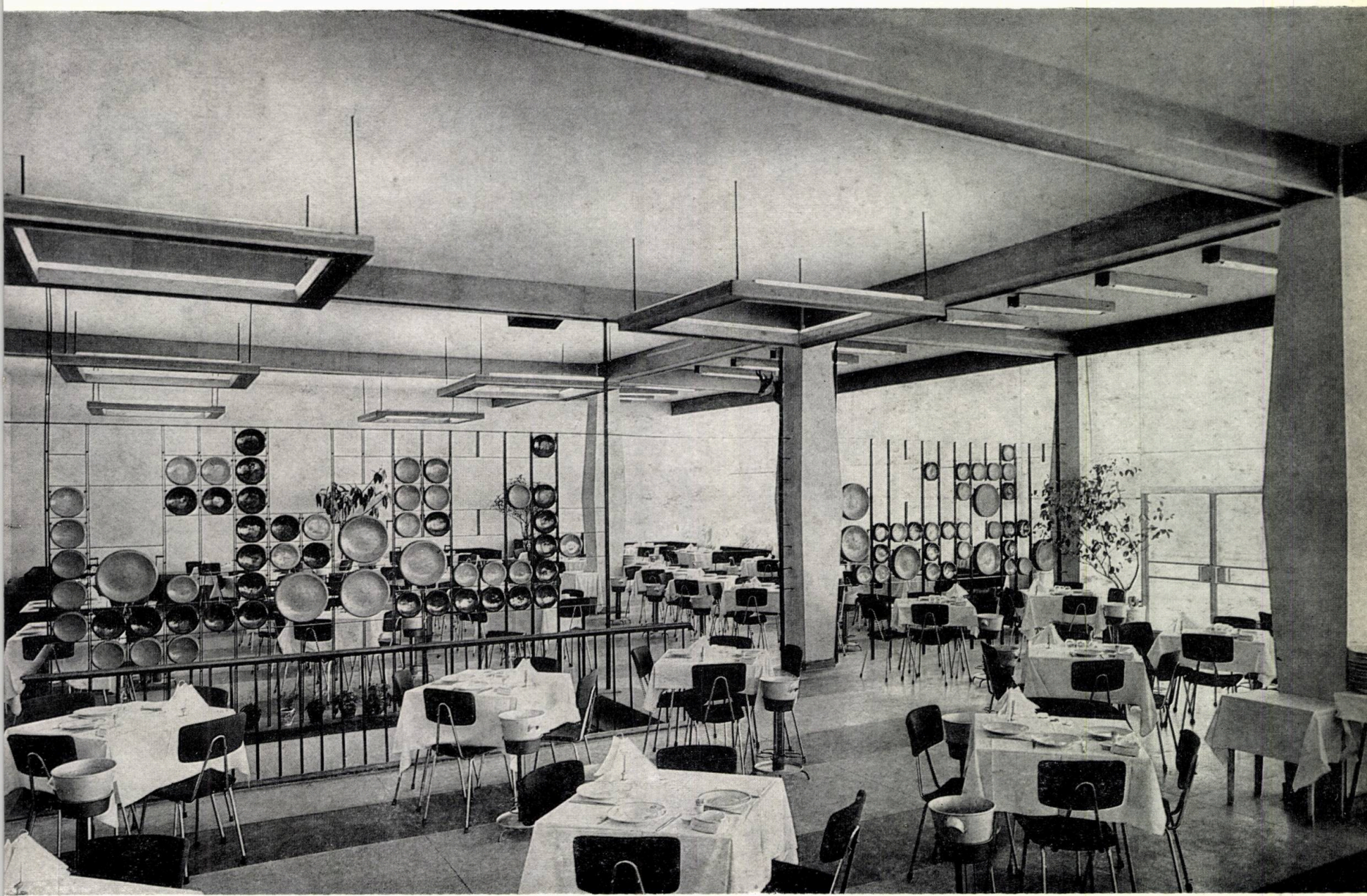

restaurantul «brateş» de la galaţi

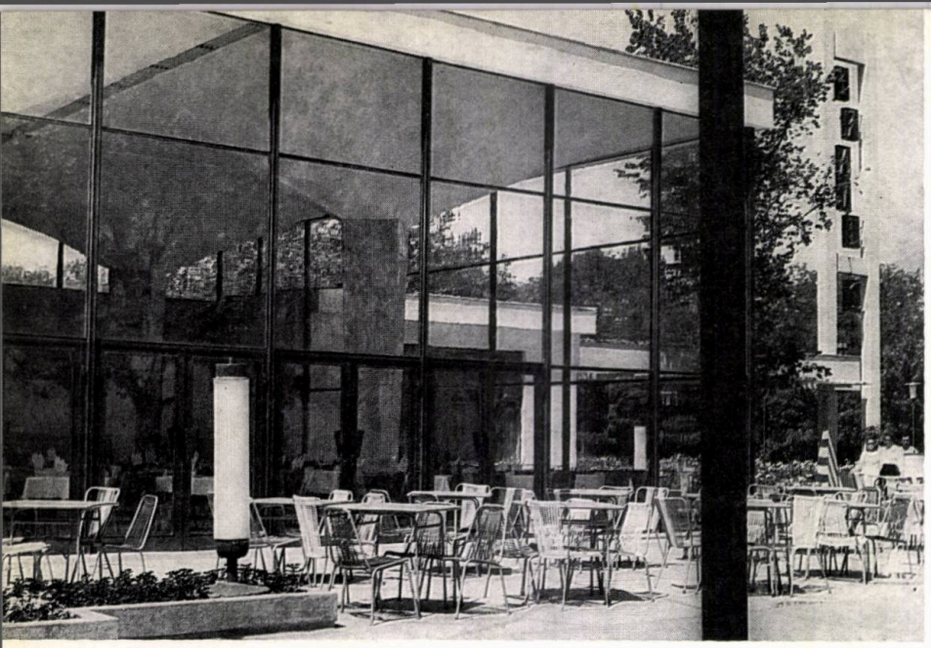

Exterior

Interior

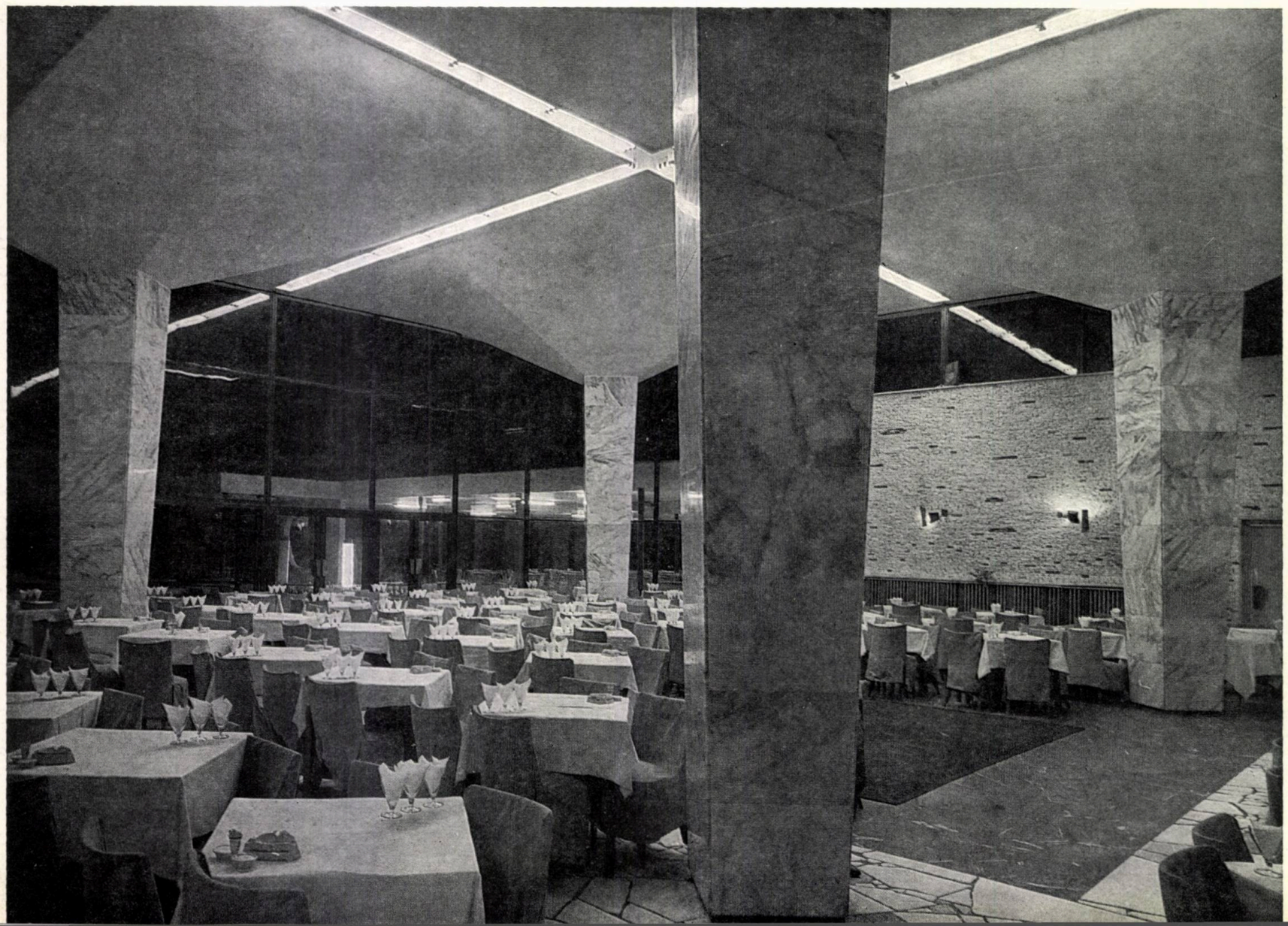

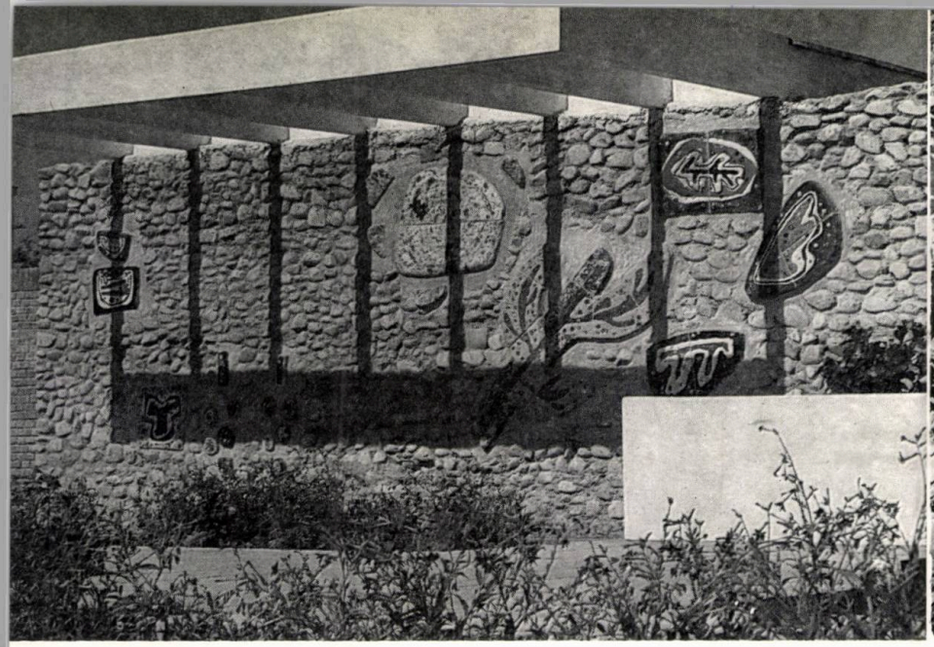

Restaurantul « Brateș » de la Galați — Detaliu de fațadă

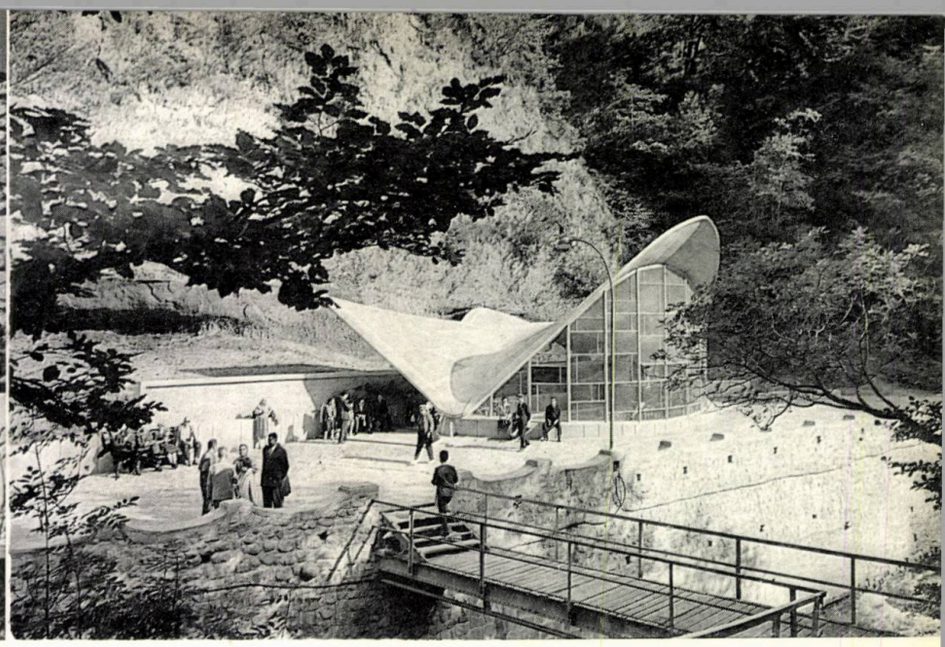

Pavilion de ape minerale la Olănești

pavilion de ape minerale la olăneşti

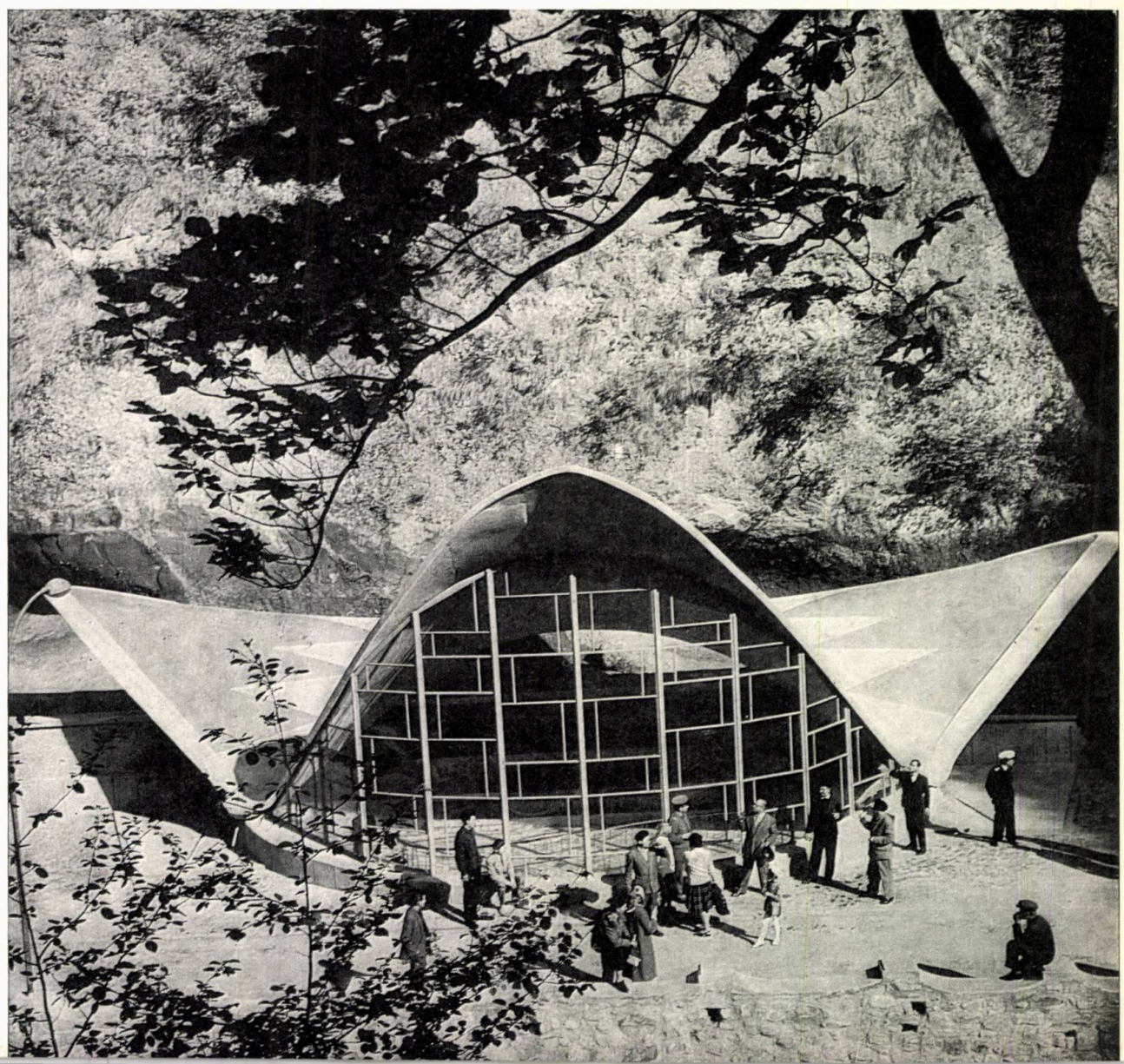

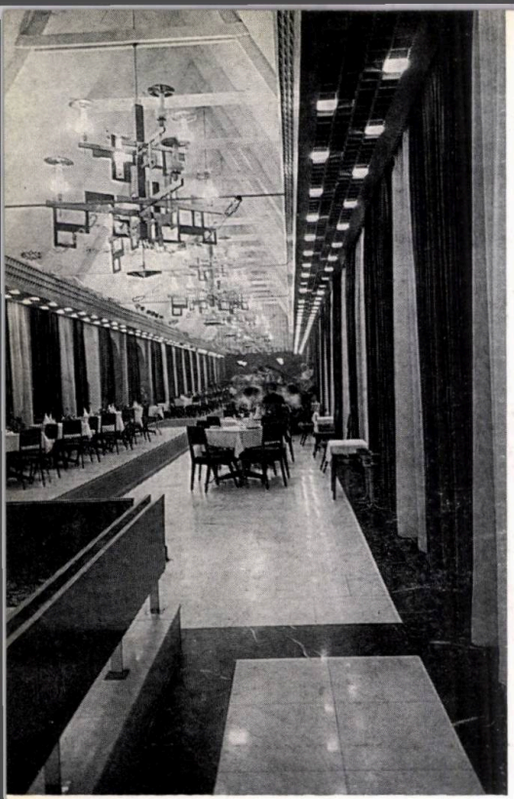

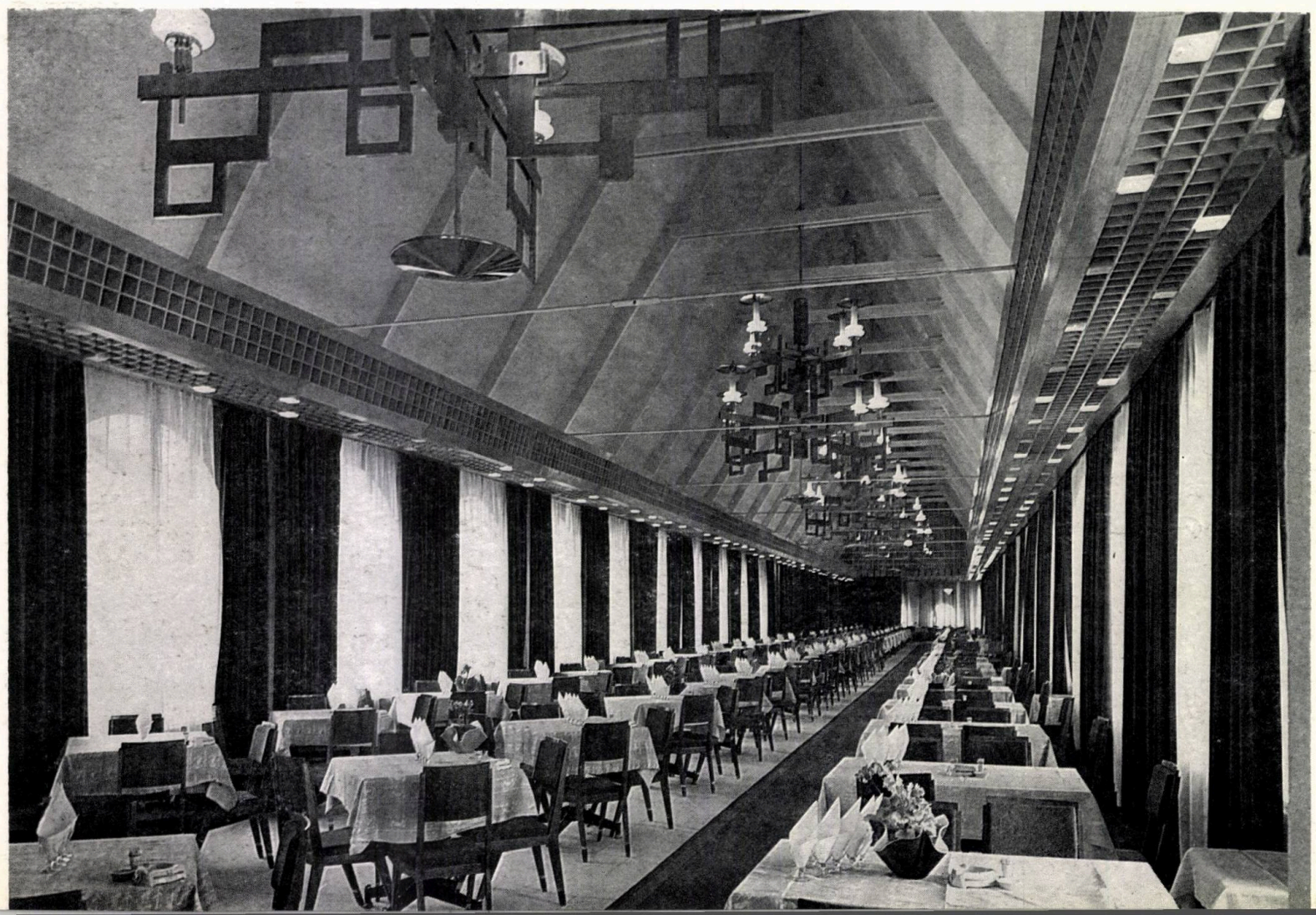

restaurante la braşov

1 2 4

3 5

1, 3 — *Restaurantul « Cerbul carpatin » din Braşov Interioare*

2 — *Restaurantul « Cerbul carpatin » din Braşov Crama*

4 — *Hotelul « Carpaţi » din Braşov — Bar*

5 — *Hotelul « Carpaţi » din Braşov — Bar*

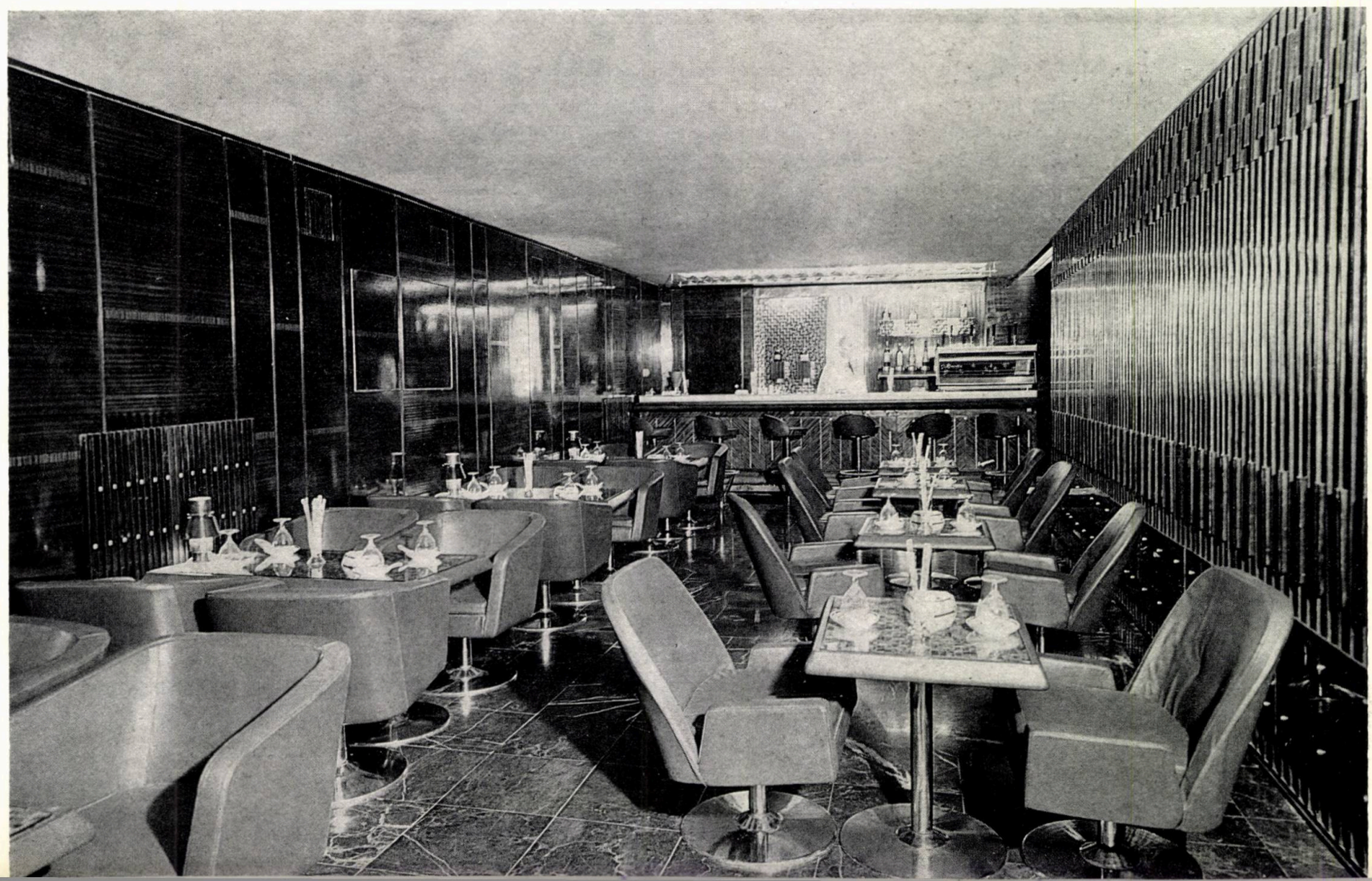

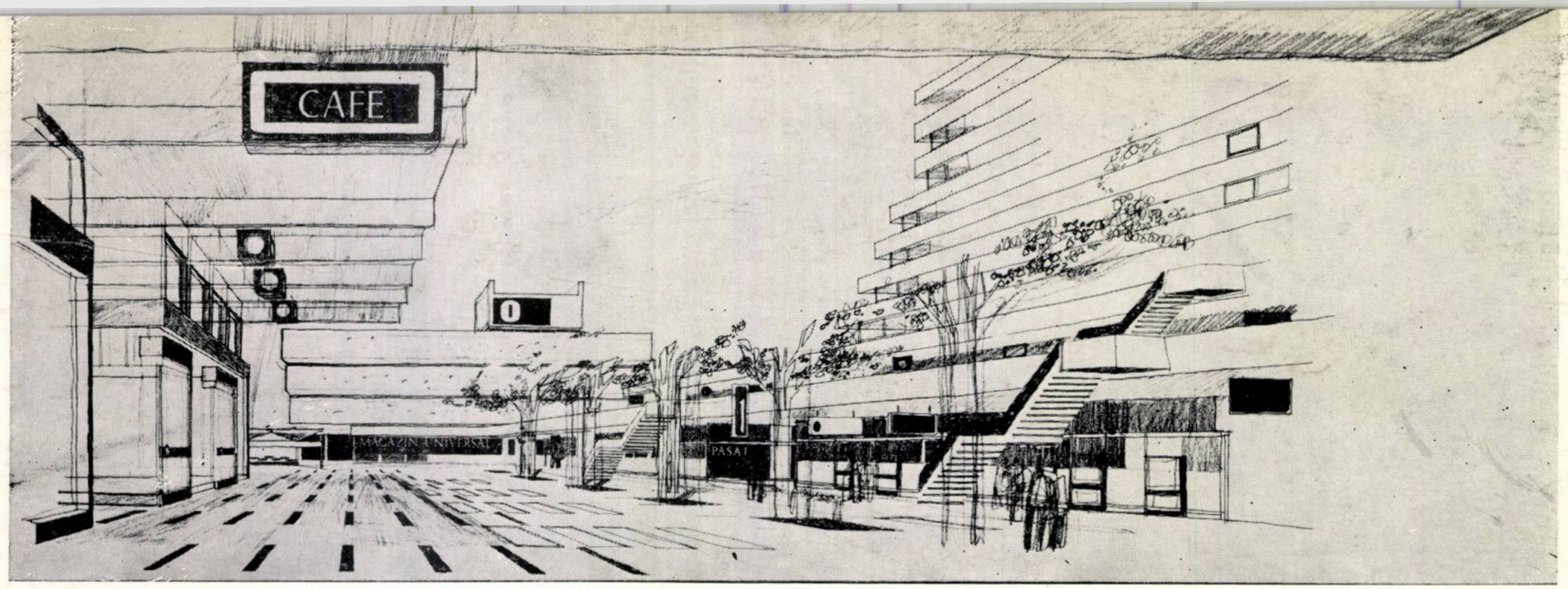

Proiect nr. 3

concurs de idei pentru sistematizarea centrului sectorului

Uniunea arhitecților, împreună cu Consiliul Popular al Municipiului București, a organizat un concurs de idei pentru sistematizarea centrului sectorului Titan. Scopul acestui concurs era atît stabilirea unei tematici privind componența și volumul dotărilor pe care le va cuprinde, cît și rezolvarea urbanistică a ansamblului pe care îl vor crea.

Oportunitatea acestui concurs constă în faptul că deși cele cinci cartiere care compun sectorul sînt în bună parte realizate (cca 80% din suprafața locuibilă), iar rezolvarea urbanistică pentru lucrările nerealizate stabilită în principiu, studiul pentru centrul acestui sector — care în final va atinge o populație de cca 170 000 locuitori — nu a fost început pînă în prezent.

Teritoriul pe care se va dezvolta acest centru este delimitat la est de bd. Leontin Sălăjan, la sud de str. Zăvideni, la vest de șos. Cățelu, iar la nord de str. Baba Novac și str. Constantin Brîncuși. El este liber de orice fel de construcții și are la mijloc o zonă verde (ce se continuă mai departe spre sud) agrementată cu un lac. Pentru acestea existau proiecte ce puteau fi remodelate în funcție de compoziția centrului. Excluzînd zona parcului și a lacului, suprafața pusă la dispoziție pentru realizarea centrului se compunea dintr-un lot de cca 7,5 ha la vest și unul de cca 10,5 ha la est.

Tema care a stat la baza studiilor menționa că în stabilirea listei de obiecte care vor compune centrul și în organizarea și delimitarea lui, se va avea în vedere că el trebuie să constituie o zonă deosebită de atracție, dotată la nivelul unui oraș cu un număr echivalent de locuitori, putînd primi și amplasamente de dotări cu caracter de unicat ale orașului București. Informativ, se prezenta o listă de funcțiuni, care putea fi completată sau modificată de concurenți: se menționa că la stabilirea volumului lor se va ține seama și de dotările existente sau propuse a se realiza în cartierele de locuințe înconjurătoare.

Rămînea la latitudinea concurenților de a propune și amplasarea pe acest teritoriu a unor clădiri de locuit, dacă studiile prezentate demonstrau această posibilitate.

Concursul atacă o temă deosebit de actuală și viu dezbătută în activitatea noastră, atît pe plan mondial, cît și la noi în țară. Dezvoltarea vertiginoasă a orașelor vechi sau noi, prin apariția de cartiere de locuințe, al căror conținut echivalează uneori pe cel al orașelor mijlocii, cum este cazul de față, pune peste tot problema restructurării centrelor existente sau a creării unora noi.

Dacă considerăm centrul ca o suită de spații urbane ce împletesc, într-o structură coerentă, funcțiunile de maxim interes social și relațiile dintre ele, dificultatea rezolvării unei astfel de probleme este evidentă. Soluțiile urbanismului trebuie să împletească realitățile sociale specifice cu sensibilitățile sale arhitecturale, într-o concepție unitară, fără compromisuri sau contraziceri. Căci există pericolul elaborării unor soluții ale căror căutări plastice, trecute pe primul plan, să contrazică sau să neglijeze variatele funcțiuni pe care le înglobează, tot așa cum respectarea fidelă și independentă a fiecărei funcțiuni în parte, poate să ducă la imposi-

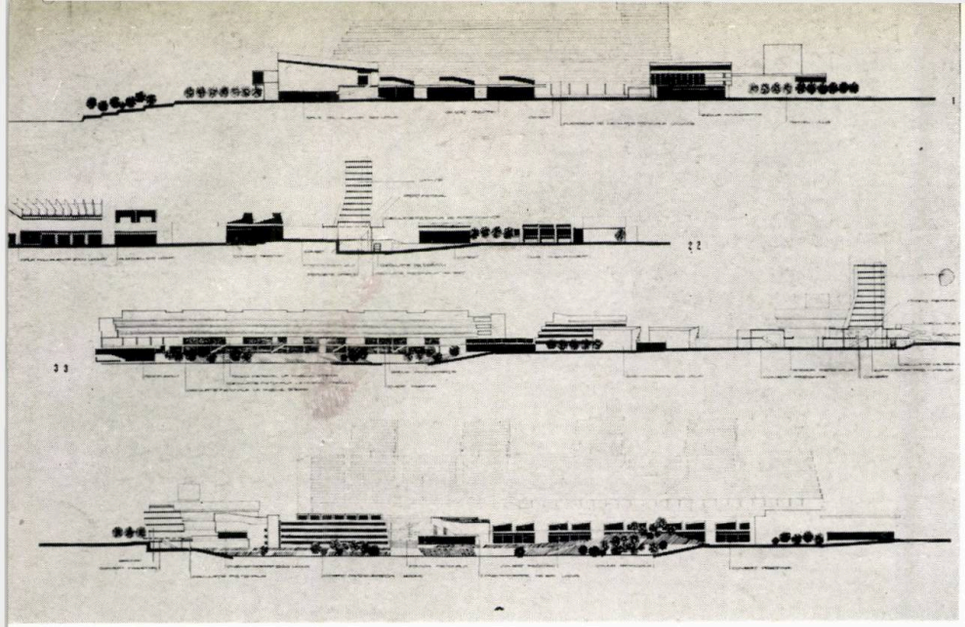

Proiect nr. 3

CONCURSURI

Proiect nr. 3

titan—bucureşti

bilitatea creării unui ansamblu unitar, a unei armonii plastice.

Pe de altă parte, conținutul funcțional al unui astfel de ansamblu urban este dificil de determinat, atît ca natură, cît și ca amplasare. Coexistența comerțului cu administrația este o relație aproape generală; dotările culturale se întîlnesc destul de des. Existența locuințelor este pusă în discuție, datorită fie avantajului unei prezențe vii, permanente, în zona respectivă, fie dezavantajului pe care îl reprezintă împletirea unor funcțiuni atît de diferite. Dotările sanitare — independent de teoria aplicată cu privire la existența lor în zone de locuit sau în afară — nu apar de obicei în componența centrelor urbane. Alte funcțiuni reprezintă cazuri cu totul specifice și nu fac obiectul unor generalizări.

Probabil că multitudinea acestor dificultăți a făcut ca participarea la acest concurs atît de interesant să fie foarte restrînsă. Din cele 13 proiecte depuse, juriul a reținut 5, pe care încerc să le prezint în cele ce urmează.

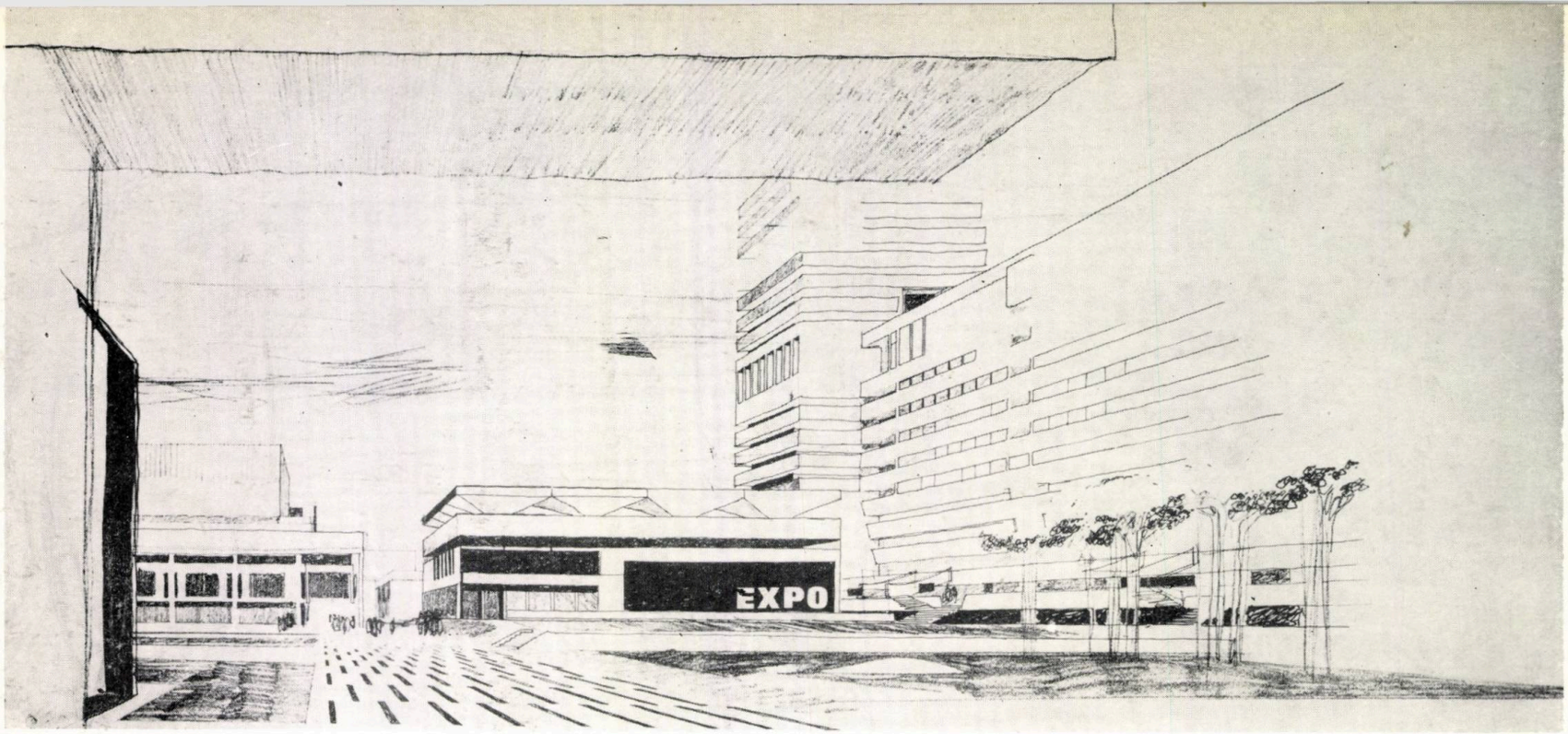

PREMIUL I—Proiect nr. 3
Autori: arhitecții Costin Pastia, Ștefan Perianu

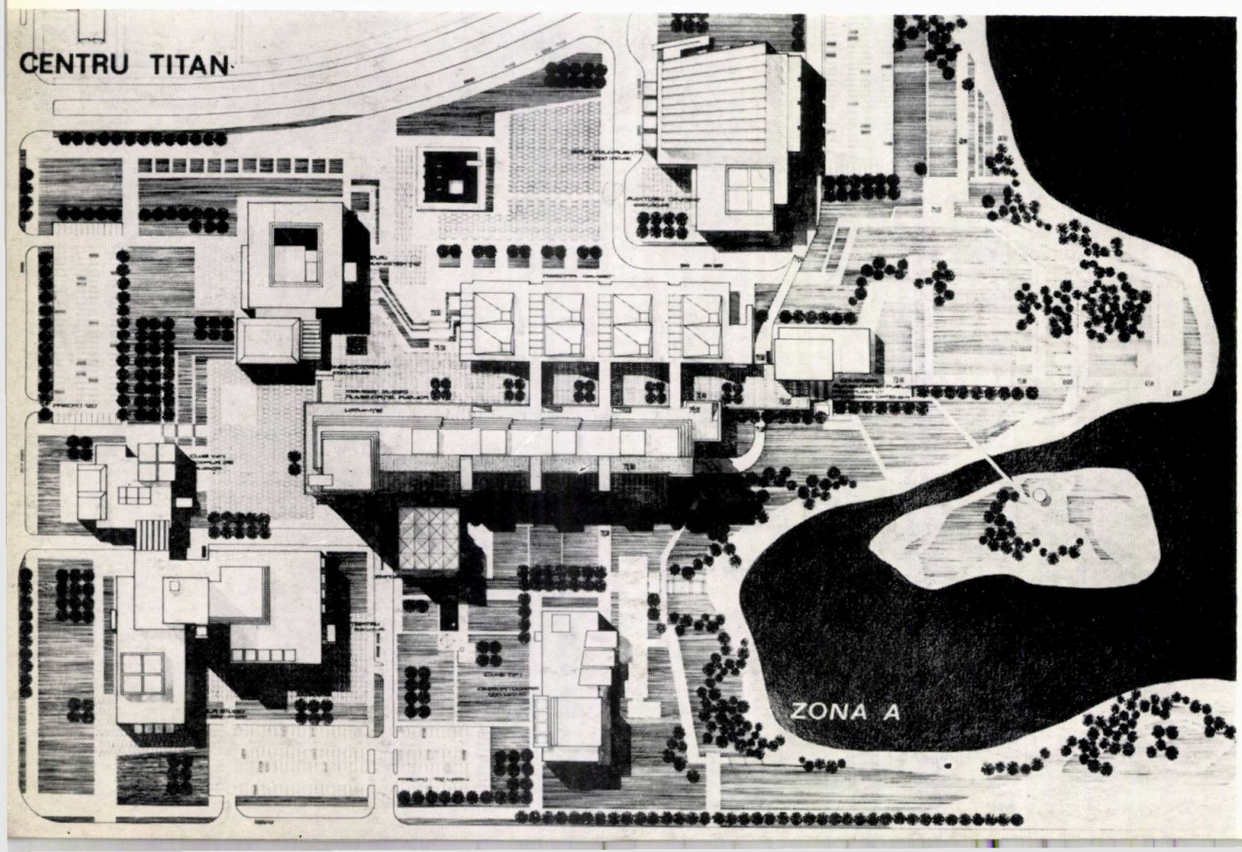

PROIECTUL nr. 3 consideră că « *poziția particulară a amplasamentului, fără continuitate între structura urbană a orașului și centrul de sector, nu justifică împărțirea categorică a acestuia din urmă în două zone independente* »; dimpotrivă, el trebuie să formeze o singură unitate, complexă și continuă.

Fără a se face o zonificare strictă, se propune amplasarea obiectivelor ce pot fi considerate și ca dotări de interes orășenesc, în zona de vest, cu acces direct dinspre oraș; astfel aceasta capătă o dominantă culturală, iar cea din est, una comercială. « *Această specializare nu este absolută, ambele zone conținînd, în măsuri diferite, toate elementele ce compun zonele centrale* ».

Considerînd că principalul element de compoziție este parcursul pietonal, care determină două tipuri de spații urbane, strada și piața, proiectanții grupează funcțiunile comerciale în lungul primei și pe cele culturale și administrative, în jurul celeilalte.

« *Se caută ca suita celor două tipuri de spații să se desfășoare coerent, în sensul firesc al fluxurilor pietonale* ».

În general, se păstrează parcul central aproape în conținutul proiectului existent, propunînd unele ușoare modificări, care « *ar împiedica sezisarea simultană a tuturor contururilor lacului* ». Autorii sînt de părere că prin crearea unor planuri intermediare de vedere, imaginea lacului — de dimensiuni foarte reduse — poate fi ameliorată. Ei consideră că « *lacul trebuie să rămînă un element decorativ al parcului, evitînd includerea directă a unor elemente active ale centrului în zona parcului* ».

Clădirile ce formează centrul conțin în general funcțiunile specifice. Nu se consideră oportună nici amplasarea unui hotel — în afara centrului orășenesc și a traseelor magistrale, și nici a primăriei — periferică față de centrul de greutate al sectorului.

Au fost prevăzute spații pentru birouri și institute de cercetări și locuințe, care asigură « *folosirea mai completă a terenului aferent centrului, măresc scara arhitecturală a ansamblului și dinamizează, prin fluxurile de circulație pietonală, activitatea centrului. Amplasarea în legătură cu zona verde a parcului și separarea circulațiilor asigură o funcționare nestînjenită a locuințelor* ».

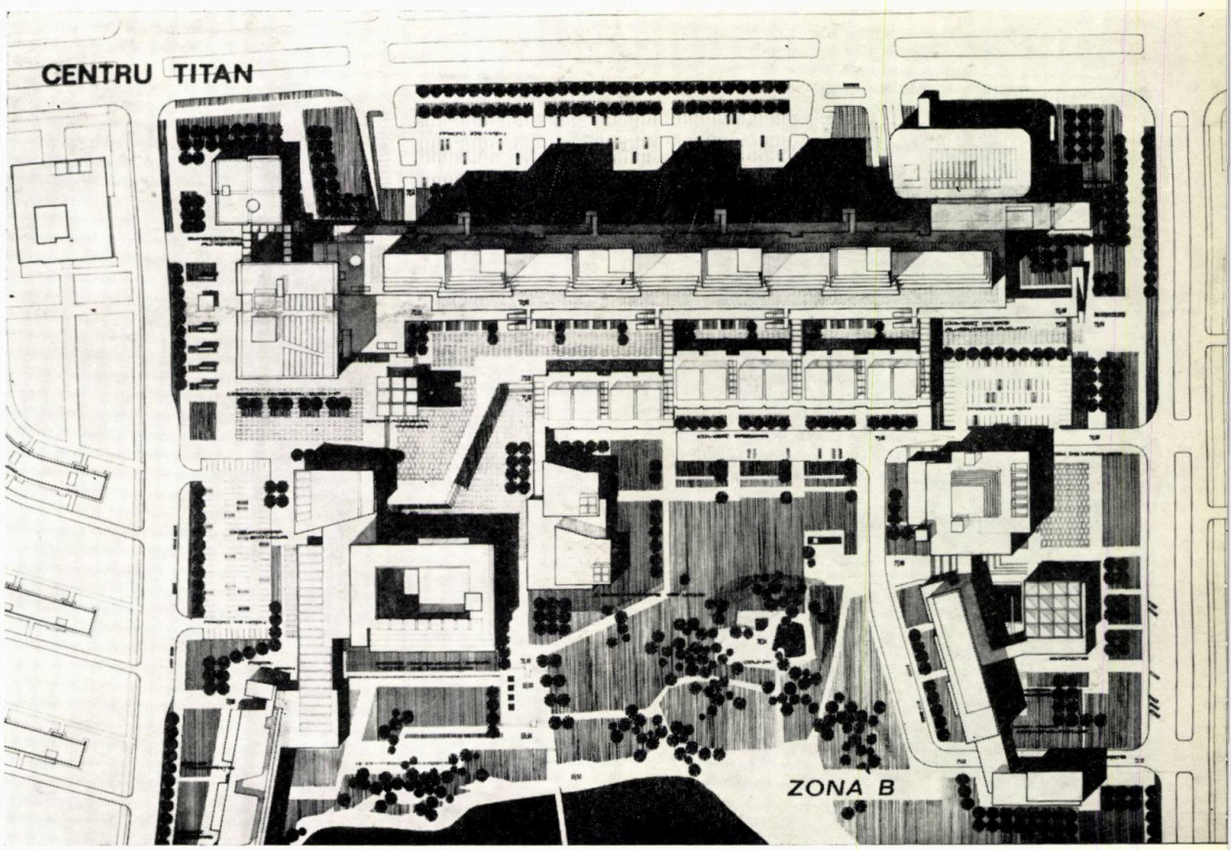

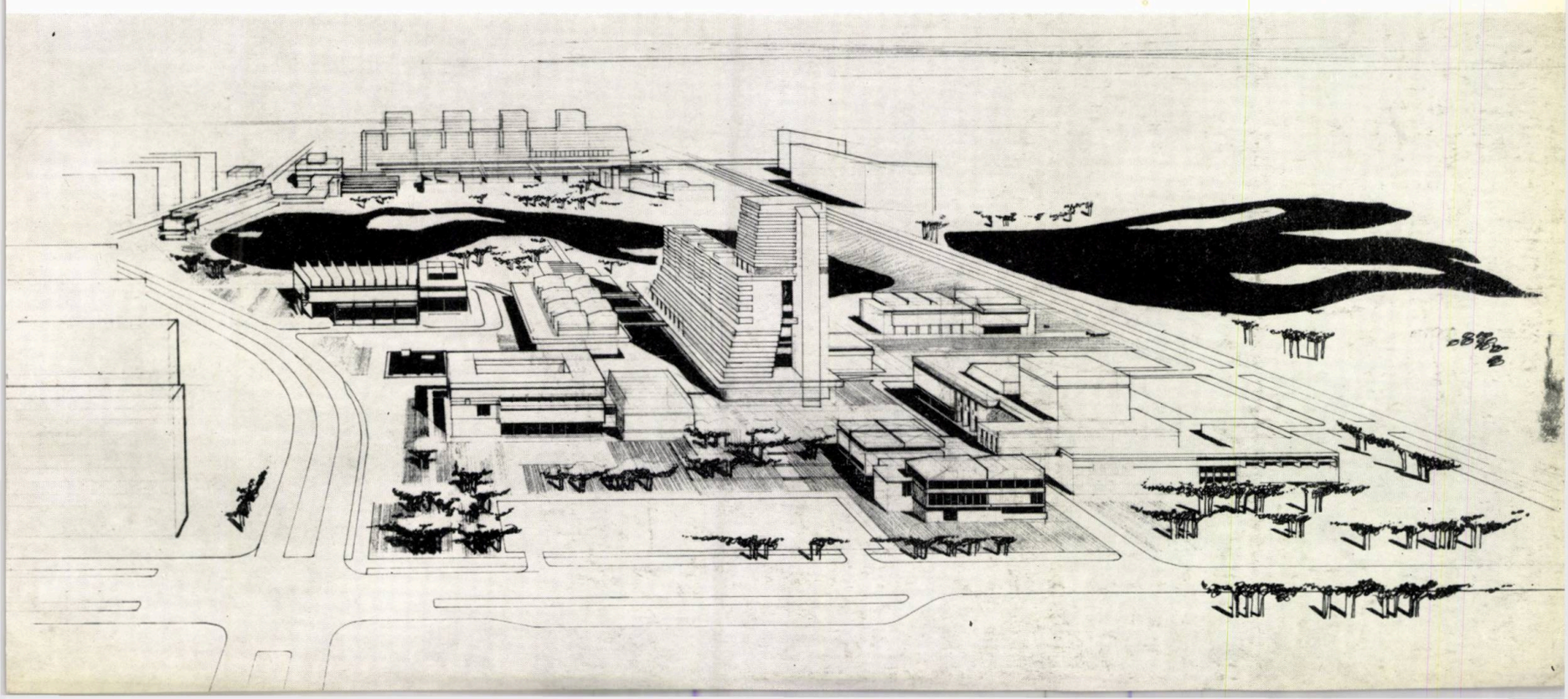

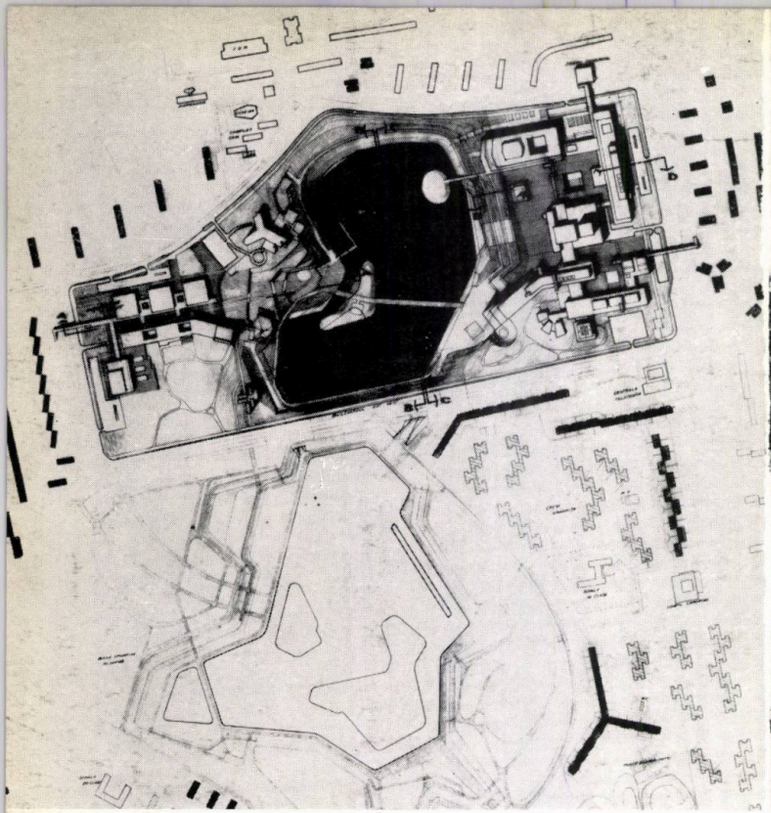

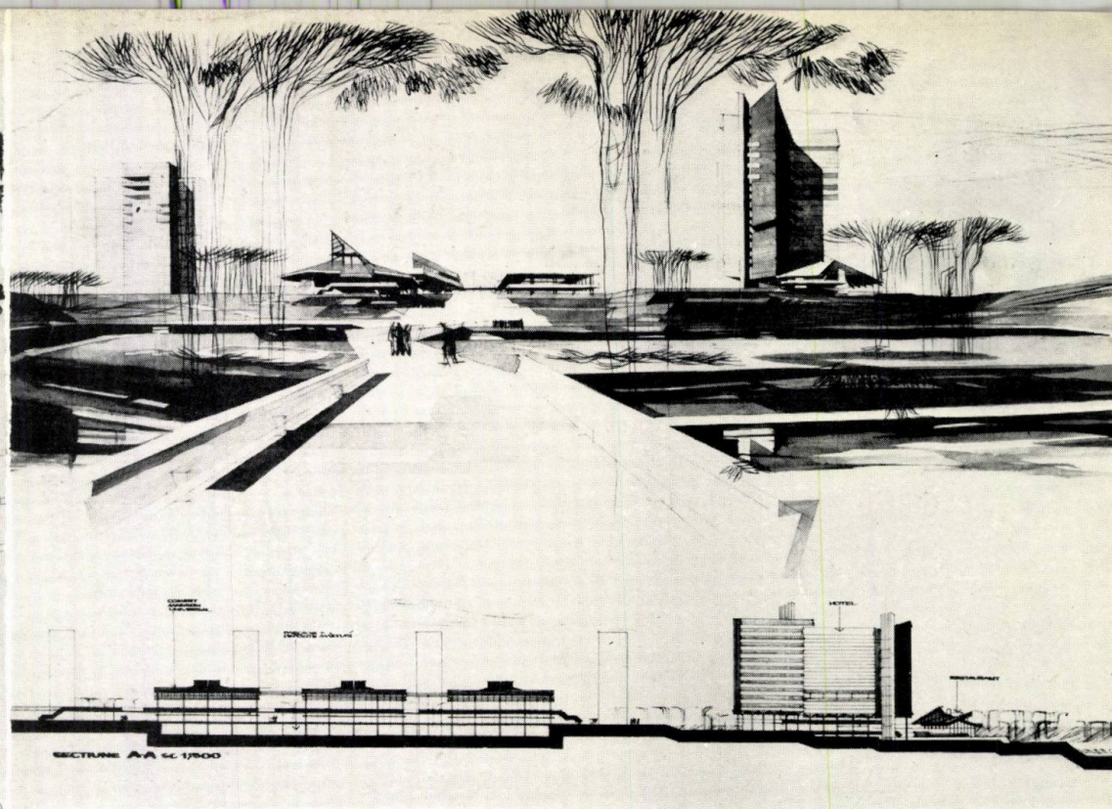

PREMIILE II-III — ex aequo — Proiect nr. 6
Autori: arhitecții Constantin Dobre, Toma Olteanu, Radu Tănăsoiu

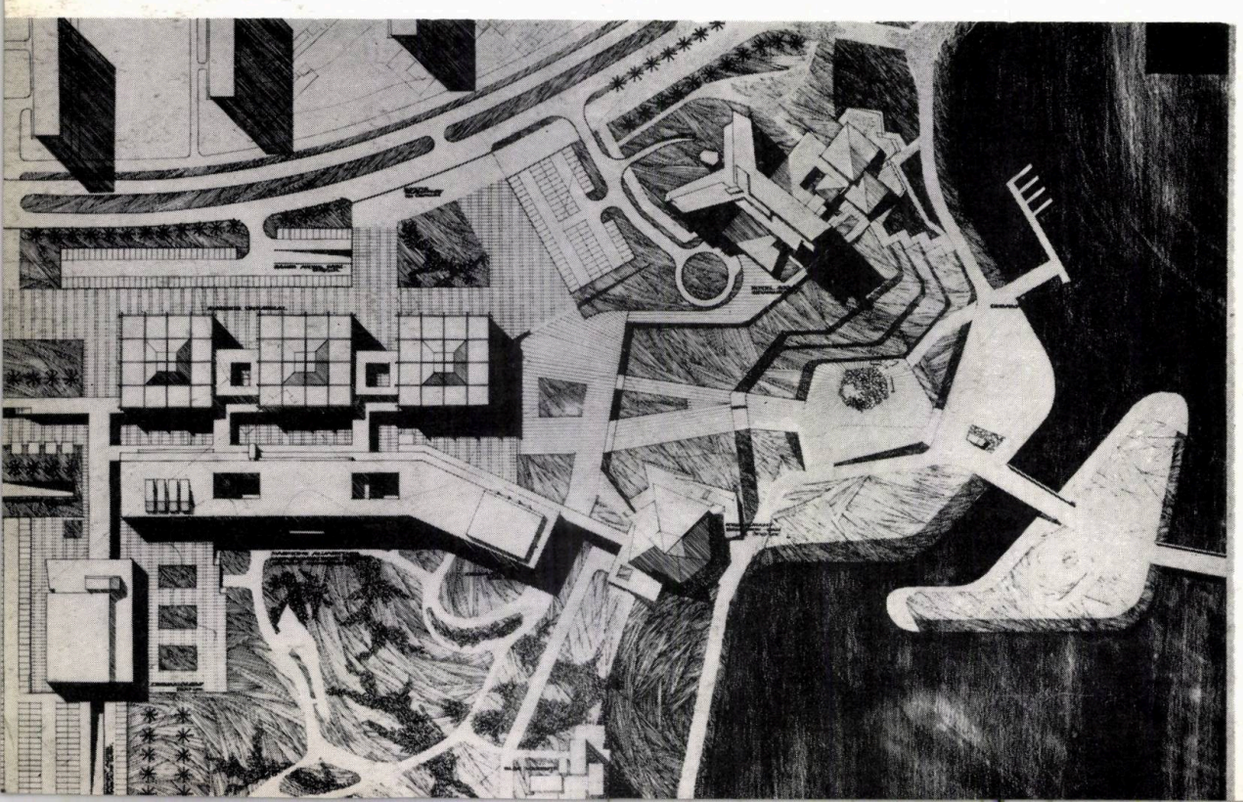

PROIECTUL nr. 6 susține ideea creării în zona rezervată centrului de sector, a unui ansamblu care, împreună cu lacul din zona centrală, să formeze o unitate a spațiului și volumului construit. Acest ansamblu se deschide către elementul natural major — lacul — și către principalele accese pietonale sau carosabile care-l înconjură.

Circulația de deservire se realizează prin penetrații carosabile la nivel sau la un nivel inferior, astfel încît să evite intersectarea traseelor pietonale. Zonificarea principalelor funcțiuni este considerată ca necesară pentru « realizarea unor fluxuri specializate ». Astfel, în vest au fost amplasate unitățile comerciale, de cooperație și de alimentație publică, hotelul cu 400 locuri și două cinematografe.

Circulația majoră pietonală leagă artera principală de circulație (Baba

Novac) de lac, unde, prin intermediul a două poduri și al unei insule ce beneficiază de o vedere panoramică a întregului ansamblu, se trece în zona de est, care cuprinde în principal centrul cultural și administrativ.

« *Centrul cultural este plasat în așa fel încît să pună în valoare volumele cele mai importante și să asigure funcțiunilor specifice accesul în zona verde din sud* ».

Spațiul interior este orientat spre lac, realizînd în același timp penetrații controlate spre ansamblu.

În această zonă au fost prevăzute: un teatru de dramă cu 800 locuri, un centru cultural, un amfiteatru, săli de reuniuni, un teatru de amatori, o bibliotecă, o universitate populară, săli de cinematograf. Corpul administrativ cuprinde la etaje sediile unităților administrative ale sectorului, inclusiv primăria, iar la parter unitățile pentru deservirea publicului, C.E.C., poștă, turism, publicitate etc.

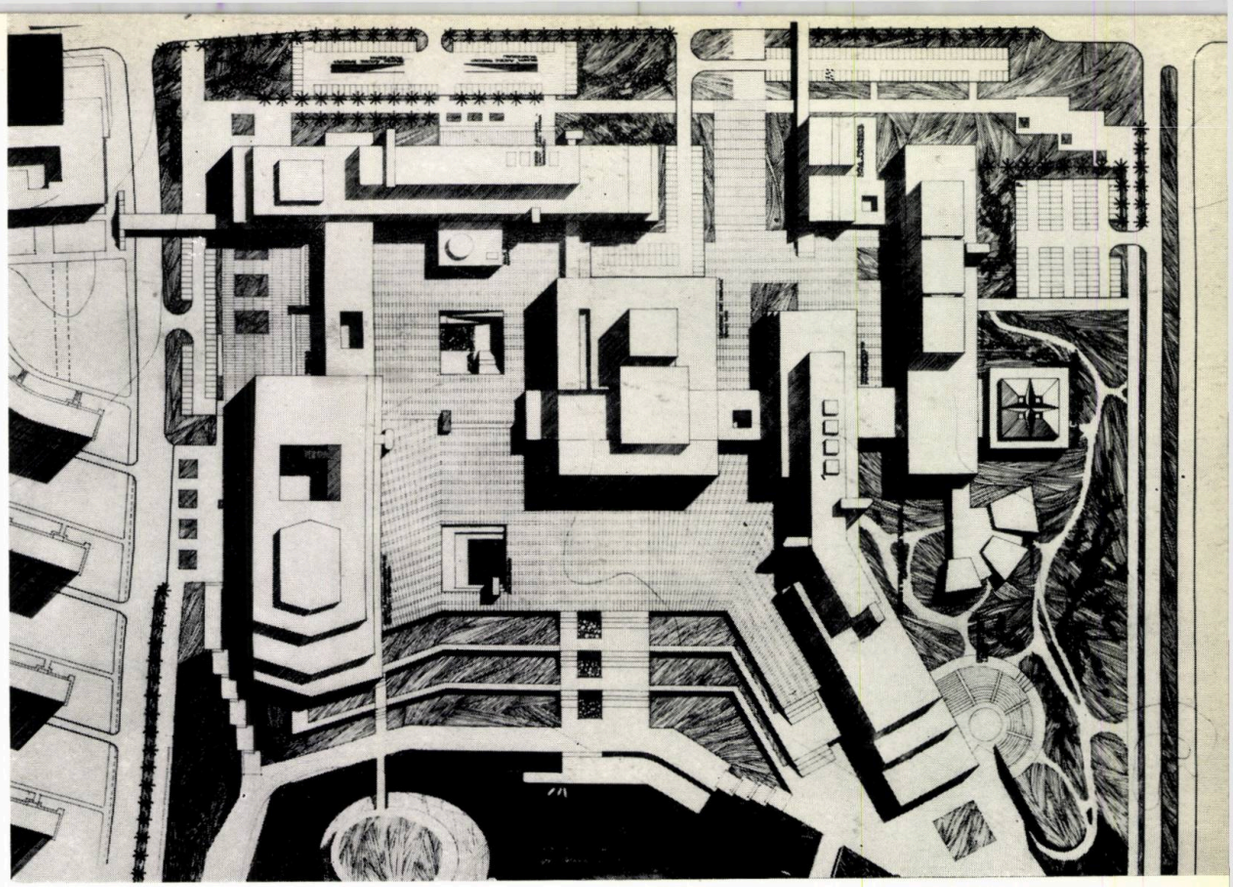

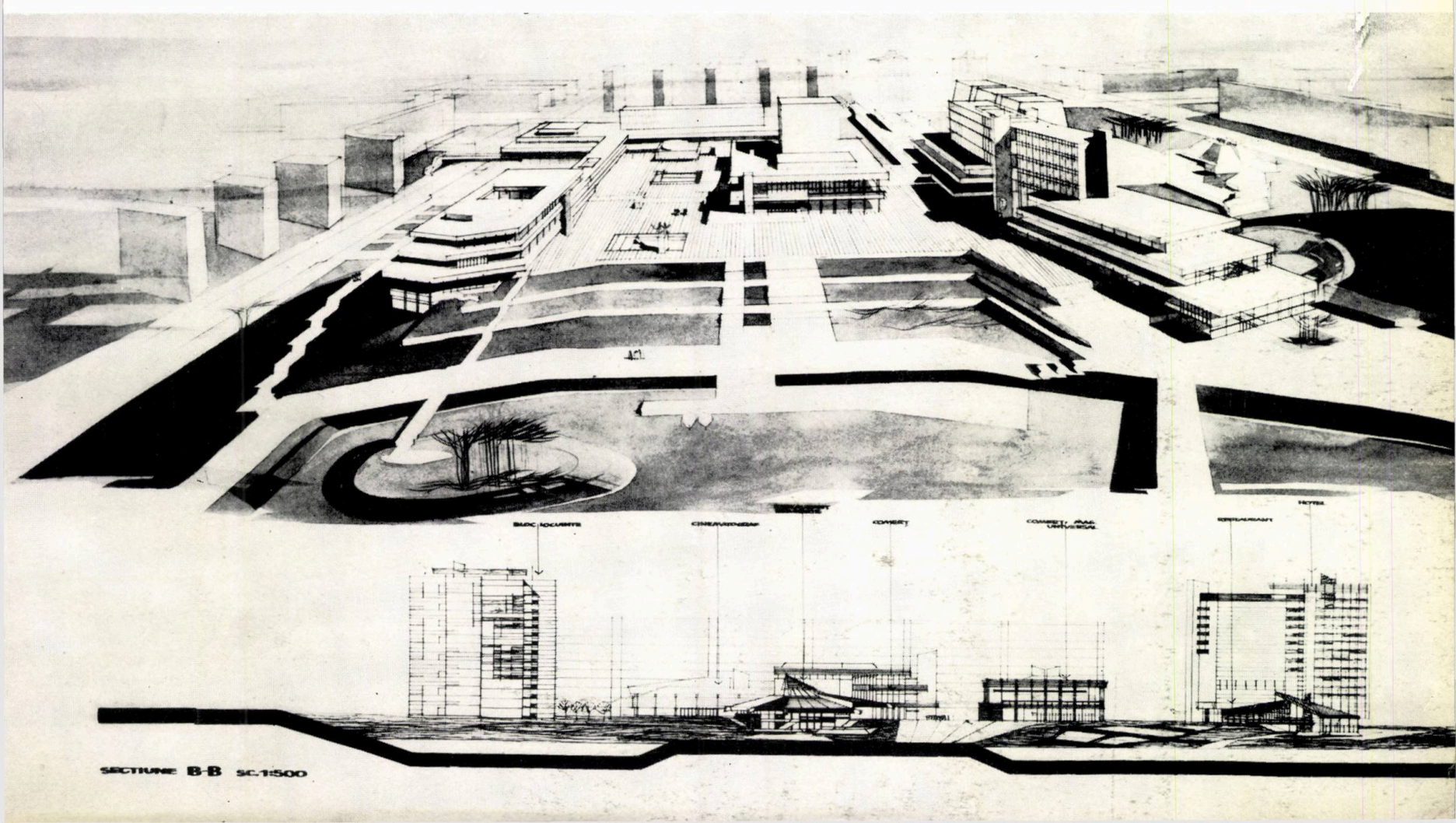

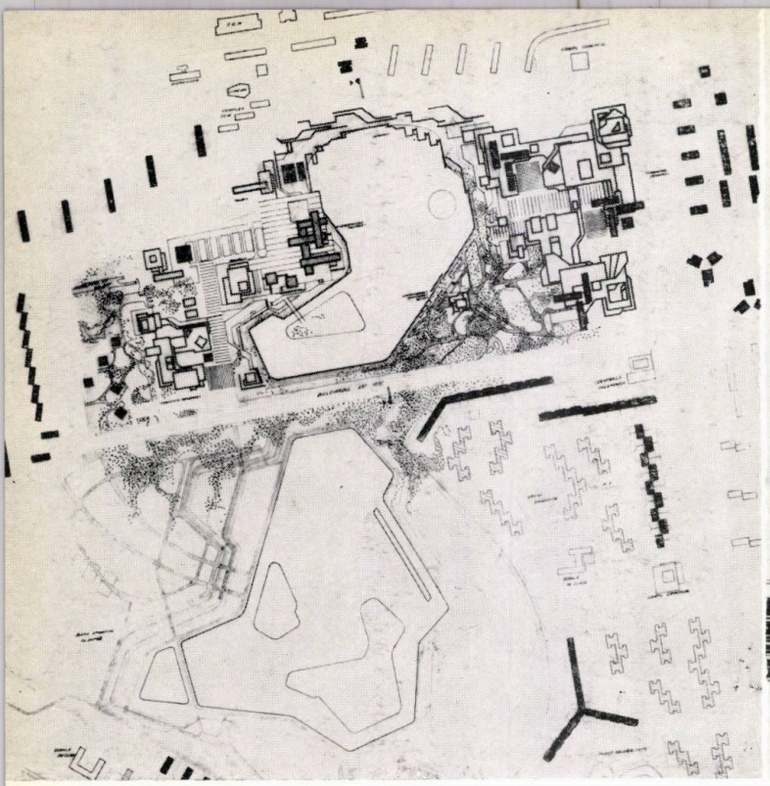

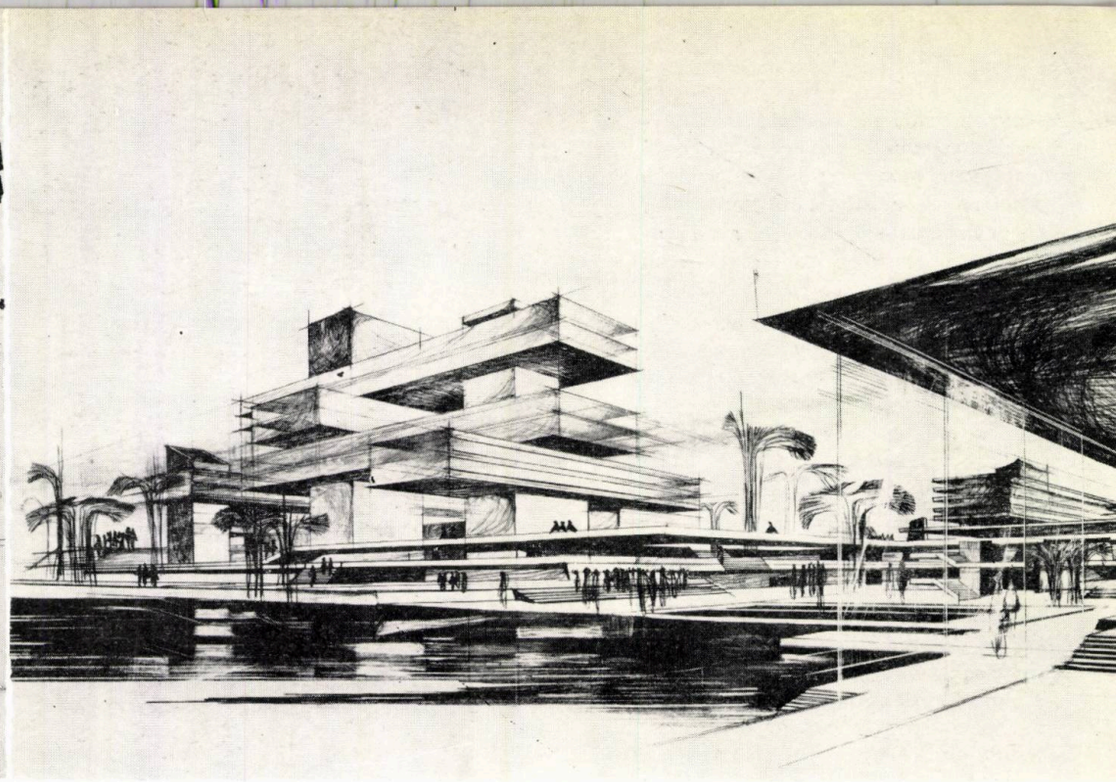

PREMIILE II-III ex aequo — Proiect nr. 4
Autori: arhitecții Sergiu Hanganu, Petre Marinescu, Mihai Plăeșu, Vladimir Slavu, Radu Vincenz

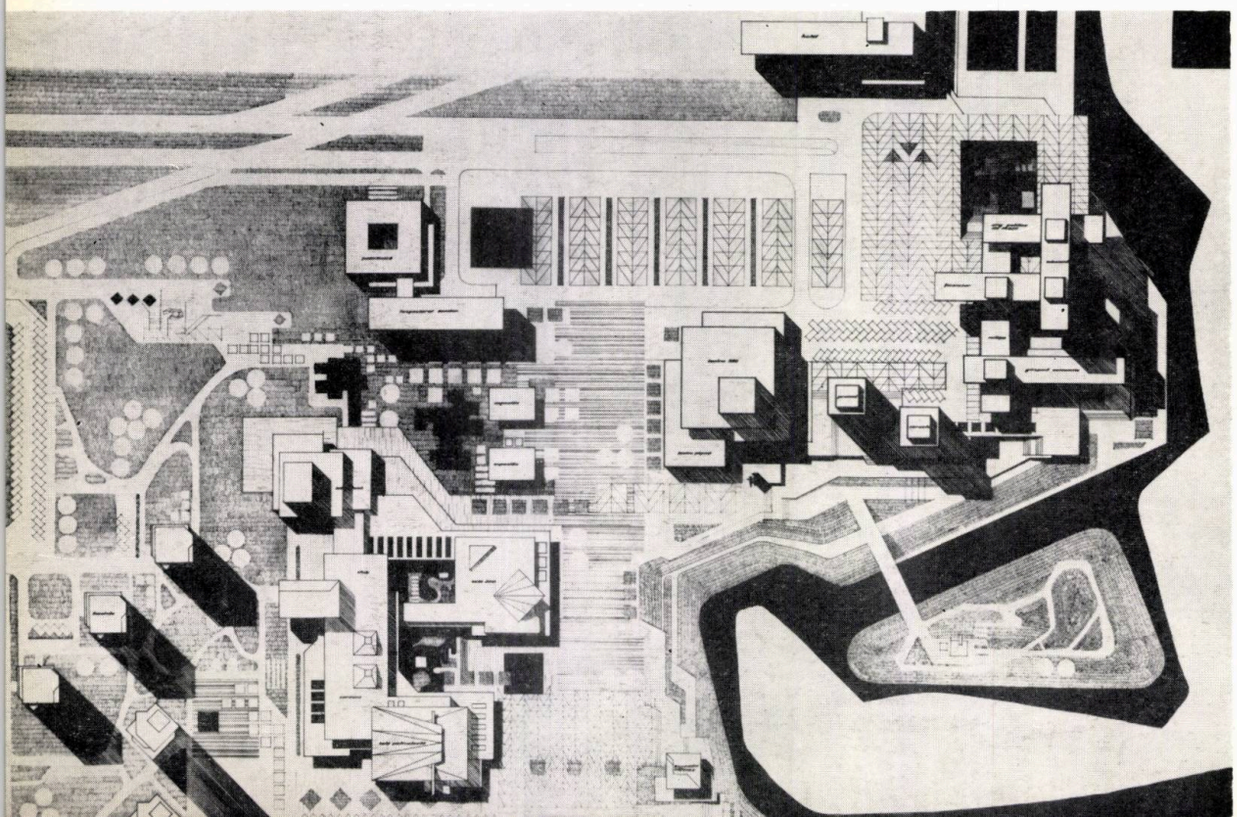

PROIECTUL nr. 4 prevede realizarea unui centru de sector rezolvat ca un tot unitar, organic, compus pe un teren ce are la mijloc o oglindă de apă și un parc cu care se întrepătrunde: în est, un complex comercial rezolvat în jurul unei străzi interioare, flancate de două pătrunderi carosabile; în vest, o arteră largă pietonală leagă piața reprezentativă cu complexul cultural deschis între lac și parcul central. Între cele două zone, legătura se face printr-un traseu comercial pietonal, pe malul și la nivelul lacului.

În ceea ce privește conținutul de detaliu, se prevede un grup administrație-birouri — care cuprinde și un institut de proiectări și cercetări legat de industria din zona alăturată — și inspectoratul sanitar cuplat cu policlinica teritorială. Considerînd *« că una din*

cauzele stagnării mișcării teatrale este întreținerea ei spirituală de către o anumită categorie intelectuală din zona centrală a orașului », propune, în cadrul unei dispersări generale pe întinsul orașului, o serie de dotări culturale în acest cartier. Astfel, sînt indicate un teatru de dramă de 650 locuri, unul de păpuși de 250 locuri, o sală polivalentă de 150 locuri, una de 200 locuri, diverse săli de club și trei cinematografe grupate pentru « *atragerea spectatorilor, permițînd totodată alegerea rapidă a spectacolului* ».

Comerțul cuprinde sectoarele curente și un hotel de 200 locuri. Prezența locuințelor este justificată de « *vitalitatea și animația ce trebuie să le aibă un centru în tot cursul zilei, de o folosire rațională a teritoriului construit, precum și de crearea unei ținute majore formate din aceleași elemente ca cele înconjurătoare, dar dominîndu-le ca înălțime și ca volum* ».

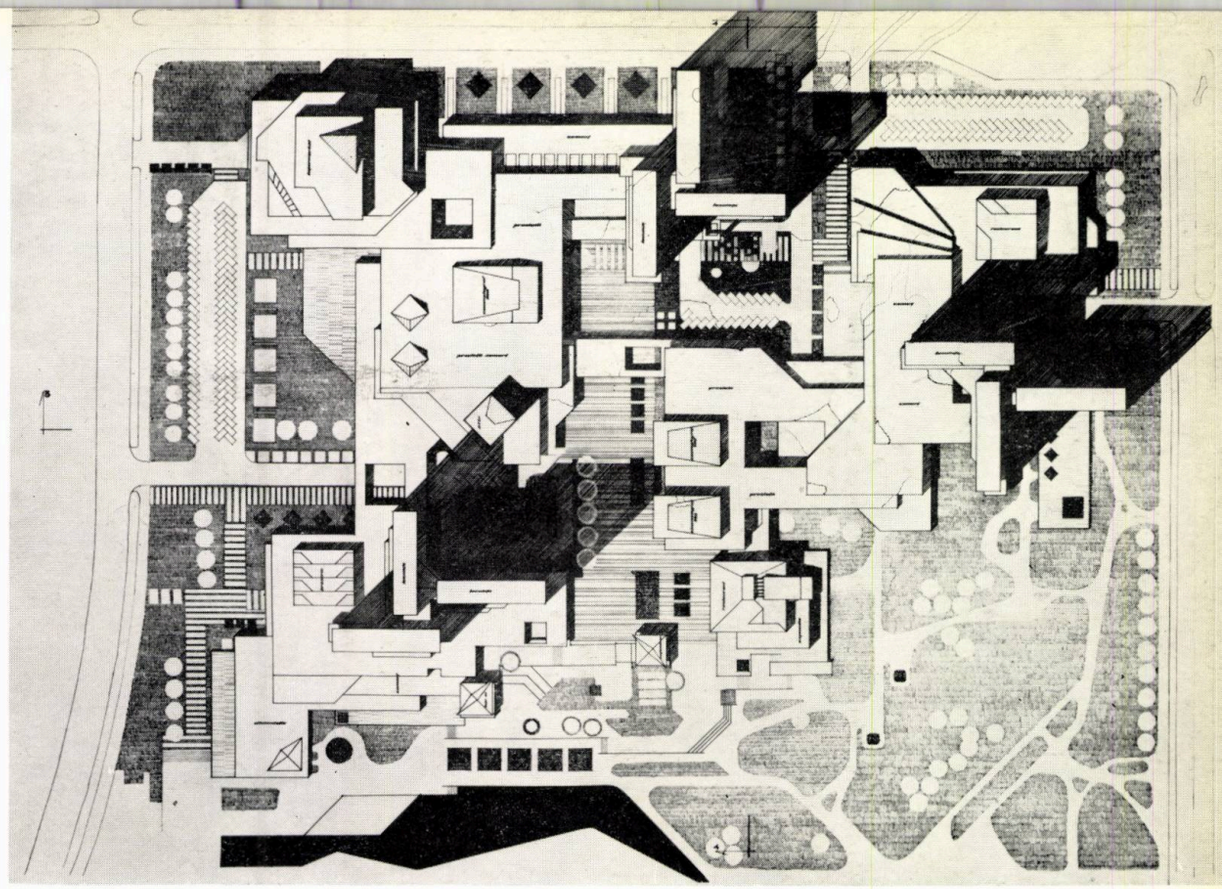

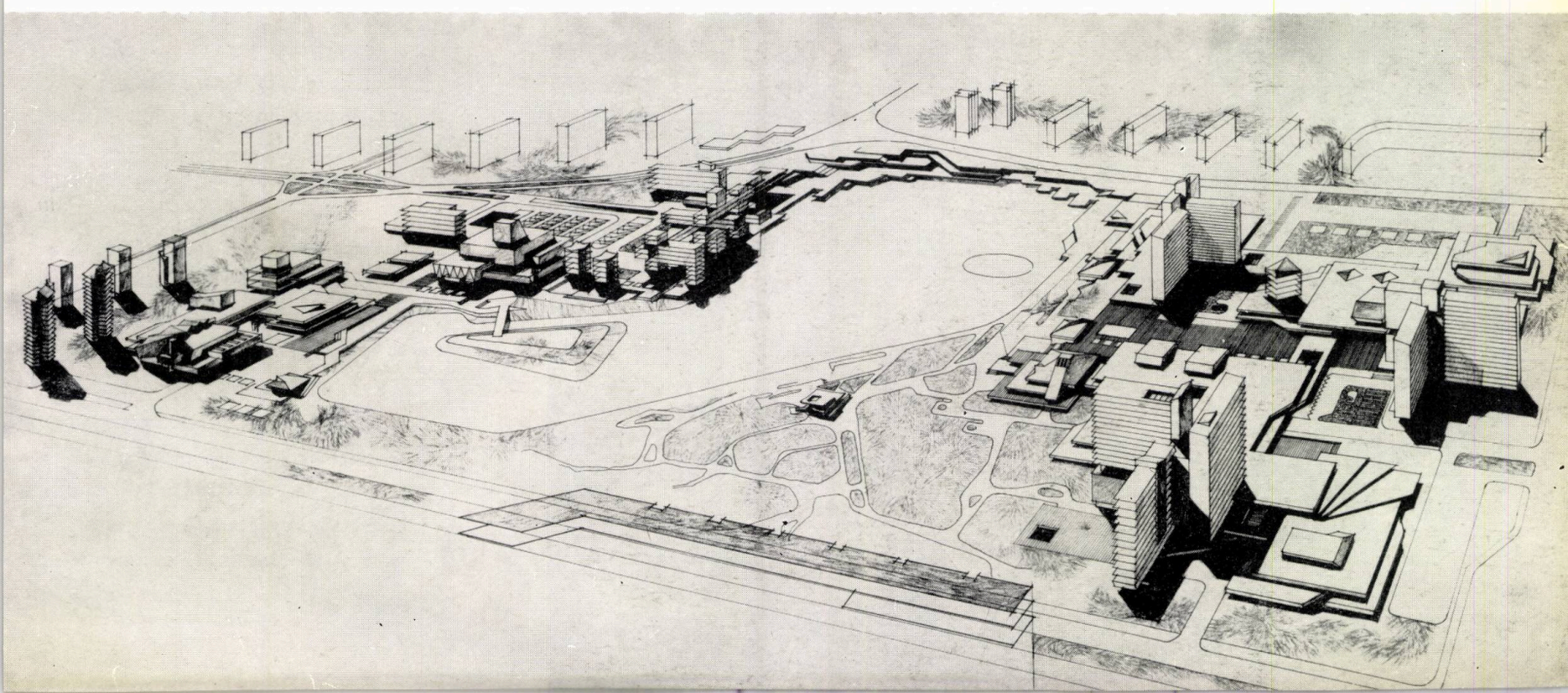

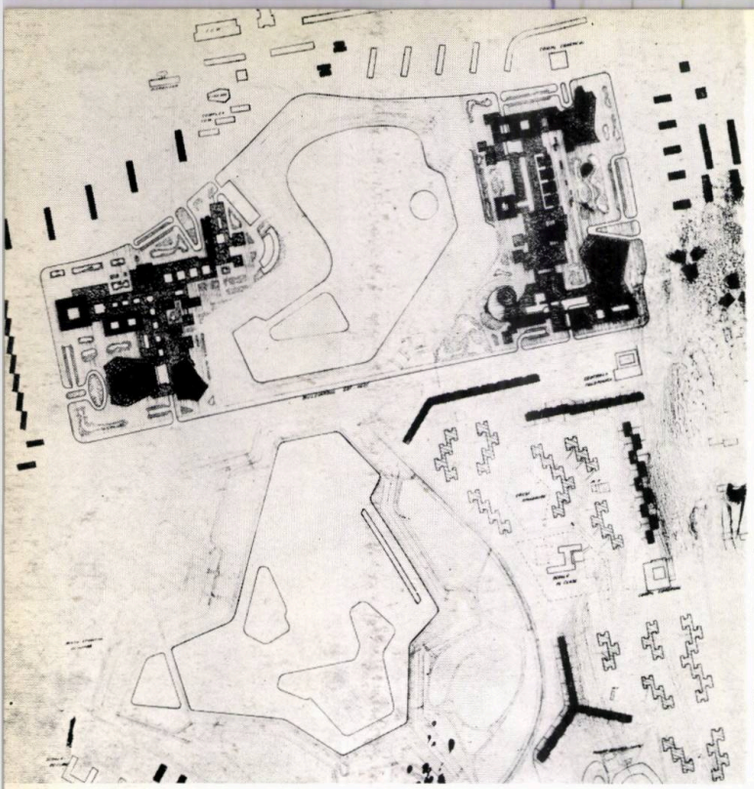

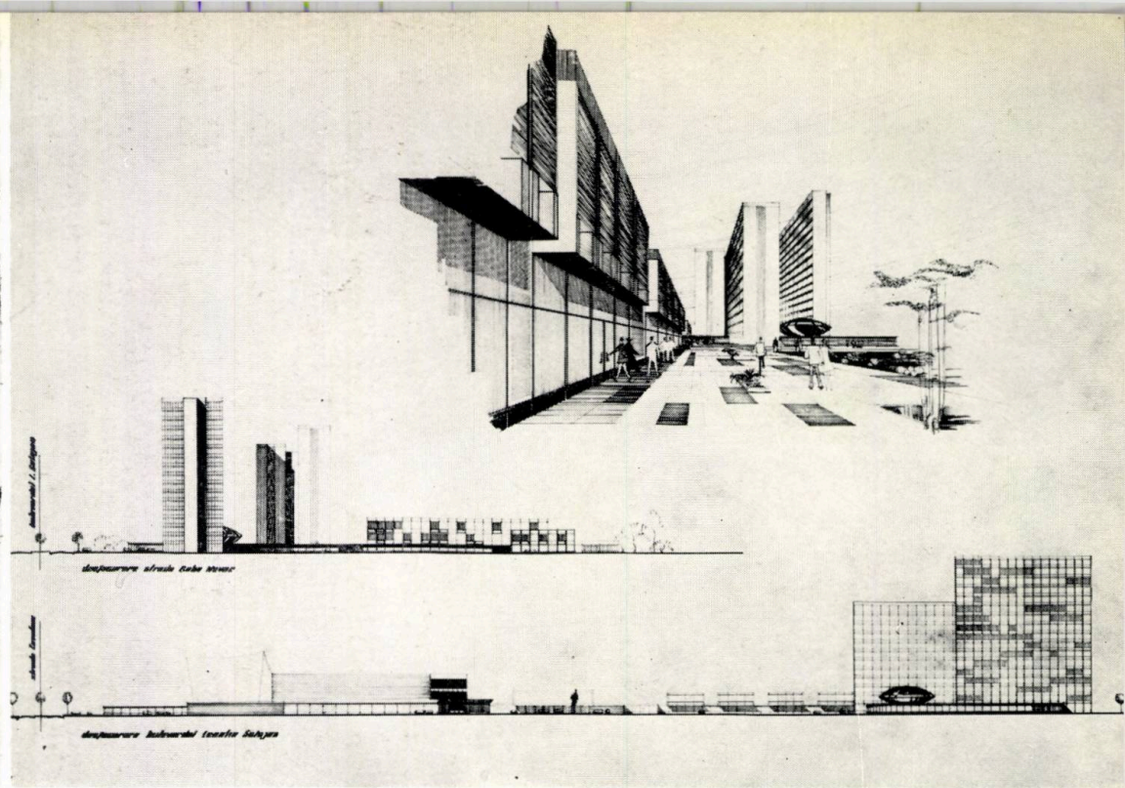

MENȚIUNE—Proiect nr. 8
Autori: arhitecții Traian Popescu, Mircea Neagoe

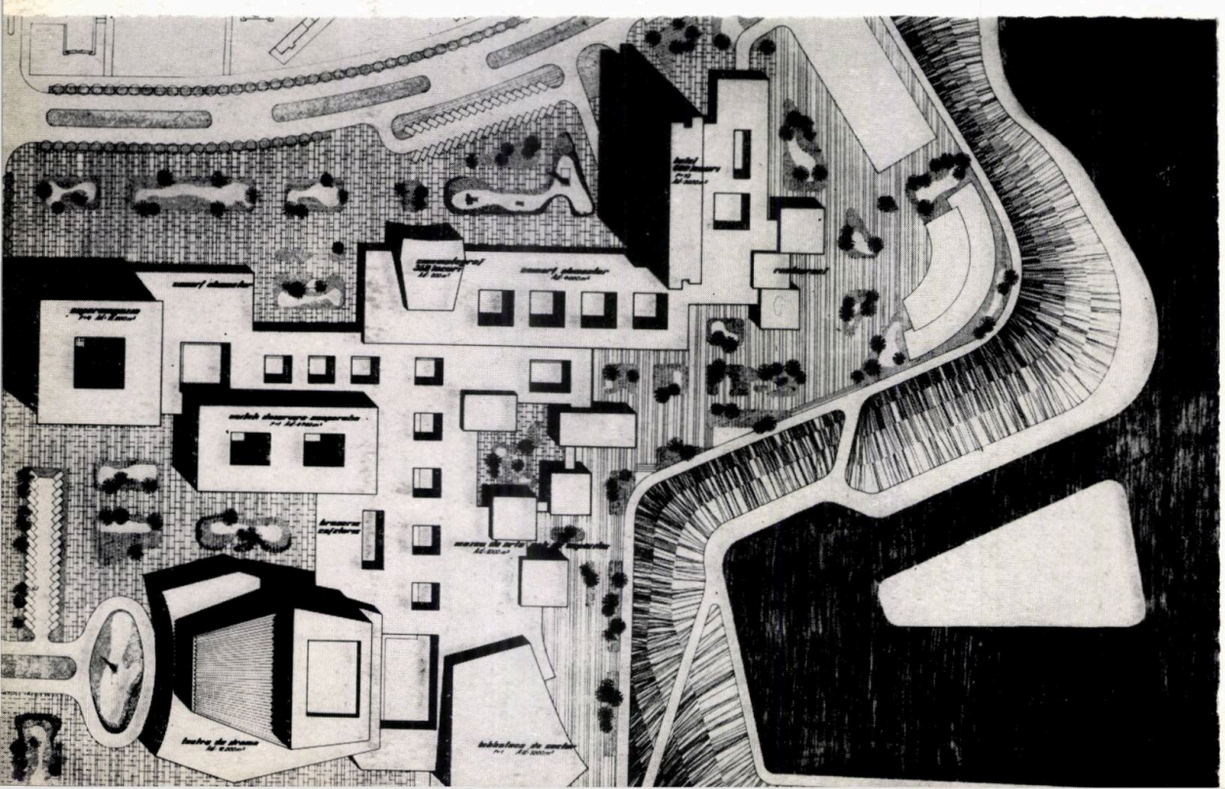

PROIECTUL nr. 8 consideră zona de est ca fiind principală și aptă pentru un cadru arhitectural mai reprezentativ, bd. Leontin Sălăjan formînd axa de organizare a centrului. Proiectul urmărește realizarea pe toate fronturile și către lac, a unei arhitecturi care să susțină importanța fiecărei artere, dozate cu accente și perspective controlate.

Rezultînd din calcule necesitatea unei suprafețe mari de dotări, nu consideră indicată și amplasarea unor locuințe în această zonă. Noile dotări se propun amplasate grupat, pe funcțiuni distincte, căutîndu-se

pe cît posibil dezvoltarea lor pe înălțime. În vederea obținerii unor fronturi arhitecturale corespunzătoare pe toate laturile, accesele și traseele carosabile de deservire au fost rezolvate în general prin prevederea unor curți interioare.

Ansamblul de est cuprinde în principal un bloc administrativ cu p+16 etaje, un teatru muzical și un cinematograf, legate printr-o suită de spații comerciale formînd în totalitate o piață deschisă către bd. Leontin Sălăjan.

Ansamblul de vest este compus după aceleași principii, avînd ca elemente dominante un hotel de 600 locuri, un supermagazin și teatru de dramă.

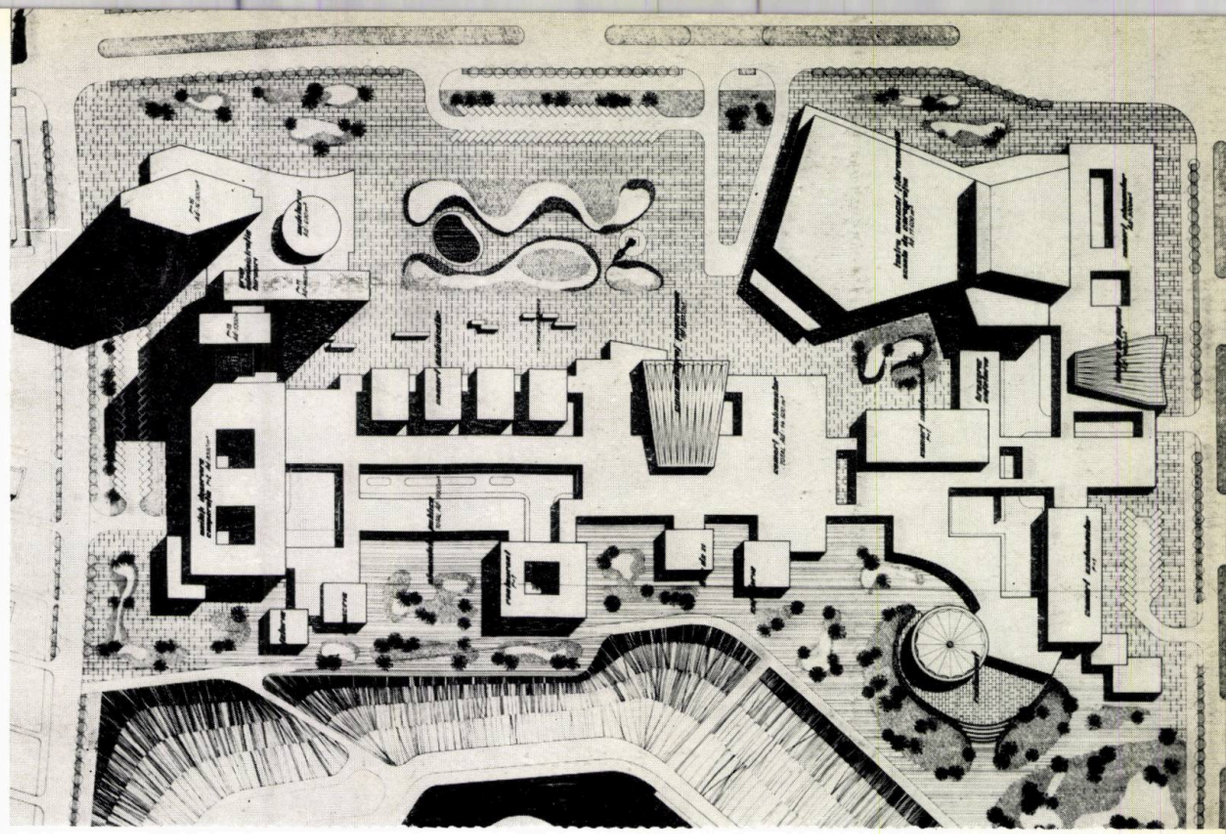

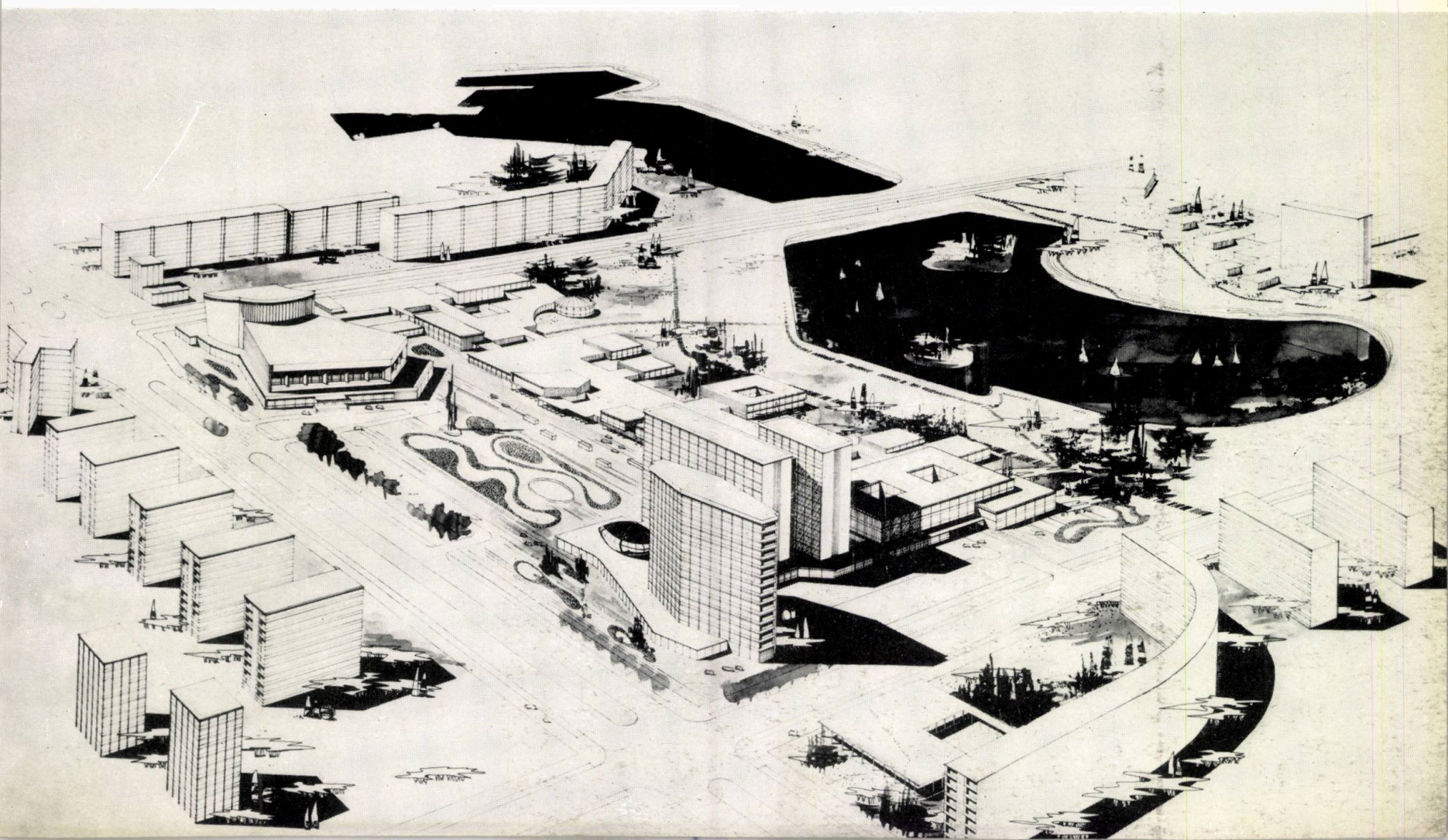

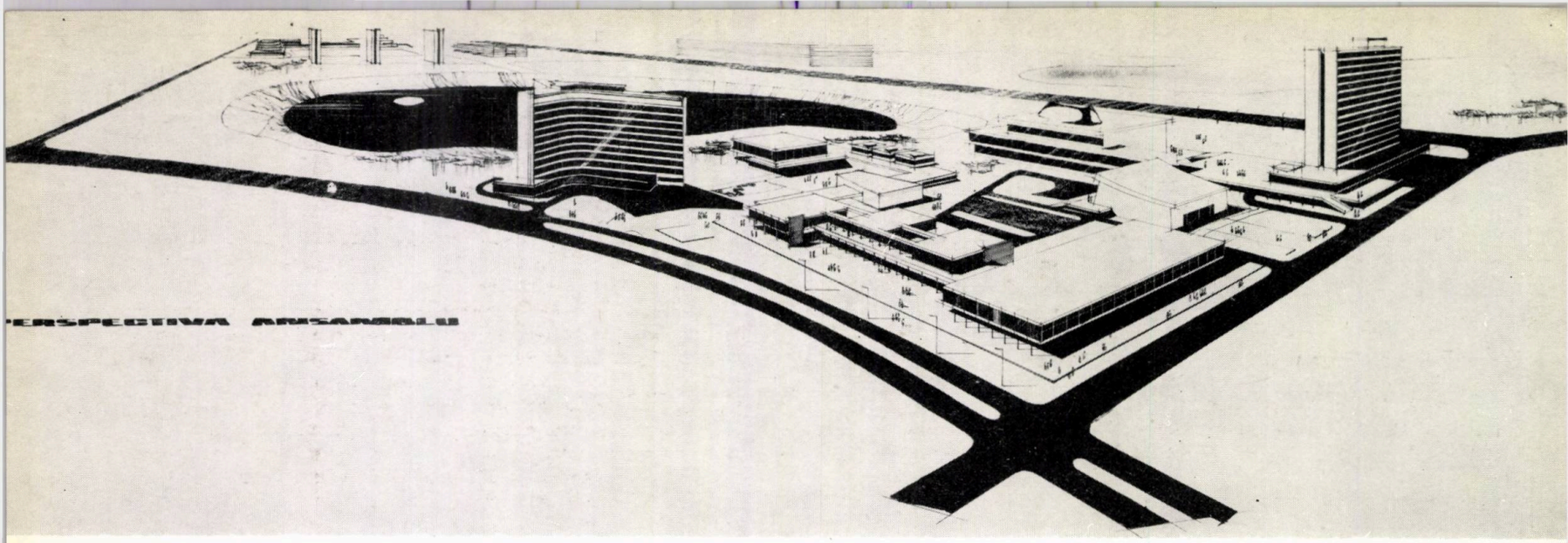

PERSPECTIVA ANSAMBLU

MENŢIUNE—Proiect nr. 13

Autori: arh. Anca Goga-Deceanu, studenţii Constantin Sîmbotelecan, Gheorghe Verona, Petre Vraciu

PROIECTUL nr. 13, ţinînd cont de faptul că amplasamentul constituie un caz deosebit, fiind împărţit în două zone de către parcul şi lacul central, ajunge la ideea realizării centrului în două zone distincte, fără nici un fel de legătură organică, în afara parcului şi a lacului.

Zona de est, care constituie primul contact dinspre centrul oraşului, concentrează dotările cu caracter reprezentativ: o clădire administrativă cu p+16 niveluri care formează un cap de perspectivă, un teatru pentru 600 locuri şi o sală de concert cu aceeaşi capacitate. Platformele ce le leagă conţin, la nivelul superior, galerii de artă şi, la cel inferior, parcaje descoperite pentru deservirea celor trei funcţiuni.

Piaţa acestui ansamblu se deschide spre lac şi spre parcul din sud.

În partea de nord a zonei este amplasat un hotel de 350 paturi ce poate deservi oraşul în general şi ansamblul sportiv « 23 August » în particular. În continuare, se propun dotări comerciale, agenţie O.N.T., C.E.C., cofetărie, bar, un cinema de 800 locuri şi un club pentru tineret.

Cea de-a doua zonă, de est, cuprinde în general locuinţe şi dotări comerciale de deservire a populaţiei. Partea comercială din extremitatea N—E este compusă dintr-un magazin universal, ateliere ale cooperaţiei, un restaurant şi cofetărie, un cinema de 800 locuri. Ea este completată cu un centru de reparaţii auto cu garaj şi magazin.

Grupul de sud cuprinde de asemenea diverse unităţi comerciale şi de deservire, realizat ca „o stradă tip Lipscani" avînd în subsol garaje pentru 150 maşini.

Pe cornişa lacului au fost amplasate trei blocuri de locuinţe p+16, pentru accentuarea centrului

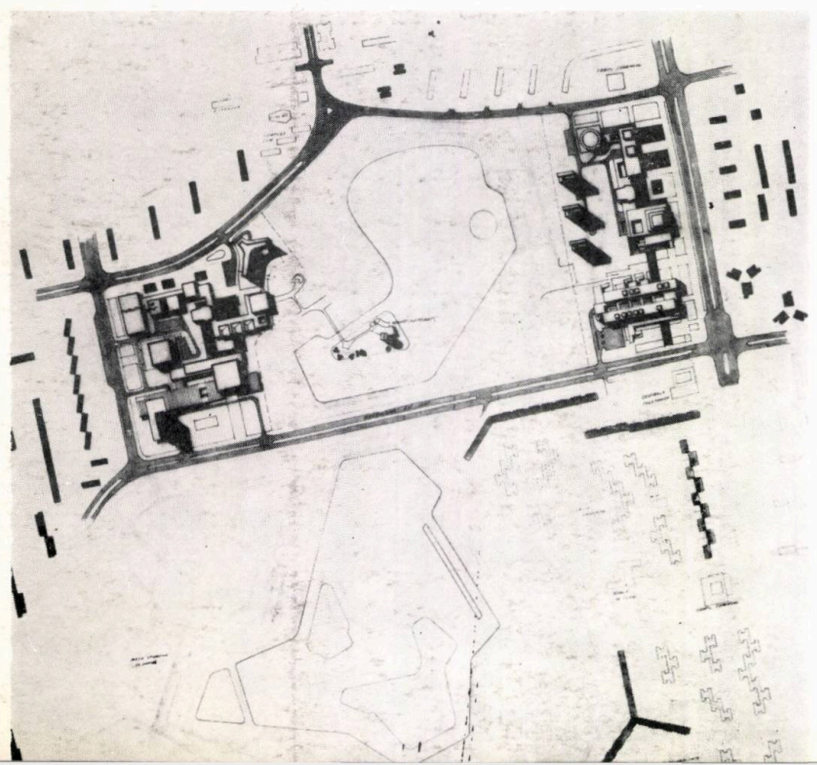

★

Am încercat în cele de mai înainte să redau pe scurt ideile principale care au stat la baza elaborării acestor proiecte, atît pentru a uşura înţelegerea lor, cît şi pentru a putea explica ordinea de preferinţă a juriului. Desigur că aceasta are o oarecare doză de subiectivism, explicată prin existenţa a numeroase păreri personale asupra multiplelor probleme pe care le ridică soluţionarea unui astfel de ansamblu.

Cum aminteam la început, primul scop al concursului era stabilirea unei tematici privind dotările centrului. Dispunem azi de bogate experienţe, sintetizate în anumite îndrumare şi normative, pentru a putea prevedea necesarul de spaţii comerciale şi de deservire, precum şi natura şi amploarea dotărilor culturale.

Existenţa aici a hotelului pare însă discutabilă, aşa cum sublinia şi proiectul 3, cel puţin într-o primă perioadă. De asemenea, amplasarea sediilor organelor administrative ale sectorului pare mai potrivită, mai aproape de centrul lui de greutate. Prevederea unor spaţii pentru birouri, institute de cercetări sau de proiectări legate de industriile din zona apropiată sau independente, a fost considerată oportună. Ţinînd seama atît de o judicioasă folosire

a teritoriului, cît și de caracterul viu pe care trebuie să-l aibă un centru de cartier în tot cursul timpului, prezența locuințelor pare cu totul justificată.

Trecînd la cel de al doilea obiectiv al concursului, și anume la rezolvarea urbanistică a centrului, trebuie spus că părerea unanimă a juriului a fost cea a realizării unui singur ansamblu, închegat unitar în jurul elementelor naturale centrale. Din această cauză au fost preferate soluțiile prezentate în proiectele nr. 3, 6 și 4, care consideră lacul și parcul din jurul lui ca element polarizant al întregii compoziții. Aceasta nu ar însemna însă o restrîngere a suprafețelor verzi, ce ar duce chiar la desființarea lor parțială, ca în proiectul nr. 4 și mai puțin accentuat în proiectul nr. 6. Organizarea și dimensionarea lui ca una din funcțiunile principale ale centrului, ca în proiectul nr. 3, au fost considerate optime.

Importanța conținutului dotărilor obligă la o compoziție spațială corespunzătoare, privită atît din interiorul cadrului arhitectural creat, cît și din jurul lui, din exterior, de pe arterele de circulație perimetrale; în acest sens, proiectul nr. 3 oferă imaginile cele mai interesante.

Prezența locuințelor care, așa cum am mai spus, pare foarte justificată în cazul de față, nu se poate rezuma însă la repetarea unor prisme, ca în ansamblurile de locuințe din proiectele nr. 13 și nr. 6. Ea trebuie să fie materializată în compoziții volumetrice deosebite, legate organic cu volumele dotărilor învecinate, pentru a intra ca factor activ în întreaga compoziție spațială.

Cele două volume importante prevăzute de proiectul nr. 3 organizează întreg ansamblul și marchează destul de puternic existența acestui important centru urban.

Desigur că s-ar mai putea face încă multe comentarii mai de detaliu, pe care nu le consider însă importante într-un concurs de idei. Ceea ce aș vrea să subliniez în încheiere este aportul deosebit pe care îl pot aduce pe această cale colegii noștri în clarificarea unor astfel de probleme. Pregătirea profesională și pasiunea de care dau dovadă sînt arme de preț în strădaniile noastre pentru ridicarea arhitecturii și urbanismului pe trepte cît mai înalte, pentru înfrumusețarea orașelor noastre. Și ele nu așteaptă decît să fie solicitate, să li se acorde încrederea pe care o merită.

Conf. arh. CEZAR LĂZĂRESCU
Laureat al Premiului de stat

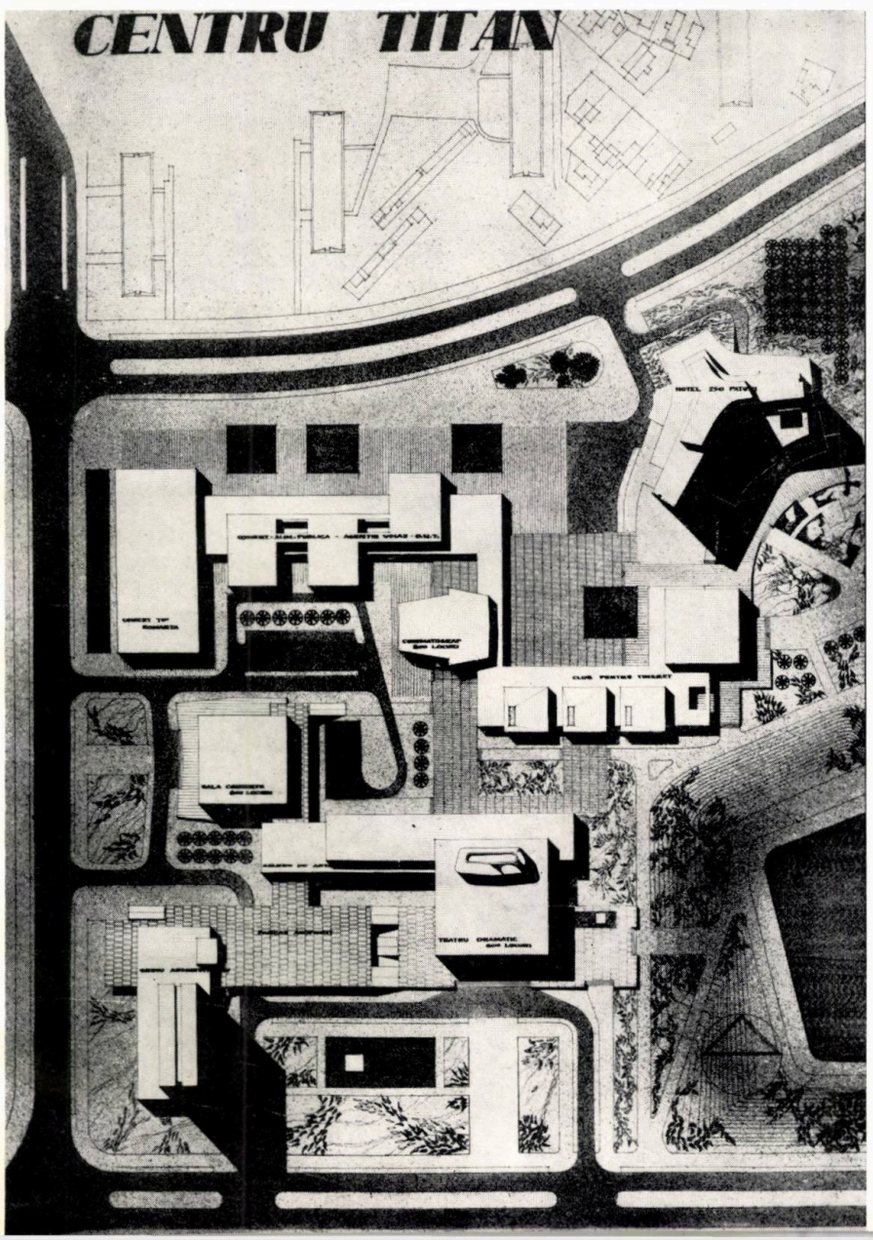

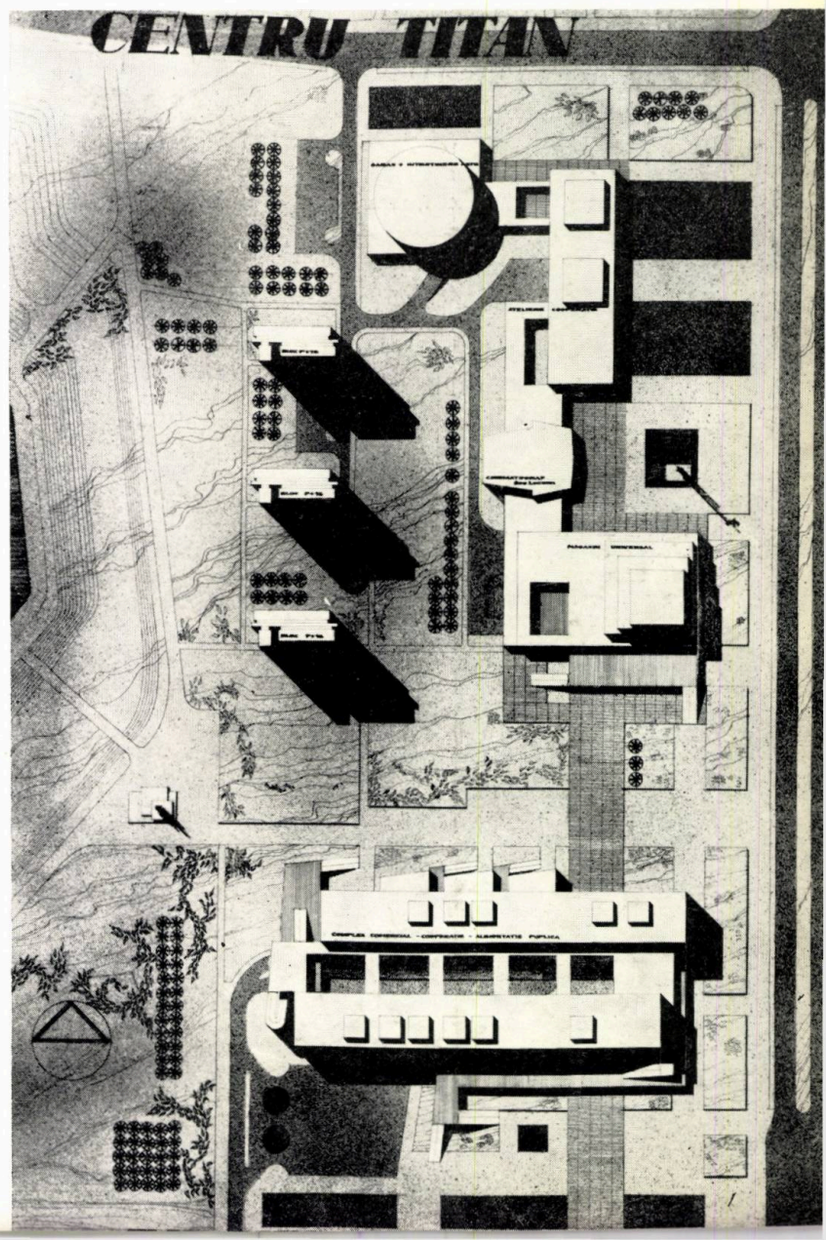

CRONICA

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

Manifestări la Casa Arhitectului

• DISCUȚII DE CREAȚIE

Pe baza liniilor directoare trasate de Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român sin 19 iunie 1968 privind noul program al construcției de locuințe, care prevede realizarea din fondurile statului, în anii 1969—1970, a circa 180 000—200 000 locuințe noi de diferite categorii, diferențiate ca indici spațiali, confort și cost, numeroase institute, sub directa îndrumare a C.S.C.A.S., au desfășurat o amplă activitate de studii și cercetări în vederea precizării căilor pentru îndeplinirea acestei sarcini de deosebită importanță socială. Un aport însemnat în acest sens l-au adus atît institutele de proiectare din Capitală (I.P.C.T., I.S.C.A.S, Proiect-București), cît și D.S.A.P.C.-urile, care, într-un timp scurt au prezentat un număr important de soluții.

Din inițiativa Uniunii arhitecților a fost organizată, în ziua de 26 iulie a.c., în sala de expoziții a C.D.C.A.S., o discuție de creație cu tema « Locuințe ieftine în mediul urban, pe categorii diferențiate », avînd ca scop de a lămuri căile precise, concrete, pentru proiectarea acestor locuințe, dat fiind că încă în cursul acestui an se pornește, în toate județele țării, la realizarea unor construcții cu caracter experimental. Au participat arhitecți din filialele și cercurile U.A. din București și alte orașe din țară, membri ai conducerii U.A. și ai C.S.C.A.S., reprezentanți ai institutelor de proiectare din București și ai D.S.A.P.C.-urilor, precum și alți specialiști, în total 130 de persoane.

Cele 150 de proiecte prezentate în sala discuțiilor și problemele de principiu expuse în referatul arh. Dorian Hardt de la I.P.C.T. au făcut obiectul unor dezbateri vii, în cursul cărora au intervenit cu competență și simț de răspundere, făcînd sugestii și recomandări, 19 vorbitori, printre care arhitecții Tiberiu Niga (I.P.C.T.), Gheorghe Sebestyen (I.P.C.T.), Radu Berindei (D.S.A.P.C. — Constanța), Ovidiu Alexeevici D.S.A.P.C.—Iași), St. Gonos (D.S.A.P.C.—Cluj), Horia Maicu, arhitect șef al Capitalei, Marcel Locar, membru în C.S.C.A.S. și vicepreședinte al U.A., inginerii Florin Sălăjan (Baia Mare) și I. Popescu (C.P.A.L.).

Discuțiile au scos în evidență justețea măsurilor luate în această privință de conducerea de partid și de stat, precum și adeziunea arhitecților, hotărîrea lor de a folosi întreaga lor pricepere și experiență pentru îndeplinirea, în condițiile actualului stadiu de dezvoltare a societății noastre socialiste, a marilor sarcini ce le stau în față în domeniul construcției de locuințe.

• EXPOZIȚII

În cursul lunilor iulie, august și septembrie a.c. la Casa arhitectului au fost organizate următoarele expoziții :

— « Construcții școlare în Danemarca » (12—30 iulie). Organizată sub patronajul Ministerului Învățămîntului și al Uniunii arhitecților din R.S.R., expoziția — cuprinzînd un număr de 57 panouri fotografice și mai multe machete — a atras atenția asupra liniei moderne a construcțiilor, cît și asupra amplului program de construcții școlare executat în Danemarca.

— « Construcții universitare în Anglia » (9—26 august). Pusă la dispoziție de Consiliul Britanic, expoziția a prezentat, în 42 panouri fotografice, o selecție a celor mai reprezentative construcții universitare realizate în perioada 1953—1963 (auditorii, biblioteci, laboratoare, cămine etc.) la Oxford, Cambridge, Edinburgh, Liverpool, Leicester, Aberdeen, Sheffield, Nottingham, Southampton și alte centre de învățămînt superior din Anglia.

— « Structura orașului contemporan » (30 august—14 septembrie). Expoziția a fost realizată cu prilejul primei conferințe de arhitectură a statelor balcanice care a avut loc la Sofia în 1966, și se referă la problemele aglomerărilor din orașe, ale traficului și ale reconstrucției orașelor. Au participat următoarele țări : Albania, Bulgaria, Iugoslavia și România.

• SCHIMBURI CULTURALE

În cadrul acordurilor culturale dintre state, în perioada 19 august — 1 septembrie au vizitat R. P. Bulgaria arhitecții Nicolae Pruncu și Ion Rădăcină. La programul pregătit de Uniunea arhitecților din Bulgaria au participat delegați și din alte țări. Tema principală a deplasării a fost un schimb de experiență asupra arhitecturii hoteliere și de odihnă. Au fost vizitate : Sofia și împrejurimile, Plovdiv, Varna, Tîrnovo, Plevna, precum și stațiunile de odihnă Nesebar și Nisipurile de Aur de pe litoralul bulgar al Mării Negre.

uia informații

REUNIUNEA COMITETULUI EXECUTIV

Între 6 și 10 februarie 1968 a avut loc la Lausanne și Les Diablerets sesiunea Comitetului Executiv al U.I.A. prezidată de Eugène Beaudouin. La ședință a participat ca reprezentant al țării noastre, prof. arh. N. Bădescu, Președintele C.S.C.A.S. Cu acest prilej Sir Robert Matthew, președintele Grupului de lucru privind modul de funcționare al U.I.A. (grup constituit pe baza unei hotărîri din 1967), a comentat raportul preliminar al grupului de lucru, care deplînge faptul că numai 13 secțiuni naționale au dat curs invitației de a-și exprima punctul de vedere asupra unei probleme atît de importante. Criticile primite se referă, în special, la două chestiuni : obiectivele și modul de funcționare a organelor centrale ale U.I.A. În ce privește primul punct, Grupul de lucru a supus Comitetului Executiv o nouă redactare a obiectivelor U.I.A. (art. 1 și 2 din Statut), care remediază lacunele existente, și anume formarea arhitectului și problemele ce se pun țărilor în curs de dezvoltare. În ce privește structura U.I.A. și organele sale de conducere și de lucru, atît secțiunile naționale, cît și Grupul de lucru au fost de părere că organele centrale trebuie menținute, dar că ele trebuie să fie, într-o oarecare măsură, modificate. Criticile s-au referit mai ales la rolul și funcționarea Comitetului Executiv. De asemenea, se constată că Biroul nu a jucat niciodată vreun rol. Rolul Comitetului Executiv ar trebui să fie acela de a se concentra asupra conducerii U.I.A., numele de Consiliu potrivindu-i-se mult mai bine. Totodată, s-a emis părerea că ar fi necesară crearea unui organ de lucru situat între Comitetul Executiv și Secretarul General, organ al cărui rol principal ar fi de a anima activitatea generală a U.I.A., descărcînd Comitetul de unele din răspunderile sale. În ce privește Biroul, Comitetul a considerat că acesta ar trebui revitalizat și că ar trebui date celor patru vicepreședinți responsabilități precise, ca de exemplu organizarea de întîlniri regionale ; de asemenea 5—6 consilieri ar trebui să ajute Biroul în ceea ce privește domeniile de activitate ale U.I.A. (grupuri de lucru, relații externe etc.).

În cadrul discuției, reprezentatul României, prof. arh. N. Bădescu, a criticat orientarea primelor lucrări ale Grupului de lucru, arătînd că structura U.I.A. a fost analizată prea amănunțit în dauna problemei esențiale, și anume definirea rolului, a caracterului ei, din care enumerarea sarcinilor sale, forma de organizare și metodele ei de lucru.

Comitetul de lucru a opiniat că nici o reorganizare nu poate fi efectuată fără a se găsi fondurile necesare ; pentru aceasta au fost făcute o serie de recomandări corespunzătoare.

Tot în această sesiune Comitetul Executiv a adoptat următoarea moțiune : « Fiecare secțiune națională să numească o reprezentantă a femeilor arhitecte din țara respectivă ; aceste reprezentante ar urma să se întrunească cu ocazia fiecărui congres al U.I.A ».

De asemenea, a fost ascultat bilanțul financiar pe anul 1967, s-au luat hotărîri privind unele modificări în lista delegaților U.I.A. pe lîngă organizațiile internaționale, privind noul mod de prezentare a revistei U.I.A. precum și unele precizări legate de desfășurarea viitorului Congres U.I.A.

În sfîrșit, au fost luate hotărîri privind modul de reînnoire a membrilor actualului Comitet Executiv.

Viitoarea reuniune a Comitetului Executiv va avea loc între 19—25 ianuarie 1969 la Londra.

AL III-LEA COLOCVIU DE INDUSTRIALIZARE A CONSTRUCȚIILOR

Urmînd colocviilor de la Delft (1964) și Belgrad (1966), acest al III-lea colocviu s-a ținut la Barcelona, între 22 și 27 aprilie 1968. Tema colocviului a fost « Economii naționale, arhitectură și industrializarea construcțiilor ». Au participat 59 de delegați din 20 de țări. Țara noastră a fost reprezentată de arh. Gh. Popescu-Negreanu.

AL II-LEA COLOCVIU ASUPRA LOCUINȚEI

Optzeci de participanți din 22 de țări s-au întîlnit la Agadir (Maroc), de la 27 aprilie la 4 mai a.c., cu experți din domeniul sociologiei, economiei, tehnicii și planificării locuirii. Acest colocviu, care a urmat celui din 1966 de la București, a avut ca temă : « Locuința pentru mase, în special în țările în curs de dezvoltare ». Ca delegat al Comitetului Executiv al U.I.A. a participat prof. arh. Horia Maicu.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

Sub egida U.N.E.S.C.O. a avut loc la Tbilisi (U.R.S.S.), între 9 și 13 aprilie 1968, o masă rotundă avînd ca subiect raporturile și influențele reciproce dintre arte și științe în cadrul civilizației contemporane. Au participat specialiști în domeniul esteticii, al artelor frumoase, arhitecturii, *industrial design*-ului, al teatrului, cinematografului, muzicii și al științelor fizice.

★

Între 30 iunie și 6 iulie a.c. a avut loc la Viena al II-lea Congres al Uniunii internaționale a studenților arhitecți. Paralel au avut loc a II-a Adunare generală a U.I.E.A. care a examinat modificarea actualei structuri a Uniunii, statutelor sale etc., și a II-a Conferință internațională a studenților, avînd ca temă « Arhitectura-ficțiune » și « Arhitectura și societatea ».

Arh. MARCEL MELICSON

FIȘE PENTRU O ISTORIE A GÎNDIRII ARHITECTURALE CONTEMPORANE

XI

«Bucuriile esențiale sînt: soarele, spațiul, verdeața.
Sînt determinantele milenare care ne-au modelat corpul și sufletul.
Smuls din mediul său natural, orice organism piere.
Orașul a alungat natura. El a pierit.
Orizonturile trebuiesc recucerite.
Arborii trebuie plantați din nou».

LE CORBUSIER, 1942

Fig. 152. Le Corbusier — Poemul unghiului drept

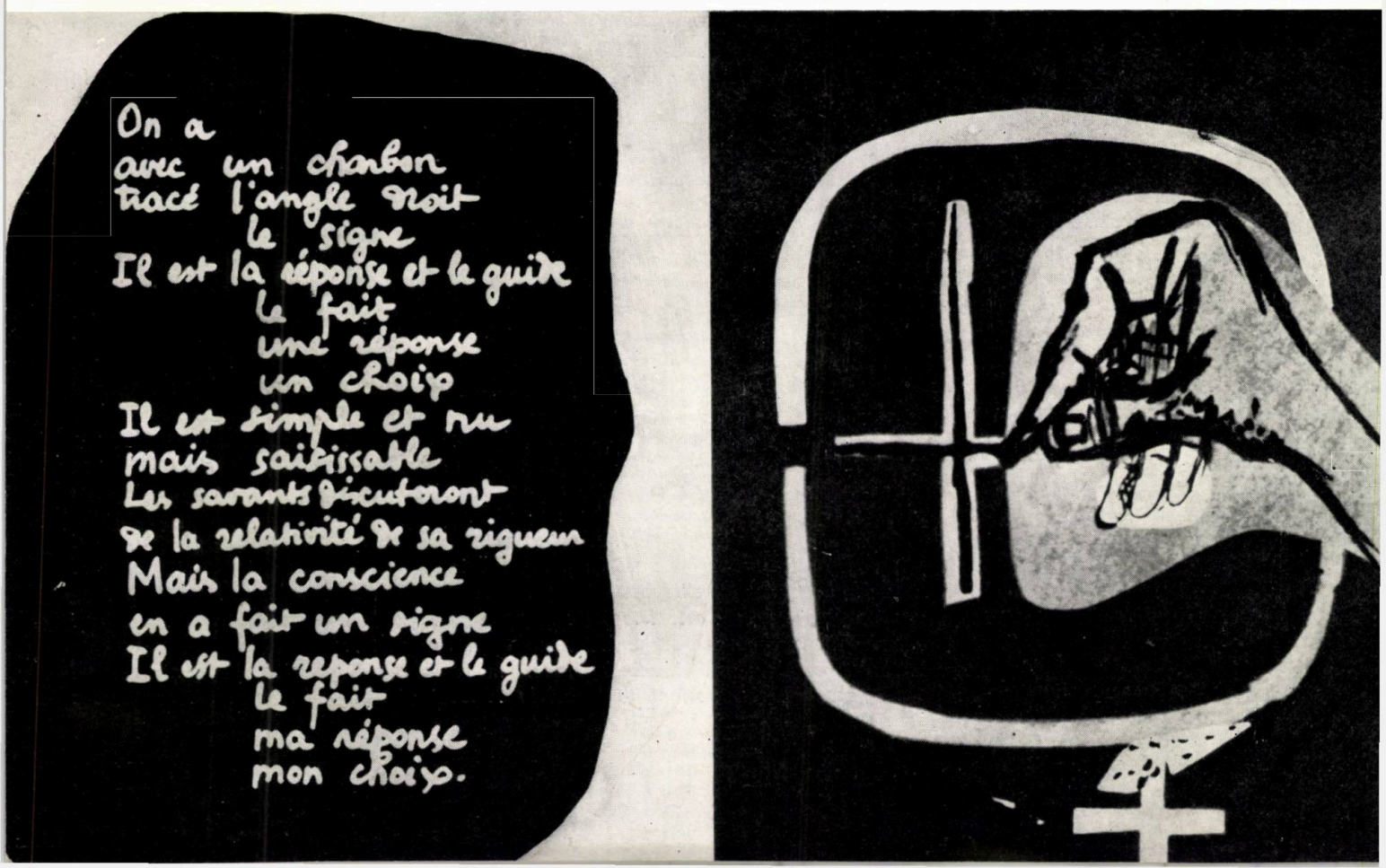

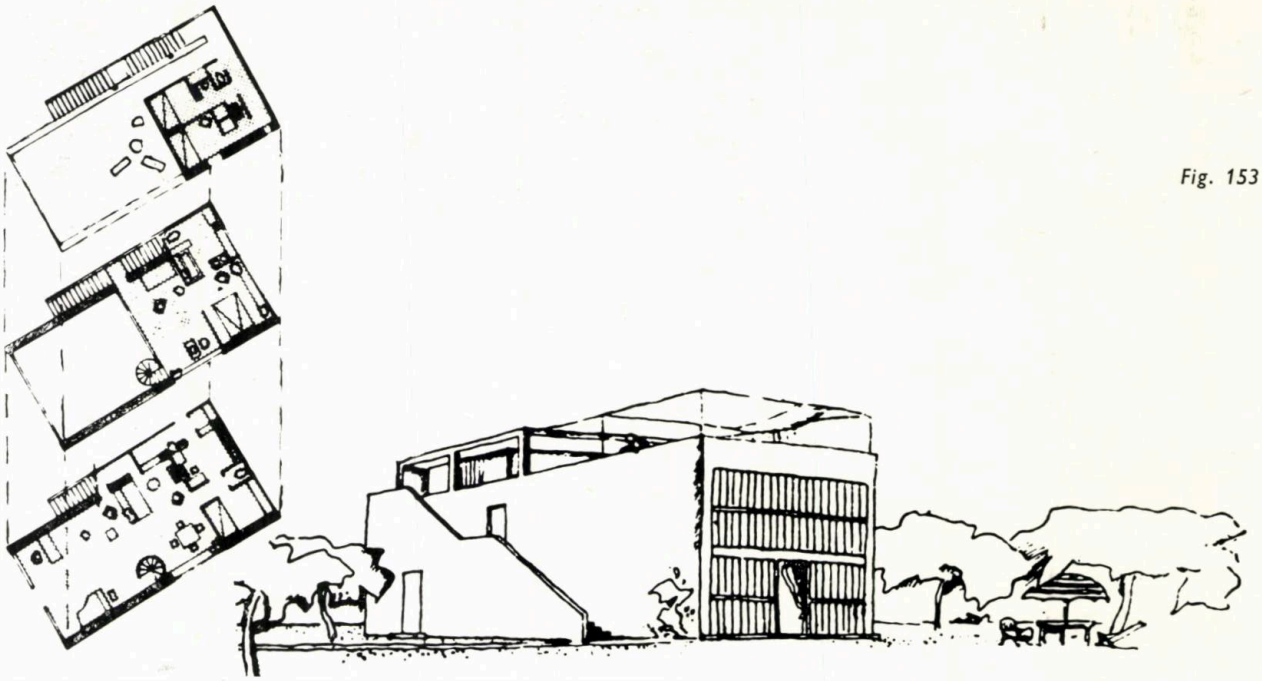

Fig. 153

DE LA «CELULA DE LOCUIT» LA ORAȘUL CONTEMPORAN

Una din constantele gîndirii corbusiene o constituie voința permanentă de a uni într-o sinteză atotcuprinzătoare întreaga problematică a « domeniului construit », începînd cu profilul ferestrei și sfîrșind cu amenajarea teritoriului, privind simultan din punct de vedere tehnic și filozofic, îmbinînd cel mai obiectiv raționalism cu cea mai lirică poezie, pentru « reconcilierea omului modern cu mediul natural » și crearea condițiilor de trai adecvate spiritului său evoluat, contemporan.

Spirit cartezian, analiza sa riguroasă pornește de la particular la general, « dinăuntru în afară », într-o spirală ce îmbrățișează treptat domenii tot mai largi, pentru a cuprinde la sfîrșit « totul ».

Paralel cu dezvoltarea și cristalizarea ideilor sale teoretice generale asupra arhitecturii, Le Corbusier trece la soluționarea unor probleme arhitecturale concrete și în primul rînd a locuinței, problemă cheie a « secolului mașinist».

Consecvent modului său de gîndire multilateral, el studiază locuința omului din « societatea mașinistă » sub un triplu aspect: locuința — unealtă, funcționînd ca o mașină bine pusă la punct; locuința — cadru al vieții omului contemporan, cu necesitățile materiale și aspirațiile sale spirituale; locuința — element al mediului natural, component de bază al aglomerației umane, urbane sau rurale.

Fapt semnificativ, prima manifestare publică a lui Le Corbusier o constituie prezentarea la Salonul de toamnă din anul 1922 a « Studiului pentru un oraș de 3 milioane de locuitori » cuprinzînd atît planurile orașului, cît și celula-tip de locuit, care, multiplicată, formează ansamblul « comunității urbane ».

În anul 1943, Le Corbusier sintetizează 20 de ani de căutări în domeniul urbanismului într-o lucrare (apărută în anul 1945) intitulată « Manière de penser l'urbanisme ». Este o carte revelatoare a modului său de gîndire, pătrunsă de logica sa raționalistă și în același timp de un puternic suflu poetic, de o generoasă filozofie ce repune la baza soluțiilor urbanistice un nou umanism. *Soluțiile preconizate — simplificate la extrem și idealizate pentru necesitățile demonstrației — pot părea azi desuete, simpliste, dogmatice. Dar lucrarea își păstrează întreaga valoare de document, marcînd o etapă importantă în evoluția gîndirii urbanistice contemporane. Numeroase din ideile ei, ce păreau utopii acum un sfert de secol, sînt astăzi locuri comune ale științei sistematizării, pe care numeroși urbaniști le vehiculează, în timp ce continuă să combată pe autorul lor.*

Extrasele largi ce urmează prezintă modul în care Le Corbusier pune și rezolvă problemele orașului contemporan, pornind de la celula de locuit și ajungînd la modul de ocupare a solului.

Fig. 153, 154. Le Corbusier — Casa « Citrohan». (Primul studiu datează din 1920, al doilea și al treilea (la care apar pentru prima oară piloții), din 1922.

«Casa în serie « Citrohan» (pentru a nu spune Citroen). Altfel spus, o casă ca un automobil, concepută și amenajată ca un omnibuz sau o cabină de vapor . . . Trebuie acționat împotriva vechii locuințe care folosea prost spațiul. Trebuie (necesitate actuală: preț de cost) să se considere locuința ca o mașină de locuit sau ca o unealtă . . . Cu bugetele actuale se pot construi imobile admirabil amenajate, cu condiția, bineînțeles, ca locatarul să-și modifice mentalitatea. ..
Trebuie rectificate dimensiunile ferestrelor și ușilor; vagoanele și limuzinele ne-au dovedit că omul trece prin deschideri reduse și că se poate calcula spațiul la cm²; e criminal să se construiască W.C.-uri de 4 m². Frumusețea? Există întotdeauna cînd există și intenția ei și mijloacele, care sînt proporția; proporția nu costă nimic pe proprietar, ci doar pe arhitect. Sufletul nu va fi mișcat decît dacă rațiunea este satisfăcută și aceasta nu poate fi decît atunci cînd lucrurile sînt calculate. Nu trebuie să ne fie rușine că locuim o casă fără acoperiș ascuțit, cu pereți netezi ca o foaie de tablă și ferestre ca cele ale uzinelor. Dar putem fi mîndri că avem o locuință practică la fel ca o mașină de scris»

(« Vers une architecture»)

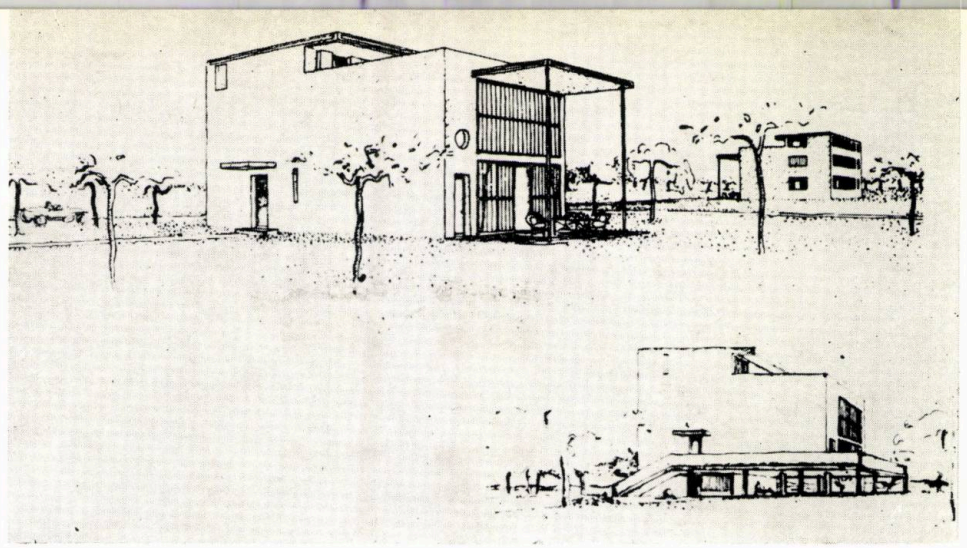

Fig. 154

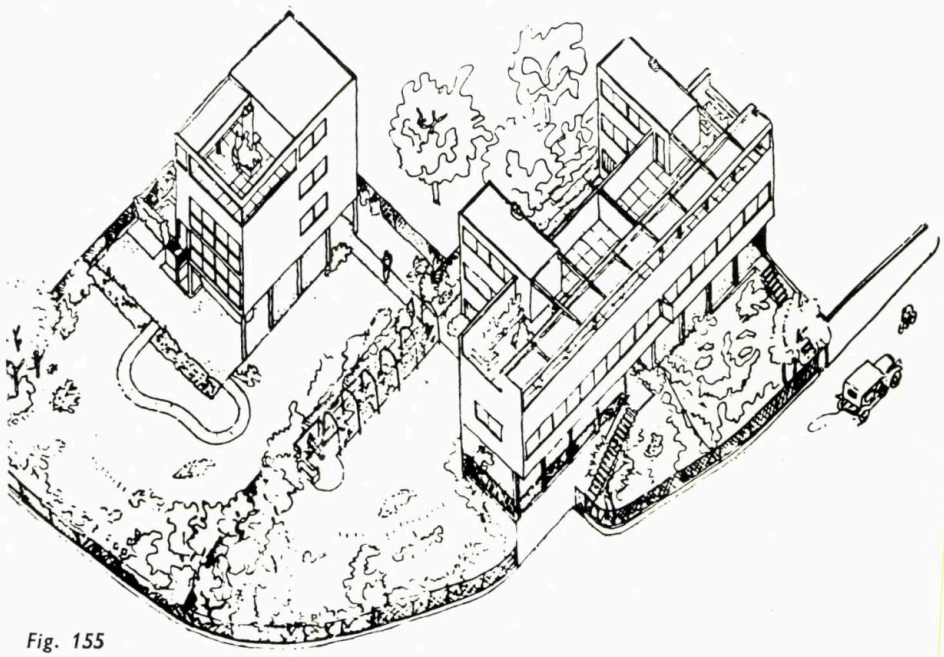

Fig. 155

Fig. 155, 156 — Le Corbusier — Locuințe construite la Lotizarea Weissenhof din Stuttgart (1926—1927).

Locuințele construite de Le Corbusier în 1926 la Stuttgart, în cadrul unui « cartier grădină» proiectat de 14 arhitecți celebri printre care Mies van der Rohe, Oud, Gropius, Hilbersheimer, Bruno Taut, Behrens, Scharoun) reprezintă perfecționarea casei « Citrohan». Cu acest prilej au fost enunțate « cele 5 puncte ale arhitecturii moderne»: piloții, terasa-grădină, planul liber, fereastra longitudinală, fațada liberă.

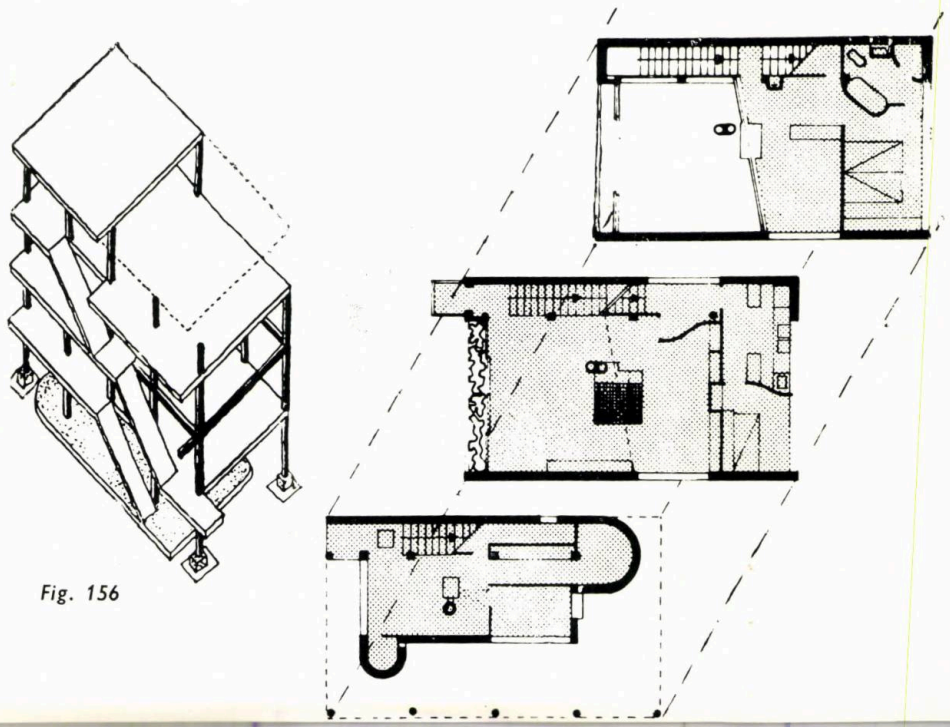

Fig. 156

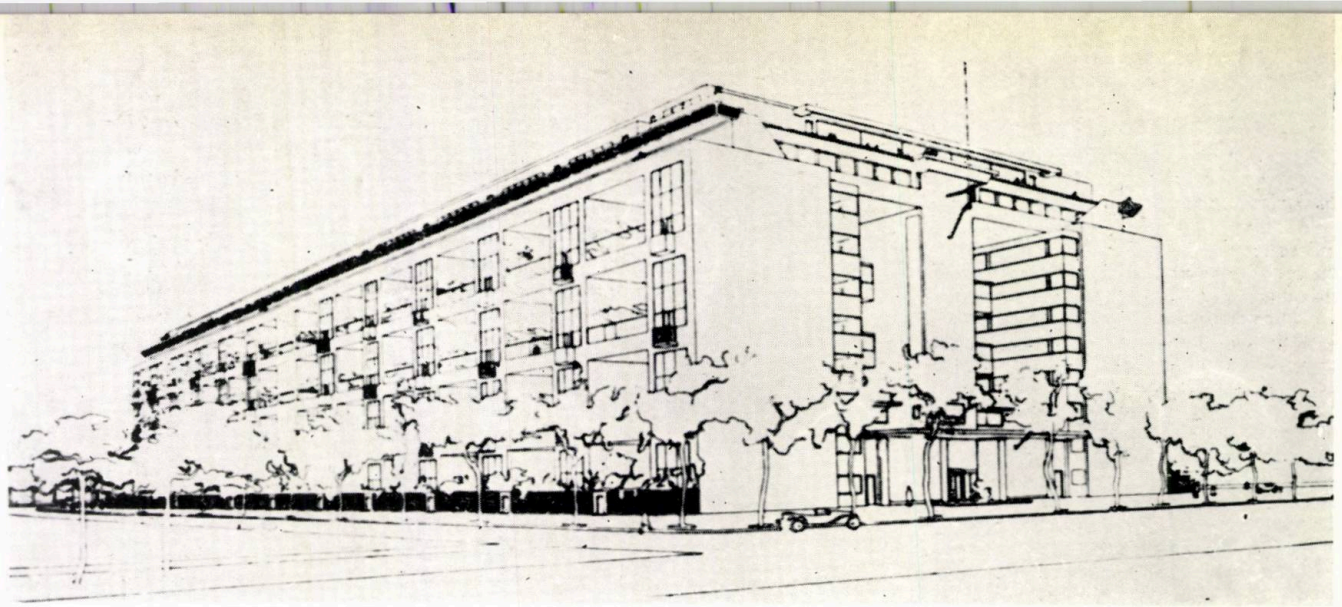

Fig. 157

ARHITECT ȘI URBANIST

« Urbanistul este totuna cu arhitectul. Primul organizează spațiile arhitecturale, fixează locul și destinația obiectelor construite, leagă toate lucrurile în timp și în spațiu printr-o rețea de circulație. Celălalt, arhitectul, ocupat, de pildă, de o simplă locuință, și în aceasta, de pildă, de o simplă bucătărie, întocmește de asemenea conținuturi, creează spații, hotărăște circulații. Pe platforma actului de creație, arhitectul și urbanistul nu fac decît unul» . . . **135**

TEHNICĂ ȘI POEZIE

« Tehnicile au lărgit sfera poeziei; ele nu au îngustat orizonturile, nu au ucis spațiile, nu au închis poeții în Bastilia. Prin precizia instrumentelor de măsură, ele au deschis fantastic spațiile în fața noastră și, în consecință, visul: lumile stelare și profunzimile vertiginoase ale vieții pe globul nostru. Vis, poezie, izvorăsc în fiecare minut din această progresiune tehnică . . .

Tehnică și spirit, o unitate

Punctul de vedere tehnic nu este opus punctului de vedere spiritual; unul este materia primă, în timp ce celălalt este maestrul. Unul nu trăiește fără celălalt.

Materie primă în toată inerția sa, tehnica este mai întîi suma invențiilor inocente, spontane, ingenue și fără legătură, născute din voia întîmplării sau a laboratoarelor; apoi, este acel mers fără limite spre un scop de asemenea fără limite, care duce lucrurile spre țeluri neașteptate, uneori răscolitoare. Nu există invenții mici sau mari; nu există decît consecințe mici sau mari; praful de pușcă și imprimeria au fost suficiente pentru a întoarce una din marile pagini ale istoriei umane.

Tehnica nu este antagonistă spiritului. Ea este una din formele sale vii, contingente absolutului raționamentului, deducțiilor logice și fatalităților matematice și geometrice. Spiritualul ocupă o poziție mai detașată de fapte, experiențe sau materiale . . .

Un singur centru: omul

Toate resursele tehnicilor și toate valorile spirituale, coerente și alăturate în evantai, și toate pornind din acest centru care singur ne preocupă: omul — omul corporal și omul spiritual (gînditorul ca și sensibilul), iată ieșirea de dorit dintr-un conflict absurd al punctelor de vedere între tehnic și spiritual » . . . **136**

CARACTERELE STILULUI CONTEMPORAN

« Un stil contemporan există deci. Care sînt caracteristicile sale?

Stilul contemporan: Ușurință

1) Osatură independentă de oțel sau de beton armat: prima caracteristică a stilului de azi va fi *ușurința*.

Claritate

2) Folosirea peretelui de sticlă transparentă sau translucidă: caracteristica va fi: *lumină și claritate* . . .

Economie

3) Calculul exact al rezistenței oțelului și betonului armat vor face să se evidențieze *economia* în accepțiunea sa cea mai înaltă.

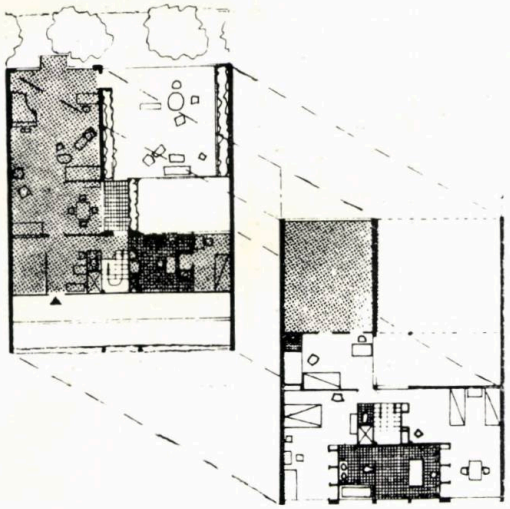

Fig. 158

Fig. 157, 158. — Le Corbusier — Imobil-vilă — Primul studiu (1922) a fost dezvoltat în 1925. Constituie ideea generatoare a «unităților de mărime conformă» realizate mai tîrziu la Marsilia, Nantes etc.

«Fiecare apartament este în realitate o casă cu două etaje, o vilă avînd grădina sa de agrement la orice înălțime. Această grădină formează o alveolă de 6 m înălțime, 9 m lățime și 7 m adîncime, ventilate printr-o hotă avînd secțiunea de 15 m² ; alveola constituie o priză de aer, imobilul fiind ca un fel de burete imens ce absoarbe aerul: imobilul respiră. Marele parc este la baza imobilului, apartamentele fiind legate de el prin șase pasaje subterane; un teren de fotbal, două de tenis, trei mari spații de joc, un pavilion pentru clubul sportiv, arbori, peluze . . . Fiecare vilă ocupă un cub perfect și fiecare este total independentă de vecina ei, grădinile suspendate separîndu-le . . . Pe terasa imobilului, o pistă de 1 000 m pe care poți alerga în aer pur, gimnazii, . . solarii, săli de serbări în care fiecare poate primi vesel și grandios de cîteva ori pe an.

Planul și secțiunea dovedesc o distribuție logică a tuturor elementelor: prin ordine, iată libertatea» («Urbanisme»)

Fig. 159. — Le Corbusier — Ansamblul de la Pessac («Cité Frugès») realizat în 1925. Planul unei vile. Prima încercare de aplicare a ideilor urbanistice bazate pe repetarea unei case în serie.

Fig. 160. — Le Corbusier — Vilă la Poissy (1929).
Arcul curbei minime a automobilului ce pătrunde sub piloți pînă la ușa vilei determină dimensionarea clădirii, care se desfășoară însă liberă de orice constrîngere.

Fig. 161. — Le Corbusier — Vilă la Carthage (1929).

Sistemul structural permite planul liber al fiecărui etaj, conform funcțiunilor specifice.

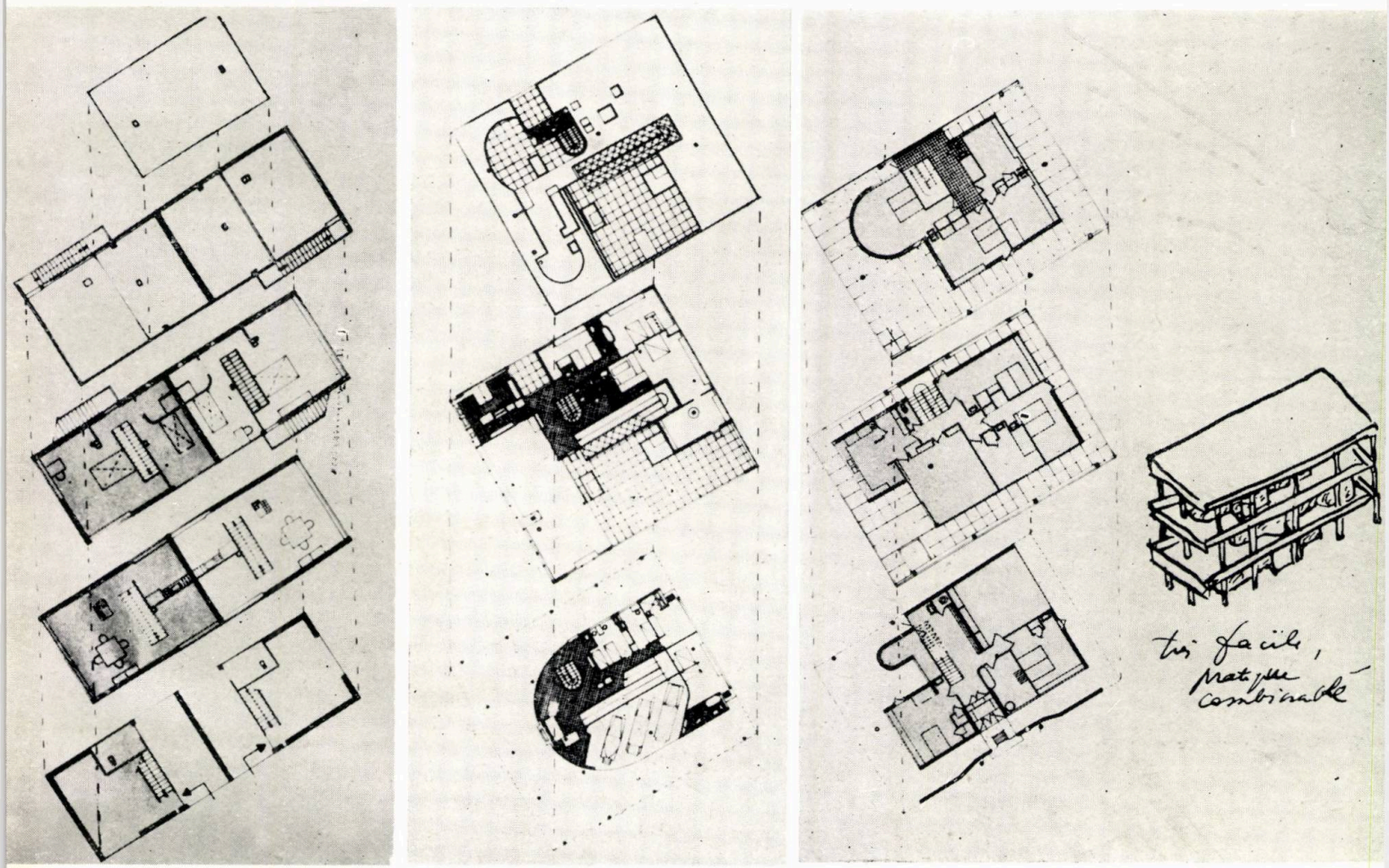

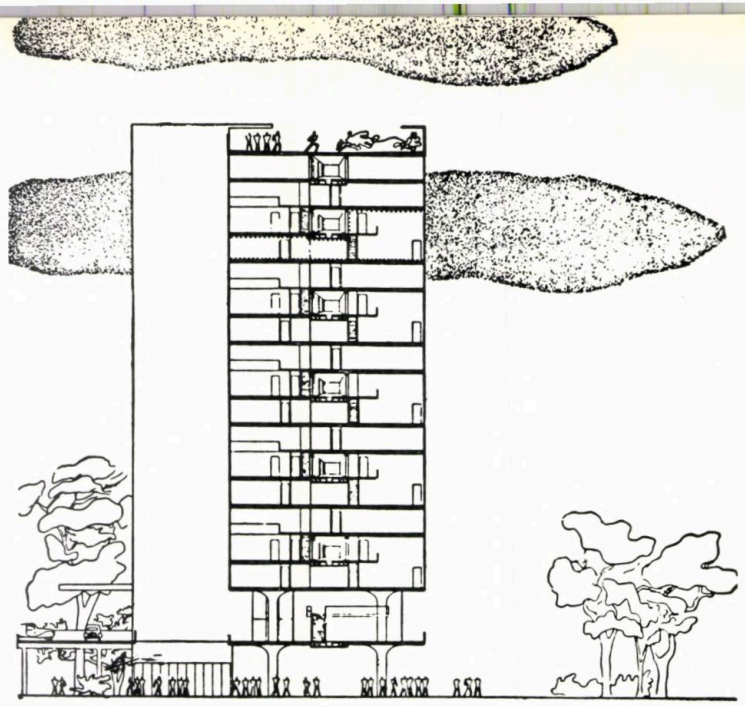

Fig. 162

Fig. 162. — Le Corbusier (1942) « Aceasta poate fi de azi înainte secțiunea savantă a unui imobil de locuințe. Pe de o parte, o bogăție de combinații individualizînd apartamentele, toate strălucind de bucuria de a trăi; pe de altă parte, libertate tuturor inițiativelor marii industrii» . . .

Fig. 163. — «Această secțiune savantă, dar al tehnicilor, asigură planuri de locuințe diversificate, adaptîndu-se miilor de necesități diferite ale familiilor»

Fig. 164. — Le Corbusier (1942) « Modelați timp de milenii de condițiile naturii, oamenii nu pot rupe nepedepsit cadrul natural. Orașele i-au smuls din condițiile esențiale, i-au brutalizat, deprimat, falsificat, acrit, epuizat, chiar sterilizat . . . Trebuie regăsite legile naturii și fixate modurile de grupare care le pot reda».

(«La Maison des hommes»)

Eficiență

4) Noile planuri asigură o bună circulație, o distribuție sănătoasă, ordine și metodă, făcînd din ansamblul unui edificiu o adevărată biologie (osatură portantă, spații aerate și luminate, alimentare, prin canalizare, cu « utilități » abundente — apă, gaz, electricitate, telefon, evacuare, încălzire, ventilație etc.) — dînd sentimentul *eficienței*.

Concizie și exactitate

5) Prezența simfonică, armonioasă și funcțională a atîtor noi condiții introduse în construcție conferă operei un caracter incontestabil de *concizie și exactitate*.

Liniaritate, puritate, rectitudine

6) *Liniaritatea* decurge din mijloacele puse în operă. Unghiul drept domină. Necesitățile de satisfăcut : a crea, pentru a locui și a lucra, camere sau încăperi rectangulare, pot fi înfăptuite spontan de tehnica betonului armat (stîlpi, grinzi, bolți plate, corpuri de umplutură etc.); de cînd au fost abandonate consolele ce realizau la începuturile betonului armat încastrarea grinzilor și a stîlpilor, atitudinea *ortogonală* a suprafeței de beton armat a devenit evidentă, în *puritate și rectitudine*.

Eleganță

7) Obișnuințele vizuale sînt înnoite : subasmentele masive de piatră, altădată necesare, sînt abandonate cu hotărîre ; pilele puternice de piatră sau cărămidă, zidurile a căror grosime era dictată de funcțiunea portantă, toți acești factori primordiali ai senzației plastice și detectori ai unei calități emoționale specifice, sînt astăzi depășiți de stîlpi de beton sau de oțel zvelți și rari. În momentul apariției lor se credea că ei nu vor putea niciodată *să dea senzația de a purta*, liniștind suficient pe spectator . . . Anii au trecut, a venit obișnuința și *eleganța* ne-a apărut, element esențial al stilului de azi.

Acoperiș-terasă

8) Acoperișul terasă cu scurgerea apelor la interior este acoperirea normală, impermeabilă și fără risc, mai ales dacă se plantează o grădină care să pună betonul și fierul la adăpost de efectele atît de primejdioase ale dilatării » . . . **137**

OM ȘI NATURĂ

Revoluția arhitecturală și urbanizarea

« Revoluția arhitecturală înfăptuită oferă resursele sale urbanizării orașelor contemporane...

Cucerirea înălțimii poartă în sine soluția problemelor esențiale puse de urbanizarea orașelor moderne, adică : restabilirea posibilă a « *condițiilor de natură* » (soare, spațiu, verdeață); separarea pietonului și a automobilului ; amenajările denumite « *prelungiri ale locuinței* » și dînd o nouă dezvoltare puericulturii și eugeniei și oferind noi moduri de viață, atît adolescenților, cît și adulților. Totul permițînd tocmai imaginarea, constituirea și realizarea unui utilaj social contemporan devenit expresia armonioasă a unei civilizații mașiniste dotate în sfîrșit — după un secol de dezvoltare — cu echipamente conforme propriei sale naturi, și, după o perioadă neagră, repunînd omul în supremația și demnitatea sa . . .

Arhitectura : manifestarea spiritului unei epoci

Trei cauze esențiale stau la baza acestei mari transformări. *Arhitectura fiind manifestarea spiritului unei epoci*, nu este de mirare că o parte din aceste cauze purced din spiritual :

a) instaurarea calculului rezistenței ;

b) evoluția conștiinței ;

c) reînnoirea estetică înfăptuită în artele plastice în cursul primului ciclu al erei mașiniste » . . . **138**

Evoluția urbanismului contemporan

« Iată dar această arhitectură revoluționară pusă astăzi în slujba urbanismului. Prin natura programelor sale, acesta va acționa considerabil asupra volumului, dispoziției, repartiției diverselor construcții, constituind, în fapt, instrumentul eficace al orașelor sau aglomerațiilor rurale...

Spre 1900, Tony Garnier, în a sa « Cetate industrială », materializată într-o serie magistrală de desene, propune pentru prima oară un sol de oraș devenit domeniu public și permițînd instalarea de dispozitive comunitare prețioase pentru toți locuitorii.

El integrează din nou demnitatea și puritatea, după o lungă eclipsă, în locurile de locuit, de muncă și de contact civic . . .

După războiul din 1914—18 a apărut « L'Ésprit Nouveau » . . . care a dat un loc special problemelor de arhitectură și de urbanism, suscitînd un interes ce a trecut frontierele. Aceste teze (etice și estetice, tehnice și sociologice) sînt materializate (1922, salonul de toamnă) în studiul lui Le Corbusier denumit « Un oraș contemporan de 3 milioane de locuitori ». Aici sînt evocate probleme care vor deveni de cea mai arzătoare actualitate : locuința (celula de locuit, lotizarea rațională cuprinzînd viitorul « statut al terenului » și determinarea « unităților de mărime conformă »), urbanismul de astăzi ținînd seama de condițiile de locuit, de muncă, odihnă și circulație. Această temă sintetică : arhitectură și urbanism, urmărită fără odihnă, a dus în 1930 la punerea la punct a tezei de urbanism denumită « orașul radios » . . .

(Legende la fig. 164): « Soarele domnește în locuință. Înălțimea dublă a tavanului intervine în punctul sensibil: noblețea în fiecare locuință.
Înălțimea cuminte de 2,20 m este suficientă pentru funcțiunile secundare ale locuinței. Fațada nu mai susține planșeele; ea este liberă și realizată din sticlă; stîlpii ce poartă planșeele sînt retrași, izolați.
În această nouă situație a artei de a construi, poezia poate intra în locuințele urbane».
(«La Maison des hommes»)

Fig. 163

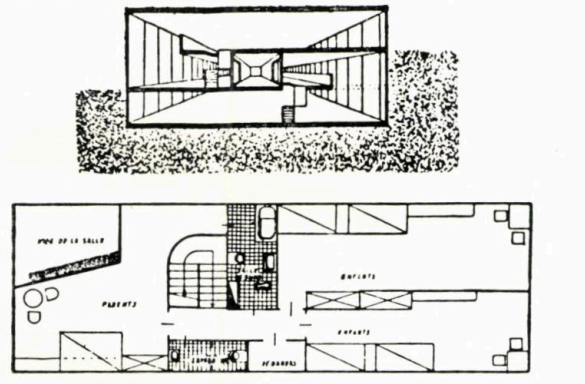

Fig. 164

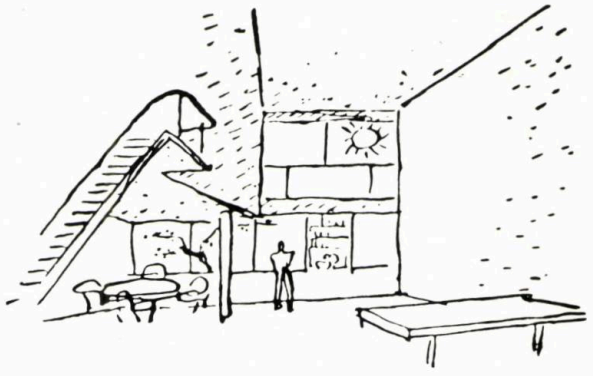

Le soleil règne sur le logis. La double hauteur du plafond intervient au point sensible : noblesse en chaque logis.

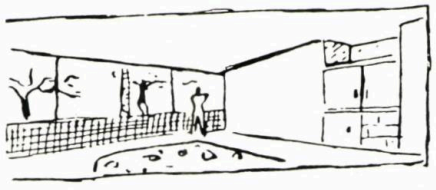

La hauteur sage de 2 m. 20 suffit aux fonctions secondaires du logis.

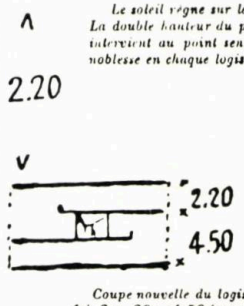

Coupe nouvelle du logis : deux fois 2 m. 20 = 4.50 (avec 10 cm. pour le plancher). Hauteur économique et efficace du logis.

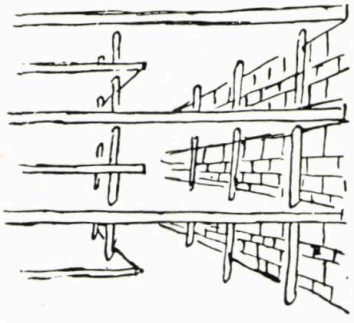

La façade ne porte plus les planchers; elle est libre, elle est en verre; les poteaux portant planchers sont en retrait, isolés. Dans ce nouvel état de l'art de bâtir, la poésie peut entrer dans le logis des villes.

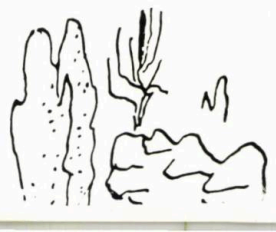

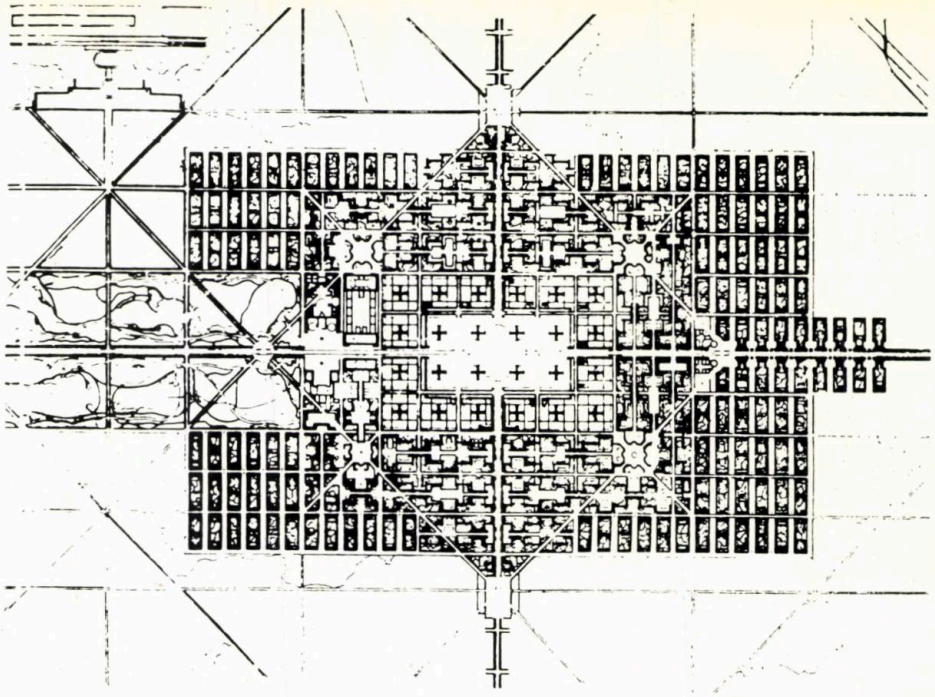

Fig. 165

În 1933, C.I.A.M.-urile (« Congresele internaționale de arhitectură modernă ») și-au încheiat cel de al IV-lea Congres la Atena prin « Constatările » publicate în 1943 sub titlul « Charta Atenei ».

Din an în an, temele urbanistice și soluțiile arhitecturale s-au unit pentru a răspunde marilor probleme puse de epocă domeniului construit . . .

Pentru a judeca răspunsurile de dat formidabilelor probleme ridicate de epocă și privind echipamentul ei, o singură măsură este admisibilă, care va aduce orice întrebare la înseși bazele ei : *umanul*.

Baza urbanismului : umanul.

Această ființă umană, aceste ființe, această societate de astăzi trăiesc într-un mediu. Evaziunea ar fi himerică și repede pedepsită.

Va fi deci căutat echilibrul între om și mediul său.

Dar despre ce mediu și despre ce om poate fi vorba? De un om profund modificat de artificiul secolelor de civilizație, mai precis, de un om înfricoșător de enervat de 100 de ani de mașinism? De un mediu trepidant de tumultul mecanismelor, spectacol și ambianță uneori halucinante?

Nici de unul, nici de altul. În această oră de agitație, ne întoarcem la înseși principiile care constituie umanul și mediul său. Omul considerat ca biologie — valoare psiho-fiziologică; mediul explorat din nou în esența sa permanentă : și aceasta va fi natura . . . A regăsi legea naturii. Și a considera omul și mediul său — omul fundamental și natura profundă.

A regăsi legea naturii

A căuta, a regăsi, a redescoperi unitatea care conduce operele umane și cele ale naturii. Omul produs (poate suprem) al Naturii și, în consecință, oglindă a acesteia. Natura, parte a cosmosului . . .

Arhitectura și urbanismul, care sînt mijloacele prin care oamenii asigură propriei lor vieți cadrul său util, exprimă cel mai just valorile materiale și morale ale unei societăți. Și aici, viața conduce ideea : nașterea, dezvoltarea, înflorirea, pieirea. Termenul biologie se potrivește perfect arhitecturii și urbanismului : biologie, calități ale unei arhitecturi și ale unui urbanism viu. Biologie determinînd planurile și secțiunile edificiilor, coordonînd volumele ce răspund funcțiunilor, biologie dînd circulațiilor suplețe și armonie. Viața se dezvoltă dinăuntru în afară, înflorește deschisă spre lumină și oferindu-se spațiului. Arhitectura și urbanismul își au originea în această regulă unitară : dinăuntru în afară » . . . **139**

Biologie, arhitectură și urbanism

« UN INSTRUMENT URBANISTIC PENTRU SOCIETATEA MAȘINISTĂ »

« CUCERIREA UNUI UTILAJ. Unealta este ceea ce prelungește în mod util membrele omului. Această accepțiune poate fi extinsă la anumite produse ale ingeniozității umane, destinate de asemenea să ajute omul : unealta este locuința, este drumul, atelierul și așa mai departe.

Locuința este o unealtă

Fig. 165 — Le Corbusier — Studiu pentru «Un oraș contemporan de 3 milioane de locuitori» (1922).

«Procedînd ca cercetătorul în laborator, am înlăturat cazurile particulare: am înlăturat toate accidentele, mi-am dat un teren ideal. Scopul nu era de a învinge stări de lucruri preexistente, ci de a construi un edificiu teoretic riguros, de a formula principii fundamentale de urbanism modern . . . putînd constitui osatura oricărui sistem de urbanizare contemporană».

«Principii fundamentale: 1) Descongestionarea centrului orașelor. 2) Creșterea densității. 3) Creșterea mijloacelor de circulație. 4) Creșterea suprafețelor plantate. În centru, gara cu platforma de aterizare a avioanelor-taxi. Nord-sud, est-vest, marea traversare pentru vehicule rapide (pasarelă suprainălțată avînd 40 m lățime). La picioarele zgîrie-norilor și de jur împrejur, un spațiu de 2 400 × 1 500 m (3 640 000 m²) acoperit de grădini, parcuri și plantații. În parcuri, în jurul zgîrie-norilor, restaurante, cafeuri, magazine de lux, clădiri cu 2 sau 3 terase în gradene; teatre, săli etc.; garaje descoperite sau acoperite. Zgîrîe-norii adăpostesc birourile de afaceri. În stînga: marile edificii publice, muzeele, primăria, serviciile publice.

În dreapta: docurile și cartierele industriale cu gările de mărfuri legate printr-o ramură a «marii traversări». În jurul orașului, zona subordonată, plantații și cîmpii. Dincolo, orașele-grădină formînd o centură largă. 24 zgîrie-nori putînd conține de la 10 000 la 50 000 funcționari fiecare: afaceri, hoteluri etc. 600.000 pînă la 400.000 locuitori.

Locuințele, în lotizări «în retrageri» sau «închise», cuprinzînd 600 000 locuitori. Orașele grădină, 2 000 000 locuitori sau mai mult».

(«Urbanisme»)

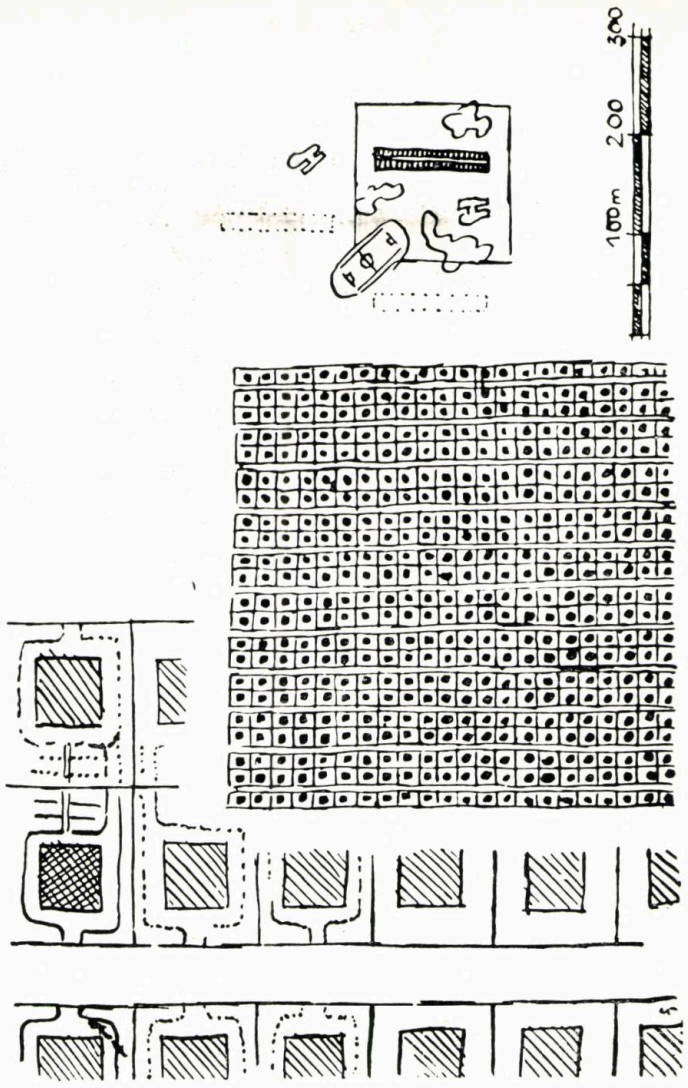

Fig. 166

Fig. 166 — Le Corbusier: «Să analizăm o «unitate de mărime» de locuit. Sus: un imobil înalt echipat cu «servicii comune» și cuprinzînd 500 de apartamente. Jos: în contrast, 500 de case individuale într-un oraș-grădină; teren cu latura de 450 m, însumînd 202 500 m², fără avantajele «serviciilor comune», fără «prelungirile locuinței».

A se observa «farmecul» discutabil al micii grădini familiale. Vecinul este la 7 m în fiecare parte; strada este în fața casei».

(«La Maison des hommes»)

Fig. 167 — Le Corbusier: «Bucuriile esențiale sînt: soarele, spațiul, verdeața. Sînt determinantele milenare care ne-au modelat corpul și sufletul.

Smuls din mediul său natural, orice organism piere.

În A, planul și secțiunea orașelor noastre, care generează nenorocirea. În B, secțiunea salvatoare, dar al tehnicilor moderne. Ea permite noul plan al cartierelor de locuințe conținînd «bucuriile esențiale».

(«La Maison des hommes»)

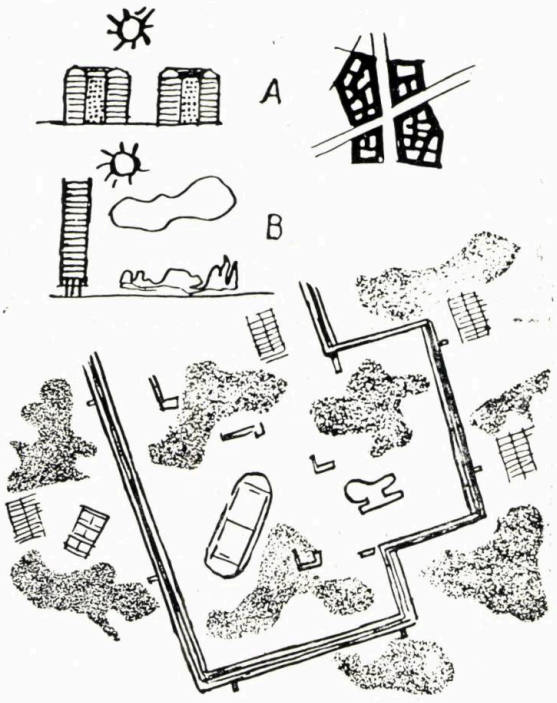

Fig. 167

Uneltele sînt în serviciul funcţiunilor . . .

Această dialectică ne este necesară pentru a ne duce sau a ne readuce la singura problemă capabilă să domine această dezbatere: a făuri uneltele răspunzînd funcţiunilor vieţii: a locui, a munci, a cultiva corpul şi spiritul — cărora un scop înalt, deşi accesibil, le poate fi încredinţat: *bucuria de a trăi*. Nu e mai puţin adevărat că obiectivitatea cea mai strictă va dicta planurile. Uneltele urbanismului vor lua forma « unităţilor » arhitecturale animate de fiecare dată de o rigoare biologică, singura capabilă să răspundă sarcinilor. O măsură de timp va limita distribuţia spaţiilor: măsura solară de 24 de ore zilnice, care ritmează actele şi activităţile noastre » . . . **140**

„Bucuria de a trăi"

« Oraşul a alungat natura: el a pierit.

Om şi natură, binom de echilibrat. Aspiraţie spontană către *condiţiile naturii*, plăcerile vieţii, sănătate morală şi fizică, bucurii pe care le putem numi « *esenţiale* ».

« După un secol de cuceriri ştiinţifice fulgerătoare, de frămîntări sociale, de dezordini, societatea modernă a ajuns în sfîrşit la concluzia că trebuie să-şi fixeze definitiv caracterul civilizaţiei sale: *crearea unei locuinţe noi*.

Noua locuinţă şi bucuriile esenţiale

Tocmai prin creearea unei locuinţe noi, cel de al doilea ciclu al erei maşiniste intră într-o perioadă universală de construcţie. Operă energică, optimistă, umană, purtătoare a « bucuriilor esenţiale ».

Această operă debordează de probleme tehnice. Ea este manifestarea pură, fundamentală, a unei noi conştiinţe.

Numai din punctul de vedere al unei noi conştiinţe pot fi de acum înainte privite problemele arhitecturii şi urbanismului.

O nouă societate îşi creează căminul, acest receptacul al vieţii. Omul şi adăpostul său. Echiparea ţărilor, a oraşelor şi satelor ». **141**

« Primul secol al erei maşiniste a fost omucid.

De cînd se trezeşte, în spatele strîmtului ochi al ferestrei; în timpul muncii şi în orele plictisitoare ale transportului prin periferii şi oraş; seara, la lumina lămpii din căminul său meschin — niciodată omul nu găseşte prilejul şi nici condiţiile unei destinderi necesare. Oraşe tentaculare, străzi fără bucurie.

O societate bine organizată, dispunînd de miraculoasa muncă a maşinilor şi de resursele nelimitate ale calculului, poate asigura membrilor săi prezenţa cotidiană, în locuinţă, la lucru şi în oraş, a « bucuriilor esenţiale » . . . **142**

Un nou pact cu natura

« Prin reforma intervenită în scara amenajărilor urbanistice prin noua ordine de mărime a volumelor clădite, un pact poate fi încheiat cu natura.

Natura poate fi înscrisă în contractul de închiriere.

Natura exista înainte de oraş; oraşul a alungat-o, punînd în locul ei pietre, cărămizi şi asfalt.

Natura cuprindea perspective peisagiste, orizonturi atrăgătoare, coline, munţi, mare, rîuri sau fluvii. Oraşul a ridicat, la 20 m unul de altul, zidurile caselor sale.

Mai rămăseseră nişte arbori şi peluze. S-a clădit deasupra lor.

Orizonturile trebuie recucerite.

Arborii trebuie plantaţi din nou » . . . **143**

„Unitatea de locuit"

« UNITĂŢI DE LOCUIRE. Vorbim despre instrumente, despre unelte de locuit puse la dispoziţia fiinţelor vii, după constante psiho-fiziologice recunoscute în mod obişnuit, inventariate de oameni competenţi (biologi, medici, fizicieni şi chimişti, sociologi şi poeţi). Aceste unelte au ca obiect să uşureze condiţiile existenţei, să asigure sănătatea morală şi fizică a locuitorilor, să favorizeze perpetuarea speciei oferind echipamentele necesare unei creşteri perfecte, să aducă bucuria de a trăi şi să facă să apară şi să se dezvolte sentimente sociale capabile să ducă la civism; civismul generator de acţiuni ce aduc comuna însăşi la cel mai înalt grad de conştiinţă şi demnitate.

LOCUINŢA. Aici nucleul este un *conţinut* răspunzînd anumitor condiţii şi stabilind raporturi utile între mediul casnic şi fenomenele biologice umane.

Un om (sau o familie) va trăi aici, dormind, mergînd, auzind, văzînd şi gîndind. Nemişcat sau circulînd, îi este necesară o suprafaţă justă şi o înălţime a încăperilor pe măsura mişcărilor

sale. Mobilier sau amenajări sînt prelungiri ale membrelor şi funcţiunilor sale. Necesităţi biologice, impuse de obişnuinţe milenare care i-au constituit încetul cu încetul însăşi natura sa, cer prezenţa unor elemente şi condiţii precise, sub ameninţarea ofilirii: soare, spaţiu, verdeaţă. Pentru plămînii săi, o cantitate anumită de aer. Pentru urechile sale, o cantitate suficientă de linişte. Pentru ochii săi, o lumină favorabilă etc.

Prelungirile locuinţei

Aceste condiţii astfel realizate de locuinţă nu sînt suficiente. În stadiul prezent al comportamentului său civilizat şi al raporturilor sale sociale, omul de azi cere servicii complementare furnizate de organizaţii exterioare locuinţei, servicii ce pot fi denumite « *prelungiri ale locuinţei* ». Spunem « prelungiri ale locuinţei » pentru a accentua că aceste comodităţi esenţiale fac parte din viaţa sa cotidiană şi, în consecinţă, trebuie să-i fie la îndemînă. Dacă distanţa de ele este prea mare, va interveni stînjeneala, oboseala şi uzura, care nu sînt trecătoare, ci cotidiene, adică reînnoite în fiece zi, întreaga viaţă, şi care nu iartă . . .

PRELUNGIRILE LOCUINŢEI. Prelungirile locuinţei sînt de două feluri: mai întîi strict materiale: aprovizionarea, serviciile casnice, serviciile sanitare, întreţinerea şi ameliorarea fizică a corpului. Apoi cele de importanţă mai ales spirituală: creşa, grădiniţa, şcoala primară, atelierul tineretului.

Apropierea sau depărtarea acestor unelte cotidiene creează, în măsura de timp reglată de cele 24 de ore solare, satisfacţie sau jenă.

Casă individuală — imobil colectiv

Locuinţa poate lua două forme: cea a casei individuale izolate, cea a marelui imobil dispunînd de servicii comune organizate. Prima pare a asigura celui ce o foloseşte deplina libertate; a doua, constrîngerea. Punerea în practică a celor două formule într-o colectivitate provoacă efecte foarte diferite de această primă concluzie grăbită. Într-adevăr, funcţiunea « *timp-distanţă* » intervenind, răsturnarea se produce începînd de la o anumită cifră a populaţiei sau pornind de la o anumită stare de neputinţă a mijloacelor de transport înscrise în interiorul canalelor de circulaţie (străzi). Doar o înţeleaptă apreciere a diverşilor factori în prezenţă va permite alegerea optimă a formulei ce oferă un avantaj « uman » . . . **144**

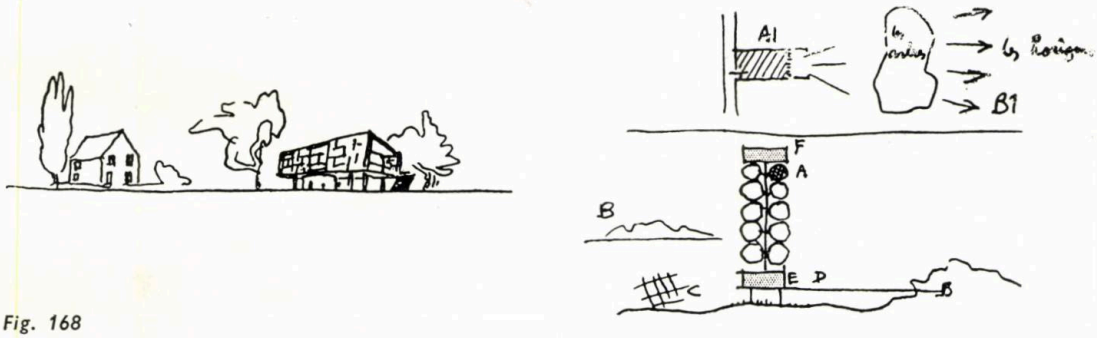

Fig. 168

« Iată (fig. I) două tipuri de locuinţe individuale răspunzînd la stări diferite de sensibilitate, forme ce convin unor aglomeraţii mici. Dimpotrivă, trebuie neapărat să se ştie că aceeaşi formă folosită la realizarea unor unităţi-grădină în marile oraşe a provocat — prin întinderea nemăsurată a suprafeţelor ocupate — denaturalizarea a însuşi fenomenului urban şi, prin aceasta, imensa risipă modernă (mijloace de transport, canalizare, timp solicitat locuitorilor), înghiţind bugete nesăbuite şi covîrşind societatea modernă cu această sarcină neaşteptată care nu constituie altceva decît un nou sclavaj (deoarece cheltuiala nu poate fi acoperită decît printr-o percepere corespunzătoare asupra muncii, putînd merge pînă la două, trei sau patru ore pe zi) » . . . **145**

Oraşul-grădină vertical

« Respectarea funcţiunii « *timp-distanţă* » restabilind condiţiile umane (biologie şi cosmos) este în mod special slujită de evoluţia actuală a artei de a construi. Pentru aglomeraţiile de o anumită importanţă, reforma va consta în edificarea unor *oraşe-grădină verticale* ce preiau aici ştafeta oraşelor-grădină orizontale.

Organizarea elementelor necesare funcţionării lesnicioase a locuinţelor şi a prelungirilor lor poate fi exprimată prin schema următoare (fig. II):

Organizarea «unității de locuit»

Locuințele A și A_1 sînt așezate fiecare în cadrul ei natural: orizont, însorire, verdeață. Mediul ei — reclamat de Charta Atenei a C.I.A.M. din 1933 — *soare, spațiu, verdeață*, este asigurat de instalațiile edilitare. B și B_1 precizează arbori și orizont. Solul natural este cel mai bine salvgardat prin înfăptuirea separării rețelei de drumuri pietoniere de cea a vehiculelor mecanice.

Astfel, și în profida unei ordonări verticale a celulelor de locuit, avantajele urmărite de orașele-grădină orizontale sînt obținute și aici. Dar rațiunea de a fi a orașelor-grădină verticale se explică în special prin organizarea serviciilor comune.

În C se găsesc vaste suprafețe de terenuri disponibile, din care o parte vor fi consacrate sportului cotidian (terenuri de marș, de curse, de tenis și fotbal, piscine etc.). O altă parte va fi rezervată, potrivit cererilor, pentru grădini individuale grupate pentru a permite o udare și irigare cvasiautomată. Accidentele de teren natural vor fi exploatate în scopuri peisagiste. Drumurile pentru pietoni vor duce la obiective precise, autostrăzile fiind separate și independente. Această ultimă rețea răspunzînd necesităților unităților de locuințe va fi considerabil simplificată (autostrăzi, uneori în viaducte, tranșee sau semitranșee, tuneluri).

Ușurarea sarcinilor domestice, ce împovărau pînă acum gospodinele, se va face prin diverse inovații: instalarea unei regii de aprovizionare (E) în fiecare unitate de locuit, precum și a unei regii de serviciu casnic hotelier la domiciliu; în F, echiparea unei *unități de sănătate*, compusă din săli de cultură fizică, instalații de hidro- și helioterapie, serviciu de medicină preventivă cu dispensar, mică clinică de urgență etc. ». . . .**146**

« ECHIPAMENTUL DOMESTIC. « Unitatea de locuit » este partea din domeniul construit în care se desfășoară viața cotidiană: ea nu cuprinde locurile de muncă, centrele culturale și administrative, nici locurile de divertisment.

Ea este constituită dintr-un ansamblu de construcții și de spații plantate și libere, care conțin locuințele și prelungirile lor, precum și circulațiile necesare.

Fiecare locuitor al « Unității » poate găsi tot ceea ce îi este necesar în fiecare zi în interiorul acesteia.

Distanțele orizontale sînt destul de reduse pentru ca nici un fel de mijloc mecanic de transport să nu fie necesar în interiorul teritoriului său.

Unitatea de locuit este organul constitutiv elementar al orașului.

Această noțiune trebuie să înlocuiască în mintea constructorului pe cea a simplei locuințe individuale, care nu rezolvă decît unele din problemele locuinței.

« Unitatea de locuit » se opune, pe de altă parte, din punct de vedere estetic, principiului construcției fărîmițate a orașelor actuale, bazat pe existența calcanelor și a consecințelor lor hidoase.

Împotriva actualei fărîmițări a orașelor

Ea presupune posibilitatea unei regrupări a terenurilor, fără de care nici un urbanism adevărat nu poate fi realizat.

Domeniul construit actual ignoră în același timp:

— grija pentru satisfacerea rațională a necesităților de tot felul ale oamenilor — de unde dezechilibrul, moral sau fizic, al vieților lor, pe care ei îl resimt mai mult sau mai puțin conștient;

— mijloacele pe care tehnicile actuale le pun la îndemîna sa, de unde paradoxul constituit de contrastul existent între metodele industriale actuale și concepțiile constructive contemporane, și principala sa consecință: costul excesiv al locuinței ». **147**

ORIGINEA TEXTELOR

Le Corbusier — Manière de penser l'urbanisme. Coll. ASCORAL, Paris, 1945.
• 135 — pg. 19 • 136 — pg. 22, 25 • 137 — pg. 39, 41 • 138 — pg. 35, 36 • 139 — pg. 42, 43, 49 • 140 — pg. 55 • 144 — pg. 66 • 145 — pg. 68 • 146 — pg. 69 • 147 — pg. 168.
Fr. de Pierrefeu et Le Corbusier — La Maison des hommes — Libr. Plon, Paris, 1942.
• 141 — pg. 9, 13 • 142 — pg. 51 • 143 — pg. 67.

INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTARE PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

- Întocmește studii și proiecte de sistematizare teritorială și urbană
- Elaborează documentații pentru construcția de locuințe, teatre, case de cultură, cluburi, hoteluri, spitale, policlinici, dispensare, unități comerciale etc.
- Proiectează ansambluri orășenești complexe sportive, turistice și de odihnă

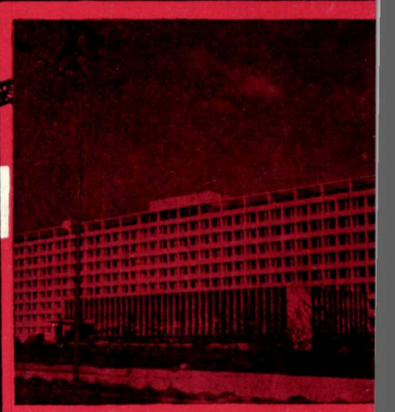

ISCAS

BUCUREȘTI 13, Str. SNAGOV Nr. 53–55 TEL. 11.78.40

MEREU MAI DEPARTE, MAI RAPID ȘI MAI CONFORTABIL CU NOILE AVIOANE JET
EVER FARTHER, EVER FASTER, AND IN GREATER COMFORT BY THE NEW JETS OF
tarom
TRANSPORTURILE AERIENE ROMÂNE
YR-BAA
AROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TAROM TARO

UN SUCCES REMARCABIL:
TELEVIZORUL E 59-622

DACIA 3

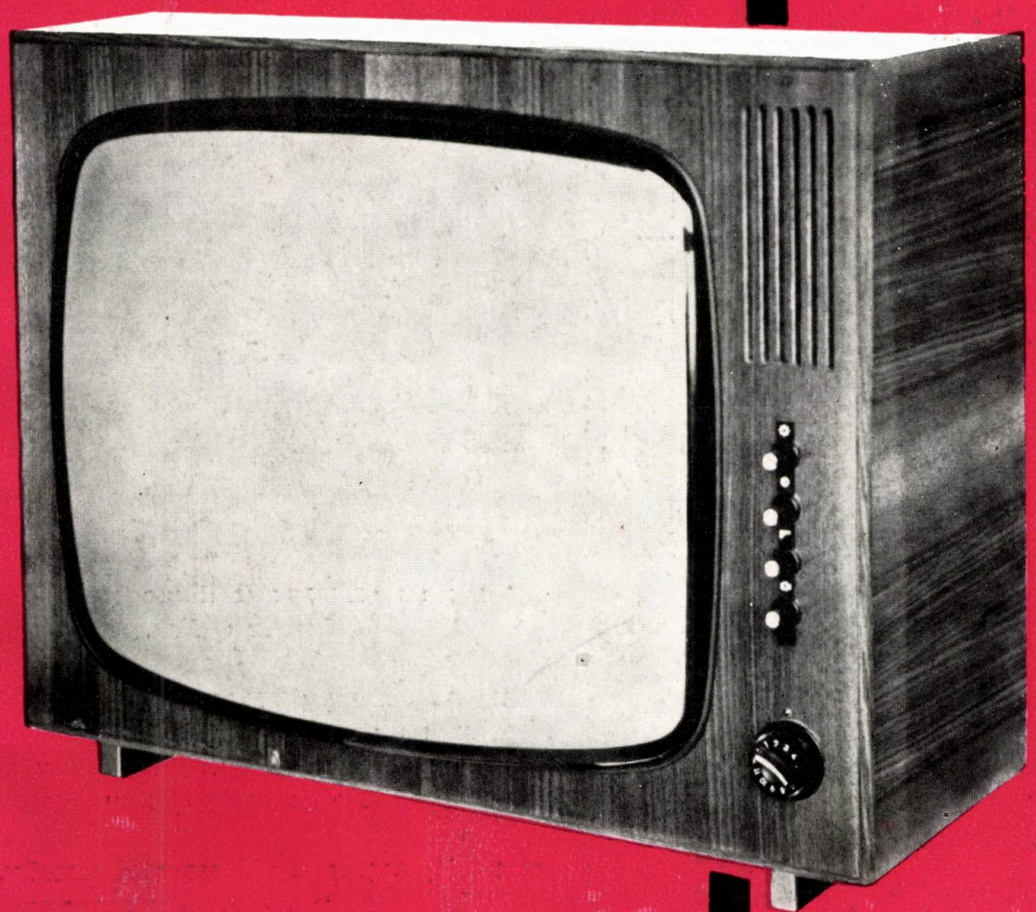

Doriți să vă petreceți plăcut și util timpul dv. liber? Vă interesează poate teatrul, cinematograful, sportul, muzica, aventurile sau minunile tehnicii moderne?
Doriți să fiți în centrul actualității?
Toate acestea și încă multe altele devin posibile cu ajutorul televizorului „Dacia 3".
Iată cîteva din remarcabilele sale însușiri:

— Televizorul recepționează 12 canale și este echipat cu un ecran avînd diagonala de 59 cm (dimensiunile imaginii: 489 × 385 mm).
— Cablajele imprimate și șasiul rabatabil cu care a fost înzestrat acest televizor asigură o deosebită siguranță în funcționare și o întreținere foarte ușoară.

Cele 15 tuburi electronice și 6 diode semiconductoare, schema electrică la nivelul tehnicii actuale, asigură o imagine de mare finețe și un sunet de înaltă fidelitate.
Stabilizarea automată a dimensiunilor, reglajul automat al amplificării, acordul fin de tip cu memorie asigură o manipulare deosebit de simplă.
Prezentarea televizorului este realizată într-o casetă cu dimensiunile de 658 × 514 × 390 mm.

Electronica

ÎNTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DE STAT
PENTRU PIESE ȘI APARATE DE RADIO, TELEVIZOARE ȘI ELECTRONICĂ INDUSTRIALĂ
BUCUREȘTI, STR. BAICULUI Nr. 82, TELEFON 35.40.00 — TELEX 166

C.I.L.

GALAUȚAȘ

Județul Harghita

Telefon 123 ● Telex 03591=16

PRODUCE
ȘI
LIVREAZĂ

UȘI INTERIOARE DIN PLĂCI CELULARE

conf. STAS 466-66

de următoarele tipuri:

● uși pe toc ● uși pe căptușeli ● pline ● cu geam 1/3 ● cu geam 2/3 ● uși grunduite cu grund alchidic ● uși lăcuite cu lac carbomidic

Tocul se execută prin lamelare din 4 lamele, o soluție constructivă mai avantajoasă decît din lemn masiv, asigurînd o mare stabilitate în timp. Ușile se livrează asamblate sau neasamblate, fără prag sau cu prag inferior din cherestea de stejar.

O ORCHESTRĂ ÎN LOCUINȚA DV.
PRIN RADIORECEPTORUL STAȚIONAR

ISTRIA

Un aparat reprezentativ care îmbină armonios linia tradițională cu detaliile moderne.

Prin 4 tuburi electronice și un redresor cu seleniu, recepționarea gamelor de unde lungi, medii, scurte și ultrascurte se face în condiții perfecte.

Muzicalitatea receptorului satisface pe cel mai pretențios meloman. Recepția pe unde ultrascurte este asigurată și cu ajutorul unei antene dipol amplasată în interiorul aparatului.

Dimensiunile de 514 X 200 X 300 mm permit amplasarea aparatului în orice interior.

Electronica

ÎNTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DE STAT
PENTRU PIESE ȘI APARATE DE RADIO, TELEVIZOARE ȘI ELECTRONICĂ INDUSTRIALĂ
BUCUREȘTI, STR. BAICULUI NR. 82 TELEFON 35.40.00 – TELEX 165

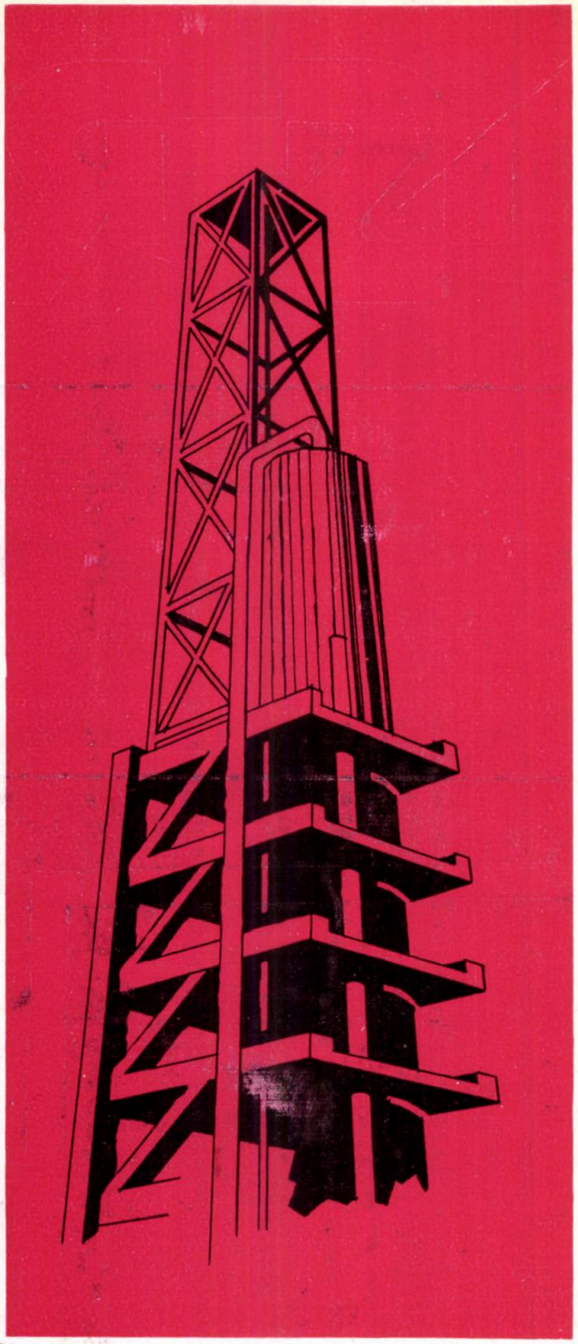

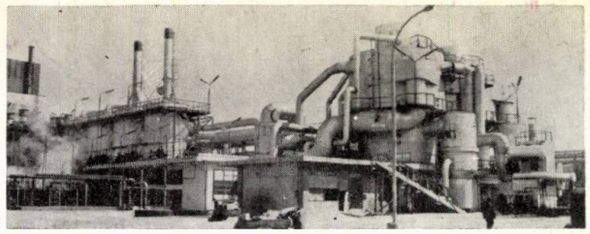

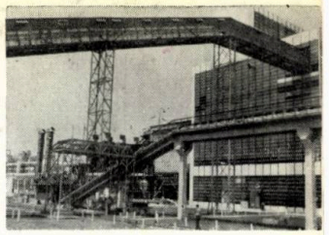

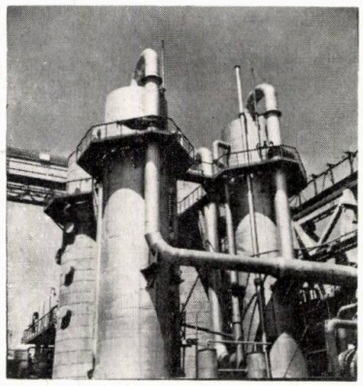

«IPRAN», Institut de Proiectări pentru Industria Chimică Anorganică și a Îngrășămintelor, având o experiență de peste două decenii, concretizată în numeroase fabrici și combinate chimice realizate în țară și peste hotare, elaborează studii și proiecte pentru instalații din domeniile:

- industria produselor sodice;
- industria acidului sulfuric și derivați;
- industria îngrășămintelor cu azot, cu fosfor, precum și a îngrășămintelor compuse și complexe;
- instalații pentru industria anorganică (acid fosforic și sărurile sale, bicromat, carbid, săruri de fluor, pigmenți anorganici).

În aceste domenii de activitate elaborează, la cererea clienților, următoarele tipuri de lucrări:

- Studii de oportunitate și fezabilitate pentru crearea unor instalații și întreprinderi chimice complexe, de valorificare chimică a resurselor minerale;
- Studii tehnico-economice pentru întreprinderi chimice, care să valorifice optim bogățiile naturale din regiune;
- Studii de sistematizare și modernizare a instalațiilor existente în vederea creșterii rentabilității acestora;
- Proiecte complete pentru toate specialitățile inginerești (amplasamente, platforme industriale, instalații tehnologice, secții și ateliere auxiliare, surse de utilități, amenajări tehnico-administrative și sociale aferente uzinei), ținînd seama de condițiile locale.

De asemenea

- Acordă asistență tehnică la montarea și punerea în funcțiune a instalațiilor industriale proiectate;
- Acordă, prin specialiștii săi, consultații tehnice privind posibilitățile de colaborare sau cooperare.

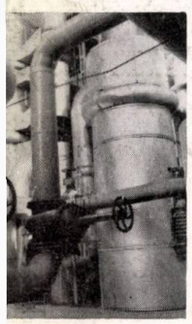

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU INDUSTRIA CHIMICĂ ANORGANICĂ ȘI A ÎNGRĂȘĂMINTELOR

IPRAN

BUCUREȘTI—STR. MIHAIL EMINESCU NR. 19—21
TELEFON 11 78 40 • TELEX 183

ISCM

MUNICIPIUL GH. GHEORGHIU-DEJ

M.C.I.C.R. — D.G.C.

Întreprinderea Șantier Construcții Montaje

E X E C U T Ă

- CONSTRUCȚII DE COMPLEXE INDUSTRIALE
- CLĂDIRI DE LOCUIT ȘI SOCIAL-CULTURALE
- CONSTRUCȚII SPECIALE — TURNURI DE RĂCIRE, REZERVOARE
- ELEMENTE DE BETON PRECOMPRIMAT
- ALIMENTĂRI CU APĂ ȘI STAȚII DE TRATARE
- DRUMURI ȘI CĂI FERATE
- CONSTRUCȚII AGRO-ZOOTEHNICE

MUNICIPIUL GH. GHEORGHIU-DEJ,
STR. CAUCIUCULUI Nr. 22
TELEFON 1000; 1001 • CONT B.I. 040.28.001

IPIU

INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU INDUSTRIA UȘOARĂ

– ELABOREAZĂ PROIECTE COMPLEXE PENTRU URMĂTOARELE RAMURI INDUSTRIALE:

● FILATURI, ȚESĂTORII ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN BUMBAC, LÎNĂ, LIBERIENE ● ȚESĂTURI ȘI FINISAJE PENTRU PRODUSE DIN MĂTASE NATURALĂ, SINTETICĂ ȘI ARTIFICIALĂ ● FABRICI DE TRICOTAJE PENTRU LENJERIE ȘI ÎMBRĂCĂMINTE ● FABRICI DE CIORAPI ● FABRICI DE CONFECȚII ● TĂBĂCĂRII ● FABRICI DE ÎNCĂLȚĂMINTE DIN PIELE ȘI CAUCIUC ● FABRICI PENTRU STICLĂRIE DE MENAJ ȘI AMBALAJ ● FABRICI DE FAIANȚĂ PENTRU MENAJ ● FABRICI PENTRU ARTICOLE DIN MASE PLASTICE

– ACORDĂ ASISTENȚĂ TEHNICĂ ÎN TOATE DOMENIILE INDUSTRIEI UȘOARE

– EXECUTĂ MACHETE DE OBIECTIVE INDUSTRIALE, PLANȘE DE PREZENTARE, SCHEME TEHNOLOGICE, PERSPECTIVE

– ÎNTOCMEȘTE STUDII DE SINTEZĂ ȘI DOCUMENTARE

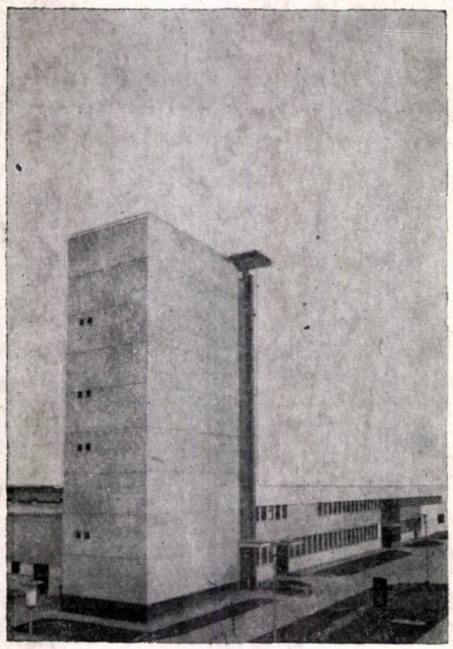

UCUREȘTI ● CALEA VICTORIEI 126 ● TELEX: IPIUS 011–371

BUCHAREST
INDUSTRIALEXPORT
ROMANIA

ROMANIAN
STATE
ENTERPRISE
FOR
FOREIGN
TRADE

Exécute et assure engineering pour diverses constructions civiles et industrielles et fournit clé en main:

- **constructions d'habitations**
- **constructions social-culturelles**
- **constructions administratives**
- **hôtels, bases touristiques**
- **systématisations de villes**
- **constructions industrielles diverses**

Pour informations et offres s'adresser à: ISCE INDUSTRIALEXPORT 2, Rue Gabriel Péri, Bucarest — ROUMANIE • Téléphone: 116 • Telex: 214 • Télégrammes: Indexport

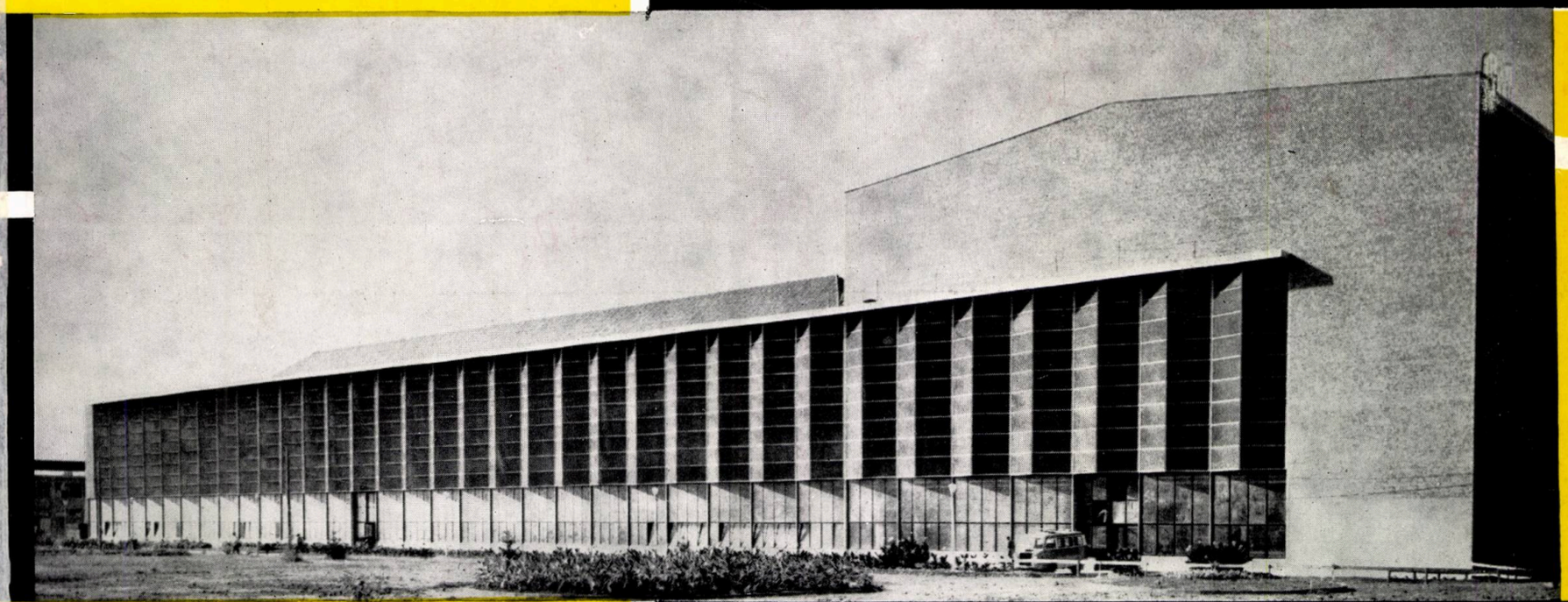

Performs and provides engineering for various civil and industrial buildings on turn key basis for:

- **dwelling constructions**
- **social-cultural constructions**
- **administration buildings**
- **hotels and tourist bases**
- **town-planning**
- **industrial constructions of every kind**

For further information and offers apply to ISCE INDUSTRIALEXPORT 2, Gabriel Péri Street, Bucharest — ROMANIA • Telephone: 116 • Telex: 214 • Cables: Indexport

Furniture suites ● period furniture ● modern occasional furniture ● period occasional furniture ● bentwood chairs ● joinery chairs ● folding chairs ● stools ● parts of furniture doors ● windows ● prefabricated houses ● camping cabins ● packagings (beechwood, beer barrels, fittings for beechwood barrels, various models of beechwood barrels for packing fruit and vegetables) ● sports articles: boats, javelins, disci, skis, sledges, etc. ● woodcraft, caskets, bibelots, bowls, plates, vases, statuettes, etc. ● household wooden utensils: trenchers, coat hangers, planks, choppers, broomsticks, handles for tools, etc. ● matches

TEHNOFORESTEXPORT

3—5, Str. Negustori, Sector 4, Bucharest, ROMANIA ● P. O. Box 3130 ● Phones: 16.04.00 & 14.28.63 ● Telex: 399
International Phone: 69 ● Cables : Tehnoforest — Bucharest